6
17-e
6

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
13 M D
30

6-11, e6

Emanuelis Ryhiner
Basileensis.

Digitized by Google

XXI. 2. 9

Digitized by Google

BIBLIOTECA N...
ROMA
VITTO... ...

Naſo relegatus violenti Cæſaris ira
Immerito, quondam triſtia fata gemit.
Redditur Auſoniæ majori in luce videndus,
Poſtque ſolum verſum celſius ora gerit.

CNIPPINGIUS.

BIBLIOTECA NA...
ROMA

P. OVIDII NASONIS
OPERA OMNIA,

In tres Tomos diviſa,

CUM INTEGRIS

NICOLAI HEINSII, D.F.

Lectiſſimiſque Variorum Notis:

Quibus non pauca, ad ſuos quæque antiquitatis fontes diligenti comparatione reducta, acceſſerunt,

Studio

BORCHARDI CNIPPINGII.

AMSTELODAMI,
Proſtant apud WAESBERGIOS, BOOM, & GOETHALS.
MDCCII.

Digitized by Google

ILLUSTRI VIRO

D. HERMANNO VANDER MEER, J. C.

DNO. DE HOOGEVEEN, &c.

LUGDUN. BATAV. CONSULI PRIMARIO,

ET NUNC

EJUSDEM AD COLLEG. NOBIL. POTENT. DEPUTATORUM CONSILIAR. PRÆPOT. D. D. ORDINUM HOLLAND. AC WEST-FRISIÆ DELEGATO, INCLYTÆ BATAVORUM ACADEMIÆ QUÆSTORI, GYMNASII NOSTRI CURATORI,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

S. P. D.

BORCHARDUS CNIPPINGIUS.

JAM dudum ad te, Vir Ampliſſime, noſter è Sulmone vates properat, in tuam unius ſeſe commiſſurus fidem, eoque ſe præſidio continebit. Habet quo commendetur hoc Poëtarum decus, cum quod ad inventionem, materiæque varietatem, tum quod ad ſpeciem, purique ſermonis uſum facere videtur: cujus te amœnitatis præcipuum eſſe amatorem, nec odiſſe eos, qui eandem ingredi viam pergunt, haud obſcurum eſt. Quando-

cunque ergo publicæ curæ, quæ animum tuum quotidie obſident, abjungere parumper ſinunt; invenies fortaſſe, ex quo ſubinde te recrees, graveque negotiis pectus alleves. Nulla autem adductus cauſa primum hunc ocii mei fructum tibi deſtinatum eo, niſi quod præter perpetuam tuam & ſingularem in bonos voluntatem, quam & mihi, nulla alia ſepto munitione, largiris (quapropter magna tibi obſtrictus vivo verecundia) dignitatis etiam tuæ ſplendori hoc deberi ſtudium meum exiſtimabam. Virtutum hic tuarum, Conſul lectiſſime, computare numeros, ingenii non eſt mei. umbram facturus puro ſolis lumini videretur, qui eò ſe converteret, ita per ſe ipſæ eminent, & claræ ſunt. Nec verò aſſentandi modos admittit ſincerum Conſulis judicium. Hoc argumenti eſt: omnes te boni cives, uti par eſt talem patriæ patrem, ſic amant, colunt, obſervant. Præterire tamen non debeo, quin ab ejuſmodi te avis dicam ad noſtra tempora ſumma felicitate, continuata quadam optimatum ſe-

rie

rie defluxiſſe, qui publicam rem & conſilio & facto egregie juverunt. Quod & teſtatus ipſe eſt MAXIMILIANUS, harum Princeps provinciarum, cui tritavus tuus, HUBERTUS VANDER MEER, ita fuit gratus & acceptus, ut ob præclare merita conſpicuis eum honoribus, Nobiliſſimique Nominis dignitate ampliaverit. Cujus te virtutis hæredem lætis patria oculis intuetur, votis proſequitur. Patens hic quidem laudum tuarum ſeſe aperit campus, in quo oratio exultet: ſed enim, ne in publica commoda peccem, ſi æquo faciam longius, modum termino. Opto, Vir illuſtris, Reipublicæ, Rei literariæ noſtræ, omnibuſque adeo bonis quàm diutiſſime ſuperſis, tuiſque tibi propriis virtutibus longum fruare. Inſtitutum autem à te meum probari, non eſt quod dubitem. V.

Lugd. Batav. ipſis Cal. Novembr.
M DC LXX.

AD BENEVOLUM
LECTOREM.

NON leve viſum fuit opus, Lector benevole, poſt tot præclaros & eruditos viros manum admovere Ovidio, eundemque novo quodam veſtitum habitu in publicum mittere. Nec ignorabam ſeculi noſtri ſublimatum judicium, diverſaque hominum, partim nobis bene, partim male volentium ſtudia. Poſthabitis tamen illis, quoniam a paucis eram, iiſque Doctis contentus, ad quorum judicium elaborabam (atque utinam præcipuum Poëtæ noſtri lumen Reip. cauſa non abfuiſſet longius, quam conſequi poſſem) vicit difficultates recte faciendi amor; uti quatenus liceret, acceſſionis aliquid ad nobilem hunc Auctorem afferrem. Cum enim primum hoc adornandum mihi opus commendaretur, animum ſerio adjeci, laboremque eum non invitus ad me recepi: quippe qui id mihi eſſe injunctum exiſtimarem, ut & otii mei ratio publicè conſtaret: tum à multo tempore, quo auram Batavam trahere cœpi, ex vetuſtatis loculis non pauca excitaveram, ad quæ reſpicere Noſter haud obſcure videbatur, ipſique reddi non incommodè poſſe credebam. Nemini enim non intellectum eſt, qua diligentia veteres, cum Latini tum Græci homines, perenni illo fonte ſint uſi, ſuaque rivulis ejus prata irrigaverint. Adeoque juvabat plurimum, cum animadverterem, indagando me reperire quædam antiquitatis, eruditorumque proinde veſtigia, tanquam continuo quodam ſeſe paſſu in hoc curriculo conſequentium. Imprimis cum Homeri, Tragicorumque ὑποθέσεις, *illuſtrioreſque in iis ſententias ad metrum revocatas carmine Latino adſtringerem, cujus mihi laboris etiam nunc reliquus eſt fructus. Cum itaque ſentirem triplici poſſe ratione conſuli Ovidio, quo, ampliore inſtructus cultu, lectoris eruditi animum caperet, (poſtquam Nobiliſſ. Heinſii pervigil juxta & accuratiſſima cura, mendis relegatis, reddiderat nobis eum multis partibus lætiorem, & in altera illa C. Schrevelii editione pleraque ad explicanda loca difficiliora exhiberentur, ubi tamen multa induximus)*

mus) tertium adjungere laborem, adque fontes ſuos reflectere, quæ occurrebant, aggreſſus ſum. Non enim in eodem omnes capimus oblectamentum. Ut in cœna miſſus exſuſcitant edendi amorem, ſic in re literaria ſuavius afficere videntur, quæ alia ſubinde, atque item alia ratione tractantur. Habes hic ergo, Candide lector, quod purè dicendi ſtudium exerceat; habes, quod obſcuriora luci exponat; habes denique, quod tecum antiquitatis luſtret veſtigia. Sic in eodem prato canis leporem ſectatur, bos herbam quærit, virgo flores legit. Non autem fore opinor, ut eo nomine invidia noter, qui otium, quod à munere meo, cui nihil interea deceſſit, reliquum mihi reſtaret, in tam præclaro opere ponere voluerim: maximè cum neminem lædat, & gratiam quærat. Annotatis meis hac vice ſubjungere nomen neglexi, (quod tamen in Apulejo noſtro facio, qui ſub manu eſt) idque modeſtiæ mihi dabit æquus lector. Facile, ubi ad Græcorum fontes pervenerit oculi judicium, id ipſum animadvertetur: tum etiam reliquorum notis auctorum nomina ſunt addita, nonnullis exceptis, quas pro meis deputo. Ebuccinare inſignis hujus Poëtæ laudes nihil eſt neceſſe; pro ſua ipſe gloria præclarè canit, cui obſtrepi niſi ab iniquis haud poteſt. Confidimus proinde ita emaculatum & nitidum jam provenire Ovidium, ut nemo paulò humanior accuſare nos indiligentiæ bono jure debeat. Ἐὰν δέ τι συμβαίνει: Si quid tamen, inquam, acciderit, quod exire nemo, quantumvis vigilans, facile poteſt, id humanitatis velo contectum iri ſperamus. Vale, Candide Lector, clariſſimumque hoc Poëtarum ingenium pronus accipe.

Quædam magnorum hominum

DE

P. OVIDIO NASONE

TESTIMONIA.

Vellejus Paterculus, lib. II.

Tibulluſque & Naſo; perfectiſſimi in forma operis ſui.

Ex Martialis libro III.

Inſanis: omnes gelidis quicunque lacernis
Sunt tibi, Naſones Virgilioſque vides.

Ex VIII.

Non me Pelignus, nec ſpernet Mantua vatem,
Si qua Corinna mihi, ſi quis Alexis erit.

Ex Autore De cauſſis corruptæ eloquentiæ.

Nec ullus Aſinii aut Meſſalæ liber tam illuſtris eſt quam Medea Ovidii.

Ex Julii Scaligeri Hypercritico.

Jam vero ad eum pervenimus locum, in quo ingenii magnitudo & acumen judicii exercenda ſunt. Quis enim de Ovidio ſatis digne dicere poſſit, nedum ut audeat eum reprehendere?

Ex Joſephi Scaligeri Prolegomenis Manilianis, &c.

Uno vincitur (nimirum Manilius) quod non poteſt manum tollere de tabula, & (quod tam falſo, quam immerito, Ovidio objectum olim) nunquam ſcit deſinere, &c.

Ibidem.

Hoc ut non mediocre vitium eſt in nitido ſcriptore, ita puri ſunt ab hac labe (nimia earundem vocum iteratione) principes Poëtæ, Virgilius & Ovidius.

Ex Daniëlis Heinſii Libro de conſtitutione Tragœdiæ ſecundùm Ariſtotelem.

Omnes Ovidius tranſcendit. Sive falſa probabiliter, ſive obſcura perſpicue, ſive utraque ornate, ſive omnia ſimpliciter ſint exponenda. Falſa, ut in Metamorphoſi. Obſcura, ut mathematica, & antiquitatis arcana in Faſtis. Quæ ad mores

res

res pertinent, ubique. Etiam cum ludit aut laſcivit. Id que verbis & oratione vulgari. Ut & dicat quæ velit, & doceat quæ quiſque intelligat. tam admirabili felicitate, ut cum quivis idem poſſe videatur, nemo poſſit. nemo, niſi magni animi & excitati, tentare idem auſit; ſapientes etiam deſperent. Ubique ſententiæ, ubique loci communes: de ignavia, de diſciplinis, brevitate formæ, opum contemptu. Neque ſemper falſa narrat. Ut in opere jam dicto: in quo plurimas hiſtorias exponit. Ut Lucretiæ. Nam quid cum ſimplicitate illa comparandum? quam indocti & ruſtici faſtidiunt: urbani & ingenui ſine ulla imitationis ſpe adorant. Ecce celeritatem:

Nox ſupereſt. tollamur equis, urbemque petamus.
Dicta placent. frænis impediuntur equi.
Pertulerant dominos. regalia protinus ipſi
Tecta petunt. cuſtos in fore nullus erat.

Nullus equus, ac vix cogitatio humana, hanc celeritatem aſſequatur. Tale eſt illud:

Sic ſedit: ſic culta fuit: ſic ſtamina nevit:
Injectæ collo ſic jacuere comæ.
Hos habuit vultus: hæc illi verba fuerunt,
Hic color, hæc facies, hic nitor oris erat.

Numerorum autem tanta in hoc ſcripto, cujus partem alteram habemus, paritas, ſimplicitas, ac invidenda ſuavitas, ut, quid magni viri velint cum mutari quoſdam poſſe exiſtiment, neque ipſi, niſi fallor, neque nos intelligamus. Nondum enim cuiquam id probarunt, cum in ſimili ſcribendi genere verſati ſunt. Libri Triſtium, & qui De Ponto inſcribuntur, quo ab omni affectatione (quanquam iis cum pleriſque illius ſcriptis hoc commune eſt) magis alieni ſunt, eo magis commendari juventuti debent. Et ubique Latinitas, vel inter prima. Ut non temere Muretus, quo, poſt literas renatas, nemo ſine affectatione elegantius ſcripſit, quendam, qui auctori tanto hanc detraheret, prodigii inſtar, ovis & ſulphure luſtrandum exiſtimet. Ut & Joſephus Scaliger. Julius autem, in Rhetoricis (qui illius libri cum aliis non paucis perierunt) tanquam abſolutum & perfectum omni ex parte exemplum, ſcripta ejus proponebat. Neque temere alia auctoritate quæ docebat, quod non ſemel ex divino ejus viro

filio

filio audire memini, ubique confirmabat. Sed natura ejus viri, candor ingenuitas, velocitas, ſimplicitas, quæ in narrationibus potiſſimum elucet, ſupra votum eſt. Proximum eſt ergo, recte de iis judicare.

P. OVIDII NASONIS VITA,

Ex vetuſto codice Pomponii Læti, cujus apographum exſtat in Vaticana Bibliotheca.

P. Ovidius Naso a. d. xii. Kal. April. Sulmone in Pelignis natus eſt. quo anno bello Mutinenſi P. Hirtius & C. Panſa Coſſ. diem obiere. honoribus Romæ functus. fuit enim arbiter & triumvir, & judicium inter centum viros dixit. Sub Plotio Grippo literis eruditus. deinde apud Marcellum Fuſcum Rhetorem, cujus auditor fuit, optime declamavit. Admirator plurimum Porcii Latronis fuit, quem adeo ſtudioſe audivit, ut multas ejus ſententias in verſus ſuos tranſtulerit. Bonus declamator, & ingenioſus habitus eſt, & carmine proſa licenter ſcripſit, ingenii ſui adeo amator, ut ex iis, quæ dixit etiam precantibus amicis nihil mutaverit. In carminibus vitia ſua non ignoravit, ſed amavit. Militavit ſub M. Varrone. Julio Græcino Grammatico familiaris. Tandem cum veniſſet in ſuſpicionem Auguſti, creditus ſub nomine Corinnæ amaſſe Juliam, in exilium miſſus eſt, exulavit Tomis. ibique deceſſit annum agens LX. noviſſimum.

ALIA NASONIS VITA,

Ex Codice Farneſiano.

P. Ovidius Naso Pelignis natus eo anno quo Hirtius & Panſa Coſſ. in Mutinenſi bello perierunt ſimul, quo cœpit triumviratus. fratrem habuit nomine Lucium natu majorem, defunctum tamen in minimis annis. Romæ ſub Plotio Grippo literis operam dedit. à Cornelio Gallo ditiſſimo & doctiſſimo cive, & à M. Varrone multa cepit. Familiariſſimus fuit Julii Hygini Grammatici. Paternis ſtimulis foro aliquamdiu incubuit. unde plerumque judicium dixerit inter centum viros. poſt parentis mortem ad poeticen integer rediit, ſcripſitque libros duos Heroïdum Epiſtolarum. inde cum M. Varrone Aſiam petiit. ſub quo militavit. neque prius huc ſe contulit, quam peritiſſimus literarum Græcarum foret. Scripſit inde epiſtolas quaſdam ad Tiberii filiam ſub falſo nomine ac ficto Corinnæ inſcriptas, quæ propter crimen læſæ majeſtatis combuſtæ fuerunt. inde & exilium meruit.

ANGE-

Angeli Politiani
ELEGIA DE EXILIO
ET
MORTE OVIDII.

Et jacet Euxinis vates Romanus in oris:
Romanum vatem barbara terra tegit.
Terra tegit vatem, teneros qui luſit amores,
Barbara: quam gelidis alluit Iſter aquis.
Nec te Roma pudet, quæ tanto immitis alumno,
Pectora habes ipſis barbariora Getis?
Ecquid, Iö Muſæ, Scythicis in finibus ægro
Tædia qui morbi demeret, ullus erat?
Ecquid frigidulos qui lecto imponeret artus,
Aut qui dulciloquo falleret ore diem?
Aut qui tentaret ſalientis tempora venæ,
Aut fomenta manu qui properata daret?
Conderet aut oculos media jam morte natantes,
Aut legeret ſummam qui pius ore animam?
Nullus erat: nullus. veteres, tu dura, ſodales
Heu procul à Ponto, Martia Roma, tenes!
Nullus erat. procul ah conjux, parvique nepotes:
Nec fuerat profugum nata ſequuta patrem.
Scilicet immanes Beſſi, flavique Coralli,
Aut vos pelliti ſaxea corda Getæ,
Scilicet horribili dederit ſolamina vultu
Sarmata, ab epoto ſæpe vehendus equo?
Sarmata, cui rigidam demiſſo in lumine frontem
Mota pruinoſo tempora crine ſonant.
Sed tamen & Beſſi exſtinctum, & flevere Coralli,
Sarmataque: & durus contudit ora Getes.
Extinctum & montes flebant, & ſylva, feræque,
Et fleſſe in mediis dicitur Iſter aquis.
Quin etiam pigro concretum frigore Pontum,

Nerei-

Nereïdum lacrymis intepuiſſe ferunt.
Accurrêre leves Paphia cum matre volucres,
Arſuroque faces ſuppoſuere rogo.
Quem ſimul abſumſit rapidæ violentia flammæ,
Reliquias tecto compoſuere cado.
Impoſitumque brevi ſignarunt carmine ſaxum:
Qui jacet hic, teneri doctor amoris erat.
Ipſa locum late ſancto Cytherea liquore
Irrorat nivea terque quaterque manu.
Vos quoque Pierides vati libaſtis ademto
Carmina, ſed noſtro non referenda ſono.

DE EODEM CARMEN JULII CÆSARIS SCALIGERI.

Loquitur ipſe Ovidius ad Auguſtum.

A *Me utinam inciperes ferus eſſe, cruente; nec atras*
Per cædes faceres ad mea fata gradum.
Si mea te movit tetricum laſciva juventus,
Te juvenem damnas perditus: exſul abi.
Impia flagitiis ſqualent penetralia diris:
Damnati ſuperant nomina fœda rei.
Non te divinum ingenium, non candida tangunt
Pectora, non Clario lingua ſecunda deo.
Lactea mollivit veteres mea vena poëtas;
Et rerum docuit pondera certa novos.
Cum te laudarem tunc ſum mentitus: ob unum hoc
Exilii fuerat debita pœna mihi.

P. OVIDII NASONIS

EPISTOLARUM

* HEROIDVM

LIBER.

EPISTOLA PRIMA.

ARGUMENTUM.

Orto Trojano bello ob raptam à Paride Helenam, habitoque à Græcis conventu, invitus cogitur Ulyſſes ad bellum proficiſci: in qua expeditione multa adeo & deſignavit præclare & geſſit, ut exciſa tandem Trojæ maxima illi laus adſcriberetur. Peracta ultione, Trojaque funditus everſa, victores Græci in patriam redeuntes, ſpoliis hoſtium ditati, indignatione læſæ Minervæ, variis acti ſunt procellis, adeò, ut multis obrutis, pauci poſt varios errores evaſerint. Inter quos Ulyſſes (ad quem hæc epiſtola dirigitur) decem errans annos peragravit varias orbis partes. Penelope igitur, ejus uxor, ignara quidem ubi hæreat, valde tamen ſolicita de ejuſdem reditu, ſcribit ei hanc epiſtolam, qua eum primis ut redeat monet, maxime, cum & Troja jam exciſa, aliiſque reverſis, ſolus nullam deſidendi cauſam habeat.

PENELOPE ULYSSI.

Hanc tua Penelope lento tibi mittit, Ulyſſe.
Nil mihi reſcribas attamen: ipſe veni.

Troja

*HEROIDVM.] *Heroides* hic liber à Priſciano lib. 10. appellatur, nec alio eum nomine à Scholiaſte Metamorphoſeon inedito paſſim citatum deprehendi. vere, ut opinor. Sarisberienſis quoque Polycrat. lib. 1. cap. 12. *Naſo*, inquit, *in libro Heroidum.* Epiſtolas tamen Ovidius ipſe libro 3. Artis Amatoriæ videtur nuncupare, ubi de ſuis ſcriptis,

Vel tibi compoſita cantetur Epiſtola voce:
Ignotum hoc aliis ille novavit opus.

Neque aliter membranarum pars potior. quanquam & in nonnullis duplici titulo, *Heroides ſive Epiſtolæ*, hoc poëma inſcribitur, quomodo Platonem, Ciceronem, alioſque tam in Græcis quam Latinis magni nominis ſcriptores gemino nonnunquam titulo ſuas lucubrationes ornaſſe eſt in comperto. Cæterum quod Ovidius verſibus paulo ante prolatis ſe auctorem primum atque inventorem facit hujus generis epiſtolarum, liquet hinc, eam Arethuſæ ad Lycotam, quæ apud Propertium lib. 4. extat, ad imitationem noſtri fuiſſe conſcriptam, Naſonique ſolidam Heroidum pangendarum ac principem gloriam omnino deberi. Ad epiſtolam primam quæ obſervavimus, levioris pleraque momenti ſunt, quod Puteaneus codex, qui fide atque integritate reliquos omnes magno numero à me inſpectos longe antecellit, hac ex parte eſſet mutilus. *Heinſius.*

1. *Hanc tua, &c.*] Omnes libri ſcripti quibus & in hoc volumine & aliis emendandis uſus ſum perſpicue habent *Ulixe.* Duxit autem Ulixes Penelopen uxorem Tyndarei auxilio, quod

 ei con-

Troja jacet certe Danaïs inviſa puellis:
  Vix Priamus tanti, totaque Troja, fuit.
O utinam tunc, cum Lacedæmona claſſe petebat,
  Obru-

ei conſilium dederat, quo modo Græcorum omnium Principum, qui Helenam filiam ſuam uxorem peterent, gratiam & amicitiam eſſet retenturus. Apollodorus lib. 3. Biblioth. *Cioſan. Penelope tua.*] Quæ tibi hactenus in tanta procorum turba pudice vixit, & conjugalem torum ſine labe ſervavit. *Ant. Penelope.*] Hæc Amyre, vel Arnæa primum, dein Penelope dicta, ab ejuſdem nominis avibus, quæ expoſitam à parentibus educaverunt, ut Pindari ſcribit interpres. *Parrh. Hanc tua Penelope.*] Suaſorii generis eſt hæc ad Ulyſſem Penelopes epiſtola: Hortatur enim conjugem, ut vaſtata Troja cæteriſque Græcorum ducibus in patriam reverſis, & ipſe tandem domum redire feſtinet. *Tua.*] Benevolum ſibi facit Ulyſſem. *Gav. Merula. Lento.*] Moram trahenti, & quaſi tepido in amore viro. *Ipſe.*] Qui annos viginti abſens fuiſti. *Ant.*

2. *Nil mihi reſcribas : attamen ipſe veni.*] Rectius diſtinguas poſt *Tò attamen*: ut edendum curavimus. neque aliter in uno codice Florentino viri humaniſſimi Caroli Strozzæ inveni. Epiſt. 8.

Non tu mille rates ſinuoſaque vela parabis,
  Nec numeros Danai militis : ipſe veni.

Johanni Frederico Gronovio, viro ad ornandas haſce literas ac promovendas unice nato, mihique conjunctiſſimo, legendum videbatur,

Nil mihi reſcribas ut tamen; ipſe veni.

argute mehercule & venuſtè. quomodo & initio epiſtolæ Herus noſter,

Quam mihi miſiſti verbis, Leandre, ſalutem,
Ut poſſim miſſam rebus habere; veni.

Heinſius. *Nil mihi reſcribas.*] Sententia hæc videtur eſſe: Scribo tibi quidem hanc epiſtolam, non tamen ut reſcribas adeo, aut literæ mihi veniant tuæ: ipſe veni. Vide hac de re Clariſſ. D. Gronov. in obſervat. lib. 1. c. 22.

3. *Troja jacet.*] Indicat facile fore quod propoſuit. potes redire, nam Troja jacet, diruta eſt. Dicta eſt Troja à Troë rege, Erichtonii & Callirrhoës Scamandri filio. antea *Teucria* à Teucro; & Dardania à Dardano dicebatur. *Ant. Iacet.*] Sicut enim urbes cum ædificantur, aut florent, dicuntur ſtare, aut ſurgere, ita cum dirutæ ſunt, dicuntur jacere & cadere. Virg. *Ceciditque ſuperbum Ilium. Iacet.*] Hujus verbi antitheton, manet, ſtat: Virgil. 2. Æneid. *Trojaque nunc ſtares, Priamique arx alta maneres. Certe.*] Diſtinguendum eſt, ut non dicamus *Certe jacet*, ſed *certe inviſa*: non enim neceſſe eſt affirmare Ulyſſem, quod *Troja jacet*, quia hæc ipſe ſatis ſciebat qui fuerat præſens, & fuerat etiam ex magna parte auctor illius ruinæ. Dicit ergo, *certe odio habita. Danais puellis.*] Heroidib. Græcis. *Danais.*] Danai à Danao rege dicuntur, qui ante Pelaſgi dicebantur, & Argivi. *Puellis.*] Quibus, non ſolum ſexum, ſed ætatem ſignificat, quia adoleſcentulæ mulieres nuper nuptæ, moleſtius ferunt maritorum abſentiam. *Ant.*

4. *Vix Priamus tanti.*] Ut tamdiu abſis nimirum. Fruſtra igitur ſe exercent hoc in loco viri eruditi. Fuit cum & ego verſum unum alterumque excidiſſe ſuſpicarer. ſed nullus excidit. *Heinſius Vix Priamus tanti totaque Troja fuit.*] Priamus, & tota Troja non fuit tanti, id eſt, tota jactura quam Priamus, cæterique Trojani acceperunt non fuit tanti, quanti mea, quod te marito ob bellum Trojanum carui. *Scopp.*

5. *O utinam.*] Precatur in Paridem, cum hac poëtica exclamatione: qui cum Helenam rapuit, tantorum malorum præbuit cauſam. *Ant. Lacedæmona.*] Lacedæmon Peloponeſi urbs, Menelaï regia, nuncupata à Lacedæmone Jovis filio ex Taygete, Atlantis & Pleiones. *Idem.*

6. *Adul-*

Obrutus inſanis eſſet adulter aquis!
Non ego deſerto jacuiſſem frigida lecto,
Nec quererer tardos ire relicta dies:
Nec mihi, quærenti ſpatioſam fallere noctem,
Laſſaret viduas pendula tela manus.
Quando ego non timui graviora pericula veris?
Res eſt ſolliciti plena timoris amor.
In te fingebam violentos Troas ituros:
Nomine in Hectoreo pallida ſemper eram.
Sive quis Antilochum narrabat ab Hectore victum;
Anti-

6. *Adulter.*] Paris Priami filius. quem per iram proprio nomine appellare non potuit, ſed per contumeliam *adulterum* dixit. *Obrutus eſſet.*] Oppreſſus & ſubmerſus. *Idem. Aquis inſanis.*] Id eſt, magnis, in alto furentibus Helleſponti undis. *Idem.*

7. *Non ego deſerto.*] Exponit incommoditates ſuas. Et mire exprimit mulieris, quæ legitime amat virum ſuum, ingenium: quod dicendum fuit, ne quis Penelopen impudicam à Poëta effictam putet. *Cioſan. Frigida.*] Sola. *Ant.*

8. *Relicta.*] Per 20. annos à te deſtituta. *Tardos dies.*] Qui longiores videntur abſentia tua: ut Horat. in Epiſtol. inquit: *Ut nox longa, quibus mentitur amica, dieſque Longa videtur opus debentibus.* Non, inquit, die & nocte ſollicitarer, ſi Paris Helenam non rapuiſſet. auget enim πάθος à tempore. *Ant.*

9. *Nec mihi, &c.*] πάθος à facto: ut procos falleret, quantum telæ die texuerat, tantundem ad lucernam nocte detexebat. pollicita enim erat, ſe tunc virum accepturam, cum telam finiviſſet, qua integeretur Laërtes ſenex, cum fatum contigiſſet. Fallaciam deprehendit Antinoüs, unus ex procis, ancilla referente, ut Homerus auctor eſt. *Fallere noctem.*] Hoc eſt nocte procos fallere. *Ant.* Eodem modo in Epiſtol. ad Leandrum dicit, *decipere noctem.* Cioſan.

10. *Pendula.*] In telario ad opus conficiendum patens. *Ant.*

11. *Quando ego, &c.*] A corporis labore ad animi ſolicitudinem tranſit, inſtans interrogando. *Ego.*] Quæ bellicos eventus conſidero. *Graviora pericula.*] Majora quam poſſint accidere. *Idem.*

12. *Res eſt ſolliciti.*] Sententia auget miſeriam. Sunt (inquit) in amore perpetuæ ſollicitudines: unde apud plaut. amator adoleſcens: *Quam miſer* (inquit) *eſt qui amat.* Idem.

13. *In te fingebam.*] Animo commentabat. Exponit ſollicitudines, commemoratione periculorum. *Idem.*

14. *Nomine in Hectoreo.*] Quoties Hector aliquid geſſiſſe dicebatur. *Idem.*

15. *Sive quis Antilochum narrabat ab Hectore victum.*] Politianus in Miſcellaneis *Amphimachum* reponit: quod Antilochum à Memnone occiſum, non ab Hectore, tam Homerus, quam Q. Calaber, Dictys Cretenſis, Pindarus, Pyth. Od. VI. alii teſtentur. In contraria ivit Janus Parrhaſius Epiſtolicis Quæſtionibus, ut & Cioſanus. Certe Hyginus fab. CXIII. ab Hectore occiſum innuit, & cum Ovidio hac in re conſentit, quanquam paulo ante, fab. nimirum, CXII. diverſam opinionem ſecutus. *Heinſius. Antilochum.*] Neſtoris filium, quem Quintus poëta non ab Hectore, ſed à Memnone Auroræ filio interemptum ſcribit. Fuit & alius Antilochus, Herculis filius, quem Paris trucidavit. *Ant.* Nos vero non Antilochum, non Amphimachum ſed Archilochum legendum autumamus. Dares namque Phry-

Antilochus noſtri cauſa timoris erat:
Sive Menœtiaden falſis cecidiſſe ſub armis;
Flebam ſucceſſu poſſe carere dolos.
Sanguine Tlepolemus Lyciam tepefecerat haſtam;
Tlepolemi leto cura novata mea eſt.
Denique, quiſquis erat caſtris jugulatus Achivis,
Frigidius glacie pectus amantis erat.
Sed bene conſuluit caſto Deus æquus amori.
Verſa eſt in cinerem ſoſpite Troja viro.
Argolici rediere duces: altaria fumant:
Ponitur ad patrios barbara præda Deos.

Grata

gius, qui illi bello interſuit, ait, quod Hector Archilochum regem interfecit, & Æneas Amphimachum. *Scopp.*

17. *Menœtiadem.* [Patroclum Menœti filium, cum Opuntem puerum peremiſiſſet, ad Peleum fugit. Is Achilli filio ſocium dedit in bello Trojano: cumque Achillis indutus armis pugnaret, Apollo in formam Aſii Dymantis filii incitat Hectorem ad pugnam, cui congredientem Patroclum armis exuit, perfractis fibulis, & trucidandum objecit: ut ſcribit Hom. lib. 16. Iliad. & Hygin. c. 106. *Falſis.*] Non ſuis, ſed Achillis. *Ant.*

18. *Succeſſu.*] Optato eventu. dolui, quod ut optabatis, non ſucceſſit: vel quod Patroclo capienti Achillis arma, parum proceſſerat dolus. *Idem.*

19. *Sanguine Tlepolemus.*] Phyleus Theſprotiorum rex filiam habuit Aſtyochen, ex qua Hercules filium Tlepolemum genuit. is cum in domo paterna Lycimnium patris germanum trucidaſſet, veritus ultionem, fugit, & Rhodi in partem regni receptus eſt, unde navibus novem in obſidionem Trojanam venit. hunc Sarpedon Lyciorum rex interemit. *Ant. Lyciam.*] Propter Sarpedonem Lyciæ regem, qui Tlepolemum interfecit, à Patroclo ipſe poſtea interfectus, cujus cadaver in Lyciam delatum ibidem ſcribit Homer. *Coſan.*

20. *Eſt novata.*] Crevit, & aucta eſt. maxime fui ſollicita, cum Lycii Sarpedonis haſtâ Tlepolemum cecidiſſe percepi. *Ant.*

21. *Denique quiſquis erat.*] Colligit, ſe maxime ſolicitari ad omne aliorum periculum. *Iugulatus.*] Vulneratus & extinctus. *Caſtris Archivis.*] Inter Græcos milites. *Idem.*

22. *Amantis.*] Penelopes. *Erat frigidius glacie.*] Timore frigeſcœbat. *Idem.* Sic Virgil. 6. Æneid. *gelidus Teucris per dura cucurrit Oſſa tremor.*

23. *Sed bene conſuluit.*] Locus ab auctoritate deorum, illis curæ fuiſſe quod optabat. *Deus.*] Aut ad Hymenæum, aut Cupidinem referas: ſed de Hymenæo placet. *Amori Caſto.*] Conjugali. *Ant.*

24. *Verſa eſt in cineres.*] *In cinerem* ſeptem libri. idque rectius noſter. l. 11. Met.

Cumque ſuis totas populis incendia gentes
In cinerem vertunt.

Heinſ.

Soſpite viro.] Ulyſſe, id enim potuit ex Telemacho ſcire, qui eadem ex Neſtore & Menelao audierat. *Ant.*

25. *Argolici, &c.*] Exemplo firmat ſuſpiciones: alii rediêre, tu ſolus ceſſas. *Duces.*] Ut Neſtor, & Agamemnon, & Menelaus. *Altaria fumant.*] Sacris ob ſuſcepta vota perfectis. *Idem.*

26. *Barbara præda.*] Spolia Phrygum & Aſianorum, qui barbari ſunt. *Idem.* *Ad deos patrios.*] In templis deorum & laribus appenduntur, ut veteres facere

con-

Grata ferunt Nymphæ pro ſalvis dona maritis:
Illi victa ſuis Troïa fata canunt.
Mirantur juſtique ſenes trepidæque puellæ:
Narrantis conjux pendet ab ore viri.

Atque

conſueverunt, qui poſtibus templorum arma ſuſpendebant. *Idem.* Sic Virgil. 3. Æneid. *Ære cavo clypeum, magni geſtamen Abantis, Poſtibus adverſis figo, & rem carmine ſigno. Æneas hæc de Danais victoribus arma.* Æneas autem ut Servius ait, apud Samothraciam in templo clypeum hunc conſecravit, quod poëta in tranſitu attingit.

27. *Grata ferunt Nymphæ.*] Νύμφαι, *nuptæ.* Græciſſat hic Ovidius. vide Feſtum in *Nupta.* Parum tamen abeſt, quin à Naſone exaratum opiner *nuptæ.* nam alterum paulo inſolentius. *Heinſ.* *Grata ferunt.*] Aliarum fortunam commendat, quarum mariti redierunt, ut juſtior ſit ejus querela: aliæ diis vota perſolvunt pro maritis ſalvis, mihi perpetua querela relicta eſt. *Nymphæ,*] Heroides puellæ Græcæ. *Ant.*

28. *Troica fata canunt.*] Codex Argentinenſis ſatis antiquus cum uno Mediceo, *Troïa fata*, magis poëtice. Certe Virgilius ſic paſſim, apud quem *Troica*, aut *Troïcus* nuſquam invenias. etſi diverſus ab eo Statius plerumque, & in Tragœdiis Seneca. apud Auſonium in Epitaphiis Heroum, *Troïa cura*, & *Troïa tellus.* & Epigr. CXI *Troïus Æneas.* ad exemplum Maronis. noſter Epiſtolâ Didus ſub finem, *Troïus enſis*, ut puto ſcribendum: & Epiſtola Paridis, *Troïa claſſis adeſt*, ex antiquis libris. *Troïa pinea* ibidem. & *Troïa conjux*, Epiſtola Helenæ: ut *Troïus hoſpes*, ibidem. lib. III. Art. Amat. *Troïe raptor.* ex veteri codice. lib. II. de Ponto El. x. *Troïa bella*, ut & illic emendandum cenſeo, etiam in Ibin, ℣. 416. *Troïa vela.* Stephanus in Τρωΐα. Τὸ ἐθνικὸν Τρὼς, ὁμόφωνον τῷ κλίσει, ὡς Ἀχαιός, Δαναός, Σικελός. τὸ θηλυκὸν, Τρῳάς, καὶ Τρωϊάς ἢ παρὰ τὸ Τρώϊος Τρωϊάς, ὡς Λέσβιος Λεσβιάς. ἔστι καὶ Τρῳὰ θηλυκῶς, καὶ Τρωϊὰς καὶ Τρωϊκὸν τὸ κτητικὸν καὶ Τρῳϊν. Noſter *Troa agmina.* dixit lib. 12. Metam. ut in optimo codice inveni. nam vulgo *Tota* legebatur ℣ſ. 74.

Troaque Peliacæ ſternebat cuſpidis ictu Agmina.

Troïades apud Perſeum pro Trojanis. & in Catalectis veterum poëtarum de ſignis cœleſtibus in Euſthenii carmine, ut quidem codices antiqui exhibent,

Troiadeſque puer, geminique ſub æthere Piſces. Heinſius.

Illi.] Qui redierunt Græci. *Canunt.*] Narrant. *Troia fata.*] Nam proprie *fata victa*, quibus defenſio Trojanorum conſiſtebat: quæ cum diu Græcos fatigaſſent, & ab expugnanda urbe repellerent, tandem inſidiis Sinonis victa ſunt, equo ligneo armatis viris pleno in urbem introducto. 2 Æneid. *Fracti bello, fatiſque repulſi, Ductores Danaum.* *Fata* autem hæc Trojanorum dicuntur fuiſſe: Vita Troïli, Conſervatio Palladii, id eſt, ſimulachri Palladis, quod Trojani habebant in urbe: & ut ſepulchrum Laomedontis, quod erat in porta Scæa, ſervaretur integrum: & ut equi Rheſi, de quibus inferius dicetur, poſſent à Trojanis recipi. hæc omnia fata vicerunt Græci. nam Achilles Troilum ſecum congreſſum interfecit: Palladium vero ab Ulyſſe & Diomede clam noctu urbem ingreſſis, cæſis arcis cuſtodibus, aſportatum eſt. Equi Rheſi, ut infra videbitur, ab Ulyſſe & Diomede abducti ſunt. Porta vero Scæa diruta eſt ab ipſis Trojanis, ut equus induceretur, & ita fata Trojana victa ſunt, quod de his nunc eſt intelligendum. Vide Metam. lib. 13. *Huber.*

29. *Senes juſti.*] Severi & graves: ſingulis ſuas denominationes addidit, Senes juſti, & puellæ trepidæ. *Ant.*

30. *Pendet.*] Intenta eſt. *Idem.*

31. *Mni-*

Atque aliquis poſita monſtrat fera prælia menſa;
Pingit & exiguo Pergama tota mero.
Hac ibat Simois, hic eſt Sigeïa tellus,
Hic ſteterat Priami regia celſa ſenis.
Illic Æacides, illic tendebat Ulyſſes:
Hic lacer admiſſos terruit Hector equos.

Omnia

31. *Monſtrat.*] Oſtendit q. ad oculum. *Ant.*

32. *Pingit & exiguo.*] Solebant Græci & Romani poſt cœnam crateras vini in menſam afferre, & multo habito ſermone ad multam noctem ſomnum producere. Ex eo vino aliquid in menſam fundebant. Quem morem hic tangit Penelope, additque ab illis, qui in bello Trojano affuerant, uxoribus ſuis cæteriſque domeſticis, illo vino, quod ſuper menſam vertebant, loca, in quibus cum Trojanis prælium fuerat commiſſum, oſtendi, & univerſum Ilium, fluvium, aliaſque illius urbis partes depingi. Eum etiam, quem ſuprà expoſui morem, indicat hic noſter variis locis:

Quod deducta mero littera fecit AMO.

Et,

Verba leges digitis, verba notata mero.

Et,

Non oculi tacuêre tui conſcriptaque vino
Menſa, nec in digitis littera nulla fuit.

Tibull. Eleg. ult. lib. 1.

Ut mihi potanti poſſit ſua dicere facta
Miles, & in menſa pingere caſtra mero.

Ciofan.

Pergama.] Trojanæ urbis ſitum. *Ant.*

33. *Simois.*] Fluvius Trojanus, cum Scamandro jungitur, & loca paluſtria efficit. *Ant.* *Tellus Sigeia.*] Campus. Sigeum Trojæ promontorium: cernitur illic navale, & Achivorum eſt portus, ut Strabo dicit. Illic etiam tumulus Achillis, Patrocli, & Antiochi conſtitutus eſt, quibus Ilienſes quotannis ſacrificant. *Idem.*

34. *Regia celſa.*] Superba Priami domus, quæ erat in arce. *Idem.* *Priami regia celſa ſenis.*] Hoc epitheton paſſim ferè ab auctoribus datur Priamo. Ennius citat Priſcian. lib. 3.

Cur veter occubuit Priamus ſub Marte Pelaſgo?

M. Tullius pro Sexto Roſcio Amerino, cum vellet oſtendere Antiſtium ſumma eſſe ſenectute hominem, vocavit eum *Priamum*. Ciofan.

35. *Æacides.*] Achilles, Æaci nepos, & Pelei filius. *Tendebat.*] Tentoria figebat. *Berſman.*

36. *Hic lacer admiſſos terruit Hector equos.*] Sic duo aut tres ex noſtris codices, quomodo Baptiſta Egnatius primus caſtigavit. Perperam vulgo *alacer miſſos*, paria habes apud Actorem Elegiæ in mortem Druſi.

Hoc fuit Andromache, cum vir religatus ad axes
Terruit admiſſos ſanguinolentus equos.

Heinſius. Qui etiam trepidare dicuntur. Cato, *ſedere non poteſt in equo trepidante.* Et Liv. dec. 1. lib. 8. *Cum equus prioribus pedibus erectus magna vi caput quateret, excuſſit equitem.* Dicuntur & pavidi. Ovidius 2. de Remed. *Nec faciet pavidos taurus avitus equos.* item attoniti. Sil. 12. *Attonito progreſſus equo.* & Homer. Iliad. θ. τὼ δὲ ἵππω δείσαντε καταπλήτην ὑπ' ὄχεσφιν. *Hic lacer, &c.*] Alii ad tractum Hectoris hæc referunt: ut diſtractus Hector Achillis equos terruerit; & *Lacer amiſſos* legunt. *Ant.* Conſtat enim Hectora circa muros Trojanos equis raptatum fuiſſe. Virg. lib. 1. *Ter circum Iliacos raptaverat Hectora muros.* Dum igitur traheretur Hector, equi aſpectu cruentati cadaveris, territi ſunt. *Lacer.*] Id eſt, vulneribus confoſſus, & dilaceratus. ut Virg. *Vulneraque illa gerens,*

quæ

Omnia namque tuo ſenior, te quærere miſſo,
  Rettulerat nato Neſtor: at ille mihi.
Rettulit & ferro Rheſumque Dolonaque cæſos.
  Utque ſit hic ſomno proditus, ille dolo.
Auſus es, ô nimium nimiumque oblite tuorum,
  Thracia nocturno tangere caſtra dolo;
Totque ſimul mactare viros adjutus ab uno.
  At bene cautus eras, & memor ante mei.

que circum plurima muros Accepit patrios. *Admiſſos.*] Ita Micyllus cenſet legendum ut & Egnatius cenſuit: ut *Admiſſos equos*, intelligamus veloces, ſive incitatos: quemadmodum & alibi idem nomen poëta uſurpavit: Admittere enim equum eſt incitare aut urgere calcaribus. *Berſm.*

37. *Omnia namque tuo.*] Unde res Trojanas intellexerit oſtendit, in quo & ambiguitatem ſolvit, & domeſticam ſolicitudinem aperit, *Neſtor.*] Pyliorum rex, & Nelei filius. *Senior.*] Qui tertiam ætatem agebat. *Nato tuo.*] Telemacho, de te ſollicito. *Miſſo te.*] Non enim Penelope Telemachum ad ſciscitandum de Ulyſſe miſit, ſed ille ſola nutrice conſcia, conſilio Minervæ, quæ ſe in formam Mentæ Anchiali regis Taphiorum filii verterat, Pylum ad Neſtora, & Spartam ad Menelaum, clam matre conceſſit, à quibus cum res ad Trojam geſtas accepiſſet, ad matrem retulit. *Ille.*] Telemachus, filius tuus. *Ant.*

39. *Rheſumque Dolonaque cæſos.*] *Rheſon* Erfurtanus, Græcâ enunciatione. ut ſæpe alibi. *Heinſius.* *Rheſumque.*] Rheſus Eionei filius, Thracum rex, poſtremus caſtra locarat: ejus equi erant candore nivali, pernicitate ventis comparandi, currus auro argentoque ornatiſſimi. *Dolonaque.*] Hector promiſſis Achillis equis, Dolonem Eumedis filium miſit in caſtra Græcorum ſcrutaturum: illum Diomedes & Ulyſſes, qui de Trojanis exploraturi mittebantur, intercipiunt: promiſſa impunitate, Trojanorum conſilia intelligunt. Deinde interempto Dolone, Thracum caſtra invadunt. Diomedes dormientem Rheſum perimit, & ſocios 12. equos in caſtra abigunt, & ad præſepe inter alios Diomedis equos alligant. *Ant.* *Rheſumque.*] Rheſus rex Thraciæ, Trojanis opem ferens, prima nocte ex longo itinere fatigatus in ipſis tentoriis ab Ulixe & Diomede unà cum omni exercitu eſt interfectus. Homer. x. Iliad. Euripides in Rheſo. & Ovid. lib. 13. Metamorph. quod tangit & in præclariſſimo opere, quod Ibin vocavit:

Nec tu quam Rheſus ſomno meliore quieſcas,
Quam comites Rheſi tum necis ante viæ.

Ciofan.

40. *Hic.*] Rheſus. *Ille dolo.*] Promiſſa erat Doloni impunitas, ſi Trojanorum conſilia aperiret: ſed Diomedes illum interemit. *Ant.*

41. *Nimiumque oblite.*] Hoc hemiſtichium uſurpavit Statius. l. 7. Thebaid.

Heu nimium mitis, nimiumque oblite tuorum. Ciofan.

42. *Thracia.*] Rheſii Thracii. *Dolo nocturno.*] Per noctis inſidias. *Ant.* *Tangere caſtra dolo.*] In quatuor membranis *frangere caſtra.* quod non eſt de nihilo, pro perfringere, aut domare. Sed & *tangere* probum eſt. ſic apud Comicos, *Tangere dolo aliquem, Tactu eſt leno, Probe illum tetigi.* & ſimilia. *Heinſius.*

43 *Tot viros,*] Non cædem Ulyſſes, ſed Diomedes peregit, qui regem & ſocios 12. trucidavit. *Ab uno*, Diomede, Tydei & Deiphiles Adraſti filio. *Ant.*

44. *At bene.*] Εἰρωνικῶς. *Ante.*] Quam à noſtro amore diſcederes, cum te tuæ domus memoria & amor ſubibat: eras cautus: nunc cum perfixeris,

Uſque metu micuêre ſinus; dum victor amicum
  Dictus es Iſmariis iſſe per agmen equis.
Sed mihi quid prodeſt veſtris disjecta lacertis
  Ilios? &, murus quod fuit ante, ſolum:
Si maneo qualis Troja durante manebam;
  Virque mihi demto fine carendus abeſt?

Diruta

nulla vitas pericula. Perſiſtit in amplificatione, ut quanta ſit in amante uxore ſolicitudo, monſtretur. *Ant.*

45. *Uſque metu micuere ſinus.*] Male libri nonnulli: *tremuere* aut *timuere* aut *tumuere* aut *metuere* aut *riguere*. Epiſt. OEnones, *Attoniti micuere ſinus.* l. III. Att. Amat. fabula Procridis,

Pulſantur trepidi corde micante ſinus.

Faſt. III.

Terreor admonitu, corque timore micat.

Et mox,

Corda micant regis, totoque è corpore ſanguis
Fugit.

lib. VI.

——furtimque accedere tentat,
Et fert ſuſpenſos corde micante gradus.

Plautus, Aulularia, Act. IV. ſc. III.

Continuo meum cor cœpit artem facere ludicram,
Atque in pectus emicare.

Ubi digitorum micationem ludum notiſſimum reſpexit. *Heinſius. Uſque metu micuere ſinus.*] Cor præ formidine exiliebat. *Sinus* pro præcordiis uſurpat. *Ant.*

46. *Per agmen amicum.*] Per Græcorum caſtra. Tantus mihi error ex hoc injectus eſt, ut etiam cum victor diceretis in caſtra Græcorum rediſſe, timerem. *Iſmariis.*] Thracis: eſt Iſmaros mons & urbs Thraciæ. *Idem.*

47. *Sed mihi quid prodeſt.*] Communicatione utitur: petit & conſulit, quid ſibi proſit Trojanum excidium. hac ſciſcitatione ſuſpenditur animus, & ad commiſerationem apparatur: in quo & facile ſibi commiſerationem conciliat, & lenti mariti increpat tarditatem. *Disjecta.*] Diruta. *Idem.* *Veſtris disjecta lacertis Ilios.*] Sic apud Homerum Ἴλιος ἱρὴ non uno loco, & Ἴλιος ὀφρυόεσσα κατήρειπτον, in Anthologia *Troja ſuperba ruit.* quomodo & *Ilium ſuperbum* Virgilio. Horat. *non ſemel Ilios vexata:* & in Catalectis Pithœi,

Ilios en ſurgit rurſum inclyta.

Noſter lib. I. Artis,

Tunc cum triſtis erat defenſa eſt Ilios armis.

Ita enim veterrimi codices. ſic *Neritos* mons Ithacæ apud Græcos, quæ *Neritos* Virgilio eſt. *& Neritos ardua ſaxis.* Plurimi tamen ſcriptorum codicum, *disjecta Ilion* agnoſcunt, ut apud noſtrum Laodamiæ epiſtola, *Ilion & Tenedos.* quod & Scaligero placebat, teſte Berſmanno. certe in antiquis libris apud Ovidium modo *Ilios*, modo *Ilion*, promiſcue ſcribitur. ut Faſtor. III. v. 71. IV. 505. V. 93. VI. 401. & in Metamorphoſi non ſemel. Adeatur Stephanus in Ἴλιον. Noſter Epiſtola Helenæ,

Et fatum timeo monitus, quos igne Pelaſgo
Ilion arſuram præmonuiſſe ferunt.

Ita enim reſcribi malim, pro vulgato *arſurum.* ut & Paridis Epiſtola, idque veteris libri auctoritate,

Arſuram Paridis vates canit Ilion igni.

Sequenti verſu in nonnullis membranis; *murus quo fuit ante.* ut apud Virgilium, *Atque ſolum quo Troja fuit.* in nonnullis etiam, *qui fuit.* Heinſius. *Ilios.*] Troja, ab Ilio Trois filio dicta. *Ant.*

49. *Si maneo.*] Inopinatum ſubdit, ad communicationem; non enim Penelope everſa Troja ſe, ut ante, conjuge carituram opinabatur. *Si maneo.*] Sine viro. *Durante Troja.*] Cum Troja ſtabat. *Idem.*

51. *Di-*

Diruta ſunt aliis, uni mihi Pergama reſtant;
  Incola captivo quæ bove victor arat.
Jam ſeges eſt ubi Troja fuit, reſecandaque falce,
  Luxuriat Phrygio ſanguine pinguis humus.
Semiſepulta virûm curvis feriuntur aratris
  Oſſa: ruinoſas occulit herba domos.
Victor abes; nec ſcire mihi, quæ cauſa morandi,
  Aut in quo lateas ferreus orbe, licet.
Quiſquis ad hæc vertit peregrinam littora puppim,
  Ille mihi de te multa rogatus abit.
Quamque tibi reddat, ſi te modo viderit uſquam,
  Traditur huic digitis charta notata meis.
Nos Pylon, antiqui Neleïa Neſtoris arva,

Miſi-

51. *Diruta ſunt aliis.*] Ab aliarum fortuna, ſuum mœrorem amplificat. *Aliis.*] Ad fortunam aliarum puellarum. *Reſtant.*] Non expugnata. *Idem.*

52. *Victor.*] Græci victores. ubi fuerat Troja, jam ſegetes creſcunt, & metuntur fruges. *Idem. Et campos ubi Troja fuit.* Virg. 3. Æneid. Et Lucan. 9. Catonem inducit viſentem Trojæ locum. *magnaque Phœbæi quærit veſtigia muri; exuſtæ nomen memorabile Trojæ, Iam ſilvæ ſteriles, & putres robore trunci:* & alibi: *tota teguntur Pergama dumetis, etiam periere ruinæ.* ἔῤῥηξε χαμᾶζε. Eurip. Bach.

55. *Semiſepulta virûm.*] Oſſa inſepultorum. *Feriuntur*] Inter eruendum percutiuntur. *Ant.*

57. *Cauſa morandi.*] Non tam mora lædebat, quam quod moræ cauſam ignorabat; putabat enim alieno amore detineri. *Idem.*

58. *Lateas.*] Curioſius eſt, quam ſi maneas dixiſſet. *In quo orbe.*] In qua regione, & ſic ſæpe. *Idem.*

59. *Quiſquis ad.*] Suum officium laudat: tu, inquit, lates, nec etiam ad me tenuis de te fama pervenit, ego de te ſemper curioſa ſum *Vertit.*] Nautæ cum ad portum perveniunt, puppim in littus convertunt. *Ad hæc littora.*] Ithacenſia. *Idem.*

62. *Charta notata.*] Scripta. hoc eſt. do literas ad te his omnibus, qui ex Ithaca navigaturi ſunt in quamcunque orbis regionem. *Idem.*

63. *Nos Pylon.*] Non ipſa miſit, ſed Telemachus, matre inſcia ad Neſtorem, uti diximus, acceſſit. Pyli tres fuerunt urbes in Peloponneſo: una in Lepræatica regione, alia in ora Piſea ad Alpheum flumen, tertia in Meſſenia. *Idem. Neleia arva.*] Appoſitio, in quibus Neleus regnavit, qui 12. filios ſuſcepit, ex quibus tantum Neſtor ſuperſtes manſit Homer. 11. Iliad. *Ciof. Antiqui Neſtoris.*] Quod tria ſecula vixerit: unde ab Attio triſeclisſenex dictus eſt. unde obſerv. in lib. Faſt. de Neſtore ſic Higinus. c. 10. Chloris in urbe Seti Amphionis filia, quæ ex ſeptem ſuperaverat; hanc habuit in conjugem Neleus Hippocoontis filius: ex qua procreavit maſculos liberos duodecim. Hercules cum Pylum expugnaret, Neleum interfecit, & filios ejus decem. Undecimus autem Periclymenes beneficio Neptuni avi in aquilæ effigiem commutatus, mortem effugit. Nam duodecimus Neſtor in Ilio erat, qui tria ſecula vixiſſe dicitur Apollinis beneficio. *Idem.*

 64. *Fa-*

Miſimus. incerta eſt fama remiſſa Pylo.
Miſimus & Sparten. Sparte quoque neſcia veri,
Quas habitas terras, aut ubi lentus abes.
Utilius ſtarent etiam nunc mœnia Phœbi.
Iraſcor votis heu levis ipſa meis!
Scirem ubi pugnares; & tantum bella timerem;
Et mea cum multis juncta querela foret.
Quid timeam ignoro. timeo tamen omnia demens:
Et patet in curas area lata meas.
Quæcunque æquor habet, quæcunque pericula tellus,
Tam longæ cauſas ſuſpicor eſſe moræ.
Hæc ego dum ſtultè meditor (quæ veſtra libido eſt)
Eſſe peregrino captus amore potes.

For-

64. *Fama.*] De te. *Eſt remiſſa.*] Scilicet mihi à Neſtore. *Incerta.*] Neſtor nihil certi de te nobis retulit. *Ant.*

65. *Sparten.*] Ad Menelaum, qui cum de Ulyſſe negaſſet ſcire, Telemachum remiſit patera & peplo donatum: pateram Vulcanus effinxerat, peplum Helena texuerat. *Sparte neſcia.*] Menelaus Spartanus de te verum neſcit. *Idem.*

66. *Quas habitas terras, aut ubi lentus abes.*] *Lentus agas* in Chartaceo Scriverii. quod placet præ vulgato, ſi *habites* quoque reponatur, ut in uno Mediceo extat. vulgata ſcriptura minus Latina eſt. *Heinſius.*

67. *Mœnia Phœbi.*] Troja ipſa. *Starent utilius.*] Mihi minus moleſtum eſſet ſi non eſſet everſa. Phœbus & Neptunus Laomedonti in fabricandis Trojanis mœnibus opitulati ſunt. Colligit cauſas, ut quod dixerat, probabile videatur. *Ant. Mœnia Phœbi*, hinc etiam vocatur, ἰλίυ ἱερὸν ἄςυ. Calab. & *Tryph.* οἴχεται ἔργον ἀθανάτων. *Pergamum divina munitum manu.* vide & Ovid. 16. 180.

68. *Heu levis.*] Mobilis. utitur correptione. *Iraſcor.*] Improbo, quæ pro excidio Trojano vota ſuſcepi. *Idem.*

69. *Scirem ubi pugnares.*] Ecce cauſas utilitatis oſtendit. *Ubi.*] In qua orbis parte. *Idem.*

70. *Cum multis.*] Multarum querela noſtram faceret leviorem: nam & miſeriarum ſocietas ſolatii loco eſt, *Ignoro.*] Poſt dirutam Trojam. *Idem.*

72. *Area lata.*] Metaphora à ſoli ſpacio, ingens eſt curarum fluctuatio. *Ant. Area.*] Spacium. *Lata.*] Ampla. *In meas curas.*] In meas ſolicitudines, & timores de te.

73. *Quæcunque æquor habet.*] Ordo eſt ego ſuſpicor quæcunque pericula, id eſt, omnia pericula quæ æquor habet & tellus, eſſe cauſas tam longæ moræ: id eſt, quod tam diu moreris, ſuſpicor fuiſſe cauſam periculorum, quæ tibi mari terraque potuerunt accidere. *Idem.*

75. *Stulte.*] Temere & fruſtra. *Quæ veſtra libido.*] Maritorum innuit incontinentiam. Amas forte peregrinam puellam, quod pro inſatiabili libidine facere conſueviſtis, ut neglecta uxore, alias ametis. *Ant.*

76. *Peregrino amore,*] Alludit ad Circem & Calypſo, cum quibus Ulyſſes multum temporis conſumpſit: ex Circe Telegonum genuit, ex Calypſo Atlantis filia Auſonem, à quo Italia Auſonia nuncupatur. *Idem.*

77. For-

Forſitan & narres, quam ſit tibi ruſtica conjux;
  Quæ tantum lanas non ſinat eſſe rudes.
Fallar; & hoc crimen tenues vaneſcat in auras:
  Neve revertendi liber abeſſe velis.
Me pater Icarius viduo diſcedere lecto
  Cogit, & immenſas increpat uſque moras.
Increpet uſque licet: tua ſim, tua dicar oportet.
  Penelope conjux ſemper Ulyſſis ero.
Ille tamen pietate mea precibuſque pudicis
  Frangitur, & vires temperat ipſe ſuas.
Dulichii Samiique, &, quos tulit alta Zacynthos,
  Turba ruunt in me luxurioſa, proci:

Inque

77. *Forſitan & narres.*] Præſumit quæ Ulyſſes objicere potuiſſet: id genus ſchematis Græce prolepſis, Latine præſumptio, ut Fabius meminit. *Narres.*] Puellis, quas amas. *Ruſtica.*]. In cæteris rebus ignava, præterquam in lanificio: dicimus *Rudes*, qui nullum in ſuo ſtudio cultum ſortiti ſunt. *Idem.*

79. *Fallar.*] Hac mea opinione decipiar. *Vaneſcat.*] In vanum, hoc eſt, in nihilum abeat, hoc eſt, non ſit verum, *Idem.* *Vaneſcat.* Sic & Græci. Δῶ θοαῖς αὔραις τάδε. Eurip. Troad. Et Homer. Odyſſ. θ. v. 409. ——— ἔπος δ' εἴπερ τι βέβακται Δεινὸν, ἄφαρ τὸ φέροιεν ἀναρπάξασαι ἄελλαι. Unde Virgil. XI. *partem volucres diſperſit in auras, Inque notos vocem vertere procellæ.*

80. *Liber.*] Cum ſit in tua poteſtate redire. *Parrh.* *Velis abeſſe.*] In patriam redire contendas. *Ant.*

81. *Me pater Icarius.*] Perſiſtit in præſumptione. Icarius ex Polycaſte genuit Penelopem, Leucadium, & Alyzea: Penelope Icariotis eſt dicta, ab Icario qui filiam ſollicitabat, ut Eurimacho uni ex procis nuberet. *Idem.* *Diſcedere viduo lecto.*] Scilicet tuo, à te derelicto, & in quo ſum tanquam vidua. *Huber.* *Viduo lecto.*] Eodem ſenſu ſuprà *deſertum* dixit, hoc modo infrà Epiſt. Oenonis: *Nunc jacet in viduo credulus ille toro.* & Seneca in Hippolito, qui Ovidii maximus fuit imitator:

——*Cur toro viduo jaces?* Ciofan.

83. *Tua ſim.*] Non alterius conjux. *Dicar.*] A poſteris volo à conſtantia conjugii laudari. *Ant.*

85. *Pudicis.*] Pudicæ filiæ, quæ viri thalamum cuſtodit. *Idem.*

86. *Vires.*] Paternum jus. ſumptum eſſe videtur ex Romanis legibus, quibus ſanciebatur, ut quam primum ætas ferret, ad conjugium cogi poſſent: ut Dion ſcribit. *Idem.* *Et vires temperat.*] Id eſt, minuit impetum animi. quia quando videt me tam eſſe amantem tui, minus poſtea inſtat ut nubam alii. *Huber.*

87. *Dulichii Samiique.*] Ab immodeſtia procorum arguit, ut ad ultionem accenſus Ulyſſes redire feſtinet. Convenerant proci in Ulyſſis regiam, Dulichii duo & quinquaginta, quos ſequebantur famuli ſex: Samii, viginti quatuor: Zacynthii viginti: Ithacenſes duo & viginti. *Samos & Zacynthos.*] Inſulæ adjacentes Epiro. Zacynthos nemoroſa eſt, non ultra ſtadia 40. illius eſt ambitus. Urbs in ea fuit ejuſdem nominis. *Ant.*

88. *Turba luxurioſa proci.*] Exprimit nominis vim. *Procos* enim dicimus, qui in eandem libidinem nimia appetentia conſpirant, à procando dicti. Eſt procare, ut Verrius ſcribit, nimium laſcive

petere:

Inque tua regnant, nullis prohibentibus, aula.
  Viſcera noſtra tuæ dilaniantur opes.
Quid tibi Piſandrum, Polybumque, Medontaque dirum,
  Eurymachique avidas, Antinoique manus,
Atque alios referam, quos omnes turpiter abſens
  Ipſe tuo partis ſanguine rebus alis?
Irus egens, pecoriſque Melanthius actor edendi,
Ulti-

petere: unde procaces, mollium rerum petitores. *Ruunt.*] Ex omnibus inſulis Echinadibus, in tuam regiam confluunt: & quaſi facto impetu veniunt. *In me.* Meum concubitum petentes. *Luxurioſa.*] Libidinis plena & petulans. *Idem.*

89. *Regnant.*] Invidioſe dixit, q. d. non ſatis eſt illis venire in domum, ſed volunt in ea eſſe domini, & diſſipant res tuas, quæ ſunt mihi caræ tanquam viſcera mea. *Huber.*

90. *Viſcera noſtra.*] Quas non minus lacerari & abſumi dolemus, quam ſi noſtra corpora dilaniarentur. *Ant.* *Dilacerantur.*] In vet. quibuſdam, *dilaniantur*, Æque bene. *Ciof.* *Dilacerantur.*] Diſſipantur, ſcilicet ab ipſis. *Huber.* *Dilaniantur opes.*] Ita rectius meliores ex ſcriptis, quam *dilacerantur*, quod eſt in vulgatis. Reſpexit Homeri illa Odyſſ. π. v. 315. *κτήματα δαρδάπτουσιν.* *Heinſ.* Plaut. in Capteiv. 3: 5. *quia me, meamque rem dilaceraviſti.* & in Bacchid. 5: 1. *Coryſalus me hodie laceravit, & miſerum ſpoliavit.* Quo & reſpicit Ter. in Hecyr. *Quin ſpolies, mutiles, laceres.* Hom. Odyſ. χ. v. 370. —οἵ οἱ ἔκειρον Κτήματ' ἐνὶ μεγάροις.

91. *Quid tibi Piſandrum.*] Aliquot nominat ad excitandam invidiam. Erat Piſander, Polyctoris filius. *Medontaque*] Præconem. *Dirum.*] Obſcœnum. *Ant.* *Polybumque Medontaque dirum.*] Primo in duobus ſcriptis *Polybonque*, Græco more, ut paſſim noſter. Sed quare *Medon dirus* dicitur, cui fere procorum uni Ulyſſes pepercit, ob modeſtiam & leviora delicta, cæteris interfectis Odyſſeâ XXI? In multis codicibus *Polybum Medontaque* inveni. Hæſit etiam hic aqua Mariangelo Accurſio, qui in Diatribis legendum contendit *Polybum Amphimedontaque*, quod hoſce duos cum Piſandro Homerus etiam conjunxerit,

Εὐρυνόμόντι καὶ Ἀμφιμέδοντι Δημοπτολεμόντε
Πεισανδρόντε Πολυκτορίδης Πολύβόντε δαΐφρων.

Sed præterquam quod hæc lectio verſum paulo duriorem reddit, reſtat ſcrupulus de Penelopes Sabinianæ ad hanc epiſtolam reſponſione, quæ Polybo quoque Medontem ſubjungit,

Certe ego cum Antinoum Polybumque Medontaque legi,
Heu toto ſanguis corpore nullus erat!

Præſtat igitur locum relinquamus intactum. *Heinſius.*

92. *Manus avidas.*] Ad tuas opes perdendas, prodigas. *Antinoique Eurymachique.*] Hi duo erant ex procis primores. *Ant.*

93. *Turpiter.*] Summo tuo dedecore. qui domum negligere videris. *Idem.*

94. *Sanguine tuo.*] Induſtria, labore. *Irus egens*] Pathos ab humilitate perſonæ. *Idem.*

95. *Irus*] Ithacenſis mendicus, corpore vaſtus, ſed nullis viribus, ut Homerus ſcribit, ab Ulyſſe pugno percuſſus, ſub habitu mendici fere extinctus cecidit. *Melanthius.*] Fuit Dorili filius, magiſter ovium, cum procis, Ulyſſis armenta devorabat. *Idem.* *Pecoriſque Melanthius auctor edendi.* Omnino legendum eſt, *actor edendi.* Homero in Odyſſeâ paſſim dicitur Μελάνθιος αἰπόλος αἰγῶν. Auctorem fuiſſe procis pecoris edendi Melanthium non recordor me legiſſe. Confirmatur noſtra lectio à novem aut decem libris calamo exaratis. *Heinſius.*

96. Ul-

Ultimus accedunt in tua damna pudor.
Tres ſumus imbelles numero; ſine viribus uxor,
Laërteſque ſenex, Telemachuſque puer.
Ille per inſidias pæne eſt mihi nuper ademtus;
Dum parat invitis omnibus ire Pylon.
Dî precor hoc jubeant, ut euntibus ordine fatis,
Ille meos oculos comprimat, ille tuos.

Hoc

96. *Ultimus pudor.*] Ultimum dedecus, quod ipſi vile. *Hubert.*

97. *Tres ſumus imbelles.*] Pathos ab ætate & ſexu. *Ant.* *Tres ſumus imbelles numero, ſine viribus uxor, Laërteſque ſenex, Telemachuſque puer.*] Hunc locum imitatus eſt Seneca in Troadibus:

——turba quæ ſumus ſuper,
Tumulus, puer, captiva. Ciofan.

98. *Laërtes.*] Pater tuus. Vulgo enim ex Laërte genitus à poëtis dicitur, licet interdum Siſyphi filius appelletur: nam cum ejus mater Anticlea ad Laërtem ſponſa deduceretur, fertur fuiſſe rapta à Siſypho latrone, & ex eo genuiſſe Ulyſſem: quod ei ad contumeliam Aiax objicit lib. 13. Metam. *Huber.*

99. *Ille.*] Telemachus. *Per inſidias.*] Proci Telemacho ad Neſtorem eunti inſidias poſuerunt, ut Hom. refert; ſed Palladis numine evaſit Telemachus. *Ant.*

100. *Pylon.*] Ad Neſtorem. *Id Dum parat invitis.*] Quo ſtudio ſit erga patrem filius oſtendit, ut pater filii charitate commotus, omnino deliberet domum quam citiſſime redire, *Gaud. Mer.*

101. *Dî precor hoc jubeant.*] Malim, ſi per membranas liceat, *Dî, precor, ô jubeant.* quem errorem frequenter errarunt imperiti librarii. Noſter Epiſtolâ Hypſipyles, v. 15.

O ego, ſi poſſem timide credentibus, Iſta
Ipſe mihi ſcripſit, dicere, quanta forem!

ſic enim locus ille reſtituendus. Epiſtola Deianiræ ſub finem,

Virque, ſed ô poſſis, & puer Hylle, vale.

ubi membrana quædam, *hoc poſſis.* Elegia in obitum Druſi,

Quod licet, ô certe tumulo ponemur in uno, Druſe.

ſic reſtituo, cum paſſim nunc circumferatur, *hoc certe.* niſi mavis, *at certe.* ſed modus exemplorum non eſſet. recte autem *euntibus ordine fatis*, quæ ordine procedunt, ſi majores natu prius è vivis tolluntur, quam natu minores. plena ſunt hujus formulæ monumenta ſepulcralia in antiquis inſcriptionibus. Emenda in tranſcurſu locum Martialis, qui Scaligero & aliis viris primariis multum negotii exhibuit libro. 1. Ep. cxv. de Fenio Teleſphoro (quem vulgati codices *Fænium* fruſtra nuncupant) Antullam filiam ſepeliente.

Ad Stygias æquum fuerat prior iſſet ut umbras,
Quod quia non licuit, vivat, ut oſſa colat.

pater otioſe & perperam, non *prior* legebatur, quod ex interpretatione & ſcholio irrepſit, cum de parte Antullæ totum agat epigramma. hæc conjectura noſtra eſt. reliqua membranis debentur. apud Gruterum pag. DCLXX.

ET. MATER. TEPIDO. CONDIDIT. OSSA. ROGO.
QUÆ. PRIUS. HOC. TITULO. DEBUIT. IPSA. LEGI. *Heinſius.*

Euntibus ordine fatis.] Ut non cadat ante diem. *Ant.* Fatis ordinem juſtum ſervantibus, parentibus ſuperſtes ſis. *Berſmann.*

102. *Ille.*] Telemachus. *Comprimat* id eſt claudat: Qui erant genere propinquiores, mortuorum claudebant oculos. *Ant.*

103. *Hoc*

Hoc faciunt cuſtoſque boûm longævaque nutrix:
　Tertius, immundæ cura fidelis haræ.
Sed neque Laërtes, ut qui ſit inutilis armis,
　Hoſtibus in mediis regna tenere valet.
Telemacho veniet (vivat modo) fortior ætas:
　Nunc erat auxiliis illa tuenda patris.
Nec mihi ſunt vires inimicos pellere tectis.
　Tu citius venias, portus & ara tuis.
Eſt tibi, ſitque precor, natus; qui mollibus annis

In

103. *Hoc faciunt.*] Hoc mecum precantur. nulla igitur tranſpoſitione verſuum hic opus. de Philetio vaccarum cuſtode, Euriclia Ulyſſis nutrice, & ſubulco Eumæo copioſe Homerus. *Heinſius.* *Hoc faciunt.*] Idem vovent. *Cuſtos boum.*] Philetius Cephalenius paſtorum magiſter, & Ulyſſis vaccarum cuſtos. *Longævaque nutrix.*] Euryclia Piſenoris filia, nutrix Ulyſſis. *Ant.*

104. *Cura fidelis.*] Fideliſſimus cuſtos Eumæus. *Hara immunda.*] Sordentium porcorum. erat Eumæus Creſi filius, cuſtos porcorum. *Idem.*

105. *Sed neque Laërtes.*] Perorat, colligitque quid incommodi ex abſentia oriatur, quidve utilitatis ex reditu. *Ant.* *Ut qui ſit inutilis annis.*] *Armis* decem codices, & placet. Amor. lib. II. El. VII.

Non tu natus equo, non fortibus utilis armis.

Faſt. II.

Nam puer impubes & adhuc non utilis armis,
Unus de Fabiâ gente relictus erat.

lib. III.

Nunc primum ſtudiis pacis, Deus utilis armis,
Advocor. lib. V.
Viribus ille minor, nec habendis utilis armis. Heinſius.

106. *Hoſtibus in mediis.*] Inter tot procos. *Tenere.*] Gubernare, defendere. *Ant.* *Regna tenere poteſt.*] *valet* meliores ſcripti. *Heinſius.*

107. *Fortior.*] Ad tractanda arma, & ad regna moderanda conveniens. *Ant.* *Telemacho veniet (vivat modo) &c.*] Huc reſpexiſſe videtur Statius lib. 4. Theb.

——*veniet modo fortior ætas.* Cioſan.

Sic Homer. Odyſſ. π. v. 71.

Αὐτὸς μὲν νέος εἰμὶ, καὶ οὔπω χερσὶ πέποιθα
Ἄνδρ᾽ ἀπαμύνεσθαι, ὅτε τις πρότερος χαλεπήνῃ.

Medio igitur tempore, dum infans convaleſcit. Juſtin. lib. 3: c. 2.

108. *Nunc.*] In adoleſcentia. *Tuenda.*] Sub tutela inſtituenda. *Ant.*

109. *Nec mihi ſunt vires.*] Nunc Penelope dicit de ſe. *Pellere.*] Ad pellendum. *Inimicos.*] Qui bona tua dilacerant. *Idem.*

110. *Tu citius venias.*] Ecce redit unde incœperat. dixerat enim, *attamen ipſe veni. Idem.* *Ara.*] Aram enim & portum pro tutis locis uſurpare ſolere quis ignorat? *Cioſan.* *Tuis.*] Patri, filio, & mihi. *Hubert.* *Portus & aura tuis.*] Ita noſtri conſtanter, niſi quod Argentinenſis ſatis antiquus, *portus & avara.* mendoſe. Cioſanus è ſuis notat *portus & ara.* quod verum eſt. Quomodo etiam reſtituendum Pont. lib. II. El. VIII.

Vos eritis noſtræ portus & ara fugæ.

Triſt. lib. IV. El. V. ad amicum,

Unica fortunis ara reperta meis.
Qui veritus non es portus aperire fideles
Fulmine percuſſæ confugiumque rati.

Cicero in Verrem de ſuppliciis, *Hic portus, hac arx, hac ara eſt ſociorum.* Heinſius.

111. *Eſt tibi, &c.*] Quia ſcit deſiderio filii, patrem maxime moveri, ideo hunc in memoriam ei reducit. *Str.*] Id eſt,

In patrias artes erudiendus erat.
Reſpice Laërten, ut jam ſua lumina condas:
Extremum fati ſuſtinet ille diem.
Certe ego, quæ fueram te diſcedente puella,
Protinus ut redeas, facta videbor anus.

eſt, diu vivat. *Hubert. Natus.*] Telemachus. *Mollibus.*] Juvenilibus, nam pueri tanquam arbuſculæ, facile ad omnia trahuntur. *Ant.*

112. *In patrias artes.*] Ad arma tractanda. A juſto, ſuaſio eſt. *Ant. In patrias artes, &c.*] Extat in Ariſtotelis Oeconomicis præceptum, quo ille docet, matrum eſſe filios alere; patrum vero erudire: ſcite igitur *erudiendus.* Ciofan.

113. *Reſpice.*] Verbum eſt miſericordiæ. Juvenal. *Solus enim triſtes hac tempeſtate Camœnas Reſpexit.* Hubert. *Laërtem.*] Patrem tuum. Invitat te, inquit, moriturus pater propediem ad redeundum, ut illi claudas oculos, & juſta perſolvas. *Ant. Ut jam ſua &c.*] Morem hunc claudendi oculos propinquis, oſtendit & Euripides in Hecuba de Polydoro:

ζῆ καὶ θανόντος ὄμμα συγκλείσει τὸ σόν.
Vivit & morienti oculos claudet tibi. Ciof. *Ut jam.*] Id eſt, ſtatim. *Hubert.*

114. *Fati.*] Id eſt, mortis. *Idem.*

115. *Certe, ego &c.*] Nunc movet miſericordiam à perſona ſua: dicit enim, eum tam diu abfuiſſe, ut quamvis cito redeat, inveniat tamen eam anum, quam puellam diſcedens reliquerat. *Idem. Deſcedente.*] Ad bellum Trojanum properante. *γέρων* ab ætate. *Ant.*

116. *Protinus.*] Id eſt, cito. *ut*, id eſt, quamvis. *Idem. Ut redeas.*] Poſt annum vigeſimum ex quo diſceſſiſti. *Videbor anus.*] Tanto magis ſeneſcam, ſi diutius immoraberis. *Idem.*

EPISTOLA II.

ARGUMENTUM.

Demophoon, Theſei & Phædræ filius, à bello Trojano in Patriam rediens, maris tempeſtatibus in Thraciam delatus, à Phyllide, Lycurgi & Cruſtumenæ filia (quæ tunc Thraciæ imperabat) hoſpitio & lecto benignè ſuſceptus eſt, cum qua aliquamdiu conſuevit. Audita deinde morte Mneſthei, qui poſt ejectum Athenis patrem Theſea, imperium occupaverat, regni cupidine captus, Phyllidi fidem dat ſe intra menſem rediturum, confingens ad res componendas ſe ſuas ire. Mox refectis navibus Athenas petiit, nec redire cogitat. Quatuor igitur exactis menſibus, Phyllis ad eum hanc epiſtolam ſcripſit, qua ſuadet, uti beneficiorum memor, fidem datam non fallat: quod ſi aliter fecerit, violatum amorem crudeli ſe morte vindicaturum minatur.

PHYLLIS DEMOPHOONTI

HOſpita, Demophoon, tua te Rhodopeïa Phyllis
Ultra promiſſum tempus, abeſſe queror.

Cor-

HOſpita.] Quæ te indigum, & errantem, hoſpitio exceptum, tot beneficiis affeci. *Hoſpita.*] Sic Dido, 4. Æneid. *ejectum littore, egentem excepi.* & lib. 6. *iterum hoſpita Teucris. Phyllis Rhodopeïa.*] Thracia. Rhodope mons eſt Thraciæ, in quem verſam ajunt Rhodopem, cum Deos Immortales contemneret. *Ant.*

2. *Abeſſe ultra promiſſum tempus.*]

Quod

Cornua cum Lunæ pleno ſemel orbe coïſſent,
  Littoribus noſtris anchora pacta tua eſt.
Luna quater latuit; toto quater orbe recrevit;
  Nec vehit Actæas Sithonis unda rates.
Tempora ſi numeres, bene quæ numeramus amantes;
  Non venit ante ſuum noſtra querela diem.
Spes quoque lenta fuit. tarde, quæ credita lædunt,
  Credimus: invita nunc & amante nocent.
Sæpe fui mendax pro te mihi; ſæpe putavi
  Alba procelloſos vela referre notos.
Theſea devovi, quia te dimittere nollet;
  Nec tenuit curſus forſitan ille tuos.
Interdum timui, nec dum vada tendis ad Hebri,
  Merſa foret cana naufraga puppis aqua.

Sæpe

Quod intra menſem, ut promiſiſti, non redieris. *Queror.*] Summa querela te accuſo. *Ant.*

3. *Cornua cum lunæ.*] Circumſcribit pacta tempora. *Idem.*

4. *Anchora pacta.*] Tribuit inanimatis, quod animantium eſt. Pepigiſti, inquit, ut anchora ſeu navis tua, Thraciis littoribus ſiſteret, hoc eſt, in Thraciam redires, cum ſemel coïſſent Lunæ cornua, unæ Lunæ decurſu, quem peragit ſeptem & viginti diebus, & octo horis, ut Plin. ſcribit. *Idem.*

5. *Luna quater latuit.*] Agitur jam quartus menſis, & tu non rediſti. *Idem. Recrevit.*] Iterum crevit, & plena facta eſt. *Huber.*

6. *Nec vehit.*] Id eſt, nec promiſſum tuum perficitur. *Idem. Actæas.*] Actici Demophoontis naves. *Unda Sithonis.*] Mare Thracium. Thracia vetuſto nomine Sithon nuncupata eſt, ut ſcribit Gellius: unde Sithonis, & Sithonius. *Ant.*

8. *Ante ſuum diem.*] Id eſt Ante tempus debitum. *Hub. Noſtra querela.*] Id eſt, noſtra expoſtulatio citius tarda eſt, quam præceps. *Ant.*

9. *Spes quoque lenta.*] Quoniam de tuo reditu ſpes fruſtra eſt hactenus habita. Spes enim lenta eſt, quæ longa expectatione, ſine rerum ſucceſſu conſumitur. *Ant. Tarde quæ credita.*] Senſus eſt: ego credo nunc ea quæ nocent mihi, quia ſero credidi, ſcilicet te nunquam reverſurum. *Huber. Lædunt.*] Expectantem torquent. *Ant.*

10. *Credimus.*] Te venturum ſperamus. *Invita nunc & amante.*] Non libens queror, ſed amor cogit. *Nocent.*] Quæ credulitas me maxime ſollicitat, & ad querendum excitat. *Idem.*

11. *Fui mendax pro te.*] Id eſt; tua cauſa ſæpe multis mentita ſum, te brevi reverſurum. *Huber.*

12. *Referre.*] In patriam revocare. *Ant.*

13. *Devovi.*] Execrata ſum, & maledixi. *Theſea.*] Patrem tuum, tanquam tuæ moræ & abſentiæ cauſam. *Huber.*

14. *Tenuit.*] Impedivit. *Tuos curſus.*] Tuum iter, tuam navigationem. *Idem.*

15. *Hebri.*] Fluminis Thraciæ, quod diſcurrit inter Peantes & Dolongos Thraciæ populos, tangit & Ciconas. *Ant.*

16. *Cana*] Alba propter ſpumam, quæ fit cum aqua à ventis maxime movetur. *Huber.*

17. *Ut*

Sæpe deos ſupplex, ut tu ſcelerate valeres,
Sum prece thuricremis devenerata focis.
Sæpe videns ventos cælo pelagoque faventes,
Ipſa mihi dixi; Si valet, ille venit.
Denique fidus amor, quicquid properantibus obſtat,
Finxit; & ad cauſas ingenioſa fui.
At tu lentus abes, nec te jurata reducunt
Numina; nec noſtro motus amore redis.
Demophoon, ventis & verba, & vela dediſti.
Vela queror reditu, verba carere fide.
Dic mihi quid feci; niſi non ſapienter amavi?
Crimine te potui demeruiſſe meo.
Unum in me ſcelus eſt; quod te, ſcelerate, recepi.
Sed ſcelus hoc meriti pondus & inſtar habet.
Jura, fides, ubi nunc, commiſſaque dextera dextræ?
Quique erat in falſo plurimus ore Deus?
Promiſſus ſocios ubi nunc Hymenæus in annos,

Qui

17. *Ut tu ſcelerate valeres,*] Ut te perfidum ſoſpitarent. *Ant.*

18. *Focis thuricremis.*] Hoc eſt, apud aras ubi thura cremantur. *Huber.*

21. *Quicquid obſtat.*] Pericula omnia quæ te remorari potuiſſent. *Ant. Quicquid obſtat properantibus.*] Id eſt, omne quod impedit paratos, & jam accinctos ad aliquod iter. *Huber.*

23. *At tu lentus abes.*] Recriminatur Demophoonta, ut eliciat pleniores ad querendum locos. *Ant.*

24. *Numina jurata.*] Dii quos jurejurando in teſtimonium citaſti. *Idem.*

25. *Demophoon.*] Stomachationem habet hæc denominatio. *Idem. Verba dediſti.*] Dare verba ventis, eſt verba in vanum fundere. *Huber.*

27. *Dic mihi quid feci.*] Inſtat rogando, ut ſuggeratur fraudati amoris cauſa. *Non ſapienter.*] Imo dices & incaute, hoc eſt, nimium amori indulſi. *Ant. Niſi non ſapienter amavi.*] Rectius vel invitis libris ſcribatur,

Dic mihi quid feci? ſi non ſapienter amavi.

Heinſius.

28. *Crimine.*] Amoris ſimplicitatem per Ironiam crimen appellat. *Demeruiſſe.*] id eſt, valde meruiſſe. *Huber.*

30. *Sed hoc meum crimen habet pondus.*] Id eſt, momentum, & valorem. *Et inſtar.*] Similitudinem, id eſt, debent tibi eſſe loco meriti & maximi beneficii. *Huber.*

31. *Iura, fides.*] Fides toties jurejurando firmata. *Ant. Commiſſaque dextera.*] Scitè: eſt enim dextra fidei ſymbolum. *Cviſan. Commiſſa.*] Conjuncta. dextræ enim conjunctio ad fidei confirmationem fiebat. *Hubert.*

32. *Deus.*] Cupido. *Ant.*

33. *Promiſſus.*] A te. *Hubert. Hymenæus.*] Bacchi & Veneris filius, nuptiarum Deus. *Ant. In annos ſocios.*] Id eſt, in vitam noſtram ſemper conjunctam & ſocialem, qualis debet eſſe vita conjugalis. *Hubert.*

B 34. *Spon-*

Qui mihi conjugii ſponſor & obſes erat?
Per mare, quod totum ventis agitatur & undis;
Per quod ſæpe ieras, per quod iturus eras:
Perque tuum mihi juraſti, (niſi fictus & ille eſt)
Concita qui ventis æquora mulcet, avum:
Per Venerem, nimiumque mihi facientia tela,
Altera tela arcus, altera tela faces:
Junonemque, toris quæ præſidet alma maritis,
Et per tædiferæ myſtica ſacra Deæ.
Si de tot læſis ſua numina quiſque Deorum
Vindicet; in pœnas non ſatis unus eris.
At laceras etiam puppes furioſa refeci:

Ut,

34. *Sponſor.*] Qui nomen pro te dedit, ut ratum eſſet conjugium. eſt enim ſponſor, qui ſuum nomen pro alieno dat: unde ſponſiones, quæ alieno nomine fiunt. *Et obſes.*] Pignus & fides dati nominis. *Ant.*

35. *Per mare.*] Et pathos eſt à repetitione. *Idem.*

37. *Per tuum avum.* Neptunum. *Id. Niſi fictus & ille eſt.*] *Falſus* plurimæ membranæ cum priſcis editionibus. Falli aut ludi Dî dicebantur à perjuris. *Heinſius.*

38. *Concita.*] Commota. *Hubert.*

39. *Nimiumque mihi facientia tela.*] Otioſa certè & ſupervacua repetitio Tȣ̃ *tela* poſſit videri. Scripti nonnulli *tella. bella* codex Franciſcanorum Patavinus. Unde legebam, *nimiumque mihi facientia belli.* Nunc vero recordatus Tò *facere* cum tertio caſu frequenter ab Ovidio jungi, nil muto. *Facere alicui* pro *facere ad aliquem.* Faſt. II.

Ipſe locus caſu vati facit. Urbis origo
Venit, ades ſacris, magne Quirine, tuis.

Ita videtur reſtituendum, cum vulgati exhibeant,

Ipſe locum vati caſus facit.

Propert. lib. III.

Non faciet capiti dura corona meo.

Heinſius. *Facientia mihi nimium.*] Quæ me maxime infeſtant. *Ant.*

40. *Arcus & faces.*] Tela ſunt Cupidinis. *Idem.*

41. *Toris maritis.*] Nuptiis. Juno nubentibus præeſt, unde pronuba dicitur; interdum Lucina, quod infantes in lucem proferat. *Idem.*

42. *Per ſacra myſtica.*] Nocturna, & occulta. *Tædiferæ.*] Cereris. Noctu ſacra Cereris fiebant, ut in Aulularia Plauti eſt, in quibus ſacerdotes faces deferebant, imitati Cererem, quæ cum Perſephonem quæreret, incenſis tædis, tædifera nuncupata eſt: unde & ſacerdotes Daduchos, id eſt, faces ferentes appellarunt. *Ant.* *Tædiferæ Deæ.*] Cereris Eleuſiniæ; quod præſentiſſimum numen Athenienſibus. ſic & Ἐχάτα δαδόφορος Bacchylidi in fragmentis dicta. *Heinſius.*

43. *De tot læſis.*] Quos tuâ perfidiâ læſiſti. *Ant.*

44. *In pœnas non ſatis unus erit,*] Imo *eris* cum melioribus ſcriptis, & editis nonnullis. Sequenti etiam verſu. *At laceras* pro *Ah*, probe Puteanus, & alii multi. quod indignationem efficacius exprimit. Vide notas ad epiſtolam Medeæ ipſo initio. *Heinſius.* *Non eris ſatis in pœnas.*] Quia cum innumerabiles deos læſeris, te tot corpora ad pœnas habere oporteret. *Hubert.*

45. *At laceras puppes.*] Commiſerationem movet ex cauſa, & longe aliter evenire demonſtrat quam oportuerit.

Laceras.

Ut, qua deſererer, firma carina foret.
Remigiumque dedi, quo me fugiturus abires.
Heu patior telis vulnera facta meis!
Credidimus blandis, quorum tibi copia, verbis:
Credidimus generi, nominibuſque tuis:
Credidimus lacrymis. an & hæ ſimulare docentur?
Hæ quoque habent artes, quaque jubentur, eunt?
Dîs quoque credidimus. quo jam tot pignora nobis?

Parte

Laceras puppes.] Conquaſſatam claſſem. *Idem.* Item Virgil. 4. Æneid. *Amiſſam claſſem, ſocios à morte reduxi. Refeci.*] Reparavi.

46. *Foret firma.*] Eſſet valida contra impetum ventorum & fluctuum. *Hub.*

47. *Remigiumque.*] Id eſt, remiges, hoc eſt nautas. *Idem. Remigium ſupplet.*] Virg. 3. Æ. *Fugiturus.*] Invidioſe protulit: non, inquit, diſceſſus fuit, ſed fuga. *Ant.*

48. *Heu patior.* Tranſlatio, ab eo qui inimicum ſuis armis inſtituit, & interdum illis percutitur ab inimico. *Hubert.*

49. *Credidimus.*] Rejicit credulitatis culpam in puellarum ſimplicitatem, & virorum perfidiam: credidimus tuis blanditiis, & facunde dictis. *Ant.*

50. *Credidimus generi numinibuſque tuis.*] Lege vel invitis libris *nominibuſque.* ne bis idem dicat. Sequitur enim mox, *Dis quoque credidimus.* genus & nomen ſæpe conjungunt auctores optimi. Noſter Epiſt. XVII.

Quod genus & proavos & regia nomina jactas.

Et Epiſt. XII.

Per genus & nomen cuncta videntis avi.

ut quidem illic veteres libri. Martial. lib. V. Ep. XVII.

Dum proavos atavoſque refers & nomina magna.

Nec tamen damnandum, quod in quinque ſcriptis offendi, *muneribuſque tuis.* ſed Tò *nominibus* etiam placuiſſe exactiſſimo Gronovio noſtro video. qui adeatur Obſervat. lib IV. cap. XV. Vide & Notas noſtras Ep. XVII. v. 60. neque aliter Janus Douza in margine ſui codicis legendum monuerat. *Heinſius.*

Generi, nominibuſque.] Neptunus ad fidem adhibendam me impulit, à quo te genus ducere jactabas. *Ant.*

52. *Artes.*] Fallacias. *Eunt.*] Fluunt. *Qua jubentur.*] In quamcunque vis partem. *Idem.*

53. *Dis quoque.*] Per quos juraſti. *Tot pignora.*] Tui reditus teſtimonia, & affirmationes. *Idem. Quid jam tot pignora nobis.*] Puteaneus codex, *quod jam.* Lege omnino, *quo jam.* elegans locutio, ſed plerumque ab imperitis librariis interpolata. Locos auctorum plures, noſtri præcipue, adſcribam, ut unâ vice corrigendi moleſtiâ ſæpe alioquin devorandâ hic defungar. Cicero Fabio Gallo lib. VII. Ep. Famil. 23. *Martis verò ſignum quo mihi pacis auctori?* Val. Maximus lib. IX. cap. XIII. de Maſaniſſa ſe credente canum cuſtodiæ, *Quo tam late patens imperium? quo tantum liberorum numerum? quo denique tam arcta benevolentia conſtrictam Romanam amicitiam, ſi ad hac tuenda nihil canino latratu valentius duxit?* ut recte ex antiquis libris Pighius legendum vidit. apud Phædrum lib. III. pavus;

Quo mi; inquit, mutam ſpeciem, ſi vincor ſono?

Auctor diſtichorum de moribus, in Catalectis Pithoei;

Quo tibi divitias, ſi pauper ſemper abundas?

Martial. lib. IX.

Quo tibi natorum jura ſuperba trium?

Sic & *unde* cum accuſativo jungebant. vid. Notas Ep. XII. v. 86. Statius, Theb. IX.

——— *quo gaudia tanti Emta mihi?*

Parte ſatis potui qualibet inde capi.
Nec moveor, quod te juvi portuque locoque.
Debuit hoc meriti ſumma fuiſſe mei.
Turpiter hoſpitium lecto cumulaſſe jugali
Pœnitet, & lateri conſeruiſſe latus.
Quæ fuit ante illam, mallem ſuprema fuiſſet
Nox mihi; dum potui Phyllis honeſta mori.
Speravi melius, quia me meruiſſe putavi.
Quæcumque ex merito ſpes venit, æqua venit.
Fallere credentem non eſt operoſa puellam
Gloria. ſimplicitas digna favore fuit.
Sum decepta tuis & amans & fœmina verbis,

Dî

Noſter Met. XIII.

Quo tamen hæc Ithaco, qui clam, qui ſemper inermis
Rem gerit?

Amor. lib. II. El. XIX.

Quo mi fortunam, quæ nunquam fallere curet?

Quomodo & Horatius, lib. I. Epiſt. V.

Quo mihi fortunam, ſi non conceditur uti.

Lib. III. Amor. El. IV.

Quo tibi formoſam, ſi non niſi caſta placebat?

El. VII.

Quo mihi fortunæ tantum? quo regna ſine uſu?

P. Syrus apud Petronium,

Quo Carchedonios ignes lapideos, niſi ut ſcintillent?

Plura congeſſit ad Senecæ Natur. Quæſt. lib. I. cap. XVI. & Controverſ. II. lib. I. Gronovius. *Heinſius.*

54. *Capi.*] Decipi. *Qualibet parte.*] Uno ex his pignoribus me decipere potuiſſes, ut te rediturum credidiſſem. *Ant.*

55. *Te juvi.*] Cum eſſes indigens & extorris. *Portu.*] In quo conquaſſata claſſis recepta eſt. *Locoque.*] In regno. *Idem.*

56. *Debuit hæc.*] Rectius *hoc* multi ex ſcriptis. *Heinſius. Summa.*] Finis & terminus ferendi officii. *Ant.*

57. *Turpiter hoſpitium.*] Senſus eſt. pœnitet me poſt datum tibi hoſpitium, addidiſſe etiam lecti mei ſocietatem. *Hub.* Eadem ſententia Dido, 4. Æneid. *——te propter eundem—— Exſtinctus pudor, & qua ſola ſidera adibam—— Fama prior——*

58. *Pœnitet.*] Moleſtum & grave eſt. *Cumulaſſe.*] Per amorum laſciviam hoſpitalitatem auxiſſe. *Ant.*

59. *Ante illam, &c.*] Qua tecum fui. *Idem.*

61. *Quia te meruiſſe putavi.*] Libri quatuor *quia me.* atque ita legendum eſſe, deque ſuis meritis hic loqui Phyllidem ſequens verſus liquido arguit. *Heinſius. Me meruiſſe.*] Meo merito obſtrinxiſſe. *Venit æqua.*] Recta enim ſpes eſt, quam pariunt merita. *Ant.*

62. *Quæcumque ex merito ſpes venit.*] Æquum eſt eum bene ſperare, qui de aliquo bene meruit. *Huber.*

63. *Gloria operoſa.*] Hoc eſt, non eſt difficile. *Fallere puellam.*] Commiſeratio ab ætate & ſexu. *Credentem.*] Simplicem. *Ant.*

64. *Fuit digna favore.*] Meruit potius laudem, quam fraudem, aut reprehenſionem. *Huber.*

65. *Et amans & fœmina.*] Duo poſuit, quæ facile decipi ſolent. *Amans*, Scilicet ego. nam ut ipſe Ovidius inquit, *Credula res amor eſt.* *Et Fœmina*, quæ etiam facile credit. *Idem.*

66. *Dii*

Dî faciant, laudis ſumma ſit iſta tuæ.
Inter & Ægidas media ſtatuaris in urbe:
Magnificus titulis ſtet pater ante ſuis.
Cum fuerit Scyron lectus, torvuſque Procruſtes,
Et Sinis, & tauri miſtaque forma viri;
Et domito bello Thebæ, fuſique bimembres,
Et pulſata nigri regia cæca Dei:
Hoc tua poſt illum titulo ſignetur imago:

Hic

66. *Dii faciant.*] Imprecatione utitur, ubi alia non datur ultio. *Sit ſumma.*] Terminus & finis. hoc eſt, nunquam majorem laudem aſſequaris. *Ant.*

67. *Statuaris.*] Erigatur tibi ſtatua. *Media urbe.*] Mediis Athenis. *Inter & Ægidas.*] Inter fratres tuos & patrem, qui ab Ægeo ducunt genus. *Media ſtatuaris in urbe.*] Urbs vocata ab orbe, quod antiquæ civitates in orbe fiebant: vel ab urbo, parte aratri, quo muri deſignabantur. Unde eſt illud:

Optavitque locum regno & concludere ſulco.

Locus enim futuræ civitatis ſulco deſignabatur, id eſt, aratro. Cato: Qui urbem, inquit, novam, condit, tauro & vacca aret; ubi araverit, murum faciat: ubi portam vult eſſe, aratrum ſuſtollat, & portet, & portam vocet. Ideo autem urbs aratro circundatur, diſpari ſexu juvencorum, propter commiſtionem familiarum, & imaginem ſerentis, fructumque reddentis. Urbs autem aratro conditur: aratro vertitur. Unde Hor.

Imprimeretque muris hoſtile aratrum.

Hæc Iſidorus lib. 15. cap. 2. de ædificiis publicis. *Ciof.*

61. *Pater.*] Theſeus. *Stet.*] In ſtatuam erectus ſit. *Suis titulis.*] Suis geſtis, quæ in vertice capitis ſtatuarum ſcribebantur. *Ant.*

69. *Cum fuerit lectus Scyron.*] Auget Theſei geſta, ut tanto magis inſimuletur Demophoon, qui ab illius virtute degenerarit. *Scyron.*] Filius fuit Canethi & Henioches Pytthei. locum in Megara habitavit, quem dixerunt petras Scyronides; viatores ſpoliatos præcipites agebat. Scyronem Theſeus peremit, cum Athenas iret. *Procruſtes.*] Is Corydalum Atticæ locum habitabat, viatores lectum conſcendere cogebat, longiores amputabat, diſtrahebat breviores, donec cum lecto æquarentur: quem Theſeus trucidavit, ut Diodorus auctor eſt. *Idem.*

70. *Sinis.*] Latro ſæviſſimus in Iſthmo Corinthiaco, alligatos arboribus homines diſcerpebat in fruſta. *Forma mixtaque, &c.*] Minotaurum circumſcribit, quem labyrintho clauſum ſuſtulit Theſeus. Alii ſcribunt, Taurum Minois ducem, bello navali à Theſeo ſuperatum. *Idem.*

71. *Thebæ domitæ.*] Thebas Cadmus Phœnix condidit in Bœotia: Creontem Thebarum regem Theſeus interemit, quoniam Argivis ſepulturam negaſſet. ut ſcribit Papin. *Bimembres.*] Centauros. Centauri Junonis & Ixionis filii, in nuptiis Pitithoi, quæ geſtæ ſunt in monte Pelio, Hippodamiam Atracis filiam Pirithoi uxorem, rapere voluerunt. orta pugna, alii trucidati, alii in fugam acti ſunt. Rem geſſerunt Theſeus, Neſtor, Peleus. *Pulſata Regia Ditis.*] Theſeus ad inferos, ut Proſerpinam raperet, deſcendit, Pirithoi amici gratia. Cerberus Pirithoum conſumpſit; Theſeum Hercules liberavit. *Dis*, eſt divitiarum & inferorum Deus, ut Strab. placet. *Id.*

72. *Nigri Dei.*] Id eſt, Plutonis. *Pulſata.*] Id eſt, per vim quandam intrata, & occupata à Theſeo. *Hubert.*

73. *Hoc tua poſt illos.*] *Poſt illum* excerpta Claudii Puteani à Puteaneo codice diverſa. rectius: ut de Theſeo Demophoon-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Hic eſt, cujus amans hoſpita capta dolo eſt.
De tanta rerum turba, factiſque parentis,
Sedit in ingenio Creſſa relicta tuo.
Quod ſolum excuſat, ſolum miraris in illo.
Hæredem patriæ, perfide, fraudis agis.
Illa (nec invideo) fruitur meliore marito;
Inque capiſtratis tigribus alta ſedet.
At mea deſpecti fugiunt connubia Thraces,

Quod

mophoontis patre agatur. *Heinſius. Imago tua.*] Statua tibi erecta. *Signetur hoc titulo.*] Hunc titulum in vertice contineat. *Ant.*

74. *Hic eſt cujus amans hoſpita capta dolo eſt.*] Libri quinque, *hoſpite dolo.* ut hic idem innuat, quod in Helenes epiſtola,

Certus in hoſpitibus non eſt amor. ——

Hoſpes dolus, ut *cymba hoſpes* apud Statium, lib. v. Sylv. Pietate Abaſcantii. *hoſtes turmæ* apud eundem Theb. xi.

Nec jam hoſtes turmæ aut ferrum mortale timentur.

Sic optime vetus liber. Cum in vulgatis ſit,

Nec jam aut hoſtiles turmæ ferrumve timetur.

Eodem libro,

—— *nec parcit cedenti, atque increpat Hoſtes,*
Quo retrahis, Germane, gradus?

Quomodo corrigendum cenſeo. Non, ut nunc legitur, *increpat Hoſtis*, aut *hoſtem. hoſpes gemma* Palladio de Agricult.

Cur non arbor iners pingueſcat ab hoſpite gemma.

Pari modo *infans manus* noſtro Epiſt. ix. v. 86. ubi plura. Sequenti verſu malim, ſi per libros liceat, *factiſque paternis*, quam *parentis.* qui error apud noſtrum alibi quoque admiſſus. veterrima editio *parentum* exhibebat. *Heinſius. Hic eſt.*] Demophoon, qui amantem & hoſpitam puellam decepit. *Ant.*

75. *De tanta.*] Senſus eſt: de tot factis tui patris, remanſit tibi tantummodo memoria fraudis, qua ille uſus in Ariadnem: non autem alicujus ex ſupradictis probitatibus parentis, *Patris tui.*] Theſei. *Hub.*

76. *In ingenio tuo.*] Id eſt, in animo tuo. *Idem. Sedit.*] Hæſit, & per hoc placuit tibi. *Micyll. Creſſa relicta.*] Ariadna Cretenſis Minois filia. *Ant.*

77. *Quod ſolum excuſat, ſolum &c.*] Senſus eſt: Quod ille, ſcilicet pater tuus Theſeus, ſolum excuſat, hoc eſt, in ſe culpabile ac reprehenſibile agnoſcit, hoc tu ſolum miraris: id eſt, pro re egregia ducis, atque præclarè factum exiſtimas, eoque & imitatione dignum tibi putas. *Micyl. Solum miraris in illo.*] Hæc vera lectio. etſi libri tam typis quam calamo deſcripti nonnunquam turbent. Mirari pro imitari, ut apud Lucanum,

Egregio juveni miratorique Catonis.

Statius Sylv. l. v. Protreptico Criſpini,

—— *æquævo cedere fratri*
Mirarique patrem,

Heinſius.

78. *Agis hæredem.*] Suſcepiſti perfidiæ hæreditatem, non virtutis. *Ant.*

79. *Illa.*] Ariadna licet deſtituta ſit à Theſeo, tamen fruitur marito meliore, hoc eſt, Baccho. *Idem. Illa (nec invideo) fruitur meliore marito.*] Hunc locum expreſſiſſe videtur Seneca in Oedipo, ubi ita eſt de Baccho & Ariadna ipſa:

Naxos Ægeo redimita ponto
Tradidit thalamis virginem relictam,
Meliore penſans damna marito. Ciof.

80. *Capiſtratis tigribus.*] Vehitur curru Bacchi, quem tigres trahunt. *Ant.*

81. *At deſpecti Thraces.*] Quos tua

cauſa

Quod ferar externum præpoſuiſſe meis.
Atque aliquis, Doctas jam nunc eat, inquit Athenas:
  Armiferam Thracen, qui regat, alter erit.
Exitus acta probat. careat ſucceſſibus opto,
  Quiſquis ab eventu facta notanda putat.
At ſi noſtra tuo ſpumeſcant æquora remo,
  Jam mihi, jam dicar conſuluiſſe meis.
Sed neque conſului: nec te mea regia tanget,
  Feſſaque Biſtonia membra lavabis aqua.
Illa meis oculis ſpecies abeuntis inhæret,
  Cum premeret portus claſſis itura meos.
Auſus es amplecti; colloque infuſus amantis

Oſcula

cauſa contempſi. *At deſpecti Thraces.*] Reſpicit ad illud Virgil. 4. Æneid.

En quid ago? rurſusne procos irriſa priores
Experiar? Nomadumque petam connubia ſupplex,
Quos ego ſum toties jam dedignata maritos?

Et ibid.

—— Connubia noſtra
Reppulit, ac dominum Ænean in regna recepit.

82 *Quod feror.*] *Ferar* meliores libri. & mox, *Atque aliquis doctas jam nunc eat.* Heinſius. *Externum,*] Id eſt, peregrinum & ignotum. *Meis.*] Scilicet Thracibus. *Hub.*

83. *Atque aliquis inquit.*] Irriſionem Thracum ponit.

84. *Thracen armiferam,*] Bellicoſam Thraciam. *Idem.*

85. *Exitus acta probat.*] Per Ironiam Thracum verba repetit, qui Phyllidis conſilia à fine damnabant. *Careat ſucceſſibus.*] Purgat ſe à fortuna. *Careat ſucceſſibus, &c.*] Senſus eſt, male illi eveniat, qui non à fine rerum, ſed ab eventu facta hominum denominat, & notat. multa enim ſolent evenire ante finem, quæ videntur eſſe mala, quæ poſt ea ex fine cognoſcuntur eſſe bona. *Hub.*

86. *Notanda.*] Judicanda, & probanda. *Idem.* *Ab eventu.*] A fine, quem ego reſpexi, & propter quem feci. nam finis mei facti fuit, prodeſſe mihi & meis, accipiendo te maritum: ergo ab hoc fine, intentionis meæ, & non ab eo qui evenit, judicandum eſt id quod feci. *Idem.*

87. *At ſi noſtra tuo.*] Confirmat purgationem à ſucceſſu: ſi detur qualis ſperatur exitus, ſi (inquit) redeas. *Ant.*

88. *Dicar conſuluiſſe.*] Probabuntur noſtra conſilia. *Idem.* *Meis.*] Accipiendo te qui eos regeres. *Hub.*

89. *Sed neque conſului.*] Fatetur ſimplicitatem rejiciens in adverſarium culpam: mea conſilia non ſunt probanda, quoniam non redibis. *Ant.* *Mea regia.*] Quam tibi tradideram. *Mea regia tangis.*] *Tanget* tres libri. quod arridet. *Heinſius.*

90. *Lavabis membra.*] Vetuſti moris eſt, ut peregre venientes, cum primum lares attingunt, ſe lavent. *Biſtonia.*] Biſtonius lacus in Thracia eſt. *Ant.*

91. *Illa meis oculis.*] Amplificatione utitur, cum demonſtratione ſui officii, & Demophoontis perfidia. *Species.*] Imago tui diſcedentis verſatur ante oculos meos. *Ant.*

92. *Cum premeret portus.*] Cum nondum oram ſolviſſes. *Idem.*

93. *Auſus es amplecti.*] Simulatas blanditias arguit. *Idem.* *Colloque infuſus amantis.*] *Amanti* conjeceram. atque

Oſcula per longas jungere preſſa moras:
Cumq; tuis lacrymis, lacrymas confundere noſtras;
Quodque foret velis aura ſecunda, queri:
Et mihi diſcedens ſuprema dicere voce;
Phylli, face expectes Demophoonta tuum.
Expectem, qui me nunquam viſurus abiſti?
Expectem pelago vela negata meo?
Et tamen expecto. redeas modo ſerus amanti:
Ut tua ſit ſolo tempore lapſa fides.
Quid precor infelix? jam te tenet altera conjux
Forſitan, & nobis qui male favit, amor.
Utque tibi excidimus, nullam, puto, Phyllida noſti.
Hei mihi! ſi quæ ſim Phyllis, & unde, rogas.
Quæ tibi, Demophoon, longis erroribus acto

Threï-

ita chartaceus Voſſianus. Met. IX. ut ſcribendum puto.

Vidiſſet lacrymas, vultus vidiſſet amantes.

Contra Faſt. VI.

——*Vultus velamine celat amatos.*

Epiſtola Herus:

Lacrymæ per amantia lumina manant.

Faſt. VI.

Huic aliquis juvenum dixiſſet amantia verba.

ſic & lib I. Metam. Fabula Daphnes ſcribendum, *tergoque fugaci Imminet.* non *fugacis.* lib. IX.

——*Fugientia terga ſagitta Trajicit.*

& lib. VII. Fab. Peliæ ex antiquis libris,

Suſpenditque animos ficta gravitate rogantes.

cum nunc circumferatur *rogantum.* ſic & *orantia brachia.* Pont. II. El. IX. *Heinſius.*

96. *Quodque foret.*] Id eſt, auſus es queri, quod haberes ventum ſecundum, & tibi faventem: quia potius voluiſſes habere adverſum, ut eſſet tibi juſta cauſa remanendi. *Hub.*

99. *Expectem.*] Non, inquit, mihi expectandum eſt, quoniam iviſti non rediturus. *Ant.*

100. *Negata.*] Scilicet à te, id eſt, quibus velis numquam vis redire in meum mare. *Hub.*

102. *Ut tua.*] Id eſt, ut videaris defeciſſe in fide per aliquod tempus, & non per omne: ut tua fides, quam mihi dediſti de reditu tuo, *ſit lapſa*, id eſt, defecerit. *Solo tempore.*] Et non voluntate tua, aut etiam opere. Non facto. *Ant.*

103. *Quid precor.*] Seipſam corripit quod vana, & diis non exaudienda precetur. *Altera conjunx.*] Videtur alludere ad Laodicen virginem, quam Plutarch. tradit clam cognitam Demophoonti, Munichum filium genuiſſe, alii Calliopem fuiſſe ſcribunt.

105. *Tibi excidimus.*] Ex tuo animo deletæ ſumus, poſtquam veni tibi in oblivionem. *Ant.*

206. *Hei mihi.*] Non ſine gemitu potuit commemorare ſe & ſua erga Demophoontem beneficia. *Hub. Si rogas.*] Tanquam me nunquam cognoviſſes. *Ant.*

107. *Quæ tibi.*] Commemorat ſua officia in Demophoontem. *Acto.*] Ad noſtras oras poſt longa exilia appulſo. *Idem.* *Longis erroribus acto.*] *Errantibus* codex Patricii Junii. Lege *longis erratibus.*

Threïcios portus, hoſpitiumque dedi.
Cujus opes auxere meæ: cui dives egenti
Munera multa dedi, multa datura fui.
Quæ tibi ſubjeci latiſſima regna Lycurgi,
Nomine fœmineo vix ſatis apta regi:
Qua patet umbroſum Rhodope glacialis ad Hæmum,
Et ſacer admiſſas exigit Hebrus aquas.
Cui mea virginitas avibus libata ſiniſtris,
Caſtaque fallaci zona recincta manu.
Pronuba Tiſiphone thalamis ululavit in illis,
Et cecinit mœſtum devia carmen avis.

Adfuit

bus. Metam. IV. v. 567.

—— *longiſque erratibus actus*
Contigit Illyricos profuga cum conjuge portus.

quæ illic veterum librorum lectio. ut & l. XV. *Quæ videam natum longis erratibus actum.* Heinſius.

102. *Opes.*] Exiguas facultatum reliquias. *Ant.*

111. *Lycurgi.*] Patris mei, hic enim Lycurgus eſt, qui cum Bacchi munera contempſiſſet, crura ſibi falce amputavit: quem alii Dyantis, alii Boreæ filium dicunt. *Idem. Quæ ſubjeci.*] In poteſtatem tuam dedi. *Hub.*

112. *Vix ſatis apta regi nomine, &c.*] Quia hæc regna habent viros bellicoſos, & feroces, qui vix poſſunt ferre muliebre imperium. *Idem.*

113. *Qua patet.*] Regni ſui amplitudinem deſcribit. Complectitur, inquit, *Rhodopem* montem, deinde in Æmum montem alium diffunditur, uſque ad mare Ponticum, in quod Hebrus fluvius immergitur. *Ant.*

114. *Hebrus.*] Odryſarum ſolo infunditur: diſcurrit inter Priantas, Dolongos, Thynos, Corpillos, alioſque barbaros. *Exigit.*] Aquas in mare Ponticum emittit. *Et ſacer.*] Sacrum dixit Hebrum, propter Orpheum qui ad illum accoluit. Nam Bacchus cum Lycurgo regnum ſuſtuliſſet, dedit Orphei avo paterno. *Ant.*

115. *Libata.*] Primum violata: cui meæ virginitatis primitias dicavi. *Siniſtris avibus.*] Adverſis auſpiciis. Veteres nihil inauſpicato faciebant. *Idem.*

116. *Caſtaque.*] Quoniam eo cingulo non niſi virgines præcingebantur. *Id. Caſta zona.*] Λῦσε δὲ παρθενίην ζώνην. Hom. Odyſſ. λ. v. 244. & in lepidiſſ. illo Theocr. Idyll. 27.

κ. Φεῦ φεῦ, καὶ τὰν μίτραν ἀπέσχισας. ἐς τί δ' ἔλυσας;
δ. Τᾷ Παφίᾳ πρότιστον ἐγὼ τόδε δῶρον ὀπάζω.

Caſtaque fallaci zona, &c.] Cingulo nova nupta præcingebatur, quod vir in lecto ſolvebat, factum ex lana ovis: ut ſicut illa in glomos ſublata conjuncta inter ſe ſit, ſic vir ſuus ſecum cinctus, vinctuſque eſſet. *Ciof.*

117. *Tiſiphone.*] Una Furiarum, quæ tres ſunt: Alecto, Tiſiphone, & Megæra, filiæ noctis & Acherontis. *Pronuba.*] Loco Junonis noſtris in nuptiis præfuit. *Ululavit.*] Non cecinit, ſed feralem vocem Hymenæi loco protulit. *Ant. Ululavit.*] —— *Summoque ulularunt vertice Nymphæ.* Virgil. 4. quaſi nuptiarum ſacra, ſed triſti modo, celebrantes. *Ululare*, ſermo medius: Quod Servius docet: Lucan. —— *Lætis ululare triumphis.*

118. *Devia avis.*] Id eſt, Bubo: cujus querula vox malum omen ſignificat. Virgil. 4. Æneid. *Solaque culminibus ferali carmine bubo, Viſa queri & longas in fle-*

 tum

Adfuit Alecto brevibus torquata colubris;
Suntque ſepulcrali lumina mota face.
Mœſta tamen ſcopulos fruticoſaque littora calco,
Quaque patent oculis æquora lata meis.
Sive die laxatur humus, ſeu frigida lucent
Sidera; proſpicio quis freta ventus agat.
Et quæcunque procul venientia lintea vidi,
Protinus illa meos auguror eſſe Deos.
In freta procurro, vix me retinentibus undis,
Mobile qua primas porrigit æquor aquas.
Quo magis accedunt, minus & minus utilis aſto:
Linquor, & ancillis excipienda cado.
Eſt ſinus adductos modice falcatus in arcus,
Ultima prærupta cornua mole rigent.
Hinc mihi ſuppoſitas immittere corpus in undas

Mens

tum ducere voces. *Deviam* autem appellavit, quia à cœtu aliarum ſolet fugere. *Hub.*

119. *Torquata.*] Cujus torques eſt ex ſerpentibus. *Ant.*

120. *Lumina mota.*] Addita in noſtras nuptias. Scribit Plutarch. quinque faces nuptis adhiberi conſueviſſe, quas geſtarent pueri patrimi & matrimi, ut Verrius tradit. *Face ſepulchrali.*] Non in facibus nuptialibus ignis eſt adhibitus, ſed funeralibus. Sepulchrales dicuntur faces, quæ accenduntur in funere, aut manium ſacris, unde & aras ſepulchrales dicimus. ſunt faces nuptiarum, aut deorum ſuperûm, funeralia vero mortuorum, & deorum manium. *Idem.*

121. *Mœſta tamen.*] Concludit per commiſerationem. oſtendit enim in quibus verſetur incommodis, ſi ſuo voto deſtituatur. Et licet omnia ſint adverſa, ſpero tamen te rediturum: peto enim littora, ut te, ſi redeas obſervem. *Idem.*

123. *Sive humus laxatur.*] Id eſt, aperitur. nam terra die propter temperiem, vel calorem magis laxatur. *Idem. Frigida.*] Nocturna: alludit ad Lunam. *Ant.*

124. *Proſpicio.*] Obſervo. *Agat maria:* impellat & ſpiret. *Ant.*

126. *Auguror.*] Suſpicor, animo conjicio. *Meos Deos.*] Numina maris mihi propitia, quæ te in Thraciam reducant. *Ant.*

129. *Accedunt.*] Appropinquant obſervata navigia. *Minus & minus utilis aſto.*] Senſim deficio, quia te eſſe non novi. *Ant.*

130. *Linquor.*] Animo ſcil. —— *Suſcipiunt famulæ, collapſaque membra Marmoreo referunt thalamo, ſtratiſque reponunt.* Virgil. 4. & 8. Æneid. —— *Famuli collapſum in tecta ferebant.*

131 *Eſt ſinus.*] Perſcribit locum unde ſibi præcipitium cogitavit, ad augendam commiſerationem. *Falcatus.*] Curvatus. videtur Thraciæ Cherroneſi ſinum ab Iſthmo circumſcribere, in qua ex Græcia navigantes deferuntur. *Modice.*] Senſim. *In arcus.*] Ad inſtar tenſi arcus.

132. *Ultima cornua.*] Extremæ partes. *Rigent.* Salebroſæ ſunt, & altæ. *Mole prærupta.*] Vaſta rupe. *Idem. Cornua mole rigent.*] *Fronte* codex Angeli Aproſii Vintimiliæ, viri optimi & officioſiſſimi. *Heinſius.*

134. *Erit.*]

Mens fuit; &, quoniam fallere pergis, erit.
Ad tua me fluctus projectam littora portent,
Occurramque oculis intumulata tuis.
Duritia ferrum ut ſuperes, adamantaque, teque;
Non tibi ſic, dices Phylli, ſequendus eram.
Sæpe venenorum ſitis eſt mihi: ſæpe cruenta
Trajectam gladio morte perire juvat.
Colla quoque, infidis quia ſe nectenda lacertis
Præbuerunt, laqueis implicuiſſe libet.
Stat nece matura tenerum penſare pudorem:
In necis electu parva futura mora eſt.
Inſcribêre meo cauſa invidioſa ſepulcro:
Aut

133. *Erit.*] Mens ſcil. & me præcipitabo. *Ant.*

135. *Projectam.*] In mare præcipitatam. *Tua.*] Athenienſia, in Pyreæum portum Athenarum. *Idem.*

136. *Intumulata.*] Abſque ſepulturæ honore. *Idem. Intumulata.*] Quales Virgilio dicuntur mortis honore carere, & inſepulti defoſſi. Plaut. Moſtellar. 2. 2. v. 71. *iſque me Defodit inſepultum clam ibidem in hiſce ædibus.* Et Senec. in Hippol. ỳ. ſecundo à fine. —— *iſtam terra defoſſam premat.* Hæc illa apud Virgil. *indefleta, inops, inhumataque turba:* quæ & Perſio, *inhonora:* nec conſecuta τὸ γέρας θανόντων.

137. *Superes duritia.*] Sis durior. *Ant. Adamanta.*] Qui nulla materia vinci poteſt, niſi hircino ſanguine, ut ſcribit Plin. *Et te.*] Qui nulla cauſa moveris, qui es inexorabilis, & omni materia durior. *Idem.*

138. *Sic.*] Mortua, & undis jactata, me ſequi non meruiſti. *Idem.*

139. *Sitis venenorum.*] Appeto venenum. *Idem.*

140. *Trajectam gladio.*] Trajicere me gladio, & ſic perire. Quod & Virgil. 1. Æneid. —— *Dumſque furentem* —— *Incendat.* i. e. & incendat, & furere faciat. Et lib. 4. —— *Animumque labantem Impulit.*

141. *Lacertis infidis.*] Quæ tu perfidus complexus es. *Ant. Quia ſe nectenda lacertis præbuerant.*] *Præbuerint* ſcripti nonnulli. Sed codex Puteanus optimus, & quatuor alii, *Præbuerunt*, vere. ſic epiſtola Didûs, *Nec ſteterunt in te virque paterque meus.* ubi plura. Nota illa. *Mæri longa decem tulerunt faſtidia menſes.* probe etiam veteres nonnulli *implicuiſſe libet*, pro *juvat*, quod jam præceſſerat. niſi quis illic *libet* cum uno Ambroſianæ Bibliothecæ reponi malit. *Heinſius.*

142. *Implicuiſſe laqueis.*] Fune conſtringere. Inter tot lethi genera fluctuans, demum ſe ex amygdalo ſuſpendit: exaruit arbor, quæ in adventum Demophoontis reviruiſſe traditur. *Ant.*

143. *Stat.*] Eſt mihi propoſitum. *Penſare.*] Emendare & luere. *Pudorem.*] Violatam pudicitiam. *Matura nece.*] Decoro & magnanimo letho. *Idem. Tenerum penſare pudorem.*] *Miſerum* libri duo. ut Met. lib. x. Fab. Myrrhæ.

—— *miſeroque pudori*
Parce ait.

Ep. IX.

Quid niſi notitia eſt miſero quæſita pudori? Heinſius.

144. *In electu.*] In electione. *Hub.*

145. *Inſcribêre.*] Malim *Inſcribende*, ut aptius cum ſequentibus hæc cohæreant. *Heinſ. Cauſa.*] Auctor. *Invidioſa.*]
Non

Aut hoc, aut ſimili carmine notus eris.
Phyllida Demophoon leto dedit, hoſpes amantem:
Ille neci cauſam præbuit, ipſa manum.

Non ſine legentium odio. *Hub. Sepulchro.*] Cum Paris ad Helenam rapiendam proficiſceretur in Græciam, Phyllidis ſepulchrum in Threicii Pangei promontorio extabat. Auctor Coluthus de raptu Helenæ. *Ciof.*

146. *Eris notus.*] Dabis tuæ perfidiæ notitiam.

147. *Demophoon hoſpes.*] In hoc maxime vituperari Demophoontem exiſtimat, quod violato hoſpitii jure, & hoſpitem & amantem ad mortem coëgerit. *Ant. Dedit leto.*] Id eſt, coëgit mori, loco remunerationis. *Hoſpes* autem hoc loco paſſive accipitur, pro eo qui exceptus eſt. *Hub.*

148. *Ille necis cauſam.*] *Neci cauſam* rectius ſcribatur, quicquid membranæ noſtræ diſſentiunt. *Heinſius.*

EPISTOLA III.

ARGUMENTUM.

Poſtquam Græci Phrygiam attigerunt, urbes Trojæ finitimas, præcipueque Lesbo oppoſitas, hoſtiliter aggreſſi populari cœperunt: inter quos Achilles, Pelei & Thetidis filius, utramque Ciliciam, & Thebanam, & Lyrneſiam invaſit. Expugnato inde Chryneſio oppido duas egregia forma virgines abduxit, Aſtynomen, Chryſæ ſacerdotis Smynthei Apollinis filiam, & Hippodamiam, Briſæ natam, quæ poſtea à paternis nominibus cognominatæ fuerunt. Chryſen Achilles Agamemnoni conceſſit, Briſeide ſibi reſervata. Cum deinde vero Agamemnon Deorum juſſu Patri reſtitueret ſuo Chryſen, ipſe Achilli Briſeida per vim & ſummam contentionem abſtulit. Quamobrem efferveſcens Achilles abſtinuit ſeſe aliquamdiu à pugnando: adeo ut nullius precibus ad arma contra Trojanos ſumenda moveri potuerit: nec poſtea Briſeida recipere ſuam voluerit, quamvis eam maximis cum donis Agamemnon eſſet remiſſurus. Briſeis ergo hanc ad eum epiſtolam mittit, quam nimiam ejus iracundiam accuſat, rogitans, ut adverſus Trojanos arma capiat, dum ſeſe prius ab Agamemnone ultro oblatam receperit.

BRISEIS ACHILLI.

QUam legis, à rapta Briſeïde littera venit,
Vix bene barbarica Græca notata manu.
Quaſcumque aſpicies, lacrymæ fecere, lituras;
Sed tamen & lacrymæ pondera vocis habent.

Si

Quam legis à rapta.*] Prima commiſeratio eſt à fortuna. *Briſeide.*] Hippodamia Briſæ filia. ſacerdotis Chryſæ frater fuit Briſes. *Ant.*

2. *Manu barbarica.*] Cilicis puellæ, quæ cum ſit barbara, quod Græcas literas non recte noverit, purgat ſe, ne aut ſcripto aut ſermone inepta videatur. *Idem.* *Vix bene notata Græca manu.*] Vix literis Græcis ſcripta. *Hub.*

3. *Quaſcumque lituras.*] Commiſeratio à ſignis. *Idem.*

4. *Sed tamen hæ lacrymæ.*] *Et lacrymæ* Puteani & Jureti liber. ut Art. Amat.

Sed tamen & tauri cervix oneratur aratro.

& mox.

Sed tamen & ſpargi pectus amore nocet.

Heinſius. *Lachrymæ.*] Quæ mihi fluunt perennes. *Ant.* Et quibus fœdatam aſpicies

Si mihi pauca queri de te dominoque viroque
  Fas eſt; de domino pauca viroque querar.
Non, ego poſcenti quod ſum cito tradita Regi,
  Culpa tua eſt: quamvis hoc quoque culpa tua eſt.
Nam ſimul Euribates me Talthybiuſque vocarunt;
  Eurybati data ſum Talthybioque comes.
Alter in alterius jactantes lumina vultum,
  Quærebant taciti, noſter ubi eſſet amor.
Differri potui. pœnæ mora grata fuiſſet.
  Hei mihi! diſcedens oſcula nulla dedi.
At lacrymas ſine fine dedi, rupique capillos.
  Infelix iterum ſum mihi viſa capi.
Sæpe ego decepto volui cuſtode reverti;
  Sed, me qui timidam prenderet, hoſtis erat.
Si progreſſa forem, caperer ne forte timebam,

Quam-

cies epiſtolam meam. *Habent pondera vocis.*] Id eſt, habent effectum vocis. Id eſt, debent ſignificare animum meum, quaſi verbis exprimerem. *Hub.*

5. *Si mihi fas.*] Jure ſervitii nulla dabatur querela. Nam ſumma Græcis erat in ſervos poteſtas. Honeſte ergo orationem præmuniit. *Ant.*

7. *Non ego poſcenti.*] Prima querela: non quod ſit tradita, ſed quod citius quam par erat. & hoc eſt quod dicit: *Differri potuit*, Ant.

8. *Quamvis hæc quoque culpa tua eſt.*] Rectius *hoc* libri nonulli cum Jureti membranis. *Heinſius.*

9. *Nam ſimul Eurybates.*] Ecce facilitatem. Talthybius & Eurybates Agamemnonis miniſtri, quibus Achilles per Patroclum, ut Homerus ſcribit, Hippodamiam tradidit abigendam: ut ipſe in littore cum matre queſtus eſt. *Ant.*

10. *Data ſum comes.*] Ut cum eis irem ad Agamemnona. *Hub.*

11. *Alter in alterius.*] Juſtam facit querelam, ex aliorum ſententia. Talthybius Eurybateſque, tam facilem ad tradendam Hippodamiam, Achillem admirabantur. *Jactantes lumina.*] Se mutuo reſpicientes, cum admiratione. *Ant.* *Jactantes lumina.*] Sic Cicer. 3. Catil. *Color, oculi, vultus: ſic furtim nonnunquam inter ſe adſpiciebant.*

12. *Noſter ubi eſſet amor.*] Imo *veſter* vel invitis libris. *Heinſius.*

13. *Differri potui.*] Tardius tradi, ſi omnino retineri non potuiſſem. *Pœna.*] Meo dolori. *Ant.*

15. *At lachrymas.*] Pathos ab habitu corporis. *Idem.*

16. *Iterum ſum mihi viſa rapi.*] Briſeïdem raptam ante fuiſſe non legi. Quare arripio, quod in plurimis codicibus eſt exaratum, *viſa capi*, expugnatâ ſcilicet ab Achille Lyrneſſo. Briſeis ipſa hac eadem Epiſtola,

An tantum, dum me caperes, fera bella probabas.

ſimile mendum inſedit l. III. Art. Am.

Pulla decent niveas: Briſeida pulla decebant,
Cum capta eſt, pulla tum quoque veſte fuit.

ita ſcribo. Nam falſum eſt de pullis veſtibus, cum ab Agamemnone fuit rapta. *Heinſius.*

19. *Caperer ne noſte timebam.*] Præſtat

Quamlibet ad Priami munus itura nurum.
Sed data ſim, quia danda fui: tot noctibus abſum,
Nec repetor. ceſſas, iraque lenta tua eſt.
Ipſe Menœtiades, tunc, cum tradebar, in aurem,
Quid fles? hic parvo tempore, dixit, eris.
Nec repetiſſe parum eſt: pugnas, ne reddar, Achille.
I nunc, & cupidi nomen amantis habe.
Venerunt ad te Telamone & Amyntore nati;
Ille gradu propior ſanguinis, ille comes:
Laërtaque ſatus; per quos comitata redirem.
Auxerunt blandæ grandia dona preces:

Vi-

ſtat *forte.* quod eſt in Naugerianis libris. *Idem.*

21. *Sed data ſum.*] *Data ſim* Puteani codex optimus. & quidem vere ac eleganter. Demus me datam eſſe. *Idem. Sed data ſim.*] Agamemnoni. *Quia danda ſui.*] Pro Græcorum ſalute. Abſolvit Achillem à neceſſitate: deinde recurrit in aliud, unde culpa in illum rejiciatur. *Ant.*

22. *Ceſſas.*] In amore lentus es. *Lenta.*] Quæ ultionem differt. *Idem.*

23. *Menetiades.*] Patroclus Menœtii filius, tradidit præconibus Hippodamiam. *Idem.*

25. *Non repetiſſe parum eſt.*] In Patroclo perfidiam, in Achille ignaviam notat. *Idem.* Senſus eſt, non ſufficit tibi quod non repetiviſti me, ſed etiam reſiſtis, & omnibus viribus conaris ne tibi reddar. *Hub.*

26. *I nunc.*] Ironia eſt: nolis amantis ſolertiſſimi tibi nomen vindicare. *Ant.*

27. *Telamone.*] Ajax Telamonis filius, Phœnix Amyntoris, & Ulyſſes Laërtæ, legati mittuntur ad Achillem, ut eum Agamemnoni reconciliarent: cum multa apud illum diſſeruiſſent, narratis muneribus quæ Agamemnon cum Hippodamia pollicebatur, re infecta rediere. *Ant.*

28. *Ille comes.*] Scribendum vel ſine libris.

Iſte gradu propior ſanguinis, ille comes.

niſi eo modo dictum id velis, quo paſſim alibi *Ille vel ille* apud noſtrum. Sequenti verſu *Laërtaque* pro *Laërteque* idem Puteani codex & unus Vaticanus. ſic apud Auſonium epitaphiis Heroum.

—— *Laërtâ natus Ulyſſes.*

libro XII. Met. ex veſtigiis veterum librorum,

—— *ſolis Telamone creatis*
Laërtaque fuit tanta fiducia laudis.

Heinſius. *Ille.*] Ajax. *Gradu ſanguinis.*] Nam Pelei frater erat Telamon, Ajacis pater. *Ille comes.*] Ormenus Cercaſi filius, duos habuit natos, Amyntorem & Eumonem: ex Amyntore Phœnix naſcitur, qui cum concubuiſſet cum patris amica, poſt multas parentis imprecationes ab Hellade, ut ipſe apud Hom. diſſerit, ad Peleum fugit, quem filio Achilli comitem & morum & rerum gerendarum inſtitutorem dedit. *Ant.*

29. *Laërtaque ſatus,*] Id eſt, Ulyſſes. *Satus.*] Genitus. *Hub.*

30. *Auxerunt blandæ grandia dona preces.*] *Blandas preces* Puteani liber cum reliquis pleriſque alii quatuor *blandæ preces.* quod genuinum auctoris arbitror, cum τὸ *grandia dona* quarti caſûs ad ſequentia ſit referendum. idque Douzæ arridebat. niſi *lebetes* & *tripodes* mox legas, ut in multis manu exaratis offendi. & tum *blandas preces* admittam. *Heinſius.* *Grandia dona.*] Agamemnon apud Homer. l. 9. hæc dona Achilli pollicetur. 7.

novos

Viginti fulvos operoſo ex ære lebetas ;
Et tripodas ſeptem, pondere & arte pares.
Addita ſunt illis auri bis quinque talenta :
Bis ſex aſſueti vincere ſemper equi.
Quodque ſupervacuum, forma præſtante puellæ
Lesbides, everſa corpora capta domo.
Cumque tot his, (ſed non opus eſt tibi conjuge) conjux
Ex Agamemnoniis una puella tribus.

Si

novos tripodas, 20. lebetes rutilo fulgore radiantes, 10. auri talenta, equos 12. perniciſſimos. Præterea 7. puellas Lesbias, forma inſignes, & quas ſibi ex omni præda delegerat, cum Lesbon Achilles evertiſſet: & cum his, Briſeïda intactam : & poſt captam Trojam auri tantum, ut navim impleret : & puellas 20. Helena non inferiores : & ſi nuptias cupiat, quam vellet ex tribus filiabus uxorem, Chryſothemin, Iphianaſſam & Laodicen. *Ant.* *Auxerunt blandæ.*] Ut ſit ſenſus, iſti addiderunt muneribus tibi oblatis blandas preces. *Hub.* *Auxerunt dona.*] *Munus noſtrum ornato verbis, quod poteris.* Ter. Eunuch. Cujus formulam Plautus habet, Trucul. 2. v. 27. *Juſſit orare, ut hæc grata habeas tibi.* PH. *Grata acceptaque ecaſtor habeo.* & ibid. 4. 1. v. 5. *Mea dona deamata acceptaque habita eſſe apud Phroneſium.*

31. *Operoſo.*] Magna opera & artificio fabrefacto. *Ant.*

32. *Et tripodas.*] Menſæ, à tribus pedibus quibus ſuſtentabantur. *Pares pondere & arte.*] Quorum ars tantum valet, quantum pondus ipſius metalli, id eſt, quantum valebat materia. *Hub.*

33. *Talenta.*] Talentum parvum & magnum. Athenienſe eſt Magnum pondo 83. ut Martian. ſcribit : parvum vero 60. *Ant.*

34. *Bis ſex aſſueti.*] *Bis ſeptem* major librorum pars. ſed aliter Homerus, ex quo hæc omnia mutuatus eſt noſter, Iliad. I. ubi Agamemnon legatis ad Achillem abituris.

Ὑμῖν δ' ἐν πάντεσσι περικλυτὰ δῶρ' ὀνομήνω,
Ἑπτ' ἀπύρους τρίποδας, δέκα δὲ χρυσοῖο τάλαντα,
Αἴθωνας δὲ λέβητας ἐείκοσι, δώδεκα δ' ἵππους
Πηγοὺς, ἀθλοφόρους, οἳ ἀέθλια ποσσὶν ἄροντο,
Δώσω δ' ἑπτὰ γυναῖκας ἀμύμονας, ἔργ' εἰδυίας,
Λεσβίδας, ἃς ὅτε Λέσβον ἐϋκτιμένην ἕλεν αὐτὸς,
Ἐξέλομεν, αἳ κάλλει ἐνίκων φῦλα γυναικῶν.

& mox.

Τρεῖς δέ μοί εἰσι θύγατρες ἐνὶ μεγάρῳ εὐπήκτῳ,
Χρυσόθεμις καὶ Λαοδίκη καὶ Ἰφιάνασσα,
Τάων ἥν κ' ἐθέλῃσι φίλην ἀνάεδνον ἀγέσθω,
Πρὸς οἶκον Πηλῆος· ἐγὼ δ' ἐπιμείλια δώσω.

& quæ appoſita illic plura occurrunt. In Mycilli editione, *Bis ſeni aſſueti.* Heinſius.

35. *Quod ſupervacuum.*] Id eſt, quæ puellæ ſunt tibi ſupervacuæ, & non neceſſariæ. *Hub.*

36. *Everſa domo.*] Poſtquam tu Lesbon evertiſti. *Ant.*

37. *Non eſt opus.*] Vel quia Deidamiam habebas : Vel ſi me repetas. *Idem.*

38. *Una puella.*] Quia Agamemnon obtulit ei unam ex filiabus ſuis uxorem. ſed ô conjux non eſt tibi opus conjuge, quia habes conjugem me. *Hub.*

39. *Ab*

Si tibi ab Atrida pretio redimenda fuiſſem,
  Quæ dare debueras, accipere illa negas?
Qua merui culpa fieri tibi vilis, Achille?
  Quo levis à nobis tam cito fugit amor?
An miſeros triſtis fortuna tenaciter urget?
  Nec venit inceptis mollior aura meis?
Diruta Marte tuo Lyrneſia mœnia vidi:
  Et fueram patriæ pars ego magna meæ.
Vidi conſortes pariter generiſque neciſque.
  Tres cecidiſſe: tribus, quæ mihi, mater erat.
Vidi, quantus erat, fuſum tellure cruenta,
  Pectora jactantem ſanguinolenta, virum.

Tot

39. *Ab Atrida.*] Ab Agamemnone, quem filium Atrei exiſtimaverunt. *Idem.* *Si tibi ab Atrida.*] Redemiſſes, inquit, me grandi pecunia: nunc cum Agamemnon & me & munera ultro offerat, tu neges recipere. *Ant.*

40. *Quæ dare debueras.*] Senſus eſt, tu recuſas accipere illa munera, quæ tu ipſemet debueras dare Agamemnoni, ſi noluiſſet reddere me tibi. *Hub.* *Accipere illa negas.*] Malim *neges* cum altero Scriveriano per interrogationem. *Heinſius.*

43. *An miſeros triſtis fortuna.*] Commiſeratio eſt à calamitatis commemoratione. & ex Homero ſumptum eſt, apud quem Briſeïs queritur. *Ant.* *An miſeros.*] Senſus eſt, an cum fortuna cepit aliquem premere, inſequitur ipſum aſſidue, & uſque ad finem. *Hub.* *Tenaciter.*] Perſeveranter. *Urget.*] Perſequitur. *Idem.* *Urget.*] *Mortali urgemur ab hoſte.* Virgil. & lib. I. Æneid. *Quis te, nate Dea, per tanta pericula caſus Inſequitur.*—— Hæc nempe illa erat Juno, quæ Teucris addita nuſquam aberat. 6. Æneidos. Quod illuſtrat Senec. in Herc. Fur. ——*ſequitur à primo ſtatim* —— *Infeſta Juno.* ——— *Numquid immunis fuit* ——— *Infantis ætas.* ubi vide Clar. D. Gronov. Et in Agamemn. *Heu! quam dulce malum mortalibus additum.* Et Stat. Thebaid. 5. *O! miſera, quibus hic furor additus.*

44. *Nec venit inceptis mollior aura meis.*] *Mollior hora* optimus Puteani codex, cum aliis nonnullis. Sic Propertius lib. II. El. XXVIII.

Extremo veniet mollior hora die.

Pont. III. El. III.

Et veniet votis mollior hora tuis.

ubi ſcripti nonnulli *aura.* noſter tamen, Triſt. lib. IV. El. V.

Utque facis, remis ad opem luctare ferendam,
Dum veniat placido mollior aura Deo.

Ubi *hora* etiam in nonnullis ſcriptis. Faſt. II. *à Zephyris mollior aura venit.* ut recte ibi meliores libri. Quare nihil temere mutandum. Hinc & *Inceptis aſpirare*, aliaque à navigantibus ſumta. *Heinſius.*

44. *Lyrneſia.*] Lyrneſum Ciliciæ oppidum Achilles expugnavit. unde etiam rapuit Briſeida. *Ant.*

47. *Vidi.*] Quia ut erant conjuncti genere, ita fuerunt conjuncti nece, quia ſimul interfecti ſunt. *Hub.* *Vidi conſortes.*] Tres fratres Hippodamiæ trucidavit Achilles. pater Briſes ſuſpendio vitam finivit. *Ant.*

48. *Tribus quæ mihi mater erat.*] Diſtingue, *tribus, quæ mihi, mater erat.* tres fratres ſuos innuit. *Heinſius.*

50. *Virum.*] Minetem, quem Lyrneſiæ Ciliciæ regem diximus. *Ant.*

51. *Com-*

Tot tamen amiſſis te compenſavimus unum.
  Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eras.
Tu mihi, juratus per numina matris aquoſæ,
  Utile dicebas ipſe fuiſſe capi.
Scilicet ut, quamvis veniam dotata, repellas;
  Et mecum fugias, quæ tibi dentur, opes.
Quin etiam fama eſt, cum craſtina fulſerit Eos,
  Te dare nubiferis linea vela notis.
Quod ſcelus ut pavidas miſeræ mihi contigit aures,
  Sanguinis atque animi pectus inane fuit.
Ibis: & ô miſeram cui me, violente, relinques?
  Quis mihi deſertæ mite levamen erit?
Devorer ante precor ſubito telluris hiatu,
  Aut rutilo miſſi fulminis igne cremer:

Quam

51. *Compenſavimus te.*] Id eſt, loco ipſorum te habuimus. *Tot amiſſis.*] Scilicet patre, fratribus, & marito. *Hub.*

53. *Per numina matris aquoſæ.*] Per Thetidem matrem. Repetit Achillis pollicita, ut perfidiam inſimulet. *Ant.* *Tu juratus.*] Participium ſignificationis activæ. *Hub.*

54. *Utile capi.*] Quia dicebas quod eſſem in meliori conditione apud te: quam ſi ſtaret patria, & eſſem apud meos. *Idem.*

55. *Scilicet.*] Subaudi utile eſt. & ironice proferendum eſt. hæc eſt utilitas, ut ego repellar à te: quamvis tradat tibi cum magna dote, quam Agamemnon mihi facit. *Idem.* *Quamvis veniam dotata repellar.*] *Repellas* Puteanus. placet. pro *dantur* mox Lovanienſis unus, *dentur.* Heinſius.

56. *Opes.*] Agamemnonis munera. *Ant.*

57. *Fulſerit Eos.*] Sic optimus Puteaneus. cæteri omnes, *hora.* perperam. *Eos* pro Aurora, ſæpe in Faſtis. & alibi apud poëtas Latinos. *Heinſius.*

58. *Te dare nubiferis linea vela notis.*] *Nimbiferis notis* Hafnienſis liber. ſcripti præterea plurimi, *lintea vela* vel *vella.* unde *vella* poſtea procuſum. quod Ulitio noſtro notis ad Gratium arridebat. Ego, ſi quid mutandum ſit, legam cum quatuor codicibus, *lintea plena.* ut Remed. Amor.

Ille dedit certæ lintea plena fugæ.

ſed *te dare* pro te daturum. ſic Met. VII. *dum cenſus dare me pro nocte paciſcor.* pro *dum paciſcor me daturum.* Idem. *Notis nubiferis.*] Etiam ſi procellæ inhorreant, in patriam navigare. *Ant.*

59. *Quod ſcelus.*] Ut ante captam Trojam, & ſine me diſcedas. *Ant.*

60. *Sanguinis atque animi.*] Id eſt, fugit ſanguis & animus. Ex nimio enim dolore, ſive metu ita deficiunt homines, ut videantur mortui. *Hub.* *Animi pectus inane fuit.*] Malim *fui.* ut apud Statium, *Tirynthius almæ Pectus amicitiæ.* ſi locus ſanus eſt. ſequenti verſu libri veteres conſtanter,

Ibis & ô miſeram cui me. Heinſius.

61. *Violente.*] Violentum appellat, quod non rationem ſequatur, ſed voluntatem. *Ant.* *Cui me relinques?*] —— *Cui me moribundam deſeris, hoſpes.* Virgil. 4. Æneid. *Ant.*

62. *Deſertæ.*] Si me deſerueris. *Idem.*

63. *Devorer ante.*] Pathos ab impreca-

Quam ſine me Phthiis caneſcant æquora remis,
Et videam puppes ire relicta tuas.
Si tibi jam redituſque placent, patriique penates;
Non ego ſum claſſi ſarcina magna tuæ.
Victorem captiva ſequar, non nupta maritum:
Eſt mihi, quæ lanas molliat, apta manus.
Inter Achaïadas longe pulcherrima matres
In thalamos conjux ibit (eatque) tuos.
Digna nurus ſocero, Jovis Æginæque nepote;
Cuique ſenex Nereus proſocer eſſe velit.
Nos humiles famulæque tuæ data penſa trahemus:
Et minuent plenas ſtamina noſtra colos.
Exagitet ne me tantum tua deprecor uxor,
Quæ mihi neſcio quo non erit æqua modo.
Neve meos coram ſcindi patiare capillos:
Et leviter dicas: Hæc quoque noſtra fuit.

Vel

catione. *Subito hiatu.*] Telluris apertione, ut quondam Amphiarao in bello Thebano contigiſſe fertur. *Ant.*

65. *Phthiis.*] Achilleis. Phthii fuerunt Achillis ſubjecti. *Idem.*

67. *Si tibi jam reditusque placent.*] Scribe *tam placent.* ut Grutero videbatur & Douzæ. Epiſt. Sapphus,

Si tam certus eras hinc ire.

Similiter peccatum Metam. x. Fab. Myrrhæ.

Nunc quia tam meus eſt, non eſt meus. —— Cum libri editi ac ſcripti conſtanter illic exhibeant, *jam meus.* Sequenti etiam verſu rectius reponas, *Non ego ſim.* Heinſ.

69. *Captiva.*] Id eſt, ut captiva & ſerva, non ut uxor. *Hub.*

71. *Inter Achaïadas.*] Sic cum melioribus libris ſcribendum, non *Achaïades.* ἀχαΐαδας, Græco more. quomodo apud Callimachum Lavacro Palladis, & Hymno in Delon, alioſque Græcos poëtas. pro *nepote* paulo poſt *Nepoti* Puteaneus. *Heinſius.* *Inter Achaïadas.*] Ab extenuatione fortunæ pathos eſt. & Achaja Achillis patria. *Ant.*

73. *Socero.*] Peleo. Jupiter ex Ægina Aſopi filia Æacum filium genuit, Æacus Peleum, Phocum, & Telamonem; Peleus ex Thetide Chironis filia Achillem. *Ant.*

74. *Proſocer.*] Socrus pater. Chironem ſignificat, Thetidis patrem. *Idem.* *Nereus.*] Deus maris, avus tuus maternus. *Hubert.*

75. *Data penſa trahemus.*] Servile opus exercebimus. *Mycil.* *Humiles.*] Abjectæ & viles. *Penſa.*] A pendendo dicta; dabantur enim lanæ ad pondus. inde ancilla quæ huic officio præerat, libraria dicebatur. *Hubert.*

76. *Stamina.*] Fila quæ nebimus. *Minuent.*] Evacuabunt. *Idem.*

78. *Neſcio quo.*] Vehementius eſt, quam ſi expreſſiſſet: plus enim in ſuſpicione reliquit. *Ant.*

79. *Scindi.*] Lacerari ab uxore tua. *Hub.* *Scindi.*] Ipſam capillo conſcidit. Ter. Eunuch. Sævis unguibus involare, & probe depexum dare.

82. *Hic*

Vel patiare licet; dum ne contemta relinquar.
  Hic mihi væ miſeræ concutit oſſa metus.
Quid tamen exſpectas? Agamemnona pœnitet iræ,
  Et jacet ante tuos Græcia mœſta pedes.
Vince animos iramque tuam, qui cætera vincis.
  Quid lacerat Danaas impiger Hector opes?
Arma cape, Æacida, ſed me tamen ante recepta:
  Et preme turbatos Marte favente viros.
Propter me mota eſt, propter me deſinat ira:
  Simque ego triſtitiæ cauſa modusque tuæ.
Nec tibi turpe puta precibus ſuccumbere noſtris:
  Conjugis Oenides verſus in arma prece eſt.
Res audita mihi, nota eſt tibi. fratribus orba
  Devovit nati ſpemque caputque parens.
Bellum erat: ille ferox poſitis ſeceſſit ab armis,

Et

82. *Hic metus.*] Ne à te deſtituar. *Ant.*

83. *Quid tamen expectas.*] *Qui* Puteaneus. Junianus. *Quod tamen.* Lege. *Quo tamen.* niſi quod apud Juvenalem Sat. XI. *Quid tamen expectant?* Vide notas ad Epiſt. XIV. v. 61. *Heinſius.* *Quid tamen, &c.*] Obſtinationem in Achille queritur. Agamemnon, inquit, iram depoſuit: tu adhuc in tua obſtinatione duras. *Ant.*

84. *Gracia mœſta.*] Græcorum exercitus, qui maximam cladem patitur. *Idem.*

86. *Lacerat.*] Deſtruit: quaſi dicat, cur tu qui ſolus potes, non obſtas ei. *Hubert.*

87. *Arma cape Æacide.*] *Æacida* codex alter Regius, ut Silius de Homero ad Achillem,

Felix Æacida, cui tali contigit ore
Gentibus oſtendi.

noſter lib. VII. Met. ſ. 800.

Juvat ô meminiſſe beati
Temporis Æacida.

quomodo optimæ membranæ. ſic & lib. XI.

Æacida, dixit, votis potiere petitis,

notum illud oraculi,

Ajo te Æacida Romanos vincere poſſe.

Heinſius.

88. *Viros.*] Trojanos. *Turbatos.*] Faciles ad fugam. *Ant.*

90. *Triſtitia.*] *Eja, mea Juno, non decet te eſſe tam triſtem tuo Jovi.* Plaut. Caſ. 2. 3. *Modus.*] Id eſt, finis. *Hub.*

91. *Succumbere noſtris precibus.*] Id eſt, vinci precibus meis, & eis flecti ad accipiendum arma. *Idem.*

22. *Verſus.*] Immutatus & inductus contra propoſitum ſuum. *Idem.* *Oenides.*] Meleager Oenei filius. *Verſus in arma.*] Bellum iniit contra Curetas. *Ant.*

93. *Orba fratribus.*] Toxeum & Plexippum intelligit, quos alii Protum & Cometem appellant: hos Meleager interemit, cum apri caput Atalantæ ſubripere voluiſſent, unde exortum eſt bellum inter Ætolos & Curetes. *Idem.*

94. *Parens.*] Althea Theſtii filia, & Meleagri mater. *Ant.*

95. *Bello erat ille ferox.*] Recte Puteaneus, *Bellum erat: ille ferox.* Faſt. IV. *Turnus an Æneas Latia gener eſſet Ama-*

Et patriæ rigida mente negavit opem.
Sola virum conjux flexit. felicior illa!
At mea pro nullo pondere verba cadunt.
Nec tamen indignor: nec me pro conjuge geſſi,
Sæpius in domini ſerva vocata torum.
Me quædam (memini) dominam captiva vocabat:
Servitio, dixi, nominis addis onus.

Per

ta, Bellum erat. ſic & *Pax erat*, Faſt. I.

Pax erat, & veſtri, Germanice, cauſa triumphi
Tradiderat famulas jam tibi Rhenus aquas.

Auctor Elegiæ in obitum Mæcenatis,

Pax erat: hæc illos laxarunt otia cultus.

Pari modo *Nox erat*, *Lux erat*, & ſimilia apud Poëtas obvia. Cæterum ex Homero Hiſtoriam hanc eſt mutuatus de Meleagro, quam Iliad. I. Phœnix Achilli narrat. Extat & apud Antoninum Liberalem Metamorph. Fab. II. Codex Gottorphianus, *Marte erat ille ferox.* Heinſius. *Ille.*] Meleager. *Ferox.*] Fortis. *Seceſſit ab armis.*] Ut ſupra diximus, indignatus propter execrationes matris. *Hub.*

96. *Patriæ.*] Calydonis, quæ ab hoſtibus oppugnabatur. *Idem. Rigida mente.*] Obſtinata ira. *Ant.*

97. *Sola virum conjunx flexit.*] Alcyone Hygione Fab. CLXXIV. quæ & Cleopatra Antonino Liberali, & Homero, cujus Scholiaſtæ hanc Idæ Apharei & Marpiſſæ Eveni filiæ natam faciunt, ut & Apollodorus in Bibliotheca. quo teſte poſt Meleagri mortem ſeſe ipſa interemit. *Heinſius. Fœlicior illa.*] Cleopatra, quæ virum flexit. *Ant.*

98. *At mea pro nullo pondere verba cadunt.*] Gruterus, *proh nullo pondere!* ut & Gebhardus in crepundiis. ſed fruſtra. ut recte vidit perſpicaciſſimus Gronovius ad Livii lib. I. cap. XXI. noſter Triſt. lib. I. El. VII.

Illud amicitiæ ſanctum & venerabile nomen
Re tibi pro vili ſub pedibuſque jacet.

Propertius, lib. I. El. X.

Neu ſi quid petiit, ingrata fronte negaris,
Neu tibi pro vano verba benigna cadant.

Plautus Menæchmis,

Pro ſano loqueris, qui meo me appellas nomine.

Ibidem,

Non pro inſano hoc verbum reſpondit.

Sed modus exemplorum non eſſet. *pro nullo pondere.* ſic *in nullo pondere* Propertio,

Quid juvat in nullo pondere verba loqui?

Heinſius. *Pro nullo pondere.*] Caduca ſunt, & ſine efficacia. *Ant.*

99. *Nec me pro conjuge geſſi.*] Non tamen mihi arrogavi, ut me tibi uxorem crediderim, verum ſervæ partes implevi. *Idem.*

100. *In domini ſerva vocata torum.*] *Dominum torum* Codex Epiſcopi Lincolnienſis. placet. ſic *dominos Deos* dixit Ep. IV. v. 12. *dominas manus* Amor. lib. II. El. V. v. 30. Auſonius de Biſſula, *domina libera facta manu.* *domina haſta* Juvenali Sat. III. *domina menſa* Statio Sylv. IV. Epiclo. Domitiani. atque ita paſſim optimi ſcriptores. ut & *domina urbi.* ſic & *famulæ manus*, *famulæ aquæ.* & ſimilia. De quibus Faſtor. lib. I. v. 286. dixi. alii *domini toro.* Fruſtra. vocare enim eſt imperii herilis. Epiſtola Acontii,

Ignoras tua jura, voca: cur arguor abſens?
Jamdudum dominæ more venire jube.

lib. II. Art.

Nocte domum repetens epulis perfuncta redibit.
Tum quoque pro ſervo, ſi vocat illa, veni.

Heinſius.

102. *Addis onus ſervitio.*] Id eſt, ſervitutem meam magis aggravas, cum

vocas

Per tamen oſſa viri ſubito male tecta ſepulcro,
Semper judiciis oſſa verenda meis.
Perque trium fortes animas, mea numina, fratrum,
Qui bene pro patria cum patriaque jacent,
Perque tuum noſtrumque caput, quæ junximus una;
Perque tuos enſes, cognita tela meis;
Nulla Mycenæum ſociaſſe cubilia mecum
Juro: fallentem deſeruiſſe velis.
Si tibi nunc dicam: Fortiſſime, tu quoque jura,
Nulla tibi ſine me gaudia facta: neges.
At Danaï mœrere putant. tibi plectra moventur:
Te tenet in tepido mollis amica ſinu.
Et ſi quis quærat, quare pugnare recuſes:
Pugna nocet: citharæ noxque Venuſque juvant.
Tutius eſt jacuiſſe toro, tenuiſſe puellam,
Threïciam digitis increpuiſſe lyram:
Quam manibus clypeos, & acutæ cuſpidis haſtam,
Et galeam preſſa ſuſtinuiſſe coma.

Sed

vocas me honorifico nomine dominæ, cum ſerva ſim. *Hubert.*

103. *Per tamen oſſa viri.*] Adjuratione impudicitiæ ſuſpicionem delet. *Viri.*] Minetis. *Male tecta ſepulchro.*] Nam in excidio Lyrneſi ſepeliendi viri non data eſt opportunitas. *Ant.*

105. *Perque trium fortes animas.*] Fratres tres intelligit, quos trucidaſſe Achillem diximus. *Idem.*

107. *Per tuum caput.*] Mos Græcorum jurare per alienum caput. Juv. *Nondum Græcis jurare paratis Per caput alterius.* *Una.*] Id eſt, ſimul. *Hub.* *Quod junximus una.*] *Quæ junximus* bene Puteaneus. *jungere capita*, pro rem veneream exercere. Petron. *conjunctis marcebant capitibus.* ſic & *jungere membra*, de quo Notis ad lib. II. Faſt. v. 592. & *jungere Venerem.* de quo notis ad Remed. Amor. v. 407. & *jungere corpus*, & *jungere oſcula*, & ſimilia. *Heinſius.*

108. *Cognita tela.*] Quoniam illis ceciderunt. *Mycenæum.*] Agamemnonem ſignificat. *Ant.*

112. *Nulla tibi ſine me gaudia facta.*] Puto *pacta*. Art. Amat.

Si dederint, & vos gaudia pacta date.

ſic & *pacta noctes* apud Propertium. poteſt & vulgata ferri. *Heinſius.*

113. *Tibi plectra moventur.*] Id eſt, Tu citharæ indulges: nam plectrum eſt, quo chorda tangitur: interdum pro tota cithara ponitur. *Hubert.*

114. *Mollis amica.*] Diomedam Phorbantis filiam ſignificare videtur, qua cum ſe delectare conſueviſſe Achillem, ablata Hippodamia, ſcribit Homerus. *Ant.*

115. *Et ſi quis quærat.*] *Si quis nunc quærat*, Puteaneus. *Heinſius.*

116. *Citharæ.*] Quibus à Chirone inſtructus eſt. *Ant.*

118. *Threïciam lyram.*] Qualem in Thracia Orpheum perſonaſſe tradunt. *Idem.*

Sed tibi pro tutis inſignia facta placebant:
Partaque bellando gloria dulcis erat.
An tantum, dum me caperes, fera bella probabas?
Cumque mea patria laus tua victa jacet?
Dî melius: validoque, precor, vibrata lacerto
Tranſeat Hectoreum Pelias haſta latus.
Mittite me, Danaï; dominum legata rogabo:
Multaque mandatis oſcula miſta feram.
Plus ego quam Phœnix, plus quam facundus Ulyſſes,
Plus ego quam Teucri (credite) frater agam.
Eſt aliquid collum ſolitis tetigiſſe lacertis,
Præſentiſque oculos admonuiſſe ſui.
Sis licet immitis, matriſque ferocior undis;

Ut

121. *Sed tibi pro tutis inſignia facta placebant.*] Scripſerat Ovidius, ni fallor *præ tutis*. Heinſius. *Pro tutis.*] Pro periculorum evitatione. *Ant.*

124. *Laus tua victa jacet.*] *Tibi victa* alter Scriverianus. paulo venuſtius. *Heinſius. Iacet victa.*] Extincta eſt. *Ant.*

126. *Pelias haſta.*] Peculiaris Achilleæ haſtæ adjectio eſt apud Homerum, quæ tanta magnitudine fuit, ut Patroclus cum cætera arma ſumeret, haſtam reliquerit. *Idem. Pelias.*] Id eſt, Theſſalica, à Pelio monte Theſſaliæ. *Hubert.*

130. *Teucri frater.*] Ajacem intelligit, qui unus fuit ex legatis ad Achillem. *Anton.*

132. *Præſenteſque oculos admonuiſſe ſinus.*] *Præſentiſque* Puteaneus cum aliis nonnullis. Idem *admonuiſſe ſinum*, & ſupra adſcriptum, *vel ſuis* pro diverſa lectione. *Præſentiſque ſinus* unus Vaticanus. tres alii, *Præſentique ſinu.* prior Scriverianus ſatis antiquus,

Præſentiſque oculis admonuiſſe ſinus.

Lego minima mutatione,

Præſentiſque oculis admonuiſſe ſui.

Oculi enim *ſunt in amore duces*, ut inquit ille, quibus amantes capiantur potiſſimum ac trahantur. Si quis Puteanei codicis tamen atque aliorum plurium veſtigiis inſiſtens,

Præſentiſque oculos admonuiſſe ſui,

præferendum contendat, nil repugnem, dum vulgatam lectionem ut inurbanam mecum adverſetur. *admonuiſſe ſui*, ut in fragmento Halieutici,

Accepit mundus legem, dedit omnibus arma,
Admonuitque ſui.

Epiſtola Ariadnes,

Candidaque impoſui ſummæ velamina virgæ,
Scilicet oblitos admonitura mei.

Superiori verſu vocibus tranſpoſitis ſcripti plerique *collum ſolitis tetigiſſe lacertis.* Heinſius.

133. *Undis matris.*] Marinis fluctibus, qui nulla audiunt vota. Thetis Achillis mater eſt, maris nympha. *Ant. Undis matris.*] Ὦ κακὸν γέννημα, καὶ θρασὺ μητρὸς θαλασσίας. vide Dion. Pruſ. orat. 58. & Hom. Iliad. π. v. 203.

Σχέτλιε Πηλέος υἱὲ, χόλῳ ἄρα σ' ἔτρεφε μήτηρ,
Νηλεές.

Qui nempe, male ſanus, magno irarum fluctuabat æſtu, ut inſanæ undæ maris ſolent: hinc & ab Eurip. Electr. vocatur Θέτιδος ἐνάλιος γόνος.

136. *Eat*

Ut taceam, lacrymis comminuêre meis.
Nunc quoque (ſic omnes Peleus pater impleat annos,
Sic eat auſpiciis Pyrrhus in arma tuis)
Reſpice ſollicitam Briſeïda, fortis Achille;
Nec miſeram lenta ferreus ure mora.
Aut, ſi verſus amor tuus eſt in tædia noſtri;
Quam ſine te cogis vivere, coge mori.
Utque facis, coges. abiit corpuſque colorque.
Suſtinet hoc animæ ſpes tamen una tui.
Qua ſi deſtituor, repetam fratreſque virumque:
Nec tibi magnificum fœmina juſſa mori.
Cur autem jubeas? ſtricto pete corpora ferro.
Eſt mihi, qui foſſo pectore ſanguis eat.
Me petat ille tuus, qui, ſi Dea paſſa fuiſſet,
Enſis in Atridæ pectus iturus erat.
Ah potius ſerves noſtram tua munera vitam.

Quod

136. *Eat auſpiciis Pyrrhus ad arma tuis.*] *In arma* codices plerique. & ſane id elegantius. ſic *ire in hoſtem*, *in pugnam*, *concitare in arma*, *ruere*, *ferri*, *mittere*, *venire & trahi in arma*, & ſimilia. Statius Theb. VIII.

Imus in arma palam.

noſter Amor. lib. I. El. IX.

Hector ab Andromaches complexibus ibat in arma.

Τὸ *in* enim infeſti animi ſignificationem interdum præ ſe fert. noſter infra,

Enſis in Atridæ pectus iturus erat.

& alibi,

Et Iovis in multas devolat ales aves.

Remed. Amor. ex veteri codice.

Non aliquis ſocios Rheſus in arma vocat.
Attonitum vulgus in arma ruit. Faſt. VI: ex antiquis libris. ſic *verti in aliquem* infeſto animo. de quo Met. I. *Heinſius.* *Pyrrhus.*] Filius Achillis ex Deidamia, Lycomedis regis Scyriorum filia. *Tuis auſpiciis.*] Tuo ductu & imperio. *Ant.*

139. *At ſi verſus amor tuus eſt.*] *Aut* Puteaneus; nec pauci alii ex melioribus. placet. *Heinſius.*

140. *Coge mori.*] Interimas me antequam à te ſepares. *Anton.*

142. *Suſtinet hoc animæ ſpes tamen una tui.*] *Animi ſpes tamen una mei* quatuor libri. etiam bene; niſi malis *anima mea*, & mox *Quâ ſi deſtituor* pro *deſtituar* Puteaneus aliique nonnulli. *Heinſius.*

145. *Cur autem jubeas?*] Cum ſcilicet tu hoc efficere poſſis. *Huber.*

147. *Si Deo paſſa.*] Palladem ſignificat, quæ Achilli obſtitit, ut Homerus ſcribit, cum ſtricto enſe in Agamemnonem ferretur. *Ant.* *Si Dea paſſa.*] Homer. Iliad. α. v. 197.

Στῆ δ' ὄπιθεν, ξανθῆς δὲ κόμης ἕλε Πηλείωνα.

Ad quod alludere videtur Plaut. Menæchm. 5. 2.

Sed quis hic eſt, qui me capillo hinc de curru deripit.

Euſtath. hanc allegoriam ad Platonem refert, & τὴν παρ' αὐτῷ ἀγχίνοιαν, καὶ κεφαλικὴν φρόνησιν intelligit. Quod & Germanis in proverbio.

148. *In pectus Atridæ.*] Agamemnonis. *Ant.*

149. *Ah potius.*] Poſt ironicam conceſſionem petit Briſeis aperte ab Achil-

Quod dederas hoſti victor, amica rogo.
Perdere quos melius poſſis, Neptunia præbent
Pergama. materiam cædis ab hoſte pete.
Me modo, ſive paras impellere remige claſſem,
Sive manes, domini jure venire jubc.

le, ut vitam conſervet, quam ei dederat. *Tua munera.*] Quæ mihi dediſti. & eſt appoſitio. *Hub.* *At potius ſerves.*] *Ah* Puteaneus cum duobus aliis. *Heinſius.* *Noſtram, tua munera vitam.*] Simile quid in Virgil. 9. Æneid. —— *nec te, tua funera, Mater —— Produxi* —— quanquam hoc alii aliter explicent.

150. *Quod dederas hoſti.*] Dum eſſes mihi hoſtis vitam conceſſiſti, eandem amica exigo: & à conſequentibus arguit. *Ant.*

151. *Neptunia.*] Quæ Neptunus fabricavit. *Idem.* —— *& omnis humo fumat Neptunia Troja.* Virgil. 3 Æneid. ubi vide Serv. *Perdere.*] Hos, dicit, ſi delectaris cæde alicujus, multo juſtius potes interficere hoſtes tuos, quam me nunc amicam tuam. *Hub.*

153. *Sive paras impellere claſſem remige.*] Sive in patriam navigare conſtituiſti. *Anton.*

154. *Sive manes domini more venire jube.*] Non damno hanc lectionem Puteaneus tamen cum tribus aliis *domini jure.* Paulinus Epiſtolâ ad Auſonium,

Totuſque noſtra jure domini vindicat
Et corda & ora & tempora.

Acontius Cydippæ:

Ignoras tua jura, voca: cur arguor abſens?
Iamdudum dominæ more venire jube.

Hac de voce vide quæ noto lib. 1 Amor. El. 11. Remed. Amor. v. 100. ex antiquis libris,

Non ſunt imperii tam fera jura mei.

Hinc *jus habere in aliquem.* Nil temere tamen mutandum hoc loco, aut ſi quid mutem, lubens reſcripſerim, *domino jure*, vel, *more*; de qua locutione paulo ante agebamus hac epiſtolâ. *Heinſius.* *Iure domini.*] Tanquam ego ſim ſerva tua, & tu dominus meus. *Micyl.*

EPISTOLA IV.

ARGUMENTUM.

Theſeus Ægei filius, interemto Minotauro, Ariadnen Minois & Paſiphaës filiam, quam ob latam ſibi opem, ducturum ſe uxorem domum promiſerat, eamque ſimul cum Phædra ſorore ejus, navi impoſitam abduxit. Verum enim Bacchi admonitu in Naxo, ſive, ut alii volunt, in Chio, Ariadne relicta, Phædram duxit: quæ deinde, abſente Theſeo, in Hippolyti privigni, quem ex Hippolyte Amazone ſuſceperat, amorem exarſit. Qui, cum cælibem amans vitam ſeſe venando oblectaret, nec in ejus conſuetudinem abduci poſſet, hac epiſtola amorem ei ſuum profitetur.

PHÆDRA HIPPOLYTO.

QUa, niſi tu dederis, caritura eſt ipſa; ſalutem
Mittit Amazonio Creſſa puella viro.

Per-

1. QUa niſi, &c.] Epiſtola ergo hac Hippolytum ad amorem ut flectat nititur Phædra: ſed cum turpe ſit privignum à noverca in amorem ſollicitari, principium ex inſinuatione ſumit.

2. *Creſſa puella.*] Phædra Cretenſis.

Viro

Perlege quodcumque eſt. quid epiſtola lecta nocebit?
Te quoque, in hac aliquid, quod juvet, eſſe poteſt.
His arcana notis terra pelagoque feruntur:
Inſpicit acceptas hoſtis ab hoſte notas.
Ter tecum conata loqui, ter inutilis hæſit
Lingua, ter in primo deſtitit ore ſonus.
Qua licet & ſequitur, pudor eſt miſcendus amori.
Dicere quæ puduit, ſcribere juſſit Amor.
Quidquid Amor juſſit, non eſt contemnere tutum.
Regnat, & in Dominos jus habet ille Deos.

Ille

Viro Amazonio.] Hippolyto Hippolytes Amazonis filio. *Ant.*

3. *Perlege.*] Quia ſcit eum contracturum frontem, invitatum de re turpi, hortatur eum ad legendum totam epiſtolam. Confidit enim ſe rationibus ſuis poſſe perſuadere quod cupit. *Quodcunque.*] Quaſi dicat, etiamſi ſit aliquid turpe, & quod tibi diſpliceat. *Quod nocebit.*] Quaſi dicat, nihil. *Hub.*

4. *Quod juvet.*] Non quod honeſtum eſt.

6. *Notas.*] Id eſt, literas.

7. *Ter conata.*] Quia poſſet dicere, quare non dixiſti coram: dicit, ſe pudore impeditam. *Inutilis.*] Quæ non præſtabat mihi officium ſuum.

8. *Ter in primo deſtitit ore ſonus.*] Sunt qui reſtitit legendum contendant. Inter quos Douza & Slichtenhorſtius quondam meus. ut in uno Lovanienſi extat. Tres alii, *conſtitit.* Sed nil mutandum. Etſi ſuccurrunt illa Laodamiæ,

Semper in his apte narrantia verba reſiſtunt.

Virgilianum quoque iſtud,

Incipit effari, mediaque in voce reſiſtit.

Pro vulgata enim lectione ſtat locus ille, Faſt. II. v. 823.

Ter conata loqui, ter deſtitit: auſaque quarto
Non oculos ab humo ſuſtulit illa ſuos.

ubi perperam ſcripti nonnulli, *deficit.* Epiſtola Laodamiæ. v. 83.

Hunc fateor volui revocare, animuſque ferebat,
Deſtitit auſpicii lingua timore mali.

Sic puto, cum in quinque codicibus ſit, *ſed ſtetit.* Vulgati *ſubſtitit.* etiam non male. Faſt. lib. I. v. 538.

Subſtitit in medios præſcia lingua ſonos.

deſiſtere pro ſtare, reſtare Plautus quoque dixit Moſtellaria Act. III. ſc. II.

Quid illic obſecro tamdiu deſtitiſti?

ut exemplaria nonnulla præferunt. *Heinſius.*

9. *Qua licet.*] Quia occurrebat, quod amatores ſunt impudentes: dicit ipſa, oportere etiam eſſe in amore aliquem pudorem. *Qua.*] Pro quatenus, id eſt, quantum licet. *Et ſequitur.*] Conſequens eſt & utile. *Miſcendus.*] Jungendus. *Ant.*

10. *Dicere.*] Silicet coram. *Scribere.*] Quia juſſit amor. *Idem. Iuſſit amor.*] Crimen in Cupidinem rejicit.

12. *Regnat.*] Rerum ſummam poſſidet. *Ant.* Nævius Gymnaſtico: *Ædepol, Cupido, cum tam puſillus ſis, nimis multum vales,* Senec. in Hippolyto:

Regnumque tantum minimus in ſuperos habet. Ciof.

Ius. Poteſtatem. *In dominos jus habet ille Deos.*] Sic ſcripti. non *ſuperos.* in uno meo, *domitos.* ſed perperam. Amor lib. III. El. x.

Hæc decet ad Dominos munera ferre Deos.

ſic *Domina Venus* apud Petronium. noſter lib. I. Art. Am.

Tu Veneri dominæ plaude favente manu.

Am. III. El. XIII. de Junone.

 Inviſa

Ille mihi primo dubitanti ſcribere, dixit,
  Scribe; dabit victas ferreus ille manus.
Adſit, &, ut noſtras avido fovet igne medullas,
  Figat ſic animos in mea vota tuos.
Non ego nequitia ſocialia fœdera rumpam.
  Fama (velim quæras) crimine noſtra vacat.
Venit Amor gravius, quo ſerius urimur intus,
  Urimur; & cæcum pectora vulnus habent.
Scilicet ut teneros lædunt juga prima juvencos,
  Frænaque vix patitur de grege captus equus:

Sic

Invisa eſt domini ſola capella Dea. Heinſius.

13. *Ille.*] Scilicet amor. *Dubitanti.*] Quia turpitudo negotii ſuſcipiendi dubium adducit.

14. *Ille.*] Hippolytus. *Ferreus.*] Id eſt, etiam ſi eſſet ferreus & duriſſimus. *Dabit manus victas.*] Tuo imperio ſuccumbet. Tranſlatio ſumpta à victis in prælio, qui manus victoribus præbent ligandas: inde quos amor ſubegit, dicuntur ligati, ut captivi.

15. *Adſit.*] Optantis eſt: id eſt, utinam mihi præſens ſit, & faveat. *Ut fovet.*] Ut calefacit. *Hub. Fovet.*] Hoc verbum varie & eleganter uſurpatur.

——ipſe Nearam
Deum fovet.

Virgil. Ecl. 3. Et. 1. Æneid.

——hoc regnum Dea gentibus eſſe,
Si qua fata ſinant, jam tum tenditque fovetque.

Et 4 Æneid.

——famamque fovemus inanem.

& ſuperius.

Nunc hiemem inter ſe luxu, quam longa, fovere.

Et lib. 9. Æneid.

——non obvia ferre
Arma viros, ſed caſtra fovere.

Et x. Æneid.

Aut ego tela dedi, fovique cupidine bella.

Avido igne.] Flagrantiſſimo amore. *Ant.*

16. *Figat.*] Vulneret, ſcilicet ſagittis ſuis. *In mea vota.*] Ut ſis paratus facere quod ego velim. *Hub.*

17. *Non ego nequitia.*] Purgat impudicitiæ crimen, deſcendens paulatim ad rem ipſam. *Socialia fœdera.*] Conjugia Theſei.

18. *Crimine.*] Impudicitiæ nota.

19. *Venit amor gravius.*] Fatetur ſe manifeſtiſſime amare, ſed amoris auctorem ſupprimit, ut modeſtius rem ſuam agat. Amor, inquit, me invaſit: ſed tanto mihi eſt amoris æſtus gravius tolerare, quanto ætate me grandiorem invaſit. *Serius.*] Tardius & ætate provectiori.

20. *Cæcum pectora vulnus habent.*] Minime damno hanc lectionem. Non minus eleganter tamen unus ex meis, *tacitum vulnus.* appoſite apud Maronem,

——eſt mollis flamma medullas
Interea, & tacitum vivit ſub pectore vulnus. Heinſius.

Vulnus cæcum.] Occultum amorem. Virg. *Et cæco carpitur igni.* ſic. Theocr. Idyll. xi. v. 15.

——ἔχθιστον ἔχων ὑποκάρδιον ἕλκος,
Κύπριδος ἐκ μεγάλας, τό οἱ ἥπατι πᾶξε βέλεμνον.

Et Bion Smyrn. Idyll. 1. v. 17. in Epitaph. Adon.

Μεῖζον δ' ἁ Κυθέρεια φέρει ποτικάρδιον ἕλκος.

22. *Captus de grege.*] Id eſt, novus, & nondum domitus. *Hub.*

23. *Rude*

Digitized by Google

Sic male vixque ſubit primos rude pectus amores;
Sarcinaque hæc animo non ſedet apta meo.
Ars fit, ubi à teneris crimen condiſcitur annis.
Quæ venit exacto tempore, pejus amat.
Tu nova ſervatæ capies libamina famæ;
Et pariter noſtrûm fiet uterque nocens.
Eſt aliquid, plenis pomaria carpere ramis,
Et tenui primam deligere ungue roſam.
Si tamen ille prior, quo me ſine crimine geſſi,
Candor ab inſolita labe notandus erat;
At bene ſucceſſit, digno quod adurimur igni:

Pejus

23. *Rude pectus.*] Non aſſuetum, & in amore difficile. *Rude.*] Inexercitum. Juſtin. lib. I. c. I. *Rudes adhuc ad reſiſtendum populos:* Et Ovid. Epiſt. XI. *Et rudis ad partus, & nova miles eram.*

24. *Sarcina.*] Amoris moleſtia. *Ant.*

25. *Ars fit ubi à teneris.*] *Ut à teneris* novem libri. *ut* pro *ubi.* ſic ſæpe noſter alibi. *Heinſius.* *Ars fit.*] Ars eſt, quæ dat certam viam rationemque dicendi, vel faciendi aliquid. Eſt igitur ſenſus, Si quis velit habere recte aliquam artem, incipiat à teneris annis. *Fit.*] Id eſt, perficitur. *Crimen.*] Scilicet amandi. *Hub.*

26. *Exacto tempore.*] Provectiori ætate. *Pejus.*] Gravioribus pœnis. *Ant.* *Venit.*] Incidit in amorem.

27. *Tu nova.*] Allicit eum commendatione ſuæ pudicitiæ. *Libamina.*] Guſtamenta. *Nova.*] Prima: id eſt, tu eris primus qui me vitiaveris, & pudicitiam meam abſtuleris. nam à marito non aufertur mulieri pudicitia, vel fama caſtitatis, ſed ab alieno. Dicit ergo, ſe ſemper fuiſſe intactam hactenus ab omnibus, præterquam à Theſeo: & Hippolytum fore primum, qui ejus pudicitiam delibet. *Servata.*] Cuſtoditæ. *Carpes libamina formæ.*] *Carpere* ſequenti verſu denuo habes. quare prætulerim quod in nonnullis, *capies.* niſi *rapies* fortaſſe malis. *Heinſius.*

28. *Nocens pariter.*] Id eſt, uterque pariter, & uno eodemque tempore amittemus pudicitiam: quia adhuc fuiſti ignotus mulieribus, & ego intacta aliis, præterquam marito meo.

29. *Eſt aliquid.*] Quaſi dicat, non contemnendum.

30. *Deligere.*] Colligere.

31. *Si tamen.*] Eſt quaſi quædam Hypophora ad ſeipſam: & eſt ſenſus, illa integritas meæ pudicitiæ qua ante florui. *Sic tamen ille prior.*] Ita Puteani liber cum pleriſque aliis. Sed verum eſt, quod ex ſuis profert Naugerius, quodque ego in uno alteroque offendi, *Si tamen.* Vulgati *Sed tamen.* Sequenti verſu idem Puteaneus *igni* pro *igne* ἀρχαϊκῶς. ut ſæpe alias. duo, *aſtu.* etiam non male. *Heinſius.*

32. *Erat notandus.*] Ab inſuetudine peccandi: id eſt, debueram diligenter ſervare, ut non peccarem, quemadmodum nunquam ante peccaveram cum aliquo. & ad hoc reſpondet quod ſequitur.

33. *At bene ſucceſſit.*] Scilicet ille candor caſtitatis. *Quo.*] Candore. *Geſſi me.*] Scilicet ante ſine crimine: quia nunquam feci aliquid, quo poſſum eſſe infamis. *Ab labe inſolita.*] Id eſt, à delicto & ſtupro inſolito: hoc fuit quod ſibi ipſi ipſa objecit. *At bene.*] Reſponſio eſt ad objectionem. & hoc dicit, licet ſervanda eſſet caſtitas mea inviolata, tamen bene

evenit

Pejus adulterio turpis adulter abeſt.
Si mihi concedat Juno fratremque virumque;
Hippolytum videor præpoſitura Jovi,
Jam quoque (vix credas) ignotas mutor in artes:
Eſt mihi per ſævas impetus ire feras.
Jam mihi prima Dea eſt, arcu præſignis adunco
Delia. judicium ſubſequor ipſa tuum.
In nemus ire libet, preſſiſque in retia cervis,
Hortari celeres per juga ſumma canes:
Aut tremulum excuſſo jaculum vibrare lacerto;

Aut

evenit quod in ea violanda elegi virum dignum.

34. *Pejus.*] Magis. *Turpis.*] Indignus. Videtur enim excuſanda mulier, quæ cum viro digno committit adulterium. *Hub. Digno igni.*] Elegantis juvenis amore. *Ant. Turpis adulter obeſt.*] *Abeſt* legendum videtur. atque ita Scriverianus liber. *Heinſius.*

35. *Si mihi.*] Probat dignum eſſe amorem ſuum, quia ſi detur ſibi optio Jovis & Hippolyti, dicit ſe præpoſituram eſſe Hippolytum Jovi. *Hub. Fratremque virumque.*] Jovem intelligit, cujus Juno eſt ſoror & conjunx. *Ant.*

36. *Hippolytum videor.*] *Videar* Vaticanus & Farneſianus unus. *Heinſius.*

37. *Iam quoque.*] Secundum præcepta ipſius Ovidii in Arte amandi, quibus rebus delectantur, quos amamus, eiſdem debemus & nos delectari. Ideo quia Hippolytus delectabatur venatione, dicit Phædra, videri ſibi ſæpe exire in venationem, & omnia agere quæ ipſe Hippolytus agere ſolitus ſit. *Ignotas.*] Inſuetas mihi: venationem intelligit. *Mittor in artes.*] *Mutor* Puteaneus codex & Argentinenſis. venuſte. niſi malis *nitor.* Vide Notas Art. Am. III. 667. *credas* pro *credes* quinque libri. *Heinſius.*

38. *Per ſævas feras.*] Quas tu inſequeris per ſylvas.

39. *Arcu præſignis adunco Delia.*] *Cornu adunco* Scriverianus liber. ſic *κέρας* pro arcu etiam apud Græcos poëtas eſt invenire. ut apud Anacreontem, ſub finem Odæ III. Cupido de arcu ſuo Κέρας ἀβλαβὲς μέν ἐστι. Claudianus de Raptu Proſerpinæ, *intento feſtinat Delia cornu.* & de eadem, *quæ terret Mænala cornu.* Noſter Epiſtola Ariadnes,

Non poterant figi præcordia ferrea cornu.

atque ita poëtæ paſſim. ſequenti verſu *ſubſequor* Puteaneus liber cum aliis nonnullis. *Heinſius.*

41. *Preſſiſque in retia cervis.*] *Prenſiſque* Puteanea excerpta, & quinque libri ex noſtris. *Idem. Preſſis.*] Agitatis. Virg. *Aut ſpumantis apri curſum clamore prementem.* Hub. *In retia.*] Quæ Lydia Arachne invenit: & ex lino Campano cæteris præferuntur. *Ant.*

42. *Hortari.*] Inſtigare mea voce, ut faciant venatores. *Hub.*

43. *Excuſſo.*] Fortiter moto. *Hub. Excuſſo.*] Reducto Virgil. 5. Æneid.

—— duroſque reducta
Libravit dextra media inter cornua caſtus.

ſic etiam haſta dicitur reducta, ut fortius mittatur. Virgil. x. Æn.

—— ille reducta
Loricam, clypeique ingens onus impedit haſta:

Quanquam hoc Servius aliovorſum detorqueat. quod minus placet. Vide etiam Turn. adverſ. lib. 2. c. XXI. in fine. Sic & Lucan. 3. *Iam non excuſſis torquentur tela lacertis.* Et Ovid. —— *excuſſaque Brachia jactat.* vel ſi mavis per Hypallagen: Lucan. d. l. —— *neque enim ſolis excuſſa lacertis* —— *Lancea.*

45. *In-*

Aut in graminea ponere corpus humo.
Sæpe juvat verſare leves in pulvere currus,
Torquentem frænis ora ſequacis equi.
Nunc feror, ut Bacchi furiis Eleleïdes actæ,
Quæque ſub Idæo tympana colle movent.
Aut quas ſemideæ Dryades, Faunique bicornes,
Numi-

45. *Juvat torquentem frænis.*] Delectat me cohibere currentes equos. *Verſare.*] Moderari. *In pulvere.*] In aperto campo.

46. *Ora fugacis equi.*] *Sequacis* Puteaneum exemplar & Scriverianum cum quatuot aliis tam hic, quam Epiſtola Herus initio.

Flectitis aut fræno colla ſequacis equi.

ubi etiam *fugacis* vulgo Remed. Amor.

Nunc leporem pronum catulo ſectare ſequaci.

ut quidem Jureti excerpta. Sed veriot lectio, *Catulo ſagaci.* *Fugacem* tamen *equum* Ammianus lib. XIX. dixit, *Fugaci equo nudo & infreni calonum quidam ſedens.* Propertius de Parthis,

Tela fugacis equi.

Servius ad lib. I. Georg. *Velocem equum fugacem dicimus.* Ovidius vero utroque loco equum deſcribit frenis parentem. Rectius ergo, *Sequacis equi.* At paulo poſt hac eadem epiſtola,

Sive fugacis equi luctantia colla recurvas,

duo libri exhibent, cum in vulgatis legatur *ferocis.* Heinſius.

47. *Eleleïdes.*] Bacchi miniſtræ dicuntur, à Baccho, quem ab Helo oppido Heliconio, ſive Ærolo, ubi illius orgia celebrantur, Eleleum in Metamorphoſi diximus nuncupari. *Ant. Nunc feror.*] Dicit interdum nimia vi amoris ſe fieri inſanam, & ſimilem ſacrificantibus Cybelæ. *Feror.* Rapiot impetu animi. *Hub. Actæ furiis Bacchi.*] Numine afflatæ. Sacra alia ſunt tacita & myſtica: alia cum afflatu numinis, adhibitiſque omnium generum inſtrumentis aperta, qualia ſunt orgia Bacchi & Cybeleia.

48. *Quæque ſub Idæo.*] *Quique* reſcribi Mycillus velit, ut de Gallis intelligatur. At argute Ovidius Gallos tanquam feminas hic deſcribit, pro qua lectione libri ſtant veteres uno conſenſu. *Gallas* ſimili modo Catullus in Galliambo vocavit. ubi paſſim ludit, Atyn tanquam feminam deſcribens, ut & Claudianus Eutropium Eunuchum. Certe Lucianus Gallorum Choro feminas immiſtas, ipſoſque Gallos veſtitu muliebri fuiſſe uſos teſtatur. Sed codex nunc non eſt ad manum. Vide quæ ad Claudianum notamus libro I. in Eutropium. v. 271. ſic apud Statium Theb. XII. *Dux veſana chori* Attys aut Archigallus vocatur. quod temere mutari nolim. *Heinſius.* *Quæque ſub Idæo tympana colle movet.*] Cybeles miniſtras ſignificat, quæ afflatæ deûm matris numine ſacrificantes diſcurrebant ab Ida Phrygiæ monte ad Olympum, qui eſt ad Antandri plagam, ut Euripides auctor eſt. Sunt enim ſacra Liberi patris & Cybeles communia, ut Straboni placet. eorum miniſtri dicuntur Sileni, Satyri, Bacchæ, Mænades, Thyades, Mimallones, Naïades, Nymphæ Baſſarides, Eleleides.

49. *Aut quas ſemideæ Dryades.*] Eas intelligit, quæ quoniam fontana numina, aut nemorea vidiſſent, Lymphatæ dicebantur. eas reſipiſcere à furore non poſſe magi tradebant, niſi talparum ſanguine ſpargerentur, ut auctor eſt Plin. *Fauni bicornes.*] Nocturnis numinibus agitati alii ferebantur, velut hi qui à Faunis noctu ſub pellibus reſponſa petere ſolebant in Latio. nam Faunus Pici filius, ut ſcribit Cajus Baſſus, primus Saturno avo in Latio ſacra inſtituit, patrem Picum inter Deos retulit, Faunamque ſororem: eandemque conjugem conſe-

Numine contactas attonuere ſuo.
Namque mihi referunt, cum ſe furor ille remiſit,
Omnia me tacitam conſcius urit Amor.
Forſitan hunc generis fato reddamus amorem;
Et Venus è tota gente tributa petat.
Jupiter Europen (prima eſt ea gentis origo)
Dilexit, tauro diſſimulante Deum.
Paſiphaë mater decepto ſubdita tauro
Enixa eſt utero crimen onuſque ſuo.
Perfidus Ægides, ducentia fila ſecutus,

Curva

conſecravit, quam M. Varro Bonam deam appellatam tradit, mulieribuſque reſponſa dare conſueviſſe, & Faunum viris.

50. *Attonuere.*] Lymphaticas fecerunt.

52. *Conſcius amor.*] Id eſt, cujus ego ſum conſcia: quia ille eſt cauſa omnium horum furorum.

53. *Forſitan.*] Hunc amorem dicit eſſe fatalem, & ideo non poſſe repelli. *Fato generis.*] Fortunæ meæ gentis. *Reddamus.*] Hoc eſt, attribuere poſſumus.

54. *Et Venus è tota.*] Tangit fabulam. Venus enim indicante Sole deprehenſa in adulterio cum Marte à Vulcano marito, ægre tulit injuriam indicii: utque vlciſceretur ſe, immiſit in omne genus Solis, impatientiam amoris, ita ut nulla fuerit de gente Solis mulier, quæ caſtitatem ſervare potuerit: ſicut nunc oſtendit Phædra. *E tota gente.*] Sic Senec. Hippolyt.

Stirpem peroſa Solis inviſi genus,
Per nos catenas vindicat Martis ſui.
Suaſque: probris omne Phœbeum genus
Onerat nefandis. Nulla Minois levi
Defuncta amore eſt.

Ex tota gente tributa petit.] *E tota gente tributa petat*, Scriverianus & alii nonnulli. Nam in Puteaneo unius paginæ hic eſt lacuna: *Heinſius. Petit tributa.*] Eſt tranſlatio ſumpta à ſubjectis, qui ſuperioribus præſtant tributa. *Hubert.*

55. *Jupiter Europam.*] *Europen* Sarravii liber. ut noſter etiam alibi. *Heinſius. Jupiter Europam.*] Verſum in taurum Jovem Poëtarum figmentum eſt. *Ant.* Re autem vera, Jupiter rex Cretæ captus amore Europæ, cum eam aliter habere non poſſet, navi quæ ſignum tauri habebat, eam abduxit: inde à poëtis datus eſt locus fabulæ, quod à tauro ſit abducta. *Jupiter Europam.*] Palæph. de incredib. qui hæc de Europa paulo aliter explicat. *Prima.*] Quia ex ea natus eſt Minos pater meus.

56. *Diſſimulante.*] Occultante: quia in forma tauri Jupiter latebat. *Paſiphaë.*] Fuit filia Solis, quæ tauri turpi amore capta, cum eo Dædali ope concubuit, ex quo genuit Minotaurum.

58. *Utero crimen onuſque ſuum.*] *Suo* ſcripti plerique. probe. Epiſtola Canaces,

Et poſitum eſt uteri crimen onuſque mei.

Heinſius. *Crimen onuſque.*] Id eſt, onus criminoſum & infame. Minotaurum ſcil. *Crimen onuſque.*] Sic Virgil. —— *Crimen amor veſtrum.* & alibi, —— *Veneris monumenta nefandæ.*

59. *Perfidus Ægides.*] Aliud exemplum ſuæ ſororis Ariadnes, quæ Theſei amore capta, ei modum dedit, quo Minotaurum interficeret, & ex Labyrintho poſſet exire, dato ei filo, quod ſecutus veniret ad egreſſum Labyrinthi. *Ægides.*] Theſeus filius Ægei. *Perfidus.*] Quia non ſervavit fidem ſorori meæ datam. *Hub. Secutus ducentia fila.*]

Laby-

Curva meæ fugit tecta ſororis ope.
En ego nunc, ne forte parum Minoïa credar,
In ſocias leges ultima gentis eo.
Hoc quoque fatale eſt: placuit domus una duabus.
Me tua forma capit, capta parente ſoror.
Theſides Theſeuſque duas rapuere ſorores.
Ponite de noſtra bina tropæa domo.
Tempore, quo vobis inita eſt Cerealis Eleuſin,

Gno-

Labyrinthum filo evadere Dædalus Ariadnam docuerat; Ariadna id Theſeo monſtravit. *Ant. Ducentia fila.*] Sic Virgil. 6. Æneid.

—— cæca regens veſtigia filo.

60. *Fugit tecta.*] *Fregit tecta* alter Scriverii codex. de quo ad Epiſtolam primam. v. 42. ſic apud Virgilium lib. v. Æn. in labyrinthi deſcriptione,

—— quâ ſigna ſequendi
Falleret indeprenſus & irremeabilis error.

quo loco libri nonnulli veteres & Servius manu exaratus Bibliothecæ Leidenſis *Frangeret* agnoſcunt. *Heinſius. Tecta curva.*] Periphraſis eſt Labyrinthi? erat enim multis circuitibus factus. *Tecta curva.*] Hinc etiam vocatur *—— inextricabilis error.* Virg. 6. Æn. & 5. Æneid. *—— irremeabilis error.* Et Ovid. Metam. lib 8. v. 166. *—— Dædalus implet*
Innumeras errore vias.

61. *En ego.*] Jungit ſe ſupradictis, quarum amorem fatalem eſſe dixit. *Ne forte parum credar Minoia*] Id eſt, ne ſi aliter eſſem, non putarer eſſe de gente Minoïs, quæ fataliter amori ſubjecta eſt. *Minoïa.*] vel filia Minois, vel de ejus gente.

62. *Socias.*] Mihi & illis communes. *Leges.*] Conditiones. *Ultima gentis.*] Minos & Paſiphaë non habebant aliam filiam minorem natu Phædra.

63. *Una domus.*] Scilicet tua. *Duabus.*] Ariadnæ ſorori meæ & mihi.

64. *Capta.*] Amore victa. *Parente.*] Tuo.

65. *Theſides.*] Hippolytus.

66. *Bina Tropæa.*] Bina monumenta victoriæ. *De domo noſtra.*] Ex qua duas rapuiſtis.

67. *Tempore quo nobis inita eſt Cerealis Eleuſis.*] Primo *vobis* ſcribendum, ut ſequenti verſui melius hæc reſpondeant, idque auctoribus duobus libris. Deinde τὸ *inita* perperam in *viſa* vel *nota* mutant libri nonnulli. Ad *Initia* enim Cereris videtur alludere. Cæterum in Proſodia admodum vetuſto charactere exarata apud Patres Societatis Jeſu Lovanienſes *Eleuſin* legebatur. idque recte. ſic lib. IV. Faſt.

—— quod nunc Cerealis Eleuſis
Dicitur, hic Celei rura fuere ſenis.

& Metamorph. lib. VII.

Cercyonis letum vidit Cerealis Eleuſis.

Exemplaria vetuſtiora pari modo *Eleuſin* agnoſcunt. ut & apud Claudianum lib. I. de Raptu,

—— ſanctaſque faces attollit Eleuſis.

Neque aliter apud Senecam in Tragœdiis non uno loco, Silium ac Statium in optimis codicibus exaratum offendi. Grammatici præterea utrumque dici monent. Servius lib. I. Georg. *Talis eſt & in Græcis ratio. nam Attis & Attin dicunt: delphin & delphis, Eleuſin & Eleuſis. ſed verius in en deſinunt, quod in obliquis habent Attinos, delphinos, Eleuſinos.* ſic ſcribe. Similia habes apud Priſcianum lib. VI. *Et ſciendum quod omnia in IN deſinentia etiam in IS producta finiuntur. Attin proprium nomen & Attis, delphin & delphis, Eleuſin & Eleuſis, Trachin & Trachis. Et notandum quod auctores Græcorum in IS magis terminatione ſint uſi: noſtri vero frequentius in IN.*

Gnoſia me vellem detinuiſſet humus.
Tunc mihi præcipue (nec non tamen ante) placebas:
Acer in extremis oſſibus hæſit amor.
Candida veſtis erat, præcincti flore capilli:
Flava verecundus tinxerat ora rubor.
Quemque vocant aliæ vultum rigidumque truecemque,
Pro rigido, Phædra judice, fortis erat.
Sint procul à nobis juvenes, ut fœmina, comti.
Fine coli modico forma virilis amat.

Te

IN. etſi Cicero pro Scauro Aris & Arin dixerit. ſic & illa ſunt conſtituenda. Neque aliter Ammianus Marcellinus, lib. XVII. Pomponius Mela, Plinius, alii. Apud Senecam Natural. Quæſt. lib. VII. cap. XXXI. ſcribendum videtur, *Eleuſin ſervat, quod oſtendat reviſentibus.* Heinſius. *Tempore.*] Commemorat tempus, quo primum eſt capta amore Hippolyti. dicit enim fuiſſe, *cum myſteria Cereris Eleuſinæ, &c.* Eſt autem Eleuſin, ſive Eleuſis urbs Atticæ, ita dicta ab adventu Cereris: nam ἔλευσις Græce adventum ſignificat. In ea, fuit Eleuſinæ Cereris templum, ubi myſtica Cereris ſacra celebrabantur. In his igitur ſacris dicit Phædra ſe vidiſſe Hippolytum, & ejus amore exarſiſſe: quo tempore optat ſe fuiſſe in Creta, quia non incidiſſet in tantas curas amoris. *Eleuſis Cerealis.*] Id eſt, Cereri ſacrata, vel in qua Ceres colitur.

68. *Tellus Gnoſia.*] Id eſt, terra Cretenſis, in qua ſum nata.

70. *Acer.*] Vehemens & inexpugnabilis. *Extremis oſſibus.*] Id eſt, in medullis, quæ ſunt intra oſſa. vel dicamus extrema oſſa magis propinqua medullis, in quibus maxime dicitur eſſe amoris calor. Virgil.

Eſt mollis flamma medullas.

71. *Candida.*] Oſtendit ea quæ excitaverunt tantam flammam amoris: ſcilicet cultum Hippolyti, & naturalem quendam decorem. *Candida.*] Aut quia Hippolytus in ſignum integritatis & pudicitiæ delectaretur tali veſte: aut quia mos ſacrorum fortaſſe talem exigeret habitum. *Præcincti.*] Ornati. *Flore.*] Floreis coronis. *Verecundus.*] Juvenilis, & qualis ex verecundia provenire ſolet. *Præcincti flore capilli.*] Hujus argumenti opinor fuiſſe Tragœdiam Euripidis, quæ Ἱππόλυτος στεφανήφορος inſcribebatur. meminerunt ejus non uno loco Stobæus & Heſychius. *Heinſius.*

73. *Quemque vocant aliæ.*] Malim *vocent.* Idem. *Quemque vocant.*] Quia Phædra non poterat negare in Hippolyto eſſe quandam vultus ſeveritatem, aſcribit eam virtuti, & dicit non appellandum rigidum aut truculentum vultum Hippolyti, ut aliæ mulieres dicunt; ſed ſuo judicio eſſe fortem, id eſt, virilem. nam fortitudo proprie eſt virorum.

74. *Pro rigido.*] Id eſt loco rigidi.

75. *Sint procul.*] non placent, inquit, nobis iſti muliebres ornatus in viris.

76. *Coli.*] Ornari. *Modico fine.*] Apparatu non nimio, ut mulieres: ideo in primo de Arte dixit, *Forma viros neglecta decet. Modico fine.*] Sic Electr. apud Eurip.

—— ἀλλ' ἐμοὶ γ' εἴη πόσις
Μὴ παρθενωπὸς, ἀλλὰ τ' ἀνδρείου τρόπου.
Τὰ δ' εὐπρεπῆ δὴ κόσμος ἐν χοροῖς μόνον.
Τίς δὲ καὶ κατόπτρου καὶ ξίφους κοινωνία.

Ariſtoph. Cereal. Qui ideo ſimiles dicuntur τοῖς ἑρμαῖς.

Nil niſi Cecropedes, truncoque ſimillimus Hermæ. Juven. Sat. 8.

77. *Te*

'e tuus iſte rigor, poſitique ſine arte capilli,
  Et levis egregio pulvis in ore decet.
ive ferocis equi luctantia colla recurvas;
  Exiguo flexos miror in orbe pedes.
ſeu lentum valido torques haſtile lacerto;
  Ora ferox in ſe verſa lacertus habet.
ſive tenes lato venabula cornea ferro.
  Denique, noſtra juvat lumina, quicquid agas.
Tu modo duritiem ſilvis depone jugoſis:
  Non ſum materia digna perire tua.
Quid juvat incinctæ ſtudia exercere Dianæ;
  Et Veneri numeros eripuiſſe ſuos?
Quod caret alterna requie, durabile non eſt.
  Hæc reparat vires, feſſaque membra novat.

77. *Te tuus.*] Dicit illum rigorem, quem aliæ mulieres damnant in Hippolyto, decet. *Rigor.*] Severitas in aſpectu ſine aliqua laſcivia. *Sine arte.*] Quia ars etiam eſt in ordinandis capillis.

78. *Levis.*] Tenuis pulvis, qui ſignificat exercitium. *In ore.*] In facie.

79. *Sive ferocis equi luctantia colla retorques.*] *Recurvas* priſcæ editiones & ſcripti codices. placet. nam *torques* mox ſequitur. præterea duo exemplaria *fugacis equi* exhibere jam ſupra monui. idque prætulerim, quod *ferocem lacertum* mox ſubjungat. *Heinſius.* *Sive.*] Diſcurrit Phædra per varios actus & exercitia Hippolyti, quibus omnibus dicit ſe delectari, & primum arte equitandi. *Recurvas.*] Flectis. *Luctantia.*] Dura, reſiſtentia freno.

80. *Miror.*] Laudo, & cum admiratione aſpicio. *Pedes.*] Scilicet equi. *In exiguo orbe.*] In exiguo ſpacio.

81. *Seu lentum valido.*] *Vaſtum* libri veteres ſat multi. ut ſcripſerit forſan Ovidius,

Sive actum valido torques haſtile lacerto.
Heinſius. *Seu lentum.*] Aliud exercitium juvenile in jaculando. *Torques.*] Jacis tuum. *Huber.*

82. *Ora verſa.*] Convertis me in admirationem. *Ant.*

85. *Sylvis jugoſis.*] Id eſt, in ſylvis montium, ubi ſoles plurimum verſari.

87. *Quid juvat.*] Quaſi dicat nihil. *Studia.*] Exercitia. *Dianæ.*] id eſt, venationis. *Incinctæ.*] Expeditæ & agilis.

88. *Eripuiſſe.*] Imminuiſſe. *Suos.*] Sibi debitos.

90. *Feſſaque membra levat.*] *Novat* potiores ſcripti. & recte, pro *renovat.* ſic in Faſtis lib. I.

Ingratos nulla prole novare viros,
quod in liberis patres renaſci videantur. Sic *novare gregem* dixit Statius Theb. x. & *novare pignora* eodem libro,

Non ego monſtrifero coitu revoluta novavi
Pignora, nec natæ peperi funeſta nepotes.
quomodo illic omnino ſcribendum. Art. Am. III.

Ignotum hoc aliis ille novavit opus.
hoc eſt, primus excogitavit. ſic & *vulnus novatum* Remedio Amoris dixit. & *Naturam novare* lib. VIII. Met. *& naturæ jura novanda*, Artis Amator. lib. II. & *novare fata* Met. II. Denique *membra novare* Valerius Flaccus lib. III. appoſite, ad hunc Naſonis locum,

Hic ſale purpureo vivaque nitentia lympha.

Arcus, (& arma tuæ tibi ſunt imitanda Dianæ,)
Si nunquam ceſſes tendere, mollis erit.
Clarus erat ſilvis Cephalus, multæque per herbam
Conciderant, illo percutiente, feræ.
Nec tamen Auroræ male ſe præbebat amandum.
Ibat ad hunc ſapiens à ſene Diva viro.
Sæpe ſub ilicibus Venerem, Cinyraque creatum,
Suſtinuit poſitos quælibet herba duos.
Arſit & Oenides in Mænalia Atalanta.
Illa feræ ſpolium pignus amoris habet.
Nos quoque jam primum turba numeremur in iſta.
Si Venerem tollas, ruſtica ſilva tua eſt.
Ipſa comes veniam: nec me ſalebroſa movebunt
Saxa,

Membra novat, ſeque horrificis accommodat actu.

91. *Arcus & arma tua tibi ſunt imitanda Diana.*] *Sunt* ſcripti nonnulli. Scribo & diſtinguo, ut melius cohæreant,

Arcus (ut arma tua tibi ſint imitanda Diana)
Si nunquam ceſſes tendere, mollis erit.

mox *per herbam* duo libri ex melioribus. *Heinſius. Arcus & arma.*] Similitudine ſententiam firmat. *Ant. Mollis erit.*] Scilicet arcus: & per conſequens inutilis.

93. *Clarus erat.*] Adducit Phædra exemplum quorundam, qui in ſimili vitæ ſtudio verſati ſunt, quo Hippolytus: quos dicit ab Hippolyto eſſe imitandos in amore, ſicut in venatione.

95. *Tamen.*] Scilicet quamvis daret operam venationi. *Male.*] Invitum, imo libenter adhærebat ejus amori. *Hubert. Aurora.*] Cephalum amavit. *Ant.*

96. *Diva.*] Aurora. *Sapiens.*] Quæ providerat ſibi amatorem pulchrum, & juvenem. *A viro ſene.* Id eſt, à Tithono marito ſuo ſene. Fuit autem Tithonus Laomedontis filius, & Priami frater: qui ex Aurora filium ſuſcepit Memnona.

97. *Sæpe.*] Aliud exemplum hominis etiam ſoliti verſari in ſylvis, quem nihilominus amori indulſiſſe dicit. *Hub. Cinyraque creatum.*] Adonem Cinyræ filium ex Myrrha ſignificat, quem Venus amaſſe traditur, percuſſus apro interiit. Vide Ovid. lib. 5. Metam. *Ant.*

98. *Suſtinuit poſitos quælibet herba duos.*] Malim, ſi per libros liceat, *quamlibet*; ut Epiſtola Canaces,

Urnaque nos habeat quamlibet arcta duos, plura de hoc loquendi modo mox notabimus Ep. VI. *Heinſius. Poſitos.*] Id eſt, compoſitos. *Ilicibus.*] Sunt enim ilices arbores magnæ, & glandiferæ. *Hub.*

99. *Arſit.*] Amore incenſus eſt. *Atalanta Mænalia.*] Id eſt, arcadica, à Mœnalo monte Arcadiæ. Narrata eſt hæc fabula ſupra in Epiſt. Briſeidis. *Idem. Oenides.*] Meleager Oenei filius.

100. *Illa.*] Atalanta. *Hub. Spolium feræ.*] Apri Calydonii caput, quod illi Meleager dedit in fidem amoris. *Ant.*

101. *Nos.*] Ego & tu. *In iſta turba.*] In numero iſtorum: qui licet venatione delectati ſint, tamen ab amore non abſtinuerunt. *Hub.*

132. *Si tollas Venerem.*] Si non amori ſuccubueris, ruſticitate inſimulandus es. *Ant.*

103. *Nec me latebroſa movebunt ſaxa.*] *Salebroſa* priſcæ editiones cum uno Medicæo.

Saxa, nec obliquo dente timendus aper.
Æquora bina ſuis oppugnant fluctibus Iſthmon.
Et tenuis tellus audit utrumque mare.
Hic tecum Træzena colam Pittheïa regna.
Jam nunc eſt patria gratior illa mea.
Tempore abeſt, aberitque diu Neptunius heros.
Illum Pirithoï detinet ora ſui.
Præpoſuit Theſeus (niſi ſi manifeſta negamus)

Piri-

dicæo. quod & in ſuis Naugerius invenerat. Propert. lib. III.

Luna miniſtrat iter, demonſtrant aſtra ſalebras.

Heinſius.

104. *Obliquo dente.*] Aut quod vere ſit incurvus dens apri, aut quod obliquum ferat ictum.

105. *Æquora.*] Dicit Phædra ſe non derelicturam Hippolytum, & futuram cum eo in Trœzene urbe, quam ille libenter habitabat. dicit autem Trœzena eſſe in Iſthmo Achaiæ. Eſt autem *Iſthmos* terra anguſta inter duo maria. duo autem Iſthmi celebres memorantur: unus Achaicus, in quo fuit Corinthus: & alter Tiracius. in eo Trœzen urbs: in ea regnavit Pittheus pater Æthræ, avus maternus Theſei. Ovid. lib. 15. Metam.

108. *Iam nunc & patria charior illa mea eſt.*] Puteaneus cum aliis nonnullis,

Iam nunc eſt patriâ gratior illa meâ.

Heinſius. *Illa.*] Trœzen. *Gratior.*] Quia tu ea delectaris. *Hub.*

109. *Tempore abeſt, aberitque diu.*] In tempore & oportune abeſt. quæ duo Plautus etiam in Aſinaria conjunxit. ſic Ciceroni. Offic. *Ad cœnam tempore venit.* Cæterum ab Ovidio ſcriptum fuiſſe arbitror, *abſitque diu.* ſic voventes & bonum augurium captantes loquebantur. Noſter Pont. lib. IV. El. XII.

Hic cumulus noſtris abſit abeſtque malis.

Virgilius lib. X.

Æneas ignarus abeſt, ignarus & abſit.

Heinſius.

Tempore abeſt.] Solvit quæ obeſſe potuiſſent. Primum fore rem facilem demonſtrat, Theſei abſentia: deinde in odium eum adducit, gravia recolens facinora. *Diu aberit.*] Quo nos facilius noſtram aſſequemur voluntatem. *Heros Neptunius.*] Theſeus, qui ſe apud Minoëm Neptuni filium jactavit: probavitque factum annulus, quem in mare projectum, ad Minoëm rettulit.

110. *Ora Piritoi.*] Significat Theſſaliæ oram, quæ circa Peneum erat, ubi potentatum Ixionem Piritho patrem tenuiſſe ſcribit Diodorus. *Ant.*

111. *Præpoſuit.*] Adducit Theſeum in odium Hippolyti, dicens eum pluris facere Pirithoum, quam ſe, & quam ipſam Phædram. *Niſi nos manifeſta negemus.*] *Negamus* potiores ſcripti. Puteaneus & Farneſianus, *niſi manifeſto negamus.* Scribe, *niſi ſi manifeſta negamus.* eleganter. Epiſtola Helenæ,

At tu diſſimula, niſi ſi deſiſtere mavis.

Remedio Amoris,

Poſſe pati facile eſt, niſi ſi patientia deſit.

ita & illic cenſeo reſcribendum. Met. X.

Qua mea culpa tamen? niſi ſi luſiſſe vocars
Culpa poteſt, niſi culpa poteſt & amaſſe vocari.

lib. XIV.

Quid mihi tunc animi (niſi ſi timor abſtulit omnem
Senſum animumque) fuit?

Elegia de Nuce,

Nil ego peccavi: niſi ſi peccaſſe vocatur,
Annua cultori poma referre ſuo.

Triſt.

Pirithoum Phædræ, Pirithoumque tibi.
Sola nec hæc nobis injuria venit ab illo.
In magnis læſi rebus uterque ſumus.
Oſſa mei fratris clava perfracta trinodi
Sparſit humi : ſoror eſt præda relicta feris.
Prima ſecurigeras inter virtute puellas
Te peperit, nati digna vigore parens.

Si

Triſt. IV. El. III.

Tempus ubi eſt, quo te (niſi ſi fugis illa referre)
Et dici memini, juvit & eſſe meam.

Ita enim ſcribendum ſuo loco monebimus. Vatinius Ciceroni lib. V. Ep. IX. *Dicitur mihi ſervus tuus anagnoſtes fugitivus cum Vardæis eſſe, & profecto tibi illum reperiam, niſi ſi in Dalmatiam aufugerit.* Sulpitius Severus Dial. *quod utrum ſolers antiquitas procurarit, an ſolis natura gignat, ignoro. niſi ſi Deus præſcius habitandam quandoque à ſanctis eremum, hæc ſervis ſuis paraverit.* Triſt. lib. V. El. IX. ex veſtigiis veterum librorum,

At non parerem, niſi ſi meminiſſe putares

Pont. III. El. I.

Non avis obloquitur ſilvis niſi ſi qua remotis
Æquoreas rauco gutture potat aquas.

Heinſius.

113. *Nec ſola hæc ad nos injuria venit.* *Sola nec hæc* ſcripti, præter Barberinum codicem & alterum Lovanienſem Societatis Jeſu, in quibus, *Sola nec hæc nobis injuria venit.* eleganter. Tò *venire* enim cum tertio caſu jungit frequenter Ovidius, ut in Faſtis lib. V. fide optimorum codicum,

Et tandem Caco debita pœna venit.

ſic & Græci ἔρχεσθαι pro eſſe. Propertius multus quoque eſt in hac locutione. Noſter Artis Amator. lib. I.

Forſitan & primo veniet tibi littera triſtis.

lib. II.

Non ego divitibus venio præceptor amandi.

&,

Non mihi veniſtis Semele Ledeve docendæ,

Ep. Laodamiæ,

Tu mihi luce dolor, tu mihi nocte venis.

Rem. Am. II.

Et tibi jam cani venient formoſe capilli.

mox,

Nec tibi moroſi veniant faſtidia morbi.

libro. III.

Fac metuat ſperetque ſimul, quotieſque remittes,
Spes magis huic veniat certa minorque metus.

Sic & ibi lego, non cum vulgatis, *hinc veniat.* Epiſtola OEnones,

Quæ venit indigna pœna, dolenda venit.

perperam vulgo, *indigne.* atque ita paſſim. Statius Sylvis,

Quicunque venit mihi dexter Apolline Cæſar.

Plura Art. Am. lib. II. initio. *Heinſius.*

Sola.] Pergit amplificare odium Theſei. *Hæc ſola injuria.*] Scilicet quod plus amet Pirithoum quam nos.

115. *Mei fratris.*] Minotauri. *Clava.*] Telum fuit quo Theſeus ad imitationem Herculis eſt uſus.

116. *Soror.*] Ariadne. *Præda.*] Rapina : ut in ejus epiſtola ad Theſeum videbimus.

117. *Prima.*] Nunc narrat injurias illatas Hippolyto : & ut injuria videatur major, proponit laudem ejus matris, in qua accepit injuriam. *Inter puellas ſecurigeras.*] Inter Amazonas, quæ ſecuri pro telo utebantur.

118. *Nati digna favore parens.*] *Digne vigore.* uno conſenſu ſcripti. & vere. Silius lib. III.

—— Gelidos nec ſcandere tecum
Deficiam montes conjux tua. crede vigori
Fœmineo.

Poſſet

i quæras, ubi ſit; Theſeus latus enſe peregit:
Nec tanto mater pignore tuta fuit.
t nec nupta quidem, tædaque accepta jugali.
Cur, niſi ne caperes regna paterna nothus?
ddidit & fratres ex me tibi: quos tamen omnes
Non ego tollendi cauſa, ſed ille fuit.
utinam nocitura tibi, pulcherrime rerum,
In medio niſu viſcera rupta forent!
nunc, i meriti lectum reverere parentis;
Quem fugit, & factis abdicat ille ſuis.
Iec, quia privigno videar coïtura noverca,
Terruerint animos nomina vana tuos.

Iſta

ſſet & *rigore* legi cum excerptis Voſnis, ut ſupra, *Te tuus iſte rigor*, Heinſs. *Parens.*] Hippolyre mater tua. *gna favore nati.*] Digna talem filium periſſe.

119. *Ubi ſit!*] Mater. Invidioſe objimatris interitum. *Latus enſe peregit.*] neſeus illam trucidavit.

120. *Nec fuit tuta tanto pignore.*] Id eſt, c propter te pater tuus eam minus erfecit. *Tanto pignore.*] Tanto filio.

121. *At nec nupta quidem.*] Alia inia, quod non acceperit uxorem legitiam Hippolytam, matrem Hippolyti, que factum fuiſſe dicit à Theſeo in oum Hippolyti: ut non legitime natus, on poſſet ſuccedere paternæ hæreditati.

122. *Cur.*] Scil. non eſt accepta.

123. *Addidit fratres, &c.*] Id eſt, genit etiam alios filios ex me, qui ſunt atres tibi: nam ſi amaſſet te, non curaſr ex alia muliere ſuſcipere, ne te offenret. ex Phædra enim natus eſt Demooon, & Antilochus, vel ut alii volunt, camantes.

124. *Ego non fui, &c.*] Excuſat ſe: uia poſſet Hippolytus dicere, quare ero aluiſti, ſi ſciebas hoc eſſe mihi nociurum? dicit ſe non fuiſſe, ſed Theſeum ui aluerit. *Tollendi.*] Alendi, educandi.

125. *O utinam.*] Optat ſe fuiſſe moruam in partu, ſi filii quos ex Theſeo genuit, ſunt nocituri Hippolyto.

126. *In medio nixu.*] *Niſu* Puteaneus & alii meliores. parum refert. ſic & lib. v. Faſtor. quidam veteres,

Hunc ſtirps Oceani maturis niſibus Æthra
Edidit.

Heinſius.

127. *I nunc & meriti.*] Scripti nonnulli *immeriti*, *vel*, *emeriti*. In quibuſdam vetus lectio eſt eraſa. Excerpta Jureti *ſic meriti*. Puteaneus *ii meriti* à manu primâ. Lego.

I nunc, i, mèriti lectum reverere parentis.

Triſt. lib. I. El. I.

I tamen, i pro me tu, cui licet, aſpice
Romam.

ſic lego Ep. Cydippes,

I nunc i, ſolitoque tibi me decipe more.

ita & ibi ſcribendum. Virgilius lib. VI.

I decus, i noſtrum, melioribus utere fatis.

Plura congeſſi ad l. III. Amor. El. III. *Idem. I nunc.*] Irriſio. *Meriti.*] Quaſi dicat imo non meriti. *Reverere.*] Id eſt, honora, & venerare, & cave ne violes. *Huber.*

128. *Et factis, &c.*] Omni conatu à ſucceſſione dejicit. *Ant.*

130. *Nomina vana.*] Privigni & novercæ: qui licet nomine ipſo videantur habere affinitatem, tamen non habent: & ideo dixit *vana*, nullius effectus. *Coitura.*] Commiſcenda. *Huber.*

131. *Iſta.*

Iſta vetus pietas, ævo moritura futuro,
 Ruſtica Saturno regna tenente, fuit.
Iupiter eſſe pium ſtatuit, quodcunque juvaret:
 Et fas omne facit fratre marita ſoror.
Illa coït firma generis junctura catena,
 Impoſuit nodos cui Venus ipſa ſuos.
Nec labor eſt; celare licet. pete munus ab illa,
 Cognato poterit nomine culpa tegi.
Viderit amplexos aliquis; laudabimur ambo.
 Dicar privigno fida noverca meo.
Non tibi per tenebras duri referanda mariti
 Janua, non cuſtos decipiendus erit.

Ut

131. *Iſta.*] Hoc pronomen ad contemptum refertur. *Vetus.*] Et ideo jam digna deponi. *Moritura.*] Quæ deficiet. *Pietas.*] Religio & reverentia concubitus inter affines. *Hub.*

132. *Ruſtica Saturno.*] Poſt hunc verſum inſulſe codices nonnulli hoc diſtichon addunt,

Saturnus periit, perierunt ſua jura.
 Sub Iove nunc mundus. juſſa Iovis ſequere.

Heinſius.

Ruſtica.] Ante Saturnum nullo cultu mortales vixerunt: regnante Saturno fuit hæc pietatis obſervantia, non virtute, ſed ruſticitate. *Ant. Fuit.*] Id eſt, ſervata eſt.

133. *Eſſe pium.*] Id eſt, licere, & rectè fieri. *Quodcunque juvaret.*] Id eſt, quicquid liberet. *Hub.*

134. *Facit fas.*] Oſtendit eſſe pium, quicquid delectaret ſuo exemplo. *Ant. Fratre.*] Vel cum fratre. *Hub.*

135. *Illa coït.*] Cum viro jungitur. *Ant. Illa.*] Laudat vinculum neceſſitudinis amoris, & coïtus: quod quidem dicit eſſe firmiſſimum. *Junctura.*] Senſus eſt, illa conjunctio affinitatis, vel conſanguinitatis, quæ Veneris nodis eſt ligata, eſt valde firma, & inſeparabilis.

137. *Nec labor eſt celare licet.*] Scribo, *Nec labor, & celare licet.* ut τὸ eſt ſubintelligatur. *Heinſius. Nec labor eſt celare.*] Id eſt, Occultare: ſcilicet concubitum noſtrum. *Pete munus.*] Scilicet celandi. *Ab illa.*] Scilicet Venere. *Licet.*] Id eſt, eſt licitum tibi, ut petas.

139. *Viderit amplexus aliquis.*] *Amplexos* Puteaneus. Val. Flaccus lib. IV.

——pallentia jungunt
Oſcula, vix primus amplexi luminis oris.

Silius lib. XII.

Inque vicem amplexi.

ſic Epiſtola Medeæ ex libris antiquis,

Complexos utinam Symplegades eliſiſſent.

Virgilius,

Complexi inter ſe noctemque diemque morantur.

Heinſius.

Viderit.] Id eſt, ſi viderit. *Laudabimur.*] Quia dicet nos hæc facere ex charitate, & pietate, quæ debet eſſe inter filium, & matrem: & non credet eſſe ex turpi affectu. *Fida.*] Bona; & non inſidioſa.

141. *Non tibi*] Arguit à facilitate negotii. dicit, quod cum ambo ſint in eadem domo, non erit multum laborandum, ut habeat aditum ad concubitum Phædræ: quemadmodum ſæpe laborant alii montes. *Duri.*] Inexorabilis, vel crudelis, qui plus æquo ſævit in adulteros deprehenſos.

142. *Nec cuſtos.*] *Non cuſtos.* meliores. *Heinſius.*

143. *Ut*

Ut tenuit domus una duos, domus una tenebit.
Oſcula aperta dabas, oſcula aperta dabis.
Tutus eris mecum, laudemque merebere culpa;
Tu licet in lecto conſpiciare meo.
Tolle moras tantum, properataque fœdera junge.
Qui mihi nunc ſævit, ſic tibi parcat Amor.
Non ego dedignor ſupplex humiliſque precari.
Heu! ubi nunc faſtus, altaque verba jacent?
Et pugnare diu, nec me ſummittere culpæ

143. *Ut tenuit.*] Id eſt, ſicut alias mecum fuiſti in eadem domo patris tui, ita nunc erimus, & nihil quod faciemus, erit ſuſpectum.

144. *Aperta.*] In conſpectu omnium. *Dabis aperta.*] Ex affectu amoris Venerei.

147. *Tantum.*] Quaſi dicat, cum nihil ſit quod obſtet. *Properata.*] Id eſt, ſine dilatione facta. *Fœdera.*] Scilicet noſtri coïtus.

149. *Ego.*] Quæ ſum neptis Jovis, & Solis.

150. *Heu ubi nunc faſtus altaque verba jacent.*] *Ubi nunc flatuit* mendoſe alter Moreti. Sed *flatus* forte reponendum. Vide quæ notavi ad librum I. Artis Am. Porro libri nonnulli, *Heu mihi.* Excerpta Puteani, *Hei mihi!* ut opiner legendum,

Hei mihi! num faſtus altaque verba jacent?

vel etiam hoc modo, ut vulgatæ lectionis veſtigiis inſiſtamus,

Heu! ubi nunc faſtus altaque verba jacent,

ubi nunc, ut Epiſtola Medeæ,

Datis opes ubi nunc? ubi nunc tibi regia conjux?

quomodo & illic ſcripſerim. Met. XIII.

——— Ubi nunc facundus Ulyſſes?

Val. Flaccus lib. IV.

Heu ubi nunc regni generiſque ubi gloria?

Claudianus lib. III. Raptus.

Heu ubi nunc, ubi, nata, mihi es?

Petronius:

Ubi nunc eſt, inquam, iracundia tua? ubi impotentia tua?

Noſter Art. Am. lib. I.

Vis ubi nunc illa eſt?

Faſt. III.

Heu! ubi pacta fides? ubique jurare ſolebas?

lib. V.

Heu! ubi Mars pater eſt?

Statius Thebaid. IX. ubi *Heus* vulgo perperam ſcribitur,

Heu ubi nam ille frequens modo circa limina matris
Ambitus?

& lib. V.

Heu ubi nunc furia?

& lib. VIII.

Heu ubi laurigeri currus?

Sylvar. lib. III.

Heu ubi nota fides?

Noſter Amor. III. El. VIII. ut libri meliores,

Heu, ubi mollities pectoris illa tui eſt?

Heinſius. *Heu ubi nunc faſtus.*] Id eſt, ſuperbia, & elatio mei generis: quaſi dicat, amor omnia depreſſit.

151. *Et pugnare.*] Ad excuſationem ſuam hæc ſubdit. *Pugnare.*] Reſiſtere. *Pugnare.*] Repugnare, ſic in Metamorph. l. 7. fab. I.

Et luctata diu, poſtquam ratione furorem
Vincere non potuit: fruſtra Medea repugnas,
Neſcio quis Deus obſtat, ait.

Certa fui : certi ſi quid haberet Amor.
Victa precor, genibuſque tuis regalia tendo
Brachia. quid deceat, non videt ullus amans.
Depuduit, profuguſque pudor ſua ſigna relinquit.
Da veniam faſſæ, duraque corda doma.
Quo mihi, quod genitor, qui poſſidet æquora, Minos?
Quod veniant proavi fulmina torta manu?
Quod ſit avus, radiis frontem vallatus acutis,
Purpureo tepidum qui movet axe diem?
Nobilitas ſub Amore jacet. miſerere priorum :

Et,

152. *Si quid certi.*] Correctio: quia amor levis eſt, & inconſtans.

153. *Victa.*] Scilicet ab amore.

154. *Quid deceat.*] Quid ſibi ſit honeſtum, quia multa facit contra dignitatem ſuam.

155. *Depuduit, profuguſque pudor ſua ſigna relinquit.*] Scribe vel invitis libris, *profuguſque rubor.* quod omnino concinnius. *relinquit* præterea Puteaneus & alii ex melioribus. *Depudere* etiam in Amoribus dixit lib. III. El. x.

Et quæ depuduit ferre, tuliſſe pudet.

ut quidem illic optime Jureti excerpta Suetonius, *depudere didicerat.* Heinſius. *Depuduit.*] Id eſt, pudorem abjeci. *Profugus.*] Qui à me diſceſſit. *Sua ſigna.*] Honeſtatem. Tranſlatio ſumpta à militibus, qui fugientes relinquunt ſigna, ſic & ego ruborem. *Depuduit.*] Ἐῤῥέτω αἰδὼς, ἐῤῥέτω ἀγλαΐη· Medea. in Argon. 3. Hinc recte à Plaut. Trin. 2. 2. *Tu ſi animum viciſti, potius quam animus te, eſt quod gaudeas.*

156. *Faſſæ.*] Id eſt, mihi, quæ confeſſa ſum tibi amorem meum: *Doma.*] Flecte. *Hub.*

157. *Quod mihi ſit genitor, qui poſſidet æquora Minos.*] Sic Puteaneus, & alii nonnulli; ſed legendum,

Quo mihi, ſi genitor.

ut in illo Juvenalis Sat. VIII.

—— quo, ſi nocturnus adulter
Tempora Santonico velas adoperta cucullo?

Propertius lib. IV. El. III.

Nam mihi quo, Pœnis ſi purpura fulgeat oſtris,
Cryſtalluſque tuas ornet aquoſa manus?

vel etiam,

Quo mihi, quod genitor. ——

idque verum eſſe ſequentia liquido evincunt. Nam quinque libri,

Quid mihi quod.

Plura congeſſimus ad Epiſtolam II. *Heinſius.* *Quo mihi.*] Quaſi dicat quid prodeſt nunc mihi nobilitas? quid mei majores? nam nobilitas ab amore vincitur, & ei cedit. *Qui poſſidet æquora.*] Id eſt, qui dominatur Cretæ, & multis inſulis, quæ in mari ſunt.

158. *Proavi.*] Jovem ſignificat: cui aſſignantur fulmina: ab eo erat prima Phædræ origo. *Ant. Torta.*] Id eſt, acta. à torquere pro jacere.

159. *Quod ſit.*] Subaudi, quid prodeſt, quod ſit avus, ſcilicet Phœbus. *Vallatus.*] Circumdatus. *Vallatus.*] Quaſi vallis armatus: qui etiam pectines dicuntur. & ——*Lucida tela diei.* Lucret. Vide & Ovid. Amor. lib. I. eleg. XIV. Quod & alii ſunt imitati. *Et galea annoſi vallatur dentibus apri,* Silius lib. 4. & Senec. Herc. Fur. ——*Sæva Tiſiphone caput* —— *Serpentibus vallata,* Et in Her. in Oeta. v. 1193. Quod reſipit illud Lucret. 5. —— *Hydra venenatis vallata colubris.*

160. *Axe.*] Id eſt, curru. *Purpureo.*] Aut pulchro, aut rubicundo quia ſol mane rubet. *Huber.*

161. *Nobilitas ſub amore jacet.*] Amore

Et, mihi ſi non vis parcere, parce meis.
Eſt mihi dotalis tellus Jovis inſula Crete.
Serviat Hippolyto regia tota meo.
Flecte feros animos. potuit corrumpere taurum
Mater. eris tauro ſævior ipſe truci?
Per Venerem parcas oro, quæ plurima mecum eſt:
Sic nunquam, quæ te ſpernere poſſit, ames.
Sic tibi ſecretis agilis Dea ſaltibus adſit,
Silvaque perdendas præbeat alta feras.
Sic faveant Satyri, montanaque numina Panes:
Et cadat adverſa cuſpide foſſus aper.
Sic tibi dent Nymphæ (quamvis odiſſe puellas
Diceris) arentem quæ levet unda ſitim.
Addimus his lacrymas precibus quoque: verba precantis
Perlegis, & lacrymas finge videre meas.

re victa, generoſitatis meæ rationem habere non potui. *Miſerere priorum.*] Meorum majorum decus reſpicias, ne turpi amoris exitu violetur. *Ant.*

163. *Eſt mihi.*] Poſt reliqua, quibus conata eſt perſuadere Hippolyto amorem ſui, ſubdit etiam ſpem dotis. *Crete.*] Eſt inſula, ubi Juppiter dicitur eſſe nutritus. Virg. *Creta Iovis magni medio jacet inſula Ponto.*

195. *Potuit.*] Argumentum à majori ad minus. *Mater.*] Scilicet mea Paſiphaë. *Corrumpere.*] In coitum ſuum impellere. *Truci.*] Fero.

167. *Eſt plurima mecum.*] Id eſt, tota eſt mecum. vel plurima pro plurimum.

168. *Sic.*] Adjurantis particula. *Ames.*] Quæ nunquam poſſit fallere. Id eſt, ſic amor tuus ſit certus, & potiatur votis ſuis, ut ea mulier quam amabis, nunquam fallat te.

169. *Dea.*] Diana. *Agilis.*] Velox, qualem oportet eſſe venatricem. *Adſit.*] Præſens ſit & faveat.

170. *Perdendas.*] Interficiendas.

172. *Sic cadat adverſa.*] *Et cadat* libri omnes. Habes eundem verſum Remedio Amoris. *Heinſius. Foſſus.*] Percuſſus. *Cuſpide.*] Id eſt, haſta, ſcilicet tua. *Adverſa.*] Oppoſita.

173. *Sic tibi.*] Adjurat Hippolytum per ea quæ ſcit optari à venatore. *Dent Nymphæ, &c.*] Ordo. *Nymphæ.*] Scilicet quæ præſunt undis, & fontibus.

176. *Perlegis &c.*] *Perlege &* tres libri. Lincolnienſis, *Perlege, ſed.* bene, niſi fallor. Certe illud *Perlegis* ſubnatum videtur ex primo verbo ſequentis epiſtolæ. *Heinſius. Finge.*] Puta, id eſt, exiſtima ita videre me flentem, ſicut legis verba mea. *Hub.*

EPISTOLA V.

ARGUMENTUM.

Cum Hecuba, Ciſſei filia, & Priami uxor, gravida eſſet, ardentem ſe parere facem, qua omnis inflammaretur Troja, ſomniavit. Territus itaque Priamus oraculum conſuluit: à quo cum reſponſum accepiſſet, filium ipſi fore, qui Patria exitium afferret, partum, quamprimum ederetur, interfici juſſit. Hecuba vero, cum puerum, qui poſtea Paris dictus eſt, peperiſſet, materna pietate mota, paſtoribus regiis eundem clam alendum mandavit. Qui, cum jam convaluiſſet, Oenonem Nympham adamavit, eamque, ut nonnullis placet, uxorem duxit. Sed cum Juno, Pallas, & Venus de pulchritudine contenderent, propter aureum pomum, in quo ſcriptum legebatur, Detur pulchriori, *à Jove ad Paridem arbitrum remiſſæ ſunt: qui, cum Juno regnum, Pallas ſapientiam, Venus mulierum pulcherrimam obtuliſſet, pro Venere ſententiam tulit. Poſtea à Patre cognitus Paris, & receptus, Sparten navigavit, Helenamque, Menelai uxorem raptam abduxit Trojam. Quo intellecto, Oenone conqueritur hac epiſtola de ejus perfidia, Helenamque Græcis reddat, ſuadet.*

Oenone Paridi.

PErlegis? an conjux prohibet nova? perlege: non eſt
  Iſta Mycenæa littera facta manu.
Pegaſis Oenone, Phrygiis celeberrima ſylvis,
  Læſa queror de te, ſi ſinis ipſe, meo.
Quis Deus oppoſuit noſtris ſua numina votis?
  Ne tua permaneam, quod mihi crimen obeſt?
Leniter, ex merito quicquid patiare, ferendum eſt:

Quæ

Excerpta Puteani & nonnulli ex noſtris ſequens diſtichon OEnones Epiſtolæ præfigunt, quod ab aliis rectius abeſt,

Nympha ſuo Paridi (quamvis meus eſſe recuſes)
Mittit ab Idæis verba legenda jugis.

Heinſius.

Perlegis.] *An conjux prohibet nova?* Non ſine invidia novam conjugem dixit, Helenam ſignificans.

2. *Manu Mycenæa.*] Agamemnonis, aut Menelai, qui tibi hoſtes ſunt. Mycenæ Peloponneſi urbs, Menelai & Agamemnonis patria.

3. *Pegaſis Oenone.*] Se nympham ſignificat: fuit Xanthi fluminis filia, Pegaſides enim Naïades dicunt, & fontium Nymphas, & Muſas ipſas, quoniam fontium ſunt cultrices, *ἀπὸ τῆς πηγῆς*, quod fontem ſignificat. *In ſylvis Phrygiis.*] In Idæ Phrygiæ montis ſylvis. *Ant. Pegaſis.*] Amnis Cebrenis F. ideoque una ex Naiadibus, quæ *ἀπὸ τῶν πηγῶν Pegaſides* dictæ.

4. *Læſa.*] Quæ accepi injuriam à te. *Meo.*] Qui es meus conjunx.

6. *Quod mihi crimen obeſt.*] Cum nihil commiſerim, neſcio quid mihi obſit, cur in tuo non perſtem conjugio. *Ant.*

8. *Quæ*

Quæ venit indignæ pœna, dolenda venit.
Nondum tantus eras, cum, te contenta marito,
Edita de magno flumine Nympha fui.
Qui nunc Priamides, (adſit reverentia vero)
Servus eras. ſervo nubere Nympha tuli.
Sæpe greges inter requievimus arbore tecti;
Miſtaque cum foliis præbuit herba torum.
Sæpe ſuper ſtramen fœnoque jacentibus alto
Defenſa eſt humili cana pruina caſa.
Quis tibi monſtrabat ſaltus venatibus aptos;
Et tegeret catulos qua fera rupe ſuos?
Retia ſæpe comes maculis diſtincta tetendi;
Sæpe citos egi per juga longa canes.

Inci-

8. *Quæ venit indignæ.*] *Indigno* Puteaneus cum Jureti excerptis, quæ vir Cl. Philibertus de la Mare Senator Divionenſis, qua eſt humanitate, mecum communicavit: *indigna* meus chartaceus. At Caroli Strozzæ liber, *indigna.* probe. diximus ſuperiori epiſtola. *Heinſius. Dolenda.*] Id eſt, cum dolore ferenda.

9. *Tantus.*] Tanti nominis, & potentiæ. nam paſtoris regii ſervus, non regis filius putabaris. *Ant.*

10. *Nympha.* Scilicet ego. *De magno flumine.*] Alii dicunt fuiſſe filiam Xanthi, alii Cebrenis fluvii: quia quidam poëtæ Græci eam Cebrenida appellant.

11. *Qui nunc Priamides.*] Id eſt, qui nunc diceris filius Priami. *Reverentia abſit vero.*] Id eſt, reſpectus non habeatur, veritati dicendæ. vel ignoſcas ſi vera narro. *Abſit reverentia vero.*] Alii *adſit* atque ita quinque ex noſtris. quomodo apud Horatium, *liceat concedere veris.* Heinſius.

16. *Depreſſa eſt humili cana pruina caſa.*] Libri veteres multi *Deprenſa.* Unde *Defenſa* ſcribendum Parrhaſius ad Claudianum contendit. nec dubita quin vere. Remedio Amoris,

Proximus à tectis ignis defenditur ægre.

Horatius Sat. III. lib. I.

——Toga, quæ defendere frigus
Quamvis craſſa queat.——

Seneca de Providentia cap. IV. ubi de Germanis agit, *Imbrem culmo aut fronde defendunt.* Cicero Catone Majore, *nimios ſolis defendit ardores.* Sic & Quadrigarius apud Gellium, Arnobius, Tertullianus, Vegetius, alii locuti. Hinc & *Vim vi defendere* apud Juriſconſultos. Pluribus de hac locutione egi ad Claudianum III. Conſ. Stillich. *Heinſius. Caſa humili.*] Paſtorea, quam lingua Punica magalia dicimus.

17. *Quis tibi monſtrabat ſaltus.*] Exprobrat beneficia. *Tibi.*] Qui eras imperitus locorum.

18. *Qua rupe.*] In qua parte montis eſſent ferarum luſtra. *Ant.*

19. *Comes.*] Scilicet tua, id eſt, quæ tecum veniebam. *Diſtincta maculis.*] Id eſt nodis. *Maculis.*] Sic maculæ in arboribus & lignis. Vide Clariſſ. V. D. Gron. Obſerv. lib. 3. c. XI.

20. *Egi.*] Impuli, inſtigavi. *Per Iuga.*] Per montes. *Hub. Per juga ſumma.*] *Iuga longa.* Puteaneus & Jureti Excerpta cum aliis multis. Quomodo Propertius,

Sectatur patrios per juga longa canes.

& Virgil.

——Iuga longa petebat.
Solorum nemorum——

ſic

Inciſæ ſervant à te mea nomina fagi:
 Et legor Oenone falce notata tua.
Et quantum trunci, tantum mea nomina creſcunt:
 Creſcite, & in titulos ſurgite recta meos.
Populus eſt (memini) fluviali conſita ripa,
 Eſt in qua noſtri littera ſcripta memor.
Popule, vive precor, quæ conſita margine ripæ,
 Hoc in rugoſo cortice carmen habes:
Cum Paris Oenone poterit ſpirare relicta,
 Ad fontem Xanthi verſa recurret aqua.
Xanthe, retro propera; verſæque recurrite lymphæ
 Suſtinet Oenonen deſeruiſſe Paris.
Illa dies fatum miſeræ mihi dixit: ab illa

Peſſima

ſic *longa Ida* Ep. Parid.

Innumeraſque mihi longa dat Ida trabes.

Noſter tamen ſuperiori Epiſtola,

Hortari celeres per juga ſumma canes.

Seneca Hippolyto,

Summaque montis juga Cecropii. Heinſ.

21. *Mea nomina.*] A te, quæ tu ſcripſiſti. *Ant.*

24.] *Creſcite.*] Apoſtropha ad arbores ipſas. *Creſcite.*] —— *Teneriſque meos incidere amores Arboribus: creſcent illæ, creſcetis amores.* Virgil. Ecl. x. *In titulos ſurgite rite meos.*] Puteaneus & alii plurimi, *ſurgite recta.* Scriverianus *adulta.* Sarravianus *lecta.* Gronovianus, *ſcripta.* Palatinus *tecta.* Forſan, *ſurgite ſecta.* Heinſius.

25. *Populus.*] Arbor, quæ aquis gaudet. Virgil. *Populus in fluviis, abies in montibus altis.*

26. *Memor noſtri.*] Quæ mei memoriam ſervat, propter ſcripturam tuam.

27. *Conſita.*] Poſita. *Margine.*] Extremitate, ſeu in ripa Xanthi.

28. *Rugoſo.*] Aſpero ſive contracto, & pleno rugis: quales ſolent eſſe cortices arborum.

29. *Cum Paris.*] Hoc eſt, carmen, quod ſui perpetui amoris in Oenonem Paris ſcripſerat: cujus ſenſus erat: Tunc aquam fluvii Xanthi reverſuram ad fontem ſuum, ſi Paris poſſet vivere Oenone à ſe derelicta. *Spirare.*] Vivere.

31. *Verſæque recurrite lymphæ.*] *Nymphæ* Puteaneus & ſeptem alii. lib. IV. Met.

Videt hic ſtagnum lucentis ad imum
Uſque ſolum Nymphæ.

ita ſcripti nonnulli: Statius Villa Surrentini,

—— *Occurrit dulcis amaro*
Nympha mari.

& Theb. V.

—— *Trepidæque latent in pulvere Nymphæ.*

Rutilius Itinerario,

Elicitas ſimili credamus virgine Nymphas.

ubi *lymphas* perperam reponunt. Propert. *lib.* III. ex veteri codice,

Et cadit in patruos Nympha Aniena ſinus. Heinſius.

32. *Suſtinet.*] Patitur, & poteſt.

33. *Illa dies fatum miſeræ mihi duxit.*] *Duxit* Puteaneus, Argentinenſis, & quatuor alii. bene, apto ad hanc rem verbo. hinc *fatidici vates.* & *dictio* pro oraculo Apollinis apud Accium & Pacuvium, & Plautum Menæchmis, *dictum Apollinis.* noſter Ep. Paridis.

Quo ruis? exclamat. referes incendia tecum.

Quanta

Peſſima mutati cœpit amoris hyems:
Qua Venus & Juno, ſumptiſque decentior armis
Venit in arbitrium nuda Minerva tuum.
Attoniti micuere ſinus, geliduſque cucurrit,
Ut mihi narraſti, dura per oſſa tremor.
Conſului (neque enim modice terrebar) anuſque,
Longævoſque ſenes: conſtitit eſſe nefas.
Cæſa abies, ſectæque trabes, &, claſſe parata,
Cærula ceratas accipit unda rates.
Flêſti diſcedens: hoc ſaltem parce negare.
Præterito magis eſt iſte pudendus amor.
Et flêſti, & noſtros vidiſti flentis ocellos.

Miſ-

Quanta per has neſcis flamma petatur aquas.
Vera fuit vates: dictos invenimus ignes.
hoc eſt, *prædictos*. Faſt. 1. de Carmenta vate,
Talibus ut dictis noſtros deſcendit in annos.
Plura de his ad librum primum Claudiani in Eutropium memini notaſſe. v. 160, *Heinſius.* *Illa dies fatum miſera mihi dixit, &c.*] Narrat originem ſuorum malorum, quæ incepit, quando tres deæ commiſerunt ſe judicio Paridis. *Hub.*

34. *Hyems amoris.*] A nautis tranſlatio. eſſe enim in amore hyemem, & tranquillitatem dicimus, cum diſſidium, aut pacem ſignificamus. *Ant.* *Hyems amoris.*] Sic alibi: *Mare meum hybernat.* & Tac. *eventus hyberni.*

35. *Decentior armis ſumptis.*] Id eſt, honeſtior armis ſumptis, quam depoſitis veſtibus. *Armis.*]
Ἡ δὲ χιτῶν' ἐνδῦσα Διὸς νεφεληγερέταο,
Τεύχεσιν ἐς πόλεμον θωρήσσετο. &c.
ubi vide πανοπλίαν Pallados. Hom. ε. verſ. 736. & ſeqq.

36. *Venit in arbitrium.*] In judicium tuum de pomo: de quo diximus in Argumento primæ epiſtolæ. *Hub.*

37. *Sinus micuere attoniti.*] Cor mihi exercet artem ludricam. dicit Plautus, cum illius trepidationem exprimit.
Micuere ſinus.] —— *Exultantiaque haurit Corda pavor pulſans.* Virgil. 5. Æneid.

38. *Ut narraſti.*] Tres Deas ad judicium tuum veniſſe: & promiſſam tibi Helenam.

40. *Conſtitit eſſe nefas.*] Retulerunt mihi, aliquid mali portendi.

41. *Cæſa abies.*] Narrat ſimpliciter rem ut geſta eſt. Abies arbor procera, in altis montibus, navigiorum materia. ut ſcribit Plinius. *Claſſe parata.*] Quam Fereclius fabricavit, ut ſuo loco dicemus.

42. *Ceratas.*] Cera vel pice illitas & occluſas. *Ant.* *Ceratas.*] *Non ſatis una tenet ceratas ancora puppes.* Ovid. de Remed. v. 51. *Natat uncta carina.* Virg.

43. *Parce.*] Noli negare hoc, te fleviſſe, cum à me diſcederes.

44. *Præterito magis eſt iſte pudendus amor.*] *Pigendus* in Puteaneo, quomodo Epiſtola Didus,
Adde fidem: nullâ parte pigendus erit.
Auſonius de Conſulatu ſuo,
Emendatiſſimi viri eſt, pigenda non facere. Heinſius.
Iſte amor.] Helenæ. *Eſt magis pudendus præterito.*] Id eſt, turpior tibi, quam meus.

45. *Et noſtros vidiſti flentis ocellos.*]

Nau-

Miſcuimus lacrymas mœſtus uterque ſuas.
Non ſic appoſitis vincitur vitibus ulmus,
Ut tua ſunt collo brachia nexa meo.
Ah quoties, cum te vento querere teneri,
Riſerunt comites! ille ſecundus erat.
Oſcula dimiſſæ quoties repetita dediſti!
Quam vix ſuſtinuit dicere lingua Vale!
Aura levis rigido pendentia lintea malo

Suſ-

Naugerius *madidos* malit, quod eſt in nonnullis ſcriptis, ſed fruſtra. Amor. lib. I. El. VIII.

Sic tua defuncta molliter oſſa cubent.

& lib. III. El. II.

An magis hic animi meus eſt, non aëris æſtus?

Triſt. lib. IV. El. III.

Vultibus illa tuis, tanquam præſentis, inhæret.

ut legunt veteres libri. Epiſtola Canaces,

Sic mea vibrari pallentis membra videres.

ita nempe reponendum cenſeo. Epiſtola Acontii.

Inque meo cupidi rapta ferere ſinu.

Quomodo & illum verſum ex veſtigiis optimi codicis emendandum cenſeo. Triſt. II

At memini vitamque meam moreſque probabas,
Illo quem dederas, prætereuntis equo.

quod male mutant libri veteres, Seneca Hippolyto,

——quis meas miſeræ Deus,
Aut quis juvare Dædalus flammas queat.

Auſonius Epiſt. XXIII.

——non iſta duorum
Culpa, ſed unius tantum tua.

Virgilius Ciri,

Quod te per Divûm crebros obteſtor amores,
Perque tuum memoris hauſtum mihi pectus alumnæ.

Qui locus à viro Maximo ſollicitari non debuit. Horatius, lib. I. Sat. IV.

——cum mea nemo
Scripta legat vulgo recitare timentis.——

Cicero Philip. II. *Tuum hominis ſimplicis pectus vidimus.* Adeatur Scaliger lib. II. Auſoniarum Lect. cap. XII. *Heinſ.*

47. *Ulmus.*] Arbor vitibus apta, præſertim in Italia. Virg. *Ulmiſque adjungere vites. Vitibus appoſitis.*] Id eſt, adhærentibus, tanquam maritis ſuis.

48. *Ut tua ſunt collo brachia vincta meo.*] *Nexa* veteres libri omnes uno Baſilienſi excepto. quod probum eſt. Statius Sylv. V.

At nunc heu aliquis longa ſub nocte puellæ
Brachia nexa tenens ultro te, ſomne, repellit.

Theb. IV.

——certant innectere collo
Brachia.

Claudianus,

Mutuaque alternis innectite colla lacertis.

Noſter ipſe Epiſtola Phyllidis,

Colla quoque infidis quæ ſe nectenda lacertis
Præbuerant.

Fruſtra igitur Ciofanus eſt, qui *brachia vincta* hoc loco tuetur. *Heinſius.*

49. *Ah quoties.*] Dicit tantum fuiſſe ante Paridis erga ſe amorem, ut cum eſſet diſceſſurus, quereretur ventum eſſe adverſum, cum tamen revera eſſet ſecundus: ſed pigebat eum diſcedere. *Teneri.*] Impediri.

50. *Riſerunt.*] Quoniam non vento tenebaris, ſed amore noſtro.

52. *Quam vix.*] Id eſt, quam difficile, abiens ſcil. præ dolore me vix ſalutare potuiſti.

53. *Aura.*] Exponit diſceſſum Paridis. *Malo.*] Arbore navis.

54. Su-

Suſcitat; & remis eruta canet aqua.
Proſequor infelix oculis abeuntia vela,
Qua licet; & lacrymis humet arena meis.
Utque celer venias virides Nereïdas oro.
Scilicet ut venias in mea damna celer.
Votis ergo meis alii rediture rediſti?
Hei mihi, pro dira pellice blanda fui!
Aſpicit immenſum moles nativa profundum;
Mons fuit: æquoreis illa reſiſtit aquis.
Hinc ego vela tuæ cognovi prima carinæ:
Et mihi per fluctus impetus ire fuit.
Dum moror, in ſumma fulſit mihi purpura prora,
Pertimui: cultus non erat ille tuus.
Fit propior, terraſque cita ratis attigit aura:
Fœmineas vidi corde tremente genas.
Non ſatis id fuerat: quid enim furioſa morabar?
Hærebat gremio turpis amica tuo.

Tunc

54. *Suſcitat.*] Movet. *Eruta aqua remis.*]
Adductis ſpumant freta verſa lacertis.
Infindunt pariter ſulcos, totumque dehiſcit,
Convolſum remis roſtriſque tridentibus æquor. Virg. 5. Æn.

Canet.] Spumeſcit. *Hub.*

56. *Qua licet.*] Id eſt, quatenus licet, id eſt, quantum poſſum.

57. *Nereidas Nymphas.*] Nerei filias.

58. *Scilicet.*] Eſt quaſi irriſio ſui ipſius, quæ in damnum ſuum reditum Paridis optaverat.

59. *Rediture.*] Qui eras rediturus. *Alii.*] Ad utilitatem alterius, ſcilicet Helenæ.

60. *Hei mihi pro dirâ pellice blanda fui!*] Puteaneus & alii nonnulli ex melioribus. *Et mihi.* Gronovianus, *Et tibi.* Puto Ovidium ſcripſiſſe,
Et dis pro dirâ pellice blanda fui.
ut noſter alibi,
Et pro delictis hoſtia blanda fuit. Heinſ.
Hei mihi.] Dolet, quod precata ſit ad utilitatem alterius. *Blanda.*] Supplex. *Pro dira pellice.*] Id eſt, in utilitatem pellicis, quæ mihi nocet. *Pellice.*] Id eſt, Helena.

61. *Aſpicit.*] Deſcribit locum, unde primum vidit Paridem revertentem è Græcia cum Helena. *Moles.*] Altitudo. magnitudo. *Nativa.*] Non arte facta.
62. *Reſiſtit.*] Reſtat immotus. *Reſiſtit.*] —— *Stat Marpeſia cautes.* Suſtinet, repellit undarum impetum.

63. *Hinc ego prima tua proſpexi vela carina.*] *Vela tua cognovi prima* ſcripti omnes. *Heinſius. Hinc.*] Ex Sygæo.

64. *Ire per fluctus.*] Ut citius te complecterer. *Ant.*

65. *Purpura.*] Helena purpurata, cum veſte purpurea, qui habitus erat muliebris.

66. *Tuus cultus.*] Id eſt, quem tu ſoleres geſtare, aut qui tibi conveniret.

69. *Non ſatis id fuerat.*] Rapuiſſe fœminas. *Ant.*

70. *Amica turpis.*] Per adulterium & rapinam parta.

71. *Plaxi.*]

Tunc vero rupique ſinus, & pectora planxi,
Et ſecui madidas ungue rigente genas:
Implevique ſacram querulis ululatibus Iden.
Illinc has lacrymas in mea ſaxa tuli.
Sic Helene doleat, deſertaque conjuge ploret;
Quæque prior nobis intulit, ipſa ferat.
Nunc tibi conveniunt, quæ te per aperta ſequantur
Æquora, legitimos deſtituantque viros.
At cum pauper eras, armentaque paſtor agebas,
Nulla, niſi Oenone, pauperis uxor erat.

Non

71. *Planxi.*] Percuſſi. *Hub.* *Rupi ſinus.*] Veſtes laceravi. *Ant.*

72. *Ungue rigente.*] Id eſt, unguibus duris. *Hub.*

74. *Sacram Iden.*] Vel propter Cybeles ceremonias, & ſacra, quæ in Ida celebrabantur: vel quoniam montes & ſylvæ ſua habeant numina. *Querulis ululatibus Idam.*] *Iden* meliores. quomodo ſæpe alibi noſter. & ſequenti verſu *Illinc* pro *Illic* iidem recte. *Heinſius.*

74. *Has lachrymas.*] Has imprecationes cum lachrymis. *In mea ſaxa.*] Quæ conſcia erant noſtri amoris. *Ant.*

75. *Sic Helene.*] Imprecatur nunc Oenone ſimilem infœlicitatem Helenæ.

76. *Ipſa ferat.*] Id eſt, patiatur. Ea quæ intulit nobis, id eſt, ſimilem injuriam, quam nobis intulit. *Nunc tibi.*] Conatur inducere in odium Helenam Paridi, commemorans ejus impudicitiam. *Conveniunt.*] Invidioſe, & ad contumeliam uſa eſt plurali pro ſingulari.

77. *Nunc te cum veniunt.*] *Nunc tibi conveniunt* Puteani & Jureti codex, aliique nonnulli ex præcipuis. recte. qui loquendi modus noſtro eſt uſitatus. Amor. III. El. VIII.

Læva manus, cui nunc ſerum male convenit aurum.

Epiſtola Sapphus,

Grata lyram poſuit tibi, Phœbe, poëtria Sappho.
Convenit illa mihi, convenit illa tibi.

In Ponticis.

Tu quoque conveniens ingenti nupta marito.

Remed. Amor.

Hæſerat in quadam nuper mea cura puella:
Conveniens animo non erat illa meo.

& mox,

Exitus ingeniis convenit iſte feris.

Faſt. III.

Conveniunt partes hæ tibi, comis anus. atque ita paſſim. Cæterum *ſequantur* etiam & *deſtituant* libri potiores agnoſcunt, non *ſequuntur* & *deſtituunt* cum vulgatis. *Heinſ.* *Aperta æquora.*] Patentia, libera. Sic Cæſar. 3. *de Bell. Gal.* *longè aliam*, inquit, *eſſe navigationem in concluſo mari, atque in apertiſſimo atque vaſtiſſimo Oceano.* Sic & de cœlo aperto. Ovid. —— *immenſi copia cœli.* & de campo. Stat. XI.—— *non acer aperto*—— *Deſudat ſonipes campo.* Et lib. 13.—— *vaſto patuerunt æquore campi.* Livius utrumque conjungit, 3. 7. *Velut maris vaſti, ſic immenſa panditur planicies, ut ſubjectos campos terminare oculis haud facile queas.* Thucyd. l. 2. ἐς φανερὰν ὁδόν. Et Homer. Odyſſ. ε. v. 476. ἐν περιφαινομένῳ. *Purus ab arboribus ſpectabilis undique campus.* Metam. 3. 8.

78. *Legitimos viros.*] Id eſt, juſto matrimonio ſibi junctos, quos non relinquunt, niſi impudiciſſimæ mulieres.

79. *At cum.*] Quaſi dicat, non ſequuntur te, ſed fortunam tuam: quia Priami filius diceris: ego autem ſecuta ſum te, quæ in paupertate tua tibi nupſi,

& te

Non ego miror opes, nec me tua regia tangit,
Nec de tot Priami dicar ut una nurus.
Non tamen ut Priamus Nymphæ ſocer eſſe recuſet;
Aut Hecubæ fuerim diſſimulanda nurus.
Dignaque ſum, & cupio fieri matrona potentis.
Sunt mihi, quas poſſint ſceptra decere, manus.
Nec me, faginea quod tecum fronde jacebam,
Deſpice: purpureo ſum magis apta toro.
Denique, tutus amor meus eſt tibi. nulla parantur
Bella, nec ultrices advehit unda rates.
Tyndaris infeſtis fugitiva repoſcitur armis.

Hac

& te amavi. *Agebas.*] Ducebas: & bene. nam proprie dicuntur agi pecora. *Virg.*

En ipſe capellas protinus æger ago. Hub.

81. *Tangit.*] Movet. *Hub.* *Non ego miror opes.*] Non me fortuna aut divitiæ impellunt, ſed amor, & vetus conjugium. *Ant.*

82. *De tot.*] Scilicet nuribus: erant enim plurimæ. *Virg.* 1. *Æneid.*

Vidi Hecubam, centumque nurus.

Idem,

Quinquaginta illi thalami, ſpes tanta nepotum.

83. *Non tamen ut Priamus.*] Perperam quidam reſcribunt, *aut Priamus.* Propert.

Non tamen ut vaſtos auſim tentare leones.

Noſter Art. Am. 1 1 1.

Non tamen ut poſitas menſa deprendat amator
Pyxidas.

ita ſcribendum videtur ex optimo libro, in quo *& poſitas.* vulgo, *expoſitos.* Heinſ.

84. *Diſſimulanda.*] Tacenda, & occultanda: id eſt, non Hecubam debebat pudere, dicere me eſſe nurum ſuam. *Hubert.*

85. *Dignaque ſum & cupio.*] Tò *&* abeſt à libris pleriſque. Codex Patavinus præterea, *potenti.* Sequenti verſu, *quas poſſint*, non *poſſunt* meliores. ſic Briſeïs,

Eſt mihi, quæ lanas molliat, apta manus.

Nonnulli etiam *quæ poſſint.* ut Faſt. 1 1.

—— capit ille coronam,
Quæ poſſit crines, Phœbe, decere tuos.

Heinſ. *Digna ſum.*] Tuo conjugio: ſum enim Nympha. *Matrona.*] Ea eſt, quæ ex legitimo matrimonio viri peperit, *Ant.* *Matrona.*] Sic Plaut. Moſtell. 1. 3.

Matronæ, non meretricum eſt, uni inſervire amanti.

Matronalis habitus. Juſtin. 7. 3.

86. *Decere.*] Id eſt, non ſum ignobilis, & ſunt mihi aptæ manus ad ferendum ſceptrum, licet in ſylvis habitaverim. & ideo dicit, *Nec me, &c.*

87. *Faginea fronde.*] Aut ſub arbore fagi, aut quia ex frondibus arborum fiebant plerumque tori, & præcipue ab iis qui habitabant ſylvas. *Fronde jacebam.*] *Cubabam* Lovanienſis. *Heinſius.*

88. *Purpureo toro.*] Id eſt, regio, & purpura ornato: quales ſunt tori potentum virorum. *Hub.*

89. *Denique tutus amor meus eſt tibi.*] Sic diſtinguit Puteaneus, & alii quidam. Puto ſcribendum,

Denique tutus amor meus eſt. mihi nulla parantur
Bella, nec ultrices advehet unda rates.

Heinſius. *Nulla parantur bella.*] Qualia imminent ex Helenæ rapina. *Ant.*

91. *Repoſcitur.*] A marito, & tota Græcia. *Hub.* *Tyndaris.*] Helena, Tyndari filia ex Læda. *Ant.*

Hac venit in thalamos dote ſuperba tuos.
Quæ ſi ſit Danaïs reddenda, vel Hectora fratrem,
Vel cum Deïphobo Polydamanta roga.
Quid gravis Antenor, Priamus quid ſuadeat ipſe,
Conſule; quîs ætas longa magiſtra fuit.
Turpe rudimentum, patriæ præponere raptam.
Cauſa pudenda tua eſt; juſta vir arma movet.
Nec tibi, ſi ſapias, fidam promitte Lacænam,
Quæ ſit in amplexus tam cito verſa tuos.
Ut minor Atrides temerati fœdera lecti
Clamat, & externo læſus amore dolet;
Tu quoque clamabis. Nulla reparabilis arte
Læſa pudicitia eſt: deperit illa ſemel.
Ardet amore tui: ſic & Menelaon amavit.
Nunc jacet in viduo credulus ille toro.
Felix Andromache, certo bene nupta marito!

Uxor

92. *Hac dote.*] Quaſi dicat, pro dote affert tibi bellum.

94. *Polydamanta.*] *Pulydamanta* ſcribendum monui ad lib. XII. Met. 547. *Heinſius. Polydamas.*] Vir Trojanus fuit ex primoribus.

95. *Priamus quid ſuadeat ipſe.*] *Cenſeat* Lovanienſis. Sic. Ep. Helenæ vetus codex.

Quid Priamus de me, Priami quid cenſeat uxor.

Heinſ.

97. *Turpe rudimentum.*] Rudimenta, omnium diſciplinarum dicimus initia. *Patriæ præponere raptam.*] Si ſaluti totius patriæ præponas fœminam, & eam, quam rapina tibi comparaſti.

98. *Cauſa pudenda.*] Propter *inconceſſos hymenæos.*

Qua tempeſtate Paris Helenam innuptis ſibi junxit nuptiis.

Γάμος ἄγαμος.

Vir.] Menelaus. *Juſta arma.*] Quoniam pro rapta conjuge bellum movet. *Ant.*

99. *Nec tibi, ſi cupias.*] *Si ſapias* præſtantiores libri. ut Epiſtola Acontii,

Hunc tu, ſi ſapias, limen adire vetes.

Remed.

Hanc mihi, ſi ſapiat, per ſe concedat Achilles.

Lege *ſapies.* & vide quæ noto Met. XIV. 675. in Puteaneo hic rurſus duplicis paginæ eſt hiatus. *Heinſius.*

100. *Sit verſa.*] Id eſt, averſa, ſcil. ab amore Menelai. *In tuos amplexus.*] In tuum amorem.

101. *Temerati.*] Adulterio vitiati, & læſi. *Externo.*] Peregrino, ſcil. tuo. *Hub. Ut minor Atrides.*] Exemplo perfidiam Helenæ demonſtrat. *Atrides minor.*] Menelaum ſignificat.

103. *Tu quoque clamabis.*] Perperam ſequentia diſtinguuntur in vulgatis libris, ac ſi clamantis Menelai verba ſint. quod poëta minime voluit. *Heinſius. Clamabis.*] Cum te deceperit.

104. *Deperit illa ſemel.*] Pudicitia, cum corrupta eſt, reparari non poteſt.

106. *Credulus.*] Qui pudicam Helenam fore credidit. *Ant.*

107. *Certo marito.*] Id eſt, fido, & ſtabili.

108.

Uxor ad exemplum fratris habenda fui.
Tu levior foliis, tunc cum, ſine pondere ſucci,
Mobilibus ventis arida facta cadunt.
Et minus eſt in te, quam ſumma pondus ariſta,
Quæ levis aſſiduis ſolibus uſta riget.
Hoc tua (nam recolo) quondam germana canebat,
Sic mihi diffuſis vaticinata comis?

Quid

108. *Ad exemplum fratris.*] Quia ſicut ille diligit Andromachen, ita me diligere debueras.

109. *Tunc.*] Quaſi dicat, non omnibus foliis, ſed aridis, quæ ſolent eſſe leviora.

110. *Arida facta cadunt.*] *Volant* meliores, ut apud Virgilium,

—— foliis ne carmina manda,
Ne turbata volent rapidis perjuria ventis,

& in Georgicis,

Sæpe levis palea & frondes volitare caducæ.

Idem tamen alibi,

Lapſa cadunt folia.

Noſter Art. Am. III.

Ut Borea frondes excutiente cadunt.

hinc & *folia caduca, & caducæ frondes.* Am. II. El. XVI.

Verba puellarum foliis leviora caducis.

Heinſius.

112. *Aſſiduis ſolibus.*] Id eſt, continuis caloribus.

113. *Hoc tua nam recolo.*] *Refero* libri nonnulli, eodem ſenſu. ſic Remedio Amoris:

Sæpe refer tecum ſceleratæ facta puellæ.

& ibid.

Deque tua domina multa querenda refers.

quæ illic vera lectio. ut & Amorum lib. II. El. VIII.

At quanto (ſi forte refers) præſentior ipſe
Per Veneris feci numina magna fidem.

quod perperam mutant. Pont. I. El. IX.

Sæpe refert animus luſus gravitate carentes.

Met. XV.

Hæc Helenum ceciniſſe penatigero Æneæ
Mente memor refero.

Triſt. IV. El. III.

Tempus ubi eſt, quo te (niſi ſi fugis illa referre)
Et dicit memini, juvit & eſſe meam.

Ita enim ſcribendum. Alii codices, *memini.* Regius *memoro.* ut lib. XIV. Met.

Nam memoro memorique animo pia verba notavi.

Sed & illic ſcribendum cenſeo *Nam refero.* At Sarravianus hoc loco *recolo.* quomodo etiam multi ex ſcriptis legunt Epiſtola Paridis,

Hoc tua (nam repeto) fore ut à cæleſte ſagitta
Figar, erat verax vaticinata ſoror.

Triſt. lib. I. El III.

Cum repeto noctem, qua tot mihi cara reliqui.

ubi vetus liber *recolo* ſimiliter. Virgil.

Nunc repeto hæc generi portendere debita noſtra.

& alibi,

Nunc repeto, Anchiſes fatorum arcana reliquit.

Noſter Pont.

Nec repetunt oculi ſigna vetuſta mei.

Juvenal. Sat. IX. *Nuper enim, ut repeto.* ubi Scholiaſtes MS. *id eſt, recolo.* Heinſius. *Hæc tua.*] Dicit Oenone, hæc ſibi fuiſſe pronunciata à Caſſandra ſorore Paridis: ponitque verba ejus vaticinii. *Tua germana.*] Id eſt, ſoror, ſcilicet Caſſandra. fuit autem Caſſandra Priami filia, cujus amore captus Phœbus, promiſit ei divinandi artem, ſi ſibi obſecuta eſſet. Vide Fab. apud Ovid. Vide Lycophr. Tryphiod. & Smyrn. Calab. 12. *Canebat.*] Divinabat.

114. *Comis diffuſis.*] Id eſt, ſparſis per humeros, quemadmodum vaticinantes habere ſolent: ut Virg. de Sibylla,

Quid facis, Oenone? quid arenæ ſemina mandas?
    Non profecturis littora bubus aras.
Graja juvenca venit, quæ te, patriamque, domumque
    Perdat. iö prohibe; Graja juvenca venit.
Dum licet, obſcenam ponto, Dî, mergite puppim.
    Heu quantum Phrygii ſanguinis illa vehit!
Dixerat. in curſu famulæ rapuere furentem.
    At mihi flaventes diriguere comæ.
Ah nimium vates miſeræ mihi vera fuiſti?
    Poſſidet en ſaltus illa juvenca meos.
Sit facie quamvis inſignis, adultera certe eſt.

De-

Non comptæ manſere comæ.

Diffuſis comis.] Hom. Eurip. Electr. vocat eam Μαινάδ', ἔνθεον κόρην.

115. *Quid facis.*] Verba Caſſandræ, quaſi dicat, fruſtra amas Paridem.

116. *Non profecturis.*] Id eſt, non redituris fructum. *Hull. Littora bobus aras,*] *Bubus* recte quidam libri. atque ita ubique ex auctoritate optimorum codicum ſcribendum. *Heinſius.*

117. *Quæ perdat patriam & domum.*] In excidium Trojanæ urbis, & Laomedontis familiæ. *Ant. Juvenca.*] Per contumeliam. nam mulieres impudicæ juvencæ & vaccæ dicuntur: nec ob aliam cauſam Io, & Prætides in vaccas converſæ dicuntur, niſi quia factæ ſunt impudicæ. *Graja juvenca*, πόρτις. Lycophr. d. l. *Perdat patriam. Adeſt, adeſt fax obvoluta ſanguine atque incendio.* in trag. *Scriver.*

119. *Dum licet.*] Dum nondum attigit littus, *Obſcœnam puppim.*] Id eſt, quæ vehit obſcœnam mulierem. *Obſcœnam.*] vel propter peſſima omina, ſic Virgil. *Obſcœnas volucres* —— quæ nihil boni ferunt. *Ponto demergite puppim.*] Alii *dimergite.* ſed meliores *Di mergite.* quomodo ſcribendum ſenſus requirit. Sic in Faſtis,

Plenaque odorati Dîs ponit pocula Bacchi.

cum *diſponit* vulgo nunc legatur. *Heinſ.*

121. *Dixerat incurſu.*] Lege *in curſu famulæ rapuere furentem.* hoc eſt, in ipſo furoris curſu. De quo loquendi more plura lib. x. Met. in Fab. Myrrhæ dixi. Niſi cui ſcribendum videatur hoc loco,

Vox erat in curſu. famulæ rapuere furentem.

Amor. lib. I. El. VIII.

Vox erat in curſu; cum me mea prodidit umbra.

Faſt. V.

Vox erat in curſu: vultum dubitantis habebam.

Faſt. VI.

Spes erat in curſu: nunc lare pulſa ſuo eſt.

Heinſius. *Rapuere.*] Juſſu ſcil. Priami. *Furentem.*] Divinantem. nam furor etiam de divinatione dicitur. *Hub.*

124. *Meos ſaltus.*] Poſſidet te, quem ego deberem poſſidere. *Hubert.*

125. *Sit facie quamvis inſignis.*] *Præſignis* codex Ambroſianus. recte Noſter Met. XII,

Cinctaque adeſt virgo matrum nuruumque caterva
Præſignis facie.

Faſt. V.

Præſignis facie Corniculana fuit.

Art. Am. III.

Quæ facie præſignis erit, reſupina jaceto.

ſic.

——*vittis præſignis & auro*
Victima.

lib. XV. Met. v. 132. ex veteribus libris &

arcu præſignis adunco
Delea——

ſupe-

Deſeruit ſocios hoſpite capta Deos.
Illam de patria Theſeus, (niſi nomine fallor)
Neſcio quis Theſeus, abſtulit ante ſua.
A juvene & cupido credatur reddita virgo.
Unde hoc compererim tam bene, quæris? amo.
Vim licet appelles, & culpam nomine veles;
Quæ toties rapta eſt, præbuit ipſa rapi.
At manet Oenone fallenti caſta marito:
Et poteras falli legibus ipſe tuis.
Me Satyri celeres (ſilvis ego tecta latebam)
Quæſierunt rapido turba proterva pede:

Cor-

ſuperiori epiſtola. *Heinſius. Sic facie inſignis.*] Invidioſa conceſſio : eſto ſit pulchra, eſt tamen inceſta. *Ant.*

126. *Deſeruit patrios hoſpite capta Deos.*] *Socios Deos* codices exarati omnes. vere. nam *patria* mox ſequitur. Deos enim conjugales iutelligit. Amor. II. El. XI.

Ecce fugit notumque torum ſocioſque penates.

ſic ibi veteres libri. quomodo Virgil. Æn. III.

Hoſpitium antiquum Trojæ ſociique penates.

& Epiſt. Briſeïdis,

Si tibi jam rediuſque placet ſociique penates.

ut illic Lincolnienſis codex exhibet. *Heinſius. Capta hoſpite.*] Id eſt, Helena capta amore tui, hoſpitis ſui. *Deſeruit.*] Fugiens à patria. *Hub.*

127. *Niſi nomine fallor.*] Hiſtoriam non recte ſe habere comminiſcitur, puellari ſimplicitate. *Ant. De patria.*] ſcilicet ſua. *Hub.*

128. *Neſcio quis.*] Solemus ita loqui de Ignotis.

129. *A juvene & cupido.*] Duo ſunt, quæ pudicitiæ maxime obſtant, amor & juventus. Non eſt, inquit, credibile, quod juvenis, & amans Theſeus, caſtam reddiderit Helenam. *Ant.*

130. *Unde.*] Id eſt, à quo. *Hac.*] Quæ dixi de Helena. *Amo.*] Et ideo amor cogit me iſta inveſtigare. *Virg.*

Quis fallere poſſit amantem?

Nomine veles.] ——*Prætexas nomine culpam.* Virgil. & Ovid. Metam. 7. ỳ. 69.

Conjugiumne putas? ſpecioſaque nomina culpæ

Imponis, Medea, tuæ? Sic & Græci. φάντασμα προτείνων.

Et prætextum quidem illi civilium armorum hoc fuit. Suet. in Cæſ. & Juſtin. l. 5. c. 8. *rempublicam ſub prætextu liberationis invadere.*

132. *Quæ toties.*] Senſus eſt : ipſa Helena, quæ toties eſt capta, voluit rapi. *Toties.*] Invidioſe dixit, cum bis tantum fuerit rapta : primum à Theſeo, deinde à Paride. *Præbuit rapi.*] Εἰ μὴ αὐταὶ ἐβυλέατο, ὐκ ἂν ἡρπάζοντο. Herod. I. Duxit, non rapuit te, bona ſponſa, Paris. Sic Trojani dicuntur Helenam repetentibus Græcis teſpondiſſe.

Ἐρῶν ἐρῶσαν ᾤχετ' ἐξαναρπάσας
Ἑλένην. Eurip. in Aulid. non long. à pr.

133. *Fallenti.*] Tibi, qui me fallis. *Hub.*

134. *Tuis legibus.*] Quibus tu uſus es. Nam tu alteri ademiſti uxorem : recte ut jam virum alium ego quærere poſſem. *Ant.*

136. *Quæſierant.*] *Quæſierunt* liber chartaceus Lovanienſis & placet. ſic *ſteterunt, dederunt, tulerunt*, & ſimilia penultima ſyllaba correpta. de quibus ad

Epi-

Cornigerumque caput pinu præcinctus acuta
Faunus, in immenſis qua tumet Ida jugis.
Me fide conſpicuus Trojæ munitor amavit.
Ille meæ ſpolium virginitatis habet.
Id quoque luctando. rupi tamen ungue capillos,
Oraque ſunt digitis aſpera facta meis.
Nec pretium ſtupri gemmas aurumve popoſci.
Turpiter ingenuum munera corpus emunt.
Ipſe, ratus dignam, medicas mihi tradidit artes;
Admiſitque meas ad ſua dona manus.
Quæcumque herba potens ad opem, radixque medendi
Utilis in toto naſcitur orbe, mea eſt.
Me miſeram, quod amor non eſt medicabilis herbis!
Deficior prudens artis ab arte mea.

Ipſe

Epiſtolam Didus. v. 166. *Heinſius. Turba proterva.*] Sunt enim libidinoſi multum. Ovid.

Et in Venerem ſat yrorum prona juventus

138. *Faunus.*] Quia coronas ex frondibus pineis fere dicitur. *Tumet.*] Alta eſt, eminet.

139. *Me fide.*] Dicit ſe amatam à Phœbo, ab eoque per vim raptam virginitatem ſuam. *Munitor.*] Conditor, conſtat ex fabulis, Phœbum cum Neptuno, promiſſi ſibi mercede à Laomedonte, Trojæ muros feciſſe. *Conſpicuus.*] Inſignis fidicen. *Fide.*] Cithara.

141. *Luctando.*] Scilicet habet, id eſt, non voluntate mea. *Rupi.*] Laniavi. *Capillos.*] Ipſius Phœbi. *Hub. Rupi tamen ante capillos.*] *Ungue* ſcripti. rectius. *Heinſius.*

144. *Ingenium.*] Liberum, id eſt, turpe eſt liberæ mulieri corpus ſuum pro quæſtu proſtituere. inde & meretrices dicuntur, à merendo. *Hub.*

145. *Ratus dignam.*] Commendat ſe ab artificio, & Dei judicio: cum me tanto munere Apollo dignam exiſtimaſſet. *Medicas.*] Cujus inventionem multi ad Apollinem retulerunt.

147. *Radixque medendi Utilis.*] *Medenti* malim. *medens* pro medico Ep. Cydippes,

Adjuvor & nullâ feſſa medentis ope.

Remedio Amoris,

Tu pariter vati, pariter ſuccurre medenti.

Marcellus de Medicina,

Vertat in exitium non ſollers cura medentis.

Heinſius.

148. *Mea eſt.*] Id eſt, mihi cognita, & meæ arti ſubjecta.

150. *Deſtituor prudens artis ab arte mea.*] *Deficior* ſcripti potiores. optime. ſic Triſt. II. *Tempore deficior.* Ep. Heronis, ut legendum cenſeo,

Deficiar; parvi temporis adde moram.

Silius lib. III.

——gelidos nec ſcandere tecum
Deficiar montes conjux tua.

Ita ſcribo, ſic apud noſtrum in Ibide,

——ſolito defecta favore
Fortunæ facies.

Ibidem ex antiquis libris.

Plenus inextincta deficiare fame.

Neque aliter optimi Latinitatis auctores paſſim loquuntur. *Heinſius. Prudens artis.*] Id eſt, perita medicinæ.

151. *Opis.*]

Ipſe repertor opis vaccas paviſſe Pheræas
Fertur, & è noſtro ſaucius igne fuit.
Quod neque graminibus tellus fœcunda creandis,
Nec Deus auxilium, tu mihi ferre potes.
Et potes, & merui. dignæ miſerere puellæ.
Non ego cum Danaïs arma cruenta fero.
Sed tua ſum, tecumque fui puerilibus annis:
Et tua, quod ſupereſt temporis, eſſe precor.

151. *Opis.*] Id eſt, medicinæ. *Hubert.* *Ipſe repertor opis.*] Exemplo monſtrat, amorem nulla ſe arte medicari poſſe. Apollo captus amore Alceſtidis Peliæ filiæ, Admeti regis pavit armenta, *Ipſe repertor opis.*] Vide Apollod. lib. 1. &. 3. & Tzetz. chil. 1. hiſt. 53. Et Ovid. Metam. lib. 2: v. 680. Lucian. dial. 10. & Stat. lib. 6. Et Eurip. Alceſt. *Vaccas paviſſe Pheræas.*] Sic meliores libri, non *per æſtus*, aut *per herbas.* ſimiliter vetuſtiora exemplaria Art. Am. 11.

Cynthius Admeti vaccas paviſſe Pheræi
Dicitur.

ita enim & illic ex optimis libris reſtituendum. Seneca Hercule Furenti,

Paſtor Pheræos Delius pavit greges.

Heinſius.

153. *Quod neque graminibus.*] Potes, inquit, ſanare mea vulnera, quæ nec arte, nec Dei ope coïrent. *Ant.*

156. *Non fero arma cruenta.*] Non ſum tibi hoſtis, nec mea cauſa bellum ſubibis. *Ant.* *Non fero arma.*] Virgil. 4. Æneid.

Non ego cum Danais Trojanam exſcindere gentem
Aulide juravi. & quæ ſeqq.

EPISTOLA VI.

ARGUMENTUM.

Monitus Oraculo Pelias Neptuni filius, mortem ſibi portendi, cum quis patri ſacrificanti ſuperveniret nudo pede. Cui deinde annua ſacra peragenti, Jaſon Æſonis filius, una cum nepote, relicto in limo Anauri fluvii calceo occurit. Pelias igitur, oraculi memor, Jaſoni ſuadet, ut in Colchos proficiſcatur, ad aureum illud vellus refigendum, ſperans eum nunquam reverſurum incolumem, quod audiviſſet opus illud humanis eſſe viribus majus. Jaſon magnanimus, expeditionem illam lubens ſuſcipit: ideoque compluribus Græciæ nobilibus evocatis, Argo navem ex Pegaſo, Theſſaliæ ſinu, ſolvit in Lemnon delatus: ubi, cum mulieres communi conſenſu viros omnes una nocte trucidaſſent, Hypſipyle, Thoantis filia, quæ patrem, cædis ſimulatione, ſervaverat, imperium exercebat, Jaſonem & hoſpitio & lecto familiariſſime excepit. Verumenim duobus jam exactis annis, ſociis orantibus, ut promiſſam expeditionem perficiat Jaſon, gravidam Hipſipylem relinquit, Colchoſque petit. Ubi Medea artibus dracone ſopito, tauriſque ſuperatis, aureum illud vellus adeptus eſt: ipſamque Medeam abduxerit volentem. Quamobrem Hypſipyle, prælatam ſibi Medeam indigne ferens, hac epiſtola Jaſoni reditum gratulatur, per contemtum ſcilicet, animoque abalienato, & poſtremo ambos diris devovet.

HYPSIPYLE JASONI.

LIttora Theſſaliæ reduci tetigiſſe carina
Diceris, auratæ vellere dives ovis.
Gratulor incolumi, quantum finis. hoc tamen ipſa
Debueram ſcripto certior eſſe tuo.
Nam, ne pacta tibi præter mea regna redires,
Cum cuperes; ventos non habuiſſe potes.
Quamlibet adverſo ſignetur epiſtola vento.
Hypſipyle miſſa digna ſalute fui.
Cur mihi fama prior, quam nuncia littera, venit,
Iſſe ſacros Marti ſub juga panda boves?
Seminibus jactis ſegetes adoleſſe virorum,
Inque necem dextra non eguiſſe tua?

Pervi-

ETiam huic Epiſtolæ præfigitur diſtichon hoc in Excerptis Puteani.

Lemnias Hypſipyle Bacchi genus Æſone nato
Dicit: & in verbis pars quota mentis erat. Heinſius.

2. *Auratæ ovis.*] Hanc fabulam habent Orpheus & Apollonius. Diod. Sicul. lib. 5. Apollod. lib. 1. Ovid. Metam. 7. 1. Catull. & Valer. Argon. vide & Apoll. Rh. Argon. 2. v. 406. Fuit. autem vellus illud in Martis luco clavis fixum, χρύσειον δέρος, *Auratus aries Colchorum.* hoc vellus Pind. Pyth. 4. vocat. ἄφθιτον στρωμνάν. & δέρμα λαμπρὸν.

3. *Hoc tamen ipſo.*] Argentinenſis *ipſe.* Lege *ipſa*; niſi malis *ipſum* cum Douza. *Heinſius.*

5. *Nam ne.*] Excuſat ipſum Jaſonem, qui non redierit in Lemnon, cum reverteretur ex Colchis, ut magis eum accuſet, quod poſteaquam rediit, nihil reſcripſerit. *Hub.*

7. *Signetur.*] Scribatur & obſignetur, vel ſignata fuiſſet, potuiſſes ſcribere, ſi redire noluiſſes. *Ant.*

10. *Iſſe ſacros Martis.*] *Marti* malim. ſed obſtant membranæ. *Heinſius. Boves.*] Tauros. *Marti.*] Erant Marti conſecrati propter ferocitatem, quæ ipſi Marti attribuitur. *Panda.*] Curva. *Boves.*] Propert. 3. Eleg. 10.

Colchis flagrantes adamantina ſub juga tauros
Egit, & armigera prælia ſevit humo.

Et Virgil. 2. Georg.

Hæc loca non tauri ſpirantes naribus ignem
Invertere ſatis immanis dentibus hydri.

Segetes virorum.] Id eſt, viros ſeminatos. *Jactis.*] Sparſis. *Adoleſſe.*] Id eſt, creviſſe. *Hub.*

11. *Seminibus jactis.*] Dentes ſerpentis intelligit. *Ant. Segetes virorum.*] Quo alludit Amphitr. in Suppoſ. Plauti: —— *Anguineo* —— *Repente hoſtes peperit ſeminio.* & Ovid. Metam. 3. 1. —— *creſcitque ſeges clypeata virorum.* vide & *Argon. Apollon. lib.* 3. Et Eurip. Supplic.

Λόχος δ' ὀδόντων ὄφεος ἐξηνδρωμένος.

12. *Tua dextra.*] Quia ſeipſos interemerunt. Nam cum Jaſon quædam, quæ Medea dederat, in medios illos terrigenas projeciſſet, illi arma in ſe convertērunt, & mutuis vulneribus ceciderunt.

13. *Spo-*

Pervigilem ſpolium pecudis ſervaſſe draconem,
  Rapta tamen forti vellera fulva manu?
O, ego ſi poſſem timide credentibus, Iſta
  Ipſe mihi ſcripſit, dicere, quanta forem!
Quid queror officium lenti ceſſaſſe mariti!
  Obſequium, maneo ſi tua, grande tuli.
Barbara narratur veniſſe venefica tecum,
  In mihi promiſſi parte recepta tori.
Credùla res amor eſt. utinam temeraria dicar
  Criminibus falſis inſimulaſſe virum!
Nuper ab Hæmoniis hoſpes mihi Theſſalus oris
  Venerat; & tactum vix bene limen erat:
Æſonides, dixi, quid agit meus! Ille pudore
  Hæſit in oppoſita lumina fixus humo.

13. *Spolium.*] Pellem. *Pecudis.*] Arietis.

15. *Hæc ego ſi poſſem timide credentibus iſta.*] *Hoc ego* meliores ſcripti. & ſane *Hæc* ac *iſta.* minus apte cohærent. Lege,

O ego, ſi poſſem timide credentibus, Iſta
Ipſe mihi ſcripſit, dicere, quanta forem!

& vide quæ noto hanc in rem ad epiſtolam primam v. 95. Met. VIII.

O ego, quam felix, ſi pennis lapſa per auras,
Gnoſiaci poſſem caſtris inſiſtere regis!

lib. IX.

O ego, ſi liceat mutato nomine jungi,
Quam bene, Caune, tuo poteram nurus eſſe parenti. Heinſius.

O ego.] Dicit, quod exiſtimaret ſe felicem, ſi poſſet dicere hæc ſibi ab Jaſone ſcripta fuiſſe. *Timide credentibus.*] Id eſt, vix credentibus.

16. *Quanta.*] Id eſt, quam magna, quam felix.

17. *Ceſſaſſe.*] Defuiſſe mihi. *Officium.*] Scilicet ſcribendi. *Officium.*] Diverſæ enim officii ſignificationes ſunt. *Illi dies per ſomnium, nox officiis & oblectamentis vitæ tranſigebatur.* Tacit. 16. annal. De Nerone. Et Juven. Satyr. 2. *officium eras, &c.* Sic & Græci κύπριδι χάριν πρήσσων. Δῶναι χάριν. χαρίζεσθαι. & Iliad. λ. v. 243. —— ἧς οὔτι χάριν ἴδε. Etiam Sacrorum vocabulum. Ovid. Metam. 12. v. 33. —— *& inter —— Officium, turbamque ſacri, voceſque precantum.* Item de inferiis. Senec. Troad. —— *dum officium parens —— Gnato ſupremum reddo.* πρόσφορος, officioſa. & τὰ πρόσφορα, *inferiæ. munus ſupremum.* Eurip. Heraclid. *Petronii officia prætermittimus.*

18. *Obſequium.*] Id eſt, rem gratam. id eſt, ſatis mihi feciſti, ſi modo remaneo tua. *Hub.*

19. *Barbara veniſſe.*] Medeam circumſcribit, quæ ſuo obſtare conjugio ferebatur *Ant.*

23. *Æmoniis.*] Theſſalicis: nam Æmonia Theſſalia dicitur.

24. *Vix limen erat tactum ab eo.*] Id eſt, vix erat ingreſſus domum.

25. *Æſonides.*] Jaſon filius Æſonis. *Meus.*] Scilicet maritus. *Ille.*] Hoſpes. *Pudore.*] Quia non audebat mihi dicere, quod feceras.

26. *Hæſit.*] Tacuit. *Fixus lumina.*] Id eſt, habens oculos fixos. *Oppoſita humo.*] Tres libri *appoſita.* idque rectius fortaſſe. *Heinſius.*

Protinus exilui; tuniciſque à pectore ruptis,
  Vivit? an, exclamo, me quoque fata trahunt?
Vivit, ait. timidumque mihi jurare coëgi.
  Vix mihi, teſte Deo, credita vita tua eſt.
Ut rediit animus, tua facta requirere cœpi.
  Narrat ahenipedes Martis araſſe boves:

Vipe-

27. *Tuniciſque à pectore ruptis.*] *Raptis* libri meliores. ſic *deripere ex humero veſtem* & ſimilia. at libro III. Art. Am.

——tenues à pectore veſtes
Rumpite

Sequenti præterea verſu quidam libri *fata vocant* cum Jureti excerptis. *Idem.*

28. *Fata trahunt.*] Id eſt, mors etiam me vocat, ſi ipſe mortuus eſt. *Hub.*

29. *Vivit, ait, timidumque mihi jurare coëgi.* *Timidum quod ait jurare coëgi*, vel *timide* libri veteres. Puto corrigendum eſſe,

Vivit, ait timide: timidum jurare coëgi.

niſi *timidus* malis. Ejuſmodi repetitiones vocum à ſupinis librariis ut plurimum neglectæ (dum ſemel tantummodo exprimunt, quod bis fuerat exprimendum) corrumpendo non uni apud Ovidium loco occaſionem dederunt. Ep. VII.

Nec mihi parcatur, puero parcatur Iülo.

quæ vera ibi lectio eſt. Ep. VIII.

Quem ſibi permiſit, genero permittet amorem.

ubi *concedet* reponunt. Ep. IX.

Ingreditur late lato ſpectabilis auro.

ſic ſcripti omnes. pro quo *multo auro* repoſuerant.

In talamos lati, thalamos ſua buſta feruntur.

& mox,

——Nudâ nuda recumbis humo.

Ep. XVII. ex veteri libro.

Nec tamen iraſcor: quis enim iraſcatur amanti?

Ep. XVIII.

Me pariter venti teneant, teneantque lacerti.

ut ſcribendum conjeci. Amor. lib. I. El. II.

Tu pennas gemmâ, gemma variante capillos.

qui etiam locus male in vulgatis codicibus eſt habitus. & pari id modo paſſim apud noſtrum. *Heinſius.* *Ait.*] Theſſalus hoſpes. *Ant.*

31. *Utque animus rediit.*] Turbant hic denuo libri. Sed Excerpta Jureti cum uno Patavino, *Ut rediit animus.* producitur enim Ovidio aliiſque poëtis paſſim ultima ejus ſyllaba, quemadmodum & in *adiit*, *abiit*, *iniit*, *rediit*, *ſubiit*, *præteriit*, & ſimilibus, de quibus ſuo loco. Epiſtola Laodamiæ,

Ut rediit animus, pariter rediere dolores,

Art. Am. III.

Ut rediit animus, tenues à pectore veſtes
Rumpit.

Faſtor. lib. III.

Ut rediit animus, Da certa piamina, dixit.

lib. V.

Ut rediit animus, cultorem pauperis agri
Immolat.

quibus etiam in locis libri veteres ſibi non conſtant, dum alii, *Ut rediitque animus*: alii, *Utque redit animus*, alii alia, ſubſtituunt. meliores conſtanter, quod nos exhibemus, agnoſcunt. Met. XIV.

Mox ubi mens rediit, & contempſere ſequentem.

Faſt. II. loco itidem in vulgatis libris mendoſo,

Attonituſque metu rediit, ut ſæpe viator
Turbatum viſo rettulit angue pedem.

Heinſius.

32. *Retulit æripedes.*] Sic correctores hæc interpolarunt. Nam vetuſta exemplaria *Narrat & æripides*, vel, *Narrat æripedes.* Scribe,

Narrat

Vipereos dentes in humum pro ſemine jactos,
Et ſubito natos arma tuliſſe viros:
Terrigenas populos, civili Marte peremtos,
Impleſſe ætatis fata diurna ſuæ.
Devicto ſerpente, iterum, ſi vivat Iaſon,
Quærimus. alternant ſpeſque timorque fidem.
Singula dum narrat; ſtudio curſuque loquendi,
Detegit ingenio vulnera facta tuo.
Heu! ubi pacta fides? ubi connubialia jura?
Faxque ſub arſuros dignior ire rogos?
Non ego ſum furtim tibi cognita. pronuba Juno
Adfuit, & ſertis tempora vinctus Hymen.
At mihi nec Juno, nec Hymen, ſed triſtis Erinnys
Prætulit infauſtas ſanguinolenta faces.
Quid mihi cum Minyis? quid cum Tritonide pinu?

Quid

Narrat ahenipedes Martis araſſe boves. Epiſtola Medeæ,

Iungis ahenipedes inaduſto corpore tauros.

quomodo & illic ſcribendum. *aheneus* & *ahenus* pro æreo paſſim poëtæ. Martialis Spectaculorum Ep. XXVII. *Ignipedes* vocat hos tauros,

Ignipedes poſſet ſine Colchide vincere tauros.

Sed vide ne & illic *Ænipedes* ſit ſcribendum. quanquam *Ignipedes ſolis equi* Nasoni & Statio dicantur. *Heinſius. Ahenipedes.*] Id eſt, habentes pedes ære munitos.

33. *Vipereos.*] Illius ſerpentis, quem Cadmus peremit, erant dentes.

35. *Civili Marte.*] Non externo, ſed inter ſe bello conſerto. *Ant.*

36. *Fata diurna.*] Quoniam uno die nati, & extincti ſunt. *Ant.*

38. *Speſque.*] Quæ faciebat credere. *Timorque.*] Qui prohibeat credere: ſic Virgil.

Spemque, metumque inter dubii.

40. *Vulnera noſtra.*] Vel injuriam: vel Medeæ raptum ſignificat, quæ Hypſipyles conjugio obſtitit. *Ant.*

42. *Faxque.*] Scilicet connubialis. *Sub rogos arſuros.*] Id eſt, dignior, quæ interfuiſſet funeribus, & rogis mortuorum, quam nuptiis, quia erat futura infelix.

43. *Furtim.*] Clam, & per adulterium. inde furta dicuntur adulteria, quia clam fiunt. *Furtim.*] Sic Ovid. 3. Metam. —— *quis enim deprendere poſſit*
Furta Iovis.

Et alibi:

—— *celari vult ſua furta Venus.*

Cognita.] *Quam adulterio cognoverat.* Juſtin. 5. 2. Et Plaut. *Nos noſtris tantummodo noſcimur viris.* Et Cæſ. 6. bel. Gallic. *Intra annum ferè viceſimum fœminæ notitiam habuiſſe, in turpiſſimis habetur.* Similiter in aliis linguis hoc vocabulum ſic uſurpatur.

44. *Vinctus tempora.*] Id eſt, habens tempora, id eſt, caput vinctum, id eſt, ornatum, & cinctum. *Sertis.*] Coronis.

46. *Infauſtas.*] Ut in fabula Terei. lib. 6. Metam.

Eumenides tenuere faces de funere raptas.

47. *Myniis.*] Myniarum familia, ex Orchomeno Bœotiæ oppido Iolcon in Theſſaliam commigravit, unde Argonautæ Myniæ ſunt appellati. *Ant.*

48. *Tiphy.*]

Quid tibi cum patria, navita Tiphy, mea?
Non erat hic aries villo ſpectabilis aureo:
Nec ſenis Æëtæ regia Lemnos erat.
Certa fui primo (ſed me mala fata trahebant)
Hoſpita fœminea pellere caſtra manu.
Lemniadeſque viros, nimium quoque, vincere norunt.
Milite tam forti vita tuenda fuit.
Urbe virum vidi, tectoque animoque recepi:
Hic tibi biſque æſtas, biſque cucurrit hiems.
Tertia meſſis erat: cum tu, dare vela coactus,
Impleſti lacrymis talia verba tuis:
Abſtrahor, Hypſipyle: ſed (dent modo fata recurſus)
Vir

48. *Tiphy.*] Gubernator navis Jaſonis. Alloquitur autem ipſum abſentem, tanquam præſentem. *Quid tibi erat cum mea patria?*] Id eſt, Quid negotii tibi erat, quare huc venires?

49. *Villo.*] Vellere.

50. *Æëta.*] Æëtes dicitur, & Æëta: pater fuit Medeæ: Solis filius, & Perſæ frater. *Hub.*

51. *Certa fui primo.*] Fatis imputat, quod non in ſententia perſtiterit. *Me mea fata trahebant.*] *Mala fata* Puteaneus & duo alii ſic *malus error* & ſimilia. Noſter in Amorib.

Cum rapiant mala fata bonos. ——
Heinſius.

52. *Caſtra hoſpita.*] Argonautas: cum quibus primum pugnaſſe Lemniades, ſcribit Papinius: deinde mutato conſilio, & domo & thalamo excepiſſe. *Ant.*

53. *Lemniades.*] Id eſt mulieres Lemni. *Norunt nimium.*] Id eſt, optime ſciunt. *Vincere viros.*] Quia deleverunt maritos ſuos, & omnem prolem maſculam. *Hub.*

54. *Milite tam forti vita tuenda fuit.*] *Fortuna tuenda* Puteaneus. mendoſe. At in uno Voſſiano, pro diverſa lectione. *ripa tuenda.* quod placet. Hoc enim omni ſtudio Lemniades agebant, ut Argonautas littore prohiberent. de vitâ nullum certamen fuit. Cauſam dedit loco interpolando, quod *ripam* pro *littore*: nonnunquam ſumi neſciret, quiſquis *vitam ripa* ſuppoſuit. Met. XIII.

Prohibent aditu, littuſque tuentur
Troes.

Apud Germanicum in Aratêis pro *vita* & *vitta*, *ripa* legitur etiam in antiquiſſimo codice Puteaneo. *Heinſius.* *Tam forti milite.*] Lemniadum viribus & virtute.

55. *Urbe virum vidi.*] Tò *vidi* vehementer friget. nec juvant tamen membranæ noſtræ. Scribo.

Urbe virum viduâ, tectoque, animoque
recepi.

Viduam urbem eleganter dixit, quod viri in ea omnes ab uxoribus eſſent occiſi. nihil notius hac fabula. eandem conjecturam Capoferreo etiam in mentem veniſſe ſerus nunc intelligo. *Heinſius.* *Virum.*] Non adulterum, ſed maritum. *Ant.*

56. *Hic.*] In Lemno.

57. *Coactus.*] Inſtante Hercule cum cæteris.

58. *Impleſti lacrymis talia verba tuis.*] Malo *lacrymis ſuis*. vel contra membranarum auctoritatem. Vide notas ad Epiſt. XVII. v. 252. *Heinſius.* *Impleſti.*] Perfudiſti; quia non potuiſti ea dicere ſine fletu.

59. *Abſtrahor.*] Id eſt, violenter & contra voluntatem meam. *Recurſus.*] Regreſſum, reditum. *Si dent modo fata recur-*

Vir tuus hinc abeo : vir tibi ſemper ero.
Quod tamen è nobis gravida celatur in alvo,
Vivat ; & ejuſdem ſimus uterque parens.
Hactenus : &, lacrymis in falſa cadentibus ora,
Cætera te memini non potuiſſe loqui.
Ultimus è ſociis ſacram conſcendis in Argo.
Illa volat : ventus concava vela tenet.
Cærula propulſæ ſubducitur unda carinæ :
Terra tibi, nobis aſpiciuntur aquæ.
In latus omne patens turris circumſpicit undas.
Huc feror ; & lacrymis oſque ſinuſque madent.
Per lacrymas ſpecto ; cupidæque faventia menti
Longius aſſueto lumina noſtra vident.
Adde preces caſtas, immiſtaque vota timori,
Nunc quoque te ſalvo perſolüenda mihi.
Vota ego perſolvam? votis Medea fruetur?
Cor dolet ; atque ira miſtus abundat amor.
Dona feram templis, vivum quod Iaſona perdo?

Hoſtia

recurſum.] *Sed dent modo fata recurſus* libri meliores. *Heinſius.*

61. *Tamen.*] Licet hinc diſcedam. *Vivat.*] Servetur à te diligenter, ut vivat.

63. *Hactenus.*] Scil. locutus es.

65. *Ultimus.*] Ut oſtenderes, quod te pigebat me relinquere. *Sacram.*] Quæ, ut diximus, erat ſub tutela Minervæ, cujus çura fuerat fabricata.

66. *Illa volat.*] Alludit ad etymon ἀργῶς, quæ idcircò cita navis à veteribus dicta eſt. *Cioſ. Tenet.*] Implet.

67. *Propulſa.*] Subactæ remis & ventis. *Subducitur unda.*] Sic Virgil. 5. Æneid. *Subtrahiturque ſolum.* & lib. 3.

Tollimur in cælum curvato gurgite, & iidem
Subducta ad manes imos deſcendimus unda.

68. *Tibi.*] Pro à te. *Hub.*

70. *Lacrymis ora ſinuſque madent.*] *Oſque ſinuſque.* Heinſius. *Sinus.*]

—— Δεύοντο δὲ δάκρυσι κόλποι, Hom. Il. 9. v. 565. eſtque ſinus pectoris. Vide Serv. ad illum Virgil. 4. *Hæc effata, ſinum lacrymis implevit* —— Ovid. Epiſt. 8. v. 62. *Perque ſinum lacrymæ fluminis inſtar eunt.* Et tunicas lacrymis ſicut ab imbre graves. Epiſt. 10. v. 138.

71. *Faventia cupidæ menti.*] Quia quod ego optabam, ipſi oculi volebant, ut aſpicerem. ex affectu enim alicujus rei & acutius, & longius videmus. *Aſſueto.*] Id eſt. ſolito.

73. *Immixta timori.*] Timide ſuſcipiebam vota. *Timori.*] Quem habebam de periculo tuo.

75. *Vota ego perſolvam.*] Cum indignatione pronunciandum eſt, ſicut cætera verba ſequentia. *Fruetur votis.*] Capiet fructum & utilitatem ex votis meis. *Hub.*

76. *Cor dolet.*] Quoniam non mihi, ſed Medeæ rediit Jaſon. *Ant. Ira miſtus abundat amor.*] *Ira* libri ferè omnes. *Heinſius.*

77. *Vivum quod Iaſona perdam.*] *Perda*

Hoſtia pro damnis concidat icta meis?
Non equidem ſecura fui; ſemperque verebar,
Ne pater Argolica ſumeret urbe nurum.
Argolidas timui: nocuit mihi barbara pellex.
Non expectatâ vulnus ab hoſte tuli;
Nec facie meritiſve placet; ſed carmine movit:
Diraque cantatâ pabula falce metit.
Illa reluctantem curru deducere Lunam
Nititur, & tenebris abdere Solis equos.
Illa refrænat aquas, obliquaque flumina ſiſtit:
Illa loco ſilvas, vivaque ſaxa movet.
Per tumulos errat paſſis diſcincta capillis,

Certa-

do Puteaneus cum Regio. & ſequenti verſu *concidat* pro *concidet*. probe utrumque. & tum *fruatur* paulo ante legendum. Fuit cum emendarem,

Dona feram templis; vivumque Jaſona perdam,
Hoſtia pro damnis concidat icta meis?

Heinſius. *Quod.*] Id eſt, quia. quaſi dicat, cum ob beneficia ſoleant reddi vota, & dari dona deis, egone dabo propter damna mea?

80. *Ex urbe Argolica.*] Theſſalica.

81. *Arcolicas timui.*] *Argolidas* Puteaneus. ſic *Argolis Alcmena* Met. IX. & *Argolides puppes* Remedio Amoris. Statius Theb. VI.

——*Argolidaſque habitu præſtabo maritas*

ſic malo quam cum vulgatis *Argolicas*. idem Theb. II.

—— *Caſta matres cinxere corona*
Argolides.

& lib. VI.

—— *Argolidum cœtu circumdata matrum.*

lib. V. I.

—— *Neque enim ipſe Deorum*
Arbiter Argolidum thalamis novus.

vide quæ noto Epiſtola IX. v. 73. *Heinſ.* *Nocuit barbara pellex.*] Pontica.

82. *Expectato hoſte.*] *Expectata* Puteaneus. recte. *Heinſius.*

84. *Pabula dira.*] Herbas noxias. *Falce cantata.*] Id eſt, incantata, ut majorem vim nocendi haberent. Falce autem dixit, quia ſecundum rationem magicam herbæ aliæ vellebantur, aliæ incidebantur.

85. *Illa.*] Id eſt, Medea. *Deducere lunam.*] Virg. in Buc.

Carmina vel cœlo poſſunt deducere lunam.

Reluctantem.] Invitam, reſiſtentem. *Curſu deducere Lunam.*] Repone *curru* cum tribus codicibus. De curru Solis ac Lunæ apud Poëtas jam protrita ſunt omnia. Tibullus,

Cantus & è curru Lunam deducere tentat.

ſic & *Lunares currus* Met. XV. *Heinſius.*

87. *Illa refrænat.*] Retinet. *Obliqua.*] Curva, epitheton fluminum. *Siſtit.*] Moratur. *Obliquaque flumina ſiſtit.*] Duo libri, *fulmina*. ut apud Senecam Thyeſte, *Obliqui via fulminis.* Nihil muto tamen. nam & *flumina* recte *obliqua* dicuntur. *Heinſius.*

88. *Viva.*] Naturalia, eo loco nata.

89. *Per tumulos.*] Per ſepulchra mortuorum. *Paſſis.*] Sparſis. *Diſcincta:*] Soluta, ſic enim exigebat ratio magica. *Hub.*

90. *Certa-*

Certaque de tepidis colligit oſſa rogis.
Devovet abſentes; ſimulacraque cerea figit,
Et miſerum tenues in jecur urget acus.
Et quæ neſcierim melius. male quæritur herbis,
Moribus & forma conciliandus, amor.
Hanc potes amplecti? thalamoque relictus in uno
Impavidus ſomno nocte ſilente frui?
Scilicet ut tauros, ita te juga ferre coëgit:
Quaque feros angues, te quoque mulcet ope.
Adde, quod adſcribi factis procerumque tuiſque
Se favet; & titulo conjugis uxor obeſt.
Atque aliquis Peliæ de partibus acta venenis
Imputat, & populum, qui ſibi credat, habet.

Non

90. *Certaque de tepidis colligit oſſa rogis.*] Puteaneus *colligat.* *Cunctaque oſſa* Scriverianus & Hafnienſis. ſed nil mutandum. Vid. Rem. Am. 112. *Heinſ.* *Certa oſſa.*] Et rogis non omnia magi oſſa colligunt, ſed præſertim articulos ad veneficia. *Tepidis.*] Adhuc calentibus ubi paulo ante fuerunt combuſta cadavera.

91. *Devovet.*] Execratur, & incantationibus ſuis inficit. *Simulachra cerea.*] Id eſt, effigies cereas, quæ repræſentent eos, quos vult devovere. *Simulacraque cerea fingit.*] Puteaneus *figit.* optime, ut de defixionibus magicis agatur. Vidit id jam Salmaſius. Seneca Hercule OEtæo,

—— Hoc, inquit, maga
Dixere amorem poſſe defigi malo.

Plinius, lib. XXVIII. c. II. *Defigi diris precationibus nemo non metuit.* Seneca lib. VI. de Beneficiis, cap. XXXV. *Execraris enim illum, & caput ſanctum tibi dira imprecatione defigis.* Heinſius.

92. *Urget.*] Infigit. ulcerat imaginem ceream in jecore, quaſi in ſede amoris, ut ita percutiatur ille, cujus eſt illa imago.

93. *Et quæ neſcierim melius. male quæritur herbis.*] Scripti plerique cum Puteaneo *mage.* perperam. quatuor, *Et quod neſcierim.* Cantabrigenſis *quas* pro diverſa lectione. Emenda,

Et, quas neſcierim melius, male quæritur herbis. Heinſius.

96. *Impavidus.*] Deberes enim ſemper eſſe in maximo timore quando dormis cum ea.

97. *Scilicet.*] Certe quaſi dicat, ita te incantavit, ſicut tauros, quos ejus ope dicis te viciſſe. *Hub.* *Coegit te ferre juga.*] Scilicet ſibi eſſe ſubditum.

98. *Ope.*] Eadem vi, id eſt, incantatione.

99. *Adde.*] Quod ea, quæ Jaſon fecit, Medea ſibi omnia attribuit. *Adſcribi.*] Annumerari. *Procerum.*] Caſtoris, Pollucis, Herculis, & cæterorum heroum, qui tecum fuerunt in rapiendo vellere aureo. *Et tuis.*] Scilicet factis.

100. *Adſcribi factis procerumque tuiſque ſe facit.*] *Se favet* priſcæ editiones cum optimo Puteaneo & aliis nonnullis membranis. Venuſte. Ennius. Annali XIII.

Matronæ muros complent ſpectare faventes. Heinſius.

Obeſt.] Nocet.

101. *De partibus Peliæ.*] Non intelligamus de Theſſalia, ſed de iis, qui Peliæ favent.

102. *Imputat.*] Aſſignat, & attribuit.

Acta.]

Non hæc Æſonides, ſed Phaſias Æëtine
Aurea Phryxêæ terga revellit ovis.
Non probat Alcimede mater tua; conſule matrem:
Non pater, à gelido cui venit axe nurus.

Illa

Acta.] Scilicet à te, id eſt, victorias tuas. *Venenis.*] Id eſt, incantationibus, & herbis Medeæ: & dicit te viciſſe ejus auxilio. *Populum.*] Maximam partem Theſſaliæ. *Qui credat ſibi.*] Ita eſſe ut dicit, & ita minoris æſtimet virtutem tuam.

103. *Non hæc.*] Ponit verba, quæ dicit ille fautor Peliæ. *Æſonides.*] Jaſon. *Non revellit.*] Non abſtulit. & bene revellit, quia fuerant affixa templo Martis à Phryxo. *Hæc.*] Δεικτικῶς, id eſt, demonſtrantis. *Sed Phaſias.*] Id eſt, Medea. *Sed filia Phaſias Ætæ.*] Valde Naugerius aliique interpretes ſe in hoc loco torſerunt, ut & Carrio Notis in Val. Flaccum. libri quidam *Phaſis Ætæ*, peſſime. *Aeta* enim vel *Æetes* triſyllabum eſt. Nam quod Epiſtolâ Medeæ legitur,

Excipit hoſpitio juvenes pater Æta Pelaſgos.

& Metamorph. lib. VII.

Diſſimilemque animum ſubiit pater Æta relictus.

Tò *pater* ex fide optimorum codicum delendum. Cæterum in veterrimo codice Puteaneo pars poſterior hujus verſus in litura cubabat, veteri lectione eraſa, cujus tamen è veſtigiis utcunque appareret ſcriptum primo fuiſſe *Phaſias Æëtine*, cum Tò *filia* à manu ſecunda ſit additum. Atque hanc eſſe genuinam auctoris lectionem auſim adfirmare, quam & Mezeriacus Gallicis in has epiſtolas Notis Salmaſio ſuggerente laudavit. *Æëtine*; ut Neptunine, Nereine, Oceanine, Adraſtine, Nonacrine, Evenine, & ſimilia. Pari modo duo quoque patronymica conjunxit lib. VII. Met. *Calydonides Evenine.* ut quidem illic monui corrigendum. ita & *Inachis Acriſione* Virgilio Danaë dicta Elegia ad Meſſallam. & *Tyndaris Lacæna* Helena l. II. Æn. Medeam verò Æetinen dictam ab Avieno deſcriptione Orbis apparet hiſce verſibus.

Abſyrti cautes & crebras protinus arces
Inveniet. Colchos huc quondam cura fideſque
Extulit, inſanam ſectantes Æetinem.

ſic enim verſus ultimus minima mutatione ſcribendus. *Heinſius.*

104. *Terga revellit ovis.*] Ita meliores libri, non *revulſit.* lib. III. Amor. El. X.

Prima jugo tauros ſupponere colla coegit,
Et veterem curvo dente revellit humum.

fruſtra *revulſit* quidam codices. ut & lib. VIII.

A ſylvis ſylvas & ab arvis arva revelli.

lib. IX.

Infregit cornu truncaque à fronte revellit.

lib. XII.

Ingemuit, duroque ſudem vix oſſe revellit.

Atque ita locutos ſcriptores antiquos obſervant Grammatici. quos inter Diomedes libro I. *ſunt quædam verba quæ habent perfecta duplicia, ut pango pepigi & panxi. pungo pupugi & punxi. vello velli & vulſi. ſed melius velli ut Virgil.* I. *Cineres maneſque revelli. idem, ima de ſtirpe revelli.* ſic *devellit* pro *divulſit* non uno loco in veteribus libris Metamorphoſeωn, ut ſuis locis monebitur. Nec minus tamen venuſtum, quod Matthæus Herculanus in codice ſuo, qui in Vaticanâ extat bibliotheca, obiter mihi inſpectus, ex veteri libro notarat, *refixit.* Heinſius.

105. *Non probat Alcimede mater tua.*] Hanc Hyginus Clymeni filiam facit. alii Autolyco natam volunt. Sunt tamen qui Rhœo vel Polymelam Jaſoni matrem adſignent. Vide Tzetzen Chiliad. VII. hiſt. XCVI. Sequenti verſu malim *quis venit*, ut tam ad matrem quam patrem referatur. *Idem. Non probat.*] Dicit hanc famam non placere iis, qui amant ipſum Jaſona.

106. *A gelido axe.*] Id eſt, à regione

ſepten-

Illa ſibi Tanai, Scythiæque paludibus udæ
  Quærat, & à patria Phaſidos uſque, virum,
Mobilis Æſonide, vernaque incertior aura,
  Cur tua pollicito pondere verba carent?
Vir meus hinc ieras, vir non meus inde rediſti.
  Sim reducis conjux, ſicut euntis eram.
Si te nobilitas, generoſaque nomina tangunt;
  En ego Minoo nata Thoante feror.
Bacchus avus, Bacchi conjux redimita corona,
  Præradiat ſtellis ſigna minora ſuis.
Dos tibi Lemnos erit, terra ingenioſa colenti:
  Me quoque res tales inter habere potes.

Nunc

ſeptentrionali. nam Colchi in regione frigida ſunt.

107. *Illa ſibi à Tanais Scythicaque paludibus undæ.*] *Illa ſibi Tanais* potiores ſcripti. Lege, *Tanai.* Naugerius & Ciofanus ex ſuis, *à Tanai.* Deinde major codicum pars cum Puteaneo, *Scythiæque paludibus undæ.* ſed *Scythia udæ* reſcribendum, ut recte quatuor libri veteres. ſic & Faſt. II. corrigendum *Tyberinides udæ* pro *undæ.* Deinde *Phaſidos* ſequenti verſu pro *Phaſidis* ſex libri. ſic *limoſi Phaſidos* noſter dixit Met. VII. & Catullus *Phaſidos ad fines.* Heinſius. *Illa.*] Quaſi dicat, non eſt quod ipſa Barbara debeat quærere maritum in veſtris regionibus: ſed in ſuis, quæ ejus moribus conveniunt. *Hub. Tanais.*] Fluvius Scythiæ, qui Europam ab Aſia dividit.

108. *A patria Phaſidos.*] Id eſt, à Colchide, ubi eſt Phaſis fluvius.

110. *Polliciti pondere.*] *Pollicito pondere* ſeptem libri quod non eſt de nihilo. ſic *polliciti jura tori* Epiſtola Cydippes, & *pollicita fides.* lib. III. Faſt.

Pollicitam dictis Jupiter adde fidem.

Adeantur Notæ Met. XI. 108. *Heinſius.*

111. *Cur non meus inde rediſti.*] *Vir non meus* Puteaneus & octo alii. *Idem.*

114. *Thoante Minoo.*] Minois nepote. nam ex Ariadna Minois, & Baccho natus eſt Thoas Hypſipyles pater.

115. *Conjux redimita corona.*] Ariadnam ſignificat, cui Bacchum coronam dediſſe narravimus, quæ in cœlo viſitur novem conſpicua ſideribus.

116. *Præradiat.*] Clariores lucere facit. *Signa minora.*] Minus lucentia.

117. *Ingenioſa.*] Fœcunda.

118. *Me quoque jam tales inter habere potes.*] Libri ſcripti, *Me quoque quod tales*, vel *res tales.* quod poſterius arridet elegantiſſimo Gronovio in obſervationibus lib. IV. cap. XI. qui videatur. In Puteaneo *Me quoque q......... lis.* eraſis iis quæ per puncta deſignantur. Unde Meziriacus *Meres dotales* concinnat. Salmaſius libro de Uſuris *Me quoque dotales inter*, ut *dotales* dixerit Ovidius pro *dotatas.* Quod legem Latini ſermonis ferre pernego. ille contrarium docere nos debuiſſet. Quid ergo? Scribo minima mutatione,

Me quoque quot tales inter habere potes!

Hoc vult, paucas eſſe quæ ſecum comparari poſſint. Amor. lib. II. El. XI.

Quam vir, quam cuſtos, quam janua firma (quot hoſtes!)
Servabant, ne quâ poſſet ab arte capi.

ita vetus codex. Sentius Augurinus apud Plinium lib. IV. Epiſt. XXVII.

Unus Plinius eſt mihi priores.
Mavult verſiculos foro relicto,
Et quærit quod amet, putatque amare.
Ille ô Plinius, ille quot Catones!
I nunc, quiſquis amas, amare noli.

F

Hoc

Nunc etiam peperi. gratare ambobus, Iäſon:
Dulce mihi gravidæ fecerat auctor onus.
Felix in numero quoque ſum; prolemque gemellam
Pignora Lucina bina favente dedi.
Si quæris, cui ſint ſimiles; cognoſceris illis.
Fallere non norunt: cætera patris habent.
Legatos quos pæne dedi pro matre ferendos:
Sed tenuit cœptas ſæva noverca vias.
Medeam timui: plus eſt Medea novercâ.
Medeæ faciunt ad ſcelus omne manus.
Spargere quæ fratris potuit laniata per agros
Corpora, pignoribus parceret illa meis?
Hanc tamen, ô demens Colchiſque ablate venenis,
Diceris Hypſipyles præpoſuiſſe toro.
Turpiter illa virum cognovit adultera virgo:
Me tibi, teque mihi tæda pudica dedit.
Prodidit illa patrem: rapui de cæde Thoanta.
De

Hoc eſt, qui unus habet inſtar multorum Catonum. Ita verſus iſti ex veterrimo libro Medicæo ſunt reſtituendi, niſi quod minimum nobis indulſimus. reponendo *quot* pro *quod Catones. d* in *t* mutato, qui error eſt frequentiſſimus. *Heinſius. Me quoque.*] Poteras, inquit, & me habere, quæ digna ſunt inter meos majores annumerari. *Ant.* Vel ut Hubert. legend. cenſet, *Res tales:* Ut ſit ſenſus, inter tales res, id eſt, inter nobilitatem & dotem, & ſimilia: non debes me ſpernere.

122. *Favente.*] Dante mihi pariendi facultatem. *Pignora.*] Id eſt, filios.

123. *Si quæras.*] *Quæris* meliores. pro *cognoſceris* duo libri *ignoſceris.* hoc eſt *agnoſceris.* vide Faſt. III. v. 65. *Heinſius. Illis.*] Id eſt, per illos: id eſt, ſi quis videat illos, videbitur te videre.

124. *Fallere.*] Sicut tu. *Hub.*

125. *Legatos, &c.*] *Pæne,* inquit, ad te infantes miſi, ut te mihi conciliarent. *Ant.*

126. *Tenuit.*] Impedivit. *Cœptas.*] Inſtitutas & propoſitas. *Noverca.*] Medea. *Hubertus.*

129. *Spargere.*] Nam cum fugeret cum Jaſone, ut patrem inſequentem retardaret, fratris ſui Abſyrti membra dilaceravit, & variis locis ſparſit: ut pater occupatus in eis colligendis, deſiſteret ab inſecutione. Is locus poſtea Tomos, id eſt, inciſio dictus eſt. ut Ovid. in Triſt. ſcribit. *Hub.*

131. *Ablate.*] Capte, ſeu omni conſilio & prudentia deſtitute. *Ant.*

132. *Præpoſuiſſe toro Hypſipyles.*] Id eſt, maluiſſe eam uxorem, quam me.

133. *Turpiter.*] Per cædem & nefas, *Virum.*] Scilicet te. *Hub.*

134 *Tæda pudica.*] Legitimum conjugium.

135. *Prodidit illa patrem.*] Æëtam, cui rapuit vellus aureum. illum Meleager in pugna trucidavit, quæ in littore cum Argonautis eſt orta. *Thoanta.*] Patrem Thoantem à cæde liberavi, cum Lemniades viros omnes trucidaſſent.
Ra-

Deſeruit Colchos : me mea Lemnos habet.
Quid refert, ſcelerata piam ſi vincit, & ipſo
Crimine dotata eſt, demeruitque virum ?
Lemniadum facinus culpo, non miror, Iäſon.
Quamlibet iratis ipſe dat arma dolor.
Dic

Rapui.] Liberavi.

136. *Deſeruit Colchon.*] *Colchos* libri omnes idque recte. Colchos enim non dicitur, ſed Colchi. Κόλχοι καὶ Κόλχις Græcis. *Heinſ.*

137. *Quid referam, ſcelerata piam ſi vincit.*] *Referat* Puteaneus. Sed verum eſt, quod ex ſuis profert Naugerius, *Quid refert? vincet* etiam meliores. Epiſtola Paridis,

Quid tamen hoc refert, ſi te tenet ortus ab illis?

Met. XIII.

Quid tamen hoc refert, ſi ſe pro claſſe Pelaſga
Arma tuliſſe refert?

Faſt. III.

Quid tamen hoc refert? vitio tibi gratior ipſo eſt.

Epiſtola prima Sabini,

Quid refert? pelago ſunt obruta.

Epiſtola III.

Quid refert? causâ tu meliore cales.

Statius Theb. x.

Quid refert? habet ecce ſuos Jocaſta.

Idem.

138. *Emeruitque virum.*] *Demeruitque* Sarravianus cum quatuor aliis. ſed *emeruiſſe* pro *demeruiſſe.* ſimili ſignificatione apud Propertium videor legiſſe

—— *emeruitque virum.*

Amor. lib. II. El. VIII.

Unum eſt è dominis emeruiſſe ſatis.

ſic conſtanter libri veteres. Triſt. IV. El. VIII.

At vos admoniti noſtris quoque caſibus eſte
Æquantem ſuperos emeruiſſe virum.

Ita & illic editi ac ſcripti conſtanter. Art. Am. II. ex veteribus libris,

Nec tibi ſit ſervos emeruiſſe pudor. Idem.

139. *Non miror.*] Quod interfecerint viros, à quibus ſpernebantur. *Hubert.* *Lemniadum facinus culpo.*] Quæ una nocte viros peremerunt.

140. *Qualibet iratis.*] Alii libri *Quodlibet ad facinus* vel *Qualibet ad facinus.* Sed recte Puteaneus, *Quamlibet iratis.* Qui loquendi modus unice in deliciis eſt Naſoni, ſed ut plurimum è vulgatis libris per inſcitos librarios juſſus exulare. ſupra,

Quamlibet adverſo ſignetur epiſtola vento.

Epiſtola Canaces,

Urnaque nos habeat quamlibet arcta duos.

Amor. lib. I. El. VII.

Quamlibet infirmas adjuvat ira manus.

Art. Am. lib. II.

Quamlibet inventis aëra carpe meis.

lib. III.

Quamlibet admiſſas detinuere rates.

& mox,

Quamlibet extinctos injuria ſuſcitat ignes.

& poſtea,

Et cedat lecto quamlibet ægra ſuo.

Remed. Amor.

Quamlibet impugnent unus & alter opus.

Elegia de Nuce.

Tangat ut & multis quamlibet una ſuam.

In Ibide,

Quamlibet & miſero debitus hoſtis ero.

Faſt. II.

—— *Stricto quamlibet enſe furit.*

Triſt. lib. I. E. II.

Quamlibet è minimis domui ſi favimus illi.

El. III.

Quamlibet inviſo Cæſar in hoſte probat.

El. IX.

Occupat egreſſas quamlibet ante rates.

Pont. lib. III. El. IV.

Quamlibet invitum difficilemque tenent.

lib. IV. El. IV.

Quamlibet abſentem quâ poſſum mente videbo.

& alibi

Dic age, ſi ventis (ut oportuit) actus iniquis
Intraſſes portus, tuque comeſque, meos;
Obviaque exiſſem fœtu comitata gemello:
(Hiſcere nempe tibi terra roganda fuit,)
Quo vultu natos, quo me, ſcelerate, videres?
Perfidiæ pretio qua nece dignus eras?
Ipſe quidem per me tutus ſoſpeſque fuiſſes:
Non quia tu dignus, ſed quia mitis ego.
Pellicis ipſa meos impleſſem ſanguine vultus,
Quoſque veneficiis abſtulit illa ſuis.

Medeæ

& alibi paſſim. Loca plura adſcripſi, quod ea majori ex parte mendoſa in vulgatis libris circumferantur. auctor monoſtichorum de Moribus in Catalectis Pithœi,

Quamlibet ignavum facit indignatio fortem.

ſic & ibi ſcribendum. *Heinſius. Dolor.*] Indignatio: dolebant Lemniades viros Thraces ſervas adduxiſſe, quibus oblectarentur. *Ant.*

141. *Dic age.*] Interrogat Jaſona quo vultu vidiſſet & ſe, & filios ſuos: ſi iniquis ventis delatus fuiſſet ad littus Lemni. *Hub.*

143. *Fœtu comitata gemello.*] *Comitante* Puteaneus & alii nonnulli. *Heinſ.*

144. *Hiſcere nonne tibi.*] *Nempe* ſcripti fere omnes. *Idem. Hiſcere.*] Nempe tibi: optaſſes, ut terræ hiatu abſorbereris. Ultima Imprecatio eſt, cum terram hiſcere optamus. *Ant.*

146. *Perfide quo pretio.*] Puteaneus,

Perfidiæ pretio qua nece dignus eras?

Optime; ut & parens meus, & Salmaſius de Uſuris Commentario reſtituerunt. Multus eſt paſſim in hac locutione Ovidius. ſic Epiſtola ſequenti,

Grande mora pretium tuta futura via eſt.

& alibi,

Exul Hypermneſtra pretium pietatis iniquum
Quam mortem fratri depulit, ipſa tulit.

lib. II. Amor. El. I. Corinnam pretium carminis vocat,

Ad vatem pretium Carminis ipſa venit.

El. VIII.

Pro quibus officiis pretium mihi dulce re- [pende
Concubitus hodie, flava Cypaſſi, tuos,

De Jove Danaën adeunte Eleg. VIII. III. libri.

Corrupta pretium virginis ipſe fuit.

Eleg. XIII. de capra,

——jaculis inceſſitur index,
Et pretium auctori vulneris ipſa datur.

Ep. Leandri.

——pretium non vile laboris
Jam domina vobis colla tenenda dabo.

Art. Amator. lib. I.

Protinus officii pretium, patiente puella,
Contingent oculis crura videnda tuis.

Propertius de Cleopatrâ,

Conjugis obſcœni pretium Romana poposcit
Mœnia.

Sed modus exemplorum non eſſet. ſic Met. lib. II. Fabula Batti,

Juncta ſuo pretium dabitur tibi fœmina tauro.

Ut in veteri codice ſcriptum offendi. vere. ubi plura. ſic eodem libro. *Cœlum ſtupri mercedem* vocat Fabula Caliſtus,

Sideraque in cœlo ſtupri mercede recepta,
Fellite.

ſic & ibi corrigendum monebimus ex membranis. *Heinſius. Qua nece.*] Quaſi dicat crudeliſſima.

147. *Ipſe quidem per me.*] *Per te* Puteaneus. *Heinſ.*

149. *Pellicis.*] Medeæ. *Sanguine ſuo.*] Quia dilaceraſſem ejus vultus.

150. *Quoſque.*] Id eſt, & vultus, ſcilicet

licet

Medeæ Medea forem. quod ſi quid ab alto
 Juſtus ades votis Jupiter ipſe meis;
Quod gemit Hypſipyle, lecti quoque ſubnuba noſtri
 Mœreat, & leges ſanciat ipſa ſuas.
Utque ego deſtituor conjux materque duorum;
 Da totidem natis orba ſit, atque viro.

Nec

licet tuos. *Quos abſtulit veneficiis ſuis.*] Id eſt, quos ſuis incantationibus cepit: & à me abegit. *Hub.*

151. *Medea Medea forem.*] Contra Medeam Medeæ ſævitia uterer. *Ant.* *Quod ſi quis ab alto juſtus adeſt.*] *Quod ſi quid adeſt* ſcripti plerique cum priſcis editionibus. venuſte & verè. niſi quod in Puteaneo, *quod ſi quod.* Tò *quid* eleganter redundat. Triſt. III. El. III.

At tibi, qui tranſis, ne ſit grave, ſi quid amaſti,
Dicere.

ita & ibi ſcribendum ex veſtigiis veterum librorum. Triſt. v. El. I.

Delicias ſi quis laſcivaque carmina quærit,
Præmoneo nunquam ſcripta quid iſta legat.

ſic & ibi corrigendum ſuſpicor, ſic in Faſtis,

——*Pacando ſi quid ab hoſte vacas.*

Ammianus lib. XXII. *ſi quid te læſum exiſtimas ſi quid annuis.* Panegyrici ad Piſonem auctor. & Virgil.

——*Si quid pietas antiqua labores*
Reſpicit humanos.

Deinde *Juſtus ades* vel ſine libris ſcribendum videtur: ut Jovem alloquatur. Cauſam mox videbimus. *Heinſius.* *Quod ſi quis.*] Imprecatur Medeæ eadem, quæ ipſa patitur, ut ita aliquando privetur marito, ſicut ipſa privata eſt ab ea. *Quod ſi quis ab alto.*] Virgil. Æneid. I.

Di tibi ſi qua pios reſpectant Numina, ſi quid
Uſquam Juſtitiæ eſt.——

153. *Lecti quoque ſucuba noſtri.*] Gloſſæ H. Steph. Παλλακή, *Concubina, ſuccuba, pellex.* Tamen id vix Latinum. Quare Puteaneo & melioribus ſcriptis accedo, in quibus *ſubnuba. Subnuba*, ut *pronuba*, *innuba*, & ſimilia. Prudentius tamen Hymno in Romanum martyrem de Phœbo Hyacinthum lugente,

Mox flevit impuratus occiſum gravi
Diſco, & dicavit florulentum ſuccubam.

Heinſius. *Succuba.*] Concubina ſcil. Medea. Alii rectè, *ſubnuba.*

154. *Leges ſentiat ipſe ſuas.*] *Sanciat* ſcribendum cenſeo. atque ita liber Voſſianus. *Sancire leges* obvium apud veteres auctores. Lucanus:

Romanas ſancire volent hoc ſanguine leges.

Livius lib. XXIII. *Iam ego, inquit, ſanguine Hannibalis ſanciam Romanum fœdus.* Adeantur Juriſconſulti. Noſter Epiſtola Medeæ ex eodem Voſſiano,

Flebit, & ardores ſanciet uſta meos.

Heinſius. *Suas leges.*] Quia qui alii facit injuriam, dat quodammodo leges ſibi quoque inferendi injuriam.

155. *Ut ego.*] Optat, ut Medea jam facta mater de Jaſone, poſt filios ſuſceptos ita relinquatur à Jaſone, ut ipſa relicta fuit.

156. *A totidem natis orba ſit atque viro.*] *Orba à natis* infrequens. uſitatum *orba natis* aut *natorum.* Deinde *illa viro* Puteaneus & reliqui plerique. Lego,

Da totidem natis orba ſit, orba viro.

Dare ex veteri formula. *Di date*, & *Di dent*, quorum pleni ſcriptores antiqui. noſter libro XIII. Met. qui locus vulgo peſſime habitus.

——*Laërtiadæque precaris*
Quæ meruit: quæ Dî dent ô non vana preceris.

Tò *orba* nimirum geminare librarius neglexerat, ut ſæpe. qua de re ſupra. alloquitur autem Jovem, quare & *ades* ſupra.

pro

Nec male parta diu teneat; pejuſque relinquat.
  Exulet; & toto quærat in orbe fugam.
Quam fratri germana fuit, miſeroque parenti
  Filia; tam natis, tam ſit acerba viro.
Cum mare, cum terras conſumſerit; aëra tentet.
  Erret inops, exſpes, cæde cruenta ſua.
Hæc ego conjugio fraudata Thoantias oro.
  Vivite devoto nuptaque virque toro.

pro *adeſt* reponendum, ut jam diximus. niſi mavis,

A totidem natis orba ſit, atque viro.

nam *orba ab optimatibus concio* apud Ciceronem Oratione pro Flacco exſtare nunc deprehendo. *Heinſius.*

157. *Pejuſque relinquat.*] *Pejuſque relicta* unus Ambroſianus. Patavinus unus *pœniſque relinquat.* ut *pœniſque relicta Exulet* videatur corrigendum. Atque ita Jureti Excerpta præ ſe ferre poſtea agnovi. *Idem.*

159. *Fratri.*] Abſyrto, quem laniavit. *Parenti.*] Æëtæ, quem erat fatum interire, cum raptum fuiſſet aureum vellus, & à Meleagro peremptus eſt.

160. *Natis.*] Didymo & Theſandro. *Viro.*] Jaſoni, quem ad necem etiam impulit. *Ant.*

161. *Conſumpſerit.*] Ubi ſe, malitiamque ſuam defatigarit, exhauſerit. *Ter. Andr.* —— *Si quid conſilii habet* —— *Conſumat nunc.* & alibi. *Deceptus ſum, at non defatigatus.* tanquam quæ animum armatum geſſerit, telaque omnia conſumſerit. Sic & Græci loqui amant. ὅσα εἶχον ἐκηβόλα ἐξανάλωσαν. Halicar. lib. 8. & Diod. Sicul. lib. 3. ἀναλωθέντων δὲ τῶν ὀϊστῶν. Et Sil. 10. *Conſumſit clypeo tela.* *Aera tentet.*] Id eſt, volet per aëra. quod quidem Ovid. ſcribit feciſſe lib. 7. Metam. *Aëra tentet.*]

Hinc Titaniacis ablata draconibus, arces
Palladias intrat.

Metam. 7. ℣. 399. Et lib. Triſt. 3. eleg. 8.

Nunc ego Medea vellem frenare dracones,
Quos habuit fugiens arce, Corinthe, tua.

Et Senec. Med. in fine.

Sic fugere ſoleo, patuit in cælum via.
Squamoſa gemini colla ſerpentis jugo
Summiſſa præbent ——
Ego inter auras aliti curru vehor.

Et Cicer. l. 7. ad Famil. Epiſt. 6. ex Eurip. Med. ℣. 215.

163. *Ego Thoantias.*] Id eſt, Hypſipyle filia Thoantis.

EPI-

EPISTOLA VII.

ARGUMENTUM.

Trojâ à Græcis everſâ, Æneas, Anchiſæ & Veneris filius, poſtquam incendio penates eripuiſſet, viginti navibus mare ingreditur. Tempeſtate autem jactatus, diuque circum multa littora errans, in Lybiam eſt delatus: ubi tunc Dido, ut fingit Virgilius, Beli filia, & Sichæi, Herculis ſacerdotis uxor, Tyro profecta, fratris Pygmalionis ſævitiam & avaritiam fugiens, novam urbem, Carthaginem, moliebatur, à qua Æneas unà cum ſociis liberaliter ſuſceptus, amatus, in ejuſdem ſeſe interiorem conſuetudinem demiſit. Cum autem Mercurii monitu, in Italiam, fatis ſibi promiſſam, navigare pararet, Dido (ut quæ cum maxime amans & ardens omnia momenta expenderet) animum ejus præſentiens, à navigandi propoſito cum revocare ſtudet: quo non impetrato, ut ſaltem differat præceps iter, orat. Multis autem fruſtra admotis precibus, tandem moritura ad eum ſcribit, ut mortis cauſam præbuiſſe intelligat.

DIDO ÆNEÆ.

SIc, ubi fata vocant, udis abjectus in herbis,
Ad vada Mæandri concinit albus olor.
Nec, quia te noſtra ſperem prece poſſe moveri.
Alloquor: adverſo vovimus iſta Deo.

Sed

LIber Regius & Excerpta Puteani cum codice Lovanienſi ſequens diſtichon huic Epiſtolæ præfigunt.

Accipe, Dardanide, moritura carmen Eliſſæ.
Quæ legis, à nobis ultima verba legis.

Cæterum *Eliſſa* non *Eliſa* conſtanter Dido nominatur in veterrimis Virgilii, Silii, Auſonii, Claudiani & noſtri poëtæ codicibus. nec aliter apud Græcos. nam *Eliſſam* lingua Punica *divinam viraginem* ſonare contendunt. Vide Etymologici auctorem in Διδώ. ubi alia proferuntur ad hanc rem. adi & virum ſummum Samuelem Bochartum in Phaleg. ſuo. *Heinſius.*

1. *Sic ubi.*] Dicit Dido, ſe appropinquante fine ſuæ vitæ, effundere flebiles voces ad Æneam: ſicut cygnus vicinus morti, ſolet flebiliter cantare.

2. *Meandri.*] Fluvii Lydiæ, juxta quem multi ſunt cygni. *Concinit albus olor.*] Huc facit, quod ſcriptum reliquit Cicero lib. 1. Tuſc. diſputationum: *Cygni, qui non ſine cauſa Apollini dicati ſunt, quod ab eo divinationem habere videantur, quia providentes quid in morte boni ſit, cum cantu & voluptate moriuntur.* Videndus eſt Ælianus lib. 1. De var. Hiſtoria, & Higinus. *Gof.*

3. *Moveri.*] Id eſt, flecti.

4. *Adverſo movimus iſta Deo.*] *Novimus* Puteaneus cum aliis nonnullis. Baſilienſis $\overline{\text{vois}}$. Scribe *vovimus*. ſed & *averſo Deo* corrigendum. ſic enim loquebantur. hoc eſt non audiente. *Deis averſis* opponuntur *Dei præſentes.* Noſter Triſt. I. El. III.

Multaque in averſos effudit verba Penates,
Pro deplorato non valitura viro.

ita legendum. Horatius,

Placabit averſos Penates
Farre pio & ſaliente micâ.

averſum Jovem precari eidem Epod. x. Amor. lib. III. El. XII.

Averſis

Sed merita & famam, corpuſque animumq; pudicum
Cum male perdiderim; perdere verba leve eſt.
Certus es ire tamen, miſeramque relinquere Dido:
Atque iidem venti vela fidemque ferent.
Certus es, Ænea, cum fœdere ſolvere naves:
Quæque ubi ſint neſcis, Itala regna ſequi.
Nec nova Carthago, nec te creſcentia tangunt
Mœnia; nec ſceptro tradita ſumma tuo.

Facta

Averſis utinam tetigiſſem carmina Muſis?
quomodo illic etiam veteres libri. Paulinus Epiſtolâ ad Auſoniam,
Cum ſteriles fundus non ad divina precatus,
Caſtalidis ſupplex averſo numine Muſis.
Lucanus lib. VI.
Deſerit averſo poſſeſſam numine ſedem,
Cæſar.
ſic membranæ. hinc etiam illud Boëthii de morte, lib. I. Conſ. Philoſoph.
Eheu, quam ſurda miſeros avertitur aure! Heinſius.
Averſo.] —— *Averſa Dea mens.* Virg. 2. —— Ἀνένευε δὲ Παλλὰς Ἀθήνη. Iliad. ζ. v. 311. *Deo averſo.*] Id eſt, nobis irato, & non favente. *Ant.*

5. *Sed meriti famam.*] Gottorphianus. *meritam.* Unus Mediceus *merita.* Puteaneus, *merite.* Scribe,
Sed merita & famam.
Merita vocat beneficia quæ in ingratum Ænean contulerat. Epiſtola Sapphus,
Et forma & meritis tu mihi Phœbus eris.
ubi *& formæ meritis* ſimiliter legebatur. qua eliſione literarum ſæpe peccatum. ſic infra hac epiſtola *temperet uſum* pro *tempore & uſu* lib. I. Art. Am. *communi noxia culpæ* pro *obnoxia.* Medicamine faciei *Addite de querulo*, pro *Adjice & è querulo.* apud Propertium l. IV. El. VIII.
Atque ita mutato per ſingula pallia lecto
Reſpondi, & toto ſolvimus arma toro.
cum repouendum videatur,
Et ſponda & toto movimus arma toro.
nam *reſpondi* hic præter rem eſt, & jam paulo ante præceſſerat. idem innuit noſter alibi, cum ait,
Spondaque laſcivâ mobilitate tremat.
Plura vide ſub finem notarum ad Epiſtolam tertiam Sabini hujus erroris exempla. *Heinſius.* *Famam.*] Laudem. *Meriti.*] Id eſt, beneficii mei, in te collati. *Corpuſque.*] A te violatum.

7. *Certus es.*] Id eſt, deliberatum eſt. *Certus ire.*] —— *Certus eundi.* Virg. 4.

8. *Ferent.*] Auferent. *Fidem.*] Quam mihi dediſti.

9. *Cum fœdere.*] Scilicet connubiali.

10. *Quæ neſcis ubi ſint.*] Quia ſolum audita, non autem viſa ſunt tibi. *Hub.* *Itala regna ſequi.*]
I, ſequere Italiam ventis.
Virgil. 4.

11. *Nec te creſcentia tangunt Mœnia.*] Sic Virg. lib. I. Æneidos, unde locus hic expreſſus eſt, item de Carthagine ait:
O fortunati, quorum jam mœnia ſurgunt. Ciof.
Virgil. Æneid. I.
Surgentemque novæ Carthaginis arcem.
Hub.

12. *Nec ſceptro tradita ſumma tuo.*] *Sceptrum* Puteaneus à manu prima. Scribo,
Nec ſceptri tradita ſumma mei.
Met. XIII.
Hunc tamen utilitas populi fraterque, datique
Summa movet ſceptri. Heinſius.
Tradita.] Commiſſa. *Tuo ſceptro.*] Tuæ poteſtati. *Hub.* *Summa.*] Quicquid erat poteſtatis.

13. *Facta.*]

Google

Facta fugis; facienda petis. quærenda per orbem
Altera, quæſita eſt altera terra tibi.
Ut terram invenias, quis eam tibi tradet habendam?
Quis ſua non notis arva tenenda dabit?
Alter habendus amor tibi reſtat, & altera Dido:
Quamque iterum fallas, altera danda fides.
Quando erit, ut condas inſtar Carthaginis urbem,
Et videas populos altus ab arce tuos?
Omnia ut eveniant, nec te tua vota morentur;
Unde tibi, quæ te ſic amet, uxor erit?
Uror, ut inducto ceratæ ſulfure tædæ:
Ut pia fumoſis addita thura focis.
Æneas oculis ſemper vigilantis inhæret:
Ænean animo noxque dieſque refert.
Ille quidem male gratus, & ad mea munera ſurdus;
Et quo, ſi non ſim ſtulta, carere velim:

Non

13. *Facta.*] Conditam Carthaginem. *Facienda.*] Eam urbem intelligit, quam in Italia ſe conditurum Æneas fato prædicabat. *Ant.*

14. *Quærenda.*] Ordo eſt, Altera terra, ſcilicet Italica, eſt quærenda. *Altera.*] Scilicet hæc. quam tibi dedi.

15. *Ut.*] Id eſt, quamvis. *Habendam.*] Poſſidendam, & habitandam. *Habendam.*] Sic de conjugalibus. Virg. 3.

Me famulam, famuloque Heleno transmiſit habendam.

Et Ter. *Nec ſe poſſe eam habere domi.* *Quis.*] Quaſi dicat nullus. *Hub.*

17 *Alter amor.*] Quem fortaſſe nunquam invenies.

18. *Quaque iterum fallas.*] Recte ſcripti *Quamque.* fallere fidem. nihil magis obvium apud bonos auctores. *Heinſius.*

19. *Quando erit.*] Quaſi dicat, nunquam, aut tardiſſime.

21. *Omnia ſi veniant.*] *Ut eveniant* quidam ex melioribus, etiam Puteaneus à manu primâ. *Heinſius.*

22. *Uxor.*] Hoc ob Laviniam dixit, quæ Turno erat pacta. *Ant.*

23. *Tædæ.*] Species arborum, quæ ex ſe liquorem emittunt. Sunt autem, ut dicit Plinius, flammis luminibuſque ſacrorum gratæ.

24. *Ut pia fumoſis.*] Hunc & ſequentem verſum à vulgaris libris exulantes adjeci ex auctoritate optimarum membranarum. & ſunt elegantes nec Ovidio indigni. Invenerat etiam eos in ſuis codicibus Andreas Schottus, ut Obſervationes ejus teſtantur. Mycillus eoſdem quoque agnoſcit. *Heinſius.*

26. *Æneamque animo.*] *Ænean animo* meliores. & ſic Græco more etiam infra ac paſſim alibi in optimis libris ſcribitur. *Idem.* *Refert.*] Repræſentat. Virgilius.

Illum abſens abſentem auditque videtque. Hub.

27. *Surdus.*] Quoniam commemoratione beneficiorum non movetur. *Ant.* *Ille.*] Æneas.

28. *Sim ſtulta.*] Quia ſtultus eſt, qui eo non vult carere, cui intelligit ſua beneficia non eſſe grata, nec ſe ab eo amari. *Hub.*

 29. *Non*

Non tamen Ænean, quamvis male cogitat, odi:
Sed queror infidum, queſtaque pejus amo.
Parce Venus nurui, durumque amplectere fratrem,
Frater Amor: caſtris militet ille tuis.
Aut ego, quem cœpi (neque enim dedignor) amare;
Materiam curæ præbeat ille meæ.
Fallor; & iſta mihi falſo jactatur imago.
Matris ab ingenio diſſidet ille ſuæ.
Te lapis, & montes, innataque rupibus altis
Robora, te ſævæ progenuere feræ:
Aut mare, quale vides agitari nunc quoque ventis:
Quo tamen adverſis fluctibus ire paras.

Quo

29. *Non tamen Ænean.*] Vitia inſectatur, non hominem. perfidiam, inquit odio proſequor, non Æneam. *Mate cogitet.*] *Cogitat* meliores. & *Ænean* etiam hic *Heinſius. Male cogitat.*] *Ruſtici homines minimè ſunt male cogitantes: qui etſi allium redolent & cepam, optimè tamen ſunt animati.* Cato de R. R.

30. *Queſtaque pejus amo.*] Querimonia amoris auget æſtum. *Ant.*

31. *Nurui.*] Id eſt, mihi, quæ ſum nurus tua: nam ſum uxor Æneæ filii tui.

32. *Frater.*] Scilicet Æneæ; nam ambo eſtis filii Veneris. *Militet.*] Verſetur. ut inquit Ovidius:

Militat omnis amans, & habet ſua caſtra Cupido.

33. *Aut ego quæ cœpi.*] *Quem cœpi* meliores. *Heinſ. Aut ego.*] Scilicet militem in tuis caſtris: Quem cœpi amare, ex quo eum vidi, & audivi loquentem. *Hub.*

34. *Ille.*] Æneas *Materiam.*] Fomentum, nutrimentum: id eſt, reſpondeat meo amori. nam cura amorem ſignificat. *Cura.*] Pro *amore* Virgil. 1. Æneid.

—— puer mea maxima cura.

Omnia in Aſcanio cari ſtat cura parentis.

& alibi, ſic Ter. Adelph. *D. Cura eſt mihi. M. & mihi cura eſt.* Γλυκεῖα φροντίς. Eurip. Med.

35. *Fallor.*] Id eſt, fruſtra hic cogito & peto, ut meo amori reſpondeat. *Jactatur.*] Oſtentatur ab eo. *Et ipſa mihi falſo jactatur imago.*] *Iſta imago* Puteaneus & alii ex caſtigatioribus. placet. *falſa* quoque idem Puteaneus. Forte, *mihi falſa.* Heinſius.

36. *Ingenio.*] Natura: quia Venus eſt mollis & placabilis, Æneas vero durus & inexorabilis.

37. *Te lapis.*] Hæc ſupra dicta dixit tanquam de tertia perſona: nunc convertit ſermonem ad ipſum Æneam, arguens ipſum nimiæ duritiæ. Eſt autem tota hæc Virgiliana imitatio 4. Æneid.

31. *Robora.*] Arbores. *Robora.*] Sic Cic. 4. Acad. Quæſt. *non enim eſt è ſaxo ſculptus, aut, aut è robore dolatus.* Et Hom.

—— οὐδ' ἀπὸ δρυὸς, οὐδ' ἀπὸ πέτρης.

Et Virgil.

Genſque virûm truncis, & duro robore nata,

Queis neque mos, neque cultus erat.

vide Tzetz. Chiliad. 9. hiſtor. 286. *περὶ τοῦ, οὐ γὰρ ἀπὸ δρυὸς εἶ σύ,* &c. *Sævæ feræ.*] Ut tygres, aut urſæ, aut leænæ.

39. *Aut mare.*] Scil, genuit te.

40. *Quo tamen adverſis fluctibus ire paras.*] Malim *Qua tamen* cum Scriveriano, vel etiam *Quod tamen* cum Strozzæ codice, quia ſequitur *Quo fugis?* qui durus eſt concurſus. *Ire maria* obvium. Ep. Herus, *Helleſpontiacam iturus aquam*

ex

Quo fugis? obſtat hiems: hiemis mihi gratia proſit.
  Aſpice, ut everſas concitet Eurus aquas.
Quod tibi maluerim, ſine me debere procellis.
  Juſtior eſt animo ventus & unda tuo.
Non ego ſum tanti, (quamvis merearis, inique,)
  Ut pereas, dum me per freta longa fugis.
Exerces pretioſa odia, & conſtantia magno;
  Si, dum me careas, eſt tibi vile mori.
Jam venti ponent; ſtrataque æqualiter unda,

Cæru-

ex antiquis libris. Art. Am. II. ex antiquis exemplaribus,

Reſtat iter cæli, cælum tentabimus ire.

Amor. II. El. XI.

Fallaceſque vias ire Corinna parat,

de mari. Epiſtola Ariadnes,

Ibis Cecropios portus.

Ire iter. vide Notas ad Ep. XVIII. *Heinſius.*

41. *Quo fugis.*] Contumelioſe dixit *fugis.* *Hyemis mihi gratia proſit.*] Id eſt, ſi tu tua ſponte non vis mihi hoc munus præſtare, differas fugam tuam: ſaltem facias hoc neceſſitate tempeſtatis.

43. *Quod tibi malueram.*] *Maluerim* Argentinenſis & quinque alii. rectius *Heinſius.*

44. *Iuſtior tuo animo.*] Quia vult reddere gratiam mihi bene merenti, cum vult te apud me retinere: tu autem qui accepiſti beneficium, non vis reddere gratiam.

45. *Non ego ſum.*] Ordo eſt: O inique, non ſum tanti, ut pereas, id eſt, perire velis, dum fugis me per longa freta. *Quamvis merearis inique.*] Mirum hic in modum variant libri veteres. Diverſas lectiones ſubjiciam, ut alienæ quoque conjecturæ ſit locus. Puteaneus. *quid non terreris.* & emendatum *quod.* Ut forte corrigendum ſit, *quo non terreris*, Vel, *quod non tu reris.* At Puteani & Jureti excerpta, *quod non cenſeris*, cum quatuor aliis. duo, *quo non ceſſaris.* Octo alii, *quod non mediteris*, ſeptem *meditaris.* quatuor *quamvis mediteris.* totidem alii *quod tu meditaris.* Scriverianus *quamvis dimittis* Vel *miraris.* alius, *quod tu non credis.* Itaque ſcribendum videbatur, *quicquid tu reris*, vel *quanti tu reris.* Vel *quamvis id reris*, vel denique, *quanti me reris.* Niſi propius inſiſtendo veſtigiis vetuſtiorum codicum refingi malis, *quamvis cenſeris*, vel, *quanti cenſeris.* Ut *cenſeri* dixerit, quomodo Cicero pro Flacco, *Cenſus es mancipia Amynta.* *Cenſeri* enim pro æſtimare veteres ævo optimo videntur dixiſſe. ita noſter in Ponticis, lib. I. El. III.

Eſt inter comites Marcia cenſa ſuas.

Faſt. lib. V.

His ſata Majeſtas, hos eſt Dea cenſa parentes.

ut quidam vetuſtiſſimi codices illic agnoſcunt. Certe Hafnienſis liber expreſsè præferebat, *quantus cenſeris.* Noſter Triſt. IV. El. V.

Cujus eram cenſu non me cenſurus egentem.

quomodo reſtituendum puto. De eo verbo vide doctiſſimum & accuratiſſimum Gronovium in Obſervationibus, quæ unice huc faciunt. *Heinſius.*

47. *Exerces.*] Senſus eſt. Si habes me odio, & propter hoc parvifacis objicere te morti: hæc tua odia ſunt nimis magni precii, & nimis chara. *Conſtantia magno.*] Quia conſtant tibi vita, quæ res eſt magna.

48. *Si dum me fugias.*] *Me careas* præſtantiores. *fugis* paulo ante præceſſerat. *Heinſius.* *Si eſt vile tibi.*] Id eſt, ſi parvi facis.

49. *Iam venti.*] Dicit cito ceſſaturam

Cæruleis Triton per mare curret equis.
Tu quoque cum ventis utinam mutabilis eſſe!
Et, niſi duritia robora vincis, eris.
Quid? ſi neſcieris, inſana quid æquora poſſint?

Ex-

ram tempeſtatem, indeque eum tutius navigaturum. *Ponent.*] Id eſt, quieſcent. *Ponent venti.*] Sic Virgil. 7. Æneid.

Tum venti poſuere, omniſque repente reſedit
Flatus. ——

ubi diſſimulatur accuſ. c. Freta Vel fluctus. *Ovid.* ſic contra ferre, flare ſignificat.

——*fieret vento mora ne qua ferenti.*

Strataque.] Id eſt, multum quieta.

50. *Triton.*] Deus maris, Neptuni ex Salacia dea maris filius, & ejuſdem tubicen. Ovid. 1. Metam. *Curret.*] Celeri curru *ibit* per mare. *Equis Cæruleis.*] Id eſt, delphinibus junctis ad currum in loco equorum.

52. *Eris.*] Scilicet mutabilis. *Niſi vincis.*] Id eſt, niſi es durior roboribus *Robora.*] Species arboris eſt.

53. *Quid ſi neſcires.*] *Neſcieris* tres libri. bene. ultima producta. ut Art. Am. 1.

Et quæ neſcieris, ut bene nota refer.

Met. x.

Forſitan audieris aliquam certamine curſus.
Veloces ſuperaſſe viros. ſimiliter in *dederis*, *tuleris*, alibi produxit ultimam. Eodem Artis Amatoriæ libro,

Aut non tentaris, aut perfice.

quod etiam librarii interpolarant. Remedio Amoris,

Quid, quod, ut abfueris, avidus ſitienſque redibis?

quomodo & illic meliores libri. Pont. lib. 1. El. IX.

Nec tu credideris urbanæ commoda vitæ
Quærere Naſonem.

Seneca Thyeſte,

Nec quod nefandas hauſeris angit dapes,
Quod non pararis.

ita veterrimus codex. vulgati. *tangit.* Triſt. IV. El. ult.

Quem legis, ut noris, accipe poſteritas.

Art. I.

Ut puto non poteris ipſa referre vicem.

Faſt. I.

Hanc ſimul ut noris officiumque meum.

lib. II.

Qua poſitus fueris in ſtatione mane.

&

Hæc ubi præſiteris, ut tandem littora tangas.

Epiſtola Ariadnes. cum optimis codicibus.

Cum ſteteris urbis celſus in arce tua.

Amorum lib. I. El. IV.

Quæ tu reddideris, ego primus pocula ſumam:
Et quâ tu biberis, hac ego parte bibam.

Eleg: VIII.

Cum multa abſtuleris, at non tamen omnia donet.

& ibidem,

Hæc ubi præſtiteris, uſu mihi cognita longo.

Similiter in *tentaritis*, *dederitis*, *præſtiteritis*, *abfueritis*, *ſteteritis* *reddideritis*, *abſtuleritis*, tertiam aut quartam ſyllabam interdum producebant. noſter lib. VI. Met. *vitam dederitis in undis.* Ponticorum lib IV. El. V.

Conſules ut limen contigeritis, erit.

Ibid.

Cum maris Ionii tranſieritis aquas.

ſic *oderimus* & *erimus* tertia & ſecunda producta apud Paulinum carmine Sapphico ad Nicetam,

Et quia ſpes jam rapitur tenendi,
Urget adfectus, placitis favere,
Iam vias illas licet oderimus,
Quæ rapiunt te.

& poſtea eodem carmine,

Quaque contendes, comites erimus
Ætheris arce.

ita

Expertæ toties tam male credis aquæ?
Ut pelago ſuadente etiam retinacula ſolvas,
Multa tamen latus triſtia pontus habet.
Nec violaſſe fidem tentantibus æquora prodeſt.
Perfidiæ pœnas exigit ille locus.
Præcipue cum læſus Amor: quia mater Amoris
Nuda Cytheriacis edita fertur aquis.
Perdita ne perdam timeo, noceamve nocenti;
Neu bibat æquoreas naufragus hoſtis aquas.
Vive, precor: ſic te melius, quam funere, perdam.
Tu potius leti cauſa ferare mei.
Finge, age, te rapido (nullum ſit in omine pondus)
Turbine deprendi: quid tibi mentis erit?
Protinus occurrent falſæ perjuria linguæ,
Et Phrygia Dido fraude coacta mori.

Con-

ita utroque loco veterrimus codex Voſſianus Longobardicis literis exaratus. Priori *execremur*, poſteriori, *comites feremur mente ſequaci* in vulgatis ſubſtituerant. Atque hæc ad hunc locum. *poſſint* etiam pro *poſſent* meliores libri. *Heinſius.*

54. *Tam male.*] Id eſt, tam cum periculo tuo.

55. *Ut.*] Id eſt, quamvis. *Etiam pelago ſuadente.*] Id eſt, etiam mari tranquillo: quia tunc videtur ſuadere nobis navigationem.

57. *Nec prodeſt.*] Id eſt, nocet. *Tentantibus.*] Ingredientibus: Virg.

Tentanda fuga canit æquora Calchas.

59. *Quia mater Amorum.*] *Amoris* concinnius libri quatuor. *Heinſius.*

60. *Edita.*] Scilicet genita. *Aquis Cytheriacis.*] Hoc ſecundum fabulam dixit, quam Servius in 5. Æneid. refert. Inde & Virg. lib. ſupradicto. *Fas omne eſt Cytherea tuis te fidere regnis, Unde genus ducis.* 1. Æneid. *Hub.*

61. *Perdita ne perdam timeo.*] Πάθος à voluntate. Nollem, inquit, etſi Æneas me fugit, ut mea cauſa periret. *Ant.*

63. *Vive precor.*] Conciliat ſibi Æneam, optans ei vitam. *Sic.*] Scilicet vivendo. *Quam funere.*] Quam morte: id eſt, melius eſt quod caream te vivo, quam mortuo.

64. *Cauſa ferere.*] *Ferare* Junianus & Douzæ codex. ut ſit optantis. mox pro *rapido* Argentinenſis & unus Patavinus *trepido*, ut ad omen referatur. *Heinſius Ferare.*] Id eſt, dicare. potius ſcil. quam ego dicar eſſe cauſa tuæ mortis.

65. *Finge.*] Artificioſe ei commemorat recordationem conſcientiæ in magnis periculis. *Finge.*] Animo tuo cogita.

66. *Te deprendi.*] Uſus eſt verbo nautico: nam navigantes deprehendi dicuntur. *Deprendi.*] Occupari, opprimi, præverti. ſic Virgil.

Argolicove mari deprenſus ——

67. *Protinus occurrunt.*] *Occurrent* ſcripti omnes. *Heinſius. Occurrent.*] Venient in mentem.

68. *Et Phrygia Dido.*] Dido coacta mori fraude Phrygia, id eſt, fraude tua, nam Æneas Phrygius eſt. *Hub. Et Phrygia Dido fraude coacta mori.*] Fabuloſum & plane falſum eſt Didonem ab Ænea adamatam fuiſſe, cum certum atque explora-

Conjugis ante oculos deceptæ ſtabit imago
Triſtis, & effuſis ſanguinolenta comis.
Quicquid id eſt, totum merui, concedite dicas:
Quæque cadent, in te fulmina miſſa putes.
Da breve ſævitiæ ſpatium pelagique tuæque:
Grande moræ pretium tuta futura via eſt.
Nec mihi parcatur; puero parcatur Iülo.
Te ſatis eſt titulum mortis habere meæ.
Quid puer Aſcanius, quid Dî meruere Penates?
Ignibus ereptos obruet unda Deos.
Sed neque fers tecum: nec, quæ mihi, perfide, jactas,
Preſſerunt humeros ſacra paterque tuos.
Omnia mentiris. nec enim tua fallere lingua
Incipit à nobis; primaque plector ego.
Si quæras, ubi ſit formoſi mater Iüli:

Occidit

ploratum ſit Æneam ante urbis Romæ primordium anno 400. eoque amplius in Italiam veniſſe. Carthago autem ante Romam annis 72. vel, ut aliis placet 97. condita eſt. Unde probabiliter colligitur Didonem ab Ænea nec amari, nec videri potuiſſe. *Ciof. Coacta mori.*] Hinc *Buchan. Epigr.* lib. 2.

Caſta, decens, generoſa animi, Phœniſſa peregi
Fœmina, magnanimis vix imitanda viris.
At, tu, ſacratam, Maro, labe adſpergere famam
Conaris, fama non ſine labe tua.

70. *Sanguinolenta.*] Utpote quæ tui cauſa ſe interfecerit.

71. *Quicquid, id eſt, totum merui.*] Puteaneus *Quid tanti eſt? totum* & emendatum poſtea, *totum.* quomodo & ſeptem alii. Jureti Excerpta, *Quid tamen eſt totum.* Latet mendum. *dicas* etiam pro *dices* Puteaneus, & quatuor alii, quod ſequens verſus requirit. & *cadent* Hafnienſis. *cadunt* duo alii. *Heinſius. Merui totum?*] Id eſt, jure patior.

73. *Da breve.*] Præſcribit modum petitionis ſuæ. dicit enim, ſe non petere ut Æneas perpetuo maneat, ſed tantum differat, donec ira ipſius Æneæ & pelagi aliquantulum fuerit remiſſa. *Breve ſpatium.*] Virgil. 4. Æneid.

Quò ruit? extremum hoc miſera det munus amanti:
Exſpectet facilemque fugam, ventoſque ferentes.
Tempus inane peto. requiem, ſpatiumque furori.

74. *Grande moræ.*] Senſus eſt, Hæc mora erit utilis, quia poſtea habebis navigationem tutam. *Via.*] Navigatio.

75. *Nec mihi tu parcas.*] *Tu cura* Puteaneus & alii nonnulli ex potioribus. Codices Andreæ Schotti in Obſervationibus *Nec mihi parcatur.* non invenuſte. quomodo & tres ex noſtris *Heinſius.*

76. *Titulum.*] Nomen & famam.

77. *Quid meruere.*] Scilicet ut ſubmerſionis periculo à te objiciantur. *Penates dii.*] Quos tecum, ut dicis, portas.

78. *Ignibus.*] Incendiis Trojanis.

82. *Nec incipit à nobis.*] Quia jam eſt aſſueta fallere alios.

83. *Si quæras.*] Probat quod alias deceperit. *Mater.*] Creuſa.

85. *Hæc*

Occidit à duro ſola relicta viro.
Hæc mihi narraras: at me movere merentem.
Illa minor culpa pœna futura mea eſt.
Nec mihi mens dubia eſt, quin te tua numina damnent.
Per mare, per terras ſeptima jactat hiems.
Fluctibus ejectum tuta ſtatione recepi,
Vixque bene audito nomine, regna dedi.
His tamen officiis utinam contenta fuiſſem:
Et mihi concubitûs fama ſepulta foret!
Illa dies nocuit, qua nos declive ſub antrum
Cæruleus ſubitis compulit imber aquis.
Audieram vocem; Nymphas ululaſſe putavi.
Eumenides fatis ſigna dedere meis.
Exige læſe pudor pœnas, violate Sichæo:

Ad

85. *Hæc mihi narrabas.*] *Narraras* meliores. *Hoc* etiam. quod non placet. ut nec *novere* pro *movere*. Sequenti verſu Puteaneus, pro *Illa* habet *Ure.*

Ure: minor culpâ pœna futura mea eſt. Ut Creuſam igne abſumtam illi oblique exprobret. Mezeriacus in Gallico ad has Epiſtolas commentario Puteaneum codicem minus diligenter viſus eſt conſuluiſſe. Septem libri *Inde minor.* duo, *Unde.* unus *Atque.* alius *Ipſa.* Videtur aliud quid latere. *Heinſius. Hæc*] Scil. Creuſam eſſe relictam. *At me movere.*] Alii *novere*: alii *movere* legendum putant, quaſi dicat, Narrabas mihi, Creuſam à te relictam: ſedego non ſolum fui tibi uxor, ſicut ipſa, ſed ego tibi præſtiti beneficia, unde majorem pœnam es daturus, quod me deceperis & dereliqueris, quam quod illam reliqueris. *Merentem.*] Id eſt, præſtantem tibì beneficia.

86. *Illa pœna.*] Quam tu dabis, & patieris propter Creuſam relictam.

87. *Quin te tua numina damnent.*] *Munera* multi ex ſcriptis. Puteaneus, *Quin te te munera damnant.* quod non aſſequor. De diis certe Æneæ comitibus jam ſupra egerat. *Heinſius.*

89. *Tuta ſtatione.*] Portum Carthaginenſem intelligit. *Ant.*

91. *His officiis.*] Scilicet quod te hoſpitio excepi, & regna dedi.

92. *Fama.*] Quæ jam ſparſa & vulgata eſt, me tecum concubuiſſe.

93. *Illa dies.*] Commemorat tempus, quo primum ſe cum Ænea commiſcuit. *Nocuit.*] Virgil.

Ille dies primus leti, primuſque malorum
Cauſa fuit.

Declive.] Id eſt, in ſpeluncam.

94.] *Cæruleus.*] Obſcurus. *Caruleus.*] Virgil. 4.

Olli cæruleus ſupra caput adſtitit imber.

Quem nigrantem dicit. lib. 4.

His ego nigrantem commiſta grandine nimbum
Deſuper infundam.

ſic & *cæruleæ naves*: quæ Homero *nigra* dicuntur.

95. *Audieram voces.*] *Vocem* meliores. *Heinſius. Audieram voces.*] Id eſt, clamorem. *Nymphas ululaſſe putavi.*] Virgil.

Summoque ulularunt vertice Nymphæ.

96. *Eumenides.*] Quaſi dicat, non fuerunt nymphæ, ſed furiæ, quæ ſigna dederunt. *Fatis meis.*] Id eſt, infelicitati.

97. *Exige.*] Non ad Sichæum, ut quidam male exiſtimant: ſed ad pudorem à

ſe

Ad quas (me miſeram !) plena pudoris eo.
Eſt mihi marmorea ſacratus in æde Sichæus :
Appoſitæ frondes velleraque alba tegunt.
Hinc ego me ſenſi noto quater ore citari :
Ipſe ſono tenui dixit, Eliſſa veni.
Nulla mora eſt; venio. venio tibi debita conjux :
Sed tamen admiſſi tarda pudore mei.
Da veniam culpæ; decepit idoneus auctor.
Invidiam noxæ detrahit ille meæ.
Diva parens, ſeniorque pater pia ſarcina nati,

Spem

ſe violatum, ſermonem convertit. *Pudor.*] Virgil.

Ante pudor, quam te violem, aut tua jura reſolvam.

Violate Sichæo.] *Sichæu* veteres omnes. quod notandum. *Heinſius.*

98. *Ad quem me miſeram !*] *Ad quas* ſcripti, ut de pœnis agat. bene. *Heinſius.*

99. *Eſt mihi.*] Dicit Dido ſe vocatam fuiſſe noctu à ſimulachro mariti, quod in domo colebat ſumma veneratione. *Sichæus.*] Virgil. 4.

Præterea fuit in tectis de marmore templum,
Conjugis antiqui, miro quod honore colebat,
Velleribus niveis, & feſta fronde revinctum.

100. *Oppoſitæ frondes.*] *Appoſitæ* quatuor libri. & placet. ſic *appoſita humus* ſuperiori epiſtola v. 26. ex membranis. Art. Am. lib. III. ex iiſdem,

Surgit & appoſitas agitato corpore frondes
Movit.

Noſter Faſt. III.

——— *Nymphas*
Hanc frondem cunis appoſuiſſe ferunt.

ita ſcripti. Faſt. IV.

Senſit & appoſitâ texit ſua corpora myrto.

quomodo meliores lib. Triſt. III. El. I.

Cur tamen appoſitâ velatur janua lauro.

quod & ibi codices emendatiores agnoſcunt. ſic *appoſita foliorum* quoque legendum puto apud Auſonium Perioch. Odyſſ. VI. Faſt. VI.

———*creſcebat imagine luctus :*
Donec eam appoſitis occuluere togis.

Sic ſcribendum opinor, non *poſitis.* Epiſtola OEnones.

Non ſic appoſitis vincitur vitibus ulmus.

Plura Epiſtola Deianiræ. ℣ſ. 60. & Amor. III. El. VI. *Heinſius. Vellera.*] Lanæ. *Tegunt.*] Ornant.

101. *Hinc.*] Ex illa æde. *Noto ore.*] Id eſt, notis verbis. Virg.

Hinc exaudiri voces, & verba vocantis
Viſa viri, &c.

102. *Eliſa.*] Hoc enim fuit prius nomen Didonis : nam poſtquam Carthaginem condidit, Dido appellata eſt : quod nomen lingua Punica ſignificat viraginem.

103. *Nulla mora.*] Dicit ſe paratam mori, ut ſit cum Sichæo : quod etiam libentius & celerius faceret, niſi pudicitiam amiſiſſet. *Hub.*

104. *Admiſſi.*] Impudicitiæ criminis. *Ant.*

105. *Da veniam.*] Ad Sichæum loquitur. *Idoneus.*] Cui credendum quiſque putaret.

107. *Diva parens.*] Enumerat ea quæ fecerunt fidem. *Diva.*] Non mortalis. *Pia ſarcina.*] Pium onus : id eſt, pater, quem humeris ſuis ſe geſtaſſe dicebat.

108. *Spem.*]

Spem mihi manſuri rite dedere viri.
Si fuit errandum, cauſas habet error honeſtas:
Adde fidem; nulla parte pigendus erit.
Durat in extremum, vitæque noviſſima noſtræ
Proſequitur fati, qui fuit ante, tenor.
Occidit internas conjux mactatus ad aras:
Et ſceleris tanti præmia frater habet.
Exul agor; cineresque viri patriamque relinquo:
Et feror in duras hoſte ſequente vias.

Appli-

108. *Spem.*] Neque videbatur, qui talia feciſſet, poſſe quenquam decipere.

109. *Si fuit errandum.*] Quaſi dicat, ſi ob ullam rem debui non ſervare quod Sichæo promiſeram: in hoc erravi. *Honeſtas.*] Probabiles.

110. *Adde fidem.*] Quam dedit mihi id eſt, adde quod mihi juravit. *Adde fidem.*] Si datam fidem ſervet. *Nulla parte pigendus erit.*] *Pigendus amor*, quatuor ſcripti. vide notas Epiſtola v. ℣. 44. *Heinſius.*

111. *Durat.*] Dicit ſe eſſe infœlicem uſque ad ultimum vitæ ſpiritum, & enumerat ſeriem ſuarum infœlicitatum. *Noviſſima.*] Ultima: id eſt, uſque ad mortem.

112. *Tenor fati.*] Ordo, & continuatio.

Illuxiſſe dies, aliumve habuiſſe tenorem
Crediderim. Virgil. 2. Georgic.

Et Ovid.

——*Inceptum peragit fortuna tenorem.*

113. *Occidit internas conjux mactatus ad aras.*] *In terras* Puteaneus cum aliis pleriſque. quinque libri *ad terras*. quatuor *in terris*. duo *in terra*. *externas* totidem. Mycillus *Herculeas* reponit. Forte reſcribendum *Hercêas ad aras*. Ara enim in interiori parte ædium dedicabatur Jovi Hercêo. Talis illa, ad quam à Neoptolemo interfectus eſt Priamus. Noſter in Ibide de Priamo,

Cui nihil Hercëi profuit ara Jovis.

atque ita paſſim, cum extrema Priami deſcribunt auctores. Heſychius, Ἕρκιον κύκλος αὐλῆς, οἰκία, τειχίδιον, στεφανὴ δώματος. Idem, Ἑρκίου Διὸς, τοῦ ἀσφαλοῦς ἢ τοῦ κατὰ τὴν οἰκίαν. ἔστι δὲ ἑρκεῖος Ζεὺς παρὰ Ἀθηναίοις. Vide & Harpocrationem in eadem voce, & Suidam, & Etymologici auctorem, & Euſtathium in Iliada atque Odyſſeam. Unde liquet Latine ſine diphthongo id nomen ſcribendum. Lucanus lib. IX. de Cæſare Troadem tranſeunte;

Herceas monſtrator ait, non reſpicis aras!

ubi pari modo quo Ovidius, *Herceas aras* dixit pro aris Hercei Jovis Feſtus: *Herceus Jupiter intra conſeptum domus cujuſque colebatur, quem & Deum penetralem appellabant.* Servius in lib. II. Æn. *Singula domus ſacratæ ſunt Diis, ut culina diis Penatibus, maceries, quæ ambit domum, Herceo Jovi.* Heinſius. *Occidit.*] Incipit enumerare infortunia, inter quæ primum ponit mortem mariti ſui Sichæi, quem miro amore dilexit. *Occidit.*] Petiit *Mactatus.*] Tanquam victima interfectus. *Internas ad aras,*] Id eſt, ante Deos penates. Virg. vide lib. 4. Æneid.

114. *Frater.*] Scilicet meus, quod magis eſt dolendum. *Præmia.*] Nomen & titulum.

115. *Exul agor.*] Narratio eſt reliquarum infœlicitatum. Expellor à patria. nam crudelitas fratris coëgit eam fugere, ſuadente Sichæi imagine, quæ Didoni noctu apparuit, & omne facinus Pygmalionis enarravit.

116. *Et feror.*] Amplificatio infœlicitatis: dicit enim ſe non habuiſſe locum certum, quo iret, neque etiam tuto navigaſſe. *Hoſte ſequente.* Id eſt, fratre

Pygma-

Applicor ignotis: fratrique elapſa fretoque,
Quod tibi donavi, perfide, littus emo.
Urbem conſtitui; lateque patentia fixi
Mœnia, finitimis invidioſa locis.
Bella tument: bellis peregrina & fœmina tentor:
Vixque rudes portas urbis & arma paro.
Mille procis placui: qui me coïere querentes
Neſcio quem thalamis præpoſuiſſe ſuis.
Quid dubitas vinctam Gætulo tradere Iârbæ?
Præbuerim ſceleri brachia noſtra tuo.
Eſt etiam frater; cujus manus impia poſſit
Reſpergi noſtro, ſparſa cruore viri.
Pone Deos, & quæ tangendo ſacra profanas:

Non

Pygmalione. *In duras hoſte ſequente vias.*] *In dubias vias*, Baſileenſis. ſic ſæpe alibi, ut & *fallaces vias*, quoties de mari agitur. *Heinſius.*

117. *Applicor ignotis.*] Puto Ovidium ſcripſiſſe, *Applicor his oris.* ut apud Virgilium,

——*Quæ vis immanibus applicat oris?*

Heinſius. *Elapſa.*] Clam & cum difficultate erepta.

118. *Emo.*] Sic legendum eſt in præſenti tempore, ſicut & ſupradicta verba: quod etiam ratio carminis exigit. *Hub.*

120. *Invidioſa.*] Quæ ſua magnitudine vicinis moverent invidiam.

121. *Bella tument.*] Hyarbas, quoniam contemnebatur ejus conjugium, bellum Carhaginenſibus minabatur: ut author eſt Trogus. *Virg.*

Quid bella Tyro ſurgentia dicam. Ant.

123. *Qui in me coiere querentes.*] Alii codices *me cupiere* vel *petiere.* ſed vera lectio eſt vulgata, ſi Τὸ *in* tollas ex auctoritate optimorum exemplarium. Refer autem *me* ad *querentes* non ad *coire. Coire* pro convenire. Met. VIII.

Lecta manus juvenum coiere cupidine laudis.

ut & illic ſcribendum. lib. XIV.

——*Coëunt, & ſaxa trabeſque Conjiciunt.*

Virgil. Æneid. VII.

Undique collecti coëunt, Martemque fatigant.

Faſt. IV.

Mille manus coëunt. Heinſius.

Querentes coiere.] Conſpirarunt in me non ſine querela, quoniam tua cauſſa contempti ſunt.

124. *Neſcio quem.*] Cum Æneam ſignificet, ignorantiam fingit, ut deteriora melioribus præpoſuiſſe videatur. *Ant.*

125. *Quid dubitas.*] Pietatem in Ænea deprimit: cum præſentibus periculis non modo bene meritam non eripiat, ſed in illa conjiciat. *Ant. Gætulo.*] qui imperat Gætuliæ, quæ eſt pars Africæ.

126. *Præbuerim.*] Pro præbebo. *Sceleri tuo.*] Ecce hoc verbo magis prohibet, quod videtur concedere. *Hubert. Noſtra brachia.*] Translatio eſt ab iis qui duello ſuperati, vincienda præbent membra.

127. *Eſt etiam frater.*] Pygmalion, inquit, paratus eſt ad exitium meum. *Ant. Cujus manus impia poſcit.*] *Poſſit* conſtanter libri veteres, quos ſequor. *Heinſius.*

128. *Sparſa.*] Fœdata. *Viri.*] Mariti mei Sichæi, quem interfecit.

129. *Profanos.*] Quia ab impiorum manibus Dei tangi indignantur.

131. *Si*

Non bene cæleſtes impia dextra colit.
Si tu cultor eras elapſis igne futurus;
Pœnitet elapſos ignibus eſſe Deos.
Forſitan & gravidam Dido, ſcelerate, relinquas;
Parſque tui lateat corpore clauſa meo.
Accedet fatis matris miſerabilis infans;
Et nondum nato funeris auctor eris.
Cumque parente ſua frater morietur Iüli;
Pœnaque connexos auferet una duos.
Sed jubet ire Deus. vellem vetuiſſet adire;
Punica nec Teucris preſſa fuiſſet humus.
Hoc duce (nempe Deo) ventis agitaris iniquis,
Et teris in rapido tempora longa freto.
Pergama vix tanto tibi erant repetenda labore,
Hectore ſi vivo quanta fuere forent.
Non patrium Simoënta petis; ſed Tybridis undas.
Nempe,

131. *Si tu.*] Senſus eſt, Dei nollent ſe eſſe liberatos ab incendio Trojano. *Si tu.*] Scilicet ſceleratus & impius. *Igne.* [Quia mallent ſe eſſe combuſtos, quam habere talem cultorem.

135. *Miſerabilis.*] Quia nulla culpa ſua morietur.

136. *Et nondum nati funeris.*] Scribe *nato*. ut ambiguitas vitetur. *Heinſius.*

137. *Frater Iuli.*] Qui erit ex te genitus, ſicut Iulus. *Cum ſua parente.*] Id eſt; mecum, quæ ſum mater ejus.

138. *Una pœna.*] Id eſt, una mors. *Connexos.*] Conjunctos, matrem ſcil. & filium.

139. *Sed jubet.*] Objectio, quam poſſet facere Æneas. *Deus.*] Mercurius. Vel certe Apollinem intelligit, cujus juſſu petebat Italiam: ut ipſe apud Virg. l. 4.

Sed nunc Italiam magnam Grinæus Apollo,
Italiam Lyciæ juſſere capeſſere ſortes.

141. *Hoc duce.*] Nempe Deo. Ironiam perficit. Si is eſſet Deus, inquit, quem ſequeris, non ſeptem annis per ſummas procellas vexatus Italiam quæreres. *Ant.*

143. *Tanto labore.*] Quanto petis arva aliena.

145. *Non patrium Simoënta petis, ſed Tibridis undas.*] Argentinenſis liber *bibis.* quomodo & Gronovianus pro diverſa lectione. Scribe *bibes.* Epiſtola Med.

Graïaque Phaſiacam turba bibiſtis aquam.

Art. Amand.

Sed neque Caucaſeâ doceo de rupe puellas,
Quaque bibant undas, Myſe Caice, tuas.

Virgilius,

Aut Ararin Parthus bibet; aut Germania Tigrim.

& alibi,

Qui Tiberim Fabarimque bibunt.

Claudianus,

——*Patriamque bibens Meotin Alanus.*

Exempla propemodûm infinita ex Græcis Latiniſque poëtis poſſent proferri, ſi liberet in re protritâ morari. Hoc primum. deinde optimus Puteaneus *Tybridas undas.* egregiè. ſic *Cephiſidas undas* noſter dixit libro primo Met. & Lucanus libro III. *Mæotidas undas*, ex veteri codice,

Nempe, ut pervenias quo cupis, hoſpes eris.
Utque latet, vitatque tuas abſtruſa carinas,
Vix tibi continget terra petita ſeni.
Hos potius populos in dotem, ambage remiſſa,
Accipe; & advectas Pygmalionis opes.
Ilion in Tyriam transfer felicius urbem:
Inque loco regis ſceptra ſacrata tene.
Si tibi mens avida eſt Belli, ſi quærit Iülus
Unde ſuo partus Marte triumphus eat;
Quem ſuperet, ne quid deſit, præbebimus hoſtem.
Hic pacis leges: hic locus arma capit.
Tu modo, per matrem, fraternaque tela ſagittas,
Perque fugæ comites Dardana ſacra Deos:

(Sic

Quaque fretum torrens Mæotidas egerit undas.

& *Garamantidas undas* l. IX. idem. *Heinſ.*

146. *Ut.*] Id eſt, quamvis. *Quo cupis.*] Scilicet ad Italiam. *Hoſpes.*] Novus, & advena.

147. *Utque latet refugitque tuas.*] *Vitatque tuas* Puteaneus & alii quidam. ſic Virgilio.

Italiam ſequimur fugientem.

abſtruſa etiam meliores. Alii aliter, eodem tamen omnes ſenſu hunc verſum libri exhibent. *Heinſius.*

148. *Seni.*] Vix ſenex in Italiam venies. *Ant.*

149. *Hos populos potius in dotem ambage remota.*] *Potius populos* cum quibuſdam lege, ut verſui conſulatur. *ambage remiſſa* deinde meliores. & *Pygmalionos* ſequenti verſu Puteaneus. ſic *incœptum opus remittere*, & *remittere cncœpta fila* noſter alibi. de quo diximus ad lib. II. Art. Am. v. 79. ſic Faſt. II.

—— *ſed verum ambage remota*
Abdidit, & dubio terruit ore virum.

ubi vetus liber *remiſſa* ſimiliter. pro *advectas opes* libri multi *adductas*. prima editio *aductas*. Scribo *avectas opes*. Heinſ. *Hos.*] Meos. *Remiſſa.*] Omiſſa. *Ambage.*] Circuitu.

150. *Opes Pygmalionis.*] Quas Pygmalion cupiebat & ſperabat.

151. *Ilion in Tyriam.*] Sic Virgil. I.

Ilium in Italiam portans.

In Tyriam urbem.] Id eſt, in Carthaginem, quam Tyriam à conditoribus appellavit. *Ilion.*] Id eſt, res Ilienſes, & eſto hujus loci rex.

152. *Inque loco regis ſceptra ſacrata tene.*] In Puteaneo totus hic verſus erat eraſus, ſed ſic ut liqueret ſcriptum fuiſſe *ſceptraque ſacra.* quod & in aliis plurimis extat. Reliqua à me legi non potuerunt. At Salmaſius monet à manu prima fuiſſe *Nomine coregis.* Unde is faciebat *Nomine cum regis.* Forte *Nomine & hanc regis.* Leidenſis *hancque loco.* Barberin. & Voſſ. *Inque locum.* Heinſius. *Sacra.*] Venerabilia: quia omnes reges erant ſacri.

155. *Quem ſuperet.*] *Quod ſupereſt* Puteaneus & alii ex melioribus. Forte *Quos ſuperet hoſtes.* Heinſius. *Nequid deſit.*] Id eſt, ut omnia habeas, ſcilicet regnum, & etiam opportunitatem victoriarum & triumphorum.

156 *Hic pacis.*] Id eſt, & paci & bello convenit. *Hic locus.*] Noſter.

157. *Tu modo per patrem.*] Imo *matrem* cum novem ſcriptis. De patre mox aget. Erfurtanus *per Venerem.* Heinſius. *Fraterna tela.*] Cupidinis, quem Æneæ fratrem diximus.

160. *Damni*

(Sic ſuperent quoſcumque tua de gente reportas,
Mars ferus & damni ſit modus ille tui,
Aſcaniuſque ſuos feliciter impleat annos,
Et ſenis Anchiſæ molliter oſſa cubent)
Parce precor domui, quæ ſe tibi tradit habendam.
Quod crimen dicis, præter amaſſe, meum;
Non ego ſum Phthias, magniſque oriunda Mycenis:
Nec ſteterunt in te virque paterque meus.
Si pudet uxoris; non nupta, ſed hoſpita dicar.
Dum tua ſit Dido, quidlibet eſſe feret.
Nota mihi freta ſunt Afrum frangentia littus:

Tem-

160. *Damni ſit modus ille tui.*] *Damnis tuis* Erfurtanus & alter Lovanienſis. rectius. *Heinſius. Tui damni.*] Id eſt, ultra illud bellum nullum unquam patiaris damnum.

161. *Suos annos.*] Natura vel fato ſibi deditos.

162. *Molliter.*] Talia enim mortuis precari ſolebant. *Cubent.*] Id eſt, quieſcant.

163. *Domui.*] Scilicet meæ. *Habendam.*] Poſſidendam.

165. *Non ego ſum Phthia.*] *Phthias* Puteaneus cum emendatioribus novem aut decem aliis. vere. fœmina Phthias & Phthiotis. Euripides Andromacha choro primo, nam apud alios vix occurrit:

Φθιὰς ὅμως ἔμολον ποτὶ σὰν Ἀσιήτιδα Γύναν.

Ad te Phthias ego quamvis Aſiatida veni. Heinſius.

Non ego.] Dicit ſe non fuiſſe hoſtem Trojani nominis, nec natam in locis hoſtilibus. *Phthia.*] Urbe Theſſaliæ, unde Achilles dicitur. Virg. 1 Æneid.

Cum domus Aſſaraci Phthiam, clarasque Mycenas.
Servitio premet.

166. *Nec ſteterant in te.*] *Steterunt* Puteaneus & Leidenſis. recte Virgil.

Obſtupui, ſteteruntque coma.

ſic *Quaeſierunt* Epiſtola OEnones ex veteri libro. & *Vagierunt* in Faſtis. ſic apud Statium Theb. III. v. 302. *Exciderunt.* Theb. v. 274. *Abſciderunt.* l. XII. v. 167. *Horruerunt.* Epiſt. Medeæ ex veteri libro,

Noſtin? an exciderunt mecum loca?

Epiſtola Hypermneſtræ ℣. 72. *Expulerunt.* Ep. Acontii. ℣. 242. & Art. Am. III. 405. *fuerunt.* & ℣. 188. *Exciderunt. Mollierunt* Amor. II. El. I. *Terruerunt.* lib. III. El. v. *profuerunt.* Remed. 263. *præbuerunt.* Ep. II. v. 141. *Contigerunt.* Faſt. I. v. 592. *Vagierunt.* Faſt. II. v. 505. *horruerunt.* Faſt. II. v. 502. *annuerunt.* Faſt. II. v. 497. *audierunt.* Faſt. III. v. 65. *finierunt.* Faſt. III. v. 231. *polluerunt* Faſt. III. quæ loca in vulgatis libris ſunt depravata. Plura alibi dicemus. *Heinſius*

167. *Si pudet uxoris.*] Id eſt, ſi pudet te habere me nomine uxoris. *Hoſpita dicar.*

——*cui me moribundam deſeris, hoſpes?*
Hoc ſolum nomen quoniam de conjuge reſtat.
Non jam conjugium antiquum, quod prodidit, oro.

168. *Quidlibet eſſe feret.*] *Quodlibet* Puteaneus & alii meliores. Propertius tamen,

Si cuivis nupta quidlibet eſſe licet.

ſed & ibi forte ſcribendum *quod libet.* Heinſius.

169. *Nota mihi.*] Arguit à natura maris Libyci, non eſſe nunc navigandum, ſed differendum. *Afrum frangentia littus,*] Alii *tangentia.* Puto ſcribendum *plangentia.* Epiſtola Herus,

Me

Temporibus certis dantque negantque viam.
Cum dabit aura viam; præbebis carbaſa ventis.
Nunc levis ejectam continet alga ratem.
Tempus ut obſervem; manda mihi; certius ibis:
Nec te, ſi cupies, ipſa manere ſinam.
Et ſocii requiem poſcunt, laniataque claſſis.
Poſtulat exiguas ſemirefecta moras.
Pro meritis, & ſiqua tibi debebimus ultro,
Pro ſpe conjugii tempora parva peto.
Dum freta miteſcunt, & Amor: dum tempore & uſu
Fortiter ediſco triſtia poſſe pati.
Sin minus; eſt animus nobis effundere vitam.
In me crudelis non potes eſſe diu.
Adſpicias utinam, quæ ſit ſcribentis imago!
Scribimus; & gremio Troïcus enſis adeſt:
Perque genas lacrymæ ſtrictum labuntur in enſem;
Qui jam pro lacrymis ſanguine tinctus erit.
Quam bene conveniunt fato tua munera noſtro!

In-

Me miſeram! quanto planguntur littora fluctu!

ubi etiam *franguntur* in veteri libro male. Fluctus enim à littore frangi potius poëtis dicuntur, quam littus à fluctibus. quomodo *fluctifragum littus* Lucretio. *fluctus plangentes ſaxa* apud eundem libro 11. *Heinſius.*

173. *Manda.*] Committe, & da hoc negotium.

174. *Nec te, ſi cupias, ipſa manere ſinam.*] *Si cupies ipſe*, meliores. *Heinſius.*

175. *Laniata.*] Ventis quaſſata.

177. *Debebimus ultra.*] *Ultro* Puteaneus & Argentinenſis. hoc eſt, ſi quid tibi debebimus, quod vincat mea beneficia. *Heinſ.*

179. *Dum freta miteſcunt. & amor dum temperat uſum. Fortiter ediſcam triſtia poſſe pati.*] *Ediſco* meliores omnes. hoc primum. Puteaneus deinceps priore verſu *dum temperet uſum.* ſed ſic ut in voce *uſum* priſca ſcriptura prorſus ſit eraſa. Unde Salmaſius teſte Mezeriaco,

Dum freta miteſcunt & amor [dum tempore & uſu
Fortiter ediſco triſtia poſſe pati.

Cui emendationi nos ſubſcribimus. nam & ex noſtris nonnulli *temperet uſum* vel *uſus.* Idem. *Miteſcunt.*] Fiunt tranquilla. *Ant. Et amor.*] Id eſt, dum aſſuetudine amor fit tolerabilis.

180. *Ediſco.*] Conſueſco.] *Tempore & uſu ediſco.*] Virgil. 4.

Dum mea me victam doceat fortuna dolere.

Triſtia.] Tui diſceſſus dolores. *Hub.*

182. *Diu.*] Quia cito moriar, & tua crudelitas non poterit nocere mihi mortuæ.

184. *Troicus enſis.*] Quem mihi reliquiſti. *Troicus enſis.*]

——*Non hos quæſitum munus in uſus.* Virgil. 4.

188. *In-*

Inſtruis impenſa noſtra ſepulcra brevi.
Nec mea nunc primo feriuntur pectora telo:
Ille locus ſævi vulnus Amoris habet.
Anna ſoror, ſoror Anna, meæ male conſcia culpæ,
Jam dabis in cineres ultima dona meos.
Nec, conſumta rogis, inſcribar Eliſſa Sichæi;
Hoc tamen in tumuli marmore carmen erit:
Præbuit Æneas & cauſam mortis & enſem.
Ipſa ſua Dido concidit uſa manu.

188. *Inſtruis.*] Ornas. *Hub. Brevi impenſa.*] Unius enſis munere. *Ant.*

189. *Nec mea nunc primum.*] *Primo telo* codex alter Regius, & Erfurtanus. placet. *Heinſ. Nunc primum.*] Quia etiam antea percuſſa ſum.

190. *Ille locus.*] Id eſt, pectus meum. *Virgil.*

Vulnus alit venis. Hub.

191. *Anna ſoror.*] Ad abſentem ſororem eſt apoſtropha, quam cum ſe vellet trucidare, ſub commento res magicas deferendi à ſe dimiſerat. *Male.*] In meum exitium. *Ant. Conſcia culpæ.*] Nam, ut eſt apud virg. ei amorem ſuum detexit; culpam dicit, propter fidem non ſervatam priori marito. *Culpæ.*]

Non licuit thalami expertem ſine crimine vitam
Degere more feræ. 4. Æneid.

192. *Ultima dona.*] Exequias, quæ & juſta dicuntur. *Hubertus. Ultima dona.*] Τὰ νόμιμα. Eurip. Helen.

Quiſquis honos tumuli, quidquid ſolamen humandi eſt,
—— qui ſolus honos Acheronte ſub imo eſt.
Virg. XI. Æn. Τὸ γέρας θανόντων. Hom.

193. *Nec inſcribar Eliſſa Sichæi.*] Scil. uxor. nam in mulierum epitaphiis ſcribebantur nomina maritorum ſuorum.

194. *Carmen.*] —— *Tumulo ſuperaddite carmen.* Virgil. Eclog 5. ubi, Serv. *Duos verſus carmen vocavit.* imo etiam unum verſum 3. Æneid. Sic Eurip. Troad. v. 1190. Epigramma vocat.

Τὸν παῖδα τόνδ' ἔκτειναν Ἀργεῖοί ποτε,
Δείσαντες. αἰσχρὸν τοὐπίγραμμ' ἐν Ἑλλάδι.

195. *Cauſam.*] Quia cepit. *Et enſem.*] Quia reliquit enſem, quo ſe interfecit. *Hub. Cauſam mortis.*] Ennianum commentum eſt. nam Dido non Æneæ cauſa ſe peremit, ſed cum à ſuis cogeretur Hyarbæ nuptias inire, tres menſes ad perficiendam rem petit. Conſtituto tempore, inſtructa pyra in eminentiori urbis parte, convocatoque populo, cum dixiſſet ſe ad virum ire, ſeipſa trucidavit: ut Trogus autor eſt.

195. *Ipſa per ſe concidit.*] Interfecit ſe, at tulit ſibi ipſa manus.

EPISTOLA VIII.

ARGUMENTUM.

Hermione, Menelai & Helenæ filia, à Tyndaro avo materno, cui domus ſuæ curam commendarat Menelaus, dum ad Trojam iret, Oreſti, Agamemnonis & Clytæmneſtræ filio deſponſata eſt; eandemque Menelaus, inſcius hujus rei, Pyrrho, Achillis filio quoque promiſit, qui ab excidio Trojæ, tandem reverſus Hermionem rapuit. Cum autem Pyrrhi connubium adverſus animum ſuum ſervaret, Oreſtiſque amorem anteferret, per internuncium clam eum monet, facile ſeſe poſſe vinculis Pyrrhi exſolvi. Quod etiam conſecuta eſt. Oreſtes enim, Ægyſthi & Matris Peracta cæde, furore liberatus & expiatus, Pyrrhum in templo Apollinis interfecit, & Hermionem ſuam recepit.

HERMIONE ORESTÆ.

[ALloquor Hermione nuper fratremque virumque,
 Nunc fratrem; nomen conjugis alter habet.]
Pyrrhus Achillides, animoſus imagine patris,
 Incluſam contra juſque piumque tenet.
Quod potui, renui; ne non invita tenerer;
 Cætera fœmineæ non valuere manus.
Quid facis, Æacide? non ſum ſine vindice, dixi:

Hæc

PRimum hoc diſtichon ab omnibus, quos vidi, libtis manu deſcriptis abeſt, niſi quod in uno meo matgini eſt àdjectus, & quidem manu recentiori. Videtur autem ejuſdem notæ eſſe, cum iis verſibus, quos initio Epiſtolæ OEnones & Didûs extare in nonnullis libris monuimus. *Heinſius.*

1. *Alloquor Hermione nuper fratremque Virumque.*
Nunc fratrem, nomen conjugis alter habet.]
Etiam hos verſus velut nothos rejiciunt, & omittunt: quod equidem miror, cum & propoſitionem epiſtolæ cum ſequentibus contineant, & iiſdem omiſſis epiſtola ipſa plane ἀκέφαλος relinquatur. Quare nos quidem Aldi auctoritatem ſequuti, apud quem idem epiſtolæ hujus principium eſt, integros ac ſuo loco immotos relinquimus. *Mic.*

3. *Pyrrhus Achilleides.*] *Achillides* bene Puteaneus. ſic Atrides, Ægides, Pelides, Belides, Phenides, Thelides, Driantides, Promethides, OEnides, Amphiaraides, & ſimilia apud noſtrum. *Heinſius*, *Animoſus.*] Animi vehementis, & elati ſpiritus. *Ant. Achilleides.*] Filius Achillis.

3. *Imagine patris.*] Virgil. *Inſtat vi patria Pyrrhus.*

5. *Renui.*] Id eſt, recuſavi.

6. *Cætera.*] Præter renuere. *Fœminea.*] Et ideo imbecilles. *Hub.*

7. *Æacide.*] Æacus Jovis & Æginæ Aſopi filius, ex Endeide Chironis tres filios habuit, Peleum, Telamonem, & Phocum. Ex Peleo & Thetide natus Achilles, qui Pyrrhum ex Deidamia Lycomedis, ut diximus, genuit. *Non ſum ſine vindice.*] Habeo qui poſſit me ex hac contumelia libetare. Vindex eſt, qui ſervili conditione homines in libertatem vindicat. *Ant.*

8. *Sub*

Hæc tibi ſub domino, Pyrrhe, puella ſuo eſt.
Surdior ille freto clamantem nomen Oreſtæ
Traxit inornatis in ſua tecta comis.
Quid gravius capta Lacedæmone ſerva tuliſſem,
Si raperet Grajas barbara turba nurus?
Parcius Andromachen vexavit Achaïa victrix,
Cum Danaus Phrygias ureret ignis opes.
At tu, cura mei ſi te pia tangit, Oreſte,
Injice non timidas in tua jura manus.
An, ſi quis rapiat ſtabulis armenta recluſis,

Arma

8. *Sub ſuo domino.*] Non ſub te, quia alterius jam ſum dicata connubio.

9. *Clamantem nomen Oreſtis.*] Puteaneus *Oreſtes.* Lege *Oreſtæ.* In Ibide ex ſcriptis,

Utque Agamemnonio vulnus dedit anguis Oreſtæ.

Oreſtes, Oreſtæ. Thyeſtes, Thyeſtæ. Geriones, Gerionæ. Pylades, Pyladæ. Triſt. lib. I. El. VIII. ex membranis.

De comite Argolici poſtquam cognovit Oreſtæ.

& Amorum lib. II. El. VI. ut optimæ membranæ,

Quod fuit Argolico juvenis Phocæus Oreſtæ.

apud Martialem duo veterrimi codices lib. VI.

Nec melior rhombus, turduſve dabatur Oreſtæ.

ſic & *Thyeſtæ* apud eundem alibi non uno loco. Idem lib. IX. Ep. II.

Quid quod nil unquam Pylades donavit Oreſtæ.

ita ſenſus jubet eſſe legendum. neque aliter veſtigia veterrimi codicis Puteanei: in quo *Pila donabitur eſſe.* vulgati *Pyladi donavit Oreſtes.* Pont. lib. II. El. III. cum optimo codice,

Adfuit inſano juvenis Phocæus Oreſtæ.

hinc & *Oreſta* non ſemel in quinto caſu apud noſtrum. At Patavinus liber habet *nomen Oreſti.* Quomodo Priſcianus, *Bootes*, *Bootæ*, & *Booti* ex Ciceronis Arateis notat, ut Ulyſſes. Ulyſſi, & ſimilia. Noſter in Ibin,

—— ſit quod Pelopea Thyeſtæ.

ita enim libri veteres poſtea, *referas exempla Thyeſtæ.* & *olla Thyeſtæ* apud Perſium. Hinc *Thyeſta.* in vocativo, ut apud Ciceronem Tuſculanis, & Senecam in Thyeſte ſæpe. ſic Idem Cicero *Philocteta* quoque iiſdem libris in vocativo. hinc *Philoctetæ fama* noſtro Pont. III. El. I. & *Philoctetæ crura* Propertio, & *Philoctetæ murus* Virgilio. ſic & *Polydecta* noſter ex auctoritate veterum codicum quinto caſu lib. V. Met.

—— O parvæ rector Polydecta Seriphi.

Geriones, Gerionæ. Virgil. lib. VIII.

Tergemini nece Gerionæ. ——

& apud Senecam Agamemnone, *Heſperium pecus Gerionæ.* ut illis locis legunt optimi Medicêi codices. Priſcianus Periegeſi, etiam ex veteri codice,

—— poſt fata perempti Gerionæ.

Heinſius.

10. *Inornatis.*] Solutis, & laceratis.

13. *Parcius.*] Modeſtius & mitius. *Victrix.*] Quæ juro victoriæ poterat eſſe ſævior. *Hub.*

14. *Cum Danaus.*] Id eſt, cum Troja igne Græco conſumeretur.

15. *Cura.*] Amor.

16. *Injice manus.*] Verbum eſt juris. dicitur enim *injicere manus*, qui nulla judicis auctoritate expectata, rem ſibi debitam vindicat. *In tua jura.*] Id eſt, in me vendicandam, quæ ſum tua.

Arma feras? rapta conjuge lentus eris?
Sit ſocer exemplo, nuptæ repetitor ademtæ:
Cui pia militiæ cauſa puella fuit.
Si ſocer ignavus vidua ſtertiſſet in aula;
Nupta foret Paridi mater, ut ante fuit.
Nec tu mille rates ſinuoſaque vela pararis;
Nec numeros Danai militis: ipſe veni.
Sic quoq; eram repetenda tamen: nec turpe marito,
Aſpera pro caro bella tuliſſe toro.
Quid, quod avus nobis idem Pelopeïus Atreus?
Et ſi non eſſes vir mihi, frater eras?
Vir precor uxori, frater ſuccurre ſorori:
Inſtant officio nomina bina tuo.
Me tibi Tyndareus, vita gravis auctor & annis,
Tradidit: arbitrium neptis habebat avus,

At

19. *Socer.*] Menelaus, pater meus, ſocer tuus. *Nuptæ.*] Helenæ matris meæ uxoris ejus. *Adempta.*] Raptæ à Paride.

20. *Cui pia.*] Hunc & ſequentem verſum codices plerique non agnoſcunt, ſed male. pro *vacua aula* tres libri *vidua*. Heinſius.

22. *Foret.*] Scilicet ſi fuiſſet lentus, & non curaſſet repetere eam armis.

23. *Non tu mille rates ſinuoſaque vela parabis.*] *Nec tu* meliores. deinde *pararis*. Puteaneus & Barberinianus. bene. *Heinſius.*

24. *Nec numerum Danai militis.*] *Numeros* Puteaneus, Gottorphianus & Ambroſianus. ſic *numeri militares* paſſim. *Gallicani numeri.* & *numeri Italici ac Illyrici* Ammiano. Tertullianus Apologetico. *Si hoſtes agere vellemus, deeſſet nobis vis numerorum & copiarum?* Caſſiodorus lib. 1. Hiſt. Tripart. *Romanorum cohortes nunc numeri vocantur. Numeri* Græcis σπεῖραι. Theophylactus in Acta Apoſtolorum Σπεῖρά ἐστιν ὃ καλοῦμεν τὸν Νούμερον. Sequenti verſu Τὸ *eſt* meliores non agnoſcunt. *Idem.*

25. *Sic.*] Scil. cum claſſibus, & numero militum, ſi opus eſſet.

27. *Quid? quod.*] Quod ſi jure conjugii nollet Oreſtes ipſam repetere, dicit, eum tamen id facere debere jure conſanguinitatis: erant enim Oreſtes & Hermione nati ex duobus fratribus. *Atreus.*] Pater dicitur fuiſſe Agamemnonis, patris Oreſtis, & Menelai patris Hermiones. *Pelopeius.*] Filius Pelopis, Pelops autem filius Tantali, genuit Atreum & Thyeſten. Atreus Agamemnona & Menelaum. Thyeſtes vero ex Pelope filia genuit Ægyſtum, qui poſtea adulter fuit Clytemneſtræ.

28. *Frater.*] Id eſt, patruelis. nam in hoc ſignificatu ſæpe ponitur & frater & ſoror. *Frater.*] Sic Ajax. 13. Metam. ℣. 31.

—— *Frater erat, fraterna peto.*

& deinde ℣. 41.

Nos inhonorati, & donis patruelibus orbi.

30. *Inſtant officio tuo.*] Id eſt, urgent te ita facere bina nomina, ſcil. & mariti & patruelis, ſive fratris.

31. *Tyndareus.*] Avus meus maternus: nam pater fuit Helenæ.

32. *Arbitrium.*] Poteſtatem. *Neptis.*]

Id

At pater Æacidæ promiſerat inſcius acti.
    Plus quo, qui prior eſt ordine, poſſet avus.
Cum tibi nubebam, nulli mea tæda nocebat:
    Si jungar Pyrrho, tu mihi læſus eris.
Et pater ignoſcet noſtro Menelaus amori.
    Succubuit telis præpetis ipſe Dei.
Quem ſibi permiſit, genero permittet amorem.
    Proderit exemplo mater amata ſuo.
Tu mihi, quod matri pater, es: quas egerat olim
    Dardanius partes advena, Pyrrhus agit.
Ille licet patriis ſine fine ſuperbiat actis;
    Et tu quæ referas acta parentis habes.
Tantalides omnes ipſumque regebat Achillem.
    Hic pars militiæ; dux erat ille ducum.

Tu

Id eſt mei, quæ nata ſum ex ejus filia. *Hub.*

33. *Inſcius acti.*] Me tibi nupſiſſe ignorabat Menelaus. *Ant.*

34. *Plus quoque qui prior eſt ordine poſſit avus.*] Puteaneus To *qui* non exhibet. deinde *poſſet* habet, ut & alii nonnulli. Lego:

Plus quo, qui prior eſt ordine, poſſet avus.

& *promiſerit* ſuperiori verſu. *Heinſius.*

36. *Læſus.*] Injuria affectus.

39. *Genero permittet amorem.*] *Concedet* plerique. *Heinſius. Genero.*] Tibi.

40. *Mater.*] Mea Helena. *Suo exemplo.*] Quia quod propter eam fecit pater, licebit tibi propter me facere.

41. *Tu mihi.*] Id eſt, ſicut pater meus eſt legitimus maritus matri meæ Helenæ, ita tu mihi. *Quas egerat olim.*] Id eſt, ſicut Paris non legitimus conjux erat matri meæ, ſed raptor: ita & Pyrrhus agit eas partes, ſcilicet, raptoris. *Quas geſſerat olim.*] *Egerat* repone ex optimo Puteaneo. *Heinſius.*

42. *Dardanius.*] Id eſt, Paris.

43. *Patriis actis.*] Sic Epiſt. 3.

Sic eat auſpiciis Pyrrhus ad arma tuis.

vide & Odyſſ. χ. ℣ſ. 505. Ubi Ulyſſ. Pyrrhi virtutes enarrat.

44. *Quæ referas.*] Id eſt, quæ poſſis memorare. *Facta parentis habes.*] Malim *acta* cum uno Vaticano. Met. XI.

———*Qui fortibus actis*
Acta patris vincet.

ut ibi habent præſtantiora exemplaria. Sequenti verſu Puteaneus, *ipſumque petebat Achillem.* quod non capio quid ſibi volit. *Heinſius.*

45. *Tantalides.*] Id eſt, Agamemnon. *Ipſum.*] Habet emphaſim hoc pronomen, quaſi dicat, etiam ipſum Achillem, quo Pyrrhus ſuperbit.

46. *Hic.*] Scilicet Achilles. *Erat pars militiæ.*] Id eſt, unus ex militibus & ducibus, qui erant ſub Agamemnone. *Ille.*] Agamemnon pater tuus. *Erat dux ducum.* Quia omnes duces ei parebant. *Hub.* *Dux ducum.*] Βασιλεύτατος. Iliad. I. ℣ſ. 69. & Sen. Agam. ℣ſ. 39. *Rex ille regum. Ductor Agamemnon ducum.* ὁ πανελλήνων ἄναξ. Eurip. Iph. in Aulid. Et Virgil. XI. *De Latino. Primus ſceptris.* Et Cicer. lib. 9. ad Famil. Epiſt. 14. *Quod ipſi agamemnoni, regi regum fuit honeſtum.*

48. *A Io-*

Tu quoque habes proavum Pelopem Pelopiſque parentem :
 Si melius numeres, à Jove quintus eris.
Nec virtute cares : arma invidioſa tuliſti.
 Sed tu quid faceres? induit illa pater.
Materia vellem fortis meliore fuiſſes :
 Non lecta eſt, operi ſed data cauſa tuo.
Hanc tamen impleſti; juguloque Ægyſthus aperto
 Tecta cruentavit, quæ pater ante tuus.
Increpat Æacides, laudemque in crimina vertit.
 Et tamen aſpectus ſuſtinet ille meos.
Rumpor; & ora mihi pariter cum mente tumeſcunt:
 Pectoraque incluſis ignibus uſta dolent.
Hermione coram quicquamne objecit Oreſti?

48. *A Iove quintus erit.*] Lege *ab Iove.* ſic alibi ſemper apud noſtrum in optimis membranis. monui Faſt. I. VI. 236. Superiori verſu *Pelopen* Græco more duo codices. *Heinſius. Quintus à Iove.*] Jupiter (ut diximus) Tantalum, Tantalus Pelopem, Pelops Pliſthenem, Pliſthenes Agamemnona, Agamemnon Oreſtem genuit. *Ant.*

49. *Invidioſa.*] Odioſum, quia interfeciſti matrem.

50. *Quid faceres.*] Quaſi dicat, nihil aliud quam quod feciſti. *Induit illa pater.*] Sic recte Puteaneus. reliqui cum vulgatis *patrem.* noſter lib. I. Art. Am.

Induit arma tibi genitor patriaque tuuſque. Heinſius.

Pater.] Pietas in patrem, ad vindicandam cædem ejus armata manu. vide hac de re Odyſſ. δ. & Odyſſ. α. Ἐκ γὰρ Ὀρέσταο τίσις ἔσσεται Ἀτρείδαο —— ἐπεὶ ἄν ἡβήσῃ. Vide porro Tragicos.

52. *Non lecta eſt.*] Excuſatio eſt, quaſi dicat, non ſponte, ſed coactus hoc feciſti. *Lecta.*] Id eſt, electa à te. *Sed data.*] Scilicet & ſcelere matris, & reſponſo oraculi. *Operi tuo.*] Id eſt, tuo facto, ſcilicet parricidio.

53. *Ægyſthus.*] Adulter matris tuæ. *Hub. Hanc tamen impleſti.*] Neceſſariam cauſam perfeciſti : hoc eſt, patris interitum vindicaſti. *Ant. Iugulo aperto.*] Sic Virgil. —— *Latus hauſit apertum.*

54. *Cruentavit.*] Cruore ſuo fœdavit. *Quæ pater tuus ante.*] Scilicet cruentaverat : id eſt, iiſdem tectis eum interfeciſti. quo ille patrem tuum interfecerat.

55. *Æacides.*] Pyrrhus, pronepos. Æaci : nam Æacus ejus proavus eſt. *Increpat.*] Scil. hoc factum tuum. *Laudemque.*] Id eſt, ultionem cædis paternæ, quæ tibi laudi eſt.

47. *Rumpor.*] Dolore.

58. *Uſta.*] Ardentia. *Ignibus incluſis.*] Indignationibus, quæ tanquam ignes latentes pectus meum urunt.

59. *Quiſquamne objecit Oreſti.*] Lege *quicquamne* cum tribus quatuorve. Leidenſis *quiſquamne objectet. Oreſta* præterea legendum. Niſi malis,

Hermione coram quiſquamne objectet Oreſten.

quod placet. Nam in Argentinenſi codice, *ſi quiſquam objecit Oreſtem. coram.* ut alibi Epiſtola Briſeïdis,

Neve meos coram ſcindi patiare capillos. Heinſius. *Quicquamne objecit.*] Pro quicquamne objiciet : id eſt, maledicet Oreſti in præſentia mea?

Nec mihi ſunt vires; nec ferus enſis adeſt.
Flere licet certe: flendo diffundimus iram:
  Perque ſinum lacrymæ fluminis inſtar eunt.
Has ſolas habeo ſemper, ſemperque profundo.
  Hument incultæ fonte perenne genæ.
Hoc generis fato, quod noſtros errat in annos,
  Tantalides matres apta rapina ſumus
Non ego fluminei referam mendacia cygni:
  Nec querar in plumis delituiſſe Jovem.
Qua duo porrectus longe freta diſtinet Iſthmos,

Vecta

60. *Nec mihi ſunt vires.*] Id eſt, nec poſſum ulciſci hanc injuriam.

61. *Flere licet certe. Flendo diffundimus iram.*] Sic diſtinguunt meliores. & *ſinum* ſequenti verſu iidem agnoſcunt. niſi malis *flere libet.* cæterum in Puteaneo eſt, *defundimus.* & recte forſan. hoc eſt effundimus, egerimus. vide quæ noto ad Epiſt. xv. ℣ſ. 13. Lib. IX.

——flendoque dolorem
Defudit miſeranda ſuum.

ſic & ibi forte ſcribendum. *defundere vinum.* Faſt. v. ℣ſ. 517. ubi plura. *Heinſ.* *Diffundimus.*] Quia (ut volunt Phyſici) plus lædit ira retenta & occultata, quam ſi fletu effundatur.

65. *Hoc generis fatum quod noſtros errat in annos.*] *Nam generis fato quod noſtros erat* Puteaneus. *fato* etiam alii nonnulli. pro *erat* forte *durat* vel *hæret* vel *perſtat* ſcribendum. & pro *Nam*, *Num.* Epiſtola IV.

Forſitan hunc generis fato reddamus amorem.

Heinſius.

Hoc generis fato.] Id eſt, hoc eſt infortunium domus noſtræ, quod etiam ad meam ætatem pervenit, ut ex gente noſtra omnes rapiamur à viris.

66. *Tantalides omnes.*] *Matres* ſcripti. hoe eſt matronæ vel nuptæ. ſic *Dardanides matres* Epiſtola Helenæ. *Troades matres.* Epiſtola Paridis. & *Phylaceides matres* Epiſtola Laodamiæ. & *Nyſiades matres* Epiſtola Sapphûs, & Met. XIII. & *OEbalides matres* ac *Italides matres* in Faſtis. lib. II. ℣ſ. III. Epiſtola Briſeidos,

Inter Achaïadas longe pulcherrima matres
In thalamos conjux ibit eatque tuos.

Vide notas ad ſequentem epiſtolam. ℣ſ. 73. *Heinſius.*

68. *In plumis.*] Id eſt, in forma cygni. Nam Jupiter captus amore Ledæ, uxoris Tyndari, converſus in cygnum, ad eam volavit: quæ, ut fabulæ tradunt: cum eum ſinu excepiſſet, dicitur ova in ejus gremio peperiſſe, ex quibus nati ſunt Caſtor & Pollux, Helena & Clytæmneſtra.

69. *Qua duo.*] Refert rapinan alterius. Hippodamia filia fuit Oenomai, regis Elidis & Piſæ: quam cùm ob egregiam pulchritudinem multi uxorem peterent, pater propoſuit procis hanc legem & duriſſimam conditionem, ut qui eam vellet, curſus certamine cum ea contenderet: & qui victus fuiſſet, capite puniretur: qui viciſſet, eam uxorem haberet. *Qua duo.*] Deſcribit itaque hic locum ubi rapta eſt Hippodamia: videlicet in Achaia quæ poſtea à Pelope, qui ibi regnavit, Peloponneſus, id eſt, Pelopis inſula dicta eſt. Nam, *Iſthmos*, eſt terra brevis inter duo maria. & ſunt duo Iſthmi celebres: unus in Achaia, de quo nunc loquitur: & alter in Thracia. *Freta diſtinet Iſthmos.*] *Deſtinat* vetuſtiores. quod peperam tam hic quam Epiſtolâ Medeæ illo verſu:

Qui-

Vecta peregrinis Hippodamia rotis.
Caſtori Amyclæo & Amyclæo Polluci
Reddita Mopſopia Tænaris urbe ſoror.
Tænaris, Idæo trans æquor ab hoſpite rapta,
Argolicas pro ſe vertit in arma manus.
Vix equidem memini: memini tamen. omnia luctus,
Omnia ſolliciti plena timoris erant.
Flebat avus, Phœbeque ſoror, fratreſque gemelli:
Orabat

Quique maris gemini diſtinet Iſthmos aquas,
Juretus ad Symmachum amplectitur. Quidem codices. *detinet, ſeparat* & ſimilia. ſed fruſtra. Statius Theb. VII.

—— omne quod Iſthmius umbo
Diſtinet, & rauca circumſonat ira Maleæ.

Avienus orbis deſcriptione,

Unus utramque ſalis fluctus ſecat, & procul unum
Diſtinet os ambas.

Lucretius lib. V.

Et mare quod late terrarum diſtinet oras.

Lucanus lib. IX.

—— vaſti plaga fervida regni
Diſtinet Oceanum.

Prudentius lib. II. contra Symmachum.

Omnibus in terris quas diſtinet Occidualis
Oceanus.

ſic veterrimus liber Bodleianus. noſter *in bivio diſtineri.* Remed. Amor.

Et tuus in bivio diſtineatur amor.

ita legit optimus codex. *Heinſius.*

70. *Vecta peregrinus.*] Omnium optime hunc locum explicat Parrhaſ. lib. 3. in Claud. de raptu Proſerp. *Cioſ. Rotis peregrinus.*] Id eſt, curru peregrino. nam, Pelops ex Phrygia venerat. Inde Ovid. lib. 2. *Triſt.* *Quid niſi Tantalides agitante cupidine currus, Piſaam Phrygiis vexit eburnus equis.*

71. *Caſtori Amyclæo.*] Dictum ſupra, Helenam in certamine palæſtræ à Theſeo raptam fuiſſe, quæ poſtea Caſtori & Polluci fratribus, eam bello repetentibus, reddita eſt. *Amyclæo.*] Ex Amyclis urbe Laconiæ. *Hub.*

72. *Tyndaris urbe ſoror.*] Puteaneus *Tænaris.*] tam hic quam ſequenti verſu. probe. Delectatur enim noſter hiſce oppoſitionibus. ut alibi,

Cum Danaus Phrygias ureret ignis opes.

&

Graiaque in Iliacis mœnibus uxor erat

quorum finis non eſſet. ſic *Tænaris terra* Ep. Paridis. & *Tænaris ora* Ep. Helenæ, *Tænariam maritam* Helenam quoque alibi vocat. *Heinſius.* *Urbe Mopſopia.*] Aphidnam Atticæ urbem intelligit, ubi ſervata eſt Helena à Theſeo rapta. Mopſopia Attica dicta eſt, à Mopſopo rege: ut Strabo teſtatur *Ant.*

73. *Tyndaris.*] Narrat ſecundam rapinam Helenæ, quæ à Paride rapta, & Trojam abducta, belli Trojani cauſa extitit. *Idæo hoſpite.*] Paride Trojano, quem illa hoſpitio acceperat. *Trans æquora ab hoſpite rapta.*] Lege *trans æquor.* Heinſ.

74. *Vertit.*] Movit.

75. *Vix equidem.*] Dicit ſe fuiſſe admodum parvam, cum mater ſua Helena rapta eſt.

77. *Flebat avus, flebatque ſoror.*] *Phœbique ſoror* Puteaneus & Junianus. Lege *Phœbeque.* Euripides Iphigen. non longe ab initio appoſite,

Ἐγένοντο Λήδᾳ Θεστιάδι τρεῖς παρθένοι,
Φοίβη, Κλυταιμνήστρα τ' ἐμὴ ξυνάορος,
Ἑλένη τε.

Phœbe ergo ſoror Helenæ. Veram quoque lectionem ſubodoratus eſt Meziriacus. *Heinſius.* *Avus.*] Tyndareus.

Fratreſ-

Orabat ſuperos Leda, ſuumque Jovem.
Ipſa ego non longos etiam nunc ſciſſa capillos
Clamabam, Sine me, me ſine, mater, abis?
Nam conjux aberat. ne non Pelopeïa credar,
Ecce Neoptolemo præda parata fui.
Pelides utinam vitaſſet Apollinis arcus!
Damnaret nati facta proterva pater.
Nec quondam placuit, nec nunc placuiſſet Achilli,
Abducta viduum conjuge flere virum.
Quæ mea cæleſtes injuria fecit iniquos?
Quod mihi væ miſeræ ſidus obeſſe querar?
Parva mea ſine matre fui; pater arma ferebat:
Et, duo cum vivant, orba duobus eram.
Non tibi blanditias primis, mea mater, in annis
Incerto dictas ore puella tuli.

Non

Fratreſque gemelli.] Id eſt, Caſtor & Pollux.

78. *Leda.*] Mater Helenæ. *Summque Iovem.*] A quo fuerat amata & compreſſa.

79. *Etiam nunc ſciſſa capillos.*] Lege *etiamnum.* ita in Metamorphoſi vetuſtiſſimi libri ſemper ſcribunt. Certe Farneſianus unus hoc loco *etiam tum.* Heinſius.

81. *Conjux.*] Scilicet matris meæ, id eſt, Menelaus. *Aberat.*] Iverat enim in Cretam. *Ne non.*] Id eſt, de genere Pelopis, nam dixit ſupra:

Tantalides matres apta rapina ſumus.

83. *Utinam vitaſſet arcus.*] Quia ſi viveret, culparet factum filii, quia alienam uxorem vult rapere. Apollinis autem arcus dixit, non quod revera Apollo eum ſagittis interemit, ſed quod in ejus templo ſit interfectus. *Apollinis arcus. Phœbe* ——

Dardana qui Paridis direxit tela manuſque
Corpus in Æacidæ ——

Virgil. 6. Æneid.

85. *Quondam.*] Abducta Briſeide ipſe flevit. *Ant.*

88. *Quodve mihi miſeræ.*] Scripti plerique *Quod mihi væ miſeræ.* & recte. quamvis Puteano obnitente. Epiſtola Briſeidis,

Hic mihi væ miſeræ concutit oſſa metus.

Epiſtola Cydippes,

At mihi væ miſeræ torrentur febribus artus.

In Ibide,

Tot tibi væ miſero venient taleſque ruinæ

Amorum lib. III. El. VI.

Huic ego væ demens narrabam fluminum amores.

ſic ſcribunt illic meliores libri. atque ita Comici ſæpe. Calpurnius Eclog. III.

Te ſine væ miſero mihi lilia nigra videntur. Heinſius.

91. *Non tibi.*] Dicit ſe caruiſſe iis jucunditatibus, quas aliæ habere ſolent in infantia, quæ & parentes delectant, & ab eis gremio tenentur. *Blanditias.*] Eurip. in Med.

Ὦ μαλθακὸς χρὼς, πνεῦμα δ' ἥδιστον τέκνων.

Et in Supplic.

Ἰώ, ἰώ, ποῦ δὲ πόνος ἐμῶν τέκνων
Καὶ φίλαι προσβολαὶ προσώπων.

99. Et

Non ego captavi brevibus tua colla lacertis:
Nec gremio ſedi ſarcina grata tuo.
Non cultûs tibi cura mei: nec pacta marito
Intravi thalamos, matre parante, novos.
Obvia prodieram reduci tibi; vera fatebor:
Nec facies nobis nota parentis erat.
Te tamen eſſe Helenen, quod eras pulcherrima, ſenſi.
Ipſa requirebas, quæ tibi nata foret.
Pars hæc una mihi conjux bene ceſſit Oreſtes:
Is quoque, ni pro ſe pugnet, ademtus erit.
Pyrrhus habet raptam reduce & victore parente:
Muneris hoc nobis diruta Troja dedit.
Cum tamen altus equis Titan radiantibus inſtat,
Perfruor infelix liberiore malo,

Nox

99. *Et tamen eſſe Helenen.*] *Te tamen* ſcripti. Sequenti verſu Leidenſis & Voſſianus cum Jureti Excerptis *quæ tibi nata foret*. Heinſius.

101. *Pars hac una mihi.*] Malim *ſors.* ſed obſtant libri. Mox *ni pro ſe pugnat* Puteaneus. & deinde *Pyrrhus habet raptam.* quod verum eſt. fruſtra vulgati *captam.* Heinſius. *Pars hæc.*] Enumeratis multis infœlicitatibus ſuis, dicit Hermione, ſe tantum fuiſſe fœlicem in hoc, quod Oreſtem conjugem ſortita ſit.

104. *Et minus à nobis diruta Troja fuit.*] Valde hic denuo turbant libri. Puteaneus,

Et minus à nobis diruta Troja dedit.

à pro *ab*, ut Argentinenſis & duo alii. quod eſſet,

Munus id ab nobis diruta Troja dedit.

Priſcæ editiones, Excerpta Jureti & ex noſtris multi,

Munus & hoc nobis diruta Troja dedit.

ſex alii,

Hoc munus nobis diruta Troja dedit.

alii tres,

Et munus nobis diruta Troja fuit.

alii aliter. Lego,

Muneris hoc nobis diruta Troja fuit,

vel, *dedit.* quanquam illud malo. Sic in Faſtis,

Gracia principium moris fuit.

ubi plura. Noſter Metamorph. lib. IX.

Hoc illi dederat Iunonia muneris Hebe.

Cicero lib. IX. Ep. famil. XIII. *Oro velis per te hoc muneris cum ipſis amicis hominibus tum municipio Caleno dare.* Faſt. IV. ex veteribus libris,

Hoc argumenti flamma Palilis habet.

ſic *hoc juris* bis terque apud Lucanum & noſtrum. vide quæ noto Amor. I. El. I. v. 5.

Nil mortalibus ardui eſt.

Horatio lib. I. Od. III. quomodo legitur in antiquiſſimis ſcriptis. infra Ep. XIV.

—— *parum facti ſanguinis.* ——

ex vetuſtis libris. & Faſt. I. v. 46. *idem officii.* ubi plura. *fuit munus.* ſic Remed. Amor.

Auxilium multis ſuccus & herba fuit.

quod non eſt mutandum. *Heinſius.*

105. *Cum tamen.*] Dicit, quod licet omni tempore ſit in mœrore, tamen minus angatur die, quam nocte. nam per totam noctem dicit ſe flere. *Inſtat altus.*] Id eſt, eſt in ſummo cœli.

160. *Malo.*] Id eſt, dolore. *Liberiore.* mitiore, & minus urgente me.

107. *Acer-*

Nox ubi me thalamis ululantem & acerba gementem
Condidit, in mœſto procubuique toro;
Pro ſomno lacrymis oculi funguntur obortis:
Quaque licet fugio; ſicut ab hoſte, virum.
Sæpe malis ſtupeo: rerumque oblita locique
Ignara tetigi Scyria membra manu.
Utque nefas ſenſi; malè corpora tacta relinquo:
Et mihi pollutas credor habere manus.
Sæpe Neoptolemi pro nomine, nomen Oreſtæ
Exit: & errorem vocis, ut omen, amo.
Per genus infelix juro, generiſque parentem,
Qui freta, qui terras, qui ſua regna quatit;
Per patris oſſa tui, patrui mihi; quæ tibi debent,
Quod ſe ſub tumulo fortiter ulta jacent:
Aut ego præmoriar, primoque extinguar in ævo;
Aut ego Tantalidæ Tantalis uxor ero.

107. *Acerba.*] Pro acerbe.

110. *Sicut ab hoſte viro.*] *Virum.* quat. ſcripti. & placet. *Heinſ. Virum.*] Pyrrhum.

112. *Scyria membra.*] Contumelioſe dictum eſt in Pyrrhum, qui in Scyro inſula natus eſt ex furtivo concubitu. *Ant. Scyria membra.*] Senec. Tro.

Hos Scyros animos. ——
Ex Virginis concepte furtivo ſtupro:
Et ex Achille nate, ſed nondum viro.

113. *Ut.*] Poſtquam ſenſi me tetigiſſe illum, quem nolebam.

115. *Nomen Oreſtis.*] *Oreſtes* unus Farneſ. etiam hic *Oreſta* reponendum. *Heinſ.*

117. *Per genus infelix juro.*] *Oro* Puteaneus & alii multi. ſed fruſtra. ſequenti verſu *qui ſua regna*, non *& ſua* meliores. quod ſequor. *Heinſ. Patrem generis.*] Id eſt, Jovem patrem Tantali: quia fuit frater patris mei. *Hub.*

119. *Quæ tibi debent.*] Nam fortiter patris necem ultus eſt Oreſtes, & matre Clytæmneſtra & Ægiſto trucidatis. *Ant.*

122. *Tantalidæ.*] Id eſt, tui, qui & ipſe es de eodem genere. Oreſtes interfecto Pyrrho, tandem recepit Hermionem, ex qua ſuſcepit filium nomine Oreſtem, à quo Oreſtæ populi dicti ſunt.

EPISTOLA IX.

ARGUMENTUM.

Herculem Jupiter ex Alcumenæ compreſſu, pro Amphitryone ſe gerens, ſuſcepit: quem Euryſtheus, rex Micœnarum, Junonis inſtructus dolis, ut ſic periret, ad labores arduos incitavit. Qui tamen ſemper victor evaſit. Verum enim, cæteris monſtris fortiter ſuperatis, amori mulieroſus ſuccubuit. Deianira, Oenei regis Calydonis filia, uxor ejus, tam illaudato Ioles amore offenſa, redigit illi ad animum ante partas honeſtates, præclaraque facinora, ut ad exemplum illorum ſuos jam mores æſtimet. Hæc autem ſcribenti nunciatur extrema Herculis calamitas, quam veſte Neſſi Centauri, virulento ſanguine tincta, ipſique à ſe miſſa, conciliaverat, cui ineſſe vim revocandi eum ab alienis amoribus credebat; graviſſimo igitur dolore oppreſſa, facinus ſuum purgare ſtudet: denique ſuſpendio finire cogitat.

Digitized by Google

DEIANIRA HERCULI.

GRatulor Oechäliam titulis accedere veſtris:
Victorem victæ ſuccubuiſſe queror.
Fama Pelaſgiadas ſubito pervenit in urbes
Decolor, & factis inficianda tuis;
Quem nunquam Juno, ſerieſque immenſa laborum
Fregerit; huic Iölen impoſuiſſe jugum.
Hoc velit Euryſtheus, velit hoc germana Tonantis:
Lætaque ſit vitæ labe noverca tuæ.
At non ille velit, cui nox (ſi creditur) una

Non

HUic denuo Epiſtolæ Puteani Excerpta & vetuſtæ editiones cum codice Regio ſequens diſtichon præfigunt,

Mittor ad Alciden à conjuge conſcia mentis
Littera, ſi conjux Deïanira tua eſt.

Heinſius.

1. *Gratulor.*] Lætor. *Oechaliam.*] Urbem Eubœæ, in qua regnavit Eurytus. Hanc expugnavit Hercules, propter Iölen ſibi negatam, & ejus fratres interfecit, atque (ut alii volunt) etiam patrem. *Veſtris titulis.*] Veſtris victoriis, & laudibus. *Titulis accedere noſtris.*] Nimis invidioſe profecto mariti titulos invadit & ſibi vindicat, quod Hipſipyle Medeæ ſupra objiciebat,

Adde quod adſcribi factis procerumque tuiſque
Se facit, & titulo conjugis uxor obeſt.

Recte igitur codices nonnulli *titulis veſtris.* ſic infra.

Ne videar titulis inſidiata tuis.

& Ariadne,

Non ego ſum titulis ſurripienda tuis.

2. *Victorem.*] Id eſt, te. *Victa.*] Scilicet Iolæ.

3. *Pelaſgiadas.*] Græcas.

4. *Decolor.*] Turpis. *Decolor.*] Sic Virgil. 8. Æneid.

Deterior donec paulatim & decolor ætas.

Ubi vide Serv. *Inficianda.*] Id eſt, neganda.

5. *Juno.*] Quæ ſemper conata eſt te opprimere. *Juno.*]

Rege ſub Euryſthæo, fatis Junonis iniquæ.

Virgil. 8. Æneid. ubi hæc omnia habentur.

Eſt vero, cur quis Junonem lædere nolit,
Offenſamque tremat, quæ proſum ſola nocendo.

Ovid. Metam. 2. v. 519. πολυμήχανος Ἥρη. Theoc. Id. 24. v. 13.

6. *Huic.*] Scilicet tibi. *Impoſuiſſe jugum.*] Id eſt, domuiſſe te. Eſt ordo: Fama decolor, &c. venit, Iolen impoſuiſſe jugum huic, quem Juno & immenſa ſeries laborum nunquam fregit.

7. *Hoc velit.*] Quaſi dicat, facis quod placet inimicis tuis, & gaudent quod à muliere ſis ſubjugatus. *Hoc velit.*] Virgil. 2. Æneid.

Hoc Ithacus velit, & magno mercentur Atridæ.

8. *Labe.*] Macula, turpitudine.

9. *At non ille venit.*] *Velit* legendum eſſe cum decem libris antiquis ſuperiora ſatis perſuadent. *Heinſ.* *At non.*] Increpat ipſum, quod non reſpondeat ſpei, quæ de eo fuit habenda, quia non una nocte generari potuit, ex quo debuit eſſe vitæ magis admirandæ. *Nox una.*] Hinc ὀψίγονος à Theocr. Idyll. 24. v. 31. dicitur. τριέσπερος Lycoph. Caſſ. vide Pind. Pyth. Od. 9. &c. Sed Seneca rectè: in Herc. Oet.

Falſa eſt de geminis fabula noctibus.
Materna culpa ceſſet, & crimen Jovis.

& in

Non tanti, ut tantus conciperêre, fuit.
Plus tibi, quam Juno, nocuit Venus. illa premendo
Suſtulit: hæc humili ſub pede colla tenet.
Reſpice vindicibus pacatum viribus orbem,
Qua latam Nereus cærulus ambit humum.
Se tibi pax terræ, tibi ſe tuta æquora debent:
Impleſti meritis Solis utramque domum.
Quod te laturum eſt, cælum prior ipſe tuliſti:
Hercule ſuppoſito ſidera fulcit Atlas.
Quid niſi notitia eſt miſero quæſita pudori,
Si cumulas turpi facta priora nota?
Tene ferunt geminos preſſiſſe tenaciter angues,
Cum tener in cunis jam Jove dignus eras?
Cœpiſti melius, quam deſinis. ultima primis
Cedunt: diſſimiles hic vir & ille puer.
Quem non mille feræ, quem non Stheneleïus hoſtis,

& in Herc. Fur.

—— *quid violas Jovem?*
Mortale cælo non poteſt jungi genus.

Et Ovid. Metam.

Jupiter aut falſus pater eſt, aut crimine verus.

12. *Suſtulit.*] Exaltavit. *Hæc.*] Scilicet Venus.

14. *Qua latam.*] Per totum orbem terrarum. *Nereus.*] Oceanus.

15. *Pax terræ.*] Terra pacata à te. *Tibi ſe tota æquora debent.* Scribe *tuta æquora.* domitis ſcilicet monſtris marinis. hinc *terrarum mariſque pacator* Senecæ de beneficiis dictus Hercules. *Heinſius.*

16. *Utramque domum Solis.*] Orientem & Occidentem.

17. *Tuliſti humeris.*] Suſtinuiſti. *Quod eſt laturum te.*] Quia tuis virtutibus es aſcenſurus cœlum.

18. *Hercule.*] Ferunt enim fabulæ, Herculem pro Atlante cœlum ſuſtinuiſſe: quod ideo fictum eſt, quia ei ſucceſſit in Aſtrologia. *Fulſit.*] Suſtentavit.

19. *Quid niſi.*] Senſus eſt, quid tibi comparaſti per hæc tua clara facta, niſi ut nunc magis cognoſcatur dedecus tuum? *Notitia.*] Cognitio. *Pudori.*] Dedecori tuo. nam quo aliquis clarior eſt, ſi quid turpe facit, eo magis cognoſcitur ejus turpitudo.

20. *Si cumulas ſtupri facta priora nota.*] Cum Regio codice ſcribendum videtur, *Si maculas ſtupri facta priora nota.* niſi quod *turpi nota* malim. vel *Si macula turpi facta priora notas*, quod eſt in aliis quibuſdam. nonnulli, *cumulus notat.* Vulgata minus eſt Latina. *Heinſ. Nota.*] Macula, vitio. *Stupri.*] Adulterii, & libidinis. ſi factis tuis prioribus claris & magnis, addis nunc turpitudinem libidinis.

21. *Tene ferunt.*] *Te* habet emphaſim, quaſi dicat, qui nunc es ita turpis & infamis. *Hub. Geminos angues.*] Plautino carmine notum eſt, infantem Herculem in cunis duos à Junone miſſos angues, apprehenſis utriuſque faucibus trucidaſſe. *Duos angues.*] —— αἰνὰ πέλωρα δύω. Theoc. Idyll. 24. ubi totam hanc fab. invenies.

22. *Dignus Jove.*] Ut Jovis filius diceꝛeris.

24. *Cedunt.*] Inferiora ſunt.

25. *Stheneleius hoſtis.*] Euryſtheum

Non potuit Juno vincere; vincit Amor.
At bene nupta feror; quia nominer Herculis uxor:
Sitque ſocer, rapidis qui tonat altus equis.
Quam male inæquales veniant ad aratra juvenci,
Tam premitur magno conjuge nupta minor.
Non honor eſt, ſed onus, ſpecies læſura ferentem:
Si qua voles apte nubere, nube pari.
Vir mihi ſemper abeſt; & conjuge notior hoſpes
Monſtraque terribiles perſequiturque feras.
Ipſa domo vidua, votis operata pudicis,
Torqueor; infeſto ne vir ab hoſte cadat.
Inter ſerpentes aproſque avidoſque leones
Jactor, & eſuros terna per ora canes.
Me pecudum fibræ, ſimulacraque inania ſomni,
Ominaque arcana nocte petita movent.
Aucupor infelix incertæ murmura famæ:
Speque timor dubia, ſpeſque timore cadit.

Ma-

Stheneli filium ſignificat, quem diximus certamina Herculi ſuperanda proponere ſolitum.

27. *Quia nominor Herculis uxor.*] *Nominer* Argentinenſis. quod requirunt ſequentia. *Heinſ. Nominor Herculis uxor.*] Sophocl. Trachin.

Ταυτ'. ἓν φοβοῦμαι, μὴ πόσις μὲν ἡρακλῆς
Ἐμὸς καλῆται, τῆς νεωτέρας δ' ἀνήρ.

29. *Veniunt ad aratra juvenci.*] *Veniant* Puteaneus. *Heinſ.*

31. *Species læſura ferentes.*] *Ferentem* meliores. *Idem.*

33. *Et notior conjuge.*] Quia video ſæpius hoſpites, quam maritum meum. *Hub.*

35. *Votis operata pudicis.*] *Studiis* Argentinenſis. ſic *ſtudiis operata Dianæ* Met. VII. & *ſtudioque operatus inhæſi.* lib. VIII. *Heinſius. Operata.*] Operari dicimur, cum ſacrorum myſteria tractamus. *Ant.*

38. *Jactor.*] Verſor. ſcilicet cogitatione, quia cogito hæc pericula, in quibus ille verſatur: & videor eſſe in eiſdem periculis, quod accidit amantibus. *Et haſuros cerno per oſſa canes.*] *Eſuros* eſt in multis codicibus. Puteaneus *haſuros terna per oſſa.* in uno Vaticano *eſuros cerno per ora.* Scribe, *eſuros terna per ora canes.* Cerberum intelligi. ſimiliter fere Seneca Herc. Fur. de eodem,

——vocis horrenda fragor
Per terna miſſus ora, felices quoque
Exterret umbras.

Met. x.

Terna Meduſai vincirem guttura monſtri.

Heinſius.

39. *Fibræ pecudum.*] Id eſt, exta quæ inſpicio, ut intelligam quid ſit de te futurum.

40. *Omniaque arcana.*] *Ominaque.* jam monuerunt alii. *Heinſ. Omniaque*] Auguria. *Movent.*] Terrent. me. *Hub. Arcana nocte.*] Quæ eſt maxima curarum nutrix.

41. *Aucupor.*] Diligenti inquiſirione ſcrutor. *Aucupor.*] Plaut. non invenuſtè, *auritas plagas.*

43. *Ma-*

Mater abeſt; queriturque Deo placuiſſe potenti.
  Nec pater Amphitryon, nec puer Hyllus adeſt.
Arbiter Euryſtheus iræ Junonis iniquæ.
  Sentitur nobis, iraque longa Deæ.
Hæc mihi ferre parum: peregrinos addis amores:
  Et mater de te quælibet eſſe poteſt.
Non ego Partheniis temeratam vallibus Augen,
  Nec referam partus, Ormeni nympha, tuos
Non tibi crimen erunt Theutrantia turba ſorores:
  Quarum de populo nulla relicta tibi.
Una recens crimen præfertur adultera nobis;
  Unde ego ſum Lydo facta noverca Lamo.
Mæandros, toties qui terris errat in îſdem,

Qui

43. *Mater.*] Scilicet tua Alcmena. Erat enim Deianira in Trachyne, ubi regnavit Ceix, quando ſcripſit hanc epiſtolam.

44. *Pater Amphitryon.*] Id eſt, quem cum Cephalo contra Theleboas & Thaphios pugnaſſe meminit Strabo. *Hyllus*] Filius Herculis ex Deianira, quos omnes in exilium miſerat Euryſtheus. *Ant.* *Hyllus adeſt.*] *Ilos* alter Lovanienſis. Lego *Hyllos*. Heinſ.

46. *Sentitur.*] Quaſi pernicioſus. Nam ſentimus proprie, quæ nos lædunt.

47. *Hæc me ferre parum eſt.*] *Hæc mihi ferre parum.* meliores. *Heinſ. Ferre hæc.*] Id eſt, pati hos dolores. *Peregrinos.*] Id eſt, peregrinarum mulierum.

49. *Augen.*] Fuit autem Auge, Alei regis Arcadiæ filia, ab Hercule compreſſa: ex quo gravida facta, peperit filium, qui poſtea Telephus dictus eſt. *Temeratam.*] Vitiatam. *Parthenius.*] Arcadieis.

50. *Ormeni nympha.*] Aſtydamiam dicit filiam Ormenii regis: quam cum Hercules dari ſibi conjugem petiviſſet, pater renuit, ſciens eum habere Deianiram. Hercules indignatus, regi bellum intulit: captaque urbe, ac rege interfecto, Aſtydamiam captam vitiavit, genuitque ex ea Cteſippum filium. *Diodor. lib.* 5.

51. *Nec tibi crimen erunt.*] *Non tibi* meliores. *Theutrantia turba.*] Quinquaginta Theſpii, Athenienſis filii, filias intelligit: quas Hercules una nocte ſtupravit, ex quibus 50. liberos genuit, qui Theſpiades ſunt cognominati. Turbam Teuthrantiam non à Myſiæ rege Teuthrante, ut aliqui putarunt, appellavit: ſed à Teuthranto Acticæ oppido. *Ant.*

53. *Una recens.*] Non de Iole intelligit, ſed de Omphale Lydorum regina: cui Hercules ita ſerviſſe dicitur, ut omnia faceret quæ imperaſſet. Ex hac genuit Hercules Lamum filium. *Refertur adultera nobis.*] *Refertur* multi ex ſcriptis. ſed *præfertur* legendum cum ſex codicibus. Deïanira de Iole ſimiliter apud Senecam Hercule Furente,

—— *capta prælata eſt mihi,*
Non præferetur.

Heinſius.

54. *Lydo.*] Ex Lydia: ut diximus. Lydi autem Populi Aſiæ, qui aliquando Mæonii dicti ſunt.

55. *Mæander toties qui terris errat in iſdem.*] *Ripis in iſdem* vetus editio. *terris toties qui volvitur iſdem* unus Vaticanus. *verſat in iſdem* prior Lovanienſis. alter *regnat in iſdem.* *Mæandros* etiam præſtantiores libri. quomodo & Met. l. 11.

Quique recurvatis ludit Mæandros in undis.

& lib.

Qui lapſas in ſe ſæpe retorquet aquas :
Vidit in Herculeo ſuſpenſa monilia collo ;
Illo, cui cœlum ſarcina parva fuit.
Non puduit fortes auro cohibere lacertos,
Et ſolidis gemmas appoſuiſſe toris.
Nempe ſub his animam peſtis Nemeêa lacertis
Edidit : unde humerus tegmina lævus habet.
Auſus es hirſutos mitra redimire capillos :
Aptior Herculeæ populus alba comæ.

Nec

& lib. VIII.

Phrygiis liquidus Mæandros in undis.

Lucanus lib. III.

Qua celer & rectis deſcendens Marſya ripis
Errantem Mæandron adit.

ubi perperam vulgo *erectu*. Vibius Sequeſter, *Mæandros Cariæ gentis Aſiæ. hic tam flexuoſus eſt, ut in ſeſe recurrat*. Cæterum codex Puteancus hunc verſum ita conſtituit,

Mæandros toties terris erratur in iſdem.

Recte, ſi *errator* reponas. At Scriverianus prior,

Mæander fluvii toties redeuntis eodem,

quomodo Byblis libro Met. IX. dicta,

Filia Mæandri toties redeuntis eodem.

tres alii codices non contemnendæ notæ,

Mæander qui ſe toties concludit in orbem.

Heinſius. *Mæander.*] Fluvius, ut Servius dicit, Cariæ, quæ eſt vicina Lydiæ. *Toties.*] Sæpius : quia ita flexuoſus eſt, ut in ſe videatur recurrere : unde obliquitates omnes, Mæandros, veteres appellarunt.

56. *Qui lapſas in ſe.*] *Laſſas* Puteaneus & alii nonnulli cum primis editionibus. pro *retorquet* vetus Scholiaſtes in Metamorphoſes, *recurvat*, agnoſcit, ut alibi,

Quique recurvatis ludit Mæandros in undis.

Heinſius.

57. *Monilia.*] Ornamenta muliebria. *Monilia.*] —— *Colloque Monile* —— *Baccatum*, Virg. Æneid.

58. *Illo cui calum.*] *Collo, cui calum* pro diverſa lectione unus ex noſtris. *Heinſius.*

59. *Auro.*] Manicis aureis, Phrygum Lydorumque geſtamen. *Ant.*

60. *Gemmas appoſuiſſe toris.*] Perperam Puteaneus & multi alii *oppoſuiſſe*. nec *impoſuiſſe* probum eſt quod alii exhibent. Vopiſcus in Aureliano. *Torquem brachialem & annulum apponat.* Ubi contraria ſententiâ *ne apponat* puto ſcribendum. ſic & Spartianus in Ælio Vero, *alas alicui apponere* dixit. Noſter initio lib. I. Faſt.

Menſibus antiquis appoſuitque duos.

ut illic legendum. & lib. II. Art. Amat.

—— *vix denique poſſunt*
Partibus obſcœnis appoſuiſſe manum.

Triſt. III. El. XIV.

Hoc quoque neſcio quid noſtris appone libellis,
Diverſo miſſum quod tibi ab orbe venit.

ut & illic recte libri veteres. Pont. III. El. III.

Appoſui ſenis te duce quinque pedes.

Plura dixi Ep. VII. v. 98. *Heinſius.*

61. *Peſtis Nemæa.*] Id eſt, leo Nemeæus quem interfeciſti in Nemæa ſylva : in cujus facti memoriam geſtas pellem ipſius leonis.

64. *Populus alba.*] *Alma* Puteaneus. ſed nil muta. ſuperiori verſu, *myrto redimire* pro *mitra* liber Hafnienſis, ut populus myrto opponatur. *Heinſ. Populus.*] Herculi ſacra, qua ſacrificantes huic deo coronabantur.

65. *Zona*

Nec te Mæonia, laſcivæ more puellæ.
Incingi zona dedecuiſſe putas?
Non tibi ſuccurrit crudi Diomedis imago,
Efferus humana qui dape pavit equas?
Si te vidiſſet cultu Buſiris in iſto;
Huic victor victo nempe pudendus eras.
Detrahat Antæus duro redimicula collo;
Ne pigeat molli ſuccubuiſſe viro.
Inter Ioniacas calathum tenuiſſe puellas
Diceris; & dominæ pertimuiſſe minas,
Non fugis, Alcide, victricem mille laborum
Raſi-

65. *Zona Mæonia.*] Omphales, cingulo fœmineo, more Lydio. *Ant.*

66. *Incingi zona dedecuiſſe pudet.*] *Putas* nonnulli. *putes* Leidenſis. certe *puduit* jam præceſſerat. Remed. Amor.

Et nihil eſt quod ſe dedecuiſſe putent.

ubi ſimiliter *pudet* in quibuſdam libris. Præterea *Mæoniam zonam* excerpta Douſæ, ut ſit Græciſmus. *Heinſ. Dedecuiſſe.*] Hercules enim ita Omphalæ deditus fuit, ut omnia quæ illa juberet, facerer. Et eum ſuo cultu inſtruxiſſe refert Ovid. 2. Faſt.

67. *Crudi.*] Violenti, & inhumani. *Diomedis equi.*] Vide hac de re Palæph.

68. *Humana dape.*] Hic Thrax tyrannus ſæviſſimus, humanis hoſpitum carnibus equos equaſque ſuas alebat, & capita ſuis rectis affigebat: quem Hercules interfecit, & eodem ſupplicio affecit, quo ille hoſpires. *Qui dape pavit equos.*] *Equas.* Puteaneus & tres alii. ſic infra,

Non hominum pingues cæde tacentur equæ.

Alii tamen equos fuiſſe contendunt. Vide quæ noto lib. IX. Met. v. 194. *Heinſ.*

69. *Si te vidiſſet.*] Buſyris rex Ægypti, ad provocandam Nili inundationem, hoſpites ſolebat immolare. Hoc genus ſacrificii primum expertus eſt in Thraſium, à quo ſibi monſtratum fuerat. Cum autem vellet immolare etiam Herculem, Hercules eum interfecit.

70. *Pudendus eras.* [Id eſt, fuiſſet ei pudori à te vinci. *Hub.*

73. *Mæonias inter.*] *Mæonia zona* paulo ante præceſſerat. quare *Mæoniæ puellæ* hic minus placent. *Inter Ioniacas* libri veteres. quo modo & Art. Amat. lib. II. v. 219.

Inter Ioniacas calathum tenuiſſe puellas
Creditur, & lanas excoluiſſe rudes.

Ubi tamen vetuſtiores libri *Ionicas inter.* Forte *Inter Ioniadas.* quomodo alibi, *Achaiades matres*, & *Pelaſgiades urbes*, & ſimilia. Stephanus in Ἰωνία, ὁ οἰκῶν ἴων καὶ ἴωνες καὶ ἰάς. Scribo καὶ ἰωνιάς. ſic *Pyrrhiades Methymniadeſque puellæ*, & *Lesbides & Sicelides* Epiſtola Sapphus, & Paridis Epiſtola *Dardanides nurus* v. 196. ubi plura. & *Argolides* Epiſtola Hypſipyles. v. 81. ubi etiam nonnihil dictum eſt. *Italides* & *Oebalides matres* in Faſtis. *Heinſius.*

74. *Dominæ.*] Omphales.

75. *Non pudet Alcide.*] Repone cum melioribus *Non fugis*, noto Græciſmo. ſic *fuge credere* apud Lucretium, *fuge quærere* & *fuge ſuſpicari* apud Horatium, ut & plura hujuſce notæ. Virgilius,

Mene igitur ſocium ſummis adjungere rebus,
Niſi fugis?

Statius, *Magnos fuge tangere manes.* Noſter triſt. IV. El. III. ex antiquis membranis.

Tempus ubi eſt, quo te (niſi ſi fugis illa referre)

Raſilibus calathis impoſuiſſe manum?
Craſſaque robuſto deducis pollice fila,
Æquaque formoſæ penſa rependis heræ?
Ah quoties, digitis dum torques ſtamina duris,
Prævalidæ fuſos comminuere manus.
[Crederis, infelix, ſcuticæ tremefactus habenis,
Ante pedes dominæ pertimuiſſe minas.]
Eximiis pompis præconia ſumma triumphi,
Factaque narrabas diſſimulanda tibi.

Sci-

Et dici memini, juvit & eſſe meum.
Heinſius.

76. *Raſilibus.*] Politis Virg.

Et torno raſile buxum.

77. *Deducis pollice fila.*] *Deducere* malim, ſi libri veteres aſſentiantur, & *rependere* ſequenti verſu. *Heinſius.*

78. *Æquaque formoſæ.*] *Famoſæ* Lovanenſis. ſic *famoſus Hymen* infra. ubi male turbant libri veteres. & lib. I. Amor. El. V. *famoſa Semiramis.* ut illic agnoſcit optimus liber. Martialis,

Coccina famoſæ ponas & hianthina mœchæ.

& alibi,

Subdola famoſæ moneo fuge retia mœchæ,

noſter lib. III. Am. El. V.

Deſit famoſus, qui notet ora, pudor.

ubi *famoſum pudorem*, pro re pudenda poſuit. & El. XIV.

Solaque famoſam culpa profeſſa facit.

Certe veriſimile non ſit, Deïaniræ laudatam eſſe à forma Iolen. OEnone de Helena ſupra,

Hærebas gremio turpis amica tuo.

pro *Æquaque penſa* Excerpta Puteani *Creſſaque. Craſſaque* vel *Groſſaque* multi. Regius. *Plenaque.* non male tres *Tu quoque.* duo *Et quoque.* Excerpta Jureti, Barberini & Voſſii codex *Et data penſa.* ſic Faſtorum lib. II.

Lumen ad exiguum famulæ data penſa trahebant.

Met. XIII.

—— Qui me data penſa trahentem
Matribus oſtendens Ithacis.

Briſeïs,

Nos humiles famulæque tuæ data penſa trahemus.

Triſt. lib. IV. El. I.

Cantantis pariter, pariter data penſa trahentis,
Fallitur ancillæ decipiturque labor.

Heinſius. *Rependis.*] Ad penſum reddis tu quoque, ſicut ancillæ.

81. *Habenis.*] Loris. *Hub.*

82. *Ante pedes dominæ.*] Hæc eadem fere totidem verbis habes ſupra v. 74. quare diſtichon hoc adulterinum eſſe opinor. quod in optimo Puteaneo, ut & ſequens, margini eſt adjectum, in ipſo contextu non apparet. *Heinſius.*

83. *Eximiis pompis præconia ſumma triumphi.*] *Eximiis pompis immania ſemina laudum* Puteaneus. at Scriverianus, *Eximias pompas.* in cæteris cum Puteaneo conſentiens. Excerpta Douſæ, *Exuviis poſitis.* Statius Achilleïde,

Quæ ſolitus laudum tibi ſemina pandere Chiron.

Claudianus III. Conſ. Hon.

—— hac ſeminia laudum,
Hæc exempla dabat.

Sed & hoc diſtichon ſuſpectum eſt. *Heinſ. Pompa.*] Τροπαιοφόρος πομπὴ, ἣν καλοῦσι Ῥωμαῖοι θρίαμβον. Halicar. 2. Quod de Romanor. Triumphali pompa. Hic intelligit victorias & laudes.

84. *Diſſimulanda.*] Quæ in eo habitu erant tacenda. *Ant.*

85. *Eliſos*

Scilicet immanes eliſis faucibus hydros
  Infantem cunis involüiſſe manum?
Ut Tegeêus aper cupreſſifero Erymantho
  Incubet, & vaſto pondere lædat humum?
Non tibi Threïciis affixa penatibus ora,
  Non hominum pingues cæde tacentur equæ?
Prodigiumque triplex, armenti dives Iberi

Ge-

85. *Eliſos faucibus hydros.*] *Eliſis* meliores. *Heinſius.* *Eliſis.*] Strangulatos, præfocatos. *Immaneis hydros.*] Maximos angues.

86. *Infantem nuda dilaceraſſe manu.*] *Infantem caudis involuiſſe manum* Puteaneus & alii plerique. Nonnulli,

Infantem cunis involuiſſe manum.

quidam etiam,

Infantem nuda dilaceraſſe manu.

Sed ſive *caudis* ſive *cunis* legas non refert, dum *Infantem manum* admittamus. Martial. lib. IX. Epiſt. LXXIV.

Effigiem tantum pueri pictura Camoni
Servat, & infantis parva figura manet.

ubi codex Thuaneus, *infantis manus.* Scribe *infantes manus.* Idem lib. XII. Ep. LXXXII.

Sint licet infanti ſordidiora ſinu:

Ut recte Puteaneus. *infantis ſinu* vulgo. Noſter IV. Faſt.

Tutus ut infanti vagiat ore puer.

Noſter Epiſtola Canaces,

Ipſa quoque infantes cum vulnere perſequar umbras.

quomodo & illic ſcribendum. ſic *infantes ſtatuas* Perſius & Horatius dixerunt. *infans pudor* eidem quoque Horatio. noſter Met. IV.

——*Infantia ſaxo*
Diſcutis ora ferox.

Faſt. VI.

Pectoraque exſorbent avidis infantia linguis.

In Ibide,

Gutturaque imbuerunt infantia lacte canino.

Involüiſſe etiam rectum, per ſynæreſin. Triſt. II.

Miror in hoc igitur tantarum pondere rerum
Unquam te noſtros evolüiſſe jocos.

Ep. Med.

——*Quæ diſpenſant mortalia fata ſorores,*
Debuerant fuſos evolüiſſe meos.

Faſt. VI.

——*creſcebat imagine luctus,*
Donec eam appoſitis involüere togis.

ſic reſcribo ex veſtigiis veteris libri. Epiſt. Hypſ.

——*immiſſaque vota timori*
Nunc quoque te ſalvo perſolüenda mihi.

Triſt. IV. El. VIII,

Ne temere in mediis diſſolüantur aquis.

Faſt. IV.

Longamque imprudens exſolüiſſe famem.

lib. V.

——*conſul cum conſule ludos*
Poſtumio Lænas perſolüere mihi.

Cæterum diſtichon eſt εἰρωνικὸν, quod loco interpolando cauſam dediſſe videtur. *Heinſius.*

87. *Tegæus.*] Arcadicus. *Erymantho.*] Monte Arcadiæ. illic enim interfecit aprum vaſtantem regionem.

88. *Incubat & vaſto pondere lædit humum.*] Puteaneus *Incubet* & *lædat.* optime. ut per interrogationem hæc dicantur. Sciolus tamen aliquis deleverat poſtea utrumque. *lædat* etiam Moreti liber. Gronovianus *pulſet.* non male. Scriverianus,

Incumbens vaſto pondere lædat humum?

Sequentia etiam per interrogationem ſunt legenda uſque ad v. 103. *Heinſius.*

91. *Prodigium triplex.*] Geryones, ut fabulæ tradunt, rex regnavit in Gadibus Hiſpaniæ, quem locum Erytheam ap-

Geryones; quamvis in tribus unus erat?
Inque canes totidem trunco digeſtus ab uno
Cerberos, implicitis angue minante comis?
Quæque redundabat fœcundo vulnere ſerpens
Fertilis, & damnis dives ab ipſa ſuis?
Quique inter lævumque latus lævumque lacertum
Præ-

pellant, quem tricorporem fuiſſe fabulantur, ditiſſimumque pecoris: quod Hercules eo ſuperato, in Italiam advexiſſe dicitur.

92. *In tribus unus.*] Virg. 8. Æneid.

Tergemini nece Geryonis, ſpoliiſque ſuperbus.

Et Lucret. 5. *Quidve tripectoр tergemini vis Geryonai.* Quo Plaut. alludit. Aulul. 3. 6. *Coquos cum ſenis manibus, genere Geryonaceo.* & Appollod. 1. τριῶν ἔχων ἀνδρῶν συμφυὲς σῶμα. & Eurip. Her. fur. —— τὸν τρισώματον —— βοτῆρ' Ἐρυθείας. Et Senec. ibid. *paſtor triformis littoris Tarteſſii.* Fuere autem tres fratres concordes. *Inſtin. lib.* 44. *c.* 4.

93. *In totidem canes.*] Totidem capita canina. *Ab uno trunco.*] Ab uno corpore. *Digeſtus.*] Diviſus. *Hub.*

94. *Cerberus.*] *Cerberos* Puteaneus. ut lib. VII. Met.

Cerberon abſtraxit.

ſic etiam Statius, & in Culice Virgilius. *Heinſius. Implicitis angue.*] Nam pro pilis angues habebat.

95. *Fœcundo vulnere.*] Quoniam ex una amputata naſcebantur geminæ cervices. *Ant. Quæque redundabat.*] Serpentem dicit Lernæam, ex cujus corpore centum prodibant ſerpentum capita & cervices, quarum ſingulis cæſis, duæ renaſcebantur. Hanc difficultatem Hercules arte ſuperans: Iolaum monuit, ut inciſam cervicem ſubito face lignea inureret, ne ſanguis efflueret. Hoc pacto ſuperata bellua, ſagittas ſuas eo ſanguine tinxit, quo illatum vulnus mortiferum redderetur. *Fœcundo vulnere.*] Horat. 4. Carm. Od. 4.

Non Hydra ſecto corpore firmior
Vinci dolentem crevit in Herculem.

θηρίον πολυκέφαλον, & Ovid. Metam. 9. ℣. 70.

Vulneribus fœcunda ſuis erat illa, &c.

—— *Bellua Lernæ* Virgil. 6. ubi vide Serv. *Redundabat.*] Validior efficiebatur.

96. *Et damnis ditior ipſa ſuis.*] Puteaneus & cæteri præſtantioris notæ, *damnis dives ab ipſa ſuis.* probe. Epiſtola Medeæ,

Ut caderet cultu cultor ab ipſe ſuo.

Laodamiæ,

Languida lætitia ſolvar ab ipſa mea.

Art. Am. lib. III.

——*quid aperto pectore in hoſtem*
Nitor, & indicio prodor ab ipſe meo?

Pont. III. El. III.

Diſcimulo perii ſolus ab ipſe meo.

In Ibide.

——*cui reddere vitam*
Urbe Coronides vidit ab ipſe ſua.

ſic bene libri veteres. mox,

Et læſus lingua Battus ab ipſe ſua.

Amor. lib. I. El. VII. cum optimis membranis,

Et valui pœnam fortis in ipſe meam.

Heinſius.

97. *Quique inter lævumque latus, lævumque lacertum.*] Ita aperte legitur in lib. Statii, & in utroque Vatic. vere. Egnatius legit, *dextrumque lacertum.* Quæro qui potuit Hercules Antæum dextro lacerto ſuſtuliſſe, & inter lævum latus eum, ut eſt in ſequenti carmine, ſuffocaſſe? Itaque legendum, ut dixi; hoc ſenſu. Antæum lævo brachio ſublatum & inter lævum latus ab Hercule ſuſtentatum: dextera autem illius fauces compreſſas fuiſſe. *Ciofan. Lævumque latus dextrumque lacertum.*] *Lævumque lacertum* Puteaneus cum cæteris præſtantioribus.

quo-

Prægrave compreſſa fauce pependit onus?
Et malè confiſum pedibus formaque bimembri
Pulſum Theſſalicis agmen equeſtre jugis?
Hæc tu Sidonio potes inſignitus amictu
Dicere? non cultu lingua retenta ſilet?
Se quoque Nympha tuis ornavit Iärdanis armis,
Et tulit è capto nota tropæa viro.
I nunc, tolle animos, & fortia geſta recenſe.
Quod tu non eſſes jure, vir illa fuit.

Qua

quomodo Naugerius & Ciofanus ex ſuis. *Heinſius.*

98. *Prægrave onus.*] Antæum ſignificat, quem altius ſublatum, ab Hercule, ne matris auxilium ſentiret, trucidatum diximus. *Ant.*

99. *Male confiſum pedibus.*] Quia velocitate ſua freti, effugere non potuerunt. *Formaque bimembri.*] Id eſt, humana & equina, in qua majus inerat robur. *Hub.* *Confiſum pedibus.*] Ablativ. ſic Metam. 9. vſ. 125. —— *ope fidis equina.* Et Cæſ. 3. Bel. Gall. *Natura loci confidebant.* Et Bel. Afric. plenè dixit *in illorum ſibi confidebat multitudine.* Et Cic. 5. Tuſcul. *corporis firmitate, aut fortunæ ſtabilitate confidere.*

100. *Agmen equeſtre.*] Centauros exprimit, qui ſuperna parte viri, inferna equi fuiſſe traduntur. Hos Hercules trucidavit cum in domum Pholi Centauri impetum facerent, ad odorem vini accurrentes, quod Dionyſius Pholo dederat, ut in adventum Herculis aſſervaretur. *Ant.*

101. *Sidonio.*] Id eſt, purpureo, qui mulieribus convenit.

102. *Num cultu.*] *Non cultu* præſtantiores. *Heinſ. Silet.*] Deberet ſilere præ pudore. *Cultu.*] Qui non decet. *Hub.*

103. *Iardanis.*] Omphale Iardani filia, quæ & clavam, & leonis pellem, & cætera Herculis arma geſtare voluit. *Ant.*

104. *Et tulit è capto nota tropæa viro.*] *Bina tropæa* unus Vaticanus & Baſileenſis & Gronovianus pro diverſa lectione exhibent, quod placet. quomodo & Erfurtanus, & Excerpta Voſſii. Alterum enim tropæum de amore ejus, alterum de ſpoliis hiſce tulit. Epiſt. Phædræ,

Theſides Theſeuſque duas rapuere ſorores.
Ponite de noſtra bina tropæa domo.

Remedio Amoris.

Vince Cupidineas pariter Parthaſque ſagittas,
Et refer ad patrios bina tropæa lares.

Epiſtola Helenæ,

Utque favet Cytherea tibi, quia vicit, habetque
Parta per arbitrium bina tropæa tuum.

Denique Epiſtola Cydippes,

Quid tamen huc venias? anne ut miſerabile corpus
Ingenii videas bina tropæa tui.

Superiori etiam verſu præſtantiores ſcripti *ornavit armis* pro *oneravit.* Cornelius Nepos Vita Hannibalis, *Elephantum ornatum homini inermi opponit.* qui & alibi *ornari* pro *armari* dixit. *Heinſius.* *E capto viro.*] Ex te, quem cepit, & triumphavit.

105. *I nunc.*] Increpatio eſt per irriſionem. *I nunc.*] Sic Virgil. VII. *I nunc, ingratis offer te, irriſe, periclis.* *Fortia facta recenſe.*] *Geſta* Puteaneus & alii quinque. *Heinſius.*

106. *Quod tu non eſſes.*] *Quem* Puteaneus. Forte *Quem.* Idem. *Quod.*] Scil. eſſe vir. *Tu non eſſes.*] Id eſt, eſſe deberes: quia melius eſſes fœmina, quam vir.

Qua tanto minor es, quanto te maxime rerum,
  Quam quos viciſti, vincere majus erat.
Illi procedit rerum menſura tuarum.
  Cede bonis: hæres laudis amica tuæ.
Pro pudor! hirſuti coſtas exuta leonis
  Aſpera texerunt vellera molle latus.
Falleris, & neſcis: non ſunt ſpolia iſta leonis,
  Sed tua tuque feri victor es; illa tui.
Fœmina tela tulit Lernæis atra venenis,
  Ferre gravem lana vix ſatis apta colum:
Inſtruxitque manum clava domitrice ferarum:
  Vidit & in ſpeculo conjugis arma ſui.

Hæc

107. *Qua tanto.*] Dicit quod quanto difficilius fuit Herculi vincere ſeipſum, quam eos quos vicit: tanto eſt Omphale eo major, quia vicit eum. *Hub.*

109. *Illi procedit.*] *Procedat* unus Vaticanus. ſimili modo apud Salluſtium. *Quippe benefacta mea rei publicæ procedunt.* *proh cedit* Puteaneus à manu ſecunda. tum ſequenti verſu Tò *eſt* tollit, ut & alii non pauci. *Heinſius.* *Menſura.*] Amplitudo rerum geſtarum. *Procedit illi.*] Ad Omphales laudem accedit.

110. *Cede bonis.*] Tuas laudes non jactites. Et eſt ab his tranſlatio quorum majus eſt æs alienum, quam ſumma: qui cum ſolvere nequeant, bonis cedunt. *Ant.*

111. *O pudor hirſuti coſtis exuta leonis Vellera.* [*Pro pudor* rectius quinque libri. ſic paſſim optimi auctores. Deinde *coſtas exuta* eleganti Græciſmo Puteaneus. *Heinſius.*

112. *Vellera.*] Pellis. Diximus ſupra ex pelle leonis Nemeæi Herculem feciſſe ſibi tegmen corporis. *Texerunt molle latus.*] Id eſt, fœmineum.

113. *Spolia.*] Dicit, illa pellis, qua illa induta eſt, non ſignificat quod tu viceris leonem: ſed quod illa te vicerit, & ex te ſpolia abſtulerit.

114. *Tuque fera victor es.*] *Feri* Puteaneus, & Gronovianus pro diverſa lectione. ſic lib. VI. Met. *Exiluiſſe ferum* pro equo. ℣ſ. 77. ubi plura. Met. VIII. *Ira feri mota eſt.* de apro Calydonio. &,

vixa ſub aure feri ſummum diſtrinxit arundo
Corpus.

quomodo Phædrus de cervo. lib. I. Fab. XII. v. 39. item de leone lib. I. Fab. XXI. XXXII. de apro LXII. mox, de eodem apro Calydonio noſter,

Immanemque ferum multa tellure jacentem
Mirantes ſpectant.

ſic ibi codex longe optimus. Auſonius Epiſt. V.

An ſpumantis apri curſum clamoribus urges,
Subſidiſque fero?

hinc *ferus aper* paſſim poëtis, & *ferox.* de quo Met. III. ℣ſ. 213. Met. XI. de lupo,

—— vaſtatoremque cruento
Ore ferum ſpectant.

de bubus Faſt. I.

Traxerat averſos Cacus in antra feros.

ut cenſeo legendum. *Heinſius.* *Feri.*] Leonis. *Illa tui.*] Scil. victrix. *Hub.*

116. *Gravem.*] Plenam.

117. *Clava.*] Hercules enim clava ad domandas feras uſus dicitur, quam Vulcanus ſimul cum thorace, ob meritum virtutis ei dediſſe dicitur.

119. *Li-*

Hæc tamen audieram: licuit non credere famæ.
  En venit ad ſenſus mollis ab aure dolor.
Ante meos oculos adducitur advena pellex:
  Nec mihi, quæ patior, diſſimulare licet.
Non ſinis averti? mediam captiva per urbem
  Invitis oculis aſpicienda venit.
Nec venit incultis captarum more capillis,
  Fortunam vultus faſſa tegendo ſuos.
Ingreditur latè lato ſpectabilis auro:
  Qualiter in Phrygia tu quoque cultus eras.
Dat vultum populo ſublime ſub Hercule victo:
Oecha-

119. *Licuit.*] Potui. *Fama.*] Quæ de rebus ſupradictis ferebatur.

121. *Advena.*] Peregrina. Et nunc Iolen intelligit. nam, ut ſupra vidimus, enumeravit mulieres, quas Hercules amavit: uſque ad Iolem, quæ fuit ultima.

123. *Averti.*] Amoveri à me. *Hub. Per urbem.*] Tirynthem, ubi Deïanira degebat.

125. *Nec venit incultis.*] Conjecturam firmat ſignis. paſſis enim crinibus reginæ ante triumphum incedebant captivæ. *Ant.*

126. *Fortunam vultus faſſa tegendo ſuos.*] Hic denuo codices antiqui mirum in modum à vulgata lectione diſcedunt. pro qua tamen cum alii nonnulli, tum Puteaneus ſtant, niſi quod in eo emendatum, *falſo tegente ſuam.* Quidam hoc uno à vulgatis differunt, quod *falſa* aut *feſſa* pro *faſſa* agnoſcunt. Major librorum pars,

Fortunam vultu faſſa tegendo ſuam.

vel *tegente.* alii,

Fortunam vultum faſſa tegendo ſuum.

vel *ſuam.* unus,

Fortunam vultu faſſa tegente ſuo.

unus Ambroſianus,

Fortunam vultu diſſimulante ſuam.

Plura hujus notæ qui vult, adeat Ciofanum. Gronovius Obſervat. lib. II. cap. XI. emendat,

Fortuna vultum faſſa tegendo ſuum.

ut in Ibide,

Fortuna faciens invidioſa tua.

& Triſt. III. El. VIII.

Adſtans fortuna forma verenda mea.

& Triſt. I.

His oro dicas inter mutata referri
Fortunæ vultum corpora poſſe meæ.

Quid ſi legas,

Fortunam vultu faſſa rigente ſuam.

vultu rigente, inculto, inornato. ſic Epiſt. OEnones, *ungue rigente* pro *rigido.*

Et ſecui madidas ungue rigente genas.

Scriptum videlicet *regente* fuerat. hinc *tegente* factum. Certe poſtremam ſyllabam in *tegendo* aut ſimilibus nuſquam corripit Ovidius. *Heinſius. Fortunam ſuam.*] Id eſt, adverſam. *Tegente vultus.*] Sicut illæ, quæ ſunt in tam miſera fortuna, facere ſolent.

127. *Ingreditur late multo ſpectabilis auro.*] Libri veteres *late lato ſpectabilis auro.* & recte. ut jam monui. *Heinſius.*

129. *Dat vultum populo ſublimis ut Hercule victo.*] *Sublime ſub Hercule victo* conſtanter ſcripti. quod cur rejiciamus, nihil cauſæ eſt. ſic *ſublime ferre*, pro *in ſublime* aut *ſublimiter* paſſim poëtæ. ita *ſublime ferri* Lucretio, & *ſublime volare. ſublime micare* Germanico in Aratæis. & Avieno, *ſublime erigi.* Multus eſt hac in voce Silius Italicus. *Idem. Dat.*] Oſtendit. *Sublime.*] Pro ſublimiter, id eſt, alte. *Hub. Sublime.*] Id non captivitatis, ſed faſtus & imperii ſignum eſt.

130. *Vi-*

Oechaliam vivo ſtare parente putes.
Forſitan &, pulſa Ætolide Deïanira,
Nomine depoſito pellicis, uxor erit:
Eurytidoſque Iöles, atque inſani Alcidæ
Turpia famoſus corpora junget Hymen.
Mens fugit admonitu, friguſque perambulat artus,
Et jacet in gremio languida facta manus.
Me quoque cum multis, ſed me ſine crimine amaſti:
Ne pigeat, pugnæ bis tibi cauſa fui.
Cornua flens legit ripis Achelous in udis,

Trun-

130. *Vivo parente.*] Incedit, ut ſi vivus pater Euritus, Oechaliæ triumphum duceret. *Ant.*

131. *Forſitan expulſa.*] *Et pulſa* Puteaneus. recte. lib. 11. Met.

Cur non & pulſa ducit Iunone?

Faſt. 111.

Pellitur Anna domo.

Triſt.

Pulſus Ariſtides non tamen urbe ſua eſt.

Fl. Vopiſcus in Carino, *Uxores ducendo ac rejiciendo novem duxit, pulſis pleriſque prægnantibus.* Heinſius. *Forſitan.*] Addit & aliud, quod ſit futurum turpius ipſi Herculi: quia fortaſſe pulſa ipſa Deianira, accipiet Iolen uxorem. Ordo eſt, Iole forſitan erit uxor, depoſito nomine pellicis. *Expulſa Deianira.*] Scil. me. *Ætolide.*] Nam Deianira ex Ætolia fuit.

133. *Eurytidos Ioles atque inſani Alcidæ.*] *Et inſani* Puteaneus aliique nonnulli. *Eurytidoſque* duo libri præterea Sequenti verſu rectius ſcripti plerique *junget Hymen* quam *jungit*, quia *uxor erit* præceſſerat. *Heinſius.*

134. *Hymen famoſus.*] Id eſt, matrimonium infame: quod erit, ſi me legitima uxore pulſa, concubinam duxeris. Nam *famoſus* ſemper in malam partem accipitur. *Junget corpora turpia.*] Id eſt, turpiter junget.

135. *Mens fugit.*] Id eſt, horret. *Admonitu.*] Id eſt, recordatione hujus facti, ne me relicta, aliam accipias.

137. *Me quoque.*] Sine crimine: quia amaſti me ut conjugem, non adulteram, aut concubinam. *Hub.*

138. *Pugnæ bis tibi cauſa fui.*] Primum cum Acheloo, deinde cum Neſſo Centauro, pro Deianira Hercules pugnavit.

139. *Rapidis Achelous in undis.*] *Ripis Achelous in imis* Puteaneus. ſed pro *imis* aliud quid à manu prima ſcriptum videbatur fuiſſe. Argentinenſis & meus, quem à Cl. V. Jacobo Mentelio donum accepi, *ripis udis.* quo alludit & Farneſianus unus, qui *ripis undis* habet. In ripa enim Achelous fluminis, non in ipſo flumine cum Hercule eſt luctatus. *Heinſius.* *Achelous.*] Cum eo Hercules pro Deianiræ conjugio pugnavit, primum ſub forma ſerpentis, deinde ut taurus, cui cornu Hercules perfregit: quod exceperunt Nymphæ, & rebus omnibus repletum, Cornucopiæ eſt appellatum. *Ant.* *legit.*] Collegit, quaſi fracta. *Achelous.*] Ideoque Hercules ταυροφόνος dicitur Theocr. Idyll. 17. Hanc fabulam complures celebrarunt poëtæ vide Metam. 9 ℣ſ. 80. ibique *Farnab. Sen. Herc. in Oeta.* Appollod. lib. 1. & alios. Achelous autem verè fuit fluvius, duobus alveis celebris. Hinc bicornis; Horat. 4. Carm. Od. 4. de *Aufido. ſic tauriformis volvitur Aufidus.* Dixerunt autem fluvios ταυρομόρφους, propter ſonitum, ſic Homer. de Scamandro. Iliad. φ. —— μεμυκὼς ἠΰτε ταῦρος. ℣ſ. 237. vide Ælian. lib. 2. περὶ ἀγαλμάτων ποταμῶν.

141. Se-

Truncaque limoſa tempora merſit aqua.
Semivir occubuit in letifero Eveno
  Neſſus; & infecit ſanguis equinus aquas.
Sed quid ego hæc refero? ſcribenti nuncia venit
  Fama, virum tunicæ tabe perire meæ.

Hei

141. *Semivir occubuit vi Lerniferoque veneno.*] Illud *vi* à correctoribus eſt. pro quo libri omnes antiqui *in* agnoſcunt. ſed & ridiculum *Lerniferum venenum.* quare enim *Lernæum* non dixit? Scripti nonnulli,

Semivir occubuit Lernæi tabe veneni.

vel *trajectus terga ſagitta.* Sed & hic interpolatores agnoſco. alii *in lethiferoque veneno*, idque aliquanto rectius, ut Naugerius quoque & Ciofanus obſervant. Puteaneus à ſecunda manu, *in lerniferoque veneno*, ſed à prima *in letifero eveneno.* Miror Scaligerum, Salmaſium, alios viros eruditos qui ante nos eo codice ſunt uſi, non vidiſſe veram lectionem, quæ minimâ mutatione eſt in promtu, ſi ſcribas,

Semifer occubuit in lethifero Eveno
Neſſus.

Semifer enim, quod eſt in tribus noſtris, præſtat *Semiviro.* De Eveno confirmant ſequentia, *& infecit ſanguis equinus aquas.* Etſi alii Neſſum in Eveno non occubuiſſe dicant, ſed vulneratum ſolummodo fuiſſe; quos inter & noſter Met. IX. & in Trachiniis Sophocles. Vibius Sequeſter, *Evenus Calydoniæ, ubi Hercules ſagittis Neſſum Centaurum interfecit.* Lucanus:

Et Meleagrêam maculatus ſanguine Neſſi
Evenos Calydona ſecat.

Idem mox,

Hoſpes & Alcidæ magni Phole; tuque
per amnem
Improbe Lernæas vector ſenſure ſagittas.

Cæterum Eveni vox Scholiaſtæ Statii etiam reddenda Theb. XI. ℣ſ. 238. *Hercules enim victo Acheloo Deianiram duxit uxorem, qui cum ad fluvium perveniſſet.* Lege *fluvium Evenum perveniſſet:* Apud Servium quoque lib. VIII. ℣ſ. 290. perperam deſideratur. Scriverianus codex *ſub lauriferoque veneno.* ut fortaſſe ſit ſcribendum *Centaurifero Eveno*, quomodo idem *Centaureus Lycormas* Statio eſt dictus lib. IV. Theb. Sed hoc in dubio facile reliquerim. Neminem autem poëſios utcunque peritum hiatus offendat iſte *lethifero Eveno*, qui meminerit iſtorum Virgilii, *Ionio in magno.* & ſimilium. Noſter hac ipſa epiſtola, *in cupreſſifero Erymantho.* &, *inſani Alcidæ.* quibus fulciendis Tò *que* inculcabant plerumque inſciti librarii. ut in antiquiſſimis etiam Virgilii exemplaribus eſt deprehendere. ſic apud Silium quoque peccatum lib. IV. ubi *Anienicolæ Catilli* ex Virgilii & Veteris libri auctoritate eſt reponendum. Sed manum de tabula. *Heinſius. Semivir occubuit.*] Neſſum Centaurum intelligit, quem Hercules trucidavit, cum in trajiciendo Eveno flumine Deianiræ vim inferre voluit. *Semivir Neſſus.*] Ἀνδρείῳ τύπῳ βέκρανος, quales vocat Eurip. in Ione. μιξοθῆρας φῶτας. Et in Anthol. *Græcor. Poet.*

Ὁ ταυρόκρανος, ἡ πλάνη τῶν σω-
μάτων,
Ὃς οὔτε βοῦς πέφυκεν, οὔτ' ἀνὴρ ὅλως.

Eveno.] Ἐπ' Εὐήνῳ τῷ ποταμῷ Νέσσον τιμωρούμενος. *Ad Evenum amnem Neſſum interfecit Hercules.* Pauſan. in Laconic.

144. *Virum tunicæ labe perire meæ.*] *Tabe* reponatur ex melioribus libris. quomodo & peccatum in Cydippes epiſtola. ℣ſ. 60. Seneca de Hercule. Medeâ,

Præbuit ſævis ſua membra flammis
Tabe conſumtus gemini cruoris.

gemini cruoris, Neſſei & Lernæi. Idem Hercule OEtæo,

Vt

Hei mihi! quid feci? quo me furor egit amantem?
  Impia quid dubitas Deïanira mori?
An tuus in media conjux lacerabitur Oeta?
  Tu ſceleris tanti cauſa ſuperſtes eris?
Si quid adhuc habeo facti, cur Herculis uxor
  Credar; conjugii mors mihi pignus erit.
Tu quoque cognoſces in me, Meleagre, ſororem.
  Impia quid dubitas Deïanira mori?
Heu devota domus! ſolio ſedet Agrios alto:
  Oenea deſertum nuda ſenecta premit.
Exulat ignotis Tydeus germanus in oris.
  Alter fatali vivus in igne fuit.

Exegit

Ut miſſa palla eſt tabe Neſſeâ illita.
Heinſius. *Tabe.*] Veneno. *Tunica mea.*] Diximus, per Licham puerum tunicam miſiſſe Deianiram, infectam Neſſeo ſanguine. *Ant.*

146. *Impia.*] Quæ virum interimere potuiſti. *Ant.*

147. *In media Oeta.*] In Oeta monte Theſſaliæ conſtructa fuit pyra. in qua Hercules combuſtus eſt.

148. *Tu ſceleris tanti cauſa ſuperſtes eris.*] *Viva ſuperſtes* Puteaneus & multi alii. Forte,
Tu ſceleri tanto viva ſuperſtes eris?
Heinſius.

149. *Et quid adhuc habeo facti.*] *Ei quid* Puteaneus. Lege, *Si quid. mors mihi pignus* poſt libri quidam, pro *mors mea.* Idem.

150. *Mors mihi pignus erit.*] Meo exitu fidem faciam, me Herculi nupſiſſe. *Ant.*

151. *Tu quoque.*] Ut videatur eſſe ſoror Meleagri: quia ſicut ille propter amorem Atalantæ mortuus eſt, ita ipſa propter amorem Herculis vult mori. *In me.*] Id eſt, in morte mea.

152. *Impia.*] Verſus intercalaris dicitur, quia ſæpe interponitur. ſicut apud Virgil.
Incipe Mænalios mecum mea tibia verſus.

153. *Heu devota domus.*] Deflet infœlicitatem ſuæ domus: ut oſtendat, ſe non debere dubitare, quin moriatur. *Hub. Solio ſedet Agrius alto, &c.*] Agrius poſt diſperſam Oenei domum. Ætoliæ regnum occupavit: eamque rem Deianira inter cætera mala & infortunia generis ac patriæ ſuæ recenſet. Fuerunt autem fratres Agrius, Melas, & Oeneus. *Micyl. Alto ſolio.*] Id eſt, quanto major fuit, tanto eſt infœlicior. *Solio ſedet Agrius alto.*] Scripti plerique *acrior.* Puteaneus *acrios.* quod eſt *Agrios.* reſtituendum idem nomen Pont. lib. III. El. IX.
Auctor opus laudat. ſic forſitan Agrius olim
Therſiten facie dixerit eſſe bona.
Ita enim Vaticanus liber. vulgati *Accius.* Fuit autem Therſitæ pater Agrius, ut illo loco dicetur. *Heinſius.*

154. *Deſertum.*] A filiis derelictum. *Longa ſenecta premit.*] *Nuda* libri veteres. & recte. ſic *inopem* alibi & *egenam* vocat *ſenectam.* Heinſius.

155. *Tydeus germanus.*] Frater meus. *Exulat Tydeus.*] Hic interempte Menalippo fratre in venatione, Argos ad Adraſtum fugit, ut diximus.

156. *Alter.*] Meleagrum ſignificat, quem Althea mater cum fatali ſtipite combuſſit. *Ant.*

157. *Ex-*

Exegit ferrum ſua per præcordia mater:
  Impia quid dubitas Deïanira mori?
Deprecor hoc unum, per jura ſacerrima lecti;
  Ne videar fatis inſidiata tuis.
Neſſus, ut eſt avidum percuſſus arundine pectus,
  Hic, dixit, vires ſanguis amoris habet.
Illita Neſsêo miſi tibi texta veneno.
  Impia quid dubitas Deïanira mori?
Jamque vale, ſeniorque pater, germanaque Gorge,
  Et patria, & patriæ frater ademte tuæ.
Et tu lux oculis hodierna noviſſima noſtris,
  Virque, (ſed ô poſſis!) & puer Hylle, vale.

157. *Exegit ferrum.*] Althea, cum pœnitentia duceretur, quod ſua culpa Meleager cecidiſſet, ſe ipſam trucidavit: ut Diodorus ſcribit. *Ant.*

160. *Ne videar thalamis inſidiata tuis.*] In Puteaneo vetus lectio erat eraſa, & repoſitum *titulis tuis.* quomodo & ſex alii. quatuor *fatis tuis.* ſex *noſtris toris.* tres *toris tuis*, duo *tuis toris.* priſca editio *totis toris.* Latet aliquid. *Heinſius.*

161. *Pectus avidum:*] Nimio amore inſanum. *Ant.*

162. *Vires amoris.*] —— *Velut irritamen amoris.* Ovid. Metam. 9.

Ἔϛαι φρενός σοι τȣ̃το κηλητήριον
Τῆς ἡρακλείας. Soph. Trach.

Et Juven. Sat. XI.

Irritamentum Veneris languentis.——

165. *Jamque vale.*] Laqueo parato ad interitum, jamjam peritura ſalutat ſuos. *Germanaque Gorge.*] Oenei filia ex Althea, & Deianiræ ſoror. *Ant.*

166. *Et patria.*] Scilicet Calydon. *Frater.*] Tydeu. *Tua patria.*] Qui es exul. *Patria frater ademte mea.*] *Tuæ* libri veteres majori ex parte cum Puteaneo. *Heinſius.*

167. *Tu quoque lux.*] *Et tu lux* ſcripti præter Argentinenſem, in quo *Nec non lux.* Idem. *Et tu lux.*

Φίλον τὸ φέγγος τȣ̃το τȣ̃ θεȣ̃, φίλον.

Eurip. Alceſt. Quod & Dido 4. Æneid. teſtatur,

Ter revoluta toro eſt, oculiſque errantibus alto
Quæſivit cælo lucem, ingemuitque reperta.

Ὅμως δὲ καὶ, πρὸς μικρὸν ἐμπνέουσ' ἔτι,
Κλέψαι προσαυγὰς βȣ́λεται τὰς ἡλίȣ.

Heu! quam ſuave eſt luce jam prona frui,
Seſeque clepere, & trahere vel brevem moram.

Et Ovid. Metam. 4. v. 144. Et Eurip.

Ψυχῆς γὰρ ȣ̓δὲν ἐϛι τιμιώτερον.

168. *Sed ô poſſis.*] Id eſt, utinam poſſis, ſcilicet valere. *Puer Hylle.*] Id eſt, filii Hylle. *Hubertus.*

EPISTOLA X.

ARGUMENTUM.

Minos Jovis & Europæ filius, Cretenſis rex, ob Androgeum filium ab Athenienſibus doloſe occiſum, illos tandem poſt acria bella coëgit, ut ſibi pœnas penderent, & quidem quotannis pueros ſeptem, & totidem virgines mitterent: ut Minotauro, quem arte Dædali Paſiphaë ex tauro genuerat, dum ejus maritus Minos cum Athenienſibus bellum gereret, devorandi traderentur. Cum vero ſors Theſeo contigiſſet, ab Ariadne edoctus eſt, quonam pacto, interfecto Minotauro, ex Labyrintheis ambagibus egrederetur, Errabunda regens tenui veſtigia filo: *ut ait Catullus. Theſeus autem Creta cum Ariadne & Phædra diſcedens, in Naxon inſulam delatus eſt: ubi à Baccho monitus, ut Ariadnen relinqueret. Qui Dei voce perculſus, altiſſimo ſomno ſopitam reliquit. Illa expergefacta hanc epiſtolam ſcripſit, in qua crudelitatem Theſei ac duritiem accuſans, immemorem beneficiorum eum appellat; poſt multas querelas rogat, ut converſa nave redeat.*

ARIADNE THESEO.

MItius inveni, quam te, genus omne ferarum:
  Credita non ulli, quam tibi, pejus eram.
Quæ legis, ex illo, Theſeu, tibi littore mitto:
  Unde tuam ſine me vela tulere ratem.
In quo me ſomnuſque meus male prodidit, & tu
  Per facinus ſomnis inſidiate meis.
Tempus erat; vitrea quo primum terra pruina
  Spargitur, & tectæ fronde queruntur aves.
Incertum vigilans, à ſomno languida, movi

The-

PRiſcæ editiones & codices nonnulli etiam hic copioſiores ſunt vulgatis, cum hanc Epiſtolam ſic exordiantur,

Illa relicta feris etiam nunc, improbe Theſeu,
Vivit: & hæc æquâ mente tuliſſe velis.

Ejuſdem nempe farinæ, cum iis quæ hic illic jam ante dedimus. *Heinſius.*

1. *Mitius inveni, quam te, genus omne ferarum.*] In tota epiſtola, perfidiæ eſt, & ſævitiæ expoſtulatio. *Ant. Genus ferarum.*] —— *Hyrcanæque admorunt ubera tigres.* 4. Æneid.

2. *Credita.*] Id eſt, commiſſa, tradita. *Pejus.*] Majori perfidia.

6. *Pro facinus.*] *Per facinus* ſcripti duobus recentioribus exceptis. In Ibide,

Per facinus ſoror eſt cui ſua facta parens.

Remediis Amoris,

Per facinus fieri non meruiſſet avis.

Faſt. 11.

——*Eripiam, dixit, per crimina vitam.*

quæ illic vera eſt lectio. *Heinſius.*

7. *Quo primum terra pruina.*] Matutinum crepuſculum ſignificat: quando terra levi rore madeſcit. *Vitrea pruina.*] Sic Senec. Hippol. a. 1.

—— *dum lex dubia eſt,*
Dum ſigna pedum roſcida tellus
Impreſſa tenet.

9. *Incertum vigilans an ſomno languida.*] Scripti omnes, *à ſomno.* Lego *ac ſomno*

Theſea prenſuras ſemiſupina manus.
Nullus erat : referoque manus, iterumque retento,
Perque torum moveo brachia : nullus erat.
Excuſſere metus ſomnum. conterrita ſurgo :
Membraque ſunt viduo præcipitata toro.
Protinus adductis ſonuerunt pectora palmis :
Utque erat è ſomno turbida, rapta coma eſt.
Luna fuit : ſpecto, ſi quid, niſi littora, cernam.
Quod videant oculi, nil, niſi littus, habent.
Nunc huc, nunc illuc, & utroque ſine ordine curro :
Alta puellares tardat arena pedes.
Interea toto clamanti littore, Theſeu,
Reddebant nomen concava ſaxa tuum :
Et quoties ego te, toties locus ipſe vocabat.
Ipſe locus miſeræ ferre volebat opem.
Mons fuit ; apparent frutices in vertice rari.

Nunc

ſomno languida. Incertum vigilans, dubie vigilans. Sic Statius Theb. v. qui hæc videtur reſpexiſſe,

Turbidus, incertumque oculis vigilantibus, hoſtem
Occupat. Heinſius.

10. *Theſea prenſuras ſemiſopita manus.*] Lego *ſemiſupina.* Ne bis idem dicat, utque metro conſulatur. prima enim in *ſopita* haud eſt ut poſſit corripi. Sarraviaꝰ certe pro diversâ lectione *ſemiſepulta.* uſus etiam eſt ea voce Martialis l. vi. ſic Amor. lib. i. El. xiv.

Purpureo jacuit ſemiſupina toro.

ex auctoritate meliorum codicum. Nam vulgati illic etiam ſimili prorſus modo peccabant. Art. Am. iii.

Cum jacet in dextrum ſemiſupina latus.

ubi etiam codices quidam *ſemiſopita.* Scribebant *ſopina* pro *ſupina.* hinc natus error. ſic libro i Art. Am. in veterrimo codice Oxonienſi,

——*ſive illa toro reſopina feratur.*

In Catalectis Scaligeri,

Et flectat niveum ſemiſupina latus.

Idem.

14. *Viduo.*] Derelicto à te marito meo.

15. *Sonuerunt.* Propter percuſſionem.

16. *Erat turbida.*] Id eſt, turbata, & incompta.

17. *Luna fuit.*] Splenduit clarè & plene. Sic Suet. in Cæſ. *ſeu ſol, ſeu imber eſſet.*

18. *Nil niſi littus habent.*] *Erat* tres ſcripti. ut Epiſt. Laod.

Et quod ſpectarem, nil, niſi pontus, erat.

Heinſius.

19. *Utroque.*] *Surſum, deorſum. ἄνω, κάτω περιπατῶν. Trepidari ſentio, curſari rurſum prorſum.* Ter. Hecyr. *Ut ille trepidabat, ut feſtinabat miſer.* Plaut Caſ. 2. 7. Vide & Epidic. 2. 2. v. 63. *Utroque.*] Huc & illuc. *Sine ordine.*] Id eſt, ſine ratione. *Sine ordine.*]

Et nunc huc, inde huc incertos implicat orbes
Turnus. Nec ſe currentem, nec ſe cognoſcit euntem: Virg. 12. Æneid.

23. *Toties locus ipſe vocabat.*] Quia Echo reddit eadem verba.

26. *Nunc ſcopulus.*] Excerpta Jureti cum aliis nonnullis *Hinc.* Voſſianus

I 2 *Huic.*

Nunc ſcopulus raucis pendet adeſus aquis.
Aſcendo; vires animus dabat: atque ita late
Æquora proſpectu metior alta meo.
Inde ego (nam ventis quoque ſum crudelibus uſa)
Vidi præcipiti carbaſa tenta noto.
Aut vidi: aut etiam, cum me vidiſſe putarem,
Frigidior glacie ſemanimiſque fui.
Nec languere diu patitur dolor. excitor illo,
Excitor; & ſumma Theſea voce voco.
Quo fugis? exclamo: ſcelerate, revertere, Theſeu.
Flecte ratem. numerum non habet illa ſuum.
Hæc ego. quod voci deerat, plangore replebam.

Ver-

Huic. quatuor *Hic.* Heinſ. *Adeſus.*] Corroſus, & cavatus. *Hub. Pendet ſcopulus.*] Mari imminens. *Ant.*

28. *Metior.*] Sequor. *Metior.*] Virgil. 6. Æneid.

Quantum acie poſſent oculi ſervare ſequentum.

& lib. 8.

——*Oculiſque ſequuntur.*
Pulveream nubem.——

& lib. 5.

Si modo rite memor ſervata remetior aſtra.

Senec. Troad. ——*& lentum Ilium*
Metitur oculis. ac decem tandem ferus
Ignoſcit annus.

29. *Quoque.*] Fuerunt enim crudeles, quia te cito auferebant. *Hubert.*

30. *Præcipiti.*] Toto velo ventos excepiſti, perniciſſime navigans. *Ant. Carbaſa tenſa noto.*] *Tenta* Puteaneus & alii nonnulli. ſic Met. XIII. ex veteri codice.

Jamque viam ſuadet Boreas, flatuque ſecundo
Carbaſa tenſa ſonant.

Ubi vulgati *mota.* Heinſius.

31. *Aut vidi, aut certe quia me vidiſſe putavi.*] Mire turbant hic denuo priſca exemplaria. Puteaneus hiatu relicto in illis, quæ legi non poterant

Aut vidi a.... jam quia me vidiſſe putarem.

Puto,

Aut vidi, aut quod erant quæ me vidiſſe putarem.

quo & alludunt tres alii codices in quibus,

Aut vidi, aut fuerant quæ me vidiſſe putarem.

multi libri,

——*Aut etiam cum me vidiſſe putarem.*

etiam non male. Alii aliter. ſed piget in his morari. *Idem. Aut etiam cum putarem me vidiſſe.*] Quia ſæpe ex affectu animi putamus nos videre ea quæ non videmus.

36. *Numerum ſuum.*] Id eſt, omnes qui in ea eſſe debent, deeſt enim Ariadne. *Hub.*

37. *Hoc ego quod voci deerat.*] *Hæc* Puteaneus & tres alii. diſtingue,

Hæc ego quod voci deerat, clangore replebam.

Sulpici. in Satyra:

Hæc ego: tum paucis Dea me dignatur & infit.

noſter Epiſtolâ Hypermneſtræ,

Hæc ego. dumque queror, lacrymæ ſua verba ſequuntur.

Amor. II. El. v.

Hæc ego: quæque dolor linguæ dictavit.

Remediis Amoris:

Hæc ego: movit Amor gemmatas aureus alas.

Similiter *ſed quid ego hæc?* de quo Epiſt.

Verbera cum verbis miſta fuere meis.
Si non audires, ut ſaltem cernere poſſes,
Jactatæ late ſigna dedere manus.
Candidaque impoſui longæ velamina virgæ,
Scilicet oblitos admonitura mei.
Jamque oculis ereptus eras: tum denique flevi.
Torpuerant molles ante dolore genæ.
Quid potius facerent, quam me mea lumina flerent,
Poſtquam deſieram vela videre tua?
Aut ego diffuſis erravi ſola capillis,
Qualis ab Ogygio concita Baccha Deo:
Aut mare proſpiciens in ſaxo frigida ſedi:
Quamque lapis ſedes, tam lapis ipſa fui.
Sæpe torum repeto, qui nos acceperat ambos;
Sed non acceptos exhibiturus erat.
Et tua, qua poſſum, pro te veſtigia tango;
Strataque, quæ membris intepuere tuis.
Incumbo; lacrymiſque toro manante profuſis,
Preſſimus, exclamo, te duo: redde duos.
Venimus huc ambo: cur non diſcedimus ambo?

Per-

piſt. xv. v. 207. *Heinſ. Plangore replebam.*] Cum à Clamore diſcederem, me ut in ſummo dolore fit, verberabam, *Ant.*

41. *Velamina candida.*] Lineum pannum.

46. *Poſtquam deſierant.*] *Deſieram* Puteaneus & quinque alii. *Heinſius.*

47. *Aut ego.*] Dicit quid egerit, poſteaquam non amplius vidir navem Theſei.

48. *Qualis.*] Dicit ſe ſic præcipitem cucurriſſe, ſicut currunt ſacerdotes Bacchi, cum Dei ſui numine ſtimulantur. *Bacchæ.*] —— Μιμαλλόνες Lycoph. Caſſand. Vel Mimallonides. Ovid.

Ecce Mimallonides ſparſis in terga capillis.

& Stat. 4. Thebaid. —— *Sciſſaſque Mimallones urſas.* Vide Lucian. in Dialog. Διόνυς. *A Deo Ogygio.*] Id eſt, Baccho, Thebano. Ogygius rex fuit Thebanorum.

49. *In ſaxo.*] In monte ſaxeo.

53. *Et tua quæ poſſum.*] *Qua poſſum* rectius Argentinus cum Jureti Excerptis. Epiſtola Laodamiæ, ut quidem libri meliores habent,

Qua poſſum ſqualore tuos imitata labores
Dicar.

ubi vide quæ noto. Art. Am. lib. II.

Corpora ſi nequeunt, qua poſſunt, nomina tangunt.

Heinſius.

55. *Incumbo toro.*] Virgil. 4. Æneid.

Incubuitque toro, dixitque noviſſima verba:
Dulces exuviæ, &c.

Vide & Argon. Apollon. 4. v. 26.

Κῦσε δ' ἑόν τε λέχος ——

Et Eurip. Alceſt.

Ὦ λέκτρον, ἔνθα παρθένει' ἔλυσ' ἐγὼ
Κορεύματ' ἐκ τοῦ δ' ἀνδρός.

Quæ

Perfide, pars noſtri, lectule, major ubi eſt?
Quid faciam? quo ſola ferar? vacat inſula cultu.
Non hominum video, non ego facta boum.
Omne latus terræ cingit mare. navita nuſquam:
Nulla per ambiguas puppis itura vias.
Finge dari comiteſque mihi, ventoſque, ratemque;
Quid ſequar? acceſſus terra paterna negat.
Ut rate felici pacata per æquora labar;
Temperet ut ventos Æolus; exul ero.
Non ego te, Crete, centum digeſta per urbes,
Aſpiciam, puero cognita terra Jovi.
Nam pater, & tellus juſto regnata parenti,
Prodita ſunt facto nomina cara meo.
Cum tibi, ne victor tecto morerere recurvo,
Quæ regerent paſſus, pro duce fila dedi.
Cum mihi dicebas, Per ego ipſa pericula juro,
Te fore, dum noſtrum vivet uterque, meam.
Vivimus: & non ſum, Theſeu, tua. ſi modo vivis,

Fœ-

59. *Qua ſola ferar.*] *Quo ſola* meliores. & *culto* pro *cultu* Puteaneus. Faſt. I.

Neve graves cultis Cerealia culta cavete
Agmine læſuro depopulentur aves.

Pont. lib. II. El. IX.

Vana laborantis ſi fallat culta coloni,
Accipiat gravidæ cur ſuis exta Ceres.

Ita vetus liber. Auſonius Epiſt I.

—— colui loca juncta ſuperbis
Urbibus, & latis hominum celeberrima cultis.

hinc *pinguia culta* apud Claudianum & Avienum deſcriptione orbis. Ammianus, lib. XIV. *Cultorum, ut putant, feracium multiplicantes annuos fructus.* Heinſ.

61. *Omne latus.*] Id eſt, omnem partem. *Navita nuſquam eſt.*] To *eſt* non agnoſcunt meliores. *Heinſius.*

64. *Finge.*] Id eſt, pone, ſeu fac.

65. *Ut.*] Id eſt, quamvis. *Labar.*] Id eſt, & celeriter eam.

66. *Temperet ventos.*] Id eſt, licet det mihi ventos ſecundos. *Æolus.*] Puteaneus *Eulos.* Lege *Æolos.* lib. XIII. Met.

Æolon ille refert Thuſco regnare profundo.

Heinſius.

68. *Cognita Iovi puero.*] Quia Jupiter illic nutritus eſt.

69. *Nam pater & tellus.*] Puteaneus ac alter Moreti, *At pater.* vetuſtior ejuſdem, *Et pater.* probe. *Heinſius.*

70. *Nomina chara.*] Scilicet pater & patria.

71. *Cum tibi ne victus.*] *Victor* Puteaneus & duo alii. ſuperato ſcilicet jam Minotauro. *Heinſius. Tecto recurvo.*] Periphraſis Labyrinthi.

73. *Tu mihi dicebas.*] *Cum mihi* præſtantiores. *Heinſius.*

75. *Si modo vivit Fœmina.*] *Vivis* iidem magno numero. ut ſe ipſam alloquatur. quod ἐμφατικώτερον, ad adfectus concitandos. ſic Triſt. lib. V. El. VII.

Vivit in his eheu tenerorum oblitus amorum,
Hos videt, hos vates audit, amice, tuus?
Atque utinam vivas, & non moriaris in illis!

Ita

Fœmina; perjuri fraude ſepulta viri.
Me quoque, qua fratrem, mactaſſes, improbe, clava.
Eſſet, quam dederas, morte ſoluta fides.
Nunc ego non tantum, quæ ſum paſſura, recordor;
Sed quæcumque poteſt ulla relicta pati.
Occurrunt animo pereundi mille figuræ:
Morſque minus pœnæ, quam mora mortis, habet.
Jam jam venturos aut hac, aut ſuſpicor illac,
Qui lanient avido viſcera dente, lupos.
Forſitan & fulvos tellus alat iſta leones.
Quis ſcit, an hæc ſævas tigridas inſula habet?
Et freta dicuntur magnas expellere phocas.

Ita optime liber antiquus. vulgo *vivat & moriatur* contra legem carminis. Ipſa Ariadna. Faſt. III.

Sorte tori gaudens, Quid flebas, ruſtica, dixit?
Utiliter nobis perfidus ille fuit.

non *flebam*, ut eſt in vulgatis. Epiſtola Hypermneſtræ. v. 14. *non es, quam piget eſſe piam.* ut quidem videtur ſcribendum. Remed. Amor.

Nona terebatur miſeræ via, videris, inquit,
Et ſpectat zonam pallida facta ſuam.

ſic vetuſtus codex. *Idem. Si modo vivis.*] Ad ſeipſam convertit ſermonem Ariadne, corrigens quod dixerat.

77. *Mactaſſes.*] Deeſt utinam. *Qua fratrem.*] Scil. mactaſti, hoc eſt Minotaurum.

79. *Quæ ſum paſſura.*] Mortem indicat, de qua forte deliberarat.

85. *Tellus alit iſta leones.*] *Alat* Puteaneus & Sarravianus. *Heinſius.*

86. *Quis ſcit an hac ſævas inſula tigres habet.*] Duo ſunt quæ in hoc verſu offendunt. Primo quod Latine vix dicitur, *Quis ſcit an habet*, ſed *an habeat.* Deinde quod poſteriorem in *tigres* corripiat, quæ Latina vox. nam quarto caſu Græco *tigridas* debuiſſet dixiſſe. Turbant vehementer libri veteres; ut de mendo dubium non ſit. Puteaneus,

Quis ſcit an & hac tigrides inſula habent.

alii plerique *ſævas tigrides inſula habet*, vel, *tigridas.* vetuſtior Moreti,

Quis ſcit an hac tigres inſula ſæva ferat.

meus, quem à Mentelio habui,

Quis ſcit an hac ſævas fert quoque terra tigres.

Sed hæc interpolatorum ſunt. Dicam quod ſentio. puto ultimam in *tigrides* aut *tigridas* ſyllabam abſorpſiſſe vocem, quæ ſequebatur, *Dia* videlicet, cujus gloſſema fuerit *Tò inſula.* Deinde pro *habet* exaratum primo corrupte fuiſſe *bacet* vel quid ſimile, unde *habet* ſit factum. Lego igitur,

Quis ſcit an & ſæva tigride Dia vacet.

ſic ſupra *vacat inſula cultu.* Met. I.

Iupiter ut vidit feſſam & cuſtode vacantem.

ita enim illic libri veteres. vulgati *carentem.* Sic quis meliora excogitarit, ei ego libens adſurgam & gratulabor. *Idem.*

87. *Expellere.*] Id eſt, ejicere in ſiccum. *Phocas.*] Id eſt, vitulos marinos. Nullum autem animal, teſte Plinio, graviore ſomno premitur. *Phocas.*] Virgil. 4. Georgic.

Sternunt ſe ſomno diverſæ in littore Phocæ.

Quarum peſſimus odor. Homer. Odyſſ. 8. ꝟ. 442.

Quid vetat & gladios per latus ire meum?
Tantum ne religer dura captiva catena;
Neve traham ſerva grandia penſa manu:
Cui pater eſt Minos, cui mater filia Phœbi:
Quodque magis memini, quæ tibi pacta fui.
Si mare, ſi terras, porrectaque littora vidi;
Multa mihi terræ, multa minantur aquæ.
Cœlum reſtabat. timeo ſimulacra Deorum.
Deſtituor rapidis præda cibuſque feris.

Sive

Φωκάων ἁλιοτρεφέων ὀλοώτατος ὀδμή.

Unde etiam Ovidio deformes dicuntur. Metam. 1.

Nunc ibi deformes ponunt ſua corpora Phocæ.

Et Virgil. 4. Georgic.

——*immania cujus*
Armenta, & turpes paſcit ſub gurgite Phocas.

88. *Quis vetat & gladios.*] Leve eſt quod dicam, dicendum tamen, reponi nimirum debere vel contra codices vetuſtos, *Quid vetat.* Amor. 1. El. VII.

Quid vetat & nervos magicas torpere per artes?

libro III. Art. Am. cum veteri codice,

Quid vetat appoſito lumen de lumine ſumi?

&,

Quid vetat à magnis ad res exempla minores
Sumere?

ubi ſimiliter peccant ſcripti plerique. lib. 1. Faſtor. cum optimo Vaticano,

Quid vetat & ſtellas, ut quæque oriturque caditque
Dicere?

lib. II.

Quid vetat Arcadio dictos à monte Lupercos?

& lib. III.

——*quid enim vetat inde moveri?*

Triſt. 1. El. II.

Quid vetat irato numen adeſſe Deo?

ut libri veteres gnoſcunt. lib. V. El. 1.

——*quis te mala ſumere cogit?*
Aut quid deceptum ponere ſumpta vetat?

ſic Vaticanus. atque ita apud Petronium legerim,

Nam quis concubitus, Veneris quis gaudia neſcit?
Quid vetat in tepido membra calere thoro?

Neque aliter Horatius ac reliqui optimæ Latinitatis auctores. Sic & *Quid prohibet* dicebant potius quam *Quis.* Ep. Helenæ ex fide veterum librorum,

Quid prohibet raris nomen ineſſe meum?

ſic & apud Petronium legatur, *Cæterum Licas ut Tryphænæ ſomnia expiavit, Quid, inquit, prohibet navigium ſcrutari?* Idem. *Habes tu quidem fratrem. ſed quid prohibet & ſororem adoptare?* ita & Virgilius. Apud Auſonium tamen Epiſt. XXV. circumfertur,

Quis prohibet, ſalve atque vale brevitate paratâ.

Heinſius.

90. *Ne traham.*] Ex colo deducam. *Penſa.*] Lanas ad penſum datas. *Penſa.*]

——πρὸς ἄλλης ἱστὸν ὑφαίνοις,
Καί κεν ὕδωρ φορέοις,

Hector ad Androm. Hom. Iliad. ζ. verſ. 456. Δούλιον ἦμαρ.

Herile carpere penſum.

Hor. 3. Od. 27.

93. *Si mare.*] Dicit ſe undique videre ſibi parata pericula.

95. *Cœlum reſtabat.*] Unde non eſſent mihi pericula. *Simulacra.*] Figuras, in quas dei ſe dicuntur mutare.

96. *Rapidis præda cibuſque feris.*] *Rabidis* Argentinenſis. ſic idem codex ſequenti

Sive colunt habitantque viri, diffidimus illis.
Externos didici læſa timere viros.
Viveret Androgeos utinam: nec facta luiſſes
Impia funeribus, Cecropi terra, tuis!
Nec tua mactaſſet nodoſo ſtipite, Theſeu,
Ardua parte virum dextera, parte bovem!
Nec tibi, quæ reditus monſtrarent, fila dediſſem;
Fila per adductas ſæpe recepta manus!
Non equidem miror, ſi ſtat victoria tecum.
Strataque Cretæam bellua tinxit humum,
Non poterant figi præcordia ferrea cornu:
Ut te non tegeres, pectore tutus eras.

Illic

quenti epiſtola, *rabidarum præda ferarum.* Rapidæ tamen feræ pro rapacibus dictæ videntur. *Heinſius.*

99. *Viveret Androgeos.*] Fuit unus ex Minois liberis, quem Ægeus Theſei pater interemit. Utinam, inquit, Athenienſes non interemiſſent Androgeum: quoniam tu ad perimendum Minotaurum non navigaſſes, nec ego deſerta quererer. *Facta luiſſes.*] *Fata tuliſſet* Puteaneus. alii *fata luiſſes* vel *tuliſſes.* ſed nil muto. ſic apud Sratium Theb. I.

Facta luant Thebæ.

& lib. XII.

Aut nece facta luent.

Heinſius.

100. *Funeribus tuis.*] Corporibus puerorum, & virginum, qui tradebantur Minotauro devorandi. *Ant.*

102. *Ardua.*] Id eſt, in altum ſublata, ad inferendum majorem ictum.

104. *Fila per adductas ſæpe recepta manus.*] Non damno hanc lectionem. Vide tamen, ne ſcripſerit Ovidius *fila relecta.* Met. VIII. de eadem re,

Ianua difficilis filo eſt inventa relecto.

ubi *relicto* perperam ſcribebatur. Faſt. III.

Iam male perjuro mutarat conjuge Bacchum,
Quæ dedit ingrato fila legenda viro.

ſic vere optimi codices. vulgati & illic *regenda.* Propertius lib. IV. El. IV.

Prodita quid mirum fraterni cornua monſtri,
Cum patuit lecto ſtamine torta via.

Virgil. lib. X.

——extremaque Lauſo
Parcæ fila legunt.

hoc eſt, colligunt, ut Servius interpretatur. ſic *collecta fila* Seneca Hippolyto de Theſeo,

Et longa curva fila collegit via.

Heinſius.

106. *Strataque Cretaam bellua ſtravit humum.*] *Tinxit humum* mulri ex ſcriptis. quod admittendum opinor. niſi *planxit* malis. Ep. Parid.

Caſaque ſanguineam victima planget humum.

Met. III. de Terrigenis,

Sanguineam trepido plangebant pectore matrem.

de quo loquendi modo alibi. Faſt. I.

Et lato moriens pectore plangit humum.

ubi male *tangit* & *pulſat* veteres nonnulli. Faſt. IV.

Atque indignanti pectore plangit humum.

Idem.

107. *Non poterant.*] Ecce cauſa, quare habuerit victoriam. *Cornu.*] Scilicet Minotauri. *Figi.*] Vulnerati.

108. *Ut.*] Id eſt, quamvis.

I 5 109. *Il-*

Illic tu ſilices, illic adamanta tuliſti:
  Illic qui ſilices Theſea vincat habes.
Crudeles ſomni, quid me tenuiſtis inertem?
  At ſemel æterna nocte premenda fui.
Vos quoque, crudeles venti, nimiumque parati;
  Flaminaque in lacrymas officioſa meas.
Dextera crudelis, quæ me fratremque necavit:
  Et data poſcenti nomen inane fides.
In me jurarunt ſomnus ventuſque fideſque.
  Prodita ſum cauſis una puella tribus.
Ergo ego nec lacrymas matris moritura videbo:
  Nec, mea qui digitis lumina condat, erit?
Spiritus infelix peregrinas ibit in auras:
  Nec poſitos artus unget amica manus?
Oſſa ſuperſtabunt volucres inhumata marinæ?
  Hæc ſunt officiis digna ſepulcra meis?
Ibis Cecropios portus: patriaque receptus
  Cum ſteteris urbis celſus in arce tuæ,
Et bene narraris letum taurique virique,

Secta-

109. *Illuc tu ſilices, Illuc.*] *Illic* ex caſtigatioribus repone. *Heinſius.*

110. *Habes Theſea qui vincat.*] Id eſt, habes feritatem tibi ingenitam, quæ eſt durior ſilicibus.

111. *Inertem.*] Sopitam, non ſentientem.

113. *Nimium parati.*] Qui tam cito Theſeum abſtuliſtis.

115. *Dextera.*] Scil. Theſei. *Fratrem.*] Minotaurum. *Et me.*] Quia fuit etiam cauſa meæ mortis.

116. *Fides.*] Scil. fuit crudelis. *Nomen inane.*] Id eſt, ſine effectu. *Data.*] Scilicet à te. *Poſcenti.*] Mihi.

120. *Nec mea qui digitis.*] *Digitus* Scriver. & Palat. *Heinſius.* *Qui condat.*] Id eſt, qui claudat. nam mortuis ſolebant propinquiores claudere oculos.

121. *Spiritus.*] Id eſt, anima.

122. *Unget.*] Nam cadavera prius lavabantur, deinde ungebantur.

125. *Ibis Cecropios portus.*] Invidioſe hoc dictum eſt, intrabis Piræum Athenarum portum. *Ant.*

126. *Cum ſteteris turba celſus honore tuæ.*] *Turba celſus in aure* Puteaneus. & emendatum poſtea *urbis in arce.* quomodo & ſex alii. vide quæ noto Epiſtola VII. ℣ſ. 51. Dido,

Et videas populos altus ab arce tuos.

De arce Athenienſi protrita omnia. Lovanienſis *urbis celſus in ore.* Octo, *turbæ celſus in arce.* totidem *turba celſus in ore.* quinque *in orbe.* utrumque bene. unus *turba in urbe.* De *populi ore* in Aponum Claudiani dictum. Triſt. IV. El. II.

Hos ſuper in curru, Cæſar, victore veheris
Purpureus populi rite per ora tui.

Heinſius.

127. *Et bene narraris.*] Deeſt *cum.* *Tauri virique.*] Id eſt. Minotauri.

128. *Saxea*

Sectaque per dubias ſaxea tecta vias;
Me quoque narrato ſola tellure relictam.
  Non ego ſum titulis ſurripienda tuis.
Nec pater eſt Ægeus; nec tu Pittheïdos Æthræ
  Filius: auctores ſaxa fretumque tui.
Dî facerent, ut me ſumma de puppe videres!
  Moviſſet vultus mœſta figura tuos.
Nunc quoque non oculis, ſed, qua potes, aſpice mente.
  Hærentem ſcopulo, quem vaga pulſat aqua.
Aſpice demiſſos lugentis in ore capillos;
  Et tunicas lacrymis, ſicut ab imbre, graves.
Corpus, ut impulſæ ſegetes Aquilonibus, horret:
  Litteraque articulo preſſa tremente labat.
Non te per meritum, quoniam male ceſſit, adoro.
  Debita ſit facto gratia nulla meo:
Sed nec pœna quidem. ſi non ego cauſa ſalutis,

Non

128. *Saxa tecta.*] Id eſt, labyrinthum.

129. *Solam tellure relictam.* Scribe *ſolâ tellure.* Catullus de hac noſtra,

Deſertam in ſola miſeram ſe cernit arenâ.

ſic *loca ſola* & *ſola rura* paſſim noſtro, & ſimilia. *Heinſius.*

130. *Non ego.*] Ironice loquitur. *Surripienda.*] Removenda. *Tuis titulis.*] Tuis laudibus.

131. *Nec pater.*] Præ nimia ira dicit eum non eſſe humano ſanguine genitum, ſed ſaxis. *Nec pater.*] Simili furore correpta Dido. 4. Æneid.

Nec tibi Diva parens, generis nec Dardanus auctor,
Perfide.

& *Senior Priam.* 2. Æneid.

—— *fatum quo te mentiris.*

Æthra Pittheïdos.] Id eſt, filiæ Pitthei.

132. *Auctores tui.*] Id eſt, parentes, & ex quibus es genitus.

133. *Di facerent.*] Nititur movere eum ad commiſerationem ſui.

134. *Mœſta figura.*] Id eſt, aſpectus meus triſtis & lachrymoſus. *Moviſſet.*] Ad miſericordiam & lachrymas deduxiſſet.

136. *Hærentem.*] Id eſt, finge videre me ſtantem in ſcopulo ab undis pulſato.

137. *Demiſſos lugentis more capillos.*] *In ore* quatuor libri. at Leidenſis *lugentum more.* ut Virgil.

—— *Iliades crinem de more ſoluta.*

Heinſius. *Demiſſos.*] Per humeros ſparſos.

139. *Corpus.*] Dicit ſe præ dolore & timore tremere. *Sicut ſegetes.*] Tremunt à ventis.

140. *Littera preſſa.*] Id eſt, Signata, ſcripta. *Articulo.*] Id eſt, Digito. *Labat.*] Vacillat: id eſt, non habet rectum ordinem.

141. *Per meritum.*] Id eſt, Per beneficium quod tibi præſtiti. *Quoniam male ceſſit.*] Quia male locavi illud.

142. *Nulla gratia.*] Id eſt, Nulla retributio. *Sit facto meo.*] Id eſt, Beneficio, quod tibi feci.

143. *Sed nec pœna.*] *Sed ne* Puteaneus & quinque alii. *Heinſius. Sed nec pœna.*] Scilicet ſit meo facto: id eſt, ſi non vis reddere gratiam facto meo, non debes

tamen

Non tamen eſt, cur ſis tu mihi cauſa necis.
Has tibi, plangendo lugubria pectora laſſas,
Infelix tendo trans freta longa manus.
Hos tibi, qui ſuperant, oſtendo mœſta capillos.
Per lacrymas oro, quas tua facta movent:
Flecte ratem, Theſeu; verſoque relabere vento.
Si prius occidero; tu tamen oſſa leges.

tamen reddere pœnam & malum. *Si non.*] Id eſt, Si non fui tibi cauſa ſalutis, ſicut fortaſſe tu exiſtimas.

145. *Tendo.*] Porrigo.

147. *Qui ſuperant.*] Id eſt, Qui ſuperſunt, & reſtant: nam reliquos præ dolore laceravi & avulſi.

148. *Tua facta.*] Scilicet crudelia: quia me deſeruiſti ſolam.

149. *Flecte ratem.**] Verte navem ad me recipiendam. *Relabere.*] Retronaviga. *Verſoque.*] Mutato.

150. *Si occidero prius.*] Id eſt, Si mortua fuero, antequam redeas ad me abducendum ex his locis. *Tu tamen oſſa feres.*] Tres membranæ *leges.* quo & unus alludit Medicêus, in quo *lege.* De oſſilegio multa viri eruditi in commentatiis funeris antiqui. Noſter Amor. III. El. VI.

O utinam mea lecta forent, patrioque ſepulcro.
Condita, dum poterant virginis oſſa legi.

Perperam ibi vulgo, *tecta* & *tegi.* Propert.

Oſſaque legiſti non illa ætate legenda
Matris.

Sappho apud noſtrum,

——— cum lecta parentis
Ante diem lacrymas oſſa bibere meas.

Atque ita paſſim veteres. ſed oſſa non legebantur niſi combuſtis cadaveribus, quod Ariadnæ in deſerto loco haud erat ſperandum. *Heinſius.*

EPISTOLA XI.

ARGUMENTUM.

Macareus & Canace, Æoli regis ventorum filii, cum turpiter ſe amarent, & conſanguinitatis prætextu culpam tegentes concumberent, Canace filium peperit: quem cum clam è regia per nutricem emitteret, ut aleretur, infœlix infans ſuo vagitu ſe avo prodidit. Qui filiorum incenſus ſcelere, innocuum infantem juſſit canibus exponi: & per ſatellitem Canacæ gladium miſit, quo illa pro meritis uteretur; & ſe interfeciſſe creditur. Sed priuſquam moreretur, Macareo, qui jam in templum Apollinis Delphici confugerat, hac epiſtola caſum ſuum narravit, orans, ut expoſiti infantis oſsa legat, & una cum ſuis urna componat.

CANACE MACAREO.

SI qua tamen cæcis errabunt ſcripta lituris;
Oblitus à dominæ cæde libellus erit.

Dex-

Æolis Æolida, quam non habet ipſa, ſalutem
Mittit, & armata verba notata manu.

Priſcæ editiones cum Excerptis Puteani & libri ex noſtris multi ita ordiuntur hanc epiſtolam vulgatis auctiores, ſed interpolatoris beneficio. *Heinſius.*

1. *Si qua tamen.*] Quod autem ante

tamen

Dextra tenet calamum; ſtrictum tenet altera ferrum,
Et jacet in gremio charta ſoluta meo.
Hæc eſt Æolidos fratri ſcribentis imago:
Sic videor duro poſſe placere patri.
Ipſe necis cuperem noſtræ ſpectator adeſſet;
Auctoriſque oculis exigeretur opus.
Ut ferus eſt, multoque ſuis truculentior Euris,
Spectaſſet ſiccis vulnera noſtra genis.
Scilicet eſt aliquid, cum ſævis vivere ventis:
Ingenio populi convenit ille ſui.
Ille Noto Zephyroque, & Sithonio Aquiloni
Imperat, & pennis, Eure proterve, tuis.
Imperat (heu) ventis; tumidæ non imperat iræ:
Poſſidet & vitiis regna minora ſuis.
Quid juvat admotam per avorum nomina cœlo
Inter cognatos poſſe referre Jovem?
Num minus infeſtum funebria munera ferrum

Fœmi-

tamen videatur aliquid eſſe præponendum, plerumque magis fit in ſenſu, quam in verbis. nam intelligitur: Mitto tibi hanc epiſtolam, tamen. *Errabunt.*] Id eſt, vacillabunt, & non habebunt rectum ordinem. *Lituris.*] Maculis. *Cæcis.*] Obſcuris, quæ non bene poſſint legi.

2. *Libellus.*] Epiſtola. *Oblitus.*] Fœdatus. *A cæde.*] Propter cædem. *Dominæ.*] Id eſt, meæ Canaces.

6. *Sic.*] Scilicet enſe parato ad necem meam.

7. *Ipſe.*] pater.

8. *Opus.*] Id eſt, cædes mea. *Exigeretur.*] Perficeretur. *Oculis.*] Id eſt, in conſpectu. *Auctoris.*] Scilicet patris, qui eſt auctor & cauſa, ut me interficiam.

9. *Suis.*] Qui ſub imperio ſuo.

10. *Spectaret.*] *Spectaſſet* libri. Puteaneus *ſpectat ſed.* Heinſius.

11. *Scilicet.*] Quia verſatur, & vivit cum ventis, qui ſunt ſævi, ipſe quoque eſt ſævus, & convenit naturæ ventorum.

12. *Sui populi.*] Id eſt, ventorum.

13. *Sithonio.*] Threjicio; flat enim ex Thracia. Sithon autem, mons Thraciæ. De his ventis cardinalibus, 1. Metammorph.

14. *Pennis.*] Quia venti dicuntur habere alas. *Hub. Euro proterve.*] —— *procacibus auſtris.* Virgil. 1. Æn. Et Horat. *Tradam protervis in mare Creticum Portare ventis.* Et in antiq. Poët. *Phrenetici. Septemtrionis filii.*
Pennis.] —— *& alitis auſtri.* Virg. 8.

15. *Vitiis ſuis.*] Superat, inquit, ventos aſperitate & ſævitia, quibus imperat. *Ant.*

17. *Quid juvat admotam.*] Me per nomina avorum admotam cœlo: hoc eſt, cœleſtibus conjunctam & affinem, poſſe inter coguatos Iovem referre. *Micyl. Admotam.*] Id eſt, Junctam. *Hub.*

19. *Non minus infeſtum.*] Ita ſcripti plerique, præter Puteaneum, qui recte *Num minus.* Epiſtola Helenæ,

Pulſa eſt Æſoma num minus illa domo.

Leandri,

Num minus hac nobis tam brevis obſtat aqua. Faſt. 1.

Fœminea teneo, non mea tela, manu?
O utinam, Macareu, quæ nos commiſit in unum,
Veniſſet leto ſerior hora meo!
Cur unquam plus me, frater, quam frater amaſti?
Et tibi, non debet quod ſoror eſſe, fui?
Ipſa quoque incalui: qualemque audire ſolebam,
Neſcio quem ſenſi corde tepente Deum.
Fugerat ore color: macies adduxerat artus:
Sumebant minimos ora coacta cibos.
Nec ſomni faciles, & nox erat annua nobis:
Et gemitum nullo læſa dolore dabam.
Nec cur hæc facerem, poteram mihi reddere cauſſam:
Nec noram, quid amans eſſet: at illud eram.
Prima malum nutrix animo præſenſit anili:
Prima mihi nutrix, Æoli, dixit, amas.
Erubui, gremioque pudor dejecit ocellos.

Hæc

Faſt. I.

Num minus hic toto eſt altior orbe cinis?

Faſt. III.

Num minus ingenuis artibus illa vacat?

Triſt. I. El. II.

Ut mare conſidat, ventiſque ferentibus utar,
Ut mihi parcatis, num minus exul ero?

lib. II.

Præda fuit canibus num minus ille ſuis?

lib. V. El. VI.

Manſit in officiis num minus ille ſuis?

Loca plura adſcripſi, quod ea in vulgatis editionibus ut plurimum mendoſa circumferuntur. Auctor Elegiæ in obitum Mæcenatis,

Num minus Urbis erat cuſtos & Cæſaris hoſpes? Heinſius.

Num minus.] Id eſt, nihilo minus, quamvis ſim de gente Jovis. *Munera funebria.*] Id eſt, apta meo funeri.

20. *Non mea tela.*] Id eſt, non mihi apta, aut convenientia.

22. *Meo leto.*] Id eſt, utinam prius eſſem mortua, quam me unquam cognoviſſes.

23. *Pluſquam frater.*] Metam. 4. v. 334.
—— *Sororia ſaltem.* —— *Oſcula.* ——
Quam frater.] Quia amor fratris erga ſororem debet eſſe moderatus.

24. *Et cur fui.*] Cur obſecuta ſum tibi in amore, quod ſoror facere non debet?

26. *Deum.*] Cupidinem. *Neſcio quem Deum.*] Antea mihi incognitum.

27. *Adduxerat.*] Attenuaverat, contraxerat.

29. *Annua.*] Longiſſima: id eſt, una nox videbatur mihi unus annus.

31. *Nec cur hoc facerem.*] *Hæc* Puteaneus & alii multi. *Heinſius.* *Reddere cauſſam cur facerem.*] Quia neſciebam amorem, qui me faceret ſuſpirare.

32. *At eram illud.*] Id eſt, amans.

33. *Prima.*] Ante alios. *Animo anili.*] Cauto, & perito talium rerum. *Animo anili.*] Virgil. 4. Æneid.

——*illa gradum ſtudio celerabat anili.*

Item ſenex ille in Eurip. Jon. v. 728.

Ἰδὲ. τὸ τοῦ ποδὸς μὲν βραδὺ, τὸ τοῦ δὲ νοῦ ταχύ.

Malum.] Amorem meum.

35. *Pudor dejecit ocellos.*] Virgil. 3. Æneid. *Andromache.* ——

De-

Hæc ſatis in tacita ſigna fatentis erant.
Jamque tumeſcebant vitiati pondera ventris,
  Ægraque furtivum membra gravabat onus.
Quas mihi non herbas, quæ non medicamina nutrix
  Attulit, audaci ſuppoſuitque manu?
Ut penitus noſtris (hoc te celavimus unum)
  Viſceribus creſcens excuteretur onus.
Ah! nimium vivax admotis reſtitit infans
  Artibus; & tectus tutus ab hoſte fuit.
Jam novies erat orta ſoror pulcherrima Phœbi,
  Denaque luciferos Luna movebat equos.

Neſcia

Dejecit vultum, & demiſſa voce locuta eſt. & Statius. Theb. 2. —— *Ibant*

Candida purpureum fuſa ſuper ora ruborem,
Dejectæque genas; tacitè ſubit ille ſupremus
Virginitatis amor, primæque modeſtia culpæ
Confundit vultus. Et Eurip. Phœniſſ. v. 1494.

——ὑπὸ παρθενίας
Τὸν ὑπὸ βλεφάροις φόνιχ', ἐρύθημα Προσώπου.

36. *Hæc ſatis.*] Id eſt, licet tacerem, hæc erant ſatis. *Signa fatentis.*] Id eſt, confitentis me amare.

38. *Furtivum onus.*] —— Σκότιον δὲ ἐγείνατο μήτηρ. Homer. Il. ζ. v. 24 Ἐκ λαθραίας μίξεως. & Homer. ibid v. 161.

Κρυπταδίῃ φιλότητι μιγήμεναι.

& Theoc. Idyll. 27. ——ἀνίςατο φόριος ἐυνή. Vide Epiſt. Leandr. v. 54. *Onus.*] Id eſt, puer, quem ferebam in utero. *Furtivum.*] Occultum: vel furto, id eſt, ſtupro conceptum. *Hub.*

39. *Quas mihi non herbas, quæ non medicamina.*] Partum abigere conati ſunt herbarum ſuccis.

40. *Suppoſuit.*] Utero appoſuit ad depellendum foetum. *Ant.*

41. *Hoc te celavimus unum.*] Parentheſis eſt. id eſt, hoc ſolum tibi occultavimus, quod voluerim arte emittere partum.

43. *Admotis artibus.*] Medicaminibus adhibitis excuti non potuit.

44. *Lectus.*] Clauſus utero. *Ab hoſte.*] Nutricem ſignificat, quæ illum perimere conata eſt. *Ant.*

46, *Denaque luciferos luna premebat equos.*] *Movebat* libri veteres uno conſenſu. & recte. Val. Flaccus lib. 141.

—— *Movet en gelidos Latonia currus.*

Faſt. II.

Luna reſumebat decimo nova cornua motu:
Virque pater ſubito nuptaque mater erat.
Gratia Lucinæ.

ſic & ibi codices antiqui. non *decimo menſe*, ut eſt in vulgatis. quem locum receptam ſcripturam tueri in his Canaces amicus meus contendebat, & evincere, pro *Dena Luna* non eſſe reponendum *Plena*, uti doctiſſimo Gronovio in Obſervationibus videbatur. Nec cum Puteaneo libro & aliis nonnullis, *Nona*, quod magnus Scaliger probavit. Nota illa,

Matri longa decem tulerunt faſtidia menſes

Noſter in Faſtis lib. II.

Luna novum decies implerat cornibus orbem:
Quæ fuerat virgo credita, mater erat.

& lib. III.

Vel quia bis quinto fœmina menſe parit.

lib. V.

Iamque decem menſes: & puer ortus erat.

Althæa apud eundem Met. VIII.

Eſt

Neſcia quæ faceret ſubitos mihi cauſa dolores,
 Et rudis ad partus, & nova miles eram.
Nec tenui vocem. Quid, ait, tua crimina prodis?
 Oraque clamantis conſcia preſſit anus.
Quid faciam infelix? gemitus dolor edere cogit;
 Sed timor, & nutrix, & pudor ipſe, vetant.
Continuo gemitus elapſaque verba reprendo:
 Et cogor lacrymas combibere ipſa meas.
Mors erat ante oculos; & opem Lucina negabat:
 Et grave, ſi morerer, mors quoque crimen erat.
Cum ſuperincumbens, ſciſſa tunicaque comaque,
 Preſſa refoviſti pectora noſtra tuis.
Et mihi, Vive ſoror, ſoror ô cariſſima, dixti,
 Vive: nec unius corpore perde duos.
Spes bona det vires: fratri nam nupta futura es.
 Illius, es de quo mater, & uxor eris.

Mor-

Et quos ſuſtinui bis menſum quinque labores.

Seneca quoque in Phœniſſis, ſic enim Thebaïdem ejus vere inſcribit præſtantiſſimus liber Medicæus,

—— per decem menſium graves
Uteri labores.

atque ita paſſim auctores. Sed quemadmodum, *quini & deni calculi* pro decem & quinque calculis recte dicuntur. ita *Lunam denam* pro decima poſſe dici erat oſtendendum. *Heinſius.*

51. *Quid faciam.*] Pro facerem. *Edere.*] Emittere. *Gemitus.*] Clamores: id eſt, ex una parte dolor partus cogebat me clamare: ex altera prohibebat timor patris, & nutrix, quæ increpabat me.

52. *Et pudor.*] Ex tanto ſcelere. *Hub.*

53. *Continuo gemitus.*] *Contineo* tres libri. *Heinſ. Verba elapſa.*] Quæ præ dolore exciderant voces. *Reprendo.*] Reprimo, ne audirentur.

54. *Cogor.*] Quoniam ita imperabat nutrix. *Ant. Combibere.* [Intra me tenere. *Lacrymas combibere.* —— *Fletumque reſorbent.* Sil. 12. & Stat. *Incluſitque dolor lacrymas.*

55. *Ante oculos.*] Certa & parata.

56. *Si morerer.*] *Si moriar* multi. Puteaneus & unus meus, *morior.* Heinſius. *Mors erat grave crimen.*] Quia non potuiſſem mori ſine infamia, in tali caſu, quo fuiſſet cognitum ſcelus meum.

57. *Superincumbens.*] Scil. tu. *Et coma.*] Propter dolorem quem de me capiebas.

58. *Refoviſti.*] Recalefeciſti.

59. *Chariſſima dixti. Aiſti.*] Puteaneus. & Argentinenſis. multi ex noſtris *diſti.* Heinſius.

60. *Duos.*] Scil. te & filium. *Corpore unius.*] Id eſt, corpore tuo.

61. *Fratri nam nupta futura es.*] Vetus lectio eraſa erat in Puteaneo, cujus nullum appareret veſtigium, ejuſque loco repoſitum,

—— fratri es nam nupta futura.

quidam ex noſtris:

—— germano nupta futura es.

quomodo & in Puteaneo prius fuiſſe ſcriptum ſuſpicor. *Heinſius.*

62. *Illius de quo mater es.*] *Mater &* Puteaneus & plerique alii cum priſcis editionibus. Lego cum Leidenſi,

Illius

Mortua (crede mihi) tamen ad tua verba revixi:
Et poſitum eſt uteri crimen onuſque mei.
Quid tibi grataris? media ſedet Æolus aula.
Crimina ſunt oculis ſurripienda patris.
Frugibus infantem, ramiſque albentis olivæ,
Et levibus vittis ſedula celat anus:
Fictaque ſacra facit, dicitque precantia verba.
Dat populus ſacris, dat pater ipſe, viam.
Jam prope limen erat: patrias vagitus ad aures
Venit, & indicio proditur ille ſuo.
Eripit infantem, mentitaque ſacra revelat
Æolus. inſana regia voce ſonat.
Ut mare fit tremulum, tenui cum ſtringitur aura;
Ut quatitur tepido fraxina virga noto;
Sic mea vibrari pallentia membra videres.
Quaſſus ab impoſito corpore lectus erat.

Irruit;

Illius, es de quo mater, & uxor eris. Idem.

63. *Mortua.*] Scilicet ut videbar mihi. *Revixi.*] Reſpiravi.

64. *Crimen onuſque.*] Id eſt, criminoſum onus. *Poſitum.*] Pro depoſitum, id eſt, peperi. *Hub.*

65. *Quid tibi grataris.*] Non eſſe gratulandum, arguit ab Æoli crudelitate; & facinoris dedecore, & periculo. *Ant.* *Æolus.*] Pater meus.

66. *Surripienda.*] Removenda. *Oculis patris.*] Ne ab eo videatur.

67. *Frondibus infantem.*] *Frugibus* Puteaneus optime. Molam ſalſam intellige: quam ſacra facturæ in promtu eſſe oportebat. ſi *Frondibus* legas, bis idem dixerit. *Heinſ. Frugibus.*] Dicit quomodo nutrix eum occultavit, ſimulans ſe facturam rem divinam. *Albentis olivæ.*] Hæc enim arbor erat tutela Palladis, & dicata paci; apta ſacrificiis, quæ anus volebat ſimulare.

68. *Velat.*] Tegit. *Vittis.*] Faſciis: tanquam rem ſacram. *Sedula.*] Studioſa.

69. *Ficta,* Simulata. *Verba precantia.*] Id eſt, dicit hymnos & ſupplicationes.

70. *Dat viam.*] Id eſt, cedit, quia credebat eam facere vera ſacra. *Dat populus.*] *Dant populi* Lovanienſis. Forte *Dant populus.* Heinſius.

72. *Proditur.*] Detegitur, cognoſcitur. *Suo indicio.*] Propria voce.

73. *Revelat.*] Detegit, remotis frondibus. *Mentita.*] Ficta.

74. *Sonat.*] Reſonat. *Inſana.*] Magna.

75. *Ut mare.*] Facit comparationem de ſuo tremore, cum audiret patrem ita clamantem. *Stringitur.*] Leviter percutitur. *Tenui.*] Levi.

76. *Fraxina.*] Pro fraxinea. *Noto.*] Id eſt, vento. *Tepido.*] Quia venit à meridie, ideo eſt tepidus.

77. *Sic mea vibrari pallentia membra videres.*] *Pallentis* ſcribendum videri dixi Epiſtola V. v. 45. At unus Regius *Sic mihi vibrari.* etiam non male. *Heinſius* *Videres.*] Pro videret aliquis. *Vibrari.*] Moveri, tremere.

78. *Quaſſus ab impoſito.*] Lectus, in quo eram, quatiebatur à meo corpore tremente.

Irruit; & noſtrum vulgat clamore pudorem:
 Et vix à miſero continet ore manus.
Ipſa nihil, præter lacrymas, pudibunda profudi:
 Torpuerat gelido lingua retenta metu.
Jamque dari parvum canibuſque avibuſque nepotem
 Juſſerat; in ſolis deſtituique locis.
Vagitus dedit ille miſer; ſenſiſſe putares:
 Quaque ſuum poterat voce rogabat avum.
Quid mihi tunc animi credas, germane, fuiſſe;
 (Nam potes ex animo colligere ipſe tuo)
Cum mea me coram ſilvas inimicus in altas
 Viſcera montanis ferret edenda lupis?
Exierat thalamo: tunc demum pectora plangi
 Contigit, inque meas unguibus ire genas.
Interea patrius vultu mœrente ſatelles
 Venit, & indignos edidit ore ſonos:
Æolus hunc enſem mittit tibi: tradidit enſem:
 Et jubet ex merito ſcire quid iſte velit.

Sci-

79. *Irruit.*] Id eſt, cum impetu intrat cubiculum meum. *Vulgat.*] Manifeſtat. *Pudorem.*] Id eſt, dedecus, & infamiam.

80. *Vix continet manus ab ore miſero.*] Id eſt, vix continet ſe, quin unguibus dilaceret mihi vultum, & eruat oculos.

81. *Præter lachrymas.*] Quia nil potui dicere, ſed ſolummodo flevi.

82. *Gelido lingua retenta metu.*] *Gelida manu* Puteaneus & alter Moreti. nil muto. *Heinſ.*

84. *Deſtitui.*] Reliqui ſine ullo cuſtode. *Solis.*] Deſertis, inhabitatis.

85. *Putares ſenſiſſe.*] Videbatur ſenſiſſe illud crudele juſſum, ita in tempore vagivit. *Hub.*

87. *Tunc.*] Cum mea pignora lupis edenda tradi conſpicerem. *Ant.*

89. *Inimicus.*] Satelles vel famulus patris. *Viſcera.*] Filium meum.

91. *Exierat.*] Scilicet pater meus. *Tum demum.*] Tunc tandem, ſcilicet eo egreſſo. *Tum demum pectora planxi.*] *Plangi* iidem libri cum Erfurtano. probe. Strozæ *plango. denique* etiam nonnulli. Epiſtola Sapphus.

——nec pectora plangi,
Nec puduit ſciſſis exululare comis.

Heinſius.

92. *Contigit ire in meas genas unguibus.*] I. e. Tunc demum licuit mihi immittere ungues in genas meas dilacerandas.

93. *Patrius ſatelles.*] *Patruus* Puteaneus. Sequenti verſu *prodidit ore* pro *edidit* unus Mediceus. placet. *Heinſ. Satelles.*] Miles, miniſter. *Vultu mœrente.*] Id eſt, Triſti: ex quo poteram cognoſcere, eum afferre triſtia mandata. *Indignos.*] Crudeles. *Sonos.*] Voces, verba.

95. *Æolus.*] Verba ſatellitis ad Canacem. *Tradidit.*] Interpoſitio eſt: ſunt enim verba Canaces.

96. *Et jubet.*] Adhuc ſunt verba ſatellitis, poſt traditum enſem. *Quid velit.*] Quare mittatur tibi. *Ex merito.*] Scilicet tuo, id eſt, ex eo quod feciſti, vult intelligas, ad quid eum tibi miſerit.

97. Sci-

Scimus; & utemur violento fortiter enſe:
Pectoribus condam dona paterna meis.
His mea muneribus, genitor, connubia donas?
Huc tua dote, pater, filia dives erit?
Tolle procul decepte faces, Hymenæe, maritas:
Et fuge turbato tecta nefanda pede.
Ferte faces in me, quas fertis, Erynnyes atræ;
Ut meus ex iſto luceat igne rogus.
Nubite felices Parca meliore, ſorores:
Admiſſi memores ſed tamen eſte mei.
Quid puer admiſit tam paucis editus horis:
Quo læſit facto, vix bene natus, avum?
Si potuit meruiſſe necem, meruiſſe putetur.
Ah miſer admiſſo plectitur ille meo!
Nate, dolor matris, rapidarum præda ferarum,
(Hei mihi!) natali dilacerate tuo:
Nate parum fauſti miſerabile pignus amoris;

Hæc

97. *Scimus.*] Verba Canaces. dicit enim: Scio quid velit hic enſis, & eo utar pro merito meo. *Fortiter.*] Intrepidè: quia non dubito me interficere. *Condam.*] *Immittam*, & abdam.

98. *Dona paterna.*] Enſem, quem pater mihi miſit.

99. *His mea.*] Apoſtropham facit ad patrem: & eſt exclamatio doloris & indignationis plena.

100. *Erit dives hac dote.*] Quia nulla re unquam egebit, poſtquam hoc enſe ſe interficiet.

101. *Tolle procul.*] *Precor* Mentelianus. *Heinſ. Tolle procul.*] Dicit, ad connubia ſua non adhibendum eſſe Hymenæum, quia ſunt infelicia. *Faces maritas.*] Id eſt, Tædas connubiales.

102: *Pede turbato.*] Id eſt, Celeri. *Tecta nefanda.*] In quibus nefandum facinus admiſſum eſt inter fratrem & ſororem.

103. *Ferte faces.*] Dicit, non Hymenæum adhibendum ſuo connubio, ſed Erinnyn, ferentem faces infœlices. *Erinnyes atræ.*] Infernæ. *Faces quas fertis.*] i. e. Funebres, & non nuptiales. *Faces atræ.*] Senec. Octav.

Illa, illa meis triſtis Erinnys
Thalamis Stygios prætulit ignes.
Σὺν αἵματι σὺν κάπνῳ, καὶ φονίοις ὑμναίοις.

Sic Virgil. de Lavina. —— *Fumida lumine fulvo Involvi.* & Ovid. Metam.

——— *Tiſiphone madefactam ſanguine ſumit*
Importuna facem. Quod non erat νυμφίδιον σέλας.

106. *Admiſſi mei.*] *Admiſſæ mei*, Puteaneus. *Heinſ.*

109. *Si potuit.*] Permiſſione hac inſontem eſſe puerum oſtendit. infans enim nihil committere potuit, nec pro parentum commiſſis erat plectendus.

111. *Nate*] Vertit ſermonem ad filium, cujus miſerrimam ſortem dolet, quod eodem die natus & mortuus ſit.

113. *Pignus.*] Confirmatio. nam filii dicuntur pignora conjugii. *Hub. Parum fauſti.*] Qui non bene ſucceſſit. *Ant.*

Hæc tibi prima dies, hæc tibi ſumma fuit.
Non mihi te licuit lacrymis perfundere juſtis:
In tua non tonſas ferre ſepulcra comas.
Non ſuper incubui: non oſcula frigida carpſi.
Diripiunt avidæ viſcera noſtra feræ.
Ipſa quoque infantes cum vulnere proſequar umbras:
Nec mater fuero dicta, nec orba diu.
Tu tamen, ô fruſtra miſeræ ſperate ſorori,
Sparſa precor nati collige membra tui:
Et refer ad matrem, ſocioque impone ſepulcro:
Urnaque nos habeat, quamlibet arcta, duos.
Vive memor noſtri, lacrymaſque in vulnere funde:

Neve

115. *Nec mihi.*] Conqueritur quod non potuerit præſtare officium, quod ſolet in funere filii. *Juſtu.*] Debitis propter affectum naturæ. *Perfundere.*] Irrorare.

116. *In tua nec tonſas.*] *Non tonſas* ſcripti. *Heinſius.* *Non tonſas.*] Solebant autem funerali more comas reſecare, & in rogum ardentem, aut ſepulchrum mittere. *Micyl.* *Tonſas comas.*]

Θριξὶ δὲ πάντα νέκυν καταείνυον ἃς ἐπέβαλλον
Κειρόμενοι. Homer. Iliad. ψ. 135. de Patroclo.

Καὶ ἀπαρχὰς ἀπὸ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν δοῦναι.

Pauſan. Achaic. Et Ovid. Metam. 3. v. 506.

—— *ſectos fratri impoſuere capillos.*

Ἀποδερόμενοι τὰς κόμας ἐκείραντο. Apollon. lib. 1.

117. *Non ſuperincubui.*] Nam parentes ex affectu naturali ſolent incumbere cadaveribus filiorum, & ſic eos mortuos oſculari.

118. *Diripiunt.*] Dilacerant. *Hubert.* *Avidæ feræ.*] Lupos & vultures ſignificat. *Ant.*

119. *Ipſa quoque infantis cum vulnere perſequar umbras.*] *Proſequar* Puteaneus & alii meliores. *Infantes* præterea *umbras* ſcribendum monui Epiſtola IX. *Heinſius.* *Ipſa quoque.*] Dicit ſe ſecuturam filium ſuum, quia gladio à patre miſſo ſe interficiet.

120. *Nec fuero dicta diu mater.*] Quia privabor filio, ſine quo non poſſum dici mater. *Nec dicar orba diu.*] Quæ licet caream filio, & propter hoc ſim orba: tamen cito moriar, & ſic non dicar orba.

121. *Tu tamen.*] Nunc rogat fratrem Macareum, ut colligat oſſa matris & filii, & reponat in eadem urna. *Fruſtra ſperate.*] Quia cum ſperarem te futurum maritum meum, non potui id conſequi.

123. *Ad matrem.*] Ad me. *Socioque.*] Conjuncto, & communi.

125. *Lacrymaſque in funere funde.*] *In vulnere* Puteaneus & multi alii ex caſtigatioribus. *vulnera* in excerptis Douſæ. Met. IV.

Vulnera ſupplevit lacrymis, fletumque cruori
Miſcuit.

lib. XIII.

Huic quoque dat lacrymas, lacrymas in vulnera fundit.

Pont. lib. IV. El. XI.

Foviſti lacrymis vulnera noſtra tuis.

Lucanus lib. IX.

Ergo indigna fui, dixit, Fortuna, mariti

Vul-

Neve reformida corpus amantis amans.
[Tu (rogo) projectæ nimium mandata ſororis
Perfer. mandatis perfruar ipſa patris.]

Vulneribus cunctis largos infundere fletus ?

Statius Theb. VIII.

Faſſa pios gemitus, lacrymaſque in vulnera fudit.

lib. III.

—— hæ lumina ſignant
Vulneraque alta replent lacrymis.

lib. XI.

—— lacrymaque per arida ſerpunt
Vulnera.

& ſic paſſim. *Heinſius.*

127. *Tu rogo.*] Totum hoc diſtichon in officina interpolatorum conflatum, vix Latinum eſt, aut ad Ovidianam elegantiam adſurgit. In Puteaneo certe codice id à manu ſecunda erat, priſcæ lectionis veſtigiis penitus ſublatis. *mandatum perfice* Gottorpianus. & *mandatum perſequar* notat ex ſuis Naugerius. quomodo & Puteaneus & Gronovianus. *Idem. Projecta.*] Infelicis, & abjectæ.

128. *Perfruar mandatis.*] In beneficii loco habebo : nihil mihi enim præter mortem dulce eſt. Vide Epiſt. ſeq. v. 22. *Mandata.*] Hæc ſcilicet, quæ tibi commiſi. *ipſa.*] Ego. *Perfruar mandatis patris.*] I. e. Faciam quod pater mihi mandavit. *Hub.*

EPISTOLA. XII.

ARGUMENTUM.

Iaſon, cum primum Colchon attigit, à Medea, Æëtæ Colchorum regis & Hecates filia, receptus eſt, & amatus : interpoſitaque conjugii ſponſione, illum edocuit, quonam pacto ad optatam perveniret prædam. Aureo igitur vellere rapto, clam cum Medea fugam arripuit. Quos cum inſequeretur Æëta, illa Abſyrti fratris, quem ſecum ducebat, occiſi membra diſperſit : ut ita patrem oſſa filii legentem moraretur. Et ſic incolumes in Theſſaliam tandem devenerunt : ubi Æſonem Iaſonis patrem, annis jam decrepitum, ad viridem ætatem reduxit. Iaſon dein', Medeam repudiavit : & Creuſam, Creontis regis Corinthiorum filiam, uxorem aſſumpſit. Furibunda igitur Medea ad Iaſonem ſcripſit, ingratum ejus animum accuſat, præſentemque ultionem, niſi recipiatur, interminatur.

MEDEA JASONI.

AT tibi Colchorum (memini) regina vacavi.
Ars

INitio hujus Epiſtolæ rurſus audiamus ingenia correctorum. ſic igitur illi:

Exul, inops, contempta novo Medea marito
Dicit. an à regnis tempora nulla vacant ?

Et hactenus quidem utcunque erant ferendi, nunc nimis impudenter ineptiunt. *Heinſius.*

1. *Ut tibi Colchorum.*] *At tibi* Puteaneus cum aliis nonnullis. optime. Ita enim indignantes aut mirantes exordiebantur plerumque. Noſter ipſe Amor. III. initio elegiæ. VII.

At non formoſa eſt, at non bene culta puella :
At puto non votis ſæpe petita meis.

quæ illic vera eſt lectio. In Priapeïs,

At non longa ſatis, non ſtat bene.

Ubi fruſtra *Ut* reſcribit vir maximus. In

Ars mea, cum peteres, ut tibi ferret opem.
Tunc, quæ diſpenſant mortalia fila, ſorores
  Debuerant fuſos evolüiſſe meos.
Tunc potui Medea mori bene. quicquid ab illo
  Produxi vitæ tempore pœna fuit.
Hei mihi! cur unquam juvenilibus acta lacertis
  Phryxêam petiit Pelias arbor ovem?
Cur unquam Colchi Magnetida vidimus Argo;

Tur-

Metamorphoſeon libris ſic ſæpe. ut VIII. Diana,

—— At non impune feremus,
Quæque inhonoratæ non & dicemur inultæ.

lib. x. Venus,

—— At non tamen omnia veſtri
Juris erunt, dixit.

lib. XII. Peleus,

—— At inferias, juvenum cariſſime Crantor,
Accipe, ait.

ſic duo illa poſtrema loca ex optimis libris reſtituenda. Faſt. II.

At quàm ſunt ſimiles, at quàm formoſus uterque!

ſic enim & ibi liber optimus. ut & Met. x.

At quàm virgineus puerili vultus in ore eſt.

Horatius initio Epod. v.

At ô Deorum quicquid in cælo regit!

Virgilius, lib. II. Æn.

At tibi pro ſcelere exclamat, pro talibus auſis,
Di, ſi qua eſt cælo pietas, quæ talia curet,
Perſolvant meritas grates.

Ita & Græci indignantes ἀπὸ τῶν Ἀλλὰ incipiebant. *Idem. Regina.*] Id eſt, Ego filia regis Æëtæ. *Colchorum.*] Colchi populi ſunt in Ponto, quibus imperavit Æëta. Regio ipſa Colchis appellatur. *Vacavi.*] Præſtiti operam, inſervivi tibi. *Hub.*

2. *Ars mea.*] Scil. magica, & incantatoria.

3. *Diſpenſant mortalia fata ſorores.*] *Facta* Puteaneus & alii nonnulli. fruſtra. At Scaligeri excerpta cum multis noſtris *fila.* quod verum eſt. Auctor Elegiæ in Obitum Mæcenatis,

Neſtoris annoſi vixiſſes ſæcula, ſi me
Diſpenſata tibi ſtamina mente forent.

De filis Parcarum res protrita eſt. *Heinſ. Diſpenſant.*] Diſpenſare, ſuis omnia dividere temporibus. Juſtin. lib. 7. cap. 6. *Quoniam omnibus par eſſe non poterat. diſpenſanda ſatus.* Vide & lib. 6. cap. 1. Et Ovid. alibi. *Oſcula diſpenſat. Sorores.*] Id eſt, Tres Parcæ.

4. *Fuſos ſuos.*] i. e. Debuerant finiviſſe vitam meam. *Hubert.*

5. *Quicquid ab illo produxi vitæ.*] *Vitam* Puteaneus & alii multi. nil muto. *Heinſ. Ab illo.*] Ex quo Jaſon Colchos adiit.

6. *Pœna fuit.*] Ad fugam hoc refertur, & ad fratris necem, *Hub. Bene.*] Id eſt, honeſte. *Quicquid.*] Senſus eſt: Omnis vita quæ fuit mihi poſt illud tempus, fuit pœna: quia ſemper vixi in magnis curis & doloribus.

7. *Hei mihi.*] Longe repetit cauſam ſuorum malorum. *Acta.*] Impulſa. *Juvenilibus.*] Argonautarum viribus.

8. *Pelias.*] Theſſalica: à Pelio monte Theſſaliæ, ubi inciſæ arbores, ex quibus Argo navis fabricata eſt. *Arbor.*] Navis. *Pelias arbor.*] Phædr. l. 4.

Vtinam ne unquam Pelei nemoris jugo
Pinus bipenni concidiſſet Theſſala.

Ovem Phryxeam.] Quam Phryxus Marti conſecravit.

9. *Magnetida.*] Theſſalicam. Magneſia enim regio eſt annexa Theſſaliæ, ut

Plin.

Turbaque Phaſiacam Graja bibiſtis aquam?
Cur mihi plus æquo flavi placuere capilli;
Et decor, & linguæ gratia ficta tuæ?
Aut (ſemel in noſtras quoniam nova puppis arenas
Venerat, audaces attuleratque viros,)
Iſſet anhelatos non præmedicatus in ignes
Immemor Æſonides, oraque adunca boum.
Semina jeciſſet; totidem ſenſiſſet & hoſtes:
Ut caderet cultu cultor ab ipſe ſuo.

Quan-

Plin. ſcribit. Magnates ejus populi dicuntur equitandi periti. *Colchi.*] Scilicet nos. *Argo.*] Nomen eſt navis Jaſonis. *Argo.*] Cicer. 1. Tuſcul. Quæſt.

Argo, quia Argivi in ea delecti viri
Vecti, petebant pellem inauratam arietis.

Vide Juſtin. lib. 42. c. 2. & lib. 32. c. 3. ubi Argonautæ navem ſuam dicuntur humeris tranſportaſſè per juga montium. Hinc Cato ridiculè, neſcio, inquit, Argo navine Græci aquas, an Argo navis humeris montes navigârit. *In libr. Origin.*

10. *Turba Graja.*] Id eſt, Vos Argonautæ, qui eſtis Graji. *Aquam Phaſiacam.*] Nam Phaſis fluvius eſt Colchorum.

13. *At ſemel.*] Idem. *Aut*, ut & plures ex noſtris. *Heinſ. Nova puppis.*] Nam quidam volunt, eam fuiſſe primam navem. *Nova puppis.*] Id eſt, quæ ipſis mirabilis & nova viſa eſt: qualem nunquam antehac conſpexerant. Sic Virgil. 3. Æn.

—— *nova prælia tentant.*

Longe enim ante fuit hæc inſula Dauno navigata: qua de re Schol. Ariſtoph. Vide & Pauſan. lib. 1. ubi de Theſeo, qui etiam hanc inſulam navibus acceſſit. Quanquam Ovid. & alii pluribus in locis primam hanc navem dixerint. Vide Farnab. ad lib. 6. Metam. v. ultimo.

15. *Iſſet.*] Id eſt, Ire debuiſſet. *Anhelatos.*] Efflatos, expiratos ignes è naribus taurorum. *Præmedicatus.*] Ita legendum, non *Præmediatus.* Medea autem medicamentis munierat illum, cum eſſet boves ignem efflantes ſub jugum miſſurus, ne quid illorum igne læderetur. *Mycil.*

16. *Adunca.*] Curva.

17. *Semina jeciſſet, totidem ſumſiſſet & hoſtes.*] Hæc denuo mendoſa ſunt. Puteaneus, ad quem frequenter recurrimus, tanquam ad ſacram anchoram,

Semina ſenſiſſet totidemque & ſemina
& hoſtes.

ſed *ſenſiſſet* à manu ſecunda erat, veteri lectione extrita. opinor *ſeviſſet* fuiſſe. deinde *ſeminat hoſtes* altera manu erat correctum. Melioris notæ plerique,

Semina ſenſiſſet totidem quot ſeminat
hoſtes.

vel *jeciſſet.* quidam etiam, *totidem ſenſiſſet & hoſtes.* Simpliciter reſcribo,

Semina jeciſſet, totidem jeciſſet & hoſtes.

ſupra poſterius *ſeviſſet* Gloſſa fuit adſcripta *quot ſemina*, quæ in Puteani codicis contextum poſtea irrepſit. Aliud quidem nunc nil occurrebat. *jacere* pro ſerere. ſic in Faſtis, lib. 11.

Seminibus jactis eſt ubi fœtus ager.

Met. v.

Semina jacta legunt.

Faſt. 11.

Farra tamen veteres jaciebat, farra
metebant. Heinſ.

Semina.] Dentes ſerpentis.

18. *A ſuo cultu.*] Id eſt. A ſemine quod ipſe ſeminaſſet, & coluiſſet tanquam agricola.

Quantum perfidiæ tecum, ſcelerate, periſſet!
Demta forent capiti quam mala multa meo!
Eſt aliqua ingrato meritum exprobrare voluptas.
Hac fruar: hæc de te gaudia ſola feram.
Juſſus inexpertam Colchos advertere puppim,
Intraſti patriæ regna beata meæ.
Hoc illic Medea fui, nova nupta quod hic eſt.
Quam pater eſt illi, tam mihi dives erat.
Hic Ephyren bimarem; Scythiæ latus ille nivoſæ
Omne tenet, Ponti qua plaga læva jacet.
Accipit hoſpitio juvenes Æëta Pelaſgos,
Et premitis pictos corpora Graja toros.
Tunc ego te vidi: tunc cœpi ſcire quid eſſes.
Illa fuit mentis prima ruina meæ.
Ut vidi, ut perii; nec notis ignibus arſi.

Ardet

22. *Hac.*] Scilicet voluptate exprobrandi beneficium.

23. *Juſſus.*] A Pelia patruo tuo. *Inexpertam.*] Inſuetam navigationem. *Advertere.*] Id eſt, Appellere. *Advertere.*] Virgil. —— *& nata advertuntur arena*, & lib. 12. —— *urbique adverteret agmen.* Id eſt, contra urbem dirigeret aciem: vel appropinquaret urbi infeſto agmine.

24. *Beata.*] Ditia. *Beata.*] Florida. Felicia. nulliſque calamitatibus cognita.

25. *Hoc illic Medea fui.*] *Fuit* Puteaneus cum aliis quibuſdam. *Heinſius. Illic.*] In Colchis. *Nova nupta.*] Creuſa. quam nunc accepiſti.

26. *Pater.*] Scilicet ejus Creon. *Tam dives erat mihi.*] Scil. Æëta pater meus.

27. *Hic Ephyren.*] Ephyre olim dicebatur, quæ poſtea Corinthus, à Corintho filio Oreſtis inſtaurata, nomen accepit, ære clara. *Bimarem* dicit, quia eſt inter duo maria. Inde Horat.

Bimariſque Corinthi Mœnia.

Hic.] Scil. Creon pater uxoris. *Ille.*] Scil. pater meus. *Scythiâ tenus ille nivosâ Omne tenet.*] *Scythiam tenet ille nivoſam* quidam, vel *Scythia nivoſa.* Scriverianus *Scythia tenus ille nivoſa Omne latus.* quid ſi ſit *Scythiæ tenet ille nivoſæ Omne latus?* Sed nil temere mutandum. Claudianus,

Omne quod Oceanum fontemque interjacet Iſtri.

Florus: *Omne intra Iberum & Tagum flumen depopulatus.* Heinſius.

28. *Omne Ponti.*] Id eſt, Omnem partem Ponti.

29. *Iuvenes pater Æta Pelaſgos.*] Tò *pater* Puteaneus & alii nonnulli ex melioribus haud agnoſcunt. recte. ut monui ad Epiſt. VI. *Heinſius. Pelaſgos.*] id eſt, Vos Argonautas Græcos.

30. *Premitis pictos toros.*] Id eſt, Diſcumbitis in toris ornatis pictis tapetibus.

31. *Tunc cœpi ſcire quis eſſes.*] *Quid eſſes* codices magna ex parte. quod ſequor. Pont. I. El. VII.

Certe ego cum primum potui ſentire quid eſſem.

Epiſtola Hermiones,

Tu mihi quod matri pater es.

Quomodo noſter atque alii auctores paſſim. *Heinſius.*

33. *Ut vidi, ut perii.*] *Et vidi & perii* ſcri-

Ardet ut ad magnos pinea tæda Deos.
Et formoſus eras, & me mea fata trahebant.
Abſtulerant oculi lumina noſtra tui.
Perfide, ſenſiſti. quis enim bene celat amorem?
Eminet indicio prodita flamma ſuo.
Dicitur interea tibi lex; ut dura ferorum
Inſolito premeres vomere colla boum.

[Mar-

ſcripti, ſed perperam. Homerus,

Ὡς ἴδεν, ὡς Μὶν μᾶλλον ἔδυ χόλος.

Theocritus,

——ἁ δ' Ἀταλάντα
Ὡς ἴδεν, ὡς ἐμάνη, ὡς ἐς βαθὺν ἅλλετ' ἔρωτα.

Hinc illa Virgiliana,

Ut vidi, ut perii, ut me malus abſtulit error.

Epiſtola Laodamiæ ex veſtigiis veterum librorum.

Ut vidi, ut gemui, tacitoque in pectore dixi.

Art. Am. III.

Ut patuit miſeræ jucundi nominis error:
Ut mens, ut rediit verus in ora color.

ſic enim codices nonnulli iſta conſtituunt. *Heinſius.* *Ut vidi, ut perii.*] Id eſt, Uno eodemque tempore te vidi, & amore tui capta ſum. *Nec notis.*] Id eſt, Maximis, non uſitatis. *Ut vidi, ut perii.*] *Ὡς ἴδεν, ὡς ἐμάνη.* Theoc. Idyll. 3. v. 42. Quod & Virgil. in Eclog. 8. ubi vide Serv.

Ὡς ἐμοὶ ἐκ πυκιναὶ ἔπεσον φρένες.

Apollon. Argon. lib. 4. v. 1018.

34. *Ardet.*] Sicut teda accenſa ad ſacrificia deorum crematur.

36. *Abſtulerant.*] Id eſt, Furati fuerant, multum enim valent nutus oculorum ad provocandum amorem. *Oculi.*] Sic & Helena, *διὰ καλῶν ὀμμάτων*, evertit Trojam. Eurip. Hecub. Quod Theocrit. Idyll. 18. vers. 37. tangit.

Ὡς Ἑλένα, τᾶς πάντες ἐπ' ὄμμασιν ἵμεροι ἐντί.

Qualem Homer. Iliad. α. v. 98. vocat. ——*ἑλικώπιδα κούρην μελανόφθαλμον.* Didym. *Ὦ τὸ καλὸν ποθορῶσα* Theocrit. Idyll. 3. v. 18. *Ut in ocellis hilaritudo eſt.* Plaut. Rud. 2. 4. *Læti oculorum honores.* Virgil.

38. *Eminet.*] Id eſt, Apparet. *Suo indicio.*] Ut alibi:

Quoque magis tegitur, tanto magis æſtuat ignis.

39. *Dixerat interea tibi Rex.*] *Dicitur* Puteaneus à manu prima. Scribendum omnino,

Dicitur interea tibi lex.

Initio lib. VII. Met. in hac eadem narratione.

Lexque datur numeris magnorum horrenda laborum.

ita enim optime veterrimi libri. *Legem dicere*, elegans & Latinum eſt. noſter Met. XIII.

——legem ſibi dixerat ipſe.

In Ibide,

Cui legem pœna dixerat ipſa parens.

Met. VI.

Lexque eadem pœnæ, ne ſis ſecura futuri,
Dicta tuo generi ſeriſque nepotibus eſto.

Epiſtola Sapph.

Sive ita naſcenti legem dixere ſorores.

Propert. lib. IV. El. ult.

Mi natura dedit leges à ſanguine dictas,

Male ibi *ductas* nunc legitur. *Lex dicta officiis* apud Gratium. Sequens diſtichon Ovidianæ non videtur eſſe venæ. *Heinſius.* *Dixerat.*] Oſtenſura Medea quam magna multaque fuerint ſua erga Jaſonem beneficia, commemorat ſingula pericula, quæ Jaſon fuerat ſubiturus: à quibus cum eum liberaverit, arguit eum ingratiſſimum eſſe, ſi ſe deſeruerit.

44. *Facta*

[Martis erant tauri plus, quam per cornua, ſævi;
  Quorum terribilis ſpiritus ignis erat.]
Ære pedes ſolidi, prætentaque naribus æra:
  Nigra per afflatus hæc quoque facta ſuos.
Semina præterea populos genitura juberis.
  Spargere devota lata per arva manu,
Qui peterent ſecum natis tua corpora telis.
  Illa eſt agricolæ meſſis iniqua ſuo.
Lumina cuſtodis ſuccumbere neſcia ſomno
  Ultimus eſt aliqua decipere arte labor.
Dixerat Æetes, mœſti conſurgitis omnes,
  Menſaque purpureos deſerit alta toros,
Quam tibi nunc longe regnum dotale Creüſæ,
  Et ſocer, & magni nata Creontis erant?
Triſtis abis. oculis abeuntem proſequor udis:
  Et dixit tenui murmure lingua, Vale.
Ut poſitum tetigi thalamo male ſaucia lectum;
  Acta eſt per lacrymas nox mihi, quanta fuit.
Ante oculos taurique meos, ſegeteſque nefandæ;
  Ante meos oculos pervigil anguis erat.
Hinc amor, hinc timor eſt. ipſum timor auget amorem.
Mane

44. *Facta nigra.*] Id eſt, Fumoſa, & caliginoſa per ſuos afflatus.

45. *Semina.*] Dentes ſerpentis. *Populos.*] Id eſt, Homines. *Hub.*

46. *Devota.*] Fatalia, & ad ſuam necem acta, & dedicata. *Ant.*

47. *Qui peterent.*] Ut ſupra.
Et ſubito natos prima tuliſſe viros.

48. *Illa erat agricolæ.*] *Illa eſt* ſcripti. *Heinſius. Suo agricolæ.*] Cui propter laborem deberet fructum, non damnum reddere. *Hub.*

49. *Lumina cuſtodis ſuccumbere neſcia ſomno.*] Is erat draco pervigil, qui vellus aureum cuſtodiebat. *Ant.*

51. *Dixerat.*] Supradicta eſſe tibi facienda. *Omnes.*] Scilicet vos Argonautæ.

52. *Menſa deſerit toros.*] Remota.

53. *Quam tibi tunc.*] *Nunc* ſcripti quidam & editiones priſcæ. iidem *erant* ſequenti verſu, non *erat* Heinſ. *Quam tibi.*] Hoc dicit: Tunc non cogitabas de uxore, quæ daret tibi magnam dotem: ſed de ſalute. *Erant longe.*] Id eſt, Remotum ab animo, & cogitatione tua.

45. *Socer.*] Creon.

55. *Proſequor oculis.*] Proſcopio. *Udis.*] d eſt, Lachrymantibus.

57. *Male ſaucia.*] Id eſt, Amore percuſſa. *Male.*] In perniciem meam.

58. *Acta eſt per lacrymas.*] *In lacrymis* Baſileenſis. venuſte. *Heinſius. Quanta fuit.*] Id eſt, Tanta quanta fuit: id eſt. tota. *Quanta.*] Virgil. 4. Æneid.
Nunc hyemem inter ſe luxu, quam longa, fovere.

62. *Soror.*]

Mane erat; & thalamo chara recepta ſoror,
Disjectamque comas averſaque in ora jacentem
  Invenit, & lachrymis omnia plena meis.
Orat opem Minyis: petit altera, & altera habebit.
  Æſonio juveni, quod rogat illa, damus.
Eſt nemus & piceis & frondibus ilicis atrum:
  Vix illuc radiis ſolis adire licet.
Sunt in eo, fuerantque diu, delubra Dianæ:
  Aurea barbarica ſtat Dea facta manu.
Neſcio an exciderint mecum loca. venimus illuc.

Orſus

62. *Soror.*] Scilicet mea Chalciope.

63. *Disjectamque comas.*] Id eſt, me habentem comas incomptas, & ſparſas.

64. *Iacentem in ora adverſas.*] Id eſt, Cubantem in faciem. quod faciunt, qui non poſſunt dormire.

65. *Orat.*] Scil. ſoror mea. *Minyis.*] Argonautis, vobis Theſſalicis. *Altera petit.*] Scilicet ſoror mea. *Altera habebit.*] Intelligimus Creuſam, id eſt, altera petit, altera capiet fructum. *Petit altera & altera habebit.*] Salmaſius ad Hiſtoriam Auguſtam *alter petit*, *alter habebit* ex Puteaneo. quomodo & Gottorphianus. Si quid mutandum ſit, ita reſcripſerim,

Orat opem Minyis ſoror altera, at altera flevit:
Æſonio juveni, quod rogat illa, damus.

Tò *ſoror* exciderat. pro quo male feriati correctores *petit* ſuppoſuerunt. *altera flevit* vel *flebat*, facilis mutatio ex *alter habebit* aut *habebat*, quod in multis ſcriptis eſt. Cæterum cur Chalciope Argonautis faverit, in promtu cauſa eſt, quod filii ejus quatuor ex Phryxo geniti in illorum eſſent numero. Vide Hyginum fab. III. *Heinſius.*

66. *Æſonio juveni.*] Id eſt, Jaſoni. *Quod rogat.*] Scilicet opem.

67. *Eſt nemus.*] Deſcribit locum, in quo Jaſon locutus eſt cum Medea, & eam rogavit in auxilium ſuum. *Atrum.*] Obſcurum. *Atrum nemus.*] Virgil. I. Æneid.

tum ſilvis ſcena coruſcis
Deſuper, horrentique atrum nemus imminet umbra.

Piceis.] picea, ſpecies arboris. *Frondibus ilicis.*] Id eſt, Ilicibus frondoſis.

61. *Vix illuc.*] Dicit, ex denſitate vix poſſe illum locum illuſtrari à ſole.

69. *Sunt in eo, fuerant certe.*] *Fuerantque diu* multi codices. quod admittendum videtur. Delubra enim à vetuſtate venerationem præcipue mutuabantur. Plena ejus rei poëtarum ubique ſcripta. malo tamen, *fueruntque diu.* Heinſ. *Delubra.*] Templa.

70. *Dea.*] Id eſt, Simulacrum Deæ Dianæ.

71. *Neſcio an exciderint mecum loca.*] In Puteaneo *Noſtin* à manu prima fuiſſe videtur, & *exciderunt.* Unus Mediceûs *Noſtis.* alii quinque *Noſcis.* Reliqui *Neſcis. Noſtin?* eleganter. ſic *viden*, *ſcin*, *vin*, & ſimilia pro *videſne*. *ſciſne*, *viſne* apud veteres *cenſen* apud Perſium. ſic Faſt. lib. IV. initio,

Scin, Dea, reſpondi, de vulnere?

ita illo loco puto ſcribendum. ut Faſtor. VI.

Stulta videt Ianus quæ poſt ſua terga gerantur.
Nil agis en: latebras reſpicit ille tuas.
Nil agis en. dixin'?

Vulgo *dixit.* *Viden* habes apud Catullum, Virgilium, Statium. Nam Comici aſſidui ſunt in his. De quibus ſuo loco

Orſus es infido ſic prior ore loqui.
Jus tibi & arbitrium noſtræ Fortuna ſalutis
Tradidit: inque tua vitaque morſque manu.
Perdere poſſe ſat eſt: ſi quem juvet ipſa poteſtas.
Sed tibi ſervatus gloria major ero.
Per mala noſtra precor, quorum potes eſſe levamen;
Per genus & numen cuncta videntis avi;
Per triplicis vultus arcanaque ſacra Dianæ;
Et ſi forte alios gens habet iſta Deos.
O virgo, miſerere mei; miſerere meorum!

Effice

co plura. *exciderunt* legendum Epiſtola VII. jam monuimus. ℣ſ. 166. *venimus illuc* præterea eſt in melioribus non *ambo*. Sequenti verſu quoque *Auſus* es pro *Orſus* nonnulli. *Heinſius*. *Neſcio*.] Neſcio an ita oblitus ſis locorum, ſicut mei.

73. *Ius tibi*.] Verba quibus Jaſon ad Medeam uſus eſt, eam ſibi concilians. *Ius*.] Poteſtatem, arbitrium. *Salutis*.] Vitæ.

74. *Inque tua eſt*.] Tollunt *eſt* quinque libri. *Heinſius*.

75. *Perdere poſſe ſat eſt*.] Si quis delectatur poteſtate, ſatis ei debet eſſe, quod poſſit nocere: non autem debet nocere. *Iſta poteſtas*.] *Ipſa* Puteaneus & alii plerique. Idem *juvet* cum Lovanienſi. Amor. III. El. IV.

—— ipſa poteſtas
Semina nequitiæ languidiora facit.

Heinſius.

76. *Sed*.] Licet poſſis me perdere. *Servatus*.] Id eſt, Ego tuo auxilio liberatus. *Ero major gloria*.] Quam ſi paſſa fueris me mori.

77. *Per mala*.] Adjurat Jaſon multis precibus, ut ſui miſereatur, & ſibi opem præſtet.

78. *Per genus & numen*.] *Nomen* Puteaneus. Vide notas ad Epiſt. II. ℣ſ. 50. nil temere tamen muto. *Heinſius*. *Per genus*.] Scilicet tuum. *Avi*.] Scil. Phœbi, vel Solis. *Cuncta videntis*.] Sic Ennius.

Iupiter, tuque adeo ſumme ſol, qui res omnes inſpicis,
Quique tuo lumine mare, terram, ac cælum contueris.

Ideoque & πολυοφθαλμὸν eum vocant καὶ πάντα ἐπιβάλλοντα τὰς ἀκτῖνας, ὥσπερ ὀφθαλμοῖς βλέπειν ἅπασαν γῆν καὶ θάλασσαν. Diod. Sic. c. 2. ubi & adducit v. Homer. ὃς πάντ' ἐφορᾷ —— *ſol qui terrarum flammis opera omnia luſtras*. Virgil. 4. Æneid.

79. *Per triplices vultus*.] *Triplicis* concinnius Puteaneus & duo Ambroſiani. Faſt. I.

Quod ſemel eſt triplici pro virgine cæſa Dianæ. Heinſius.

Triplicis vultus.] Virg. in 4.

Tria virginis ora Dianæ.

Triplici autem vultu depingebatur, quia ipſa eſt luna in cœlo, Diana in terris & in ſylvis, Proſerpina apud inferos. *Arcana*.] Myſtica, quæ noctu celebrabantur.

80. *Et ſi forte aliquos gens habet iſta Deos*.] Lege *alios Deos* vel ſine aſſenſu veterum librorum: quanquam Gryphium ſit veriſimile in ſuis codicibus id inveniſſe, quod ejus editiones margini adſcriptum oſtendunt. ſic & alibi non ſemel peccatum. *Heinſius*. *Et ſi forte alios, &c.*] Supervacaneum enim erat dubitare, ſi quos deos haberent Colchi, cum jam Dianæ mentionem feciſſet. Illud autem procedit, ſi roget, ecquos alios præter Dianam habeant. *Micyl.*

81. *Meorum*.] Sociorum, qui mecum ſunt.

83. *Quod*

Effice me meritis tempus in omne tuum.
Quod ſi forte virum non dedignare Pelaſgum,
(Sed mihi tam faciles unde meoſque Deos?)
Spiritus ante meus tenues vaneſcat in auras,
Quam thalamo, niſi tu, nupta ſit ulla meo.
Conſcia ſit Juno, ſacris præfecta maritis;
Et Dea, marmorea cujus in æde ſumus.
Hæc animum (& quota pars hæc ſunt?) movere puellæ
Simplicis; & dextræ dextera juncta meæ.
Vidi etiam lacrymas. an pars eſt fraudis in illis?
Sic cito ſum verbis capta puella tuis.
Jungis & æripedes inaduſto corpore tauros,

Et

13. *Quod ſi forte.*] Pollicetur etiam ei Jaſon, ſe perpetuo habiturum eam legitimam uxorem. *Dedignare.*] Faſtidis.

84. *Sed mihi tam faciles unde Deoſque meos?*] *Meoſque Deos* Puteaneus & alii multi. quod Salmaſio ad Hiſtoriam Auguſtam probatum. libri multi, *unde putabo Deos?* vel, *unde deos habeam?* & ſimilia. quæ interpolatorum figmenta. Horatius lib. II. Sat. v.

—— Unde mihi tam fortem tamque fidelem?

&.

Unde mihi lapidem? quorſum eſt opus? unde ſagittas?

Seneca Hercule Fur. Act. II.

Unde illum mihi,
Quo te tuamque dexteram amplectar, diem?

Plura ad Statium Gronovius de hoc loquendi modo. *Heinſius. Sed mihi tam faciles.*] Sed unde deos tam faciles, ſubaudi, ſperem, vel habeam? & unde habeam deos tam meos, id eſt, tam obſequentes mihi?

87. *Conſcia ſit Iuno.*] *Scit Iuno* non male Argentinus. *Heinſius. Conſcia.*] Confirmat promiſſionem ſuam jurejurando, adducens Junonem teſtem. *Sit conſcia.*] Id eſt, Teſtis, ſcil. hujus meæ promiſſionis. *Præfecta.*] Quia ipſa præeſt nubentibus.

88. *Dea.*] Diana.

89. *Hæc animum & quota pars horum movere puellæ.*] *Et quota pars hæc ſunt* Puteaneus. *quota pars poſſunt movere* vel *moviſſe* alii plerique. tres *poſſent.* duo *poterant.* Placet Puteanea lectio. ſic lib. II. Pont. El. x.

Et quota pars hæc ſunt rerum quas vidimus una,
Te mihi jucundas efficiente vias?

Heinſius. *Hæc animum.*] Dicit, ex minima parte promiſſionum Jaſonis, ſe potuiſſe moveri & impelli ad id quod petebat. *Hæc.*] Scil. quæ à te ſunt dicta. *Et quota pars.*] Id eſt, Minima pars.

90. *Simplicis.*] Credulæ. *Iuncta.*] in pignus fidei.

91. *An & eſt pars fraudis in illis.*] *An pars eſt* ſcripti omnes & primæ editiones. Lege *an pars & fraudis in illis?* ita Lincolnienſis. *Heinſius. Pars fraudis in illis.*] Id eſt, An & ipſæ ſciunt fallere.

92. *Sic*] Scil. cum juraſſes per Junonem & Dianam, & junxiſſes dextram dextræ meæ, & addidiſſes lachrymas.

93. *Iungis & æripedes.*] Τὸ *&* abeſt à Gronoviano. Scribe *Iungis aeripedes.* dixi Epiſt. VI. ℣ſ. 32. *Heinſius. Inaduſto.*] Quia licet ſemper efflarent ignem, nunquam tamen eo igne urebantur.

94. *Et*

Et ſolidam juſſo vomere findis humum.
Arva venenatis pro ſemine dentibus imples :
  Naſcitur, & gladios ſcutaque miles habet.
Ipſa ego, quæ dederam medicamina, pallida ſedi,
  Cum vidi ſubitos arma tenere viros.
Donec terrigenæ (facinus miſerabile) fratres
  Inter ſe ſtrictas conſeruere manus.
Pervigil ecce draco ſquammis crepitantibus horrens
  Sibilat; & torto pectore verrit humum.
Dotis opes ubi tunc? ubi tunc tibi regia conjux?

Qui-

94. *Et ſolidam humum.*] *Inſolitam* Gronovianus. *Heinſius.*

95. *Pro ſemine.*] Ita enim ſparſit Jaſon dentes ſerpentis, ſicut ſpargitur ſemen.

96. *Scutaque miles habens.*] *Habet* Puteaneus & alii ſeprem. *Heinſius.*

97. *Ipſa ego.*] Quanto magis tu & reliqui debuiſtis timere?

98. *Subitos.*] Id eſt, Subito natos.

99. *Terrigenæ.*] Id eſt, Geniti ex terra.

100. *In ſe conſtrictas conſeruere manus.*] *Inter conſtrictas* Puteaneus. Strozzæ liber *Inter ſe conſtrictas.* Novem alii, *Inter ſe ſtrictas.* quod verum eſt. *Heinſius.*

101. *Pervigil ecce draco.*] Ita & lib. VII. Met. & Maximianus in Elegiis,

Pervigil obſervat non ſua poma draco.

Scripti tamen tres *Serpens ecce vigil.* unus Vatic. *Inſomnis ſerpens.* At Puteaneus *Inſopor ecce vigil.* Scribe *Inſuper ecce vigil. vigil* pro vigili dracone. Germanicus Aratæis de ariete.

Qui tulit in Tauros Phryxum, qui prodidit Hellen,
Quem propter fabricata ratis, quem perfida Colchis
Sopito vigile inceſto donavit amori.

ita ſcribendum. *Inſopor ecce draco.* pro diverſa lectione Erfurtanus, cum gloſſa; *id eſt ſine ſopore.* mira locutione, nec alias mihi notata. quomodo lib. VII. eundem *inſopitum draconem* voce parum uſitata dixit. *Idem.* *Crepitantibus.*] Reſonantibus. *Horrens.*] Aſper. ſunt enim ſerpentes ſquamiferi.

102. *Torto pectore.*] Ovid. Metam. 3. ℣ſ. 41.

Ille volubilibus ſquamoſos nexibus orbes
Torquet, & immenſo ſaltu ſinuatur in arcus.

Et Virgil. 2. Æneid.

—— ſinuatque immenſa volumine terga.

Et lib. 5.

Septem ingens gyros, ſeptena volumina traxit.

Κυανέαις φρίσσοντας ὑπὸ σπείραισι δράκοντας.

Theocrit. Idyll. 23. ℣ſ. 14.

103. *Dotis opes ubi erant? ubi erat tua regia conjux.*] *Tibi regia conjux* ſcripti plerique. *ubi tunc & regia* unus Palatinus. duo præterea Medicêi, *Dotis opes ubi tunc.* Puto ſcribendum,

Dotis opes ubi tunc? ubi tunc tibi regia conjux?

vide quæ noto ad Epiſt. IV. ℣ſ. 150. Sequenti verſu *diſtinet* non debere mutari, quicquid turbent libri veteres, dixi Epiſt. VIII. ℣ſ. 69. *Heinſius.* *Ubi tunc.*] Quaſi dicat, non quærebas tunc dotem, cum ſolum de ſalute tibi cogitandum putares. *Regia.*] Id eſt, Regio ſanguine creata, ut nunc jactas eſſe iſtam tuam.

104. *Iſth-*

Quique maris gemini diſtinet Iſthmos aquas?
Illa ego, quæ tibi ſum nunc denique barbara facta,
Nunc tibi ſum pauper, nunc tibi viſa nocens,
Flammea ſubduxi medicato lumina ſomno:
Et tibi, quæ raperes, vellera tuta dedi.
Proditus eſt genitor: regnum patriamque reliqui:
Munus in exilio quodlibet eſſe tuli.
Virginitas facta eſt peregrini præda latronis,
Optima cum cara matre relicta ſoror.
At non te fugiens ſine me, germane, reliqui.
Deficit hoc uno littera noſtra loco.
Quod facere auſa mea eſt, non audet ſcribere dextra,
Sic ego, ſed tecum, dilaceranda fui.
Nec tamen extimui (quid enim poſt illa timerem?)
Credere me pelago fœmina, jamque nocens.

Nu-

104. *Iſthmos.*] Corinthus, quæ eſt in Iſthmo. *Diſtinet.*] Dividit.

105. *Illa ego.*] Dicit ſe fuiſſe, quæ ei tot & tanta pericula ademerit. *Nunc denique.*] Nam tunc non tibi videbar barbara, nec ſpernenda; cum à me opem expeteres.

106. *Tibi.*] Id eſt, Judicio tuo. *Nocens.*] Scelerata, venefica.

107. *Subduxi.*] Id eſt, Removi vel clauſi. *Medicato.*] Id eſt, Medicamine quodam facto.

110. *Munus in exilio quodlibet eſſe tuli.*] Puto reſcribendum,

Et minus exilio quidlibet eſſe tuli.

Hoc eſt omnibus rebus exilium prætuli. Certe unus Patavinus, *Munus exilio.* lib. II. Art. Amat.

—— *monitis ſum minor ipſe meis.*

ſic *merces labore minor.* Ep. Herus,

Ne videar merces eſſe labore minor.

Hac eadem Epiſtola,

Nunc animis audi verba minora meis.

Ep. Canaces,

Poſſidet & vitiis regna minora ſuis.

Propert.

Et jacet ante fores verba minora Deo.

quæ noſter imitatus lib. 6. Met.

—— *nec dicere ſuſtinet ultra*
Verba minora dea. Heinſius.

112. *Soror.*] Scilicet mea Chalciope. *Cum matre.*] Scil. Idyia.

113. *At non te.*] Fratrem Abſyrtum à ſe interfectum dolet. Dicit ergo: *O germane,* Abſyrte! *Ego fugiens.*] E patria. *Non reliqui te ſine me.*] Nam Medea eum ſecum duxit: & cum pater eam inſequeretur, dilacerato fratre, & membris in variis locis ſparſis patrem remorata eſt. *Littera.*] Epiſtola.

114. *Deficit.*] Quia ex omnibus, quæ pro te feci, hoc unum eſt, quod non audeo ſcribere.

116. *Sic.*] Sicut frater dilaceratus eſt à me. *Sed tecum.*] Quia etiam tu meruiſti.

117. *Quid enim timerem poſt illa?*] Nam qui majora auſus eſt, non timet minora.

118. *Fœmina.*] Naturaliter timida. *Iam nocens.*] Quia jam admiſeram ſcelus fraternæ cædis. *Non extimui credere.*] Non verita ſum committere me pelago.

119. *Nu-*

Numen ubi eſt? ubi Dî? meritas ſubeamus in alto,
Tu fraudis pœnas, credulitatis ego.
Compreſſos utinam Symplegades eliſiſſent,
Noſtraque adhærerent oſſibus oſſa tuis!
Aut nos Scylla rapax canibus miſiſſet edendos!
Debuit ingratis Scylla nocere viris.
Quæque vomit fluctus totidem, totidemque reſorbet,
Nos quoque Trinacriæ ſuppoſuiſſet aquæ.
Soſpes ad Hæmonias victorque reverteris urbes.
Ponitur ad patrios aurea lana Deos.
Quid referam Peliæ natas pietate nocentes,

Cæſa-

119. *Numen.*] Scilicet Dianæ læſæ. *Dis*] Scilicet omnes, quos tu perjuraſti.

121. *Compreſſos utinam.*] *Complexos* duo Mediceï, vide notas ad Epiſt. IV. ℣ſ. 139, *Heinſius. Symplegades.*] Dicit, quod vellet ſe fuiſſe comprehenſam & eliſam inter Symplegades. Sunt autem Symplegades, ſcopuli duo in Boſphoro Thracio, quos aliquando concurriſſe Poëtæ finxerunt: *Symplegades.*] Quas ideo Eurip. in Taur. vocat.

Τὰς συνδρομάδας πέτρας.

dictæ ἀπὸ τοῦ συμπλήττεσθαι. Quod Senec. exprimit in Medea. a. 2. ℣ſ. 342. & ſeq.

——*Cum duo montes,*
Clauſtra profundi, hinc atque illinc
Subito impulſu, velut æthorio
Gemerent ſonitu.

Eliſiſſent.] Nam Jupiter iratus propter Abſyrti necem, ingentem Argonautis immiſit tempeſtatem: propter quam ita diu errarunt, ut Libyæ, Galliæ, Sardiniæ & Hetruriæ littora prætericrint.

122. *Adhæreat tuis.*] Id eſt, Utinam ambo ſimul fuiſſemus colliſi & confracti, ita ut oſſa mea fuiſſent conjuncta oſſibus tuis.

123. *Scylla.*] In mari Siculo, nautæ magnis pelagi ſidentis vorticibus territi, undas latrare putaverunt: quas ſorbentis æſtus vorago collidit. Hinc fabulæ Scyllam & Charybdim peperere. Hinc latratus auditur, hinc monſtri credita ſimulachra. *Scylla rapax.*] Vorax, quæ naves in ſe rapit. *Canibus.*] Propter fabulam, ut diximus. Sic Virg. Eclog. 6.

Ah timidos nautas canibus laceraſſe marinis.

124. *Debuit.*] Quia & ipſa aliquando inter amantes fuit. Charybdis, ut Servius ſcribit, mulier fuit voraciſſima: quæ quia Herculi boves rapuit, à Jove fulminata eſt & in mare præcipitata. Unde naturam priſtinam ſervat: nam ſorbet univerſa. *Hub.*

125. *Quæque vomit fluctus totidem.*] Charybdin intelligit, quæ quatuor & viginti horis bis aquam ſorbet & ejicit. *Ant.*

126. *Suppoſuiſſet.*] Submerſiſſet. *Nos quoque.*] Sicut & alia omnia. *Trinacriæ.*] Id eſt, Siciliæ.

127. *Soſpes.*] Incolumis, victor, & compos voti, quia potitus es aureo vellere. *Hæmonias.*] Theſſalicas.

128. *Ad deos patrios.*] Id eſt, Theſſalicos: tanquam monumentum victoriæ.

122. *Quid referam.*] Commemorat aliud ſuum erga Jaſonem beneficium: quia in ejus gratiam perſuaſit filiabus Peliæ, ut patrem jugularent, pollicita ſe reducturam eum ad ætatem juvenilem. *Nocentes pietate.*] Quia non interfecerunt patrem, niſi propter pietatem, ſcilicet,

Cæſaque virginea membra paterna manu?
Ut culpent alii, tibi me laudare neceſſe eſt:
Pro quo ſum toties eſſe coacta nocens.
Auſus es ô, (juſto deſunt ſua verba dolori)
Auſus es, Æſonia, dicere, cede domo.
Juſſa domo ceſſi, natis comitata duobus;
Et, qui me ſequitur ſemper, amore tui.
Ut ſubito noſtras Hymen cantatus ad aures
Venit, & accenſo lampades igne micant,
Tibiaque effundit ſocialia carmina vobis,
At mihi funeſta flebiliora tuba;
Pertimui; nec adhuc tantum ſcelus eſſe putabam:
Sed tamen in toto pectore frigus erat.
Turba ruunt; &, Hymen, clamant: Hymenæe, frequentant.
Quo propior vox hæc, hoc mihi pejus erat.

Diverſi

licet, ut ei prodeſſent. *Pietate.*] Nimio amore erga patrem.

130. *Cæſaque.*] Inciſa, lacerata. *Virgineo.*] Puellari. Hanc fabulam ſcribit plene Ovid. lib. 7. Metam.

131. *Ut.*] Id eſt, Quamvis. *Alii culpent.*] Id eſt, Damnent ea, quæ feci. *Tibi eſt neceſſe laudare me.*] Quia tuo amore compulſa, ea feci.

132. *Pro quo ſum.*] Malo *ſim.* ſuperiori verſu Sarravianus *alia* non *alii.* Heinſius.

133. *Auſus es.*] Oſtendit ingratitudinem Jaſonis, qui poſt tanta beneficia ipſam Medeam ab ſe ejicere auſus eſt.

134. *Cede.*] Abi. *Æſonia.*] Patris mei Æſonis.

135. *Juſſa.*] Scil. à te. *Duobus natis.*] Quos ex te ſuſcepi, Mermerum & Pheretem.

136. *Et amore tui.*] Subaudi comitata. *Qui.*] Scil. amor. *Semper ſequitur me.*] Id eſt, Qui nunquam me derelinquit.

137. *Ut ſubito.*] Senſus eſt: At poſtquam audivi carmina veſtra nuptialia, vobis quidem ſocialia, ſed mihi funebria, pertimui. *Hymen cantatus.*] Id eſt, Cantibus celebratus.

138. *Lampades.*] Faces nuptiales.

139. *Tibiaque effudit.*] *Effundit* Puteaneus & ſex alii. Idem ſequenti verſu,

Et mihi funeſta. Heinſius.

Tibiaque.] Tibiæ adhibebantur nuptiis, tubæ vero funeribus. *Tibia.*] Etiam in ſacris & triumphis. Appian. in Lybico. *Tibiaque.*] Scil. poſtquam. *Effudit.*] Emiſit. *Carmina ſocialia vobis.*] Id eſt, Tibi & uxori tuæ præbentia ſignum ſocietatis, id eſt, matrimonii.

140. *At mihi.* Scil, effudit carmina, *Flebiliora.*] Id eſt, triſtiora.

141. *Tantum ſcelus.*] Ut legitime duceres illam; me repulſa. *Frigus.*] Id eſt, timor. *Scelus eſſe putabam.*] *Putabat* Puteaneus. Forte *patebat.* Heinſius.

143. *Hymen clamant.*] Græci Hymenæum inclamabant, Thalaſſionem Romani: quod à Sabinarum raptu. *Liv. lib.* 1. *vide Plutarch. in Romulo. & Quæſt. Rom.* 31.

144. *Quo propior vox eſt.*] *Vox hæc*

Putea-

Diverſi flebant ſervi, lacrymaſque tegebant.
  Quis vellet tanti nuncius eſſe mali?
Me quoque, quidquid erat, potius neſcire juvabat:
  Sed tanquam ſcirem, mens mea triſtis erat.
Cum minor è pueris, juſſus ſtudioque videndi,
  Conſtitit ad geminæ limina prima foris:
Hic mihi, Mater, abi; pompam pater, inquit, Iäſon
  Ducet; & adjunctos aureus urget equos.
Protinus abſciſſa planxi mea pectora veſte:
  Tuta nec à digitis ora fuere meis.
Ire animus mediæ ſuadebat in agmina turbæ,

Serta-

Puteaneus & Gottorphianus. duo alii, *hac vox.* Heinſius.

145. *Diverſi.*] Id eſt, In diverſis locis domus. *Lacrymaſque tegebant.*] Lucan. lib. I.

—— gemitu ſtat quiſque latenti,
Non auſus timuiſſe palam, vox nulla dolori
Credita.

Senec. Troad. a. ult.

—— timidum Phryges miſere gemitum.

147. *Neſcire juvabat.*] *Omne quod eſt interea tempus, prinſquam id reſcitum, lucro eſt.* Quod ex antiq. Comic.

—— ἡμέρας μιᾶς ἀλυπία μέγα ἐστι κέρδος,

148. *Mens mea triſtis erat.*] Ter. Heaut.

Neſcio quid profecto mihi animus præſagit mali.

Προμάντις θυμὸς, ὥς τι προσδοκῶν.

Eurip. Androm. Plaut. Aulul. 2. 2.

Præſagibat mihi animus, fruſtra me ire, quum
Exibam domo.

Quem vſ. Cic. I. de Divinat. laudat.

142. *Pueris.*] Ex duobus filiis noſtris. *Iuſſu.*] Mandato meo. *Studio.*] Id eſt, Cupiditate. quia pueri cupidi ſunt videre omnia nova. *Iuſſus ſtudioque videndi.*] *Iuſſu* multi ex libris ſcriptis & priſcæ editiones. tres *viſus.* duo *viſu.* totidem *Iuſu.* unus *miſſus.* Gronovianus *curſu.* ut Epiſtola Hypſip.

—— curſu ſtudioque loquendi
Detegit ingenio vulnera facta tuo.

Hoc tamen loco ſcribendum videtur, *caſu ſtudione videndi.* ut ſubintelligatur, dubium eſt, incertum eſt. Met. XV.

—— me Paſiphaeïa quondam
Tentato fruſtra patrium temeraſſe cubile
(Indiciine metu magis offenſane repulſa)
Arguit.

ſubintellige dubium eſt. ſic locus ille ſcribendus. ita & utitur τῷ *an.* vide Notas Faſt. II. 394. *Heinſius.*

151. *Hinc mihi.*] *Huic* prima editio. Scribe, *Hic mihi*, ut eſt in quatuor calamo exaratis. Unus Vaticanus *Qui mihi.* Sequenti verſu *Ducet* pro *Ducit* bene Puteaneus. *Idem. Mater abi.*] Verba pueri ad Medeam. *Pompam.*] Id eſt, Nuptialem triumphum & apparatum.

153. *Protinus.*] Statim auditis illis verbis. *Planxi.*] Id eſt, Percuſſi. *Abſciſſa.*] Lacerata.

154. *Nec fuere tuta.*] Quia dilacerata ſunt.

155. *Animus.*] Voluntas, impetus animi. *Ire in agmina.*] Id eſt, In mediam multitudinem, quæ circum te & ſponſam tuam erat. *Demere.*] Id eſt, Auferre. *Serta.*] Coronas quas habebat ſponſa tua.

156. *Com-*

Sertaque compoſitis demere rapta comis.
Vix me continui, quin ſic laniata capillos
Clamarem, Meus eſt; injiceremque manus.
Læſe pater, gaude: Colchi gaudete relicti.
Inferias umbræ fratris habete mei.
Deferor (amiſſis regno, patriaque, domoque)
Conjuge: qui nobis omnia ſolus erat.
Serpentes igitur potui, tauroſque furentes;
Unum non potui perdomuiſſe virum?
Quæque feros pepuli doctis medicatibus ignes,
Non valeo flammas effugere ipſa meas?
Ipſi me cantus, herbæque arteſque relinquunt?
Nil Dea, nil Hecates ſacra potentis agunt?
Non mihi grata dies: noctes vigilantur amaræ:

Nec

156. *Compoſitis.*] Ornatis.

157. *Quin ſic laniata capillos.*] Puto *quin dilaniata.* Amor. lib. III. El. IX. de ſorore Tibulli,

Venit inornatas dilaniata comas.

Heinſius. *Laniata capillos.*] Scil. meos. *Meus eſt.*] Scil. maritus Jaſon. *Injiceremque manus.*] Mihi debitum ipſa vindicarem.

159. *Læſe pater.*] Convertit ſermonem ad eos, quos videtur læſiſſe dicens, nunc peractam eſſe eorum vindictam. *Læſe.*] Scil. à me. *Colchi.*] Populi regionis meæ, quos fugi.

160. *Umbræ fratris.*] Quem ego crudeliter interfeci. *Habete inferias.*] Id eſt, eſtote placatæ, & habete vobis factas inferias ex malis meis. Exiſtimabantur enim fieri inferiæ mortuis, quoties eorum inimici vel hoſtes fuiſſent vel morte, vel alio ſupplicio affecti. Sunt enim inferiæ, ſacra mortuorum. *Inferias.*] *Quæ inferis ſolvuntur. Serv.* Virgil. 3. Æneid.

Inferimus tepido ſpumantia cymbia lacte,

ubi Servius, *Inferimus, id eſt inferias damus.* ut exequiæ ab exequendo.

161. *Deferor.*] Vidua relinquor.

162. *Conjuge.*] Scil. amiſſo. *Qui ſolus erat omnia.*] Quia omnia amiſſa æquo animo ferebam, dummodo eum haberem.

165. *Quæque feros repuli.*] *Pepuli* bene duo Medicei, & pro diverſa lectione Sarravianus, quomodo & Scaliger in ora codicis ſui caſtigarat, & ego in vetuſtâ editione Lugduni edita offendi. Excerpta Puteanei & Jureti cum aliis nonnullis *rapui.* tres *domui.* Heinſius. *Pepuli.*] Id eſt, removi.

166. *Flammas.*] Ignes amoris.

167. *Cantus.*] Incantationes. *Herbæ.*] Vires herbarum. *Artes.*] Scil. magicæ.

168. *Dea.*] Scil. Diana. *Sacra Hecates.*] Scil. Proſerpinæ.

169. *Non mihi grata dies.*] Virg. 4. Æneid.

——*tædet cœli convexa tueri.*

Amaræ.] Acerbæ, plenæ anxietatis. *Noctes vigilantur.*] Virgil. 4. Æneid.

——*infelix animi Phœniſſa, nec unquam*
Solvitur in ſomnos, oculiſve aut pectore noctem
Accipit.

L 2 170. Nec

Nec tener in miſero pectore ſomnus adeſt.
Quæ me non poſſum, potui ſopire draconem.
Utilior cuivis, quam mihi, cura mea eſt.
Quos ego ſervavi, pellex amplectitur artus:

Et

170. *Nec tener in miſero pectore ſomnus adeſt.*] *Nec teneram miſero pectore ſomnus habet*, Puteaneus & cæteri caſtigatiores magno numero. quinque,

Nec tenero miſeram pectore.

quod eodem recidit. Scribe,

Nec tener ah miſera pectora ſomnus habet.

tener ſomnus, ut Arte Amatoria lib. II.

Cum tener ad partes tu quoque ſomne venis.

ſomnus habet pectora, ut lib. VIII. Met.

Prima quies aderat, qua curis feſſa diurnis
Pectora ſomnus habet.

Statius,

—— nam Tydea largus habebat
Perfuſum magna virtutis imagine ſomnus.

Virgil. *animalia ſomnus habebat.* ſic & Triſt. III. El. III.

Perpetuus pectora languor habet,

cum membranis. lib. I. El. VII. ex ſcriptis exemplaribus,

Et rigidum ferri ſemina pectus habent.

lib. III. El. XI.

Et dicam ſilices pectus habere tuum.

Faſt. III.

Pectora terror habet.

quomodo & Virgilius,

Quod ſi tantus habet mentes & pectora terror.

Art. Am. II.

Aëre non certo corpora languor habent.

lib. IV. Faſt. cum veteri codice,

Clauſum pectora vulnus habet.

Ep. Herus,

Neſcio qua pavidum frigora pectus habent.

ut meliores libri illic agnoſcunt. Petronius,

—— ſudor quoque perluit ora
Et mentem timor altus habet.

Cæterum hoc loco, de quo nunc agimus, vetus editio & duo ſcripti,

Nec tacitam miſero pectore ſomnus habet.

tres, *tacito miſeram.* Unus Ambroſianus,

Nec teneram miſero pectore ſomnus alit,

non male, ſi reſcribas, *tener alis miſera pectora.* Nam & loco ſupra adducto ex lib. VIII. Met. in veteri codice offendi,

—— Pectora ſomnus alit.

Noſter in Triſtibus,

—— ſomnus
Non alit officio corpus, ut ante, ſuo.

Atque ita ſcribendum cenſeo apud Martialem lib. III. de Glire, ut acumini Epigrammatis conſulatur,

Tota mihi dormitur hyems: & pinguior illo
Tempore ſum; quo me nil, niſi ſomnus, alit.

Servius ad lib. XII. Æn. *Creſcit & latenter, unde & glires dicti ſunt, quos pingues efficit ſomnus.* Noſter. Remed. Amor.

—— ſomnus, non cura puellæ
Excipit, & pingui membra quiete levat.

quæ vera ibi lectio, non *dulci.* Amor. I. El. XII.

Tunc etiam ſomni pingues, & frigidus aër.

Sulpicia in Satyra,

—— ſomno moriuntur obeſo.

Heinſius.

171. *Quæ me non poſſum, potui.*] Duo libri, *Quæ me non potui, potui*, ſic ſequenti epiſtola,

Ut te non poteram, poteram tua vela videre. Idem.

Non poſſum me.] Scil. ſopire: *Draconem.*] Pervigilem. *Hub.*

172. *Mea cura.*] In magico artificio diligentia. *Ant.*

173. *Quos ego ſervavi.*] Scil. à morte.

175. *Ia-*

Et noſtri fructus illa laboris habet.
Forſitan &, ſtultæ dum te jactare maritæ
  Quæris, & injuſtis auribus apta loqui,
In faciem moreſque meos nova crimina fingas.
  Rideat, & vitiis læta ſit illa meis.
Rideat, & Tyrio jaceat ſublimis in oſtro;
  Flebit: & ardores vincet aduſta meos.
Dum ferrum flammæque aderunt, ſuccuſque veneni;
  Hoſtis Medeæ nullus inultus erit.
Quod ſi fortè preces præcordia ferrea tangunt?
  Nunc animis audi verba minora meis.
Tam tibi ſum ſupplex, quam tu mihi ſæpe fuiſti:
  Nec moror ante tuos procubuiſſe pedes.
Si tibi ſum vilis; communes reſpice natos.
  Sæviet in partus dira noverca meos.
Et nimium ſimiles tibi ſunt: & imagine tangor:
  Et, quoties video, lumina noſtra madent.
Per ſuperos oro, per avitæ lumina flammæ,
  Per meritum, & natos pignora noſtra duos:

Red-

175. *Iactare.*] Oſtentare, laudare.

176. *Apta.*] Convenientia, ſcil. de vitiis. *Auribus.*] Scil. uxoris tuæ, quæ ut eſt injuſta, ita libenter audiet hæc maledicta.

177. *In faciem moreſque meos.*] Id eſt, Maledicis pulchritudini & moribus meis. *Nova.*] Inaudita. *Nova crimina fingis.*] Bene *fingas* Puteaneus. Sequentia confirmant. *Heinſius.*

179. *Rideat.*] Concedentis eſt per indignationem, & ſubauditur, *licet. Sublimis.*] Superba. *Oſtro Tyrio.*] Id eſt, in purpura.

180. *Ardores vincet aduſta meos.*] Primæ editiones & quinque ſcripti cum Jureti excerptis, *ſentiet uſta.* Voſſianus *ſanciet.* eleganter. dixi Ep. VI. ℣. 154. *Heinſ. Aduſta.*] Cremata. *Vincet meos ardores.* Quia magis ardebit, quam ego nunc ardeo.

183. *Quod ſi forte.*] Orat nunc Jaſonα. *Hub. Verba minora meis.*] Hoc eſt, verba humilia, & qualia ſupplices facere ſolent, quæque animum generoſum & regalem dedeceant. *Micyl.*

185. *Nam tibi ſum ſupplex, quod tu mihi ſæpe fuiſti.*] *Quam tu mihi* Puteaneus. Scribendum nempe, ut recte Leidenſis,

Tam tibi ſum ſupplex, quam tu mihi ſæpe fuiſti. Heinſius.

187. *Si ſum vilis tibi.*] Si me parvi facis. *Communes.*] Ex utroque noſtrum genitos. *Hub.*

188. *Sæviet.*] Juſtas quærelas facit, à natorum incommoditate. *Ant. in partus dira noverca meos.*] *Noverca manus* Puteaneus. forte ſcriptum fuerat primo,

—— *in parvas manus.*

Heinſius.

191. *Lumina.*] Id eſt, radios & lucem. *Flamma avita.*] Id eſt, Solis avi mei.

192. *Meritum.*] Beneficium quod tibi præſtiti. *Pignora*] Quia filii ſunt pignora matrimonii. *Pignora noſtra.*] *Pi-*

 gnora

Redde torum; pro quo tot res inſana reliqui.
  Adde fidem dictis; auxiliumque refer.
Non ego te imploro contra tauroſque viroſque;
  Utque tua ſerpens victa quieſcat ope.
Te peto, quem merui, quem nobis ipſe dediſti;
  Cum quo ſum pariter facta parente parens.
Dos ubi ſit, quæris: campo numeravimus illo,
  Qui tibi laturo vellus arandus erat.
Aureus ille aries villo ſpectabilis aureo,
  Dos mea: Quam, dicam ſi tibi, redde; neges.
Dos mea, tu ſoſpes: dos eſt mea, Graja juventus.
  I nunc, Siſyphias, improbe, confer opes.
Quod vivis; quod habes nuptam ſocerumq; potentem;
  Hoc ipſum, ingratus quod potes eſſe, meum eſt.
Quos equidem actutum! ſed quid prædicere pœnam
Atti-

gnora cara duo ſcripti. Sed Auſonius videtur imitatus in Parentalibus,

Liquiſti natos pignora noſtra duos.

Heinſius.

193. *Torum.*] Jus tori, id eſt, matrimonium. *Inſana.*] Id eſt, amore demens. *Tot res.*] Patrem, Patriam, matrem, & ſororem.

194. *Adde fidem dictis.*] Fac ut dicta tua ſerventur. *Refer.*] Id eſt, redde, ſicut ego dedi tibi.

195. *Contra tauros.*] Sicut tu imploraſti me.

196. *Quieſcat.*] Dormiat. *Victa.*] Sopita.

197. *Ipſe dediſti.*] Id eſt, tu propria voluntate, & ſponte.

198. *Cum quo parente ſum facta parens.*] Id eſt, ex quo ſuſcepi filios.

199. *Campo numeravimus illo.*] *Numeramus in illo* ſcripti plerique. quod Gronovio arridebat. quatuor, *numeremus in illo*, etiam recte. ſed tum ſequenti verſu ſcripſerim,

Qui tibi laturo vellus arandus erit.

Heinſius.

200. *Qui erat arandus.*] Ut ſeminares dentes ſerpentum. *Tibi laturo.*] Id eſt ablaturo. *Vellus.*] Id eſt, lanam auream. & eſt ſenſus: Accepiſti à me dotem magnam, cum taurorum ferociras per me compreſſa eſt, & ita terrigenarum, & denique cum abſtuliſti vellus aureum; eſt dos illa, quam per me habuiſti.

202. *Quam.*] Dotem. *Neges.*] Id eſt, nolis mihi reddere.

203. *Tu ſoſpes.*] Id eſt, vita tua præſervata, eſt dos mea. *Graja juventus.*] Id eſt, omnes ſocii tui per me ſervati ſunt.

204. *I nunc Siſyphias, improbe, confer opes.*] Lego,

Hic nunc Siſyphias, improbe, confer opes.

Hu videlicet opibus. cum vulgatis tamen ſcripti faciunt. *Heinſius. Improbe.*] Perfide. *Confer.*] Id eſt, compara. *Opes, Siſyphias.*] Id eſt, Opes Creontis filii Siſyphi.

205. *Quod habes nuptam ſocerumque potentem.*] Malim *potentes.* ſic Oenone,

Cupio fieri matrona potentis.

Heinſius. *Nuptam.*] Scil. Creuſam. *Socerum,*] Creontem. *Potentem.*] Divitem.

207. *Quos equidem actutum.*] Malo, *Quos quidem ego actutum.* Met. 111

Quem

Attinet? ingentes parturit ira minas.
Quo feret ira, ſequar. facti fortaſſe pigebit.
Et piget infido conſuluiſſe viro.
Viderit iſta Deus, qui nunc mea pectora verſat.
Neſcio quid certe mens mea majus agit.

Quem quidem ego actutum (modo vos abſiſtite) cogam,
Aſſumptumque patrem commentaque ſacra fateri. Heinſius.

Quos.] Scil. te, & uxorem tuam, & ſocerum. *Actutum.*] Subauditur, *pœniam. Prædicere.*] Multo ante minari.

208. *Parturit.*] Concipit, generat.

209. *Quo feret ira, ſequar.*] Quod Arrian. Epict. lib. 1. c. 28. Ex Euripide annotavit. Quo reſpexit Ovid.

Καὶ μανθάνω μὲν οἷα δρᾷν μέλλω κακὰ
Θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων.

Sequar quo ira feret.] Id eſt, Faciam id quod ira ſuadebit. *Facti fortaſſe pigebit.*] Terret ipſum Jaſona, dicens ſe eſſe facturam id, cujus fortaſſe poſtea eam pigebit.

211. *Viderit iſta Deus.*] *Videris* Puteaneus. & tum in ſequentibus reſcribe, *qui nunc mea pectora verſas.* Heinſ. *Qui verſat mea pectora.*] Id eſt, Qui immittet mihi in animum tam diras cogitationes. *Neſcio quid majus.*] Pro, Neſcio quid magnum & terribile. *Agit.*] Moliatur. Exitus rei fuit quod cum Jaſon nequaquam precibus & verbis Medeæ flexus eſſet, ſed juſſiſſet, ex urbe ſtatim eam diſcedere (erat enim, ut diximus, Corinthi) illa à Creonte impetravit unius diei dilationem, & interim noctu regiam clam ingreſſa, quibuſdam medicamentis immutata facie, ne cognoſceretur, domum incendit quadam radice à Circe inventa: quæ eam vim habebat, ut incenſus ignis nequiret extingui: Repente conflagrante regia, Jaſonem exiluiſſe ferunt. Creontem vero & Glaucam, ſive Creuſam, igne abſumptos. *Hub.*

EPISTOLA XIII.

ARGUMENTUM.

Proteſilaus Iphicli filius, ad Trojam quadraginta navibus (ut ait Homerus) navigans, cum cæteris Græcis Aulide, portu Bœotiæ, ob tempeſtatem clauſus eſt. Quod dum intellexiſſet Laodamia Acaſti ex Laodathea filia, ejus uxor, ſincere maritum amans, multis ſomniis perterrita, hanc epiſtolam ad eum ſcripſit: qua ſuadet, ut oraculi memor, à belli periculis abſtineat. Datum enim Græcis fuerat reſponſum, eum, qui primus ex claſſe in terram Trojanorum deſcendiſſet, periturum. At Proteſilaus magnanimus, primus exſcendit, & ab Hectore occiſus eſt.

LAODAMIA PROTESILAO.

Mittit, & optat amans, quo mittitur, ire ſalutem,
Æmonis Æmonio Laodamia viro.

Auli-

2. *Laodamia Æmonis.*] Id eſt, Theſſalonica. nam Theſſalia Æmonia dicta eſt. *Optat ſalutem ire quo mittitur.*] Id eſt, Pervenire ad maritum ſuum, id eſt, cupit eum ſalvere, & incolumem eſſe.

Aulide te fama eſt vento retinente morari.
  Ah! me cum fugeres, hic ubi ventus erat?
Tum freta debuerant veſtris obſiſtere remis.
  Illud erat ſævis utile tempus aquis.
Oſcula plura viro, mandataque plura dediſſem:
  Et ſunt quæ volui dicere plura tibi.
Raptus es hinc præceps: &, qui tua vela vocaret,
  Quem cuperent nautæ, non ego, ventus erat.
Ventus erat nautis aptus, non aptus amanti.
  Solvor ab amplexu Proteſilaë tuo;
Linguaque mandantis verba imperfecta relinquit.
  Vix illud potui dicere triſte Vale.
Incubuit Boreas, abreptaque vela tetendit.

Jam-

3. *Aulide.*] Oppid. & portus Bœotiæ contra Chalcidem, urbem Eubœæ. Ad hunc cum Græci perveniſſent, Trojam navigantes, Agamemnon Dianæ cervam occidit ignarus. unde irata dea, flatus ventorum removit, ita ut navigare non poſſent, & peſtilentia laborarent. Quare conſulta oracula dixerunt, Dianam Agamemnonio ſanguine placandam eſſe. *Retinente.*] Quia ventus contrarius. *Hubertus.* *Aulide.*] Lucan. 5.

—— iniquam claſſibus Aulin.

Propert. lib. 3. Eleg. 6.

Sunt Agamemnonias teſtantia littora curas:
Pro qua mactata eſt Iphigenia mora.

Æſchil. Agamemn. v. 177.

Χαλκίδος πέραν ἔχων παλιῤῥόχθοις
ἐν Αὐλίδος τόποις.

Senec. Agamemn. a. 3. v. 567.

—— hinc & Chalcida,
Tardamque ratibus Aulida.

Vento retinente.] Ovid. Metam. XII. v. 8.

Nec dilata foret vindicta, niſi æquora ſævi
Invia feciſſent venti, Bœotaque tellus
Aulide piſcoſa puppes tenuiſſet ituras.
—— contraria claſſi. —— Flamina ſunt.

Met. 13. v. 183.

4. *Cum fugeres.*] Ex deſiderio hoc dictum eſt. nam Proteſilaus non fugit. *Ant.*

6. *Sævis.*] Turbatis. *Utile.*] Aptum, & commodum.

8. *Dicere multa tibi.*] *Plura* magna librorum pars. quod arridet, ut ſuperiorum ſit repetitio. *Heinſius.*

9. *Raptus es.*] Ablatus, *Præceps.*] Feſtinus.

11. *Ventus aptus.*]

Ἴκμενον οὖρον ἵει πλησίστιον, ἐσθλὸν ἑταῖρον.

Odyſ. μ. v. 149.

—— ἔπειγε γὰρ οὖρος ἀπήμων. ibid. vers. 167. Et Odyſſ. λ. vers. 657.

—— κάλλιμος οὖρος,
—— εὐθὺ —— πνόαι Ζεφύροιο πομπαί.
Pindar. Nem. 7.

—— Utilibus ventis, æſtuque ſecundo.

Met. 13. v. 631. Sic & Græci.

—— ἐπαύρεσθαι ἀνέμοιο. Argon. 1.

12. *Solvor.*] Separor, disjungor.

13. *Linguaque mandatis verba imperfecta reliquit.*] *Mandantis* & *relinquit* multi ex ſcriptis. Sed caſtigatiores *mandatis.* Quare *mandatrix* eſt ut cenſeam eſſe reſcribendum. Sequenti verſu *valui* pro *potui* Gronovianus. *Heinſ.* *Imperfecta.*] Non potui finire, quæ tibi dicere volebam,

15. *Incubuit.*] Toris viribus. *Tetendit.*] Flatu ſuo implevit. *Arreptaque*

vela

Jamque meus longe Proteſilaus erat.
Dum potui ſpectare virum, ſpectare juvabat:
Sumque tuos oculos uſque ſecuta meis.
Ut te non poteram, poteram tua vela videre:
Vela diu vultus detinuere meos.
At poſtquam nec te, nec vela fugacia vidi;
Et quod ſpectarem, nil, niſi pontus, erat;
Lux quoque tecum abiit; tenebris exanguis obortis
Succiduo dicor procubuiſſe genu.
Vix ſocer Iphiclus, vix me grandævus Acaſtus,
Vix mater gelida mœſta refecit aqua.
Officium fecere pium, ſed inutile nobis.
Indignor miſeræ non licuiſſe mori.
Ut rediit animus, pariter rediere dolores;
Pectora legitimus caſta momordit amor.
Nec mihi pectendos cura eſt præbere capillos:
Nec libet aurata corpora veſte tegi.
Ut quas pampinea tetigiſſe Bicorniger haſta

vela tetendit.] *Abreptaque* Puteaneus & alii præſtantiores. *Heinſius.*

18. *Sumque tuos oculos.*] Id eſt, Cùm tu oculos ad me converteres, ego aſſidue ad te reſpiciebam.

21. *Fugacia.*] Id eſt, Celeriter euntia, & quæ videbantur fugere.

23. *Lux abiit.*] Scil. ex oculis meis *Obortis tenebris.*] Id eſt, inducta caligine ante oculos. *Hub.* *Tenebriſque exſanguis obortis.*] *Tenebris* lege cum quibuſdam ſcriptis. Cornelius Nepos vita Eumenis, *Antigonus tenebris obortis ignes conſpicatur.* Heinſius.

24. *Succiduo.*] Debili, præ dolore. *Dicor.*] Alii narrant, ego præ dolore caſum non ſenſi. *Ant.*

25. *Iphiclus.*] Pater tuus, ſocer meus *Acaſtus.*] Pater meus.

26. *Refecit.*] Inſtauravit. *Aqua gelida.*] Aſperſione aquæ frigidæ in faciem. *Hub.* *Mater.*] Laodotheam ſignificat, Laodamiæ matrem. *Ant.*

27. *Sed inutile nobis.*] Quia utilius fuiſſet mihi tunc mori, quam nunc vivere in tantis curis.

29. *Utque animus redit.*] Alii aliter. ſed veram eſſe lectionem quam Puteaneus præfert cum ſeptem aliis, *Ut redit animus*, dictum Ep. VI. v. 31. *Animus redit.*] Id eſt, Poſtquam reſpiravi.

30. *Momordit.*] Pupugit, tetigit.

31. *Nec mihi.*] Dicit ſe ob abſentiam mariti ita eſſe anxiam, ut nec ornatu corporis delectetur, nec poſſit quieſcere. *Pectendos.*] Pectine componendos, & ornandos. *Præbere.*] Scilicet ancillis meis.

33. *Ut bicorniger.*] Id eſt, Bacchus. Dicit ſe furore lita agi, ſicut aguntur bacchantes. *Haſta pampinea.*] Id eſt, Thyrſo. Eſt autem thyrſus, haſta pampinis involuta, quam bacchantes ferre ſolent. *Pampinea haſta.*] Quod ex Virgil. 7. Æneid. Senec. Hippol. v. 755. *Pampinea cuſpide.* Et Eurip. Bacch. v. 145.

Ὁ βακχεὺς δ᾽ ἔχων
Πυρσώδη φλόγα πεύκας,

Creditur; huc illuc, quo furor egit, eo.
Conveniunt matres Phylleides, & mihi clamant,
Induc regales, Laodamia, ſinus.
Scilicet ipſa geram ſaturatas murice veſtes:

Bel-

Ἐκ νάρθηκος ἀΐσσει,
Δρόμῳ καὶ χόροις ἐρεθίζων πλανάτας.

Et alibi. Τὸ κίσσινον βέλος.

Pampineas ferulas. ——— σείων βακτρίον κλάδον Eurip. ibid.

Tetigiſſe.] Stimulaſſe, concitaſſe in furorem. Bacchus autem dicitur habere cornua, propter ſuperbiam & elationem, quam fervor vini inducit, *Bicorniger.*] Ταυρόκερος. Eur. Quamobrem autem cornutus fingatur, docent Mythologi.

34. *Qua furor egit eo.*] *Quo furor egit* priſcæ editiones & multi ex ſcriptis codices. ſic Ep. IX.

——*quo me furor egit amantem?*

Heinſius.

35. *Matres Phylaceides.*] *Phylàides* Puteaneus. Lege *Phylleïdes.* Phyllus enim Theſſaliæ urbs non minus quam Phylace. Stephanus Byzantius: Φυλλὰς πόλις ἐν Θετταλίᾳ. Στράβων ἐννάτῃ, Ῥιανὸς δὲ φύλλον θηλυκῶς λέγει ἐν ἐννάτῳ Θεσσαλικῶν,

Οἵδ᾽ ἄφαρ ὀπισθέντες, ἴσαν κραναὴν
ποτ᾽ φύλλον, οἰκοῦντες, φυλλεῖς.

noſter libro III. Art. Am.

Nec tibi turpe puta crinem, ut Phylleïa mater,
Solvere.

ubi perperam Berſmannus *Phylaceia* contra veteres libros reponit. Noſtri. certe omnes *Phylleia* præter unum Ambroſianum, nec vetuſtum illum, in quo *Phylaccia.* Laodamiam autem illic intelligi non eſt dubium, quæ comis præcipue conſpecta habebatur. noſter alibi.

Sic erat ornatis Laodamia comis.

pecoroſaque Phyllos Statio dicta Theb. IV.

Aptior armentis Midea, pecoroſaque Phyllos.

hinc *Phylleius juvenis* noſtro. Met. XII.

Nudaque Phyllei juvenis ferit oſſa fariſſa.

Cœneus enim Theſſalus. Videtur & mons ejus nominis fuiſſe. Apollonius lib. I.

Πειρεσίας ὄρεος φυλληΐου ἀγχόθι ναίων.

ubi Scholiaſtes: τὸ δὲ φυλλήιον ὄρος Μακεδονίας. *Phyllei* in Theſſaliâ montis etiam Hyginus meminit fab. XIV. at codex Leidenſis *matres Phylotides.* ut *Phthiotides.* ſed id poſſe dici vix opinor. cur *Phylaceïdes* hic minus admitti debere cenſeam, facit quod primam in *Phylacides* Ovidius alibi plerumque producat, geminato *l.* à φυλάκη, φυλλακίδης. ut à φυλύρη, φυλλυρίδης. Phylacides Proteſilaus dictus à Phylaco avo Iphicli patre potius, quam oppido Phylaceo, in quo avus regnarat. Hic locus commodum me admonet alterius apud Statium inſigniter mendoſi, nunc ſimili opera corrigendi, qui Domitium & Domitjo viros longe Doctiores valde exercuit. Is eſt Sylvarum quinto, Epicedio in Patrem.

Si chelyn Odryſiam pigro transmiſit Averno
Cauſa minor: ſi Theſſalicis Admetus in oris,
Silva una retro Phylaceida rettulit umbram.

ſic priſcæ editiones. Si una mutata litera pro *Silva* reponas *Si lux* habebis veram lectionem. Unus enim dies Proteſilao impetratus eſt, quoad ſuperos rediret. Rem narrat in Dialogis mortuorum Lucianus. Huc & alluſiſſe videtur Propertius lib. IV. El. VII.

At mihi non oculos quiſquam inclinavit euntes,
Unum impetraſſem te revocante diem.

Sed jam plus ſatis ſuper hoc loco. *Heinſ.*

Matres.] Matronæ, mulieres.

37. *Saturatas.*] Bene tinctas. unde *dibapha veſtes* dicebantur, quæ bis erant tin-

Bella ſub Iliacis mœnibus ille gerat?
Ipſa comas pectar: galea caput ille prematur?
Ipſa novas veſtes: dura vir arma ferat?
Qua poſſum, ſqualore tuos imitata labores
Dicar: & hæc belli tempora triſtis agam.
Dux Pari Priamide, damno formoſe tuorum,
Tam ſis hoſtis iners, quam malus hoſpes eras.
Aut te Tænariæ faciem culpaſſe maritæ,
Aut illi vellem diſplicuiſſe tuam.
Tu, qui pro rapta nimium, Menelaë, laboras,
Hei mihi, quam multis flebilis ultor eris!

Dî,

tinctæ. *Murice.*] Purpura. Eſt enim murex piſcis, cujus ſanguine tinguntur lanæ.

39. *Ipſa comas pectam.*] Alter membranaceus Moreti codex *pectar.* eleganti Græciſmo. ſuperiora confirmant,

Nec mihi pectendos cura eſt præbere capillos.

Hoc enim ancillarum officium, quæ *ornatrices* hinc dictæ. ſi *pexa comam Elegeïa* lib. III. Amor. El. I.

Venit odorato Elegeia pexa capillos.

ita ſcribo. Nam vulgatum *nexa* ferri non poteſt, ut illic dicemus. *prematur* & mox *gerat* ſcripti nonnulli. *Heinſius.*

40. *Dura.*] Aſpera, quaſi dicat, non decet, ut ego ſim in deliciis, & maritus meus ſit in laboribus.

41. *Quo poſſum.*] *Qua* Puteaneus, Argentinus, & meus Mentelianus. Ep. Paridis,

Qua licet & poſſum, luctor celare furorem.

at Triſt. IV. El. X.

Triſtia quo poſſum carmine fata levo.

Heinſius. *Squalore.*] Sorde, neglectu corporis.

43. *Dux Pari.*] Neque convenit, ut irata & turbata ducem appellet Paridem. Et ex verbis Homeri lib. 3. Iliad. videtur legendum eſſe *Dyſpari.* Dicit enim: δύσπαρι εἶδος ἄριστε, &c. Alludens igitur Ovid. ad illa verba Homeri, facit iratam Laodamiam loqui de Paride contumelioſe, ſic: *O Dyſpari:* id eſt, ô male & infelix Pari. Verum Egnatius hanc expoſitionem exſibilat. *Formoſe damno tuorum.*] Id eſt, Cujus forma & pulchritudo magno conſtatura eſt tuis. *Damno formoſe tuorum.*] Quem ideo Coluth. Theban. vocat

Τὸν —— ἀρχέκακον πολιήτην.
—— θεσπεσίῃσιν ἀγαλλόμενον χαρίτεσσιν.

Quale vocatur ἀτυχὲς κάλλος.

44. *Tam ſis hoſtis iners.*] Id eſt, ita negligens & ignavus ſis pugnator. *Quam malus hoſpes.*] Scilicet apud Menelaum. *Malus autem.*] Id eſt, perfidus.

45. *Aut te.*] Aut Helena diſplicuiſſet Paridi, aut Paris Helenæ. *Maritæ Tænariæ.*] Id eſt. Uxoris Helenæ Lacænæ. Nam Tænarus promontorium eſt Laconiæ, ex qua Helena orta eſt.

47. *Tu.*] Scil. ô Menelaë.

48. *Flebilis ultor.*] Homer. Odyſs. ξ. verſ. 68.

—— ὡς ὤφελλ' Ἑλένης ἀπὸ φῦλον ὀλέσθαι
Πρόχνυ, ἐπεὶ πολλῶν ἀνδρῶν ὑπὸ γούνατ' ἔλυσεν.

Eurip. Rheſ. —— μυριάδας τε πόλεις Ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἐκένωσεν.

Flebilis ultor.] Quia multa hac tua ultione peribunt.

49. *Di precor.*] Quia quoties Laodamia recordabatur belli, trepidabat & flebat,

Dî, precor, à nobis omen removete ſiniſtrum:
Et ſua det reduci vir meus arma Jovi.
Sed timeo: quotieſque ſubit miſerabile bellum,
More nivis lacrymæ ſole madentis eunt.
Ilion & Tenedos, Simoïſque & Xantus & Ide.
Nomina ſunt ipſo pæne timenda ſono.
Nec rapere auſurus, niſi ſe defendere poſſet,
Hoſpes erat: vires noverat ille ſuas.
Venerat (ut fama eſt) multo ſpectabilis auro,
Quique ſuo Phrygias corpore ferret opes.
Claſſe viriſque potens, per quæ fera bella geruntur:
Et ſequitur regni pars quotacunque ſui.
His ego te victam, conſors Ledæa gemellis,
Suſpicor: hæc Danaïs poſſe nocere puto.

He-

flebat. Ideo precatur, ut hoc non ſit ei malo omini, id eſt, augurio. *Siniſtrum.*] Infelix. *Hub. Omen.*] Futuri mali præſagium.

50. *Det.*] De more Jovi conſervatori ſuſpendat arma. *Ant.*

51. *Sed timeo, quotieſque ſubit miſerabile bellum.*] Libri veteres præter unum Vaticanum conſtanter, *Sed timeo quoties ſubiit.* Exiſtimo ſcribendum, *Sed timidæ quoties ſubiit*, vel *timidam.* Heinſ. *Subiit.*] Venit in mentem.

52. *Madentis.*] Liqueſcentis.

53. *Ilion.*] Quoties audit aliquod nomen regionis Trojanæ, fere Solo nomine terretur. *Ilion.*] Oppidum ipſum Trojæ. *Tenedos.*] Inſula in conſpectu Trojæ. *Et Xanthus.*] Fluvius juxta Trojam. *Ide.*] Mons Phrygiæ. *Xanthus & Ida.*] *Ide* ſcripti plerique. *Heinſius.*

55. *Nec rapere.*] Occurrit objectioni: quia poſſet dici, magnas eſſe vires Græcorum. *Niſi ſe defendere poſſet.*] Tolle diſtinctionem. *Heinſius.*

57. *Spectabilis.*] Ornatus.

58. *Suo corpore.*] Quia qui vidiſſet eum ita ornatum, potuiſſet judicare, quam dives eſſet Phrygia.

59. *Per quæ fera bella geruntur.*] Malim *per quos*, ut milites intelligantur. *Heinſius.*

60. *Et ſequitur regni pars quota quemque ſui.*] Recte *quotacunque* Puteaneo pro diverſa lectione. Sarravianus *quotaquæque*, vel *quotaquamque. quotaquæque* etiam multi alii ex ſcriptis. l. III. Art.

Forma Dei munus. formâ quotaquæque ſuperbit.

at Tibullus.

Moverit è votis pars quotacunque deos.

Medicamine Faciei,

Eſt etiam placuiſſe ſibi quotacunque voluptas.

ſic ibi ſcribendum. *Heinſius. Quota.*] Id eſt, Minima.

61. *Conſors Ledæa gemellis.*] *Ledæi* cenſeo caſtigandum. ut & initio Epiſtolæ Paridis. Græcis enim patronymicis impenſe delectatur noſter. Sic l. I. Met.

Nympha precor Penei mane.

pro quo *Penea* in vulgatis libris legebatur. & ſimilia paſſim *Heinſius. Ledæa.*] Helena filia Ledæ. *Conſors.*] Id eſt, Soror, & ſanguine conjuncta. *Gemellis.*] Id eſt, Caſtori & Polluci, qui gemini fuerunt, eodem nati ovo.

62. *Hæc.*]

Hectora neſcio quem timeo. Paris Hectora dixit
  Ferrea ſanguineâ bella movere manu.
Hectora, quiſquis is eſt, ſi ſum tibi cara, caveto.
  Signatum memori pectore nomen habe.
Hunc ubi vitaris, alios vitare memento:
  Et multos illic Hectoras eſſe puta.
Et facito dicas, quoties pugnare parabis,
  Parcere me juſſit Laodamia ſibi.
Si cadere Argolico fas eſt ſub milite Trojam;
  Te quoque non ullum vulnus habente cadat.
Pugnet, & adverſos tendat Menelaus in hoſtes:
  Ut rapiat Paridi, quam Paris ante ſibi.
Irruat; & cauſa quem vincit, vincat & armis.
  Hoſtibus è mediis nupta petenda viro eſt.
Cauſa tua eſt diſpar. tu tantum vivere pugna,
  Inque pios dominæ poſſe redire ſinus.
Parcite, Dardanidæ, de tot (precor) hoſtibus uni:
  Ne meus ex illo corpore ſanguis eat.
Non eſt, quem deceat nudo concurrere ferro,
  Sævaque in oppoſitos pectora ferre viros.
Fortius ille poteſt, multo quum pugnat amore.

Bella

62. *Hæc.*] Scil. divitias & potentiam Trojanorum. *Danais.*] Græcis.

63. *Neſcio quem.*] Quaſi dicat, inter Trojanos fortiſſimum.

64. *Ferrea bella.*] Aut aſpera, aut quæ ferro geruntur. *Hectora.*] Adjurat Proteſilaum per amorem ſuum, ut caveat hunc Hectora. *Si ſum chara tibi.*] Si me amas.

66. *Signatum.*] Intimum, & quaſi ſigno quodam notatum. *Nomen.*] Scilicet Hectoris.

68. *Multos Hectoras.*] Id eſt, Multos fortes, qualis eſt Hector.

69. *Pugnare parabis.*] *Bellare* Scriverianus. ut Epiſtola Briſeïdis.

Partaque bellando gloria dulcis erat.

Gronovianus *facito dicas* pro *facito ut dicas.* venuſte. *Heinſius.*

70. *Me parcere ſibi.*] Ut me ei ſervem

71. *Si fas eſt.*] Id eſt, Si licet, & fata permittunt.

74. *Ut rapiat.*] Hic verſus cum ſequenti abſunt à Puteaneo & Lovanienſi. *Heinſius.*

77. *Cauſa tua eſt diſpar.*] Scripſerat puto Ovidius, *Cauſa tua diſpar.* nam Tò *eſt* abeſt à duobus ſcriptis. Epiſtola Acontii,

Non erit idcirco par tua cauſa mea.

Heinſ. *Vivere pugna.*] Sicut Menelaus, ut Helenam habeat, pugnet: ita, ut me habeas, tu vivere pugnes. *Hub. Eſt diſpar.*] Non convenit cum Menelao: nam tibi uxor domi eſt.

80. *Meus ſanguis.*] Nam ſalus mea à Proteſilao pendet, cujus vulnera mea ſunt. *Ant.*

83. *Fortius ille poteſt, multo qui pugnat amore.*] *Qui pugnat* unus Vaticanus. *quam pugnat*

Bella gerant alii; Proteſilaus amet.
Nunc fateor; volui revocare; animuſque ferebat.
Subſtitit auſpicii lingua timore mali.
Cum foribus velles ad Trojam exire paternis,
Pes tuus offenſo limine ſigna dedit.
Ut vidi, ingemui; tacitoque in pectore dixi:
Signa reverſuri ſint precor iſta viri.
Hæc tibi nunc refero, ne ſis animoſus in armis:
Fac meus in ventos hic timor omnis eat.
Sors quoque neſcio quem fato deſignat iniquo,
Qui primus Danaûm Troada tangat humum.
Infelix, quæ prima virum lugebit ademtum!
Dî faciant, ne tu ſtrenuus eſſe velis!
Inter mille rates tua ſit milleſima puppis,
Jamque fatigatas ultima verſet aquas.
Hoc quoque præmoneo: de nave noviſſimus exi.

Non

pugnat amare Puteaneus. Scribe, *quum pugnat amore.* Pergit de Proteſilao loqui. Sequenti verſu *Proteſilaos* Puteaneus. *Heinſius.*

85. *Hunc fateor volui.*] *Nunc* ſcripti omnes. Met. XIII.

Nunc equidem fateor (faſſoque ignoſcat Atrides)
Difficilem tenui ſub iniquo judice cauſam. Idem.

Nunc fateor.] Antea dicere non ſum auſa. *Revocare.*] Ne ires ad bellum Trojanum. *Ferebat.*] Id eſt, Cupiebat.

86. *Subſtitit auſpicii lingua timore mali.*] *Sed ſtetit* quinque libri. Puto *Deſtitit*, ut dictum Epiſt. IV. initio. vers. 8. *Heinſius.* *Subſtitit.*] Id eſt, hæſit, ceſſavit timore mali auſpicii: Id eſt metu ne darem tibi malum auſpicium, & augurium revocando. *Hub.* *Auſpicii mali.*]

—— μηδέ μοι αὐτὴ
Ὄρνις ἐνὶ μεγάροισι κακὸς πέλευ, οὐδέ με πείσεις.

Hom. Iliad. ω. v. 218.

Ominibus parce, & lacrymis. Sil. l. 3.

88. *Pes tuus offenſus limine.*] Pedum offenſiones in auguriis mala ferre præſagia Tibullus docet.

89. *Ut vidi, ingemui*] Sex ſcripti, *Ut vidi gemui.* unus Paravinus. *Et vidi & gemui*, Lege *Ut vidi, ut gemui.* vide Notas Epiſt. XII. v. 33. *Heinſius.* *Ut vidi.*] Pedis offenſionem. *Ant.*

90. *Iſta ſint ſigna.*] Id eſt, Utinam hæc ſint ſigna, maritum meum poſſe reverti à bello Trojano.

91. *Nunc.*] Quæ ante non auſa ſum dicere. *Ne ſis animoſus.*] Id eſt, ne ſis audax. *Hub.*

92. *Eat in ventos.*] Sit vanus.

93. *Sors quoque neſcio quem.*] In fatis eſt, nomine non expoſito, qui primus in littus Trojanum exſcenderit periturum. *Sors.*] Id eſt, Oraculum. *Fato.*] Id eſt, morti.

94. *Troada tanget humum.*] *Tangat* meliores. *Heinſius.*

95. *Ademptum.*] Sublatum, & ereptum ſibi.

96. *Strenuus.*] Audax & animoſus: ut velis primus exire terram.

97. *Milleſima.*] Id eſt, Ultima.

100. *Terra*

Non eſt, quo properes, terra paterna tibi.
Cum venies, remoque move veloque carinam;
Inque tuo celerem littore ſiſte gradum.
Sive latet Phœbus, ſeu terris altior extat;
Tu mihi luce dolor, tu mihi nocte, venis.
Nocte tamen, quam luce, magis. nox grata puellis:
Quarum ſuppoſitus colla lacertus habet.
Aucupor in lecto mendaces cælibe ſomnos.
Dum careo veris, gaudia falſa juvant.
Sed tua cur nobis pallens occurrit imago?
Cur venit à verbis multa querela tuis?
Excutior ſomno; ſimulacraqne noctis adoro,
Nulla caret fumo Theſſalis ara meo.
Thura damus, lacrymamque ſuper; qua ſparſa relucet,
Ut ſolet adfuſo ſurgere flamma mero.

Quan-

100. *Terra paterna.*] Ad hoſtes, ad exilium ruis, non petis Patriam, hoſtile ſolum petis.

103. *Sive.*] Dicit, ſe interdiu noctuque aſſiduis curis angi propter abſentiam mariti, & ejus pericula: ſed magis tamen nocte. *Latet.*] Nocte.

107. *Aucupor.*] Dicit ſe multa ſomniare de marito: quæ licet ſint falſa, tamen afferant voluptatem. *Cælibe lecto.*] Id eſt, Sine marito.

109. *Sed tua.*] Dicit ſibi apparere. triſtia omnia, ſcilicet imaginem ipſius Proteſilai mortui. *Occurrit.*] Apparet. *Hub.*

110. *Multa querela.*] Proteſilai umbra cum Laodamia queri videbatur.

111. *Adoro.*] Supplicationibus placare nitor, ne me terreant. *Ant. Excutior.*] Violenter excitor.

112. *Meo fumo.*] Id eſt, Meo ſacrificio: quia ubique ſacrifico. *Hub. Theſſalis ara.*] Sacrifico in omnibus templis ejus Theſſaliæ regionis, quam tenemus.

113. *Thura damus lacrymaſque ſuper, quæ ſparſa relucent.*] *Lacrymamque* iidem. ſic δάκρυ pro δάκρυα ſæpe apud poëtas Græcos. Deinde *quæ ſparſa relucet* veteres omnes præter Puteaneum, in quo *quaſa relucet*, & emendatum *quis ara.* Lego *qua ſparſa relucet*, flamma nimirum, quod ſequitur *qua* ſubintellige lacryma. Propert. lib. IV. El. III.

—— Lacrymis ſpargitur ara meis.

Epiſtola Helenæ,

Flamma recens parva ſparſa reſedit aqua.

Faſt. I.

—— noxa tibi deditus hoſtis
Spargitur affuſo tempora, Bacche, mero.

Art. Am. I.

Vinaque cum bibulas ſparſere Cupidinis alas.

mox.

Sed tamen & ſpargi pectus amore nocet.

Heinſius.

114. *Affuſo mero.*] Vinum in ſacris adhibebatur cum lacte, ſi manes, & nocturnas umbras eſſent placaturi. *Ant.* Etiam ſanguis, ſic Virgil. 3. Æneid. I. ubi vide Servium.

Sanguinis & ſacri pateras. ——

Quod ex Homer. Odyſſ. λ. Et Enn. in Hecub.

Unde animæ excitantur. obſcuræ umbræ, aperto oſtio
Alti Acheruntis, ſalſo ſanguine, imagines mortuorum.

Et

Quando ego, te reducem cupidis amplexa lacertis,
  Languida lætitia ſolvar ab ipſa mea?
Quando erit, ut lecto mecum bene junctus in uno
  Militiæ referas ſplendida facta tuæ?
Quæ mihi dum referes; quamvis audire juvabit;
  Multa tamen capies oſcula, multa dabis.
Semper in his apte narrantia verba reſiſtunt.
  Promtior eſt dulci lingua referre mora.
Sed cum Troja ſubit, ſubeunt ventique fretumque;
  Spes bona ſollicito victa timore cadit.
Hoc quoque, quod venti prohibent exire carinas,
  Me movet: invitis ire paratus aquis.
Quis velit in patriam vento prohibente reverti?
  A patria pelago vela vetante datis.
Ipſe ſuam non præbet iter Neptunus ad urbem.

Quo

Et Statius,

Spumanteſque mero pateræ verguntur, & atro
Sanguine. ———

116. *Languida lætitia ſolvar ab ipſa mea.*] Male *triſtitia* quidam. ſic *mero ſolvi* & *ſolvi gaudio.* contra *adſtricta dolore pectora* apud noſtrum Artis Amatoriæ lib. 1. Petronius, *Aniculæ quamvis ſolutæ mero eſſent ac libidine, eandem viam tentant.* Heinſius.

117. *Lecto.*] Sic Ulyſſes Penelopæ omnes ſuos labores exantlatos ſuaviter enarrat. Odyſſ. ψ. à. v. 306.

119. *Audire juvabit.*]

——ἡ δ' ἂρ ἐτέρπετ' ἀκούουσ', οὐδὲ οἱ ὕπνος
Πῖπτεν ἐπὶ βλεφάροισι πάρος καταλέξαι ἅπαντα.

120. *Multa tamen rapies oſcula, multa dabis.*] Libri ſeptem veteres, *capies.* optime, hoc eſt, accipies, quod reſpondet τῷ *dabis.* Epiſtola Sapphus,

Oſcula cognoſco, quæ tu committere lingua,
Aptaque conſueras accipere, apta dare.

Oſcula non rapiuntur, niſi ab invitis. Art. Am.

Tantum ne noceant teneris male rapta labellis,
Neve queri poſſit dura fuiſſe cave.

Heinſius.

121. *Narrantis verba reſiſtunt.*] *Narrantia* ſcripti potiores & priſcæ editiones recte. *narranti* Moreti liber. *Idem.* *Reſiſtunt.*] Interrumpuntur.

122. *Mora.*] Quia recreata aliquantulum, promptior poſtea efficitur ad narrandum.

123. *Sed cum Troia.*] Oſtendit ſuperius, ſe delectari falſis ſomniis de marito ſuo. Nunc dicit, quando recordatur belli Trojani, & navigationis ejus, decollare omnem ſpem.

125. *Hoc quoque.*] Quia ſupra dixit ſe audiſſe, eos retineri in Aulide: dicit nunc, ſe vereri, ne illud ſit malum omen. *Exire.*] Diſcedere ex Aulide *Movet.*] Terret, & turbat me.

127. *Quis velit.*] Si enim nemo contrariis ventis veller redire in patriam ſuam, cujus quiſque cupidiſſimus eſt: quanto minus deberet ventis contrariis, à patria ſua diſcedere?

130. *Qui*

Quo ruitis? veſtras quiſque redite domos.
Quo ruitis, Danaï? ventos audite vetantes.
Non ſubiti caſus, numinis iſta mora eſt.
Quid petitur tanto, niſi turpis adultera, bello?
Dum licet, Inachiæ vertite vela rates.
Sed quid ego revoco hæc? omen revocantis abeſto,
Blandaque compoſitas aura ſecundet aquas.
Troäſin invideo: quæ ſi lacrymoſa ſuorum

Fu-

130. *Quo ruitis?*] Ita præcipites & inconſiderati?

131. *Audite.*] Sentire, & eis ne reſiſtite.

132. *Iſta mora.*] Quæ vobis à ſuperis objicitur, quo minus navigetis. Aulide, cum non poteſtis inde diſcedere.

133. *Tanto bello.*] Ideoque Eurip. Cyclops illud vocat,

Αἰχρὸν ϛράτευμα. —— v. 282.

Et verſ. 279.

Ἡ τῆς κακίϛης οἱ μετήλθεθ' ἁρπαγὰς Ἑλένης. ——

134. *Rates Inachiæ.*] Id eſt, Græcæ, vel Argolicæ. *Vertite vela.*] Id eſt, Revertimini in patriam.

135. *Sed quid ego revoco hæc? omen revocantis abeſto.*] In alia omnia diſcedunt veteres libri, quorum nonnulli,

Sed quid ego revoco? lævum procul omen abeſte.

vel *revoco hæc* & *ſævum omen*, vel *hæc revoco.* alii,

Sed quid ago revocans? revocantis nomen abeſto.

vel, *omen.* vel, *omen revocantis.* alii aliter. Puto ſcribendum,

Sed quid ego hos revoco? revocaminis omen abeſto.

vel, *revocatibus.* nam unus Mediceus, *revocantibus omen abeſto.* alterum tamen præfero. lib. I. Faſt.

Accipio revocamen ait.

Met. II.

——*tibi, ait, revocamina, corvus,*
Sint precor iſta malo.

libro Met. III.

——*irritaturque retenta*
Et creſcit rabies, revocaminaque ipſa nocebant.

ita vetuſtus liber. multus eſt in his vocibus noſter, ſi attendas. hinc *renovamen, remoramen, moderamen, ſolamen, oblectamen, irritamen, piamen, levamen, juvamen.* & infinita hujus generis. qualia & apud Lucretium paſſim occurrunt, ut *lateramen, duramen, clinamen, glomeramen*, aliaque l. IV. *fruſtramen*, quomodo ex optimo codice Voſſiano ſcribendum,

Ac nos in fraudem induimus fruſtraminis ipſi.

In Puteaneo codice eraſa erat vetus lectio, pro quâ repoſitum.

Sed quid ego revoco revocantis & omen abeſto.

Jureti,

Sed quid ago revocans. omen revocantis abeſto.

Poſſet & legi,

Sed quid ego hæc? (vel hos?) lævum revocaminis omen abeſto.

ut abrupta ſit oratio, qualis & alibi occurrit. ut Epiſtola Medeæ,

Quos quidem ego actutum.

Adi Notas Epiſt. XV. v. 267. & l. IV. Faſt. v. 83. Viderint acutiores, ſi ſe felicius ex hoc loco expediant. *Heinſ. Compoſitas.*] Quietas. *Blandaque.*] Mitis, ſuavis.

137. *Troadas invideo.*] *Troas invideo* Puteaneus. Unde Salmaſius, τῷ *in* geminato, feliciter, teſte Gronovio in Obſervationibus, reponebat. *Troaſin invideo.* tertio caſu Græco plurali. ſic & in Triſtibus idem lib. V. El. V.

Edidit hæc mores illis heroïſin æquos

emendabat etiam vere, nam perperam

M vulgo

Funera conſpicient, nec procul hoſtis erit;
Ipſa ſuis manibus forti nova nupta marito
Imponet galeam, barbaraque arma dabit.
Arma dabit: dumque arma dabit, ſimul oſcula ſumet.
Hoc genus officii dulce duobus erit.
Producetque virum; dabit & mandata reverti:
Et dicet: Referas iſta face arma Jovi.
Ille, ferens dominæ mandata recentia ſecum,
Pugnabit caute, reſpicietque domum.
Exuet hæc reduci clypeum, galeamque reſolvet,
Excipietque ſuo pectora laſſa ſinu.
Nos ſumus incertæ: nos anxius omnia cogit,
Quæ poſſunt fieri, facta putare timor.
Dum tamen arma geres diverſo miles in orbe,
Quæ referat vultus eſt mihi cera tuos.
Illi blanditias, illi tibi debita verba
Dicimus: amplexus accipit illa meos.
Crede mihi; plus eſt, quam quod videatur imago.
Adde ſonum ceræ; Proteſilaus erit.
Hanc ſpecto, teneoque ſinu pro conjuge vero:
Et tanquam poſſit verba referre, queror.

Per

vulgo *heroibus* legitur. Art. Amand. III.
Lemniaſin gladios in mea fata dabo.
ſic corrigo ex veſtigiis veterum librorum. Apud Propertium habes *Dryaſin* & *Hamadryſin* & ſimilia. *quæ ſi lacrymoſa ſuorum* præterea legendum cum Puteaneo. Vulgati *ſic* Heinſ.

138. *Funera.*] Cædes.

143. *Producet.*] Longa mora detinebit. *Reverti.*] Hoc mandabit, ut confeſtim redeat. *Ant.*

144. *Referas.*] Reportes.

147. *Exuet & reduci.*] *Hac reduci* Puteaneus: mox *pectora laſſa*, non *corpora*, quatuor ſcripti. *Heinſius.*

150. *Putare facta.*] Id eſt, Putare eveniſſe tibi.

151. *Dum tamen arma geris.*] *Geres* Puteaneus & ſeptem alii. quidam *geras.* Heinſius.

152. *Cera.*] Imago cerea. *Referat.*] Repræſentet.

153. *Verba debita tibi.*] Id eſt, Quæ tibi deberem dicere, ſi adeſſes.

155. *Plus eſt, quam quod videatur imago.*] Puto, *quam quo videatur. quo* pro *ut. Heinſ. Imago.*] Illa cerea *Eſt plus.*] Plus voluptatis mihi affert. *Quam videatur.*] Scilicet eſſe imago.

156. *Adde ſonum ceræ.*] Id eſt, Si habeat vocem. *Erit Proteſilaus.*] Id eſt, Videberis ipſe eſſe.

157. *Specto.*] Cum delectatione intueor.

158. *Et tanquam poſſit.*] Malo reſcribi,
Huic, tanquam poſſit verba referre, queror. Heinſius.

Et queror.] Apud eam. *Tanquam poſſit referre.*] Id eſt, Tanquam ſit viva, ut poſſit mihi reſpondere.

159. Per

Per reditus, corpuſque tuum mea numina juro;
Perque pares animi conjugiique faces.
Perque, quod ut videam canis albere capillis,
Quod tecum poſſis ipſe referre caput;
Me tibi venturam comitem, quocumque vocaris:
Sive, (quod heu timeo!) ſive ſuperſtes eris.
Ultima mandato claudetur epiſtola parvo.
Si tibi cura mei, ſit tibi cura tui.

159. *Per reditus.*] Jurat nunc, ſe ſecuturam Proteſilaum, ſive vivum, ſive mortuum, hoc eſt, ſi vixerit, ſe victuram cum eo: ſi vero mortuus fuerit, ſe etiam morituram. *Mea numina.*] Quod ego colo tanquam numen.

160. *Pares faces animi.*] Id eſt, Per parem amorem.

161. *Albere canis capillis.*] Id eſt, Quod utinam videam ſeneſcere.

162. *Quod tecum poſſit.*] Lego *O tecum poſſis*, vel, *Huc.* Nam Voſſianus *Ut tecum.* dixi Epiſt. I. v. 101. *Heinſius.*

163. *Quocunque.*] Ad quamcunque conditionem me vocaris.

164. *Quod.*] Scil. ne moriaris. *Hub.* *Sive quod heu timeo.*] Tacuit, quod dictura erat (necaberis) ut interpellata locutione omen averteret. *Ant.*

165. *Ultima epiſtola.*] Id eſt, Ultima pars epiſtolæ.

166. *Sit tibi cura mei, ſit tibi cura tui.*] *Si* utroque loco pro *ſit* Puteaneus. ſcribe.

Si tibi cura mei, ſit tibi cura tui.

atque ita Regius unus cum uno Mediceo. *Heinſ. Sic tibi.*] Ecce mandatum, ut ſervet ſe, & propter ſeipſum, & propter uxorem. *Hub.*

EPISTOLA XIV.

ARGUMENTUM.

Danaus, Beli priſci filius, ex pluribus conjugibus quinquaginta filias ſuſcepit: quas, cum Ægyptus ejus frater, cui totidem erant filii, rogaſſet ſibi nurus, Danaus oraculi reſponſo comperto, ſe manibus generi moriturum, volens periculum evitare, conſcenſis navibus Argos venit. Indignatur Ægyptus, quod ſpretus eſſet, filioſque cum exercitu ad illum oppugnandum mittit, hac lege, ut non niſi interempto Danao ad ſe redirent, aut filiarum connubia iniſſent. Ille autem obſidione coactus, filias ſe daturum ſpopondit. Sed puellæ, accepto à patre gladio, ut juſſum erat, prima nocte, cum vino lætitiaque calentes juvenes arctiſſimo ſomno eſſent ſopiti, unaquæque ſuum jugulavit: Hypermneſtra excepta, quæ Lino, quem Euſebius, Lynceum appellat, marito ſuo pepercit, ſuaſitque, ut ad patrem Ægyptum, detecto facinore, quam primum fugeret. Sed cum pater Danaus ab omnibus perfectum facinus intellexiſſet, præterquam ab Hypermneſtra, eam crudeliſſime vinctam in carcerem compegit. Quare maritum hac epiſtola rogat, ut vel opem ferat, vel, ſi mori contingat, ſepulturæ honore non careat. Sed à Lino tandem, Danao trucidato, fuit liberata.

HYPERMNESTRA LYNCEO.

MIttit Hypermneſtra de tot modo fratribus uni!
Cætera nuptarum crimine turba jacet.
Clauſa domo teneor, gravibuſque coërcita vinclis.
Eſt mihi ſupplicii cauſa, fuiſſe piam.
Quod manus extimuit jugulo dimittere ferrum,
Sum rea. laudarer, ſi ſcelus auſa forem.
Eſſe ream præſtat, quam ſic placuiſſe parenti.
Non piget immunes cædis habere manus.
Me pater igne licet, quem non violavimus, urat;
Quæque aderant ſacris, tendat in ora faces;
Aut illo jugulet, quem non bene tradidit, enſe;
Ut qua non cecidit vir nece, nupta cadam:
Non tamen, ut dicant morientia, Pœnitet, ora,
Efficiet. non es, quam piget eſſe piam.

Pœni-

1. *MIttit.*] Epiſtolam. *Ant. De tot.*] De quinquaginta. *Uni.*] Soli. *Cætera turba.*]Fratrum tuorum. *Iacet.*] Periit.

2. *Nuptarum crimine.*] Quas ideo Horat. impias vocat. lib. 3. Od. xi.

Impiæ ſponſos potuere duro
Perdere ferro.

Ubi vide plura, quæ huc faciunt.

3. *Clauſa domo teneor.*] *Domi* meus chartaceus. *Heinſius.*

4. *Eſt mihi ſupplicii cauſa fuiſſe piam.*] Si elegantias capio Naſonianas, ſcripſerat ille, *fuiſſe piæ.* ſic alibi,

—— Vobis immunibus hujus
Eſſe mali dabitur.

& ſimilia. de quibus paulo poſt plura dicentur. *Id. Cauſa ſupplicii.*] Cauſa pœnæ. *Eſt fuiſſe piam.*] Eſt peperciſſe tibi.

5. *Quod manus.*] Ecce. pietas. *Demittere ferrum jugulo.*] Id eſt, Te jugulare. *Jugulo demittere ferrum.*] Scripti *dimittere.* Heinſius.

6. *Laudarer.*] A patre meo. *Scelus.*] Te interficiendi.

8. *Non piget.*] Quia fuit voluntarium factum. *Immunes.*] Vacuas.

10. *Tendat.*] Id eſt, Immittat. *In ora.*] In faciem meam. *Faces quæ aderant.*] Quæ erant incenſæ. *Sacris.*] Nuptialibus.

11. *Non bene tradidit.*] Non juſte, neque honeſte mihi tradidit ad interficiendum maritum meum. *Non bene tradidit.*] Stat. 5. Thebaid.

——potuitne ultricia Grajis
Virginibus dare tela pater, lætuſque dolorum,
Sanguine ſecuros juvenum perfundere ſomnos?

12. *Nece, qua vir non cecidit.*] Id eſt, Licet moriar ea nece, quam maritus meus evaſit, non tamen efficiet. *Nupta cadat.*] *Cadam* meliores. *Heinſius.*

13. *Ora morientia.*] Id eſt, Ora mei morientis.

14. *Non eſt quam piget eſſe piam.*] Scripti ſex, *non ſum.* Lego *non es.* vide notas ad Epiſt. x. ℣. 75. *Heinſ. Quam piget eſſe piam.*] Horat. 3. Od. xi.

Una de multis face nuptiali
Digna, perjurum fuit in parentem
Splendidè mendax, & in omne virgo
Nobilis ævum.

15. *Pari-*

Pœniteat ſceleris Danaum ſævaſque ſorores.
  Hic ſolet eventus facta nefanda ſequi.
Cor pavet admonitu temeratæ ſanguine noctis;
  Et ſubitus dextræ præpedit oſſa tremor.
Quam tu cæde putes fungi potuiſſe maritâ,
  Scribere de facta non ſibi cæde timet.
Sed tamen experiar. Modo facta crepuſcula terris;
  Ultima pars noctis, primaque lucis erat:
Ducimur Inachides magni ſub tecta Pelaſgi;

Et

15. *Pœniteat.*] Scil. facti. *Danaum.*] Patrem meum. *Sceleris.*] Crudelitatis, quam mandavit. *Sorores.*] Quæ perfecerunt crudelia mandata patris.

16. *Hic eventus.*] Scil. pœnitendi. *Facta nefanda.*] Id eſt, Crudelia. *Facta nefanda.*] Virgil. XI.

Impreſſumque nefas. una ſub nocte jugali
Cæſa manus juvenum fœdè, thalamique cruenti.

Quod Stat. imitatur 4. Thebaid.

——— *Perfectaque vivit in auro*
Nox Danai.

Vide & Æſchi. Prometh. ÿ. 827. & ſeqq.

Τοιάδ' ἐπ' ἐχθρὺς τὺς ἐμὺς ἔλθοι Κύπρις.

17. *Admonitu.*] Id eſt, Recordatione. *Temeratæ.*] Pollutæ, fœdatæ.

18. *Præpedit oſſa tremor.*] Sic noſtri conſtanter. Naugerius *orſa* malit ex ſuis perperam. *concutit* quatuor libri. ut Epiſtola Briſeidis,

Hic mihi væ miſeræ concutit oſſa metus.

noſter alibi,

——— *gelidusque cucurrit,*
Ut mihi narraſti, dura per oſſa tremor,

quæ ex illis Virgilianis eſt imitatus.

——— *gelidus Teucris per dura cucurrit*
Oſſa tremor. Heinſ.

Oſſa dexteræ.] Id eſt, Digitos, quo fit ut ſcribere non poſſim.

19. *Quam tu cæde putes fungi potuiſſe mariti.*] *Marito* Puteaneus. Lege *cæde maritâ.* ſic *thori mariti* pro maritales. Epiſtola Phyllidis, *faces maritæ* Canaces. Medeæ *ſacra marita.* & *Venus marita* Paridis Epiſtola. Seneca Agamemnone Act. II.

Palam maritam poſſidens pellex domum.

ſic ſcribe. Vetus codex Mediceus *marita.* Vulgo *mariti.* Idem Hercule OEtæo,

——— *quas, mater, in latebras agar,*
Ubique per te nota! ſed patriam petam
Lareſque miſeros: Argos Euryſtheus tenet.
Marita Thebæ regna & Iſmenon petam?

Ita totus locus optime in eodem Mediceo libro legitur, niſi quod ſcribendum *Marita Thebas regna*, vel *Theben.* ſic & *fœdus maritum* noſtro Pont. III. El. I. & *Vota marita* apud Statium Epithalamio Stellæ. & *furta marita* Theb. X. ut utroque loco arbitror reponendum. Plura de hac voce obſervabamus ad Claudianum Bello Gild. v. 407. *Heinſius.* *Quam tu.*] Argumentum eſt magnum ſuæ pietatis. *Quam.*] Scil. dextram. *Potuiſſe fungi cæde.*] Id eſt, Potuiſſe interficere maritum.

21. *Modo facta.*] Incipit narrare totius facti proceſſum, ſumpto initio unde oportuit.

22. *Ultima pars lucis, primaque noctis erat.*] *Ultima pars noctis, primaque lucis erat* Puteaneus & ſex alii. recte. In multam enim noctem protractâ cœnâ ſub exortum lucis ſponſos cum novis nuptis in thalamum vult ductos. Hæc poſt cœnam facta hic deſcribuntur. *Heinſ.*

23. *Inachides.*] Proneptes Inachi. Nam Inachus genuit Io: ex ea & Jove

 natus

Et ſocer armatas accipit æde nurus.
Undique collucent præcinctæ lampades auro.
Dantur in invitos impia thura focos.
Vulgus, Hymen, Hymenæe, vocant: fugit ille vocantes.
Ipſa Jovis conjux ceſſit ab urbe ſua.
Ecce mero dubii, comitum clamore frequentes,
Flore novo madidas impediente comas,
In thalamos læti, thalamos ſua buſta feruntur;
Strataque corporibus funere digna premunt.
Jamque cibo vinoque graves ſomnoque jacebant;
Securumque quies alta per Argos erat:
Circum me gemitus morientum audire videbar:
Et

natus eſt Epaphus, ex Epapho Belus Priſcus, ex Belo (ut diximus) Ægyptus & Danaus, cujus hæ ſunt filiæ: ergo Inachides, *Pelaſgi.*] Is fuit rex, à quo populi quibus imperavit, Pelaſgi dicti ſunt: qui poſtea Danai ſunt nominati.

14. *Socer.*] Ægyptus. *Armatas.*] Gladiis inſtructas, quos Danaus nobis dederat. *Accipit ipſe nurus.*] *Illa* complures libri. Unus Ambroſianus *æde.* quo & Jureri excerpta alludunt, in quibus *inde.* Heinſius.

25. *Pra.inctæ.*] Auro ornatæ, ſicut in regalibus nuptiis mos erat.

26. *In invitos impia thura focos.*] *In antiquos.* Barberinianus. non male. *Heinſ.* *Invitos.*] Sic. Ter. Adelph.

Tu potius Deos comprecare: nam tibi eos certe ſcio,
Quo vir melior multo es quam ego ſum, obtemperaturos magis.

Et Plaut. Rud. prol. v. 25.

Facilius, ſi qui pius eſt, à dis ſupplicans,
Quàm qui ſceleſtus eſt, inveniet veniam ſibi.

Impia.] Quæ ab impiis offerebantur. *Invitos.*] Non libenter accipientes ipſa thura & ſacrificia, quæ ab impiis offerebantur.

27. *Vulgus, Hymen.*] Hæc vox celebrabatur in nuptiis & epithalamiis. *Fugit.*] Quia ad infauſtas nuptias non ſolet venire. Unde ſupra Hypſipyle: *At mihi nec Iuno, nec Hymen, ſed triſtis Erinnys Pertulit infauſtas ſanguinolenta faces.*

28. *Ipſa conjux Iovis.*] Quæ ſolet adeſſe conjugiis. *Ceſſit.*] Diſceſſit. *Ab urbe ſua.*] Argis, ubi præcipuè colitur.

29. *Dubii.*] Scil. ſponſi nutantes ebrietate. *Mero dubii.*] Mero ſaucii. Juſtin. lib. 1. cap. 8. & lib. 24. cap. 8. ——*percuſſus tempora Baccho.* Tibul. 1. 2. V. 3. οἰνοπλήξ. οἰνοβαρῶ. κεφαλὴν Ο'νομάκριτε, καί με βιάτα οἶνος. Philæm. apud Stobæ. Serm. 44. ſic & Latini, *vicit vinum quod bibi.*

30. *Impediente.*] Ligante. *Madidas.*] Unguento delibutas.

32. *Premunt ſtrata.*] Id eſt, jacent in lectis. *Digna funere.*] Quæ ſtrata magis erant digna funere, quam nuptiis.

33. *Graves.*] Gravati, & oppreſſi. *Somno.*] Qui maxime ex cibo & vino fit.

34. *Alta quies.*] Id eſt, Profundus ſomnus. *Per Argos ſecurum.*] Id eſt, Ubi nullus erat timor. *Alta quies.*] Quod ſilentium noctis Virgil. 4. Æneid. egregiè deſcripſit: idque à Scalig. de Re Poët. pro divino habetur. Et inferius.

——*media cætera nocte ſilent.*

36. *Et*

Et tamen audibam; quodque verebar, erat.
Sanguis abit; mentemque calor corpuſque relinquit:
  Inque novo jacui frigida facta toro.
Ut leni Zephyro fragiles vibrantur ariſtæ;
  Frigida populeas ut quatit aura comas;
Aut ſic, aut etiam tremui magis. ipſe jacebas:
  Quæque tibi dederam vina, ſoporis erant.
Excuſſere metum violenti juſſa parentis.
  Erigor; & capio tela tremente manu.
Non ego falſa loquar. ter acutum ſuſtulit enſem,
  Ter male ſublato recidit enſe manus.

[Ad-

36. *Et tamen audieram.*] *Audibam* Puteaneus. & ſequenti verſu *relinquit*, quomodo & alii nonnulli. lego præterea, *quodque vererer erat.* infra, *Quod metuas non eſt.* Heinſius.

39. *Utque levi Zephyro graciles vibrantur ariſtæ.*] *Ut leni Zephyro* Puteaneus cum ſeptem aliis. quomodo Amor. I. l. I. El. VII. idem codex, & alii nonnulli,

Ut leni Zephyro gracilis vibratur arundo.

Art. Amat. lib. III.

Lenibus impulſæ Zephyris auraque ſalubri
Tot generum frondes herbaque ſumma tremit.

Comparationem autem mutuatus eſt ab Homero Illiad. *β.*

Ὡς δ' ὅτε κινήσῃ Ζέφυρος βαθυλήϊον ἐλθών,
Λάβρος ἐπαιγίζων, ἐπί τ' ἠμύει ἀσταχύεσσιν.

Niſi quod λάβρον hic Zephyrum, noſter *lenem* vocat. Hoc primum. Deinde *fragiles ariſtæ* Junianus & mens Mentelii. quæ lectio etiam arridet, etſi locus Ovidii ex amoribus jam adductus alteram ſcripturam tueri videatur. ſed & illic *fragilis arundo.* forte reſcribendum. Calpurnius Ecloga VI.

Ungula quæ viridi ſic exſultavit in arvo
Tangeret ut fragiles ſed non curvaret ariſtas,

Priſcianus de Ponderibus,

Ducitur argento tenuive ex ære chylindrus,
Quantum inter nodos fragilis producit arundo.

Avienus Fab. XVI.

In fragiles calamos grande reſedit onus

Idem *culmos fragiles* dixit Fab. XXI. *gracilem* tamen *arundinem* Seneca Hippolyto. Præterea pro *vibrantur ariſtæ.* tres ſcripti *agitantur.* Quomodo Art. Am. l. I.

Horruit, ut ſteriles, agitat quas ventus, ariſtæ.

ſed cur *ſteriles ariſtas* ibi dicat, haud video. quare *teretes* exiſtimo reponendum. *Heinſius.*

40. *Comas.*] Frondes.

41. *Ipſe.*] Tu. *Iacebas.*] Dormiebas.

42. *Quæque tibi dederant.*] Non damnarem hanc lectionem, niſi libri meliores magno numero *dederam* agnoſcerent. *Heinſ. Erant ſoporis.*] Id eſt, Erant vina quæ facerent ſoporem.

45. *Non ego falſa loquor.*] *Loquar* Puteaneus & Gronovianus. *Heinſius.*

46. *Male ſublato.*] Non fortiter elevato. vel *Male*, non juſte contra maritum. *Decidit enſe manus.*] *Concidit* ex ſcriptis non pauci. unus Patavinus *cecidit.* Puteaneus mendoſe *tetendit.* Emenda *recidit.* Eſt enim ambigua prima ſyllaba, ut Giphanius in Indice Lucretiano jam monuit. Remed. Am.

[Admovi jugulo; ſine me tibi vera fateri;
Admovi jugulo tela paterna tuo.]
Sed timor & pietas crudelibus obſtitit auſis:
Caſtaque mandatum dextra refugit opus.
Purpureos laniata ſinus, laniata capillos,
Exiguo dixi talia verba ſono:
Sævus, Hypermneſtra, pater eſt tibi. juſſa parentis
Effice. germanis ſit comes iſte ſuis.
Fœmina ſum & virgo, natura mitis & annis.
Non faciunt molles ad fera tela manus.
Quin age, dumque jacet, fortes imitare ſorores.
Credibile eſt cæſos omnibus eſſe viros.
Si manus hæc aliquam poſſet committere cædem,
Mor-

Recidit, ut cupidos inter devenit amantes.

ſic veterrimus codex Regius, niſi quod in illo *Recidit*, quomodo paſſim vetuſtiores libri conſtanter, ut & in *rettulit.* Metam. lib. VI.

——voſque eſt poſtponere natis
Auſa ſuis; & me (quod in ipſam recidat) orbam
Dixit.

lib. X. de Orco,

In quem recidimus quicquid mortale creamur.

& mox,

Recidit in ſolidam longo poſt tempore terram
Pondus.

ſic loca illa in præſtantiſſimis codicibus ſcribuntur. quomodo & ille Epiſtola Acontii,

Reciderint humero pallia lapſa meo.

Propert.

Recidit inque ſuos menſa ſupina pedes.

ita libri meliores. Juvenal. Sat. XII.

——tunc adverſis urgentibus illuc
Recidit.

Auſonius Parentalibus,

——regnum cum Victorinus haberet
Victor, & in Tetricos recidit imperium.

Plura ad Claudianum de hoc verbo. *Heinſius.*

47. *At rurſus monitis juſſuque coacta parentis.*] Longe aliam lectionem Puteaneus liber cum aliis quibuſdam hic exhibet.

Admovi jugulo (ſine me tibi vera fateri:)

quidam hunc verſum ſubſtituunt.

Tandem victa mei ſæva formidine patris.

Neuter ſatisfacit. Expungendum totum diſtichon puto, utpote confictum à ſciolo, qui ſuperiora cum ſequentibus arbitrabatur non cohærere. Cohærebunt autem optime, ſi pro *Sed* reponas *Et.*

Et timor & pietas crudelibus obſtitit auſis. Idem.

49. *Timor.*] Quia naturaliter inſitus eſt mulieribus. *Pietas.*] Mea erga te.

51. *Sinus.*] Veſtes.

52. *Exiguo.*] Tenui, demiſſo, ne audiret. *Sono.*] Voce.

53. *Sævus.*] Dicit hæc verba ſecum.

54. *Iſte.*] Lynceus. *Sit comes germanis.*] Interficiatur, ſicut alii fratres ſui,

55. *Fœmina ſum & virgo.*] Quinque codices Tò *&* non agnoſcunt. *Heinſ.*

56. *Molles.*] Muliebres. *Hub.*

57. *Iacet.*] Facultatem rei gerendæ monſtrat. Perficiam, inquit, juſſa patris facillime, quoniam hic ſomno oppreſſus jacet. *Ant.*

61. *Quid*

Morte foret dominæ ſanguinolenta ſuæ.
Quo meruere necem patruelia regna tenendo.
  Quæ tamen externis danda forent generis?
Finge viros meruiſſe mori : quid fecimus ipſæ?
  Quo mihi commiſſo non licet eſſe piæ?

Quid

61. *Quid meruere necem.*] *Quo* Puteaneus. bene. Alii codices *Haud*, *An*, & *Non.* Virgil.

Quo molem hanc immanis equi ſtatuere? idem,

Quo vitam dedit æternam? Heinſius.

Patruelia regna.] Scil. regna patrui. Nam Danaus coactus fuerat, non ſolum dare filias uxores filiis fratris, ut dictum eſt: ſed etiam regna ſua.

62. *Forent danda generis externis.*] Id eſt, peregrinis : quia Danaus non habet filios maſculos.

63. *Quid, &c.*] Id eſt, Nos quid peccavimus, quare debeamus fieri homicidæ.

64. *Quo mihi commiſſo non licet eſſe piam.*] *Eſſe pia* Puteaneus. optime. Horatius Sat. II. lib. I. ut in veterrimis libris legitur *Munifico eſſe licet.* & Sat. I.

——— *atqui licet eſſe beatis.*

Martial. lib. VI.

Et ſatis eſt, pigro ſi licet eſſe mihi.

lib. XI.

Penelopa licet eſſe tibi ſub principe Nerva.

lib. IX.

Nobis non licet eſſe tam diſertis.

lib. X.

Quid faciet pauper, cui non licet eſſe clienti?

noſter ipſe Met. VIII.

——— *Licet eminus eſſe*
Fortibus.

Elegia de Nuce, *tutæ non licet eſſe mihi.* quomodo illic ex fide veterum membranarum caſtigavi. Amor. lib. I. El. VI. loco in vulgatis inſigniter depravato,

Redde vicem meritis. grato licet eſſe quid obſtas?

Triſt. III. El. XI.

In cauſſa facili cuivis licet eſſe diſerto.

perperam *diſertum* plerique ex ſcriptis. El. XIV.

Urbe tamen natis exulis eſſe licet.

Seneca Hercule OEtæo, ex Mediceo codice,

Quodcumque tellus genuit infeſta, occidit
Meaque fuſum eſt dextera. iratos Deis
Non licuit eſſe.

Juvenalis Sat. X.

——— *Non licet eſſe viris.*

ita enim & illic libri veteres. Sulpicius Severus ſacræ Hiſt. lib. II. *Poſt etiam datis legibus religio vetabatur, palamque edictis propoſitis, Chriſtiano eſſe non licebat.* ſic & ibi cenſeo reponendum. exempla plura paſſim occurrunt. ſic *contigit eſſe Iovis nepoti* Met. XI.

——*ſi quidem Iovis eſſe nepoti*
Contigit haud uni, conjux Dea contigit uni.

quomodo vetuſtiſſimus codex. *ſatis eſt eſſe Iovi*, Met. III.

Nec tamen eſſe Iovi ſatis eſt, det pignus amoris.

nam ita illie etiam codex antiquus. quare & lib. XIII. lubens reſcripſerim,

—— *non hæc ſententia tantum*
Fida, ſed & felix; cum ſit ſatis eſſe fideli.

ſed hoc dubie. tutius reponas apud Senecam OEdipo:

unica OEdipodæ eſt ſalus,
Non eſſe ſalvo.

& apud Auſonium Idyll. XXXI.

Eſſe ſimul dominis, gratior ordo piis.

Lucret.

Quidve mali fuerit nobis non eſſe creatis?

Horatius lib. I. Sat.

Primum ego me illorum, dederim quibus eſſe poetis,
Excipiam numero.

ſic ſcribe. neque aliter citatur ab antiquo Scholiaſte ad Sat. VI. ejuſdem libri ad illa,

—— *quo tibi, Tulli,*
Sumere depoſitum clavum, fierique tribuno?

Quid mihi cum ferro? quo bellica tela puellæ?
  Aptior eſt digitis lana coluſque meis.
Hæc ego: dumque queror, lacrymæ ſua verba ſequuntur,
  Deque meis oculis in tua membra cadunt.
Dum petis amplexus, ſopitaque brachia jactas;
  Pæne manus telo ſaucia facta tua eſt.
Jamque patrem, famuloſque patris, lucemque timebam.
  Expulerunt ſomnos hæc mea dicta tuos:
Surge age, Belide, de tot modo fratribus unus:
  Nox tibi, ni properas, iſta perennis erit.
Territus exurgis: fugit omnis inertia ſomni.
  Aſpicis in timida fortia tela manu.
Quærenti cauſam, Dum nox ſinit, effuge dixi.
  Dum nox atra ſinit, tu fugis: ipſa moror.
Mane erat: & Danaus generos ex cæde jacentes
  Dinumerat. Summæ criminis unus abes.
Fert male cognatæ jacturam mortis in uno;
  Et queritur facti ſanguinis eſſe parum.

Abs-

lib. I. Ep. XVI.

Da mihi fallere, da juſto ſanctoque videri.

Arte poëtica,

——— *mediocribus eſſe poëtis*
Non di, non homines, non conceſſere columnæ.

Vide quæ ad Nucem noto. v. 107. *Heinſ. Commiſſo.*] Peccato.

64. *Quid bellica tela puellæ.*] *Quo* Puteaneus & Argentinus. recte. dixi Epiſtola II. v. 53. *Heinſius.*

66. *Lana coluſque.*] Quia hæc conveniunt mulieribus. *Hub.*

69. *Dum petis amplexum.*] Puto *amplexu.* ut Met. VI.

Oraque develat miſera pudibunda ſororis;
Amplexuque petit.

ita enim illic vetuſti codices. Epiſtola Leandri, *Excipis amplexu.* Heinſ. *Iactas.*] Moves in ſomnis.

72. *Expulerant ſomnos.*] *Expulerunt* Puteaneus. probe. Vide Notas ad Epiſt. VII. ℣. 166. *Heinſ. Expulerant tuos ſomnos.*] Id eſt, Excitaverant te.

73. *Belide.*] Nepos Beli, Lynceus. *Hub.*

74. *Nox perennis.*] Mortem ſignificat, quam Catullus dicit noctem eſſe perpetuam. *Ant. Ni properes.*] Meliores *properas.* Heinſius.

76. *Fortia tela.*] Id eſt, Enſem, qui ſolet eſſe telum fortium. *Hub.*

78. *Ipſa.*] Ego. *Moror.*] Remaneo.

79. *Mane erat: & Danaus.*] Malim, *at Danaus.* pro *in cæde* ſcripti fere omnes *ex cæde.* Heinſius.

80. *Unus.*] Id eſt, Tu ſolus. *Summa criminis.*] Id eſt, Numero cædis.

81. *Male.*] Inique. *Iacturam.*] Damnum: id eſt, ægre fert, te ſolum non fuiſſe interfectum, & defuiſſe morti aliorum. *Cognatæ.*] Conſanguineæ.

82. *Et queritur factum ſanguinis eſſe parum.*] *Facti* præſtantiores omnes. *facere ſanguinem*, ut *facere cædem*, apud Livium. Phædrus lib. III. 46.

——— *unde feciſti tantum corporis?*

hoc

Abſtrahor à patriis pedibus; raptamque capillis
(Hæc meruit pietas præmia) carcer habet.
Scilicet ex illo Junonia permanet ira;
Quo bos ex homine eſt, ex bove facta Dea.
At ſatis eſt pœnæ teneram mugîſſe puellam:
Nec modo formoſam poſſe placere Jovi.
Adſtitit in ripa liquidi nova vacca parentis,
Cornuaque in patriis non ſua vidit aquis:
Conatoque queri mugitus edidit ore:

Ter-

hoc eſt, unde tam obeſus factus es. *Heinſius.*

83. *Abſtrahor à patriis manibus.*] *Pedibus* iidem. Faſt. II.

Et cadit in patrios ſanguinolenta pedes.

Sed Scriverianus & Hafnienſis cum Erfurtano *laribus.* ſic Remediis Amoris,

Nec te lar patrius, ſed amor revocabit amica.

Atque ita paſſim auctores. *Heinſius.*

84. *Hæc meruit pietas præmia.*] Horat.

Me pater ſævis oneret catenis,
Quod viro clemens miſero peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Claſſe relegit.

Carcer habet me raptam capillis.] Id eſt, Ego rapta capillis in carcere ſervor.

85. *Scilicet ex illo.*] Scaliger verſus triginta quatuor huic loco alienos & alio referendos cenſebat. ſed fruſtra. Nihil enim iis convenientius aut aptius. Quod ut magis liqueat, adeantur Æſchyli Ἱκέτιδες ſimilis omnino argumenti, ubi & tota hæc Iûs fabula recenſetur. Danaus nempe Argorum Rex Hypermneſtræ pater ab Ione & Epapho originem trahebat. *Heinſ. Scilicet ex illo Iunonia permanet ira.*] Excuſare facinus nititur à Junonis potentia, quæ Argivas puellas oderit, ex quo Io Inachi Jovi placuit. *Ira.*] Argivis puellis irata eſt.

86. *Ex homine.*] Ex fœmina facta eſt vacca. *Facta dea.*] Iſis in Ægypto eſt nuncupata, ut ſcribit Herod. *Ant. Bos ex homine.*] Βοῶπις Lycophr.

Io verſa caput primis mugiverat annis,
Nunc Dea, quæ Nili flumina vacca bibit.

Cornua nec valuit curvare in pellice Iuno,
Aut faciem turpi dedecorare bove?

87. *Ah ſatis eſt pœna.*] Præſtantiores *At.* Heinſ. *Satis eſt pœna.*] Satis ſupplicii.

88. *Nec modo.*] Ordo eſt: Et eſt ſatis pœnæ, illam modo formoſam: id eſt, quæ paulo ante erat pulchra. *Nec poſſe placere Iovi.*] Propter formam pecudis.

89. *Liquidi.*] Propter aquas. *Hub. Liquidi parentis.*] Inachium fluvium ſignificat. *Ant.*

90. *Cornuaque non ſua.*] Id eſt, aliena, & non ſibi convenientia: quia ſunt belluarum, & non hominum.

91. *Et conata queri.*] Puteaneus. *Conata eloqui.* unus Regius *Conatoque queri* quo verum eſt. ſic & Met. I. in hac eadem fabula eſt peccatum. ubi ſimiliter ex antiquis libris ſcribendum,

Conatoque queri mugitus edidit ore.

Oſcitantia librariorum loco corrumpendo utrique cauſam haud dubie dedit, qui Τὸ *que* geminare neglexerant, ut ſæpe alibi. Sic Epiſtola Helenæ, ℣ſ. 194.

In non exhibitis utraque juncta thoris,

vulgo nunc legitur. & differunt inter ſe membranæ. Liber optimus *utraque juſta.* Scribe *utraque queſta.* Sic & Faſtorum lib. I.

Iane face æternos pacem paciſque ſequeſtrum.

Quo-

Territaque eſt forma, territa voce ſua.
Quid furis, infelix? quid te miraris in umbra?
Quid numeras factos ad nova membra pedes?
Illa Jovis magni pellex metuenda ſorori,
Fronde levas nimiam ceſpitibuſque famem.
Fonte bibis, ſpectaſque tuam ſtupefacta figuram:
Et te ne feriant, quæ geris, arma times.
Quæque modo, ut poſſis etiam Jove digna videri,
Dives erat; nudâ nuda recumbis humo.

Per

Quomodo Naſonem ſcripſiſſe vix dubito. at nunc *paciſque miniſtrum* circumferunt codices vulgati. Vide notas ſequenti epiſtola vſ. 49. *Heinſius.*

92. *Forma.*] Figura. *Voce.*] Sono.

93. *Quid fugis infelix? quid te miraris in unda?*] *Quid furis?* libri plerique: quo verbo deſignat οἰϛρηλαϛίαν Iûs à poëtis tantopere decantatam. de fuga mox agitur. *in umbra* etiam Puteaneus. cum altero Moreti. recte. Nam de unda jam dixerat. *Heinſius.*

94. *Numeras pedes.*] Quia ſunt quatuor.

25. *Ipſa Iovis magni pellex.*] *Illa* Puteaneus & quatuor alii venuſte. ſic & ſequenti Epiſtola ſcribendum videtur,

Cui colar infelix, aut cui placuiſſe laborem?
Ille mei cultûs unicus auctor abes.

ubi *abeſt* nunc legitur. Statius lib. I. Sylv.

—— at nunc æterna ſilentia lethes
Ille canorus habes.

Met. XIII.

—— Ille igitur tantorum victor Achille
Victus es à timido Grajæ raptore maritæ?

Amor. lib. III. El. VI.

Ille fluens dives ſeptena per oſtia Nilus.

El. IX.

Ille tui vates operis, tua fama Tibullus.

Art. Amat. lib. II.

Ille fatigatæ vincendo monſtra novercæ
Qui meruit cœlum, quod prior ipſe tulit.

Amor. lib. III. El. IX.

Carminibus confide bonis: jacet ille Tibullus.

ita veterrimus codex. ſic & *Ille ego*, paſſim. Vide Notas Triſt. V. El. VII. ad Claudianum quoque nonnihil jam dixi. *Heinſ. Ipſa.*] Tu. *Pellex.*] Scil. ante. *Sorori Iovis.*] Junoni, quæ eſt & ſoror & conjux Jovis. *Metuenda.*] Ne propter pulchritudinem tuam te ſibi præponeret.

96. *Levas.*] Minuis, ſedas. *Fronde.*] Pro, frondibus. *Ceſpitibuſque.*] Herbis. Nam *ceſpes* proprie eſt terra cum herba revulſa. ſed hic pro herba capitur.

97. *Stupefacta.*] Territa.

98. *Et ne te feriant.*] *Te ne* meliores ut in illo Virgilii.

—— ah te ne frigora lædant!

& ſequenti verſu pro *poſſes* iidem *poſſis*. Heinſ. *Arma quæ geris.*] Id eſt, Cornua.

99. *Quæque.*] Id eſt, Tu, quæ ita eras dives & delicioſa, ut poſſes æſtimari digna Jove.

100. *Nudâ nuda recumbis humo.*] *Dura humo* aut *uda* aut *gelida* aut *ſolida* quidam ſcripti. nil muta. lib. IV. Met.

Sedit humo nudâ nudis incomta capillis.

Art. Am. II.

Frigidus in nudâ ſæpe jacebis humo.

& mox,

Perferet in nuda ponere corpus humo.

quomodo illic nonnulli veteres. *Heinſ. Recumbis.*] Jaces. *Humo nuda.*] Id eſt, Dura, vel ſine ſtramine.

101. *Cogna-*

Per mare, per terras, cognataque flumina curris
 Dat mare, dant amnes, dat tibi terra viam.
Quæ tibi cauſa fugæ? quid Io freta longa pererras?
 Non poteris vultus effugere ipſa tuos.
Inachi, quo properas? eadem ſe querìſque fugiſque.
 Tu tibi dux comiti: tu comes ipſa duci.
Per ſeptem Nilus portus emiſſus in æquor
 Exuit inſanæ pellicis ora bovis.
Ultima quid referam, quorum mihi cana ſenectus
 Auctor? dant anni quod querar, ecce, mei.
Bella pater patruuſque gerunt: regnoque domoque
 Pellimur. ejectos ultimus orbis habet.
Ille ferox ſolus ſolio ſceptroque potitur:

Cum

101. *Cognata.*] Quæ ſunt tibi cognatione conjuncta propter patrem tuum qui eſt fluvius.

103. *Pererras.* Percurris.

104. *Tuos vultus.*] Bovinôs, qui te terrent: quia quocunque fugis, te ſequuntur.

105. *Inachi.*] Id eſt, Filia Inachi. *Eadem ſequeriſque fugiſque.*] Id eſt, Ipſa es quæ ſequeris, & ipſa quæ fugis. nam licet credas te fugere vaccam, una tamen eademque es.

106. *Comiti.*] Scil. tibi: Id eſt, te ipſam præcedis, te ipſam comitaris.

107. *Per ſeptem portus.*] Dicit eam in Ægypto depoſuiſſe figuram bovis. *Nilus.*] Fluvius Ægypti, in mare per ſeptem oſtia influens. *Septem portus,*] Virgil. 6. Æneid.

Et ſeptem gemini turbant trepida oſtia Nili.

Ovid. Metam. 1.

Septemfluus.

Et Virgil. 9. vid. Serv.

Ceu ſeptem ſurgens ſedatis amnibus ——

Demiſſus in æquor.] *Emiſſus* præſtantiores. ſequenti verſu *bovi* pro *bovis* ſcribendum. atque ita Lovanienſis. *Heinſ.*

108. *Exuit.*] Depoſuit. *Ora.*] Faciem. *Bovis.*] Vaccæ. *Inſanæ.*] Furentis, & ſtimulis exagitatæ. *Hub.*

109. *Ultima quid referam.*] Imo *refero* cenſeo reponendum vel contra librorum auctoritatem. Quid, inquit, calamitatem domûs noſtræ ultimâ ab origine recenſeo, è ſenibus intellectam, cum ne nunc quidem deſit, quod lugeamus. Sic Auctor Elegiæ in obitum Druſi,

Priſca quid huc repeto? Marcellum Octavia flevit.

Quanquam, ne quid diſſimulem, diſtichon hoc mihi ſuſpectum eſt non uno nomine, nec Naſonem omni ex parte refert. *Heinſ. Ultima.*] Quæ à noſtra memoria ſunt remotiſſima. *Ant. Quorum.*] Scil. ultimorum. *Cana ſenectus eſt Auctor.*] Id eſt, Quæ ab antiquis audivi.

111. *Bella pater.*] Incipit commemorare infœlicitates ſui temporis. *Pater.*] Danaus. *Patruus.*] Ægyptus.

112. *Pellimur.*] Pater, & nos filiæ. *Ultimus orbis.* [Id eſt, Ultima pars orbis: quia venimus in remotiſſimas regiones. *Ejectas.*] Regno expulſas. *Ejectas ultimus orbis habet.*] *Ejectos* ſcripti ferme omnes. ut etiam de patre intelligatur. Sequenti verſu iidem *ſceptroque* non *ſceptriſque.* Heinſius.

113. *Ille.*] Patruus. *Solio.*] Sede regia. *Sceptro.*] Imperio.

114. *Cum*

Cum ſene nos inopi turba vagamur inops.
De fratrum populo pars exiguiſſima reſtas.
Quique dati leto, quæque dedere, fleo.
Nam mihi quot fratres, totidem periere ſorores.
Accipiat lacrymas utraque turba meas.
En ego, quod vivis, pœnæ crucianda reſervor.
Quid fiet fonti, cum rea laudis agar?
Et conſanguineæ quondam centeſima turbæ
Infelix, uno fratre manente, cadam.
At tu, ſi qua piæ, Lynceu, tibi cura ſororis,
Quæque tibi tribui munera, dignus habes;
Vel fer opem: vel dede neci: defunctaque vita
Corpora furtivis inſuper adde rogis.

Et

114. *Cum ſene.*] Danao. *Vagamur.*] In alienis terris erramus.

115. *De fratrum.*] Alia infœlicitas ſui tempotis, quia ex tot fratribus unus ſolus Lynceus ſuperfuit. *Exiguiſſima.*] Minima. *Pars exiguiſſima reſtat.*] Bene. *reſtas* Gronovianus & quatuot alii. *Heinſius.*

116. *Quique dati.*] Id eſt, Doleo & propter eos qui interfecti ſunt, & proptes eas quæ interfecerunt.

117. *Nam mihi.*] *Tibi* iidem. *Heinſius. Fratres.*] Conſanguinei. *Periere.*] Amiſſæ ſunt: quia licet vivant, non tamen eas habebo ſorores: vel forte mortem ob ultionem præſagit.

118. *Utraque turba.*] Et interfectorum, & interfectricum.

119. *Ego reſervor pœna.*] Id eſt, ad pœnam.

120. *Quid fiet fonti.*] *Fieret* ſeptem libri: duo *fiat.* utrumque bene. *Heinſ. Quid fiet.*] Quaſi dicat, multo crudelius. *Cum agar rea laudis.*] Id eſt, Cum accuſer de eo, de quo laudem mæreor.

121. *Et conſanguineæ.*] Lubens reſcripſerim *En.* Heinſ. *Quondam centeſima.*] Quia cum vos eſſetis quinquaginta fratres, & nos quinquaginta ſorores, etam quinquageſima.

122. *Cadam.*] Moriar. *Manente.*] Superſtite.

123. *At tu ſi qua piæ remanet tibi cura ſororis.*] Pro *remanet* ptimæ editiones & ſcriptorum plurimi *Line eſt.* In Puteaneo *remanet* à manu ſecunda, nullo priſcæ lectionis apparente veſtigio. Scribe *Lynceu.* Lynceus enim Hypermneſtræ maritus dictus non Linus. Ita eum Pindarus appellat & Appollodorus & Libanius in Diegematis ab Allatio editis, & Tzetzes in Chiliadibus & Zenobius, (apud quem tamen Λυγγεὺς perperam pro Λυγκεὺς ſcribitur) & Hyginus, Servius & Scholiaſtes Statii non uno loco. Apud Scholiaſtem Germanici tamen & Horatii, Statii quoque uno in loco *Linus* mendoſe appellatur. Ex hoc conjugio natus eſt Abas, qui Metapenthem Prœti filium, ut mortem ulciſceretur paternam, occidit. *Heinſ. At tu.*] Nunc rogat Lynceum, ut aut ferat opem, aut ut eam ſepeliat. *Si qua cura.*] Si quis amor. *Piæ.*] Quæ te amavit. *Sororis.*] Patruelis, conſanguineæ.

124. *Quæque.*] Subaudi. *Si tu dignus habes.*] Id eſt, Si mereris. *munera, quæ tribui.*] Id eſt, Vitam.

125. *Defunctaque vita.*] Id eſt, Mortua.

126. *Corpora furtivis inſuper adde rogis.*] Scribe, quicquid diſſuadeant libri veteres, *i, ſuperadde.* ſic lib. v. Faſtorum hactenus legebatur, *Si vir es,* indi-

Et ſepeli lacrymis perfuſa fidelibus oſſa.
  Scriptaque ſint titulo noſtra ſepulcra brevi.
Exul Hypermneſtra pretium pietatis iniquum,
  Quam mortem fratri depulit, ipſa tulit.
Scribere plura libet: ſed pondere laſſa catenæ
  Eſt manus; & vires ſubtrahit ipſe timor.

indictas exige dotis opes, cum, *i*, *dictas* ſit reponendum. & libro IV.

Dic ter, & i, vivo perlue rore manus. cum *in vivo rore* nunc legatur. Peſſime verbum id monoſyllabum plurimis apud ſcriptores optimos in locis eſt habitum, de quo multis egi ad Epiſtolam IV. ℣ſ.

127. *Heinſ. Furtivis.*] Occultis, clandeſtinis, ſi aperte non audes mihi facere rogum.

128. *Scriptaque ſint titulo.*] *Sculptaque* ſcripti noſtri omnes cum primis editionibus. at Tibullus,

Fac lapis inſcriptis ſtet ſuper oſſa notis.

Auſonius Parentalibus,

Gaudent compoſiti cineres ſua nomina dici:
Frontibus hoc ſcriptis & monumenta jubent.

ſic *ſcriptum aurum* Juvenali,

Dacius, & ſcripto radiat Germanicus auro. Heinſius.

Sculptaque.] Inciſa, inſcripta. *Titulo.*] Epigrammate.

129. *Pretium iniquum.*] Appoſitio eſt: id eſt, iniquam remunerationem.

131. *Libet.*] Eſt animus. *Pondere catenæ.*] Quia pater meus juſſit me ligari.

132. *Et vires.*] Alia cauſa, quare non poſſit ſcribere: quia *Timor*. Scilicet, patris. *Subtrahit.*] Aufert. *Vires.*] Scil. ſcribendi.

EPISTOLA XV.

ARGUMENTUM.

Tradunt ſcriptores, duas hoc nomine Sappho extitiſſe: quarum altera Ereſia, poëtria percelebris, quæ Tarquinii Priſci tempore claruit: quæ etiam plectrum prima adinvenit: altera Mytilenea, longe junior, quæ pſaltria & meretrix fuit. Ælianus libr. 12. ſcribit, pulcherrimum mortalium omnium Phaonem fuiſſe, in cujus amorem omnes mulieres Lesbiæ exarſerint: præ cæteris vero impatientiſſime atque ardentiſſime eum eſſe à Sappho adamatum. Cum vero Phaon in Siciliam forte diſceſſiſſet, Sappho amoris ignibus incenſa, & plane ardens, ſe ab illo ſperni timens, ſtatuit etiam capitis periculo furorem lenire, præcipitato in mare corpore, ex Leucate Epiri promontorio. Sed antequam illuc accederet, per inconſtantiam muliebrem tentans quod deſperaverat, hac epiſtola eum advocare ſtudet: faciens abſenti invidiam ſuæ conditionis & calamitatis, quam omnibus incommodis miſerabilem oſtendit. Denique omnes miſericordiæ angulos percurrit: nec quidquam, quod movere poſſit, prætermittit.

SAPPHO PHAONI.

ECquid, ut inſpecta eſt ſtudioſæ littera dextræ,
  Protinus eſt oculis cognita noſtra tuis?
An,

SAppbus ad Phaonem Epiſtola in nullis Heroidum Ovidianarum exemplaribus, niſi recentiſſimis, apparet, neque hoc loco, ſed ut plurimum rejecta in cal-

An, niſi legiſſes auctoris nomina Sapphus,
  Hoc breve neſcires unde movetur opus?
Forſitan & quare mea ſint alterna requiras·
  Carmina; cum lyricis ſim magis apta modis.
Flendus amor meus eſt: elegeïa flebile carmen.
  Non facit ad lacrymas barbitos ulla meas.
Uror, ut, indomitis ignem exercentibus Euris,
  Fertilis accenſis meſſibus ardet ager.
Arva Phaon celebrat diverſa Typhoïdos Ætnæ.
  Me calor Ætnæo non minor igne coquit.

Nec

calcem operis. In qua tamen emendanda uſi ſumus libro Bodleiano, tribus Lincolnienſibus, Scriveriano, Palatino, Regio, Sarraviano, Mazariniano, quinque Medicéis, totidem meis, Patavino, Vaticano, Farneſiano, Arondeliano, quorum omnium pars major non in membranis, ſed charta, fuit exarata. Hujus Epiſtolæ optimo exemplari uſus eſt Naugerius, cujus ope inſtructus multa feliciter caſtigavit. *Heinſius.*

1. *Ecquid ut aſpecta eſt.*] Sic Naugerius. noſtri perperam, *Numquid ubi.* Naſo alibi,

Ecquid, ut è Ponto nova venit epiſtola palles?

inſpecta etiam probe unus. Ciofan. *Idem. Literà ſtudioſæ dextræ.*] Cum, inquit, videres characteres tam ſtudioſe & docte formatos, an cognoviſti eſſe epiſtolam à me.

3. *Sapphus auctoris.*] Id eſt, Niſi legiſſes, me eſſe eam, quæ mitteret epiſtolam (nam ita ſcripta erat, Sappho Phaoni) penitus ignorabas, à quo mitteretur.

5. *Requiris*] Rectius *requiras* unus Medicêus,. *Heinſ. Carmina mea alterna.*] Elegiaca: nam alternis numeris ſuccedunt Heroici.

7. *Flendus amor.*] Rationem affert, quare à lyricis ad elegos tranſierit: ait enim argumento operis ſe impelli. Poſſem, inquit, lyricis amores etiam includere: ſed lachrymis non convenit, quibus elegia manare ſolet. *Elegia flebile carmen.*] Elegia eſt carmen flebile: propterea nunc mihi magis convenit, quam lyricum.

8. *Barbitos.*] Pro carmine Lyrico. Æſchynes docet, Barbiton eſſe genus cytharæ lyricæ, vel ipſam lyram. Multis chordis fuiſſe indicat Theocritus, qui eam πολύχορδον appellat.

9. *Exercentibus.*] Diverſas in partes jactantibus. *Exercentibus.*] Urgentibus. excitantibus. *Euris indomitis.*] Vehementibus, & ferocibus.

10. *Ardet.*] Ardere ſolet.

11. *Phaon.*] Lesbius inſignis forma, deliciæ Sapphus, carmine tantum amicæ nobilis. *Celebrat.*] Tenet & incolit. *Ætna.*] Ætna mons Siciliæ notiſſimus, ſub quo Typhœum fulmine ictum eſſe, poëtæ fabulantur. Typhon vero pater Harpyiarum fuit. *Arva diverſa.*] Remota, & procul poſita. *Celebrat.*] Frequentat. Cicer. *Domus mea celebratur quotidie.*

12. *Me calor Ætnæo non minor igne tenet.*] *Coquit* alii ex ſuis notant. quod damnare Ciofanus non debuit. ego certe amplector. noſter de Hercule OEtæo lib. IX. Met.

——*Coquiturque ardente veneno.*

Appoſite Seneca Hercule Furente Act. I.

——*acrior mentem excoquit,*
Quam qui caminis ignis Ætnæis furit.

& Hor-

Nec mihi, diſpoſitis quæ jungam carmina nervis,
Proveniunt; vacuæ carmina mentis opus.
Nec me Pyrrhiades Methymniadeſve puellæ,
Nec me Lesbiadum cætera turba juvant.
Vilis Anactorie, vilis mihi candida Cydno:
Non oculis grata eſt Atthis, ut ante, meis.
Atque aliæ centum, quas non ſine crimine amavi.
Improbe, multarum quodfuit, unus habes.

& Hercule OEtæo,

Non virus artus, nate, fœmineum coquit.

Virgilius,

Fœminea ardentem curaque iraque coquebant. Ennius,

O Tite, ſi quid ego ad juro curamve levaſſo,

Qua nunc te coquit. Heinſius.

13. *Nec mihi diſpoſitis.*] Nervis concinnatæ citharæ. *Jungam.*] Jungam cum ſono citharæ. Amphion autem primus cum cantu cithara uſus dicitur, antea Thamyras ſine voce. Qui autem ſimul canunt cum cithara, pſallocithariſtæ dicuntur. *Jungam carmina nervis.*] Idem. 5. Metam. v. 112.

—— Cytharam cum voce moveres.

Tibull. 3. 4. *—— digiti cum voce locuti:*
& deinde.

—— ſimiles chordis reddere voce ſonos.

Silius xi.

Concordem cithara movit per carmina linguam.

14. *Vacua mentis opus.* Oſtendit ſe ad pangenda carmina aptam non eſſe, cum ea tranquillitatem vel imprimis requirant: ipſa autem amore correpta huc atque illuc, mentis inops agitabatur.

15. *Nec me Pyrrhiades.*] Ita ex ſuo libro optime Naugerius. noſtri codices hic vehementer turbant. *Heinſ. Nec me Pyrrhiades.*] Cum Sappho oſtendere velit, ſe ad carmen non moveri ulla ex his cauſis, quibus olim ſolebat: triplicem canendi cauſam ait ſibi fuiſſe: aut cum furore poëtico ageretur: aut cum relaxans animum, in ſylvis ſine curis vagaretur inter Dryadas & Hamadryadas: aut cum puellis, quas amabat, blandiretur, quæ ſibi Theſpiadum & muſarum inſtar erant. *Nunc*, inquit, *nec Pierides ſubeunt:* Id eſt, Furor poëticus. *Nec Dryades:* Id eſt, Nec relaxatio animi in ſylvis inter Dryades, provocat me ad carmen.

16. *Nec cætera turba Theſpiadum.*] Nec amicæ, quæ tertia & reliqua carminis cauſa mihi erant, jam exhilarant, aut delectant: atque ita omnis canendi ratio mihi periit.

17. *Vilis Amythone, vilis mihi condida Cydno.*] Sic Naugerius. at primæ editiones cum ſcriptis quibuſdam *Vili Amatorie.* alii *Amintorie*, vel *Ametorie.* Lege *Amactoria* ex Maximo Tyrio. Γύριννα, καὶ Ἀτθὶς, καὶ Ἀνακτορία. quod Benſmannus jam monuit. pro *Cydno*, ſcripti, *Cydro*, *Credo*, *Clio*, & ſimilia. *Heinſius. Vilis Anactorie*] Ingenue hic fatetur, ſe tribadem fuiſſe, & impudice amaſſe nonnullas: de quarum numero diſſentit ab eo, quod ſcribit Suidas. Ille enim tres fuiſſe ſcribit. quibus ad libidinem uſa dicitur Sappho, Teleſippam, Megaram, Atthidem. Sed duarum nomina mutantur, quas hic appellat Anactorien & Cydno, de tertia convenit. Nam ab utroque Atthis dicitur.

19. *Aliæ centum.*] Mille, centum, & ſexcenta, ſæpe pro infinito numero accipiuntur. Omnino intelligendum eſt, ante nominatas, concubinas fuiſſe Sapphus: quas vero nunc deſignat, fuiſſe diſcipulas, & ſine infamia fuiſſe amatas.

20. *Improbe.*] Dicimus improbum, non tantum malum, ſed nimis avidum,

Eſt in te facies, ſunt apti luſibus anni.
  O facies oculis inſidioſa meis!
Sume fidem & pharetram; fies manifeſtus Apollo.
  Accedant capiti cornua; Bacchus eris.
Et Phœbus Daphnen, & Gnoſida Bacchus amavit.
  Nec norat Lyricos illa vel illa modos.
At mihi Pegaſides blandiſſima carmina dictant:
  Jam canitur toto nomen in orbe meum.
Nec plus Alcæus, conſors patriæque lyræque,
  Laudis habet: quamvis grandius ille ſonet.
Si mihi difficilis formam natura negavit;

In-

Nec contentum etiam re immodica. *Improbe.*] Qui non contentus es tanto amore meo. *Unus habes.*] Solus poſſides. *Quod fuit multarum.*] Id eſt, Affectus meos amatorios, quos in multas puellas diſpenſaveram, pudice alias, alias impudice amando, in te unum contuli: & quod multis ſatis erat, tibi uni eſſe non potuit.

21. *Eſt in te facies.*] Ætate & forma amabilis quiſpiam eſſe poteſt: quod utrunque cum in Phaone ſit, laſciva Sappho formam & faciem tantum ſuſpirat. *Anni apti luſibus.*] Luſus vero ad voluptatem comparati ſunt, ſine ulla arte: & puerorum proprie dicuntur.

23. *Fidem.*] Id eſt, Citharam. *Et pharetram.*] Nam hæc duo inſignia ſunt Apollinis.

24. *Accedant capiti cornua, &c.*] Cur Bacchus cornua geſtaret? Diodorus ita in 4. hiſt. ſcribit: traditur Hammon galea in bellis uſus, cujus inſigne fuerit arietis caput. Sunt qui ipſum dicant in temporibus parvula habuiſſe cornua, propterea filius ejus Bacchus eodem fuiſſe aſpectu: poſteriſque traditum, deum hunc cornua geſtare. unde & Bacchæ κεραστᾶδες, id eſt, cornigeræ dicuntur: quod numinis perſonam imitantes, cornua ſumebant.

25. *Et Gnoſida.*] Gnoſus urbs Cretæ, in plano ſita, ambitu triginta ſtadiorum: regia Minois, patris Ariadnes, quæ rapta eſt à Theſeo.

26. *Nec norat lyricos.*] *Norant* malo. *Heinſ.* *Modos lyricos.*] Formæ damna doctrina emendat, qua potiſſimum gloriatur.

27. *Pegaſides.*] De Pegaſo & Muſis lege, quæ luculentiſſime dictavimus in eum verſum Ovid. *Pegaſis Oenone Phrygiis celeberrima ſylvis.* *Dictant.*] Nam Muſæ mihi ſcribenti dictare carmina videntur.

29. *Nec plus Alcæus.*] Alcæus Mitylenæus fratrem Antimenidem habuit, quem à virtute bellica laudat. Oppreſſa autem patria à tyrannis, poëmata lyrica adverſus eos edidit, quæ στασιωτικὰ, id eſt, continentia ſeditiones, inſcribuntur. Propterea aureo plectro dignus cenſetur, elocutione magnificus, & diligens: ſed ad luſus & amores deſcendit, cum tamen eſſet majoribus aptior. *Conſors patriæ.*] Nam & ipſe Mitylenæus fuit. *Conſors lyra.*] Et ipſe lyricus.

30. *Grandius.*] Sappho ſe inferiorem eſſe negat: quia ſcilicet tantum aſſequatur ſuavitate carminis, quantum ille granditate.

31. *Si mihi difficilis.*] Incipit ab eo quod firmiſſimum eſt in adverſario, quod formoſa non ſit, quod diluit, & transferendo crimen in naturam quæ ſibi formam negarit: & opponendo ingenii laudem, quæ plus amari poteſt, quam ipſa forma. *Domit.*

33. *Sum*

Ingenio formæ damna rependo meæ.
Sum brevis. at nomen, quod terras impleat omnes,
Eſt mihi: menſuram nominis ipſa fero.
Candida ſi non ſum; placuit Cepheïa Perſeo
Andromede, patriæ fuſca colore ſuæ.
Et variis albæ junguntur ſæpe columbæ:
Et niger à viridi turtur amatur ave.
Si, niſi quæ facie poterit te digna videri,
Nulla futura tua eſt; nulla futura tua eſt.
At, me cum legeres, etiam formoſa videbar.
Unam jurabas uſque decere loqui.
Cantabam; memini. (meminerunt omnia amantes)
Oſcula cantanti tu mihi rapta dabas.
Hæc quoque laudabas: omnique á parte placebam.
Sed tum præcipue, cum ſit Amoris opus.
Tunc te plus ſolito laſcivia noſtra juvabat,
Crebraque mobilitas, aptaque verba joco;

Qui-

33. *Sum brevis.*] Hoc etiam diſtichon Naugeriano libro debetur. Ante inſulſe legebatur,

Nec me deſpicias, ſi ſum tibi corpore parva,
Menſuramque brevis nominis ipſa fero.

Heinſ. *Sum brevis. at nomen quod.*] Quæ lectio ἀντιθέσει ornatur. Opponit enim inter ſe ſtaturam corporis, & famam: dicitque ſe brevitatem corporis, menſura nominis tueri. *Micyl.*

35. *Candida ſi non ſum.*] Andromede Cephei Æthiopum regis filia, à Perſeo amata eſt: & ipſa liberata, nullis precibus parentum potuit retineri quo minus Perſeum liberatorem ſequeretur. Relata in cœlum, Minervæ beneficio.

37. *Et variis albæ.*] Ariſt. in 7. de hiſtoria animalium docet, quæ animalia inter ſe amica ſint, quæ item inimica. Hinc Sappho etiam oſtendit aliorum amantium exemplo, ſe quamvis nigra ſit, à Phaone candido amari poſſe: cum aves diverſorum generum & coloris, naturali quadam jungantur amicitia, ut columbæ & pavones. *Junguntur variis.*] Varietate colorum diſtinctis.

38. *A viridi ave.*] A pſittaco, qui ex India mittitur, viridis toto corpore: ut ſcribit Plin.

40. *Nulla futura tua eſt.*] Prior pars hujus verſus ſub conditione profertur, altera ſub affirmatione. *Si*, inquit, *nulla tua eſt futura*, hoc eſt, nullam amabis, *niſi qua facie.*] Id eſt, præſtantia formæ, *poterit videri digna te*, id eſt, convenire formæ tuæ: *nulla futura tua eſt*, affirmando negat: id eſt, nullam omnino amabis. nulla enim tam formoſa eſt, quam tu.

41. *At mea cum legeres.*] *Me cum legeres* noſtri, & recte. ſic Amor. l. 11. El. 11.

Me legat in ſponſi facie non frigida virgo.

&,

Si quis in hoc artem populo non novit amandi,
Me legat. Heinſius.

47. *Laſcivia noſtra juvabat.*] *Juvabant* Vaticanus, Regius & duo ex meis. bene. *Idem.*

 49. Et

Quique, ubi jam amborum fuerat confuſa voluptas,
  Plurimus in laſſo corpore languor erat.
Nunc tibi Sicelides veniunt nova præda puellæ.
  Quid mihi cum Lesbo? Sicelis eſſe volo.
At vos erronem tellure remittite noſtrum
  Niſiades matres, Niſiadeſque nurus.
Neu vos decipiant blandæ mendacia linguæ.
  Quæ dicit vobis, dixerat ante mihi.
Tu quoque quæ montes celebras, Erycina, Sicanos,
  (Nam tua ſum) vati conſule, Diva, tuæ.
An gravis incœptum peragit Fortuna tenorem,
  Et manet in curſu ſemper acerba ſuo?
Sex mihi natales ierant; cum lecta parentis
  Ante diem lacrymas oſſa bibêre meas.

Arſit

49. *Et quod ubi amborum.*] Scripti nonnulli, *At ſimul*, vel, *Ac.* majori tamen ex parte, *Atque ubi jam.* lego *Quique, ubi jam* &c. Librarius *que* expreſſerat ſolummodo pro *quique* ſolenni errore. hinc *Atque* poſtea natum. vide Notas ad Ep. XIV. v. 91. *Idem.*

52. *Cum Lesbo.*] Lesbos inſula, quaſi metropolis Æolicarum urbium, nobilis vinetis, & vini præſtantia: nomen ſortita à Lesbo Lapithæ filio Hermete. Patriæ autem charitatem Sappho amori poſtponit.

53. *Nec vos erronem tellure admittite noſtrum.*] Scripti nonnulli;

At vos errorem tellure remittite veſtrum.

Puto,

At veſtra erronem tellure remittite noſtrum.

vel, ſi vulgatum malis, *Nec veſtra errorem.* per *Niſiadas* autem *matres* Megarenſes littorales intelligi non eſt dubium. Megara enim Siciliæ portus à Megaris Atticis, quæ & Niſêa dicta antiquitus, à Niſo rege. Sequenti verſu *Neu vos decipiant* tres libri. Severus in Ætnâ,

Nec te decipiant ſtolidi mendacia vulgi.

erronis vox etiamnum corrupta in Diris Catonis, ubi caſtigandum,

Nec noſtros ſervire ſinant erronibus agros.

Heinſius.

54. *Niſiades matres.*] Id eſt, Siculæ. Cum ergo ante dixerit, ad Ætnam eſſe Phaonem, appellat mulieres Siculas, Niſiadas, à regione proxima.

57. *Montes Sicanos.*] Hæc quoque à Naugerio. Nam noſtri omnes *immites Sicanos*, ut ad Palicos reſpiciat, qui humanis hoſtiis placabantur. Sed præſtat Naugeriana lectio, ut Eryx ſubintelligatur, à quo Erycina hæc dea dicta eſt poëtis. *Heinſius. Sicanos.*] A Sicano rege appellatos. *Erycina.*] De fœlicitate templi Veneris Erycinæ, & de mulieribus ejus miniſterio dicatis, diximus in comment. *Sylvarum.* Invocat autem Venerem: quoniam Poëtæ, qui amatoria ſcribunt, ſunt in Veneris tutela. *Domit.*

61. *Natales.*] Anni. A ſexto, inquit, anno, per mala, tanquam per articulos producta ſum.

62. *Oſſa lecta.*] Legebantur oſſa, id eſt, cineres, cum flamma rogi ſubſederat. *Oſſa lecta.*] Virgil. 6. Æneid.

—— *poſtquam collapſi cineres*,

& quæ ſeqq. ubi vide Serv. & lib. XI.

63. *Arſit*

Arſit inops frater victus meretricis amore;
Miſtaque cum turpi damna pudore tulit.
Factus inops agili peragit freta cærula remo;
Quaſque male amiſit, nunc male quærit opes.
Me quoque, quod monui bene multa fideliter, odit.
Hoc mihi libertas, hoc pia lingua dedit.
Et tanquam deſint, quæ me ſine fine fatigent,
Accumulat curas filia parva meas.
Ultima tu noſtris accedis cauſa querelis.
Non agitur vento noſtra carina ſuo.
Ecce, jacent collo ſparſi ſine lege capilli:
Nec premit articulos lucida gemma meos.
Veſte tegor vili: nullum eſt in crinibus aurum:
Non Arabo noſter rore capillus olet.
Cui colar infelix, aut cui placuiſſe laborem?
Ille mei cultus unicus auctor abeſt.
Molle meum levibus cor eſt violabile telis:
Et ſemper cauſa eſt, cur ego ſemper amem.
Sive ita naſcenti legem dixere ſorores;

Nec

63. *Arſit inops frater.*] Sappho tres fratres habuit, Larychum, Eurigium, Charaxum, qui Rhodopem meretriculam amavit.

65. *Inops.*] Redempta in libertatem meretricula.

66. *Male.*] Turpiter, & per infamiam. *Male quærit.*] Magno diſcrimine, & incommodis.

67. *Monui multa.*] Immo laceravit fratrem multis carminibus.

70. *Filia parva.*] Hanc peperit Cercyla, Andrio conjuge jam mortuo, puella, quæ appellabatur Cleis.

73. *Ecce jacent collo ſparſi.*] *Paſſi* Regius. *Heinſius.* *Sine lege.*] Incompti, & ſine ordine.

74. *Nec premit articulos.*] Annulum etiam, inquit, depoſui.

76. *Non Arabum noſter dona capillus olet.*] Sic Naugerius. noſtri omnes *Arabo rore.* quod temere mutare nolim. Nam & lib. v. Met. *olere* cum ſexto caſu conjunxit. ubi habes *olentia ſulphure ſtagna Palicorum.* quo nomine à Diomede grammatico notatur tanquam improprie locutus. at Valerius Flaccus l. VIII. *olentes ſulphure crines* quoque dixit. Martial. *Atque oluere lares comeſſatore Lyæo.* *Rorem Sabæum*, ut noſter *Arabum rorem*, dixit Val. Flaccus lib. VI.

Et gravida madure coma, quas rore Sabæo (*auro.*
Nutrierat, liquidoque parens ſignaverat

ita ſcribo. *flore Sabæo* vulgati. *Heinſius.* *Rore Arabo.*] Id eſt, Myrrha: qua uncti crines, myrrhei dicuntur. *Domit.*

78. *Auctor abeſt.*] Malim *abes.* Vide notas ſuperiori epiſtola v. 95. *Heinſius.*

81. *Sive ita naſcenti.*] Ex diſciplina mathematicorum, qui dicunt, hominem ſortiri vitam ab ineunte ætate. *Sorores.*] Parcæ, quæ tres ſunt, notæ carmine Heſiodi.

82. *Et*

Nec data ſunt vitæ fila ſevera meæ;
Sive abeunt ſtudia in mores, arteſquæ magiſtræ;
Ingenium nobis molle Thalia facit.
Quid mirum, primæ ſi me lanuginis ætas
Abſtulit, atque anni, quos vir amare poteſt?
Hunc ne pro Cephalo raperes, Aurora, timebam.
Et faceres: ſed te prima rapina tenet.
Hunc ſi conſpiciat, quæ conſpicit omnia, Phœbe;
Juſſus erit ſomnos continuare Phaon.
Hunc Venus in cœlum curru vexiſſet eburno;
Sed vidit & Marti poſſe placere ſuo.
O nec adhuc juvenis, nec jam puer; utilis ætas!
O decus, atque ævi gloria magna tui!
Huc ades: inque ſinus formoſe relabere noſtros.

Non

82. *Et data ſunt vitæ.*] Imo *Nec data.* quicquid obnituntur libri veteres. *Heinſ.* *Fila ſevera.*] Alluſio eſt ad Parcas, quæ vitam humanam nere dicuntur. *Fila ſevera.*] Τρεπλαῖς πήναις καλικλώσαντο. Lycoph. Caſſ. Silius.

—— *immobile filum.*

Homerus Iliad. ω. v. 210.

—— τῷ δ' ὥς ποθι μοῖρα κραταιὴ
Γεινομένῳ ἐπένησε λίνῳ.

Horat. 3. od. 2.

—— *dum ſororum*
Fila trium patiuntur atra.

83. *Sive abeunt ſtudia in mores arteſque magiſtras.*] *Magiſtra* omnino ſcribendum. Arte Am. lib. III. id ipſum dixit,

Scilicet ingenium placida molimur ab arte,
Et ſtudio mores convenienter eunt.

Virgilius,

—— *omni nunc arte magiſtrâ*
Præcipitate moras.

& alibi,

Non hæc humanis opibus, non arte magiſtra
Proveniunt.

ſic *digiti magiſtri* Sympoſio Ænig. II. & *bonitate magiſtra* in Catalectis Pithœi. & *juſſa magiſtra* apud Silium l. III. & *Roma luxuria magiſtra* apud Propertium. Noſter lib. I. Art. Am.

Effugiant voces verba magiſtra tuæ.

ſic ibi vetus codex. OEnones Epiſtola,

Conſule, queis ætas longa magiſtra fuit.

Poſſet tamen & legi *artiſque magiſtra*, ut ad Thaliam referatur. *Heinſ.* *Abeunt ſtudia in mores.*] Id eſt, Sive formamus mores ſtudiis, quibus verſamur.

84. *Thalia.*] Studium poëtices.

86. *Abſtulit.*] Rapuit allectam in amorem, dejecitque mentem & conſilium.

87. *Raperes.*] Nam Aurora Cephalum, cujus amore capta eſt, rapuit, abduxitque per auras.

89. *Hunc ſi conſpiciat.*] Alludit ad fabulam Endymionis, qui, quoniam primus curſum Lunæ deprehendit (ut ait Plinius) dictus eſt dilectus fuiſſe à Luna, quem dormientem oſculabatur.

90. *Iuſſus erit.*] *Eris* quidam. *Heinſ.* *Iuſſus erit continuare ſomnos.*] Curabit enim Luna, ut ſemper dormiat Phaon, qui formoſior eſt, ut hunc oſculetur.

91. *Curru eburno.*] Argenteum currum tribuunt Lunæ Poëtæ, quoniam illi argentum dicatum ſit, ut ſcribit Euſtathius: eburnum Veneri.

96. *Ve-*

Non ut ames oro, verum ut amare ſinas.
Scribimus, & lacrymis oculi rorantur obortis.
  Aſpice, quam ſit in hoc multa litura loco.
Si tam certus eras hinc ire, modeſtius iſſes;
  Et modo dixiſſes; Lesbi puella, vale.
Non tecum lacrymas, non oſcula ſumma tuliſti.
  Denique non timui, quod dolitura fui.
Nil de te mecum eſt, niſi tantum injuria: nec te
  Admonuit, quod tu pignus amantis habes.
Non mandata dedi. neque enim mandata dediſſem
  Ulla, niſi, ut nolles immemor eſſe mei.
Per tibi, qui nunquam longe diſcedat, Amorem,
  Perque novem juro numina noſtra Deas!
Cum mihi neſcio quis, Fugiunt tua gaudia, dixit;
  Nec me flere diu, nec potuiſſe loqui
Et lacrymæ deerant oculis, & lingua palato.

Aſtri-

96. *Verum ut amare ſinas.*] Durius id, quam ut Ovidio exciderit. Scripti plerique, *ſed quod amare ſinas. ſed te ut amare* ex veteri libro notarat Politianus. alii, *ſed ut amare.* Forte,

Non ut ames, oro: me ſed amare ſinas. Heinſius.

98. *Hoc loco.*] Hac parte epiſtolæ, quæ obliterata eſt manantibus lachrymis.

100. *Si mihi dixiſſes.*] Scripti nonnulli. *Si modo.* alii, *Et modo.* bene. *Heinſ.*

101. *Oſcula noſtra tuliſti.*] *Oſcula ſumma* plerique veteres. ſic *extrema oſcula, ſuprema oſcula, ultima oſcula* & *oſcula prima*, paſſim apud poëtas. Triſt. lib. I. El. III.

Sæpe vale dicto rurſus ſum multa locutus,
Et quaſi diſcedens oſcula ſumma dedi.
Idem.

102. *Quod dolitura fui.*] Non timui diſceſſum tuum, ob quem eram dolitura.

103. *Injuria.*] Quod ſcilicet me deſeruiſti.

104. *Admoneat quod tu munus amantis habes.*] *Pignus amantis* quinque libri. *Admonuit* præterea in multis. utrumque recte. quod Naugerius etiam vidit & ad Statii Sylvas noſter Gronovius. *Heinſ.*
Nec admonuit, quod tu munus amantis habes.] Cauſam oſtendit, quare munera diſcedentibus amicis dari, accipique ſoleant, ut ſcilicet ſint monumenta amici abſentis, cujus repræſentent memoriam. Sed nec tu, inquit, reliquiſti mihi aliquid diſcedens præter injuriam, qua ſum deſerta.

107. *Qui nunquam longe diſcedit.*] *Diſcedat* veterum non pauci. probe, eſt enim optantis. Met. X.

Vel certe non hoc, qui plurimus urit (& urat)
Pectora noſtra, Deo, ſed victa libidine credar.

ita locus ille ſcribendus. vulgatum *uſſit & urit* non eſt nauci. Amor. III. El. XI. loco itidem mendoſo,

Parce per ô lecti ſocialia jura, per omnes
(Qui dent fallendos ſe tibi ſæpe) Deos.
Heinſius.

111. *Et verba palato.*] *Lingua* veteres. *Idem.*

 113. *Poſt-*

Aſtrictum gelido frigore pectus erat.
Poſtquam ſe dolor invenit; nec pectora plangi,
Nec puduit ſciſſis exululare comis.
Non aliter, quam ſi gnati pia mater ademti
Portet ad exſtructos corpus inane rogos.
Gaudet, & è noſtro creſcit mœrore Charaxus
Frater; & ante oculos itque reditque meos.
Utque pudenda mei videatur cauſa doloris;
Quid dolet hæc? certe filia vivit, ait.
Non veniunt in idem pudor atque amor. omne videbat
Vulgus; eram lacero pectus aperta ſinu.
Tu mihi cura, Phaon: te ſomnia noſtra reducunt;
Somnia formoſo candidiora die.
Illic te invenio; quanquàm regionibus abſis.
Sed non longa ſatis gaudia ſomnus habet.
Sæpe tuos noſtrà cervice onerare lacertos,

Sæ-

113. *Poſtquam ſe dolor imminuit.*] Iidem *invenit.* optime. ut Obſervationum libro ſecundo, cap. XXI. jam monuit idem ille præſtanriſſimus Gronovius. Petronius, *Diu vocem neuter invenit.* & de bello Civili,

—— Quærit ſe Natura, nec invenit.

Statius Theb. V.

—— Poſtquam laxata dolori
Vox invenit iter.

ſic ſeribo. non *dolore.* in loco tamen Curtiano libro IX. quem vir idem doctiſſimus adduxit, illud, *liberius dolor egeri cœpit amantibus lacrymis*, non auſim damnare, ſi veterum librorum nitatur auctoritare, cum noſter in Triſtibus quoque dicat,

Aufertur lacrymis egeriturque dolor.

nec neceſſe pro *raptis* capillis *ruptos* reponi lib. III. Art.

Nos male detegimur, raptique ætate capilli,
Ceu Borea frondes excutiente, cadunt.

Ep. Ariadnes,

Utque erat è ſomno turbida, rapta coma eſt.

Art. Am. III.

Nec raptus flendi cauſa capillus erit.

ubi Paſſeratius ad Propertium male *carptus* lectum velit. *Idem.*

116. *Corpus inane.*] Cadaver vacuum anima.

117. *E noſtro creſcit mœrore.*] Eleganter. Paulinus Oratione ad Deum,

Non obitu adfligar cujuſquam, aut funere creſcam.

Seneca Medea,

Quid miſera feci? miſera, pœniteat licet,
Feci. voluptas magna me invitam ſubit.
Ut, ecce, creſcit!

ſic emendo. niſi malis, *Et cæde creſcit.* Vulgati, *Et ecce creſcit.* Gloſſarium Ms. Voſſianæ Bibliothecæ, *Ovare, creſcere, gaudere.* Heinſius.

120. *Quid dolet hæc.*] Verba Charaxi inſultantis ſorori, & acerbe objurgantis amoris turpitudinem.

120. *Veniunt in idem.*] Idem non poteſt pudoris habere rationem, & dare operam amori.

125. *Tu mihi cura Phaon.*] Id eſt, negligo omnes, nec me eorum pudet: tui enim amoris legibus indulgeo Phaon.

123. *Illic te invenio.*] In ſomnis ſaltem te amplector.

132. *Ora*

Sæpe tuæ videor ſuppoſuiſſe meos.
Blandior interdum, veriſque ſimillima verba
Eloquor: & vigilant ſenſibus ora meis.
Oſcula cognoſco, quæ tu committere linguæ,
Aptaque conſueras accipere, apta dare.
Ulteriora pudet narrare: ſed omnia fiunt.
Et juvat, & ſine te non libet eſſe mihi.
At cum ſe Titan oſtendit, & omnia ſecum;
Tam cito me ſomnos deſtituiſſe queror.
Antra nemuſque peto; tanquam nemus antraque proſint.
Conſcia deliciis illa fuere tuis.
Illuc mentis inops, ut quam furialis Erichtho
Impulit, in collo crine jacente, feror.

An-

132. *Ora vigilant ſenſibus meis.*] Non aliter, inquit, loquor, & exprimo, quod ſentio, quam ſi vigilarem. nam reliqua corporis parte ſopita, os vigilat ad verba exprimenda.

133. *Vlteriora pudet narrare: ſed omnia fiunt.*] Ita etiam recte ex ſuis Naugerius. lib. v. Faſt.

—— Pudor eſt ulteriora loqui.

lib. III. Art.

Vlteriora pudet docuiſſe. ſed alma Dione,
Præcipue noſtrum eſt, quod pudet, inquit, opus. Heinſius.

134. *Et juvat, & ſine te non licet eſſe mihi.*] *Non libet* bene quatuor libri. Opinor ſcribendum,

—— ſed omnia fieri
Et juvat, & ſine te non libet eſſe mihi.

ſæpe *libet* in *licet* degeneravit. ſic lib. II. Art. Am. II.

—— quotieſque libebit,
Quæ referas illi, ſomnia læta vide.

Faſt. VI.

Nec libet, & longum eſt epulas narrare Deorum.

Ita locis iſtis ſcribendum. *Idem.*

139. *Inops mentis.*] Amens. *Erichtho.*] Maga, celebrata etiam carmine Lucani. incantatione potentiſſima. *Ut quam furialis Erichtho Impulit.*] Scripti multi cum primis editionibus *Attulit.* Unde *Attonat* olim fingebam. de quo verbo lib. III. Met. v. 532. Nunc *Abstulit* repono, propius inſiſtens veſtigiis ſcriptæ lectionis. ſupra,

Quid mirum, ſi me primæ lanuginis ætas
Abſtulit?

Epiſtola Paridis,

Phryx erat Auroræ conjux: tamen abſtulit illum
Extremum noctis quæ Dea finit iter.

lib. I. Artis Amat.

Implicitamque ſinu (neque enim pugnare volebat)
Abſtulit.

lib. II.

Decidit, atque cadens, Pater, ô pater, auferor, inquit.

& mox,

—— ſubitus cum Pergama fluctus
Abſtulit.

Hinc patet cur *ablatum cervum* l. I. Met. in deſcriptione diluvii Deucalionei dixerit. ubi *alato* inſulſe reponebant. Remed. Amor. *Auferimur cultu.* Epiſtola Hypſip. *ô demens Colchiſque ablate venenis.* Statius Theb. IV. *abſtulit igne Napæas.* ut eſt in nonnullis exaratis codicibus Cornelius Severus apud *Senecam*,

—— Sed enim abſtulit omnes,
Tanquam ſola foret, rapti Ciceronis imago.

hoc eſt, in ſe convertit omnes. *Heinſius.*

 141. Pen-

Antra vident oculi ſcabro pendentia topho,
Quæ mihi Mygdonij marmoris inſtar erant.
Invenio ſilvam, quæ ſæpe cubilia nobis
Præbuit, & multa texit opaca coma:
At non invenio dominum ſilvæque meumque.
Vile ſolum locus eſt: dos erat ille loci.
Agnovi preſſas noti mihi ceſpitis herbas:
De noſtro curvum pondere gramen erat.
Incubui; tetigique locum, qua parte fuiſti.
Grata prius lacrymas combibit herba meas.
Quin etiam rami poſitis lugere videntur
Frondibus; & nullæ dulce queruntur aves.
Sola virum non ulta piè mœſtiſſima mater
Concinit Iſmarium Daulias ales Ityn.
Ales Ityn, Sappho deſertos cantat amores.
Hactenus; ut media cætera nocte ſilent.
Eſt nitidus, vitroque magis perlucidus omni,
Fons ſacer: hunc multi numen habere putant:

Quem

141. *Pendentia.*] Sublimia arcuata. *Domit.* *Scabro topho.*] Tophus, lapis ſcaber & pumicoſus, familiaris ſpecubus & antris montium eſt. *Micyll.*

142. *Inſtar.*] Non minoris preciiapud me erant. *Marmoris Mygdonii.*] Mygdonia Phrygiam terminat à meridionali latere: Marmor item Mygdonium, Phrygium intelligimus, quod precii magni erat.

144. *Coma.*] Multis frondibus.

145. *Sed non.*] *At non* ſcripti. mox *Agnovi* pro *Cognovi* quidam. *Heinſius.*

146. *Dos erat.*] Id eſt, precium loci.

150. *Grata prius.*] A mutatione fortunæ, excitat miſericordiam.

151. *Poſitis frondibus.*] Omnia mœrent: & ſylva, quæ in doloris indicium frondes depoſuit: & aves, quæ ne vocem quidem emittunt, conquerendo calamitatem noſtram, ut eo ſilentio major dolor deſignetur.

153. *Sola.*] Sola mater, quæ impie ulta eſt virum: Impie ſcilicet, quod in eo ulciſcendo, filium interfectum epulandum appoſuit. *Micyll.*

154. *Daulias ales.*] Philomela à multis Poëtis Daulias cognominata eſt: Homerus non Dauliam, ſed Daulida ſcribit.

156. *Hactenus: ut mediâ cætera nocte ſilent.*] Scripti quidam *& media.* perperam. nam & pari modo eſt locutus in Faſtis lib. v.

Hactenus; ut vivo ſubiit rorantia ſaxo
Antra.

Heinſius.

157. *Eſt nitidus, vitroque magis perlucidus amnis.*] Hæc Naugeriana lectio. ſed ridicule fontem & amnem eundem facit. primæ editiones & ſcripti plerique *vitreoque amne.* Mazarinianus *vitreoque amni.* Scribe, *vitroque magis perlucidus omni.* Sic *Fons Blanduſia ſplendidior vitro* apud Horatium. ita poëtæ paſſim. *Idem.*

158. *Numen.*] Genium: qui tam loci, quam hominis deus eſt.

159. Quem

Quem ſupra ramos expandit aquatica lotos,
Una nemus: tenero ceſpite terra viret.
Hic ego cum laſſos poſuiſſem fletibus artus,
Conſtitit ante oculos Naïas una meos.
Conſtitit, & dixit, Quoniam non ignibus æquis
Ureris, Ambracias terra petenda tibi.

Phœ-

159. *Quem ſupra ramos extendit.*] *Expandit* primæ editiones & ſcripti plerique. Virgil.

In medio ramos annoſaque brachia pandit
Ulmus opaca, ingens.

Auſonius.

Et paſſura comas radicitus erigitur ſtirps.

Idem. *Lotos.*] Arbor in Africa inſignis, de qua Plin. multa. Ejus fructu veſcuntur Africæ populi, Lothophagi inde nominati. Oblivionem is cibus facit, inde diſcedendi. quod nonnullis ſociis ſuis accidiſſe Ulyſſes refert apud Homerum. Eadem aptiſſima eſt tibiis. Lotophagorum inſulæ mentionem facit inter alios Polyb. lib. I. Quæ non longe abeſſe dicitur à minore Syrte, & Mionix vocari. Diodor. Sicul. Nilum etiam παρέχεσθαι τὸ λωτὸν, affirmat. c. 2. Λωτοφάγους μὲν λέγουσι τοὺς νῦν Ἀχραγαυλίτας. Didym. Λωτῶ ἐρῶντες. Eurip. Troad. *Aquatica.*] Quæ gaudet aqua. *Aquatica.*] Idem Metam. 9. ℣ſ. 342.

Haud procul à ſtagno, Tyrios imitata colores,
In ſpem baccarum florebat aquatica lotos.

160. *Una nemus.*] Sic & Met. l. VIII.

Stabat in his ingens annoſo robore quercus,
Una nemus. Heinſius.

Una nemus.] Id eſt, ſola lotos facit nemus ramis ſuis. *Domit.*

161. *Laſſos poſuiſſem flebilis artus.*] *Fletibus* quattuor ſcripti. placet. *Heinſius.*

162. *Conſtitit ante oculos Naïas una meos.*] Hæc etiam Naugerio debentur. Noſtri cum vulgatis, inepte.

Formoſus puer eſt viſus adeſſe mihi.

Repone in Naugeriana lectione *Naïas uda*, & refer ad Naïada hujus fontis. ſic *uda Thetis.* l. XI. Met. & *Tyberinides uda* lib. II. Faſt. v. 597. ex antiquis codicibus. ubi Naïadas Tyberinas innuit. *Idem.* *Conſtitit ante oculos &c.*] Alii legunt, *Ante oculos viſa eſt Nais adeſſe meos*, quæ lectio concinnior paulo eſt, & pluribus etiam placet. *Micyll.*

164. *Ambracia eſt terra petenda tibi.*] Libri veteres, *Ambrachiis*, *Ambrachia*, *Ambrachis.* Optime Vaticanus unus *Ambracias*, Græco more. Horatius:

Quale portentum neque militaris
Daunias latis alit æſculetis.

Ita in duobus veterrimis libris inveni ſcriptum. egregie. Vulgati *Daunia in latis.* Seneca Hercule OEtæo,

—— te Rhodope tulit,
Te præruptus Athos, te fera Caſpias,
Quæ virgata tibi præbuit ubera.

Sic & ibi optimus Mediceus. ita *Appias via* pro *Appia* non uno loco apud noſtrum. *Cephiſias ora* lib. VII. Metam. Feſtus Avienus Deſcriptione Orbis,

—— Eois
Hadrias unda vadis largam procul expuit algam.

Remedio Amoris noſter,

Quid te Phaſiades juverunt gramina terræ.

Quomodo ex veſtigiis antiquæ lectionis videri ſcribendum illic monebitur. *Amazonias ſecuris* noſtro l. III. El. I. Pont. ut videtur corrigendum. *Amathuſias renidens* pro Venere Symmachus in verſibus à me emendatis ad l. x. Met. v. 558. ſic *Actias Cleopatra* Statio in ſilvis.

Actias Auſonias fugit Cleopatra catenas.

& *Actias Orithyia* Virgilio. *Naſamonias Arpe* Silio lib. II.

Oppoſito procul inſidiis Naſamonias Arpe
Corpore præripuit lethum.

ſic

Phœbus ab excelſo, quantum patet, aſpicit æquor:
Actiacum populi Leucadiumque vocant.
Hinc ſe Deucalion Pyrrhæ ſuccenſus amore
Miſit, & illæſo corpore preſſit aquas.
Nec mora: verſus Amor tetigit lentiſſima Pyrrhæ
Pectora; Deucalion igne levatus erat.
Hanc legem locus ille tenet. pete protinus altam
Leucada: nec ſaxo deſiluiſſe time.

Ut

ſic & *Sidonias* apud eundem lib. XIV. utrumque ex optimo codice. *Heinſius.*

165. *Phœbus.*] Ad templum Actiacum, quod in ſinu Ambracio eſt, petra prærupta eſſe ferebatur: unde qui ſe demitterent in mare, amoris flamma levarentur. *Phœbus.*] Ex templo ſuo. *Actæum*, à littore: Actiacum à promontorio. *Domit.*

166. *Actæum populi.*] *Actiacum* Scaliger. ut & Sarravianus. Infra,

Cur tamen Actiacas miſeram me mittis ad oras.

Ab Actio oppido tamen Ambracici ſinus, quod Acte aliis dictum, etiam Actæum deducitur. hinc Ἀκταῖος Ἀπόλλων καὶ Ἀκτιακος, teſte Stephano Byzantio. *Heinſius.* *Actiacum populi.*] Actiacum vocant populi, inquit. Leucadiumque. Hoc à vulgato nomine inſulæ ſcilicet. illud ab antiquo. Quare Actiacum hoc loco gentiliter ac proprie accipiendum non appellative, ut Domitius expoſuit pro littorali. *Micyll.*

169. *Nec mora verſus amor fugit lentiſſima merſi Pectora.*] Sic Naugerius, Scripti noſtri, *juſſus amor tetigit lætiſſima Pyrrha*, vel *juſtus amor*, vel *juſſus amans. Pyrrha*, tamen omnes. Scribo,

Nec mora: verſus amor tetigit lentiſſima Pyrrha
Pectora.

verſus amor, ut Epiſtola Briſeïdis,

Aut ſi verſus amor tuus eſt in tædia noſtri.

Lentus proprie, qui tarde ſe promovet ſed & pro flexibili ſumitur, & pro ſecuro atque otioſo, etiam pro frigido & remiſſo, quemadmodum hic loci Gloſſæ Stephani, *Lentus*, Εὔτονος, Λεπτὸς, Ἀργός. *Lentus*, qui tarde iraſcitur, ubi de ira agitur. ſic Ep. Helenes,

Tu fore tam lentum juſta Menelaon in ira?

Amor. lib. II. El. ult.

Lentus es, & pateris nulli patienda marito.

lib. III. El. VI.

Ille habet & ſilices & durum in pectore ferrum,
Qui tenero lacrymas lentus in ore videt.

hoc eſt qui lacrymis non movetur. ſic ibi vetus codex. eſt autem convitium amatorium. ita Penelope initio Epiſtolæ *lentum* vocat Ulyſſem. Phyllis Demophoonti *At tu lentus abes.* & noſtra Sappho Phaoni, *Lente redi.* tum,

Hoc te, ſi ſaperes, lente, decebat opus

Ep. Herus.

Certe ego tum ventos audirem lenta ſonantes.

hoc eſt ſecura. & Triſt. II.

Scenica ſpectaſti lentus adulteria.

quomodo illis locis eſt legendum. Vide Notas ad Ep. XIX. v. 81. & Rem. Amor. v. 774. Hinc *relenteſcere*, Remed. Amor.

Neve relenteſcat ſæpe repulſus amor.

Heinſius. *Lætiſſima pectora.*] Quæ prius contemnebant amantem; id eſt, viciſſim Pyrrha cœpit amare Deucalionem, jam vacuum flamma, unde ipſa torquebatur. *Micyll.*

173. *Abiit*

Ut monuit; cum voce abiit. ego frigida ſurgo:
Nec gravidæ lacrymas continuere genæ.
Ibimus, ô Nymphæ, monſtrataque ſaxa petemus.
Sit procul inſano victus amore timor.
Quidquid erit. melius quam nunc erit. aura, ſubito.
Et mea non magnum corpora pondus habent.
Tu quoque, mollis Amor, pennas ſuppone cadenti:
Ne ſim Leucadiæ mortua crimen aquæ.
Inde chelyn Phœbo communia munera ponam:
Et ſub ea verſus unus & alter erunt.
Grata lyram poſui tibi, Phœbe, poëtria Sappho:
Convenit illa mihi, convenit illa tibi.
Cur tamen Actiacas miſeram me mittis ad oras,
Cum profugum poſſis ipſe referre pedem?
Tu mihi Leucadia potes eſſe ſalubrior unda:
Et formâ & meritis tu mihi Phœbus eris.
An potes, ô ſcopulis undaque ferocior illa,
Si moriar, titulum mortis habere meæ?

At

173. *Abiit cum voce.*] Id eſt, ſiluit, nec poſtea uſquam apparuit. *Ego territa ſurgo.*] *Frigida* ſcripti noſtri. unus *Pallida.* Heinſius.

176. *Timor.*] Dejiciendi ſe de ſaxo.

177. *Quicquid erit.*] Non vult ſibi ominari mortem, ſed tamen eam poſtponit præſenti calamitati. *Aura ſubito.*] Per averſionem miſericordiam movet, cum & abſentes appellat, & reſponſuros. *Subito.*] Corpus, cum demittetur.

178. *Et mea non magnum.*] Potero, inquit, ſuſtineri: nam corpus leve eſt, & ſum parva.

179 *Tu quoque mollis Amor.*] Cupidinem invocat, non tam numen propitium, quam ad hiſtoriam alludens, de qua ante dictum eſt.

181. *Inde chelyn Phœbo.*] Chelyn citharam dixerunt: quoniam ex χηλώνης, id eſt, teſtudine primum eam formaverit Mercurius: unde & teſtudo dicitur. *Communia.*] Convenientia mihi & Phœbo.

182. *Unus & alter erit.*] *Erunt* bene Sarravianus. *Heinſius.*

183. *Grata lyram poſuit.*] *Poſui* maluerim. patet ex ſequenti verſu. & ſic Farneſianus cum uno meo. *Idem. Grata.*] Quod tuo nomine ſervata eſt incolumis, & amore liberata vates tua. Lyram primus fecit Mercurius, Ea relata eſt in cœlum, mortuo Orpheo, favore Apollinis, quem plurimum apud inferos laudaverat: & voluntate Jovis, qui id conceſſit Calliopæ filiæ, matri Orphæi. *Domit.*

186. *Poſſis inde referre pedem.*] *Ipſe* ſcripti. & recte. Non enim in Leucadiam Phaon: ſed in Siciliam, profugerat. *Heinſius.*

188. *Et forma meritis.*] *Forma* Regius. Lege, *Et forma & meritis.* Vide notas Ep. VII. v. 5. Ep. Hypſ.

Nec facie meritiſque placet, ſed carmina movit. Idem.

195. *Nunc*

At quanto melius jungi mea pectora tecum,
Quam poterant ſaxis præcipitanda dari!
Hæc ſunt illa, Phaon, quæ tu laudare ſolebas;
Viſaque ſunt toties ingenioſa tibi.
Nunc vellem facunda forent. dolor artibus obſtat;
Ingeniumque meis ſubſtitit omne malis.
Non mihi reſpondent veteres in carmina vires.
Plectra dolore tacent: muta dolore lyra eſt.
Lesbides æquoreæ, nupturaque nuptaque proles;
Lesbides, Æoliâ nomina dicta lyrâ;
Lesbides, infamem quæ me feciſtis amatæ;
Deſinite ad citharas turba venire meas.
Abſtulit omne Phaon, quod vobis ante placebat.
(Me miſeram! dixi quam modo pæne, meus!)
Efficite ut redeat: vates quoque veſtra redibit.
Ingenio vires ille dat, ille rapit.
Ecquid ago precibus? pectuſne agreſte movetur?

An

195. *Nunc vellem facunda forem.*] *Forent* rectius libri. *Idem.*

198. *Plectra dolore tacent.*] *Silent* unus Mediceus. *Idem.*

200. *Æolia lyra.*] Id eſt, Lesbia. nam Lesbos inſula Æolicarum ferme urbium metropolis.

201. *Lesbides infamem.*] Nunc concubinas ſuas appellat, Teleſippam, Megaram, & Atthidem.

204. *Quam modo pene, meus?*] Ut conjungas: Quam pene dixi, *Meus Phaon.*

207. *Ecquid ago precibus? pectuſne agreſte movetur?*] Scripti noſtri magna ex parte *Hac quid ego*, vel, *Ecquid ego. Hac quid ego an* tres. *Hac ego quid* unus. Lego,

Sed quid ego hac? precibus pectuſne agreſte movetur?

noſter Epiſt. XIII. quomodo illic legendum monui;

Sed quid ego hac? levum revocaminis omen abeſto.

Statius Theb. VIII.

Sed quid ego hac? I, Tartareas ulciſcere ſedes,
Tiſiphone.

lib. XI.

—— quod innumero Lethaa examine gaudet
Ripa, mea vires, mea lata inſignia ſed quid
Hac ego?

Theb. IV.

Sed quid ego hac? feſſoſque optatis demoror undis?

Theb. I.

Sed quid ego? aut hodie ſpoliis gaviſus abibis,
Quiſquis es, his, aut me magni de ſtirpe creatum
OEneos accipies.

Auſonius Præfatione ſeptem ſapientum

Sed ego quid iſthac? non hac cauſa huc prodii.

Ennius apud Donatum,

Sed quid ego hac animo lamentor?

& idem alibi,

Sed quid ego hac memoro?

Virgil.

Sed

An riget? & Zephyri verba caduca ferunt?
Qui mea verba ferunt, vellem tua vela referrent.
  Hoc te, ſi ſaperes, lente, decebat opus.
Sive redis, puppique tuæ votiva parantur
  Munera; quid laceras pectora noſtra morâ?
Solve ratem. Venus orta mari, mare præſtet eunti.
  Aura dabit curſum. tu modo ſolve ratem.
Ipſe gubernabit reſidens in puppe Cupido:
  Ipſe dabit tenerâ vela legetque manu.
Sive juvat longe fugiſſe Pelaſgida Sappho;
  Non tamen invenies, cur ego digna fugâ.
[O ſaltem miſeræ, crudelis, epiſtola dicat:
  Ut mihi Leucadiæ fata petantur aquæ.]

Sed quid ego hac autem nequicquam ingrata revolvo?

Quomodo fere Apollonius lib. III.

Ἀλλὰ τίη τάδε τοι μεταμώνια πάντ᾽ ἀγορεύω;

Similiter abruptum *Hac ego.* Vid. Ep. x. v. 37. Sarravianus,

Hac quid ego? an precibus tibi pectus agreſte movetur?

Forte,

Ecquid, io, precibus tibi pectus agreſte movetur?

ut alibi,

Ecquid io ſylvæ crudelius, inquit, amavit?

Heinſius.

211. *Si redis.*] Id eſt, ſi cogitas de reditu. *Votiva munera.*] Soteria.

213. *Mare præſtat amanti.*] *Eunti* Veterum librorum plerique. duo *præſtet*, quód amplector. *Heinſius.*

217. *Pelaſgida.*] Nam Pelaſgi, per univerſam ferme Græciam vagi & errabundi, rem militarem exercuerunt. Locis nonnullis dederunt nomina. *Iuvat.*] Seu tibi conſilium eſt. *Pelaſgida Sappho.*] Id eſt, Sappho Lesbiam.

219. *Hoc ſaltem miſeræ.*] *O ſaltem* cum ſcriptis. ut dictum ad Epiſtolam primam. Cæterum diſtichon hoc poſtremum pro legitimo Naſonis vix eſt ut agnoſcam: nec ſatis aſſequor quid ſibi velit. *Heinſius.*

220. *Fata.*] Miſerabiliter ſaltum Leucadium, jam fatum & mortem ſuam appellat: Et ſi Straboni credimus, inde ſe dejecit, *Domit.*

EPI-

EPISTOLA XVI.

ARGUMENTUM.

Paris, qui alio nomine Alexander dictus eſt, ob Helenam ſibi à Venere promiſſam, navigat Lacedæmona: ubi à Menelao honorifice acceptus eſt. Menelaus, ad procurandam ab Atreo relictam hæreditatem, in Cretam proficiſcitur: atque interea, dum alias res agit, Helenam ſuam committit Paridi, ſerioque bonum hunc illi hoſpitem commendat. Paris amator, hanc oblatam ſibi opportunitatem minime negligendam ratus; omnibus modis Helenam ſolicitat, eidemque hac epiſtola artificioſe amoris ſui æſtum ſignificat, ab omnibus ſeſe commendans virtutibus, quibus laudari amatores ſolent. Et, quia muliebrem eſſe ſexum fragilem noverat, formæque gloria duci, nihil prætermittit Paris, quo conciliare ſibi Helenes animum poſſit, maritumque in contemtum ejus adducit. Suadet ergo fugam, quam facile tueri ſeſe Trojanis viribus poſſe confirmat.

PARIS HELENÆ.

HAnc tibi Priamides mitto, Ledæa, ſalutem;
Quæ tribui ſolâ te mihi dante poteſt.
Eloquar? an flammæ non eſt opus indice notæ;
Et plus, quam vellem, jam meus extat amor?
Ille quidem malim lateat; dum tempora dentur
Lætitiæ miſtos non habitura metus.
Sed male diſſimulo. quis enim celaverit ignem,
Lumine qui ſemper proditur ipſe ſuo?
Si tamen expectas, vocem quoque rebus ut addam;
Uror. habes animi nuncia verba mei.

Parce,

1. PRiamides.] Ego Patis filius Priami. *Ledæa.*] Helena filia Ledæ.

3. *Non eſt opus indice.*] Quoniam per ſe amor indicatur, nec diſſimulari poteſt.

4. *Plus quam vellem.*] Cum is eſſet, qui occultari non poſſet. *Ant. Extat.*] Eminet, apparet.

5. *Tempora.*] Opportunitates. *Hub. Dum tempora dentur lætitiæ.*] Tacere, inquit, amorem, utile eſt: quoniam tempora futura ſunt, quæ omnem abjicient metum. Nam de Menelao innuit, multa enim fecerat ob amorem, quæ ille potuiſſet animadvertere, antequam diſceſſerat. *Ant.*

7. *Male.*] Ægre.

8. *Suo lumine.*] Suo ſplendore. *Hub.*

9. *Ut addam vocem rebus.*] Ut quid velim, aperte fateär. *Addam vocem rebus.*] Qui dicitur confeſſus Amor. infr. ꝟſ. xi.

Parce precor faſſo.

Et Metam. 9. ꝟſ. 517.

Littera celatos arcana fatebitur ignes. & alibi.

10. *Uror.*] Tui amore ardeo.

11. *Faſſo.*]

Parce, precor, faſſo: nec vultu cætera duro
Perlege, ſed formæ conveniente tuæ.
Jamdudum gratum eſt, quod epiſtola noſtra recepta
Spem facit, hoc recipi me quoque poſſe modo.
Quæ rata ſint, nec te fruſtra promiſerit, opto,
Hoc mihi quæ ſuaſit mater Amoris iter.
Namque ego divino monitu, ne neſcia pecces,
Advehor: & cœpto non leve numen adeſt.
Præmia magna quidem, ſed non indebita poſco.
Pollicita eſt thalamo te Cytherêa meo.
Hac duce Sigæo dubias à littore feci
Longa Phereclêâ per freta puppe vias.
Illa dedit faciles auras, ventoſque ſecundos.
In mare nimirum jus habet orta mari.

11. *Faſſo.*] Mihi confeſſo amorem meum.

13. *Quod epiſtola noſtra recepta eſt.*] Τὸ *eſt* una cum diſtinctione tollendum ex fide Puteanei & trium aliorum. *Heinſius.* *Recepta.*] Artificioſe fingit epiſtolam hanc benigne eſſe acceptam: &, quod non debebat, ſibi aſſumit.

14. *Hoc modo.*] Scil. quo epiſtola mea eſt recepta.

15. *Quæ rata ſit.*] *Sint* bene Puteaneus. Triſt. I. El. VIII.

Quæ quoniam rata ſunt, tota mihi mente tibique
Gratulor.

& lib. III. El. VI.

Quæ ſi non rata ſunt, alium, quo longius abſim
Quære (ſuburbana hæc ſit mihi terra) locum.

Ita illis locis eſt ſcribendum. Plura Faſt. II. ✝. 638. *Heinſ.*

17. *Monitu divino.*] Non ſponte mea, ſed Veneris ſuaſu & mandato. *Hubert.* *Ne pecces neſcia.*] Ut ſcias, qua auctoritate tuam culpam defendere poſſis. *Ant.*

19. *Non indebita.*] Quia ſunt promiſſa mihi ab ea, cui licuit promittere. *Non indebita.*] Virgil. 6. Æneid.

—— da, non indebita poſco
Regna meis fatis.

21. *Hac duce.*] Suſcepi hanc navigationem à Troja in Græciam. *A littore Sigæo.*] Trojano. nam Sigæum promontorium eſt Trojæ.

22. *Phereclêâ puppe.*] De Phereclo hujus claſſis ſtructore omnia ex antiquis obvia. At Puteaneus aliique quidam, *Feraclea.* nonnulli, *Phareclea.* alii aliter. alter Palatinus, *Phelacrea.* Forte *Phalacræa puppe.* ſic Lycophroni hæc claſſis φαλακραῖοι πόδες. Phalacræ enim una ex quatuor partibus Idæ montis Stephanus: φαλάκραι, ἄκρα τῆς Ἴδης, ἥτις οὐκ ἔχει ζωόφυτον, διὰ τὴν χιόνα καὶ τὸν κρύσταλλον, ἀλλ' ἐψίλωται. καὶ πάντα δὲ τὰ ἐψιλωμένα ὄρη ἐλέγετο Φαλάκραι. ὁ ἐκ τόπου, Φαλακραῖος. Λυκόφρων,

Στέῤῥαν Κύβαλιν ἢ Φαλακραῖον κλάδον.

καὶ θηλυκῶς Φαλακραίας κόρας. καὶ οὐδέτερον. In Arondeliano codice legebatur, *Faraſea.* cum gloſſa, *à loco ſic dicta.* Heinſius.

24. *Orta mari.*] Venerem ex mari ortam, ſcribit Varro.

Perſtet: &, ut pelagi, ſic pectoris adjuvet æſtum:
Deferat in portus & mea vota ſuos.
Attulimus flammas, non hic invenimus, illas.
Hæ mihi tam longæ cauſa fuere viæ.
Nam neque triſtis hiems, neque nos huc appulit error.
Tænaris eſt claſſi terra petita meæ.
Nec me crede fretum merces portante carina
Findere. quas habeo, Dî tueantur, opes.
Nec venio Grajas veluti ſpectator ad urbes.
Oppida ſunt regni divitiora mei.
Te peto; quam lecto pepigit Venus aurea noſtro.
Te prius optavi, quam mihi nota fores.
Ante tuos animo vidi, quam lumine, vultus:
Prima fuit vultûs nuncia fama tui.
Nec tamen eſt mirum, ſi ſicut oporteat, arcu
Miſſi-

25. *Perſtet.*] A propoſito non diſcedat. *Pelagi æſtum.*] Amorem meum ſecundet, ut navigationem. *Adjuvet æſtus.*] *Æſtum* ſcripti. *Heinſius.*

26. *Mea vota.*] Quæ erant, ut Helena potiretur. *In portus ſuos.*] Ad optatum exitum.

27. *Flammas.*] Amores ex Troja attulit. Trojæ te, inquit; amavi.

29. *Triſtis hyems.*] Tempeſtas. Virgil. 1. Æneid.

Emiſſamque hyemem ſenſit Neptunus.

Similiter & Græcis dicuntur νῆες χειμασθεῖσαι. Virgil. 4. Æneid. —— *Dum pelago deſævit hyems.* Et alibi.

30. *Tænaris terra.*] Laconiam ſignificat, cujus promontorium eſt Tænaros. *Ant. Petita.*] id eſt, Venit claſſis mea dedita opera in hanc terram propter te.

32. *Findere.*] Secare, ſcindere. ſic & Græci. Homer. Odyſſ. γ. vſ. 174.

—— Καὶ ἠνώγει πέλαγος μέσον εἰς εὔβοιαν
Τέμνειν.

& Odyſſ. ι. verſ. 409.

—— Καὶ δὴ τόδε λαῖτμα διατμήξας ἐπέρησα.

Argon. Apollon. lib. 4. vſ. 771. De Iride.

—— αὐτίκα δ' Ἶρις ἀπ' οὐλύμποιο θορῦσα
Τέμνε τανυσσαμένη κοῦφα πτερά.

Quod Virgil. exprimit 5. Æneid.

Ingentemque fuga ſecuit ſub nubibus arcum.

Et 4. Æneid.

—— *Ventoſque ſecabat*
Materno veniens ab avo.

Tueantur.] Servent.

33. *Nec veni Grajas.*] *Venio* ſcripti. Τὸ *veluti* ſuſpectum eſt de mendo. *Heinſ. Spectator.*] Admirator, ut videam pulchras urbes Græciæ.

34. *Divitiora.*] Opulentiora. nam Aſia ditiſſima eſt. Horat. *Et dites Aſiæ campos.*

35. *Aurea.*] Formoſa. *Pepigit.*] Promiſit.

37. *Animo.*] Cogitatione, deſiderio. *Quam lumine.*] Quam oculis corporis.

39. *Nec tamen eſt mirum.*] Verſus centum & quatuor ſequentes abſunt ab omnibus ſcriptis codicibus, uno Palatino, eoque recentiori, excepto. *Heinſ. Nec tamen eſt mirum.*] Ab hoc loco, verſus qui proxime ſequuntur centum & quatuor

Miſſilibus telis eminus ictus, amo.
Sic placuit fatis: quæ ne convellere tentes,
Accipe cum vera dicta relata fide.
Matris adhuc utero, partu remorante, tenebar:
Jam gravidus juſto pondere venter erat.
Illa ſibi ingentem viſa eſt ſub imagine ſomni
Flammiferam pleno reddere ventre facem.
Territa conſurgit; metuendaque noctis opacæ
Viſa ſeni Priamo, vatibus ille, refert.
Arſuram Paridis vates canit Ilion igni.
Pectoris. ut nunc eſt, fax fuit illa mei.
Forma vigorque animi, quamvis de plebe videbar,
Indicium tectæ nobilitatis erant.
Eſt locus in mediæ nemoroſis vallibus Idæ
Devius, & piceis ilicibuſque frequens:
Qui nec ovis placidæ, nec amantis ſaxa capellæ,
Nec patulo tardæ carpitur ore bovis.

Hinc

quatuor, hoc eſt, ad vſ. 143. in antiquiſſimis exemplaribus non haberi dicuntur: ideoque à pleriſque pro Ovidianis non cenſentur & ſeorſim notantur. Ipſi etiam interpretes tanquam nothos, inexplicatos reliquere. Sed tamen utut hæc ſunt; ne quid à quoquam in hoc opere deſiderari poſſit, & ipſos verſus, ut habentur, appoſuimus: & quod alii in cæteris fecerunt, eoſdem brevibus ſcholiis illuſtravimus. *Nec tamen eſt mirum.*] Digreſſio eſt, qua cauſam & originem ſui amoris expoſiturus eſt. Repetit enim ab initio natales ſuos, deinde & ſententiam latam de deabus: & poſtremo, quibus impulſus, expeditionem hanc ſuſceperit. *Si ſicut oporteat arcu.*] Hæc non ſunt ſana. Puto, *ſicut oportuit actum.* ut agi oportuit. *Heinſius.*

40. *Teles arcu miſſilibus.*] Hoc eſt, arcu emiſſis.

41. *Sic placuit fatis.*] Rejicit amorem ſuum in voluntatem deorum, & neceſſitatem fati: quo videlicet Helenam magis impellat.

46. *Flammiferam pleno reddere ventre facem.*] Nam viſa eſt in ſomnis Hecuba parere ſibi facem, qua tota Aſia illuſtraretur. Nota eſt hiſtoria.

50. *Pectoris fax fuit.*] Hoc eſt, amorem meum ſignificabat illa fax, de qua mater ſomniarat.

51. *Forma vigorque animi.*] Diſtichon hoc loco alienum videtur, quod in ſequentem paginam rejicietur aptius, poſt illa,

Regius agnoſcor per rata ſigna puer.

qui verſus eſt nonageſimus hujus epiſtolæ. *Heinſ.* *Quamvis de plebe videbar.*] Nam inter paſtores educabatur. Priamus enim, poſtquam interpretationem vatum audierat, infantem natum exponi imperaverat. Sed ii, quibus negocium commiſſum erat, forma infantis commoti, clam educavere: atque ita inter paſtores enutritus fuit, & pro paſtoris filio habitus. *De plebe.*] Vide vſ. 357. h. ep. ubi cauſa additur quare Alexander dictus: nempe auxiliator. unde & Theocrit. Idyll. 1. vſ. 105. Parin vocat *βωκόλον*.

57. *Hinc*

Hinc ego Dardaniæ muros excelſaque tecta,
Et freta proſpiciens, arbore nixus eram.
Ecce pedum pulſu viſa eſt mihi terra moveri:
Vera loquar, veri vix habitura fidem.
Conſtitit ante oculos, actus velocibus alis,
Atlantis magni Pleïoneſque nepos.
Fas vidiſſe fuit; fas ſit mihi viſa referre:
Inque Dei digitis aurea virga fuit.
Treſque ſimul Divæ, Venus & cum Pallade Juno
Graminibns teneros impoſuere pedes.
Obſtupui, geliduſque comas erexerat horror.
Cum mihi, Pone metum, nuncius ales ait.

Arbi-

57. *Hinc ego Dardaniæ muros.*] Dardaniæ muros improprie dixit, pro Troja, alia enim Dardania, alia Troja fuit.

59. *Ecce pedum pulſu.*] Ex ſigno adventum deorum colligit.

60. *Vera loquar; vero vix habitura fidem.*] Scribendum *veram fidem* aut *veri fidem.* ut ſupra,

Accipe cum vera dicta relata fide.

Amor. lib. II. El. II.

Et veram falſo crimine deme fidem.

Faſt. III.

Fama nec à verâ diffidet illa fide.

Sic locus uterque in antiquis codicibus leguntur. Pont. lib. III. El. VII.

Proximus huic gradus eſt, bene deſperare ſalutem;
Seque ſemel verâ ſcire periſſe fide.

Triſt. IV. El. I.

Utque nec inſidias, capitiſque pericula narrem,
Vera quidem, vera ſed graviora fide.

ſic & ibi eleganter veteres libri, & appoſite ad illa Paridis, de quibus nunc agimus. vulgo, *Vera quidem vidi.* Propert. lib. IV.

Vera ſed invito contigit iſta fides,

Petronius: *Iurat Eumolpus ſe mente ſimpliciſſima & vera fide in navigium comites induxiſſe.* Noſter Met. III.

—— adjuro, tam me tibi vera referre,
Quam veri majora fide.

Claudiano, *Veri ſera fides.* ſic contra *falſa fides.* Met. XV.

—— falſamque in imagine credens
Eſſe fidem. Heinſius.

62. *Atlantis magni, Pleioneſque nepos.*] Intelligit Mercurium, cujus mater Maja fuit, filia Atlantis & Pleiones.

64. *Aurea virga.*] Χρυσόῤῥαπις Homer. Odyſſ. κ. Ꝟſ. 331. Et Pind. Pyth. 4. Caduceum. κηρύκειον. ideo & Caducifer. Metam. 2. Ꝟſ. 710. vide Virgil. 4. Æneid. ibique Serv.

Tum virgam capit, &c.

—— ramum letæo rore madentem. Idem 5. Æneid. Et Stat. 2. Thebaid. *letæum vimen.* vide & Pauſan. Arcad. ubi & de animarum deductione.

67. *Geliduſque comas erexerat horror.*] Malim *arrexerat.*] Virgil.

Arrectaque horrore. Heinſ.

68. *Nuncius ales.*] Mercurius, cui talaria tribuuntur. *Nuncius ales.*] Metam. 4. Ꝟſ. 665.

—— pennis ligat ille reſumtis
Parte ab utraque pedes, teloque accingitur unco,
Et liquidum motis talaribus aëra findit.

Et Stat. Thebaid. I. *Summa pedum propere plantaribus illigat alis:* ubi ſtrenue imitatus Virgil. *Picta vincula plantæ.* Silius. 16. *Alata planta.* Virg. Hinc prov. Talaria induere: fugam adornare: Cic. Ad Att. *Quare talaria induamus.*

69. *Ar-*

Arbiter es formæ: certamina ſiſte Dearum;
Vincere quæ formâ digna ſit una duas.
Neve recuſarem, verbis Jovis imperat: & ſe
Protinus ætheriâ tollit in aſtra via.
Mens mea convaluit, ſubitoque audacia venit:
Nec timui vultu quamque notare meo.
Vincere erant omnes dignæ: judexque verebar
Non omnes cauſam vincere poſſe ſuam.
Sed tamen ex illis jam tunc magis una placebat:
Hanc eſſe ut ſcires, unde movetur amor.
Tantaque vincendi cura eſt; ingentibus ardent
Judicium donis ſollicitare meum.
Regna Jovis conjux, virtutem filia jactat.
Ipſe potens dubito, fortis an, eſſe velim.
Dulce Venus riſit, Nec te, Pari, munera tangant;
Utraque ſuſpenſi plena timoris, ait.
Nos dabimus quod ames: & pulcræ filia Ledæ
Ibit in amplexus, pulcrior ipſa, tuos.

Dixit:

69. *Arbiter es formæ.*] Hoc eſt, delectus es judex, qui de forma harum pronuncies, quænam ſit pulcherrima. *Certamina ſiſte dearum.*] Compone.

70. *Vincere quæ forma, &c.*] Scilicet pronuncia.

74. *Quamque notare.*] Nudas enim, & quamque ſeorſim aſpexiſſe, apud Lucianum fingitur.

75. *Iudexque verebar Non omnes cauſam vincere poſſe ſuam.*] Scribe *causâ ſuâ. Vincere* enim *causâ* Latinum eſt, & *tenere cauſam.* non *vincere cauſam.* Noſter in Amoribus lib. III. El. XIV.

Et ſi non causâ, judice vince tuo.

ſic & *Vinci causâ.* Art. Amat. lib. I.

Vincuntur Parthi causâ, vincantur & armis.

Hoc autem vult, trium Dearum cauſam longe optimam fuiſſe in hoc certamine de formæ principatu, ac proinde doluiſſe ſibi, quod harum uni tantum palma eſſet deferenda pulchritudinis. *Heinſius.*

79. *Ingentibus ardent.*] Hoc eſt, vehementer cupiunt & ſtudent.

80. *Sollicitare.*] Id eſt, Labefactare, & corrumpere.

81. *Virtutem filia jactat.*] Pallas. *Virtutem jactat.*] Hoc eſt, fortitudinem, & virtutem bellicam. Eſt enim belli dea habita: unde & armata fingitur haſta & clypeo.

83. *Dulce Venus riſit.*] Pro, ſuaviter. *Tangant.*] Moveant. Naut. Epid. 5. 2. ℣ſ. 40.

——*iſtis adeo te tetigi triginta minis.*

Et in Pſeud. 1. 1. ℣ſ. 118. *Si neminem alium potero, tuum tangam patrem.* item, *tangere aliquem bolo.*

84 *Utraque munera.*] Hoc eſt, regna, quæ Juno promittit; & virtus bellica, quæ à Pallade proponitur.

85. *Pulchra filia Ledæ.*] Id eſt, Helena, Jovis & Ledæ filia.

86. *Pulchrior illa.*] Scil. matre ſua.

Dixit: & ex æquo donis formâque probatâ,
Victorem cœlo rettulit illa pedem.
Interea (credo, verſis ad proſpera fatis)
Regius agnoſcor per rata ſigna puer.
Læta domus nato per tempora longa recepto.
Addit & ad feſtos hunc quoque Troja diem.
Utque ego te cupio, ſic me cupiere puellæ.
Multarum votum ſola tenere potes.
Nec tantum regum natæ petiere ducumque:
Sed Nymphis etiam curaque amorque fui.
At mihi cunctarum ſubeunt faſtidia, poſtquam
Conjugii ſpes eſt, Tyndari, facta tui.

Te

87. *Et ex æquo donis, &c.*] Donis quod ad Paridem attinebat, cui Helena pro dono promittebatur, ſi Veneri victoriam dediſſet. Forma autem, quantum ad Venerem attinebat, cujus formam præſtare cæterarum pulchritudini, Paris ſententia ſua judicarat. *Donis formaque probata.*] Concinnior erit lectio, ſi *probatis*, reponas: ſic infra,

Collatis formâ Menelaus & armis.

Faſt. III.

Bellice, depoſitis clypeo pauliſper & haſtâ,

Mars ades.

Heinſius.

88. *Victorem cœlo rettulit, &c.*] Hoc eſt, rediit in cœlum victrix, parta victoria.

89. *Verſis ad proſpera fatis.*] Diis jam meliora de me ſtatuentibus.

90. *Regius agnoſcor puer.*] Agnoſcor eſſe filius Priami. *Per rata ſigna.*] Certis ſignis & indiciis.

91. *Læta domus.*] Fuit ſcilicet. Domum autem intellige, regiam Priami. *Per tempora longa recepto.*] Lege, *poſt tempora longa recepto*. Heinſius.

92. *Addit & ad feſtos.*] Eumque diem quo agnitus fui, pro feſto celebrant.

94. *Multarum votum ſola, &c.*] Me, quem aliæ cupierunt, tu ſola frui potes.

95. *Sed nymphis etiam, &c.*] Nam ab Oenone amatus eſt, dum in ſylvis & inter paſtores adhuc degeret.

96. *Curaque amorque fui.*] Poſt hunc verſum Palatinus & veteres editiones addunt,

Quas ſuper OEnonem facies mutarer in orbem.

Nec Priamo eſt ad te dignior ulla nurus.

Quos Ovidianos eſſe verſus non dubito. ſed prior eſt mendoſiſſimus, ac proinde uterque à nuperis editionibus juſſus exulare, ni fallor. idque peſſimo exemplo. Poſteriori legendum *a te.* Noſter alibi,

A Veneris facie non eſt prior ulla tuaque. Heinſius.

97. *At mihi cunctarum, &c.*] Id eſt, Cæteras omnes faſtidire & contemnere cœpi. *Faſtidia.*] Plaut. Mil. 4. 2. ℣ſ. 43.

——— *face te faſtidii plenum*

Quaſi non lubeat.

Ter. *Eja, ut Elegans eſt, ut faſtidit.* & in Milite. 4. 6. ℣ſ. 20.

Atque ejus elegantia meam extemplo ſpeciem ſpernat.

Philippus, venditatione gloria ſua, tantarum urbium faſtidium agitat; atque utras potius dignetur æſtimat. Juſtin. lib. 8. c. 4. vide lib. 14. c. 2.

98. *Tyndari.*] Helena, Tyndari filia

101. *Quid*

Te vigilans oculis, animo te nocte videbam;
Lumina cum placido victa ſopore jacent.
Quid facies præſens, quæ nondum viſa placebas?
Ardebam, quamvis hic procul ignis erat.
Nec potui debere mihi ſpem longius iſtam,
Cæruleâ peterem quin mea vota viâ.
Troïa cæduntur Phrygiâ pineta ſecuri,
Quæque erat æquoreis utilis arbor aquis:
Ardua proceris ſpoliantur Gargara ſilvis:
Innumeraſque mihi longa dat Ida trabes.
Fundatura citas flectuntur robora naves:
Texitur & coſtis panda carina ſuis.
Addimus antennas, & vela ſequentia malos:
Accipit & pictos puppis adunca Deos.
Qua tamen ipſe vehor, comitata Cupidine parvo,
Sponſor conjugii ſtat Dea picta ſui.

Impo-

101. *Quid facies præſens.*] Scribe, *faceres.* Jam enim viderat Helenam. *Heinſius.*

102. *Ardebam, quamvis hic procul ignis erat.*] Puto *hinc procul.* hoc eſt, procul à me. & *eras.* ut per ignem Helenam amores ſuos intelligat. Amor. II. El. XVI.

At meus ignis abeſt. verbo peccavimus uno.
Quæ movet ardores eſt procul, ardor adeſt.

Epiſtola Leandri,

Ut procul aſpexi lumen, Meus ignis in illo eſt;
Illa meum dixi littora lumen habent.

Virgilius,

At mihi ſeſe offert ultro meus ignis Amyntas.

Calpurn.

Nam Mopſo Meroë, Lycida formoſus Iölas
Ignis erant. Idem.

103. *Nec potui debere mihi, &c.*] Nec potui ſpem iſtam amoris potiundi longius differre.

104. *Cærulea via.*] Quo minus per mare navibus peterem. *Vota mea.*] Id eſt, te, quam cupiebam & amabam.

106. *Quæque erat arbor.*], Navibus fabricandis.

107. *Ardua Gargara.*] Gargara generaliter τὰ ἄκρα, hoc eſt, ſummitates montium, ſive vertices dicuntur. Sed hoc loco de parte, ſive colle Idæ montis accipiendum, quæ proprie hoc nomine appellatur: in cujus radicibus & oppidum ejuſdem nominis fuit, cujus ager frugibus fertilis fuit. Dicta autem Gargara, à Gargaro Jovis & Lariſlæ filio: ut Suidas. *Proceris ſylvis.*] H. e. Arboribus.

109. *Fundatura citas naves robora.*] Hoc eſt, fundamenta datura navibus.

112. *Accipit & pictos puppis, &c.*] Puppis adunca, à forma dicitur. Pictos autem deos, intelligit imagines deorum, quibus naves inſigniri ſolebant.

114. *Sponſor conjugii ſtat dea picta ſui.*] *Tui* Naugerius. Sed nihil temere muto. *ſuum conjugium*, quod illa promiſerat. *Heinſ. Sponſor conjugii.*] Sententia eſt: Dea quæ mihi conjugium tuum ſpopondit, ſtat picta cum Cupidine parvo.

 116. *Ægæis*

Impoſita eſt factæ poſtquam manus ultima claſſi;
Protinus Ægæis ire lubebat aquis.
Et pater & genitrix inhibent mea vota rogando;
Propoſitumque piâ voce morantur iter.
Et ſoror effuſis, ut erat, Caſſandra capillis,
Cum vellent noſtræ jam dare vela rates;
Quo ruis? exclamat; referes incendia tecum.
Quanta per has neſcis flamma petatur aquas.
Vera fuit vates; dictos invenimus ignes:
Et ferus in molli pectore flagrat amor.
Portubus egredior; ventiſque ferentibus uſus
Applicor in terras, Oebali Nympha, tuas.
Excipit hoſpitio vir me tuus. hoc quoque factum
Non ſine conſilio numinibuſque Deûm.
Ille quidem oſtendit, quidquid Lacedæmone totâ
Oſtendi dignum conſpicuumque fuit.
Sed mihi laudatam cupienti cernere formam,
Lumina, nil aliud, quo caperentur, erat.
Ut vidi, obſtupui; præcordiaque intima ſenſi
Attonitus curis intumuiſſe novis.
His ſimiles vultus, quantum reminiſcor, habebat,
Venit in arbitrium cum Cytherêa meum.
Si tu veniſſes pariter certamen in illud;

In

116. *Ægæis ire jubebar aquis.*] A quibus autem jubebatur? A parentibus certe inhibitum ſequenti verſu ait. Priſcæ editiones *jubebat*. Scribe *lubebat* vel *juvabat*. nam hæc duo verba ſæpe confunduntur in libris vetuſtis. *Heinſ.* *Ægæis aquis.* [Hoc eſt, per Ægæum mare in Græciam ire jubebar, meis fatis ſcilicet.

118. *Propoſitumque viæ voce morantur iter.*] Repone meo periculo *pia voce*. Heinſius.

119. *Et ſoror Caſſandra.*] Hæc vates fuit: quod munus ab Apolline acceperat.

120. *Cum vellent noſtræ jam dare vela rates.*] Illud *noſtræ* friget hoc loco. Rectius legatur *properæ*. Vel,

Cum vellem noſtræ jam dare vela rati.
Heinſius.

123. *Dictos invenimus ignes.*] Hoc eſt te, quæ me ardere facis.

124. *Et ferus in molli.*] Puto *En ferus.* Heinſius.

126. *Oebali Nympha.*] Oebalidem vocat, ab avo Oebalo, Tyndari patre.

128. *Non ſine conſilio.*] Virgil. 4.

—— Dîs equidem auſpicibus reor, & Junone ſecunda
Huc curſum Iliacas vento tenuiſſe carinas.

134. *Attonitus curis intonuiſſe novis.*] Illud *intonuiſſe* huic loco alienum eſt. Forte *indoluiſſe*. Nam Mycilli illud *intumuiſſe* parum placet. *Heinſ.*

138. *In.*

In dubium Veneris palma futura fuit.
Magna quidem de te rumor præconia fecit,
Nullaque de facie neſcia terra tuâ eſt,
Nec tibi par uſquam Phrygiâ, nec Solis ab ortu
Inter formoſas altera nomen habet.
Credis & hoc nobis? minor eſt tua gloria vero:
Famaque de forma pœne maligna tua eſt.
Plus hic invenio, quam quod promiſerit illa:
Et tua materia gloria victa ſuâ eſt.
Ergo arſit merito, qui noverat omnia, Theſeus:
Et viſa es tanto digna rapina viro:
More tuæ gentis nitida dum nuda palæſtra
Ludis; & es nudis fœmina miſta viris.

Quod

131. *In dubium.*] *In dubio* malit Mycillus. Ego ἀρχαϊσμὸν hunc non temere loco moveam, minime ignarus elegantiæ ſtudioſos auctores *in* cum caſu quarto frequenter conjunxiſſe loco ſexti. exempla paſſim ſunt obvia. *Idem.* *In dubium Veneris, &c.*] Senſus eſt: Si tu in judicium cum Venere veniſſes, dubitaſſem, tibi an illi victoriam adjudicarem.

139. *Rumor, &c.* Hoc eſt, rumor, ſive fama magnis te laudibus & præconiis celebravit.

141. *Nec tibi par uſquam Phrygiæ.*] Lego *Phrygia*, hoc eſt in Phrygiâ. Ante *Phrygiam* legebatur. *uſquam Phrygia* Naugerii conjectura eſt. Sed vix perſuadet *uſquam Phrygiæ*, ut *uſquam locorum*, Latine poſſe dici. *Heinſius.* *Nec ſolis ab ortu, &c.*] Hoc eſt, & in toto Oriente nulla alia æque nomen habet, hoc eſt, celebratur, & in ore omnibus eſt, quoties de forma mentio fit, &c. hactenus. *Mycill.*

143. *Credis & hoc nobis?*] Nunc denuo veterum librorum opem advocemus: qui ab hoc verſu denuo nobis adſunt. *Credis & hæc* tres ſcripti. Barberin. *Credis ad hæc.* Lego *Crede ſed hoc.* Heinſ. *Credis & hoc.*] Extollit ejus pulchritudinem, ut ita laudando eam alliciat ad amorem ſuum. Nulla enim eſt mulier, quæ laudibus ſuæ formæ non delectetur.

144. *Maligna.*] Detrectatrix: quia minus dicit, quam debet.

145. *Quam quod promiſerat illa.*] *Promiſerit* tres libri. *Heinſius.*

146. *Eſt victa ſua materia.*] Id eſt, à pulchritudine tua, quæ eſt materia ipſius gloriæ. *Hub.*

147. *Qui noverat omnia Theſeus.*] Plutarchus & Diodorus & puellam Helenam Theſeo raptam fuiſſe ſcribunt, Caſtori & Polluci redditam. *Ant.*

148. *Et viſa eſt.*] *Viſa es* legendum ex ſcriptis nonnullis. *Heinſius.*

149. *Tuæ gentis.*] Id eſt, Laconicæ. Nam Lacedæmonii præcipue palæſtra delectati ſunt. *Nitida.*] Propterea quod corpora oleo ungebantur.

150. *Nudis fœmina miſta viris.*]
—— Οὐδ' ἂν εἰ βέλοιτό τις
Σώφρων γένοιτο Σπαρτιατίδων κόρη,
Αἳ ξὺν νέοισιν ἐξερημῶσαι δόμους,
Γυμνοῖσι μηροῖς, καὶ πέπλοις ἀνειμένοις
Δρόμους παλαίστρας τ' οὐκ ἀνασχετοὺς ἐμοὶ
Κοινὰς ἔχουσι. Peleus Menelao. Eurip. Androm. ℣ſ. 595. & ſeqq. vide & Pro-

pert.

Quod rapuit, laudo: miror, quod reddidit unquam.
  Tam bona conſtanter præda tenenda fuit.
Ante receſſiſſet caput hoc cervice cruenta,
  Quam tu de thalamis abſtraherere meis.
Tene manus unquam noſtræ dimittere vellent?
  Tene meo pater vivus abire ſinu?
Si reddenda fores, aliquid tamen ante tuliſſem:
  Nec Venus ex toto noſtra fuiſſet iners.
Vel mihi virginitas eſſet libata; vel illud,
  Quod poterat ſalva virginitate rapi.
Da modo te; quæ ſit Paridi conſtantia noſces.
  Flamma rogi flammas finiet una meas.
Præpoſui regnis ego te; quæ maxima quondam
  Pollicita eſt nobis nupta ſororque Jovis.

Dum-

pert. lib. 3. eleg. 13. cujus hoc & principium.

Multa tuæ, Sparte, miramur jura palæſtræ,
Sed mage virginei tot bona gymnaſii,
Quod non infames exercet corpore laudes,
Inter luctantes nuda puella viros.

& quæ ſeq. Et in Tragic. antiq.

Nihil horum ſimile apud Lacænas virgines,
Quas magis palæſtra, Eurota, ſol, pulvis, labor,
Militia in ſtudio eſt. ——

vide & Plutarch. in Lycurgo. & Thucyd. lib. 1. Alii hunc morem laudant, alii culpant.

155. *Tene manus unquam noſtræ dimittere vellent.*] *Dimittere ferrent* ſcribam libenter, ſi per codices antiquos detur. Met. XIII. ℣ſ. 460. ex optimis codicibus,

Scilicet aut ulli ſervire Polyxena ferrem.

Pro quo ſimiliter *vellem* vulgo legebatur. *Heinſius.*

156. *Vivus.*] Dum viverem.

157. *Fores.*] Id eſt, Fuiſſes propter neceſſitatem. *Hub.* *Aliquid tuliſſem.*] Non te intactam, ut Theſeus, remiſiſſem. *Ant.* *Aliquid tuliſſem.*] Virgil. 4. Æneid.

—— *fuit aut tibi quidquam*
Dulce meum. & ℣ſ. 28. Epiſt. ſeq.
—— *Ulterius nil habet ille mei.*

158. *Ex toto.*] Penitus.

159. *Vel tua virginitas.*] *Vel mihi* Puteaneus & alii multi. *Heinſius.*

160. *Salva virginitate.*] Oſcula intelligit, quæ etiam non rapta virginitate ferri poſſunt.

161. *Da modo te.*] Eas in meam ſententiam. *Ant.* *Da modo te.*] Præbe te mihi. Fac mihi tui copiam. Verbum amatorium. ſic infra ℣ſ. 195. *Da modo te facilem.* Et Martial. lib. 7. Epigr. 30. & alibi. Item Sueton. in Julio, ex Cicer. *notum eſt, & quid ille tibi, & quid illi tu dederis.* *Quæ ſit Paridis conſtantia noſces.*] Legendum *Paridi.* atque ita Barberinianus. *Heinſius.*

162. *Flamma rogi.*] Id eſt, Amor meus ſola morte finietur. *Hub.*

163. *Præpoſui regnis ego.*] Electione ſuum amorem probat. Cum potuerim habere regna, te malui. *Ant.*

164. *Pollicita eſt nobis.*] *Pollicita nobis* Puteaneus. *Heinſius.* *Pollicita eſt.*] De judicio Paridis etiam Homer. hoc habet. Iliad. ω. ℣ſ. 28.

—— Ἀλεξάνδρου ἕνεκ' ἄτης.

O'ς

Dumque tuo poſſem circumdare brachia collo,
Contemta eſt virtus Pallade dante mihi.
Nec piget; aut unquam ſtulte legiſſe videbor:
Permanet in voto mens mea firma ſuo.
Spem modo ne noſtram fieri patiare caducam.
Te precor, ô tanto digna labore peti.
Non ego conjugium generoſæ degener opto:
Nec mea (crede mihi) turpiter uxor eris.
Pliada, ſi quæras, in noſtra gente Jovemque
Invenies: medios ut taceamus avos.
Sceptra parens Aſiæ, qua nulla beatior ora,

Fini-

O'ς νείκεσσε θεὰς ὅτε οἱ μέσσαυλον ἵκοντο,
Τὴν δ' ἤνησ' ἥ οἱ πόρε μαχλοσύνην ἀλεγεινήν.

166. *Contempta eſt virtus.*] Corporis, aut animi virtutem contempſi, ut te frui poſſem. *Dante.*] Virtutis optionem. *Ant.*

167. *Legiſſe ſtulte.*] Quod te potius, quam regna, vel virtutem elegerim.

Cum Venus & Iuno Pallaſque in vallibus Ida
Corpora judicio ſuppoſuere meo.]

Hoc diſtichon à Puteaneo aliiſque melioribus abeſt. In quorundam margine manu recentiori adſcriptum legitur. Sed tollendum eſt. Cum enim judicium ſuum luculentis verſibus paulo ante copioſe recenſuerit, quid opus ejuſdem rei denuo meminiſſe? *Stulte elegiſſe videbor.*] *Legiſſe* Puteaneus & quinque alii. quod verſum utique molliorem præſtat. *Legere*, pro eligere. *fatebor* etiam tres codices. *Heinſius.*

168. *In ſuo voto.*] Ut te haberem conjugem.

169. *Caducam.*] Vanam.

170. *Deprecor.*] *Te precor* unus Vaticanus: recte. niſi quod legendum cenſeo, *Ne precor.* Claudianus bello Gildon.

Ne conſanguineis certetur cominus armis:
Ne, precor.

Ita ibi ex vetuſtis exemplaribus eſſe reponendum monui. Reſpexit enim ad illa,

Ne pueri, ne tanta animis adſueſcite bello.

Statius Achilleide,

——Ne ſolum Danaas admitte carinas,
Ne, precor.

quomodo & illic reſcribo. nam ſcripti, *Deprecor.* Vulgati *Te precor.* Idem Theb. IV.

Ne tenues annos nubemque hanc frontis opaca
Spernite; ne; moneo.

Heinſius.

173. *Pleïada ſi quæras.*] *Pliada ſi quæres* Puteaneus. *Idem. Pliada.*] Suæ genealogiæ vetuſtatem repetit à Jove & Electra. Nam Jupiter concubuit cum Electra filia Atlantis, quæ fuit una ex ſeptem Pleiadibus, quæ in cœlum inter ſtellas tranſlatæ ſunt: & ex ea genuit Dardanum, à quo Trojani originem & nomen ducunt. *Pleiada*, id eſt, Electram: quæ ita dicta eſt, vel à Pleione matre, vel à πλέω, Græce navigo: quia navigantes ſolent Pleiadas ipſas obſervare.

174. *Medios avos.*] Id eſt, qui ſunt inter Jovem & nos. Intelligit Erichthonium, Troëm, Ilum, Aſſaracum, Capym, & reliquos.

175. *Ora.*] Regio. *Beatior.*] Ditior.

176. *Fun-*

Finibus immenſis vix obeunda tenet.
Innumeras urbes atque aurea tecta videbis:
Quæque ſuos dicas templa decere Deos.
Ilion aſpicies, firmataque turribus altis
Mœnia, Phœbêæ ſtructa canore lyræ.
Quid tibi de turba narrem numeroque virorum?
Vix populum tellus ſuſtinet illa ſuum.
Occurrent denſo tibi Troades agmine matres:
Nec capient Phrygias atria noſtra nurus.
O quoties dices, Quam pauper Achaïa noſtra eſt!
Una domus quaſvis urbis habebit opes.
Nec mihi fas fuerit Sparten contemnere veſtram.
In qua tu nata es, terra beata mihi eſt.
Parca ſed eſt Sparte: tu cultu divite digna es.
Ad talem formam non facit iſte locus.
Hanc faciem largis ſine fine paratibus uti,
Deliciiſque decet luxuriare novis.
Cum videas cultum noſtra de gente virorum;
Qualem Dardanidas credis habere nurus?

Da

176. *Finibus immenſis.*] Propter magnos fines, & ambitus. *Hub.*

177. *Tecta.*] Ut barbarorum mos fuit, tecta auro ornare, quod ſero ad Romanos pervenit. *Ant.*

180. *Lyræ Phœbeæ.*] Quia Neptunus & Phœbus mœnia Ilii condiderunt. Eſt autem Ilium, oppidum ipſius Trojæ maximum & celeberrimum. Troja eſt regio. *Hub. Canore lyræ.*] Quorum ſaxa in opus exilibant, Phœbo ad citharam carmina modulante.

182. *Illa tellus.*] Phrygia quæ adeo populoſa eſt, ut vix teneat, quos habet mortales, id monſtrat, poſſe ſe tutari Helenam contra Græcorum potentiam. *Ant.*

183. *Troades.*] Mulieres Throjanæ.

185. *Achaïa.*] Græcia.

186. *Una domus quævis.*] *Quaſvis* Gottorphianus. probe. niſi *quamvis* malis. *Heinſius.*

187. *Nec mihi.*] Ne videatur ſpernere Græciam, dicit ſe venerari plurimum Lacedæmona, terram natalem ipſius Helenæ. *Sparten.*] Lacedæmona.

189. *Parca.*] Non luxurioſa, neque ſumptuoſa, *Parca Sparta.*] Ex inſtitutis Lycurgi: Juſtin. lib. 3. cap. 2. *Parſimoniam omnibus ſuaſit, exiſtimans, laborem militiæ, aſſidua frugalitatis conſuetudine faciliorem fore. Auri argentique uſum, velut omnium ſcelerum materiam, ſuſtulit.* vide & Plutarch. in Lycurg. *Tu cultu divite digna.*] *Digna es* multi ex ſcriptis. *Heinſius.*

192. *Luxuriare.*] Abundare, affluere.

194. *Quales Dardanias credis habere nurus.*] *Qualem* meliores cum primis editionibus. quare & ſuperiori verſu *cultum* lege cum tribus ſcriptis. Deinde *Dardanidas* multæ membranæ. vide Ep. VIII. ℣ſ. 66. *Heinſius. Qualem.*] Multo ſumptuoſiorem & ſplendidiorem. *Nurus.*] Puellas.

195. *Fa-*

Da modo te facilem: nec dedignare maritum,
Rure Therapnæo nata puella, Phrygem.
Phryx erat & noſtro genitus de ſanguine, qui nunc
Cum Dîs potandas nectare miſcet aquas.
Phryx erat Auroræ conjux. tamen abſtulit illum
Extremum noctis quæ Dea finit iter.
Phryx etiam Anchiſes: volucrum cui mater Amorum
Gaudet in Idæis concubuiſſe jugis.
Nec, puto, collatis forma Menelaus & annis,
Judice te, nobis anteferendus erit.
Non dabimus certe ſocerum tibi clara fugantem
Lumina; qui trepidos à dape vertat equos.

Nec

195. *Facilem.*] Exorabilem, non duram.

196. *Rure Therapnæo.*] Therapnæ Laconiæ oppidum eſt.

197. *Qui nunc cum diis potandas.*] Ganymedem intelligit. Hic filius fuit Trois, regis Trojanorum, amatus à Jove, & in formam aquilæ transfigurato raptus. Et pincerna Jovis eſt.

198. *Cum dîs potando.*] Lege ex decem codicibus,

Cum dîs potandas nectare miſcet aquas.

Heinſ. *Nectare miſcet aquas.*] De fabul. Ganymed. inter alios habes hoc in Virgil. 5. Æneid.

Intextuſque puer frondoſa regius Ida ——
—— quem præpes ab Ida
Sublimem pedibus rapuit Iovis armiger uncis.

199. *Auroræ conjux.*] Id eſt, Titonus. Is frater fuit Laomedontis: qui ab Aurora amatus, ex ea genuit Memnona, quem poſtea in auxilium Trojanorum miſit.

200. *Quæ finit extremum iter noctis.*] Quia aurora tenet confinia lucis, quæ inchoat; & noctis, quam finit.

201. *Anchiſes.*] Is filius fuit Capys formoſiſſimus, amatus à Venere. cum quo concumbens in monte Ida, poſtea apud Simoënta fluvium genuit Æneam. *Anchiſes.*] Virgil. 1. Æneid.

Tune ille Æneas, quem Dardanio Anchiſæ
Alma Venus Phrygii genuit Simoentis ad undas.

203. *Collatis forma Menelaus & armis.*] *Et annis* Puteaneus & alii quidam. de armis poſtea agetur,

Nec plus Atrides animi Menelaus habebit,
Quam Paris; aut armis anteferendus erit. Heinſius.

205. *Non dabimus.*] Ita laudat ſe, ut deprimat patrem Menelai. Dicit enim, ſe non habere patrem, qui ſit futurus ſocer Helenæ, qui filios coxerit, & ſolem eo ſcelere fugaverit. *Fugantem.*] Vide Senec. Thyeſt.

Quæ cauſa tuos limite certo
Dejecit equos, &c.

206. *Qui trepidos à dape vertat equos.*] Lego, *cui trepidos Sol dape vertat equos.* Non enim exprimit vulgata ſcriptura, cujus equi à dape vertantur. Nota eſt fabula. Propert.

Non fugis Auſonias Phœbe fugate dapes.

Heinſius. *Trepidos.*] Vel terriros, vel feſtinos. *A dape.*] A convivio ſuo ſcelerato. Dicit ergo: Non dabo tibi talem ſocerum, qualis fuit Atreus, qui humanas dapes fratri apponat.

207. Nec

Nec pater eſt Priamo ſoceri de cæde cruentus;
  Et qui Myrtoas crimine ſignet aquas.
Nec proavo Stygia noſtro captantur in unda
  Poma, nec in mediis quæritur humor aquis.
Quid tamen hoc refert, ſi te tenet ortus ab illis?
  Cogitur huic domui Jupiter eſſe ſocer.
Heu facinus! totis indignus noctibus ille
  Te tenet; amplexu perfruiturque tuo.
At mihi conſpiceris poſitâ vix denique menſâ.
  Multaque, quæ lædant, hoc quoque tempus habet.
Hoſtibus eveniant convivia talia noſtris,
  Experior poſito qualia ſæpe mero.
Pœnitet hoſpitii, cum, me ſpectante, lacertos
  Impoſuit collo ruſticus iſte tuo.
Rumpor, & invideo (quid enim tamen omnia narrem?)
  Membra ſuperjectâ cum tua veſte fovet.
Oſcula cum verò coram non dura daretis;
  Ante oculos poſui pocula ſumta meos.

Lumi-

207. *Nec pater eſt.*] Id eſt, nec pater Priami. avus meus, ſocerum ſuum interfecit, ſicut Pelops avus Menelai. Diximus ſupra in epiſtola Hermiones, fabulam Oenomai patris Hippodamiæ, quam Pelops curſu vicit. Is autem Pelops, ut regno ſoceri potiretur, eum interfecit.

208. *Et qui Myrtoas.*] Id eſt, Nec dabimus avum, qui aliquem in mare præcipitaverit: ſicut Pelops Myrtilum aurigam Hippodamiæ, quo favente eam vicerat, in mare præcipitavit, à quo mare Myrtoum dictum eſt.

209. *Nec proavo.*] Tantalus proavus Menelai & Pelopis pater.

211. *Si ortus.*] Id eſt, Si Menelaus natus ab illis.

212. *Cogitur.*] Nam ſi Helena, quæ eſt filia Jovis, ſit ejus uxor, neceſſario Jupiter erit ejus ſocer.

216. *Hoc tempus.*] Menſæ & cœnæ, *Quæ lædunt.*] Quæ diſplicent.

220. *Imponit collo ruſticus ille tuo.*] *Impoſuit* ſcripti quidam & primæ editiones. præterea *ruſticus iſte* Puteaneus. probe. nam Tò *iſte* contemtum præ ſe fert. ſic Aiax lib. XIII. Met. quoties loquitur de Ulyſſe, fere ſemper ſubjungit Tò *Iſte*. ubi plura. *Heinſius.*

221. *Quid nunc tamen omnia narrem.*] Prima editio, cum Puteaneo & aliis tribus, *quid nam tamen.* In Puteaneo tamen vetus lectio penitus abraſa. reliqui maxima ex parte, *quid non tamen.* quatuor, *quid tamen omnia narrem*, omiſſo τῷ *nunc.* Mentelianus & unus Voſſii, *quid enim non.* Argentinenſis *quid n. tamen.* hoc eſt *quid enim tamen.* ſequor. Niſi malis, *quid ni tamen.* Nam Jureti excerpta *quid ne.* Idem.

222. *Superjecta veſte.*] Theocrit. ſimile quid in Epithal. Helenæ. —— ὑπὸ τὰν μιαν ἵκετο χλαῖναν. Idyll. 18. vſ. 19. vide Amor. 1. Eleg. 5. vſ. 48.

223. *Non dura.* Mollia, & laſciva.

224. *Poſui pocula ante oculos.*] Ne viderem.

226. *Cre-*

Lumina demitto, cum te tenet arctius ille:
  Creſcit & invito lentus in ore cibus.
Sæpe dedi gemitus: & te, laſciva, notavi
  In gemitu riſum non tenuiſſe meo.
Sæpe mero volui flammam compeſcere: at illa
  Crevit; & ebrietas ignis in igne fuit.
Multaque ne videam, verſâ cervice recumbo.
  Sed revocas oculos protinus ipſa meos.
Quid faciam dubito. dolor eſt meus illa videre.
  Sed dolor à facie major abeſſe tuâ.
Qua licet & poſſum, luctor celare furorem:
  Sed tamen apparet diſſimulatus amor.
Nec tibi verba damus: ſentis mea vulnera, ſentis.
  Atque utinam ſoli ſint ea nota tibi!
Ah quoties lacrymis venientibus ora reflexi,
  Ne cauſam fletûs quæreret ille mei!
Ah quoties aliquem narravi potus amorem,
  Ad vultus referens ſingula verba tuos!
Indiciumque mei ficto ſub nomine feci.
  Ille ego, ſi neſcis, verus amator eram.

Quin

226. *Creſcit & invito lentus in ore cibus.*] Juvenalis,

—— Interque molares
Difficili creſcente cibo.

Heinſius. *Creſcit in ore cibus.*] Videtur creſcere, quia præ dolore comedere non poſſum.

227. *Notavi.*] Adverti. *Hub.*

229. *Flammam compeſcere.*] Cohibere amoris æſtum, infuſo fortius mero.

230. *Ebrietas fuit ignis in igne.*] Accendit amoris inſaniam. *Ant.*

231. *Cervice verſa.*] Verſo capite in aliam partem. *Hub.*

233. *Dolor eſt illa videre.*] Terent.

Quod tuo viro oculi doleant.

Et Plaut. Moſtelle. 4. 2. ℣ſ. 10.

Oculi dolent. ſc. cur. ph. quia fumus moleſtus.

Et Aſinar. 5. 1. ℣ſ. 4.

Pietas, pater, oculis dolorem prohibet. quanquam ego iſtanc amo.
Nunquidnam hic, quod nolis, vides?

Ter. Eunuch.

235. *Qua licet.*] Quatenus licet.

238. *Tibi ſoli.*] Ne alius advertat.

240. *Ille.*] Maritus tuus. *Hub.*

241. *O quoties aliquem narravi potùs amorem.*] *O quoties juvenum* Puteaneus pro diverſa lectione. quomodo & alii nonnulli. decem ſcripti, *juvenum amores.* Forte, *alium amorem.* Heinſius. *Amorem aliquem.*] Quo pacto multi amarint, expoſui. *Ant.*

242. *Referens.*] Convertens. *Ad tuos vultus.*] Ut intelligeres, me ea dicere propter te. *Hub.*

243. *Indiciumque mei.*] Me amare indicavi.

244. *Ille.*] Cujus amorem narrabam

245. *Ver-*

Quin etiam, ut poſſem verbis petulantius uti,
  Non ſemel ebrietas eſt ſimulata mihi.
Prodita ſunt (memini) tunicâ tua pectora laxâ,
  Atque oculis aditum nuda dedere meis;
Pectora vel puris nivibus, vel lacte, tuamque
  Complexo matrem candidiora Jove.
Dum ſtupeo viſis, (nam pocula forte tenebam)
  Tortilis è digitis excidit anſa meis.
Oſcula ſi natæ dederas; ego protinus illa
  Hermiones tenero lætus ab ore tuli.
Et modo cantabam veteres reſupinus amores:
  Et modo per nutum ſigna tegenda dabam.
Et comitum primas Clymen Æthramque tuarum
  Auſus cum blandis nuper adire ſonis.
Quæ mihi non aliud, quam formidare, locutæ,
  Orantis medias deſeruere preces.
Dî facerent, magni pretium certaminis eſſes;
  Teque ſuo victor poſſet habere toro.
Ut tulit Hippomenes Schœneïda præmia curſus,

Venit

245. *Verbis petulantibus uti.*] *Petulantius* Pureaneus. & reliqui plerique. *Heinſius. Petulantius.*] Licentius, audacius.

247. *Prodita.*] Aperta. *Tunica laxa.*] Id eſt, veſte laxara, & largius aperta.

253. *Nata.*] Filiæ tuæ Hermiones.

255. *Modo.*] Interdum. *Hub. Veteres amores.*] Veterum geſta in amore. *Ant.*

256. *Per nutum.*] Ut ipſe in 1. Amorum: *Me ſpecta, nutuſque meos, vultumque loquacem.*

257. *Primas.*] Id eſt, præcipuas, & tibi intimas. *Clymenen Æthramque.*] Septumius tradit, duas has Menelai affines fuiſſe relictas ad Helenæ cuſtodiam. *Ant.*

258. *Auſus ſum blandis*] *Cum blandis* Puteaneus & reliqui. & ſuperiori verſu *Clymenen Æthramque.* Heinſ. *Adire.*] Alloqui.

159. *Quæ mihi nil aliud.*] *Non aliud* ſcripti & primæ editiones. *Heinſ. Quæ.*] Comites tuæ. *Non locutæ aliud.*] Id eſt, nil aliud reſpondentes. *Quam formidare.*] Quam ſe timere.

260. *Deſeruere medias preces.*] Id eſt, noluerunt audire meas preces.

261. *Pretium certaminis eſſes.*] Id eſt, ut proponereris pretium ei, qui re aliquo magno certamine vincendo conſequeretur.

262. *Deſeruere preces.*] *Deſtituere* Barberinus & Voſſianus. vide Notas ſequenti epiſtola. ⱴſ. 196. *Heinſius.*

263. *Ut tulit.*] Sumir exempla quorundam, qui certarunr pro amore: quos dicir ſe eſſe imitaturum. ſicur Hippomenes non territus conditione mortis, certamine curſus Atalantam meruit: ita & ipſe idem facerem pro Helena. *Hub. Hippomenes.*] Oncheſto Neptuni filio natus eſt Megareus, qui filium habuir Hippomenem. Is Atalanram Schœnei filiam curſu ſuperaſſe traditur, à Venere adjutus, quæ illi tria poma ex hortis He-

ſperi-

Venit ut in Phrygios Hippodamia ſinus;
Ut ferus Alcides Acheloïa cornua fregit,
Dum petit amplexus, Deïanira, tuos;
Noſtra per has leges audacia fortiter iſſet:
Teque mei ſcires eſſe laboris opus.
Nunc mihi nil ſupereſt, niſi te, formoſa, precari;
Ampleƈtique tuos, ſi patiare, pedes.
O decus, ô præſens geminorum gloria fratrum;
O Jove digna viro, ni Jove nata fores!
Aut ego Sigêos repetam te conjuge portus:
Aut ego Tænaria contegar exul humo.
Non mea ſunt ſummâ leviter diſtrićta ſagittâ
Pećtora: deſcendit vulnus ad oſſa meum.
Hoc mihi, (nam repeto) fore ut à cæleſte ſagittâ
Figar, erat verax vaticinata ſoror,
Parce datum fatis, Helene, contemnere amorem:

Sic

ſperidum dedit: quibus projećtis, puellæ curſum impedivit. Vide Ovid. lib. 10. Metam.

264. *In Phrygios ſinus.*] De Pelope intelligit, qui cum ex Phrygia in Peloponneſum navigaret uxorem Hippodamiam Oenomai filiam duxit: quam tulit vićtoriæ præmium, ut diximus. *Ant. Hippodamia ſinus.*] Alii libri hunc verſum ſic habent, *Quæ propero curſu vicerat ante procos.* ſed fruſtra. *Heinſ.*

265. *Acheloïa cornua.*] Sic & Virgil. lib. 1. Georg. v. 9. *Pocula Acheloïa.* ubi vide Servium. De Acheloo vide Epiſt. Deianir. ✠. 139. *Cornua Acheloia.*] Id eſt, cornua Acheloi, qui & ipſe pro Deianira certavit. *Hub.*

267. *Audacia fortiter iſſet.*] Alii *vićtoria.* Voſſianus, *audacia fortior.* placet. *Heinſ.*

268. *Opus.*] Præmium meæ vićtoriæ.

269. *Nil ſupereſt.*] Quoniam certaminis præmium eſſe non potes. *Ant.*

270. *Amplećti pedes.*] Quod precantes facere ſolent.

271. *Fratrum.*] Caſtoris & Pollucis.

273. *Sigeos.*] Trojanos. *Te conjuge.*] Te abdućta mecum.

274. *Aut hic Tænaria.*] *Aut ego Tænaria* ſex libri. *Heinſius.* *Aut contegar.*] Sepeliar. *Humo Tænaria.*] In hac tua terra Laconica. *Exul.*] Nunquam domum reverſurus.

275. *Diſtrićta.*] Percuſſa. *Diſtrićta.*] Virgil. 10. Æneid.

Tandem etiam magno ſtrinxit de corpore Turni.

Quæ eſt ſignificatio levis vulneris. vide Serv.

276. *Vulnus.*] Amoris. *Ad oſſa.*] In medullas.

277. *Hoc mihi nam repeto.*] *Recolo* multi ex ſcriptis. Vide Notas ad Ep. V. ✠ſ. 113. *Hoc.*] Oſtendit amorem ſuum eſſe fatalem, quem dicit prædićtum ſibi fuiſſe à Caſſandra ſorore ſua divinatrice. *Repeto.*] In memoriam reduco.

279. *Parce datum fatis.*] Lego, *ratum fatis.* ſic Cicero lib. VII. Ep. Famil. Gallo: *Quæ emiſſe te reſcribis, non ſolum mihi rata erunt, ſed etiam grata.* Heinſ. *Parce ratum fatis.*] Arguit, amorem hunc neceſſarium à fato.

Sic habeas faciles in tua vota Deos.
Multa quidem ſubeunt: ſed coram ut plura loquamur,
  Excipe me lecto nocte ſilente tuo.
An pudet, & metuis Venerem temerare maritam
  Caſtaque legitimi fallere jura tori?
Ah nimium ſimplex, Helene, ne ruſtica dicam,
  Hanc faciem culpa poſſe carere putas!
Aut faciem mutes, aut ſis non dura, neceſſe eſt.
  Lis eſt cum formâ magna pudicitiæ.
Jupiter his gaudet, gaudet Venus aurea furtis.
  Hæc tibi nempe patrem furta dedere Jovem.
Vix fieri, ſi ſunt vires in ſemine avorum,
  Et Jovis & Ledæ filia, caſta potes.
Caſta tamen tum ſis, cum te mea Troja tenebit:
  Et tua ſim, quæſo, crimina ſolus ego.
Nunc ea peccemus, quæ corrigat hora jugalis:
  Si modo promiſit non mihi vana Venus.
Sed tibi & hoc ſuadet rebus, non voce, maritus:

Neve

280. *Faciles.*] Exorabiles, benignos. *In tua vota.*] Ad ea, quæ optaveris.

281. *Subeunt.*] Succurrunt, veniunt in mentem, quæ poſſim ſcribere.

283. *An pudet? an metuis?*] *Et metuis* ſcripti. ſic infra.

Si pudet, & metuis, ne me videare ſecuta. Heinſius.

An pudet.] Excipere me lecto tuo.

284. *Legitimi.*] Menelai, quem legitimum tibi putas.

285. *Simplex.*] Imprudens.

286. *Hanc.*] Talem, tam pulchram. *Poſſe carere putas.*] *Putes* tres libri. *Heinſ*

288. *Lis eſt.*] Pudicitia & pulchritudo non concorditer ſimul eſſe poſſunt. Juvenal. *Rara eſt adeo concordia formæ, atque pudicitiæ.*

289. *Furtis.*] Adulteriis. *Hub.*

290. *Hæc.*] Talia. *Iovem patrem tibi.*] Quia niſi mater tua, quæ uxor erat Tyndarei, cum Jove concubuiſſet, non eſſes pater tuus.

291. *Vix fieri, ſi ſint viros in ſemine Amorum.*] *ſi ſunt* Puteaneus aliique tres. pro *Amorum*, decem libri, *avorum*, quod placet. ita etiam apud Perſium,

—— ſi teſticuli vena ulla paterni
Viveret in nobis. Heinſius.

Vix fieri.] Latenter oſtendit, filios, filiaſque trahere mores à parentibus.

293. *Caſta tamen.*] Dicit: Nunc velim fallas maritum tuum, ſed cum eris mecum, ſic caſta & cum nullo pecces, niſi mecum.

295. *Ea peccemus.*] Ea committamus. *Quæ hora jugalis corriget.*] Id eſt, quæ poſtea emendabit matrimonium, & faciet non eſſe peccatum. *Quæ corriget hora jugalis.*] *Corrigit* multi ex ſcriptis. Scriverianus & Moreti *corrigat*. bene. *Heinſ.*

297. *Sed tibi.*] Arguit commoditatem, quam abſentia mariti ei præſtat. *Non voce.*] Quia non dicit tibi, ut hoc facias: ſed ſignificat ſe eſſe contentum, cum me hic præſente diſceſſerit.

298. *Et*

Neve ſui furtis hoſpitis obſtet, abeſt.
Non habuit tempus, quo Creſſia regna videret,
Aptius. ô mira calliditate virum!
Ivit, &, Idæi mando tibi, dixit iturus,
Curam pro nobis hoſpitis, uxor, agas.
Negligis abſentis (teſtor) mandata mariti:
Cura tibi non eſt hoſpitis ulla tui.
Hunccine tu ſperes hominem ſine pectore dotes
Poſſe ſatis formæ, Tyndari, noſſe tuæ?
Falleris: ignorat. nec, ſi bona magna putaret
Quæ tenet, externo crederet illa viro.
Ut te nec mea vox, nec te meus incitet ardor;
Cogimur ipſius commoditate frui.
Aut erimus ſtulti, ſic ut ſuperemus & ipſum,
Si tam ſecurum tempus abibit iners.
Pæne ſuis ad te manibus deducit amantem.

Utere

298. *Et abeſt, &c.*] Id eſt, ne præſentia ſua impediat amorem, & concubitum meum tecum.

299. *Creſſia.*] Cretenſia. Nam (ut dixi) Menelaus profectus fuerat in Cretam, quo tempore Paris in ejus domo hoſpitabatur.

300. *O mira calliditate.*] Pro, miræ calliditatis & aſtutiæ. Et eſt ironia.

301. *Exit & Idæi.*] *Eſſet* Puteaneus mendoſe. an pro *Haſit?* Multi codices *Ivit & Idæi.* Sarravianus *Ibat.* Leidenſis, *Ibit.* *Ipſe abit* plerique ſcripti. duo *Ille abit.* quæ ab interpolatoribus ſunt. *Heinſius.*

302. *Curam agas.*] Quinque libri *habe.* ſed male. Triſt. lib. v. El. VII.

—— curamque futuri
Nominis, utilius quod latuiſſet, ago. Idem. *Hoſpitis Idæi.*] Paridis Trojani, ab Ida monte Phrygiæ. *Hub.* *Agas curam hoſpitis.*] Paridem cures. *Pro nobis.*] Loco noſtro. *Ant.*

303. *Negligis.*] Quia ei non pares.

305. *Hunccine tu ſperas.*] *Speres* bene Lovanienſis. *Heinſ.* *Sine pectore.*] Id eſt, ſine ſapientia. *Sine pectore.*] Horat. de Tibull.

Tu non corpus eras ſine pectore.

Et Ovid. Metam. lib. 13. verſ. 290.

—— rudis & ſine pectore miles.

Cui cor non ſapit. *Dotes.*] Pretium, excellentiam.

306. *Tyndari.*] O Helena.

307. *Nam ſi bona magna putaret.*] *Nec ſi* veteres. *Heinſ.* *Magna bona.*] Scil. pulchritudinem.

308. *Crederet.*] Committeret.

309. *Ut.*] Quamvis. *Mea vox.*] Licet nec verbis meis, nec vehementi meo erga te amore exciteris, tamen debes mihi morem gerere: quia ſimplex eſt, & ſtultus.

310. *Cogimur ipſius commoditate frui.*] Malim *commoditate viri.* *abſentis commoditate viri* Gronovianus. probe etiam. *Heinſ.*

311. *Ut ſuperemus & ipſum.*] Id eſt, ut ſimus etiam ipſo ſtultiores.

312. *Iners.*] Id eſt, ſine effectu amoris.

313. *Pæne ſuis manibus ad te deduxit* aman-

Utere non vafri ſimplicitate viri.
Sola jaces viduo tam longâ nocte cubili :
In viduo jaceo ſolus & ipſe toro.
Te mihi, meque tibi communia gaudia jungant.
Candidior medio nox erit illa die.
Tunc ego jurabo quævis tibi numina; meque
Adſtringam verbis in ſacra jura tuis.
Tunc ego, ſi non eſt fallax fiducia noſtri,
Efficiam præſens, ut mea regna petas.
Si pudet, & metuis, ne me videare ſecuta;
Ipſe reus ſine te criminis hujus agar.
Nam ſequar Ægidæ factum, fratrumque tuorum.

Exem-

amantem.] Scribe cum antiquis melioribus,

Pane ſuis ad te manibus deducit amantem. Heinſius.

Amantem.] Me. *Pene.*] Quod ſolent facere lenones & lenæ.

314. *Mandantis ſimplicitate viri.*] *Non vafri* Mentelianus. & ſic pro diverſa lectione Puteaneus. Confirmant iſta Helenæ,

Simplicis utamur commoditate viri.

ſic Art. Am. lib. III.

Qua vafer eludi poſſit ratione maritus.

Barberinianus *non cauti viri.* Ut Remed. Am.

Verbaque dent cauto qualibet arte viro.

Met. IX.

Non patris aſperitas, non cauti cura mariti.

contra lib. II. Triſt.

Verbaque det ſtulto callida nupta viro.

318. *Candidior.*] Id eſt, erit mihi ita jucunda, ut videatur eſſe lætior medio die.

320. *Adſtringam verbis in ſacra jura meis.*] Scripti plerique *tua jura, tua juſſa*, vel *tua verba.* In Puteaneo vetus lectio erat eraſa. *verbis in rata jura tuis* videtur ſcribendum. certe in quinque ſcriptis legebatur, *verbis tuis, tuis verbis*, quia tu mihi præſcribes jurisjurandi formulam, qua tibi addicar. hinc *jurare in alicujus verba*, ſacramentum alicui dicere. Par huic jurisjurandi formula Amor. l. III. El. II.

Per Superos juro teſtes pompamque deorum,

Te dominam nobis tempus in omne peti.

ſic Cydippe ſe adſtrinxit verbis Acontii in pomo lectis. Ipſe Acontius infra,

Te mihi compoſitis (ſi quid tamen egimus) à me

Adſtrinxit verbis ingenioſus Amor.

Dictatis ab eo feci ſponſalia verbis,

Conſultoque fui juris Amore vafer.

de *jure* dixi Epiſtola III. ſub finem poſſint tamen & *ſacra jura* ferri pro ſacratis. ut apud Virgilium,

Fas mihi Grajorum ſacrata reſolvere jura.

Heinſius. *In ſacra jura.*] Scil. matrimonii: id eſt, obligabo me futurum ſemper maritum tuum.

322. *Petas mea regna.*] Id eſt, venias in Trojam.

324. *Ipſe reus.*] Volo omnem culpam hujus facti in me transferri. *Reus ſine te criminis hujus ero.*] *Agar* Voſſianus cum uno Mediceo. ſic Epiſtola Acontii,

Nunc reus infelix abſens agor.

Amor. I. El. II.

Egit me lacrymis voce ſilente reum.

Triſt.

Et peragar populi publicus ore reus.

Atque ita paſſim. Vulgatam tamen haud damno. *Heinſ.*

325. *Sequar.*] Imitabor. *Ægidæ.*]

The-

Exemplo tangi non propiore potes.
Te rapuit Theſeus; geminas Leucippidas illi:
Quartus in exemplis enumerabor ego.
Troïa claſſis adeſt, armis inſtructa viriſque.
Jam facient celeres remus & aura vias.
Ibis Dardanias ingens regina per urbes:
Teque novam credet vulgus adeſſe Deam.
Quaque feres greſſus: adolebunt cinnama flammæ
Cæſaque ſanguineam victima planget humum,
Dona pater fratreſque, & cum genitrice ſorores,
Iliadeſque omnes, totaque Troja, dabunt.
Hei mihi! pars à me vix dicitur ulla futuri.
Plura feres, quam quæ littera noſtra refert.
Nec tu rapta time. ne nos fera bella ſequantur;
Concitet & vires Græcia magna ſuas.
Tot prius abductis, ecquæ repetita per arma eſt?
Crede mihi, vanos res habet iſta metus.
Nomine ceperunt Aquilonis Erechtida Thraces:
Et tuta à bello Biſtonis ora fuit.
Phaſida puppe novâ vexit Pagaſæus Iäſon:

Læſa

Theſei. *Fratrum tuorum.*] Caſtoris & Pollucis.

326. *Propiore.*] Quam fratrum tuorum. *Tangi.*] Moveri, incitari.

327. *Illi.*] Caſtor & Pollux. *Geminas Leucippidas.*] Id eſt, duas filias Leucippi, ſubaudi, rapuerunt.

328. *In exemplis annumerabor ego.*] *Annumerari exemplis* Latinum eſt. alterum Latinitas vix admittit. Subſcribo igitur ſex exemplaribus, quæ *enumerabor* præferunt. niſi malis,

Quartus ut exemplis annumerarer ego.

ſic Elegia de Nuce, *annumerare fructus colono.* Heinſius.

329. *Troïca claſſis adeſt.*] Puteaneus, Gronovianus & unus Vatic. *Troia* vide Epiſt. 1. v. 28. *Idem.* *Troia.*] A facilitate Dicit enim, ſe habere omnia parata. *Hub.*

334. *Planget.*] Percutiet, cum in terram cadet.

336. *Totaque Troja dabit.*] *Dabunt* Hafnienſis & unus Vaticanus. bene. *Heinſius.*

341. *Ecquæ eſt repetita per arma?*] *Ecquæ repetita per arma eſt?* unus Regius. quod utique minus durum. *Idem.*

343. *Aquilonis.*] Boreæ. *Hub.* *Erechthidas.*] Thraces Erechthei Athenienſis regis filiam duce Borea rapuerunt, ex quibus nati ſunt Zetus & Calais: ut autor eſt Diod.

344. *Biſthonis ora.*] Nec tamen Thracium Athenienſes bello moleſtarunt, *Ant.*

345. *Phaſida.*] Theſſalicus. à Pagaſeo ſinu, unde ſolvit navem. *Pegaſæus Iaſon.*] *Pagaſæus* bene Puteaneus & Sarravianus. ſic noſter alibi ſæpe. *Heinſius.*

 346. *Manu*

Læſa nec eſt Colchâ Theſſala terra manu.
Te quoque qui rapuit, rapuit Minoïda Theſeus:
Nulla tamen Minos Cretas ad arma vocat.
Terror in his ipſo major ſolet eſſe periclo:
Quæque timere libet, pertimuiſſe pudet.
Finge tamen, ſi vis, ingens conſurgere bellum.
Et mihi ſunt vires: & mea tela nocent.
Nec minor eſt Aſiæ, quam veſtræ copia terræ.
Illa viris dives, dives abundat equis.
Nec plus Atrides animi Menelaus habebit,
Quam Paris; aut armis anteferendus erit.
Pæne puer cæſis abducta armenta recepi
Hoſtibus: & cauſam nominis inde tuli.
Pæne puer vario juvenes certamine vici.
In quibus Ilioneus, Deïphobuſque fuit.
Neve putes, non me niſi cominus eſſe timendum:
Figitur in juſſo noſtra ſagitta loco.
Num potes hæc illi primæ dare facta juventæ?
Inſtruere Atriden num potes arte meâ?
Omnia ſi dederis; nunquid dabis Hectora fratrem?

Unus

346. *Manu Colcha.*] Exercitu & viribus Colchorum.

347. *Minoida.*] Ariadnen.

349. *Major periclo.*] Secundum eam ſententiam: Pejor eſt bello timor ipſe belli.

351. *Finge.*] Pone, fac.

353. *Copia.*] Multitudo virorum.

354. *Illa.*] Aſia.

358. *Cauſam nominis.*] A robore enim & virtute corporis Alexander poſtea dictus eſt, quaſi auxiliator vir, ἀπὸ τῶν ἀνδρὸς, & ἀλέγω, id eſt, auxiliator: quia hoſtibus armenta abducentibus (ut nunc refert) auxilium ſuis tulit, & armenta recuperavit.

359. *Vario certamine.*] In Ludis agonalibus. *Hub. Ilioneus Deiphobuſque fuit.*] Ilioneus Phorbantis filius fuit: de quo Virgil. Deiphobus ex Priamo & Hecuba natus eſt. *Ant.*

361. *Niſi cominus.*] Id eſt, certamine, in quo prope, & manu ſolum pugnatur.

364. *Non potes arte mea.*] *Num potes* Puteaneus pro diverſâ lectione. quomodo & præcedenti verſu puto reponendum. Sappho ſupra,

Num potes, ô ſcopulis undaque ferocior illa,
Si moriar, titulum mortis habere mea?

Triſt. lib. I. El. III. *Num potes avelli?* ut ſcribo. *Heinſ. Mea arte.*] Artem ſagittandi & palæſtram intelligit. *Ant.*

365. *Nunquam dabis Hectora fratrem!*] *Numquid* Puteaneus & tres alii. Elegia de Nuce,

Non equidem invideo. numquid tamen ulla feritur?

Faſt. IV. initio.

Saucius an ſanus, numquid tua ſigna reliqui?

Ita

Unus is innumeri militis inſtar habet.
Quid valeam; neſcis: & te mea robora fallunt.
Ignoras, cui ſis nupta futura viro.
Aut igitur nullo belli repetêre tumultu:
Aut cedent Marti Dorica caſtra meo.
Nec tamen indigner pro tanta ſumere ferrum
Conjuge. certamen præmia magna movent.
Tu quoque, ſi de te totus contenderit orbis,
Nomen ab æterna poſteritate feres.
Spe modo non timida, Dîs hinc egreſſa ſecundis,
Exige cum plenâ munera pacta fide.

Ita enim utroque loco ex optimis libris reponendum. *Heinſius.*

366. *Unus is innumeri militis inſtar erit.*] Longe elegantius in ſex codicibus *inſtar habet.* Ep. Phyllidis,

Sed ſcelus hoc meriti pondus & inſtar habet.

Pont.

Inſtar & hanc vitam mortis habere puta.

Art. Am. I.

—— *Improbitas muneris inſtar habet.*

lib. II.

His ergo atque illis vigilatum carmen in ipſas
Forſitan exigui muneris inſtar habet.

ſic & ibi codices nonnulli. lib. III.

Sed tamen Ætnæi fulminis inſtar habet.

Atque ita alii auctores ex optimis frequenter. *Idem.*

369. *Aut igitur.*] Concludit epiſtolam, inferens ex ſupradictis, quod aut non repetetur bello: aut ſi repetita fuerit, defendetur. & ei erit maxima gloria, quod propter eam Europa & Aſia magno bello certaverit.

370. *Dorica.*] Græca. *Cedent.*] Vincentur.

371. *Nec tamen indigner pro tanta ſumere bellum Conjuge.*] *Sumere ferrum* Puteaneus & multi alii. Scribe præterea, *Nec tamen indigner.* Heinſius.

373. *Contenderit.*] Certaverit. *De te.*] Propter te.

375. *Tu modo.*] Id eſt, tantummodo. *Egreſſa hinc.*] Domo Menelai, & Lacedæmone.

376. *Exige.*] Repoſce. *Pacta.*] Promiſſa tibi à me. *Cum fide plena.*] Id eſt, pleniſſime, & ſine fraude, vel ſine dubitatione. *Hubertus.*

EPISTOLA XVII.

ARGUMENTUM.

Helena, lecta Paridis epiſtola quaſi offenſa, primum objurgat eum. Deinde, ut pudorem tutetur, Paridis ſuaſiones infringere conatur; ita tamen, ne omnino illius amorem negligere videatur. Et ſic aperte oſtendit muliebre ingenium varium eſſe, atque mutabile: juxta illud Ovidii in Arte amandi: Forſitan & primo veniet tibi littera triſtis, Quæque roget, ne ſe ſollicitare velis. Quod roget illa, timet: quod non rogat, optat ut inſtes. *Poſtremo, Paridis voluptatem expletura, ut honeſtius, ita tutius viſum eſt, ſi quid ſit, non litteris mandare, ſed per Clymenen & Æthram, ſocias fidiſſimas agere. Idque cum feciſſent, rebus compoſitis, unà Trojam abierunt. Multi hanc epiſtolam non eſſe Ovidii contendunt, ſed Sabini.*

HELENA PARIDI.

NUnc oculos tua cum violarit epiſtola noſtros;
Non reſcribendi gloria viſa levis.
Auſus es hoſpitii temeratis advena ſacris
Legitimam nuptæ ſollicitare fidem?
Scilicet idcirco ventoſa per æquora vectum
Excepit portu Tænaris ora ſuo?
Nec tibi diverſâ quamvis è gente venires,
Oppoſitas habuit regia noſtra fores;
Eſſet ut officii merces injuria tanti?
Qui ſic intrabas, hoſpes an hoſtis eras?
Nec dubito, quin hæc, cum ſit tam juſta, vocetur
Ruſtica judicio noſtra querela tuo.
Ruſtica ſim ſane; dum non oblita pudoris:
Dumque tenor vitæ ſit ſine labe meæ.
Si non eſt ficto vultus mihi triſtis in ore;

Nec

PUteaneus margini adſcriptos habet hos verſus initio Epiſtolæ,

Si mihi quæ legi, Pari, non legiſſe liceret,
Servarem numeros, ſicut & ante, probæ. Heinſius.

1. *Cum tua epiſtola.*] Qua conatus es alienare me ab amore mariti, & ad tuum ſollicitare. *Violarit.*] Læſerit.

2. *Non reſcribendi.*] Gloria reſcribendi eſt viſa mihi non levis, id eſt, non parva: id eſt, putavi magnam gloriam mihi fore, reſcribere tibi: quia affeciſti me magna injuria.

3. *Hoſpitii: ſacris.*] Æſchyl. Agamemn. vſ. 394.

Ἠσχυνε ξενίαν τράπεζαν κλοπαῖς γυναικός.

Temeratis.] Violatis. *Hub. Sacris temeratis.*] Hoſpitalitatis jura exprimit, quæ ſub Jovis tutela ſunt. Veteres quamprimum hoſpites excipiebant, Jovi & diis aliis ſacra facere conſueverunt.

4. *Sollicitare.*] Adulterio interpellare. *Fidem legitimam.*] Lege & conjugii ſponſione firmatam. *Ant.*

6. *Ora Tænaris.*] Portus Laconicus ad Tænaron promontorium.

7. *Quamvis à gente venires.*] *è gente* meliores. *Heinſius.*

8. *Oppoſitas fores.*] Clauſum hoſpitium.

9. *Eſſet merces.*] Id eſt, remuneratio & præmium. *Tanti officii.*] Id eſt, Beneficii accepti à nobis.

10. *Sic.*] Ea intentione, ut mihi injuriam faceres, & me abduceres. *An.*] Quaſi.

11. *Nec dubito.*] Id eſt, ſcio, licet juſte de te conquerar, judicabis me tamen ruſticam, & rudem quæ conquerar.

13. *Sim.*] Concedentis eſt. *Dum.*] Pro dummodo. *Hubertus.*

14. *Tenor.*] Continens vivendi ratio. *Sine labe.*] Culpæ offenſa, aut nota infamiæ. *Ant.*

15. *Si non.*] Reſpondet ei parti, quam dixit: *Vultu non cætera duro Perlege, ſed forma conveniente tua.*

16. *Nec*

Nec ſedeo duris torva ſuperciliis;
Fama tamen clara eſt: & adhuc ſine crimine luſi:
Et laudem de me nullus adulter habet.
Quo magis admiror, quæ ſit fiducia cœpto;
Spemque tori dederit quæ tibi cauſa mei.
An, quia vim nobis Neptunius attulit heros:
Rapta ſemel, videor bis quoque digna rapi?
Crimen erat noſtrum, ſi delinita fuiſſem.
Cum ſim rapta, meum quid niſi nolle fuit?
Non tamen è facto fructum tulit ille petitum:
Excepto redii paſſa timore nihil.
Oſcula luctanti tantummodo pauca protervus
Abſtulit: ulterius nil habet ille mei.
Quæ tua nequitia eſt, non his contenta fuiſſet.
Dî melius! ſimilis non fuit ille tui.
Reddidit intactam; minuitque modeſtia crimen:

Et

16. *Nec ſedeo.*] *Videor* Puteaneus pro diverſa lectione & ſex alii. quod placet. nam *ſedere* quem hic locum habeat non video. Idem *vixi* pro *luſi* diverſa itidem lectione ſequenti verſu. ut & alii multi. ſed *luſi* præſtat. quod verbum eſt amatorium, ut dicemus alibi. ita Græci ſuis *παιδίζειν* & *ἀφροδισιάζειν* utuntur. Ipſa Helene mox,

Lude ſed occulte.

In Amoribus,

Ludunt formoſa: caſta eſt quam nemo rogavit.

Propertius de Thaïde,

In qua populus luſit Erichtonius. Heinſ. *Torva.*] Terribilis. *Supercilia.*] Quibus oſtenditur ſeveritas, & ſuperbia.

17. *Luſi.*] Id eſt, fui læta, & jocata ſum: ſalva tamen pudicitia mea. *Luſi.*] Sic Ter. Eunuch.

—— *& quia conſimilem luſerat*
Iam olim ille ludum.

18. *Laudem de me.*] Ut poſſit ſe jactare de concubitu meo.

21. *Vim nobis Neptunius intulit heros.*] *Attulit* Puteaneus cum prima editione & Scriptis plurimis. Art. Am. lib. 1. ex codicibus ſcriptis:

Vim paſſa eſt Phœbe, vis eſt allata ſorori.

Cicer. Philipp. 11. *Ut illa (credo) nefaria ſenatus conſulta fierent, vim adferebant Senatui.* Æmilius Probus vita Dionis, *Nam celeri rumore delato Dioni vim allatam multi concurrerant.* ſic & *adferre ſibi manum*, quod *inferre* alii. Petronius, *ſicut eram ſine gladio in lectulum decidi, & attuliſſem mihi damnatas manus.* quomodo & Probus vita Timoleontis. *Heinſ.* *Neptunius heros.*] Id eſt, Theſeus nepos Neptuni. *Attulit vim.*] Qui me rapuit per vim.

23. *Delinita.*] Id eſt, Blanditiis captata, & illecta. *Erat noſtrum crimen.*] Id eſt, fuiſſet mea culpa.

24. *Rapta.*] Violenter abducta. *Quid fuit meum.*] Id eſt, quid potuit imputari mihi. *Niſi nolle.*] Id eſt, quód nolui, & voluntas mea non adfuit.

25. *E facto.*] Id eſt, ex rapina. *Petitum.*] Deſideratum.

30. *Dî melius.*] Voluerunt & conſuluerunt mihi. *Similis tui.*] Ita protervus & libidinoſus ut tu es.

31. *Reddidit intactam.*] Nec defuerunt

tamen,

Et juvenem facti pœnituiſſe patet.
Theſea pœnituit, Paris ut ſuccederet illi;
Ne quando nomen non ſit in ore meum?
Nec tamen iraſcor: (quis enim ſuccenſet amanti?)
Si modo, quem præfers, non ſimulatur amor.
Hoc quoque enim dubito. non quod fiducia deſit,
Aut mea ſit facies non bene nota mihi:
Sed quia credulitas damno ſolet eſſe puellis;
Verbaque dicuntur veſtra carere fide.
At peccant aliæ; matronaque rara pudica eſt.
Quid prohibet raris nomen ineſſe meum?
Nam mea quod viſa eſt tibi mater idonea; cujus
Exemplo flecti me quoque poſſe putes:
Matris in admiſſo falſa ſub imagine luſæ

Error

tamen, qui Iphigeniam ex Helenæ Theſeique concubitu fuiſſe prognatam aſſeverarint. Vide Antoninum Liberalem Metamorphoſ. XXVII. & Pauſaniam in Corinthiacis. *Heinſius. Modeſtia.*] Ipſius Theſei. *Minuitque crimen.*] Culpam rapinæ.

33. *Theſea pœnituit.*] Interrogative legendum eſt, quaſi dicat, an ideo pœnituit, ut tu poſtea me raperes. *Hub.*

34. *Ne quando nomen.*] Ut ſemper ſiniſtro rumore in hominum ore verſer. *Ant. Nomen non ſit in ore meum.*] Scilicet populi. *Heinſ.*

35. *Nec tamen iraſcor.*] Ecce more muliebri jam incipit conciliari Paridi, & ei blandiri. *Quis.*] Niſi ſtultus & ſtulta. *Quis enim ſuccenſet amanti.*] *Iraſcetur* Scriverianus. Lego *iraſcatur*, venuſta repetitione, de quo Ep. VI. v. 29. Statius Sylv. lib. IV. ad Julium Menecratem,

Iraſcorque etiam, quantum iraſcuntur amantes. Heinſius.

36. *Præfers.*] Oſtendis. *Non ſimulatur.*] Id eſt, non eſt fictus.

39. *Credulitas.*] Facile credere. Multæ enim propter hoc ſæpe decipiuntur. *Carere fide.*] Terent. *Fidelem haud ferme mulieri invenias virum.*

41. *At peccant.*] Qui dixerat. *Lis eſt cum forma magna pudicitiæ:* dicit ſe velle eſſe inter raras, id eſt, inter eas, quæ ſervant pudicitiam.

42. *Quis prohibet.*] *Qui*, Puteaneus. Scribe, *Quid prohibet.* vide Notas Ep. X. v. 88. *Heinſ.*

43. *Nam mea.*] Quia Paris dixerat, *Hæc tibi nempe patrem furta dedere Iovem:* ad hoc reſpondet, matrem poſſe excuſari, quia decepta ſit: ſe vero nullam poſſe habere excuſationem imprudentiæ. *Hubert. Idonea.*] Apta, digna. Ter. Andr. 4. 5.

Adeon, videmur vobis eſſe idonei,
In quibus ſic illudatis.

Plaut. Aulul. 2. 2. v. 74.

Video hercle ego te me arbitrari, Euclio, hominem idoneum,
——*Quem ſenecta ætate ludos facies, haud merito meo.*

Et Ter. Heaut. 4. 3.

——*dignam me putas, quam illudas.*

45. *Falſa ſub imagine.*] Falſa forma, ſpecie.

——*pulcraque Deum ſub imagine ponit.*

Metam. 2. verſ. 806. Et Virgil. 7. Æneid.

——*curvam ſervans ſub imagine falcem.*

Vide Clariſſ. Gronov. Obſervat. lib. 2. c. 15.

Error ineſt: pluma tectus adulter erat.
Nil ego, ſi peccem, poſſim neſciſſe, nec ullus
Error, qui facti crimen obumbret, erit.
Illa bene erravit, vitiumque auctore redemit.
Felix in culpa quo Jove dicar ego?
Quod genus & proavos, & regia nomina jactas:
Clara ſatis domus hæc nobilitate ſua.
Jupiter ut ſoceri proavus taceatur, & omne
Tantalidæ Pelopis Tyndareique decus;
Dat mihi Leda Jovem cycno decepta parentem;
Quæ falſam gremio credula fovit avem.
I nunc, & Phrygiæ latè primordia gentis,
Cumque ſuo Priamum Laomedonte refer.
Quos ego ſuſpicio. ſed, qui tibi gloria magna eſt
Quintus, is à noſtro nomine primus erit.

Sceptra

c. 15. *Sub falſa imagine.*] A Jove, qui falſo ſe cygnum ſimulavit.

47. *Nil ego, ſi peccem, poſſum neſciſſe.*] *Poſſim* duo codices. *poſſem* Argentinus. *Heinſius.*

48. *Obumbret.*] Specioſo aliquo nomine prætexat culpam.

50. *Fœlix in culpa quo Iove dicar ego.*] Sententia eſt: Mater vitium ſuum excuſare poteſt magno nomine Jovis: ego vero, ſi peccem, quem Jovem habeam, quem prætendere poſſim culpæ meæ. *Fœlicem in culpa* vocat, quæ culpam ſuam defendere poſſit. *Micyl.*

51. *Et genus & proavos.*] *Quod genus* ſcribe ex codicibus ſex aut ſeptem, quo alii plures alludunt, in quibus *Quid genus.* Noſter Met. IX.

Nam quod te jactas Alcmena matre creatum,
Iupiter aut falſus pater eſt, aut crimine verus.

& infra hac eadem Epiſtola,

Quod bene te jactas & fortia facta recenſes,
A verbis facies diſſidet illa ſuis.

quomodo illic ex fide optimorum codicum ſcribendum. Lib. IV. Pont. El. 11. ex ſcriptis exemplaribus,

Scylla feris trunco quod latrat ab inguine monſtris,
Heniochæ nautis plus nocuere rates.

Heinſius.

52. *Domus hæc.*] Quæ te hoſpitio ſuſcepit, quam tu contemnere videris. *Nobilitate.*] Antiquitate generis.

53. *Proavus ſoceri.*] Id eſt, Atrei. Diximus ſupra.

54. *Tyndareique genus.*] *Decus* Puteaneus. pro diverſâ lectione. quod probum eſt. nam *genus* paulo ante præceſſerat. *Heinſius.*

57. *I nunc.*] Quaſi dicat, fruſtra jactas genus tuum.

58. *Priamo Laomedonta.*] *Priamum Laomedonte* Puteaneus & Leidenſis. Sequenti verſu Τὸ *eſt* Gronovianus non agnoſcit, ut omnia referantur ad Τὸ *erit.* *Heinſius.*

59. *Suſpicio.*] Veneror. *Sed qui tibi gloria &c.*] Sed is quo tu potiſſimum gloriaris.

60. *A noſtro ſanguine primus erit.*] *Nomine* Puteaneus & multi alii. quod verum eſt. nomen pro gente. qua de re non

Sceptra tuæ quamvis rear eſſe potentia Trojæ,
Non tamen hæc illis eſſe minora puto.
Si jam divitiis locus hic numeroque virorum
Vincitur: at certe barbara terra tua eſt.
Munera tanta quidem promittit epiſtola dives.
Ut poſſint ipſas illa movere Deas.
Sed ſi jam fines vellem tranſire pudoris;
Tu melior culpæ cauſa futurus eras.
Aut ego perpetuo famam ſine labe tenebo;
Aut ego te potius quam tua dona ſequar.
Utque ea non ſperno; ſic acceptiſſima ſemper

Mu-

nonnihil jam dictum eſt ad Epiſt. 51. v. 50. ſic apud Virgilium lib. III. Georg.

—— demiſſaque ab Iove gentis
Nomina Troſque parens & Troia Cynthius auctor.

Idem eodem libro,

Neptunique ipſa deducat origine nomen.

Quomodo in veterrimo Pierii Valeriani codice legebatur. Vulgati *gentem.* & lib. XII.

Ille Talon Tanaimque neci fortemque Cethegum
Tres uno congreſſus, & mæſtum mittit Onyten
Nomen Echionium.

ubi vetuſtiſſimus noſter Mediceus *Nomine.* quanquam & *nomen* recte ſe habet: ut ſit Græciſmus, quomodo apud noſtrum in Faſtis *Grajus uterque genus*, pro genere. *Heinſius.*

61. *Sceptra.*] Reſpondet ad id quod dixerat: *Sceptra parens Aſiæ, qua nulla potentior ora eſt*, &c. *Potentia Trojæ.*] *Terra* vel *Trojæ* Puteaneus. *Heinſius.*

62. *Hæc.*] Noſtra Græcia. *Hub.*

65. *Epiſtola dives.*] Quæ divitias pollicetur.

67. *Fines pudoris.*] Quibus terminatur honeſtum. Quanto præclarius Penelope de ſuo Ulyſſe, quem abſentem caſtè expectabat; Odyſſ. Σ. v. 253.

Εἰ κεῖνός γ' ἐλθὼν τὸν ἐμὸν βίον ἀμφιπολεύοι,
Μεῖζόν κε κλέος εἴη ἐμὸν, καὶ κάλλιον οὕτω.

68. *Tu major culpæ cauſa.*] *Tu melior* Puteaneus & alii quidam. ſic alibi,

Cauſa mea eſt melior. Heinſius.

Tu melior cauſa.] Tua cauſa, non ob divitias flecterer.

71. *Sic acceptiſſima ſemper Munera ſunt.*] *Acceptiſſima quondam* Gottorphianus. eleganter mehercules. pro quandoque, aliquando, nonnunquam. ut in illis Maronis,

Quondam etiam victis redit in præcordia virtus.

Idem Virgilius,

Qualis in Euboico Bajarum littore quondam
Saxea pila cadit.

& in Georgicis lib. III.

Ut quondam in ſtipulis magnus ſine viribus ignis
Incaſſum furit.

lib. IV.

Frigidus ut quondam ſilvis immurmurat Auſter.

Noſter lib. I. Art. Amat.

Scilicet ut pudor eſt quondam cepiſſe priorem,
Sic alio gratum eſt incipiente pati.

Ita veteres libri. lib. II. Triſt. ut legendum puto ex veſtigiis membranarum,

Ipſa ſuo quondam pondere tecta ruunt.

Faſt. II.

Sed

Munera ſunt, auctor quæ pretioſa facit.
Plus multo eſt, quod amas; quod ſum tibi cauſa laboris
Quod per tam longas ſpes tua venit aquas.
Illa quoque, appoſita quæ nunc facis, improbe, menſa,
(Quamvis experiar diſſimulare) noto.
Cum modo me ſpectas oculis, laſcive, protervis;
Quos vix inſtantes lumina noſtra ferunt:
Et modo ſuſpiras: modo pocula proxima nobis
Sumis; quaque bibi, tu quoque parte bibis.
Ah quoties digitis, quoties ego tecta notavi
Signa ſupercilio pæne loquente dari!
Et ſæpe extimui, ne vir meus illa videret:
Non ſatis occultis erubuique notis.

Sæpe

Sed tremit, ut quondam ſtabulis deprenſa relictis
Parva ſub infeſto cum jacet agna lupo.
Elegia in Mortem Druſi,
Liquitur, ut quondam Zephyris & ſolibus icta
Solvuntur teneræ vere tepente nives.
Met. lib. VIII.
——*ſic ruſtica quondam*
Fiſtula diſparibus paulatim ſurgit avenis.
lib. IX.
Ipſe cruor, gelido ceu quondam lamina candens
Tincta lacu ſtridet.
ita & *olim*. Faſt. III.
——*ut olim*
Amiſſo dubia Rege vagantur apes.
Plura loca ex aliis auctoribus poterant adduci, niſi hæc ſufficerent. *Heinſius*. *Auctor munera facit pretioſa.*] Sic Ter. Eunuch. 3. 1.
——*Læta eſt, non tam ipſo quidem*
Dono, quàm abs te datum eſſe: id verò ſerio
Triumphat.

73. *Plus multo quod amas.*] Magis tuo amore, quam divitiis ad amandum moveor.

74. *Spes tua.*] Quæ eſt, ut me abducas conjugem. *Per longas aquas.*] Ex Troja per Helleſpontum in Laconiam uſque.

75. *Illa quoque appoſita.*] Amoris ſigna, quæ Paris dederat, recenſet: ut à cauſa arguat, ſe allici poſſe ad amandum. *Improbe.*] Improbum dicimus, qui in petendo audacior. *Improbe.*] Utitur verbo mediæ ſignificationis: pro audaculo. Æneid. 12. —— *improbus advena.* Sic *improbus amor*. 4. Æneid. *Improbus anſer. Improbus anguis.*] Georg. *Labor improbus.* Georg. 1. pro indefeſſo, aſſiduo. Vide epiſt. 12. v. 57.

77. *Tu modo me ſpectas.*] Scripti plerique, *Cum modo me ſpectes.* Sed lege *Cum ſpectas.* alioquin ſequenti verſu *Suſpires* & *ſumas* & *bibas* quoque ſit emendandum. *Heinſius.*

78. *Inſtantes oculi.*] In me defixi: & quaſi procantes. Virgil. 1. Æneid.
——*Obtutuque hæret defixus in uno.*

79. *Et modo ſuſpiras.*] Nam ipſe dixit, *Sæpe dedi gemitus.*

82. *Supercilio pene loquente.*] Id eſt, ita declarante animum tuum, ac ſi locutus eſſes.

13 *Et ſæpe extimui.*] Malo *Ut ſæpe extimui!* Heinſius.

85. Exi-

Sæpe vel exiguo, vel longo murmure dixi,
  Nil pudet hunc. nec vox hæc mea falſa fuit.
Orbe quoque in menſæ legi ſub nomine noſtro,
  Quod deducta mero littera fecit, AMO.
Credere me tamen hoc oculo renuente negavi.
  Hei mihi! jam didici, ſic quoque poſſe loqui.
His ego blanditiis, ſi peccatura fuiſſem,
  Flecterer: his poterant pectora noſtra capi.
Eſt quoque (confiteor) facies tibi rara: poteſtque
  Velle ſub amplexus ire puella tuos.
Altera vel potius felix ſine crimine fiat,
  Quam cadat externo noſter amore pudor.
Diſce meo exemplo, formoſis poſſe carere.
  Eſt virtus placitis abſtinuiſſe bonis.
Quam multos credas juvenes optare, quod optas,
  Qui ſapiant? oculos an Paris unus habes?
Non tu plus cernis, ſed plus temerarius audes.
  Nec tibi plus cordis, ſed magis oris ineſt.

Tunc

85. *Exiguo murmure.*] Tenui & ſubmiſſâ voce, ne audirer. *Vel longo murmure dixi.*] *Vel nullo* Puteaneus. ſed nihil accedo. Faſt. IV.

Mira canam: longo tremuit cum murmure tellus.

alibi,

Et longum Getico murmur in ore fuit.

Heinſius.

86. *Hunc.*] Paridem.

87. *Nec vox fuit falſa.*] Id eſt, & vera dixi.

88. *Deducta.*] Expreſſa. Ovid.

Verba leges digitis, verba notata mero.

89. *Renuente.*] Nutu tibi reſpondente & negante.

90. *Sic quoque poſſe loqui.*] *Sic ego* Puteaneus & Regius. *Heinſius.*

91. *Si fuiſſem peccatura.*] Id eſt, ſi voluiſſem fallere fidem conjugii.

93. *Rara.*] Cui ſimilis vix alia reperiatur. *Ant.* *Eſt quoque.*] Reſpondet ad id, quod dixit: *Nec puto collatus forma Menelaus & armis, Iudice te, nobis anteferendus erit.*

95. *Altera ſed potius.*] *Vel potius* iidem. pro *vel altera*, quamvis altera & Tὸ *vel* miram habet hic ἔμφασιν. quaſi occulte innuat ſe invitâ alteram fore felicem. *Heinſius.* *Fœlix.*] Quæ habeat talem maritum, qualis tu es. *Altera.*] Quæ non ſit nupta.

67. *Meo exemplo.*] Quæ licet non habeam maritum pulchrum: tamen eo ſum contenta. *Hub.*

99. *Quam multos credis juvenes optaſſe, quod optas.*] *Credas* duo libri. bene. deinde *optare* eſt in ſcriptis pleriſque melioribus. *Heinſius.* *Quod optas.*] Multi proci conſpirant cum tuo deſiderio, & formam meam expetunt.

100. *Oculos an Paris unus habes.*] *An Pari ſolus habes* unus Vaticanus. *Heinſius.*

102. *Sed minus oris adeſt.*] *Magis oris* non pauci ex ſcriptis. ſic Triſt. lib. I.

——vel, ſi ſatis oris habebis,
OEdipodas facito Telegonoſque voces.

& Amor. lib. II. El. I.

Auſus

Tunc ego te vellem celeri veniſſe carina,
Cum mea virginitas mille petita procis.
Si te vidiſſem, primus de mille fuiſſes.
Judicio veniam vir dabit ipſe meo.
Ad poſſeſſa venis præceptaque gaudia ſerus.
Spes tua lenta fuit: quod petis, alter habet.
Ut tamen optarem fieri tibi Troïa conjux,
Invitam ſic me nec Menelaus habet.
Deſine molle, precor, verbis convellere pectus:
Neve mihi, quam te dicis amare, noce.
Sed ſine, quam tribuit ſortem Fortuna, tueri:
Nec ſpolium noſtri turpe pudoris habe.
At Venus hoc pacta eſt: & in altæ vallibus Idæ
Tres tibi ſe nudas exhibuere Deæ:

Una-

Auſus eram (memini) cœleſtia dicere bella,
Centimanumque Gygen; & ſatis oris erat.

ſed *os* pro pudore hic ſumitur diverſo nonnihil ſenſu. *ineſt* etiam duo codices: quatuor alii *habes*. Idem. *Cordis.*] Intellectus. *Minus oris.*] Minus verecundiæ.

107. *Ad poſſeſſa.*] Ad ea gaudia, quæ aliorum ſunt. *Præcepta.*] Occupata. *Præceptaque gaudia ſerus.*] *Præceptaque* Puteaneus aliique non pauci ex præſtantioribus. Elegia in Mortem Druſi,

Fingebas reducem, præceptaque mente fovebas
Gaudia.

noſter Met. XI. ut ſcripti quidam,

Phœbus anum ſimulat, præceptaque gaudia ſumit.

ſic & Faſtor. IV. ex optimis codicibus,

Toſta ſitit tellus præcipiturque ſeges.

Virgilius lib. X. ex longe veterrimo codice Mediceo,

Haud tamen audaci Turno fiducia ceſſit
Littora præcipere, & venientes pellere terrâ.

ſi lac præceperit æſtas apud eundem in Bucolicis. *Heinſ.* *Præceptaque gaudia.*] Jam ante percepta. Item, animo præoccupare.

Victoriam animo præceperant. Cæſ.
—— *Spe jam præcipit hoſtem.* Virgil.

109. *Ut tamen.*] Quamvis libenter fuiſſet ejus conjux, ſi veniſſet in tempore: tamen non eſt ſic invita & male cum Menelao, ut nunc optet eſſe conjux Paridis. *Fieri tua Troica conjux.*] *Troëa* Puteaneus. quatuor alii *Troïa.* bene. dictum Epiſtola I. veterrima editio & tres ſcripti *fieri tibi.* etiam probe. *Heinſius.*

110. *Non Menelaus.*] *Nec Menelaus* Puteaneus & ſex alii. *Idem.*

111. *Convellere.*] Commovere, labefactare. *Molle.*] Muliebre, & per conſequens mutabile.

113. *Fortuna tueri.*] Vel *natura* Puteaneus. quomodo & alii complures. *Heinſius.*

116. *Exhibuere Deæ.*] *Expoſuere* non minus eleganter Moreti alter. ut Art. Am. lib. III.

Nec tamen expoſitas menſa deprendas amator
Pyxidas.

mox *Tyndaridos* prior Moreti. ſic. *Æolidos* & ſimilia. Græco more. *Heinſius.*

118 *Tyn-*

Unaque cum regnum, belli daret altera laudem;
Tyndaridos conjux, tertia dixit, eris.
Credere vix equidem cæleſtia corpora poſſum
Arbitrio formam ſuppoſuiſſe tuo.
Utque ſit hoc verum; certe pars altera ficta eſt,
Judicii pretium qua data dicor ego.
Non eſt tanta mihi fiducia corporis, ut me
Maxima teſte Deâ dona fuiſſe putem.
Contenta eſt oculis hominum mea forma probari:
Laudatrix Venus eſt invidioſa mihi.
Sed nihil inficior: faveo quoque laudibus iſtis.
Nam mea vox quare, quod cupit, eſſe neget?
Nec tu ſuccenſe nimium mihi creditus ægre.
Tarda ſolet magnis rebus ineſſe fides.
Prima mea eſt igitur Veneri placuiſſe voluptas:
Proxima, me viſam præmia ſumma tibi:
Nec te Palladios, nec te Junonis honores
Auditis Helenæ præpoſuiſſe bonis.

Ergo

118. *Tyndaridos.*] Helenæ.

119. *Cæleſtia numina poſſum.*] *Corpora* ſcripti plerique, & primæ editiones. noſter Met. xv.

—— tantaſque videbor
In quantum verti cæleſtia corpora debent.

Pont. II. El. VIII.

Felices illi, qui non ſimulacra, ſed ipſos;
Quique deûm coram corpora vera vident.

Virgilius,

Hæc adeo ex illo mihi jam ſperanda fuerunt
Tempore, cum ferro cæleſtia corpora demens
Appetii.

Heinſius.

121. *Utque eſit hoc verum.*] Eſto, quod judicaris de illarum forma.

122. *Pretium judicii.*] Nego, Venerem præmium victoriæ tibi me propoſuiſſe. *Dicar ego.*] *Dicor* meliores. & *Non eſt tanta mihi fiducia* pro *mei* proximo verſu iidem. Val. Flaccus, lib. III.

—— Nec parva mihi fiducia gentis.

Heinſius.

123. *Fiducia corporis.*] Formæ.

127. *Sed nihil infirmo.*] Gloſſa Puteanei libri, *id eſt, vitupero.* libri multi *infirmor.* quomodo & Jureti Excerpta. *infirmo* Palatinus. an *inſimulo* ſcribendum? ut Epiſt. VI.

Criminibus falſis inſimulare virum.

& Amor. lib. II. El. VII.

Nunc temere inſimulas.

duo alii *offendo.* forte pro *offendor.* Unus Lovanienſis & Vaticanus cum Hafnienſi *inficior.* etiam concinne. *Heinſ. Faveo.*] Aſſentior & gratæ ſunt mihi tuæ laudes. *Ant.*

121. *Quod cupit eſſe.*] Scil. pulchra.

129. *Nec tu.*] Quod judicio Veneris ego ſim exiſtimata pulcherrima.

134. *Auditis Helenes.*] *Helenæ* ſcripti & veteres editiones. *Heinſ. Bonis auditis Helena.*] Id eſt, Pulchritudini meæ, quam nunquam videras.

135. *Ego*

Ergo ego ſum virtus? ego ſum tibi nobile regnum?
Ferrea ſim, ſi non hoc ego pectus amem.
Ferrea, crede mihi, non ſum: ſed amare repugno
Illum, quem fieri vix puto poſſe meum.
Quid bibulum curvo proſcindere littus aratro,
Spemque ſequi coner, quam locus ipſe neget?
Sum rudis ad Veneris furtum: nullâque fidelem
(Dî mihi ſunt teſtes) luſimus arte virum.
Nunc quoque, quod tacito mando mea verba libello,
Fungitur officio littera noſtra novo.
Felices, quibus uſus adeſt! ego neſcia rerum
Difficilem culpæ ſuſpicor eſſe viam.
Ipſe malo metus eſt. jam nunc confundor, & omnes
In noſtris oculos vultibus eſſe reor.
Nec reor hoc falsò. ſenſi mala murmura vulgi:

Et

135. *Ego ſum virtus, &c.*] Me pro virtute, me pro regno, quod à Junone promittebatur, accepiſti.

136. *Ferrea.*] Dura, inhumana. *Si non amem hoc pectus.*] Id eſt, talem animum tuum. *Hub.*

136. *Sed amare recuſo.*] Puteaneus & reliqui majori ex parte *repugno.* Spartianus in Caracalla, *Severus dicitur animo voluiſſe ut & hanc occideret, niſi repugnaſſent præfecti ejus & viri graves.* ſic contra, *Vivere pugno* Epiſtola Laodamiæ. Faſt. II.

Et ſolida ramos figere pugnat humo.

In Ibide,

Naufragii tabulas pugnat habere mei.

Rem. Am.

Pugnat in adverſas ire natator aquas.

Met. V.

Nititur ille quidem, pugnatque reſurgere ſæpe.

Quicquid turbant veteres libri iis locis. Adi Notas Faſt. III. v. 307. *Heinſ.*

138. *Vix puto.*] Dubio ſermone uſa eſt, ne omnino amantem excludere videretur, demum in illius ſententiam conceſſura. *Ant.*

140. *Locus ipſe negat.*] *Neget* duo ſcripti. & mox *ſint teſtes* plurimi, non *ſunt.* Similis diverſitas Met. IX.

——— *omnia feci*
(Sunt mihi Di teſtes) ut tandem ſanior eſſem. *Heinſius.*

Quam locus ipſe neget?] Nulla enim ſpes ſegetis à bibulo littore. Virgil. 4. Æneid.

——— *Cui littus arandum.*

Sic etiam video exiguam ſpem, nec commodum amoris tui exitum.

141. *Veneris furtum.*] Vide Epiſtol. Leandri v. 54.

142. *Luſimus.*] Decepimus.

143. *Nunc quoque.*] Dicit ſe nunquam ante ſcripſiſſe ad alium. *Tacito libello.*] Secretæ epiſtolæ. *Novo.*] Inuſitato.

145. *Uſus.*] Id eſt, Experientia, & exercitatio. *Neſcia.*] Imperita.

147. *Ipſe metus eſt malo.*] Id eſt, Timor jam nocet mihi. *Iam nunc.*] Antequam peccem.

148. *Omnes oculos eſſe in noſtris vultibus.*] Et dicere: Hæc eſt, quæ maritum decepit, quæ eſt adultera.

149. *Mala murmura.*] Rumorem lævium. Etiam pro ſecundo fremitu Virgil. 5.

——— *magnoque virûm ſe murmure tollit.*

Q 151. *Niſi*

Et quaſdam voces rettulit Æthra mihi.
At tu diſſimula: niſi ſi deſiſtere mavis.
Sed cur deſiſtas? diſſimulare potes.
Lude, ſed occulte. major, non maxima nobis
Eſt data libertas, quod Menelaus abeſt.
Ille quidem procul eſt, ita re cogente, profectus.
Magna fuit ſubitæ juſtaque cauſa viæ.
Aut mihi ſic viſum eſt. ego, cum dubitaret an iret,
Quamprimum, dixi, fac rediturus eas.
Omine lætatus dedit oſcula: Reſque, domuſque,
Et tibi ſit curæ Troïcus hoſpes, ait.
Vix tenui riſum. quem dum compeſcere luctor,
Nil illi potui dicere, præter, Erit.
Vela quidem Creten ventis dedit ille ſecundis.
Sed tu non ideo cuncta licere puta.
Sic meus hinc vir abeſt, ut me cuſtodiat abſens.
An neſcis longas Regibus eſſe manus?
Fama quoque eſt oneri. nam quo conſtantius ore

Lau-

151. *Niſi ſi deſiſtere mavis.*] Libri veteres magna ex parte *niſi tu.* alii, *niſi te*, *ſi non*, *niſi me*, *niſi jam.* & ſimilia. At Puteaneus vulgatis accedit. recte. Vide Notas ad Epiſt. IV. ✡ſ. 111. *Heinſ.*

153. *Non maxima.*] Quoniam quamvis abſit, non tamen omnia audere licet, Cuſtodem ſibi appoſitum ſignificat. *Ant.*

156. *Magna cauſa.*] Ea erat, ut dividerentur in Creta Atrei bona.

157. *At mihi ſic juſſum eſt.*] *At mihi ſic viſum eſt* plerique ſcripti. Puteaneus & Leidenſis, *Aut mihi ſic viſum eſt.* Vere, quod & Douſæ arridebat. ſimile mendum inſedit codices Valerii Flacci libro I. quod miror viris eruditis non animadverſum,

At quibus arvorum ſtudium atque inſontis aratri,
Hos ſtimulant, magnaque ratem per luſtra viaſque
Viſi laude canunt manifeſto in lumine Fauni.

ſic ſcribe. Perperam *juſſi* nunc circumfertur. Virgiliana illa reſpexit ex lib. IV. —— *ipſe deum manifeſto in lumine vidi.* Heinſius.

160. *Et tibi ſit curæ.*] *Sint* unus Farneſianus. puto etiam *Troïus hoſpes.* vide Notas ad Ep. I. *Idem. Sit tibi cura.*] Et hoc eſt, quod dixit, *Curam pro nobis hoſpitis uxor agas.*

164. *Sed tu non ideo.*] *Adeo* Puteaneus. *Heinſius.*

166. *An neſcis longas regibus eſſe manus.*] Parœmium Græcum, Μακραὶ τυράννων χεῖρες. vide Apoſtolium. *Idem.*

167. *Fama quoque.*] Dicit ſe etiam terreri metu infamiæ: ne dicatur adultera, quod derelicto marito legitimo, ſecuta ſit amatorem. *Eſt oneri.*] Id eſt, Affert onus & difficultatem. *Veſtro ore.*] Id eſt, Verbis omnium virorum. *Juſtius eo.*] Quanto enim aliqua mulier magis laudatur, tanto magis de ea timendum eſt. *Hub.*

169. *Qua*

Laudamur veſtro, juſtius ille timet.
Quæ juvat, ut nunc eſt, eadem mihi gloria damno eſt:
Et melius famæ verba dediſſe foret.
Nec, quod abeſt, hic me tecum mirare relictam:
Moribus & vitæ credidit ille meæ.
De facie metuit, vitæ confidit: & illum
Securum probitas, forma timere facit.
Tempora ne pereant ultro data præcipis; utque
Simplicis utamur commoditate viri.
Et libet, & timeo; nec adhuc exacta voluntas
Eſt ſatis. in dubio pectora noſtra labant.
Et vir abeſt nobis; & tu ſine conjuge dormis;
Inque vicem tua me, te mea forma capit:
Et longæ noctes: & jam ſermone coïmus:
Et tu (me miſeram!) blandus: & una domus.

Et

169. *Quæ juvat.*] Latenter inquit, quod libenter peccaret, ſi auderet. *Nunc eſt.*] Id eſt, Honeſta, ut nunc eſt. *Eſt mihi damno.*] Quia injicit mihi ruborem faciendi quod à me petis.

170. *Et melius foret.*] Id eſt, Utilius mihi eſſet. *Dediſſe verba famæ.*] Id eſt, Decepiſſe ipſam famam: & me non eſſe talem, qualem fama prædicat. *Verba dediſſe fuit.*] Nonnulli *foret.* Heinſ.

173. *De facie metuit.*] Id eſt, Pulchritudo mea facit illum ſuſpicari de me: ſed vita cognita honeſta jubet confidere.

175. *Tempora ne pereant.*] Ad id quod dixerat Paris: *Cogimur ipſius commoditate frui.* Hub. *Præcipis.*] Suades ob temporis opportunitatem. *Ant.*

177. *Exacta voluntas.*] Plerique *voluptas* cum Pureaneo. fruſtra. *Heinſius.*

178. *In dubio pectora noſtra labant.*] *In bivio* videtur ſcripſiſſe Ovidius. Remedio Amoris,

Ut tuus in bivio diſtineatur Amor.

Val. Flaccus libro v. ỽſ. 394.

Quem petis Æeten: genitor meus: ipſaque juxta
Mœnia. & ut bivios poſſis diſcernere calles,
Hac adeo duce carpe viam.

ita totus locus caſtigandus. Nam Carrionis liber *vivos calles.* Vulgati *veros.* Feſtus Avienus Orbis deſcriptione,

Hac Aſiæ dixere fores: hiat ore quod illo
Porta, quaſi & longas bivium diſcedat in oras.

Ita & illic ex veteri codice ſcribendum. Sic *portarum in bivio* apud Statium Thebaidos 1. & *biviæ fauces* Virgilio. Videtur autem adagium hoc Ovidianum alludere ad bivium Pythagoricæ literæ vitam humanam complexum. quo & reſpexit Perſius iſtis,

Cumque iter ambiguum eſt, & vitæ neſcius error,
Diducit trepidas ramoſa in compita mentes.

Heinſius.

179. *Et vir abeſt.*] Commoditates repetit ex ſententia Paridis: ut facile oſtendat, ſe ituram in ejus ſententiam, *Ant.* *Abeſt nobis.*] Similem elegantiam ſæpe in Comicis invenies. *Ubi nobis Æſchinus ſiet.* Ter. & alibi.

180. *Invicem.*] Viciſſim: id eſt, Tu me amas, & ego te.

 183. *Et*

Et pereā, ſi non invitant omnia culpam.
  Neſcio quo tardor ſed tamen ipſa metu.
Quod male perſuades, utinam bene cogere poſſis!
  Vi mea ruſticitas excutienda fuit.
Utilis interdum eſt ipſis injuria paſſis.
  Sic certe felix eſſe coacta velim.
Dum novus eſt, potius cœpto pugnemus amori:
  Flamma recens parva ſparſa reſedit aqua.
Certus in hoſpitibus non eſt amor. errat, ut ipſi:
  Cumque nihil ſperes firmius eſſe, fuit.
Hypſipyle teſtis, teſtis Minoïa virgo eſt;
  In non exhibitis utraque queſta toris.

Tu

183. *Et pereā, ſi non invitent.*] *Invitant* ſcripti. præterea Gronovianus *Ut pereā.* quomodo Catullus,

Iupiter ut Chalybon omne genus pereat.

& Claudianus,

Ut pereat, quicunque tuis conflixerit armis? Heinſius.

185. *Quod male perſuades.*] *Bene* Argentinus, non *male.* ut jam ſe quodammodo perſuaſam eſſe agnoſcat. *Idem.* *Perſuades.*] Tua epiſtola, & rationibus adſcriptis. *Hub.* *Male.*] Non honeſte, vel vix. *Bene.*] Honeſtatis ſpecie.

186. *Sic mea ruſticitas excutienda foret.*] Puteaneus *Vimea.* & *fuit.* Barberinianus & Argentinus, *Ut fuit.* Scripti plerique *Ut foret.* Adde unam literam Puteaneæ lectioni, & habebis veram ſcripturam hoc modo.

Vi mea ruſticitas excutienda fuit.

Simile mendum ablatum eſt mea opera ex lib. VI. Met. ſub finem. Ubi Boreas,

Apta mihi vis eſt, vi triſtia nubila pello,
Vi freta concutio, nodoſaque robora verto,
Induroque nives, & terras grandine pulſo.

Ita enim iſte locus conſtituendus, qui vulgo mendoſiſſimus circumfertur: vide quæ illic notamus. *Heinſ.* *Ruſticitas.*] Timiditas, & in amore difficultas.

187. *Utilis.*] Quoniam culpam diluere poſſunt. *Ant.*

188. *Ego velim coacta eſſe fœlix.*] Id eſt, Cogerer habere ea bona, quæ mihi promittis, & per te mihi contingere poſſunt. *Fœlix ipſa coacta forem.*] *Fœlix eſſe* primæ editiones & ſcripti plerique. *Heinſius.*

182. *Dum novus eſt.*] Nunc hortatur, ut potius deſiſtat ab amore, dum nondum eſt vehementer auctus.

190. *Sparſa reſedit aqua.*] *Reſidit* puto. *Heinſius.*

192. *Cumque nihil ſperes firmius eſſe, fugit.*] *Fuit* Puteaneus argute. ut *fuit* τῷ *eſſe* opponatur, præteritum præſenti. lib. III. Artis ex veteri codice,

Simplicitas rudis illa fuit. nunc aurea Roma
Edomiti magnas poſſidet orbis opes.

Tibullus:

Sive erimus, ſeu nos fata fuiſſe volent.

eſſe pro *vivere*, *fuiſſe* pro *vixiſſe.* Auctor Elegiæ in obitum Mæcenatis,

Mollibus ex oculis aliquis tibi decidet humor,
Cum dicar ſubita voce fuiſſe tibi.

Idem.

193. *Minoïa virgo.*] Ariadna filia Minois. *Hub.* *Hypſipyle teſtis.*] Jaſon Hypſipylen reliquit, Theſeus Ariadnam. *Ant.*

194. *In non exhibitis utraque juncta thoris.*] Excerpta Scaligeri & quatuor ex noſtris *utraque pacta.* nonnulli *victa.*

vel.

Tu quoque dilectam multos, infide, per annos
Diceris Oenonen deſtituiſſe tuam.
Nec tamen ipſe negas; & nobis omnia de te
Quærere, ſi neſcis, maxima cura fuit.
Adde quod, ut cupias conſtans in amore manere.
Non potes. expediunt jam tua vela Phryges.
Dum loqueris mecum, dum nox ſperata paratur,
Qui ferat in patriam, jam tibi ventus erit.
Curſibus in mediis novitatis plena relinques

Gau-

vel, *juxta*, *luſa*, *juſta*, *puſta*. Puteaneus, Argentinus & quatuor alii, *utraque juſta.* proxime ad verum. Scribendum nempe, *utraque queſta.* vide Notas Epiſtola XIV. vſ. 91. *queſta* quomodo Arte Amat.

Quodque prius queſta eſt, ipſe querare facit.

ſimilitudo inter ultimam præcedentis vocis ſyllabam, & primam proxime ſequentis, frequentiſſimam errori librariis occaſionem dedit. ſic apud Tibullum emendavimus locum inſignem lib. III. El. III.

Aut ſi fata negant reditum triſteſque ſorores
Stamina quæ ducunt, quæque futura canunt.

ſcriptum nempe fuerat *futura nunc* abſorpta priore ſyllaba poſterioris verbi, pro *futura canunt.* hinc *neunt* barbarum iſtud enatum, quo ne Accius quidem Pacuviuſque, credo, forent uſi. Viros tamen maximos approbatores invenit, Scaligerum præcipue. At Parcæ non lanificæ tantum, ſed & fatidicæ, quales Catullus Thetidis epithalamio eas induxit, apud quem,

Veridicos Parcæ cœperunt edere cantus.

& paulo poſt,

Talia præfantes quondam felicia Pelei
Carmina divino cecinerunt omine Parcæ.

Quæ unice Tibulliani loci reſtitutionem confirmant. plura illic ad rem, ſed & apud alios ſcriptores. *Heinſius.* *Non exhibitis.*] Innuptis nuptiis. Quam dederunt fidem, non præſtiterunt.

Nec ſe legitimos exhibuere viros.
Exhibita eſtque Thetis,
Et potitur votis.

Metam. XI. vſ. 265.

195. *Tu quoque.*] Qui mihi tot tantaque promittis.

196. *OEnonen deſeruiſſe tuam.*] *Deſtituiſſe* meliores libri. OEnone:

Nunc tibi conveniunt, quæ te per aperta ſequantur,
Æquora, legitimos deſtituantque viros.

Epiſt. Hypſipyles,

Utque ego deſtituor conjux materque duorum.

Ariadnes,

Deſtituor rapidis præda cibuſque feris.

Pont. I. El. v. quomodo & illic veteres libri,

At noſtram cuncti deſtituere fugam.

Ep. Paridis,

Orantis medias deſtituere preces.

ita & illic quidam codices. *Heinſius.* *Oenonem.*] Uxorem tuam, ut vidimus in epiſtola ipſius Oenones ad Paridem.

199. *Adde.*] Adducit aliam rationem: quia comites Paridis inſtabant, ut jamjam diſcederet.

200. *Expedient jam tua vela Phryges.*] *Expediunt* primæ editiones & ſcripti plerique. Lege,

Expediunt jam ſua vela Phryges.

Heinſius.

201. *Nox ſperata.*] Quia mecum futurus es.

203. *Curſibus in mediis.*] In medio, inquit,

Gaudia : cum ventis noſter abibit amor.
An ſequar, ut ſuades; laudataque Pergama viſam;
Pronurus & magni Laomedontis ero?
Non ita contemno volucris præconia Famæ,
Ut probris terras impleat illa meis.
Quid de me Sparte poterit, quid Achaïa tota,
Quid gentes Aſiæ, quid tua Troja loqui?
Quid Priamus de me, Priami quid ſentiet uxor;
Totque tui fratres, Dardanideſque nurus?
Tu quoque, quî poteris tibi me ſperare fidelem,
Et non exemplis anxius eſſe tuis?
Quicunque Iliacos intraverit advena portus,
Is tibi ſolliciti cauſa timoris erit.
Ipſe mihi quoties iratus, Adultera, dices!
Oblitus noſtro crimen ineſſe tuum.
Delicti fies idem reprehenſor & auctor.
Terra, precor, vultus obruat ante meos.

At

inquit, amotis gaudio. *Ant. Plena novitatis.*] Id eſt, tantummodo incepta.

204. *Abibit.*] Tecum : & oblivisceris mei.

206. *Pronurus.*] Nurus ad patrem mariti refertur, pronurus ad avum : ſicut nunc ad Laomedonta avum Paridis.

209. *Sparte.*] Lacedæmon. *Achaia.*] Peloponeſus, vel Græcia. *Quid poterit loqui de me.*] Niſi me eſſe adulteram.

211. *Priami quid ſentiet uxor.*] *Sentiat* tectius ſex libri. At Mentelianus cum excerptis Douſæ, *cenſeat.* vide Epiſt. v. ℣ſ. 95. *Heinſ.*

212. *Dardaniaque nurus.*] *Dardanideſque* meliores. dictum Epiſt. VIII. ℣ſ. 64. Faſt. I.

Et jam Dardanides tangent hæc littora puppes.

ſic veteres libri. Remed. Amor.

Argolides cuperent fugiſſe Caphareа puppes.

etiam ex Membranis. & Art. Amatoriæ lib. I.

Perſidas induxit Cecropidaſque rates.

Heinſius.

214. *Exemplis tuis.*] Quod Deiphobo deinde evenit. Virgil. 6. Æneid.

Scilicet id magnum ſperans fore munus amanti,
Et famam exſtingui veterum ſic poſſe malorum.

216. *Cauſa timoris.*] Quia putabis eum veniſſe eodem animo, quo tu huc veniſti.

218. *Oblitus noſtro, &c.*] Id eſt, oblitus, quod non pores maledicere mihi quin maledicas tibi ipſi. *Ineſſe.*] Conjunctum eſſe.

219. *Delicti fies idem.*] *Fies tu idem* Intimelianus codex. Eriges ſenſum, ſi ſcripſeris,

Delicti ut fias idem reprehenſor & auctor?

tanquam ſit cum indignatione quærentis. *Heinſius.*

220. *Terra precor.*] *Procul* Puteaneus & alii nonnulli. ſed perperam. *Idem.* *Terra obruat.*] Sic Dido, 4. Æneid. impie dejerat.

Sed mihi vel tellus optem prius, &c.

Obruat.] Eſt imprecatio muliebris.

223. *Tex-*

At fruar Iliacis opibus, cultuque beato:
  Donaque promiſſis uberiora feram.
Purpura nempe mihi, pretioſaque texta dabuntur:
  Congeſtoque auri pondere dives ero.
Da veniam faſſæ; non ſunt tua munera tanti.
  Neſcio quo tellus me tenet iſta modo.
Quis mihi, ſi lædar, Phrygiis ſuccurrat in oris?
  Unde petam fratres, unde parentis opem?
Omnia Medeæ fallax promiſit Iäſon:
  Pulſa eſt Æſoniâ num minus illa domo?
Non erat Æëtes, ad quem deſpecta rediret:
  Non Ipsêa parens, Chalciopeque ſoror.
Tale nihil timeo; ſed nec Medea timebat.
  Fallitur augurio ſpes bona ſæpe ſuo.
Omnibus invenies, quæ nunc jactantur in alto,
Na-

223. *Texta.*] Hoc vocabulum late patet præter communem ſignificationem. Virgil. 8.

—— *clypei non enarrabile textum.*

Et Stat. Thebaid. 5.

—— *ſqualentia texta*
Thoracum. ——

& alibi.

—— *clypei penetrabile textum.*

Et Lucret. 5.

—— *rerum tria texta.*

nempe cœlum, terra, maria.

225. *Tanti.*] Ut velim hinc diſcedere.

226. *Quo modo.*] Qua dulcedine. Quiſque enim patriæ conſuetudine tenetur. *Ant.* *Me tenet iſta modo.*] *Ipſa* Puteaneus, aliique haud pauci. *Heinſ.*

227. *Succurret in oris.*] *Succurrat* tres ſcripti. *Idem.*

228. *Unde petam fratris.*] *Fratres* meliora exemplaria. *Idem.*

230. *Non minus illa domo.*] *Num minus* Puteaneus. vide notas in Epiſt. XI. ỳſ. 19. *Idem.*

231. *Æëtes.*] Pater ejus.

232. *Non Ipsêa parens.*] Nemo quod ſciam veterum dat Ipſeam Medeæ matrem. Puteaneus à manu prima *Ipſia.* Alii *Yſſea*, *Yſea*, *Yexea*, *Impea*, *Illæa*, *Gipſea*, *Ipſaque*, *erat ipſa* vel *ipſe.* & ſimilia. Omnino ſcribendum eſt *Idya.* Heſiodus Theogonia,

Αἰήτης δ᾽ υἱὸς φαεσιμβρότου Ἠελίοιο
Κούρην Ὠκεανοῖο τελήεντος ποταμοῖο
Γῆμε, θεῶν βουλῇσιν, Ἰδυῖαν καλλιπάρηον.

Ita Apollonius quoque Rhodius, & Sophocles apud Scholiaſten Apollonii. Neque aliter eam vocant Apollodorus & Cicero libro III. de natura Deorum. etiam Hyginus Fab. XXV. apud eundem tamen initio operis Medea *Æeta & Clytia* filia dicitur. Sed *Idya* reponendum. Idyam Abſyrto matrem dat Tzetzes in Lycophronem, cum eum Apollonius ex Aſterodæâ concubinâ prognatum aſſeveret. Quanquam Diodorus Siculus lib. III. ex Hecate fratris filia Medeam & Chalciopen progenitas Æetæ adfirmet. *Heinſius.*

234. *Spes fallitur.*] Hinc Eurip. Supplic. ἐλπὶς γάρ ἐστι κάκιστον. v. 479.

 236. *In*

Navibus à portu lene fuiſſe fretum.
Fax quoque me terret : quam ſe peperiſſe cruentam
Ante diem partûs eſt tua viſa parens.
Et vatum timeo monitus : quos igne Pelaſgo
Ilion arſuram præmonuiſſe ferunt.
Utque favet Cytherêa tibi, quia vicit, habetque
Parta per arbitrium bina tropæa tuum;
Sic illas vereor; quæ, ſi tua gloria vera eſt,
Judice te cauſa non tenuere duæ.
Nec dubito, quin, te ſi proſequar, arma parentur.
Ibit per gladios (hei mihi!) noſter amor.
An fera Centauris indicere bella coëgit
Atracis Hæmonios Hippodamia viros?
Tu fore tam juſta lentum Menelaon in ira,
Et geminos fratres, Tyndareumqve putas?
Quod bene te jactas, & fortia facta recenſes,

A ver-

236. *In portu lene fuiſſe fretum.*] *A portu* ſcripti. *Heinſ. Lene.*] Tranquillum. *Ant.*

237. *Fax quoque.*] Dicit ſe etiam terreri ſomnio Hecubæ, quæ pridie quam pareret Paridem, ſomniaverat ſe parere facem : dicit ſe timere, ne incendium Trojanum ſubſequatur, ut vates prædicunt.

240. *Ilion arſurum.*] *Arſuram* Intimelianus. Vide notas Ep. 1. ✠ſ. 48. *Heinſius.*

242. *Bina tropæa.*] Junone & Pallade. *Hub.*

243. *Sic illas timeo.*] *Vereor* libri veteres. mox *proſequar* pro *perſequar* Puteaneus & alii. *Heinſius.*

243. *Nec dubito.*] Reſpondet ad id quod dixerat : *Nec tu rapta time, ne nos fera bella ſequantur, &c.*

248. *Atracis.*] Hippodamiam Atracis fluvii filiam intelligit, quam Pirithous Ixionis ex Dia filius duxit uxorem. Nuptiæ in Pelio Theſſaliæ monte geſtæ ſunt. Centauri qui aderant, cum fœminis vim paraſſent, Theſei Herculiſque viribus trucidati, & in fugam acti ſunt. *Æmonios.*] Neſtorem, Theſeum, Pirithoum, & Herculem ſignificat, & Lapithas, qui Centauros ſuperarunt.

249. *Tu fore tam lentum juſta Menelaon in ira.* Puteaneus,

An fore tam juſta lentum Menelaon in ulta.

ubi *ulta* pro vindicta ſumitur. quod alibi mihi non recordor eſſe lectum. *Heinſ. Juſta Menelaon in ira.*] Homer. Il. γ. ✠ſ. 23. & ſeqq.

Ὡς ἐχάρη Μενέλαος, Ἀλέξανδρον θεοειδέα
Ὀφθαλμοῖσιν ἰδών. φάτο γὰρ, τίσασθαι ἀλείτην.

251. *Quod bene te jactes, & fortia facta loquaris.*] *Iactas* ſcripti fere omnes. deinde quidam etiam *recenſes* pro *loquaris.* recte. monui ſupra vſ. 51. mox,

A verbis facies diſſidet illa ſuis,

non *tuis* Puteaneus cum prima editione & aliis nonnullis ſcriptis. Epiſtola Hypermneſtræ,

Hac ego : dumque queror lacryma ſua verba ſequuntur.

lib,

A verbis facies diſſidet iſta ſuis.
Apta magis Veneri; quam ſint tua corpora Marti.
Bella gerant fortes: tu, Pari, ſemper ama.
Hectora, quem laudas, pro te pugnare jubeto;
Militia eſt operis altera digna tuis.
His ego, ſi ſaperem, pauloque audacior eſſem,

lib. VIII. Met. ſub finem.

——nunc pars caret altera telo
Frontis, ut ipſe vides. gemitus ſua verba ſecuti.

Ita ſcribo ex veteri codice. lib. IX. itidem ſub finem.

——miſerere tuarum,
Auxilioque juva. lacrymæ ſua verba ſecutæ.

Sic & ibi ſcribendum, Elegia in mortem Druſi:

Hæc & plura refert: lacrymæ ſua verba ſequuntur.

Ep. XX. ex optimis libris.

Et liceat lacrymis addere verba ſuis.

vulgati. *meis.* Epiſtola VI. ut reſtituendum puto,

Impleſti lacrymis talia verba ſuis.

Triſt. I. El. III.

Miſcuit hæc lacrymis triſtia dicta ſuis.

ſic & ibi veteres libri.

Faſt. II.

Adde preces poſitis & ſua verba focis.

lib. IV.

——ſupra nova vellera corpus
Ponit adorato per ſua verba Deo.

Ep. Medeæ,

Auſus es ô, juſto deſunt ſua verba dolori,
Auſus es Æſonia dicere cede domo.

Met. X.

Tendit onus matrem: nec habent ſua verba dolores.

ſic *ſua pagina* Faſt. III.

Itur ad Argeos. qui ſint ſua pagina dicet.

ſua vina, Met. VII. *per ſeque vident ſua creſcere vina.* quomodo illic codices nonnulli. Epiſtola Acontii,

Cur ſuus à tanto crimine fructus abeſt?

ſic ſupra ℣ſ. 200. *ſua vela* ex antiquis libris. Met. XI. *vultum ſua ſilva ſecuta eſt.* Plurimus eſt in hac locutione noſter, ſi attendas. alibi plura notamus. *Heinſius.*

252. *Iſta facies.*] Quæ amorem, non bellum præ ſe fert. *Ant.*

253. *Quam ſunt tua corpora Marti.*] *Sint* prima editio & multi ex ſcriptis. *Heinſius.*

254. *Tu Pari ſemper ama.*] Sic Idas ſociis, Argon. 3. ℣ſ. 562.

Ἔῤῥετε. μηδ' ὔμμι πτολεμήϊα ἔργα μέλοιτο,
Παρθενικὰς δὲ λίτῃσιν ἀνάλκιδας ἠπεροπεύειν.

ſic impia Tullia de ſuo Marito: Halicar. lib. 4. ψοφοδεὴς, καὶ οὐδὲν ἔχων ἀνδρὸς ἀνήρ. Cic. Attic. lib. 1. ep. 13. *Quam ignavus; ac ſine animo miles.* ubi plura Homerica invenies, —— *qui ſponſore ſalutis* ——— *Miles eget.* Lucan. 9. Quod deinde eadem Helena ſuo Paridi obgannit: lib. 6. Iliad. Qui non intelligat quid ſit χόλος, νέμεσις, αἶσχος ἀνθρώπων. ubi artificium Homeri, & argutiam Helenæ adverte.

256. *Militia altera.*] Quo videtur alludere Propert. 1. 6.

Multi longinquo periere in amore libenter,
In quorum numero me quoque terra tegat.
Non ego ſum laudi, non natus idoneus armis.
Hanc me militiam fata ſubire volunt.

257. *His ego, ſi ſaperem.*] Colligit jam epiſtolam, ita ut plus ſpei, quam timoris relinquat. *His.*] Quæ polliceris, & tui corporis dotibus. *Si ſaperem.*] De ſe notat, quod rudis ſit & timida. *Ant.*

Uterer. utetur, ſi qua puella ſapit.
Aut ego depoſito faciam fortaſſe pudore;
Et dabo conjunctas tempore victa manus.
Quod petis, ut furtim præſentes plura loquamur;
Scimus quid captes, colloquiumque voces.
Sed nimium properas; & adhuc tua meſſis in herbâ eſt.
Hæc mora ſit voto forſan amica tuo.
Hactenus arcanum furtivæ conſcia mentis
Littera jam laſſo pollice ſiſtat opus.
Cætera per ſocias Clymenen Æthramque loquamur,
Quæ mihi ſunt comites conſiliumque duæ.

259. *Depoſito faciam fortaſſe timore.*] *Pudore* veteres. Faſt. VI.

Hac poſiti prima pudoris erit.

In Priapeis:

Sed cum tu poſito Deus pudore.

Martialis lib. III.

Sed jam depoſito poſt vina roſaſque pudore.

pro *faciam* venuſte *ſapiam* Regius cum uno Farneſiano. *Heinſius.*

260. *Conjunctas.*] *Confeſſas manus: ſubmiſſa:* Metam. 5. vſ. 214. & 235.

261. *Præſentes iſta loquamur.*] *Plura* prima editio cum tribus ſcriptis Refer ad illa Paridis,

——— *ſed coram ut plura loquamur,*
Excipe me lecto nocte ſilente tuo.

Heinſius.

262. *Voces colloquium.*] Quia vis colloquium tuum eſſe concubitum. Honeſtius locutus eſt, quam ſi rem apertè dixiſſet.

265. *Furtiva conſcia mentis Littera.*] Malim *nuntia.* vide Notas Arte Am. lib. 1. vſ. 438. *Heinſius.*

266. *Opus arcanum,*] Officium ſcribendo ſecreta.

267. *Clymenen Æthramque.*] Priorem aliter vocat Hyginus cap. 92. de judicio Paridis. Alexander Veneris impulſu Helenam à Lacedæmone ab hoſpite Menelao Trojam abduxit, eamque in conjugio habuit cum ancillis duabus Æthra & Phiſaide, quas Caſtor & Pollux captivas ei aſſignaverunt, aliquando reginas. *Ciofan.*

268. *Comites conſiliumque.*] Quas habeo comites, & mei conſilii participes. Suadet his arcana committi debere, quum hæ ſint quibus credi poſſit. *Ant.*

EPI-

EPISTOLA XVIII.

ARGUMENTUM.

Helleſpontiacum mare ſeptem tantum ſtadiis Europam ab Aſia dividit. Seſtos in Europa, Herus patria: & Abydo in Aſia, ex qua fuit Leander, adverſa urbes ſunt. Cum autem Leander Abydenus Seſtiam puellam Hero miſere deperiret, per Helleſpontum noctu ad eam natare conſueverat. Sed maris tempeſtate interclusus, jam præteritis ſeptem diebus, ad amicam Hero, per audacem nautam ea tempeſtate Seſton navigantem, hanc epiſtolam miſit: in qua primum amorem ſuum firmum & ſtabilem eſſe oſtendit. Deinde queritur, quod natandi facultas ob ferventiſſimum maris æſtum ei ſit ablata. Demum vero pollicetur ſe brevi venturum: & quamvis mare non fuerit tranquillum, ſe tamen periculis potius vitam ſuam commiſſurum, quam illius jucundiſſimo conſpectu atque colloquio cariturum.

LEANDER HERONI.

MIttit Abydenus, quam mallet ferre; ſalutem,
  Si cadat ira maris, Seſta puella, tibi.
Si mihi Dî faciles & ſunt in amore ſecundi;
  Invitis oculis hæc mea verba leges.
Sed non ſunt faciles. nam cur mea vota morentur,
Cur-

1. M*Ittit Abydenus.*] Ex Abydo Leander.

2. *Si cadat unda maris.*] Dilationis cauſam ipſum principium indicat. Si non eſſent procellæ, ferrem, non mitterem ſalutem. *Seſta puella tibi.*] Malim *Seſti.* ſi per libros antiquos liceat. ſic in Epiſtola Sapphus, *Lesbi puella. Seſtias* certe Hero Statio vocatur. Theb. VI.

——*ſedet anxia turre ſuprema*
Seſtias in ſpeculis.

Muſæo quoque Σηςιὰς Ἡρώ. Superiori etiam verſu *malit* rectius legas, ut τῷ *cadat* reſpondeat. Cæterum hi duo verſus manu recentiori in Puteaneo legebantur, pro quibus excerpta Douſæ,

Quam cuperem ſolitas, Hero, tibi ferre per undas,
Accipe Leandri, dum venit ipſe, manum.

Heinſius.

3. *Si mihi Dî faciles & ſunt.*] Libri quinque *Sint mihi.* tum alii multi *& ſint in amore.* quidam *vel ſint*, aut *vel ſunt.* Barberinianus *Sic mihi Dî faciles.* probe. dummodo ſequenti verſu, *ut mea verba* reſcribas pro *hæc mea.*

Sic mihi Dî faciles, ſic ſint in amore ſecundi
Invitis oculis ut mea verba leges.

Heinſ. *Si mihi dii faciles.*] *Di* non modo ad Venerem, Cupidinemque referri puto, ut alii exiſtimarunt: verum etiam ad Neptuni & maris numina, quos procellas feciſſe queritur. *Ant.*

4. *Invitis oculis.*] Quoniam me, quam epiſtolam videre maluiſſes.

5. *Cur mea vota morantur.*] *Morentur* quatuor codices non contemnendæ notæ. & tum ſequenti verſu *patiantur* quoque ſit ſcribendum. quomodo unus Regius. Petavianus *nec patiantur.* *mota aqua* pro *nota* Moreti codex. *dubiâ* prima editio. infra,

——*Quod dubia ſæpe pependit aqua.*

Heinſius.

Currere me notâ nec patiantur aquâ?
Ipſa vides cœlum pice nigrius; & freta ventis
  Turbida, perque cavas vix adeunda rates.
Unus, & hic audax, à quo tibi littera noſtra
  Redditur, è portu navita movit iter.
Aſcenſurus eram: niſi quod, cum vincula proræ
  Solveret, in ſpeculis omnis Abydos erat.
Non poteram celare meos, velut ante, parentes:
  Quemque tegi volumus, non latuiſſet amor.
Protinus hæc ſcribens, Felix, i, littera, dixi:
  Jam tibi formoſam porriget illa manum.
Forſitan admotis etiam tangêre labellis;
  Rumpere dum niveo vincula dente volet.
Talibus exiguo dictis mihi murmure verbis,
  Cætera cum chartâ dextra locuta mea eſt.
Ah quanto mallem, quam ſcriberet, illa nataret,
  Meque per aſſuetas ſedula ferret aquas!
Aptior illa quidem placido dare verbera ponto.
  Eſt tamen & ſenſûs apta miniſtra mei.
Septima nox agitur, ſpatium mihi longius anno,
  Sollicitum raucis ut mare fervet aquis.

His

6. *Currere.*] Natare. *Nota.*] Aſſueta *Hub.*

8. *Perque cavas vix adeunda rates.*] *Abeunda* quinque ſcripti. duo *obeunda* quod verum eſt. ſic Epiſtola Paridis,

Sceptra parens Aſia, qua nulla beatior ora eſt,
Finibus immenſis vix obeunda tenet.

Heinſ. *Obeunda.*] Naviganda: tanto minus natari poteſt.

19. *A portu navita fecit iter.*] *E portu* potiores. ut & *movit iter.* quos ſecutus ſum. quanquam Propertii iſta ſuccurrunt,

Primus & invito gurgite fecit iter.

proximo verſu *cum vincula* non *dum* iidem *Heinſius.*

11. *Aſcenſurus.*] Reſpondet objectioni, quare, non aſcenderit cum illo nauta; propter multitudinem ſpectantium, cum navis à littore diſcedebat.

12. *Omnis Abydos.*] Id eſt, omnes Abydeni. *Erat in ſpeculis.*] Id eſt, In loco unde ſpectabat diſceſſum navis.

18. *Rumperè vincula.*] Linum incidere.

20. *Locuta cum charta.*] Id eſt, Cætera ſcripſi.

21. *Ah quanto mallem.*] *At quanto* prima editio & ſeptem ſcripti. *Heinſius.*

23. *Aptior dare verbera ponto.*] Id eſt, magis apta eſt, natando percutere undas tranquilli maris, quam ſcribere.

24. *Apta miniſtra mei ſenſus.*] Id eſt, & tamen optime exprimit, & litteris notat, quod in animo habeo. *Senſus.*] Voluntatis; animi.

26. *Ut mare fervet aquis.*] Sic meliores libri. Fruſtra Arondelianus *quo mare,* alii, *quod more.* Noſter alibi:

Ut

His ego ſi vidi mulcentem pectora ſomnum
  Noctibus; inſani ſit mora longa freti.
Rupe ſedens aliqua ſpecto tua littora triſtis:
  Et quo non poſſum corpore, mente feror.
Lumina quin etiam ſummâ vigilantia turre,
  Aut videt, aut acies noſtra videre putat.
Ter mihi depoſita eſt in ſicca veſtis arena.
  Ter grave tentavi carpere nudus iter.
Obſtitit inceptis tumidum juvenilibus æquor:
  Merſit & adverſis ora natantis aquis.
At tu de rapidis immanſuetiſſime ventis,

Quid

Ut ſumus in Ponto ter frigore conſtitit Iſter.

Auſonius Epiſtola VI. ad Theonem,

Tertia fiſſipedes renovavit Luna juvencos,
Ut fugitas noſtram, dulcis amice, domum.

Sic veterrimus codex Voſſianus. vulgo, *Dum fugitas.* Heinſius. *Fervet.*] Movetur, æſtuat. *Raucis.*] Murmurantibus.

27. *His ego.*] Jurat Leander, ſe non dormiviſſe his ſeptem noctibus. *Si vidi ſomnum.*] Ter. Heaut. 3. 1.

Somnum hercle ego hac nocte oculis non vidi meis.

28. *Mora freti inſani ſit longa.*] Id eſt, precor diu duret tempeſtas maris, quod minime velim.

31. *Lumina vigilantia.*] Incenſam facem intelligit, quam in ſumma turri Hero tenebat, ut ad illam Leander natatum dirigeret. *Ant. Lumina.*]

—— Κρυφίων ἐπιμάρτυρα λύχνον ἐξῶτων. Lege elegantiſſimum Muſæi hac de re carmen: unde hæc pleraque deſumta ſunt.

32. *Aut videre putat.*] Simile quid Virgil. 6. Æneid.

—— *qualem primo qui ſurgere menſe*
Aut videt, aut vidiſſe putat per nubila lunam.
—— *Fulgor dubius.*

Sen. Herc. Furente. qualem vocant κατυλάδα. Hoc tamen propriè videtur ſpectare ad lucem malignam, qua de re alibi.

35. *Inceptis juvenilibus.*] Quæ maturioris ætatis non tentaſſent. Sunt enim juvenes audaciores, quoniam minoris prudentiæ. *Ant. Inceptis juvenilibus.*] Sic de Phaethonte dixit lib. 2. Metam. v. 151.

Occupat ille levem juvenili corpore currum
Sed:
—— *Solita gravitate carebat.*

Quod referimus ad imprudentiam Juvenilem.

Ætas prima parum rebus matura gerendis.
Conſulit in longum provida cura ſenum.

Hinc Pind. Pyth. 2.

—— βουλαὶ
Δὲ πρεσβύτεραι, ἀκίνδυνον ἐμοὶ
Ἔπος παρέχοντι.

& Homer. Odyſſ. β. vſ. 16. de Ægyptio.

—— ὃς καὶ μυρία ᾔδη.

Et Iliad. γ. vſ. 108.

Αἰεὶ δ' ὁπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἠερέθονται.
Οἷς δ' ὁ γέρων μετέῃσιν, ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω
Λεύσσει, ὅπως ὄχ' ἄριστα μετ' ἀμφοτέροισι γένηται.

38. *Certa*

Quid mecum certâ prælia mente geris?
In me, ſi neſcis, Borea, non æquora, ſævis.
Quid faceres, eſſet ni tibi notus amor?
Tam gelidus cum ſis, non te tamen, improbe, quondam
Ignibus Actæis incaluiſſe negas.
Gaudia rapturo ſi quis tibi claudere vellet
Aërios aditus; quo paterere modo?
Parce, precor; facilemque move moderatius auram.
Imperet Hippotades ſic tibi triſte nihil.
Vana peto, precibuſque meis obmurmurat ipſe:
Quaſque quatit, nulla parte coërcet aquas.
Nunc daret audaces utinam mihi Dædalus alas!
Icarium quamvis hic prope littus adeſt.
Quidquid erit, patiar: liceat modo corpus in auras
Tolle-

38. *Certa mente.*] Id eſt, animo deliberato.

39. *Non æquora ſævis.*] Vetus lectio deleta penitus in Puteaneo. Opinor *nec in æquora* fuiſſe. quomodo quinque ſcripti. *Heinſ.*

41. *Tam gelidus cum ſis.*] *Quod ſis* Puteaneus & *num* pro *non*, ut per interrogationem hæc dicantur. *Idem.*

43. *Gaudia rapturo.*] *Laturo* Gronovianus. qualiter Met. IX.

Prô Venus, & tenera volucer cum matre Cupido,
Gaudia quanta tuli!

Amor. lib. II. El. III. ex veteri libro.

Mutua nec Veneris gaudia ferre potes.

El. IX.

Sperando certe gaudia magna feram.

Rem. Am.

Protinus ex facili gaudia ferre licet.

& mox,

Illam Pliſthenio gaudia ferre thoro.

quibus locis *gaudia* pro re Venerea ſumuntur. quomodo paſſim apud noſtrum aliosque. Epiſtola Paridis,

Te mihi, meque tibi communia gaudia jungant.

& lib. I. Art. Amat.

—— cum quo ſua gaudia jungat,
Invenit in media fœmina piſcis aquâ.

Rutilius tamen Itinerario, vulgatam tuetur, de Jove,

Qualis Agenorei rapturus gaudia furti
Per freta virgineum ſollicitavit onus.

Deinde pro *claudere aërios aditus*, veteres editiones *rumpere.* ſic Art. Am. lib. I. *Non medium rupiſſet iter.* & lib. II.

Qua licet, inventis aëra rumpe meis.

Idem.

45. *Move moderantius auram.*] *Moderantius* Latinum vix eſt. quare emenda cum Puteaneo & ſex aliis, *moderatius.* lib. I. Met.

———— moderatius oro
Curre, fugamque inhibe: moderatius inſequar ipſe.

ubi pari modo peccabatur. *Idem.*

48. *Coërcet.*] Mulcet, placat. *Quatit.*] Commovet. *Hub.*

49. *Dædalus.*] Qui fabricatis ſibi & Icaro filio alis, Minoïs iram effugit. *Ant.*

50. *Icarium quamvis, &c.*] Quaſi dicat, quod poteſt me admonere, periculoſum eſſe, credere ſe aëri, & volare. *Hub.* *Hic prope littus adeſt.*] *Hinc* quatuor libri. Forte *huic.* Heinſius.

52. Pe-

Tollere; quod dubia ſæpe pependit aqua.
Interea, dum cuncta negant ventique fretumque,
Mente agito furti tempora prima mei.
Nox erat incipiens (namque eſt meminiſſe voluptas)
Cum foribus patriis egrediebar amans.
Nec mora: depoſito pariter cum veſte timore,
Jactabam liquido brachia lenta mari.
Luna ferè tremulum præbebat lumen eunti,

Ut

52. *Pependit dubia aqua.*] Difficulter fluctuavit, jactatum undis majoribus. Virgil. 1. Æneid.

Hi ſummo in fluctu pendent.

Qui itidem laborabant. Et v. 150. infra. Vel hæſit obnitentibus fluctibus, & retentum eſt: uti navis iniquum acta in locum: Virgil. 5. Æneid.

—— ſaxis in procurrentibus hæſit
—— illiſaque prora pependit.

cui contrarium, —— *fidere terræ.* Virgil. 7. Æneid. & ſuo niti pondere. Quid autem ſit, *Dumoſa pendere procul de rupe* —— Virgil. Eclog. 1. (ubi Servius, *quia cum paſcuntur pendent*, quod rem non ſatis expedit:) facile eſt intelligere ex illo Mart. 13. 99.

Pendentem ſumma capream de rupe videbis,
Caſuram ſperes.

53. *Dum cuncta negant.*] *Vota* negant Voſſianus. *Heinſ. Cuncta.*] Et volatum, & natatum. *Ant.*

54. *Furti.*] Rapti amplexus, & occulti. Quod *furtum Veneris* vocat. Epiſt. Helen. v. 141. —— κρυπτόμενον λέχος. Eurip. Jon. v. 1470. & in Troad. v. 252. —— λέκτρων σκότια νυμφευτήρια. unde σκότιος Homer. Iliad. ζ. v. 24. dicitur ſpurius. ὁ ἐξ ἀδαδεχύτων γάμων. Vide Epiſt. Canac. v. 38.

55. *Nox incipiens.*] Veſpera. ſic & de anni temp. Saluſt. Nova æſtas, adulta, præceps. Et Virgil. 3. Prima æſtas, pro vere. ſic, Nox præceps, vel præcipitans; cum inclinat ad diluculum.

58. *Brachia lenta.*] Lentata, reducta, more remorum. Virgil. 3. Æneid.

—— Trinacria lentandus in unda.

Et Senec. Agam. a. 3. v. 438.

Properat juventus omnis adductos ſimul
Lentare remos. ——

Et Catull. Argon.

—— lentos incurvant gurgite remos.

Quod ex Argon. Apollon. 2. v. 593.

—— ἐπεγνάμπτοντο δὲ κῶπαι
Ἠΰτε καμπύλα τόξα, βιαζομένων ἡρώων.

ſic & Stat. ad arcum hoc retulit. 1. Thebaid. v. 18. à fin.

—— longeque feres lentandus in hoſtes
Arcus.

Et deinde,

Alii Gortynia lentant
Cornua.

59. *Luna mihi tremulum lumen præbebat eunti.*] *Luna fere* Puteaneus & alii multi. quomodo ſæpe Ovidius. Infra Epiſtola Herus. *Annuit illa fere.* Amor. libro 1. El. v.

Quale ferè ſylvæ lumen habere ſolent.

Rem. Am.

Temporis ars medicina fere eſt. data tempore proſunt,
Et data non apto tempore vina nocent.

Ita vetuſtiſſimus liber. Vulgati, *Temporibus medicina valet.* Elegia de Nuce.

Si reus ille fere eſt, de quo victoria lucro
Eſſe poteſt.

Utitur & Faſtorum lib. III. bis. & in Triſtibus ſæpe. Met. III.

Arcas adeſt ter quinque fere natalibus actis.

Ita

Ut comes in noſtras officioſa vias.
Hanc ego ſuſpiciens, Faveas, Dea candida, dixi;
Et ſubeant animo Latmia ſaxa tuo.
Non ſinat Endymion te pectoris eſſe ſeveri.
Flecte, precor, vultus ad mea furta tuos.
Tu, Dea, mortalem cœlo delapſa petebas.
Vera loqui liceat; quam ſequor, ipſa Dea eſt.
Neu referam mores cœleſti pectore dignos;
Forma niſi in veras non cadit illa Deas.
A Veneris facie non eſt prior ulla tuâque.
Neve meis credas vocibus, ipſa vides.
Quanto, cum fulges radiis argentea puris,
Concedunt flammis ſidera cuncta tuis;
Tanto formoſis formoſior omnibus illa eſt;
Si dubitas, cæcum, Cynthia, lumen habes.

Hæc

Ita & illic ex antiquis membranis ſcribendum. ubi plura. *præbebat lumen* etiam ſcripti. *Heinſ. Tremulum.*] Propter motum aquæ.

61. *Faveas ô candida dixi.*] *Dea candida* meliores libri cum primis editionibus. *Heinſius.*

62. *Latmia ſaxa.*] Recordare ô Luna Latmii montis, ubi cum Endymione concubuiſſe diceris. *Hub.*

63. *Non ſinit Endymion.*] *Sinat* prima editio, & duo ſcripti. bene. & mox *non cadat* unus Patav. *Heinſius.*

64. *Tuos vultus.*] Lumina eunti miniſtres. *Ant.*

67. *Neu referam.*] Ut taceam mores, quos hæc mea puella habet divinos: talis pulchritudo non poſſet ei contingere, niſi eſſet dea.

70. *Ipſa vide.*] *Vides* rectius octo codices. *Heinſius.*

71. *Quantum cum radiis fulges argentea puris.*] Præſtantiores *fuges radiis.* Præterea *Quanto* ſcribendum, quod Τὸ *Tanto* ſequens requirit. atque ita Junianus liber cum Scriveriano altero. Eſt autem ea vox ſæpius corrupta apud noſtrum. Art. Am. II.

Forma bonum fragile eſt, quantoque accedit ad annos,
Fit minor.

ita unus Vaticanus. Remedio Amoris,

Sed quanto minus ire voles, magis ire memento.

ubi *quando* perperam legebatur. Met. VII.

——nec non & cætera tanto
Sylva ſub hac omnis, quanto fuit herba ſub omni.

lib. XIII.

——quanto dux milite major,
Tanto ego te ſupero.

Sic & illis locis optimæ membranæ. *argenteam* autem *lunam* & Sappho vocavit. Julianus Epiſtola. XIX. Σαπφὼ ἡ καλὴ τὴν σελήνην ἀργυρέαν φησί. *Idem Radiis puris.*] Cum non tenetur in nimbo. Nec lux ſit maligna. Quæ Homero καχὴ σκοτομήνιος. Odyſſ. ξ. v. 457. Et Græci τὸ καθαρὸν, pro claro. Theocr. Idyll. 24. v. 39. —— καθαρᾶς ἄτερ ἠριγενείης.

72. *Concedunt flammis tuis.*] Vincuntur tuo ſplendore.

74. *Cynthia.*] O Luna, nam & Diana eadem eſt quæ Cynthia dicitur, à Cyntho monte Deli. *Hub.*

76. Cr

Hæc ego, vel certe non his diverſa, locutus
Per mihi cedentes nocte ferebar aquas.
Unda repercuſſæ radiabar imagine Lunæ,
Et nitor in tacita nocte diurnus erat:
Nullaque vox, noſtras nullum veniebat ad aures,
Præter dimotæ corpore murmur aquæ.
Alcyones ſolæ memores Cæycis amati
Neſcio quid viſæ ſunt mihi dulce queri.
Jamque fatigatis humero ſub utroque lacertis,
Fortiter in ſummas erigor altus aquas.
Ut procul aſpexi lumen, Meus ignis in illo eſt;
Illa meum, dixi, littora lumen habent.
Et ſubito laſſis vires rediere lacertis:
Viſaque, quam fuerat, mollior unda mihi.
Frigora ne poſſim gelidi ſentire profundi,
Qui calet in cupido pectore, præſtat amor.
Quo magis accedo, propioraque littora fiunt,
Quoque minus reſtat; plus libet ire mihi.

Cum

76. *Cedentes mihi.*] Dantes locum corpori meo.

77. *Repercuſſa.*] Rejectæ, ictæ. Virgil. 8. ℣ſ. 22.

Sicut aqua tremulum labris ubi lumen aënis
Sole repercuſſum, aut radiantis imagine lunæ.

Quo reſpexit Ovid. in Metam. 4. ℣ſ. 348.

Non aliter, quam cum puro nitidiſſimus orbe
Oppoſita ſpeculi referitur imagine Phœbus.

His addamus pulcrum illud Plutarchi, de genio Socrat. τὸ δὲ φθογγῆς λειφθὲν, οἱ πολλοὶ νῦν καλοῦντες, ἐντὸς εἶναι νομίζουσιν αὐτῶν, ὥσπερ ἐν τοῖς ἐσόπτροις τὰ φαινόμενα κατ' ἀνταύγειαν. Unde vides qua ratione Virgil. uſus ſit iſta ſimilitudine de labris. Vide Epiſt. ſeq. ℣ſ. 173. quo etiam hoc referendum.

79. *Nullaque vox uſquam noſtras veniebat ad aures.*] *Nullaque vox uſquam; nullum veniebat ad aures* Puteaneus & multi alii. At Regius unus etiam non male,

Nullaque vox noſtras; nullum veniebat ad aures. Heinſius.

Nulla vox.] Silentium noctis. Qua de re vide Metam. 7. ℣ſ. 184. & ſeqq.

81. *Alcyones ſolæ.*] Id eſt, ſolummodo audiebam Alcyones volucres, quæ videbantur dulci voce querelam effundere: quæ tranquillitatem promittunt, maximè cum nidificant. *Memores Cæycis amati.*] Tangit fabulam, quam Ovid. lib. 11. Metamorph. deſcribit.

85. *Lumen.*] Quod in turri eminebat.

86. *Lumen meum.*] Meos amores, vitam & lucem.

88. *Mollior.*] Ad natandum facilior.

90. *Qui calet.*] *Qua* Puteaneus, & à manu ſecunda *Quo.* Barberinianus, *Quod* Heinſius.

92. *Minus reſtat.*] Scil. viæ; ad perveniendum ad littus. *Plus libet.*] Plus animi eſt mihi.

R 93. *Cre-*

Cum vero poſſum cerni quoque; protinus addis
  Spectatrix animos, ut valeamque facis.
Tunc etiam nando dominæ placuiſſe laboro,
  Atque oculis jacto brachia noſtra tuis.
Te tua vix prohibet nutrix deſcendere in altum.
  Hoc quoque enim vidi: nec mihi verba dabas.
Nec tamen effecit, quamvis retinebat euntem,
  Ne fieret prima pes tuus udus aqua.
Excipis amplexu, feliciaque oſcula jungis:
  Oſcula (Dî magni!) trans mare digna peti.
Eque tuis demtos humeris mihi tradis amictus:
  Et madidam ſiccas æquoris imbre comam.
Cætera nox & nos, & turris conſcia novit,
  Quodque mihi lumen per vada monſtrat iter.
Nec magis illius numerari gaudia noctis;
  Helleſpontiaci quam maris alga poteſt.
Quo brevius ſpatium nobis ad furta dabatur,
  Hoc magis eſt cautum, ne foret illud iners.
Jamque, fugatura Tithoni conjuge noctem,
  Prævius Auroræ Lucifer ortus erat.
Oſcula congerimus properata ſine ordine raptim,

Et

93. *Cerni.*] Videri à te.

95. *Tunc etiam.*] *Nunc etiam* Puteaneus. *Heinſ.*

96. *Iacto.*] Cum arte & oſtentatione moveo, & oſtento.

97. *Deſcendere in altum.*] Ut curras mihi obviam.

102. *Oſcula dis magnis trans mare digna peti.*] Scribe cum Puteaneo & Sarraviano, *Dî magni.* Amor. lib. II. El. ult.

Oſcula (Dî magni!) qualia quotque dabat!

Faſt. VI.

Quam bene, Di magni, pugna cecidiſſet in illa!

Catullus,

Di magni horribilem & ſacrum libellum!

&

Dî magni ſallicippium diſertum.

quam veram eſſe iſtius loci lectionem ex Senecæ Suaſoriis patet, quicquid alii diſſentiant. Similiter *di boni* & *di immortales* apud Comicos & oratores. etiam *Di* ſimpliciter. Petronius,

Qualis nox fuit illa Di deaque!

Noſter Met. XII.

Ille quidem majora fide (Dî!) geſſit, & orbem
Implevit meritis.

quomodo ibi ſcribendum. tum Faſt. V. ex conjecturâ,

Noluit id frater. pietas, Dî, qualis in illo eſt!

Heinſius.

102. *Deque tuis demtos.*] *Eque tuis* ſcripti. *Idem.*

111. *Conjuge Tithoni.*] Id eſt, Aurora uxore Tithoni.

114. *Par-*

Et querimur parvas noctibus eſſe moras.
Atque ita, cunctatus monitum nutricis amaræ,
  Frigida deſerta littora turre peto.
Digredimur flentes: repetoque ego virginis æquor,
  Reſpiciens dominam, dum licet, uſque meam.
Si qua fides vero eſt; veniens huc eſſe natator;
  Cum redeo, videor naufragus eſſe mihi.
Hoc quoque ſi credas; ad te via prona videtur:
  A te cum redeo, clivus inertis aquæ.
Invitus repeto patriam: quis credere poſſit?
  Invitus certe nunc moror urbe mea.
Hei mihi! cur animo juncti, ſecernimur undis?
  Unaque mens, tellus non habet una duos?
Vel tua me Seſtos, vel te mea ſumat Abydos:
  Tam tua terra mihi, quam tibi noſtra placet.
Cur ego confûndor, quoties confunditur æquor?
  Cur mihi cauſa levis ventus obeſſe poteſt?
Jam noſtros curvi norunt delphines amores:
  Ignotum nec me piſcibus eſſe reor.

Jam

114. *Parvas moras eſſe noctibus.*] Noctes eſſe breves.

115. *Atque ita contactus monitu nutricis amaro.*] *Cunctatus* ſcripti plerique. *cunctatus monitum* Puteaneus; quidam *amaræ.* Scribo, *cunctatus monitus nutricis amaros.* vel, *monitum nutricis amara.* Videantur quæ de hoc loquendi modo ad Claudianum notavi lib. II. de Conſulatu Stilichonis ℣ſ. 284. Vulgatam tamen ſcripturam hoc loco defendi poſſe non negarim. *Heinſ.*

117. *Æquor virginis.*] Ab Helle puellâ, quæ in mare delapſa, ei nomen dedit.

121. *Hoc quoque ſi credis.*] *Si credas* duo Forte,

Hinc quoque, (vix credas) ad te via prona videtur. Heinſius.

Prona.] Facilis natatu. *Prona.*] Minimè laborioſa, declivis. Virgil. 5.
—— *ventiſque vocatis* —— *prona petit maria.* ubi vide Serv. qui tamen non ſatisfacit.

122. *Clivus inertis aquæ.*] Obſtantis & inviæ, inſtar clivi. Quod Virgilius explicat I. Æn. ——— *Inſequitur cumulo præruptus aquæ mons.* Quod Homericum eſt: ibi de undis majoribus: hic affectum denotat amatoris. *Inertis.*] Immobilis.

123. *Invitus patriam repeto. quis credere poſſet.*] *Repeto patriam* & *poſſit* ex ſcriptis. *Heinſius.* *Quis credere poſſit.*] Naturaliter enim omnes libenter redimus in patriam.

124. *Nunc.*] Cum ad te natare non poſſum. *Hubert.*

129. *Cur confundor.*] Cur perturbor, & moveor animo? *Quoties æquor confunditur.*] Quoties mare perturbatur: quod non fieret, ſi eſſemus in eadem terra.

Jam patet attritus ſolitarum limes aquarum;
  Non aliter, multâ quam via preſſa rotâ,
Quod mihi non eſſet, niſi ſic iter, ante querebar:
  At nunc per ventos hoc quoque deeſſe queror.
Fluctibus immodicis Athamantidos æquora canent,
  Vixque manet portu tuta carina ſuo.
Hoc mare, cum primum de virgine nomina merſâ,
  Quæ tenet, eſt nactum, tale fuiſſe puto.
Et ſatis amiſſâ locus hic infamis ab Helle eſt:
  Utque mihi parcat, crimine nomen habet.
Invideo Phryxo; quem per freta triſtia tutum
  Aurea lanigero vellere vexit ovis.
Nec tamen officium pecoris naviſve requiro:
  Dummodo, quas findam corpore, dentur aquæ.
Arte egeo nullâ: fiat modo copia nandi,

Idem

135. *Quod mihi non eſſet, niſi ſic, iterare querebar.*] *Itera* vetus liber Puteaneus reliquis ejus verbi literis deletis, & recentiori manu ſuperſcriptum *re. iter ante* prius fuiſſe ſuſpicor. quomodo codex Moreti. idque verum eſſe exiſtimo. quatuor *intrare.* alter Moreti *iterata. iter à te* Patavinus. Regius *ita rare. Quid* (Vel *Qui*) *niſi ſic ita rare mihi non eſſe querebar.* Poſſet & legi, *iter ire.* ut Remed. Amoris,

Quære novem cur una vices iter irit, & audi.

ſi ſana illa ſcriptura. vide Notas ad Ep. VII. vſ. 40. *Heinſius. Quod mihi non eſſet, &c.*] Ego ante querebar, quod non poſſem ad te venire. *Hub.*

137. *Æquora Athamantidos.*] Athamantis filia fuit Helles quæ Helleſponto nomen dedit. *Canent.* [Procellis aſſiduis ſpuma operiuntur. *Ant.*

141. *Eſt ſatis amiſſa.*] Scripti, *Et ſatis amiſſa locus hic infamis ab Helle eſt.* Heinſius.

142. *Parcat mihi.*] Me non ſubmergat, *Habet crimine.*] Habet infamiam; & ex culpa ſortitum eſt nomen. *Nomen.*] Quia appellatur Helleſpontus. *Nomine crimen habet.*] *Crimine nomen* quinque ſcripti cum prima editione, quod magis arridet. *Heinſ.*

145. *Nec tamen requiro officium pecoris aut navis.*] Non tamen quæro vel arietem, ut habuit Phryxus: vel navem aliquam. *Dummodo poſſim.*] Natare.

147. *Arte egeo nulla.*] *Pax ſit nulla maris* quatuor libri. totidem, *Parte querar nulla.* nonnulli *queror.* duo *Parte moror nulla.* prima editio *Arce queror nulla.* ſeptem *Parte egeo nulla.* Forte, *Pace egeo nulla.* noſter alibi,

Si pacem nullam pontus mihi præſtet eunti,
Irrita Neptuno cur ego dona feram?

infra,

Pace brevi nobis opus eſt, dum transferor illuc.

epiſtola Herus,

Spes tamen eſt fractis vicina pacis in undis. Heinſius.

Arte egeo nulla.] Sc. nautica, ad notanda ſidera, Helicen, Arcton, &c. ad tua enim lumina meum natatum dirigo. ſic infra, vſ. 155. *Eſt aliud lumen multo mihi certius iſtis.* Modo copia detur

Idem navigium, navita, vector, ero.
Nec ſequar aut Helicen, aut, qua Tyros utitur, Arcton:
Publica non curat ſidera noſter amor.
Andromedan alius ſpectet, claramve Coronam,
Quæque micat gelido Parrhaſis Urſa polo.
At mihi, quod Perſeus & cum Jove Liber amarunt,
Indicium dubiæ non placet eſſe viæ.
Eſt aliud lumen multo mihi certius iſtis;
Non erit in tenebris quo duce noſter amor.
Hoc ego dum ſpectem, Colchos, & in ultima Ponti,
Quaque viam fecit Theſſala pinus, eam:

Et

tur maris, & pax ſit. *vſ.* 205. Servat enim ſuos amores. *vſ.* 167.

149. *Nec ſequar.*] *Sequor* Puteaneus cum multis aliis. idem *Tyros* pro *Tyrus.* & *Andromedan* mox. ut & tres alii. quomodo variis apud noſtrum locis optimi codices. nam *Andromeden* vix dicebant. ſic Art. Am. lib. I.

Andromedan Perſeus nigris portarit ab Indis.

Met. IV.

Protinus Andromedan & tanti præmia facti

Indotata capit.

ſic & apud Horatium lib. III. Od. XXIX. priſca exemplaria. plura alibi hanc in rem. *Heinſius. Nec ſequar.*] Dicit ſe tantum ſpectaturum lumen ſui amoris. *Helicen.*] Urſam majorem dicit, quam fabulæ ferunt, ex Calliſtone à Jove compreſſa, poſtquam Arcadia filium peperit, factam. nam ex puella formoſiſſima à Junone in urſam eſt converſa Ad harum obſervationem nautæ navigare ſolent. Sed Græci obſervant *Helicen*; Phœnices vero *Cynoſuram*, quam dicimus minorem urſam: de quibus ipſe Ovidius in Triſt. *Hub. Tyrus.*] Phœnix nauta. *Arcton.*] Minorem urſam, quam Cynoſuram appellant. *Ant.*

Magna, minorque feræ quarum regis altera Grajas:

Altera Sidonias utraque ſicca rates.

151. *Andromedan.*] Hanc Cephei filiam fuiſſe tradunt, & in cœlum relatam Perſei gratia, quam ſecuta eſt. *Alius.*] Ad Ægyptios reſpicit, qui navigantes Andromedan obſervant. *Claramve coronam.*] Ariadne coronam in cœlum tranſlatam diximus: quam Cretenſes velut ſidus peculiare ſequuntur.

152. *Parrhaſis Urſa.*] Majorem urſam, quæ fuit Arcadia, intelligit, Calliſto nominatam, Lycaonis filiam. *Polo gelido.*] Septentrionem intelligit, in quo hæc fulgent ſidera circa axem.

153. *At mihi quod Perſeus.*] *Quam* quatuor ſcripti. Lege *quas.* Heinſius. *Perſeus.*] Andromedan ſignificat, quam amaſſe Perſeum, & à Ceto liberaſſe, ſcribit Tragicus. *Cum Iove.*] Ea eſt Calliſto, quam amavit Jupiter. *Liber.*] Bacchus in cœlum retulit cum corona Ariadnen.

154. *Non placet indicium.*] More aliorum nautarum hæc ſidera in curſu non ſervo. *Ant.*

156. *Non erit in tenebris.*] *Non erat in tenebris* Puteaneus. Forte, *Non eat in tenebris. Non errat tenebris* alter Moreti. *Heinſius. Quo duce.*] Quo regente me.

157. *Colchos atque ultima Ponti.*] *Et in ultima Ponti* Puteaneus. *& ad ultima* quinque alii. *Heinſ.*

158. *Theſſala puppis.*] Puteaneus & alii meliores magno numero, *Theſſala pinus.* bene, Statius Theb. III.

——— *primâ cum pube virentem*

Semi

Et juvenem poſſim ſuperare Palæmona nando,
  Miraque quem ſubito reddidit herba Deum.
Sæpe per aſſiduos languent mihi brachia motus,
  Vixque per immenſas feſſa trahuntur aquas.
His ego cum dixi, Pretium non vile laboris
  Jam dominæ vobis colla tenenda dabo:
Protinus illa valent, atque ad ſua præmia tendunt;
  Ut celer Elêo carcere miſſus equus.
Ipſe meos igitur ſervo, quibus uror, amores:

Te-

Semideos inter pinus me Theſſala reges
Duceret.
Idem Achilleide,
Olim equidem Argolicos pinus cum Theſſala reges,
Huc veheret, juvenem Alciden & Theſea vidi.
Eidem quoque Theb. V. *Pelias pinus* dicitur. Seneca Medea,
Bene diſſepti fœdera mundi
Traxit in unum Theſſala pinus.
noſter Epiſtola VI.
Quid mihi cum Minyis? quid cum Tritonide pinu?
Vertice Peliaco prognata pinus Catullo. Alii tamen Argo fagineam faciunt. *Id.* *Pinus Theſſala.*] Navis Jaſonis. *Fecit iter.*] Per Scyllam, & Charybdim, per Symplegadas, &c.

160. *Miraque quem ſubito reddidit herba deum.*] Lego *ſubitum deum.* ſic *ſubitum frigus* lib. I. Faſt. *ſubita fuga* lib. II. *ſubiti foci* lib. VI.
Traditur hæc ſubitis cocta dediſſe focis.
Ep. Briſeidis,
—— *Oſſa ſubito male tecta ſepulcro.*
ſubitus libellus in Ibide. *ſubito ſunt ſcripta libello.* Faſt. IV.
Nullaque ſunt ſubito ſigna relicta viro.
ſic ſcribo. vulgo, *viri.* Met. XIV.
Si volucrumque ſit ſubitarum forma requiris.
Ita illic etiam veteres membranæ. Triſt. II.
Fecit amor ſubitas volucres cum conjuge Regem.
In mortem Drusi,
OEnidem ſubitæ concinuiſtis aves.
In Ibide,
Quam cui ſunt ſubitæ frater & uxor aves.
Faſt. III.
Ecce libet ſubitos piſces Tyrrhenaque monſtra
Dicere.
lib. III. Art. Am.
Quaſque fuiſſe tibi canas à virgine juvat,
Spargentur ſubitæ per caput omne comæ.
ſic & ibi ſcribendum. pluribus in re levi haud eſt opus. *Heinſ.* *Quem herba mira reddidit Deum.*] Glaucum ſignificat, qui cum piſcator eſſet apud Anthedonem Euboïcam, & piſces in littore poſitos guſtata quadam herba in mare reſiliiſſe vidiſſet, & ipſe ejus herbæ vim experiri decrevit: qua guſtata, ſtatim in mare ſe præcipitavit, & Deus factus eſt. vide Ovid. 7. Metam. Dicit igitur Leander, dummodo ſpectet amicam ſuam, ſe poſſe ſuperare nando Palæmona & Glaucum, deos maris.

161. *Languent mea brachia motus.*] *Languent mihi* bene liber Leidenſis. *Heinſius.*

166. *Ut celer.*] Sicut equus in Olympiaco certamine celeriter ex carceribus exit. *Eleo carcere.*] Elis & Piſa, urbes Arcadiæ, ubi hæc certamina celebrabantur. *Hub.* *Carcere.*] Pro carceribus. Virg. 5. —— *ruuntque effuſi carcere currus.*

167. *Servo.*] Tanquam ſidera. *Servo*]

Obſer-

Teque, magis cœlo digna puella, ſequor.
Digna quidem cœlo, ſed adhuc tellure morare:
Aut dic ad Superos & mihi quâ ſit iter.
Hic es, & exiguum miſero contingis amanti:
Cumque meâ fiunt turbida mente freta.
Quid mihi, quòd lato non ſeparor æquore, prodeſt?
Num minus hoc nobis tam brevis obſtat aqua?
An malim dubito toto procul orbe remotus
Cum domina longè ſpem quoque habere mea.
Quo propius nunc es, flamma propiore caleſco:
Et res non ſemper, ſpes mihi ſemper adeſt.
Pæne manu, quod amo, (tanta eſt vicinia) tango:
Sæpe ſed (heu!) lacrymas hoc mihi pæne movet.
Velle quid eſt aliud fugientia prendere poma,
Spemque ſuo refugi fluminis ore ſequi?
Ergo ego te nunquam, niſi cum volet unda, tenebo?
Et me felicem nulla videbit hyems?

Cum-

Obſervo. Etiam pro cuſtodio, obtineo. Virgil. 2 Æneid. *Obſedere fores, has ſervant agmine denſo.* Cæſ. 5. Bel. Gal. *Caſſivellaunus itinera noſtra ſervabat.* Vide & Eleg. 13. lib. 1. Amor. ℣ſ. XI. Sic &, *ſervare flumina.* Virgil. 6. Quod & Græcis familiare. φυλάτ]ειν πέλαγ☉. Lucian. in fabuloſ. πανόπ. καὶ Γαλήν.

169. *Sed adhuc tellure morare.*] *Moraris* Puteaneus & alii multi. tres *moreris.* unus *morari.* Heinſius.

170. *Hinc mihi qua ſit iter.*] *Et mihi* Puteaneus cum tribus aliis bene. Lego,

Aut duc, ad ſuperos & mihi qua ſit iter. Idem.

171. *Hic es & exiguum miſero contingis amanti.*] *Hic eſt exigue* Puteaneus, pro *Hic es & exigue*: ſed *exiguum* rectius. *exiguo* ſex libri. alii codices aliter. ſed nihil in iis, quod ad bonitatem lectionis vulgatæ accedat. *Idem. Contingis mihi amanti.*] Raro poſſum tecum eſſe. *Hub. Hic es, & exiguum miſero.*] Non es in cœlis, aut tam longe remota, & tamen exiguum contingis. *Micyl.*

172. *Cumque mea fiunt turbida mente freta.*] Ipſe turbor, cum turbatur mare.

174. *Non minus hæc.*] *Num* Puteaneus. Vide Notas Epiſt. XI. ℣ſ. 19. unus Mediceus & fragmentum Farneſianum *Non minus hoc.* Lego, *Num minus hoc* & pro *Num* ſequenti verſu *An* malim cum magna ſcriptorum parte. *Heinſius.*

176. *Spem quoque habere meam.*] *Domina mea* octo codices. *Idem. Habere ſpem meam longe cum domina.*] Quia patientius ferrem, ſi non poſſem ad eam venire.

180. *Hoc.*] Ita eſſe propinquos, & non poſſe ſimul eſſe.

181. *Velle quid eſt aliud.*] Comparat ſe Tantalo, qui in mediis aquis apud inferos ſemper ſitit. *Quid eſt aliud.*] Mihi idem accidit, qui propinquus amicæ meæ ſum, & ea tamen careo.

184. *Nulla hyems.*] Nulla tempeſtas.

Vide

Cumque minus firmum nil ſit, quam ventus & unda,
In ventis & aquâ ſpes mea ſemper erit?
Æſtus adhuc tamen eſt. quid cum mihi læſerit æquor
Plias & Arctophylax Oleniumque pecus?
Aut ego non novi, quam ſit temerarius; aut me
In freta non cautus tum quoque mittet Amor.
Neve putes id me, quod abeſt, promittere tempus:
Pignora polliciti non tibi tarda dabo.
Sit tumidum paucis etiam nunc noctibus æquor;
Ire per invitas experiemur aquas.
Aut mihi continget felix audacia ſalvo:
Aut mors ſolliciti finis amoris erit.
Optabo tamen, ut partes expellar in illas;
Et teneant portus naufraga membra tuos.
Flebis enim, tactuque meum dignabere corpus:
Et, Mortis, dices, huic ego cauſa fui.
Scilicet interitûs offenderis omine noſtri:

Litte-

Videbit me felicem.] Sinet me cum amica mea eſſe.

187. *Cum læſerit.*] Perturbaverit, & commoverit. *Hub.*

188. *Plejas.*] Plejades ſeptem ſunt, quæ ortu & occaſu pluvias & tempeſtates faciunt. *Oleniumque pecus.*] Capram Amalthæam, & hœdos intelligit, quos auriga humeris geſtat. *Ant. Arctophylax.*] Stella eſt, quæ & Bootes dicitur, id eſt, bubulcus; quæ & tempeſtuoſa eſt. Latine poteſt dici cuſtos urſæ. quod Virg. oſtendit lib. I. Georg. *Præterea tam ſunt arcturi ſidera nobis, Hædorumque dies ſervandi, &c.* Dicit igitur Leander: Si nunc ita turbatur mare, quid erit cum acceſſerint etiam ſidera, quæ natura ſua inducunt tempeſtates. *Hub.*

189. *Aut ego non novi, quam ſim temerarius,*] *Quam ſit* cum Scriveriano & uno Farneſii legendum. de Amore ſermo eſt, Amor. lib. I. El. II. ad Cupidinem,

Tum quoque non paucos, ſi te bene novimus, ures,

Sequenti etiam verſu *non cautum* tres libri. bene. *Heinſius.*

190 *Tunc.*] Cum ſupradicta ſidera commovebunt mare. *Hub.*

191. *Promittere tempus.*] Non putes, me tranquillum tempus expectaturum. *Ant.*

192. *Pignora.*] Certa ſigna.

193. *Sit tumidum paucis, &c.*] Id eſt, etiamſi aliquot noctes duret hæc tempeſtas, ego experiar tamen venire invitis aquis. *Hub.*

195. *Aut mihi continget.*] *Contigerit* alter Moreti. *Heinſius.*

197. *Optabo tamen ut partes.*] *Et tamen optabo ut partes*, unus Patavinus. recte, ſi Tò *ut* tollatur. Tres alii, *Optabo tantum partes expellar in illas.* Idem. *Expellar.*] A fluctibus projiciar. *Illas.*] Ubi tu eris. *Hub.*

198. *Naufraga membra.*] Me naufragum & ſubmerſum.

200. *Cauſa mortis.*] Quia propter amorem meum auſus eſt tam turbidum mare ingredi.

203. *De-*

Litteraque inviſa eſt hac mea parte tibi.
Deſino; parce queri. ſed & ut mare finiat iram,
  Accedant, quæſo, fac tua vota meis.
Pace brevi nobis opus eſt; dum transferor iſtò:
  Cum tua contigero littora, perſtet hiems.
Illic eſt aptum noſtræ navale carinæ:
  Et melius nulla ſtat mea puppis aqua.
Illic me claudat Boreas; ubi dulce morari.
  Tunc piger ad nandum, tunc ego cautus ero.
Nec faciam ſurdis convitia fluctibus ulla:
  Triſte natature nec querar eſſe fretum.
Me pariter venti teneant, pariterque lacerti;
  Per cauſas iſtic impediarque duas.
Cum patietur hiems, remis ego corporis utar.
  Lumen in aſpectu tu modo ſemper habe.
Interea pro me pernoctet epiſtola tecum;
  Quam precor ut minima proſequar ipſe mora.

203. *Deſine parte queri.*] Prima editio & tres ſcripti. *Deſine. parce queri.* Puteaneus *deſino parte.* Scribe *Deſino. parce queri.* quod & nobiliſſimo Douſæ in mentem venerat. deinde, *ſed & ut mare finiat* cum eodem Puteaneo & decem aliis repone: *Heinſ.*

205. *Pace brevi.*] Exigui temporis tranquillitate. *Dum transferor iſtuc.*] *Iſthac* tres. totidem *illuc.* Sed *iſto* Puteaneus. bene. ſic Triſt. lib. v. El. I.

Cur ſcribam docui. cur mittam, quæritis, iſto.

Ita ſcribendum. vulgati *iſtos*, nempe verſus. lib. VII. Met.

Collis apex medii ſubjectis imminet arvis,
Tollor eo; capioque novi ſpectacula curſus.

Ita vetuſtiſſimi libri. vulgati *Tollor in hunc.* Heinſ.

206. *Perſtet.*] Invaleſcat tempeſtas. *Ant. Perſtet.*] Perflet. Virgil. I. Æneid.

—— *& terras turbine perflant.*

207. *Illic eſt aptum.*] *Iſtic* Puteaneus, ut & alii multi. quomodo iidem mox denuo. *Heinſius.*

210. *Cautus.*] Quia non diſcedam à te, ut committam me periculis.

211. *Nec faciam convitia fluctibus.*] Id eſt, non incuſabo fluctus.

212. *Triſte.*] Aſperum, adverſum. *Nataturo.*] Mihi.

213. *Me pariter venti teneant, tenerique lacerti.*] Quatuor libri, *pariterque lacerti.* Forte, *teneantque lacerti*, vide Notas Epiſtola VI. ℣ſ. 29. *Heinſ.*

214. *Per duas cauſas.*] Per ventos, & lacertos tuos.

214. *Remis corporis.*] Id eſt, brachiis loco remorum.

215. *In aſpectu.*] In turri, ut poſſit à me aſpici.

218. *Perſequar ipſe mora.*] *Proſequar* Puteaneus & alii ex melioribus. *Heinſ.*

EPISTOLA XIX.

ARGUMENTUM.

Hero, accepta Leandri epiſtola, reſpondet: id agens: ut ſe ardenter redamare ſignificet, & ad mutuos amplexus amatorem vocat. Deſidiam vero interdum accuſat: ut oſtendat, quam ſincero & continuo amore ſemper eum amet. Aliquando mari iraſcitur. Nonnunquam timet, ne Leander aliò ſuum animum tranſtulerit. Verum, ſtatim amoris ſuſpicionem in amantium conſuetudinem, qui omnia timent, rejicit, & conjecturam minuit, Demum ſuadet, ut non niſi tranquillo freto ſe committat.

HERO LEANDRO.

QUam mihi miſiſti verbis, Leandre, ſalutem,
Ut poſſim miſſam rebus habere; veni.
Longa mora eſt nobis omnis, quæ gaudia differt.
Da veniam faſſæ; non patienter amo.
Urimur igne pari: ſed ſum tibi viribus impar.
Fortius ingenium ſuſpicor eſſe viris.
Ut corpus, teneris ita mens infirma puellis.
Deficiam; parvi temporis adde moram.
Vos, modo venando, modo rus geniale colendo,
Ponitis in varia tempora longa mora.
Aut fora vos retinent, aut unctæ dona palæſtræ:
Flectitis aut fræno colla ſequacis equi.

Nunc

QUam mihi miſiſti, &c.] Priori epiſtolæ ſimile eſt principium, utraque enim ſalute miſſa, expoſitoque deſiderio amantis, favorem conciliat. Deſiderium à temporis momento. Mora quamvis exigua, longa mihi videtur. *Ant.*

3. *Omnis mora.*] Etiam breviſſima. Horatius:

Ut nox longa quibus mentitur amica.

4. *Faſſæ.*] Itidem Metam. XI. v. 265.

—— *Confeſſamque amplectitur heros.*

Et ibid. 9. v. 639.

—— *Iamque palam eſt demens, inconceſſamque fatetur*
Spem Veneris. ——

Et deinde.

En ego confiteor, tua ſum.

5. *Viribus.*] Robore animi, ad reſiſtendum amori. *Hub.*

7. *Ut corpus.*] Ratio phyſica. Dicit enim, ex imbecillitate corporis, imbecillitatem quoque animi argui. *Sic mens infirma.*] *Ita mens* Puteaneus, & ex melioribus alii nonnulli. Sequenti verſu *Deficiar* puto legendum pro *Deficiam.* vide Notas ad Epiſt. v. ✠. 150. *Heinſ.*

9. *Geniale.*] Amœnum, plenum voluptatis. Nam Genius Deus eſt naturæ: cui voluptati operam dantes, indulgere dicuntur. Virgilius:

Invitat genialis hyems. Hub.

11. *Dona.*] Palmæ. *Palæſtra uncta.*] Qui certabant palæſtra, oleo perfundebantur. *Ant.*

12. *Colla fugacis equi.*] *Sequacis equi*

Pu-

Nunc volucrem laqueo, nunc piſcem ducitis hamo.
Diluitur poſito ſerior hora mero.
His mihi ſubmotæ, vel ſi minus acriter urar,
Quod faciam, ſupereſt, præter amare, nihil.
Quod ſupereſt, facio: teque, ô mea ſola voluptas,
Plus quoque, quam reddi quod mihi poſſit, amo.
Aut ego cum cara de te nutrice ſuſurro;
Quæque tuum miror cauſa moretur iter:
Aut mare proſpiciens, odioſa concita vento
Corripio verbis æquora pæne tuis:
Aut ubi ſævitiæ paulum gravis unda remiſit:
Poſſe quidem, ſed te nolle venire, queror.
Dumque queror, lacrymæ per amantia lumina manant
Pollice quas tremulo conſcia ſiccat anus.
Sæpe tui ſpecto ſi ſint in littore paſſus:

Impo-

Puteaneus & alii non pauci. dictum ad Epiſt. IV. v. 46.

14. *His mihi ſubmotis.*] *Submotæ* Put. & Arg. recte. *Idem. His ſummotæ.*] Cum hæc ſtudia mihi non ſint. *Ant.*

17. *Mea ſola voluptas.*] Primâ editio & tres ſcripti, *mi ſola.* ἀρχαϊκῶς. pro mea. aut pro mihi ut ſit Græciſmus. Sic apud Tragicos, *ὦ τέκνον μοι, ὦ γύναι μοι.* & ſimilia. Tibullus lib. I. El. VI.

Vive diu, mi dulcis anus. proprios ego tecum,
Sit modo fas annos conteruiſſe velim.

ſic ſcribe. inepte vulgo *contribuiſſe.* Idem lib. I. El. IV.

Aut operi inſuetas atteruiſſe manus.

Heinſius.

18. *Plus quoque quam credi.*] *Quam reddi* Puteaneus & Baſileenſis. venuſte. ſic lib. I. Artis Amatoriæ.

Ut puto non poteris ipſa referre vicem.

hoc eſt, non poteris paria facere amando. Amor. lib. I. El. VI.

Redde vicem meritis. Idem.

19. *Suſurro.*] Clam demiſſeque loquor.

22. *Corripio verbis æquora pene tuis.*] Male alii *ſæpe meis.* Reſpicit enim ad expoſtulationem Leandri, quam ſupra vidimus. *Heinſ. Corripio.*] Incuſo ac deteſtor. *Pene tuis.*] Iiſdem quibus tu quoque corripis.

26. *Conſcia ſiccat anus.*] Lovanienſis *Cretica.* cum Gloſſa, *id eſt de Creta.* Sed legendum puto *Trecia.* ſic lib. II. Art. Amat. pro *Mars Trecen occupat*, male *Creten* ſcribebatur ante. Amor. lib. I. El. XIV. *Trecia Bacche.* quomodo optimus codex. vulgati *Tracia.* & lib. IV. Triſt. El. I. *Treia tela* ex fide codicum ſcriptorum. Meta. VI. ex veſtigiis veterum librorum.

Non ſecus exarſit conſpecta virgine Threcus

ſic infra hac Epiſtola v. 100.

——— *& impar*
Dicar Abydeno Threſſa puella thoro.

ut & illic eſſe ſcribendum mox videbimus. *Threcis Borea* in Diris Catonis veterrimus codex Petavianus. à Thracia aut Thrace, Thrax & Thracus, & Threcus, & Thracius, & Threcius, & addito i, Threïcius. vide Stephanum, qui valde truncatus eſt, in Θρᾴκη. *conſcia nutrix* Remed. Am. 637. *Heinſius.*

28. *No-*

Impoſitas tanquam ſervet arena notas.
Utque rogem de te & ſcribam tibi, ſi quis Abydo
Venerit, aut quæro, ſi quis Abydon eat.
Quid referam, quoties dem veſtibus oſcula, quas tu
Helleſpontiaca ponis iturus aqua?
Sic ubi lux acta eſt, & noctis amicior hora
Exhibuit pulſo ſidera clara die;
Protinus in ſummo vigilantia lumina tecto
Ponimus, aſſuetæ ſigna notamque viæ.
Tortaque verſato ducentes ſtamina fuſo
Fœminea tardas fallimus arte moras.
Quid loquar interea tam longo tempore, quæris?
Nil, niſi Leandri nomen, in ore meo eſt.
Jamne putes exiſſe domo mea gaudia, nutrix?
An vigilant omnes? & timet ille ſuos?

Jam-

28. *Notas.*] Signa, veſtigia pedum. *Hub.*

29. *Utque rogem de te & ſcribam tibi.*] Verſus paulo durior. Libri ſex Tò & non agnoſcunt. unus Ambroſianus, *ut ſcribam.* Puto legendum hoc modo totum diſtichon,

Utque rogem de te quæramque, huc ſi quis Abydo
Venerit : aut ſcribam, ſi quis Abydon eat.

Deinde ſequens diſtichon huic eſt præponendum. epiſtola Penelopes ſimilia habes.

Quiſquis ad hæc vertit peregrinam littora puppim,
Ille mihi de te multa rogatus abit.
Quamque tibi reddat, ſi te modo viderit uſquam,
Traditur huic digitis charta notata meis. Heinſius.

31. *Quoties do veſtibus oſcula.*] *De veſtibus* Putean. Lege *dem.* atque ita ſex ſcripti. ſic apud Val. Flaccum ſimili errore legitur *Deſinite amplexus*, cum reponendum ſit, *Dem ſinite.* lib. IV. v. 634. Faſt. V.

Voxque fuit, Merui : meritas do ſanguine pœnas,

veteres libri nonnulli *de ſanguine.* Quod eſt *dem.* Idem.

32. *Helleſpontiacâ ponis iturus aquâ.*] *Helleſpontiacam aquam* Farneſianus unus & Oxonienſis. vide Notas Epiſt. VII. v. 140. *Idem.*

33. *Sic ubi lux acta eſt.*] *Facta eſt* Puteaneus & novem alii. nil muto. Iidem mox *pulſo die.* Idem.

35. *In ſumma turre.*] *In ſummo tecto* Puteaneus & Moreti codex. *Idem.*

37. *Torta ſtamina.*] Fila, quæ nendo torquentur. *Hub.*

41. *Iamne putas.*] *Putes* complures ſcripti. ut & tribus abhinc verſibus,

Pallade jam pingui tingere membra putes.

Ubi vel contra codicum fidem *fingere* reponendum contendo. Sic in Catalectis Pithœi Avienus Epigrammate,

Tunc oleo corpus fingo, mollique palaſtrâ.

Plura de hoc verbo Epiſt. XX. v. 134. dicentur. *Heinſ. Iamne putes.*] Verba Herus ad nutricem.

42. *Timet ſuos.*] Ne videant eum exeuntem domo.

43. *De-*

Jamne ſuas humeris illum deponere veſtes;
  Pallade jam pingui tingere membra putes?
Annuit illa ferè: non noſtra quod oſcula curet;
  Sed movet obrepens ſomnus anile caput.
Poſtque moræ minimum, Jam certe navigat, inquam;
  Lentaque dimotis brachia jactat aquis.
Paucaque cum tacta perfeci ſtamina tela,
  An medio poſſis quærimus eſſe freto.
Et modo proſpicimus: timida modo voce precamur,
  Ut tibi det faciles utilis aura vias.
Auribus interdum voces captamus, & omnem
  Adventûs ſtrepitum credimus eſſe tui.
Sic ubi deceptæ pars eſt mihi maxima noctis
  Acta; ſubit furtim lumina feſſa ſopor.
Forſitan invitus, mecum tamen, improbe, dormis:
  Et, quanquam non vis ipſe venire, venis.
Nam modo te videor prope jam ſpectare natantem:
  Brachia nunc humeris humida ferre meis.
Nunc dare, quæ ſoleo, madidis velamina membris:
  Pectora nunc juncto noſtra fovere ſinu.
Multaque præterea, linguæ reticenda modeſtæ;

Quæ

43. *Deponere veſtes.*] Exuere ſe, ut natet. *Hub.*

44. *Pallade.*] Olivo, cujus tutelam habet Pallas. Natatores oleo imbuuntur, ne aquarum frigiditate læſi nervi rigeſcant.

46. *Movet caput anile.*] Facit eam annuere. Dormientes enim, aut jam proni in ſomnum, ita ſolent movere caput, ut videantur annuere loquentibus. *Hub.*

49. *Paucaque cum tacta perfeci ſtamina terra.*] Quid *tacta terra* hic ſibi velit non ſatis aſſequor. Jureti Excerpta, unus Ambroſianus & Gottorphianus *tela.* egregie. Sed & *tracta* pro *tacta* videtur reponendum. *Trahere telam*, ut *trahere lanam* & *trahere penſa.* ſic *facere telam* pro *lanam facere*, unde *lanificium.* Met. VI.
——— *tibi fama petatur*
Inter mortales facienda maxima tela:
Ita ſcribunt meliores libri. non *lana*, quod eſt in vulgatis. *Heinſ.*

51. *Proſpicimus.*] E ſpecula.

53. *Auribus interdum voces.*] *Incertas voces* Puteaneus. ut Deianira,
Aucupor infelix incertæ murmura famæ.
Heinſius.

57. *Invitus.*] Quia licet non venire decreveris, ſomnia te mihi reduxerunt. *Ant.*

58. *Et quamvis.*] *Quanquam* idem cum aliis octo. *Heinſ.*

61. *Velamina.*] Veſtes, quibus tua foveas membra. *Ant.*

62. *Pectora nunc juncto noſtra fovere ſinu.*) *Veſtra* malim cum Scriveriano & Juniano. *Heinſ.*

63. *Lingua reticenda modeſta.*] *Modeſtæ* Puteaneus & Mentelianus. *lingua modeſta* duo alii. quod verum eſt. *Idem.*

65. *Me*

Quæ feciſſe juvat, facta referre pudet.
Me miſeram! brevis eſt hæc & non vera voluptas.
Nam tu cum ſomno ſemper abire ſoles.
Firmius ô cupidi tandem coëamus amantes:
Nec careant verâ gaudia noſtra fide.
Cur ego tot viduas exegi frigida noctes?
Cur toties à me, lente natator, abes?
Eſt mare (confiteor) nondum tractabile nanti:
Nocte ſed heſternâ lenior aura fuit.
Cur ea præterita eſt? cur non ventura timebas?
Tam bona cur periit, nec tibi rapta via eſt?
Protinus ut ſimilis detur tibi copia curſûs;

Hoc

65. *Me miſeram!*] Diſtichon hoc ſuſpectum eſt. *Idem.* *Hac.*] Quæ ſomno percipitur.

70. *Lente natator.*] *Morator* vel *natator* Puteaneus. Moreti codex *viator.* *toties abes*, ut apud Propertium,

Cum toties abſis, ſi potes eſſe meus.

Heinſius.

72. *Lenior aura.*] *Mollior* duo libri. ad Epiſt. III. v. 42. & Faſt. II. v. 148. mox *præteriit* quatuor ſcripti. *Idem.*

73. *Cur eſt præterita.*] Quare non ea uſus es nocte, in qua fuit aura lenior? *Hub.* *Cur non ventura timebas.*] Ventos, & tempeſtatem graviorem. Videtur alludere ad illud Virgil. *Venturi prælia venti.* Et noſter Metam. XI. verſ. 477. —— *totaque malo.* —— *Carbaſa deducit, venienteſque excipit auras.* Et 2. Amor. v. 41. *Ipſa roges, Zephyri veniant in lintea ſoli.*

74. *Nec tibi capta via eſt.*] *Rapta* Puteaneus & decem alii cum prima editione. Optime Seneca Agamemnone,

Rapienda rebus in malis præceps via eſt.

Statius Theb. I.

Arripit extemplo Malea de valle reſurgens
Notum iter ad Thebas.

Val. Flaccus lib. II.

—— *ad Scythici Tirynthius oſtia ponti*
Raptat iter.

ſic *rapere horam* Horatio lib. III. Od. IX. ex veteri codice. & *rapere occaſionem* eidem Epod. XIII. & *limis oculis aliquid rapere* pro raptim legere, Sat. V. lib. II. & *rapere Venerem* lib. I. Sat. III. ſic *rapere conſilia* pro feſtinanter capere, Capitolino in Maximo & Balbido. ſic quoque *rapere veſtes* pro feſtinanter parare eidem. Val. Flacco lib. III.

Dat pictas auro atque ardentes murice veſtes
Quas rapuit telæ feſtina vocantibus Auſtris
Hypſipyle: galeam dilectaque cingula Regi
Injicit.

ita repono. nam Carionis liber *telis feſtina.* vulgati *telis formoſa.* priſcæ editiones *furtiva* vel *fortuna.* Virgiliana illa æmulatus eſt ex libro VIII. apud quem Euryali mater,

—— *non vulnera lavi.*
Veſte tegens, tibi quam noctes feſtina dieſque
Urgebam.

feſtina tela, ut *feſtinus voti pater* apud Statium Theb. V. & contra *tardus fugæ* de cervo apud ipſum Valerium hoc eodem libro. Plura de iſto loquendi modo ad lib. VII. Met. v. 436. perperam etiam *dilectaque regni cingula* in Valerio legebatur. *Heinſius.*

77. *At*

Hoc melior certè, quo prior, illa fuit.
At cito mutata eſt jactati forma profundi:
Tempore, cum properas, ſæpe minore venis.
Hic, puto, deprenſus nil, quod querereris, haberes;
Meque tibi amplexo nulla noceret hiems.
Certe ego tum ventos audirem lenta ſonantes,
Et nunquam placidas eſſe precarer aquas.
Quid tamen evenit, cur ſis metuentior undæ?
Contemtumque prius, nunc vereare, fretum?
Nam memini, cum te ſævum veniente minaxque
Non minus, aut multo non minus, æquor erat.
Cum tibi clamabam, Sic tu temerarius eſto,
Ne miſeræ virtus ſit tua flenda mihi.
Unde novus timor hic? quóque illa audacia fugit?
Magnus ubi eſt ſpretis ille natator aquis;
Sis tamen hoc potius, quam quod prius eſſe ſolebas:

Et

77. *At cito.*] Parumper inquis, duravit illa lenitas auræ & maris, quæ fuit nocte præterita.

78. *Tempore.*] Cum vis venire, ſæpe venis breviori tempore.

79. *Deprehenſus.*] Tempeſtate detentus, ne poſſes redire. Nam deprehendi proprie dicuntur nautæ tempeſtate oppreſſi.

81. *Ventos audirem læta ſonantes.*] Puteaneus & Leidenſis *lenta.* recte. vide Notas Epiſt. xv. ỷſ. 169. Amor. lib III. El. XI. ut & illic forte ſcribendum,

Iam mea votivâ puppis redimitâ coronâ,
Lenta tumeſcentes æquoris audit aquas.

Lenta appoſite. quia deſierat amare. Elegia in Mortem Druſi, (ut quidem & illic legendum)

Conſiſtam, lentiſque oculis lætiſque videbo
Strata per obſcœnas corpora nuda vias.

Triſt. lib. II. loco itidem emendandò,

Luminibuſque tuis, totus quibus utitur orbis,
Scenica ſpectaſti lentus adulteria.

lib. III. Art. Amat.

Has Venus è templis multo radiantibus auro
Lenta videt lites Appiadeſque via.

ſic optimus liber Regius. Martial. l. II.

Tu ſpectas hyemem ſuccincti lentus amici.

notum illud,

——— *Tu, Tityre, lentus in umbra*
Formoſam reſonare doces Amaryllida ſylvas.

noſter Art. lib. I.

Tu modo Pompeiâ lentus ſpatiare ſub umbrâ.

Heinſius.

84. *Contemptum.*] A te non formidatum. *Prius.*] Ante, cum ad me ſæpe natares.

88. *Virtus tua metuenda mihi.*] Animi pleniſſime magni. Θυμοπληθής. Æſchyl. ad Theb. v. 644. Καρδίας πλέ@. Et Hom. γ. v. 9. Ἐν θυμῷ μεμαῶτες. Quod ad bellatores. Et Iliad. ζ. v. 407. Δαιμόνιε, φθίσει σε τὸ σὸν μέν@. & quæ ſeqq. Sed Leander hanc militiam non exercebat.

90. *Ille natator.*] Ille Leander, qui non timebat maris pericula.

91. *Sis tamen hoc.*] Scil. timidus. *Quam quod ſoles eſſe.*] Audax.

92. *Pla-*

Et facias placidum per mare tutus iter.
Dum modo ſis idem : dum ſic, ut ſcribis, amemur:
Flammaque non fiat frigidus illa cinis.
Non ego tam ventos timeo mea vota morantes,
Quam ſimilis vento ne tuus erret amor:
Ne non ſim tanti, ſuperentque pericula cauſam:
Et videar merces eſſe labore minor.
Interdum metuo, patria ne lædar, & impar
Ducar Abydeno Threſſa puella toro.
Ferre tamen poſſum patientius omnia; quam ſi
Otia neſcio qua pellice captus agas:
In tua ſi veniant alieni colla lacerti:
Sitque novus noſtri finis amoris amor.
Ah potius peream, quam crimine vulnerer iſto:
Fataque ſint culpâ noſtra priora tuâ!
Nec quia venturi dederis mihi ſigna doloris,
Hæc loquor; aut famâ ſollicitata novâ.

Omnia

92. *Placidum.*] Tranquillum.

93. *Dummodò ſis idem.*] Dummodo perſeveres in amore noſtro.

94. *Illa flamma.*] Ille ignis tui amoris. *Non fiat frigidus cinis.*] Non extinguatur.

96. *Similis vento.*] Inconſtans. *Erret.*] Vagetur, & à me ad aliam tranſeat.

97. *Superent cauſam.*] Id eſt, Pluris facias pericula quam me, quæ ſum cauſa periculorum.

100. *Dicar Abydeno Seſta puella viro.*] *Abydeno toro* Puteaneus & alii ex melioribus plures. ſolenni errore. ſic Remed. Amor.

Illam Phliſthenio gaudia ferrè viro.

& lib. I. Artis Amor.

Scyrias Hæmonio juncta puella viro.

Cum *toro* ſit ſcribendum. Amor. lib. I. El. IX. ex ſcriptis codicibus,

Quos petiere duces annos in milite forti,
Hoc petit in ſocio bella puella toro.

Epiſtola Hermiones,

—— Nec turpe marito eſt,
Aſpera pro caro bella tuliſſe toro.

Quibus locis pari modo peccatur. atque ita alibi quoque. Cæterum pro *Seſta* unus Mediceus *Creſa.* Argentinus & Baſileenſis *Creſſa.* unus Moreti *Feſta.* Puteaneus *Threſſa.* optime. Diximus ſupra. Certe Threſſæ deſpectæ, ut ex Græcorum patet commentariis. Atque ita Themiſtocli objectum quod è Threſſa prognatus eſſet. ut liquet ex Æmilio Probo. Timothei quoque ducis celeberrimi matrem Threſſam fuiſſe & quidem meretricem notat Athenæus lib. III. ac propterea illum fuiſſe irriſum. Hinc & apud Valerium Flaccum libro III. Zethes & Calaïs *Thracia proles* per contemptum ab Jaſone vocantur.

Nunc Parthaonides, nunc dux mihi Thracia proles:
Aſpera nunc pavidos contra ruit agna leones.

pro *Dicar* excerpta Voſſii *Ducar.* quod etiam arridet. de eo plura notis in Metamorphoſes. *Heinſius.*

106. *Fata noſtra.*] Noſtra mors. *Sint priora tua culpa.*] Utinam moriar priuſquam hoc facias.

108. *Aut ſollicitata.*] Id eſt, incitata.

109. Se-

Omnia ſed vereor: (quis enim ſecurus amavit?)
Cogit & abſentes plura timere locus.
Felices illas, ſua quas præſentia noſſe
Crimina vera jubet, falſa timere vetat!
Nos tam vana movet, quam facta injuria fallit:
Incitat & morſus error uterque pares.
O utinam venias! aut ut ventuſve paterve,
Cauſaque ſit certe fœmina nulla moræ!
Quod ſi quam ſciero; moriar (mihi crede) dolendo.
Jamdudum peccas, ſi mea fata petis.
Sed neque peccabis, fruſtraque ego terreor iſtis:
Quoque minus venias, invida pugnat hiems.
Me miſeram! quanto planguntur littora fluctu!
Et latet obſcurâ condita nube dies!
Forſitan ad pontum mater pia venerit Helles,
Merſaque roratis nata fleatur aquis:
An mare ab inviſo privignæ nomine dictum
Vexat in æquoream verſa noverca Deam?
Non favet, ut nunc eſt, teneris locus iſte puellis.

Hac

109. *Securus.*] *Res eſt ſolliciti plena timoris amor.* Hub.

110. *Locus.*] Diſtantia noſtra auget timorem. *Ant.*

111. *Felices illas.*] *Alias* alter Lovanienſis. *Heinſius.*

112. *Crimina vera juvat, falſa timere vetat.*] *Crimina vera jubet* ſcribendum. idque ex auctoritate decem librorum. neque aliter in codice ſuo magnus Scaliger caſtigarat. *Idem.*

115 *Vterque error.*] Ignorantiæ ſive falſæ, ſive veræ injuriæ. *Pares morſus.*] Pares curas, & cruciatus animo meo.

115. *Aut hic ventuſve paterve.*] *Aut ut.* Puteaneus cum aliis multis. *Heinſ.*

116. *Cauſaque ſit tanta fœmina nulla moræ.*] *Certe moræ* plerique veteres cum Puteaneo. bene. Remed. Am. v. 112. dictum. ſic contra *certa fuga.* Rem. Amor.

Ille dedit certa lintea plena fuga. Idem.

117. *Quod ſi quam ſciero.*] *Si reſciero* Puteaneus. *Idem.*

118. *Iamdudum.*] Valde. Vel jamdiu, ex quo negligis ad me natare. *Petis.*] Quæris. *Mea fata.*] Meam mortem. *Hub.*

119. *Iſtis.*] His ſuſpicionibus.

120. *Pugnat hyems.*] Obſtat tempeſtas. *Ant.*

122. *Et latet.*] *Vt latet* forte legendum. *Heinſ. Latet condita nube.*] Virgilius. *Eripiunt ſubito nubes cœlumque, diemque Teucrorum ex oculis.*

123. *Forſitan.*] Dicit, hanc tempeſtatem forſitan motam eſſe à Nephele, matre Helles, quæ venerit ad mare, ut fleat filiam ſuam.

126. *Vexat.*] *Vexet* ſcribendum poſtulant ſuperiora. niſi pro *Aut* præcedenti verſu *An* legas cum Puteaneo. idque præſtat. *Heinſ. Noverca.*] Ino.

127. *Vt nunc eſt.*] Phraſis Terentiana. *Iſte locus.*] Hic Helleſpontus. *Vt nunc eſt.*] Ita tumidus.

Hac Helle periit; hac ego lædor aqua.
At tibi flammarum memori, Neptune, tuarum
Nullus erat ventis impediendus amor:
Si neque Amymone, nec laudatiſſima forma
Criminis eſt Tyro fabula vana tui,
Lucidaque Alcyone, Circeque & Alymone nata,
Et nondum nexis angue Meduſa comis,
Flavaque Laodice, cæloque recepta Celæno,
Et

131. *Laudatiſſima forma.*] Tyto, ut Homerus ſcribit Salmonei filia fuit qui Enypeum fluvium amavit: in cujus ripis Neptunus in Enypeum verſus, compreſſit eam, Neleumque & Peliam ex illa filios uno partu ſuſcepit. *Ant. Si.*] Pro ſiquidem. *Tui criminis.*] Tui amoris & concubitus. Amymone una fuit ex filiabus Danai, fratris Ægypti: quam cum pater ejus aquatum miſiſſet, & Satyrus viſam inſequeretur, & illa auxilium Neptuni imploraret, Neptunus, fugato Satyro, eam compreſſit: ex qua genuit Nauplium, patrem Palamedis.

133. *Alcyone.*] Hæc fuit una ex Pleiadibus, filia Atlantis: ex qua Neptunus ſuſcepit Lycaona, & Hyrieum, patrem Orionis. *Lucida.*] Quia in ſtellam converſa eſt. *Hub. Circe & Alymone nata.*] Iphimediam ſignificat, Circes & Alymonis filiam, quæ Aloeo nupſit, ut in Odyſſea ſcribit Homerus: jactavitque ſe cum Neptuno miſcuiſſe, & ex eo prolem inclytam Otum & Ephialtem ſuſcepiſſe. *Ant. Circeque & Alymone nata.*] Non expediunt ſe ex hoc loco interpretes, qui haud dubie mendoſiſſimus eſt. Monſtra lectionum in vetuſtis codicibus apparent. pro *Circe* plerique *Cetyce*, *Ceiceque*, *Ceyceque.* pro *Alymone*, ſcripti *Avenone*, *Aveone*, *Arreone*, *Aneone*, *Anenone*, *Ameone*, *Amenone*, *Amione*, *Angone*, *Amimone*, *Alcione*, *Auctione*, *Arnione*, *Amintone*, *Alienone*, *Avione*, *Anthone*, *Aucone*, *Ancone*, *Amioone*, *Antheone*, *Acteone*, *Anthonoe*, & quid non? ſed ita ut plerique *Aveone* aut *Aneone* agnoſcant. Puteaneus *Ceiceque & Aveone nata.* Scribo, *Calyceque Ecatheone nata.* Hyginus Fab. CLVII. ubi Neptuni filios recenſet, *Cygnus ex Calyce Hecatonis filia.* ubi *Hecataonis* videtur reſcribendum. Scholiaſtes Theocriti Idyll. XVI. Κύκνον λέγει τὸν Ποσειδῶνος καὶ Κηΰκος. Vel ut aliæ editiones habent, Καΰκος. Lego Καλύκης. addit autem, *Hecataone nata* ut ab altera Calyce Endymionis matre, filia Æoli diſtinguat. ſic lib. VIII. Met.

——— *& cretus Amyntore Phœnix.*

ne Agenoris filius intelligatur. Certe Cycni matrem quocunque tandem appellatam nomine hic intelligi ab Ovidio non eſt dubium. Si quis meliora protulerit, is Muſas ſingulari beneficio demerebitur. *Heinſ.*

134. *Angue Meduſa.*] Hæc autem filia fuit Phorci, ex Cetho nympha: quam fugientem inſecutus, tandem in templo Palladis deprehendit, & compreſſit. Pallas indignata, capillo ejus, quorum pulchritudine Neptuno placuerat, in ſerpentes convertit. vide Ovid. l. 6. Metam.

135. *Laodice.*] Duæ fuerunt hoc nomine dictæ: una, filia Agamemnonis & Clytæmneſtræ: altera, filia Priami: quam nunc puta poëtam intelligere, quod à Neptuno amata ſit. *Celoque recepta Celæno.*] Atlantis filia Alcyones ſoror, una fuit ex Pleiadibus. *Recepta cælo.*] Diximus, has ſorores in cœlum tranſlatas, ſidus effeciſſe, quod navigationis initium ortu ſuo oſtendere ſolet. Has Latini appellant Vergilias.

136. Et

Et quarum memini nomina lecta mihi.
Has certe pluresque canunt, Neptune, poëtæ
Molle latus lateri compoſuiſſe tuo.
Cur igitur toties vires expertus amoris,
Aſſuetum nobis turbine claudis iter?
Parce ferox; latoque mari tua prælia miſce.
Seducit terras hæc brevis unda duas.
Te decet aut magnas magnum jactare carinas;
Aut etiam totis claſſibus eſſe trucem.
Turpe Deo pelagi, juvenem terrere natantem:
Gloriaque eſt ſtagno quolibet iſta minor.
Nobilis ille quidem eſt, & clarus origine: ſed non
A tibi ſuſpecto ducit Ulyſſe genus.

Da

136. *Et quarum.*] Quarum nomina memini eſſe lecta mihi. Nam alias amavit Neptunus, & compreſſit.

138. *Latus lateri conſervuiſſe tuo.*] *Compoſuiſſe* Puteaneus & alii majori ex parte cum prima editione. & recte. quidam *ſuppoſuiſſe* & *continuaſſe*. Propertius,

Virgineum Primo compoſuiſſe latus.

Virgilius,

Componens manibuſque manus atque oribus ora. Heinſius.

140. *Turbine claudi iter.*] *Turbide* duo ſcripti. *Idem.*

142. *Seducit,*] In diverſa. Quod vulgo perperam; pro quo Terentius, abducit, deducit. Adelph. 3. 3.

Id miſero reſtat mihi mali, ſi illum poteſt,
Qui alicujus rei eſt, etiam ad nequitiam abducere.

Et Cicero lib. x. ad Famil. Epiſt. 23. *Qui quidem cum in fraudem ſe deductum videret.* Seducere autem, ſeorſim ducere. Ter. Hecyr. 1. 2.

Poſt Pamphilus me ſolum ſeducit foras.

Et Plaut. Aulul. 2. 1. ℣ſ. 14.

Eo nunc ego ſecreto te huc foras ſeduxi.

Et Phædr. Fab. x. lib. 3. ℣ſ. xi.

Seductus in ſecretum à liberto ſuo.

142. *Seducit.*] Separat. *Duas terras.*] Aſiam & Europam. *Hubert.*

146. *Iſta gloriaque.*] Quam quæris in hoc brevi mari turbando.

147. *Ille.*] Leander.

148. *Sed non traxit genus ab Ulyſſe ſuſpecto tibi.*] Id eſt, inimico, propterea quod ſcelere Ulyſſis periit Palamedes nepos Neptuni. *Hub. Sed non à tibi ſuſpecto ducit Ulyſſe genus.*] Ad Polyphemum referenda ſunt hæc, cujus gratia Neptunus Ulyſſi infenſus erat. Excæcaverat enim illum Ulyſſes, cum exprobratione ea, ut diceret, neque patrem Neptunum auxiliaturum illi eſſe, aut oculum reſtituturum. *Micyll. Duxit Ulyſſe genus.*] *Ducit* meliores. *Heinſius. Suſpecto Ulyſſe.*] Hom. Odyſſ. 1. ℣ſ. 522.

Ὥς οὐκ ὀφθαλμόν γ' ἰήσεται οὐδ' Ἐνοσίχθων.

Cui reſpondet Luciani Neptunus in fabuloſ.

Θάρσει ὦ τέκνον, ἀμυνοῦμαι γὰρ αὐτὸν,
Ὥς μάθῃ, ὅτι εἰ καὶ πήρωσίν μοι ὀφθαλμῶν
Ἰᾶσθαι ἀδύνατον, τὰ γοῦν τῶν πλεόντων
Τὸ σώζειν αὐτοὺς, καὶ ἀπολλύναι ἐπ' ἐμοὶ
Πρόσεστι. πλεῖ δὲ ἔτι.

Lycoph. Caſſand. hoc monſtrum vocat, τυφλωθὲν δάκος. Vide Theocrit. Id. 6.

Da veniam, ſervaque duos. natat ille: ſed iſdem
  Corpus Leandri, ſpes mea, pendet aquis.
Sternuit & lumen: poſito nam ſcribimus illo.
  Sternuit; & nobis proſpera ſigna dedit.
Ecce merum nutrix fauſtos inſtillat in ignes:
  Craſque erimus plures, inquit, & ipſa bibit.
Effice nos plures evicta per æquora lapſus,
  O penitus toto corde recepte mihi.
In tua caſtra redi, ſocii deſertor Amoris.
  Ponuntur medio cur mea membra toro?
Quod timeas, non eſt. auſo Venus ipſa favebit:
  Sternet & æquoreas æquore nata vias.
Ire libet medias ipſi mihi ſæpe per undas:
  Sed ſolet hoc maribus tutius eſſe fretum.
Nam cur, hoc vectis Phryxo Phryxique ſorore,
  Sola dedit vaſtis fœmina nomen aquis?
Forſitan ad reditum metuas ne tempora deſint,
Aut

149. *Duos.*] Leandrum & me.

150. *Spes mea pendet.*] Id eſt, ſumus in eodem periculo.

151. *Poſito nam ſcribimus illo.*] Scribimus ad lumen lucernæ.

152. *Stertuit & lumen.*] Id eſt, lucerna ſecit crepitum & ſtridorem. *Interea lumen.*] *Sternuit & lumen* Puteaneus. ut & proximo verſu. Sed ita ut utroque loco *Stertuit* eſſet repoſitum. quomodo primæ editiones, & plurimi ex ſcriptis. perperam. ſic apud Propertium,

—*argutum ſternuit omen Amor.*

Sternuit alter Moreti recte poſteriori verſu. *Heinſius.*

153. *Ecce.*] Dicit, nutricem, quaſi libaminis, & auſpicii cauſa, injicere vinum in ignem.

154. *Cras erimus plures.*] *Craſque* meliores. *Heinſius. Plures.*] Quia accedet Leander.

155. *Lapſus.*] Tu celeriter progreſſus. *Per æquora evicta.*] Tuis lacertis ſuperata. *Æquora evicta.*] Infra vſ. 181.

—*tumidarum victor aquarum.*

Quod Virgil. explicat 5. Æneid.

Nec nos obniti contra, nec tendere tantum Sufficimus.

Et alibi.

—*Evictum claſſibus æquor.*

—*& fontem ſuperare Timavi.* 1. Æneid.

156. *Recepte meo corde.*] Id eſt, infixe animo meo. *Toto corde recepte.*] Virgil. 4. Æneid. —*hærent infixi pectore vultus.*

160. *Æquore nata.*] Hinc dicta ἀφροδίτη, ἕνεκ' ἐν ἀφρῷ θρέφθη. Theocr. in Theog. Sed Eurip. Helen. ἀπὸ τῆς ἀφροσύνης τὴν ἀφροδίτην deducit.

161. *Ire libet.*] Dicit, hoc mare nimis periculoſum puellis: quod patuit ex Helle ſubmerſa.

163. *Nam cur huc vectis.*] *Hoc* plerique ſcripti. *hac.* Puteaneus. *Heinſ. Nam cur.*] Cur enim, inquit, cum Phryxus & Helle per hoc mare veherentur, ſola Helle cecidit, & Phryxus evaſit incolumis?

165. *Forſitan ad reditum metuis ne robora deſint.*] *Metuas* bene Puteaneus & Regius. Deinde *tempora deſint* idem Puteaneus cum multis aliis. *Heinſius.*

166. *Et*

Aut gemini nequeas ferre laboris onus.
At nos diverſi medium coëamus in æquor:
Obviaque in ſummis oſcula demus aquis:
Atque ita quiſque ſuas iterum redeamus ad urbes.
Exiguum, ſed plus, quam nihil, illud erit.
Vel pudor hic utinam, qui nos clam cogit amare,
Vel timidus famæ cedere vellet amor!
Nunc male res junctæ calor & reverentia pugnant.
Quid ſequar in dubio eſt. hæc decet; ille juvat.
Ut ſemel intravit Colchos Pagaſæus Iäſon;
Impoſitam celeri Phaſida puppe tulit.
Ut ſemel Idæus Lacedæmona venit adulter;
Cum præda rediit protinus ille ſua.
Tu, quam ſæpe petis quod amas, tam ſæpe relinquis:
Et quoties grave fit puppibus ire, natas.
Sic tamen, ô juvenis tumidarum victor aquarum,

Sic

166. *Et nequeas gemini.*] *Aut gemini nequeas* plerique codices, etiam meliores. *Idem. Gemini laboris.*] Eundi & redeundi.

172. *Timidus famæ.*] Ex corculo Latinitatis. *Temperans famæ.* Ter. *Nullius timidus Dei.* Metam. de Cyclope. *Nimius vini.* Ovid. *Præceps animi.* Virgil.

173. *Res male juncta.*] Quia ſunt contrariæ. *Pugnant.*] Sunt inter ſe adverſæ. *Calor & reverentia pugnant.*] Argon. Apollon. 3. vſ. 755.

Ἠελίου ὡς τίς τε δόμοις ἐνιπάλλεται αἴγλη
Ὕδατος ἐξανιοῦσα, τὸ δὴ νέον ἠὲ λέβητι
Ἠέ που ἐν γαυλῷ κέχυται. ἡ δ᾽ ἔνθα καὶ ἔνθα
Ὠκείῃ στροφάλιγγι τινάσσεται ἀΐσσουσα,
Ὣς δὲ καὶ ἐν στήθεσσι κέαρ ἐλελίζετο κούρης.

Id quod Virgil. 8. Æneid. præclarè eſt imitatus. Vide epiſt. præced. vſ. 77.

——*incertæ tanta eſt diſcordia mentis.* Metam. x. vſ. 631.

——*Hinc amor, hinc timor eſt.* Ep. 12.

——*aliudque cupido.*

——*Mens aliud ſuadet.* Metam. 7. verſ. 20.

174. *In dubio eſt, quid ſequar.*] An obſequar pudori, an amori.

175. *Ut ſemel.*] Dicit, quod optaret fieri de ſe à Leandro, quod factum eſt à Jaſone de Medea: qui, ut in Colchos delatus eſt, eam abduxit. *Pagaſæus.*] A Pagaſa, oppido Theſſaliæ. *Pagaſæus Iaſon.*] *Pagareos* Puteaneus. quod eſt. *Pagaſaos* Græca enunciatione, ut ſæpe alibi. *Heinſius.*

176. *Phaſida.*] Medeam, à Phaſide Colchorum fluvio.

177. *Adulter Idæus.*] Paris Trojanus. ab Ida, monte Phrygiæ.

178. *Cum ſua præda.*] Cum Helena.

179. *Quam petis.*] Id eſt, me ad quam ſæpe venis.

180. *Et quoties grave fit.*] *Grave fit* ex ſcriptis multi. ut alibi,

——*leve fit, quod bene fertur, onus.*

Heinſ. Quoties fit grave puppibus.] Quoties eſt periculoſum navibus.

Sic facito ſpernas, ut vereare, fretum.
Arte laboratæ merguntur ab æquore puppes:
Tu tua plus remis brachia poſſe putes?
Quod cupis, hoc nautæ metuunt, Leandre, natare.
Exitus hic fractis puppibus eſſe ſolet.
Me miſeram! cupio non perſuadere, quod hortor:
Siſque, precor, monitis fortior ipſe meis.
Dummodo pervenias, excuſſaque ſæpe per undas
Injicias humeris brachia laſſa meis.
Sed mihi, cæruleas quoties obvertor ad undas,
Neſcio quæ pavidum frigora pectus habent.
Nec minus heſternæ confundor imagine noctis,
Quamvis eſt ſacris illa piata meis.
Namque ſub Auroram, jam dormitante lucerna,
(Somnia quo cerni tempore vera ſolent)
Stamina de digitis cecidere ſopore remiſſis:

Col-

183. *Vincuntur ab æquore puppes.*] *Merguntur.* Puteaneus cum aliis plurimis. *Heinſ.*

184. *Poſſe putas.*] *Putes* duo ſcripti. *Idem.*

187. *Cupio non perſuadere quod hortor.*] *Opto* alii. *Idem.*

191. *Sed mihi*] Dicit, ſe terreri, quoties aſpicit mare ita turbatum. *Hub.*

192. *Neſcio quid pavidum frigore pectus habet.*]. Putabam aliquando *hebet.* Nunc accedo duodecim ſcriptis codicibus, qui legunt,

Neſcio quæ pavidum frigora pectus habent.

ut jam monui ad Epiſt. XII. v. 170. alii codices *habet.* Faſt. I.

Mens abit & morior quoties pugnantis imago
Me ſubit, & gelidum pectora frigus habet.

ubi *habent* in ſcriptis nonnullis. Sed tum *frigora pectus* ſit legendum. alii codices hoc loco,

Neſcio quod pavidum pectora frigus habent.

Argentinus,

——*pavidum pectore frigus habet.*

forte. pro *pavidam pectore* vel *pavida pectora.* Heinſius.

196. *Somnia quo cerni.*] Quia videlicet ſtomachus non ſit vino ciboque diſtentus. *Somnia.*] Vide Macrob. lib. I. c. 3. in Somn. Scip. ubi quinque ſomniorum nomina. Quæ & itidem in 2. Idyll. Moſch. De geminis ſomni portis multi multa. Homer. Odyſſ. τ. v. 562.

Δοιαὶ γάρ τε πύλαι ἀμενηνῶν εἰσὶν ὀνείρων.
Αἱ μὲν γὰρ κεράεσσι τετεύχεται, αἱ δ' ἐλέφαντι. &c.

ubi vide Euſtath. Quod Virgil. ita reddit 8. Æneid.

Sunt geminæ ſomni portæ: quarum altera fertur
Cornea; qua veris facilis datur exitus umbris.
Altera candenti perfecta nitens elephanto. &c.

Nec tu ſperne piis venientia ſomnia portis.

Propert. 4. 7. Vide & Lucian. Gall. in ſomn. ubi hæc more ſuo ridet.

197. *Stamina de digitis cecidere.*] Virgil. IX.

Excuſſi manibus radii, revolutaque penſa.

198. Fe-

Collaque pulvino noſtra ferenda dedi.
Hic ego ventoſas nantem delphina per undas
Cernere non dubiâ ſum mihi viſa fide.
Quem, poſtquam bibulis illiſit fluctus arenis,
Unda ſimul miſerum vitaque deſeruit.
Quidquid id eſt, timeo. nec tu mea ſomnia ride:
Nec niſi tranquillo brachia crede mari.
Si tibi non parcis, dilectæ parce puellæ:
Quæ nunquam, niſi te ſoſpite, ſoſpes erit.
Spes tamen eſt fractis vicinæ pacis in undis.
Tum placidas tuto pectore finde vias.
Interea, nanti quoniam freta pervia non ſunt,
Leniat inviſas littera miſſa moras.

198. *Ferenda.*] Suſtinenda. *Ant.*

199. *Nantem Delphina.*] A delphino recte ſumpſit auſpicium: quoniam homini amicus eſt. *Ant. Delphina.*] Virgil. 5. Æneid.

Delphinum ſimiles: qui per maria humida nando
Carpathium Libycumque ſecant. —— Virgil. IX.

Delphinumque modo demerſis æquora roſtris.

200. *Non dubia fide.*] Id eſt, manifeſte.

206. *Soſpes erit.*] *Ero* Puteaneus & tres alii ex melioribus. *Heinſ.*

301. *Tu placidas toto pectore finde vias.*] *Tunc* quatuor ſcripti. totidem *Tum.* utrumque bene. ſex *tuto pectore.* & hoc probe. Scriverianus *placitas aquas.* quod etiam arridet. ſic *placita bona.* Ep. Helenæ. *placita puella* lib. I. Art. Am. ex antiquis libris V. 37. ubi plura. *placita forma* Art. Am. III. & Faſt. II. *placitus vultus* Medic. Faciei. *placita quies* Faſt. I. v. 205. ex ſcriptis. & *placitus Numicius* ex conjectura Faſt. III. v. 653. ſic & *placitas terras* Val. Flaccus. l. V. vſ. 72. dixit,

—— *& jam*
Puppe ſedens placitas dimiſerat anchora terras.

ubi ſimili modo peccatur. ut & lib. I. v. 265. *placito ſi currere fluctu Pelea vultis, ait.* hoc eſt, vobis placito. Deos enim alloquitur. quomodo lib. II. de Jaſone, *placitoſque Deis ne deſeras actus.*

EPISTOLA XX.

ARGUMENTUM.

Profectus ad ſacra Dianæ Acontius quæ in Delo, inſula maris Ægei, omnium Cycladum clariſſima, frequenti virginum conventu celebrabantur, in amorem Cydippes, puellæ nobilis, adoleſcens exarſit. Sed cum illam ob generis imparitatem non auderet ſollicitare, novam commentus fraudem, in pulcherrimo pomo ſcripſit duos hoſce verſus: Juro tibi ſane per myſtica ſacra Dianæ, Me tibi venturam comitem, ſponſamque futuram. *atque illud ad pedes puellæ projecit: quæ fraudis inſcia, cum imprudens legeret, paciſcitur cum Acontio. Nam, quæ ante deos in templo Deliæ Dianæ dicerentur, rata eſſe, lex erat. Cum autem paulo poſt pater, hujuſce rei inſcius, illam alii deſponderet, ſubita febri correpta eſt. Quare hac epiſtola Acontius conatur eidem perſuadere, hunc morbum à Diana immiſſum eſſe: propterea quod non impleret, quæ dea præſente promiſiſſet.*

Acontius Cydippæ.

POne metum: nihil hic iterum jurabis amanti.
  Promiſſam ſatis eſt te ſemel eſſe mihi.
Perlege: diſcedat ſic corpore languor ab iſto,
  Qui meus eſt, ulla parte dolente, dolor.
Quid pudor ora ſubit? nam, ſicut in æde Dianæ,
  Suſpicor ingenuas erubuiſſe genas.
Conjugium pactamque fidem, non crimina, poſco:
  Debitus ut conjux, non ut adulter, amo.
Verba licet repetas, quæ demtus ab arbore fœtus

Per-

PRiſcæ editiones & codices nonnulli manu exarati hoc diſtichon in fronte hujus Epiſtolæ exhibent,

Accipe, Cydippe, deſpecti nomen Aconti,
Illius in pomo qui tibi verba dedit.

Eſt autem hæc epiſtola fœde depravata plurimis in locis. *Heinſ.*

1. *Fone metum.*] Omni fraudis ſuſpicione amota perlegas licet hanc epiſtolam.

Ἤ τινά τυ δόλον ἄλλον ὀΐεαι, ——

Hom. Odyſſ. κ. v. 380.

Quid eſt, quod metuis? ne tibi lectus
malitiam apud me ſuadeat.

Plaut. Bacchid. 1. v. 20.

3. *Diſcedat ſic.*] Scil. ſi legeris. *Languor.*] Morbus. *Iſto.*] Tuo. *Hub.*

4. *Qui meus eſt ulla parte dolere dolor.*] *Dolore* Puteaneus & alii nonnulli. tres libri *dolente.* Forte,

Qui meus eſt, ulla parte dolente, dolor.

Heinſius. *Ulla parte dolente.*] Si quid tibi doleat, id mihi quoque ægrè ſit.

5. *Quid pudor ora ſubit.*] *Ante ſubit* Puteaneus aliique codices magno numero. Scribe. *Quid? pudor anne ſubit?* ut apud Claudianum,

Quid furor? audebit tecum conſcendere
claſſem?

vulgatam tamen lectionem non ſollicitem temere. *Heinſius.*

8. *Debitus.*] Ex pacto legitimus. *Hubertus.*

9. *Fœtus ab arbore demtus.*] Virgil. 6.

Auri-

Pertulit ad caſtas, me jaciente, manus;
Invenies illic id te ſpondere, quod opto,
Te potius, virgo, quam meminiſſe Deam.
Nunc quoque idem timeo: ſed idem tamen acrius illud
Aſſumſit vires; auctaque flamma morâ eſt.
Quique fuit nunquam parvus; nunc tempore longo,
Et ſpe, quam dederas tu mihi, crevit amor.
Spem mihi tu dederas: meus hic tibi credidit ardor.
Non potes hoc factum teſte negare Deâ.
Adfuit, & præſens, ut erat, tua verba notavit:
Et viſa eſt motâ dicta probaſſe comâ.
Deceptam dicas noſtra te fraude licebit:
Dum fraudis noſtræ cauſa feratur amor.
Fraus mea quid petiit, niſi uti tibi jungerer uni?
Id me, quod quereris, conciliare poteſt.

Non

Auricomos quam quis decerpſerit arbore fœtus.
Et deinde,
—— *croceo fœtu teretes circumdare truncos.* ubi vide Serv.

11. *Illic.*] In pomo. *Id quod opto.*] Conjugium ſignificat. *Ant. Spondere.*] Libentius lego, ut eſt in aliis lib. *juraſſe.* Ciofan; *Quod opto.*] Malo *optem.* Heinſ.

12. *Te potius meminiſſe.*] Scil. te futuram ſponſam meam: quod velim te potius meminiſſe. *Quam deam.*] Scil. Dianam, quæ memor illius promiſſionis, quam non præſtas, immittit tibi morbum.

15. *Vel tempore longo.*] *Nec tempore* Puteaneus aliique plurimi. quinque *tam tempore.* lege *jam tempore longo.* niſi malis *nunc tempore*, quomodo Moreti codex cum uno Ambroſiano. unus, *nec tempore parvo.* unus itidem, *ne tempore longo.* alius, *non tempore longo.* Heinſius.

16. *Ex ſpe.*] Puteaneus & decem alii, *Et ſpe.* quidam cum prima editione *Et ſpem.* plures *Et ſpes.* Leidenſis *Is ſpe. crevit* etiam pro *creſcit* Puteaneus & decem alii. *Idem.*

17. *Meus ardor credidit hoc.*] Id eſt, amor fecit, ut tibi hoc crederem, quod promiſiſti.

18. *Non potes hoc factum.*] Forte *pactum.* ut & paulo poſt,
Sit fraus huic nomen pacto.
ſupra *pactam fidem* appellat. infra,
—— *recitetur formula pacti.* Heinſius.

19. *Præſens ut erat.*] *Erant* Puteaneus & Patavinus. Atque ita forſan epiſtola ſequenti ſit ſcribendum,
Sicut erant, properans verba imperfecta relinquo.
De hoc loquendi modo vide Notas in Met. x. v. 7. *Idem.*

20. *Mota dicta tuliſſe coma.*] *Notaſſe* multi ex ſcriptis. Gronovianus, Oxonienſis & Leidenſis *probaſſe.* quod verum eſt. Faſt. II. de Lucretia.
Illa jacens ad verba oculos ſine lumine movit,
Viſaque concuſſa dicta probare comâ.
Idem.

23. *Niſi uti tibi jungerer uni.*] Scripti plerique cum primis editionibus *niſi quod.* Forte, *niſi quo.* Idem.

24. *Id me quod quereris conciliare poteſt.*] *Potes* multi ex ſcriptis. Aut Diſtichon hoc valde ſit mendoſum oportet;

aut

Non ego naturâ, nec ſum tam callidus uſu:
Solertem tu me, (crede) puella, facis.
Te mihi compoſitis (ſi quid tamen egimus) à me
Adſtrinxit verbis ingenioſus Amor.
Dictatis ab eo feci ſponſalia verbis:
Conſultoque fui juris amore vafer.
Sit fraus huic nomen facto, dicarque doloſus:
(Si tamen eſt, quod ames velle tenere, dolus.)
En iterum ſcribo, mittoque rogantia verba.
Altera fraus hæc eſt: quodque queraris, habes.
Si noceo quod amo; fateor, ſine fine nocebo;
Teque petam: caveas tu licet ipſa peti.
Per gladios alii placitas rapuere puellas:
Scripta mihi caute littera crimen erit?
Dî faciant, poſſim plures imponere nodos!
Ut tua ſit nulla libera parte fides.
Mille doli reſtant: clivo ſudamus in imo.
Ardor inexpertum nil ſinet eſſe meus.
Sit dubium, poſſiſne capi; captabere certe.
Exitus in Dîs eſt: ſed capiere tamen.

Ut

aut Ovidianæ non eſt venæ. Forte,

Me tibi, quod quereris, conciliare poteſt.

Idem. *Conciliare.*] Συναίρεσθαι κύπριν. Æſchyl. Prometh. Συναρθμῆσαι. Arg. Apoll. 4. v. 419. Σύλλογον ποιησάμενοι. Herod. 8. *Ut ſemel es flavo conciliata viro.* Catul. Eleg. 4. *Concilio tibi, ô juvenis, ſororem.* Petron. Hinc *conciliatrix*, vox lenocinii.

25. *Callidus uſu.*] *Arte* quidam. Argentinus *aſtu*. Heinſius.

27. *Si quid tamen egimus arte.*] *Egimus arte* duo libri. *egimus à me* Puteaneus. hoc eſt à me compoſitis. *Idem.*

29. *Sponſalia.*] Solemnia verba nuptiarum. Nam ſecundum Juriſconſultos, Sponſalia ſunt mentio & repromiſſio futurárum nuptiarum. *Ab eo.*] Ab amore.

32. *Si tamen.*] Cum potius ſit virtus, quam dolus, velle tenere, quod amas.

36. *Teque petam caveas tu licet, ipſe petam.*] Inconcinna hoc loco repetitio. *uſque petam* duo libri. quatuor alii, *ipſa peti.* recte. poſſet & legi, *Teque, peti caveas tu licet, uſque petam.* Nam Argentinus, *Teque peto.* Heinſius.

39. *Di faciant, poſſim plures imponere nodos.*] *Plures poſſim tibi ponere nodos* Moreti codex venuſte. Ep. Phædræ tamen,

Impoſuit nodos cui Venus ipſa ſuos.

Idem. *Ponere nodos.*] Ad fidem tuam adſtringendam.

41. *Mille modi reſtant. clivo ſudamus in uno.*] *Doli* meliores cum Puteaneo. idem *clivo imo* cum tribus aliis. optime. Remedio Amoris,

Principio clivi noſter anhelat equus.

Heinſius.

44. *Exitus in dis.*] *In dubio eſt* Gottor-

Ut partem effugias, non omnia retia falles :
  Quæ tibi, quam credis, plura tetendit Amor.
Si non proficiant artes, veniemus ad arma;
  Inque tui cupido rapta ferere ſinu.
Non ſum, qui ſoleam Paridis reprehendere factum:
  Nec quenquam; qui, vir poſſit ut eſſe, fuit.
Nos quoque : ſed taceo. mors hujus pæna rapinæ
  Ut ſit, erit quam te non habuiſſe, minor.
Aut eſſes formoſa minus, peterere modeſte.
  Audaces facie cogimur eſſe tua.
Tu facis hoc, oculique tui; quibus ignea cedunt
  Sidera; qui flammæ cauſa fuere meæ.
Hoc flavi faciunt crines, & eburnea cervix;
  Quæque precor veniant in mea colla manus:
Et decor, & vultus ſine ruſticitate pudentes:
  Et, Thetidi quales vix rear eſſe, pedes.
Cætera ſi poſſem laudare, beatior eſſem:
  Nec dubito, totum quin ſibi par ſit opus.

Hac

torphianus. nil muta. Pindarus,

Νῦν δ' ἔλπομαι μὲν, ἐν θεῷ γε μὰν τέλος. Heinſius.

In Dîs.] Ἐν θεῶν γούνασι κεῖται. Hom.

45. *Non omnia retia falles.*] Ita te circumcludam, ut elabi nunquam amorem meum queas: quaſi certa quadam indagine. Virgil. —— *ſaltuſque indagine cingunt.* Et Cæſar 8. de bell. Gall. *Campum, ſilvis undique impeditiſſimis, & altiſſimo flumine, velut indagine munitum.*

46. *Quam credis plura.*] *Credas* ſcribe. ſic Ep. Herus,

Plus quoque, quam credi quod mihi poſſit, amo.

mox *proficiant* multi ex ſcriptis. *Heinſius.*

48. *Inque tui cupido rapta ferere ſinu.*] *Inque tui cupidus*, vel *Inque meo cupido* Puteaneus. Lege, *Inque meo cupidi ſinu.* & vidi quæ noto ad Epiſt. V. ℣. 45. *meo cupido* etiam prima editio, & ex melioribus ſcriptis decem. Alii complures *mei cupido.* Idem.

51. *Nos quoque.*] Rapiemus te.

53. *Aut eſſes formoſa minus.*] Si eſſes minus pulchra, modeſtius te peterem.

55. *Quibus ignea cedunt.*] Malo *cedant.* ut,

Cedant carminibus reges regumque triumphi. Heinſ.

58. *Quæque precor.*] *Quaſque* prima editio cum plurimis ſcriptis. *Idem.*

59. *Pudentes ſine ruſticitate.*] Id eſt, pudorem ingenuum, & liberalem.

60. *Et Thetidis quales vix reor eſſe pedes.*] *Rear* prima editio, Puteaneus, & alii complures bene. Lege etiam *Thetidi.* nam in Gottorphiano *Thetidem vel Veneri.* hinc ἀργυρόπεζα Thetis Homero dicta. *Heinſ.* *Quales vix reor eſſe pedes Thetidis.*] Id eſt, candidiſſimos. Nam ab Homero ἀργυρόπεζα dicitur. Fuit autem filia Nerei, mater Achillis, uxor Oceani.

62. *Nec dubito totum quin tua pars ſit opus.*] *Tibi pars* prima editio. quatuor

ſcripti

Hac ego compulſus, non eſt mirabile, forma,
  Si pignus volui vocis habere tuæ.
Denique, dum captam tu te cogare fateri,
  Inſidiis eſto capta puella meis.
Invidiam patiar: paſſo ſua præmia dentur.
  Cur ſuus à tanto crimine fructus abeſt?
Heſionen Telamon, Briſeïda cepit Achilles:
  Utraque victorem victa ſecuta ſuum.
Quamlibet accuſes, & ſis irata licebit;
  Irata liceat dum mihi poſſe frui.
Iidem qui facimus, factam tenuabimus iram:
  Copia placandæ ſit modo parva tui.
Ante tuos flentem liceat conſiſtere vultus:
  Et liceat lacrymis addere verba ſuis.

Utque

ſcripti *tibi par.* Gottorphianus & prior Moreti pro diverſa lectione *ſibì par.* quomodo jampridem eſſe reſcribendum divinaram. Amor. II. El.

—— tumulus pro corpore parvus,
Quo lapis exiguus par ſibi carmen habet.

Met. lib. XII. ex veſtigiis veterum librorum,

Hac illi menſura viro reſpondit, & hac eſt
Par ſibi Pelides.

Triſt. IV. El. VI.

Triſtior eſt etiam præſens ærumna priori,
Ut ſit enim ſibi par, crevit & aucta mora eſt.

Triſt. V. El. ult.

Nam tua, dum ſtetimus, turpi ſine crimine manſit,
Et Famæ probitas irreprehenſa fuit.
Par eadem noſtra nunc eſt ſibi facta ruina.

Ita verſus iſti mendoſiſſimi ſunt corrigendi. Martialis, lib. IX. Epigr. ultimo,

Quæ nova tam ſimiles genuit ſibi Leda Laconas.

ubi *ſimiles tibi* perperam legitur, & *Lacones.* Heinſius.

64. *Pignus tuæ vocis.*] Fidem, & ſponſionem à te factam.

69. *Heſionem Telamon.*] Heſione Laomedontis filia Telamoni data eſt, quoniam primus Pergama conſcendit. *Briſeida cepit.*] Cum Lyrneſſum expugnaſſet. *Ant.*

70. *Utraque victorem nempe ſecuta virum.*] *Victa ſecuta* Gottorphianus & unus Ambroſianus argute. Propert. lib. III.

Vicit victorem candida forma virum.

Met. III.

Dum ſpatium victor victi conſiderat hoſtis.

Faſt. III.

Nondum tradiderat victas victoribus artes
Græcia.

quo Juvenalis reſpiciunt illa,

Græcia capta ferum victorem cepit.

Ep. VIII.

Huic victor victo nempe pudendus eras.

Amor. I. El. I.

Qua vicit victos protegit ille manu.

Præterea *victorem ſuum*, prima editio, cum primo Mediceo. male. ut ex Propertii loco jam vidimus. *Heinſius.*

74. *Placandæ tui.*] Meliores cum Puteaneo *placandi.* recte. Alterum Latine vix dicitur. *Idem.*

76. *Et*

Utque ſolent famuli, cum verbera ſæva verentur,
Tendere ſubmiſſas ad tua crura manus.
Ignoras tua jura. voca. cur arguor abſens?
Jamdudum dominæ more venire jube.
Ipſa meos ſcindas licet imperioſa capillos,
Oraque ſint digitis livida facta tuis:
Omnia perpetiar: tantum fortaſſe timebo,
Corpore lædatur ne manus iſta meo.
Sed neque compedibus, nec me compeſce catenis:
Servabor firmo vinctus amore tui.
Cum bene ſe quantumque volet ſatiaverit ira;
Ipſa tibi dices, Quam patienter amat!
Ipſa tibi dices, ubi videris omnia ferre;
Tam bene qui ſervit, ſerviat iſte mihi.
Nunc reus infelix abſens agor: & mea, cum ſit
Optima, non ullo cauſa tuente perit.
Hoc quoque, quod jus eſt, ſit ſcriptum injuria noſtrum:

Quod

76. *Et liceat lacrymis addere verba meis.*] *Suis* Puteaneus cum Lovanienſi & altero Moreti. probe. vide Notas Epiſtola XVII. v. 252. Triſt. III. Eleg. III. ut ſcribendum puto.

Deque ſuis lacrymis humida ſerta dato.

Sed liceat quoque Lovanienſis. *Idem.*

78. *Tendere ſubmiſſas in tua crura manus.*] *Ad tua* meliores. quidam etiam *ſub tua.* Amor. lib. I. El. II.

Porrigimus victas ad tua crura manus.

ut quidem vetus illic membrana exhibet. *Idem.*

82. *Oraque ſint digitis livida noſtra tuis.*] *Livida facta* probe libri duodecim. *aſpera facta* duo alii. Epiſtola OEnones,

Oraque ſint digitis aſpera facta meis.

ſic *frigida facta* & *ſaucia facta* Ep. Hypermneſtræ. Am. I. El. VI.

Uda ſit ut lacrymis janua facta meis.

quare & l. III. Faſt. forte ſcribendum,

Factaque cum fuerit rore bis uda ſeges.

Cum *Tactaque* illic legatur. . *pallida facta* Remedio Amoris. *arida facta* Hypſipyles Epiſtolâ, & Triſt. III. El. XIV. & Elegiâ de Nuce *obvia facta* Faſt. II. *languida facta* Faſt. III. & V. *tabida facta* Pont I. El. I. & *ſaxea facta* de Niobe El. II. *barbara facta* Ep. Medeæ & Triſt. V. El. VII. *dura facta* Triſt. V. El. X. *humida facta* Triſt. IV. El. I. Pont. I. El. X. *facta beata* bis apud Propertium. *candida facta gelu* Triſt. III. El. X. *via per jactas candida facta nives* Art. Am. II. & ſic ſæpe. *Idem.*

87. *Cum bene ſe, quantumque volet.*] Malo *voles.* Idem.

92. *Optima.*] Quoniam pro conjugio pugnat.

93. *Hoc quod amor juſſit, ſcriptum eſt injuria noſtra.*] *Hoc quoque quod . . . juſſit, ſcriptum injuria noſtrum* Puteaneus. *Hoc quoque quod juſſit ſcriptum eſt injuria noſtri*, vel *noſtra* vel *noſtrum* plerique. *Hoc quoque quod vis ſit* prima editio & quatuor ſcripti. Lovanienſis *Hoc quod opus juſſit.* Puto,

Hoc quoque, cum jus ſit, ſit ſcriptum injuria noſtrum.

vel quid ſimile. Sed totum diſtichon opinor eſſe adulterinum. *Heinſius.*

94. Quod

Quod de me ſolo nempe queraris, habes.
Non meruit falli mecum quoque Delia. ſi non
 Vis mihi promiſſum reddere, redde Deæ.
Adfuit; & vidit, cum tu decepta rubebas:
 Et vocem memori condidit aure tuam.
Omina re careant. nihil eſt violentius illa,
 Cum ſua, quod nolim, numina læſa videt.
[Teſtis erit Calydonis aper. nam ſcimus, ut illo
 Sit magis in natum ſæva reperta parens.]
Teſtis & Actæon, quondam fera creditus illis,
 Ipſe dedit leto cum quibus ante feras.
Quæque ſuperba parens, ſaxo per corpus oborto,
 Nunc quoque Mygdonia flebilis adſtat humo.
Hei mihi, Cydippe! timeo tibi dicere verum;
 Ne videar cauſa falſa monere mea:
Dicendum tamen eſt: hoc eſt (mihi crede) quod ægra
 Ipſo nubendi tempore ſæpe jaces.

Con-

94. *Quod de me ſolum.*] *Solo* Puteaneus & alii multi ex melioribus. *Idem.*

95. *Non meruit falli.*] Malo *Num.* Heinſius. *Delia.*] Diana, à Delo inſula, in qua & nata eſt, & colebatur præcipue.

97. *Decepta.*] Verbis in pomo ſcriptis capta. *Ant.*

98. *Vocem tuam.*] Jurantis.

100. *Cum ſua quæ non vult.*] *Quod nolim* Puteaneus & tres alii. quidam, *quod non vult*, *quod nollem*, *quod nolit*, & ſimilia. *Heinſius.*

101. *Teſtis erit Calydonis aper. nam ſcimus ut illo.*] In Puteaneo codice nihil veteris lectionis apparebat præter hæc *Teſtis erit* ..... *lydon* .. *ap.* vulgata lectione manu recentiori ſubſtituta. pro *nam ſcimus ut illo* Sarravianus & alii nonnulli *ſic ſævus ut illo. nos ſcimus* Moreti. *ſic ſcimus* alii nonnulli. vel *ſi ſcimus* ut Argentinus. *ſcit ſævus ut illa.* Mihi & hoc diſtichon adulterinum videtur. Scholiaſtes aliquis exemplum apri Calydonii reliquis duobus de Actæone & Niobe addiderat. ex eo ſcholio diſtichon poſtea eſt conflatum, barbarum ſane & inſulſum. *Idem.*

103. *Teſtis & Actæon.*] Is filius fuit Ariſtæi & Autonoës, filiæ Capmi. Scribitur hæc fabula plene ab Ovid. l. 3. Metam. *Creditus fera.*] Creditus cervus. *Illis.*] Scilicet canibus, vel ſociis ſuis. *Actæon.*] *Dominumque canes egere ſuum.* v. 754. Et Eurip. Bacch. v. 1290.

Οὗ ματερ πρὶν Ἀκταίωνα διέλαχον κύνες.
Canes famelici in Dominum afferunt dentes. Conſule Mythol.

105. *Quæque ſuperba parens.*] Nioben ſignificat, Tantali filiam: quæ cum ex Amphione Jovis & Antiopes filio, liberos quatuordecim genuiſſet, ſe Latonæ fœcunditate præpoſuit. Vide Ovid. lib. 6. Metam.

106. *Adſtat flebilis.*] Flet etiam nunc in ſaxum verſa. Nam ex eo ſaxo in memoriam lachrymarum, adhuc aqua ſcaturire traditur. *Ant. Mygdonia.*] Regio eſt minoris Aſiæ, quæ & Bithynia dicitur.

108. *Mea cauſa.*] Propter me.

111. *Ne*

Conſulit ipſa tibi; neu ſis perjura laborat:
  Et ſalvam ſalva te cupit eſſe fide.
Inde fit, ut, quoties exiſtere perfida tentas,
  Peccatum toties corrigat illa tuum.
Parce movere feros animoſæ virginis arcus.
  Mitis adhuc fieri, ſi patiare, poteſt.
Parce, precor, teneros corrumpere febribus artus.
  Servetur facies iſta fruenda mihi.
Serventur vultus ad noſtra incendia nati:
  Quique ſubeſt niveo lætus in ore rubor.
Hoſtibus è ſi quis, ne fias noſtra, repugnat;
  Sic ſit, ut invalida te ſolet eſſe mihi.
Torqueor ex æquo, vel te nubente vel ægrâ:
  Dicere nec poſſum, quid minus ipſe velim.
Maceror interdum, quod ſim tibi cauſa dolendi:
  Teque mea lædi calliditate puto.
In caput hæc noſtrum dominæ perjuria quæſo
  Eveniant: pœnâ tuta ſit illa meâ.
Ne tamen ignorem, quid agas; ad limina crebro
  Anxius huc illuc diſſimulanter eo.

Sub-

111. *Ne ſis perjura.*] Ne violes fidem, quam dediſti.

113. *Exſiſtere perfida tentas.*] Puteaneus *exi* .... *re* quatuor ſcripti *obſiſtere. conſiſtere* Voſſianus. unus Farneſianus *reſiſtere.* Jureti excerpta, *hanc fallere.* Heinſius.

120. *Niveo lenis in ore rubor.*] *Lætus* quatuor ſcripti. *Idem.* *Lætus rubor.*] Quem Virgil. Purpureum vocat.

—— *lumenque juventæ purpureum.*

Æneid. 4. Et genæ dicuntur lucere. Florere. Sic & Græci.

Λάμπει δ' ἐπὶ πορφυρέαις παρῇσι φῶς ἔρωτος.

Athen. 13. c. 8. ex Phrynicho.

Et tinctus viola pallor amantium.

121. *Hoſtibus & ſi quis.*] *Hoſtibus è* Baſileenſis. *Hoſtibus ex* duo alii. Forte *Hoſtibus, ô.* Heinſ.

124. *Dicere nec poſſum quod minus eſſe velim.*] *Quid minus ipſe velim* Puteaneus & alii ex melioribus. *poſſim* præterea legendum. *Idem.*

125. *Cauſa doloris.*] *Dolendi* meliores. *Idem.*

127. *Inque caput noſtrum.*] *In caput noſtrum* Puteaneus. Alii multi, *In caput & noſtrum.* Lego, *In caput ô noſtrum.* nam in uno Farneſiano *hoc noſtrum.* Gottorphianus *hæc noſtrum.* in quas voces Τὸ ô ſæpe degeneravit, ut ad Epiſtolam primam monuimus. Græca imprecatio, apud quos frequenter occurrit, Ariſtophanem præſertim, εἰς κεφαλήν σοι. ſic, *Transferre pericula in caput ſuum.* apud Val. Maximum lib. II. c. IV. poſſet & reſtitui, *Di capiti noſtro.* ut in Amoribus.

Eveniant capiti vota ſiniſtra meo. Idem,

131. *Fa-*

Subſequor ancillam furtim famulumve, requirens
Profuerint ſomni quid tibi, quidve cibi.
Me miſerum! quod non medicorum juſſa miniſtro,
Effingoque manus, inſideoque toro.
Et rurſus miſerum! quod, me procul inde remoto,
Quem minime vellem, forſitan alter adeſt.
Ille manus iſtas effingit, & aſſidet ægræ,
Inviſus Superis, cum Superiſque mihi.
Dumque ſuo tentat ſalientem pollice venam;
Candida per cauſam brachia ſæpe tenet:
Contrectatque ſinus, & forſitan oſcula jungit.
Officio merces plenior iſta ſuo eſt.

Quis

131. *Famulumque requirens.*] Alii *requiro.* Idem.

134. *Adſtringoque manus.*] *Effingoque* Puteaneus & alii magno numero. cum prima editione. eleganter. & ſic paulo poſt, *Ille manus iſtas effingit.* cum iiſdem codicibus. eſt autem *effingere*, demulcere, leviter tergere. ut apud Ciceronem pro Sextio, *Sanguinem ſpongiis effingere.* Afranius,

Accedo ad te, ut tibi cervicem fingam linteo.

atque ita legendum ex codicibus ſcriptis. Elegia in mortem Druſi,

Nunc ego te infelix ſummum teneoque tuorque,
Effingoque manus, oraque ad ora fero.

Faſt. v.

Ille manus ægras manibus fingebat amicis.

lib. II.

Et fingit lingua corpora bina ſua.

quæ expreſſit ex iſtis Virgilianis de eadem re,

—— illam tereti cervice reflexam
Mulcere alternos, & corpora fingere lingua.

Ubi Servius, *Fingere, id eſt tergere. Cicero in Seſtiana; Spongiis ſanguis effingebatur. id eſt tergebatur. Fingere tamen & formare aliquid & ad integram faciem arte perducere ſignificat. inde fictores dicuntur qui imagines vel ſigna ex ære vel cerâ faciunt.* Claudian. in Rufin.

—— linguiſque triſulcis
Mollia lambentes finxerunt membra cerastes.

Apud Plaut. Amphitryone Soſia facete,

Illic homo me interpolabit, meumque os finget denuo.

ſic Met. IV. fabula Thisbes in nonnullis melioris notæ codicibus ſcriptum offendi,

—— gelidis in vultibus oſcula fingens.

ſic Epiſtola Herus v. 44. *Fingere oleo corpus.* ut illic ſcribendum monuimus. *aſſideoque thoro* etiam in uno Regio. quod ſequentia confirmant. & id proprie medicorum. Horat. lib. I. Sat. I.

Aut alius caſus te lecto adfixit. habes, qui Aſſideat, fomenta paret.

Cydippe infra de amante,

Aſſidet ille quidem, quantum permittitur ipſi. Idem.

135. *Quod me procul inde removi.*] *Remoto* Puteaneus cum tribus aliis. recte. malim etiam, *Ter rurſus miſerum!* Idem.

140. *Candida per cauſam brachia ſæpe tenet.*] Triſt. II.

Per cauſam meminit ſe tetigiſſe manum. Idem.

142. *Iſta merces.*] Scilicet jungendi oſcula. *Eſt plenior ſuo officio.*] Quia cum ſit medicus, hæc non ſunt ejus officii. *Illa ſuo eſt.*] *Iſta* ſcripti. *Heinſius.*

145. *No-*

Quis tibi permiſit noſtras præcidere meſſes?
  Ad ſepem alterius quis tibi fecit iter?
Iſte ſinus meus eſt: mea turpiter oſcula ſumis.
  A mihi promiſſo corpore tolle manus.
Improbe, tolle manus. quam tangis, noſtra futura eſt.
  Poſtmodo ſi facias iſtud, adulter eris.
Elige de vacuis, quam non ſibi vindicet alter.
  Si neſcis, dominum res habet iſta ſuum.
Nec mihi credideris: recitetur formula pacti.
  Neu falſam dicas eſſe; face ipſa legat.
Alterius thalamo, tibi nos, tibi dicimus, exi.
  Quid facis hic? exi. non vacat iſte torus.
Nam quod habes & tu humani verba altera pacti;
  Non erit idcirco par tua cauſa meæ.
Hæc mihi ſe pepigit: pater hanc tibi, primus ab illâ:
  Sed propior certe, quam pater, ipſa ſibi eſt.
Promiſit pater hanc: hæc adjuravit amanti.

Ille

143. *Noſtras præcerpere meſſes.*] Sic Puteanus cum aliis nonnullis. ut & primæ editiones. Vulgati *decerpere*. tres ſcripti, *præcipere*. multi, *percipere*. Strozzæ codex *percidere*. Lege, *præcidere* cum altero Moreti. *cædere* dixit Elegia de Nuce,

Si licet hoc, oleas diſtringite; cædite meſſes.

nam *fructus præcerpere* aliud eſt. de quo Remed. Amor. v. 103. *Idem.*

144. *Ad ſpes alterius quis tibi fecit iter?*] *Ad ſepem alterius* codex unus Mediceus cum prima editione. optime. perſiſtit enim in metaphora. ſic lib. III. Artis,

Te ſemper norit, tibi ſemper inhæreat uni:
Cingenda eſt altis ſepibus iſta ſeges.

hinc & apud Virgil. in Georgicis, *ſegeti prætendere ſepem. Ad ſpem alterius* Patavinus & Arondelianus, proxime ad verum. *Idem.*

151. *Nec mihi credideris.*] Malo, *Ne mihi.* nam in uno Regio erat *Ni.* Idem.

156. *Par.*] Quoniam tuum humanum eſt pactum, meum vero divinum. *Ant.*

159. *Hæc & juravit amanti.*] Regius *ſed & hæc.* præſtat tamen, quod editiones nonnullas occupat, *adjuravit.* Noſter Metam. lib. III.

Per tibi nunc ipſum (neque enim præſentior illo
Eſt Deus) adjuro: tam me tibi vera referre,
Quam veri majora fide.

Terentius Andria:

Per omnes tibi adjuro Deos.

Capitolinus in Gordiano, *De quibus adjurare ſoletis, ne quis ante rem completam quicquam vel audiat vel intelligat.* Servius ad illa Virgilii lib. XII.

Adjuro Stygii caput implacabile fontis. *Pro, juro. nam protheſis eſt. Quidam tamen volunt juro dici tunc debere, cum confirmamus aliquid, aut promittimus. ut, juro me facturum. adjuro vero cum negamus. Adjuro me non poſſe, Adjuro me non feciſſe. Terentius, Adjurat ſe non poſſe apud vos Pamphilo abſente perdurare. Poteſt tamen*

 & ad

Ille homines, hæc eſt teſtificata Deam.
Hic metuit mendax, timet hæc perjura vocari.
Num dubites, hic ſit major, an ille metus?
Denique, ut amborum conferre pericula poſſis,
Reſpice ad eventus: hæc cubat, ille valet.
Nos quoque diſſimili certamina mente ſubimus.
Nec ſpes par nobis, nec timor æquus adeſt.
Tu petis ex tuto: gravior mihi morte repulſa eſt:
Idque ego jam, quod tu forſan amabis, amo.
Si tibi juſtitîæ, ſi recti cura fuiſſet;
Cedere debueras ignibus ipſe meis.
Nunc quoniam ferus hic pro cauſa pugnat iniqua;
Ad quid, Cydippe, littera noſtra redit?
Hic facit ut jaceas, & ſis ſuſpecta Dianæ.
Hunc tu, ſi ſapias, limen adire vetes.
Hoc faciente ſubis tam ſæva pericula vitæ.
Atque utinam pro te, qui movet illa, cadat!
Quem ſi reppuleris, nec, quem Dea damnat, amaris;
Et tu continuo, certe ego ſalvus ero.
Siſte metum, virgo, ſtabili potiere ſalute.
Fac modo polliciti conſcia templa colas.
Nec bove mactato cæleſtia numina gaudent;
Sed, quæ præſtanda eſt & ſine teſte, fide.

Ut

& ad valde ſignificare, ut ſit, Adjuro, valde juro. ſic & apud Statium Theb. VII. *hoſteſque propinquos Adjurat.* pro jurat eſſe propinquos. *Heinſius.*

161. *Hæc & perjura vocari.*] Duo libri, *timet hæc perjura.* mox *Num dubites* bene Oxonienſis. *Heinſius.*

164. *Cubat.*] Decumbit. Tenetur febri, lecto affixa.

165. *Diſſimili certamina mente ſubimus.*] *Marte* præſtiterit. *Heinſius.*

170. *Cedere ignibus meis.*] Non occupare meos amores, qui fuerunt priores tuis.

171. *Nunc quoniam ferus hic.*] *Nunc ferus hic quoniam.* concinnius legatur. *Heinſius.* *Iniqua.*] In qua jus nullum habet. *Hub.*

174. *Hunc tu, ſi ſapias.*] Hic deficiebat codex Puteaneus, cæteris ablatis uſque ad Elegiam ſecundam lib. I. Amorum. *Heinſius.*

176. *Qui movet.*] In te Dianæ iram concitat.

177. *Reppuleris.*] Rejeceris. Repudiaveris.

178. *Et tu continuo.*] Malim, *At tu.* Heinſius.

181. *Non bove mactato.*] *Nec* ſcripti plerique. *Idem.*

182. *Præſtanda fide.*] Sic Medea Argon. 4. 1402.

Δείσατε συνθεσίας τε καὶ ὅρκια, δείσατε ἐριννύν.

'Ixe-

Ut valeant aliæ, ferrum patiantur & ignes:
  Fert aliis triſtem ſuccus amarus opem.
Nil opus eſt iſtis; tantum perjuria vita:
  Teque ſimul ſerva, meque, datamque fidem.
Præteritæ veniam dabit ignorantia culpæ:
  Exciderint animo fœdera lecta tuo.
Admonita es modo voce mea, modo caſſibus iſtis;
  Quos quoties tentas fallere, ferre ſoles.
His quoque vitatis, in partu nempe rogabis,
  Ut tibi luciferas offerat illa manus.

Au-

Ἱκεσίην, νέμεσίν τε Θεῶν.
—— *χαλεπὸν δὲ λαθεῖν θεὸν ἄνδρ' ἐπίορκον.* &c.
memorabiles verſiculi à Polybio adducti lib. 4. Et Pauſan. in Meſſenic. Et Thucyd. lib. 5. *ἀβλαβῶς ἐμμένω.* &c. *δικαίως καὶ ἀδόλως.* *Sine teſte.*] Sine arbitro, & conſcio. *Ille dolet verè, qui ſine teſte dolet.* —— *Juro, ſed Jupiter audit, eheu!* Perſ. Sat. 5. Et Juven. Sat. 8.
——*Sidera teſtes* —— *Intendunt oculos.*
Item & Græci, *νυκτὸς ὄμμα.*

183. *Ferrum patiuntur & ignes.*] Tres libri *patientur.* Junianus & Strozza *patiantur.* recte. *Heinſ.* *Ferrum patiantur, & ignes.*] Urendo & ſecando curentur.

184. *Fert aliis triſtem ſuccus amarus opem.*] *Medicam opem* Ambroſianus unus & Gottorphianus. ut Amor. II. El. IX.
Confoſſum medica poſtmodo juvit ope.
Rem. Am.
Carminis & medicæ, Phœbe, repertor opis.
Triſt. V. El. VII.
Promiſſam medicæ non tulit artis opem.
Pont. III. El. IV.
Ad medicam dubius confugit æger opem.
lib. IV. El. I.
Lenito medicam vulnere ſenſit opem.
Heinſ. *Succus amarus.*] Medicina ex ſucco amararum herbarum. *Hub.*

185. *Iſtis.*] Aut igne, aut ferro, aut poculo.

188. *Exciderant animo fœdera noſtra tuo.*] *Fœdera lecta* ſcripti fere omnes. & recte. deinde *Exciderint*, quod in tribus inveni, etiam amplector. niſi *Exciderunt* quis malit. de quo Epiſt. VII. verſ. 166. *Heinſius.*

189. *Modo caſibus iſtis.*] *Caſſibus* ſcribendum. quod Regius & Moretanus meliores confirmant. ſic apud Tibullum,
Jam mihi tenduntur caſſes.
noſter Art. Amat. III.
—— *novus viſo caſſe reſiſtet amans.*
lib. I. *Non bene de laxis caſſibus exit aper.*
Idem.

191. *In partu nempe vocabis.*] *Rogabis* cum ſcriptis. *Idem.*

192. *Luciferas afferat illa manus.*] *Offerat* libri meliores. quidam *efferat* proxime ad verum. ſic lib. I. Artis, *offerre aures.*
Neve aliquis verbis odioſas offerat aures.
Ita enim veterrimi codices illic agnoſcunt. at & Pont. IV. El. XIII.
Materiam noſtris offerat ingeniis.
luciferas autem *manus* hic dixit, ut *equos luciferos* epiſtola Canaces,
Puraque luciferos luna movebat equos.
Numus apud me argenteus Juliæ Piæ, DIANÆ LUCIFERÆ inſcriptum habet, cum emblemate Dianæ tædam gerentis. Item alius ejuſdem, Juliæ LUNA LUCIFERA. Luna biga boum vecta. Sic & Diana φωσφόρος apud Græcos dicta. *Idem.*

 193. *An-*

Audiet; &, repetens quæ ſint audita, requiret
  Ipſa, tibi de quo conjuge partus eat.
Promittes votum; ſcit te promittere falsò
  Jurabis; ſcit te fallere poſſe Deos.
Non agitur de me: cura majore laboro.
  Anxia ſunt vitæ pectora noſtra tuæ.
Cur modo te dubiam pavidi flevere parentes,
  Ignaros culpæ quos facis eſſe tuæ?
Et cur ignorent? matri licet omnia narres.
  Nil tua, Cydippe, facta ruboris habent.
Ordine fac referas, ut ſis mihi cognita primum,
  Sacra pharetratæ dum facis ipſa Deæ.
Ut, te conſpecta, ſubito (ſi forte notaſti)
  Reſtiterim fixis in tua membra genis:
Ut, te dum nimium miror, (nota certa furoris)
  Deciderint humero pallia lapſa meo.

Poſt-

193. *Audiet hac repetens qua ſunt audita.*] *Qua ſint* ſcripti. *& repetens* etiam bene prima editio. *Idem.*

196. *Jurabis.*] Id eſt, Si jurabis. *Dicet poße fallere deos.*] Sicut ſemel fefelliſti. *Hub.*

200. *Ignaros culpa quos facis eſſe tua.*] *Cur licet* Jureti excerpta, cum Menteliano & uno Mediceo. duo alii, *quos licet.* Scribe, *quos liquet.* Sequenti verſu *ignorent* pro *ignorant* meliores. *Heinſ.*

202. *Facta pudoris habent.*] *Ruboris* ex iiſdem ſcriptis reponendum. Sabini Demophoon,

O tibi quantus erit facti rubor!

Amor III. El. XIV.

Illic nec tunicam tibi ſit poſuiſſe rubori.

ita optimus liber. ut & Artis lib. III.

Latmius Endymion non eſt tibi, Luna, rubori.

& eodem libro ex præſtantiſſimis membranis.

Nec rubor eſt emiſſe palam. Idem.

Nil ruboris facta tua habent.] Ὀυκ ἐν αἰσχύνῃ τὰ σά. Eurip. in Phœniſſ.

204. *Sacra pharetratæ dum facis ipſa deæ.*] Tò *ipſa* otioſum cum ſit hoc loco, vix dubitem Ovidium ſcripſiſſe, *ade dea.* cognatio nimirum literarum in utraque voce effecit ut alterutram oſcitantes librarii omiſerint, quod & alibi factum. Epiſt. XIV. ex veteri libro,

Et ſocer armatas accipit ade nurus.

nam & illic *ipſe* eſt in vulgatis. Faſt. VI.

Sed ſuperinjectis quis latet ade togis.

Ubi ſimiliter *iſte* legebatur. *Heinſius.* *Dea pharetrata.*] Dianæ. *Ant.*

207. *Et te dum nimium miror.*] *Ut te recte* Mentelianus, Arondelianus, & Baſileenſis. pro *nota certa furoris* malim quoque *ſtuporis.* Epiſtola Paridis,

Dum ſtupeo viſis (nam pocula forte tenebam)
Tortilis è digitis excidit anſa meis.

Heinſius.

201. *Deciderint humero pallia lapſa meo.*] *Reciderint* excerpta Jureti. probe. ut monitum jam à nobis Ep. XIV. v. 46. & ſic videtur legendum lib. III. Faſt.

Ignibus Iliacis aderam; cum lapſa capillis
Recidit ante ſacros lanea vitta focos.

Nam *Deficit* inveni in quibusdam libris. *Heinſ.* *Deciderint pallia.*] Stuporis indicium eſt. *Ant.* *Deciderint pallia.*] Ter.

Eu-

Poſtmodo neſcio qua veniſſe volubile malum,
  Verba ferens doctis inſidioſa notis.
Quod pia ſit lectum ſancta præſente Diana,
  Eſſe tuam vinctam numine teſte fidem.
Ne tamen ignoret quæ ſit ſententia ſcripto;
  Lecta tibi quondam nunc quoque verba refer.
Nube, precor, dicet, cui te bona numina jungunt:
  Quem fore juraſti, ſit gener ille mihi.
Quiſquis is eſt, placeat; quoniam placet ante Dianæ.
  Talis erit mater, ſi modo mater erit.
Sic tamen & quærat, qui ſim quantuſque, jubeto:
  Inveniet vobis conſuluiſſe Deam.
Inſula Coryciis quondam celeberrima Nymphis
  Cingitur Ægeo nomine Cêa mari.
Illa mihi patria eſt. nec, ſi generoſa probâris
  Nomina, deſpectis arguor ortus avis.
Sunt & opes nobis: ſunt & ſine crimine mores:

Am-

Eunuch. 4. 6.

Th. *Fac, animo hac præſenti dicas.* Chr. *faciam.* T. *attolle pallium.*
Perii, huic ipſi opus patrona eſt.

209. *Poſtmodo.*] Scilicet referas. *Malum volubile.*] Pomum rotundum. *Volubile malum.*] Item Metam. x. vſ. 667. —— *aurumque volubile tollit.* pro aureo pomo. Et Virgil. Æneid. VII. —— *volubile buxum.* pro turbine. *Neſcio qua.*] ſcilicet parte templi. *Hub.*

210. *Verba ferens doctis inſidioſa notis.*] Sic & membranæ, quotquot à me inſpectæ ſunt. Scribe nihilominus *ductis notis.* quam emendationem pluribus adſtruximus. Not. ad l. VI. Faſt. v. 649. *Heinſius.* *Ductis notis.*] Literis callide ſcriptis.

212. *Eſſe tuam.*] *Eſſe reor* Jureti excerpta. *Heinſ.*

213. *Scripti ſententia quæ ſit.*] *Quæ ſit ſententia ſcripto* eadem Jureti excerpta, rectius. *Idem.*

215. *Dicet.*] Mater tua. *Cui.*] Scilicet mihi.

218. *Si modo mater erit.*] Si vere te, & materno affectu amabit.

219. *Si tamen & quærat quis ſim qualiſque, videto.*] Scripti nonnulli *ſed tamen inquirat.* Argentinenſis, *Si tamen & quærit qui ſim.* *jubeto* etiam eſt in nonnullis. Scribe,

Sed tamen inquirat qui ſim qualiſque jubeto:
Inveniet &c.

nam *inveniet* pro *invenies* quoque exſtat in nonnullis. Poſſet etiam, *Sic tamen inquirat*, quod tres codices præferunt. & *qui ſim quantuſque* cum Jureti excerptis. Ep. OEnones,

Nondum tantus eras, cum te contenta marito
Edita de magno flumine Nympha fui.

Heinſius.

222. *Nomine Cea mari.*] Lege *Cea* tam hic, quam Met. x. κεῖος enim eſt Græcis. pro *Coryciis Nymphis* male *Caryſtiis* reponit Ortelius Theſauro Geographico in *Ceos.* ſunt enim quas noſter *Corycidas* lib. I. Met. vocat, & Parnaſſi incolas facit. *Heinſius.*

228. *Ju-*

Amplius utque nihil, me tibi jungit amor.
Appeteres talem vel non jurata maritum:
Juratæ vel non talis habendus erat.
Hæc tibi me in ſomnis jaculatrix ſcribere Phœbe,
Hæc tibi me vigilans ſcribere juſſit Amor.
E quibus alterius mihi jam nocuere ſagittæ:
Alterius noceant ne tibi tela, cave.
Juncta ſalus noſtra eſt: miſerere meique tuique.
Quid dubitas unam ferre duobus opem?
Quod ſi contigerit, cum jam data ſigna ſonabunt,
Tinctaque votivo ſanguine Delos erit;
Aurea ponetur mali felicis imago,
Cauſaque verſiculis ſcripta duobus erit:
Effigie pomi teſtatur Acontius hujus,
Quæ fuerint in eo ſcripta, fuiſſe rata.
Longior infirmum ne laſſet epiſtola corpus,
Clauſaque conſueto ſit tibi fine; vale.

228. *Juratæ vel non talis habendus erat.*] Forte,

Vel non juratæ talis emendus erat.

In Amoribus,

Si te non emptam vellet, emendus erat.

Poſſit & *amandus* legi. *Idem.*

235. *Cum jam data ſigna ſonabunt.*] Dicit, quando celebrabuntur feſta Dianæ in Delo, & offerentur ei ſacrificia votiva: tunc Acontius ſuſpendet in templo deæ effigiem pomi aurei, in quo duobus verſiculis teſtificabitur, Cydippen ſervaſſe, quæ in eo pomo ſcripta legerat: & juraverat. *Cum data ſigna ſonabunt.*] Quia ſonitu tubarum vocabantur ad ſacrificia.

236. *Delos.*] Inſula, ubi colitur Diana. *Hub.* *Sanguine votivo.*] Mactatæ erunt hoſtiæ, quas prò te & tuo conjugio vovi.

240. *Quæ fuerint.*] *Fuerant* ſeptem codices. Lege *fuerunt*. Art. Am. III. ex veteri libro,

Cura ducum fuerunt olim regumque poëtæ.

de quo Epiſt. VII. v. 166.

242. *Clauſaque conſueto ſit tibi fine, vale.*] Scribe *conſueto ſibi fine.* in Triſtibus:

Jam mihi fata liquet, cœptos ſervantia curſus,
Per ſibi conſuetas ſemper itura vias.

Error paſſim obvius. ut jam ſupra monuimus hac epiſtola ubi *ſibi par*, pro *tibi* reponendum. Pont. lib. III. El. I.

Sint utinam mites ſolito ſibi more.

quæ etiam in vulgatis libris ſunt corrupta. Plures hujus notæ mendas alibi caſtigamus non parvo numero.

EPI-

EPISTOLA XXI.

ARGUMENTUM.

Cum intellexiſſet Cydippe, hanc ſibi febrem Dianæ indignatione contigiſſe, in Acontii vota contra paternam voluntatem concedere maluit, quam diutius torqueri. In primis reſpondet, ſe non auſam fuiſſe mentem ſuam clare exprimere: ne, ut in pomo, iterum juraret. Deinde, narrando quomodo inſidioſum illud pomum acceperit, in ipſum Acontium invehitur.

CYDIPPE ACONTIO.

PErtimui, ſcriptumque tuum ſine murmure legi:
 * Juraret ne quos inſcia lingua Deos.
Et, puto, captaſſes iterum: niſi, ut ipſe fateris,
 Promiſſam ſcires me ſatis eſſe ſemel.
Nec lectura fui: ſed, ſi tibi dura fuiſſem,
 Aucta foret ſævæ forſitan ira Deæ.
Omnia cum faciam, cum dem pia thura Dianæ;
 Illa tamen juſta plus tibi parte favet.
Utque cupis credi, memori te vindicat ira.
 Talis in Hippolyto vox fuit illa ſuo.
At melius virgo faviſſet virginis annis;
 Quos vereor paucos ne velit eſſe mihi.

Lan-

QUædam exemplaria hic denuo munifica ſunt de alieno, dum initium nobis hujus epiſtolæ hoc modo obtrudunt,

Littera pervenit tua, quo conſuevit, Aconti,
Et pœne eſt oculis inſidiata meis.

Heinſius.

1. *Sine murmure.*] Tacitè, ſine ullo vocis ſono.

2. *Inſcia.*] Imprudens.

7. *Omnia cum faciam.*] Scil. ſacra. Metam. 6. *Sacra Jovi facturus erat.* ſic dicitur, *Facere ſacrificium. Facere ſacra publica.* Cicer. *Facere vitulâ.* ſcil. ſacra. Virgil. Etiam verbum amatorium: Quod ab aliis ſatis inculcatum eſt. *Cum faciam omnia.*] In honorem Dianæ.

10. *Talis in Hippolyto.*] Non tantum favit Hippolyto ſuo, quem etiam, ſecundum quoſdam, per Æſculapium à morte ad vitam revocavit, ut Virgil. ſcripſit. *Talis in Hippolyto.*] Sic Virgil. 2. Æneid.

Talis in hoſte fuit Priamo.

Ubi vide Serv. Qui tamen non placet. Verbum enim *ſum*, ſuadet ablativum, ideoque Archaiſmos hic non habet locum. Non enim hic ſumitur Tò *in*, pro erga.

11. *Melius.*] Juſtius. *Virgo.*] Ipſa Diana virgo. *Faviſſet annis virginis.*] Mei Cydippes, quæ etiam ſum virgo.

12. *Quos vereor.*] Codices omnes poſt hunc verſum deficiunt præter Sarravianum, Mediceum, & unum ex meis recentiorem, quem à Luca Langermanno donum habui. Arondelianus quoque reliquos hujus epiſtolæ verſus majori ex parte in calcem voluminis poſt Sapphus epiſtolam rejecerat. *Heinſius.*

Languor enim cauſis non apparentibus hæret.
Adjuvor & nullâ feſſa medentis ope.
Quam tibi nunc gracilem vix hæc reſcribere, quamque
Pallida vix cubito membra levare putas?
Huc timor accedit, ne quis niſi conſcia nutrix
Colloquii nobis ſentiat eſſe vices.
Ante fores ſedet hæc: quid agamque rogantibus intus,
Ut poſſim tutò ſcribere, Dormit, ait.
Mox ubi ſecreti longi cauſa optima ſomnus
Credibilis tardâ deſinit eſſe morâ,
Jamque venire videt quos non admittere durum eſt;
Excreat; & fictâ dat mihi ſigna notâ;
Sicut eram, properans verba imperfecta relinquo:
Et tegitur trepido littera cauta ſinu.
Inde meos digitos iterum repetita fatigat.
Quantus ſit nobis, aſpice ipſe, labor.
Quâ peream, ſi dignus eras, ut vera loquamur:

Sed

13. *Languor enim cauſis non apparentibus hæret.*] Hoc eſt, morbus ipſe hæret, ſive durat: cum tamen nullæ ejus cauſæ appareant.

14. *Feſſa.*] Defecta viribus, exhauſta vi morbi. Sic Virgil. I. Æneid.

—— Cerealiaque arma
Expediunt, feſſi rerum.

Ubi. Serv. *Penuria* & *tempeſtatibus fatigati.* Etiam ad inanimata. Virg. 5.

Quoque magis feſſas optem dimittere naves.

id eſt, Quaſſatas fluctibus, & convulſas. *Feſſa.*] Morbo exhauſta.

17. *Nunc timor accedit.*] Malim *Huc.* ut lib. III. *Huc pudor acceſſit.* Heinſius.

18. *Colloquiique vices.*] Virgil. 6. *Hac vice ſermonum* —— Et alibi, *Inque vicem dictis.*

19 *Quid agamque rogantibus inter.*] Scribo, *intus.* Columella præfatione Rei Ruſticæ, *Neque enim roganti quid agatur intus, ſervi reſpondere dignantur.* Juv. Sat. III.

Atque obiter leget aut ſcribet vel dormiet intus.

noſter,

Formaque non taciti funeris inſtar erat.

ſic & ſæpe alibi. *Heinſius.*

21. *Mox ubi ſecreti longe.*] *Longi* Mediceus cum priſca editione bene. *Idem.*

23. *Quos non admittere durum eſt.*] Cave *tutum eſt* reponas. Tibullus,

Illa quidem tam multa negat: ſed credere durum eſt.
Sic etiam de me pernegat uſque viro.

Idem.

24. *Ficta dat mihi ſigna nota.*] Malim *tecta*, ut epiſtola Helenæ,

—— quoties ego tecta notavi
Signa ſupercilio pæne loquente dari!

furtivas notas dixit Amor. lib. I. El. IV. *Idem.*

26. *Littera cauta.*] Tecta & abſcondita.

27. *Fatigat.*] Scribendo,

28. *Quantus ſis nobis.*] *Sit* recte meus codex & Arondelianus. *Heinſius.*

29. *Qua peream.*] *Qua* ſcripti. *Qua dignus*, ſcilicet literâ. Poſſet & *Quo* legi.

Sed melior juſto, quamque mereris, ego.
Ergo te propter toties incerta ſalutis
 Commentis pœnas doque dedique tuis?
Hæc nobis formæ te laudatore ſuperbæ
 Contingit merces? & placuiſſe nocet?
Si tibi deformis, quod mallem, viſa fuiſſem?
 Culpatum nulla corpus egeret ope.
Nunc laudata gemo: nunc me certamine veſtro
 Proditis; & proprio vulneror ipſa bono.
Dum neque tu cedis, nec ſe putat ille ſecundum;
 Tu votis obſtas illius, ille tuis.
Ipſa, velut navis, jactor; quam certus in altum
 Propellit Boreas, æſtus & unda refert.
Cumque dies caris optata parentibus inſtat,
 Immodicus pariter corporis ardor ineſt:
Et mihi conjugii tempus crudelis ad ipſum
 Perſephone noſtras pulſat acerba fores.
Jam pudet: & timeo, quamvis mihi conſcia non ſim,
 Offenſos videar ne meruiſſe Deos.

Acci-

gi. labore videlicet. *Idem.* *Qua peream, ſi dignus eras.*] Si mereris: ſive, ſi dignus es, ut tua cauſa ſuſtineam.

30. *Quamque mereris ero.*] Imo *ego.* atque ita Naugerius. ſic Amor. lib. 1. El. VII.

Ille Deam primus perculit, alter ego.

Heinſius.

37. *Nunc laudata gemo.*] Nunc ægra, varieque affecta ſum, propterea quod vos me laudatis: hoc eſt, quia formoſa habeor, & à vobis ambior. *Certamine veſtro.*] Quod de me geritis. Utrumque autem procum notat: cum alter tantum in culpa ſit, cui juraverat ſcilicet.

38. *Proditis.*] Sic Ter. Adelph. 4. 5.

Prodidiſti te, & illam miſeram, & gnatum, quod quidem in te fuit.

& Heautont. 4. 1.

Nempe anus illi prodita abs te filia eſt planiſſime.

& alibi. *Proprio bono.*] Forma bona.

Forma bonum fragile eſt.

39. *Dum neque tu cedis.*] Dum neuter alteri cedit, & interim tu fidem datam urges: quæ res tantum nocet mihi.

43. *Dies optata.*] Dies nuptialis.

44. *Immodicus corporis ardor.*] Id eſt, tunc maxime ex febri laboro.

45. *Et mihi.*] Scripti cum priſcis editionibus *Nec mihi* vel *Nunc.* Forte *En mihi.* Heinſ. *Et mihi conjugii tempus, crudelis, &c.*] Ipſa mors in foribus, ſive in limine tunc maxime eſt, quando nuptias celebrare debeo.

46. *Perſephone pulſat fores.*] Eurip. Herc. Fur. ℣. 481.

Νύμφας μὲν ἡμῖν κῆρας ἀντιδοῦσ' ἔχειν.

Et Electr. ℣ſ. 1143.

—— πεσῆ
Πληγεῖσα· νυμφεύσει δὲ κἀν ἅδου δόμοις.

51. No-

Accidere hoc aliquis caſu contendit: & alter
Acceptum Superis hunc negat eſſe virum.
Neve nihil credas in te quoque dicere famam,
Facta veneficiis pars putat iſta tuis.
Cauſa latet: mala noſtra patent. vos pace movetis
Aſpera ſubmotâ prælia: plector ego.
Dicam nunc, ſolitoque tibi me decipe more:
Quid facies odio, ſic ubi amore noces?
Si lædis, quod amas, hoſtem ſapienter amabis.
Me, precor, ut ſerves, perdere velle velis.
Aut tibi jam nulla eſt ſperatæ cura puellæ,
Quam ferus indignâ tabe perire ſinis;
Aut Dea ſi fruſtra pro me tibi ſæva rogatur,
Quid mihi te jactas? gratia nulla tua eſt.
Elige quid fingas. non vis placare Dianam;
Immemor es noſtri: non potes; illa tui eſt.
Vel nunquam mallem, vel non mihi tempore in illo
Eſſet in Ægæis cognita Delos aquis.
Tunc mea difficili deducta eſt æquore navis,
Et fuit ad cœptas hora ſiniſtra vias.

Quo

51. *Neve mihi credas.*] Omnino ſcribendum,

Neve nihil credas in te quoque dicere famam. Heinſ.

52. *Facta veneficiis pars putat iſta meis.*] *Iſta tuis* bene ſcripti cum editionibus vetuſtis. *Idem.*

54. *Aſpera prælia.*] Contentio pro nuptiis. *Plector ego.*] A dea ſcilicet, quæ fidem à me exigit, ut quidem tu, Aconti, ſentis.

55. *Dicam jam nunc ſolitoque tibi ne deſpice more.*] *Me decipe* veteres libri Forte,

I jam nunc, ſolitoque tibi me decipe more.

vel, *I nunc, i, ſolitoque.* dictum Ep. IV. ℣ſ. 127. *Heinſius.*

58. *Me precor ut ſerves, perdere velle, velis.*] Hoc eſt, quando noces iis quos amas, diverſoſque affectus & effectus habes: quæſo ut me oderis, & perdere cupias: & ſic ſervabis. *Perdere velle velis.*] Locus manifeſte corruptus. Τὸ *velle* perperam ex *velis* proxime ſequenti inculcatum, cum ultimas duas ſyllabas in *perdere* librarius geminare neglexiſſet.

Me, precor; ut ſerves, perdere, dure, velis. Heinſius.

60. *Quam ferus indignâ labe.*] Scribendum *tabe.* dictum Epiſtola Deianira. ℣ſ. 145. *Idem.* *Indigna tabe.*] Morbum, ſive febrim ſuam intelligit.

62. *Quid mihi te jactas?*] Scilicet habere te deam propitiam & faventem.

63. *Quid fingas.*] Utrum facias. *Non vis placare.*] Dilemma eſt. Aut potes placare deam, & non vis: immemor es ergo mei. Aut vis placare, & non potes: immemor ergo illa tui eſt, hoc eſt, te non curat, nec tanti facit: quanti tu te fieri ab illa jactas.

70. *Picta*

Quo pede proceſſi! quo me pede limine movi!
Picta citæ tetigi quo pede texta ratis!
Bis tamen adverſo redierunt carbaſa vento.
Mentior ah demens! ille ſecundus erat.
Ille ſecundus erat, qui me referebat euntem;
Quique parum felix impediebat iter.
Atque utinam conſtans contra mea vela fuiſſet!
Sed ſtultum eſt venti de levitate queri.
Mota loci famâ properabam viſere Delon;
Et facere ignava puppe videbar iter.
Quam ſæpe, ut tardis, feci convitia remis;
Queſtaque ſum vento lintea parca dari!
Et jam tranſieram Myconon, jam Tenon & Andron:
Inque meis oculis candida Delos erat.
Quam procul ut vidi, Quid me fugis, inſula, dixi?
Labe-

70. *Picta mea tetigi.*] *Picta cita* libri veteres. probe. *Heinſius.*

76. *Sed ſtultum eſt venti.*] Verſus ſuſpectus. *Idem.*

78. *Ignava puppe.*] Similiter Virgil. 5. Æneid.

——ſed pondere pinus
Tarda tenet.

79. *Quam ſæpe ut tardis.*] *Heu tardis* malo. *Heinſius.*

80. *Lintea parca dare.*] Imo *dari*. Id. *Lintea parca.*] Vela non plena.

81. *Et jam tranſieram Myconen.*] Scribe *Myconon* cum prima editione codex Mediceus *Micon.* ſimilis error etiam admiſſus lib. VII. Met. ubi,

Hinc humilem Myconen cretoſaque rura Cimoli,

pro *Myconon* nunc legitur. Petronius in fragmentis de Delo,

Hac alta Gyaro ligavit, illac
Conſtanti Mycono dedit tenendam.

ſic ſcribendum. *Myconos* enim non *Mycone* dicta hæc inſula. Statius Achilleide manifeſte.

——placet ire per altas
Cycladas. hinc ſpreta Myconos humiliſque Seriphos.

idem Theb. III.

——ipſa tua Mycono Gyaroque revelli
Dele times.

ut legunt veterrima exemplaria. Apud Virgilium quoque Æneid. III.

Mycono celſa Gyaroque revinxit,

habent optimi codices. ubi Servium quoque in hac voce ter quaterve emenda, & Hyginum Fab. CCLXXVI. ubi *Mycos* pro *Myconos* nunc legitur. Ab hac inſula Adagium natum, Πάντα ὑπὸ μίαν Μύκονον. Vide Stephanum, Strabonem, ac cæteros Geographos. *Heinſ.* *Myconon.*] Una ex Cycladibus, memorabilis calvaſtris, qui inde *Myconii* dicuntur. *Tenon & Andron.*] Tenos inſula eſt, una ex Cycladibus, ut Plin. & alia à Tenedo, quæ eſt è regione Trojæ. Andros item una ex Cycladibus.

82. *Candida Delos.*] Videtur ad nomen alludere. Significat enim δῆλος Manifeſtum, clarum: qualia quæ candida ſunt, eſſe ſolent. *Candida Delos.*] Non adeo ob candorem, quam quod diu latuit, & poſtea apparuit: vel propter manifeſta oracula. vide Serv. 3. Æneid.

84. *Labe-*

Laberis in magno nunquid, ut ante, mari?
Inſtiteram terræ, cum jam prope luce peracta
Demere purpureis Sol juga vellet equis:
Quos idem ſolitos poſtquam revocavit ad ortus,
Comuntur noſtræ matre jubente comæ.
Ipſa dedit gemmas digitis, & crinibus aurum:
Et veſtes humeris induit ipſa meis.
Protinus egreſſæ Superis, quibus inſula ſacra eſt,
Flava ſalutatis thura merumque damus.
Dumque parens aras votivo ſanguine tingit,
Feſtaque fumoſis ingerit exta focis;
Sedula me nutrix alias quoque ducit in ædes,
Erramuſque vago per loca ſacra pede.
Et modo porticibus ſpatior, modo munera regum
Miror: & in cunctis ſtantia ſigna locis.
Miror & innumeris ſtructam de cornibus aram,
Et de qua pariens arbore nixa Dea eſt.
Et quæ præterea (neque enim meminive libetve,
Quidquid ibi vidi, dicere) Delos habet.
Forſitan hæc ſpectans, à te ſpectabar, Aconti;
Viſaque ſimplicitas eſt mea poſſe capi.
In templum redeo gradibus ſublime Dianæ.
Tu-

84. *Laberis in magno mari.*] Hoc eſt, fluctuaſne, & inconſtans es, neque uno loco perſiſtis: quoniam te conſequi nequeo. *Laberis ut ante.*] Virgil. 3. Æneid.

Quam pius arcitenens, oras & littora circum
Errantem, Mycono celſa, Gyaroque revinxit,
Immotamque coli dedit & contemnere ventos.

Quod tamen ad terræ motum refertur. vide Serv. hic.

87. *Quod idem ſolitos poſtquam, &c.*] Poſtero die.

94. *Feſtaque fumoſis ingerit exta focis.*] *Sectaque* ſcribendum, ni fallor. Faſt. IV.

Sectaque fumoſis exta dedere focis.

Heinſius.

95. *Alias ædes.*] In plurali ſignificat domum, pro templis, ſignificat plura templa.

97. *Munera regum.*] Donaria, quæ diis ibi oblata erant à regibus.

98. *Stantia ſig.*] Statuas & effigies deorum.

99. *Miror & innumeris ſtructam de cornibus aram.*] De hac ara eſt apud Callimachum in hymno Apollinis, quam Apollo ipſe conſtruxiſſe dicitur, cornua ex venatione ſuppeditante Diana.

100. *Et de qua pariens arbore.*] Pariens Latona innixa eſt oleæ ac palmæ. Sic 6. Metam. idem poëta.

106. *Tu-*

Tutior hoc ecquis debuit eſſe locus?
Mittitur ante pedes malum cum carmine tali.
Hei mihi! juravi nunc quoque pæne tibi.
Suſtulit hoc nutrix, mirataque, Perlege, dixit.
Inſidias legi, magne poëta tuas.
Nomine conjugii dicto, confuſa pudore
Senſi me totis erubuiſſe genis:
Luminaque in gremio veluti defixa tenebam;
Lumina propoſiti facta miniſtra tui.
Improbe, quid gaudes? aut quæ tibi gloria parta eſt?
Quidve vir eluſa virgine laudis habes?
Non ego conſtiteram ſumta peltata ſecuri;
Qualis in Iliaco Pentheſilea ſolo.
Nullus Amazonio cælatus balteus auro,
Sicut ab Hippolyte, præda relata tibi eſt.
Verba, quid exultas, tua ſi mihi verba dederunt;
Sumque parum prudens capta puella dolis?
Cydippe pomum, pomum Schœneïda cepit.

Tu

106. *Tutior hoc ecquis debuit eſſe locus.*] Hoc ad Acontium, quem dicit in templo non debuiſſe ſibi inſidiari.

107. *Cum carmine tali.*] Græcum fuiſſe apparet carmen illud: ſed quale, hactenus nemo tradidit, quia ipſa fabula alias nuſquam clare aut plene tractata extat.

110. *Inſidias legi.*] Verſus ſuſpectus. *Heinſius.*

114. *Lumina propoſiti facta miniſtra.*] Quia niſi aſpexiſſet pomum, non legiſſet, & non juraſſet.

117. *Sumta peltata ſecure.*] *Securi* veteres, *Heinſius. Peltata.*] Pelta armata. Fuit autem *pelta* ſcutum, quo peculiariter Amazones utebantur. *Peltata.*] Virgil. 1. Æneid.

Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis
Pentheſilea furens.

Ubi formam quoque peltarum vides.

118. *Qualis in Iliaco Pentheſilea ſolo.*] Pentheſilea Amazonum regina fuit, quam Achilles poſtea occidit: idemque, occiſam, lachrymis & luctu proſecutus eſt.

119. *Nullus Amazonio cælatus baltheus auro.*] Inter labores, quos Herculi Euryſtheus imperavit, etiam ille fuit, ut baltheum Amazonis Hippolytæ ad ſe referret. qua ex re illato Amazonibus bello, iiſque acie profligatis, victam Hippolytem cum baltheo cepit: Dicit ergo Cydippe: Non tibi ſpolium aut præda aliqua expectanda fuit, quemadmodum Achilli à Pentheſilea, aut Herculi ab Hippolyte.

120. *Sicut ab Hippolytâ.*] Iidem *Hippolyte.* Heinſius.

122. *Sumque parum prudens capta puella dolis.*] Rectius opinor fore *doli. parum prudens doli*, ut paulo poſt, *prudens animi ſententia.* Epiſtola OEnones, *prudens artis.* Idem.

123. *Pomum Schœneïda cepit.*] Atalantam Schœnei filiam: quæ cum procos ſuos certamine curſus provocaret, ab.

Hip-

Tu nunc Hippomenes ſcilicet alter eris.
At fuerat melius, (ſi te puer iſte tenebat,
Quem tu neſcio quas dicis habere faces,)
More bonis ſolito ſpem non corrumpere fraude.
Exoranda tibi, non capienda fui.
Cur, cum me peteres, ea non profitenda putabas,
Propter quæ nobis ipſe petendus eras?
Cogere cur potius, quam perſuadere volebas,
Si poteram audita conditione capi?
Quid tibi nunc prodeſt jurandi formula juris,
Linguaque præſentem teſtificata Deam?
Quæ jurat, mens eſt: nil conjuravimus illa.
Illa fidem dictis addere ſola poteſt.
Conſilium prudenſque animi ſententia jurat,
Et niſi judicii vincula nulla valent.
Si tibi conjugium volui promittere noſtrum;
Exige polliciti debita jura tori:
Sed ſi nil dedimus, præter ſine pectore vocem;

Verba

Hippomene victa eſt, objectu pomorum aureorum, quæ à Venere acceperat: ut idem poëta in Metamorph. lib. 10. tradit.

105. *Puer iſte.*] Cupidinem intelligit, quem ut virgo, ignorare ſe fingit.

127. *More ſolito bonis.*] Ea via & ratione, qua boni ac honeſti ſolent. *Spem non corrumpere fraude.*] Spem quam habebas, corrumpere ac perdere iſta fraude ac fallacia pomi.

128. *Capienda.*] Decipienda, & circumvenienda fraude.

132. *Si poteram audita conditione capi?*] Hoc eſt, ſi tua talia erant, ut iis merito capi & allici poſſem.

133. *Iurandi formula juris.*] Conſultorum verbis utitur: pro, quid tibi prodeſt jusjurandum, quod verbis pomi lectis ibi feci.

135. *Quæ jurat, mens eſt.*] Alludit ad vulgatum verſum Euripidis.

Η' γλῶσσ' ὀμώμοχ', ἡ δὲ φρὴν ἀνώμοτος.

137. *Animi ſententia jurat.*] Sic Cic. 1. de Offic. *Quod enim ita juratum eſt, ut mens deferentis conciperet, fieri oportere, id obſervandum eſt.* Id eſt, verbis conceptis: cum ex animi ſententia quis jurârit. Plaut. Pſeud. 1. 3. vſ. 119. CA. *Nempe conceptis verbis.* BA. *Etiam conſultis.* Et in Aſinar. 3. 2. v. 16. *Ubi verbis conceptis ſciens libenter perjuraris.* Et Petron. *Tetigit puer oculos ſuos, conceptiſſimiſque verbis juravit.* Et Hercul. Eur. v. 926. —— *ipſe concipiam preces* —— *Iove meque dignas.* Et Juven. Satyr. 6. —— *dictataque verba* —— *Protulit, ut mos eſt, & aperta palluit agna.*

139. *Volui promittere noſtrum.*] *Valui* veteres male. *Heinſius.*

141. *Sine pectore vocem.*] Sic Virgilius dixit: *Dat ſine mente ſonum:* id eſt, verba abſque judicio, & certa voluntate prolata.

142. *Ver-*

Verba ſuis fruſtra viribus orba tenes.
Non ego juravi: legi jurantia verba.
Vir mihi non iſto more legendus eras.
Decipe ſic alias: ſuccedat epiſtola pomo.
Si valet hoc; magnas divitis aufer opes.
Fac jurent Reges ſua ſe tibi regna daturos;
Sitque tuum, toto quicquid in orbe placet.
Major es hac ipſa multo (mihi crede) Diana,
Si tua tam præſens littera numen habet.
Cum tamen hæc dixi, cum me tibi firma negavi,
Cum bene promiſſi cauſa peracta mei eſt;
Confiteor, timeo ſævæ Latoïdos iram:
Et corpus lædi ſuſpicor inde meum.
Nam quare, quoties ſocialia ſacra parantur,
Nupturæ toties languida membra cadunt?
Ter mihi jam veniens poſitas Hymenæus ad aras
Fugit; & è thalami limine terga dedit.
Vixque manu pigrâ toties infuſa reſurgunt
Lumina: vix moto corripit igne faces.
Sæpe coronatis ſtillant unguenta capillis,
Et trahitur multo ſplendida palla croco.
Cum tetigit limen, lacrymas mortiſque timorem
Cernit; & à cultu multa remota ſuo.

Pro-

142. *Verba ſuis viribus orba.*] Verba irrita.

144. *Vir mihi non iſto more legendus eras.*] Puto *petendus.* quia *volui* præceſſerat. ſic infra,

Arte nec eſt dices iſta petenda mea.

alibi,

Quid petitur tanto, niſi turpis adultera bello?

Sed *legendus* forte pro *eligendus.* Ep. Parid.

Nec piget, aut unquam ſtulte legiſſe videbor. Heinſ.

146. *Divitis aufer opes.*] Malim *ditibus aufer.* Idem.

153. *Latoidos.*] Dianæ, filiæ Latonæ.

157. *Poſitas Hymenæus ad aures.*] *Ad aras* ſcribendum. *Heinſius.*

160. *Vix moto corripit igne faces.*] Hypallage: pro, vix corripit ignem mota, hoc eſt, agitata face.

162. *Splendida palla croco.*] Virg. Æneid. 1.

Pallamque, & pictum croceo velamen acantho.

Faſtor. 1.

Nec fuerant rubro cognita fila croco.

Pindar. Olymp. 6. —— ἁ δὲ φοινικόκροκον —— ζώναν καταθηκαμένα. & alibi. Æſchyl. Perſ. κροκόβαπτον Tzetz. chil. 8. 248. —— κροκοβαφὴς αἴγος ἄρσει λάμπει.

165. *Pro-*

Projicit ipſe ſuas deducta fronte coronas,
  Spiſſaque de nitidis tergit amoma comis.
Et pudet in triſti lætum conſurgere turba:
  Quique erat in palla, tranſit in ora rubor.
At mihi (væ miſeræ!) torrentur febribus artus:
  Et gravius juſto pallia pondus habent.
Noſtraque plorantes video ſuper ora parentes:
  Et, face pro thalami, fax mihi mortis adeſt.
Parce laboranti, pictâ Dea læta pharetrâ;
  Daque ſalutiferam jam mihi fratris opem.
Turpe tibi eſt, illum cauſas depellere leti;
  Te contra titulum mortis habere meæ.
Nunquid, in umbroſo cum velles fonte lavari,
  Imprudens vultus ad tua labra tuli?
Præteriine tuas de tot cœleſtibus aras?
  Atque tua eſt noſtrâ ſpreta parente parens?
Nil ego peccavi, niſi quod perjuria legi;
  Inque parum fauſto carmine docta fui.

Tu

165. *Projicit ipſe ſuas deducta fronte coronas.*] Lege, *adducta fronte.* hoc eſt contracta & rugoſa fronte, quod mœſtitiæ ſignum eſt, & à ſequenti proxime hexametro confirmatur. Seneca Epiſt. LVIII, *Itaque & vultum adducet ad triſtitiam, & inhorreſcet ad ſubita, & caligabit, ſi vaſtam altitudinem deſpexerit.* *adducere* & *ducere frontem* modus loquendi elegans. *ducere vultum* dixit in Triſtibus,

——— vultum
Ducis, & uxorem te pudet eſſe meam.

Martialis,

Qui ducis vultus, & non legis iſta libenter.

Juvenalis Sat. XIII.

——— denſiſſima ruga
Cogitur in frontem, velut acri ducta Falerno.

trahere vultum noſter in Amoribus,

Cum bene vir traxit vultum, rugaſque coëgit.

Sic *frontem aſtringere* & contra *ſolvere frontem* Martiali l. XI. Ep. XL. Ep. CLXXXI. *Heinſius.*

174. *Daque ſalutiferam fratris opem.*] Opem Apollinis, hoc eſt medicam: quoniam deus medicinæ Apollo.

177. *Numquid in umbroſo, &c.*] Arguit ab immerito, & exemplo. quaſi dicat, ego non merui, cur me neci dares: neque enim ut Actæon te aſpexi, cum velles lavare.

179. *Præteriine tuas.*] Oeneis, cum cæteris diis primitias offerret, imprudens Dianam præteriit. Quare irata dea, aprum immiſit ei, qui totum Calydonium agrum vaſtavit.

180. *Atque tua eſt noſtra ſpreta parente parens.*] De Niobe intelligit, quæ cum Latonæ ſeſe prætuliſſet ob fœcunditatem prolis, Apollo & Diana contumeliam matris ulciſcentes, totam ſtirpem Niobis extinxerunt ſagittis.

182. *Inque parum fauſto carmine docta fui.*] *Capta fui* videtur reſtituendum, ut hæc ipſa Cydippe paulo ante,

Viſa-

Tu quoque pro nobis, ſi non mentiris amorem,
 Thura feras. proſint, quæ nocuere, manus.
Cur, quæ ſuccenſet, quod adhuc tibi pacta puella
 Non tua ſit, fieri ne tua poſſit, agit?
Omnia de viva tibi ſunt ſperanda. quid aufert
 Sæva mihi vitam, ſpem tibi Diva mei?
Nec tu credideris illum, cui deſtinor uxor,
 Ægra ſuperpoſitâ membra fovere manu.
Aſſidet ille quidem, quantum permittitur ipſi:
 Sed meminit noſtrum virginis eſſe torum.
Jam quoque neſcio quid de me ſenſiſſe videtur:
 Nam lacrymæ causâ ſæpe latente cadunt.
Et minus audacter blanditur, & oſcula rara
 Accipit, & timido me vocat ore ſuam.
Nec miror ſenſiſſe, notis cum prodar apertis.
 In dextrum verſor, cum venit ille, latus.
Nec loquor, & tecto ſimulatur lumine ſomnus;
 Captantem tactus rejicioque manum.

Inge-

Viſaque ſimplicitas eſt mea poſſe capi.

&,

Sumque parum prudens capta puella dolis.

Artis Amatoriæ libro I.

Littera Cydippen pomo perlata fefellit,
Inſciaque eſt verbis capta puella ſuis.

Sed & Acontius ſupra,

Denique dum captam tu te cogare fateri,
Inſidiis eſto capta puella meis.

Luſa fui quoque non inconcinnum videatur: ut alibi,

Luditur in noſtris inſtita nulla jocis.

Aut, ſi mavis propius inſiſti antiquæ ſcripturæ, *ducta fui* repone. quod fere tantumdem eſt. pro luſa aut illecta. de quo loquendi modo jam nonnihil obſervavimus ad Metamorph. lib. VIII. v. 123. ſic Horatius *libo fumante duci* pro capi Sat. VII. lib. II. ſic & *duci dulcedine natalis ſoli* noſter Pont. I. El. IV. & *duci cantibus ac carmine.* de qua locutione diximus lib. XI. Met. initio. *Heinſius.*

186. *Non tua ſit.*] Scribe *fit.* quod Tò *fieri* proxime ſubſequens requirit. ea repetitio arguta prorſus καὶ ἑλκυστική. *Idem.*

191. *Quantum permittitur ipſi.*] Malim. *ægra.* ſuperiori epiſtolâ,

Ille manus illas effingit & aſſidet ægra.

Idem.

192. *Sed meminit &c.*] Hoc eſt, facit ea, quæ conveniunt apud torum virginis. Sinit me hactenus illibatam.

193. *Et quoque neſcio quid.*] Parmenſis editio, *Et quoque jam neſcio quid.* Lege, *jam quoque neſcio quid.* & *de te* pro *de me.* Heinſius.

199. *Et tecto ſimulatur lumine ſomnus.*] Clauſis oculis.

200. *Ejicioque manum.*] Lege, *rejicioque.* Faſt. I.

Territa conſurgit Nymphe; manibuſque Priapum
Rejicit.

lib. I. Amor.

Rejice libatos illius ore cibos.

Heinſius.

V 201. Mo-

Ingemit, & tacito ſuſpirat pectore: meque
  Offenſam, quamvis non mereatur, habet.
Hei mihi, quod gaudes, & te juvat iſta voluptas!
  Hei mihi, quod ſenſus ſum tibi faſſa meos!
Si mihi lingua foret; tu noſtra juſtius ira,
  Qui mihi tendebas retia, dignus eras.
Scribis, ut invalidum liceat tibi viſere corpus.
  Es procul à nobis: & tamen inde noces.
Mirabar, quare tibi nomen Acontius eſſet:
  Quod faciat longe vulnus, acumen habes.
Certe ego convalui nondum de vulnere tali;
  Ut jaculo, ſcriptis eminus icta tuis.
Quid tamen huc venias? anne ut miſerabile corpus,
Inge-

201. *Meque offenſam.*] Imo, *me quod offenſam.* Idem.

203. *Si mihi quod gaudes, & te juvat iſta voluptas.*] *Hei mihi* tam hoc quam proxime ſequenti verſu pro *ſi mihi* Gronovius probe reponit. Sed nondum integer aut ſanus eſt locus. Corrige igitur,

Hei mihi, quod gaudes, & te juvat iſta
ſimultas! Idem.

205. *Si mihi lingua foret.*] Locus corruptus. *Si me digna forem* argute idem elegantiſſimus Gronovius. Parmenſis editio *At mihi lingua foret.* Idem.

209. *Mirabar quare tibi nomen Acontius, &c.*] Etymologia. Eſt enim idem ἀκόντιον, quod jaculum. Ergo à longinquo inquit, vulnus facis, & lædis: quia etiam nomen tale habes, quo id ſignificatur.

210. *Quod faciat longè vulnus.*] Virgil.

——— *longe fallente ſagitta.*

Et Silius XI. qui ubique Virgilii veſtigia legit.

Spargere tela manu paſſim fallentia ———

Et Lucan. VIII. qui item Principem Poëtar. imitatur.

Illita tela dolis. nec Martem cominus unquam
Auſa pati virtus, ſed longè tendere nervos,
Et quo ferre velint permittere vulnera ventis.

ſic & Græci. Eurip. Herc. fur. v. 198.

Ἑκὰς δ' ἀρίστοις πολεμίους ἀμμύνεται,
Τυφλοῖς ὁρῶντας οὐτάσας τοξεύμασιν.

Et Æſchil. in Prometh. v. 685.

Ἑκηβόλοις τόξοισιν ἐξηρτημένοι.

Succincti. Virgil. Hinc & Apollo Homero ἑκηβόλος.

213. *Sane miſerabile corpus.*] Scribe. *anne ut miſerabile corpus.* Sic apud Martialem lib. V. Ep. ult. *Sane* pro *Atne* nunc legitur. qui nævus totum ferme epigrammati acumen interverterat. Reſtituamus lepidiſſimum carmen, antequam manum de hac tabula tollimus, & Gallam Martialis Naſonianis Heroiſin addamus.

Saturnalia tranſiere tota;
Nec munuſcula parva, nec minora
Miſiſti mihi, Galla, quam ſolebas.
At, ne ſic abeat meus December,
Scis certe, puto, veſtra jam venire
Saturnalia, Martias Kalendas.
Tunc reddam tibi, Galla, quod dediſti.

Omnia jam optime ſe habent. prioribus verſibus tangit Gallæ avaritiam, quæ cum ſolens parva ſemper miſerit mu-

Ingenii videas bina tropæa tui.
Concidimus macie; color eſt ſine ſanguine: qualem
In pomo refero mente fuiſſe tuo.
Candida nec miſto ſublucent ora rubore.
Forma novi talis marmoris eſſe ſolet.
Argenti color eſt inter convivia talis,
Quod tactum gelidæ frigore pallet aquæ.
Si me nunc videas, viſam prius eſſe negabis:
Arte nec eſt, dices, iſta petenda mea:
Promiſſique fidem, ne ſim tibi juncta, remittes;
Et cupies illud non meminiſſe Deam.
Forſitan & facies, jurem ut contraria rurſus;
Quæque legam, mittes altera verba mihi.
Sed tamen aſpiceres vellem, prout ipſe rogabas,
Et diſcas ſponſæ languida membra tuæ.
Durius & ferro cum ſit tibi pectus, Aconti;
Tu veniam noſtris vocibus ipſe petas.
Ne tamen ignores, ope qua revaleſcere poſſim:
Quæritur à Delphis fata canente Deo.

Is

munuſcula, nunc mittat nulla. Perperam legebatur, *quæ ſolebas*. Deinde *Sane* pro *At ne* frigidiſſime profecto. Alluſit ad formulam minantium, *Non ſic abibit*. Ne, inquit, impune feras indonata mihi hæc tranſiiſſe Saturnalia, at proximis Kalendis Martiis iſtam ego liberalitatem tuam pari parſimonia probe ulciſcar. *Heinſius.*

214. *Bina tropæa.*] Alterum, quod me ſcripto decepiſti: alterum, quod nunc tua cauſa, fidei, ut tu jactas, non ſervatæ, pœnam patior. Dicitur autem tropæum, ſignum victoriæ, ſive hoſtis profligati, ἀπὸ τῆς τροπῆς, hoc eſt, à converſione & fuga hoſtium.

216. *Refero mente.*] Repeto animo: in memoria habeo.

217. *Candida ora miſto rubore.*] Virgil.

Quale manus addunt ebori decus, aut ubi flavo
Argentum, Pariuſve lapis circumdatur auro.

Et alibi.

Qualis gemma micat fulvum quæ dividit aurum.

218. *Novi marmoris.*] Nuper politi, aut ſecti.

223. *Ne ſim tibi victa remittes.*] Lege *vincta*. ut ſupra,

Eſſe tuam vinctam nominet iſte fidem.

codex etiam Mediceus *juncta*. bene. ſuperiori epiſtolâ,

Nube, precor, dicet, cui te bona nomina jungunt. Heinſius.

229. *Durius & ferro cum ſit tibi pectus, Aconti.*] Niſi fallor, ab auctore ſcriptum fuerat,

Durius ut ferro jam ſit tibi pectus, Aconti.

Quem loquendi modum lib. I. Pont. El. VII. ỳſ. 50. Naſoni quoque reddidimus, & pluribus illic adſtruximus. quæ adeantur. *Idem.*

232. *Quæritur à Delphis fata canen-*

 te

Is quoque neſcio quam nunc, ut vaga fama ſuſurrat,
  Neglectam queritur teſtis habere fidem.
Hoc Deus & vates, hoc & mea carmina dicunt.
  At deſunt voto carmina nulla tuo.
Unde tibi favor hic? niſi quod nova forte reperta eſt,
  Quæ capiat magnos littera lecta Deos.
Tequo tenente Deos, numen ſequor ipſa Deorum:
  Doque libens victas in tua vota manus.
Faſſaque ſum matri deceptæ fœdera linguæ,
  Lumina fixa tenens plena pudoris humo.
Cætera cura tua eſt. plus hoc quoque virgine factum,
  Non timuit tecum quod mea charta loqui.
Jam ſatis invalidos calamo laſſavimus artus,
  Et manus officium longius ægra negat.
Quid, niſi, quod cupio me jam conjungere tecum,
  Reſtat, ut aſſcribat littera noſtra? Vale.

te Deo.] Conſulitur Apollo, qui Delphis reddit oracula.

233. *Et quoque.*] *Is quoque* recte Mediceus. *Heinſ. Vaga fama ſuſurrat.*] Virgil. 4. Æneid.

Parva metu primo, mox ſeſe attollit in auras.

Et Ter. Andr. 4. 5. *Jam ſuſurrari audio.* Levis, & incipiens rumor; vox populi: qui mox deinde crebreſcit, clareſcit, &

—— *Vires acquirit eundo.*

239. *Teque tenente deos.*] Eſt concluſio epiſtolæ. Quando igitur, inquit, tu deos ita tenes, hoc eſt, propitios habes, & faventes, ego quoque numen deorum tuorum ſequor. Perinde ut ille apud Virgil. ait: *Nate dea, quo fata trahunt, retrahuntque ſequamur. Numen ſequor ipſa deorum.*] Vetus liber, *pacis.* Puto, *partes ſequor.* Heinſ.

241. *Faſſaque ſum matri.*] Matri omnem rem expoſui, ut tu monuiſti. *Deceptæ fœdera linguæ.*] Quomodo à te decepta ſim, & quid tibi promiſerim.

242. *Lumina fixa tenet.*] Scribo,

Lumina fixa tenens plena pudoris humi.

Heinſius.

243. *Cætera cura tua eſt.*] Cætera tibi permitto, tuæque curæ mando: ut videas, quo pacto tibi has nuptias conficias. *Plus hoc quoque virgine factum.*] Ego etiam hoc, ultra quam virginem decet, feci, quod per litteras tecum collocuta ſum.

247. *Quid niſi, quod cupio.*] Puto, *cum cupiam.* Heinſius.

EPI-

P. OVIDII NASONIS
AMORUM
LIBER I.
EPIGRAMMA.

QUi modo Naſonis fueramus quinque libelli,
Tres ſumus: hoc illi prætulit auctor opus.
Ut jam nulla tibi nos ſit legiſſe voluptas;
At levior demtis pœna duobus erit.

ELE-

QUi modo Naſonis.] Duo hæc priora diſticha non ad Elegiam primam, cui perperam hactenus adnectuntur, ſunt referenda, ſed Epigramma per ſe conficiunt: quod ſecundæ Amorum editioni Naſo duxerat præfigendum. Idque Mario Nigro in mentem quoque veniſſe ſerus animadverti; ac poſtea Mycillo; qui Nigrum laude debitâ fraudare non debuit. Politianus etiam in ſuo exemplari lineâ inductâ hos verſus à ſequentibus dividendos videri deſignarat. Sed & in Arondeliano codice, recenti quidem illo, ſic tamen ſcripturas nonnunquam emendatiſſimas exhibente, quem vir eximius ac celeberrimus Franciſcus Junius cum aliis quibuſdam Britannicis utendum mihi conceſſit, liquido ſeparatum à prima elegia hoc ipſum epigramma ſpectabatur. At in vetuſtiſſimo Regiæ Bibliothecæ fragmento unius pagellæ, quod Artis Amatoriæ & Remediorum libris adhærebat, à primâ quidem Elegiâ, ut fieri oportuit, non legebatur divulſum hoc Epigramma, debere nihilominus divelli apparebat ex ipſo Titulo, quem hoc modo prodebat codex ille, P. OVIDII NASONIS LIBER PRIMUS REMEDIORUM EXPLICIT. INCIPIT EJUSDEM AMORUM LIBER PRIMUS. EPIGRAMMA IPSIUS. Huc denique alludit codex Patricii Junii, cujus in fronte, INCIPIUNT EPIGRAMMATA AMORUM. *Heinſius. Qui modo Naſonis fueramus quinque libelli.*] Non ſine conſilio amores ſcripturus poëta, hac prima elegia, amoris vim ac potentiam maximam exprimit. Oſtendit enim, ſe olim Heroica componere cœpiſſe, ſed amoris impatientia imperfectum opus reliquiſſe, & ad ſcribendos elegos confugiſſe. *Qui modo Naſonis fueramus quinque.*] Per hæc quatuor carmina colligimus, Naſonem quondam quinque de Amoribus volumina luſiſſe: quæ poſtea diligentius recognita, in tria hæc redegit. Quem numerum etiam in Artibus poſuit, ad puellam quam inſtruit, dicens: *Deve tribus libris, titulus quos ſignat Amorum, Elige quod docili molliter ore legas. Modo.*] Nuper. *Naſonis.*] Cognomen eſt: Publius enim eſt prænomen, Ovidius proprium nomen.

2. *Hoc illi prætulit auctor opus.*] Hos treis libellos magis probat auctor, quam illos quinque. *Auctor.*] Ovidius. *Auctor* non ſolum dicitur, qui facit: ſed etiam, qui jubet aliquid faciendum. *Prætulit.*] Præpoſuit. *Hoc opus.*] Redactum in tria volumina. *Illi.*] Operi quod in quinque libellos erat digeſtum.

3. *Ut jam nulla tibi non ſit legiſſe voluptas.*] *Ut jam multa tibi non ſit* unus Palatinus, alii aliter. Fragmentum Regium, Jureti ac Puteani excerpta cum codice Neapolitano, *nulla tibi nos ſit legiſſe voluptas.* Nihil verius. Id ipſum Mario etiam Nigro ac Mycillo venerat in men-

 tem

Pieridum vates, non tua turba, ſumus.
Quid, ſi præripiat flavæ Venus arma Minervæ,
Ventilet accenſas flava Minerva faces?
Quis probet in ſylvis Cererem regnare jugoſis?
Lege pharetratæ virginis arva coli?

Cri-

ſic & ibi ex membranis reponendum. lib. VI. Faſt.

In portus nato jus erit omne tuo.

Seneca OEdipo,

Jus habet in fluctus magni puer advena ponti.

Publius Syrus,

Fortuna jus in hominis mores non habet.

Auctor Octaviæ,

——quis jus in nos
Fortuna dedit, teſtor Superos.

noſter infra lib. II. El. IV. ex veteri codice,

Nam deſunt vires in me mihi juſque regendum.

Lucanus lib. VI.

——hoc juris in omnes
Eſt illis Superos.

lib. VIII.

——hoc juris habebat
In tantum Fortuna caput!

lib. IX.

——quod jus habuiſſet in ipſum
Ulla lues?

Statius Theb. V.

In famulam jus eſſe ratus dominoque ducique.

Juvenalis Sat. II.

——nil animis in corpora juris
Natura indulget. Heinſius.

6. *Pierides.*] Muſæ dicuntur, à regione Piera, ſive monte Pierio. Sunt enim multipliciter à locis & fontibus cognominatæ, ut Pegaſides, Olympiades, Theſpiades, Heliconiades, Libetrides, & Pimpleides. *Tua turba ſumus.*] Codex Regius *turma.* unus Palatinus & Vaticanus *membra.* etiam probe. ut in Triſtibus,

Et domus & fidæ dulcia membra domûs.

Heinſius.

7. *Quid ſi præripiat flavæ Venus arma Minervæ.*] Quid, inquit, ſi mutatis officiis Venus Minervæ arma, Minerva Veneris faces poſſideat? Quid ſi in ſylvas & montes Ceres migret, & Dianæ colenda arva relinquat? &c. Unuſquiſque enim officio ſuo contentus eſſe debet. *Arma Minervæ.*] Armis & ipſa Minerva præeſt, quod è vertice Jovis armata proſiluiſſe dicatur. Hanc Cicero belli inventricem & principem fuiſſe aſſerit. Hoc autem antiquitus Palladi eſt datum: quia non minus conſilio, quam viribus bellis victoria acquiritur. Arma igitur, id eſt, ægida, haſtam, & ſcutum. *Flavæ.*] Flavam dicit Minervam, aut à capillorum colore, quorum pulchritudine cenſetur. Sic etiam apud poëtas flavum Ganymedem, apud Horatium flavam Phyllida appellari autumo. *Venus.*] Amoris mater. *Venus arma Minervæ.*] Iliad. ε. v. 348. Diomedes Veneri, cujus dextram lancea perſtrinxerat.

Εἶκε, Διὸς θύγατερ, πολέμου καὶ δηϊοτῆτος·
Ἦ οὐχ ἅλις, ὅττι γυναῖκας ἀνάλκιδας ἠπεροπεύεις.

8. *Ventilet.*] Moveat, ut ventum faciat, quo magis accendantur. *Faces.*] Quibus amantum corda incenduntur. Faculæ enim & ſagittæ, ſunt Cupidinis arma quibus & urat, & vulneret. *Accenſas.*] Ut accendantur: ut eſt apud Virgil. *Submerſaſque obrue puppes.* *Ventilet faces.*] Eleg. ſeq. v. XI.

Vidi ego jactatas mota face creſcere flammas.

9. *Cererem.*] Frugum deam. *Sylvis jugoſis.*] Quæ jugis & collibus ſunt inſitæ: his enim Diana maxime gaudet

10. *Coli.*] Aratris exerceri, arari. *Lege.*] Juſſis præceptis, quæ de colenda terra non Diana tradidit, ſed ipſa Ceres, quæ prima frumentum reperit. *Pharetratæ.*] Pharetra accinctæ: eſt n. vena-

trix

Crinibus inſignem quis acuta cuſpide Phœbum
Inſtruat, Aöniam Marte movente lyram?
Sunt tibi magna, puer, nimiumque potentia regna,
Cur opus affectas, ambitioſe, novum?
An, quod ubique, tuum? tua ſunt Heliconia Tempe?
Vix etiam Phœbo jam lyra tuta ſua eſt?
Cum bene ſurrexit verſu nova pagina primo;
Attenuat nervos protinus ille meos.

Nec

trix. *Virginis.*] Dianæ, quæ perpetua virginitate frui voluit.

11. *Cuſpide.*] Haſta, qua Mars in bello utitur. *Phœbum.*] Per epitheton Apollo Phœbus dicitur, à ſpecie & nitore. Græci enim φοῖϐον, purum & ſplendidum dicunt. *Inſignem crinibus.*] Conſpicuum capillorum pulchritudine: quibus Apollo & Bacchus ſunt inſignes.

12. *Inſtruat.*] Armet. *Lyram Aoniam.*] Id eſt, Muſicam: nam Muſæ à poëtis Aonides vocitantur. Aonia enim, quæ & Bœotia dicta eſt, tota Muſis conſecrata erat.

13. *Sunt tibi magna puer, nimiumque potentia regna.*] Nimirum potentiſſima ſunt Cupidinis regna: quando nec quiſquam illius ſagittas vitare poteſt: citius ſerius, omnes fere ille vincit. Hinc Ovid. alibi: *Regnat, & in dominos jus habet ille deos. Nimium potentia regna.*] Quam illi potentiam ipſa quoque Mater attribuit. Virgil. 1.

Nate, mea vires, mea magna potentia, ſolus,
Nate, patris ſummi qui tela Typhoea temnis.

14. *Cur opus affectas ambitioſe novum.*] Affectas, curioſe nimium appetis. *Affectas.*] Plaut. Menæchm. 4. 3. verſ. 12. ——*video quam rem agis*——*ut me defraudes, ad eam rem affectas viam.* & alibi. Quod Terent. etiam in ſuos convertit uſus, *in Heautont.*——*ad dominos qui affectant viam.* Et in Phorm. *Hi gladiatorio animo ad me affectant viam.* Id eſt, *intendunt viam*, ut Servius ad illud Virgil. 3. *Verum ubi nulla datur dextram affectare poteſtas.* Qua de re tamen alibi plura ſunt dicenda. *Ambitioſe.*] Qui nimium honores cupit, *ambitioſus* dicitur. *Opus.*] Poëticum. *Novum.*] Tibi non uſitatum.

15. *An, quod ubique, tuum eſt?*] Num ubique regnas, & in omnia jus habes? *Tua ſunt Heliconia tempe?*] Poſſideſne etiam ea loca, quæ Apollini & Muſis ſunt conſecrata? *Tempe Heliconia.*] Amœna Muſarum vireta, quæ in Helicone ſunt, qui mons Bœotiæ altiſſimus, ad Aquilonem, non procul à Parnaſſo diſtans, Muſis eſt ſacer. Hinc Heliconiades Muſæ ſunt cognominatæ. *Tempe.*] Amœniſſimus eſt Theſſaliæ locus, quinque millibus paſſuum in longitudinem porrectus. Ab eo amœniſſima quæque loca *Tempe* vocitantur.

17. *Cum bene. &c.*] Cum, inquit, feliciter cœpiſſem primo verſu, nec mihi ſpiritus deeſſet in bellis ſcribendis, Cupido vires meas minuit. *Surrexit bene.*] Qui enim grandia bene canunt, ut Homerus, Virgilius, Valerius Flaccus, & alii, vehementi ſpiritu inſurgere dicuntur. Aut, *Surrexit*, id eſt, incepit.

18. *Attenuat nervos protinus ille meos.*] *Proximus ille* Fragmentum Regium cum Scaligeri, & Puteani excerptis ac altero codice regio. Forte, *proximus inde.* Pentametrum deſignat. *Heinſ. Protinus.*] Statim poſt primum verſum, ne ulterius ſic procedam. *Attenuat.*] Minuit. *Meos nervos.*] Meas vires in ſcribendo. In nervis enim animalium vires conſiſtunt. Sic Cicero vectigalia, reipublicæ nervos appellat. Non tamen abſurda erit interpretatio, ſi per nervos cytharam accipies, in qua nervi, id eſt, chordæ intendun-

tur:

Nec mihi materia eſt numeris levioribus apta,
Aut puer, aut longas comta puella comas.
Queſtus eram; pharetrâ cum protinus ille ſolutâ
Legit in exitium ſpicula facta meum:
Lunavitque genu ſinuoſum fortiter arcum:
Quodque canas, vates, accipe, dixit, opus.
Me miſerum! certas habuit puer ille ſagittas.
Uror; & in vacuo pectore regnat Amor.
Sex mihi ſurgat opus numeris; in quinque reſidat.
Ferrea cum veſtris bella valete modis.
Cingere littoreâ flaventia tempora myrto,

Muſa,

tur: ut dicat Ovidius, ſuæ lyræ ſublimem ſonum ab Amore tenuari.

19. *Nec mihi materia, &c.*] Sic inceptum opus perficere nec poſſum, ſpiritu deficiente: nec argumentum, quod elegiaco carmine exornem, habeo ullum; tum enim nec puerum nec puellam aliquam amabat, ut ipſe ait.

20. *Puer.*] Qualis Virgilii Alexis, Horatii Ligurinus. *Comta comas.*] Comptas habens comas. *Comta comas.*] Virgil. 3. Æneid.

——*Iliades crinem de more ſolutæ.* & ſæpe.

21. *Queſtus eram.*] Quod pueri culpa, bella quæ canenda ſumpſeram, relinquere coactus fuerim: nec mihi elegis materia apta ſuppeteret. *Queſtus eram.*] Simillimo uſus exordio eſt Anacreon, feſtivus ſenex, Epigr. 1. εἰς λύραν. Ad quem videtur reſpexiſſe Ovid.

23. *Lunavit.*] Suaviter dixit, pro, incurvavit, ut intenderet. *Fortiter.*] Summa vi. *Sinuoſum.*] Flexuoſum, incurvum. *Lunavit.*] Quod Virgil. præclarè explicat XI. Æneid. loquitur autem de Diana.

——*cornuque infenſa tetendit,*
Et duxit longè, donec curvata coïrent
Inter ſe capita, & manibus jam tangeret æquis,
Læva aciem ferri, dextra nervoque papillam.

24. *Quodque canas.*] Hoc poetæ dicens Cupido, in eum amoris ſagittas contorſit. *Hoc opus.*] Hoc argumentum, hanc materiam, de qua numeris levioribus canere poteris: id eſt, amoris vulnera. *Vates.*] O Naſo poëta.

25. *Certas.*] Certæ ſagittæ Cupidinis dicuntur quia nunquam fallunt, ſemper deſtinatum feriunt.

26. *Uror.*] Incendor amoris facibus. *Vacuo.*] Antea ſcilicet libero, & amoris incendio carente.

27. *Sex mihi, &c.*] Volo, inquit, nunc, quando amor me ſollicitat, & materiam large mihi dedit, elegiaco carmine amores ſcribere, non bella.

28. *Bella ferrea.*] Fortia aſpera, crudelia, in quibus ferro pugnatur. *Valete.*] Hinc faceſſite, abite, recedite. Eſt autem hic imprecationis verbum: ut apud Terent. in And. *Valeant, qui inter vos diſcidium volunt.* *Cum veſtris modis.*] Cum veſtris numeris. *Modu.*] Hinç modulari. Virgil. Eclog. Daphn.

Carmina deſcripſi, & modulans alterna notavi: ubi vide Serv.

29. *Cingere littorea, &c.*] Muſam ſuam alloquitur poëta, dicens, ut myrtea corona velit coronari, quæ levioribus poëtis datur: non laurea, qua epici, id eſt, heroïci poëtæ donantur. Ordo & ſenſus eſt: O Muſa emodulanda à me per undenos pedes, cingere tempora tua flaventia myrto littorea. *Tempora flaventia.*] Flavi enim crines dantur Muſis. *Myrto.*] Myrtea corona: ut

Muſa, per undenos emodulanda pedes.

amatotia canens. Poëtæ enim elegiographi, aut etiam lytici, myrto coronabantur, quia Veneri myrtus eſt dicata. Aut quia odorifera eſt, & odoribus Venus delectatur.

30. *Muſa.*] Erato. Namque hic nomen amoris habet, ut dixir Naſo: & Elegiographis poëtis præeſt, ſicut Heroicis Calliope. *Pedes undenos.*] Elego carmine. Si quis enim hexametrum & pentametrum in pedes reſolvat, undecim erunt. Notanda eſt autem Poëtæ facundia, qui tam lepide, tam venuſte variatis verbis & dicendi figura, eundem ſenſum exprimit.

ELEGIA II.

Quod primo amore correptus, in triumphum duci ſe à Cupidine patiatur.

ESſe quid hoc dicam, quod tam mihi dura videntur
Strata, neque in lecto pallia noſtra ſedent?
Et vacuus ſomno noctem, quam longa, peregi;
Laſſaque verſati corporis oſſa dolent?
Nam puto ſentirem, ſi quo tentarer amore.
An ſubit, & tacitâ callidus arte nocet?
Sic erat. hæſerunt tenues in corde ſagittæ:
Et poſſeſſa ferus pectora verſat Amor.

Ce-

E*Sſe quid hoc dicam.*] Quid eſſe cauſæ dicam, inquit Poëta, rudis adhuc, & tyro in amatoriis caſtris, quod ſtrata, quæ alioqui ſunt mollia, mihi tam dura & aſpera videntur.

2. *Strata.*] Quæ jacentibus ſubſternuntur, ſtrata appellantur. *Pallia.*] Veſtes, ſtragula, quibus lecti cooperiuntur.

3. *Et vacuus ſomno noctem.*] *Vacuam* primus Mediceus. parum refert. *Heinſius*

4. *Laſſaque verſati, &c.*] Qui ſomno frui non poteſt, membra huc & illuc verſat: nunc pronus nunc reſupinus jacens. Id præſertim amantibus evenit.

5. *Nam puto ſentirem, ſi &c.*] Non poterat prima fronte amorem agnoſcere poëta, quem antea nunquam noverat. *Tentarer.*] Sollicitarer.

6. *An ſubit?*] An occupat noſtra corda furtim? *Arte.*] Dolo. *Tacita.*] Occulta, latente. Virgil. *Occultum inſpires ignem, fallaſque veneno.* Cioſanius ex libb. antiquis legendum eſſe contendit, *tecta. Tacitâ callidus arte nocet.*] *Tectâ arte* major librorum pars. quod perperam Cioſanio probatur. Vide notas noſtras ad v. 20. Epiſt. IV. Fragmentum Regium *ſecta.* Forſitan pro *cæca arte.* de quo Met. III. v. 489. nonnihil dixi. ſic *cæcum vulnus* & ejuſmodi plura ubique obvia. *Heinſius.*

7. *Sic erat.*] *Erit* Fragmentum Regium. *Idem. Sic erat.*] Furtim in animum meum irrepſerat Cupido. *Hæſerunt.*] Fixæ erant. Virg. *Hæret lateri letalis arundo.*

8. *Poſſeſſa.*] Antea enim dixerat, —— *in vacuo pectore regnat amor.* Sic Horat. *Et venit in vacuam.* —— A JureConſult. deſumtum. *Verſat.*] Cic. Cat. Maj. in pr. *Quæ nunc te coquit & verſat ſub pectore fixa.* Id eſt, violenter & arbitratu ſuo vertit, agit.

9. *Ce-*

Cedimus? an ſubitum luctando accendimus ignem?
  Cedamus. leve fit, quod bene fertur, onus.
Vidi ego jactatas motâ face creſcere flammas:
  Et vidi nullo concutiente mori.
Verbera plura ferunt, quam quos juvat uſus aratri,
  Detrectant preſſi dum juga prima boves.
Aſper equus duris contunditur ora lupatis.
  Frena minus ſentit, quiſquis ad arma facit:
Acrius invitos, multoque ferocius urget,
  Quam qui ſervitium ferre fatentur, amor.
En ego confiteor: tua ſum nova præda Cupido.

Por-

9. *Cedimus? an ſubitum, &c.*] Utrum, inquit, melius eſt, amori cedere, an repugnando magis illum accendere.

10. *Cedamus. leve fit.*] *Cedimus, ut leve ſis* duo codices. totidem *& leve fit.* Puto,

Cedimus en. leve fit, quod bene fertur onus.

Remed. Amor.

Cedimus en. medio jam licet amne bibas.

quomodo & illic cenſeo ſcribendum. *Heinſius. Cedamus.*] Jam poſt dubitationem bonum eſſe cedere judicavit. Levius, inquit, fit onus, ſi patienter fertur. Sic Horat. *Levius fit patientia, quicquid Corrigere eſt nefas. Bene.*] Id eſt, Patienter.

11. *Vidi ego jactatas.*] Sic amor multo acrius eos urget, qui repugnant, quam qui cedunt. *Iactatas.*] Concuſſas. *Creſcere.*] Augeri. *Mota face creſcere flammas.*] *Motu flaveſcere* unus Palatinus & Vaticanus. quod Gebhardo in Crepundiis arriſit. Glaſerianus *motu concreſcere.* Fruterius ex Priſciano, *motu flammeſcere.* quomodo & unus Moreti cum excerptis Douſæ. Nonnulli *mota face ſurgere.* At vulgata ſcriptura bene ſe habet, quam & Seneca in Controverſiis agnoſcit. *Heinſius.*

12. *Mori.*] Id eſt, Extingui. *Mori.*] Sic *vivere* dicitur *ardere*, lucere. Prop. 4. 3. v. 50.

Hanc Venus, ut vivat, ventilat ipſa facem.

13. *Uſus.*] Arandi conſuetudo.

14. *Detrectant.*] Repellunt, recuſant. *Prima juga.*] Quibus antea non aſſueti.

15. *Aſper.*] Ferus, indomitus, quales ſunt pulli. *Contunditur ora.*] Dura lupata aſpero equo ora contundunt, frangunt, rumpunt. *Lupatis.*] Frenis. Sunt autem lupata aſperiora frena, à lupinis dentibus ſic dicta qui inæquales ſunt.

16. *Quiſquis ad arma facit.*] Quiſquis bello eſt aptus, nec frena recuſat.

17. *Acrius invitos multoque ferocius urget.*] *Urit* malim. ut Epiſt. Herus,

—— Vel ſi minus acriter urar.

lib. II. Amor. Eleg. ult.

Quod licet, ingratum eſt: quod non licet, acrius urit.

ſic lib. III. El.

——— Hic ille eſt,
Quem ferus urit amor.

multi codices *urget* habent. Art. III.

—— Nec amor nos urit habendi.

ubi ſimilis diverſitas. & Medic. Fac.

Sic potius nos uret amor.

ubi etiam *urget* vulgo, *Heinſius. Invitos.*] Amorem recuſantes.

18. *Ferre ſervitium.*] Amantes enim non ſunt ſui juris. *Acrius invitos.*] Tibull. eleg. 8. lib. I. *Deus crudelius urit, Quos videt invitos ſuccubuiſſe ſibi.*

19. *En ego confiteor.*] Confeſſus amor. vide Ep. 19. v. 4.

20. *Por-*

Porrigimus vinctas ad tua jura manus.
Nil opus eſt bello: pacem veniamque rogamus.
  Nec tibi laus, armis victus inermis, ero.
Necte comam myrto? maternas junge columbas.
  Qui deceat, currum vitricus ipſe dabit.
Inque dato curru, populo clamante triumphum,
  Stabis; & adjunctas arte movebis aves.
Ducentur juvenes capti, captæque puellæ.
  Hæc tibi magnificus pompa triumphus erit.
Ipſe ego præda recens factum modo vulnus habebo:
  Et nova captivâ vincula mente feram.

Mens

20. *Porrigimus victas ad tua vincla manus.*] *Ad tua jura* ſcripti plerique. quatuor *ad tua juſſa.* minus bene. Propertius,

Ecce jaces, ſupplexque venis ad jura puellæ.

Idem,

Et trahit addictum ſub ſua jura virum.

Sabini Paris,

Damnatumque tibi me ſub ſua jura Cupido
Pertrahit.

contra *injicere manus in jura.* Epiſtola Hermiones,

Injice non timidas in tua jura manus.

Am. II. El. V.

Injiciam dominas in mea jura manus.

Ep. Med.

Clamarem, Meus eſt, injiceremque manus.

infra, El. IV.

Et dicam, Mea ſunt, injiciamque manus.

Plura dixi ad Epiſt. III. v. ult. at unus Mediceus, *ad tua crura*, ut Epiſtola Acontii,

Tendere ſubmiſſas ad tua crura manus.

vinctas etiam *manus* tres ſcripti. *Heinſius.*

21. *Nil opus eſt bello.*] In me: quia me tibi dedo.

23. *Necte comam.*] Nunc deſcribit poëta, qualis futura ſit Cupidinis triumphantis forma. Noli, inquit, ô Cupido, amplius in eos quos viciſti, ſævire: quinimmo præpara te triumpho. *Necte igitur.*] Id eſt, Implica: impedi comam, caput tuum. *Maternas columbas.*] Matri tuæ Veneri conſecratas.

24. *Qui deceant currus.*] *Qui deceat currum* ſcripti. *Heinſ. Qui deceat currum vitricus ipſe dabit.*] A Marte currum accipies. Ut militum animos Cupidini deditos monſtraret. Unde non temere antiqui fabulati ſunt, Venerem Marti fuiſſe conjunctam.

25. *Adjunctas.*] Currui alligatas. *Arte movebis.*] Arte reges. *Aves.*] Columbas. Sed ne quis rideat poëtam, quod robuſtiſſimos Martis currus ab imbellibus columbis tractum iri dicat, ſcias, non ſine conſilio hoc factum: voluit enim oſtendere, Amoris vires licet parvulus ſit puer, maximas eſſe, ut ſupra dixit.

28. *Hæc tibi magnificus pompa, &c.*] Pompa Græcum eſt vocabulum. dicunt enim Græci πομπὴν, & ſignificat proprie in triumpho, ſolemnem apparatum & oſtentationem. Hæc pompa igitur, id eſt, hæc ſeries & ordo procedentium captivorum, erit tibi celeberrimus triumphus.

29. *Ipſe ego præda recens.*] Novus captivus. *Factum.*] A te illatum.

30. *Vincula.*] Vincti enim captivi ducebantur in triumphis. *Captiva mente.*] Nam Cupido non corpus, ſed animum capit.

31. *Ma-*

Mens Bona ducetur manibus poſt terga retortis,
  Et Pudor, & caſtris quidquid Amoris obeſt.
Omnia te metuent: ad te ſua brachia tendens
  Vulgus, Iö, magnâ voce, Triumphe, canet.
Blanditiæ comites tibi erunt, Errorque, Furorque,
  Aſſiduè partes turba ſecuta tuas.
His tu militibus ſuperas hominesque Deoſque:
  Hæc tibi ſi demas commoda, nudus eris.
Læta triumphanti de ſummo mater Olympo
  Plaudet; & appoſitas ſparget in ora roſas.

Tu,

31. *Manibus poſt terga revinctis.*] Alii *ligatis.* at Fragmentum Regium, cum nonnullis ſcriptis editiſque, *retortis.* Quomodo Virgilius, & noſter alibi loquuntur. *Heinſ. Manibus retortis.*] Id eſt, Revinctis. Sed dum *retortis* dicit, majorem vim exprimit.

32. *Caſtris.*] Nam, ut inferius dicet, *Militat omnis amans, & habet ſua caſtra Cupido. Quicquid obeſt.*] Ut pudor & ſimilia.

33. *Ad te ſua brachia tendent.*] Fragmentum Regium *ad te ſua brachia tendens Vulgus.* quod ſequor. bene etiam unus Moreti *Vulgus canent.* Eſt autem Tibull. pentameter. apud quem habes,

Miles, iô, magna voce, Triumphe, canet.

Heinſ. Omnia te metuent.] Plus dixit genere neutro, quam ſi maſculino, *Omnes* dixiſſet. *Sua brachia tendens.*] Ut ſe victum oſtendat, aut tibi applaudat. Tendere enim brachia ad aliquem, eſt deditionis indicium facere. *Brachia tendent.*] Virgil. XI.

Oremus pacem, & dextras tendamus inermes.

Sic & Græci, χεῖρας προϊσχόμενοι. Halicar. 3. quod fiebat ἱκτῆρι θαλλῷ.

34. *Vulgus.*] Populus, plebs. *Io triumphe.*] Hæc vox erat clamantium militum per urbem, cum redeuntes in Capitolium imperatorem proſequerentur. *Io*, quando pro Inachi filia ponitur: primam ſyllabam producit: quando autem eſt interjectio eandem corripit,

35. *Blanditiæ comites tibi erunt.*] Te veluti milites triumphantem imperatorem comitabuntur. & recte: blanditiæ enim & illecebræ amorem maxime nutriunt. *Blanditiæ comites.*] Comites hi videntur provenire ex Veneris cingulo. Iliad. ξ. v. 216.

Ἔνθ' ἔνι μὲν φιλότης, ἐν δ' ἵμερος, ἐν δ' ὀαριστὺς,
Πάρφασις, ἥ τ' ἔκλεψε νόον πύκα περ φρονέοντα,

Hæc ſunt veneficia illa, & illecebræ, quibus vacuum pectus, tanquam vinculo quodam adſtringitur. Quod Plautus videtur ſignificare in Bacchid. I. 2. ℣ſ. 28.

O prœligatum pectus.

Comites verò blanditiæ ſunt.

——Venuſtas, gaudium,
Iocus, ludus, ſermo, ſuavis ſuaviatio,

ibid. ℣ſ. 7.

Cum tanta pompa. ℣ſ. 6. ibid.

Terrorque, furorque.] Scribe, *errorque*, cum prima editione. *error* enim & *furor* pro *amore* paſſim apud poëtas. de quo dicendum infra ad Eleg. X. *Heinſius.*

36. *Tuas partes.*] Tua incepta, tua caſtra.

37. *His militibus.*] Scilicet blanditiis, errore, & furore.

39. *Læta.*] Quod te triumphantem viderit. Aut perpetuum Veneris eſt epitheton. Hom. ἀφροδίτην φιλομειδέα, id eſt, Venerem amantem riſum. *Triumphanti.*] Tibi. *Mater.*] Venus.

40. *In ora.*] Scil. tua. *Roſas.*] Eſt enim roſæ flos propter pulchritudinem & ſua-

Tu, pennas gemma, gemma variante capillos,
Ibis in auratis aureus ipſe rotis.
Tum quoque non paucos (ſi te bene novimus) ures:
Tum quoque præteriens vulnera multa dabis.
Non poſſunt (licet ipſe velis) ceſſare ſagittæ.
Fervida vicino flamma vapore nocet.
Talis erat domitâ Bacchus Gangetide terrâ.
Tu gravis alitibus; tigribus ille fuit.
Ergo, ego cum poſſim ſacri pars eſſe triumphi,
Parce tuas in me perdere, victor, opes.
Aſpice cognati felicia Cæſaris arma.

Qua

ſuavem odorem Veneri ſacer. Et ſicut roſa brevi viget, ita & Venerea voluptas.

41. *Tu penna pulchros gemina variante capillos.*] Fragmentum Regium & Neapolitanus codex cum excerptis Scaligeri,

Tu pennas gemma, gemma variante capillos.

quam veram eſſe ſcripturam ne dubita. Remed. Amor.

Hac ego. movit Amor gemmatas aureus alas,
Et mihi, Propoſitum perfice, dixit, opus.

ubi *aureum* vocat *Amorem*, quomodo & hic verſu proximo. ita ἔρως χρυσοχαίτας Anacreonti dictus. poſſet & *variate* legi non inſolenti Græciſmo. *Heinſ. Gemma.*] Dominic. Marius *gemina*, id eſt, duplici cenſet legendum. nam *Gemina penna:* Idem eſt quod Maro dixit, Paribus alis. *Variante.*] Diſtinguente: Alatus autem Cupido pingitur, ad oſtendendam amantium levitatem & mutabilitatem: ut ſupra diximus de eodem puero.

42. *Aureus.*] Pulcher. *Rotis.*] Curru.

45. *Non poſſunt.*] Oſtendit quam facile & pronum ſit, in amorem prolabi.

46. *Fervida.*] Etſi, inquit facularum tuarum ignis hominum cordibus non applicetur, vicino tamen vapore urit. *Vapore.*] Calore. *Vapore.*] Igneo afflatu. Virgil. 5. Æneid.

——lentuſque carinas
Eſt vapor.

47. *Talis erat.*] Cupidini blanditur Poëta. Talis inquit, ô Cupido, tui triumphantis eſt ſpecies, qualis fuit Liberi patris, qui orbem fere terrarum peragravit, quam plurimas nationes ſubegit, Indos denique debellavit, & primus omnium triumphavit, vectus Indico elephanto. *Domita.*] Debellata. *Terra Gangetide.*] Id eſt, Terra Indica à Gange maximo Indiæ fluvio. *Bacchus domita Gangetide terra.*] Metam. 4. vſ. 20.

——Oriens tibi victus, aduſque
Decolor extremo quà cingitur India Gange. & quæ ſeqq.

Et de Ponto 4. epiſt. 8. vſ. 61.

Sic victor laudem ſuperatis Liber ab Indis,
Alcides capta traxit ab Oechalia.

Et Faſtor. 3. vſ. 465.

Interea Liber depexos crinibus Indos
Vincit, & Eoo dives ab orbe venit.

48. *Tu gravis.*] In omnibus, inquit, eris Baccho ſimilis, hoc excepto, quod tu columbis, ille tigribus eſt invectus.

49. *Ergo cum poſſim.*] *Ergo ego cum poſſim* ſeptem codices. quomodo noſter ſæpenumero alibi. *Heinſius. Ergo.*] Huc omnia quæ dixerat, tendebant, ut veniam à Cupidine impetraret.

50. *Parce.*] Noli. *Opes.*] Vires. *Perdere.*] Male conſumere. Victores enim eas vires perdere dicuntur, quæ in victos exercentur.

51. *Aſpice.*] Hæc in Cæſaris Auguſti gratiam dicit. *Cognati.*] Conſanguinei. A Venere enim genus ducere gens Julia cre-

Qua vicit, victos protegit ille manu.

credebatur. Quod Horatius & Virgil. tangunt, per Julium Sidus, per Dionæum Cæſarem, &c. *Arma fœlicia.*] Quæ fœlicitas ſequitur. Clementiſſimus fuiſſe perhibetur Octavius Auguſtus.

ELEGIA III.

Ad amicam.

JUſta precor: quæ me nuper prædata puella eſt,
  Aut amet, aut faciat cur ego ſemper amem.
Ah nimium volui! tantum patiatur amari.
  Audierit noſtras tot Cytherêa preces.
Accipe, per longos tibi qui deſerviat annos:
  Accipe, qui purâ norit amare fide.
Si me non veterum commendant magna parentum
  Nomina; nec noſtri ſanguinis auctor eques;
Nec meus innumeris renovatur campus aratris;

Tem-

1 J*Uſta precor, quæ me.*] Bono uſûs eſt ordine Poëta. nam cum ſupra ſe Cupidinis captivum oſtendiſſet, nunc ad puellam ſcribit, cujus amore correptus eſt, eam obſecrans; ut amata redamare velit, aut ſaltem ſe amari patiatur: dicitque, id ſe propter fidem & poëticam artem, quam callet, ac mores ingenuos mereri. *Iuſta precor.*] Cauſam petitionis oſtendit, dicens. *Prædata eſt.*] Cepit.

2. *Aut faciat cur.*] Sui copiam mihi faciat, quæ erit cauſa, ut eam ſemper amem.

3. *Ah nimium volui.*] *Vovi* putabam. nil temere tamen mutandum. *Heinſius.*

5. *Deſerviat.*] Quia, ut in præced. Epiſt. ℣ſ. 18.

Acrius invitos, multoque ferocius urget,
Quam qui ſervitium ferre fatentur, amor.

9. *Fide pura.*] Id eſt, Simplici, incorrupta. eſt autem perpetuum fidei epitheton. *Pura.*] Hinc apud Romanos fidei ſacrificantes, albo panno caput velabant. Bene à fide ſe commendat Poëta. nam ut Propertius inquit, *Multum in amore fides, multum constantia prodeſt.*

7. *Magna nomina.*] Qualia ſunt, regis, dictatoris, conſulis, magiſtri equitum, & ſimilium. *Commendant.*] Probant, decorant.

8. *Si noſtri ſanguinis auctor eques.*] Rectius alii *nec noſtri.* Heinſius. *Nec noſtri, &c.*] Dominic. Marius legend. cenſet, *Si noſtri ſanguinis auctor eques.* Et dicit eum equeſtri familia natum fuiſſe, quod & ipſe pluribus in locis aſſerit: ut in Triſt. lib. 4. ubi ait, *Si quid id eſt, uſque à proavis vetus ordinis hæres. Non modo fortunæ munere factus eques.* Et in lib. de Ponto: *Si genus excutias, equites ab origine prima, Uſque per innumeros inveniemur avos.* Sententia tamen auctoris alio ducit. ut Nobiliſſ. & accuratiſſ. Heinſ. cenſet. *Nomina magna.*] Quæ & Virgil. *Lumina magna.*

9. *Nec meus.*] Etſi multa jugera non poſſideo. *Meus campus.*] Sua rura intelligit, quæ in Pelignis habuit.

10. *Tem-*

Temperat & ſumtus parcus uterque parens;
At Phœbus, comiteſque novem, vitiſque repertor,
  Hoc faciant: &, me qui tibi donat, Amor:
Et nulli ceſſura fides; ſine crimine mores;
  Nudaque ſimplicitas, purpureuſque pudor.
Non mihi mille placent: non ſum deſultor Amoris.
  Tu mihi (ſi qua fides) cura perennis eris.
Tecum, quos dederint annos mihi fila ſororum,
  Vivere contingat: teque dolente mori.
Te mihi materiem felicem in carmina præbe;
  Provenient cauſâ carmina digna ſuâ.

Car-

10. *Temperat & ſumtus.*] Malim, ſi per ſcriptos codices liceat, *ſumtu.* ut *ſumptu* pro *ſumtui* dicatur ἀρχαϊκῶς, aut præpoſitio ſubintelligatur. *Heinſ. Temperat & ſumptus.*] Parce impenſas facit.

12. *Hoc faciunt.*] *Faciant* ſcripti nonnulli. hoc eſt commendent. quod præſtat. Puteaneus.

Hoc faciunt, ut, me qui tibi donat, Amor. Heinſ.

Hoc faciunt.] Id eſt, Me commendant. *Et.*] Ordo eſt: Et amor, qui donat me tibi. *Hoc*, ſupple, *facit:* id eſt, me commendat, quia te vehementer amo.

13. *Et non ceſſuri niſi dis ſine crimine mores.*] Puteaneus.

Et nulli cenſura & dis ſine crimine mores.

Neapolitanus & alii quinque,

Et nulli ceſſura fides; ſine crimine mores.

quod admittendum reor. *Heinſ.*

14. *Nudaque.*] Non ſum, inquit, verſutus, veterator, fallax, duplex. bilinguis: verum contra ſimplex, apertus. *Nuda.*] Pura, & eſt proprium ſimplicitatis epitheton.

15. *Non ſum deſertor Amoris.*] *Deſultor* optime Puteaneus & Arondelianus, cum ejuſdem Puteani, Jureti ac Scaligeri excerptis. Atque ita Carrio in Emendationibus reſtituendum monuit. ſex alii *deluſor.* Neapolitanus *ſimulator.* fruſtra. Nec pro vulgata lectione iſta Herûs faciunt,

Ad tua caſtra redi, ſocii deſertor Amoris:

deſertor enim *amoris* eſt, qui non amat, *deſultor*, qui amat inconſtanter, nunc hanc nunc illam ſecutus. *Heinſius. Non ſum deſultor amoris.*] Ea omnia à ſe removet Poëta, quibus maxime offenduntur in amore puellæ. *Deſultor.*] Qui fortunati eſt oppidi ſimilis, nec poteſt ſuam rem obtinere ſolus, ſine multis fœminis. *Non deſultor.*] Ἀταύρωτος. Æſchyl. Agam.

17. *Quos dederint annos mihi fila ſororum.*] Legi olim placebat, *nerint annos.* ut apud Martial. l. I. Ep. XXCVIII.

Cum mihi ſupremos Lacheſis perneverit annos.

ſed aliter ſcripti codices, quibus accedo. *Heinſius. Sororum.*] Parcarum: quas ſorores Lanificas & Martialis appellat. Tres autem eſſe perhibent, unam, quæ Clotho appellata, vitam hanc ordiatur: alteram, quæ contexat, & Lacheſis dicitur, tertiam, quæ rumpat ac finiat, & Atropos nominatur.

18. *Contingat.*] Optantis eſt. *Teque dolente mori.*] Codex Regius *te moriente mori*, argute. Scripſerat puto noſter, *teque obeunte mori.* Heinſius.

19. *Te mihi materiam.*] *Materiam* meliores. *Idem.*

21. *Car-*

Carmine nomen habent exterrita cornibus Iö,
Et quam fluminea luſit adulter ave:
Quæque ſuper pontum ſimulato vecta juvenco,
Virginea tenuit cornua vara manu.
Nos quoque per totum pariter cantabimur orbem:
Junctaque ſemper erunt nomina noſtra tuis.

21. *Carmine nomen habet.*] Scribe *habent* cum tribus codicibus, ut verſui conſulatur. Puteaneus mendoſe, *Carmina numen habent.* quod & alios codices occupavit. *Idem.* *Carmine nomen.*] Quemadmodum, inquit, poëtarum carminibus celebres ſunt Io, Leda, & Europa: ita & tu meo carmine celebraberis, eoque pacto ego ac tu immortalitatem conſequemur. *Io.*] Hanc Inachi Argivorum fluminis filiam Jupiter amavit. *Exterrita cornibus.*] Ovid. in Epiſt. Hypermneſtræ, *Territaque eſt forma, territa voce ſua.*

22. *Quam.*] Ledam dicit, Tyndari regis conjugem, cum qua ſub cycni forma Jupiter concubuiſſe dicitur: eamque ovum peperiſſe fabulantur Poëtæ, unde nati ſunt Caſtor & Pollux. *Luſit.*] Deluſit, decepit, fefellit. *Adulter.*] Jupiter. *Ave fluminea.*] Id eſt, cygno, qui flumine gaudet.

23. *Quæque ſuper pontum.*] Europa, Agenoris Phœnicium regis filia, quam Jupiter in taurum verſus rapuit, ac in Cretam tranſportavit. *Simulato juvenco.*] Falſo bove: ſub ejus forma Jupiter latebat. *Falſa*, ſimulata.

24. *Virginea tenuit cornua falſa manu.*] *Cornua vara* idem Carrio in Emendationibus. quomodo Puteaneus & Neapolitanus ex noſtris. Arondelianus *vera.* duo alii *curva.* excerpta Douſæ *preſſa.* perperam. Metamorph. lib. XII.

Cornua vara boum multo rubefacta cruore.

quomodo illic quoque ſcribendum ex veſtigiis veterum librorum. lib. III. de Jove in bovem mutato,

Cornua vara quidem, ſed quæ contendere poſſes
Facta manu.

ita ſcribo. *parva* nunc ibi legitur. Claudianus bello Getico,

Vara per obſcuras apparent cornua frondes.

non *rara.* quod eſt in vulgatis. Vide Nonnium in *Obvarare*, & quæ noto Met. XI. vſ. 83. *Heinſius.*

25. *Pariter cantabimur.*] Simul celebres erimus.

26. *Nomina noſtra.*] Noſtræ laudes.

ELEGIA IV.

Amicam, qua arte, quibuſve nutibus in cœna præſente viro uti debeat, admonet.

VIR tuus eſt epulas nobis aditurus eaſdem.
Ultima cœna tuo ſit precor illa viro.

Ergo

1. *Epulas nobiſcum aditurus eaſdem.*] *Nobis aditurus eaſdem* Puteaneus & Mentelianus recte, ut jam monui ad Claudianum. qui pari Græciſmo *eadem ſorori*, pro eadem quæ ſoror, dixit. Ambroſianus unus & Moretanus, *nobis epulas.* quod tantumdem eſt. noſter Met. XIII.

Et nunc ille eadem nobis juratus in arma.

Lucretius lib. III.

Ergo ego dilectam tantum conviva puellam
  Aſpiciam? tangi quem juvet, alter erit?
Alteriuſque ſinus aptè ſubjecta fovebis?
  Injiciet collo, cum volet, ille manum?
Deſine mirari, poſito quod candida vino
  Atracis ambiguos traxit in arma viros.
Nec mihi ſilva domus, nec equo mea membra cohærent:
  Vix à te videor poſſe tenere manus.
Quæ tibi ſint facienda tamen, cognoſce: nec Euris
  Da mea, nec tepidis verba ferenda Notis.
Ante veni, quam vir. nec quid, ſi veneris ante,
  Poſſit agi, video: ſed tamen ante veni.
Cum premit ille torum, vultu comes ipſa modeſto
  Ibis,

——— *quorum unus Homerus*
Sceptra potitus eadem aliis ſopitu' quiete eſt.

eadem qua alii quiete ſopitus. & l. 11.

Atque animalibus ſunt mortalibus una eademque.

Cicero Varroni lib. IX. Ep. Famil. *Erant enim nobis perirati, quaſi quicquam de noſtra ſalute decreviſſemus, quod non idem illis cenſuiſſemus.* Ammianus lib. XXVI. *Arbetionis domum, cui antea tanquam eadem ſibi ſentienti, parcebat ut propriæ, juſſit exinaniri.* ſic & *ſimul nobis* Triſt. V. El. X.

Quippe ſimul nobis habitat diſcrimine nullo
Barbarus.

quod non eſt mutandum. Contra *alias nobis epulas aditurus* dixere. quomodo Horatius,

Ne quis ſeſe alius Lyſippo duceret ære.

hoc eſt præter Lyſippum. Plautus, qui *quærit alia his, malum videtur quærere.* Salluſtius. *aliud bello malle.* Phædrus lib. III. *quod ſi accuſator alius Sejano foret.* alius quam Sejanus. *Heinſ.*

3. *Ergo.*] Hæc particula indignationi eſt accommodata. *Conviva.*] Non ut amator.

5. *Alteriuſque ſinus apte ſubjecta fovebis.*] Sic meliores conſtanter. Alii magno numero, *ſinu dextram ſubjecta. ſinus dextram* Farneſianus. *ſinum dextra* Regius. *Alterius captam dextram* unus Vaticanus. alius cum Arondeliano, *Alteriuſque apte dextram.* unus Mediceus,

Alteriuſque ſinu dextram ſubnixa.

Ulcus opinor ſubeſſe. *Heinſius.*

7. *Deſine mirari.*] Senſus eſt: Quod in convivio Centauri Hippodames pulchritudine moti, eam rapiendi cauſa ad arma venerint, non eſt mirandum. nam & ego, qui non ita efferus ſum ut Centauri, vix poſſum me continere, quin in te manus injiciam. *Candida.*] Pulchra.

8. *Atracis.*] Hippodame Atracis fluvii filia, quæ Pirithoo Ixionis ex Deidamia filio nupſit. vide Metam. lib. 12. Eſt autem hic Atracis patronymicum, ut Tyndaris. *Viros ambiguos.*] Id eſt, duplices, bimembres. Centauros dicit. *Traxit.*] Pulchritudine ſua.

9. *Nec mihi.*] Non ſum, inquit, Centaurus. *Nec equo mea membra cohærent.*] Centauri enim ex ſuperiore parte ſunt homines, inferiore equi.

15. *Cum premit ille torum.*] *Premit* Puteaneus, & *ſuccurrit* mox pro *ſuccurret.* & *Verba teges* pro *leges.* quomodo & Nea-

Ibis, ut accumbas; clam mihi tange pedem.
Me ſpecta, nutuſque meos, vultumque loquacem:
  Excipe furtivas, & refer ipſa, notas.
Verba ſuperciliis ſine voce loquentia dicam:
  Verba leges digitis, verba notata mero.
Cum tibi ſuccurrit Veneris laſcivia noſtræ;
  Purpureas tenero pollice tange genas.
Si quid erit, de me tacitâ quod mente queraris;
  Pendeat extrema mollis ab aure manus:
Cum tibi, quæ faciam, mea lux, dicamve, placebunt;
  Verſetur digitis annulus uſque tuis.
Tange manu menſam, quo tangunt more precantes;
  Optabis merito cum mala multa viro.
Quod tibi miſcuerit, ſapias, bibat ipſe jubeto:
  Tu puerum leviter poſce, quod ipſa velis.
Quæ tu reddideris, ego primus pocula ſumam:

Et

& Neapolitanus & optimus Palatinus. Forte *tegens.* cæterum ſub iis quæ ſequuntur, *Ibis ut accumbas* mendum latet. *Heinſius.* *Cum premet ille.*] Maritus tuus. *Torum.*] Lectulum in quo diſcumbitur.

17. *Vultum loquacem.*] Qui loquentis officio fungetur.

18. *Notas.*] Signa quibus ſenſus ſuos invicem exprimunt amantes ſine voce.

19. *Verba ſuperciliis ſine voce loquentia dicam.*] *Ducam* opinor Naſonem ſcripſiſſe, etſi pro vulgata ſcriptura membranæ omnes ſtant. ſic *longas in fletum ducere voces* Virgilio. Horatius Arte,

Reſpicere exemplar vitæ morumque jubebo
Doctum imitatorem, & vivas hinc ducere voces.

pari modo *trahere verba, voces, ſermonem* dicebant. *Heinſ.* *Verba ſuperciliis.*] Sic in 1. de Arte, *Multa ſupercilio, multa loquare notis.*

20. *Verba leges digitis.*] Amantes enim tranſverſis digitis, literas formant: quibus ſine voce loquantur.

23. *Tale quod mente loquaris.*] *Quæraris* excerpta Scaligeri & Puteani, cum Neapolitano & aliis quatuor. Plinius lib. XI. cap. XLV. *Eſt in aure imâ memoriæ locus, quam tangentes anteſtamur.* Heinſius.

27. *Tange manu menſam.*] *Mentum* Lipſius lib. II. Elect. cap. VI. perperam. Seneca Controverſ. lib. IX. *In convivio conſtitit catenatus, qui cum languentes Prætoris oculos aſpexit, exiſtimans ipſum Prætoris beneficio dimitti, gratias iſti agere, & utriſque manibus menſam tenens, Di, inquit, immortales tibi parem gratiam referant.* Idem. *Tangunt quo more precantes.*] Antiqui non exiſtimabant profuturam orationem ſolam, niſi precantes tenerent aras manibus. Virgil. in ſexto, *Talibus orabat dictis, araſque tenebat.*

30. *Puerum.*] Pincernam, miniſtrum. *Leviter.*] Ne vir ſentiat te illius manu temperatum poculum ſpreviſſe, & aliud à miniſtro petere. *Quod ipſa voles.*] *Velis* octo libris. *Heinſius.*

31. *Quæ tu reddideris.*] Aut miniſtro, aut in menſa, ubi fuerant, repoſueris.

33. *Quot*

Et qua tu biberis, hac ego parte bibam.
Si tibi forte dabit, quos prægustaverit ipſe,
Rejice libatos illius ore cibos.
Nec premat impoſitis ſinito tua colla lacertis:
Mite nec in rigido pectore pone caput.
Nec ſinus admittat digitos, habileſve papillæ.
Oſcula præcipue nulla dediſſe velis.
Oſcula ſi dederis, fiam manifeſtus amator:
Et dicam, Mea ſunt: injiciamque manus.
Hæc tamen aſpiciam: ſed quæ bene pallia celant,
Illa mihi cæci cauſa timoris erunt.
Nec femori committe femur, nec crure cohære:
Nec tenerum duro cum pede junge pedem.
Multa miſer timeo. quia feci multa proterve:
Exemplique metu torqueor ipſe mei.
Sæpe mihi, dominæque meæ properata voluptas,
Veſte ſub injectâ dulce peregit opus.

Hoc

33. *Quos prægustaverit ipſe.*] *Quod* Puteaneus cum aliis nonnullis. *Heinſ.*

35. *Nec premat indignis ſinito tua colla lacertis.*] Non moverem controverſiam huic lectioni, niſi variarent codices, quorum pars magna, *Nec premat ille ſuis.* meliores tamen, *Nec premat impoſitis.* recte. Ep. Paridis,

Pœnitet hoſpitii, cum me ſpectante lacertos
Imponit collo ruſticus ille tuo.

infra lib. II. El. XVI.

Tu noſtris niveos humeris impone lacertos.

ſic Faſt. II.

Poſitis urgetur pectora palmis.

Idem.

36. *Mite.*] Placidum caput tuum. *Rigido.*] Immiti, aſpero mariti tui.

38. *Dediſſe velis.*] *Velim.* Neapolitanus & Sarravianus. quod placet. mox *manum* Puteaneus & Arondelianus pro *manus.* Heinſius.

40. *Et dicam, mea ſunt.*] Hæc oſcula. *Injiciamque manus.*] Tanquam in mea jura.

41. *Hæc tamen.*] Quamvis, inquit, hæc quæ ſupra dixi, me offendant, tamen ea æquo animo patiar, dummodo non tangatur linea, quæ in amore eſt quinta & ultima.

42. *Cæci timoris.*] Id eſt, præcipitis, maximi. *Domit.* *Illa mihi cæci cauſa timoris.*] Ego *Cæcum timorem* accipio, pro occulto & latente. *Micyll.*

43. *Nec crure cohære.*] *Crura* quatuor libri. ut ſit Græciſmus quo plures alii alludunt, in quibus *crura coërce.* Heinſ. *Committe.*] Conſere, compone.

45. *Proterve.*] Laſcive, petulanter.

46. *Torqueor ipſe mei.*] *Eſſe mei* Puteaneus. Scribe *ecce.* Heinſius.

47. *Properata.*] Timebat enim ne deprehenderetur.

48. *Veſte ſub injecta.*] *Superjecta* prima editio. cum excerptis Puteani & Scaligeri, atque ita unus Farneſianus. Ep. Paridis,

Membra ſuperjectâ cum tua veſte fovet.

ſic *ſuperinjecta toga* Faſt. VI. & *ſuperinjecta terra* Faſt. V. libro tamen Artis Amatoriæ ſecundo,

Parſ-

Hoc tu non facies: ſed ne feciſſe puteris,
Conſcia de gremio pallia deme tuo.
Vir bibat uſque roga: precibus tamen oſcula deſint.
Dumque bibit, furtim (ſi potes) adde merum.
Si bene compoſitus ſomno vinoque jacebit;
Conſilium nobis reſque locuſque dabunt.
Cum ſurges abitura domum, ſurgemus & omnes;
In medium turbæ fac memor agmen eas.
Agmine me invenies aut invenieris in illo.
Quidquid ibi poteris tangere, tange mei.
Me miſerum! paucas monui quod proſit in horas.
Separor à domina nocte jubente meâ.
Nocte vir includet: lacrymis ego mœſtus obortis,
Qua licet, ad ſævas proſequar uſque fores.
Oſcula jam ſumet: jam non tantum oſcula ſumet.
Quod mihi das furtim, jure coacta dabis.
Verum invita dato (potes hoc) ſimiliſque coactæ:
Blanditiæ taceant; ſitque maligna Venus.
Si mea vota valent, illum quoque nil juvet opto:
Sin minus; at certe te juvet inde nihil.
Sed quæcunque tamen noctem fortuna ſequatur;
Cras mihi conſtanti voce dediſſe nega.

ELE-

Parſque ſub injectâ veſte pudenda latet. quanquam & illic *ſuperjecta* duo codices præferunt, ſed illi non magnæ auctoritatis. *Heinſ. Veſte ſubinjecta.*] *Veſticontubernium.* Petron. Vide Epiſt. Her. 16. ℣ſ. 222.

49. *Puteris.*] Credaris.

50. *Conſcia de tergo.*] Malim *gremio* cum quinque ſcriptis. *Heinſius. Pallia.*] Veſtes. *Deme.*] Detrahe.

52. *Dumque bibet.*] *Bibit* Putoaneus & multi alii. *Heinſ. Adde merum.*] Ut meracius bibat, & deinde altius dormiat.

53. *Bene compoſitus.*] Bene curatus, qui ſe molliter & laute curaverit. *Compoſitus vino.*] Depoſitus. Plaut.

54. *Reſque locuſque.*] Id eſt, loci & rei occaſio. *Conſilium.*] Quomodo venereo furto operam dare poſſimus.

57. *Invenieris.*] A me ſcilicet.

59. *Paucas quod proſit in horas.*] *Paucas quoque proſit in horas* Puteaneus. Lege *quo proſit.* Heinſius.

61. *Includet.*] Veluti feram. *Includet.*] Ter. Phorm. 5. 1.

Concluſam hic habeo uxorem ſævam.

62. *Perſequar uſque fores.*] *Proſequar* meliores. pro *ad ſævas fores.* Arondelianus *ad verſas.* Forte *ad ſurdas.* de quo paulo poſt El. VI. ℣ſ. 62. *Heinſius.*

66. *Blanditiæ taceant.*] Verbula blandula, dulcicula, ut ζωὴ, ψυχὴ.

67. *Nil juvet opto.*] Iidem *ne juvet.* & mox *ſequetur.* Heinſius.

70. *Dediſſe.*] Date ſimpliciter dicitur mulier, quæ alicui ſui copiam facit. *Demin.*

1. *He-*

ELEGIA V.

Corinnæ concubitus.

ÆStus erat, mediamque dies exegerat horam:
Appoſui medio membra levanda toro.
Pars adaperta fuit, pars altera clauſa feneſtræ:
Quale ferè ſylvæ lumen habere ſolent.
Qualia ſublucent fugiente crepuſcula Phœbo:
Aut ubi nox abiit, nec tamen orta dies.
Illa verecundis lux eſt præbenda puellis,
Qua timidus latebras ſperet habere pudor.
Ecce Corinna venit, tunicâ velata recinctâ,
Candida dividuâ colla tegente comâ:
Qualiter in thalamos formoſa Semiramis iſſe
Dicitur, & multis Laïs amata viris.

De-

H*Oram.*] Uterque lib. Maffianus leg. *umbram.* Eſt autem meridiei periphraſis ex umbris mathematicæ deſcriptionis. *Ciofan.*

2. *Levanda.*] Reficienda, refocillanda. Requieſcere igitur, & meridiari volebat Naſo.

5. *Fugiente Phœbo.*] Occidente ſole. *Crepuſcula.*] Crepuſculum eſt lux dubia: & utrique tempori poteſt jungi. *Fugiente Phœbo crepuſcula.*] Senec. Herc. Fur. a. 3. v. 669.

Tenuis relictæ lucis à tergo nitor,
Fulgorque dubius ſolis afflicti cadit,
Et ludit aciem. nocte ſic mixta ſolet
Præbere lumen primus aut ſerus dies.

9. *Ecce Corinna venit.*] Ecce, ex improviſo. *Corinna.*] Corinnæ duæ fuere: altera Thebana, quæ epigrammata & lyrica adeo feliciter ſcripſit, ut Pindarum lyrico certamine provocatum vicerit. Altera autem Theſpia, dicta. Ad Thebanam alludens Naſo, ut ego exiſtimo, & propter ingenii dotes, & corporis pulchritudinem, amicam ſuam venerationis cauſa mutato nomine *Corinnam* appellavit. *Tunica.*] Hæc fœminas magis decet quam viros. Sed de tunicis plura leges apud Gel. l. 7. c. 12. *Velata.*] Cooperta. induta ipſa Corinna. *Recincta.*] Diſcincta tunica. *Domit.* *Recincta.*] Ego *recincta*, expono ſimpliciter pro cincta, & circumjecta. *Micyll.*

11. *In thalamos formoſa Semiramis iſſe.*] *In thalamoſaſa miramis eſſe* Puteaneus. Scribo *famoſa Semiramis.* dixi ad Epiſt. IX. v. 78. *Heinſ.* *Semiramis.*] Hæc Nini regis Aſſyriorum fuit uxor, & animi magnitudine, & corporis pulchritudine excellens. *In thalamos.*] Quando ſcil. Ninus eam uxorem accepit. Hæc latius explicat Diodorus lib. 3.

12. *Et multis Lais amata procis.*] Repone *viris* ex fide optimorum codicum. *Proci* enim ſecundum Feſtum, *qui poſcunt aliquam in matrimonium.* hinc Penelopes proci: de quibus abunde dictum ad ſecundam Sabini epiſtolam. nuſquam procorum mentio apud Latinos ſcriptores occurrit, quoties de meretricibus agitur, virorum paſſim. ſic Propertius,

Phryne tam mulis facta beata viris.

auctor obſcœni carminis,

Quæ tot nocte viros peregit unâ.

atque ita paſſim noſter, qui & in Arte Amatoriâ proci vocabulo anxie abſtinuit.

Deripui tunicam; nec multum rara nocebat:
  Pugnabat tunicâ ſed tamen illa tegi.
Cumque ita pugnaret, tanquam quæ vincere nollet,
  Victa eſt non ægrè proditione ſuâ.
Ut ſtetit ante oculos poſito velamine noſtros,
  In toto nuſquam corpore menda fuit.
Quos humeros, quales vidi tetigique lacertos!
  Forma papillarum quam fuit apta premi!
Quam caſtigato planus ſub pectore venter!
  Quantum & quale latus! quam juvenile femur!
Singula quid referam? nil non laudabile vidi:
  Et nudam preſſi corpus ad uſque meum.
Cætera quis neſcit? laſſi requievimus ambo.
  Proveniant medii ſic mihi ſæpe dies.

nuit. pro *Lais* codices nonnulli *Thais*. ſed nil neceſſe. Laidis Propertius etiam meminit cum Claudiano. *Heinſ. Lais.*] Hæc ut Plutarch. in Niciæ vita ſcribit, ex Sicilia in Peloponneſum inter alios captivos parva adhuc puella eſt abducta. Dicta poſtea *Corinthia*, quod Corinthi habitaret. Cum autem ob elegantiam venuſtatemque formæ ad eam maximi ditiorum hominum ex omni Græcia conventus eſſent, famoſiſſima meretrix eſt facta; nec quenquam admittebat, niſi qui daret quod poſceret.

13. *Diripui tunicam.*] *Deripui* Puteanens & Neapolitanus cum Regio. recte. ſic & *detrahere* & *deducere veſtem*. Met. VI. noſter,

—— velamina Progne
Deripit ex humeris auro fulgentia lato.

ſic & *dereptus cortex* infra Eleg. XIV.

Qualem clivoſæ madidis in vallibus Idæ
Ardua derepto cortice cedrus habet.

dereptam acum habes ibidem paulo poſt. in Elegia de Nuce,

Nudaque derepto cortice ligna patent.

ita illis locis optimi libri. Medicamine Faciei, *dereptum cortice gummi*. ſic enim ſcribo. vulgati illic etiam *direptum*. Met. lib. XI. *dereptos arbore ramos*. ut & illic emendo. vide Notas Met. lib. III. v. 52. *deripere vagina enſem* Faſt. II. 793. Met. VI. 551. X. 475. *Heinſ. Nec multum rara nocebat.*] Quod rara ac tenuis eſſet. Coam enim veſtem intelligit. *Multum rara*, valde tranſlucida.

14. *Pugnabat.*] Repugnabat, ne nudaretur. *Se tamen illa tegi.*] *Sed tamen* meliores. ſic & Art. Amat. lib. I.

Pugnando vinci ſed tamen illa volet.

ut & ibi libri nonnulli. quomodo idem mox,

Sed voluit vinci viribus illa tamen.

Heinſius.

15. *Quæ cum ita pugnaret.*] *Cumque ita* rectius ſex libri. *Heinſius.*

16. *Proditione ſua.*] Qui enim ita pugnant, ut ſuperari velint, ſunt proditores. Hoc vero proprium eſt mulieris, ut repugnet, nec velle videatur id quod magnopere appetit.

17. *Poſito velamine.*] Depoſita tunica.

18. *Menda.*] Deformitas, macula.

23. *Nil non laudabile vidi.*] *Nihil illaudabile* codex Neapolitanus & Junianus, *Heinſius.*

26. *Proveniant.*] Contingant, accidant. Eſt optantis. *Medii dies.*] Dixerat enim ſupra, *Mediamque dies exegerat horam.* Domit.

ELEGIA VI.

Ad janitorem, ut fores ſibi aperiat.

JAnitor (indignum) durâ religate catenâ,
 Difficilem moto cardine pande forem.
Quod precor, exiguum eſt. aditu fac janua parvo
 Obliquum capiat ſemadaperta latus.
Longus Amor tales corpus tenuavit in uſus:
 Aptaque ſubducto pondere membra dedit.
Ille per excubias cuſtodem leniter ire
 Monſtrat: inoffenſos dirigit ille pedes.
At quondam noctem, ſimulacraque vana timebam:
 Mirabar, tenebris ſiquis iturus erat.

Riſit,

JAnitor indigne.] *Indignum* Puteaneus cum optimo Palatino. recte. Met. v.

> —— *niſi poſt altaria Phineus*
> *Iſſet; & (indignum) ſcelerato profuit ara.*

ſic *mirum* ſæpe apud noſtrum. & *antiquum Faſt.* 11.

> *Furius (antiquum) populi ſuperator Hetruſci*
> *Voverat, & voti ſolverat ante fidem.*

Quæ vera illic lectio eſt. *antiquum*, res antiqua. *Heinſ.* *Indignum.*] Iſte enim è ſervis unus erat, qui compedibus, ne fugeret, tenebatur. Illi nunc blanditur Naſo, ut aperiat januam.

2. *Difficilem,*] Duram, inexorabilem. *Moto cardine.*] Verſatis cardinibus. *Moto cardine.*] *Verſo cardine.* Virgil.

3. *Quod precor, exiguum eſt.*] Modus eſt in petitione.

4. *Obliquum latus.*] Non adverſo pectore irrumpam, ſed intrò me ducam, & aditum occupabo obliquato corpore. *Capiat.*] Admittat.

5. *Tenuavit.*] Tenue & macilentum reddidit. *In tales uſus.*] Ut per anguſtiſſimum aditum propter corporis gracilitatem mihi ingredi liceat.

6. *Subducto corpore.*] *Subtili corpore* excerpta Scaligeri & Puteani, quomodo & Arondelianus pro diverſa lectione. Regius & Moreti unus *ſubducto pondere.* lib. 11. El. x.

> *Pondere, non nervis, corpora noſtra carent.*

Heinſius. *Subducto pondere.*] Id eſt, detracto carnis pondere. *Subducto pondere carnis.*] Item & ille amator apud Theocrit. Idyll. 2. v. 88.

> Καὶ μεν χρὼς μὲν ὁμοῖος ἐγίνετο πολλάκι θάψῳ.
> —— αὐτὰ δὲ λοιπὰ
> Ὀστέ᾽ ἔτ᾽ ἦς καὶ δέρμα.

7. *Ille.*] Scilicet amor. *Per excubias.*] Vigilias. *Cuſtodum.*] Vigilum. *Leniter.*] Placide, agiliter, ſine ſtrepitu: ut ſentiri, qui ambulat, non poſſit.

9. *Simulacra vana.*] Homer. Odyſſ. λ. v. 475.

> —— ἔνθά τε νεκροὶ
> Ἀφραδέες ναίουσι, βροτῶν εἴδωλα καμόντων.
> —— *tenues ſine corpore vitæ.*

Virgil. 6. Et

> —— *cava ſub imagine formæ.*

Et Metam. 10. v. 14.

> *Perque leves populos, ſimulacraque functa ſepulcro.*

10. *Quiſquis.*] Melior eſt vetus lectio, *Si quis.*

11. *Ri-*

Riſit, ut audirem, tenerâ cum matre Cupido:
 Et leviter, Fies tu quoque fortis, ait.
Nec mora, venit amor. non umbras nocte volantes,
 Non timeo ſtrictas in mea fata manus.
Te nimium lentum timeo; tibi blandior uni:
 Tu, me quo poſſis perdere, fulmen habes.
Aſpice, &, ut videas, immitia clauſtra relaxa,
 Uda ſit ut lacrymis janua facta meis.
Certe ego, cum poſita ſtares ad verbera veſte,
 Ad dominam pro te verba tremente tuli.
Ergo, quæ valuit pro te quoque gratia quondam,
 (Heu facinus!) pro me nunc valet illa parum?
Redde vicem meritis. grato licet eſſe, quod optas.
 Tempora noctis eunt: excute poſte ſeram.
Excute: ſic unquam longâ relevere catenâ,

Nec

11. *Riſit ut audivit.*] *Ut audirem* meliores. *Heinſius. Riſi, ut audirem*: ut ſit ſenſus, tam effuſum fuiſſe Cupidinis ac Veneris riſum & cachinnum, ut ejus ſonus auditus fuerit à Poëta.

13. *Amor venit.*] Id eſt, amare cœpi.

14. *Strictas.*] Armatas.

15. *Te nimium timeo lentum.*] Ne in aperiendis foribus ſis lentus: à te uno vita mea pendet, hinc tot à me blanditias audis.

17. *Aſpice ut invideas inimicaque clauſtra relaxa.*] *Aſpice, & ut videas, immitia clauſtra relaxa*, ex optimis libris eſt reponendum. quomodo jam in Obſervationibus lib. II. cap. XXI. emendavit noſter Gronovius. *Heinſ. Immitia clauſtra relaxa.*] Id eſt, aperi. Virgil. *Laxat clauſtra Sinon.* Domit.

22. *Redde vicem meritis.*] Nunc, inquir, ne ingrato animo eſſe videaris, quandoquidem potes, mihi gratiam referas. *Grato licet eſſe, quod optas.*] Scribe, *grato licet eſſe. quid obſtas?* tres tamen codices, *quod opto.* idque Marius Niger amplectebatur. Ego noſtram conjecturam veriorem præſtare auſim. ipſe Naſo Met. IV.

Invide, dicebant, paries, quid amantibus obſtas? Heinſius.

24. *Tempora noctis eunt.*] Sic & Comici Veteres. *It hora, it dies. Sol abit. Tempora noctis eunt.*] Prætereunt. *Excute poſte ſeram.*] Aperi.

25. *Sic nunquam dura religere catenâ.*] Atqui jam religatus erat. primæ editiones & codices nonnulli ex ſcriptis, *ſic unquam dura relevere catena.* Puteaneus cum Regio & Jureti Excerptis & Arondeliano, *ſic unquam longâ relevere catenâ. longa* etiam eſt in excerptis Scaligeri & Puteani. hoc eſt quæ diu longumque te ligavit. recte. Fuit cum ſcribendum opinarer, *ſic unco longa relevere catena. unci* enim & *hami* orbes qui catenas alligant vocabantur. pro catena videtur poſuiſſe Juvenalis Sat. XIII.

—— dabit in laqueum veſtigia noſter
Perfidus, & nigri patietur carceris uncum.

aut certe pro vecte, cui alligabantur captivi. atque ita potuerit intellexiſſe Naſo. *Torquem* tamen *uncam* vocavit Propertius lib. IV.

Torquis ab inciſa decidit unca gula.

unci enim ad ſupplicium tractorum infigebantur gutturi. quomodo & catenæ collo affixæ. Propertius lib. IV. El. I.

Et

Nec tibi perpetuo ſerva bibatur aqua.
Ferreus orantem nequicquam, janitor, audis.
Roboribus duris janua fulta riget.
Urbibus obſeſſis clauſæ munimina portæ
Proſint. in mediâ pace quid arma times?
Quid facias hoſti, qui ſic excludis amantem?
Tempora noctis eunt: excute poſte ſeram.
Non ego militibus venio comitatus & armis.
Solus eram, ſi non ſævus adeſſet Amor.
Hunc ego ſi cupiam, nuſquam dimittere poſſim.
Ante vel à membris dividar ipſe meis.
Ergo Amor, & modicum circa mea tempora vinum
Mecum eſt, & madidis lapſa corona comis.
Arma quis hæc timeat? quis non eat obvius illis?
Tempora noctis eunt: excute poſte ſeram.
Lentus es? an ſomnus (qui ſe malè præbet amanti)
Verba

Et bene cum fixum mento diſcuſſeris uncum.

qui fixo gutture fumant apud Juvenalem. hinc emendandus noſter in Ibide,

Infixuſque tuis faucibus uncus erit.

Oſſibus nunc legitur. ubi nos plura. *Heinſius.*

26. *Serva.*] Servis congruens & apta; Servi enim apud majores aquam bibebant.

27. *Orantem nequicquam janitor audis.*] Scribendum opinor *audi.* ut ſit vociferantis. nam *audit* eſt in uno Moreti. *Heinſius.*

29. *Munimina.*] Munitiones.

30. *Proſint.*] *Proſint* tres ſcripti. Sequenti verſu *facias* pro *facies* bene optimus Palatinus. tres alii, *faceres.* *hoſtis* etiam Puteaneus. Catullus,

Quid faciant hoſtes captâ crudelius urbe?

Heinſius.

34. *Solus eram.*] Honeſta locutio.

35. *Nunquam dimittere poſſum.*] *Nuſquam dimittere poſſum* meliores. Lege *poſſim.* Heinſius. *Dimittere.*] Id eſt, à me amittere.

39. *Ante vel à membris dividar ipſe meis.*] Id eſt, morerer potius, quam amore carerem.

37. *Ergo amor.*] Comes eſt. *Et modicum vinum.*] Hoc dicit, ne veluti ebrius expellatur. *Circa mea tempora.*] Propter vini vapores fumidos, qui cerebrum petunt, unde fit ebrietas. *Circum mea tempora vinum.*] *Circa* Puteaneus. Tibull. *multo perfuſus tempora vino.* Heinſius.

38. *Madidis.*] Id eſt, unguento fluentibus.

41. *Lentus es? an ſomnus, qui te male præbet amanti.*] Scribe, *qui ſe male præbet amanti.* atque ita codex Douſæ, & Sarravii, & Arondelianus. Somnus enim amantes rarus reſpicit. infra El. XIV.

Quam ſe præbuerant ferro patienter & igni!

Ep. OEnones.

Nec tamen Aurora male ſe præbebat amandum.

In Ibide,

—— *Ne ſe tibi præbeat aër.*

At Puteaneus, *qui te male perdat amanti.* Forte, *qui te male perdat, amantis Verba dat in ventos.* Niſi *prodat* malis. nam Excerpta Scaligeri & Puteanei *prodit.* Epiſtola

Verba dat in ventos aure repulſa tuâ?
At (memini) primo, cum me celare ſolebam,
Pervigil in mediæ ſidera noctis eras.
Forſitan & te cum tua nunc requieſcit amica.
Heu melior quanto ſors tua ſorte meâ!
Dummodo ſic, in me duræ tranſite catenæ.
Tempora noctis eunt: excute poſte ſeram.
Fallimur? an verſo ſonuerunt cardine poſtes?
Raucaque concuſſæ ſigna dedere fores?
Fallimur: impulſa eſt animoſo janua vento.
Hei mihi, quam longe ſpem tulit aura meam!
Si ſatis es raptæ, Borea, memor Orithyiæ,
Huc ades, & ſurdas flamine tunde fores.
Urbe ſilent totâ: vitreoque madentia rore
Tempora noctis eunt: excute poſte ſeram.
[Aut ego jam ferroque ignique paratior ipſe,
Quam face ſuſtineo, tecta ſuperba petam.]

Nox,

ſtola Penelopes,

Utque ſit hic ſomno proditus, ille dolo.

Ariadne,

In quo me ſomnuſque meus male prodidit, & tu.

Neapolitanus liber, *qui te male perdidit amens.* Heinſius.

Lentus?] Es ne, inquit, ô janitor dedita opera lentus, & piger ad januam mihi aperiendam? an quia ſomnus tibi moleſtus eſt. *Male præbet.*] Te dormitante, & lento, ſomnus mihi inofficioſus eſt.

43. *At memini, primo.*] At, inquit, quando ego te fallere volebam, dum furtim ad amicam me conferebam, tu plus nimio vigilabas, cum te vel maximo veterno irretitum cuperem: nunc, tum quando minime eſt opus, dormitas. *Cum te celare volebam.*] *Me celare volebam* ſeptem codices. quatuor *te ſolebam.* recte. Canace, *id te celavimus unum* III. Faſt. *Ut tegat hoc celetque viros Fortuna Virilis Præſtat.* Heinſius.

44. *Pervigil.*] Plus eſt quam vigil. *In ſidera media noctis.*] Id eſt, in mediam noctem.

47. *Dummodo ſic.*] Supple, ſit, ut ſcilicet cum ſervo janitore cubet amica. *In me duræ tranſite catenæ.*] Id eſt, ego veluti ſervus & cuſtos duris catenis religer, ut requieſcendi cum amica & mihi detur facultas.

49. *Verſo ſonuerunt cardine poſtes.*] Sic Virgil. 6.

——horriſono ſtridentes cardine ſacræ
Panduntur portæ.

Et Æneid. I.

——foribus cardo ſtridebat ahenis.

51. *Animoſo.*] Vehementi. & alluſit ad ventos, qui & animæ dicuntur.

52. *Aura.*] Ventus. Quando enim ſpes effectum ſuum non ſortitur, eam vento ferri dicimus.

55. *Urbe ſilent tota.*] De ſilentio noctis dicemus Metam. 7. vſ. 184.

57. *Ignique paratior ipſe.*] Ut ſit ſenſus: Aut ego ipſe paratior, id eſt, promptior, quam tu, ad aperiendum, ferro ignique petam veluti hoſtis & incendam.

58. *Quam face ſuſtineo.*] *Quem* Puteaneus

Nox, & Amor, vinumque, nihil moderabile ſuadent:
Illa pudore vacat: Liber Amorque metu.
Omnia conſumſi: nec te precibuſque miniſque
Movimus, ô foribus ſurdior ipſe tuis.
Non te formoſæ decuit ſervare puellæ
Limina: ſollicito carcere dignus eras.
Jamque pruinoſos molitur Lucifer axes;
Inque ſuum miſeros excitat ales opus.
At tu, non lætis detracta corona capillis,
Dura ſuper totâ limina nocte jace.
Tu dominæ, cum te projectam mane videbit,

Tem-

neus & Arondelianus cum editionibus nonnullis. ignem ſubintellige. pro *paratior* primæ editiones & Scriverianus *potentior*. Mihi diſtichon hoc ſuſpectum eſt. *Heinſius.*

59. *Vinum.*] Virg. *Bacchus & ad culpam cauſas dedit. Nihil moderabile.*] Quod modeſti homines nunquam faciunt, aut dicunt. Ter. Heaut. 3. 3. *Vel heri in vino quam immodeſtus fuiſti.* Qualem Græci χαλεπὸν vocant.

60. *Illa.*] Scilicet nox. *Vacat.*] Caret. *Liber.*] Bacchus, ſic dictus, quia curarum ſervitio animum liberat, & triſtitiam removet. *Liber.*] Vide Odyſſ. Homer. δ. v. 221.

Νηπενθὲς, κακῶν ἐπίληθον ἁπάντων.

Quod Plutarch. vocat.

Ἀνώδυνον φάρμακον.

Et Eurip. in Bacch.

Οἶνε τέρψις ἄλυπος.

Lene tormentum ingenii. Horat.

62. *Movimus.*] Fleximus. *Durior foribus.*] Dixit enim ſupra, *Roboribus duris janua fulta riget. O foribus durior ipſe tuis.*] *Surdior* Neapolitanus pro diverſa lectione. eleganter. quomodo & Scriverianus codex. Paulo ante,

Huc ades & ſurdas flamine tunde fores.

Martial. lib. x.

Ad nocturna jaces faſtoſæ limina mœchæ:
Et madet heu lacrymis janua ſurda tuis

infra Eleg. VIII.

Surda ſit oranti tua janua, laxa ferenti.

ſic *ſurda ſaxa* lib. III. El. VII.

Surdaque blanditiis ſaxa movere ſuis.

& *ſurdum fretum. ſurdior freto* de quo l. XIV. Met. fabula Iphidis dicemus. ſic ſupra Elegia IV. *ſurdas* puto ſimiliter ſcribendum. *Qua licet ad ſurdas proſequar uſque fores.* nam veterrimus Puteaneus *ſuevas.* Vulgati *ſævas.* Heinſ.

63. *Nec te formoſæ.*] *Non* ſcripti. *Heinſ. Decuit ſervare.*] Non dignus eras, ut tibi pulchræ puellæ cuſtodia mandaretur.

65. *Iamque pruinoſos.*] Jam dies adventat. *Pruinoſos axes.*] Quaſi pruina aſperſos, quæ matutino tempore à rore gelido conſtringitur. *Lucifer.*] Veneris ſtella, quæ, quando præcedit ſolem, lucifer, quando ſubſequitur, Heſperos appellatur.

66. *Miſeros.*] Mortales ſcilicet, quia ad labores reducuntur. *Ales.*] Gallum gallinaceum dicit, qui adventantem diem cantu prænunciat. *Miſeros.*] Ideoque Virgil. 4. *Lenibant curas, & corda oblita laborum.*

67. *Non lætis.*] Quia amica potiri non licuit.

68. *Tota nocte.*] Ut oſtendat ſe multum temporis fruſtra conſumpſiſſe. Solebant autem amantes, cum noctu ad amicas coronati accedebant, nec admitterentur, limini capiti detractas coronas relinquere, aut poſtibus ſuſpendere.

71. *Sen-*

Temporis abſumti tam male teſtis eris.
Qualiſcunque vale, ſentique abeuntis amorem.
Lente, nec admiſſo turpis amante: vale.
Vos quoque crudeles rigido cum limine poſtes,
Duraque conſervæ ligna valete fores.

71. *Sentique abeuntis amorem.*] *Honorem* meliores & pro *Lente*, *Lenta.* ut ad dominam hæc referantur. ſed initio elegiæ ſimiliter, *Te nimium lentum timeo.* Heinſius. *Abeuntis.*] Diſcedens enim, te valere jubeo, quod ab amore procedit. *Domit. Sentique abeuntis amorem.*] Non quem erga te ſervum gero, ſed quem erga dominam, cujus gratia totam noctem conſumpſi. *Micyll.*

72. *Lente.*] Ad obſequendum amantibus piger. *Turpis.*] Quod amantem non admiſeris.

73. *Crudeles.*] Quia mea vota interclusiſtis. *Rigido.*] Aſpero, duro.

74. *Duraque conſerta.*] Scripti plerique, ac in his meliores, *conſervæ.* Janitoris conſervas vocat fores. ſic ille apud Plautum Aſinaria. Act. II. Sc. III.

Nolo ego fores conſervas meas à te verberarier.

Reddenda & Martiali ea vox ex veterrimis membranis,

Quæ mala ſint domini, quæ ſervi commoda neſcis.

Condyle. conſervum te gemis eſſe diu. Vulgati *te ſervum.* Cicero lib. XII. Ep. Fam. III. *Dominum ferre non potuimus; conſervo ſervimus.* Neque aliter Plautus. Terentius, alii. ſic & Juriſconſulti ſæpe. apud quos *ædes ſervæ*, *arca ſerva*, *fundus ſervus* & ſimilia occurrunt. quomodo & noſter paulo ante hac elegia *ſervam aquam* & *ſervam manum* lib. VI. Faſt. & Remed. Amor. *ſervum vitii pectus.* & Horatius *ſervum pecus.* *ſervæ leges* apud Rutilium elegantiſſimo Itinerario,

Leges reſtituit, libertatemque reducit,
Et ſervas famulis non ſinit eſſe ſuis.

ſic videtur legendum. *Heinſius.*

ELEGIA VII.

Ad pacandam amicam, quam verberaverat

ADde manus in vincla meas, (meruere catenas)
Dum furor omnis abit, ſi quis amicus ades.
Nam furor in dominam temeraria brachia movit.
Flet mea veſanâ læſa puella manu.
Tunc ego vel caros potui violare parentes:

Sæva

A*Dde manus in vincla.*] Amicam iratus Poëta, ita ut plerumque fit, verberaverat: ſed poſtea facti eum pœnituit, unde multis argumentis in hac Elegia ſtudet eam placare. *Adde manus.*] Non puellam alloquitur, ut ſtulte quidam arbitrantur, ſed amicum, quicunque adſit. *Meruere catenas.*] Dum ſe ſupplicia libenter laturum in amicæ ultionem dicit, latenter in abalienatæ puellæ animum ingreditur, & benevolentiam captat.

2. *Dum furor omnis abeſt.*] *Abit* meliores. *Heinſius. Dum furor omnis abit.*] Alii, *Dum furor omnis abeſt:* hoc dicit: ut per furorem puellam verberaſſe videatur.

4. *Veſana.*] Maleſana.

5. *Tunc ego.*] Non mirum, inquit, eſt, quod puellam quam chariſſimam habeo,

Sæva vel in ſanctos verbera ferre Deos.
Quid? non & clypei dominus ſeptemplicis Ajax
Stravit deprenſos lata per arva greges?
Et, vindex in matre patris, malus ultor Oreſtes,
Auſus in arcanas poſcere tela Deas?
Ergo ego digeſtos potui laniare capillos:
Nec dominam motæ dedecuere comæ?
Sic formoſa fuit; talem Schœneïda dicunt
Mænalias arcu ſollicitaſſe feras.

Ta-

beo, verberavi. Nam eo furore correptus fui, ut vel parentes, quibus poſt patriam nihil charius eſſe debet, vel inviolabiles deos violare potuerim.

7. *Quid? non.*] Oſtendit quantum ira poſſit, exemplo Ajacis & Oreſtis. Moris enim eſt exemplo lenire, quod purgare non poſſis. *Clypei dominus ſeptemplicis.*] Maximum enim clypeum è ſeptem boum tergoribus confectum geſſiſſe dicitur Ajax. de quo Iliad. lib. 7. Homerus. *Ajax.*] Ajacem intelligit, Telamonis regis filium, ex Heſiona Laomedontis filia. Hinc Horat. *Ajax Mille ovium inſanus morti dedit, inclytum Ulyſſem, Et Menelaum una mecum ſe occidere clamans.* Fuit & alter Ajax, Oilei filius, in curſu velociſſimus. *Clypei ſeptemplicis.*] Homer. Iliad. *η.*

Σάκ© Ἠΰτε πύργον
—— χάλκεον, ἑπταβόειον.

Quo reſpicit Virgil. 10.

—— *ac clypeum, tot ferri terga, tot æris,*
Cum pellis toties obeat circumdata tauri.

8. *Stravit.*] Per furorem interfecit.

9. *Et vindex in matre, patris malus ultor, &c.*] *Oreſtes*, Agamemnonis & Clytemneſtræ filius, Ægyſthum matris adulterum, patris Agamemnonis interfectorem peremit. *Nec matri pepercit:* eam enim, ut patrem ulciſceretur, interfecit. *Patris malus ultor.*] Neque enim à filio matrem necari oportuit. Potuit enim ſine Oreſtis ſcelere, Clytæmneſtræ factum puniri. *Oreſtes malus ultor.*] Vide Æſchyl. Fab. 5. & 6. & Sophocl. fab. 2. Ovid. 4. triſt. eleg. 4.

—— *Dubium, pius, an ſceleratus Oreſtes.*

Et Juven. Satyr. 8.

Par Agamemnonidæ crimen, ſed cauſa facit rem
Diſſimilem: quippe ille, deis auctoribus, ultor
Patris erat cæſi media inter pocula. ——

Et Ennius Eumenid.

Dico ego viciſſe Oreſtea, vos ab hoc faceſſite.

Ideoque apud Eurip. in Tauris, ipſe Oreſtes,

Φοῖβός μ' ἔσωσε, μαρτυρῶν. ἴσας δέ μοι
Ψήφους διηρίθμησε Παλλὰς ὠλένη.

10. *Tela.*] Arcus. *In deas arcanas.*] In furias, quas ſolus ipſe videbat, aut videre videbatur.

11. *Ergo.*] Indignantis eſt particula. *Digeſtos.*] Id eſt, compoſitos, ornatos. *Digeſtos potui violare capillos.*] *Laniare* ſcripti. recte. nam *violare* jam præceſſerat paulo ante. Ep. Medeæ,

Vix me continui, quin ſic laniata capillos
Clamarem. & ſæpe alibi. *Heinſius.*

12. *Motæ.*] Turbatæ.

13. *Sic formoſa fuit.*] *Sic mihi pulchra fuit* Sarravianus. Forte, *ſic quoque pulchra fuit.* pro *dicam* recte idem Sarravianus *dicas.* niſi cum Neapolitano & tribus aliis malis, *dicunt.* duo Vaticani *fama eſt.* Heinſ. *Sic.*] Scilicet turbatis capillis. *Schœneida.*] Atalantam Schœnei filiam dicit, cujus formam & cultum deſcribit lib. 8. Metam.

14. *Mænalias.*] Arcadias. nam Mænalus eſt mons Arcadiæ. *Sollicitaſſe.*]

Sol-

Talis perjuri promiſſaque velaque Theſei
Flevit præcipites Creſſa tuliſſe Notos.
Sic, niſi vittatis quod erat Caſſandra capillis,
Procubuit templo, caſta Minerva, tuo.
Quis mihi non, Demens, quis non mihi, Barbare, dixit?
Ipſa nihil. pavido lingua retenta metu.
Sed taciti fecere tamen convitia vultus.
Egit me lacrymis ore ſilente reum.
Ante meos humeris vellem cecidiſſe lacertos:
Utilius potui parte carere mei.
In mea veſanas habui diſpendia vires:
Et valui pœnam fortis in ipſe meam.
Quid mihi vobiſcum, cædis ſcelerumque miniſtræ?
Debita ſacrilegæ vincla ſubite manus.
An, ſi pulſaſſem minimum de plebe Quiritem,
Plecterer? in dominam jus mihi majus erit?
Peſſima Tydides ſcelerum monumenta reliquit.
Ille Deam primus perculit; alter ego.

Sed

Sollicitas habuiſſe, & indeſinenter feras perſecutam ut in perpetua eſſent fuga.

15. *Talis.*] Ariadnæ propter inſperatum Theſei abitum turbatæ, amicam comparat. Vide Diodorum libro quinto. Fuit autem Minois regis Cretæ ex Paſiphaë uxore filia.

16. *Flevit.*] Flendo queſta eſt. *Præcipites.*] Impetuoſos, veloces. *Creſſa.*] Cretenſis Ariadna.

17. *Sic niſi vittatis quod erat.*] Talis, inquit, erat etiam Caſſandra quando ei in Minervæ templo Ajax Oilei vim intulit: niſi quod illa crines vitta coërcebat, tu autem ſine vittis es. *Vittatis.*] Sacerdos enim & vates erat, & vittis ſacerdotes crines cingebant. quod oſtendit Maro lib. Æneid. 2.

18. *Procubuit.*] Proſtrata eſt dum in Palladis templo vitiaretur ab Ajace Oilei filio: qui ob hoc infandum ſcelus, domum rediens, à Pallade fulmine ictus, naufragio cum multis Græcis periit.

19. *Quis non mihi barbare dixit.*] *Dicat* alter Mentelii. *Heinſius.*

20. *Ipſa.*] Scilicet puella. *Nihil.*] Subintellige, dixit.

24. *Utilius potui.*] *Utiliter* meliores. *Heinſius.*

25. *In mea diſpendia.*] Id eſt, in mea damna & detrimenta.

26. *Et potui pœnam fortis inire meam.*] *Valui inire* ſeptem ſcripti. tres *valui in eſſe. valui in iſſe* novem. At Puteaneus cum Juniano *valui in ipſe.* quam veram eſſe lectionem jam monui Ep. IX. v. 96.

28. *Sacrilega.*] Quia amicam verberantes, quaſi ſacrilegium commiſiſtis.

31. *Peſſima Tydides.*] Nimium amicam laudat, dum veluti deam facit. ſed hoc aſtute: à quavis enim muliere veniam impetrabis, ſi eam ita laudaveris, ut ex animo id fieri credat. *Tydides.*] Diomedes Tydei filius. *Monumenta.*] Exempla, hiſtorias.

32. *Ille.*] Diomedes. *Deam.*] Venerem. *Perculit.*] Percuſſit. *Ego.*] Perculi deam.

33. *Et*

Sed minus ille nocens. mihi, quam profitebar amari,
Læſa eſt: Tydides ſævus in hoſte fuit.
I nunc, magnificos victor molite triumphos,
Cinge comam lauro; votaque redde Jovi:
Quæque tuos currus comitatus turba ſequetur,
Clamet; Iö forti victa puella viro!
Ante eat effuſo triſtis captiva capillo,
Si ſinerent læſæ, candida tota, genæ.
Aptius impreſſis erat os livere labellis,
Et collo blandi dentis habere notam.
Denique, ſi tumidi ritu torrentis agebar,
Cæcaque me prædam fecerat ira ſuam;
Nonne ſatis fuerat timidæ inclamaſſe puellæ,
Nec nimium rigidas intonuiſſe minas?
Aut tunicam ſummâ deducere turpiter ora
Ad mediam? mediæ zona tuliſſet opem.

At

33. *Et minus ille nocens. me quam profitebar amare, Læſi.*] Lege *At minus.* aut cum Sarraviano *Sed.* Deinde Puteaneus, *mihi quam profitebar amari Læſa ſit.* Lege *Læſa eſt.* nam Farneſianus & Douſæ liber *me quam profitebar amare Læſa eſt.* Arondelianus,

——— *mihi quam profitebar amare*
Læſa eſt. Heinſius.

Et minus.] Ordo eſt: Et ille Diomedes fuit minus nocens: ego enim læſi illam quam profitebar me amare: ille autem crudelis fuit in hoſte.

35. *I nunc, &c.*] Triumphandum, inquit, tibi eſt ex fœmina victa. Secum ironicῶs loquitur Poëta. *Victor.*] Qui fœminam viceris. *Victor molire triumphos.*] Rectius codex Douſæ, *molite.* Heinſius.

36. *Votaque redde Iovi.*] Qui enim triumphabant, in Capitolium aſcendebant, ut Capitolino Jovi ſacrificarent.

37. *Comitantum turba ſequetur.*] *Comitatus* Puteaneus. per appoſitionem ut in illis Statii,

——— *Infelix comitatus eunti*
Hærebant nati.

Malim tamen, *comitatrix turba.* nam optimus Palatinus *comitatur.* Neapolitanus & duo alii *comitetur.* Iunianus *comitantia.* Arondelianus, *comitatur turba ſequentum.* alii aliter. *ſic mendatrix lingua* Epiſtola Laodamiæ. *Heinſius.*

38. *Io.*] Hæc enim vox erat militum, imperatorem triumphantem comitantium, *Io triumphe. Victa puella.*] *Nullum memorabile nomen Fœminea in pugna eſt, nec habet victoria laudem.*

39. *Ante eat.*] Ut in triumphali pompa aſſolent captivi. *Effuſo.*] Turbato.

41. *Aptius impreſſis fuerat livere labellis.*] Palatinus unus cum uno Vaticano, *erat os livere.* non invenuſte. *Heinſius.*

42. *Et collum blandi.*] *Collo* meliores. *Idem.*

43. *Tumidi.*] Turgidi. *Ritu.*] More *Torrentis.*] Rapidiſſimi fluminis. *Agebar.*] Ferebar, impellebar.

46. *Intonuiſſe minas.*] *Manus* Neapolitanus & Junianus. Certe de minis jam ſupra egerat: de hac locutione plura congeſſimus ad Claudianum. *Heinſius.*

48. *Ut mediam.*] Scribe cum Puteaneo & tertio Palatino, eodemque optimo,

At nunc ſuſtinui, raptis, a fronte capillis,
  Ferreus ingenuas ungue notare genas.
Adſtitit illa amens albo & ſine ſanguine vultu,
  Cæduntur Pariis qualia ſaxa jugis.
Exanimes artus, & membra trementia vidi;
  Ut cum populeas ventilat aura comas:
Ut leni Zephyro gracilis vibratur arundo:
  Summave cum tepido ſtringitur unda Noto.
Suſpenſæque diu lacrymæ fluxere per ora,
  Qualiter abjectâ de nive manat aqua.

Tunc

mo, tum & primâ editione,

Aut tunicam ſummâ deducere turpiter orâ
Ad mediam: media zona tuliſſet opem.

Atque ita ad Hiſtoriam Auguſtam Salmaſius. lib. VI. Met.

——— dicitur unus
Fleſſe Pelops, humeroque ſuas ad pectora poſtquam
Deduxit veſtes.

ita reſtituendum ex duobus ſcriptis.. vulgati *à pectore*. Calpurnius Eclog. III. ubi Mopſus narrat ſe verberaſſe amicam,

——protinus ambas
Deduxi tunicas, & pectora nuda cecidi.

ita ſcribe. hôc enim *deducere* dicebant. Juvenalis Sat. XIII.

—— nemo dolorem
Fingit in hoc caſu, veſtem deducere ſummam
Contentus.

ita ſcripti. nam in vulgatis pari modo peccatur. *Heinſius.*

49. *Suſtinui.*] Non erubui. non abſtinui. *Raptis à fronte capillis.*] Sic & Metam. *Arreptam prenſis à fronte capillis.*

50. *Ferreus.*] Crudelis. *Ingenuas.*] Ipſius ingenuæ: in ſerva enim tolerabilius eſſet. *Ungue.*] Unguibus, pugnis.

51. *Amant albo ſine ſanguine vultu.*] *Albo & ſine ſanguine* ſcripti potiores. pro *amens*, multi veteres *gemens*. duo *demens*. Lego *tremens pavido & ſine ſanguine vultu.* Met. VI. de Philomela,

Illa tremit, velut agna pavens, quæ ſaucia cani
Ore excuſſa lupi.

niſi pro *amens* malis *pavens*. Heinſius. *Amens.*] Turbata ex timore, & quaſi ſine mente. *Albo vultu.*] Hoc eſt, pallida. *Et ſine ſanguine.*] Phyſice palloris cauſam tangit.

52. *Cæduntur.*] Talis, inquit, ex albore facta eſt puella, qualia ſolent eſſe candidiſſima marmora Pari inſulæ. *Pariis jugis.*] Eſt enim Paros inſula una ex Cycladibus à Delo 38. millia paſſuum diſtans, marmore nobilis.

53. *Exanimes.*] Quaſi mortuos, & ſine anima. *Artus.*] Membra ipſius puellæ.

54. *Ut cum populeas ventilat aura comas.*] Scripſerat, niſi fallor, Naſo.

Ceu ſua populeas ventilat aura comas.

vide ſimilem locum à me emendarum Remed. Amor. v. 264. *Heinſ.* *Comas.*] Frondes, quæ eſſe dicuntur arborum crines.

55. *Utque levi Zephyro graciles vibrantur ariſtæ.*] *Ut leni Zephyro gracilis vibratur arundo* meliores libri. dixi Epiſt. Hypermneſtræ. v. 39. *Heinſius.* *Vibratur.*] Concutitur, agitatur.

56. *Tepido noto.*] Ad naturam venti retulit, qui cum flat per zonam torridam à meridie, eſt calidus & pluvius. *Stringitur.*] Criſpatur, ac veluti in rugas contrahitur.

57. *Suſpenſæ lacrymæ.*] Retentæ, repreſſæ, ne oculi extillarent.

58. *De nive manat aqua.*] Item Metam. 3. vſ. 487.

—— ſed

Tunc ego me primum cœpi ſentire nocentem.
  Sanguis erant lacrymæ, quas dabat illa, meus.
Ter tamen ante pedes volui procumbere ſupplex:
  Ter formidatas reppulit illa manus.
At tu, ne dubita (minuet vindicta dolorem)
  Protinus in vultus unguibus ire meos.
Nec noſtris oculis, nec noſtris parce capillis.
  Quamlibet infirmas adjuvet ira manus.
Neve mei ſceleris tam triſtia ſigna ſuperſint,
  Pone recompoſitas in ſtatione comas.

—— ſed ut intabeſcere flavæ
Igne levi ceræ, matutinaque pruina
Sole tepente ſolent.

Quò etiam referri poſſit illud Plauti in Mercat. I. 2. v. 91. *Edepol; cor miſerum meum, quod guttatim contabeſcit, quaſi in aquam indideris ſalem.* Et Theocrit. Idyll. 7. v. 76. Εὖτε χιὼν ὥς τις κατετάκετο μακρὸν ὑφ' Αἷμον. Et Moſch. Idyll. 4. v. 45. —— σὺ δ' ἤΰτε λείβεαι ὕδωρ.

Manat.] Stillat liqueſcente nive.

62. *Formidatas.*] Quas veluti violentas adhuc formidabat, nec eis credebat. *Reppulit.*] Rejecit.

63. *At tu.*] Convertit ſermonem ad puellam, eam monens, ut velit ſe ulciſci: præſto enim ſe eſſe, à quo pœnas illa repetere poſſit. *Minuet.*] Levabit.

66. *Quaſlibet infirmas adjuvat ira manus.*] Lege *Quamlibet* cum melioribus quibuſque ſcriptis. de qua locutione egimus Epiſt. VI. verſ. 140. deinde *adjuvet* ſcribendum cum Neapolitano & tribus aliis. Ep. Hypſ.

Quamlibet adverſo ſignetur epiſtola vento. Heinſius.

Elegia VIII.

Execratur lenam, quæ puellam ſuam meretricia arte inſtruebat.

EST quædam: (quicunque volet cognoſcere lenam,
  Audiat) eſt quædam nomine Dipſas anus.
Ex re nomen habet. nigri non illa parentem
  Memnonis in roſeis ſobria vidit equis.

Illa

1. E*St quædam, &c.*] Invectiva in ipſam lenam, quam execratur, ut ei omnia fere illa incommoda eveniant, quæ ſenili ætati acerbiſſima eſſe ſolent.

2. *Dipſas.*] Nomina perſonarum, ut in comœdiis, habere debent rationem & etymologiam. Eam enim ipſam ſitim appellavit: quaſi quæ propter ebrietatem & frequentem potum ſemper ſitiat. δίψα enim, ſive etiam δίψος, Græce *ſitis*, & διψάω, *ſitio.*

3. *Nigri non, &c.*] Illa numquam, niſi ebria, advenientem auroram vidit. *Nigri.* Sic Virg. *Et nigri Memnonis arma.* Æthiops enim erat. *Parentem.*] Auroram, cujus filius fuit Memnon, ex Tithono Laomedontis regis Trojani filio.

4. *Roſeis.*] Puniceis. Alludere tamen videtur ad auroræ epitheton. Auroram enim

Illa magas artes, Ææaque carmina novit,
  Inque caput liquidas arte recurvat aquas.
Scit bene quid gramen, quid torto concita rhombo
  Licia, quid valeat virus amantis equæ.
Cum voluit, toto glomerantur nubila cœlo.
  Cum voluit, puro fulget in orbe dies.
Sanguine, (ſi qua fides) ſtillantia ſidera vidi:
  Purpureus Lunæ ſanguine vultus erat.
Hanc ego nocturnas verſam volitare per umbras
  Suſpicor, & plumâ corpus anile regi.

Suſpi-

enim Homerus ῥοδοδάκτυλον appellat. *Sobria.*] Sine ebrietate. *Equis.*] Quadrigis.

5. *Magas arteis.*] Magicas arteis. Hujus artis vanitatem Plinius tum alibi, tum lib. 30. coarguit: quæ tamen artium fraudulentiſſima plurimum in toto terrarum orbe, plurimiſque ſeculis valuit, eique auctoritas maxima fuit. *Ææaque carmina novit.*] Id eſt, incantationes, quibus Ææa Circe uſa eſt.

6. *In caput.*] In ſuum fontem. *Arte.*] Scilicet magica. *Recurvat.*] Reflectit. *Liquidas aquas.*] *Rapidas* unus Mediceus cum exceptis Politiani. quod magis ad rem. *Heinſius. Recurvat.*] Ut verſæ recurrant, & retro propetent.

7. *Scit bene.*] Optime callet, quid poſſit. *Gramen.*] Id eſt, herba. Ex herbis enim veneficia maxime fiunt. *Torto.*] In turbinem verſo. Rhombus præter alia ſignificata, denotat etiam magicum inſtrumentum, filis quibuſdam implicitum, quo in magica arte utebantur. Propert. *Deficiunt magico torti ſub carmine rhombi.*

8. *Licia.*] Fila, ſtamina. Sed licia vim majorem in carminibus habere creduntur, quod ita hominum mentes implicari poſſe exiſtimentur, ut à liciis ſtamen implicatur. Plin. lib. Natur. hiſtor. 28. *Quid valeat virus amantis equæ.*] Hippomanes dicit, quod Ariſtot. teſte præcipue ad amoris veneficia petitur. Et ut Servius ait. Hippomanes eſt virus defluens ex equarum inguinibus, quo tempore feruntur amoris furore: ut dictum ſit ἀπὸ τῆς μανίας, καὶ ἵππων, Heſiodus hippomanem herbam eſſe dixit, qua ſi equi veſcerentur in furorem verterentur. Plin. lib. 8. ſcribit, etiam equis innaſci veneficium, *hippomanes* appellatum, in fronte, caricæ magnitudine, colore nigro, quod ſtatim edito partu devorat fœta, aut partum ad ubera non admittit, ſi quis præreptum habeat. *Virus amantis equæ.*] *Matri præreptus amor.* Virgil. 4.

9. *Cum voluit.*] Hæc lena quandocunque ei collibuiſſet, cœlum aut nubilum aut ſerenum reddebat. *Glomerantur.*] In globi figuram condenſantur.

11. *Si qua fides.*] Supple, eſt mihi: ſi mihi creditur.

13. *Vivam volitare per umbras.*] *Verſam* veteres editiones & quinque ſcripti cum codice Neapolitano. multi *viſam.* quos inter Jureti & Puteani excerpta, duo *vetulam.* Puteaneus *verſam.* ſed poſtea *t* in *r* mutato, hoc eſt *verſam.* Opinor *ſuetam* ſcribendum. ut & apud Val. Flaccum lib. IV.

—— aut vobis ergo fera ſaxa pateſcunt,
Aut mea jam ſuetæ veniunt ad pabula diræ.

vulgati *ſævæ.* quæ vox ter quaterve eadem pagina occurrit nimis inconcinne. *Heinſ. Verſam.*] Transmutatam in avem quæ ſtrix à ſtridendo dicitur.

14. *Pluma.*] Pro plumis. *Anile.*] Cum invidia & contemptu dixit. *Tegi.*] Veſtiri.

15. *Du-*

Suſpicor; & fama eſt. oculis quoque pupula duplex
Fulminat, & gemino lumen ab orbe venit.
Evocat antiquis proavos atavoſque ſepulcris:
Et ſolidam longo carmine findit humum.
Hæc ſibi propoſuit thalamos temerare pudicos:
Nec tamen eloquio lingua nocente caret.
Fors me ſermoni teſtem dedit. illa monebat
Talia; me duplices occuluere fores:
Scis here te, mea lux, juveni placuiſſe beato.
Hæſit, & in vultu conſtitit uſque tuo.

Et

15. *Duplex.*] Plin. lib. 7. ſcribit, fœminas quidem omnes ubique viſu nocere, quæ duplices pupillas habeant.

16. *Fulminat.*] Ut fulmen ſplendet. *Geminum lumen ab orbe venit.*] *Gemino* Puteaneus & multi alii ex melioribus. Idem Puteaneus *micat* pro diverſa lectione. Met. VIII. *Fulmen ab ore venit*, de apro Calydonio. quamvis nec alterum temere rejecerim. *Heinſius.* *Lumen ab orbe micat.*] Abſiſtunt flammæ. *Igne tremunt oculi.* Silius: *Ardent oculi; toto ex ore crudelitas eminet.* Cic. 7. Verin. ὑποβλέψας δεινὸν ὥσπερ ἀστραπή. Dio Pruſ. orat. 56. Δυσαντίβλεπτος. Et Homer. Il. v. ℣ſ. 474. Ὀφθαλμὼ δ' ἄρα οἱ πυρὶ λάμπετον ——— & ℣ſ. 3. ibid. ——— αὐτὸς δὲ πάλιν τρέπεν ὄσσε φαεινώ.

17. *Proavos atavoſque.*] Quaſi difficilius ſit eos evocare ſepulchris, qui jam ante multos annos diſceſſerint, quam qui nuper ſunt mortui.

18. *Solidam.*] Integram, plenam nihil vacui aut concavi habentem. Hoc dixit ut lenæ vires exaggeraret, & maximas eſſe oſtenderet. *Longo carmine.*] Diutina incantatione. *Findit.*] Scindit, rumpit terram, unde umbras ejiciat.

19. *Thalamos violare pudicos.*] *Temerare* Puteaneus aliique meliores. & recte. Epiſtola Oenones,

Ut minor Atrides temerati fœdera lecti
Clamat.

Met. II.

An quæ per totam res eſt notiſſima Lesbon,
Ignorata tibi eſt? patrium temeraſſe cubile
Nyctimenen.

infra lib. II. El. VII.

——— *Cypaſſis*
Objicitur dominæ contemeraſſe torum.

Artis Amat. lib. I.

At non Actorides lectum temeravit Achillis.

ſic & *Venerem temerare maritam* epiſtola Paridis. & *Apollineæ temerator matris* Tityos Statio. vide quæ notamus Pont. lib. II. El. II. ℣ſ. 27. *Heinſius.* *Temerare.*] Dum ſuis verbis uxorem ad adulterum, maritum ad pellicem inducit.

21. *Fors.*] Caſu, inquit, interſui hujus vetulæ ſermonibus: non igitur ignota loquor. *Fors.*] Caſus. Fors, fortuna. *Me teſtem dedit.*] Ut conſtet ὡς παρούσης, fingit auctor, ſe procul ſtantem omnia audiviſſe.

22. *Talia.*] Qualia ſubjiciam. *Occuluere.*] Occultavere.

23. *Here.*] Pro heri. *Mea lux.*] Mea vita. *Beato.*] Ideſt, diviti, eleganti.

24. *Hæſit, & in vultu, &c.*] Ut ſit ſenſus: Ille juvenis beatus, cui te heri placuiſſe non ignoras, in te oculos conjectos ſemper habebat: quod ſignum eſt, eum tui amore irretitum fuiſſe. *Hæſit.*] Defixus eſt.

25. *Et*

Et cur non placeas? nulli tua forma ſecunda eſt.
Me miſeram! dignus corpore cultus abeſt.
Tam felix eſſes; quam formoſiſſima, vellem.
Non ego te factâ divite pauper ero.
Stella tibi oppoſiti nocuit contraria Martis.
Mars abiit: ſigno nunc Venus apta tuo.
Proſit ut adveniens, en aſpice. dives amator.
Te cupit, & curæ, quid tibi deſit, habet.
Eſt etiam facies, quæ ſe tibi comparet, illi:
Si te non emtam vellet, emendus erat.
Erubuit. decet alba quidem pudor ora: ſed iſte,
Si ſimules, prodeſt: verus obeſſe ſolet.
Cum bene dejectis gremium ſpectabis ocellis,
Quantum quiſque ferat, reſpiciendus erit:
Forſitan immundæ Tatio regnante Sabinæ

Nolue-

25. *Et cur non placeas?*] *Cui non placeas* unus Vatic. & Farneſianus. ſic alibi,

Tam doctas quis non poſſit amare manus?
Heinſius.

Et cui non placeas?] Omnibus placere debes. Et rationem reddens, ſubdit, *Nulli tua forma, &c.*] Nulli puellæ es poſtponenda.

26. *Me miſeram.*] Dolet Dipſas, puellam non habere cultum, qui dignus ſit corporis pulchritudine.

27. *Tam fœlix.*] Tam dives.

30. *Signo nunc Venus apta tuo.*] Tuum ſignum Venus eſt. hoc eſt tibi propitium. alii codices *ſuo.* Heinſius.

31. *Adveniens.*] Dixerat enim ſupra, *Mars abiit:* Cum igitur Mars, adverſum ſidus aberit, beneficum Veneris adveniens ſidus jam prodeſſe incipit: quod oſtendens, ait: *Dives amator te cupit.*] Te deperit: cui cura eſt id quod tibi deeſt, id eſt, dignus corpore cultus.

33. *Eſt etiam facies.*] Etiam facies eſt illi juveni: quæ merito tibi conferri poſſit: eſt pulcherrima illi facies.

34. *Si te non emptam.*] Niſi ipſe ultro precium pollicens, te amicam expeteret ſibi, tu illum tibi vel pretio deberes adjungere.

35. *Erubuit.*] Hoc à Poëta dictum eſt, non à lena. Pudicam ergo facit Poëta amicam ſuam, quæ ſtatim erubuerit, cum dixiſſet lena, *Emendus erat. Decet.*] Anus excipit: ſenſerat enim puellam erubuiſſe. unde ait: Candidam quidem faciem pulchriorem reddit pudor: ſed ſimulandus eſt, ſi vis tibi prodeſſe.

37. *Spectabis.*] Spectare autem gremium dejectis oculis, modeſtiæ eſt & pudoris. Hanc modeſtiam & pudorem conatur lena ſumma ope ab animo puellæ removere, ut facilius quod intendit, ei poſſit perſuadere. Nam pudor eſt hoſtis Cupidinis, ut ſupra dixit Naſo. *Cum bene ſpectabis gremium.*] Nam amatores ſolebant precium & munera in amicæ gremio deponere.

39. *Forſitan inculta Tatio regnante Sabinæ.*] *Immunda* meliores libri. & recte. ſic *mundus muliebris.* ἀκόσμους puellas dicit Lucretius lib. IV.

Nigra melichrus eſt, immunda ac fœtida acoſmos.

Cicero lib. IX. ad Atticum, ſicut ἐν

 ταῖς

Noluerint habiles pluribus eſſe viris.
Nunc Mars externis animos exercet in armis:
 At Venus Æneæ regnat in urbe ſui.
Ludite formoſæ. caſta eſt, quam nemo rogavit:
 Aut ſi ruſticitas non vetat, ipſa rogat.
Has quoque, quas frontis rugas in vertice portas,
 Excute: de rugis crimina multa cadent.
Penelope juvenum vires tentabat in arcu:
 Qui latus argueret, corneus arcus erat.

La-

τοῖς ἐρωτικοῖς alienantur immunda, inſulſa, indecoræ. immunda humus ſæpe apud noſtrum. *immundum vellus* & *immundus caper*, & *immunda manus* Art. Am. & *immundus torus* Rem. Amor. *immunda hara.* Ep. prima. *immunda hiſtoria* Triſt. *immundus pulvis.* Faſt. IV.

Venerunt cultus mundaque cura ſui.

& lib. III.

Pauper, ſed mundæ ſedulitatis, anus.

ita in optimis libris locus uterque ſcribitur. *munda verba* pro nitidis dixit Arte Amat. lib. III. infra El. x.

Et puer eſt & mundus Amor, ſine ſordibus annos

Et nullas veſtes, ut ſit apertus, habet.

quomodo & illic liber optimus. apud Propertium,

Mundus demiſſis inſtitor in tunicis.

& *mundus Menander* apud eundem. *Heinſius. Forſitan.*] Non debes, inquit lena, uſque adeo eſſe pudica, ut uno tantum aut duobus viris contenta eſſe velis. Hoc olim fortaſſe Sabinæ voluerunt, in quibus maxima fuit ſeveritas. *Immundæ.*] Omnium urbanitatum expertes. *Tatio regnante.*] Fuit hic Sabinorum rex, cum quo Romulus conſociavit Romanum imperium.

40. *Habiles.*] Aptæ. *Pluribus viris.*] Uno enim (ut pudicas decet) contentæ erant.

41. *Externis armis.*] Non domeſticis & civilibus bellis, quibus antea urbs Roma flagraverat.

42. *Et Venus Æneæ.*] *At Venus* meliores, rectius. *Heinſius. Venus regnat in urbe, &c.*] Id eſt, Romæ. Æneas enim Veneris filius fuit, à quo Romanos originem trahere nemo ignorat. *Venus regnat.*] Hic verſus Auguſtum Dioneum graviter offendere potuit.

43. *Ludunt formoſæ.*] *Ludite formoſæ* Sarravianus cum uno Moreti & Scriveriano. placet. Arte Amat. III.

Dum licet, & veros etiamnunc editis annos,

Ludite.

lib. II.

Ludite, ſed furto celetur culpa modeſto.

infra. El. x.

Parcite, formoſæ, pretium pro nocte paciſci. Heinſius.

44. *Si ruſticitas non vetat.*] Ruſticam puellam vocat, quæ eſt difficilis ad obſequendum amantibus. *Ipſa rogat.*] Sic erat Sempronia illa, quæ (ut Salluſtius ait) libidine ſic accenſa fuit, ut ſæpius peteret viros, quam peteretur.

45. *Frontis rugas.*] Has quoque rugas frontis, quas portas vertice, excute, &c. Alludit autem ad ſeverum vultum puellæ, averſantis dicta lenæ. *Micyl.*

47. *Penelope.*] Dipſas falſo exemplo puellam pervertere tentat. *Juvenum.*] Procorum. *Tentabat.*] Experiebatur: ut quem viribus præſtantiorem cognoviſſet, eum ſibi virum legeret. *Tentabat in arcu.*] Huc alludit Petron.

Nemo meo melius nervum tendebat Ulyſſe,

Sive illi laterum, ſeu fuit artis opus.

48. *Qui latus.*] Lateris vires. *Argueret.*] Oſtenderet.

49. *Labi-*

Labitur occulte, fallitque volatilis ætas:
Ut celer admiſſis labitur amnis aquis.
Æra nitent uſu: veſtis bona quærit haberi:
Caneſcunt turpi tecta relicta ſitu.
Forma, niſi admittas, nullo exercente ſeneſcit:
Nec ſatis effectûs unus & alter habent.
Certior è multis, nec tam invidioſa rapina eſt.
Plena

49. *Labitur.*] Celeriter tranſit, fugit.

50. *Et celer admiſſis labitur annus equis.*] Optime codex Sarravianus:

Ut celer admiſſis labitur amnis aquis.

lib. III. Artis Amat.

Ludite: eunt anni more fluentis aquæ.

lib. xv. Met.

Ipſa quoque aſſiduo labuntur tempora motu,
Non ſecus ac flumen.

admiſſas aquas pro citatis quoque dixit. Epiſtola Phyllidis,

Et ſacer admiſſas exigit Hebrus aquas.

Heinſius. *Admiſſis.*] Velocibus. Hoc autem dicit Dipſas, ut ævi brevis memor puella, dum eſt juvenis, plures amantes admittat: & quantum poſſit, amori indulgeat. *Labitur.*] Sic Senec. *Tanquam ex torrente eſt hauriendum.* πρὶν γῆρας ἀποτρίψαι νεότητα. monet autem peſſima hæc lena puellam, ut ætate utatur. Sic Bacchis in Heautont. 2. 3.

Quippe formâ impulſi noſtra nos amatores colunt,
Hæc ubi imminuta eſt, illi ſuum animum aliò conferunt.
Niſi ſi proſpectum eſt interea aliquid, deſertæ vivimus.

Et Sophoclidiſca apud Plaut. Perſ. 2. 2. ℣ſ. 47.

Tempori hanc vigilare oportet formulam, atque ætatulam,
Ne, capillo verſipelle, fœde ſemper ſervias.

Audi & Scapham, in Moſtellar. 1. 3. ℣ſ. 44.

Qui Pol me, ubi ætate hoc caput colorem commutavit,
Reliquit, deſeruitque me. tibi idem futurum crede.

51. *Æra nitent uſu.*] Hæc quatuor carmina nullum habent ordinem in ſenſu. Hoc ordine ab Ovidio relicta exiſtimaverim: *Forma, niſi admittas, nullo exercente ſeneſcit: Caneſcunt turpi tecta relicta ſitu. Æra nitent uſu, veſtis bona quærit haberi: Nec ſatis effectus unus & alter habent. Forma.* Senſus autem erit, formam eſſe exercendam multos admittendo amatores, & frequenter. Nam & æra uſu ſplendent. *Aliter ſeneſcere*, & turpiorem fieri: ſicuti etiam ædes ipſæ, quando ab hominibus non habitantur, carie & pedore, ac ſitu, & aranearum telis obſitæ turpeſcunt. *Quærit haberi.*] *Quod niſi veſte bona utaris*, à tineis corroderur: Eſt enim hic *haberi*, tractari, &c. *Mic.*

52. *Caneſcunt.*] Cana & alba fiunt ex ſitu. *Turpi.*] Indecoro. *Relicta.*] Deſerta ab habitatoribus. *Situ.*] Sordibus, & ſqualore quodam, qui intra opaca ædium quæ diu non purgantur, eſſe ſolet.

53. *Seneſcit.*] Ante diem fit ſenex & turpis.

54. *Nec ſatis.*] Non ſufficiunt, inquit, pauci amatores, ad ſumptuoſas veſtes tibi emendas. *Unus & alter.*] Pro paucis. *Habent effectus.*] Id eſt, efficere poſſunt, ut bonam habeas veſtem. *Domit. Nec ſatis effectus.*] Hoc eſt, pauci aliqui non ſufficiunt ad hoc efficiendum, de quo modo dictum eſt. Eſtque genitivi caſus. *Micyl.*

55. *E multis.*] Amatoribus. *Invidioſa.*] Odioſa.

56. *Ve-*

Plena venit canis de grege præda lupis.
Ecce, quid iſte tuus præter nova carmina vates
Donat? amatoris millia multa leges.
Ipſe Deus vatum, pallâ ſpectabilis aureâ,
Tractat inauratæ conſona fila lyræ.
Qui dabit, ille tibi magno ſit major Homero.
Crede mihi; res eſt ingenioſa, dare.
Nec tu, ſi quis erit capitis mercede redemtus,
Deſpice gypſati crimen inane pedis.
Nec te decipiant veteres quinquatria ceræ.

Tolle

56. *Venit.*] Contingit. *Canis.*] Canos pilos habentibus. *De grege.*] De multis ovibus.

57. *Ecce, quid iſte tuus vates.*] Id eſt, Poëta Ovidius. *Nova*, id eſt, miranda.

51. *Amatoris millia.*] Non tibi deerunt multa amatoris carmina legenda. Sed carmina quid proſunt ad corporis cultum?

59. *Ipſe deus Vatum.*] Phœbus, muſicæ artis inventor. *Palla.*] Longa & ad veſtigia uſque demiſſa veſte, qualem vates & citharœdi habere ſoliti erant. *Spectabilis.*[Conſpicuus. Intelligit autem Apollinis Palatini marmoreum ſimulachrum, quod auctore Auguſto, tanto artificio fuerat fabrefactum, ut vivum eſſe, & plectra movere, & canere videretur. *Palla ſpectabilis.*] Vide Metam. XI. de certam. Apollinis & Panos. ubi ℣ſ. 166.

Ille, caput flavum lauro Parnaſſide vinctus,
Verrit humum Tyrio ſaturata murice palla.

Et Virgil. 6. Æneid.

Nec non Threïcius longa cum veſte ſacerdos.

60. *Tractat.*] Id eſt, movet. *Conſona.*] Conſonantia, ut harmonia reddatur. *Fila.*] Nervos, chordas, quæ ſeptem numero ſunt.

61. *Qui dabit.*] Pluris, inquit, faciendus tibi eſt amator qui munera dabit, quam qui optimus erit Poëta. *Sit major.*] Majorem apud te habeat auctoritatem.

62. *Dare.*] Afferre. *Dare res ingenioſa.*] Superat omnium ingenia. Puellas capit, quibus nihil præter lucrum dulce eſt. Vide eleg. 8. Amor. ℣ſ. 33.

63. *Nec tu, &c.*] Noli, inquit, Dipſas, humilioris fortunæ homines, & viles deſpicere, modo dent munera. Contra autem, vel nobiliſſimos exclude, niſi divitias habeant, quibus te ditare poſſint. *Si quis.*] Qui, cum antea ſervus fuerit, aliquo caſu dives factus, ſe à ſervitio redemerit.

64. *Deſpice.*] Sperne. *Gypſati.*] Creta illiti, ut venales ſervi habebant. Plin. lib. 35. cap. 16. Gypſum enim eſt calcis genus, de quo Plin. lib. 36. cap. 24. Vult enim perſuadere puellæ, nullius ſortis homines, modo munera afferant, eſſe deſpiciendos. *Gypſati.*] Vide hac de re Clar. Gronov. ad Perſam Plaut. I. 2. ℣ſ. 22. albo rete. Quò & alludit Cic. ad Trebatium. *Hoc tibi tam ignoſcemus, inquit, nos amici; quam ignoverunt Medeæ, quæ Corinthi arcem altam habebat, matronæ opulentæ, quibus illa manibus gypſatiſſimis perſuaſit, ne ſibi vitio verterent, &c. Crimen inane.*] Crimen enim non erit dedecus nec ignominia. *Crimen inane pedis.*] Alii *nomen.* utramque lectionem Puteaneus agnoſcit. tam hæc quam illa arridet. *Heinſius.*

65. *Nec te decipiant.*] Nec te fallant alicujus ſtemmata & genus, ita ut ei gratis

Tolle tuos tecum, pauper amator, avos.
Quin, quia pulcher erit, poſcet ſine munere noctem;
Quòd det, amatorem flagitet ante ſuum.
Parcius exigito pretium, dum retia tendis,
Ne fugiant. captos legibus ure tuis.
Nec nocuit ſimulatus amor. ſine credat amari:
Sed cave, ne gratis hic tibi conſtet amor.
Sæpe nega noctes. capitis modo finge dolorem:

Et

gratis tui copiam facias. *Veteres.*] Antiquæ, fumoſæ. *Quinquatria.*] Quid ſignificet in hoc loco *Quinquatria*, non video. Quidam emendant, *Quinque atria*, ut ſit numerus finitus pro infinito. Nonnulli *Plena atria*, legunt. *Atria.* In atriis enim ſolebant priſci Romani majorum ſtatuas diſponere, ad generis nobilitatem jactandam. *Cera.*] Statuarum ex cera. *Domin.* *Quinquatria.*] Feſta Minervæ dicuntur, quæ menſe Martio per quinque dies celebrabantur. Ac ſunt qui putent, oſtentationem aliquam, aut pompam imaginum, in hoc feſto fieri ſolitam fuiſſe: & ideo per Metalepſin, feſti nomen, pro rebus quæ in ipſo celebrabantur, poſitum eſſe. Quod ſi igitur & mihi divinare liceat, legerim: *Nec te decipient veteris quicquam atria ceræ.* ut ſi ordo: *Nec te quicquam decipiant atria ceræ veteris, &c.* *Veteris. quinquatria ceræ.*] *Veteris ceræ* Puteaneus. illud *quinquatria* non eſt nauci. nam ſi ad natalem ſuum alluderet, *quinquatrus* dicere debuiſſet. codex Douſæ *Veneris quinquennia ceræ.* Naugerius & Cioſanus & Quernius in Egregiis, *quinque atria* legendum contendunt. Lipſius in Electis *veteri cincta atria cera.* Barthius in Adverſariis, *decipiat veteris quinquatria cera*, ut quinquatria ſit porticus quinque ambulacrorum. audaci ſane commento. Ludovicus Orleantius ad Tacitum *decipiant quæ cingunt atria ceræ.* Petrus Scriverius, *veteres circa atria ceræ.* non male. Juvenalis, *Tota licet veteres exornent atria ceræ.* Heinſius.

67. *Qui quia.*] *Quin* Puteaneus cum duobus aliis. verſus, ni fallor, mendoſus. *Idem.*

70. *Ne fugiant, captos legibus ure tuis.*] Videtur reſcribendum,

Ne fugiat, captum legibus ure ſuis.

Superiora agunt de pulchro amatore: quo etiam hæc ſunt referenda. *ſuis legibus.* ut Ep. v.

Et poteras falli legibus ipſe tuis.

Ep. vi.

—— *leges ſanciat ipſe ſuas.*

Val. Flaccus de Amyco,

—— *lege quod occidit ultus*
Ipſe ſua. Idem.

72. *Et cave.*] *Sed cave* recte prima editio. Neapolitanus *ſed fuge.* quod jam præceſſerat. *Idem.* *Conſtet.*] Valeat.

73. *Sæpe nega noctem.*] *Noctes* ſcripti. *Heinſ.* *Sæpe nega noctes.*] Nam, ut inferius ait Naſo: *Quod licet, ingratum eſt: quod non licet, acrius urit.* *Nega noctes.*] Officium noctium. ſic Ter. Heaut. 2. 2. ——— *nam quendam miserè offendi ibi militem Ejus noctem orantem. hac arte tractabat virum.* Et Plaut. in argum. Aſinar. ℣ſ. 5. ——— *cedit noctem filius.* Et in Pænul. 1. 2. ℣ſ. 62. Ut Camer. & Turneb. legunt.

Quo jus ego nebulæ cyatho ſeptem noctes
non emam.

Capitis.] Sic ipſe Naſo inferius de Corinna ait: *Ah quoties ſani capitis mentita dolorem, Cunctantem tardo juſſit abire pede.*

 74. *Mo-*

Et modo quæ cauſas præbeat, Iſis erit.
Mox recipe; ut nullum patiendi colligat uſum,
Neve relenteſcat ſæpe repulſus amor.
Surda ſit oranti tua janua, laxa ferenti.
Audiat excluſi verba receptus amans.
Et, quaſi læſa prior, nonnunquam iraſcere læſo.
Vaneſcat culpâ culpa repenſa tuâ.
Sed nunquam dederis ſpatioſum tempus in iram.
Sæpe ſimultates ira morata facit.
Quin etiam diſcant oculi lacrymare coacti:

Et

74. *Modo.*] Interdum. *Cauſas.*] Scilicet differendi concubitus. *Iſis erit.*] Hæc Inachi fluminis filia, à Jove in vaccam mutata eſt: tum in priſtinam formam reverſa & dea facta, ab Ægyptiis colebatur: cujus ſacra ad Romanos tranſlata ſunt, quibus ſolennibus Romanæ mulieres ſecubabant per plurimos dies, nec ſe viris admiſcebant. *Iſis erit, quæ cauſas præbeat.*] *Simulat ſe à matre arceſſi ad rem divinam, abit.* Ter. Hecyr. 1. 2. ſic & Tibul. 4. lib. ad Junon.

Illa quidem ornandi cauſas tibi, Diva, relegat,
Eſt tamen occultè cui placuiſſe velit.

75. *Mox.*] Paulo poſt. Recipe amatorem, ne huic patientiæ aſſueſiat amator. *Colligat.*] Paulatim contrahat.

76. *Relenteſcat.*] Imminuatur, lentus fiat.

77. *Surda.*] Clauſa. Amatorem, inquit, nummos ferentem admittes, ferentem preces excludes. *Laxa.*] Aperta.

78. *Audiat excluſi verba receptus amans.*] Ut largiora munera in poſterum afferat, ne etiam ipſe excludatur.

79. *Et quaſi læſa prius.*] *Prior* meliores. *Heinſ. Et quaſi, &c.*] Quando, inquit, amatorem læſeris, quaſi tu ab illo prius læſa fueris, ei iraſcere.

80. *Vaneſcat culpâ culpa repulſa tua.*] Puteaneus & Arondelianus,

Vaneſcat culpa culpa repenſa tua.

recte niſi quod *ſuâ* legendum. Multum eſſe Naſonem in eâ locutione jam alibi monuimus. niſi *culpa nova* cum Sarraviano malis, ut Remedio Amoris,

Et prior eſt culpâ culpa repulſa novâ.

Codex Jureti *repreſſa.* ſed *repenſa* bene habet. Artis Amat. 11.

Illæ munditiis amorum damna rependunt. Heinſius

Vaneſcat.] Diluatur, in vanum & nihilum redigatur. *Vaneſcat culpa repenſa.*] Culpa cum culpa comparata, compoſita, compenſata extinguatur. Pax rurſum. Id quod Terent. explicat in Eunuch. 1. 1. *Bellum, pax rurſum* —— *Et* ex Terentio Horat. lib. 2. 3. —— *in amore hæc ſunt mala: bellum, Pax rurſum.* Quod ex Plauto ſumtum: Mercat. 1. 1. ỳl. 18. & ſeqq. *Nam amorem hæc cuncta vitia ſectari ſolent.*

81. *Spacioſum.*] Longum.

82. *Sæpe.*] Ne facias, inquit, ut diu tibi iratus ſit amator, ne, dum inveteraſcit ira, fiat odium ingens. *Ira morata.*] Ter. Hecyr. 3. 1.

Sed magnum neſcio quid neceſſe eſt eveniſſe Parmeno,
Unde ira inter eos interceſſit, quæ tam permanſit diu.

Sic & Græci, χόλος. ἐπίμονος Μῆνις. Qui dolores non facile excidunt animo. *Simultates.*] Odia. *Morata.*] Id eſt, dilata, in longum producta. Et eſt à mora deductum.

13. *Oculi coacti.*] —— *Falſa lacrymula,* —— *Quam, oculos terendo miſerè, vix vi expreſſerit.* Terent. Eunuch. 1. 1. Quod ex Plaut. Pſeud. 1. 1. ỳſ. 73.

—— *Puniceos oculos habeo: non queo*

Lacry-

Et faciant udas illa vel illa genas.
Nec, ſi quem falles, tu perjurare timeto.
Commodat illuſis numina ſurda Venus.
Servus & ad partes ſollers ancilla parentur;
Qui doceant, apte quid tibi poſſit emi.
Et ſibi pauca rogent, multos ſi pauca rogabunt,
Poſtmodo de ſtipula grandis acervus erit.
Et ſoror & mater, nutrix quoque carpat amantem.
Fit cito per multas præda petita manus.
Cum te deficient poſcendi munera cauſæ,

Nata-

Lacrymam exorare, ut expuant unam modo.

Quod à Græco. ——— ἐκϐαλόντες δάκρυα ποιητῷ τρόπῳ. καὶ δόλιον οἶκτον εἰς μέσον φέροντες, *Coacti.*] Etiam inviti fictas lacrymas emittant.

84. *Et faciant udas ille vel ille genas.*] *Illa vel illa* ſeptem codices. finge ex zelotypiâ te plorare. Huc pertinet Elegia VII. lib. II. *Heinſ. Udas.*] Humefactas lacrymis. *Illa, vel illa.*] Alii, *ille* ſcil. amator: ut præ zelotypia eorum flere videaris: quod erit in cauſa, ut à te ſe amari credant.

85. *Nec ſi quem fallas.*] *Falles.* meliores. *Heinſ. Perjurare.*] Pejerare, falſo jurare. *Non perjurare timeto.*] Ut illæ ſolent, quæ non metuunt deos. Ter. Hecyr. Et Plaut. Amphytr. 2. 2. ℣ſ. 206. *Mulier es, audacter juras.* quali, ut Diogen. ne mortuæ quidem credendum. Ideoque Menand. rectè monet, loco 70. de Jurejur. ——— φαύλων ὅρκον εἰς ὕδωρ γράφε. Unde proverbii loco, ὅρκος ἑταίρας, pro jurejur. nullius fidei.

86. *Commodat illuſis.*] *In luſus* iidem. Neapolitanus *in ludos.* Heinſ. *Commodat.*] Senſus eſt, Venerem non exaudire eos, qui illuſi & decepti fuerunt ab amica; ſi contra decipientem illius lumina imploraverint. Nam *Jupiter ex alto perjuria ridet amantum.*

87. *Ad partes.*] Ut ſuas hic partes, tanquam in fabula agant. vel, κατὰ μέρος. Juven. Sat. 4. ——— *eſt mihi ſæpe vocandus* ——— *Ad partes.* Plaut. Aſinar. 3. 3. *Ageſis tu in partem nunc jam hunc delude.* Et Cato de R. R. *ad partes venire. Sollers.*] Arguta, callida.

88. *Apte.*] Non doceant apte, ſed quid poſſit tibi apte emi.

89. *Multi ſi pauca rogabunt.*] *Multos* cum iiſdem ſcribendum. *Heinſius.*

91. *Carpat amantem.*] Paulatim abſumat & attenuet opes amantis. *Carpat amantem.*] Plaut. Trucul. 4. 4. ℣ſ. 35.

Quæ cum multum abſtulimus, haud multum apparet, quod datum eſt.
Ita ſunt gloriæ meretricum.

Hæc fundi calamitas. Ter. Quæ ſuo arbitratu evertunt homines fundis, familiis. Plaut. in Perſa de Dordalo.

92. *Cito.*] Celeriter, brevi tempore.

93. *Cum tibi deficient.*] *Te deficient* iidem recte. ſic enim optimo illo ſæculo loquebantur. Met. II.

——— qualis cum deficit orbem
Eſſe ſolet.

lib. IX.

——— linguam defecerat humor.

Faſt. III.

Lux quoque, quem ſecum tulerant, defecerat illos
Victus.

Triſt. V. El. XIII.

Utque ſolebamus conſumere longa loquendo
Tempora, ſermonem deficiente die.

ita

Natalem libo teſtificare tuum.
Ne ſecurus amet nullo rivale, caveto.
  Non bene, ſi tollas prælia, durat amor.
Ille viri toto videat veſtigia lecto;
  Factaque laſcivis livida colla notis.
Munera præcipue videat; quæ miſerit alter.
  Si tibi nil dederit, Sacra roganda via eſt.
Cum multa abſtuleris: ut non tamen omnia donet;
  Quod nunquam reddas, commodet uſque roga.
Lingua juvet, mentemque tegat. blandire, noceque
  Impia ſub dulci melle venena latent.
Hæc ſi præſtiteris, uſu mihi cognita longo;
  Nec tulerint voces ventus & aura meas;
Sæpe mihi dices vivæ bene: ſæpe rogabis,
  Ut mea defunctæ molliter oſſa cubent.
Vox erat in curſu, cum me mea prodidit umbra.

At

ita iſtis locis veterrimi codices agnoſcunt. vide Notas Metam. 11. ℣ſ. 382. *Heinſius.*

94. *Libo.*] Id eſt, placenta. Eſt enim libum (ut Servio placet) placenta de farre & melle, ſacrificiis apta. Dictum quod libandi cauſa fieret, ut Varro ſentit. Mos autem erat, ut natali die diſcumbentibus liba apponerentur, à nulloque guſtarentur prius, quam ab eo cujus natalis celebraretur : poſt cujus deguſtationem omnes deguſtabant, & bene precabantur.

95. *Rivale.*] Æmulo.

97. *Ille.*] Amator. *Viri.*] Alterius amatoris. *Veſtigia.*] Indicia viri.

100. *Si tibi nil dederit.*] Si ſponte ſua amator tibi nullum afferet munus, tu eum interrogabis, quænam merces in via ſacra vendantur, quanti conſtent: te illarum aliquam cupere, ſed nummis carere, ita ut ei innuas, quid tibi emere debeat. *Via ſacra.*] Via ſacra erat Romæ à curia veteri verſus Amphitheatrum, uſque ad arcem Capitolinam.

101. *Abſtuleris.*] Ab amatore. *Donet.*] Donare videatur.

102. *Commodet ille, roga.*] *Ipſa* conſtanter meliores. quidam *ipſe.* duo *uſque.* quod arridet. *Heinſius.*

103. *Tegat.*] Celet, ita ut aliud clauſum in pectore, aliud in lingua promptum habeas. *Blandire, noceque.*] Per blanditias amatorem expiles, ita ei nocebis; aut, *Blandire*, ut eum ad amorem tuum pellicias: *noce*, ne in tædia vertatur amor, qui his artibus retinetur.

104. *Impia.*] Dira, ſæva.

105. *Hæc.*] Mea præcepta. *Præſtiteris.*] Obſervaveris: *Cognita mihi uſu longo.*] Quæ ego longa experientia cognovi. *Et ſeris venit uſus ab annis.*

106. *Nec tulerint.*] Nec ego fruſtra, & quaſi ventis jactans mea verba, te admonuerim.

107. *Sæpe mihi dices, vivas bene.*] *Vivæ bene* Puteaneus & à manu primâ Sarravianus. recte. Triſt. v. El. ix.

Nec tibi ceſſaret doctus bene dicere lector.. Heinſ.

Rogabis.] Precaberis.

111. *Al-*

At noſtræ vix ſe continuere manus,
Quin albam raramque comam, lacrymoſaque vino
Lumina, rugoſas diſtraherentque genas.
Dî tibi dent nudoſque lares, inopemque ſenectam;
Et longas hiemes, perpetuamque ſitim.

111. *Albam.*] Canam. *Raram.*] Paucorum crinium.

112. *Rugoſas.*] Rugis aratas. *Diſtraherent.*] Diſſiparent, dilaniarent, ſcinderent. *Diſtraheremque genas.*] *Diſtraherentque* Puteaneus cum aliis quibuſdam. de manibus ſuis loquitur. *Heinſius.*

113. *Di tibi dent nulloſque lares.*] *Nudoſque* quinque ſcripti. *Idem. Di tibi.*] Nunc lenæ imprecatur Naſo. *Nullos lares.*] Nullas ædes quas habites. *Inopemque.*] Ut nemo tuæ ſenectuti opituletur.

114. *Et longas hyemes.*] *Per* Farneſianus. Puto *Fer.* Heinſius. *Longas hyemes.*] Ut frigoribus geluque conficiaris. Senes enim propter ſanguinis defectum, frigora maxime timent: hinc & *aprici*, id eſt, ſole gaudentes, dicunt. *Perpetuamque ſitim.*] Id eſt, æternam. Nullum fere tormentum durius bibaciſſimæ Dipſadi imprecari potuit, niſi ut perpetuo ſitiat, nec habeat quo ſitim pellat..

ELEGIA X.

Ad Atticum, amantem non oportere deſidioſum eſſe, ut nec militem.

Militat omnis amans, & habet ſua caſtra Cupido:
Attice, crede mihi; militat omnis amans.
Quæ bello eſt habilis, Veneri quoque convenit, ætas.
Turpe ſenex miles, turpe ſenilis amor.
Quos petiere duces annos in milite forti,
Hos petit in ſocio bella puella toro.
Pervigilant ambo: terrâ requieſcit uterque.
Ille

Militat omnis amans.] Ad Atticum ſcribens Naſo, oſtendit, amorem ſpeciem eſſe militiæ.

2. *Attice.*] Fuit hic Atticus poëtæ ſodalis, ita charus, ut cum eo ſeria ludicraque omnia conferre ſolitus fuerit.

5. *Duces.*] Militum ductores.

6. *Hos.*] Scilicet annos. *In ſocio bella puella viro.*] *Toro* lege cum melioribus libris. Amor. III. El. VI.

Dicitur & ſocii jura dediſſe tori.

Art. I.

Atque erit in ſocii fœmina parte tori.

lib. II.

Socii deprensâ pellice lecti.

OEnones Epiſtola, *ſociati fœdera lecti.* & *ſocialia jura*, alibi. & *ſocialis torus* Faſt. II. & *ſociare cubilia* Ep. Briſeidis. Similiter peccatum erat Epiſtola Herus XIX. ỹſ. 100. ubi vide Notas. *Heinſius.*

7. *Pervigilant.*] Quatuor vigilias nox continebat apud antiquos: ſingulæ trium horarum ſpacio ſupputabantur, vigiles ſecundi primis, ſecundis tertii, tertiis noviſſimi in ſtatione ſuccedebant, dato ſigno à tubicine. Vigilant etiam amantes, dum intempeſta nocte iter ad amicam faciunt, & ante clauſas fores cantan-

Ille fores dominæ ſervat, at iſte ducis.
Militis officium longa eſt via. mitte puellam;
Strenuus exemto fine ſequetur amans.
Ibit in adverſos montes, duplicataque nimbo
Flumina: congeſtas exteret ille nives.
Nec freta preſſurus tumidos cauſabitur Euros;
Aptaque verrendis ſidera quærit aquis.

Quis,

tantes aut conquerentes morantur. *Terra requieſcit uterque.*] Humi enim plerumque milites cubant. hinc dura & laborioſa dicitur militia. Terra quoque & in duro limine amicæ requieſcit amator.

8. *Ille.*] Amator. *Fores dominæ ſervat.*] Veluti cuſtos. *Iſte.*] Miles, ſupple ſervat fores. *Ducis.*] Imperatoris. *At ille ducis.*] *At iſte* rectius nonnulli. *Heinſius.*

9. *Militis officium.*] Officium eſt id quod unuſquiſque facere debet. *Longa eſt via.*] Hinc apud hiſtoricos frequenter legimus, *Longis itineribus defeſſi milites.* Amatores etiam vel longiſſima conficiunt itinera, ut ad amicam perveniant. *Mitte puellam.*] Si miſeris aliquo puellam, eam etiam ab arctico ad antarcticum polum uſque ſequetur amans.

10. *Exempto fine.*] Sine fine.

11. *Adverſos.*] Oppoſitos, obſtantes. *Flumina duplicataque.*] Torrentes intelligit, qui hybernis imbribus augentur. *Nimbo.*] Imbre.

12. *Congeſtas conteret ille nives.*] *Exterot* meliores. ut apud Statium Theb. x.

——*gravis exterit artus Ungula.*

Phædrus lib. I. Fab. XXI.

—— *Aſinus ut vidit ferum*
Impune lædi, calcibus frontem exterit.

ubi male ſcripti *extudit.* Plinius l. XVIII. c. VII. *In area exteruntur triticum & ſiligo & hordeum.* Lucret. *validis extritus viribus ignis.* vidit quoque veram in Naſone ſcripturam perſpicaciſſimus Gronovius in Obſervationibus. Gratius ex veteri codice Pithoei,

Lineaque extritis lucent anconibus arma.

ubi tamen *expoſitis* libet Thuaneus. deinde *conjectas nives* Jureti excerpta cum tribus aliis. unus *confertas.* duo *confectas.* *conjectas* ſequor. ſic alibi *nivem jactam* non uno loco dixit. ſupra El. VII.

Qualiter abjecta de nive manat aqua.

Triſt. III. El. x.

——*nix injecta ſub Arcto.*

Artis Amat. II.

Via per jactas candida facta nives.

Heinſius.

13. *Nec freta preſſurus.*] Navigaturus puellæ cauſa. *Cauſabitur.* Cauſari, eſt cauſam afferre, ſive excuſationem adducere. *Tumidos.*] Vehementer flantes.

14. *Aptaque verrendis ſidera quæret aquis.*] *Verrendis* probe Sarravianus cum duobus aliis. tres alii *verendis.* Catullus,

Cærula verrentes abiegnis æquora palmis.

Ennius:

Verrunt extemplo placide mare marmore flavo,

Virgilius lib. III.

——*nautæ*
Adnixi torquent ſpumas, & cærula verrunt.

mox,

Certatim ſocii feriunt mare, & æquora verrunt.

&,

Verrimus & proni certantibus æquora remis.

lib. VI.

——*illi remis vada livida verrunt.*

Heinſius. *Aptaque.*] Non requiret, inquit, amator puellam ſequens per mare, ſub quo ſidere ſit navigandum, an à navigatione abſtinendum.

15. *Fri-*

Quis, niſi vel miles, vel amans, & frigora noctis,
  Et denſo miſtas perferet imbre nives?
Mittitur infeſtos alter ſpeculator in hoſtes:
  In rivale oculos alter, ut hoſte, tenet.
Ille graves urbes: hic duræ limen amicæ
  Obſidet: hic portas frangit, at ille fores.
Sæpe ſoporatos invadere profuit hoſtes;
  Cædere & armatâ vulgus inerme manu.
Sic fera Threïcii ceciderunt agmina Rheſi:
  Et dominum capti deſeruiſtis equi.
Sæpe maritorum ſomnis utuntur amantes;
  Et ſua ſopitis hoſtibus arma movent.

Cu-

15. *Frigora noctis.*] Sæpe enim miles & amans, foris & ſub dio pernoctat.

17. *Mittitur.*] Ut apud Homerum Ulyſſes & Diomedes in Trojanos à Græcis, Dolon in Græcos à Trojanis mittebantur. *Alter.*] Id eſt, miles. *Speculator.*] Explorator.

18. *Alter.*] Scilicet amans. *Tenet oculos in rivali.*] Obſervat ac ſpeculatur, quid rivalis agat.

19. *Ille.*] Miles. *Graves urbes.*] Moleſtas: utpote hoſtiles, quarum evertendarum cauſa multum laborant milites, ac ſudant. *Hic.*] Amans, *Duræ.*] Sævæ, crudelis: quia amantem non admittit.

20. *Obſidet.*] Aſſiduè deſidet, excubat, ſervat. Eadem ſignificatione apud Juſtin. 1. 5. *Regis cuſtodibus omnes aditus obſidentibus.* Et Plaut. Pœn. 2. 2. ℣ſ. 23. *Servi ne obſideant.* Et alibi. —— *ego fui hodie ſolus obſeſſor fori.* Transfertur etiam eleganter ad alia. Juſtin. 42. 4. *Multæ pellices, ex quibus generata tanta juventus erat, pro ſuis quæque ſolicitæ, animum ſenis obſidebant.* Inſidiantes alienæ pudicitiæ à Valer. Max. vocantur, *Obſeſſores alieni matrimonii.* Quo referri poteſt illud Senecæ in Hippol. a. 2. ℣ſ. 559. *Sed dux malorum fœmina. hæc ſcelerum artifex Obſedit animos.* Quod & Græcis uſurpatum, Æſchyl. Agam. vſ. 830.

Δύσφρων γὰρ ἰὸς, καρδίαν προσήμενος,
Ἄχθος διπλοίζει τῷ πεπαμμένῳ νόσον.

Portas.] Hic apertiſſime oſtendit Naſo, veram eſſe eorum differentiam, qui dicunt portam proprie murorum eſſe, munitionumque, atque caſtrorum: januam, oſtium, fores, valvas, parietum, ac domorum privatarum.

21. *Sæpe.*] Alia ſimilitudo inter militem & amantem. *Soporatos.*] Dormientes, ſopore oppreſſos. *Invadere.*] Adoriri. *Profuit.*] Utile fuit, ſcilicet militi.

22. *Cedere.*] Interficere, perimere.

23. *Sic.*] Per ſoporem. *Fera.*] Acria, fortia. *Ceciderunt.*] Interierunt, & trucidata ab Ulyſſe & Diomede, ut ex Homero lib. 10. Iliad. liquet.

24. *Et.*] Quia abducti ſunt ab Ulyſſe, & ad Græca caſtra deducti. *Dominum,* *veſtrum.*] Scilicet Rheſum.

25. *Nempe maritorum.*] *Sæpe* pro diverſâ lectione Sarravianus. quod arridet. ſic paulo ante. *Heinſ. Utuntur ſomnis maritorum.*] Quia dormientibus illis, ad eorum uxores accedunt, eaſque ſubagitant.

26. *Sopitis*] Soporatis. *Hoſtibus.*] Ipſis maritis, quos hoſtes appellat. *Sua arma movent.*] Quia eorum uxores ſubagitant: quæ vulnera ingenuo viro acerbiora ſunt, quam quæ ferro fiunt. *Movent.*] Admovent.

27. *Cu-*

Cuſtodum tranſire manus, vigilumque catervas,
Militis & miſeri ſemper amantis opus.
Mars dubius, nec certa Venus; victique reſurgunt:
Quoſque neges unquam poſſe jacere, cadunt.
Ergo deſidiam quicumque vocabit amorem,
Deſinat. ingenii eſt experientis amor.
Ardet in abductâ Briſeïde mœſtus Achilles.
Dum licet, Argolicas frangite Troës opes.
Hector ab Andromaches complexibus ibat in arma:
Et, galeam capiti quæ daret, uxor erat.
Summa ducum Atrides viſâ Priameïde fertur
Mænadis effuſis obſtupuiſſe comis.

Mars

27. *Cuſtodum tranſire manus.*] Cuſtodes enim apponebantur puellis aſſervandis. Hos autem callidi amantes plerumque fallebant.

28. *Miſeri.*] Infelicis. Amantes enim vel hoc miſeri jure dicuntur, quod ſui juris non ſunt. Ordo eſt: Tranſire manus cuſtodum, & catervas vigilum eſt opus militis & amantis ſemper miſeri. *Manus cuſtodum.*] Ad amantem refertur: *vigilum catervas*, ad militem.

29. *Mars dubius.*] Bella enim incertos habent exitus. *Nec certa Venus.*] Incerta quoque & dubia ſunt amoris gaudia. *Victique reſurgunt.*] Ut apud Virgil. in 2. Æn. *Quondam etiam victis redit in præcordia virtus.* Et, *Victoreſque cadunt Danai.*

30. *Poſſe jacere, cadunt.*] *Iacent* quatuor libri, non invenuſta repetitione. *Heinſius.*

31. *Vocabit amorem.*] *Vocabat* Puteaneus & quatuor alii. Forte *vocarat.* tres *vocavit.*

32. *Deſinat.*] Scilicet vocare amorem deſidiam. *Experientis.*] Uſu & experientia docti.

33. *Magnus Achilles.*] *Mœſtus* Puteaneus aliique multi. quidam *fortis.* etiam bene. *Heinſius.* *Ardet.*] Amoris incendio flagrat. *Abducta.*] Abrepta & ablata Achilli ab Agamemnone. *Briſeide.*] Hippodamia Briſei filia. *Mœſtus.*] Propter amatæ puellæ abſentiam. melior mihi videtur vetus lectio, quæ eſt, *Magnus.* Hoc enim cognomento illuſtres viri appellati ſunt, ut Alexander, Pompejus, &c.

34. *Dum licet Argivas.*] *Argoas* Puteaneus & quatuor alii cum Jureti excerptis. quod eſt *Argolicas.* quomodo Neapolitanus ac Sarravianus cum tribus aliis. *Heinſius.* *Dum licet.*] Scilicet per Achillis abſentiam.

35. *Hector ab Andromaches complexibus.*] Poſt complexus amatæ uxoris. *Ibat in arma.*] Contra Græcos.

37. *Summa.*] Id eſt, caput, & dux. Hinc *ſummates* dicti ſunt principes, quos & optimates appellant: ad quos rerum ſumma pertinet. *Ducum.*] Principum Græcorum. *Atrides.*] Agamemnon, Atrei filius, Mycenarum rex. *Summa ducum.*] Agamemnon, ὁ βασιλεύτατος. Vide Epiſt. Hermion. vſ. 46. *Dux erat ille ducum. Priameide.*] Caſſandra, Priami filia. *Fertur.*] Dicitur, memoratur.

38. *Mænadis.*] Phœbadis, per furorem vaticinantis. Caſſandra *Mænas* etiam à Propertio dicitur lib. 3. Vates enim erat, & Trojæ everſionem prædixit. *Effuſis comis.*] Turbatis, & per humeros ſparſis capillis, ut vaticinantes per furorem habere ſolent. *Obſtupuiſſe.*] Attonitus fuiſſe propter illius egregiam formam.

39. *Mars*

Mars quoque deprenſus fabrilia vincula ſenſit.
  Notior in cælo fabula nulla fuit.
Ipſe ego ſegnis eram, diſcinctaque in otia natus:
  Mollierant animos lectus & umbra meos.
Impulit ignavum formoſæ cura puellæ;
  Juſſit & in caſtris æra merere ſuis.
Inde vides agilem, nocturnaque bella gerentem.
  Qui nolet fieri deſidioſus, amet.

39. *Mars quoque.*] Nunc Martis bellorum dei, in quo nulla poteſt eſſe deſidia, exemplum affert. *Deprehenſus.*] Scilicet in adulterio à Vulcano. *Fabrilia vincula.*] Laqueos fabrili arte elaboratos.

41. *Ipſe ego ſegnis eram.*] Sui exemplum affert. Antea, inquit, ignavus natura eram: Nunc me fortem reddidit amor. *Diſcincta.*] Mollia, diſſoluta, imbellia. Eſt autem proprium ocioſorum: ut contra *præcinctos*, *accinctos*, ſtrenuos dicimus. *Diſcincta otia.*] Sic Virgil. 8. *Diſcinctos Afros.* prope fin. Ubi vide Serv. & Juv. Satyr. 8.

Cum tenues nuper Marius diſcinxerat Afros.

Et Perſ. Sat. 3.

Non pudet, ad morem diſcincti vivere Nacca.

Et Sil. 2.

Diſcinctos inter Libycos.

vide eleg. 2. lib. 3. Amor. vſ. 31.

42. *Mollierant.*] Molles reddiderant: hinc ignavus eram. *Umbra.*] Qua ocioſi homines maxime delectantur. *Lectum* & *umbram* pro ocio poſuit.

43. *Impulit.*] Excitavit. *Cura.*] Amor.

44. *Juſſit.*] Scilicet cura puellæ, amor. *Caſtris ſuis.*] Id eſt, caſtris amoris. *Æra merere.*] Stipendia facere.

45. *Inde vides vigilem.*] *Agilem* Puteaneus & quatuor alii cum prima editione. *Heinſ. Inde.*] Poſtquam me amor impulit. *Vides.*] O Attice, *Vigilem.*] Me ſcilicet.

46. *Qui non vult.*] *Nolet* meliores quo & alii alludunt, in quibus *nolit* vel *nollet.* Heinſ. *Qui nolit fieri.*] Non ſolum, inquit, amor non eſt deſidia, ſed etiam deſidioſos homines reddit fortiſſimos. *Domin.*

ELEGIA X.

Ad puellam, ne pro amore præmia poſcat.

QUalis, ab Eurotâ Phrygiis avecta carinis,

Con-

1. *QUalis ab Europa Phrygiis advecta carinis*] *Eurota* & *avecta* cum melioribus ſcribendum. ad Eurotam enim nata Helena. Eſt quoque id nomen corruptum in Agamemnone Senecæ Act. II.

Spartamne repetes ſpreta & Eurotan tuum?

ſic emenda. nam optimus codex Mediceus *& curo tantum.* vulgo inſulſe, *& à tanto viro.* ſed hoc credo viderit, qua eſt induſtria. Gronovius, cujus in ſcriptorem optimum animadverſiones prælo deſcribi jam cœptæ. *Heinſius.* *Qualis ab Eurota Phrygiis avecta carinis, &c.*] Liberali ingenio præditus poeta, dedignabatur, muneris tantum gratia ab amica ſe amari: quæ, quia precium petiit, ejus pulchritudinem mentis vicio imminutam eſſe dicit, nec eam amplius à ſe amari. *Qualis.*] Ut majorem injiciat dolorem puellæ, laudat pulchritudinem

ejus

Conjugibus belli cauſa duobus erat:
Qualis erat Lede, quam plumis abditus albis
Callidus in falsâ luſit adulter ave:
Qualis Amymone ſiccis errabat in agris,
Cum premeret ſummi verticis urna comam:
Talis eras; aquilamque in te taurumque timebam,
Et quidquid magno de Jove fecit Amor.
Nunc timor omnis abeſt, animique reſanuit error:
Nec facies oculos jam capit iſta meos.

Cur

ejus ante petitionem munerum: eamque comparat formoſiſſimis.

2. *Duobus conjugibus.*] Menelaum intelligit, qui legitimus erat conjux; & Paridem, qui Helenæ maritus eſſe volebat.

3. *Lede.*] Quemadmodum Jupiter in cycni formam verſus, cum Lede Tyndari conjuge concubuerit, elegia tertia expoſuimus. *Abditus.*] Abſconditus.

4. *Callidus.*] Vafer, veterator, aſtutus. *Falſa.*] Simulata, ficta. Neque enim illa vere avis erat. *Luſit.*] Decepit, fefellit. *Adulter.*] Jupiter. *Ave.*] Cycno.

5. *Qualis Amymone.*] Hæc Danai filia fuit, admirabili forma prædita. Oblectabatur autem venandi ſtudio.

6. *Cum premeret.*] Quando aquam in urna gerebat. *Comam ſummi verticis.*] Urna enim capiti impoſita, comas premebat. *Urna comas.*] Rectius *comam* nonnulli. *Heinſius.*

7. *Aquilamque.*] Sollicitus, inquit, eram, ne propter egregiam tuam pulchritudinem, tui amore captus Jupiter te raperet. *Aquilam.*] Ne ad te rapiendam à Jove mitteretur, ut olim ad Ganymedem. *Taurum.*] Ne iterum Jupiter in taurum converſus, te abduceret, quemadmodum Europam.

8. *Quicquid amor fecit de magno Jove.*] Id eſt, formas illas omnes in quas amoris gratia Jupiter mutatus eſt. *De Jove fecit amor.*] Vide Senec. Hippol. Chor. a. I.

Induit formas quoties minores,
Ipſe qui cælum, nebulaſque ducit.

& quæ ſeqq.

9. *Animique evanuit ardor.*] *Revanuit error.* excerpta Puteani & Sarravianus cum aliis nonnullis. quidam *revanuit ardor.* Puteaneus & Arondelianus, *reſanuit error.* recte. lib. II. El. IX. ut & illic idem codex,

Cum bene pertæſum eſt, animoque reſanuit ardor.

quod verbum vix alibi invenias: niſi apud unum Lactantium. ut jam monuit in Obſervationibus politiſſimus Gronovius. cap. XXI. lib. II. ubi hæc Naſonis duo loca pari modo emendavit. Cæterum *errorem* pro amore paſſim ponit noſter. Met. X.

——*retinet malus error amantem.*

ſic enim veteres libri, exemplo Virgiliano,

——*Ut me malus abſtulit error.*

Triſt. I. El. II.

Imo ita, ſi ſcitis, ſi me malus abſtulit error.

ut & illic ſcripti quidam. lib. II. Triſt.

Illo namque die, quo me malus abſtulit error.
Parva quidem periit, ſed ſine labe, domus.

ſupra El. II. apud Cupidinem, ex veteribus libris,

Blanditiæ comites tibi erunt, Errorque, Furorque. Heinſius.

Animique.] Neque amplius amoris tui incendio uror. *Nec facies.*] Nec jam me juvat iſta tua facies.

11. *Ma-*

Cur ſim mutatus quæris? quia munera poſcis.
Hæc te non patitur cauſa placere mihi.
Donec eras ſimplex, animum cum corpore amavi:
Nunc mentis vitio læſa figura tua eſt.
Et puer eſt & nudus Amor. ſine ſordibus annos,
Et nullas veſtes, ut ſit apertus, habet.
Quid puerum Veneris pretio proſtare jubetis?
Quo pretium condat, non habet ille ſinum.
Nec Venus apta feris, Veneris nec filius armis:
Non decet imbelles æra merere Deos.
Stat meretrix certo cuivis mercabilis ære;
Et miſeras juſſo corpore quærit opes.
Devovet imperium tamen hæc lenonis avari:
Et, quod vos facitis ſponte, coacta facit.
Sumite in exemplum pecudes ratione carentes.
Turpe erit ingenium mitius eſſe feris.
Non equa munus equum, non taurum vacca popoſcit:
Non aries placitam munere captat ovem.

Sola

11. *Munera poſcis.*] Amor enim non bene venditur auro.

14. *Mentis vitio.*] Quia procax & petulans, & avara facta es. Hæc enim ſunt animi vitia. *Læſa.*] Polluta, contaminata.

15. *Et puer eſt, & nudus Amor.*] *Mundus* optimus Palatinus. dixi ſupra Elegia VIII. vſ. 39. *Heinſ. Et puer eſt.*] Vult Naſo ſimplicem & purum eſſe amorem. *Sine ſordibus annos.*] Habet, inquit, annos, id eſt, ætatem puerilem, in qua non regnat avaritia.

16. *Ut ſit apertus.*] Quinque veteres *opertus.* Lege cum Arundeliano, *quis ſit opertus.* Heinſius.

17. *Puerum.*] Quid, inquit, Cupidinem proſtituitis precio, cum nudus ſit, nec habeat ſinus, in quos precium mittat? *Proſtare.*] Proſtare, ſignificat, corporis turpitudine quæſtum facere. *Proſtant.*] Venales. Plaut. Curcul. 4. 2. vſ. 21.

Hi ſaltem in occultis locis proſtant, vos in foro ipſo.
Vos fœnore, hi male ſuadendo, & luſtris lacerant homines.

18. *Quo pretium condat.*] *Condas* Puteaneus. *Heinſius. Condat.*] In ſinu enim precium collocabant.

19. *Nec Venus.*] Cupido, inquit, & Venus ferrea arma horrent, & imbelles ſunt: non igitur decet eos merere, & ſtipendium facere, ut fortes milites.

21. *Meretrix.*] A merendo dicitur *Certo ære.*] Certa & decreta pecunia. *Mercabilis.*] Id eſt, venalis, quæ facile conducitur.

23. *Devovet.*] Execratur. Hæc tamen, inquit, minus eſt reprehendenda, quia coacta peccat: tu autem, & tibi ſimiles, ſponte in teterrimum illud avaritiæ vitium prolabimini. *Lenonis avari.*] Virtutes lenonum ſic depingit Plaut. in Curcul. 4. 2.

—— *quibus ſui nihil eſt, niſi una lingua.*

& deinde à. v. 13.

—— *Qui abjurant, ſi quid creditum eſt.*

8. *Captat.*] Allicit.

 17. Con-

Sola viro mulier ſpoliis exultat ademtis:
  Sola locat noctes: ſola locanda venit.
Et vendit, quod utrumque juvat, quod uterque petebat:
  Et pretium, quanti gaudeat ipſa, facit.
Quæ Venus ex æquo ventura eſt grata duobus;
  Altera cur illam vendit, & alter emit?
Cur mihi ſit damno, tibi ſit lucroſa voluptas,
  Quam ſocio motu fœmina virque ferunt?
Non bene conducti vendunt perjuria teſtes:
  Non bene ſelecti judicis arca patet.
Turpe, reos emtâ miſeros defendere linguâ:
  Quod faciat magnas, turpe, tribunal opes.
Turpe, tori reditu cenſus augere paternos,
  Et faciem lucro proſtituiſſe ſuam.
Gratia pro rebus merito debetur inemtis:
  Pro male conducto gratia nulla toro.
Omnia conductor ſolvit: mercede ſolutâ
  Non manet officio debitor ille tuo.
Parcite, formoſæ, pretium pro nocte paciſci.
  Non habet eventus ſordida præda bonos.
Non fuit armillas tanti pepigiſſe Sabinas,

Ut

37. *Conducti vendunt perjuria teſtes.*] Elegantiſſime quidem hoc expreſſit: conducuntur enim teſtes, dum pecunia corrupti ab eo, qui propter turpitudinem non ſatis fidit, in judicio adhibentur: ubi mercedulæ gratia falſo jurantes, perjuria vendere à Naſone dicuntur.

38. *Non bene ſelecti.*] Id eſt, non bene venditur juſtitia à corrupto judice.

39. *Reos.*] Rei omnes dicuntur qui in judicium veniunt, tam accuſatot quam defenſor. *Empta.*] A reis conducta.

40. *Quod faciat magnas opes.*] Id enim fieri non poteſt, niſi vendatur juſtitia.

41. *Turpe tori.*] Ut ſuperiora turpia ſunt, ita turpe eſt fœminam velle corporis vulgati quæſtu patrimonium ſuum augere. *Cenſus paternos.*] Facultates paternas.

45. *Omnia.*] Hæc eſt cauſa, cur nulla gratia toro conducto debeatur: conductor enim tori, dato precio, nil amplius tibi debet.

47. *Parcite.*] Nolite.

48. *Non habet.*] Nunc timorem injicit puellis, ne precium concubitus faciant, & amantem deprædentur: cum hujuſcemodi ſordidiſſimæ prædæ infeliciſſimos habeant exitus, quod probat exemplo Tarpejæ & Eriphyles. *Sordida.*] Avara.

49. *Non fuit armillas.*] Tarpejæ Veſtalis hiſtoriam tangit, quæ Romanam arcem Sabinis prodidit: qui ob Sabinas mulieres raptas, duce Tatio bellum Romanis intulerunt.

50. *Ca-*

Ut premerent ſacræ virginis arma caput.
E quibus exierat, trajecit viſcera ferro
Filius: & pœnæ cauſa monile fuit.
Nec tamen indignum eſt, à divite munera poſci.
Munera poſcenti quod dare poſſit, habet.
Carpite de plenis pendentes vitibus uvas:
Præbeat Alcinoi poma benignus ager.
Officium pauper numeret, ſtudiumque, fidemque:
Quod quis habet, dominæ conferat omne ſuæ.
Eſt quoque, carminibus meritas celebrare puellas,
Dos mea, quam volui, nota ſit arte meâ.
Scindentur veſtes, gemmæ frangentur & aurum:
Car-

50. *Caput virginis ſacra.*] Id eſt, Tarpejæ, quæ Veſtalis fuit.

51. *Ex quibus exierat.*] *E quibus* meliores. *Heinſius.* *E quibus, &c.*] Nunc, ut oſtendat, non bonum eventum ſortiri ſordidam prædam, adducit exemplum Eriphyles, quæ Amphiarai auguris Argivi uxor. Inquit igitur Naſo: Monile illud muneri datum, quia avara admodum Eriphyle, quo viri vitam vendidit, in ejus perniciem verſus eſt. *Exierat.*] Dum naſceretur. *Trajecit.*] Transfodit. *Viſcera.*] Matris Eriphyles.

52. *Filius.*] Alemæon. *Pœna.*] Cedis maternæ. *Monile.*] Aureus torquis, olim à Venere Hermionæ datus: poſtea à Polynice Amphiarai uxor dono accepit, mariti proditionis precium.

53. *A divite munera poſci.*] *Præmia* Puteaneus & plures alii. mihi repetitio magis arridet. Sequenti verſu idem optimus codex cum uno Moreti *quod dare poſſit.* non *quæ.* Heinſius.

55. *Carpite, &c.*] Exigite munera ab illis, qui, quia ditiſſimi ſunt, multa dare poſſunt.

56. *Alcinoi.*] Fuit Alcinous Nauſithoi filius, rex Phæacum juſtiſſimus. Hic diligentiſſime hortos colebat. *Benignus.*] Fertilis. *Alcinoi hortus.*] Hac de re vide Homer. Odyſſ. *η.*

——Phæacum felicibus obſita pomis
Rura. ——

Lucan. 10. Propert. eleg. 1.

Nec mea Phæacas æquant pomaria ſylvas.

Vide & Plutarch. Sympoſ. 5. qu. 8. & 9. Et Juven. Sat. 5.

Perpetuus Phæacum autumnus.

Vide & Euſtath. ad Odyſſ. *η.* p. 445. Athen. lib. 1. c. 8. Diod. Sicul. lib. 3. c. 13. qui refert hoc ad beatas inſulas.

57. *Officium pauper numeret.*] Puteaneus & Arondelianus *numerat.* Forte *numera.* quomodo & alibi peccatum. *Heinſ.* *Officium.*] Id eſt, obſequium, vel beneficium. *Numeret.*] In beneficii loco ponat, quod pro pecunia accipiat amica. *Pauper.*] Officioſus igitur erit puellæ pauper. *Fidemque.*] Dives enim hanc & illam, utcunque ei libuerit, pecunia corrumpere poteſt, ac amicam deſerere: quod propter inopiam pauper non ita facile poteſt.

59. *Meritas.*] Quæ laudem meruerint. *Celebrare.*] Ornare.

60. *Dos.*] Virtus, ars. Dotes ingenii ſive animi dicuntur virtutes. *Arte mea.*] Poëtica & Muſica. *Nota ſit arte mea.*] *Nota ſit* Puteaneus & plures alii. vere. *Heinſius.*

61. *Scinduntur veſtes, gemmæ franguntur.*] *Scindentur & frangentur* meliores cum Puteaneo. *Idem.* *Scindentur.*] Per contentionem extollit poëticam facultatem.

Carmina quam tribuent, fama perennis erit.
Nec dare, ſed pretium poſci dedignor & odi.
Quod nego poſcenti, deſine velle; dabo.

tatem. Omnia, inquit, munera, quæ ab amatore divite acceperis, non diu duratura ſunt: fama autem, quam carminibus poëta tibi acquiret, æterna erit.

62. *Perennis.*] Lucanus in 9. *O ſocer & magnus vatum labor, omnia fato Eripis, & populis donas mortalibus ævum.*

63. *Quod nego.*] Non igitur Poëta dedignatur tantum munera præbere, quantum ab amica poſci. Ad eorum opinionem refellendam, qui dicunt, danda eſſe omnino munera puellis: aſſeruntque, id utile eſſe ad benevolentiam captandam. *Domin.*

ELEGIA IX.

Ad Napen, ut paratas tabellas ad Corinnam perferat.

COlligere incertos, & in ordine ponere, crines
Docta, neque ancillas inter habenda, Nape;
Inque miniſteriis furtivæ cognita noctis
Utilis & dandis ingenioſa notis;
Sæpe venire ad me dubitantem hortata Corinnam;
Sæpe laboranti fida reperta mihi;
Accipe, & ad dominam peraratas mane tabellas
Perfer; & obſtantes ſedula pelle moras.
Nec ſilicum venæ, nec durum in pectore ferrum,

Nec

COlligere incertos, & in ordine, &c.] Napæ ancillæ literas ad amicam deferendas tradit, quibus noctem petebat. Sed primum benevolentiam captat, laudans eam ab officio ſuo, quod optime exequebatur: ab ingenii felicitate, à ſedulitate, & fide: quia his maxime opus erat ad tabellas reddendas dominæ. *Incertos.*] Turbatos, indiſpoſitos. *Ponere.*] Dirigere.

2. *Nec ancillas inter habenda.*] Ita ut merearis haberi inter ingenuas mulieres.

3. *Miniſteriis.*] In dandis ſignis, in me admittendo, & janua clanculum aperienda.

5. *Sæpe venire ad me.*] Numeri duriores. Puto ſcribendum, *ſæpe venire mihi.* Vide quæ noto lib. II. Artis Amatoriæ. v. 11. *Heinſ. Hortata.*] Quæ hortata es.

6. *Laborantis.*] Ex amoris incendio.

7. *Peraratas.*] Conſcriptas. *Mane* refertur ad participium *peraratas*, non ad verbum *Perfer.*

8. *Obſtantes.*] Nocentes. *Sedula.*] Diligens, officioſa. *Pelle.*] A te remove.

9. *Nec, &c.*] Non tu barbara & adeo crudelis es, ut mihi laboranti ſuccurrere nolis: tibi enim eſt natura longe melior tua ſorte. unde ego crediderim, te quoque expertam fuiſſe amoris incendia. *Venæ.*] Lapides enim & ipſi ſuas habent venas. *Silicum venæ.*] Virg. 6.

—— Quærit pars ſemina flammæ
Abſtruſa in venis ſilicis. Georg.
Et ſilicis venis abſtruſum excuderet ignem.
Σπέρμα πυρός. Homer.

Durum in pectore ferrum, Ære gerens, ſolidique datos adamante lacertos. Stat. 3.

The-

Nec tibi ſimplicitas ordine major ineſt.
Credibile eſt, & te ſenſiſſe Cupidinis arcus.
  In me militiæ ſigna tuere tuæ.
Si quæret, quid agam; Spe noctis vivere, dices.
  Cætera fert blanda cera notata manu.
Dum loquor, hora fugit. vacuæ bene redde tabellas:
  Verum continuo fac tamen illa legat.
Aſpicias oculos mando frontemque legentis.
  E tacito vultu ſcire futura licet.
Nec mora: perlectis reſcribat multa jubeto,
  Odi cum late ſplendida cera vacat.
Comprimat ordinibus verſus, oculoſque moretur
  Margine in extremo littera raſa meos.
Quid digitos opus eſt graphio laſſare tenendo?

Hoc

Thebaid. Et noſter Metam. 9. v. 615.

Nec rigidos ſilices, ſolidumque in pectore ferrum
Aut adamanta gerit.

Sic & Græci,

Παγχάλκεον δέμας. ἀτειρέ© ἐξ ἀδάμαντ©.
Σαρκὶ σιδαρείη.

10. *Sed tibi ſimplicitas ordine major ineſt.*] Scribe cum melioribus. *Nec tibi.* Nam & in comœdiis ſubdolæ ac vafræ tam ancillæ quam ſervi inducebantur. vide notas lib. II. El. VII. verſ. 17. *adeſt* quoque Puteaneus & Arondelianus. *Heinſ. Ordine.*] Tua ſorte, ſcilicet ſervili. *Credibile eſt.*] Veriſimile videtur.

12. *Militiæ.*] Amatoriæ. *Nam militat omnis amans, & habet ſua caſtra Cupido.*

13. *Quæret.*] Ipſa amica mea.

14. *Cætera.*] Quæ ego eam ſcire volo. *Cera.*] Tabella cera illita. *Notata.*] Inſcripta.

15. *Dum loquor, hora fugit.*] *Hora fuit* Puteaneus. Forte *hora ruit.* ſic apud Virgilium, *Nox ruit Ænea.* & *ruit irrevocabile tempus* Juvenali. *Heinſ. Vacuæ.*] Ocioſæ, ac liberæ aliis negociis. *Bene.*] Opportune.

16. *Ipſa legat.*] *Illa* meliores. *Heinſ.*

18. *Ex tacito vultu.*] *Et* ſcripti. Lege *E tacito.* Idem.

19. *Nec mora perlectis.*] Quam primum tabellas perlegerit. *Reſcribat multa.*] Ex affectu amantis. *Reſcribat multa jubeto.*] Putem *videto.* Nam alterum in ancilla nimis imperioſum. *Heinſius.*

20. *Splendida.*] Splendebant enim hujuſcemodi tabellæ cera illitæ: mirifice enim dedolabantur, ac poliebantur. *Vacat.*] Vacua eſt, ac ſine litteris.

21. *Verſus.*] Non de carmine tantum, ſed etiam de ſoluta oratione verſus dicitur, à vertendo: quod cum ad extremum pagellæ ſcribens veneris, ſive ad marginem, ſtilus vertatur. *Moretur.*] Teneat. *Comprimat ordinibus verſus.*] Hoc eſt, ipſos verſus ſive lineas addenſet, ita inter ſe jungat, ut ſint anguſta ac modica inter binos verſus ſpacia, ſive interſtitia. *Micyll.*

22. *Margine.*] Extremitate tabellæ.

23. *Quid digitos opus eſt graphium laſſare tenendo.*] *Graphio* Puteaneus & Potiani excerpta. *graphio laſſere retento* Jureti codex. ut ſit Græciſmus. *Heinſ.*

24. *Hoc*

Hoc habeat ſcriptum tota tabella, Veni.
Non ego victrices lauro redimire tabellas,
Nec Veneris mediâ ponere in æde morer.
Subſcribam, Veneris fidas ſibi Naſo miniſtras
Dedicat. at nuper vile fuiſtis acer.

24. *Hoc habeat ſcriptum.*] *Fac habeat* puto reſcribendum. *Idem.*

25. *Non ego victrices lauro redimire tabellas, &c.*] Alludit ad morem Romanum. ſolebant enim literæ, quæ ab Imperatoribus parta victoria, Romam ſuper ea victoria mittebantur, lauro redimiri, atque ita conſulibus reddi: unde & *laureatæ* dicebantur. *Micyll.*

26. *Ponere in æde moror.*] *Morer* recte meliores. *Heinſ.* *In media æde.*] In medio templo: honoris gratia. *Veneris.*] Veneris genitricis, Romæ templum magnificentiſſimum erat, quod cum ipſo Veneris ſimulachro incendio crematum eſt, Claudii principatu, ut refert Plin. libr. 34. *Morer.*] Differam.

27. *Subſcribam.*] Titulum hunc ſubjiciam. *Veneri fidas ſibi.*] Ordo eſt: Naſo dedicat Veneri tabellas fidas ſibi. *Miniſtras.*] Poëta miniſtras ſuas appellat tabellas, quibus amores ſuos ad amicam miſerat. *Sibi.*] Scilicet Naſoni. *Fidas ſibi Naſo tabellas.*] *Miniſtras* iidem. probe. ſic Triſt. III. El. VII.

Littera ſermonis fida miniſtra mei.

Epiſtola Cydippes,

Lumina propoſiti facta miniſtra mei.

Heinſius.

28. *Dedicat.*] Conſecrat. *Nuper.*] Modo. *Acer.*] Acer arbor eſt, tiliæ fere ſimilis. Ex acere igitur erant hæ tabellæ. Conficiebantur etiam ex buxo: & hodie quoque buxeis pugillaribus vulgo utuntur. Fiebant quoque ex citro, ex ebore, ex membranis: qui citrei, eborei, & membranei dicebantur. *Demin.*

ELEGIA XII.

Tabellas, quas miſerat, execratur, quod amica noctem negaret.

FLete meos caſus: triſtes rediere tabellæ,
Infelix hodie littera poſſe negat.
Omina ſunt aliquid. modo cum diſcedere vellet,
Ad limen digitos reſtitit icta Nape.
Miſſa foras iterum limen tranſire memento
Cau-

1. *Flete meos caſus, triſtes rediere tabellæ.*] Remiſſæ ab amica Naſoni fuerant tabellæ, in quibus ſcriptum erat, ne ad eam accederet Naſo: minime enim hoc fieri poſſe, ut noctem illam habeat. Quod infœliciſſimum nuncium, fuiſſe omine præmonſtratum dicit. Tum in ipſos pugillares plenis velis invehitur, eiſque imprecatur.

2. *Negat.*] Supple, dominam poſſe hodie concedere mihi noctem.

4. *Reſtitit.*] Hæſit. Obſervabant enim antiqui in limine ingredientium & egredientium pedes: nam ſi in limine icti pedes fuiſſent, Janus & Veſta irati putabantur.

6. *So-*

Cautius; atque alte ſobria ferre pedem.
Ite hinc, difficiles funebria ligna tabellæ:
Tuque negaturis cera referta notis.
Quam puto de longæ collectam flore cicutæ
Melle ſub infami Corſica miſit apis.
At, tanquam minio, penitus medicata rubebas.
Ille color vere ſanguinolentus erat.
Projectæ triviis jaceatis inutile lignum:
Voſque rotæ frangat prætereuntis onus.
Illum etiam, qui vos ex arbore vertit in uſum,
Convincam puras non habuiſſe manus.
Præbuit illa arbor miſero ſuſpendia collo:
Carnifici duras præbuit illas cruces.
Illa dedit turpes raucis bubonibus umbras:

Vultu-

6. *Sobria.*] Non titubans, quod eſt ebrii.

8. *Referta.*] Plena. *Notis.*] Literis. *Negaturis.*] Scilicet noctem mihi.

9. *Quam.*] Scilicet ceram. *Collectam.*] Apes enim flores colligunt, unde mel & favum, & ceram, poſtea conficiant. *Cicutæ.*] Cicuta herba eſt (ut lib. 26, ſcribit Plinius) venenoſa, publica Athenienſium pœna inviſa propter Socratem, qui cicuta periit.

10. *Corſica miſit apis.*] Corſica, inſula eſt in Liguſtico mari. Hanc ſcribit Diodorus, abundare terebinthina, cera, & melle, Corſicum etiam mel amarum eſſe docet Plin. lib. 16.

11. *At tanquam.*] Nunc à colore tabellarum infœlicitatem exprobrat. *Minio.*] Rubro colore. *Penitus.*] Valde. *Medicata.*] Tincta, infecta, illita.

12. *Sanguinolentus erat.*] Hoc eſt, triſtis & feralis, qualia ſunt quæ ſanguine inficiuntur. *Micyll.*

13. *Projectæ in triviis.*] Tò *in* abeſt à melioribus. *Heinſius.*

16. *Puras manus.*] Puræ manus dicuntur, nullo ſcelere & ſanguine pollutæ. Senec. Med. a. 5. vſ. 901. *Vindicta levis eſt quam ferunt puræ manus.* ubi videndus Doctiſſ. Gronovius. Nos paucula de noſtro addemus. Eurip. Iphig. in Taur. vſ. 945.

Ἔςιν γὰρ ὁσία ψῆφος, ἣν Ἄρει ποτὲ
Ζεὺς εἵσατ' ἐκ τοῦ δὴ χερῶν μιάσματος.

Cui reſpondet Accius apud Nonium: —— *manus materno ſordet ſparſa ſanguine.* Qualem virum Halicarnaſſ. lib. 3. vocat, ἄνδρα μιαρὸν, καὶ ἠμαξμένον φόνοις. Et Theocr. Idyll. 26. vſ. 25. de Bacchis, quæ Pentheum diſcerpſerant: Ἐς Θήβας δ' ἀφίκοντο πεφυρμέναι αἵματι πᾶσαι. Qui omnes ſacris arcebantur. Vide Liv. dec. 5. lib. 5. ubi inter alia hæc habentur. *cum omnis præfatio ſacrorum eos, quibus non ſint puræ manus, ſacris arceat.*

18. *Duras præbuit illa cruces.*] Scribe *diras.* Heinſius.

19. *Illa dedit turpes.*] In hac, inquit, ſederunt obſcœnæ ac mali ominis aves. *Turpes umbras*, propter avium turpitudinem. *Bubonibus.*] Bubo avis eſt nocturna, funebris, & maxime abominata, publicis præcipue auſpiciis. *Raucis bubonibus umbras.*] *Raſis* Puteaneus. A-

 ronde-

Vulturis in ramis & ſtrigis ova tulit.
His ego commiſi noſtros inſanus amores,
Molliaque ad dominam verba ferenda dedi?
Aptius hæ capiant vadimonia garrula ceræ,
Quas aliquis duro cognitor ore legat.
Inter ephemeridas melius tabulaſque jacerent,
In quibus abſumtas fleret avarus opes.
Ergo ego vos rebus duplices pro nomine ſenſi?
Auſpicii numerus non erat ipſe boni.
Quid precer iratus? niſi vos carioſa ſenectus
Rodat, & immundo cera ſit alba ſitu.

rondelianus *raris.* Scribo *ravis. ravum* enim quod obtuſum: ſive de voce accipias ſive de colore. hinc *ravis* pro *raucitate.* unde *rabulam* vult dictam Verrius. de qua voce videatur Feſtus. *Color ravus* inter flavum & cæſium medius. etſi pro *fulvo* Nonius accipit. Horatius certe Epod. XVI. *ravos leones* dixit,

Credula nec ravos timeant armenta leones.

ita enim vetuſtiſſimi codices. quomodo *ravam lupam* idem lib. III. od. XXVII. appellat. *Heinſ.*

20. *Strigis.*] Striges aves ſunt nocturnæ, de quibus fabuloſum arbitratur Plinius, ubera eas infantium labris immulgere.

21. *His.*] Scilicet tabellis. Reprehendit ſe, quod infœliciſſimis pugillaribus de amoribus ſuis verba commiſerit.

22. *Mollia.*] Suavia, placida, blanda.

23. *Aptius.*] Convenientius. *Capiant.*] Caperent. *Vadimonia.*] Id eſt, ſponſiones ad certum diem ſiſtendi ſe judicio. *Vadari* enim, eſt ſpondere ſe certo die in judicio affuturum, aut per ſe, aut per advocatum. *Garrula.*] Inepte compoſita. *Ceræ.*] Ceratæ tabulæ.

24. *Quas.*] Tabellas ceratas. *Duro ore.*] Id eſt, impudenti & inverecundo. Tales enim ſolent eſſe cauſarum defenſores audaciſſimi quidam, & impudentiſſimi proclamatores ac rabulæ, vel *duro*, id eſt, ſevero; triſti. *Domin. Cognitor.*] Cognitorem ego judicem intelligo, non defenſorem. Inde & cognitiones cauſarum, judicationes, ſive judicia. Et *cognoſcere*, judicare. *Micyll.*

25. *Ephemerides.*] Quem Latini *diarium* appellant, à Græcis ἐφημερὶς dicitur: liber eſt, in quo per ſingulos dies res geſtæ ſcribuntur.

27. *Ergo.*] Nunc à nomine tabellarum, infœlicitatem earum oſtendit. *Duplices.*] Nam pugillares erant apud veteres pluribus diſtincti nominibus: alii quintuplices, alii duplices, quidam triplices nominabantur. *Senſi.*] Expertus ſum. *Domin. Duplices.*] Quia *duplices*, fallaces & doloſos dicimus. ac ſi dicat, re ipſa nunc videre ſe, duplices illos fuiſſe duplices, quod eſt fallaces, & qui aliud primo aſpectu præ ſe tulerint, quam poſtea præſtiterint. *Micyll.*

21. *Auſpicis numerus non erat ille boni.*] Impare enim numero cum ſuperi gaudeant, par datur inferis. unde hic par numerus. mali ominis cauſa fuiſſe dicitur à Poëta.

29. *Carioſa.*] Cariem afferens rebus. Vetuſta enim ligna teredinem ſentiunt.

30. *Immundo.*] Turpi, fœdo, ſpurco. *Cera.*] Qua illitæ eſtis. *Situ.*] Squalore.

ELEGIA XIII.

Ad auroram, ne properet.

JAm ſuper Oceanum venit à ſeniore marito
Flava pruinoſo quæ vehit axe diem.

Quo

1. J*Am ſuper Oceanum venit à ſeniore marito.*] Numeri in hoc verſu parum ſunt Naſoniani. metuo ne ſciolus interpolarit. quare ſcribendum cenſeo,

Iam ſuper Oceanum venit ſeniore relicto.

Sic in Faſtis lib. VI.

Iam Phryx à nuptâ quereris Tithone relinqui.

&,

Proxima proſpiciet Tithono nupta relicta
Parrhaſiæ ſacrum Pontificale deæ.

& lib. IV.

Cum Phrygis Aſſaraci Tithonia fratre relicto
Suſtulit immenſo ter jubar orbe ſuum.

Certe Puteaneus, & Arondelianus, *venit ſeniore marito. ſeniore licto* pro *relicto* exaratum à properante manu fuerat. cujuſmodi errores in vetuſtis codicibus paſſim obſervavi, nec uno exemplo in hiſce ipſis Notis jam palam feci. Apud Valerium Flaccum locus extat inſignis, quo caſtigando nunc defungar. Is eſt libro VII. ubi Medea agitur. ℣ſ. 357.

Cingitur inde ſinus, &, qua ſibi fida magis vis
Nulla, Promethea florem de ſanguine fibræ
Caucaſeum promit, nutritaque gramina tabo:
Quæ ſacer ille nives inter triſteſque pruinas
Durat alitque cruor.

ſic locum peſſime in vulgatis libris adfectum corrigo. verſu tertio in codicibus ante Carrionem editis legebatur, *Caucaſeum tonitru nutritaque gramina promit.* Carrionis liber,

Caucaſeum promit nutritaque gramina ponit.

Scriptum videlicet antiquitus fuerat *gramina napo* pro *tapo* ſive *tabo*; nam *p* pro *b* vetuſtiſſimis exemplaribus haud raro irrepſiſſe deprehendas. cum hærerent librarii, *ponit* repoſuerunt. *Tonitru* hic locum non habet, quod de fulmine poſtea ſit acturus. Verſu quinto legitur in editionibus, *Durat editque cruor* nullo ſenſu. præſertim cum *adeſo* ſequatur eodem verſu. nimirum *it* pro *alit* ſcripſerat librarius, omiſſis duabus prioribus literis ob cognationem τῶν *at* præcedentis verbi *durat.* ſic & apud Martialem lib. VII. Ep. XCIII. cum nunc legatur,

Non ab amore recens hircus, non ora leonis,

& in tribus quatuorve, quos inſpexi, libris veterrimis, *non à leonis* ſit exaratum, haud dubito reponendum eſſe *non ala leonis.* pro axilla. nam *ala* non hominum tantum, ſed brutorum quoque animalium. ſic alas elephanti aſſignat Plinius lib. XI. cap. XL. Cæterum quod diximus *b* & *p* frequenter confundi & miſceri in vetuſtis exemplaribus, id manifeſtum fit ex *pube* & *puppe*, *nube* & *rupe* confuſis. de quibus Notæ ad lib. VII. Met. ℣ſ. 51. & lib. XI. ℣ſ. 591. fuſius egerunt. *ſuppremа crepuſcula* in Faſtis veterrimi codices, cum *ſub prima* ſit legendum. & apud eundem Valerium lib. VII. vſ. 375.

Qualis adhuc teneros ubi primum pallida fœtus
Mater ab excelſo produxit in aëra nido.

cum *ſupremum* illic perperam ſcribatur. Hæc in tranſcurſu. *Heinſ.* *A ſeniore marito.*] A Tithono.

2. *Pruinoſo axe.*] Pruinoſo curru. Matutino enim tempore pruina, quæ eſt ros congelatus, cadit.

3. *Sic.*

Quo properas, Aurora? mane. ſic Memnonis umbris
  Annua ſolenni cæde parentet avis.
Nunc juvat in teneris dominæ jacuiſſe lacertis:
  Si quando, lateri nunc bene juncta meo eſt.
Nunc etiam ſomni pingues, nunc frigidus humor:
  Et liquidum tenui gutture cantat avis.
Quo properas, ingrata viris, ingrata puellis?
  Roſcida purpureâ ſupprime lora manu.
Ante tuos ortus melius ſua ſidera ſervat
  Navita; nec mediâ neſcius errat aquâ.
Te ſurgit, quamvis laſſus, veniente viator;
  Miles & armiferas aptat ad arma manus.
Prima bidente vides oneratos arva colentes:

Prima

3. *Sic Memnonis umbras.*] *Umbra* Farneſianus. alii nonnulli, *umbram*. Legendum *umbræ* vel *umbris*. niſi ſequenti verſu pro *parentet*, cum Neapolitano & quatuor aliis reponas *frequentet*. Non enim memini ſcriptores Latinos id verbum cum alio quam tertio caſu conjunxiſſe. pro *ſolenni cæde* Sarravianus, qui eſt inter optimos, *ſolenni more*. & ſic pro diverſa lectione unus Vaticanus. Puto *ſolenni Marte*. quomodo & l. XIII. Met. in hac eadem fabula reponendum. —— *parentali pariturae Marte rebellant*. ut ſuo loco pluribus dicemus. *Heinſius*. *Sic Memnonis umbris.*] Memnonem Tithoni & Auroræ filium, qui Trojanis in auxilium venit, bello Trojano Achilles interfecit. Cumque mater Jovem rogaſſet, ut aliquo honore filium interemptum donaret, ille rogi favillas, ejuſque ſocios in aves vertit: quæ à Memnone Memnonides cognominatæ, quotannis ad Memnonis ſepulchrum inter ſe bella aſpera gerentes, ſuo regi parentare dicuntur. Fabulam narrat Ovid. lib. 13. Metam. *Sic.*] Particula eſt, qua precantes utuntur. *Domin. Sic Memnonis umbras.*] Mihi videtur *Umbris* legendum eſſe, ut ſit ordo: Sic annua avis parentet umbris Memnonis ſolenni cæde, &c. Nam & Cicero hoc verbum dativo junxit. *Micyl.*

4. *Parentet.*] *Parentare* autem proprie eſt, parentibus juſta celebrare. Hinc *parentalia* dicta ſunt convivia, quæ in parentum aut propinquorum mortibus fiebant.

5. *Nunc.*] Matutino tempore.

8. *Liquidum.*] Pro, liquide & clare. *Tenui.*] Parvo, exiguo. *Tenui gutture cantat avis.*] *Tereti* Regius. *Heinſius.*

10. *Lora roſcida.*] Id eſt, frena rore perfuſa. *Purpurea manu.*] Auroræ enim color purpureus eſt: unde ei roſas antiquitas dicavit. *Supprime.*] Attrahe, ut currum trahentes equi inhibeantur.

11. *Ante tuos.*] Hos quatuor verſus margini adſcriptos habet manu recentiori Puteaneus. *Heinſius. Sidera ſervat.*] Sic & Græci. Argon. Apollon. lib. 3. vſ. 1028. *Δὴ τότε μέσσην νύκτα Διαμμοιρηδὰ φυλάξας,* Et Halicarn. I. *νύκτα ἀσέληνον φυλάξαντες.* Vide & Epiſt. Leandr. vſ. 167.

12. *Nec media neſcit an erret.*] Bene idem Puteaneus *neſcius errat*. Ne enim neſcius erret, ſideribus refert acceptum, quæ navem regunt. *Heinſius.*

14. *Miles & armiferas.*] *Et miles ſævas* Puteaneus. nil muto. *Idem.*

15. *Prima ſubire jubes oneratos arva colo-*

Prima vocas tardos ſub juga panda boves.
Tu pueros ſomno fraudas, tradiſque magiſtris;
Ut ſubeant teneræ verbera ſæva manus.
[Atque eadem ſponſum conſulti ante atria mittis;
Unius ut verbi grandia damna ferat.]
Nec tu conſulto, nec tu jucunda diſerto:
Cogitur ad lites ſurgere uterque novas.
Tu, cum fœminei poſſint ceſſare labores,
Lanificam revocas ad ſua penſa manum.
Omnia perpeterer. ſed ſurgere mane puellas
Quis, niſi cui non eſt ulla puella, ferat?
Optavi quoties, ne nox tibi cedere vellet;

Neu

colonos.] Scripti cum primis editionibus fere omnes,

Prima bidente vides oneratos arva colentes.

& recte. nec male Junianus,

Prima bidente vides oneratos colla colonos.

bidens enim inſtrumentum ruſticum. Noſter Faſt. IV.

Ille ſuam peragebat humum, ſive uſus aratri,
Sive cava falcis, ſive bidentis erat.

& alibi,

Sarcula nunc curvuſque bidens & vomer aduncus
Ruris opes niteant.

meminit & Tibullus. *Heinſius. Oneratos bidente.*] Id eſt, ſarculo. Eſt enim *bidens*, ruſticum inſtrumentum, duos dentes habens. *Arva colentes.*] Id eſt, agricolas.

16. *Tardos.*] Tarde incedentes. *Panda.*] Subcurva.

19. *Atque eadem ſponſi conſultum ante atria mittis.*] Alii *ſponſos.* atque ita à manu ſecunda Puteaneus. in quo legebatur,

Atque eadem ſponſum cultos ante atria mittis.

& ſequenti verſu idem *ferant* pro *ferat.* quomodo & alii ex melioribus. Latet certe mendum. niſi mavis totum diſtichon à mala manu eſſe. Nam quid opus *conſulti* hic meminiſſe, cujus ſequenti verſu mentionem ſit facturus. *Heinſius. Eadem.*] Tu ô Aurora. *Sponſum.*] Maritum, qui cum recenter uxorem duxerit, cum illa diutius ſe oblectare deberet. *Conſulti.*] Juriſperiti. *Ante atria.*] Eum expectans, dum è cubiculo prodeat.

20. *Unius ut verbi, &c.*] Senſus eſt, *ut* conſultus in lege, aut in alio ſcripto, unum verbum pro utilitate conſultoris interpretetur: quod niſi fieret maxima damna eum ſequerentur. *Ferat.*] Pro *auferat*, ſcilicet conſultus. id verbum interpretans ad utilitatem conſultoris, quod alioqui ei nocere videbatur.

21. *Nec tu jucunda diſerto es.*] Tolle *es* ex auctoritate codicum præſtantiorum. *Heinſius. Non tu jucunda.*] Id eſt, moleſta. *Conſulto.*] Juriſpetito. *Diſerto.*] Cauſidico, eloquenti.

22. *Uterque.*] Conſultus & diſertus: hic ad agendas cauſas, ille ad conſulendum conſultori.

23. *Tu ne fœminei poſſint ceſſare lacerti.*] Puteaneus & tres alii,

Tunc cum fœminei poſſint ceſſare labores.

alii plures, *Tu cum. labores* etiam eſt in Arondeliano. *Heinſius. Ceſſare.*] Quieſcere.

24. *Penſa.*] Lanas nondum filatas, ſed adhuc colo impoſitas: quod à colo pendeant.

28. *Nec*

Neu fugerent vultus ſidera mota tuos!
Optavi quoties, aut ventus frangeret axem,
Aut caderet ſpiſsâ nube retentus equus!
Invida, quo properas? quod erat tibi filius ater,
Materni fuerat pectoris ille color.
[Quid ſi non Cephali quondam flagraſſet amore?
An putat ignotam nequitiam eſſe ſuam?]
Tithono vellem de te narrare liceret:
Fabula non cœlo turpior ulla foret.
Illum dum refugis, longo quia grandior ævo,

Surgis

28. *Nec fugerent.*] *Ne fugerent* meliores. quinque *Neu.* Tibull. *Hinc & fœmineus labor eſt, hinc penſa coluſque.* Heinſius.

30. *Spiſſa.*] Denſa. *Equus.*] Qui tuum currum trahit.

31. *Invida.*] Quæ requiem mortalibus invides. *Quod erat.*] A filii colore argumentum ducit, quo eam improbam & invidam eſſe probet. Niger enim color & lividus proprius eſt invidorum: *Filius.*] Memnon. *Ater.*] Niger. Æthiops enim erat.

33. *Quod ſi non Cephali.*] Numeri huic diſticho duriores ſunt, quam quos pro ſuis Ovidius admittat. & ſane in optimo Puteaneo margini adſcriptum erat. idque manu recentiori qui præterea agnoſcit, *Quid ſi Cephalio.* Certe de Cephalo cum mox ſit acturus, otioſa eſt hoc loco ejus mentio. Mycillo etiam ac Grutero ſuſpectum habebatur hoc diſtichon. *Heinſ. Cephali.*] Cephalum quidam Æoli, alii Deionei filium fuiſſe dicunt. vide Higyn. c. 189.

34. *Nequitiam.*] Laſciviam.

35. *Tithono.*] Marito tuo. *De te narrare liceret.*] *Liberet* puto. in Faſtis,

Nec libet, & longum eſt epulas narrare deorum.

ubi pari modo peccabatur. *Heinſius.*

36. *Fœmina non cœlo turpior ulla foret.*] *Fabula* Puteaneus alter cum excerptis Voſſianis. recte. Noſter ſupra l. x. El. IX.

Mars quoque deprenſus fabrilia vincula ſenſit.
Notior in cœlo fabula nulla fuit.

Artis Amatoriæ libro I.

Fabula narratur toto notiſſima cœlo
Mulciberis capti Marſque Venuſque dolis.

& lib. IV. Met. de eadem re,

—— diuque
Hæc fuit in toto notiſſima fabula cœlo.

Seneca Thyeſte de Myrtilo,

—— notior
Nulla eſt Ioniis fabula navibus.

Idem Hippol.

Phædræ quem Bromio prætulerit ſoror
Omnes per populos fabula diſtulit.

Noſter in Triſt.

Nomine ſub noſtro fabula nulla fuit.

Am. III. El. I.

Fabula (nec ſentis) tota jactaris in urbe.

Art. II.

Ut quamque attigeris, fabula turpis erit.

Statius Achilleide,

Aſt ego vel primæ puerilis fabula culpæ,
Narrabor famulis.

Neque aliter paſſim optimi auctores. *Heinſius.*

37. *Longo quia marcet ab ævo.*] *Longo quia grandior ævo.* Puteaneus & complures alii. Triſt. IV.

Sæpe ſuas volucres legit mihi grandior ævo.

de Macro. certe mox denuo ſequitur, *ſi vir tibi marcet ab annis.* hinc *grandævus.* Idem. *Longo.*] Quia grandior ævo.

Sic

Surgis ad inviſas â ſene mane rotas.
At ſi, quem malles, Cephalum complexa teneres;
Clamares, Lente currite noctis equi.
Cur ego plectar amans, ſi vir tibi marcet ab annis?
Num me nupſiſti conciliante ſeni?
Aſpice, quot ſomnos juveni donarit amato
Luna: neque illius forma ſecunda tuæ.
Ipſe Deûm genitor, ne te tam ſæpe videret,
Commiſit noctes in ſua vota duas.
Jurgia finieram. ſcires audiſſe; rubebat.
Nec tamen aſſueto tardius orta dies..

Sic Flaccus. *Longa Tithonum minuit ſenectus.*

38. *Inviſas.*] Scilicet mortalibus. ut ſupra: *Quo properas ingrata viris, ingrata puellis.*

39. *At ſi quem Cephalum manibus.*] *Quem magis Cephalum* Puteaneus. *quod malles Cephalum*]Jureti excerpta. Scribe, *quem malles Cephalum.* Heinſius.

40. *Lente.*] Tarde: ut diutius amato juvene frueretur. *Noctis equi.*]Nox enim & ipſa ſuo curru vehi dicitur.

41. *Cur ego plector amanſ.*] *Plectar* meliores. *Heinſ. Vir.*] Maritus Tithonus.

42. *Non me nupſiſti.*] *Num* Puteaneus & alii quidam ex præſtantioribus. *Heinſius.*

43. *Aſpice quos ſomnos.*] Lege *quot* ex ſcriptis. & mox cum iiſdem. *neque illius forma ſecunda tuæ.* non *tua* eſt. Propert. lib. I. El. II. ut ſcribendum:

Aſpice quot ſubmittat humus formoſa colores. Idem.

Aſpice quot.] Ut magis Auroram deprimat, extollit Lunam, quæ dilecto juveni perpetuos ſomnos donaverit. *Juveni.*] Endymionem intelligit, quem dormientem in Latmio monte Cariæ, Luna exoſculabatur, juſſitque perpetuo dormire.

44. *Nec illius forma ſecunda tua eſt.*] Ordo & ſenſus eſt: Nec tua forma, o Aurora, eſt ſecunda, ſupple, formæ illius, id eſt, non pulchriorem formam quam tu, habet Luna: quæ cauſa eſſe deberet, ut amantibus te mitiorem ac faciliorem præberes. *Domin. Forma ſecunda tua eſt.*] Legere malim, *Nec illius forma ſecunda tua eſt*, Ut Poëta videatur Auroræ objicere exemplum Lunæ, quæ cum æque pulchra ſit atque illa, tamen patiatur juvenes & amantes dormire. *Micyll.*

45. *Deûm genitor.*] Jovem dicit, qui, quoniam ſingulorum cum ſumma benevolentia curam ſuſcepit, pater eſt appellatus. Tangit autem hic Naſo fabulam, quam plene deſcribit Plautus in Amphitryone.

46. *Commiſit noctes.*] Vide Epiſt. Deianir. v. 9. Hinc Soſia Plauti in Amphitr. I. I. v. 132. *Hac nox ſcita eſt exercendo ſcorto conducto male. In ſua vota.*] Quæ erant, ut diutius cum Alcmena cubaret.

47. *Iurgia.*] Convicia in Auroram. *Scires.*] Pro, aliquis ſcire poſſet, ipſam audiſſe jurgia.

E L E-

ELEGIA · XIV.

Puellam conſolatur, cui præ nimia cura comæ deciderant.

DIcebam, Medicare tuos deſiſte capillos.
  Tingere quam poſſis, jam tibi nulla coma eſt
At, ſi paſſa fores, quid erat ſpatioſius illis?
  Contigerant imum, qua patet uſque, latus.
Quid, quod erant tenues, & quos ornare timeres;
  Vela colorati qualia Seres habent?
Vel pede quod gracili deducit aranea filum,

Cum

1. D*Icebam, Deſiſte tuos medicare capillos.*] Naſonis amica, ut eſt puellarum ambitio & temeritas, ut pulchriores redderet ſibi capillos, multis ac venenatis eos medicamentis tinxit: unde paulatim defluentibus illis, penitus calva extitit: qua propter inconſolabiliter mœrebat. *Deſiſte.*] Deſine. *Medicare.*] Medicamentis inficere.

2. *Tingere quam poſſis.*] Puto rectius *fingere.* ne bis idem dicat; jam enim *medicare capillos* præceſſit. Med. Faciei,

Rure ſedent, finguntque comas.

Art. Am. I.

Quid toties poſitas fingis inepta comas?

Statius Theb. V.

Aſpiciens floremque genæ & quas finxerat auro
Ipſa comas.

Virgil. lib. IV.

—— mollique fluentem
Fronde premit crinem fingens atque implicat auro.

Met. IV.

Et finxit vultum & meruit formoſa videri.

Remed. Am.

Proderit & ſubito, cum ſe non finxerit ulli,
Ad dominam celeres mane tuliſſe gradus

quod ad faciem referendum. Neque aliter Phædrus l. II. Fab. XXX. de viro opera duûm mulierum depilato, dum capillos ab iis ornari putat.

Cum ſe putaret fingi cura mulierum,
Calvus repente factus eſt.

ſic ſcribo. vulgo *pingi.* Heinſius. *Nulla coma eſt.*] Omnis enim defluxerat.

3. *Si paſſa fores.*] Si eos non amplius tentaſſes. *Spacioſius.*] Pulchrius. *Quid erat ſpecioſius illis?*] *Spacioſius* Puteaneus cum duobus aliis, & Jureti excerpta. recte. *Heinſius.*

4. *Contigerant.*] A longitudine capillos laudat. *Imum qua patet uſque latus.*] Demiſſi erant uſque ad talos.

5. *Quid, quod.*] Nunc à tenuitate eos probat. Craſſiores enim capilli damnantur. *Tenues.*] Subtiles. *Et quos ornare timeres.*] Ne præ nimia tenuitate rumperentur.

6. *Colorati.*] Nigri. *Coloratos* optime dixit *Seras*, qui Indis ſunt finitimi: ambo enim nimia ſolis vicinitate nigreſcunt. Seres (ut in 6. ſcribit Plin.) regionem inhabitant, quæ ſpectat æſtivum orientem: & primi ſunt hominum, qui noſcantur lanificio ſylvarum nobiles, perfuſam aqua depectentes frondium caniciem. *Domin. Vela colorat qualia.*] Videtur hæc ſimilitudo ita accipienda eſſe, ut ſi dicas, capillitium illud totum ita fuiſſe tenue, ut ſunt vela Serum. Aut rurſum, pilos capilli illius ita tenues fuiſſe, ut ſimul juncti ſpeciem talem præbuerint, qualem vela Serica ſolent. *Micyl.*

7. *Pede gracili.*] Id eſt, exili & parvo. *Aranea.*] Vide Ælian. de Hiſt. Animal. lib. I. cap. 12.

8. *Leve.*]

Cum leve deſertâ ſub trabe nectit opus?
Nec tamen ater erat, nec erat tamen aureus illis,
Sed, quamvis neuter, miſtus uterque color.
Qualem clivoſæ madidis in vallibus Idæ
Ardua derepto cortice cedrus habet.
Adde, quod & dociles, & centum flexibus apti,
Et tibi nullius cauſa doloris erant.
Non acus abrupit, non vallus pectinis, illos:
Ornatrix tuto corpore ſemper erat.

Ante

8. *Leve.*] Sine pondere. *Deſerta.*] Derelicta, deſtituta: his enim locis non frequentatis, ſuas telas ſubnectunt araneæ. *Deſerta.*] Similiter Catull. Eleg. 4.

Nec tenuem texens ſublimis aranea telam
Deſerto in Manli nomine opus faciat.

Et Theocrit. Idyll. 16. ✠ſ. 96.

ἀράχνσα δ᾽ εἰς ὅπλ᾽ ἀράχνας
Λεπτὰ διαςήσαιντο.

Hinc Proverb. κακ᾽ ἀράχνια. pro loco ſento, inculto, & deſerto. *Putris & in vacuo texetur aranea lecto.* lib. 3. eleg. 5.

9. *Nec tamen.*] Nunc à colore laudantur à Poëta amicæ capilli. *Ater.*] Niger. *Aureus.*] Qui auri colorem imitaretur. *Nec erat color aureus illis.*] Puteaneus & quidam alii, *neque erat tamen aureus ille.* nonnulli, *nec erat tamen aureus illis.* utrumque bene. *Heinſius.*

10. *Mixtus uterque.*] Ex atro & aureo colore.

11. *Qualem.*] Scilicet colorem. Quem deſcripſerat capillorum colorem, ſimilitudine arboris ante oculos ponit. Talem fuiſſe dicit, qualem habet cedrus, ubi illi corticem detraxeris. *Clivoſa.*] Arduæ. Eſt autem *clivus*, deſcenſus montis. *Madidis.*] Aquoſis, propter flumina & montes, quibus Ida abundat. *Ida.*] Ida, ſylva & mons fuit Trojanorum in Phrygia: Eſt & in Creta mons ejuſdem nominis.

12. *Ardua.*] Procera, alta. *Derepto.*] Detracto. *Cedrus.*] Cedrus arbor eſt, quæ cariem, vetuſtatemque nunquam ſentit. Cedrina quoque deorum ſimulachra fiebant, ut durarent. *Derepto cortice.*] *Derepto* Puteaneus. ſic & paulo poſt codex idem *derepta acu.* dixi ſupra ad El. v. ✠ſ. 1. optimus Palatinus *directa cortice.* Lego *derepta.* nam noſtro ea vox ut plurimum fœminini eſt generis, de qua ad Metamorph. IV. 375. *derepta pelle* de Marſya in Ibide, ex ſcripto codice.

13. *Dociles.*] Id eſt, faciles ornari & fingi. Hoc apertius exponens, ſubdit: *Et centum flexibus*, Orbibus, cincinnis.

14. *Et tibi nullius cauſa doloris erant.*] Dum calamiſtro, pectine, & diſcriminali eos ornares, te minime propter docilitatem lædebant.

15. *Non vallum pectinis illos.*] *Vallus* legit ex codice Arondeliano, qui Pirckeimeri olim fuit, in Obſervationibus Gronovius, ut & Met. VIII. *Stantque velut vallus ſetæ:* qui conſulendus. Obſerv. lib. III. cap. XVIII. *Heinſ.* *Vallus pectinis.*] Suaviter dixit: vallus enim dicitur in caſtris aut urbibus, ipſa munitio. ut enim dentes pectinis ordine ſe ſequuntur, ita & in vallo pali. *Vallus pectinis.*] Vide Epiſt. Phædr. v. 159.

Vallatus radiis.

Metam. 8. verſ. 286.

Stantque velut vallus, velut alta haſtilia ſetæ.

16. *Ornatrix.*] A capillis. *Ornatrix.*] Sic Juvenal. Satyr. 6.

Diſponit crinem laceratis ipſa capillis
Nuda humeros pſecas infelix, nudiſque mamillis.

Dicebantur autem ejuſmodi ornatrices ψίκαδες ab Etymologia nominis τοῦ ψεκάζειν. Vide Scholiaſt. Juvenal. ad

Ante meos ſæpe eſt oculos ornata; nec unquam
Brachia dereptâ ſaucia fecit acu.
Sæpe etiam, nondum digeſtis mane capillis,
Purpureo jacuit ſemiſupina toro.
Tum quoque erat neglecta decens: ut Threcia Bacche,
Cum temere in viridi gramine laſſa jacet.
Cum graciles eſſent tamen, & lanuginis inſtar;
Heu mala vexatæ quanta tulere comæ!

Quam

v. 489. Satyr. 6. *Tuto corpore.*] Hoc ſequentia declarant.

17. *Eſt ornata.*] Scilicet amica mea.

18. *Brachia direpta ſaucia fecit acu.*] Jam ſupra monuimus *derepta* legi in optimo Puteaneo, ſed quia paulo ante *derepto cortice* habuimus, minus hoc loco id verbi nunc placet. Nonnulli *directa acu.* Puto *correpta acu.* Sed & *brachia fixit* pro *fecit* ſcribendum vel invitis membranis.

Brachia correpta ſaucia fixit acu.

Ecce locum prorſus ſimilem libro III. Artis Amatoriæ:

Tuta ſit ornatrix. odi, quæ ſauciat ora
Unguibus, & rapta brachia figit acu.

Ita & *acu figi* crines dicebantur. ut apud Martialem lib. II. Epigr. LXVI.

Unus de toto peccaverat orbe comarum
Annulus. incerta non bene fixus acu.

Quo loco malim reponit *torto orbe.* quomodo apud noſtrum paulo poſt ſequetur,

——*torto flexilis orbe ſinus.*

Ipſe Martialis in Apophoretis Epig. XI.

Tenuia ne madidos violent bombycina crines,
Figat acus tortas ſuſtineatque comas.

Magæ quoque ſimulacra cerea acu figebant. Hinc *figere* & *defigere* verba magica. de quibus ad Epiſt. VI. v. 91. ubi de Medea,

——*ſimulacraque cerea figit,*
Et miſerum tenues in jecur urget acus.

Amo. III. El. VII.

Sagave pœnicea defixit nomina cera.
Et medium tenues in jecur egit acus.

Heinſ. *Acu derepta.*] Id eſt, celeriter de manibus rapta, ut irati faciunt. *Brachia.*] Scilicet ancillæ ornatricis. Hanc mulierum ſævitiam acerbe taxat Juvenalis Satyra ſexta.

19. *Nondum digeſtis.*] Nondum ornatis.

20. *Purpureo jacuit ſemiſopita.*] *Semiſupina* ex Puteano aliiſque melioribus ſcribendum monui ad Epiſtolam decimam. v. 15. *Heinſ.* *Purpureo.*] Oſtro & purpura inſtrato. *Semiſupina.*] Id eſt, in latus cubans.

21. *Neglecta.*] Inornata. *Ut Threcia Bacche.*] Talis, inquit, erat amica mea neglecto crine, qualis mulier, quæ perfectis per furorem Orgiis, Bacchi ſacris, in quibus paſſis ac turbatis capillis inſanientes, diſcurrunt bacchantes cum defeſſa in gramineo campo ſe projecerit, quieſcit. *Threcia.*] Threicia. In Thracia enim (ut ſcribit Pomponius Mela) ſacra Liberi patris, Orpheo primum initiante, celebrantur, apud Hebrum, ſub Rhodope monte nivoſo. *Ut Thracia Bacche.*] *Threcia* Puteaneus recte. vide Notas ad Epiſt. XIX. v. 26. proxime verum duo Vaticani, in quibus *tetrica* & *territa.* Heinſius.

23. *Cum graciles eſſent tamen.*] Non ſatisfaciunt numeri. Sarravianus & Vaticanus unus, *tanquam lanuginis.* Mentelianus *tantum*, cum uno Mediceo. unus meus *cum & lanugines.* Excerpta Jureti, *tamen & ſunt luminis inſtar.* Puto ſcribendum,

Tam graciles læveſque tamen lanuginis inſtar. Heinſius.

Lanuginis.] Ad lanæ ſimilitudinem: qualem in adoleſcentium genis, & pomis cy-

Quam ſe præbuerant ferro patienter & igni ;
  Ut fieret torto flexilis orbe ſinus!
Clamabam, Scelus eſt, iſtos ſcelus urere crines.
  Sponte decent: capiti, ferrea, parce tuo.
Vim procul hinc remove. non eſt qui debeat uri ;
  Erudit admotas ipſe capillus acus.
Formoſæ periere comæ: quas vellet Apollo,
  Quas vellet capiti Bacchus ineſſe ſuo.
Illis contulerim, quas quondam nuda Dione
  Pingitur humenti ſuſtinuiſſe manu.
Quid male diſpoſitos quereris periiſſe capillos?
  Quid ſpeculum mœſtâ ponis, inepta, manu?

Non

cydoneis præſertim videmus. *Inſtar.*] Ad ſimilitudinem.

25. *Quam ſe præbuerant.*] Malim *præbuerunt.* nam *præbuerint* duo libri. Vide Notas Epiſt. VII. *Heinſ. Ferro & igni.*] Pro ferro ignito: id eſt, calamiſtro, quo capi'li criſpabantur.

26. *Ut fieret torto flexilis orbe ſinus.*] Cincinnum dicit, quæ eſt annulatus capillus. *Nexilis orbe ſinus.*] *Flexilis* multi ex ſcriptis. quod rectius videtur. Val. Flaccus lib. V.

Cui chlamys & multâ ſpirat coma flexilis aurâ.

Martial. lib. X. Ep. LXV.

Tu flexa nitidus coma vagaris.

idem alibi,

Flectere te nolim, ſed nec turbare capillos.

ſic & *flexæ ambages.* de quibus dictum Met. VIII. v. 160. in Arondeliano *plexilis.* Henſius.

27. *Iſtos.*] Tam pulchros.

28. *Sponte.*] Sine calamiſtri adminiculo. *Decent.*] Decori ſunt. *Ferrea.*] Dura. crudelis.

29. *Qui debeat uri.*] Omnes enim decori ſunt.

30. *Erudit.*] Docet : quia jam eam continet formam, quam illi acus ipſæ præbere volunt. *Periere.*] Defluxerunt.

32. *Quas vellet capiti.*] *Quas portet* optimus Palatinus. Lego *quas optet.* Heinſius.

33. *Illis.*] Quondam tuis crinibus *Contulerim.*] Comparaverim. *Quas quondam nuda Dione Pingitur, &c.*] Ad Veneris è mari exeuntis tabulam ab Apelle pictam alludit; quam (ut Plin. lib. 35. ſcribit) divus Auguſtus dedicavit in delubro patris Cæſaris, quæ Anadyomene dicta eſt. Hujus inferiorem partem corruptam qui reficeret, non eſt inventus. *Dione.*] Venus. Dione tamen nympha fuit, Oceani & Tethyos filia, quæ ex Jove Venerem concepit: ſed frequentius pro ipſa Venere ponitur.

35. *Quid male compoſitos.*] Non damno hanc lectionem. libri tamen meliores cum Puteaneo *diſpoſitos capillos.* Pont. lib. III. El. III.

Non bene diſpoſitas comtus, ut ante, comas.

Martial. lib. XII.

Dicet Achilleas diſpoſuiſſe comas.

Tibul.

Tune putas illam pro te diſponere crines?

Seneca in fragmentis,

Sunt quæ Junoni ac Minervæ capillos diſponant. Heinſius.

Male compoſitos.] Non bene ornatos.

36. *Inepta.*] Hic eſt blandum convicium.

 37. *Con-*

Non bene conſuetis à te ſpectaris ocellis.
  Ut placeas, debes immemor eſſe tui.
Non te cantatæ læſerunt pellicis herbæ;
  Non anus Hæmoniâ perfida lavit aquâ.
Nec tibi vis morbi nocuit; (procul omen abeſto)
  Nec minuit denſas invida lingua comas.
Facta manu culpâque tuâ diſpendia ſentis.
  Ipſa dabas capiti miſta venena tuo.
Nunc tibi captivos mittet Germania crines:
  Culta triumphatæ munere gentis eris.

O quam

37. *Conſuetis.*] Qui conſueverint te integris capillis pulchriorem aſpicere.

38. *Ut placeas.*] Scilicet tibi in ſpeculo. *Debes.*] Debes oblviſci priſtinam tuam formam, cum vigerent tui crines.

39. *Cantatæ herbæ.*] Incantatæ. Hinc carmina *incantationes* dicuntur. *Pellicis.*] Pellices enim pedibus & manibus obnixe operam dant, ut uxores virorum quos ad ſe pelliciunt, deformiores reddantur, quo facilius alienos maritos ſibi devinciant.

40. *Non anus Hæmonia perfida lavit aqua.*] Tacent hîc interpretes, quos certus ſum nihil horum intellexiſſe. Mihi quidem iſta magicæ artis ſpecies prorſus iguota eſt. quanquam ſuccurrunt illa ex libro II. Faſtorum,

Actoridem Peleus, ipſum quoque Pelea Phoci
Cæde per Hæmonias ſolvit Acaſtus aquas.

Sed illic de luſtratione Pelei, re apud Theſſalos geſtâ, agitur. Libri nonnulli veteres ab aliis inſpecti, tum ex noſtris Neapolitanus, Palatinus optimæ notæ, & meus chartaceus, *læſit aqua.* Opinor ſcribendum,

Non anus Hæmonia perfida læſit acu.

ut ad defixiones magicas referatur. de quibus nonnihil paulo ante diximus, & Epiſtola VI. v. 91. *Heinſ.* *Anus.*] Vetula, venefica, ſaga. *Aqua Æmonia.*] Id eſt, Theſſala, venefica. Theſſalia enim veneficiis olim inſignis fuit. *Perfida.*] Fallax, quæ quidem frangit, dum promittit crines pulchriores fore, qui penitus defluunt & depereunt.

41. *Non tibi.*] *Nec* ſcripti. ut & ſequenti verſu. *Heinſius.* *Vis.*] Violentia. *Morbi.*] Nam capillorum defluvii ſæpe cauſa eſt valetudo & morbus. *Procul omen abeſto.*] Sic alibi, *Nullum ſit in omine pondus.*

42. *Denſas invida lingua comas.*] Tam denſæ, inquit, erant tuæ comæ, ut minime per invidiam aliquis faſcinando illis nocere potuiſſet.

43. *Facta manu, culpaque tua.*] Hinc vehementius dolebat ipſa. *Diſpendia.*] Damna.

45. *Nunc tibi captivos.*] Hoc in Auguſti gratiam dicit. *Captivos.*] Ex captivarum capite reciſos.

46. *Culta triumphata.*] Male Puteaneus aliique complures. *Tuta.* hæ duæ voces frequenter in libris antiquis confunduntur. ſic apud Martialem ſcribendum lib. IX. Epig. XVIII. de ſpeculo Earini,

Addidit & nitidum ſacratis crinibus orbem,
Quo felix facies judice culta fuit.

cum in optimo Thuaneo codice *tuta* legatur. vulgati *tota.* frigide. idem Martialis alibi,

Captivis poteris cultior eſſe comis. Heinſ. *Culta.*] Ornata. *Triumphata.*] A Druſo *Gentis.*] Germanicæ.

47. *Co-*

O quam ſæpe, comas aliquo mirante, rubebis;
Et dices, Emtâ nunc ego merce probor!
Neſcio quam pro me laudat nunc iſte Sycambram;
Fama tamen memini cum fuit iſta mei.
Me miſerum! lacrymas male continet; oraque dextra
Protegit, ingenuas picta rubore genas.
Suſtinet antiquos gremio ſpectare capillos,
(Hei mihi!) non illo munera digna loco.
Collige cum vultu mentem. reparabile damnum eſt.
Poſtmodo nativâ conſpiciere comâ.

47. *Comas.*] Non tuas, ſed Germanicas. *Rubebis.*] Præ pudore.

48. *Empta nunc ego merce.*] Martialis: *Dentibus atque comis, nec te pudet, uteris emptis.* Hos capillos Propertius *externos* vocat.

49. *Sicambram.*] Sarravianus *Sycambram.* Puteaneus, *Sygambram*, quæ vera ſcriptura. Sic & in Claudiani veterrimo codice ſcribebatur. Ptolemæo Σύγαμβροι, Σίγαμβροι Staboni ſunt. ſic & conſolatione ad Liviam legendum,

Ille genus Suevos acre indomitoſque Sygambros
Contudit.
Nec tibi deletos poterit narrare Sygambros, Heinſius.

Sicambram.] Germanam. Sicambri enim ſunt populi Germaniæ quos auſpiciis Auguſti Druſus ſubjugavit, & Auguſtus traduxit in Galliam, atque in proximis Rheni agris collocavit. Hi autem capillorum pulchritudine præ cæteris cenſentur.

50. *Memini cum fuit.*] Quando ego non alienis & emptis, ſed nativis capillis laudabar ab omnibus. *Iſta mea.*] *Mei* rectius tres ſcripti. Neapolitanus. *Forma* ut & Regius. Forte,

Forma tamen memini cum fuit iſta meis.

Nimirum comis. quod præceſſerat. *Heinſius.*

53. *Antiquos.*] Qui defluxerant. *Spectatque capillos.*] *Spectare* ſex ſcripti, cum excerptis Jureti, quæ tu, Philiberte Mari, vir humaniſſime & ad omnem facte comitatem, mei juris feciſti. ea ſcriptura placet. *Heinſius.*

55. *Collige cum vultu mentem.*] Neque animo doleas, neque dolorem amplius facie & vultu præ te feras. *Reparabile.*] Quod facile reparari poterit.

56. *Nativa.*] Viva, naturali. *Conſpiciere.*] Conſpicua eris. *Domin.*

ELEGIA XV.

Ad invidos, quod fama poëtarum ſit perennis.

QUid mihi, Livor edax, ignavos objicis annos;
Ingeniique vocas carmen inertis opus?

Non

1. *QUid mihi livor edax ignavos objicis annos.*] Reſpondet Poëta hac elegia iis, qui Poëticen ignaviam quandam dicunt: carminaque ipſa, opera incertum atque otioſorum ingeniorum. *Livor.*] Pro invidia, & livere, pro invidere. *Edax.*] Vorax, conſumptor. Invidus enim livido dente ſe alioſque rodit & conſumit.

2. *Inertis.*] Ignavi & pigri.

3. *Non*

Non me more patrum, dum ſtrenua ſuſtinet ætas,
Præmia militiæ pulverulenta ſequi:
Nec me verboſas leges ediſcere: nec me
Ingrato vocem proſtituiſſe foro.
Mortale eſt, quod quæris, opus. mihi fama perennis
Quæritur: in toto ſemper ut orbe canar.
Vivet Mæonides; Tenedos dum ſtabit & Ide;
Dum rapidas Simoïs in mare volvet aquas.
Vivet & Aſcræus, dum muſtis uva tumebit:
Dum cadet incurva falce reſecta Ceres.
Battiades ſemper toto cantabitur orbe;

Quam-

3. *Non me.*] Supple, objicis hoc mihi, me non ſequi, &c. *More patrum.*] More majorum. *Strenua.*] Fortis. Juventutem dicit.

4. *Præmia.*] Opes intelligit, quæ ſunt militiæ præmia. *Pulverulenta.*] Quaſi multo ſudore pulveri admiſto parta. Horat. *Non indecoro pulvere ſordidos.*

5. *Verboſas leges.*] In quibus interpretandis opus eſt multis verbis.

6. *Voces proſtituiſſe.*] Turpiter in forenſibus cauſis agendis venalem linguam habuiſſe. Antiqui enim oratores clientum cauſas gratuita opera agere ſolebant. Cum ſtomacho autem hic dixit *Proſtituiſſe*, quod verbum eſt meretricium: ut quam ingrata ſibi fuerit hæc ars, oſtenderet.

7. *Mortale eſt quod quæris opus.*] Id eſt, divitiæ, quas ſordida officia exercendo quæris. *Mihi fama perennis, &c.*] Salluſtii conſilium ſecutus eſt. *Quoniam vita ipſa qua fruimur, brevis eſt, mihi rectius eſſe videtur, memoriam noſtri quam maxime longam efficere.*

8. *Quæritur.*] Acquiritur. *Ut toto ſemper in orbe canar.*] Hoc boni Poëtæ aſſequuntur. Naſo etiam in Artibus: *Me vatem celebrate viri, mihi dicite laudes: Cantetur toto nomen in orbe meum.* *Vivet Mæonides.*] Incipit enumerare Poëtas, quorum fama adhuc viget & in poſterum magis magiſque vigebit: ut probet Poëtarum famam perennem eſſe. Primum ex illis Poëtarum principem Homerum ponit. Ideo autem Mæonidem appellatum fuiſſe Homerum ſcribit Strabo, quod in Mæonia regione Phrygiæ, Smyrnam patriam habuit. *Tenedos dum ſtabit & Ide.*] Quia quæ in his locis geſta ſunt, cantat Homerus. Eſt autem *Tenedos* inſula, quæ extra Helleſpontum adverſa Sigæo littori adjacet. *Dum ſtabit.*] Sed ſemper ſtabit: locorum enim nomina non loca immutantur.

10. *Rapidas.*] Veloces. *Simoïs.*] Simois autem fluvius eſt Phrygiæ, qui ex Ida fluens, Ilium alluit, & prope mare Xantho admiſcetur, facta palude: apud Sigæum promontorium in mare cadit.

11. *Vivet & Aſcræus.*] Id eſt, Heſiodus: Et recte poſt Homerum poſuit: nam cum ſuper ætate Homeri atque Heſiodi non conſentiatur; illa probabilior fuit ſententia, Homerum aliquanto antiquiorem fuiſſe. Fuit autem Heſiodus Dii filius, ex Pycimede uxore: qui cum Æoles Cumæi eſſent, & paupertatem nimiam in eo loco ferre non poſſent, relicta patria, ad Aſcram vicum Bœotiæ confugerunt: unde *Aſcræus* dictus eſt Heſiodus. *Tumebit.*] Turgebit. Scripſit enim Heſiodus de vitibus, cæteriſque arboribus.

13. *Battiades.*] Callimachus, qui fuit filius Batti.

14. *Quam-*

Quamvis ingenio non valet, arte valet.
Nulla Sophoclêo veniet jactura cothurno.
Cum Sole & Lunâ ſemper Aratus erit.
Dum fallax ſervus, durus pater, improba lena
Vivent, dum meretrix blanda, Menandros erit.
Ennius arte carens, animoſique Accius oris,
Caſurum nullo tempore nomen habent.
Varronem primamque ratem quæ neſciat ætas,
Aurea-

14. *Quamvis ingenio non valet.*] Quia non tam ingenioſe ſcripſit, quod ad ſententias graves: quam eleganter, quod ad verborum ornatum, & artis grammaticæ obſervationem: quod in contrarium evenit Ennio.

14. *Nulla Sophoclêo, &c.*] Id eſt, Sophocles quoque ſemper vivit fama, quam ex tragœdiis quas ſcripſit, adipiſcitur quotidie magis. Fuit poëta Athenienſis tragœdiarum ſcriptor, qui gravius ſcripſit quam Euripides. *Jactura.*] Damnum. *Cothurno.*] Pro tragico ſtylo. Tragœdiæ enim calceamentum eſt cothurnus, ut comœdiæ ſoccus.

19. *Cum Sole & Luna ſemper Aratus erit.* [Id eſt, Aratus erit æternus, ut eſt Sol & Luna, de quibus cum reliquis ſtellis ſcripſit. Fuit autem Aratus ex Aſia Cilix, poëta celebris, filius Athenodori ex Litophyle uxore.

17. *Menander.*] Sive Menandrus, abſolutiſſimus apud Græcos comicus poëta fuit: unus omnium optime affectus expreſſit, atque omnem vitæ imaginem. Scripſit (ut quidam volunt) comœdias centum & octo: ex his fabulis quæ extent, quatuor tranſtulit Terentius, Andriam, Eunuchum, Heautontimorumenon, & Adelphos. *Fallax ſervus.*] Ut eſt apud Terent. in Andria Davus. *Durus pater.*] Id eſt, crudelis, aſper, ſeverus, & minime filiis, amori operam dantibus, indulgens. *Improba.*] Inſatiabilis, impura, avara, perjura, quales lenones eſſe ſolent.

18. *Vivet dum.*] *Vivent* tres libri rectius. & *Menandros* meliores poſtea, ut & *neſciat* pro *neſciet.* Heinſ. *Meretrix blanda.*] Illecebroſa, quæ blanditiis illecebriſque miſellos ad ſe attrahit & illaqueat amatores.

19. *Ennius.*] Q. Ennium ex oppido Calabriæ Rudiis oriendum fuiſſe teſtantur Strabo & Pomponius Mela: Rudinus igitur Ennius, primus omnium apud Italos verſu heroico Annales ſcripſit, quibus Itala bella cecinit. Contrariam igitur habuit naturam naturæ Callimachi, de quo ſupra dixit Naſo: *Quamvis ingenio non valet, arte valet.* Uſus enim eſt ſententiis optimis, & inventione: verbis autem non admodum ornatis, & ordine parum decoro. *Animoſique Accius.*] L. Accius tragœdiarum ſcriptor agnoſcitur: natus Mancino & Serano Coſſ. parentibus libertinis: & ſeni jam Pacuvio Tarenti ſua ſcripta recitavit. De hoc ita ſcribit Fabius lib. 10. Tragœdiæ ſcriptores Accius atque Pacuvius, clariſſimi claritate ſententiarum, verborumque pondere, auctoritate perſonarum: cæterum nitor & ſumma in excolendis operibus manus, magis videri poteſt temporibus, quam ipſis defuiſſe. *Oris animoſis.*] Id eſt, gravis & altiſoni. Fuit enim in Accio altitudo ingenii, ſublimitaſque verborum.

20. *Caſurum.*] Interiturum. Ambo enim poëtæ immortalitatem fama aſſequentur.

21. *Varronem.*] Nunc varians figuram Naſo, per interrogationem aſſerit, Varronis poëtæ famam per omnia ſecula duraturam. Varronis nomine plures viri celebres apud antiquos fuerunt. Sed de illo P. Terentio Varrone hic eſt intelligendum, qui Attacinus dictus, ab

Aureaque Æſonio terga petita duci?
Carmina ſublimis tunc ſunt peritura Lucretî,
Exitio terras cum dabit una dies.
Tityrus, & fruges, Æneïaque arma legentur,
Roma, triumphati dum caput orbis eris.

Donec

Attace patria, qui vicus eſt in Gallia Narbonenſi. Scripſit Argonautica, ita imitatus Rhodium Apollonium, ut ejus quatuor Argonauticon libros in Latinum tranſtuliſſe videatur. *Primam ratem.*] Navem Argo, quam primam undas ſulcaſſe fabulantur poëtæ. *Quæ neſcit ætas.*] Quaſi dicat, nulla ætas ignorabit. fama enim notiſſimus erit. *Primamque ratem.*] Vide hac de re Epiſt. 12. v. 13. & Amor. 2. Eleg. 11. v. 1.

22. *Æſonio duci.*] Id eſt, Jaſoni Æſonis filio. *Aurea terga,*] Aureum vellus, vide Epiſt. 6. v. 2.

23. *Carmina, &c.*] Donec, inquit, mundus ſtabit, Lucretius poëta legetur, & fama vivet. *Sublimis.*] Qui ardua & ſublimia, id eſt, rerum naturas deſcripſit.

24. *Exitio terras cum dabit una dies.*] *Ima dies* Scaliger, ſed fruſtra. Illa Lucretii reſpexit noſter.

Principio maria ac terras cœlumque tuere,
Horum naturam triplicem, tria corpora, Memmi,
Tres ſpecies tam diſſimiles, tria talia texta,
Una dies dabit exitio.

idem,

At non multa virûm ſub ſignis millia ducta
Una dies dabit exitio.

ſic & noſter in Feſtis,

Una dies Fabium ad bellum miſerat omnes,
Ad bellum miſſos abſtulit una dies.

& in Ponticis,

——quamvis cecidere trecenti,
Non omnes Fabios abſtulit una dies.

Propert.

Tantum operis belli ſuſtulit una dies

Statius Theb. 111.

Felices, quos una dies, manus abſtulit una.

Auſonius Idyllio de Roſa,

Tot ſpecies tantoſque ortus, varioſque novatus,
Una dies aperit, conficit una dies.

Atque ita paſſim optimi auctores. *Heinſius.* *Exitio terras cum dabis una dies.*] Suaviter & ingenioſe, dum de Lucretio loquitur, ipſius Lucretii opinionem & verba quoque ponit. Lucretius enim idem ſenſit, quod & theologi noſtri ſentiunt, mundum quandoque interiturum incendio, & deinde in melius innovatum iri, & fore cœlum novum, & terram novam.

25. *Tityrus & ſegetes.*] *Et fruges* meliores libri. Nil temere tamen mutandum, ut ad illa reſpexerit,

Quid faciat lætas ſegetes. Heinſius.

Tityrus & ſegetes.] Nunc Virgilii Maronis famam perpetuam fore aſſerit. *Tityrus.*] Per *Tityrum.*] Bucolicorum opus intelligit, quod, jubente Pollione, Virgilius, Theocritum imitatus, per triennium compoſuit, atque emendavit. *Et ſegetes.*] Georgica dicit, quæ ad Mecœnatem ſcripſit Maro. Heſiodum imitatus. *Æneïaque arma.*] Per hoc tota Æneis Virgiliana ſignificatur, quam ille in Cæſaris Auguſti gratiam ſcripſit, annis undecim, ſed nec emendavit, nec edidit: unde eam moriens præcepit incendi. *Æneia arma.*] Id eſt, bella, quæ in Italia contra Latinum & Turnum geſſit Æneas.

26. *Roma triumphati dum caput orbis eris.*] Id eſt, ſemper. Æternitatem enim Romano imperio ominatur. *Roma.*]

Nimium vobis Romana propago
Viſa potens, ſuperi, propria hæc ſi dona fuiſſent.

Virgil. 6. Æneid. *Dum caput orbis erit.*]

Eris

Donec erunt ignes arcuſque Cupidinis arma,
  Diſcentur numeri, culte Tibulle, tui.
Gallus & Heſperiis, & Gallus notus Eoïs,
  Et ſua cum Gallo nota Lycoris erit.
Ergo, cum ſilices, cum dens patientis aratri,
  Depereant ævo, carmina morte carent.
Cedant carminibus Reges, Regumque triumphi:
  Cedat & auriferi ripa beata Tagi.
Vilia miretur vulgus. mihi flavus Apollo

Pocula

Eris optimus Palatinus & unus Moreti pro diverſâ lectione. *Heinſius.*

27. *Donec erunt ignes, arcuſque Cupidinis arma.*] Id eſt, æternum legetur Tibullus. Cupido enim ſemper hæc arma geret; ſcilicet faces & arcus, quibus amantium corda exurat & vulneret.

28. *Numeri,*] Verſus. *Culte.*] Ornate. Quintilianus Tibullum poëtam & elegantem inprimis, ac terſum exiſtimat. *Tibulli.*] Albius Tibullus Romæ natus dicitur, eodem anno quo Ovidius, Hircio & Panſa Conſulibus.

29. *Gallus & Heſperiis & Gallus notus Eoïs.*] Cornelius Gallus, Forojulienſis orator eximius, & poëta non mediocris fuit, qui Euphorionem in Latinum tranſtulit: & de Cytheride Volumnii liberta, quam amavit, mutato nomine *Lycorida* appellans, Amorum libros quatuor ſcripſit. Sed hujus Cornelii Galli nulla prorſus carmina extant. *Heſperiis.*] Id eſt, populis occidentalibus: propter Romam, quæ eſt occidentem verſus, ubi Gallus & propter poëticam facultatem, & propter principis amicitiam notiſſimus erat. *Eoïs.*] Orientalibus.

30. *Et ſua.*] Id eſt, à ſe amata. *Lycoris.*] Hæc Volumnii liberta *Cytheris* proprio nomine dicebatur. *Nota.*] Carminibus Galli.

31. *Silices.*] Saxa quibus ſtratæ ſunt viæ. Sed & ad omnia ſaxa, ut ſunt ſepulcra, ſtatuæ, & alia hujuſmodi monumenta, referre poſſumus. *Dens patientis aratri.*] Id eſt, duri vomeris. *Patiens* autem & *durum*, propria & pulcherrima ſunt vomeris epitheta.

32. *Ævo.*] Temporis longinquitate.

33. *Cedant carminibus reges.*] Sic Horat. 4. Carm. Od. 9.

Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: ſed omnes illacrymabiles
  Urgentur, ignotique longa
  Nocte: carent quia vate ſacro.

Reges regumque triumphi.] Niſi enim carmina eſſent: eorum gloria brevi extingueretur.

34. *Cedat & auriferi.*] Carmina divitiis præponit. *Ripa beata.*] Id eſt, dives. *Tagi.*] Tagus: fluvius eſt Luſitaniæ, ob arenas auriferas cæteris ejuſdem regionis amnibus antefertur. *Auriferi ripa beata Tagi.*] *Benigna* Puteaneus atque alii complures non contemnendæ notæ. quod arripuit Salmaſius ad Hiſtoriam Auguſtam. at mihi vulgata lectio magis probatur. *Benignum* enim pro fertili, *beatum* pro divite apud optimos auctores paſſim ſumitur. recte ergo *beatus Tagus*, qui ab auro atque opulentia commendetur. *Heinſ.*

35. *Vilia.*] Ut aurum, argentum, gemmas, quæ ſapiens vilia exiſtimat: illis tamen indoctum & ignobile vulgus inhiat, ſummamque in illis felicitatem eſſe arbitratur. *Mihi.*] Quaſi dicat, qui odi vulgus profanum, & arceo. *Flavus Apollo.*] Phœbus etiam à Græcis χρυσόκομος cognominatur, à fulgore radiorum, quæ ſunt Solis comæ aureæ.

Pocula Caſtaliæ plena miniſtret aquæ.
Suſtineamque comâ metuentem frigora myrtum:
Atque à ſollicito multus amante legar.
Paſcitur in vivis Livor: poſt fata quieſcit,
Cum ſuus ex merito quemque tuetur honos.
Ergo etiam, cum me ſupremus adederit ignis,
Vivam: parſque mei magna ſuperſtes erit.

36. *Caſtalia aqua.*] Quæ fluit ex Caſtalio fonte, qui eſt in radicibus montis Parnaſſi, Muſis & Apollini ſacer. Allegorice autem hic Naſo per Caſtaliæ aquæ pocula, carmina ipſa dicit, quibus præeſt Apollo.

37. *Suſtineamque.*] Et myrto coronabor, ut poëta, ſcribens amatoria. *Metuentem frigora myrtum.*] Huic enim arbuſculæ frigus maxime nocet.

38. *Atque ita ſollicito.*] *Atque à ſollicito* rectius omnino quinque ſcripti. *Heinſ.* *Sollicito.*] Conveniens amantis epitheton. nam (ut alibi dixit Naſo) *Res eſt ſolliciti plena timoris amor.* *Multus.*] Sic in 4. Triſt. dicit. *In toto plurimus orbe legar.*

39. *Paſcitur.*] Supra etiam appellavit livorem edacem. *In vivis.*] Et ſi ego, inquit, nunc non multum honoris conſequor ex meis carminibus, non eſt mirum, nam viventium gloriam ſemper comitatur invidia.

40. *Tunc ſuus ex merito quemque tuetur honor.*] Meliores,

Cum ſuus ex merito quemque tuetur honos.

ſed Tò *cum* mox denuo ſequitur. *Heinſ.* *Suus ex merito.*] Sic Cicero pro Marcello *Servi igitur iis etiam judicibus, qui multis poſt ſeculis de te judicabunt, & quidem haud ſcio, an incorruptius quàm nos. Nam & ſine amore, & ſine cupiditate, & rurſus ſine odio, & ſine invidia judicabunt.*

46. *Ergo etiam.*] Se quoque poſt mortem, dicit, carminum gratia immortalitatem aſſecuturum. *Supremus adederit ignis.*] Cadavera cremare apud Romanos non fuit veteris inſtituti: terra enim condebantur. At, poſtquam longinquis bellis obrutos erui cognovere, tum demum illud eſt inſtitutum. *Supremus aduſſerit ignis.*] *Adederit* optime Puteaneus. Propert. lib. IV. El. VII.

Et ſolitam digito beryllon adederat ignis.

Nemeſianus Eclog. IV.

Tum tandem feſſi, quos luſus adederat ignis.
Sic ſua deſertis nudarunt vulnera ſylvis.

Silius lib. I.

Dum penitus pluteis Vulcanum exercet adeſis.

Virgil. lib. IX. de igne,

Corripuit tabulas & poſtibus haſit adeſis.

Idem lib. III. Georg. *contactos artus ſacer ignis edebat.* *ignis edit exta* Statio Theb. I. Idem Theb. VI. *nocturna peredit Flamma nemus.*] ubi nihil neceſſe reponi ex antiquis libris *peregit*. Horatius lib. III. Od. IV.

——*nec peredit*
Impoſitam celer ignis Ætnam.

Idem Statius Theb. IX.

Nulla illum volucres, nulla impia monſtra, nec ipſe,
Si demus, pius ignis edat.

Theb. I.

——*luſtraliaque exta*
Lacte novo perfuſus edet Vulcanius ignis.

Hinc & *ignis edax* paſſim poëtis. ita & *flamma vorat* Elegia in obitum Druſi, ut emendavimus v. 134. *Heinſ.* *Adederit.*] Conſumſerit. Virgil. 5. —— *Lentuſque carinas* —— *Eſt vapor.* Et 4. Æneid. *Eſt mollis flamma medullas.*

42. *Pars mei.*] Sic in Perorat. Metam.

Parte tamen meliore mei ſuper alta perennis
Aſtra ferar.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS
AMORUM
LIBER II.

Elegia I.

Quod pro gigantomachia amores ſcribere ſit coactus.

HOc quoque compoſui, Pelignis natus aquoſis,
Ille ego nequitiæ Naſo poëta meæ.
Hoc quoque juſſit Amor. procul hinc, procul eſte ſeveræ:
Non eſtis teneris apta theatra modis.
Me legat in ſponſi facie non frigida virgo:
Et rudis ignoto tactus amore puer.
Atque aliquis juvenum, quo nunc ego, ſaucius arcu
Agnoſcat flammæ conſcia ſigna ſuæ:
Miratuſque diu, Quo, dicat, ab indice doctus
Compoſuit caſus iſte poëta meos?

Auſus

1. HÆC *quoque compoſui.*] Libri veteres *Hoc. Heinſius. Hæc quoque compoſui Pelignis, &c.*] Oſtendit Poëta, ſe cum Gigantomachiam ſcribere cœpiſſet, Cupidinis exagitatum ſtimulis, grandia ſcribere deſiiſſe, & ad Elegiarum luſus ſe retuliſſe. Tum removet deinde Naſo à ſuis libellis tetricos & ſeveros homines: oſtenditque, à quibus legi velit. *Quoque.*] Ut quæ in ſuperiore ſunt libro. *Pelignis natus.*] Fuit enim Naſo Sulmonenſis. *Peligni* autem à Plinio ponuntur in quarta Italiæ regione: quorum populi ſunt Corfinienſes, Superequani, Sulmonenſes. Hinc igitur Ovidius à Martiale & aliis *Pelignus poëta* appellatur. *Aquoſis.*] Propter ingentem aquarum copiam, quæ ex nivoſis montibus defluunt, unde & Flaccus lib. 3. Carm. *frigora Peligna* dixit: tum quod ibi multi ſunt fontes & fluvii: *Nequitiæ.*] Laſciviæ.

1. *Ille ego nequitiæ Naſo poëta meæ.*] Forte *deliciæ Naſo poëta tuæ.* ut Lectorem alloquatur. ſed & vulgata ſcriptura bene ſe habet. *Heinſius.*

3. *Hoc quoque juſſit amor.*] Alludit ad id quod dixerat in 1. Amorum, de Cupidine loquens: *Quodque canas vates accipe, dixit opus. Procul eſte ſeveri.*] *Severæ* rectius tres codices. de puellis agit. malim etiam *procul ite.* quod *eſtis* ſequatur verſu proximo. *Heinſius.*

4. *Non eſtis teneris.*] Mollibus & laſcivis. *Theatra.*] Theatra pro ſpectatoribus poſuit. *Modis.*] Verſibus.

5. *In facie ſponſi.*] Coram ſponſo.

10. *Meos caſus.*] Quod enim Naſoni accidit in amore, id carminibus com-

plexus

Auſus eram (memini) cæleſtia dicere bella,
 Centimanumque Gygen; & ſatis oris erat:
Cum male ſe Tellus ulta eſt, ingeſtaque Olympo
 Ardua devexum Pelion Oſſa tulit.
In manibus nimbos, & cum Jove fulmen habenti,
Quod

plexus eſt: quod legens amator, qui ſimili fortuna uſus eſt, exiſtimat ſuos caſus à Naſone prædictos eſſe. *Iſte poëta.*] Ovidius.

11. *Auſus eram.*] Iterat, quod in primo dixit: *Arma gravi numero, violentaque bella parabam Edere, &c. Cæleſtia bella.*] Id eſt, Gigantomachiam. Macrobius lib. I. Satur. Gigantes, inquit, quid aliud fuiſſe credendum eſt, quam hominum quandam impiam gentem, deos negantem, & ideo exiſtimatam deos pellere de cœleſti ſede voluiſſe? Ovidius igitur dicit, ſe hæc gigantum bella cum diis geſta heroicis carminibus ſcribere cœpiſſe, & feliciter quidem: ſpiritus enim ad tantas res deſcribendas ſufficiebat. Se tamen ab amica excluſum, ab incœpto deſtitiſſe, elegoſque ſuos reſumpſiſſe.

12. *Centimanumque Gygen.*] *Gygan* nonnulli codices. Scaliger *Gyen* legebat. ut & Faſt. IV.

Quid gravius victore Gye captiva tuliſſem?

Triſt. IV. El. VII.

Centimanumque Gygen, ſemibovemque virum.

ubi *Gyen* pari modo foret reponendum. Certe unus Palatinus *Giam.* alii plures *Gygam.* Rottendorph. *Gian.* Apollodorus initio Bibliothecæ, Οὐρανὸς πρῶτος τῶν παντὸς ἐδυνάστευσε κόσμου. γήμας γῆν δὲ ἐτέκνωσε πρώτους τοὺς ἑκατόγχειρας προσαγορευθέντας, Βριάρεων, Γύην, Κοιον. Sed cum cæteri auctores, Heſiodus nempe in Theogonia, ejuſque ac Apollonii Rhodii Scholiaſtes, Palæphatus, Auctor Etymologici in Τριτοπάτορες, alii Γύγην appellent, Hygino etiam *Gyges* ſit, Apollodorum potius ex his emendandum, quam hos ex Apollodoro parum abeſt quin cenſeam. Horatius quoque lib. II. Od. XVII.

Nec ſi reſurgat centimanus Gyges.

lib. III. Od. IV.

Teſtis mearum centimanus Gyges Sententiarum.

quibus locis exemplaria nonnulla ſcripta à me inſpecta *Gigas.* Theophilo in Apologia pro Chriſtianis mendoſe Γύγος dicitur. *Heinſius. Satis oris erat.*] Id eſt, ad tantam materiam ſcribendam ſpiritus mihi non deerat. *Satis oris erat.*] Satis fiduciæ; Sumitur etiam pro impudentia. Vide Clariſſ. Gronovium Obſerv. lib. 3. c. 12. Sic & Varro ad Cicer. lib. 9. ep. 8. *Miſi autem ad te quatuor monitores non nimis verecundos. Noſti enim profecto os adoleſcentioris Academia.* Etiam pro ſermone. Lucan. 3. —— *Diſſona vulgi* —— *Ora* —— Et noſter Metam. 10. ℣ſ. 19. —— *& falſi poſitis ambagibus oris.* Quo referendum illud Phædri lib. I. prol. —— *Duplex fabellis os eſt: quod riſum movet,* —— *Et quod prudentis vitam conſilio monet.* Pro quo perperam, *Duplex libelli mos eſt.*

13. *Cum male ſe tellus ulta eſt.*] In ſui enim ultionem terra contra Deos pugnaturum genus gigantum genuit. Et Naſo in Triſt. *Terra feros partus, immania monſtra, gigantes Edidit, auſuros in Iovis ire domum. Mille manus illis dedit, & pro cruribus angues: atque ait, In magnos arma movete Deos. Ingeſta.*] Impoſita, involuta. Eſt autem ordo, cum Oſſa ardua ingeſta Olympo tulit Pelion devexum. Olympus autem, Pelion, & Oſſa, Theſſaliæ montes ſunt altiſſimi.

14. *Devexum.*] Inclinatum, pronum.

15. *In manibuſque Iovem, & cum Iove fulmen habebam.*] Sarravianus, Aronde-

Quod bene pro cælo mitteret ille ſuo,
Clauſit amica fores. ego cum Jove fulmina miſi.
Excidit ingenio Jupiter ipſe meo.
Jupiter, ignoſcas: nil me tua tela juvabant.
Clauſa tuo majus janua fulmen erat.
Blanditias elegoſque leves mea tela reſumſi.
Mollierunt duras lenia verba fores.
Carmina ſanguineæ deducunt cornua Lunæ;
Et revocant niveos Solis euntis equos.
Carmine diſſiliunt abruptis faucibus angues,

Inque

rondelianus, & quinque alii, cum prima editione,

In manibus nimbos & cum Iove fulmen habebam.

recte. Neque aliter Puteaneus, niſi quod in illo vox *nimbos* deſideratur. unde natus error. Cæteri codices *Iupiter in manibus.* duo præterea *habebat.* unus Moreti *habenti.* optime. refer ad ſequentia,

In manibus nimbos & cum Iove fulmen habenti,
Clauſit amica fores.

ita *nimbiferum ignem* vocat fulmen Pont. III. ut recte meliores ſcripti,

Sic affectantes cœleſtia regna Gigantas
Ad Styga nimbifero vindicis igne datos.

nam vulgati *nubifero igne.* perperam. *Heinſius.*

17. *Clauſit amica fores.*] Excluſus fui. *Cum Iove.*] Deſii Gigantomachiam ſcribere. *Ego cum Iove fulmen omiſi.*] *Fulmen amiſi* Puteaneus. à manu prima. ſed emendatum *fulmina miſi* quomodo multi ex noſtris. *mittere* pro *omittere.* libri ſex *& cum Iove.* Forte, *en cum Iove.* Heinſius.

19. *Ignoſcas.*] Mihi parcas. *Iuvabant.*] Quo minus clauſæ eſſent fores.

Nil me tua tela juvabant.] *Verba* Puteaneus, Palatinus optimus, Neap. Arondel. & quinque alii reliqui *bella.* Heinſ.

20. *Clauſa tuo majus.*] Magis, inquit, mihi nocent clauſæ ab amica fores, quam tua fulmina. In quo acerbiſſimos amantium, qui excluduntur, dolores indicat. *Ianua fulmen habet.*] Venuſte Regius, unus Mediceus cum excerptis Jureti & Politiani *fulmen erat.* Heinſius.

21. *Blanditias.*] Quas continent Elegi. *Leves.*] Quibus non gravia, ſed levia & amatoria deſcribuntur.

22. *Mollierant duras.*] *Mollierunt* Puteaneus dixi ad Epiſtolam VII. v. 166. *Heinſius.*

23. *Sanguinea.*] Sanguinis colorem referentis. *Sanguinea Luna.*] Similiter Virgil. de Cometis. lib. 10. *Non ſecus, at liquida ſi quando nocte Cometæ —— Sanguinei lugubre rubent* —— Quod ex Homer. Iliad. ε. v. & Iliad. χ. v. 30.

Λαμπρότατος μὲν ὅγ' ἐστί, κακὸν δέ τε σῆμα τέτυκται.

Deducere.] E cœlo ducere: quod ſuis carminibus efficere magi profitebantur. Unde Theſſalæ mulierculæ, timentes ne Luna audiret ea carmina, quibus incantaretur, æneorum vaſorum tinnitu obſtrepebant. Hinc Juvenalis Sat. 6. mulieris loquacitatem carpens, ait: *Nemo æra fatiget, Una laboranti poterit ſuccurrere Lunæ.*

24. *Solis equos.*] *Interea volucres Pyroeis, Eous, & Æthon, —— Solis equi, quartuſque Phlegon.* ——

25. *Carmine.*] Carminum incantamento. *Diſſiliunt.*] Crepant, rumpuntur. *Angues.*] Sic Maro: *Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis.*

26. *Inque*

Inque ſuos fontes verſa recurrit aqua.
Carminibus ceſſere fores: inſertaque poſti,
  Quamvis robur erat, carmine victa fera eſt.
Quid mihi profuerit velox cantatus Achilles?
  Quid pro me Atrides alter & alter agent?
Quique tot errando, quot bello, perdidit annos?
  Raptus & Hæmoniis flebilis Hector equis?
At facie teneræ laudatâ ſæpe puellæ,
  Ad vatem pretium carminis ipſa venit.
Magna datur merces. heroum clara valete

Nomi-

26. *Inque ſuos fontes.*] Sic Tibullus, *Fluminis hac rapidi carmine vertit iter.*

27. *Inſertaque poſti.*] Quamvis robore fores clauſæ eſſent. *Inſertaque poſti.*] Commiſſa poſti. Dicuntur & inſertæ feneſtræ: ſcil, in pariete, alioqui cæco, Virgil. 3. Æn. —— *qua ſe* —— *Plena per inſertas fundebat Luna feneſtras.* Ubi Servius dormitat.

28. *Quamvis robur erat.*] *Quamvis robuerat* Neapolitanus. Puto ſcribendum, *Quamvis roboreo*, nimirum poſti. *Heinſius. Carmine.*] Carminibus, quibus laudata eſt amica.

29. *Quid mihi profuerit.*] *Profueris* unus Mediceus. Lege, *profueris Achille.* Heinſius. *Quid mihi profuerit.*] Quaſi dicat, nihil ad amicæ aditus mihi faciliores faciendos. *Velox.*] Pernix, impiger. Talis enim ab Homero inducitur, ποδώκυς Ἀχιλλεύς.

30. *Quid pro me Ajaces alter & alter agent.*] Verſus haud dubie mendoſus. Sarravianus & octo alii, *Quid pro me Atrides.* quod ſequor, dum meliora offerantur. Excerpta Politiani, *Quid mihique Atrides.* Optimus Palat. & duo alii, *Quid vero Atrides.* Scriverianus, *Quidve arometbides.* Puteaneus, *Quidve rometbides.* Fortaſſis, *Quid, quaſo, Atrides.* Regius *Quid pro me ceudos. agant* bene unus Moreti. *Heinſ. Atrides.*] Agamemnon & Menelaus. *Agent.*] Ad commovendam in me amicæ benevolentiam, quaſi dicat, nihil.

31. *Quique.*] Ulyſſem dicit, qui decem annos bello Trojano impendit: decem alios, dum plura videndi ſtudio per terrarum orbem erraret, conſumpſit: & tandem poſt vigeſimum annum, uxorem reviſit.

32. *Raptus, &c.*] Hoc quoque ex Homeri Iliade dicit, ubi Hector ab Achille interfectus, bigis raptatur. *Æmoniis.*] Theſſalis. Achilles enim Theſſalus fuit. *Flebilis.*] Dignus qui fleatur. *Hector raptatus.*] Vide Iliad χ. ex quo Virgil. 2. Æneid. Et Senec. Troad. ſic & Propert. 2. 8.

Fortem illum Hæmoniis Hectora traxit equis.

Senex Chiron de hoc immani facinore merito culpat Achillem, apud Dion. Pruſ. Orat. 58. his verbis. Ὥσπερ τὰ παιδάρια τὰ νήπια, ὅταν μῦθον ἀποκλείωσιν ἕλκουσι κύκλῳ. Vide epiſt. 3. Heroid. verſ. 133.

33 *At facies teneræ ut laudata eſt ſæpe puellæ.*] Verſus duriter habitus à librariis. *ut* & *eſt* abſunt à prima editione & melioribus ſcriptis. Quantilli negotii erat veram inde lectionem nobis reddidiſſe, hoc modo:

At facie teneræ laudatâ ſæpe puellæ.

certe Neap. & Arondel. *teneræ laudatæ ſæpe puellæ.* alii nonnulli *laudataque.* Heinſius. *Laudata eſt.*] Meis carminibus.

34. *Ad vatem.*] Ad me poëtam.

37. *Ad*

Nomina: non apta eſt gratia veſtra mihi.
Ad mea formoſæ vultus adhibete puellæ
Carmina, purpureus quæ mihi dictat Amor.

37. *Ad mea formoſos vultus.*] *Formoſa* Sarravianus. *Heinſius.*
38. *Purpureus.*] Pulcher. *Dictat.*] Quaſi pronunciat, quæ ego ſcribens excipiam. *Domin.*

ELEGIA II.

Ad Bagoum, ut cuſtodiam puellæ ſibi commiſſæ laxiorem habeat.

QUem penes eſt dominam ſervandi cura, Bagoë,
Dum perago te cum pauca, ſed apta, vaca.
Heſternâ vidi ſpatiantem luce puellam,
Illâ, quæ Danaï porticus agmen habet.
Protinus, ut placuit, miſi, ſcriptoque rogavi.
Reſcripſit trepidâ, Non licet, illa manu.
Et cur non liceat quærenti, reddita cauſa eſt;
Quod nimium dominæ cura moleſta tua eſt.
Si ſapis, ô cuſtos, odium (mihi crede) mereri
Deſi-

1. *QUem penes eſt dominam, &c.*] Pridie quam elegiam hanc ſcriberet Naſo obambulantem in porticu Palatini Apollinis puellam quandam viderat: quæ quoniam ipſi valde placuerat, miſit rogatum. Reſponſum autem eſt, minime id licere per cuſtodis ſævitiam. Unde nunc Ovidius cuſtodem ipſum alloquitur, eique multis argumentis perſuadere conatur, indulgendum eſſe puellæ, nec tam moleſtam ei exhibendam cuſtodiam: quibuſque modis id tuto efficere poſſit, docet. *Dominam ſervandi.* In quibuſdam exemplaribus ſcriptum eſt, *Dominæ ſervandæ.* recte utrumque. *Bagoë.*] Spadonis eſt nomen. Spadonibus autem puellarum cuſtodia antiquitus demandabatur.

2. *Perago.*] Loquor.

4. *Agmen Danaï.*] Belides dicit, quarum hiſtoria narratur à multis. Harum Danaïdum quinquaginta imagines erant in porticu Apollinis Palatini, cujus templum magnificentiſſimum in parte Palatinæ domus excitavit Auguſtus, addiditque bibliothecam Græcam & Latinam.

5. *Noctemque rogavi.*] Legitur in quibuſdam manuſcriptis exemplaribus, *Miſi, ſcriptoque rogavi.* Quæ lectio magis placet, quia ſequitur, *Reſcripſit trepida, &c.* *Miſi noctemque rogavi.*] *Scriptoque rogavi* Puteaneus & alii ex melioribus. nonnulli tamen *miſſo ſcriptoque.* Heinſius.

8. *Quod nimium dominæ cura moleſta tua eſt.*] Cenſeo ſcribendum *tuæ es.* Tò *eſt* enim inconcinne duriterque geminetur hoc diſticho. *Idem. Cura.*] Diligens nimium cuſtodia.

10. *Pers*

Deſine. quem metuit quiſque, periſſe cupit.
Vir quoque non ſapiens: quid enim ſervare laboret,
Unde nihil, quamvis non tueare, perit?
Sed gerat ille ſuo morem furioſus amori:
Et caſtum, multis quod placet, eſſe putet.
Huic furtiva tuo libertas munere detur;
Quam dederis illi, reddat ut illa tibi.
Conſcius eſſe velis: domina eſt obnoxia ſervo.
Conſcius eſſe times: diſſimulare licet.
Scripta leget ſecum: matrem miſiſſe putato.
Venerit ignotus: poſtmodo notus eat.
Ibit ad adfectam, quæ non languebit, amicam

Viſere;

10. *Perire cupit.*] *Periſſe* meliores. *Heinſ.*

11. *Vir.*] Maritus puellæ. *Quoque.*] Latenter etiam cuſtodem ipſum inſipientem eſſe dicit, qui in ſervanda puella tantam adhibeat diligentiam.

13. *Gerat morem.*] Indulgeat. *Furioſus.*] Ex amore, qui furor eſt, aut zelotypia.

14. *Et caſtam, multis quæ placet.*] *Caſtum, multis quod placet* iidem. *Heinſ.* *Et caſtum, &c.*] Innuit pudicam eſſe non poſſe, quæ, quia eſt formoſiſſima, multis placeat. Hinc illud Juvenalis: *Rara eſt adeo concordia formæ, Atque pudicitiæ.*

15. *Tuo munere.*] Illa enim hoc pro munere à te accepiſſe exiſtimans, te amabit, & quandoque libertate etiam donabit.

17. *Obnoxia.*] Perpetuo metuens, ne crimen prodas.

18. *Times.*] Ne detecto furto, tu, quod conſcius fueris, à puellæ marito plectaris.

19. *Matrem ſcripſiſſe putato.*] *Miſiſſe* Puteaneus, ut ſupra verſu. 5. *Heinſ.*

21. *Ibit ut adfectam, quæ non languebit amicam.*
Viſat. judiciis ægra ſit ille tuis.]

Hæc valde ſunt mendoſa. Scripti plerique *Ibit ad adflictam*, vel, *ad adfectam*. & poſtea *Viſat & indiciis.* Alter Puteaneus *Viſet & indiciis.* Sarravianus cum quatuor aliis *Viſaque judiciis.* Scribe:

Ibit ad adfectam, quæ non languebit, amicam
Viſere? judiciis ægra ſit illa tuis.

Ibit viſere Græciſmus poëtis, maxime Propertio, familiaris. de quo ad Claudianum. *adfecta amica* pro ægra, aut quæ ſe ægram ſimulet, recte dicitur. nec in *adflictam* mutandum. *Viſere ad aliquem*, etiam elegans loquendi modus, Terentio Plautoque non neglectus. Lucret. lib. VI.

: Nam quicumque ſuos fugitabant viſere ad ægros.

reviſere ad ſtabulum, & *reviſere ad lunam* de ſignis cœleſtibus idem. Sed utrumque loquendi modum Terentius ſimul conjunxit, qui appoſite ſatis in Hecyra Ac. I. Sc. II.

Ægram eſſe ſimulant mulierem. noſtra ilico
It viſere ad eam. admiſit nemo.

denique *judiciis tuis.* ut Art. Am. II.

Sunt qui præcipiant herbas ſaturea nocentes.
Sumere: judiciis iſta venena meis.

Heinſ. *Ibit viſere.*] Similis eſt Græciſmus in illo ejuſdem Comici, Andr. 3. 2. v. 4. *Quod juſſi, ei date bibere, & quantum imperavi:* id quod ſciolus quidam, parum Latinè dictum volebat. Sic antiquitas loqui amabat. Plaut. Perſ. 5. 2. verſ. 40.

Viſere; judiciis ægra ſit illa tuis.
Si faciet tarde, ne te mora longa fatiget,
Impoſitâ gremio ſtertere fronte potes.
Nec tu, linigeram fieri quid poſſit ad Iſin,
Quæſieris: nec tu curva theatra time.
Conſcius aſſiduos commiſſi tollet honores.
Quis minor eſt autem, quam tacuiſſe, labor?
Ille placet, verſatque domum, neque verbera ſentit:
Ille potens: alii ſordida turba jacent.

Huic,

verſ. 40. *Age circumfer mulſum, bibere da uſque plenis cantharis.* Pherecrat. l. xi. de poculis. Δώσω σοὶ πιεῖν. Et alibi, Δός μοι κῦσαι. Et Homer. Odyſſ. π. ℣ſ. 386. Δοῖμεν ἔχειν. Quod Virgil. etiam imitatur 5. Æneid. *Donat habere viro.* Et ſic in Tuſcul. *Niſi quid habes dicere.* ſic Sophocl. in Ajac. ℣ſ. 296. οὐκ ἔχω λέγειν. pro illo etiam, *date bibere*, invenio dictum, *quod bibat.* Plaut. Moſtell. 1. 4. ℣ſ. 30. *Ibit.*] Ille, ſcilicet amator: quaſi viſendi cauſa. *Quæ non languebit.*] Non vere ægrotabit: ſed ſe affectam ſimulaverit.

22. *Viſere.*] Amator. *Iudiciis tuis.*] Præ te feras, illam affectâ eſſe valetudine, & commento ſubſervias.

23. *Faciet.*] Sui copiam tibi.

24. *Stertere fronte potes.*] *Putes* meliores. ſed fruſtra. *Heinſius.*

25. *Niligenam Iſim.*] *Lanigeram* plerique. At Puteani excerpta cum Barberiniano & uno Moreti *linigeram.* probe. dixi lib. 1. Artis Amat. ℣ſ. 79. *Idem. Linigeram.*] Quia ejus ſacerdotes lineis veſtibus induti celebrabant. Alii legendum cenſent, *Niligenam.* Nam licet Io, quæ poſtea Iſis dea facta eſt, Inachi fluvii Achajæ filia fuerit, quod oſtendit Naſo in 1. Metam. tamen & quia in Ægypto apud Nilum priſtinam formam recepit, ibique ab Ægyptiis colebatur: unde etiam ejus ſacra Romam advecta ſunt, inde genita creditur. Quanquam & ad hoc faciat eorum opinio, qui dixerunt, Iſidem Jovis Ægyptii regis filiam fuiſſe, eandemque cum Cerere eſſe. *Ad Iſim*] Id eſt, apud Iſim, & in Iſidis templo, quod erat Romæ in campo Martio, juxta ovile: in quo multa ſtupra, adulteria, & lenocinia fiebant.

26. *Nec tu curva theatra time.*] Id eſt, ſine ut ſpectatum in theatra ſe conferat puella: nec tam timidus ſis, ut id prohibeas. *Curva.*] Quæ in hemicycli formam ſtructa fuerunt.

27. *Conſcius commiſſi.*] Id eſt, adulterii. *Tollet.*] Capiet. *Aſſiduos.*] Perpetuos. *Honores.*] Dum enim dominæ favorem ſibi conciliaverit, eum omnes domeſtici honorabunt.

28. *Quis minor eſt autem.*] *Eſt canto* malim. ſic lib. 11. Art.

Artis erunt canto mollia juſſa meæ.

at prima editio cum ſcriptis quibuſdam, *unquam* pro *autem.* Heinſius.

29. *Ille.*] Scilicet commiſſi conſcius. *Verſatque domum.*] Puto *ſervatque.* Illi. cura domûs committitur. niſi malis, *ſervatque domi.* ut apud Comicum, *Solus Sannio ſervat domi.* Heinſius.

30. *Ille placet dominæ, cætera turba jacet.*] Puteaneus, Mentelianus, & Arondel.

Ille potens, alii ſordida turba jacent.

quod ſequor. nam *placet* jam præceſſerat. Art. Amat. lib. 11. ex antiquis exemplaribus,

Utilitas tua ſit; titulus donetur amica,
Perde nihil: partes illa potentis agat.

Met. x.

—— neve potentis
Concubitu vetito naturæ pollue fœdus.

 lib.

Huic, veræ ut lateant cauſæ, finguntur inanes:
Atque ambo domini, quod probat una, probant.
Cum bene vir traxit vultum, rugaſque coëgit;
Quod voluit fieri blanda puella, facit.
Sed tamen interdum tecum quoque jurgia nectat.
Et ſimulet lacrymas carnificemque vocet.
Tu contra objiciens, quæ tuto diluat illa,
In verum falſo crimine deme fidem.
Sic tibi ſemper honos, ſic curta peculia creſcent:

Hæc

ib. III. de pulchris puellis,

Eſt illis ſua dos forma ſine arte potens.

Quomodo & Propertius lib. II. El. v.

Cynthia forma potens, Cynthia forma levis.

Amor. III. El. XI.

Deſine blanditias & verba potentia quondam
Perdere.

Plura ad Metamorph. lib. IV. ℣ſ. 325. Met. XII. *Facit ira potentem.* ita libri veteres. Alii codices hoc loco.

Ille potens dominæ: cætera turba jacent. *potens dominæ*, ut *potens mentis*, *potens voti.* de quibus alibi dicemus. *jacere*, quomodo lib. I. Faſt. *Pauper ubique jacet.* Lucretius lib. V.

Nam fuit in pretio magis æs, aurumque jacebat
Propter inutilitatem hebeti mucrone retuſum.
Nunc jacet æs, aurum in ſummum ſucceſſit honorem. Idem.

Sordida.] Contempta, neglecta.

31. *Inanes.*] Falſæ. *Ambo domini.*] Id eſt, puella, & cuſtos commiſſi conſcius.

36. *Simulet lacrymas.*] Quod ſibi moleſta nimium ſit cuſtodis cura: ut tibi ab ejus marito fides major habeatur. *Carnificem.*] Hoc enim eſt convicium in ſervos.

37. *Tuto.*] Sine criminis ſuſpicione. *Diluat.*] Refellat; confutet.

38. *In vero, falſo crimine, deme fidem.*] *In verum* Puteaneus. recte, ſi *objiciens* ſuperiori verſu reponas pro *objicies*, levi mutatione. *Et vere* Sarravianus. non male. vide quæ noto ad Epiſt. XVI. ℣ſ. 60. unus Palatinus: *In veram falſo.* tres libri, *In veri falſo.* duo *In falſo veri.* unus *In falſo veram.* Scriverianus *Et veram in falſo.* prima editio *In ficto veri.* Barberinianus. *In falſo vero.* Poſſet quoque refingi,

Tu contra objiciens quæ tuto diluat illa,
I veris falſo crimine deme fidem,

vel, *I veram.* Heinſ. *I vero falſo crimine deme fidem.*] Ut ſit ſenſus: Quando ipſum crimen quod objici poteſt, verum eſt, tu aliud falſum objice: ut cum hujus falſitas manifeſto deprehendatur, etiam vero illi fides nulla detur. ita per falſum crimen, vero fides demetur. *Micyll.*

39. *Sic tibi ſemper honos, ſic alta pecunia creſcet.*] *Sic alta peculia creſcent* optime Puteaneus, cum ejuſdem excerptis, & quinque alii codices. niſi quod Jureti excerpta, *ſic orta peculia creſcent.* Lego, *ſic curta peculia creſcent.* quomodo *curtæ res* apud Horatium,

Curta neſcio quid ſemper abeſt rei.

& *curtare rem.* *curta tabella* pro parvâ in Faſt. lib. II.

Heu quantum fati curta tabella ſuit!

ſic ſcribendum puto. *curta ſupellex* Perſio. vide Notas Faſt. II. ℣ſ. 645. *Peculia* proprie ſervorum ſunt, teſte Feſto. Olim *aucta peculia* legebam ex illo Juvenalis loco,

præſtare tributa clientes
Cogimur, & cultis augere peculia ſervis.

Heinſius.

41. *Aſpi-*

Hæc face, & exiguo tempore liber eris.
Aſpicis indicibus nexas per colla catenas:
Squalidus orba fide pectora carcer habet.
Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat
Tantalus: hoc illi garrula lingua dedit.
Dum nimium ſervat cuſtos Junonius Iö,
Ante ſuos annos occidit; illa Dea eſt.
Vidi ego compedibus liventia crura gerentem,
Unde vir inceſtum ſcire coactus erat.
Pœna minor merito. nocuit mala lingua duobus.
Vir doluit; famæ damna puella tulit.
Crede mihi; nulli ſunt crimina grata marito:
Nec quenquam, quamvis audiat illa, juvant.
Seu tepet, indicium ſecuras prodis ad aures;
Sive amat, officio fit miſer ille tuo.
Culpa nec ex facili, quamvis manifeſta, probatur.
Judicis illa ſui tuta favore venit.
Viderit ipſe licet; credet tamen ipſe neganti:
Damnabitque oculos; & ſibi verba dabit.

Aſpiciat

41. *Aſpicis, &c.*] Deterret nunc aliorum exemplis cuſtodem ab indicio furti, ſi quid commiſerit puella. *Indicibus.*] Illis qui ſecretum aliquod indicaverint.

42. *Squalidus.*] Pædore ac ſitu plenus. *Orba fide.*] Id eſt, carentia fide. *Pectora.*] Hoc dicit, ut delinquenti dominæ fidem ſervet Bagous, nec ejus furta marito prodat.

45. *Dum.*] Argi exemplo dicit non tam ſævam eſſe debere cuſtodum diligentiam. *Cuſtos Junonius.*] Id eſt, Argus, qui Junonis armenta ſervabat. *Iö.*] Inachi Argivorum regis filiam à Jove in vaccam mutatam.

46. *Occidit.*] A Mercurio Jovis juſſu interfectus. *Illa.*] Iö. *Dea.*] Iſis. Hanc fabulam exequitur Naſo lib. 1. Metam.

48. *Unde.*] Id eſt, à quo. *Vir.*] Maritus. *Inceſtum.*] Adulterium. *Coactus.*] Quaſi ipſe quoque non libenter id reſciverit.

49. *Pœna minor merito.*] Supple fuit. Majorem, inquit, pœnam, quam compedibus teneri, meritus eſt index ille.

53. *Seu tepet.*] Friget in amore, ſcilicet vir. *Securas.*] Negligentes. Vir enim uxorem non amans, illius furta parum curat: ſin amat, excruciatur. *Indicium prodis.*] *Perdis* Puteaneus & alii multi. Jureti excerpta *pergit*. Nil temere mutandum. *Heinſius.*

55. *Ex facili.*] Id eſt, facile. *Sui judicis.*] Sui mariti, apud quem cauſa agitur.

57. *Ille neganti.*] *Ipſe* quatuor libri, non inconcinna repetitione. niſi malis *illa neganti*. Heinſius.

58. *Damnabitque oculos.*] Juxta eorum opinionem, qui negant veros eſſe hominis ſenſus. *Damnabitque oculos.*] Quaſi luſcitioſi hominis. vide Plaut. Mil. Glor. 2. 3. vſ. 51. ubi multa lepidè dicta invenies. *Et ſibi verba dabit.*] Id eſt, ſeipſum decipiet.

59. *Aſpi-*

Aſpiciat dominæ lacrymas; plorabit & ipſe:
Et dicet, Pœnas garrulus iſte dabit.
Quam diſpar certamen inis! tibi verbera victo
Adſunt: in gremio judicis illa ſedet.
Non ſcelus aggredimur: non ad miſcenda coïmus
Toxica: non ſtricto fulminat enſe manus.
Quærimus, ut tutò per te poſſimus amare.
Quid precibus noſtris mollius eſſe poteſt?

59. *Aſpiciet.*] *Aſpiciat* Puteaneus. *Heinſius.*

61. *Quid diſpar certamen inis.*] *Quam diſpar* excerpta Jureti & Politiani, cum uno Mediceo & Farneſiano. *Idem.* *Tibi verbera victo.*] Quod illuſtrat Plaut. Mil. glor. 2. 3. ꝟſ. 22. in ſimili caſu.

Verum enim tu iſtam, ſi te dii ament, temere haud tollas fabulam.
Tuis nunc cruribus capitique fraudem capitalem hinc creas.
Non tibi jam, ut pereas, paratum eſt dupliciter: niſi ſupprimis
Tuum ſtultiloquium ——
Primum dum, ſi falſo inſimulas Philocomaſium, hoc perieris:
Iterum, ſi id verum eſt, tu ei cuſtos additus perieris.

62. *Adſunt.*] Imminent, parata ſunt. *Judicis.*] Mariti.

64. *Toxica.*] Venena. *Stricto.*] Nudato. *Fulminat.*] Coruſcat. *Manus.*] Noſtra.

ELEGIA III.

Ad Eunuchum ſervantem dominam.

HEI mihi, quod dominam nec vir nec fœmina ſervas;
Mutua nec Veneris gaudia noſſe potes!
Qui primus pueris genitalia membra reſcidit;
Vulnera, quæ fecit, debuit ipſe pati.
Mollis in obſequium, faciliſque rogantibus eſſes;
Si tuus in quavis prætepuiſſet amor.
Non tu natus equo, non fortibus utilis armis:
Bellica non dextræ convenit haſta tuæ.

Iſta

HAnc Scaliger ſuperiori cenſebat adnectendam. *Heinſius.*

1. *Hei mihi, quod dominam nec vir nec fœmina ſervas.*] Ad eundem Bagoum hæc dicuntur ad quem ſuperiore elegia. Eum rurſus precatur, ne impedimento ſit ſuis amoribus. *Hei mihi.*] Dolet, quia ſuperiore elegia minime motus erat Bagous.

2. *Gaudia noſſe potes.*] *Ferre* Neapolitanus & Douſæ excerpta. Monui ad Ep. XVIII. ꝟſ. 43. *Heinſius.*

7. *Non.*] Oſtendit, nihil aliud convenire ipſi Bagoo, niſi dominæ gratiam inire. *Equo.*] Ut ſis eques.

9. *Iſta*

Iſta mares tractent: tu ſpes depone viriles.
  Sint tibi cum dominâ ſigna ferenda tuâ.
Hanc imple meritis: hujus tibi gratia proſit.
  Si careas illâ, quis tuus uſus erit?
Eſt etiam facies, ſunt apti luſibus anni.
  Indigna eſt pigro forma perire ſitu.
Fallere te potuit, quamvis habeare moleſtus:
  Non caret effectu, quod voluere duo.
Aptius ut fuerit precibus tentaſſe, rogamus:
  Dum bene ponendi munera tempus habes.

9. *Iſta Viri tractant.*] *Tractent* meliores. *Heinſ.* *Spes.*] Ne horum quicquam ſperes, quod ad viros attineat.

10. *Sunt tibi.*] *Sint* tres libri. *Heinſ.* *Signa.*] Vexilla Cupidinis.

12. *Illa.*] Dominæ gratia.

13. *Eſt etiam facies.*] Supple, apta luſibus. *Anni.*] Omnis enim ætas non eſt amori apta.

14. *Forma perire ſitu.*] Sic ſupra: *Forma, niſi admittas, nullo exercente ſeneſcit.*

18. *Munera.*] Quæ tibi, ſi nobis morem geſſeris, donabimus. *Tempus habes.*] Nam (ut Lucanus ait) *Semper nocuit differre paratis.* Domin.

Elegia IV.

Quod amet mulieres, cujuſcunque formæ ſint.

NOn ege mendoſos auſim defendere mores;
  Falſaque pro vitiis arma moverè meis.
Confiteor; ſi quid prodeſt delicta fateri:
  In mea nunc demens crimina faſſus eo.
Odi: nec poſſum cupiens non eſſe, quod odi.
  Heu quàm, quæ ſtudeas ponere, ferre grave eſt!
Nam deſunt vires ad me mihi juſque regendum.
  Auferor ut rapidâ concita puppis aquâ.

Non

2. F*Alſa.*] Pro falſo, contra verum pugnantia. *Pro vitiis.*] Pro defenſione meorum vitiorum. Ille enim cum Propertio hæc dicat verè: *Unicuique dedit vitium natura creato, Mi fortuna aliquid ſemper amare dedit.*

4. *Demens.*] Quia mihi ipſe noceo.

5. *Non eſſe quod odi.*] *Odiſſe quod odi* plures ſcripti. alii *non noſſe.* Heinſius. *Odi, nec poſſum cupiens non eſſe quod odi.*] Impotentiam ſuam oſtendit Poëta: licet enim cupiat eo vitio carere, id tamen non poteſt.

6. *Quod ſtudeas.*] *Quæ* Puteaneus cum prima editione & uno Vaticano. *quanquam* Arondel. *Heinſius.*

7. *Nam deſunt vires.*] Ordo eſt: Nam vires, &c, *Jus*, id eſt, poteſtas ad me regendum, deſunt mihi. *Ad me mihi.*] Junianus *in me mihi.* rectius. dixi ſupra lib. 1. El. 1. *Heinſ.*

9. *Ir*

Non eſt certa meos quæ forma irritet amores.
Centum ſunt cauſæ, cur ego ſemper amem.
Sive aliqua eſt oculos in ſe dejecta modeſtos;
Uror: & inſidiæ ſunt pudor ille meæ.
Sive procax aliqua eſt; capior, quia ruſtica non eſt:
Spemque dat in molli mobilis eſſe toro.
Aſpera ſi viſa eſt, rigidaſque imitata Sabinas;
Velle, ſed ex alto diſſimulare, puto.
Sive es docta; places raras dotata per artes:
Sive rudis; placita es ſimplicitate tuâ.
Eſt, quæ Callimachi præ noſtris ruſtica dicat
Carmina: cui placeo, protinus ipſa placet.
Eſt etiam, quæ me vatem, & mea carmina culpet:
Culpantis cupiam ſuſtinuiſſe femur.

Mol-

9. *Invitet amores.*] *Irritet* quatuor libri. Met. lib. I.

Tu face neſcio quos eſto contentus amores
Irritare tua.

ſic *irritata voluptas* lib. II. Art. Am. Faſt. II. v. 649.

Tum ſicco primas irritat cortice flammas.

Vide quæ illic notamus. *Heinſius.*

11. *Oculos in me dejecta modeſtos.*] Argute, &, ſi quid judico, vere Junianus cum Jureti excerptis, *in ſe dejecta.* Epiſtola Cydippes,

Luminaque in gremio veluti defixa tenebam.

Am. I. El. VIII.

Cum bene dejectis gremium ſpectabis ocellis.

ſic *in terram & humum oculos dejicere* paſſim poëtæ. de quo Amor. III. El. VII. v. 67. *Heinſius.* *Dejecta.*] Si modeſte, inquit, oculos in me mulier aliqua dejecerit, modeſtia illa ad amandum me inducit.

12. *Sunt pudor ille meæ.*] *Fit pudor* Barberinianus & alter Moreti. *Heinſius.*

13. *Procax.*] Quæ oculis, vultu, verbis, libidinem præ ſe ferat.

15. *Rigidaſque imitata Sabinas,*] Juvenal. Sat. X.

—— *Rara eſt adeo concordia formæ*
Atque pudicitiæ. ſanctos licet horrida mores
Tradiderit domus, ac veteres imitata Sabinas.

Ita ſcribe ex veterrimo codice. Vulgati *Sabinos.* Heinſius.

16. *Velle.*] Scilicet mihi ſui copiam facere. *Ex alto.*] Dixit hic Naſo, *Ex alto*, quemadmodum ſupra, ex facili, *ex alto*, à longinquo.

17. *Sive eſt docta placet.*] *Sive es docta, places*, Puteaneus cum optimo Palatino & quinque aliis. bene. niſi quod malim, *ſi qua es docta, places.* Heinſius.

18. *Placita eſt ſimplicitate ſua.*] *Places ſimplicitate tua* idem codex. niſi quod *placeas* emendatum poſtea. quomodo & alterum exemplar ejuſdem Puteani & tres alii, At Palatinus optimus cum Barberiniano & duobus aliis, *placita es ſimplicitate tuâ.* recte. dixi Art. Amat. I. v. 37. & Epiſtola XIX. ſub finem. *capior* Arondel. Neap. & Barberin. *Idem.*

19. *Callimachi.*] Græci poëtæ, qui primas in Elegia obtinuit. *Præ noſtris.*] Id eſt, noſtrorum carminum comparatione. *Ruſtica.*] Inepta, inculta.

20. *Illa placet.*] *Ipſa* Scripti. *Heinſius.*

22. *Suſtinuiſſe femur.*] *Femen* Neapolitanus, *Idem.*

33. *Mol-*

Molliter inceſſit; motu capit. altera dura eſt;
  At poterit tacto mollior eſſe viro.
Hæc quia dulce canit, flectitque facillima vocem,
  Oſcula cantanti rapta dediſſe velim.
Hæc querulas agili percurrit pollice chordas.
  Tam doctas quis non poſſit amare manus?
Illa placet geſtu, numeroſaque brachia ducit,
  Et tenerum molli torquet ab arte latus:
Ut taceam de me, qui cauſa tangor ab omni;
  Illic Hippolytum pone; Priapus erit.
Tu, quia tam longa es, veteres heroïdas æquas:
  Et potes in toto multa jacere toro.
Hæc habilis brevitate ſuâ. corrumpor utrâque.
  Conveniunt voto longa breviſque meo.
Non eſt culta; ſubit quid cultæ accedere poſſit.

Or-

23. *Molliter incedit; motu capit: altera dura eſt.*] *Inceſſit* Puteaneus & alii plures. deinde ſcribo, *altera durè.* ſcilicet incedit. & ſequenti verſu *poterat mollius iſſe*, pro *mollior eſſe*. Remed. Amor.

Duriter incedit? fac ambulet.

& Art. lib. III.

——ruſticus alter
Motus in inceſſu, mollior alter erit.

Heinſ. *Molliter inceſſit.*] Quod Petron. Frangere gradum: more Junonis. *Capit.*] Me ad amorem ſui rapit. *Dura.*] In inceſſu inepta & inconcinna.

25. *Hæc quia dulce canit.*] Scribe *Huic.* pro *flectitque facillima vocem* unus Mediceus, *flectique* eleganti Græciſmo. de quo ad Claudianum plura. *Heinſ. Dulce canit.*] Pro adverb. More Græcor. ſic Horat. I. Od. 22.

Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

Quibus in locutionibus poëtæ multi ſunt.

17. *Habili percurrit pollice chordas.*] *Agili* rectius excerpta Jureti ac Puteani & tres ſcripti. ſic Martial. lib. III.

Percurrit agili corpus arte tractatrix.

Heinſius.

29. *Numeroſaque brachia ducit.*] Alii *movit* vel *jactat*. Sed nil mutandum eſſe dixi ad Met. IV. v. 353. noſter alibi,

Sive aliquis molli deducit brachia geſtu.

Heinſius. *Numeroſa.*] In numerum mota.

32. *Illic.*] Ubi à mulieribus ſaltatur. *Hippolytum.*] Hippolytus Theſei ex Hippolyte, Amazonum regina filius, poſitum hic à Naſone pro caſtiſſimo ac continentiſſimo. *Priapus erit.*] Priapum pro laſcivo poſuit.

34. *Multa.*] Totoque ingens extendi lecto: majoremque ejus partem magno tuo corpore occupare. Sic *Plurima nux*, pro Amygdala. Virgil. & *Plurima cervix*, pro opima & pingui. Item de monte

——Qui plurimus imminet urbi.

35. *Hæc.*] Non procera.

36. *Voto.*] Deſiderio.

37. *Culta.*] Ornata. *Subit.*] In mentem venit mihi. *Quid.*] Scilicet pulchritudinis. *Accedere.*] Adjungi. *Quid culta accedere poſſit.*] Si quid adfuerit adjumenti ad pulcritudinem: *καὶ διπλασίως ὁ προσιὼν ἁλίσκεται.* Et Metam. 2. v. 734.

——Tanta eſt fiducia formæ

Ornata eſt; dotes exhibet illa ſuas.
Candida me capiet, capiet me flava puella:
Eſt etiam fuſco grata colore Venus.
Seu pendent niveâ pulli cervice capilli;
Leda fuit nigrâ conſpicienda comâ.
Seu flavent; placuit croceis Aurora capillis.
Omnibus hiſtoriis ſe meus aptat amor.
Me nova ſollicitat, me tangit ſerior ætas:
Hæc melior ſpecie corporis: illa ſapit.
Denique quas totâ quiſquam probet Urbe puellas;
Noſter in has omnes ambitioſus amor.

Quæ quanquam juſta eſt, cura tamen adjuvat illam.

40. *Eſt etiam in fuſco.*] Tollunt *in* unus Moreti & Barberinianus. *Heinſ.*

42. *Leda.*] Helenæ mater, Tyndari uxor. *Conſpicienda.*] Pulchra, digna quæ ab omnibus conſpiciatur.

45. *Sollicitat.*] Invitat. *Serior.*] Provectior.

46. *Hæc melior ſpecie: moribus illa placet.*] *Corporis illa placet.* Puteancus & alii nonnulli. ſed recte ſex ſcripti,

Hæc melior ſpecie corporis; illa ſapit.

Heinſius. *Hæc*] Scilicet nova ætas. *Specie corporis.*] Specioſo corpore. *Illa.*] Scilicet ætas ſerior. *Placet moribus.*] Callet enim omneis arteis.

47. *Quiſquam probat.*] Rectius alii *probet.* at optimus Palatinus,

quas laudet in urbe.

pro,

Denique quas totâ quis laudet in urbe puellas.

48. *Ambitioſus.*] Cupidus. *Domin.*

ELEGIA X.

Ad amicam corruptam.

NUllus amor tanti eſt; (abeas, pharetrate Cupido)
Ut mihi ſint toties maxima vota mori.
Vota mori mea ſunt: cum te peccaſſe recordor,
Hei mihi, perpetuum nata puella malum!
Non mihi deletæ nudant tua facta tabellæ:

Non

N*Ullus amor tanti eſt, abeas pharetrate Cupido.*] Vehementer dolet Poëta, quod, cum in convivio quodam fuiſſet cum amica, & ſe dormire ſimulaſſet, eam viderit cuidam convivæ mutuum amorem nutu, verbis, & oſculis oſtendere.

3. *Peccaſſe.*] Fidem mihi in amore non ſervaſſe.

4. *Hei mihi.*] Rectius duo Moreti codices, *O mihi.* Heinſius.

5. *Non mihi deceptæ nudant tua facta tabellæ.*] Scribe *Non interceptæ* vel *Non mi interceptæ.* *Intercipere literas* uſitatus optimis auctoribus loquendi modus. Met. IX. *ne res intercipe noſtras.* in optimo Palatino *deleta.* etiam probe. ſic Art. Am.

Neq

Non data furtivè munera crimen habent.
O utinam arguerem ſic, ut non vincere poſſem!
Me miſerum! quare tam bona cauſa mea eſt?
Felix, qui quod amat, defendere fortiter audet:
Cui ſua, Non feci, dicere amica poteſt.
Ferreus eſt, nimiumque ſuo favet ille dolori,
Cui petitur victâ palma cruenta reâ.
Ipſe miſer vidi, cum me dormire putares,
Sobrius appoſito crimina veſtra mero.
Multa ſupercilio vidi vibrante loquentes.
Nutibus in veſtris pars bona vocis erat.
Non oculi tacuere tui, conſcriptaque vino
Menſa; nec in digitis littera nulla fuit.
Sermonem agnovi, (quid non videatur amanti?)
Verbaque pro certis juſſa valere notis.
Jamque frequens iërat menſâ conviva remotâ:

Com-

Nec niſi deleta tutum eſt reſcribere cera. Malim tamen *Non male deletæ.* Heinſius. *Nudant.*] Demonſtrant. *Tua facta.*] Tua furta. *Tabellæ.*] Amatoriæ literæ.

6. *Crimen.*] Si enim munera furtim miſſa accipit mulier, amatori concedere exiſtimatur.

7. *Arguerem.*] In te convincenda ita debilibus uterer argumentis, ut illis à te facile confutatis, ego cauſa caderem, tu victoriam adipiſcereris.

9. *Quod.*] Pro, quam puellam.

11. *Ferreus.*] Durus, crudelis. *Ferreus.*] Sic & Græci. Moſch. Idyll. 4. v. 44.

—— πέτρης ὄγ' ἔχων νόον ἠὲ σιδήρου
Καρτερον ἐν στήθεσσι.

Et Æſchyl.

Σιδηρόφρων θυμός.

Favet.] Indulget.

12. *Victa rea.*] Victa puella, quam ream peregerit. *Palma.*] Victoria. *Cruenta.*] Cruentam dicit, quia non ſine acerbiſſimo amantis dolore in tali cauſa vincitur puella.

16. *Pars bona.*] Nutus, inquit, veſtri vocis inſtar erant.

17. *Conſcriptaque vino menſa.*] In Artibus enim dixit: *Blandiciaſque leves tenui praſcribere vino, Ut dominam in menſa ſe legat illa tuam.*

18. *Nec in digitis littera nulla fuit.*] Digiti loquaces fuere, ſignificatione aliqua literarum.

19. *Sermonem agnovi. quid non videatur amanti?*] *Quod non videatur agentem* ſcripti omnes, niſi quod Neapolitanus *videbatur*, & *agenter* unus Mediceus. tertius Moreti, *quam non videatur agentem.* Latet aliquid. *Heinſ. Quod non videatur agentem.*] Amatores enim pluribus præſentibus, aut hiſtoriam, aut fabellam aliquam, & amorem narrant, & ſub alieno nomine de ſe & amica præſente loquuntur, ne eorum amores deprehendantur. Quidam hæc legunt per parentheſin & interrogationem. *Quid non videatur amanti?*] Id eſt, *quis fallere poſſet amantes!*

20. *Notis.*] Literis.

21. *Frequens ierat menſa conviva relicta.*] Scribe *remotâ* cum ſeptem ſcriptis. ita enim moris erat, ut menſæ poſt finitum convivium removerentur. Art. Am. lib. 1.

Compoſiti juvenes unus & alter erant.
Improba tum verò jungentes oſcula vidi.
Illa mihi linguâ nexa fuiſſe liquet.
Qualia nec fratri tulerit germana ſevero;
Sed tulerit cupido mollis amica viro:
Qualia credibile eſt, nec Phœbum ferre Dianæ;
Sed Venerem Marti ſæpe tuliſſe ſuo.
Quid facis, exclamo; quo nunc mea gaudia defers?
Injiciam dominas in mea jura manus.
Hæc tibi ſint mecum, mihi ſint communia tecum.
In bona cur quiſquam tertius iſta venit?
Hoc ego; quæque dolor linguæ dictavit: at illi
Conſcia purpureus venit in ora pudor.
Quale coloratum Tithoni conjuge cælum
Subrubet. aut ſponſo viſa puella novo.
Quale roſæ fulgent inter ſua lilia miſtæ:
Aut ubi cantatis Luna laborat equis:
Aut quod, ne longis flaveſcere poſſit ab annis,

Mæo-

At cum diſcedit menſâ conviva remotâ. Met. XIII.

Menſâ ſomnum petiere remotâ.

Virgilius,

Poſtquàm exemta fames epulis, menſaque remotæ.

&,

Poſtquàm prima quies epulis menſaque remotæ.

contra *ponere* & *apponere menſam* paſſim occurrit. ſed quid in re tritâ moramur? *Heinſ. Ierat.*] Abierat.

22. *Compoſiti.*] Sic libro ſuperiore, *Si bene compoſitus vino ſomnoque jacebit.*

23. *Improba.*] Laſciva & proterva.

26. *Cupido mollis amica viro.*] Optimus Palatinus & Neapolitanus, *cupido ſuo.* Ep. XX.

Utraque victorem nempe ſecuta ſuum. ſic libri nonnulli veteres. Remedio Amoris,

Frigidior glacie fac videare tua.

hoc eſt, dominæ. ut recte veteres libri Plura illic. *Heinſius.*

29. *Quo nunc mea gaudia differs!*] Neapolitanus & quatuor alii, *defers*, cum Scaligeri excerptis. recte. *quo jam* excerpta Puteani. Forte *quonam?* atque ita Arondelianus. *Idem.*

31. *Hac tibi ſunt mecum, mihi ſunt.*] Mentelianus *ſint* utroque loco. idque rectius. *Idem.*

33. *Hac ego.*] *Hoc* Puteaneus. *Idem. Hoc ego.*] Subaudi, dixi clamitans & increpitans. *Quaque dolor lingua dictavit.*] Suaviter dicit, quæcunque ex dolore loqui coactus ſum. *Lingua.*] Eſt dativ.

34. *Venit in ora pudor.*] *Rubor* quidam ſcripti. & placet. Catull. *Conſcius ore rubor.* Heinſius.

35. *Coloratum.*] Proprie dixit: colorari enim id dicitur, cujus alia ſit quam fuit facies. *Tithoni conjuge.*] I. e. Aurora.

39. *Flaveſcere.*] Flavum colorem vetuſtate contrahere.

40. *Mæo-*

Mæonis Aſſyrium fœmina tinxit ebur.
His erat, aut alicui color ille ſimillimus horum:
Et nunquam caſu pulcrior illa fuit.
Spectabat terram; terram ſpectare decebat.
Mæſta erat in vultu; mœſta decenter erat.
Sicut erant, (& erant culti) laniare capillos;
Et fuit in teneras impetus ire genas.
Ut faciem vidi, fortes cecidere lacerti:
Defenſa eſt armis noſtra puella ſuis.
Qui modo ſævus eram, ſupplex ultroque rogavi,
Oſcula ne nobis deteriora daret.
Riſit, & ex animo dedit optima: qualia poſſent
Excutere irato tela triſulca Jovi.
Torqueor infelix, ne tam bona ſumſerit alter:
Et volo non ex hac illa fuiſſe nota.
Hæc quoque, quam docui, multo meliora fuerunt;
Et quiddam viſa eſt addidiciſſe novi.
Quod nimium placuere, malum eſt: quod tota labellis
Lin-

40. *Mæonis fæmina.*] Id eſt, Lydia: Mæonia enim regio eſt minoris Aſiæ, quæ etiam à Lydo, Atys filio, Tyrrheni fratre, Lydia cognominata fuit. *Aſſyrium.*] Aſſyrium pro Indicum dixit. Aſſyria enim proxima eſt Indiæ. *Finxit.*] Scilicet oſtro.

41. *Hic erat aut aliquis color ille ſimillimus horum.*] Legendum *His erat, aut alicui*, cum Puteaneo; Sarraviano & quibuſdam aliis, quod & Naugerius in ſuis invenerat.

44. *Decenter.*] Cum decore.

45. *Sicut erant, & erant comti.*] *Culti* meliores omnes. ſic *inculti capilli* & *inculta coma* paſſim. Faſt. III.

Edidit incultis talia verba comis.

Heinſius.

46. *Et fuit in teneras.*] *Laniare capillos Mens fuit* quinque ſcripti cum primâ editione. *Idem. Impetus.*] Scilicet mihi.

48. *Suis armis.*] Id eſt, pulchritudine.

51. *Riſit & ex animo dedit oſcula.*] Imo *optima* cum Puteaneo, Arondeliano, & tribus aliis. Sequentia confirmant. *Heinſius.*

53. *Ne tam bona ſenſerit alter.*] Excerpta Scaligeri & Puteani cum Sarraviano & uno Palatino, *ſumſerit.* recte. Art. Am.

Oſcula qui ſumſit, ſi non & cætera ſumſit.

ſupra El. IV.

Oſcula jam ſumet, jam ſola nec Oſcula ſumet.

infra El. XI.

Et multa ſine ordine ſumam oſcula.

Faſt. III.

Oſcula ſumturus ſubito Mars aſpicit Annam.

Tibull.

Oſculaque admota ſumere rapta manu.

Heinſius. *Alter.*] Rivalis meus.

45. *Et volo non ex hac illa.*] Vel *vellem* unus Moreti. Lege,

Et vellem ex hac non illa fuiſſe nota.

vel, *Deque velim non hac illa fuiſſe nota.* Heinſius.

61. *Num-*

Lingua tua eſt noſtris, noſtra recepta tuis.
Nec tamen hoc unum doleo: non oſcula tantum
Juncta queror; quamvis hæc quoq; juncta queror:
Illa, niſi in lecto, nuſquam potuere doceri.
Neſcio quis pretium grande magiſter habet.

61. *Nunquam potuere doceri.*] *Nuſquam* Puteaneus & alii nonnulli. recte. *Idem.*

ELEGIA VI.

In mortem Pſittaci.

PSittacus, Eois imitatrix ales ab Indis,
Occidit. exequias ite frequenter aves.
Ite, piæ volucres; & plangite pectora pennis;
Et rigido teneras ungue notate genas.
Horrida pro mœſtis lanietur pluma capillis:
Pro longâ reſonent carmina veſtra tubâ.
Quid ſcelus Iſmarii quereris, Philomela, tyranni?
Ex-

P*Sittacus, Eoïs imitatrix ales ab Indis, Occidit.*] Pſittaci, quem ſibi ab Orientalibus oris miſſum puellæ ſuæ donarat Ovidius, interitum deflet. *Ales mihi miſſus ab Indis.*] *Imitatrix ales ab Indis* probe Puteaneus, & Regius, & unus Moreti, & tres quatuorve alii, cum Arondelimo. quod Briſſonius & Carrion jam monuerunt. Statius,

Humanæ ſollers imitator Pſittace linguæ. Ψιττακὸς ὁ βροτόγηρυς in Anthologia l. I. *Heinſ. Ales imitatrix.*] —— *Illa loquax humanæ vocis imago.* Vſ. 37. Hac Ep.

2. *Exequias ferte.*] Minus hoc Latinum. & ſane iidem libri *exequias ite.* quod verum eſt. ſic & *pompam funeris ire* Faſt. VI. ut habent libri veteres. *Heinſius.*

3. *Plangite.*] Percutite. *Et pectora plangite pennis.*] *Et paſſis plangite pennis* Arondelianus, ſic *paſſa coma* frequenter apud noſtrum, *paſſæ palmæ* apud Germanicum Arateis. *paſſis victoria pennis* noſtro infra lib. III. El. II. *Heinſ.*

5. *Horrida.*] Turbata. *Lanietur.*] In ſummo enim dolore capillos lacerare conſueverant.

6. *Pro longa reſonent carmina veſtra tuba.*] Arondelianus & unus Mediceus *noſtra.* Forte *garrula roſtra.* Heinſius. *Pro longa reſonent.*] De funeſta tibia loquitur. Inſtitutum enim erat apud antiquos, ut præcedentibus tubicinibus cadavera ad ſepulchrum efferrentur. Hinc (ut Aulus Gellius ait) *ſiticines* appellati ſunt *tubicines*, quod apud ſitos, hoc eſt, vita functos & ſepultos, canere ſoliti ſint. *Longa.*] Directa. Nam & cornicines in funeribus adhibebantur.

7. *Quid ſcelus.*] Puteaneus *Quod.* opinor *Quo* Heinſius. *Quid ſcelus.*] Fabulam ſcribit Naſo libro ſexto Metamorphoſ. Hic hortatur Naſo luſciniam, quæ antiquæ injuriæ ſibi à Tereo illatæ memor, flebilibus vocibus ſcelus illud queri videtur, ut pſittaci mortem querulis cantibus deploret. *Scelus.*] Stuprum, & linguæ abſciſſionem. *Iſmarii.*] Threjicii: à monte Iſmaro Thraciæ, quem maxime incoluit Orpheus. Tyrannum Iſmarium appellat Tereum, qui rex Thracum fuit. *Philomela.*] Quæ in luſciniam verſa eſt.

9. Me-

Digitized by Google

Expleta eſt annis iſta querela ſuis.
Alitis in raræ miſerum devertite funus.
Magna, ſed antiqui cauſa doloris Itys.
Omnes, quæ liquido libratis in aëre curſus;
Tu tamen ante alias, turtur amice, dole.
Plena fuit vobis omni concordia vitâ,
Et ſtetit ad finem longa tenaxque fides.
Quod fuit Argolico juvenis Phocæus Oreſtæ:
Hoc

9. *Miſerum divertite funus.*] *Devertite* ſcripti. Lege *devertere.* ad Philomelam enim ſermo eſt. quod ex verſu proxime ſequenti ſatis apparet. Art. Amat. II.

Docta quid ad Medicas Erato deverteris artes?

ita codices vetuſti. Met. lib. IX.

Inferior virtute meas devertor ad artes.

Pont. IV. El. XIV.

Ad veteres ſcopulos iterum devertor.

Virgil.

Caſtaliam molli devertitur orbita clivo.

quomodo omnes vetuſti codices, quos ego ac Pierius Valerianus inſpeximus. Suetonius in Tiberio cap. XII. *nemine cum imperio aut magiſtratu tendente quoquam, quin deverteretur Rhodum.* ita ſcripta exemplaria. malim etiam *Alitis in caræ* quam *raræ.* quia mox ſequitur, *rari forma coloris.* Heinſius.

10. *Magna ſed antiqua eſt cauſa doloris Itys.*] *Sed antiqui cauſa doloris* bene Sarravianus. *antique eſt* Neapolitanus corrupte. *Idem. Itys.*] Progne, ſoror Philomelæ, quæ facta hirundo eſt. Met. 6.

11. *Libratis in aëre pennas.*] *Curſus* ſcriptis meliores. Noſter Art. Am. lib. II.

Et movet ipſe ſuas & nati reſpicit alas
Dædalus: & curſus ſuſtinet uſque ſuos.

Statius Theb. III.

Nonne ſub excelſo ſpirantis limite cæli,
Amphiarae, vides. curſus ut nulla ſerenos
Ales agat?

ita & *meatum* pro volatu dicebant. de quo ad Raptum Proſerpinæ in Claudiano l. II. v. 74. *Heinſ. Libratis in aere curſus.*] Id Virgil. illuſtrat. 4. Æn.

Heic primum paribus nitens Cyllenius alis
Conſtitit: hinc toto præceps ſe corpore ad undas
Miſit ———

Quod & Metam. 2. ℣ſ. 710.

Hinc ſe ſuſtulerat paribus Caducifer alis.

Ex Homer. Odyſſ. ε. ℣ſ. 51.

——— λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς.

Spectamus enim hic Mercurium

——— *avi ſimilem.*

12. *Turtur amice dole.*] *Turtur amica* unus Vaticanus. quomodo dici poſſe notant ad Virgilium veteres Grammatici. *Heinſius.*

14. *Longa tenaxque fides.*] Fragmentum Patavinum *firma.* ut in Pont.

Firma tenaxque licet, ſolvetur in æquore navis. Idem.

15. *Quod fuit.*] Talem dicit fuiſſe inter pſittacum & turturem amicitiam, qualis fuit olim inter Oreſtem & Pyladem. *Argolico.*] Fuit enim Oreſtes Agamemnonis regis Mycenarum filius. *Juvenis Phocæus.*] Id eſt, Pylades, Strophii Phocenſis filius. *Argolico Oreſti.*] *Oreſtæ* Puteaneus & Neapolitanus. bene. dictum Ep. VIII. v. 9. *Heinſ. Juvenis Phocæus Oreſtæ.*] Hujus mentionem facit Cicer. de Finib. *Tria*, inquiens, *vix amicorum paria reperiuntur, ut ad Oreſten pervenias, profectus à Theſeo. Hinc Pyladea amicitia.* De Theſeo Bion. Idyll. 5. in fragment.

Ὄλβιος ἦν Θασεὺς τῷ πειριθόῳ παρεόντος.

Et mox de Oreſte ſubjungit.

Ὄλβιος ἦν χαλεποῖσιν ἐν ἀξείνοισιν Ὀρέστης,

Οὕνε-

Hoc tibi, dum licuit, Pſittace, turtur erat.
Quid tamen iſta fides? quid rari forma coloris?
Quid vox mutandis ingenioſa ſonis?
Quid juvat, ut datus es, noſtræ placuiſſe puellæ?
Infelix avium gloria, nempe jaces.
Tu poteras fragiles pennis hebetare ſmaragdos,
Tincta gerens rubro Punica roſtra croco.
Non fuit in terris vocum ſimulacior ales:
Reddebas blæſo tam bene verba ſono.
Raptus es invidiâ. non tu fera bella movebas:
Garrulus, & placidæ pacis amator eras.
Ecce, coturnices inter ſua prælia vivunt:
Forſitan & fiant inde frequenter anus.
Plenus eras minimo: nec præ ſermonis amore

In

Οὕνεκα οἱ ξυνὰς Πυλάδας ᾖρητο κελεύθους.

17. *Quid tamen.*] Subaudi profuit, aut juvit. *Rari coloris.*] Raræ enim aves virides ſunt, ut pſittacus.

19. *Ut datus es.*] Id eſt, Poſtquam datus es.

21. *Virides pennis hebetare ſmaragdos.*] Smaragdi proprie virides. Scripti tamen meliores magna ex parte, & in his Puteaneus, *fragiles.* Heinſ. *Pennis.*] Plumis tuis. *Hebetare.*] Id eſt, efficere, ut obſcuri, hebetes, & minus virides viderentur, comparatione tuarum pennarum.

22. *Roſtra punica.*] A colore rubeo & ſplendido, qui puniceus, Græce φοινίκεος dicitur.

23. *Vocum ſimulantior ales.*] Quatuor libri veteres *ſimulacior.* quo & alii nonnulli alludunt, quos inter Palatinus optimus & Arondelianus, *ſimulatior* exhibentes. ſic *ſonax concha.* lib. I. Met. & *vigilaces curæ* lib. II. & *expugnax herba* lib. XIV. & *fumax ſulphur* Faſt. IV. *liquaces rivi* Remed. Am. v. 137. ex ſcriptis libris. & ſimilia, de quibus ſuo loco. *crepacem molam* Mæcenas dixit apud Senecam Epiſt. CXIV. Cicero Catone, *Ne vera de ſe prædicans nimis videretur aut inſolens aut eloquax.* ut ibi eſt in vetuſtiſſimis libris. apud Plautum *trahax.* apud Gratium *curraces laquei.* apud Cajum l. 18. D. de ædil. edict. *ſervus curax. ſi laborioſum aut curacem aut vigilacem eſſe adſirmaverit.* apud Symmachum lib. I. Ep. XII. *retinax advenarum lotos.* *equus ſternax* Maroni & Silio Italico. *tagax* apud veterem poëtam, qui nunc non ſuccurrit. *capax, rapax, edax, emax, fallax, vorax,* & ſimilia apud noſtrum. *Heinſius.*

24. *Blæſo.*] Balbutiente: nam à natura ſoli homini ſermo attributus ſit.

26. *Garrulus.*] Loquax.

27. *Ecce coturnices.*] Dolet, quod ferociores aves vivant, & placidiſſimus pſittacus perierit. *Inter ſua.*] Perdicum autem & coturnicum pugnas inter ſe, deſcribit Ariſtoteles libro nono de Animalibus, capite octavo. *Inter fera prælia vivunt.*] *Sua prælia* meliores. recte. nam *fera bella* paulo ante præceſſerant. *Heinſius.*

28. *Forſitan & fiunt.*] *Fiant* Puteaneus & unus Moreti in nonnullis aliis *fient.* proxime verum. *Idem.*

29. *Plenus.*] Satur.

30. *In*

In multos poteras ora vacare cibos.
Nux erat eſca tibi; cauſæque papavera ſomnis:
Pellebatque ſitim ſimplicis humor aquæ.
Vivit edax vultur, ducenſque per aëra gyros
Milüus, & pluviæ graculus auctor aquæ.
Vivit & armiferæ cornix inviſa Minervæ;
Illa quidem ſæclis vix moritura novem.
Occidit ille loquax, humanæ vocis imago,
Pſittacus, extremo munus ab orbe datum.
Optima prima ferè manibus rapiuntur avaris;
Implentur numeris deteriora ſuis.

Tri-

30. *In multos poterant ora vacare cibos.*] *Poteras ora vocare* multi ex ſcriptis. at Puteaneus & Arondelianus *poteras ora vacare.* eleganti Græciſmo. quod & in ſuis Dominicus Marius Niger videtur inveniſſe. Unus Vaticanus *poteras ore vacare.* Heinſius.

31. *Nux.*] Amygdalam intellige: Pſittacorum autem peculiaris cibus amygdala. *Cauſæ ſomni.*] Appoſitio eſt. *Cauſæque papavera ſomni.*] *Somnis* Neapolitanus. Faſt. IV.

——ſomnique papavera cauſas
Dat tibi cum tepido lacte bibenda puer,

Heinſius.

32. *Simplicis.*] Non mixtæ alio liquore.

33. *Vultur.*] Hæc avis triduo ante, aut biduo volat, ubi cadavera futura ſunt. *Ducitque per aëra gyros.*] *Gyros*, circuitus, orbeis. Sic in 2. Metam. *Iterque Non agit in rectum, ſed in orbem curvat eundem.* *Ducitque per aëra gyros Milvius.*] *Milüus* Puteaneus, Arondelianus, & ſex alii. quomodo paſſim apud noſtrum in optimis exemplaribus. ut Faſtorum libro III. bis, & Met. II. ſic & apud Horatium l. I. Epiſt. XVI. Cæterum lege cum uno Vaticano & Farneſiano *ducenſque per aëra gyros.* ſed & *pluviæ graculus augur aquæ* exiſtimo ſcribendum pro *auctor.* Horat. lib. III. Od. XVII.

——Aquæ niſi fallit augur
Annoſa cornix,

& Od. XXXVII.

Imbrium divina avis imminentum.

poſſet & legi *garrulus augur*, ut de corvo intelligatur, quæ avis imbrium præſaga habetur. Certe *garrulus auctor* eſt in multis ſcriptis. ſed graculus pluvias prædicit apud Avienum in prognoſticis. *Heinſius.*

35. *Inviſa Minervæ.*] Ad fabulam alludit, quam ipſe lib. 2. Metam. ſcribit.

36. *Quidem ſeclis vix moritura novem.*] Hoc ſecundum Heſiodum, qui cornici novem noſtras attribuit ætates: ut refert etiam Plinius lib. 7.

37. *Illa loquax.*] *Ille* ſex ſcripti. *Heinſ.* *Humanæ vocis imago Pſittacus.*] Plin. l. 10. Natur. hiſt. Super omnia, inquit, humanas voces reddunt pſittaci: & quidem ſermocinantes, imperatores ſalutant, &c.

38. *Ab extremo orbe.*] Id eſt, ab extrema & ultima orbis parte, India ab oriente.

39. *Optima prima fere, &c.*] Optima, inquit, primum intereunt: peſſima autem ſuperſunt, & diu vivunt, cum contra evenire deberet.

40. *Implentur numeris.*] Quam diutiſſime vivunt. De ratione horum numerorum vide Macrob. ad Somn. Scipion. c. 13. ubi inter alia hæc habentur. *Conſtat enim, numerorum certam conſtitutamque rationem animam ſociare corporibus. Hi numeri dum ſuperſunt, corpus animari non deſinit. Cum vero deficiunt, mox arca-*

Triſtia Phyllacidæ Therſites funera vidit:
  Jamque cinis, vivis fratribus, Hector erat.
Quid referam timidæ pro te pia vota puellæ;
  Vota procelloſo per mare rapta Noto?
Septima lux aderat, non exhibitura ſequentem:
  Et ſtabat vacuâ jam tibi Parca colo.
Nec tamen ignavo ſtupuerunt verba palato.
  Clamavit moriens lingua, Corinna, vale.
Colle ſub Elyſio nigrâ nemus ilice frondens,
  Udaque perpetuo gramine terra, viret.
Si qua fides dubiis; volucrum locus ille piarum
  Dicitur, obſcœnæ quo prohibentur aves.
Illic innocui late paſcuntur olores:
  Et vivax Phœnix, unica ſemper avis.
Explicat ipſa ſuas ales Junonia pennas:

Oſcula

arcana illa vis ſolvitur, quâ ſocietas illa conſtabat. Impletis igitur numeris, corpus fatiſcit, animaque ſeducitur artubus. Quod Virgil. attingit lib. 6. Æneid. *Explebo numerum.* ubi Servius minus placet.

41. *Phylacidæ.*] Id eſt, Proteſilai. Hic ex Phylace oppido Theſſaliæ oriundus, filius fuit Iſiphyli. Ejuſdem uxor Laodamia Phylaceja dicta eſt. *Therſites.*] Vir Græcus fuit, *Quo non deformior alter Venerat ad Trojam, linguave protervior alter:* cum igitur ita & corporis & animi vitiis inſignis eſſet, ſuperſtes tamen fuit Proteſilao. *Therſites.*] Hoc ex Sophocl. Philoct. verſ. 442. & ſeqq. illuſtratur.

42. *Hector cinis.*] Sic Senec. de Hercule in Oeta.

——— tam parvus cinis
Herculeus. huc huc ille decrevit gigas.
O quanta, Titan, in nihil moles abit.

Et alibi,

Hoc eſt quod digitis quinque levatur onus.

Vivis fratribus.]
Quod ex Homer. Iliad. ω. vſ. 260.

Τοὺς μὲν ἀπώλεσ' Ἄρης, τὰ δ' ἐλέγχεα
πάντα λέλειπται.

ubi plura invenies huc ſpectantia.

43. *Timidæ.*] Timentis, ne morereris.

44. *Rapta noto.*] Id eſt, irrita, & quæ nullum pondus habuerunt.

45. *Non exhibitura.*] Non datura. *Sequentem.*] Periit enim ſeptima die.

47. *Ignavo.*] Pigro, & torpente præ ægritudine. *Stupuerunt.*] Proferri non potuerunt.

49. *Colle ſub Elyſio.*] Animæ pſittaci mortui, quaſi hominis dat Elyſium. *Nigra.*] Umbroſa. *Denſa nemus ilice frondet.*] Excerpta Politiani, & unus Mediceus *frondens.* ut ad Tò *viret* referatur niſi ſequenti verſu *Uvida* malis pro *Udaque.* nam unus Vaticanus *Vivida.* Heinſius.

50. *Perpetuo.*] In Elyſiis enim campis ver eſt perpetuum.

52. *Obſcœnæ.*] Turpes, rapaces: ut vultures, milvii, harpyjæ, & hujuſmodi.

54. *Unica ſemper avis.*] Unum enim in toto orbe, nec viſum magnopere dicunt.

55. *Explicat ipſa ſuas ales Iunonia pennas.*] *Atque ſuas* alii multi. neutrum ſatisfacit. forte legendum,

Explicat hic pictas ales Iunonia pennas.

vel *Explicat & paſſas pennas.* ut de pavo Horatius,

pictâ

Oſcula dat cupido blanda columba mari.
Pſittacus has inter, nemorali ſede receptus,
Convertit volucres in ſua verba pias.
Oſſa tegit tumulus: tumulus pro corpore parvus:
Quo lapis exiguus par ſibi carmen habet.
[Colligor ex ipſo dominæ placuiſſe ſepulcro.
Ora fuere mihi plus ave docta loqui.]

—— *picta pandit ſpectacula cauda.* Heinſius. Tale quid latere exiſtimo. *Ales Junonia.*] Pavo. Pavones enim eſſe dicuntur in Junonis tutela.

57. *Nemorali ſede.*] Nam dicit: *Colle ſub Elyſio nigra nemus ilice frondet.*

58. *Convertit volucres in ſua vota pias.*] *In ſua verba* ſcripti. *Heinſ.* *In ſua verba.*] Dicit pſittacum & iiſdem verbis, & humanis vocibus, quibus dum viveret, ad ſe homines convertebat & alliciebat, mortuum in Elyſiis piarum avium umbras ad ſe itidem attrahere. Nam (ut in 6. Æneid. docet Maro) apud inferos iiſdem quemque ſtudiis teneri, quibus in vita delectabatur.

59. *Tumulus pro corpore magnus.*] Puteaneus alter cum excerptis Voſſii *pro corpore parvus.* excerpta Politiani *parvo.* *parvus* res ipſa eſt. Callimachus in Epigrammatis,

Σύντομος ἦν ὁ ξεῖνος, ὁ καὶ τάφος. οὐ μακρὰ λέξω.

Noſter lib. IV. Met.

Conataque loqui minimam pro corpore vocem
Emittunt.

Met. XIII.

Sentiet eſſe mihi tanto pro corpore vires.

Faſt. lib. I.

Dira viro facies: vires pro corpore: corpus
Grande.

Poſtremum hujus Elegiæ diſtichon ab alienâ manu videtur. *Heinſius.*

ELEGIA VII.

Amicæ ſe purgat, quod ancillam non amet.

ERgo ego ſufficiam reus in nova crimina ſemper?
Ut vincam, toties dimicuiſſe piget.
Sive ego marmorei reſpexi ſumma theatri;
Eligis è multis, unde dolere velis.

E*Rgo ego ſufficiam reus in nova.*] Conſuetudinem cum Cypaſſi Corinnæ ancilla furtim habebat Naſo, quod neſcio quo pacto perſenſiſſe videbatur Corinna: unde vehementer irata, & ipſi Naſoni, & ancillæ furtivos concubitus frequenter objiciebat. In hac igitur elegia Poëta ſe expurgat, affirmans multis argumentis, ancillam pellicatus falſo accuſatam eſſe. *Ergo.*] Particula hæc indignationem continet. *Domin.*

2. *Ut vincam, toties dimicuiſſe piget.*] Ego: Etiam ſi vincam, & obtineam, tamen me pudet toties contendere ac dimicare. *Micyll.* *Toties dimicuiſſe pudet.*] *Piget* meliores. *Heinſius.*

3. *Sive ego.*] Zelotypiam mulieris oſtendit. *Summa.*] E quibus ludos ſpectabant mulieres.

4. *E multis.*] Scilicet fœminis. *Velis.*] Quaſi merito dolere non poſſis.

Candida ſeu tacito me vidit fœmina vultu;
  In vultu tacitas arguis eſſe notas.
Si quam laudavi; miſeros petis ungue capillos:
  Si culpo; crimen diſſimulare putas.
Sive bonus color eſt, in te quoque frigidus eſſe;
  Seu malus, alterius dicor amore mori.
Atque ego peccati vellem mihi conſcius eſſem.
  Æquo animo pœnam, qui meruere, ferunt.
Nunc temere inſimulas: credendoque omnia fruſtra,
  Ipſa vetas iram pondus habere tuam.
Aſpice, ut auritus miſerandæ ſortis aſellus
  Aſſiduo domitus verbere lentus eat.
Ecce, novum crimen, ſollers ornare Cypaſſis

Obji-

6. *Notas.*] Signa amatoria.

7. *Petis ungue.*] Laceras, ſcindis præ dolore: credis enim me captum amore puellæ, quam laudo. *Capillos.*] Tuos.

9. *Color bonus.*] Vivus, purpureus. Sic Cic. I. Officior. *Bonitas coloris.* Dicit autem Poëta; Suſpicaris te negligi, cum valeo, & colore ſum vivido: ſin autem palleo, me fingis uri & carpi alterius puellæ ignibus.

11. *Atque ego peccati vellem modo conſcius eſſe.*] *Vellem mihi conſcius eſſem* meliores, quo & alii nonnulli tendunt, in quibus, *vellem mihi conſcius eſſe.* Met. XIII. ut & illic optimi codices,

Et quod præcipue vellem tibi demere poſſem. Heinſius.

Atque ego.] Quam caute crimen diſſimulat. Vellem, inquit, peccaſſem, in quo me accuſas, ut pœnam patientius ferrem.

13. *Nunc temere inſimulas.*] *Inſultas* Neapolitanus cum excerptis Scaligeri & Puteani. fruſtra. Feſtus: *Inſimulare, crimen in aliquem confingere.* Gloſſæ Stephani, *Inſimulatur, διαβάλλει.* Heinſius.

15. *Auritus aſellus.*] Hinc adſerenda vetus ſcriptura Phædro lib. I. Fab. XI. de aſino & leone venantibus,

——— hic auritulus
Clamorem ſubitum totis tollit viribus.

ita enim veterrimæ Voſſii ſchedæ. niſi quod *auriculus* mendoſe exhibebant. mox cum eodem codice repone in Phædro,

Leonis adfliguntur horrendo impetu.

Heinſius.

16. *Verbere tardus erat.*] *Lentus eat* primæ editiones & ſcripti. ſic noſter de aſino ſemper. Met. XI.

Induiturque aures lente gradientis aſelli.

& alibi. *Idem.*

17. *Ecce tuum ſollers caput exornare Cypaſſis.*] Codices vetuſtiores magno numero, recte,

Ecce, novum crimen, ſollers ornare Cypaſſis.

ornare enim non *caput ornare* dicebant. hinc & *ornatrices* in Gruteri Inſcriptionibus ancillæ, quæ comebant heras, paſſim dicuntur. ſic *ornatrix à titulis* pag. DLXXIX. APONIÆ SUCCESSÆ A TUTUL. ORNATR. G. BATONIUS EPIGONUS ATRIENSIS. de titulis vide Varronem & Feſtum. & pag. MCXVIII. *ornatrix galea.* CALPURNIA L. ET Ɔ. L. GALEÆ ORNATRIX. ubi nota *galeam* dici pro galero vel galericulo comæ adſcititiæ. noſter lib. I. El. XIV.

Ornatrix toto corpore ſemper erat.

& Arte Amatoria.

Tua ſis ornatrix.

duo

Objicitur dominæ contemeraſſe torum.
Dî melius, quam me, ſi ſit peccaſſe libido,
  Sordida contemtæ ſortis amica juvet!
Quis Veneris famulæ connubia liber inire,
  Tergaque complecti verbere ſecta velit?
Adde, quod ornandis illa eſt operata capillis;
  Et tibi per doctas grata miniſtra manus.
Scilicet ancillam, quæ tam tibi fida, rogarem?
  Quid, niſi ut indicio juncta repulſa foret?
Per Venerem juro, puerique volatilis arcus,
  Me non admiſſi criminis eſſe reum.

duo codices non male,

Ecce (nobum crimen) ſollers ancilla Cypaſſis, Heinſius.

19. *Si ſit peccaſſe libido.*] *Si ſic* iidem meliores. Forte,

Di melius, quam, ſi mihi ſit peccaſſe libido. Idem.

23. *Ornandis operoſa eſt illa capillis*,] *Illa eſt operata* Puteaneus, Neapolitanus, & unus Palatinus, bene. Met. VIII.

——*ſtudioque operatus inhæſi.*

ubi male *oneratus* legebatur. *votis pudicis operari* Ep. IX. ℣ſ. 35. *ſiſtris Iſidis operari* Art. Am. *operari ſacris* ſæpe alibi. *Idem. Operoſa.*] Solers, & quæ comendis capillis operam diligenter impendit.

24. *Et tibi per doctas grata miniſtra manus.*] *Perdocta eſt* Puteaneus. Puto *perdoctâ manu.* ſic eandem *ponendis capillis perfectam* mox vocat. Ponticis,

Dignam Mæoniis Phæacida condere chartis
Cum te Pierides perdocuere tuæ.

uſi eo verbo quoque non ſemel Lucretius, Cicero, alii. *Heinſ.*

25. *Quæ ſit tibi fida rogarem.*] *Qui erat tibi fida.* Puteaneus mendoſe. alii complures *quæ tam tibi fida.* recte. *Idem.*

26. *Quid, niſi ut.*] Rectius videatur, *Quo? niſi ut indicio juncta repulſa foret.* Idem. *Quid.*] Niſi ut præter repulſam, dominæ etiam indicaret, me fidem fallere voluiſſe.

27. *Per Venerem juro.*] Sic Tibul. I. Eleg. 4.

Nec jurare time. Veneris perjuria venti
Irrita per terras, & freta ſumma ferunt.

Quod tamen male præcipitur: & plerumque pejus provenit.

28. *Me non eſſe reum.*] Id eſt, me non peccaſſe. *Domn. Admiſſi.*] Peccati. *Micyll.*

ELEGIA VIII.

Ad Cypaſſin ancillam Corinnæ.

PONendis in mille modos perfecta capillis,
  Comere ſed ſolas digna Cypaſſi Deas;

Et

P*Onendis in mille modis.*] *Modos* bene Puteaneus. *Heinſ. Comendis in mille modos perfecta, capillis, &c.*] Cypaſſim interrogat, unde Corinna furtivos ejus concubitus ſcire potuerit: & ſe laudat, quod egregie crimen diſſimulaverit. *Comendis.*] Ornandis. Legitur in vetuſtiſſimis codibus, *Ponendis in mille, &c.*

Mille

Et mihi jucundo non ruſtica cognita furto;
 Apta quidem dominæ, ſed magis apta mihi;
Quis fuit inter nos ſociati corporis index?
 Senſit concubitus unde Corinna tuos?
Num tamen erubui, num verbo lapſus in ullo
 Furtivæ Veneris conſcia ſigna dedi?
Quid, quod in ancillâ ſi quis delinquere poſſet,
 Illum ego contendi mente carere bonâ?
Theſſalus ancillæ facie Briſeïdos arſit?
 Serva Mycenæo Phœbas amata duci.
Non ego Tantalide major, nec major Achille.
 Quod decuit Reges, cur mihi turpe putem?

Ut

Mille modos.] Varie enim caput ſibi ornant mulieres. *Perfecta.*] Peritiſſima.

7. *Non tamen.*] *Nam non* alter Mentelii. *Nunc tamen* Puteaneus. lege *Num tamen.* nam idem codex mox *num verbo* cum Neapolitano. ſex alii *non verbo.* vulgati *nec* Heinſ. *Tamen.*] Quamvis perſenſerit. *Erubui.*] Conſcius enim ſibi commiſſi criminis, cum arguitur, erubeſcit. *Lapſus verbo ullo.*] Id eſt, titubavi, quod evenit illis, qui ſunt ſibi conſcii peccati. *Verbo lapſus.*] Ter. Heaut. 2. 2. Clin. *Verum illa ne quid titubet.* S. *perdocta eſt probè.* Quod ex Plauto ſuo, ut pleraque tranſtulit. Iſti autem homines dicuntur facundè mali.

9. *Quid quod in ancillam.*] *Ancillâ* rectius Puteaneus cum quatuor aliis. duo *ancillas.* Heinſius.

10. *Mente bona.*] Communi ſenſu.

11. *Theſſalus ancillæ facie.*] Ducum exemplo dicit non pudendum eſſe domino, ancillæ amorem. *Facie Briſeidos ancillæ.*] Huc alludit Horat. ex Homero:

 ——*prius inſolentem*
 Serva Briſeis niveo colore
 Movit Achillem. 2. carm. Od. 4.

Theſſalus.] Achilles, qui Theſſalia fuit oriundus. *Ancillæ.*] Servæ, captivæ. *Briſeidos.*] Hippodamiam dicit, Briſei filiam, quam Achilles amavit, everſa ejus patria Lyrneſſo, captam. *Serva, &c.*] Exemplum affert etiam Agamemnonis, qui Caſſandram Priami regis filiam amavit, eamque poſt everſum Ilion captivam ſecum in Græciam abduxit.

12. *Serva.*] Captiva. *Mycenæo duci.*] Id eſt, Agamemnoni; qui Mycænis oriundus fuit. *Phœbas.*] Mænas, vates. Caſſandram deſignat, quæ à Phœbo vaticinandi facultatem acceperat. *Serva Mycenæo duci.*] Qua de cauſa etiam Clytæmneſtra in caput Agamemnonis cum Ægiſtho conſpiravit. Senec. Agam. ℣. 255.

 Tenetque regem famula veridici Dei.
 Fereſne thalami victa conſortem tui.

Quod ex Æſchyl. Agam. ℣. 1436.

 Ἥτ' αἰχμάλωτος ἥδε καὶ τερασκό-
  πος.
 Καὶ κοινόλεκτρος τῷδε, θεσφατη-
  λόγος,
 Πιστὴ ξύνευνος.

53. *Nec ſum Tantalide, nec forti major Achille.*] *Nec ſum ego Tantalide major, nec major Achilli* Puteaneus. plures etiam alii *major nec major Achille* & placet. multi *Non ſum ego.* ſed recte tres cum Arondeliano, *Non ego Tantalide.* Sarravianus *Non ſum Tantalide.* Heinſ. *Tantalide.*] Id eſt, Agamemnone cujus avus fuit Tantalus, à quo patronymicum eſt Tantalides.

16. *Vi-*

Ut tamen iratos in te defixit ocellos;
Vidi te totis erubuiſſe genis.
At quanto, ſi forte refers, præſentior ipſe
Per Veneris feci numina magna fidem!
Tu Dea, tu jubeas animi perjuria puri
Carpathium tepidos per mare ferre Notos.
Pro quibus officiis pretium mihi dulce repende
Concubitus hodie, fuſca Cypaſſi, tuos.
Quid renuis, fingiſque novos, ingrata, timores?
Unum eſt è dominis emeruiſſe ſatis.
Quod ſi ſtulta negas, index anteacta fatebor;
Et veniam culpæ proditor ipſe meæ.
Quoque loco tecum fuerim, quotieſque, Cypaſſi,
Narrabo dominæ, quotque quibuſque modis.

16. *Vidit te totis.*] *Vidi* ſcribendum cum nonnullis ſcriptis, niſi malis *ſenſi.* Nam duo codices *ſenſit.* Superiori etiam verſu concinnius legas *in me defixit*, quam, *in te.* Heinſius.

17. *Quanto præſentior.*] Quam tu ſcilicet: hoc eſt, audacior. *Si forte refert.*] *Refers* libri veteres. quod verum eſſe monui Epiſt. v. ℣ſ. 113. Tanaquillus Faber ad Phædrum lib. III. malit legi, *ſi fors refert.* hoc eſt, intereſt. ſed fruſtra. *Heinſius.*

19. *Tu dea.*] Per apoſtrophen, Venerem alloquens, ab illa veniam petit: precaturque, ne male ſibi eveniat perjurium. *Animi perjuria noſtri.*] *Animi puri* Puteaneus & Arondelianus. optime. ſic *pure ſacra facere* & ſimilia. ſic *animum purum* & *religioſum* Cicero conjungit: *purum* & *inſontem* Horatius. *Deus pura mente colendus* in diſtichis, quæ ſub Catonis nomine circumferuntur. *Heinſius.* *Animi perjuria puri.*] Improbè ſibi ignoſcit poëta. An, cum lingua juravit, mens injurata dici poteſt?

20. *Carpathium.*] Carpathus inſula eſt inter Ægyptum & Rhodon poſita, quæ Carpathio mari nomen dedit. Pro quocunque mari poſuit Naſo.

21. *Officiis.*] Quia tuam cauſam egi apud Corinnam, quæ propter pellicatus ſuſpicionem te odio proſequebatur.

22. *Fuſca.*] *Eſt etiam in fuſco grata colore Venus.*

24. *Eſt unum è dominis promeruiſſe ſatis.*] *Unum eſt è dominis emeruiſſe ſatis* Puteaneus & Neapolitanus cum Arondeliano & quinque aliis. plures *Eſt unum è dominis emeruiſſe.* puto *demeruiſſe* l. II. Art.

Nec tibi ſit ſervos demeruiſſe pudor.

vide tamen quæ noto ad Epiſtol. VI. ℣ſ. 138. ubi *emereri* pro *demereri* nonnunquam ſumi docuimus. *Heinſius.*

Elegia IX.

Ad Cupidinem.

O Nunquam pro me ſatis indignate Cupido,
  O in corde meo deſidioſe puer!
Quid me, qui miles nunquam tua ſigna reliqui,
  Lædis? & in caſtris vulneror ipſe meis?
Cur tua fax urit, figit tuus arcus amicos?
  Gloria pugnantes vincere major erat.
Quid? non Hæmonius, quem cuſpide pertulit, heros,
  Confoſſum medicâ poſtmodo juvit ope?
Venator ſequitur fugientia, capta relinquit:
  Semper & inventis ulteriora petit.
Nos tua ſentimus populus tibi deditus arma:
  Pigra reluctanti ceſſat in hoſte manus.
Quid juvat in nudis hamata retundere tela
  Oſſibus? oſſa mihi nuda relinquit amor.

Tot

1. O *Nunquam pro me ſatis indignate Cupido.*] Amantium levitatem & inconſtantiam exprimens Naſo, Cupidinem alloquitur. *Nunquam pro me.*] Contra me ſemper ſtas, me figis, in meo corde deſides.

3. *Qui nunquam, &c.*] Idem in primo dixit, *Non ſum deſertor amoris. Nunquam reliqui.*] Semper enim amavi.

6. *Pugnantes.*] Juvenes & puellas tibi reluctantes, & qui tui imperii juga fugiunt.

7. *Quid non, &c.*] Conveniens eſſe dicit, ut illata ſibi vulnera, eorum auctor Cupido ſanaret. Ut olim, *Vulnus Achilleo quæ quondam fecerat hoſti, Vulneris auxilium Pelias haſta tulit. Æmonius.*] Theſſalus. *Quem.*] Telephum. *Cuſpide.*] Peliadis haſtæ. *Heros.*] Achilles.

8. *Confoſſum.*] Vulneratum. *Juvit.*] Sanavit. *Cum petiit, medicæ poſtmodo juvit ope.*] *Confeſſum* rècte meliores. duo *Confeſſum.* Heinſ.

9. *Venator.*] Deberes, inquit, ô Cupido fugientes inſequi, nec in captivos tantopere ſævire: venatoris exemplo, qui captas feras relinquit, & fugientes ſectatur.

10. *Inventis.*] Partis. *Ulteriora.*] Plura.

15. *Nos.*] Amatores. *Populus tibi deditus.*] *Subditus.* Jureti excerpta; & tres alii ex melioribus. *Heinſius.*

12. *Reluctanti.*] Tibi adverſanti, tuaque imperia ſpernenti. *Manus.*] Tua.

13. *Hamata recondere tela.*] *Retundere* Puteanus cum Regio, uno Vaticano, & excerptis Jureti. recte. hoc eſt obtuſa reddere, hebetare. Lucanus l. vi.

——— *confringite tela*
Pectoris in curſu, jugulisque retundite ferrum.

Prudentius Cathemerin. *Ultor retundit iram.* idem cum quatuor aliis mox *relinquit.* Heinſ. *Hamata tela.*] Id eſt, ſagittas, quarum cuſpides hamos imitantur.

14. *Reliquit amor.*] Dixit etiam in Artibus: *Attenuant juvenum vigilatæ corpora noctes.*

16. *Hinc*

Tot ſine amore viri, tot ſunt ſine amore puellæ.
  Hinc tibi cum magnâ laude triumphus eat.
Roma, niſi immenſum vires promôſſet in orbem,
  Stramineis eſſet nunc quoque tecta caſis.
Feſſus in acceptos miles deducitur agros:
  Mittitur in ſaltus carcere liber equus:
Longaque ſubductam celant navalia pinum:
  Tutaque depoſito poſcitur enſe rudis.
Me quoque, qui toties merui ſub amore puellæ,
  Defunctum placide vivere tempus erat.
Vive, Deus, poſito, ſi quis mihi dicat, amore;
  Deprecer. uſque adeo dulce puella malum eſt.
Cum bene pertæſum eſt, animoque relanguit ardor,
  Neſcio quo miſeræ turbine mentis agor.

16. *Hinc.*] Ex his viris atque puellis tibi ſubjugatis.

17. *Roma niſi, &c.*] Suadet Cupidini, ut imperium ſuum propagare velit: exemplo Romæ, quæ ab initio puſilla, poſtea totum ſibi terrarum orbem ſubjecit.

18. *Stramineis.*] E ſtramine conſtructis, qualis fuerat caſa Romuli. *Nunc quoque.*] Ut antea fuit. *Stramineis caſis.*] Virgil. 8.

Hinc ad Tarpejam ſedem, & Capitolia ducit,
Aurea nunc, olim ſylveſtribus horrida dumis.
Romuleoque recens horrebat regia culmo. ibid.

Nunc quoque denſa caſis.] *Tecta caſis* libri veteres. *Heinſ.*

19. *Feſſus in acceptos. &c.*] Ab amore militiæ vacationem & requiem ſe conſequi debere docet pluribus exemplis. *Feſſus.*] Longa militia. *Miles.*] Veteranum dicit, qui emeritis ſtipendiis honeſtam ab Imperatore miſſionem conſequitur.

21. *Subductam.*] Propriè ſubducere navem, eſt in terram trahere. *Deducere* autem, eſt in mare mittere. *Celant.*] Continent, abſcondunt. *Navalia.*] Navalia loca ſunt, in quibus naves, & remi, nauticaque omnia inſtrumenta fiunt. *Pinum.*] Navem.

23. *Me quoque.*] Jam tempus eſſe dicit, ut ab amatoriis doloribus procul degat ævum: exemplo veterani militis, gladiatoris, vetuſtæ navis, & equi ſeneſcentis. *Merui.*] Militavi.

24. *Defunctum.*] Qui jam finivi hujus militiæ labores. Virg. *O tandem magnis pelagi defuncte periclis.*

25. *Vive, Deus, poſito.*] Puto, *Vive Deus.* Auſonius, Idyll. VII.

——— *quoſdam*
Conſtat nolle deos fieri. Heinſ.

Vive.] Aperte nunc oſtendit, ſe amori adeo obnoxium eſſe, ut ab illo nunquam diſceſſurus ſit. *Deus.*] Qui hanc poteſtatem haberet. *Poſito.*] Depoſito.

26. *Deprecer.*] Pro deprecarer, & recuſarem: hoc ſcilicet, ut ſine amore viverem.

27. *Animique revanuit ardor.*] *Animique relanguit ardor* Puteaneus à manu prima. ſed emendatum *reſanuit.* neque aliter Arondelianus. quomodo & lib. 1. El. x. quanquam hoc loco id verbi minus aptum videtur. alii codices *evanuit.* Heinſ.

Ut rapit in præceps dominum, ſpumantia fruſtra
 Fræna retentantem, durior oris equus:
Ut ſubitus, prope jam prenſa tellure, carinam
 Tangentem portus ventus in alta rapit:
Sic me ſæpe refert incerta Cupidinis aura;
 Notaque purpureus tela reſumit Amor.
Fige, puer; poſitis nudus tibi præbeor armis.
 Hic tibi ſint vires: hic tua dextra facit.
Huc tanquam juſſæ veniunt jam ſponte ſagittæ,
 Vix illis præ me nota pharetra ſua eſt.
Infelix, totâ quicunque quieſcere nocte
 Suſtinet, & ſomnos præmia magna vocat.
Stulte, quid eſt ſomnus, gelidæ niſi mortis imago?
 Longa quieſcendi tempora fata dabunt.
Me modo decipiant voces fallacis amicæ:
 Sperando certe gaudia magna feram.

Et

30. *Frena retentantem.*] Preſſis repugnantem habenis. vel etiam, mordentem frena.

33. *Incerta.*] Inconſtans, inſt.:bilis, varia. Amor enim nullum in ſe neque modum, neque conſilium habet: ſed temere omnia a;:it.

34. *Nota tela.*] Id eſt, Solita.

36. *Hinc tibi ſunt vires, hic tua dextrâ facit.*] Malim *huc facit*, & *ſint vires.* quod poſterius in primâ editione & duobus ſcriptis extat exemplaribus. *Heinſius.*

37. *Huc veniunt.*] *Hic* Puteaneus. *Idem.*

38. *Vix ullis præ me nota pharetra tua eſt.*] Prima editio cum melioribus,

Vix illis præ me nota pharetra ſua eſt.

recte. alii, *illis nota pharetra tua eſt.* proxime verum. *Idem.*

39. *Infælix.*] Infœlicem eum vocat, qui nullo amoris incendio æſtuans, tota nocte ſtertit.

41. *Somnus imago mortis.*] Sic & Homer. Iliad. π. ὕπνῳ καὶ θανάτῳ διδυμάοσιν. Et Coluth. Theban. —— ἐπεὶ θανάτῳ συνέμπορος ὕπνος. Qui vocatur ὕπνος ἀναλκαῖος· ἱερὸς ὕπνος χάλκειος ὕπνος. Ferreus ſomnus. Huc facit illud Livii lib. 1. dec. 5. ubi Hiſtri ſomno vinoque merſi à Romanis trucidantur: *Somno*, inquit, *mors continuata eſt.* Et Petron. in Haloſ. *Hic graves alios mero* —— *Obtruncat, & continuat, in mortem ultimam* —— *Somnos.* Sic Gorgias apud Ælian. lib. 2. Ἤδη με ὁ ὕπνος ἄρχεται παρακατατίθεσθαι τῷ ἀδελφῷ. *Gelidæ.*] Maro lib, 6. *Et conſanguineus leti ſopor.*

42. *Quieſcendi.*] Quietem etiam *mortem* appellavit. Et Maro quietem duram dixit mortem.

43. *Voces.*] Promiſſiones.

44. *Sperando.*] Spes enim eſt amantis perpetua fere comes. *Sperando gaudia feram.*] Sed illa ſpes hominis vigilantis eſt ſomnium. Τὸ ἐγρηγορᾶτος ἐνύπνιον. ut in Eurip. Herc. Fur. ἐν φάει τί λεύσσομεν ὄνειρον. —— *Num ille ſomniat* —— *Ea quæ vigilans voluit* Ter. Andr. Et Virgil. Pharmac. *Credimus? an qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt.*

45. *Jur-*

Et modo blanditias dicat; modo jurgia nectat.
Sæpe fruar dominâ: ſæpe repulſus eam.
Quod dubius Mars eſt; per te, privigne Cupido, eſt:
Et movet exemplo vitricus arma tuo.
Tu levis es, multoque tuis ventoſior alis:
Gaudiaque ambiguâ daſque negaſque fide.
Si tamen exaudis pulcra cum matre rogantem;
Indeſerta meo pectore regna tene.
Accedant regno nimium vaga turba puellæ.
Ambobus populis ſic venerandus eris.

45. *Jurgia nectat.*] Sic & Græci. πλέκειν λόγους. μηχανοῤῥαφεῖν, ὑφαίνειν δόλους.

46. *Fruar.*] Potiar.

47. *Dubius Mars.*] Incerti enim ſunt bellorum exitus. *Cupido eſt.*] Tollunt ſcripti plures T*o eſt*. Heinſius.

51. *Pulchrâ cum matre Cupido.*] *Rogantem* pro diverſâ lectione Puteaneus. *Idem.*

52. *Indeſerta.*] Nunquam deſerta, perpetua. *Indeſerta regna.*] Hoc loco præp. *in*, negativè poſita eſt: ut in multis. In aliis intenſive, uti quoque Tὸ *α*. in Græcis. ſic in illo Virgil. 12. *Turnus ut infractos.* ubi ſane res ipſa ſatis indicat, quid ſit: quanquam alii obnitantur. *Sævit, & infracta luctatur arundine telum*, —— *Eripere.* Virgil. ibid. Et Metam. 6. vſ. 632. —— *infractaque conſtitit ira.* Cicero clare hoc explicat 3. Tuſcul. *Veriſimile eſt igitur, in quem cadit ægritudo, in eundem cadere timorem, & infractionem quandam animi, & demiſſionem.* *Regna gere.*] *Tela gere* Jureti excerpta, cum tribus aliis. Puteaneus & Sarravianus pro diverſa lectione *regna rege.* quo modo & primus Moreti. vel *tene.* quod poſtremum amplector. idque Ciofanus in uno ex ſuis invenerat. in Faſtis lib. III.

Regna tenent fortes manibus pedibuſque fugaces.

& ſic ſæpe alibi. *Heinſius.*

53. *Accedant.*] Adjungantur. *Nimium vaga.*] Id eſt, errans, & tuum imperium fugiens.

54. *Ambobus populis.*] Virorum ſcilicet & puellarum. *Sic.*] Si regno tuo puellæ acceſſerint. Dom. *Ambobus populis.*] Simile quid Ariſtoph. in Cerealib. τὰ βέλτιστα περὶ τὸν δῆμον γυναικῶν.

ELEGIA X.

Ad Græcinum, quod eodem tempore duas amet.

TU mihi, tu certe, (memini) Græcine, negabas,
Uno poſſe aliquem tempore amare duas.
Per te ego decipior: per te deprenſus inermis,

Ecce

1. *TU, tu.*] Iteratio hæc emphaſim habet, & quaſi decepti querelam continere videtur. *Græcine.*] Græcinus hic Naſonis fidiſſimus ac vetus ſodalis, & humanioribus literis & militari diſciplina egregius fuit: unde ad conſulatus honorem evectus eſt, eo tempore quo Naſo in Scythia exulabat in Tomitano.

3. *Deprenſus.*] Scilicet ſum à Cupidine

Ecce duas uno tempore turpis amo.
Utraque formoſa eſt: operoſæ cultibus ambæ:
Artibus in dubio eſt hæc ſit, an illa, prior.
Pulcrior hac illa eſt: hæc eſt quoque pulcrior illâ:
Et magis hæc nobis, & magis illa placet.
Errant, ut ventis diſcordibus acta faſelos,
Dividuumque tenent alter & alter amor.
Quid geminas, Erycina, meos ſine fine dolores?
Nonne erat in curas una puella ſatis?
Quid folia arboribus, quid pleno ſidera cœlo,
In freta collectas alta quid addis aquas?
Sed tamen hoc melius, quam ſi ſine amore jacerem.
Hoſtibus eveniat vita ſevera meis.
Hoſtibus eveniat viduo dormire cubili,
Et medio laxe ponere membra toro.
At mihi ſævus amor ſomnos abrumpat inertes:
Simque mei lecti non ego ſolus onus.
Me mea diſperdat nullo prohibente puella,
Si ſatis una poteſt: ſi minus una; duæ.

Suffi-

dine. *Inermis.*] Si enim mihi non perſuaſiſſes, non poſſe quempiam eodem tempore duas amare, ego ſolius Corinnæ amore captus, armaſſem me contra aliarum amorem, nec victus fuiſſem tam facile.

4. *Tempore ſolus amo.*] *Turpis amo* Puteaneus & quinque alii cum prima editione. *Heinſius.*

5. *Operoſa cultibus amba.*] *Operoſis* Regius cum excerptis Douſæ & Politiani. *Heinſ. Operoſa cultibus.*] Quæ ſe mirifice ornant & excoſunt. Sic ſupra: *Adde, quod ornandis operoſa eſt illa capillis.*

6. *Artibus.*] Minervæ operibus.

8. *Et magis, &c.*] Ægre, inquit, mihi ambæ placent. Sed mira varietate utitur.

9. *Errat ut à ventis.*] *Errant, ut ventis* meliores. quos inter Puteaneus. qui & *Phaſelos* Græco more. *Heinſ. Diſcordibus.*] Contrariis, & ſibi repugnantibus.

Acta.] Impulſa.

11. *Erycina.*] Venus, ab Erycino monte Siciliæ, in quo religioſiſſime colebatur.

12. *Non erat.*] *Nonne* cum Barberiniano & uno Vaticano. *Heinſius.*

15. *Sed tamen hoc melius.*] Ut duas amem.

17. *Vacuo dormire cubili*] *Viduo* meliores. *Heinſ.*

18. *Et medio late ponere membra toro.*] *Laxe* Puteaneus & quatuor alii. quod & in ſuis Naugerius invenerat. duo *laſſa*, quod ad veram ſcripturam alludit. l. III. Art. Am.

Hanc decet inflatos laxe jacuiſſe capillos. Heinſ. *Laxe.*] Qui ſolus ſine ſocia puella dormit, dicitur laxe ponere membra medio toro.

20. *Simque, &c.*] Non ego ſolus dormiam in meo lecto.

23. *Suffi-*

Sufficiant graciles ſed non ſine viribus artus:
  Pondere, non nervis, corpora noſtra carent.
Et lateri dabit in vires alimenta voluptas.
  Decepta eſt operâ nulla puella meâ.
Sæpe ego, laſcivæ conſumto tempore noctis,
  Utilis & forti corpore mane fui.
Felix, quem Veneris certamina mutua perdunt!
  Dî faciant, leti cauſa ſit iſta mei!
Induat adverſis contraria pectora telis
  Miles, & æternum ſanguine nomen emat.
Quærat avarus opes; & quæ laſſarit arando
  Æquora, perjuro naufragus ore bibat.
At mihi contingat Veneris langueſcere motu;
  Cum moriar, medium ſolvar & inter opus:
Atque aliquis noſtro lacrymans in funere dicat,
  Conveniens vitæ mors fuit iſta ſuæ.

23. *Sufficiant graciles non ſunt ſine viribus artus.*] *Sufficiam* codex Puteaneus. recte. niſi quod Neapolitani libri lectio non minus arridet,

Sufficiant graciles ſed non ſine viribus artus.

atque ita unus Vaticanus. niſi quod in illo *&* *non ſine*. Heinſius.

27. *Conſumſi gaudia noctis.*] *Conſumto tempore* rectius excerpta Jureti, & plures alii. Propert. lib. I. El. III.

Iamque ubi longa mea conſumſti tempora noctis?

Heinſius.

29. *Certamina mutua perdunt.*] *Rumpunt* Puteaneus à manu ſecundâ. quod & in aliis multis invenire eſt. unus Vaticanus *produnt*. Nihil temere mutandum. infra,

Et, qua me perdunt, oſcula mille dedit.

Idem.

31. *Induat.*] Per contentionem laudat ſuum conſilium. *Contraria pectora telis.*] Id eſt, ſe amet miles, & immortalem gloriam ſanguine conſequatur. Mortis enim & vulnerum contemptu laus victoris quæritur.

32. *Nomen.*] Gloriam.

33. *Et qua laſſarit eundo.*] *Arundo* Puteaneus. *irundo* Arondelianus. Scribe *arando*. Triſt. I. El. II.

Latum mutandis mercibus aquor aro.

lib. III. El. XII.

Non niſi vicinas tutus araret aquas.

Virgilius,

Vaſtum maris aquor arandum.

& alibi,

Nullum maris aquor arandum.

Petronius,

——gravidis freta pulſa carinis
Iam perarabantur. Heinſius.

38. *Conveniens vita.*] Quod libidinoſiſſime vixeris. *Mors fuit iſta tua.*] In uno Moreti *ſua* pro diverſa lectione eſt notatum. quod ſequor. Lampridius in Heliogabalo: *Alios ab imâ parte perfoderunt, ut mors vita eſſet conſentiens.* Heinſius.

ELE-

ELEGIA XI.

Ad amicam navigantem.

PRima malas docuit, mirantibus æquoris undis,
  Peliaco pinus vertice cæſa vias:
Quæ concurrentes inter temeraria cautes
  Conſpicuam fulvo vellere vexit ovem.

O uti-

1. PRima malas docuit, &c.] Navigaturam Bajas Corinnam ab inſtituto revocare nititur Naſo, maris pericula memorans. *Malas vias.*] Humano generi pernicioſas. *Docuit.*] Monſtravit. *Prima pinus.*] Vide Epiſt. 12. vſ. 13. cui addemus ex Cic. de N. D. lib. 2. Ubi ille apud Actium paſtor, qui, cum navem nunquam antea vidiſſet, & procul, uti divinum, & novum maris vehiculum Argonautarum è monte conſpexiſſet, primo admirans & perterritus loquitur:

——tanta moles labitur.
Fremebunda ex alto ingenti ſonitu, & ſpiritu
Præ ſe undas volvit, vertices vi ſuſcitat: &c.

Dubitat, inquit Cicero, quæ ſit ea natura, quam cernit ignotam: idemque juvenibus viſis, auditoque nautico cantu, incipit ſuſpicari quid ſit. Quod Cicero optimè ad rationem philoſophandi refert. Adeoque non temere hodie docent *οἱ προσκαρτεροῦντες*, aſſenſum eſſe ſuſtinendum à viſis, & cum ratione deliberandum. *Mirantibus undis.*] Sic Virgil. 8. Æneid.

Labitur uncta vadis abies. mirantur & undæ,
Miratur nemus inſuetum fulgentia longe
Scuta virûm, pictaſque innare carinas.

2. *Peliaco vertice.*] Pelion mons eſt Theſſaliæ, ad meridiem ſpectans: in cujus ſummitate ſunt maxima pineta. Juxta hunc montem navem Argo ædificavit Iaſon. unde Catullus: *Peliaco quondam prognata vertice pinus, &c.*

3. *Concurrentes cautes.*] Græcum verbum *Symplegades* interpretatur. Symplegades autem, quæ & Cyaneæ dicuntur, duæ ſunt inſulæ, ſive potius ſcopuli in Ponto, contra Thracium Boſphorum. Has fabulati ſunt Poëtæ inter ſe concurriſſe: quoniam parvo diſcretæ intervallo, coëuntium ſpeciem procul viſentibus præbent: ut tradit Plin. 4. Natur. hiſt. *Concurrentes cautes.*] Vide Epiſt. 12. verſ. 121. Idem in Argon. Apol. 4. verſ. 786. ubi Juno Thetidi:

Οἶσθα μὲν ὅσσον ἐμῇσιν ἐνὶ φρεσὶ τίεται ἥρως
Αἰσονίδης, ἠδ' ἄλλοι ἀοσσητῆρες ἀέθλου.
Οἵη τέ σφ' ἐσάωσα διὰ πλαγκτὰς περόωντας
Πέτρας, ἔνθα πυρὸς δειναὶ βρομέουσι θύελλαι.

Et lib. 2. v. 317.

Πέτρας μὲν πάμπρωτον ἀφορμηθέντες ἐμεῖο
Κυανέας ὄψεσθε δύω ἁλὸς ἐν ξυνοχῇσι.

ubi vide Scholiaſt. quare *κυάνεαι* dicantur. Quod & ex Homer. diſcimus. Odyſſ. μ. verſ. 75. ——*νεφέλη δέ μιν ἀμφιβέβηκε* —— *Κυανέη*, & quæ ſeqq. *Temeraria.*] Quia auſa eſt per medias Symplegades tranſire. *Cautes.*] Scopulos.

4. *Conſpicuam.*] Inſignem, ſpectabilem. *Fulvo vellere.*] Aureum vellus dicit, ad quod rapiendum Iaſon profectus eſt. *Ovem.*] Arietem: de quo alibi Naſo, *Aureus ille aries villo ſpectabilis aureo.*

5. Re-

O utinam, remo ne quis freta longa moveret,
Argo funeſtas preſſa bibiſſet aquas!
Ecce fugit notumque torum ſocioſque Penates;
Fallaceſque vias ire Corinna parat.
Quid tibi (me miſerum!) Zephyros Euroſque timebo,
Et gelidum Borean, egelidumque Notum?
Non illic urbes, non tu mirabere ſilvas.
Una eſt injuſti cærula forma maris.
Nec medius tenues conchas pictoſve lapillos
Pontus habet: bibuli littoris illa mora eſt.
Littora marmoreis pedibus ſignanda, puellæ.
Hactenus eſt tutum: cætera cæca via eſt.
Et vobis alii ventorum prælia narrent;
Quas Scylla infeſtet, quaſve Charybdis aquas:

Et

5. *Remo freta longa moveret.*] *Secaret* Sarravianus. ſequenti verſu *merſa* pro *preſſa* prima editio, ſed *preſſa* pro depreſſa. ut *preſſa vallis* apud Gratium. ita & *prenſus* pro deprenſus paſſim apud poëtas. *Heinſius.*

6. *Funeſtas.*] Letales, mortiferas. *Preſſa.*] Cyaneis illiſa. *Bibiſſet aquas.*] Summerſa eſſet, & naufragium feciſſet.

7. *Patrioſque penates.*] *Socioſque* ſcripti. Nupta enim Corinna. ut patet ex Elegia IV. lib. I. & lib. II. Elegia. II. tum & aliis locis. *de ſociis penatibus.* monui ad Epiſt. v. vſ. 126. *Heinſius.*

8. *Fallaces.*] Quid enim mari fallacius.

10. *Et gelidum Boream præcipitemque Notum.*] *Borean & gelidumque Notum* Puteaneus & Arondelianus. Scribe *egelidumque.* quomodo agnoſcit Seneca lib. II. Controverſ. x. etiam in Epitome ab Andrea Schotto edita. *non gelidumque* Neapolitanus & tres alii. duo *prætepidumque.* Heinſius.

12. *Una eſt, &c.*] Nihil aliud, inquit, eſt cernere, niſi mare cœruleum. *Injuſti.*] Quia, nullo diſcrimine, bonos & malos obruit. *Una eſt forma maris.*] Mare undique, & undique cœlum. Nil niſi pontus & æther. Quod ex Homer. Odyſſ. ξ. vſ. 301. —— οὐδέ τις ἄλλη —— φαίνετο γαιάων, ἀλλ' οὐρανὸς ἠδὲ θάλασσα.

14. *Mora.*] Hoc dicit, quoniam, qui conchas, lapillos, & hujuſmodi quærunt, in littoribus pedetentim progredientes morantur.

15. *Signate puellæ.*] *Signata* Puteaneus & tres alii. at complures *ſignanda.* Heinſius.

16. *Hactenus.*] Scil. in littoribus. *Cæca.*] Periculoſa.

17. *Et vobis alii.*] Puto *At* vel *Ut* Heinſius.

18. *Quas Scylla inflectit.*] *Infeſtet* meliores. nonnulli *infeſtet.* Metamorph. XIII.

Scylla latus dextrum, lævum irrequieta Charybdis
Infeſtant. Idem.

Scylla.] Scyllam & Charybdin fabulantur Poëtæ monſtra eſſe, in freto Siculo poſita, quæ tranſeuntes naves vorent & abſumant. Re autem vera Scylla ſaxum eſt, & Charybdis, mare verticibus plenum: ambo in Siculo mari, periculoſa admodum navigantibus.

19. *Ceraun-*

Et quibus emineant violenta Ceraunia ſaxis:
  Quo lateant Syrtes, quove Malêa ſinu.
Hæc alii referant, at vos, quod quiſque loquentur,
  Credite: credenti nulla procella nocet.
Sero reſpicitur tellus, ubi fune ſoluto
  Currit in immenſum panda carina ſalum.
Navita ſollicitus qua ventos horret iniquos,
  Et prope tam letum, quam prope cernit aquam.

Quid

19. *Ceraunia.*] Ceraunia, quæ & *Acroceraunia* dicuntur, ſunt altiſſimi montes Epiri: à crebris fulminibus, quæ eos percutiunt, dicti; Græci enim *κέραυνον* fulmen appellant. Sunt autem naufragiis inſignes: unde eos Horatius *infames ſcopulos* dixit. *Violenta.*] Propter crebra naufragia, quæ ibi fiunt.

20. *Quo lateant Syrtes magna minorque ſinu.*] Optime codex Regius, *quove Malea ſinu.* infra El. XVI.

Nec timeam veſtros, curva Malea, ſinus.

Maleam cum Syrtibus quoque conjunxit Propert. lib. III.

Et placidum Syrtes portum, & bona littora nautis
Præbeat hoſpitio curva Malea ſuo.

curva igitur & ſinuoſa Malea. *Heinſius.* *Quo ſinu.*] Plin. lib. 5. natur. hiſt. de Africa loquens: Tertius ſinus, inquit, dividitur in geminos duarum Syrtium, vadoſo ac reciproco mari. Dictæ autem ſunt Syrtes à verbo Græco *σύρειν*, id eſt, trahere. Syrtes autem adeo ſunt periculoſæ, ut quæ ad eas pervenerint naves, perierint. *Syrtes.*] Virgil. 5. quoque cum Syrtibus Maleam conjungit.

Nunc animos, quibus in Gætulis Syrtibus uſi,
Ionioque mari, Maleæque ſequacibus undis.

21. *Quod quiſque loquetur.*] *Loquentur* Barberinianus & unus Moreti. recte. de quo loquendi modo plura ad Metam. lib. V. 212. & Faſt. II. 731. noſter infra lib. III. El. II.

Vincamus dominæ quiſque favore ſuæ.

Remed. Amor.

—— vindictæ quiſque favete ſuæ.

Virgil.

Quiſque ſuos patimur Manes.

Artis Amat. I.

Reſpiciunt, oculiſque notant ſibi quiſque puellam.

lib. III.

Nota ſibi ſint quæque.

ut libri veteres. libro Artis I. ex antiquo codice,

Sibi quæque videntur amanda.

Nuce,

Devoveant umbras proxima quæque meas.

Faſt. lib. I.

—— nam dis ut proxima quæque
Nunc pennâ veras nunc datis ore notas.

lib. II.

Oſcula quiſque ſuæ matri properata tulerunt.

Rem. Amor.

Dum ſibi quiſque placet, credula turba ſumus.

ita lego. vulgati *placet.* Heinſius.

22. *Credenti nulla procella nocet.*] *Quærenti* Puteaneus. *Idem.* *Procella.*] Hæc vis ventorum eſt cum pluvia: quod omnia procellat.

25. *Navita ſollicitus & ventos horret.*] *Qui ventos* Puteaneus; Arondelianus, & tres alii. Lege *quâ.* in ſalo nimirum. alii codices *jam* vel *quoque.* Heinſius.

26. *Letum.*] *Navigantes* enim (ut Juvenalis ait) *ſunt digitis à morte remoti Quattuor aut tribus.*

27. Quod

Quid ſi concuſſas Triton exaſperat undas?
Quam tibi nunc toto nullus in ore color!
Tum generoſa voces fœcundæ ſidera Ledæ:
Et, Felix, dicas, quam ſua terra tenet!
Tutius eſt foviſſe torum; legiſſe libellos;
Threïciam digitis increpuiſſe lyram.
At, ſi vana ferunt volucres mea dicta procellæ,
Æqua tamen puppi ſit Galatea tuæ.

Veſtrum

27. *Quod ſi.*] Nonnulli *Quid ſi.* rectius. *Heinſ. Quid ſi.*] Alium terrorem injicit. *Concuſſas.*] Commotas. *Triton.*] Triton Neptuni filius, ejuſdemque tubicen à Poëtis dicitur.

28. *Quam tibi ſit toto.*] Alii, *Qui tibi nunc toto.* vel, *toto eſt.* prima editio, *Quam tibi nunc toto eſt.* recte, *ſi* Τὸ *eſt* tollas.

Quam tibi nunc toto nullus in ore color! Heinſ. *Quam tibi ſit toto nullus in ore color.*] Id eſt, ex timore tota expalleſces. *Nullus color.*] Futura morte pallens. Cui opponitur bonus color. purpureum juventæ lumen.

29. *Tum.*] Invocabis, inquit, Caſtorem & Pollucem in tempeſtate: quibus Neptunus dedit poteſtatem naufragis ſaluti eſſe, quorumque ſidera alternis lucere dicunt. *Sidera Ledæ.*] Horat. 1. Od. 3. *Sic fratres Helenæ, lucida ſidera.* Quibus Eurip. Fab. 2. vſ. 1637. tertium Helenæ lumen addit.

Ζηνὸς γὰρ οὖσαν ζῆν νιν ἄφθιτον χρεὼν,
Κάστορί τε, Πολυδεύκει τ' ἐν αἰθέρος πτυχαῖς
Σύνθακος ἔσται, ναυτίλοις σωτήριος.

Caſtor autem & Pollux, Διόσκουροι ἄνακτες, dicti, ὡς τῶν πλεόντων ἐπιμελούμενοι. Euſtath. Iliad. α. vide & Horat. 1. Od. 12. —— *quorum ſimul alba nautis* —— *ſtella refulſit* —— *Defluit ſaxis agitatus humor. Concidunt venti, fugiuntque nubes* —— *Et minax (ſic di voluere) Ponto* —— *Unda recumbit.* Et lib. 4. Od. 8. Et Theocr. Idyl. 22. vſ. 17. Ἀλλ' ἔμπης ὑμεῖς τε καὶ ἐκ βυθοῦ ἕλκετε νᾶας —— Αὐτοῖσιν ναύταισιν ὀιομένοις θανέεσθαι, &c. *Voces.*] Invoces, implorabis, ut periclitanti navi adſint. *Generoſa ſidera.*] Caſtorem & Pollucem, qui nobiles, & præclaro genere nati ſunt. Eos enim ex Jove Leda peperit: quorum alter pugnis, alter equis fuit inſignis. *Fœcundæ.*] Hic Naſo dixit Ledam fœcundam, quia à Jove compreſſa, duo ova peperiſſe dicitur: ex quibus Caſtor, Pollux, Helena, & Clytæmneſtra orti ſunt.

Domin. Tum generoſa voces, &c.] Non videtur hunc locum ſatis intellexiſſe Commentator: neque enim Poëta de ſideribus Caſtoris & Pollucis, quæ in cœlo videntur, hoc loco intelligit: ſed de iis ignibus, qui navibus inhærent, quos Caſtoris & Pollucis nomine nautæ invocant: de quibus Plin. lib. 2. cap. 37. *Micyll.*

30. *Et felix.*] Fœlicem eum appellabis, qui ſpreta navigatione, in terra ſe continuerit. *Quem ſua terra tenet.*] Rectius alii *quam.* Heinſius.

31. *Tutius.*] Quam navigare. *Libellos.*] Scil. amorum.

32. *Threiciam lyram.*] Quali Thracius Orpheus dicitur uſus eſſe. *Increpuiſſe.*] Perſonuiſſe. *Domin.*

33. *At ſi.*] Si, inquit, dum te à navigatione deterreo, nullum pondus mea verba habent, & omnino navigatura es, dii te incolumem ſervent. *Mea verba procellæ.*] *Dicta* ſcripti. *Heinſ.*

34. *Æqua.*] Amica favens. *Tamen.*] Quamvis me deſeras, amoris noſtri oblita. *Puppi.*] Navi. *Galatea.*] Una hæc nympha-

Veſtrum crimen erit talis jactura puellæ,
  Nereïdeſque Deæ, Nereïdumque pater.
Vade memor noſtri, vento reditura ſecundo.
  Impleat illa tuos fortior aura ſinus.
Tum mare in hæc magnus proclinet littora Nereus:
  Huc venti ſpirent: huc agat æſtus aquas.
Ipſa roges, Zephyri veniant in lintea ſoli:
  Ipſa tuâ moveas turgida vela manu.
Primus ego aſpiciam notam de littore pinum;
  Et dicam, Noſtros advehit illa Deos:
Excipiamque humeris, & multa ſine ordine carpam
  Oſcula. pro reditu victima vota cadet.

nympharum maris, filia fertur Nerei ac Doridis.

35. *Crimen.*] Delictum: niſi enim puellam ſervaveritis incolumem, criminandæ eritis. *Talis puellæ.*] Quaſi dicat. pulcherrimæ, ac dignæ cui faveant dei.

36. *Nereides.*] Maris nymphæ Nereides dicuntur, montium Oreades, ſylvarum Dryades: quæ cum ſylvis naſcuntur, Hamadryades: fontium Napææ, vel Najades. *Nereidumque pater.*] Id eſt, Nereus: cujus filiæ ſunt Nereides, ex Doride uxore.

38. *Illa aura.*] Quæ te revehet. *Fortior.*] Vehementior: ut celerius revertaris. *Tuos ſinus.*] Tua vela. *Tuos ſinus.*] Malim *ſuos.* Heinſius.

39. *Tunc.*] Quando redibis in patriam. *Proclinet.*] Dicit ſe cupere, ut amica Romam reditura, & vento & mari ſecundo utatur, ut citius ad ſua littora appellat.

40. *Huc venti ſpectent, huc agat æſtus aquas.*] *Huc venti ſpirent* legendum. atque ita inveni poſtea in excerptis Douſæ. Sarravianus,

—— Huc ventus portet.

Pont. IV. El. X.

At Notus adverſo tepidum qui ſpirat ab axe. Heinſius.

41. *Ipſa roges.*] Hoc eam facere cupit, quaſi cupidam viſendi ſuum Naſonem. *Zephyri veniant in lintea pleni.*] *Soli* Puteaneus cum quatuor aliis. *Heinſius.*

42. *Moveas.*] Tractes, redeundi cupiditate. *Turgida.*] Inflata.

43. *De littore puppim.*] *Pinum* excerpta Politiani. *Heinſius.*

44. *Noſtros advehit illa deos.*] Id eſt, meam fœlicitatem.

45. *Excipiamque humeris.*] *Ulnis* excerpta Jureti & Puteani cum codice Sarraviano & ſex aliis. Sed vulgata reſpicit ad ritum illum, quo è navi alienis humeris per primas undas deferebantur vectores in terram. ſic infra El. XVIII. de natante,

Tu noſtris niveos humeris impone lacertos.

& Epiſtola Herûs,

Nam modo te videor prope jam ſpectare natantum,
Brachia nunc humeris humida ferre meis. Heinſius.

Excipiamque humeris.] E navi deſcendentem Corinnam humeris ita feram, ut olim Æneas Anchiſen. *Sine ordine.*] Confuſa. *Carpam.*] Carptim rapiam.

46. *Victima.*] Hoſtia. *Vota.*] Participium eſt à verbo Voveo, voves. Sic Maro: *Votum pro reditu ſimulant:* ſcilicet equum. *Cadet.*] Mactabitur.

Inque tori formam molles ſternentur arenæ:
Et tumulus menſæ quilibet inſtar erit.
Illic appoſito narrabis multa Lyæo,
Pæne ſit ut mediis obruta navis aquis:
Dumque ad me properas, nec iniquæ tempora noctis,
Nec te præcipites extimuiſſe Notos.
Omnia pro veris credam, ſint ficta licebit.
Cur ego non votis blandiar ipſe meis?
Hæc mihi quamprimum cælo nitidiſſimus alto
Lucifer admiſſo tempora portet equo.

47. *Tori.*] Menſæ.

48. *Pro menſâ tumulus quilibet eſſe poteſt.*] *Et tumulus menſæ quilibet eſſe poteſt* Puteaneus. tres *Pro menſâ cumulus.* prima editio & ſcripti nonnulli *Et cumulus menſæ quilibet inſtar erit*, quomodo & Arondelianus. nec aliter Sarravianus, niſi quod in illo *tumulus.* & recte. *Heinſius.*

49. *Illic.*] In littore. *Lyæo.*] Vino. *Lyæus* namque eſt ex nominibus Bacchi, ἀπὸ τῶν λύειν, id eſt, *ſolvere.* quod mentes hominum curis ſolvat & liberet.

51. *Properas.*] Feſtinas. *Iniquæ.*] Moleſtæ propter frigora & vigilias.

54. *Cur ego.*] Quamobrem ego negem mea vota, quæ pro tuo reditu feci, valuiſſe, eis blandiens.

55. *Nitidiſſimus.*] Candidiſſimus, mihi fœliciſſimus.

56. *Lucifer.*] Veneris ſtella. *Admiſſo.*] Celeri, veloce.

ELEGIA XII.

Exultat quod amica potitus ſit.

ITe triumphales circum mea tempora lauri.
Vicimus. in noſtro eſt ecce Corinna ſinu.
Quam vir, quam cuſtos, quam janua firma, tot hoſtes,
Servabant; ne qua poſſet ab arte capi.
Hæc eſt præcipuo victoria digna triumpho:
In qua, quæcunque eſt, ſanguine præda caret.
Non humiles muri, non parvis oppida foſſis

Cin-

I*Te triumphales circum mea tempora lauri.*] Exultans lætatur, quod Corinna, quam diligentiſſime adhibito cuſtode, clauſiſque foribus vir cuſtodiebat, potitus fuerit: hancque victoriam triumpho digniſſimam aſſerit, cum minime cruenta fuerit. *Lauri.*] *Laurus* Puteaneus. *Heinſius.*

3. *Quam janua firma, tot hoſtes.*] *Seraque* optimus Palatinus. *quot hoſtes* unus Mediceus. bene. vide Epiſt. VI. 118. *firmat ut hoſtis* Puteaneus. *firmus ut hoſtis* Neapolitanus. Arondelianus *firmus ut hoſtis.* alii aliter, ſed mendoſe. *Heinſius.* *Tot hoſtes.*] Virum, cuſtodem, & roboribus firmam januam, hoſtes dicit.

Cincta, ſed eſt ductu capta puella meo.
Pergama cum caderent bello ſuperata biluſtri;
Ex tot, in Atridâ pars quota laudis erat?
At mea ſepoſita eſt, & ab omni milite diſſors
Gloria: nec titulum muneris alter habet.
Me duce ad hanc voti finem, me milite veni;
Ipſe eques, ipſe pedes, ſignifer ipſe fui.
Nec caſum fortuna meis immiſcuit actis.
Huc ades, ô curâ parte Triumphe meâ.
Nec belli nova cauſa mei. niſi rapta fuiſſet
Tyndaris, Europæ pax Aſiæque foret.
Fœmina ſylveſtres Lapithas; populumque bimembrem
Tur-

8. *Cincta.*] Circumdata. *Meo ductu.*] Per me, meo conſilio, me duce.

9. *Pergama.*] Victoriam ſuam per contentionem extollit, majorem ſe laudem adeptum eſſe dicens, quam Agamemnonem & Menelaum ex Troja capta: ipſi enim multis adjuvantibus vicerunt, Naſo autem ſolus. *Bello biluſtri.*] Id eſt, decennali.

10. *Ex tot in Atridis.*] *Atride* tres. prima editio & duo alii. *Atridas.* ſed *Atridâ* verum eſt. quomodo Neapolitanus & Farneſianus. Ep. 111.

Si tibi ab Atridâ pretio redimenda fuiſſem. Heinſius.

Ex tot.] Scilicet militibus, qui mille navibus ad expeditionem contra Trojanos è tota Græcia profecti ſunt. *In Atrida.*] Agamemnone. *Quota.*] Id eſt, minima.

11. *Sepoſita.*] Remota, & ab omni milite diſſors. *Diſſors.*] Segregata. Ipſe dux, ipſe comes. *Et ab omni milite diſcors.*] *Diſſors* Puteaneus optime. vide de ea voce quæ notamus ad Epiſtolam Sabini primam. ỽſ. 35. *Heinſius.*

12. *Muneris.*] Officii, id eſt, neque ego rem geſſi alienis auſpiciis.

13. *Me duce.*] Me imperatore. *Voti.*] Quod erat, ut potirer puella. *Ad hunc voti finem.*] *Hanc finem* Puteaneus. ſic Lucretius paſſim, ut & Virgilius, Horatius: alii optimi ævi ſcriptores. In Ibide, ex antiquis libris,

Quam finem vita Sardanapallus habet.

Artis Am. lib. 1. ex veteri codice,

Legitimam finem flamma virilis habet.

Heinſius.

15. *Nec caſum.* Non inquit, caſu mihi victoria accidit, ſed meo conſilio, & mea cura. *Immiſcuit.*] Interpoſuit. *Actis.*] Geſtis.

17. *Nec belli eſt nova cauſa mei.*] Non ego primus pro fœmina bellare cœpi. *Rapta.*] A Paride.

18. *Tyndaris.*] Helena, Tyndari Oebaliæ regis & Ledæ filia. *Europæ.*] Europæ enim, id eſt, Græcis, bellum intulit. *Aſia.*] Id eſt, Trojanis.

19. *Fœmina.*] Hippodamiam dicit, de qua multa diximus ſuperiore libro, el. 4. *Silveſtres.*] Horridos, montanos. Lapitharum enim populorum Theſſaliæ ſedes ſunt Pindus & Othrys, montes ad occaſum vergentes. *Populumque bimembrem.*] Centautos dicit, & hos Theſſaliæ populos, duplicem formam habentes, ſcilicet viri & equi. Hi, cum in Pirithoi nuptiis, vino & amore calentes, rapere novam nuptam Hippodamiam auſi fuiſſent, à Theſeo & Lapithis populis fugati & devicti ſunt. *Populumque biformem.*] *Bimembrem* Excerpta Jureti, & Barberinianus pro diverſa lectione dixi ad Claudianum. *Heinſ.*

20. *Tur-*

Turpiter appoſito vertit in arma mero.
Fœmina Trojanos iterum fera bella movere
Impulit in regno, juſte Latine, tuo.
Fœmina Romanis, etiam nunc Urbe recenti,
Immiſit ſoceros, armaque ſæva dedit.
Vidi ego pro nivea pugnantes conjuge tauros:
Spectatrix animos ipſa juvenca dabat.
Me quoque cum multis, ſed me ſine cæde, Cupido
Juſſit militiæ ſigna movere ſuæ.

20. *Turpiter.*] Quia in convivio id fieri minime debuit. *Appoſito mero.*] Ubi incaluerant vino. Horat. 1. Od. 18.

At ne quis modici tranſiliat munera liberi,
Centaurea monet cum Lapithis rixa ſuper mero.

De Romanorum antiqua epulandi & bibendi conſuetudine vide Antiq. Rom. 5. c. 30.

21. *Fœmina Trojanos.*] Laviniam intelligit, Latini regis & Amatæ filiam, quam Æneæ in matrimonium pater dedit: unde Turnus Rutulorum rex, cui ante adventum Trojanorum in Italiam pacta Lavinia fuerat, prælatum ſibi advenam ægre ferens, ſimul Æneæ Latinoque bellum intulit. *Trojanos.*] Qui Æneam ducem in Italiam ſecuti ſunt. *Nova bella movere.*] *Fera* Sarravianus & duo alii rectius. nam *nova cauſa* præceſſerat. *Heinſ.*

22. *Impulit.*] Coëgit. Pius enim celebratur Æneas: iccirco non niſi neceſſitate impulſus bella geſſiſſe dicitur. *Juſte.*] Quia obſequendum fuit deorum imperiis.

23. *Urbe.*] Roma. *Recenti.*] Nova, nuper condita.

24. *Immiſit.*] Sabinarum hiſtoriam tangit; quam deſcripſere Florus, Livius, Dionyſ. Plutar. *Soceros.*] Scilicet Romanis.

25. *Nivea conjuge.*] Candida & pulchra juvenca. *Pugnantes tauros.*] Virg. 3. Georgic.

Illi alternantes multa vi prælia miſcent.
Verſaque in obnixos urgentur cornua vaſto
Cum gemitu.

Et XII. Æneid.

Cum duo converſis inimica in prælia tauri
Frontibus incurrunt,
Stat pecus omne metu mutum, muſſantque juvencæ,
Quis pecori imperitet, quem tota armenta ſequantur.

72. *Me quoque qui multos.*] *Cum multis* ſcripti potiores. Epiſtola Deianiræ,

Me quoque cum multis, ſed me ſine crimine, amaſti. Heinſ.

28. *Militiæ.*] Dixit enim *Militat omnis amans, & habet ſua caſtra Cupido.* *Movere.*] Movere ſigna dicitur exercitus pugnaturus. *Domin.*

ELEGIA XIII.

Ad Iſidem, ut parientem Corinnam juvet.

DUm labefactat onus gravidi temeraria ventris,
In dubio vitæ laſſa Corinna jacet.
Illa quidem, clam me tantum molita pericli,
Irâ digna meâ: ſed cadit ira metu.
Sed tamen aut ex me conceperat; aut ego credo.
Eſt mihi pro facto ſæpe, quod eſſe poteſt.
Iſi Paratonium, genialiaque arva Canopi

Quæ

D*Um labefactat onus gravidi temeraria ventris, &c.*] Corinna Naſonis amica, cum ſe gravidam ſenſiſſet, medicaminibus abortum facere voluit: unde merito in graviſſimam ægritudinem inciderat. Quamobrem Poëta in hac elegia Iſidem & Lucinam deas invocat, ut laboranti puellæ ſubveniant. *Labefactat.*] Excutere tentans & herbarum ſuccis, & manu, ſpecilliſque admotis. *Onus gravidi ventris.*] Fœtum, & embryonem. *Temeraria.*] Audax, quæ auſa eſt tantum periculum ſubire.

3. *Molita.*] Quaſi rem arduam & periculoſam aggreſſa.

4. *Cadit ira metu.*] Quia non audeo illi iraſci præ timore, ne gravior fiat morbus.

5. *Sed tamen.*] Malim *Et tamen.* Heinſ. *Sed tamen.*] Non tamen uſque adeo Corinnæ ſuccenſere me decet, cum ego, ex quo gravida eſt, tanti periculi cauſa ei fuerim: licet hoc quoque dubium ſit, an ex me.

6. *Eſt mihi pro facto ſæpe, quod eſſe poteſt.*] Sæpenumero, inquit, id credo, quod etſi factum non ſit, fieri tamen potuit. Quod eſt veriſimile, ego plerunque pro vero habeo.

7. *Paratonium.*] Locus eſt Ægypti, unde cujuſdam coloris ſpecies nomen traxit: ut lib. 35. refert Plin. *Venialia.*] Voluptuoſa. Genio n. operam dare dicimur, quando voluptatibus indulgemus. Strabo lib. 17. ſcribit Canopi templum fuiſſe Serapidis, & cultu & religione excellens: ad cujus ſolennia per foſſam ex Alexandria ingens turba deſcendebat. Nam die ac nocte naviculis plena erat virorum ac mulierum impudenter canentium, ac ſaltantium cum omni diſſolutione. *Canopi.*] Canopus civitas eſt, centum & viginti ſtadiis diſtans ab Alexandria, pedeſtri itinere vadentibus. in quadam Nili inſula ſita. *Genitaliaque arva Canopi.*] Quomodo genitalia arva Iſidis, ubi Iſis nata non eſſet? Puteaneus & nonnulli *gentilia.* Regius & tres alii *genialiaque.* quod verum eſt. ſic *rus geniale* Epiſtolâ Herus. & in Metamorph. *platanus genialis.* & *geniale littus* Statio lib. IV. Sylv. ad Marcellam. Elegos *muſam genialem* noſter vocat infra ſub finem Amorum. & *genialem prædam* de raptu Sabinarum. Ægyptii enim molles & genio admodum indulgentes. Sed de Canopo rem fuſius docet Strabo lib. XVII. *ἀντὶ πάντων δ' ἐστὶν ὁ τῶν πανηγυριστῶν ὄχλος τῶν ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας κατιόντων τῇ διώρυγι. πᾶσα γὰρ ἡμέρα καὶ νὺξ πληθύει τῶν ἐν τοῖς πλοιαρίοις καταυλουμένων καὶ κατορχουμένων ἀναίδην μετὰ τῆς ἐσχάτης ἀκολασίας καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν.* quæ mirifice illuſtrant noſtri illa Triſt. lib. I. El. III.

Non ut Alexandri claram delatus in urbem

Deli-

Quæ colis, & Memphin, palmiferamque Pharon,
Quaque celer Nilus lato delapſus ab alveo
  Per ſeptem portus in maris exit aquas;
Per tua ſiſtra precor, per Anubidis ora verendi:
  Sic tua ſacra pius ſemper Oſiris amet,
Pigraque labatur circa donaria ſerpens,
  Et comes in pompâ corniger Apis eat:

Huc

Delicias videam, Nile jocoſe, tuas.

hinc *hilaris Canopus* Columellæ quoque dicitur lib. x.

Nataque jam veniat hilari ſamſuca Canopo.

& Gratio *feſtivi turba Canopi.* quomodo legendum in Solinianis recte vidit Salmaſius. cum *æſtivi* perperam nunc legatur. ſic *feſtum geniale* noſtro l. III. Faſt.

——*Annæ feſtum geniale Perennæ.*

& *feſtum genialiter agere* libro XI. Met. de Bacchi ſacris. *Heinſius.*

8. *Colis.*] Habitas. *Memphim.*] Memphis urbs eſt in anguſtiis Ægypti ſita, omnium præclariſſima, opportuno loco: ubi Nilus in plures ſciſſus partes, efficit formam delta. *Pharon.*] Pharos inſula quædam eſt oblonga in Ægypto, oppoſita Alexandriæ: & continenti adjacet. Plin. lib. 2. & lib. 36. ſcribit, in ea turrim ingentem fuiſſe, navigantibus lumen in tempeſtate exhibentem, à Philadelpho rege exſtructam, quæ inter ſpectacula mundi connumeratur, quia mirifice ſuper quatuor cancris vitreis locata eſt. *Pharon.*] *Pharos*, inquit Comm. Bel. Civ. in fine, *eſt in inſula turris, magna altitudine, mirificis operibus exſtructa, quæ nomen ab inſula accepit.* Deinde ſitum ejus deſcribit. *Hæc inſula objecta Alexandriæ portum efficit: ſed à ſuperioribus regionibus in longitudinem paſſuum* DCCCC *in mare jactis molibus, anguſto itinere, & ponte cum opido conjungitur.* & quæ ſeqq. Quod & Homer. noſter Odyſſ. δ. ỽſ. 354.

Νῆσος ἔπειτά τις ἐστὶ πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ.

Αἰγύπτου προπάροιθε (φάρον δέ ἑ κικλήσκουσι)

Τόσσον ἄει & ſeqq.

9. *Celer.*] Rapidus, velox. *Delapſus ab alveo.*] *In alveo* meliores. *Heinſius.*

10. *Per ſeptem portus.*] Per ſeptem oſtia, quorum hæc nomina geographi poſuerunt: proximum Alexandriæ Canopicum, deinde Bolbitinum, Sebeniticum, Phanniticum, Mendeſicum, Tanicum, ultimumque Peluſiacum. Hinc Nilum ſeptemfluum, & Maro ſeptemgeminum appellavit.

11. *Siſtra.*] Siſtrum erat inſtrumentum tinnulum, in tympani formam, quo in Iſidis ſacris utebantur ſacerdotes. *Anubidis.*] Scribit Diodorus, Anubim filium fuiſſe Oſiridis, qui canem geſtare, tanquam armorum inſigne ſolitus: ex quo Ægyptii canem venerantur, & Anubim deum canino capite effingunt. Hinc à Marone & Naſone dictus eſt *latrator Anubis.* Servius arbitratur hunc eſſe Mercurium.

12. *Sic.*] Particula eſt, qua precari ſolemus. *Oſiris.*] Fuiſſe hic dicitur Jovis filius, ex Niobe filia Phoronei: qui poſt Ægyptum à ſe ſubjugatam, ſibi uxorem adjunxit Iſidem, primo dictam Io: tum à fratre occiſus, pro deo coli cœpit.

13. *Pigra.*] Aut ſerpentum exprimit motum tardiorem: aut pigram dixit, quaſi quæ diu blandiri ſibi voluerit libatis dapibus, & per hoc grata ſibi fuiſſe ſacrificia oſtenderet: aut aſpidem intelligit, quam ab affectu *pigram* dixit, quod ejus ictus pet pigrum ſomnum homines perire faciat. *Circum donaria ſerpens.*] *Circa* meliores. *Heinſius.*

14. *Et comes in pompa corniger Apis eat.*]

Huc adhibe vultus; & in unâ parce duobus.
  Nam vitam dominæ tu dabis; illa mihi.
Sæpe tibi ſedit certis operata diebus,
  Qua cingit lauros Gallica turma tuas.
Tuque laborantes utero miſerata puellas,
  Quarum tarda latens corpora tendit onus;
Lenis ades, precibuſque meis fave, Ilithya.

Digna

eat.] Ægyptii credentes ex Pythagorico dogmate, interfecti Oſiris animam in bovem tranſmigraſſe, mutato nomine eum *Apim*, quod Ægyptiaca lingua *bovem* ſignificat, appellarunt. Plin. lib. 8.

15. *Huc.*] Ad ægrotantem Corinnam. *Adhibe vultus.*] Reſpice. Dii enim aſpectu ſolo juvant.

16. *Nam vitam, &c.*] Sic Tibul. *Phœbe fave, laus magna tibi tribuetur, in uno Corpore ſervato reſtituiſſe duos.*

17. *Sæpe tibi meruit feſtis operata diebus.*] *Tibi dedit* Puteaneus. Scribe *ſedit.* alter Mentelii, *dedit incertis.* unus meus *cedit feſtis.* Art. Am. III.

Cum ſedeat Pharia ſiſtris operata juvenca.

Triſt. II.

Iſidis æde ſedens cur hanc Saturnia quæret
Egerit Ionio Boſporioque mari.

Pont. I. El. I.

Vidi ego, linigeræ numen peccaſſe fatentem
Iſidis, Iſiacos ante ſedere focos.

Tibull. I. El. III.

Ut mea votivas perſolvens Delia voces
Ante ſacras lino tecta fores ſedeat.

Atque hæc de ſacris Iſidis. Sed & quibuſcunque in templis ſedebant operatæ. Virgil. lib. II.

Hic Hecuba & gnatæ ne quicquam altaria circum,
Præcipites atrâ ceu tempeſtate columbæ,
Condenſæ, & divûm amplexæ ſimulacra, ſedebant.

ſic vetertimus Mediceus. mox dicet,

Abdiderat ſeſe atque aris invìſa ſedebat.

Heinſius. *Certis.*] Statutis: Quotannis autem celebrabantur à Romanis mulieribus Iſidis ſacra. *Operata.*] Proprie hoc verbo in ſacris utimur, & ſignificat ſacra perficere.

18. *Qua cingit lauros Gallica turba tuas.*] *Quis cingit* tres ſcripti. quod Mario Nigro placebat. deinde *Gallica turma* Puteaneus & plurimi alii. ſic Faſt. II.

Cætera virgultis abdita turma latent.

ubi *turba* eſt in vulgaris. *tingit* quoque Puteaneus uterque. Hæc obſcuriſſima ſunt & quæ OEdipum requirant interpretem. *Heinſ.* *Qua cingit.*] In vetuſtiſſimis exemplaribus legitur, *Queis*, pro quibus, ſcilicet diebus. *Cingit lauros.*] Propter inventum Oſirim. Solebant enim hi ſacerdotes Iſidi ſacra celebrantes, circa octavam diei horam pila & ſiſtra ferentes, primo cum fletu procedere: deinde canentes, & lauro coronati, triumphantium more cum maxima lætitia redibant. *Gallica.*] Galli ſacerdotes tam Cybeles quam Iſidis dicebantur. Denominati autem ſunt Galli, à Gallo Phrygiæ fluvio, cujus aquam potantes reddebantur inſani. *Turma.*] Et legitur *Turba.* *Tuas.*] In honorem tui.

19. *Laborantes utero.*] Sic Horat. l. 3. Carm. *Montium cuſtos, nemorumque virgo, Quæ laborantes utero puellas Ter vocata audis, adimiſque leto Diva triformis.*

20. *Onus.*] Infantis.

21. *Lenis.*] Propitia. *Precibuſque fave Lucina puellæ.*] *Precibuſque meis fave Ilithya* optime Puteaneus. nam & Latini hoc nomine uſi. Noſter Met. IX.

Propoſitam timidis parientibus Ilithyam.

Virgil. Ciri,

Per te ſacra precor per numina Ilithyæ
Ne tantum in facinus tam nulla mente feraris.

Ita ſcribo iſtos verſus. Auſonius Id. XII.

At

Digna eſt, quam jubeas muneris eſſe tui.
Ipſe ego thura dabo fumoſis candidus aris:
Ipſe feram ante tuos munera vota pedes.
Adjiciam titulum, Servatâ Naſo Corinnâ.
Tu modo fac titulo muneribuſque locum.
Si tamen in tanto fas eſt monuiſſe timore;
Hac tibi ſit pugna dimicuiſſe ſatis.

At ſi difficilis trahit Ilithya retrorſum,
Tetragono abſolvet dubiarum vincla morarum.

Quomodo videtur ſcribendus locus mendoſiſſimus. veterrimum namque exemplar Voſſianum,

At ſi difficilis trahit biliabi ſidera rurſum

certæ *Ilithya* nomen illic latere nullum dubium eſt. vulgati *trahit ilsa ſidere rurſum.* Horatius carmine ſæculari,

Rite maturos aperire partus
Lenis Ilithya tuere matres.

Heinſ.

22. *Digna eſt.*] Scilicet Corinna. *Quam jubeas muneris eſſe tui.*] Id eſt, quæ tuo munere vivat: digna eſt, quæ à te vitam muneris loco accipiat.

23. *Candidus.*] Purus, caſtus. virgini enim Dianæ ſacrificaturus erat. aut *candidus*, id eſt, in veſte candida & pura, ut mos erat ſacerdotum.

24. *Vota.*] Quæ ego vovi: ut ſupra, *Victima vota cadet.*

25. *Adjiciam.*] Muneribus adjungam. *Titulum.*] Indicem, elogium. *Servata Naſo Corinna.*] Hic eſt titulus: Naſo, ſupple, hæc munera Dianæ obtulit: *ſervata Corinna*, id eſt, propter ſervatam Corinnam.

26. *Tu modo fac titulo muneribuſque locum.*] Id eſt, reſtitue ſalutem Corinnæ. hoc enim pacto locum facies muneribus meis & titulo.

27. *Si tamen.*] Sermonem convertit ad Corinnam: eandemque admonet, ne poſthac errorem hunc committat, ut gravida abigere partum velit quod perinde eſt, ac ſi bella ſecum gereret. *Timore.*] Timebat enim Corinna, ne moreretur. Naſo autem verebatur, ne ex admonitione magis ingraveſceret Corinnæ morbus. Hinc dixit, *Si fas eſt*, id eſt, ſi licet.

ELEGIA XIV.

In amicam, quod abortum ipſa fecerit.

QUid juvat immunes belli ceſſare puellas,
Nec fera peltatas agmina velle ſequi;
Si ſine Marte ſuis patiuntur vulnera telis,
Et cæcas armant in ſua fata manus!
Quæ prima inſtituit teneros convellere fœtus,
Mili-

1. I*Mmunes belli.*] Id eſt, expertes.

2. *Peltatas.*] Id eſt, peltis armatas. Sunt autem peltæ, ſcuta breviſſima, in modum Lunæ ſemiplenæ: his Amazones utebantur.

5. *Inſtituit.*] Cœpit: ſive inſtruxit, & docuit. *Teneros avellere fœtus.*] *Convellere* ſcripti potiores. ſic Ep. Helenes,

 Deſint

Militia fuerat digna perire ſuâ.
Scilicet, ut careat rugarum crimine venter,
Sternetur pugnæ triſtis arena tuæ?
Si mos antiquis placuiſſet matribus idem;
Gens hominum vitio deperitura fuit:
Quique iterum generis jaceret primordia noſtri
In vacuo lapides orbe, parandus erat.
Quis Priami fregiſſet opes, ſi numen aquarum
Juſta recuſaſſet pondera ferre Thetis?
Ilia ſi tumido geminos in ventre necaſſet,
Caſurus dominæ conditor Urbis erat.
Si Venus Ænean gravidâ temeraſſet in alvo;
Cæſaribus tellus orba futura fuit.
Tu quoque, cum poſſes naſci, formoſa, perîſſes;
Tentaſſet, quod tu, ſi tua mater opus.
Ipſe ego, cum fuerim melius periturus amando,
Vidiſ-

Deſine molle precor verbis convellere pectus.

Met. XI.

Sive dapes avido convellere dente parabat. Heinſius.

6. *Digna perire.*] *Nam* (ut in Artib. ait Naſo) *Lex non juſtior ulla eſt, Quam necis artifices arte perire ſua.*

8. *Sternetur pugnæ triſtis arena tuæ?*] Sumpta eſt metaphora à gladiatoribus, quibus pugnantibus arena in amphitheatro ſternebatur, ne aut pugnantes cruore occiſorum turparentur, aut cruor ipſe ſpectatoribus horrorem incuteret.

10. *Gens hominum.*] Humanum genus. *Vitio.*] Crimine & culpa matrum. *Deperitura.*] *De* auget.

11. *Quique iterum.*] Alter, inquit, Deucalion fuiſſet parandus, qui amiſſum, culpa matrum, genus humanum repararet. Fabulam narrat Ovid. lib. primo Metamorphoſeos.

12. *Vacuo.*] Sine hominibus. Sic Maro: *Deucalion vacuum lapides jactavit in orbem: Unde homines nati, durum genus.*

13. *Quis Priami fregiſſet opes, &c.*] Si Thetis in utero Achillem filium ſuum necaſſet, quis ei ſimilis fortitudine reperiri potuiſſet, qui Trojam diruiſſet? Thetis enim fuit Nerei ex Doride uxore filia, & Pelei uxor, Achilliſque mater. *Juſta pondera.*] Quid enim eſt juſtius, quam matrem ferre in utero infantem, quem conceperat?

15. *Ilia.*] Numitoris regis Albæ filia, quæ Rhea Sylvia, & Ilia dicta eſt. Hæc, cum Veſtalis virgo eſſet, à Marte compreſſa, Romulum & Remum peperit, qui Romam condiderunt. *Tumido.*] Gravido. *Geminos.*] Gemellos: ſcilicet Romulum & Remum, qui eodem partu ſunt editi.

16. *Caſurus.*] Interiturus. *Urbis dominæ.*] Romæ.

17. *Temeraſſet.*] Temere & improbe abegiſſet.

18. *Cæſaribus.*] Romanis regibus, qui ab Ænea originem traxerunt. Virg. lib. I. Æneid. *Naſcetur pulchra Trojanus origine Cæſar, Imperium Oceano, famam qui terminet aſtris, &c.* *Orba.*] Privata, quaſi re præclara.

19. *Tu.*] Corinna.

22. *Vi-*

Vidiſſem nullos, matre necante, dies.
Quid plenam fraudas vitem creſcentibus uvis;
Pomaque crudeli vellis acerba manu?
Sponte fluant matura ſuâ. ſine creſcere nata.
Eſt pretium parvæ non leve vita moræ.
Veſtra quid effoditis ſubjectis viſcera telis;
Et nondum natis dira venena datis?
Colchida reſperſam puerorum ſanguine culpant,
Aque ſuâ cæſum matre queruntur Ityn.
Utraque ſæva parens: ſed triſtibus utraque cauſis
Jacturâ ſocii ſanguinis ulta virum.
Dicite, quis Tereus, quis vos irritet Iäſon
Figere ſollicita corpora veſtra manu?
Hoc neque in Armeniis tigres fecere latêbris:
Per-

22. *Vidiſſem nullos.*] In lucem editus non eſſem. *Matre necante.*] Si mater me nondum natum abjeciſſet. *Matre negante dies.*] *Necante* potiores. *Heinſius.*

23. *Plenam.*] Criminis eſt exaggeratio. nam tanto atrocius peccatur, quanto pulchrior eſt res quæ læditur. *Fraudas.*] Quaſi per fraudem privas. *Creſcentibus.*] Adhuc acerbis & immaturis.

24. *Acerba.*] Immitia, immatura.

25. *Sponte ſua matura fluent.*] *Fluant matura ſua* Puteaneus & unus Moreti. multi *fluent*. Heinſius.

26. *Non leve pretium moræ.*] Rem magnam, pretiumque grande moræ.

27. *Veſtra quid.*] Cur & vobis & filiis veſtris pariter nocetis.

28. *Venena datis.*] Alludit ad morem malarum novercarum, quæ privignos veneno de medio tollere conſueverunt.

29. *Colchida reſperſam, &c.*] Pulcherrimo utitur argumento ad criminis exaggerationem. Si, inquit, Medea & Progne vehementer damnantur, quod injuriis maritorum irritatæ, in eorum ultjonem proprios filios necarunt: multo vehementius vos eſtis culpandæ, quæ nullo laceſſente, natos interficitis. *Colchida.*] Medeam. A Colchis, regione Aſiæ, unde oriunda fuit Medea, Æëtæ Colchorum regis filia, quæ Jaſonis amore capta, eum juvit ad aureum vellus rapiendum, poſtquam ſibi ab eo fides data eſſet matrimonii: quem in Græciam ſecuta eſt.

30. *Atque ſua.*] *Aque* unus Moreti. & recte. *Heinſius.* *Matre.*] Progne. *Queruntur.*] Lamentantur omnes, ſcelus tam atrox accuſantes.

31. *Utraque.*] Medea & Progne.

32. *Socii.*] Communis. Optime filius dicitur mariti & uxoris ſocius ſanguis.

33. *Quis vos irritet Iäſon.*] *Iâſo* Puteaneus. ut & infra El. XVIII. ỳſ. 23. & ſic lib. III. Artis, ỳſ. 35. veterrimus Regiæ bibliothecæ codex. Latino more. ſic *Agamemno*, *Amphitryo.* ſic & *Lado* ex veteri codice lib. I. Faſt. *Heinſius.*

35. *Hac neque.*] *Hoc* meliores. Neapolitanus *Hoc neque marmoreis.* Forte pro *Marmaricis*. Idem. *Armeniis.*] Tigris enim eſt Armeniæ malum, quo etiam India & Hyrcania abundat. *Latebris.*] Luſtris.

36. *Per-*

Perdere nec fœtus auſa leæna ſuos.
At teneræ faciunt, ſed non impune, puellæ.
Sæpe, ſuos utero quæ necat, ipſa perit.
Ipſa perit, ferturque toro reſoluta capillos:
Et clamant, Merito, qui modo cunque vident.
Iſta ſed ætherias vaneſcant dicta per auras:
Et ſint ominibus pondera nulla meis.
Dî faciles, peccaſſe ſemel concedite tutò:
Id ſatis eſt. pœnam culpa ſecunda ferat.

36. *Perdere nec fœtus.*] *Prodere* excerpta Politiani. *Heinſius.* *Auſa.*] Immo mira diligentia catulos ſuos cuſtodiunt, eorumque raptum impatientiſſime ferunt.

37. *Teneræ.*] Delicatæ, quæ mitiores eſſe debent. *Non impune.*] Non ſine pœna: quam ſubjungit.

39. *Ferturque rogo.*] *Toro* Sarravianus & unus ex meis. bene. in toro enim mortui efferebantur. quod & ab aliis jam animadverſum. Art. Am. I.

Interea ſive illa toro reſupina feratur.

quanquam de vivente illic agit. Statius Theb. VI.

Ceu grande exequiis onus atque immenſa ferantur
Membra toro.

Virgil.

Tum membra toro defleta reponunt.

Noſter Met. IX.

———toroque
Mortua componar.

& lib. VI.

——Stabant cum veſtibus atris
Ante toros fratrum.

Faſt. VI.

Ducit ſupremos nænia nulla toros.

In mortem Druſi,

Flamma errat poſito lenta ſubire toro.

& mox,

Quærique premat ſine te ſternitur ecce toro.

Pont. I. El. VIII.

Cui nos & lacrymas ſupremum in munere funus
Et dedimus medio ſcripta canenda toro.

Ita ſcribo. hunc *torum* etiam *lectum* vocabant. de quo Elegia in mortem Druſi dicetur. *ferri* pro *efferri*. Art. Am. III.

Proque viri eſt uxor funera læta ſui.

hinc *ferri* in *exequias*. Faſt. II.

Fertur in exequias animi matrona virilis.

ubi fruſtra magnus Scaliger *exequias fertur* reponi cupiebat. *Heinſius.*

40. *Et merito.*] Scilicet iſta periit. *Qui modo cumque.*] Pro quicunque.

42. *Ominibus.*] Antiqui enim diligentiſſime omnia obſervabant. Hinc alibi Naſo, *Procul omen abeſto.* Et, *Nullum ſit in omine pondus.*

44. *Et ſatis eſt.*] Scribo *Id ſatis eſt.* lib. III. El. II. ſub finem,

Hoc ſatis hic: alio cætera redde loco.

quomodo & ibi eſt emendandum. & Triſt. lib. IV. El. X.

Manibus hoc ſatis eſt. ad vos ſtudioſa revertor
Pectora.

ut recte vetus liber. Amor. lib. III. El. VIII.

Tantum ne noſtros avidi liceantur amores,
Id ſatis eſt. aliquid pauperis eſſe ſinat.

Ita ſcribo. male ibi quoque legitur, *Et ſatis eſt.* Heinſ. *Et ſatis eſt, pœnam culpa ſecunda ferat.*] Clauſulam *Et ſatis eſt,* ad præcedentia refero, non ad ſequentia. ut ſit ſenſus: Et ſatis eſt, ſemel peccaſſe: ſcilicet id quod in ſuperiore verſu ponitur. Nam & præcedentem elegiam eadem ſententia concluſit, hoc verſu, *Hac tibi ſit pugna dimicuiſſe ſatis.* Micyll.

ELE-

ELEGIA XV.

Ad annulum, quem dono amicæ dedit.

ANnule, formoſæ digitum vincture puellæ,
In quo cenſendum nil, niſi dantis amor;
Munus eas gratum. te lætâ mente receptum
Protinus articulis induat illa ſuis.
Tam bene convenias, quam mecum convenit illi;
Et digitum juſto commodus orbe teras.
Felix, à dominâ tractaberis, annule, noſtrâ.
Invideo donis jam miſer ipſe meis.
O utinam fieri ſubito mea munera poſſim
Artibus Ææis, Carpathiive ſenis!

Tunc

1. A*Nnule formoſa digitum, &c.*] Corinnæ ſuæ annulum dono mittens Naſo, dicit ſe ſui muneris fortunæ invidere: & amatorie cupit in annulum ipſum magica arte ſe converti, ut diutius cum amica eſſe poſſit.

3. *Eas.*] Abeas ad Corinnam. *Læta mente.*] Non dixit, *Hilari fronte.* nam poſſumus ſimulare lætitiam.

5. *Quam mecum convenit illi.*] *Illa* Puteaneus. & alii multi. ſed *illi* ſcribendum. quod eſt in octo ſcriptis & antiquis editionibus, agit enim de domina. *Heinſius.*

6. *Juſto orbe.*] Ut neque laxus fluites, neque nimium arctus digito dolorem inferas.

7. *Tractaberis.*] Frequenter tangeris.

9. *Munera.*] Annulus.

10. *Artibus Ææa.*] *Malim Ææis* cum primis editionibus & Barberiniano. ſic ſupra l. 1. El. VIII. *Ææa carmina.* & infra *Ææa venefica.* Heinſ. *Ææis.*] Id eſt, Circes, Solis ex Perſa nympha filiæ: quæ in feras homines mutabat. *Carpathiive ſenis.*] Proteum dicit, qui relicta patria Pallene urbe Theſſaliæ, in Carpatho inſula, & Carpathio mari regnavit, Oceani & Tethyos filius. Hunc artium peritum fuiſſe tradunt, & in varias ſeſe formas vertere ſolitum, ut nunc animal, quandoque arbor, aut ignis, aut quid aliud videretur. Has nunc Protei arteis, quibus humanam ſpeciem exueret, & in annuli formam ſe mutaret, optat Naſo. *Senis.*] Quia Trojanis rebus interfuiſſe dicitur. Homerus enim ſcribit, vi coactum Proteum ab Agamemnone, futura prædixiſſe. *Carpathii ſenis.*] De Proteo multi multa: nos pauca addemus. Primus eum produxit Homer. Odyſſ. δ. verſ. 384.

Πωλεῖταί τις δεῦρο γέρων ἅλιος νημερτὴς,
Ἀθάνατος Πρωτεὺς Αἰγύπτιος, ὅστε θαλάσσης
Πάσης βένθεα οἶδε, Ποσειδάωνος ὑποδμώς.

Deinde Virgil. 4. Georgic. Homerum ſecutus: Virgilium Stat. Thebaid. 7. vide & noſtrum, Metam. 8. vſ. 737. & ſeqq. & paſſim alibi. Sunt qui putant hunc Proteum fuiſſe Magnum Sophiſtam in Ægypto: quod videntur ex Homeri allato verſ. colligere: imo, ipſum Cadmo Phœnica. Tzetz. Chil. 1. hiſtor. 44. Philoſophum eum ſummum vel Rhetora fuiſſe docet. Euſtath. aliam, & longè petitam adfert mythologiam, quæ minus placet. Athenæo Proteus

eſt

Tunc ego te dominæ cupiam tetigiſſe papillas,
  Et lævam tunicis inſeruiſſe manum.
Elabar digito, quamvis anguſtus & hærens;
  Inque ſinum mira laxus ab arte cadam.
Idem ego, ut arcanas poſſim ſignare tabellas,
  Neve tenax ceram ſiccave gemma trahat,
Humida formoſæ tangam prius ora puellæ.
  Tantum ne ſignem ſcripta dolenda mihi.
Si dabor, ut condar loculis; exire negabo,
  Adſtringens digitos orbe minore tuos.
Non ego dedecori tibi ſim, mea vita, futurus,
  Quodve tener digitus ferre recuſet, onus.
Me gere, cum calidis perfunderis imbribus artus:
  Damnaque ſub gemma perfer euntis aquæ.
Sed puto te nudâ mea membra libidine ſurgent,
  Et peragam partes anulus ille viri.

Irrita

eſt quivis κόλαξ, & forma, & oratione. lib. 6. c. 17. in princip. Quo non videtur abludere illud noſtri Poëtæ l. 1. Art. amator. v. 759.

Pectoribus mores tot ſunt, quot in orbe figuræ:
Qui ſapit innumeris moribus aptus erit.
Utque leves Proteus modo ſe tenuabat in undas;
Nunc leo, nunc arbor, nunc erit hirtus aper.

Vide etiam Lucian. Fabuloſ. dialog. Menelai & Protei: qui inter alia, ſic ridet, εἰ δὲ καὶ πῦρ γίνεσθαι δυνατὸν ἐν τῇ θαλάττῃ οἰκοῦντα, τοῦτο πάνυ θαυμάζω, καὶ ἀπιστῶ.

13. *Hærens.*] Tenaciter digitum premens.

14. *Mira lapſus ab arte.*] *Laxus* Puteaneus. bene. nam *elabar* præceſſerat. *Heinſius.*

17. *Tangam ora humida.*] Annulus enim prius humectatus ceræ imprimitur.

18. *Scripta dolenda mihi.*] Amatorias litteras ad rivalem ſcriptas.

19. *Si dabor.*] Ancillæ. *Ut condar.* Abſcondar, reponar. *Loculis.*] Capſulis eburnis.

21. *Non ego dedecori tibi ſum.*] *Sim* Puteaneus, *Heinſius.*

23. *Perfundes imbribus artus.*] *Perfundis* idem Puteaneus. Scribe *perfunderis.* obvio apud Poëtas Latinos Græciſmo. ſic lib. 1. Metam. ex antiquis codicibus,

Pulchra verecundo ſuffunditur ora rubore.

ubi plura de hoc loquendi modo. *Idem.*

24. *Perfer.*] Patere, quaſi dicat, ne me iccirco tuo digito detrahas. *Damna.*] Aquæ ſcilicet: obſcurior enim fit gemma.

25. *Sed puto te viſa.*] *Te nuda* Puteaneus & duo alii cum Jureti Excerptis. quatuor ſcripti *quod membra.* tres *quia.* puto, *mihi membra.* Heinſ.

26. *Et peraget.*] *Peragam* idem Puteaneus cum Barberiniano & uno Moreti. duo alii *perages.* deinde *anulus ille* pro *ipſe* meliores. *Heinſius.*

27. *Pro-*

Irrita quid voveo? parvum proficiſcere munus.
Illa datam tecum ſentiat eſſe fidem.

27. *Proficiſcere.*] Ad puellam.
28. *Illa datam.* Cognoſcat Corinna, me ſibi cum annulo fidem amoris dediſſe.

ELEGIA XVI.

Ad amicam, ut ad rura ſua veniat.

PArs me Sulmo tenet Peligni tertia ruris;
Parva, ſed irriguis ora ſalubris aquis.
Sol licet admoto tellurem ſidere findat,
Et micet Icarii ſtella proterva canis;
Arva pererrantur Peligna liquentibus undis:
Et viret in tenero fertilis herba ſolo.
Terra ferax Cereris, multoque feracior uvæ:
Dat quoque bacciferam Pallada gratus ager:

Per-

1. P*Ars me Sulmo tenet Peligni tertia ruris, &c.*] Cum ruſticaretur Naſo, elegiam hanc ſcripſit: in qua docet, quam fertilia & amœna ſint ſua rura. Sed tamen ingrata & injucunda omnia ſibi videri abſente amica. *Sulmo.*] Sulmo, quæ Naſonis patria fuit, oppidum in Pelignis, diſtans Roma nonaginta millibus paſſuum. *Pars tertia.*] A Plinio quoque Peligni in treis populos dividuntur: ſcilicet Corſinienſes, Superequanos, & Sulmonenſes.

2. *Parva, ſed.*] Sic lib. 4. Faſt. *Hac ego Pelignos natalia rura petebam, Parva, ſed aſſiduis humida ſemper aquis.*

3. *Admoto.*] Quod terræ propius acceſſerit. *Sidere.*] Calore, qui à ſidere provenit. *Findat.*] Rimis laxet, & aperiat.

4. *Icarii ſtella, &c.*] Caniculam minorem dicit. Hæc (ut lib. 12. Columella ſcribit) idibus Juliis oritur, ardentiſſimo æſtatis tempore, ſole primam partem leonis ingrediente. Tunc autem maxime ſolis calores accenduntur. Eadem ſtella *Syrius* quoque vocatur. Naſo igitur ſua rura laudans, vel ardentiſſimo dicit æſtatis tempore, & canicularibus diebus ea uda, & amœniſſimis rivulis irrigari, ideoque feraciſſima eſſe. *Icarii canis.*] Id eſt, Mœræ: ſic enim appellabatur canis illa, ex Hygino fabulam pete. *Proterva.*] Maligna, perniciosa.

5. *Pererrantur.*] Irrigantur. *Liquentibus.*] Fluentibus.

6. *Viret.*] Viridis eſt, propter aquarum abundantiam. *In tenero ſolo.*] In molli prato.

7. *Multoque feracior uva.*] Lege *multaque feracior uva.* Seneca Hercule Furente,

Eſtne aliqua tellus Cereris & Bacchi ferax?

Cornelius Severus Ætna,

Fertilis hac ſegetiſque feracior, altera vitis.

Heinſius.

8. *Bacciferam.*] Ferentem baccas, id eſt, olivas. *Pallada.*] Oleam. *Oleaque Minerva Inventrix.* *Rarus ager.*] *Gratus* optime Puteaneus. Martialis notum illud,

Non ingratus ager, focus perennis.

unus Vaticanus, *grajus ager.* duo *parvus.* *nixus* eſt in Scriveriano. *Heinſius.*

9. *Reſur-*

Perque reſurgentes rivis labentibus herbas
Gramineus madidam ceſpes obumbrat humum.
At meus ignis abeſt. verbo peccavimus uno.
Quæ movet ardores, eſt procul; ardor adeſt.
Non ego, ſi medius Polluce & Caſtore ponar,
In cœli ſine te parte fuiſſe velim.
Solliciti jaceant, terrâque premantur iniquâ,
In longas orbem qui ſecuere vias.
Aut juvenum comites juſſiſſent ire puellas,
Si fuit in longas terra ſecanda vias.
Tum mihi, ſi premerem ventoſas horridus Alpes,
(Dummodo cum dominâ) molle fuiſſet iter.

Cum

9. *Reſurgentes.*] Creſcentes.

10. *Gramineus.*] Gramine plenus. *Obumbrat.*] Circumcirca tegit umbris. *Humum madidam.*] Terram madefa-ctam. *Ceſpes.*] Ceſpes (ut Servius ait) herba eſt cum propria terra evulſa.

11. *At.*] Sed cum tot adſint commoda, unum vel maximum incommodum habeo, quod mea Corinna abeſt, nec mecum his voluptatibus & loci amœnitate fruitur. *Ignis.*] Amica. Sic Maro in Bucol. *At mihi ſeſe offert ultro meus ignis Amyntas.* *Peccavimus.*] Erravimus. *Uno verbo.*] Quia amphibolon erat. *Meus ignis abeſt.*] Viſus enim eſt dicere: Amoris incendium abeſt, nec amans amplius uror amore Corinnæ. Iccirco corrigit, ſubjiciens.

12. *Quæ movet ardores.*] Id eſt, Corinna. *Eſt procul.*] Abeſt. *Ardor.*] Amoris incendium.

13. *Non ego ſi, &c.*] Pro medius inter Pollucem & Caſtorem. Si me, inquit, cœlo Jupiter admitteret, & inter Geminos medium locaret, minime vellem in ſede cœleſti eſſe ſine te. *Polluce & Caſtore.*] Hi fratres converſi ſunt in Geminos, Zodiaci ſignum, quod eſt inter Taurum & Cancrum, qui alternatim vivere dicuntur.

14. *In parte cœli.*] In Zodiaco.

15. *Solliciti jaceant.*] Contra, *Molliter oſſa quieſcant*: de illis qui amantur, & quibus quis bene precatur. *Terraque premantur iniqua.*] Id eſt, gravi: tanquam pondus id mortuorum oſſa ſentiant.

16. *Secuere.*] Diviſerunt. *Secuere vias.*] In longè diverſas, & disjunctas partes diſtulerunt. Quid ſit ſecare viam, Secare ſpem, docet Serv. Æneid. x. *Quæ cuique eſt fortuna hodie, quam quiſque ſecat ſpem.* Secare autem viam proprie videtur ſignificare, cum quis compendio utitur, notis viarum divortiis. Sic Virgil. x. ——*Turnus curru medium ſecat agmen.* Et Silius, *Fallaci gyro campum ſecat.* Noſter intelligit terram viis diviſam cæruleis, ut Poëtæ loquuntur. Lucret. 6. *Qua via ſecta ſemel liquido pede detulit undas.*

17. *Aut juvenum.*] *At juvenum* Puteaneus & multi alii. *Heinſius.*

19. *Si premerem ventoſas horridus Alpes.*] *Turbidus* prima editio. alii, *ventoſi turbine Ponti* vel *venti.* atqui *horridus* pro frigido ponitur. ſic *horrifer Boreas.* *horrere* quoque pro frigere. de quo dicemus Arte Amatoria. Vide & Notas Faſt. 1. v. 495. *Idem.*

20. *Durum cum dominâ.*] *Dummodo cum domina* ſcripti. recte. libro 1. El. vi.

Dummodo ſic, in me dura tranſite catenæ.

Faſt. iv.

Parva

Cum dominâ Libycas auſim perrumpere Syrtes,
Et dare non æquis vela ferenda Notis.
Non, quæ virgineo portenta ſub inguine latrant;
Nec timeam veſtros, curva Maléa, ſinus:
Non qua ſubmerſis ratibus ſaturata Charybdis
Fundit, & effuſas ore reſorbet aquas.
Quod ſi Neptuni ventoſa potentia vincit,

Et

Parva bona Cereri, dummodo caſta, placent.
lib. v.
Et parere intacto, dummodo caſta, viro.
Ep. Leandri,
Dummodo cum domina molle fuiſſet iter.
Met. x.
Dummodo tale nihil vigilans committere tentem. Idem.

21. *Perrumpere.*] Ut Horat. *Perrupit Acheronta Herculeus labor.*

22. *Non æquis.*] Non propitiis, adverſis.

23. *Quæ.*] Scyllam Phorci dicit, quæ cum à Glauco deo marino amaretur, à zelotypa Circe in marinum monſtrum verſa eſt. Maro: *Prima hominis facies, & pulchro pectore virgo. Portenta.*] Monſtra, canes. *Latrant.*] Virgil. *Candida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris, &c.*

24. *Malea.*] Promontorium eſt Laconiæ, quod quinque millia paſſuum in mare protenditur: ubi undæ adeo vorticoſæ ſunt, ut nautas perſequi videantur. Cum igitur propter adverſos ventorum flatus ibi periculoſiſſima admodum ſit navigatio, ortum eſt proverbium illud: *Cum ad Maleam deflexeris, domeſticos obliviſcere.* Dicta autem eſt Malea à Maleo Argivorum rege, qui ibidem magnificentiſſimum Apollini templum erexit, quod *Maleoticum* appellavit.

25. *Saturata Charybdis.*] Fœmina fuiſſe dicitur voraciſſima, quæ quia boves Herculis rapuit, à Jove fulminata eſt, & in mare præcipitata: ubi ſervat naturam ſuam.

26. *Ore receptat aquas.*] *Reſorbet* bene excerpta Douſæ & unus Mediceus. *reportat* Barberinianus. primus Palatinus *reportat.* quod eſſet, *repotat.* ſed *reſorbet* impenſe placet. Ep. Medeæ, de Charybdi,

Quaque vomit fluctus totidem, totidemque reſorbet,
Nos quoque Trinacriæ ſuppoſuiſſet aquæ. Heinſius.

Ore reſorbet aquas.] Quod ex Homero expreſſum, Odyſſ. μ. v. 105. Nobiliſſimo Heinſ. debemus. Τρὶς μὲν γάρ τ' ἀνίησιν ἐπ' ἤματι, τρὶς δ' ἀναροιβδεῖ δεινόν. Sumſerunt hoc Virgil. Ovid. Stat. & alii, qui mirificè hoc variarunt. ſunt autem duo periculoſa navigantibus ſaxa in Siculo mari: vide Mytholog. Plaut. huc alludit in Trinum. 4. 1. v. 16.

Ita jam quaſi canes, haud ſecus, circum ſtabant navem turbines venti,
Imbres, fluctuſque atque procellæ infenſæ frangere malum, &c.

Caninæ enim dicuntur Scyllæ, & latrare, propter fluctuum undarumque colliſionem, unde ille ſonitus. Lucret. *Aut rapidis canibus ſuccinctas ſemimarinis* —— *Corporibus* —— Cicer. 1. de Reſp. Aruſp. ad oratoriam commode transfert, unde juniores diſcant uſum hujus humanitatis. *Quam denique*, inquit, *tam immanem Charybdin Poetæ fingendo exprimere potuerunt, quæ tantos exhaurire gurgites poſſet, quantas iſte Byzantiorum prædas exorbuit. aut tam eminentibus canibus Scyllam, tamque jejunis, quam quibus iſtum videtis Gelliis, Clodiis, Titiis roſtra ipſa mandentem.*

27. *Ventoſa potentia.*] Ventorum vis, quæ in mari maxime regnat. *Vincit.*] Scilicet navem eandem obruens. *Vincat.*] *Vincit* & mox *auferet* meliores. *Heinſius.*

28. *Au-*

Digitized by Google

Et ſubventuros auferet unda Deos;
Tu noſtris niveos humeris impone lacertos.
Corpore nos facili dulce feremus onus.
Sæpe petens Hero juvenis tranaverat undas.
Tunc quoque tranaſſet; ſed via cæca fuit.
At ſine te, quamvis operoſi vitibus agri
Me teneant, quamvis amnibus arva natent,
Et vocet in rivos parentem ruſticus undam,
Frigidaque arboreas mulceat aura comas;
Non ego Pelignos videor celebrare ſalubres:
Non ego natalem rura paterna locum;
Sed Scythiam, Cilicaſque feros, virideſque Britannos,

Quæ-

28. *Auferet.*] Impediat, ne auxilio ſubeant.

30. *Dulce onus.*] Te puellam.

31. *Sæpe petens, &c.*] Exemplo Leandri probat, nihil, vel periculoſiſſimum deterrere poſſe amantem, ſi ille aut cum amica ſit, aut ad eam iter habeat. *Juvenis.*] Leander. *Undas.*] Helleſpontiacas.

32. *Tunc.*] Quando obrutus undis periit. *Sed via cæca fuit.*] Quia lucerna ab Hero in ſumma turri poſita, quam obſervabat natans Leander, à vento impetuoſo extincta eſt.

35. *Et vocet.*] Evocet, educat. *Currentem.*] Defluentem. *Undam.*] Nam ſupra dixerat, *Amnibus arva natent. Currentem ruſticus undam:*] Excerpta Puteani, Scaligeri, & Politiani venuſte mehercules, *parentem undam.* Auctor Moreti,

——— tectuſque galero
Subjuga parentes cogit lorata juvencos.

Horatius lib. 1. Sat. 1.

——— ut ſi quis aſellum
In campo doceat parentem currere frenis.

Avienus ora Maritima, *qua tellus paret aratro. freta ventis parentia* habes apud Tibullum. *Heinſius.*

36. *Arboreas comas.*] Frondes, quæ arborum comæ eſſe videntur. *Arboreas comas.*] Pro frondibus, ubique apud poëtas. Unde etiam pergunt ad alia ejuſdem generis, quæ de comis Latine dicuntur. *Arbor tonſa comas*, Ovid. Et alibi, *Poſuitque comas arbor.* Lepide Martial. 13. Epigr. 19. Porri capitati.

Mittit præcipuos nemoralis Aricia porros,
In niveo virides ſtipite cerne comas.

Id quod vir doctus in Emblematibus ſuis ad amatorem vetulum tranſtulit, cui viridis ſenectus nondum hebetaverat ſanguinem.

37. *Celebrare.*] Frequentare.

39. *Sed.*] Supple, videor celebrare. *Scythiam.*] Regio eſt ad ſeptentrionem ſpectans. Inhabitabilis ejus prima pars à Scythico promontorio, ob nives, proxima inculta ſævitia gentium. *Cilicaſque feros.*] Cilices populi ſunt in minori Aſia, Syriæ proximi: qui etiam immanes & efferi ſunt. *Britannos.*] Gens inhoſpita & bellicoſa. Jacet hæc inſula in Oceano, inter ſeptentrionem & occaſum. Dicebatur antea *Albion*, à quorundam montium candore: poſtea à Britonne rege, Britannia. *Virides.*] Cœruleos: aut à cæſiis oculis, aut à maris vicinitate. Aut *virides* appellantur quia omnes ſe glauſto inficiunt, quod cœruleum efficit colorem: ut horridiores videantur in pugna. *Virideſque Britannos.*] Meminit hujus Cæſ. 5. Bell. Gall. *Omnes vero*, inquit, *Britanni ſe vitro inficiunt, quod cæruleum efficit colorem;*

Quæque Prometheô ſaxa cruore rubent.
Ulmus amat vitem, vitis non deſerit ulmum.
Separor à dominâ cur ego ſæpe meâ?
At mihi te comitem juraras uſque futuram,
Per me, perque oculos ſidera noſtra tuos.
Verba puellarum, foliis leviora caducis,
Irrita, quo viſum eſt, ventus & unda ferunt.
Si qua mei tamen eſt in te pia cura relicti;
Incipe pollicitis addere facta tuis:
Parvaque quamprimum rapientibus eſſeda mannis
Ipſa per admiſſas concute lora jubas.
At vos, qua veniet, tumidi ſubſidite montes:

Et

lorem; hoc horribiliores in pugna adſpectu: capilloque promiſſo, & omni corporis parte raſa.

40. *Quæque Prometheô, &c.*] Caucaſum dicit montem inhoſpitalem & horridum: de quo Maro lib. 4. Æneid. *Sed duris genuit te cautibus horrens Caucaſus. Prometheô cruore.*] Promethei ſanguine. Qui ex corroſo ab aquila jecinore manans, Caucaſi cautes & ſaxa madefecit. *Prometheô cruore.*] Æſchyl. Fab. 1. Argon. Apollon. à verſu 1251.

Καὶ δὴ καυκασίων ὀρέων ἀνέτελλον ἐρίπναι
Ἠλίβατοι, τόθι γυῖα περὶ ϛυφελοῖσι πάγοισιν
Ἰλλόμενος χαλκέησιν ἀλυκτοπέδῃσι προμηθεύς.
Αἰετὸν ἥπατι φέρβε παλιμπετὲς ἀΐσσοντα.

Vide Pauſan. Eliac. 1. Et Lucian. Fabul. ubi Prometheus ſtrenuè cauſam ſuam agit contra Mercurium.

41. *Ulmus amat vites.*] *Vitem* meliores. concinnius. deinde excerpta Jureti, *vitis non deſinit ulmum.* de qua locutione agemus lib. III. Artis ℣ſ. 726. *Heinſ.*

43. *Jurabas uſque futuram.*] *Juraras* Puteaneus cum Scaligeri excerptis. *Idem.*

44. *Oculos ſidera noſtra tuos.*] *Qui rapuere meos* alii. utrumque exemplis poſſit confirmari. *Idem.*

46. *Irritaque ut viſum eſt.*] *Irrita qua viſum eſt.* Puteaneus. recte. niſi quod *quo* malim. *Idem.*

47. *Si qua cura eſt mei.*] Id eſt, ſi me amas. *In te pia cura relicta.*] *Relicti* meliores. *Idem.*

48. *Pollicitis addere facta.*] Fac ſis nunc promiſſa appareant. *Et memor ſum, & diligens, ut quæ imperes compareant.* Plaut. Amph. 2. 1. ℣ſ. 83. ἠδ' ἡμέρα σοι τὴν ἐμὴν δείξει χάριν. Eurip. Hel.

49. *Rapientibus.*] Celeriter trahentibus. *Eſſeda.*] Eſſeda currus ſunt Gallorum: unde eſſedarii milites illi appellati, qui ex eſſedis pugnare ſoliti ſunt. *Mannis.*] Manni, puſilli ſunt equi, admodum agiles. His ad currum utebantur. *Eſſeda.*] Cæſ. 4. de Bel. Gall. *Genus hoc eſt ex Eſſedis pugnæ: primò, per omnes partes perequitant, & tela conjiciunt, atque ipſo terrore equorum, & ſtrepitu rotarum, ordines plerumque perturbant: &, quum ſe inter equitum turmas inſinuavere, ex eſſedis deſiliunt, & pedibus præliantur. De Britannis.*

50. *Ipſa.*] Tu. *Admiſſas.*] Id eſt, admiſſorum & velocium mannorum. *Concute lora.*] Ex concuſſione enim frenorum incitantur equi.

51. *At vos cum veniet.*] *Qua veniet* me-

Et faciles curvis vallibus eſte viæ.

meliores. *Heinſ.* *Tumidi.*] Turgidi. Montes enim eſſe videntur terræ tumores.

Subſidite.] Deſcendite, in valles efficiamini.

ELEGIA XVII.

Quod Corinnæ ſoli ſit ſerviturus.

SI quis erit, qui turpe putet ſervire puellæ;
Illo convincar judice turpis ego.
Sim licet infamis; dum me moderatius urat,
Quæ Paphon, & fluctu pulſa Cythera tenet.
Atque utinam dominæ miti quoque præda fuiſſem;
Formoſæ quoniam præda futurus eram.
Dat facies animos. facies violenta Corinnæ
(Me miſerum!) cur eſt tam bene nota ſibi?
Scilicet a ſpeculi ſumuntur imagine faſtus;
Nec niſi compoſitam ſe prius illa videt.

Non

S*I quis erit, qui turpe, &c.*] Ingenue fatetur Naſo, ſe Corinnæ captivum & mancipium eſſe. Conqueriturque de amica, quod conſcia ſuæ pulchritudinis nimium ſuperbiat, eumque ut diſſimilem ſpernat.

3. *Licet.*] Concedentis eſt. *Infamis.*] Vulgi fabula. *Moderatius.*] Parcius. *Dum me moderatius urat.*] Sic cum melioribus ſcribendum. Perperam *moderantius* vulgati. Adi Notas Metam. lib. 1. v. 510. *Heinſius.*

4. *Qua Paphon, &c.*] Id eſt, Venus, quæ Paphi celebre fanum habebat. Eſt autem Paphos urbs Cypri, quæ portum habebat, & templa magnificè ſtructa. Virg. lib. 1. Æneid. de Venere loquens, ait: *Ipſa Paphon ſublimis abit, ſedeſque reviſit Læta ſuas.* *Cythera.*] Inſula eſt Laconiæ: quæ antea *Porphyris* dicebatur, à purpurarum præſtantia. Ad hanc Venus orta mari, primum appulſa dicitur: unde *Cytheræa* cognomen traxit. In Cytheris templum erat Veneris magnificentiſſimum. Inflectitur autem plurativo numero tantum, Cythera, orum.

Fluctu pulſa.] Quia de inſula loquitur.

5. *Atque utinam dominæ mitis.*] *Miti* elegantius unus Moreti & Sarravianus cum tribus aliis. ut alibi,

Præda fuit canibus num minus ille ſuis?

Heinſius.

7. *Facie violenta Corinna eſt.*] *Facies violenta Corinnæ eſt.* optimus Palatinus, Puteaneus & tres alii: unus Med. τὸ *eſt* non habet. Scribe,

——*facies violenta Corinnæ*
(Me miſerum!) cur eſt tam bene nota ſibi? Idem.

Violenta.] Fera, procax, ſuperba. Nam *Faſtus ineſt pulchris, ſequiturque ſuperbia formam.*

8. *Cur eſt tam, &c.*] Cur tam bene pulchritudinem ſuam intelligit, quæ eſt cauſa ejus ſuperbiæ?

9. *Scilicet.*] Speculum culpat, unde Corinna ſe formoſam cognoſcit.

10. *Nec.*] Hocquoque damni accedit, quod illa nunquam ſe in ſpeculo conſpicit, niſi ornatam: unde majores proveniunt faſtus.

11. *Ni-*

Non tibi ſi facies nimium dat in omnia regni;
  (O facies oculos nata tenere meos!)
Collatum idcirco tibi me contemnere debes.
  Aptari magnis inferiora licet.
Creditur & Nymphe mortalis amore Calypſo
  Capta reluctantem detinuiſſe virum.
Creditur æquoream Phthio Nereïda Regi,
  Egeriam juſto concubuiſſe Numæ;
Vulcano Venerem: quamvis, incude relictâ,
  Turpiter obliquo claudicet ille pede.
Carminis hoc ipſum genus impar: ſed tamen apte
  Jungitur herôus cum breviore modo.
Tu quoque me, mea lux, in quaſlibet accipe leges.
  Te deceat medio jura dediſſe toro.
Non tibi crimen ero, nec quo lætere remoto.

Non

15. *Nimium dat in omnia regnum.*] *Regni* venuſte Puteaneus cum uno Vaticano & Barberiniano. *Heinſius.*

13. *Collatum.*] Comparatum.

14. *Aptari.*] Componi.

15. *Creditur.*] *Traditur.* Puteaneus & duo alii. *Heinſ.* *Calypſo.*] Calypſo, ut Heſiodus voluit, Oceani & Tethyos, ut Homerus, Atlantis filia. *Calypſo.*] Vide Hom. Odyſſ. ε. Ѵſ. 118.

16. *Recuſantem.*] Qui recuſabat ibi diutius contra Jovis imperium manere.

17. *Credimus.*] *Creditur* idem Puteaneus cum Neapolitano & uno Moreti ac Sarraviano. pro *recuſantem* octo libri *reluctantem.* Heinſius. *Æquoream Nereïda.*] Id eſt, Thetidem, quæ dea mortali Peleo nupſit: quorum nuptias Catullus pulcherrimo carmine proſecutus eſt. *Regi Phthio.*] Peleo qui regnavit Phthiæ, quod oppidum fuit Theſſaliæ.

18. *Egeriam.*] Fuit hæc Aricini nemoris nympha, cum qua Numa Pompilius ſecundus rex Romanorum ſibi nocturnos congreſſus eſſe ſimulavit: & Naſo lib. 3. Faſtorum: *Egeria eſt, quæ prabet aquas, dea grata camenis: Illa Numæ conjux, conſiliumque fuit.* *Juſto.*] Nam juſtiſſimum fuiſſe Numam conſtat: Dixit enim Livius: Inclyta juſtitia religioque ea tempeſtate Numæ Pompilii erat. *Noſtro concubuiſſe Numæ.*] *Juſto* meliores. quod conveniens Numæ epith. *Heinſius.*

19. *Quamvis incude relicta, &c.*] Duo ponit, quibus maxime ſpernuntur amantes, artis vilitatem, & corporis deformitatem. *Relicta.*] Dum enim apud incudem ſe exercet, non videtur claudus.

20. *Obliquo.*] Diſtorto. *Claudicet.*] Claudus incedat.

21. *Impar.*] Quia Hexametro ſupponitur pentametrum carmen, Sic Flaccus: *Verſibus impariter junctis.*

22. *Jungitur Herous.*] *Heroum* Sarravianus. ut ſit Græciſmus. *in verſus* Puteaneus. *Heinſ.* *Herous.*] Heroïcus hexameter, quo heroum geſta deſcribuntur.

23. *Leges.*] Conditiones. Utere, inquit, me quomodocunque tibi libitum fuerit.

24. *Te decet in medio.*] *Te deceat medio* Puteaneus cum tribus aliis. idem *foro* pro *toro.* ſed perperam. *Heinſius.*

25. *Non tibi crimen ero.*] Non tibi ignominiam, aut dedecus & damnum afferam.

 26. *Non*

Non erit hic nobis inficiandus amor.
Sint tibi pro magno felicia carmina cenſu:
Et multæ per me nomen habere volunt.
Novi aliquam, quæ ſe circumferat eſſe Corinnam.
Ut fiat, quid non illa dediſſe velit?
Sed neque diverſi ripâ labuntur eâdem
Frigidus Eurotas, populiferque Padus:
Nec niſi tu, noſtris cantabitur ulla libellis.
Ingenio cauſas tu dabis una meo.

26. *Non erit hic vobis.*] *Nobis* Puteaneus & multi alii. *Heinſ.* *Non erit hic.*] Non pudendus, inquit, eſt noſter amor. *Vobis.*] Id eſt, tibi & aliis puellis. *Inficiandus.*] Inficiari, ſive inficias ire, eſt negare.

27. *Sunt mihi.*] Tres ſcripti *ſint tibi.* quod amplector. duo alii, *ſunt tibi*, unus *ſint mihi*. Heinſ. *Sunt mihi.*] Poëtica facultas eſt mihi inſtar maximarum divitiarum. *Fœlicia.*] Bona. *Vilia miretur vulgus, mihi flavus Apollo Pocula Caſtalia plena miniſtret aqua, &c.*

29. *Circumferat.*] Ubique jactet ſe eſſe Corinnam. Amica enim Naſonis alio nomine appellabatur. Non igitur mirum eſt, ut temeraria aliqua, & laudis cupida, ſe Corinnam eſſe falſo jactaverit.

30. *Ut fiat.*] Scilicet Corinna: id eſt, ut meis carminibus celebretur. *Quid non.*] Quaſi dicat, quicquid ab ea peterem, mihi libenter concederet.

31. *Sed neque.*] Quemadmodum, inquit, Eurotas & Padus diverſi, una & eadem ripa fluere non poſſunt: ſic tu ſola, & non aliæ, meis carminibus celebraberis. *Diverſi.*] Alter enim fluvius eſt Laconiæ, qui urbem Lacedæmona præterfluit. Padus autem, quem Græci Eridanum appellant, eſt in Gallia Ciſalpina.

34. *Ingenio cauſas tu dabis una meo.*] Sic libro primo dixit, *Proveniant cauſa carmina digna tua.* Domin.

ELEGIA XVIII.

Ad Macrum, quod de amoribus ſcribat.

CArmen ad iratum dum tu perducis Achillen,
Primaque juratis induis arma viris;

Nos,

Carmen ad iratum dum, &c.] Transferebat Macer in Latinum Homeri Iliada: ad cujus principium alludens: *Iratum Achillem* Naſo dixit. *Achillen.*] Sic Puteaneus. *Heinſius.*

2. *Juratis.*] Qui juraverunt in Aulide, ſe non ante reverſuros, quam Ilium caperetur. *Induis.*] Hoc ad Macri laudem dicit, qui non rem factam narrare, ſed eam facere videatur. *Viris.*] Græcis, qui è tota Græcia ad Trojanam expeditionem profecti ſunt. *Juratis.*] Bis dicuntur Græci de Helena conjurati: primum, cum Menelao collocaretur, iterum, cum à Paride rapta eſſet. Hinc Lycophr. in Caſſand. Ὅρκων τὸ δευτερῦχον ἀρσαντες ζυγόν. *Jurabant omnes in læſi verba mariti.* Quod Pauſan. in Achaic. Ὁμαγύριον appellat. Cujus verba dictata in Corinthiac. Παραμένειν πολεμῦντας

Nos, Macer, ignavâ Veneris ceſſamus in umbrâ:
  Et tener auſuros grandia frangit Amor.
Sæpe meæ, Tandem, dixi, diſcede, puellæ:
  In gremio ſedit protinus illa meo.
Sæpe, Pudet, dixi. lacrymis vix illa retentis,
  Me miſeram! jam te, dixit, amare pudet?
Implicuitque ſuos circum mea colla lacertos:
  Et, quæ me perdunt, oſcula mille dedit.
Vincor; & ingenium ſumtis revocatur ab armis:
  Reſque domi geſtas & mea bella cano.
Sceptra tamen ſumſi; curâque Tragœdia noſtrâ
  Crevit: & huic operi quamlibet aptus eram.
Riſit Amor, pallamque meam, pictoſque cothurnos,

Sce-

μῦντας ἐς τ' ἂν ἢ τὸ Ἴλ. ἕλωσιν, ἢ μαχομένυς τελευτὴ σφᾶς ἐπιλαβῇ. Ideoque & Græcia conjurata dicitur Horat. 1. Od. 17.

3. *Macer.*] Hic Æmilius Macer poëta Veronenſis fuit, Naſoni amiciſſimus, cum quo & in Aſiam & in Siciliam ſimul navigavit, & jocos ſeriaque conferre ſolebat. *Ceſſamus.*] Ceſſare dicit ſe amatoria ſcribere. *In umbra.*] In otio.

4. *Auſuros grandia.*] Me, qui audeo bella & heroïca aggredi, ut Gigantomachiam, & Tragœdias. *Frangit.*] Vires meas attenuat.

5. *Dixi tandem.*] *Tandem dixi*, meliores. *Heinſ.*

7. *Lachrymis vix illa retentis.*] Vix à lachrymis temperans.

8. *Me miſeram cur.*] Muliebrem querelam laſcivia plenam mirifice expreſſit. *Cur te dixit amare pudet.*] *Jam te, dixit* meliores. ſic Triſt. IV. El. VIII.

Me miſerum! ſi te jam pudet eſſe meam.

Heinſius.

10. *Perdunt.*] Nam ex nimia dulcedine & ſuavitate quaſi mori videor. Et paulo inferius, *Felix quem Veneris certamina mutua perdunt.*

11. *Vincor.*] Unus Moreti, *Frangor.* ut epiſtola Penelop.

Ille tamen precibuſque meis lacrymiſque pudicis.

Frangitur.

& ſic ſæpe alibi. *Heinſius.* *Vincor.*] Quia rurſus puellæ & amori ſuccumbo. *Ab armis ſumptis.*] A Giganteis bellis, quæ ſuſceperam ſcribere.

12. *Reſque domi geſtas, &c.*] Id eſt, amores compono. *Domi.*] Quando cum puella me oblecto. *Bella.*] Quando iræ interceſſerunt inter nos, & excluſus ad bella impellor.

13. *Sceptra tamen.*] Licet me ſæpius amor interpellaret, compoſui tamen tragœdiam Medeam, & fœliciter quidem. de qua ſic Quintilianus: Ovidii Medea mihi videtur oſtendere: quantum vir ille præſtare potuerit, ſi ingenio ſuo temperare, quam indulgere maluiſſet. *Cura noſtra.*] Sunt qui leg. *Noſtro verſu*, id eſt, carmine elegiaco.

14. *Et huic operi.*] Id eſt, tragœdiis ſcribendis. *Quamlibet aptus.*] Quantumvis idoneus. Pulcherrimam fuiſſe Ovidii Medeam, & ex ipſius poëtæ verbis, & ex judicio præſtantium virorum, qui eam viderunt, colligere poſſumus: hodie verò non extat.

15. *Pallamque meam, pictoſque cothurnos, Sceptraque, &c.*] Id eſt, ſtudium meum in tragœdiis ſcribendis. Palla

veſtis

Sceptraque privatâ tam cito ſumta manu.
Hinc quoque me dominæ numen deduxit iniquæ:
Deque cothurnato vate triumphat amor.
Quod licet, aut Artes teneri profitemur Amoris:
(Hei mihi! præceptis urgeor ipſe meis.)
Aut, quod Penelopes verbis reddatur Ulyſſi,
Scribimus: aut lacrymas, Phylli relicta, tuas.
Quod Paris, & Macareus, & quod male gratus Iäſon,
Hippolytique parens, Hippolytuſque legant:
Quodque tenens ſtrictum Dido miſerabilis enſem
Dicat, & Æoliæ Lesbis amica lyræ.

Quam

veſtis erat demiſſa, qua indutæ honeſtæ perſonæ, in fabulis inducebantur: cujus repertor fuiſſe dicitur Æſchylus. *Pictoſque.*] Picturatos, pulchros.

16. *Sceptraque.*] Dixit ſupra, *Sceptra tamen ſumpſi. Privata.*] Id eſt, humili: quia levia antea ſcribere ſolitus ſum, tunc ad tragœdiæ ſublimitatem aſſurgo.

17. *Hinc.*] A tragœdiarum ſtudio. *Deduxit.*] Removit. *Numen dominæ.*] Amatorie dixit. Amantes enim veluti numina puellas ſuas adorant. *Iniqua.*] Iratæ, inimicæ, mihi infenſæ. Dixerat enim ſuperius: *Clauſit amica fores, &c.*

18. *De vate cothurnato.*] De me, poëta tragico.

19. *Quod licet.*] Quod poſſumus. *Profitemur.*] Proprie dixit. nam artium profeſſores dicuntur, qui in eis eruditi ſunt, aut eas publice docent: quemadmodum Naſo amandi artem.

20. *Præceptis torqueor ipſe meis.*] *Urgeor* meliores. Sequenti tamen elegia habes,

Hei mihi! na monitis torqueor ipſe meis!

Heinſius.

21. *Aut quod Penelopes, &c.*] Nonnullas ex Heroïdum epiſtolis, quas compoſuit, memorat.

22. *Scribimus.*] Ludimus, componimus. *Et lachrymas.*] Id eſt, epiſtolam querelis plenam, quam lachrymans ad Demophoontem tuum, ab eo relicta, ſcripſiſti.

23. *Quod Paris.*] Epiſtolam, Oenones ad Paridem intelligit. *Et Macareus.*] Ad quem Canace ſoror, turpi flagrans amore, epiſtolam miſit. *Et quod male gratus.*] Ingratus. *Jaſon.*] Duæ extant ad Jaſonem epiſtolæ: altera, quam mittit Medea: altera, quam ſcribit Hypſipyle Thoantis filia: & de hac poſteriore intelligit Poëta.

24. *Hippolytique parens.*] Id eſt, Theſeus ad quem epiſtolam ſcripſit Ariadne Minoïs Cretæ regis filia, in Naxo inſula ab ipſo Theſeo relicta.

26. *Aonia Lesbu amica lyra.*] Alii, *Aonio Lesbis amata viro.* Puteaneus *Æolia Lesbis amata lyra.* & à manu ſecundâ *amica.* recte. ſic Sappho ipſa apud noſtrum, *Lesbides Æoliâ nomina dicta lyra.* Inde & *Æolia puella* Horatio dicta. & apud eundem habes *Æolis fidibus querentem Sappho.* In Anthologia, verſibus incerti poëtæ, Σαπφὺς τ' Αἰολίδος χάριτες. & in Epigrammate Antipatri inedito,

Σαπφὼ τοὶ κευθεὶς, χθὼν 'Αιολὶ, τὴν μετὰ μούσαις
Αθανάταις θνατὰν μοῦσαν ἀειδομέναν. Heinſius.

Lesbis.] Id eſt, Lesbiæ Sapphus epiſtolam ad Phaonem. *Amica lyra.*] Quia lyricum carmen ſcripſit. *Lesbis.*) Id eſt, ex Lesbo inſula Helleſponti. Hinc Sappho.

27. Quam

Quam celer è toto rediit meus orbe Sabinus,
  Scriptaque diverſis rettulit ille locis!
Candida Penelope ſignum cognovit Ulyſſis:
  Legit ab Hippolyto ſcripta noverca ſuo.
Jam pius Æneas miſeræ reſcripſit Eliſſæ:
  Quodque legat Phyllis, ſi modo vivit, habet.
Triſtis ad Hypſipylen ab Iäſone littera venit:
  Det votam Phœbo Lesbis amata lyram.
Nec tibi (qua tutum vati, Macer, arma canenti)
  Aureus in medio Marte tacetur Amor.
Et Paris eſt illic, & adultera nobile crimen;
  Et comes extincto Laodamia viro.

Si

27. *Quam cito de toto rediit celer orbe Sabinus.*] *Meus Sabinus* repone cum vetuſtiotibus. Recte præterea Mentelianus,

Quam celer è toto rediit meus orbe Sabinus! Heinſius.

Quam celer.] Interrogatio hæc continet celeritatis admirationem. *E toto orbe.*] Penè toto. *Rediit.*] Suaviter dicit Sabinum amicum ſuum, quia Heroïdum epiſtolis reſpondentes epiſtolas fecit, eas veluti tabellarium ex toto orbe retuliſſe. *Sabinus.*] A. Sabinus eques Romanus, celeberrimus poëta fuit, Naſoni amiciſſimus: qui præter quod epiſtolis Heroïdum reſpondit, ſcripſit etiam alia, ut Trœzena, Faſtorum opus: quod tamen inchoatum, occupatus morte ad coronidem perducere non potuit.

28. *Diverſis locis.*] In quibus tunc degebant heroïdum viri.

29. *Candida.*] Pulchra, ſive potius bona, innocens, & pudica. *Signum.*] Sigillum gemmæ, qua ſignata erat Ulyſſis epiſtola.

30. *Scripta.*] Literas. *Noverca.*] Phædra.

31. *Jam pius Æneas.*] *Impius* multi. unus Moreti *Et pius.* Lege, *En pius.* Heinſ. *Pius Æneas.*] Vir pietate inſignis. *Eliſæ.*] Eliſa proprium fuit nomen Didonis: Dido enim lingua Phœnicia *virago* ſignificat.

32. *Si modo vivit.*] Quia poëtæ fabulantur eam, cum diutius Demophoontem fruſtra expectaret, exiſtimaſſetque ſe ab illo ſpretam, amoris exagitatam furiis, laqueo vitam finiiſſe, & in amygdalum arborem converſam.

33. *Triſtis.*] Quia recuſabat Jaſon ad Hypſipylen nunquam redire in Lemnon.

34. *Det votam.*] Id eſt, ad Sappho reſcripſit Phaon, ſe non rediturum: unde ipſa ſe ex Leucade in aquas præcipitavit, eoque pacto eſt amore liberata. *Votam.*] Antea enim voverat, ſi, cum de Leucade ſe dejeciſſet, amoris igne levaretur, ſe Phœbo, cujus magnificum ibi templum erectum erat, lyram ſuam donaturam. *Lesbis amica.*] *Amata* meliores. Heinſius.

37. *Illic.*] In opere tuo heroïco. *Et adultera.*] Helena, quæ violato matrimonii jure, adulterum Paridem ſecuta, ad Trojam venit. Hoc enim ſcribere neceſſe eſt il'' qui à prima origine bellum Trojanum deſcribendum ſuſcepit. *Nobile crimen.*] Nobilis bellorum cauſa, vel *crimen nobile* dicendum eſt, propter miram adulteræ pulchritudinem.

38. *Et comes extincto.*] Proteſilaus Iſiphyli filius, ad Trojam cum quadraginta navibus ſe contulit, & primus omnium à viro Dardanio eſt interemptus. Hujus uxor Laodameia Acaſti filia, cum

dile-

Si bene te novi; non bella libentius iſtis
Dicis: & à veſtris in mea caſtra redis.

dilectiſſimi mariti mortem cognoviſſet, optavit, ut ejus umbram videret: quod cum impetraſſet, non deſerens eam, in ejus amplexibus periit.

40. *Dicis.*] Canis. *A veſtris caſtris.*] Id eſt, bellis deſcribendis. *In mea caſtra.*] In Cupidinis Caſtra, in quibus ego milito: id eſt, te confers ad amatoria ſcribenda. *Domin.* *In mea caſtra venis.*] *Redis* prima editio. Sarravianus, & multi alii. recte. nam Macrum amatoria ſcripſiſſe jam ante, ex iſtis Tibullianis patet,

Caſtra Macer ſequitur: tenero quid fiet Amori?
Sit comes, & collo fortiter arma gerat.

redire in caſtra. Hero ſuprà,

In tua caſtra redi ſocii deſertor Amoris.

atque ita ex ſuis libris Ciofanus. *Heinſ.*

Elegia XIX.

Ad rivalem, cui uxor curæ non erat.

SI tibi non opus eſt ſervatâ, ſtulte, puellâ;
At mihi fac ſerves: quo magis ipſe velim.
Quod licet, ingratum eſt: quod non licet, acrius urit.
Ferreus eſt, ſi quis, quod ſinit alter, amat.
Speremus pariter, pariter metuamus amantes:
Et faciat voto grata repulſa locum.
Quo mihi fortunam, quæ nunquam fallere curet?
Nil ego, quod nullo tempore lædat, amo.

Vi-

SI *tibi non opus eſt ſervata ſtulte, &c.*] Maritum puellæ, cujus amore nuper captus fuerat, alloquitur Naſo: eum monens, ut uxorem diligentius ſervet.

2. *Magis velim.*] Scilicet illam amare.

3. *Quod licet ingratum eſt.*] *Nolo nimis facilem, difficilemque nimis.* Quod nec cruciet, nec ſatiet. *Acrius.*[Vehementius, *Urit.*] Angit, ſollicitat.

4. *Ferreus.*] Durus, & quaſi ab humanitate alienus.

5. *Speremus pariter, &c.*] Duo ponit quæ maxime in amante reperiuntur, ſpem & metum.

6. *Et faciat voto.*] Id eſt, quandoque faciat puella, ut repulſam patiar: quod erit in cauſa, ut eam ardentius cupiam. & ſic erit locus voto & deſiderio. *Rara.*] *Ne* (ut lena ſupra dixerat) *relenteſcat ſæpe repulſus amor.* *Rara repulſa.*] Sarravianus pro diverſa lectione. Barberinianus & Arondelianus codices, *grata repulſa.* Poteſt & *cara repulſa* legi. quia *ingratum* paulo ante præceſſerat. Sed nil mutandum. Art. Amor. 111.

Miſcenda eſt lætis rara repulſa jocis.

Heinſius.

7. *Quid mihi fortuna, quæ nunquam fallere poſſit.*] Quidam codices, *Quid cum fortuna.* alii, *Quid fortuna mihi*, vel, *Quid mihi fortuna eſt.* Puteaneus cum excerptis Scaligeri, *Quo mihi fortunam.* eleganter & vere. de quo loquendi modo copioſe egimus ad Epiſtolam 11. v. 53. Deinde *fallere curet* idem Puteaneus & unus Vatican. bene. ſeptem alii *curat.* Idem.

8. *Quod nullo tempore, &c.*] Sic in Artibus ait: *Qualibet extinctos injuria ſuſcitat ignes: En ego confiteor, non niſi læſus amo.*

10, *Opem.*]

Viderat hoc in me vitium verſuta Corinna;
  Quaque capi poſſem, callida norat opem.
Ah quoties ſani capitis mentita dolores,
  Cunctantem tardo juſſit abire pede!
Ah quoties finxit culpam, quantumque libebat,
  Inſontis ſpeciem præbuit eſſe, nocens!
Sic ubi vexarat, tepidoſque refoverat ignes;
  Rurſus erat votis comis & apta meis.
Quas mihi blanditias, quam dulcia verba parabat!
  Oſcula (Dî magni) qualia quotque dabat!
Tu quoque, quæ noſtros rapuiſti nuper ocellos,
  Sæpe time inſidias, ſæpe rogata nega:
Et ſine me ante tuos projectum in limine poſtes
  Longa pruinoſâ frigora nocte pati.
Sic mihi durat amor, longoſque adoleſcit in uſus:
  Hoc juvat: hæc animi ſunt alimenta mei.
Pinguis amor, nimiumque patens, in tædia nobis
Ver-

10. *Opem.*] Modum, poteſtatem.

11. *Sani.*] Quod nullo dolore afficiebatur. *Mentita.*] Lena ſuperius ſic puellam inſtruit: *Sæpe nega noctem, capitis modo finge dolorem. Dolorem.*] *Dolores* cum vetuſtioribus. *Heinſius.*

13. *Quantumque licebat.*] Imo *libebat*, ut recte unus Moreti. dixi Ep. xv. verſ. 134. *Idem.*

14. *Inſontis ſpeciem præbuit ipſa nocens.*] Puteaneus,

Inſonti ſpeciem præbuit eſſe nocens.

eſſe etiam optimus Palatinus & Neapolitanus & Arondelianus cum Scaligeri excerptis. quidam codices *illa*. Latet aliquid. Forte,

Inſontis ſpeciem prætulit ore nocens.

Idem.

19. *Tu quoque.*] Quemadmodum Corinna. *Rapuiſti.*] Tua pulchritudine. *Ocellos.*] Dixit etiam Propertius: *Si neſcis, oculi ſunt in amore duces.*

20. *Sæpe face inſidias.*] *Time* Puteaneus, & plures ex præſtantioribus alii. recte. time me tibi inſidiari, nec ſerio amare. poſſet & *cave* pro *face* legi. *Heinſius.*

23. *Sic mihi durat.*] Malo *duret* & *adoleſcat*. *juvet* etiam & *ſint* ſequenti verſu. certe *ſint* extat in Neapolitano codice. deinde *longos in uſus* non *annos* optimus Palatinus & duo alii. Art. Am. lib. III.

Si qua fides arti quam longo fecimus uſu.

Am. I. El. VIII.

Hæc ſi præſtiteris uſu mihi cognita longo.

& ſic ſæpe noſter, de quo Pont. III. El. VI. vſ. 53. *Idem.*

25. *Pinguis amor.*] Quemamodum pinguiores dulcioreſque cibi ſtomachum corrumpunt, & faſtidium movent: ita & amor nulla amaritudine mixtus, in tædium vertitur. *Nimiumque patens.*] Exponit quod dixerat, *Pinguis amor*. Appellat autem pinguem, & patentem amorem illum, in quo amans nullam patitur repulſam. *Nimiumque potens.*] *Latens* Puteaneus & emendatum manu ſecunda *patens*. quomodo & optimus Palatinus & quinque alii. ut *patens*

amor

Vertitur; & ſtomacho, dulcis ut eſca, nocet.
Si nunquam Danaën habuiſſet aënea turris;
Non eſſet Danäe de Jove facta parens.
Dum ſervat Juno ſinuatam cornibus Iö;
Facta eſt, quam fuerat, gratior illa Jovi.
Quod licet & facile eſt, quiſquis cupit; arbore frondes
Carpat, & è magno flumine potet aquam.
Si qua volet regnare diu; deludat amantem.
Hei mihi, quod monitis torqueor ipſe meis!
Cuilibet eveniat, nocet indulgentia nobis.
Quod ſequitur, fugio: quod fugit, uſque ſequor.
At tu, formoſæ nimium ſecure puellæ,
Incipe jam prima claudere nocte forem.

In-

amor ſit, ad quem aditus non intercluditur. Met. XIV.

Si mea virginitas Phœbo potuiſſet amanti.
& lib. X.

Numen confeſſis aliquod patet.
ſic *patens campus.* & ſimilia. tamen & in Arondeliano *latens.* *juvenes tibi mille patebunt.* ex ſcriptis. Art. I. ℣ſ. 64. *Heinſius.*

27. *Si nunquam.*] Exemplis Danaës & Iüs probat, quod ſupra propoſuit: *Quod licet, ingratum eſt: quod non licet, acrius urit.* Vide lib. 4. Metam. *Habuiſſet.*] Incluſam tenuiſſet. *Ahenea.*] Turrim hanc ex ære & ferro munitam fuiſſe fabulantur poëtæ. *Ahenea turris.*] Vide Eurip. Fab. 20.

Ἐν χαλκοδὲ τοῖς αὐλαῖς.
Ἐν τυμβήρεσι θαλάμοισι

Vide amor. lib. 3. eleg. 4. ℣ſ. 21.

28. *De Jove.*] Ὦ πάτερ, ὦ Ζεῦ——
Καὶ τὸ γυναικοφίλας.

Theoc. Idyll. 8. ℣ſ. 60. Vide Appollodorum lib. 2. Lucianus male metuit Jovi, ἵνα μὴ τῶν χρυσοχόων τὶς καθειργάσεται αὐτὸν χρυσοῦν ὄντα. in Fabuloſ. Θεῶν Ἐκκλησ. *Facta parens.*] Ex Jove enim Perſeum peperit.

29. *Dum ſervat Juno mutatam cornibus Iö.*] *Decoratam* duo libri. unus *munitam.* quinque *ſinuatam* quod arridet. nec male unus Moreti pro diverſâ lectione.

Dum nimium ſervat cuſtos Junonius Iö.
Heinſius. *Servat.*] Diligenter ſervandam tradit Argo ſuo paſtori.

31. *Arbore frondes, &c.*] Quia neque arboribus frondes, neque fluminibus aquæ deſunt] quæ vilia ſunt.

32. *E medio flumine potet aquam.*] *E magno* ſcripti meliores. quidam etiam *ſumat aquam.* de quo dicendum Art. Am. III. ℣ſ. 96. *Heinſius.*

34. *Hei mihi.*] Timet Poëta, ne ſuis telis petatur. *Ne monitis torqueor.*] *Torquear* Puteaneus & complures alii. Forte *næ torqueor.* tres libri cum prima editione *nam torqueor.* tres *quod torqueor.* ſic ſupra,

Hei mihi, quod dominam nec vir nec fœmina ſervas!

Arondelianus cum aliis compluribus *nunc torqueor.* Heinſius.

35. *Quodlibet eveniat.*] *Quid libet* Puteaneus & alii multi. Lege *Cui libet* cum uno Moreti. *Idem. Indulgentia.*] Amicæ obſequium. *Nobis*] Amatoribus.

36. *Ipſe ſequor.*] *Uſque* cum primâ editione & duobus ſcriptis. *Heinſius.*

37. *Formoſæ.*] Ideoque diligentius ſervandæ. *Nimium ſecuræ.*] Nimium negligens.

38. *Claudere nocte domum.*] *Forem* meliores, ut ſæpe alibi noſter. multi *fores.* Heinſius.

40. *Quid*

Incipe, quis toties furtim tua limina pulſet,
  Quærere: quid latrent nocte ſilente canes.
Quo ferat & referat ſolers ancilla tabellas:
  Cur toties vacuo ſecubet ipſa toro.
Mordeat iſta tuas aliquando cura medullas:
  Daque locum noſtris materiamque dolis.
Ille poteſt vacuo furari littore arenas,
  Uxorem ſtulti ſi quis amare poteſt.
Jamque ego præmoneo; niſi tu ſervare puellam
  Incipis, incipiet deſinere eſſe mea.
Multa diuque tuli: ſperavi ſæpe futurum,
  Cum bene ſervaſſes, ut bene verba darem.
Lentus es, & pateris nulli patienda marito.
  At mihi conceſſi finis amoris erit.
Scilicet infelix nunquam prohibebor adire?
  Nox mihi ſub nullo vindice ſemper erit?
Nil metuam? per nulla traham ſuſpiria ſomnos?

Nil

40. *Quid latrent nocte ſilente canes.*] Forte *cui latrent.* Triſt. lib. II.

Scit cui latretur, cum ſolus obambulat ipſe. Heinſ. *Nocte ſilente.*] Conticinium dicit. Concubia enim nocte omnia fere ſilent.

41. *Quas ferat.*] *Quo* multi. nonnulli. *Quid.* Heinſ.

42. *Cur toties.*] Quia ſæpenumero mulieres ſimulabant ſe religionis cauſa à maritis ſecubare & in cubiculum ſuum adulteros furtim admittebant, eoque pacto viris imponebant. *Illa toro.*] *Ipſa* meliores. *Heinſius.*

43. *Mordeat.*] Tandem doleas. *Mule nihil ſentis?* Catull.

44. *Detque locum.*] *Daque* meliores. qui & Τὸ *in* tolli jubent ſequenti verſu. *Heinſ. Daque locum.*] Nullus enim locus aut materia eſt fraudibus & dolis, quando maritus æquo animo patitur uxorem ſuam ab alio amari.

45. *Ille poteſt, &c.*] Sicuti enim facillimum eſt, in littore arenam furari nemine prohibente: ita eſt, amplecti uxorem, quæ à viro non cuſtoditur, quæ omnibus patet, nullo vindice. *Vacuo.*] Deſerto, ſine cuſtodibus. *Furari.*] Clam ſurripere.

46. *Uxorem ſtulti.*] Malim *incauti.* Nam Tibulli illa imitatus eſt,

At tu fallacis conjunx incaute puellæ,
  Me quoque ſervato, peccet ut illa nihil.

quemadmodum & Triſt. lib. II.

Denique ab incauto nimium petit illa marito,
  Se quoque uti ſervet, peccet ut illa minus.

contra *cautus* & *vafer maritus.* de quo Epiſt. XVI. ℣ſ. 314. *Heinſ. Stulti.*] Inſipientis, cui facile imponi poteſt.

50. *Bene verba darem.*] Tibi ſcilicet: hoc eſt, te fallerem, tibi imponerem.

52. *Amoris conceſſi.*] Quem tam facile concedis.

53. *Adire.*] Ad amicam me conferre.

54. *Vindice.*] Ultore: ut impune mihi liceat omni nocte.

55. *Per nulla traham ſuſpiria ſomnos.*] Propertius libro tertio, *Odi ego, quæ numquam*

quam

Nil facies, cur te jure periſſe velim?
Quid mihi cum facili, quid cum lenone marito?
Corrumpis vitio gaudia noſtra tuo.
Quin alium, quem tanta juvet patientia, quæris?
Me tibi rivalem ſi juvat eſſe, veta.

quam pungunt ſuſpiria ſomnos: Semper in iratam pallidus eſſe velim.

57. *Lenone marito.*] Mariti lenones dicuntur, qui uxorum adulteriis non offenduntur.

58. *Vitio.*] Indulgentia.

59. *Quin alium quem tanta juvet patientia quære.*] Multi *quæras.* Scaligeri excerpta *quæres.* Puteaneus. *quæris.* quod verum eſt. ſic infra ex optimis codicibus lib. III. El. VII.

Quin iſtic pudibunda jaces pars peſſima noſtri.

Horatius Epod. VI.

Quin huc inanes, ſi potes, vertis minas,
Et me remorſurum petis?

quod Cruquius perperam mutavit. & ſic paſſim terſæ Latinitatis ſcriptores. *Heinſius. Patientia.*] Quia dixit: *Multa diuque tuli.*

90. *Me tibi.*] Senſus eſt: Si me rivale oblectaris, prohibe me tibi eſſe rivalem: quæ ratio me rivalem faciet.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS AMORUM

LIBER III.

ELEGIA I.

Deliberatio Poetæ, utrum Elegos pergat ſcribere, an potius Tragœdias.

STat vetus & multos incædua ſilva per annos.
Credibile eſt illi numen ineſſe loco.
Fons ſacer in medio, ſpeluncaque pumice pendens:
Et latere ex omni dulce queruntur aves.
Hic ego dum ſpatior tectus nemoralibus umbris,
Quod mea, quærebam, Muſa moveret opus.
Venit odoratos Elegeïa nexa capillos:
Et puto pes illi longior alter erat.
Forma decens: veſtis tenuiſſima, cultus amantis:

In

1. S*Tat vetus, & multos, &c.*] Decrevit Naſo, duobus prioribus libris Elegiarum tertium addere, qui ſine controverſia cæteris eſt longe pulchrior: unde majorem & voluptatem & utilitatem lector ſit capturus. *Vetus.*] Vetuſtas omnis eſt veneranda. *Incidua.*] Inviolata, quæ per multos annos cæſa non fuit. Sacros enim lucos incidere, nefas erat.

2. *Numen.*] Deum aliquem. *Numen ineſſe loco.*] Suum cuique loco genium & numen affinxerunt veteres. Vide Serv. ad illud Virgil. 5. *Incertus geniumne loci.* Hinc lucos colebant relligione patrum late ſacros.

3. *In medio.*] Scil. ſylvæ. Fortaſſe deſcribit Poëta Aricinum nemus, de quo lib. 3. Faſt. *Pumice.*] Saxo vetuſtate corroſo. *Pendens.*] Imminens.

4. *Queruntur.*] Querulos cantus cum ſuavitate edunt.

5. *Nemoralibus.*] Id eſt, frondibus, umbris.

6. *Quod mea.*] Cogitabam, quid potiſſimum canerem.

7. *Venit odoratos Elegeïa nexa capillos.*] An myrto nexa? an lauro? an aliâ quavis coronâ? Hoc ſane additum oportuit. quomodo alibi, *Necte comam myrto.* Sed ſcribe meo periculo, quicquid membranæ veteres obnituntur, *pexa capillos.* Heinſius. *Venit.*] Hic Naſo eleganti phantaſia Elegiæ atque Tragœdiæ, actiones attribuit: & quæ ſint utrique propria, venuſtiſſime oſtendit. *Odoratos.*] Odoribus perfuſos: quia delicioſa eſt elegia.

8. *Et puto.*] Ut puto.

9. *Decens.*] Honeſta, pulchra. *Veſtis tenuiſſima.*] Propter tenuem & humilem elegorum materiam, & non ſublime

In pedibus vitium cauſa decoris erat.
Venit & ingenti violenta Tragœdia paſſu.
Fronte comæ torva, palla jacebat humi.
Læva manus ſceptrum late regale movebat:
Lydius alta pedum vincla cothurnus erat.
Et prior, Ecquis erit, dixit, tibi finis amandi,
O argumenti lente poëta tui!
Nequitiam vinoſa tuam convivia narrant:
Narrant in multas compita ſecta vias.
Sæpe aliquis digito vatem deſignat euntem:
Atque ait, Hic ille eſt, quem ferus urit Amor.

Fabula

me dicendi genus. *Cultus amantis.*] Quia hoc carminis genere amatoria maxime deſcribuntur. *Vultus amantu.*] Rectius Moreti codex, *cultus.* quod ad veſtem tenuiſſimam refer. *Heinſius.*

10. *In pedibus vitium.*] Pentameter ſyllaba brevior eſt Hexametro.

11. *Ingenti paſſu.*] Ptopter ſublimem dicendi characterem, in quo verſantur Tragœdiæ. *Violenta.*] Quia tragœdiæ eſt, narrare regnorum everſionem, & hujuſmodi res violentas: ut Polydori necem, Medeam filios trucidantem, &c. taliaque violentiæ plena. *Tragœdia.*] Arrian. Epiſt. lib. 1. cap. 4. definit Tragœdiam hoc modo. *τί γὰρ ἄλλο ἐςὶ τραγῳδία, ἢ ἀνθρώπων πάθη, τεθαυμακότων τὰ ἐκτὸς, διὰ μέτρε τοιῦ δ' ἐπιδεικνύμενα.*

12. *Fronte comæ torva.*] Hoc dicit propter Tragœdiæ ſeveritatem. *Palla.*] Tragici eſt veſtimenti genus. *Iacebat humi.*] Unde tragici dicuntur pallam & ſyrma trahere.

13. *Lex ſceptrum late regale tenebat.*] *Movebat* meliores libri magno numero cum primâ editione. *Heinſ. Late regale.*] Sie Maro dixit 1. Æneid. *Hinc populum late regem.*

14. *Lydius apta pedum vincla cothurnus erat.*] *Alta vincla* prima editio cum Puteaneo, Sarraviano, optimo Palatino, Arondeliano, & ſeptem aliis. quomodo apud Virgilium.

Purpureoque alte ſuras vincire cothurno.

Sidonius,

Laxo pes natet altus in cothurno.

noſter quoque infra *altum cothurnum* hac elegia appellat. *Heinſius. Cothurnus Lydius.*] Id eſt, hiſtrionicus. Hiſtriones enim primum ex Lydia, id eſt, Hetruria, accerſiri ſunt. *Alta.*] Quia cothurni ſunt multo altiores, quam calcei: & propemodum genua contingunt.

15. *Hac prior, Ecquis erit finis tibi dixit amoris?*] *Et prior* iidem codices, *amandi* quoque non *amoris*, niſi quod in optimo Palatino *amator.* venuſte. *Heinſ. Ecquis.*] Quando deſines amatoria ſcribere.

18. *Narrant in multas, &c.*] Triviales omnes, inquit, amores tuos loquuntur. *Secta.*] Diviſa. *Compita.*] Quadrivia. Dicta, quod multæ viæ in unum confluant. Vide Serv. 2. Georg. Hinc compitalia, feſta quæ in compitis celebrabantur. Et ludi compitalitii.

19. *Vatem.*] Te Poëtam. *Deſignat digito.*] Demonſtrat, indicat.

20. *Atque ait, Hic hic eſt.*] *Hic ille eſt* Sarravianus cum primâ editione. Adi Notas Met. XI. v. 6. *Heinſ. Hic eſt.*] Perſius: *At pulchrum eſt digito monſtrari, & dicier, hic eſt. Ferus.*] Crudelis.

21. *Fabu-*

Fabula (nec ſentis) tota jactaris in Urbe;
  Dum tua præterito facta pudore refers.
Tempus erat thyrſo pulſum graviore moveri.
  Ceſſatum ſatis eſt: incipe majus opus.
Materia premis ingenium. cane facta virorum:
  Hæc animo, dices, area digna meo eſt.
Quod teneræ cantent, luſit tua Muſa, puellæ;
  Primaque per numeros acta juventa ſuos.
Nunc habeam per te Romana Tragœdia nomen.
  Implebit leges ſpiritus iſte meas.
Hactenus: & movit pictis innexa cothurnis
  Denſum cæſarie terque quaterque caput.

Altera

21. *Fabula.*] Scilicet tu, quia per totam urbem omnes de te loquuntur. *Fabula.*] Pro ſermone. Ter. Hecyr. 4. 3. *Poſtremo nos jam fabula ſumus, Pamphile; ſenex, atque anus.* Et alibi, *Lupus in fabula.* pro quo Plaut. Stich. 4. 1. v. 71. *Atque eccum tibi, lupum in ſermone.* Et Perſ. Sat. 5. ——*fabula fies.* *Jactaris.*] Exagitaris.

22. *Dum tua præterito facta pudore refers.*] *Furta* ſcribendum. quomodo & alibi non uno loco eſt peccatum. ut lib. 11. Triſt. de Calvo,

Detexit variis qui ſua furta modis.

pro *præterito pudore* male codices nonnulli *poſtpoſito*, *prætento*, *neglecto* & ſimilia. Triſt. 11.

Eſt & in obſcænos deflexa Tragœdia riſus,
Multaque præteriti verba pudoris habet.

quo loco nihil eſt mutandum. *præteriti pudoris verba* in quibus verecundiæ ratio non habetur. *Heinſius.*

23. *Thyrſo.*] Thyrſi proprie ſunt haſtæ hederis involutæ, quæ in Orgiis Bacchi ſacris quatiebantur. Ipſe quoque Liber pater fingitur tenere thyrſum, quod eſt latens telum, cujus mucro hedera circumtegitur. Hic autem ponitur pro Bacchico furore, id eſt, poëtico. *Pulſum.*] Id eſt, percuſſum.

24. *Majus.*] Quam opus Amorum.

25. *Materia.*] Materiæ & argumenti levitate vileſcit ingenium tuum. *Cane facta virorum.*] Heroica ſcribe.

26. *Hæc area.*] Hic campus in quo exultent carmina tua. *Animo.*] Dicendi ſublimitate.

27. *Luſit.*] Ludere enim dicuntur Poëtæ, levia ſcribentes.

28. *Primaque per numeros.*] Amatoria carmina, ætati tuæ juvenili convenientia ſatis ſcripſiſti: nunc, quando ex prima juventa exceſſiſti, majora aggredere. *Numeros.*] Verſus, carmina. *Suos.*] Ætati proprios. Neque enim omnia in omni ætate decent.

30. *Leges.*] Tragœdiæ leges exigunt ſpiritus ſublimitatem, & magnitudinem. *Spiritus iſte.*] *Ipſe* Puteaneus & quinque alii. *Heinſius.*

31. *Movit caput.*] Id eſt, concuſſit, agitavit: quod eſt iratorum. *Picta.*] Picturatis, pulchris. *Innixa.*] Sic Flaccus. *Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno.* *Innixa cothurnis.*] Prima editio cum Sarraviano & decem aliis *innexa.* quomodo cothurnum *vincla* paulo ante nominavit, & Virgilio,

——*ſuras evincta cothurno.*

Heinſius.

33. *Alte-*

Altera (ſi memini) limis ſubriſit ocellis.
  Fallor, an in dextrâ myrtea virga fuit?
Quid gravibus verbis, animoſa Tragœdia, dixit;
  Me premis? an nunquam non gravis eſſe potes?
Imparibus tamen es numeris dignata moveri.
  In me pugnaſti verſibus uſa meis.
Non ego contulerim ſublimia carmina noſtis.
  Obruit exiguas regia veſtra fores.
Sum levis; & mecum levis eſt mea cura Cupido.
  Non ſum materiâ fortior ipſa meâ.
Ruſtica ſit ſine me laſcivi mater Amoris.
  Huic ego proveni lena comeſque Deæ.
Quam tu non poteris duro reſerare cothurno,
  Hæc eſt blanditiis janua laxa meis.
Et tamen emerui plus quam tu poſſe, ferendo

Multa

33. *Altera.*] Elegia. *Limis.*] Aut tranſverſe tuentibus, quod irati eſt: ſubirata enim erat Tragœdiæ. aut *limis*, id eſt, pætis, quod eſt laſciviæ. unde Venus pætis ocellis pingitur.

35. *Gravibus verbu.*] Moleſtis. Alludit ad gravitatem & pondus verborum, quæ tragœdiæ inſunt. *Animoſa.*] Iracunda, animi vehementis, & elati ſpiritus.

36. *Me premis.*] Me lædis. quia dixerat tragœdia ſuperius, *O argumenti lente Poëta tui.* Et paulo infetius, *Materia premis ingenium*: quæ verba maxime elegiam premebant. *An nunquam non gravis eſſe potes?*] Semperne natura gravis eris.

37. *Imparibus numeris.*] Elegis carminibus. *Imparibus.*] Ad præſentem contentionem Tragœdiæ & Elegiæ referendum eſt: utraque enim elegiaco metro ſuam cauſam agit. *Micyl.*

38. *Meis.*] Elegis.

39. *Non ego.*] Non negaverim, inquit, tua carmina eſſe ſublimiora noſtris: ſed tamen carmina noſtra ſunt materiæ convenientia: & mihi eſt ea in dominam poteſtas, quam tu minime habes.

40. *Obruit.*] *Obruet* multi ex ſcriptis. *Obruat* duo. *Heinſ.* *Obruit.*] Operit, ita ut vix videri poſſint. *Regia*] Quia in tragœdiis mentio fit de regum palatiis, in elegiis vero de amicæ foribus.

41. *Levis Cupido.*] Ad eum ſupra quoque dixit: *Tu levis es multoque tuis ventoſior alis.*

42. *Fortior.*] Apta igitur ſum meæ materiæ.

43. *Ruſtica ſit ſine me.*] *Fit* multi ex ſcriptis eum primâ editione. bene. *Heinſius.*

44. *Proveni.*] Nata ſum. *Lena.*] Elegia enim, dum iratam amicam amanti conciliat, dum puellæ ad virum, viri ad puellam verba amatoria perfert, lenæ officio fungitur.

45. *Duro cothurno.*] Severo carmine.

46. *Blanditiis.*] Elegia enim blanditias maxime continet. unde eſt, *Blanda pharetratos Elegeia cantet amores.* *Ianua.*] Amicæ. *Laxa.*] Aperta.

47. *Et tamen.*] Licet ſim levis. *Emerui.*] Merita ſum. *Poſſe plus quam tu.*] Majorem habere poteſtatem, quam tu habes.

48. *Tuo*

Multa ſupercilio non patienda tuo.
Per me decepto didicit cuſtode Corinna
Liminis adſtricti ſollicitare fidem;
Delabique toro tunicâ velata recinctâ;
Atque impercuſſos nocte movere pedes.
Vel quoties foribus duris inciſa pependi,
Non verita à populo prætereunte legi!
Quin ego me memini, dum cuſtos ſævus abiret,
Ancillæ miſſam delituiſſe ſinu.
Quid, cum me munus natali mittis? at illa
Rumpit, & appoſitâ barbara merſit aquâ?
Prima tuæ movi felicia ſemina mentis.

Munus

48. *Tuo ſupercilio.*] Tuæ ſeveritati.

49. *Per me.*] Mea opera. *Obſtricti.*] Ego, inquit, Corinnam docui, quo pacto cuſtodem decipere, & clauſam januam aperire poſſet.

50. *Liminis obſtricti ſollicitare forem.*] *Adſtricti* meliores. Deinde & *fidem*, Puteaneus, optimus Palatinus & quinque alii. veriſſime. vidit & Gronovius Obſervat. lib. II. cap. XI. Appoſite Propertius de Tarpeia,

Prodiderat portæque fidem, patriamque jacentem.

Remedio Amoris,

Sed tamen eſt artis ſtrictiſſima janua noſtra.

ita ſcribendum ex libris. ſic contra *janua laxa.* de quo lib. I. Faſt. dicemus. v. 456. Art. Am. lib. I. *pectora dolore adſtricta* habes. *Heinſ.*

51. *Delabique.*] Supple à ſuperioribus, Per me didicit Corinna ſenſim è mariti lecto ſe ſurripere, & ad Naſonem pergere. *Velata.*] Cooperta, veſtita. *Recincta.*] Diſcincta. *Tunica velata ſoluta.*] *Recincta* multi ex ſcriptis. Quomodo ſupra lib. I. El. V.

Ecce Corinna venit tunica velata recincta.

infrà lib. III. El. VII.

Nec mora; deſiluit tunica velata recinctâ.

Artis I.

Utque erat è ſomno tunica velata recincta.

Faſt. III.

Quaque metu rapitur tunicâ velata recincta.

ſic & zonam *recinctam* dixit Epiſtola II. *Heinſ.*

52. *Atque impercuſſos.*] Lego vel invitis libris *imperculſos pedes*, hoc eſt intrepidos. contra lib. II. Faſt.

Turbatam viſo rettulit angue pedem.

Idem. *Nocte.*] Per noctis tenebras.

53. *Ah quoties foribus duris inciſa pependi!*] *Vel quoties* Puteaneus & optimus Palatinus. recte. pro *inciſa*, Sarravianus & duo alii *illiſa*. optimus Palatinus, Neapolitanus, & alii tres *conciſa*. duo *illuſa*. quod Politiano probabatur ex illo Virgilii, *Illuſaque auro veſtes.* Sed quid hoc ad rem? unus, *infixa*. alius *concuſſa*. Excerpta Jureti *conciſſa*. Heinſ. *Foribus duris.*] Mos enim erat amatorum, qui non admiſſi ante amicæ oſtium pernoctarent, in ipſis foribus literas incidere, quibus puellæ ſævitiam objiciebant, aut blandiebantur. *Inciſa.*] Literæ proprie incidi dicuntur in marmore, in ligno, in ære.

57. *Quid cum me munus natali miſit.*] *Mittis* ſcribe cum Puteaneo & meo chartaceo. & mox pro *Rupit* idem Puteaneus & unus Moreti *Rumpit*. Heinſ.

59. *Movi.*] Excitavi. Ad Naſonem conver-

Munus habet, quod te jam petit, iſta meum.
Deſierant; cœpi: Per vos utramque rogamus,
  In vacuas aures verba timentis eant.
Altera me ſceptro decoras, altoque cothurno.
  Jam nunc contacto magnus in ore ſonor.
Altera das noſtro victurum nomen amori.
  Ergo ades, & longis verſibus adde breves.
Exiguum vati concede, Tragœdia, tempus.
  Tu labor æternus: quod petit illa, breve eſt.
Mota dedit veniam. teneri properentur amores,
  Dum vacat. à tergo grandius urget opus.

convertit ſermonem. *Fœlicia.*] Aliis enim aliud natura ingenium tribuit: benignius & fœlicius igitur Naſo ſortitus fuerat. *Semina.*] Igniculos eos, de quibus Cicero in Tuſculana tertia: Quis igniculos, hominum ignavia & ſocordia ſæpenumero extinguit. Quoniam igitur Ovid. ſe primum elegis exercuit, nunc dicit, Elegiam primam moviſſe ſuæ mentis ſemina.

60. *Munus.*] Id eſt, ſcribendi fœliciter facultatem, quam tibi donavi. *Iſta.*] Tragœdia.

61. *Deſierat: cœpi, Per vos utraſque rogamus.*] Primo *deſierant* ex quatuor libris reponendum. deinde *per vos utramque* cum Puteaneo & multis aliis. *Heinſ. Deſierant.*] Ambæ, Tragœdia ſcilicet & Elegia, finierant, & ſuis ſermonibus modum impoſuerant. *Cœpi.*] Scilicet eas alloqui.

62. *In vacuas auras.*] *Vacuas aures* Puteaneus, tertius Palatinus & prima editio. atque ita legit Tranquillus Faber in Phædrum c. III. noſter Met. IV.

—— aliquid vacuas referamus ad aures.

quod non eſt mutandum. *vacivas aures* dixit Plautus. Met. XII.

E quibus hi vacuas implent ſermonibus aures.

ubi *auras* etiam nonnulli. & poſtea,

Verbaque tot fudit vacuas animoſus in aures.

etſi *auras* ibi pertinaciter tam ſcripti quam typis editi codices. *In auras fundere verba* dicuntur, quos nemo exaudit. ut *ventis verba profundere* Lucretio.

—— tu fac ne ventis verba profundam.

Heinſius. *Timentis.*] Scilicet judicium meum. *In auras vacuas.*] Ad nihilum, inquit, redigantur hæc veſtra verba, quibus utraque timorem oſtenditis, ne à me deſeramini.

63. *Sceptro & cothurno.*] Tragica ſcriptione.

64. *Jam nunc contracto magnus in orbe ſonor.*] *Contacto magnus in ore ſonus* Puteaneus & optimus Palatinus cum Scaligeri excerptis. recte. niſi quod *ſonor* non eſt mutandum. alii *contacto orbe*, vel *contracto orbe*. Prima editio *cantato ore*. at fruſtra. Salmaſius libro de Coma reſtituit, *contecto ore*. perſonati nempe tragœdi. ſed *contacto ore* non eſt ſollicitandum. ponitur nempe pro adflato. Met. XIV.

—— ambroſiâ dulci cum nectare miſtâ
Contigit os, fecitque deum.

Epiſtola IV.

Ut quos ſemideæ Dryades Faunique bicornes
Nomine contactos attonuere ſuo.

Heinſius.

70. *A tergo grandius urget opus.*] Attentionem captat. Sic Virgil. lib. 7. *Major rerum mihi naſcitur ordo, Majus opus moveo.* Domin.

ELE-

ELEGIA II.

Ad amicam, curſum equorum ſpectantem.

NOn ego nobilium ſedeo ſtudioſus equorum:
Cui tamen ipſa faves, vincat ut ille precor.
Ut loquerer tecum veni, tecumque ſederem:
Ne tibi non notus, quem facis, eſſet amor.
Tu curſus ſpectas, ego te. ſpectemus uterque
Quod juvat, atque oculos paſcat uterque ſuos.
O, quicumque faves, felix agitator equorum!
Ergo illi curæ contigit eſſe tuæ;
Hoc mihi contingat; ſacro de carcere miſſis
Inſiſtam forti mente vehendus equis.
Et modo lora dabo; modo verbere terga notabo:
Nunc ſtringam metas interiore rota.

Si

1. NON *ego nobilium venio ſpectator equorum, &c.*] Dum ludi Romæ celebrarentur, in theatrum & circum, quem *maximum* dicebant, ingens utriuſque ſexus hominum multitudo ad ſpectandum confluebat. Juvenes puellis aſſidebant, lege loci permittente. Hinc Poëta in Artibus præcepit illi, qui puellam, quam amet, eligere cupiat, ut in his locis præcipue eam venetur. *Equorum.*] Inde Equiria dicebantur hi ludi, qui in Circo maximo, inter Palatinum & Aventinum, quinto Idus Apriles fiebant. Sed potius de Circenſibus.

2. *Cui tamen ipſa faves.*] Sic enim præceperat in Artibus: *Nec mora, quiſquis erit cui favet illa, fave.*

5. *Tu curſum ſpectes, ego te.*] *Spectas* meliores cum Puteaneo, qui etiam *curſus.* Forte *ſpectans.* Heinſ.

9. *Sacro.*] Quia in deorum honorem ludi fere omnes edebantur.

12. *Stringam.*] Radam. *Interiore.*] Propinquiore. *Interiore rota.*] Compendio ſpatii. ſic Cic. in Academ. quæſt. ex Arato. ——— *que, curſu interiore, brevi convertitur orbe.* Et noſter verſ. 70. ——— *admoto proximus axe ſubit.* Stat. 6. Thebaid. *Speravit flexa circum compendia meta* ——— *Interius ductis Phœbaïus augur habenis* ——— *Anticipare vitam.* Et Virgil. 5.

Radit iter lævum interior, ſubituſque priorem
Præterit, & metis tenet æquora tuta relictis.

& deinde: ——— *dum proram ad ſaxa ſuburget* ——— *Interior.* Ubi Serv. *interior*, id eſt, *ſiniſterior.* Quod & ex Lucano diſcimus 8.

——— *non ſic moderator equorum*
Dexteriore rota, lævum cum circuit axem,
Cogit inoffenſa currus accedere metæ.

Quæ omnia ex perenni Homeri fonte, Iliad ψ. vſ. 334. & ſeqq. ubi pleniſſimam hujus certaminis deſcriptionem habemus.

Τῷ σὺ μάλ' ἐγχρίμψας, ἐλάαν σχεδὸν ἅρμα καὶ ἵππυς.
Αὐτὸς δὲ κλινθῆναι ἐϋπλέκτῳ ἐνὶ δίφρῳ,
Ἦκ' ἐπ' ἀριστερὰ τοῖιν. ἀτὰρ τὸν δεξιὸν ἵππον
Κένσαι ὁμοκλήσας, εἶξαί τε οἱ ἡνία χερσίν.

Ἐν

Si mihi currenti fueris conſpecta, morabor:
  Deque meis manibus lora remiſſa fluent.
Ah quam pæne Pelops Piſæâ concidit haſtâ,
  Dum ſpectat vultus, Hippodamia, tuos!
Nempe favore ſuæ vicit tamen ille puellæ.
  Vincamus dominæ quiſque favore ſuæ.
Quid fruſtra refugis; cogit nos linea jungi.
  Hæc in lege loci commoda Circus habet.
Tu tamen, à dextrâ quicunque es, parce puellæ.
  Contactu lateris læditur iſta tui.
Tu quoque, qui ſpectas poſt nos, tua contrahe crura,
  Si pudor eſt, rigido nec preme terga genu.

Sed

Ἐν νύσσῃ δέ τοι ἵππος ἀριστερὸς ἐγχριμφθήτω,

Et Theocrit. Idyll. 24. ẏſ. 117.

Ἵππως δ' ἐξελάσασθαι ὑφ' ἅρματι, καὶ περὶ νύσσαν

Ἀσφαλέως κάμπτοντα τροχῶ σύριγγα φυλάξαι.

14. *Fluent.*] Elabentur.

15. *Ah quam pæne Pelops Piſæo concidit axe.*] *At quam pæne* Puteaneus cum Menteliano & Neapolitano. idem cum Barberiniano & duobus aliis, *Piſæa haſta.* quod verum eſt. neque aliter Jureti & Scaligeri Excerpta. habes fabulam apud Pindarum, qui OEnomao Pelopen inſequenti ἔγχος χάλκεον quoque dat. Apollonius libro 1.

Τὸν δὲ μεταδρομάδην ἐπὶ Μυρτίλος ἤλασεν ἵππως

Σὺν τῷ δ' Οἰνόμαος προτενὲς δόρυ χειρὶ μεμαρπώς.

Claudianus laude Serenæ,

——currus Piſæa marito

Fugit tela Pelops. Heinſ.

Pelops.] Tantali filius, qui Piſam acceſſerat, viſa Hippodamia, id concipiens connubium, corrupit Myrtilum aurigam patris, primi coitus pactione. Qui factis cereis axibus rotarum, effecit ut Pelops victoria potiretur, primuſque ad aram Neptuni perveniret. *Concidit.*] Hoc eſt, interfectus fuit. *Axe Piſæo.*] Id eſt, ab Oenomao, qui curru Piſæo vectus haſtam manu tenebat, qua procos perimebat, dum eos præcurrentes aſſequeretur. ut ſit ſenſus: Pelops, dum Hippodamiæ, quam ſecum in ſuis quadrigis vehebat, faciem cum ſtupore conſpiceret, & propter hoc aliquantulum moraretur, parum abſuit, quin ab inſequente Oenomao fuerit occiſus. *Piſæo.*] A Piſa Arcadiæ oppido, quod præterfluit Alpheus amnis.

18. *Vincamus.*] Hippodamiæ exemplo debemus, inquit, amantes victoriam adipiſci, puella noſtra nobis favente.

19. *Quid refugis.*] Puellarum exprimit ingenium, quæ facile diſſimulant.

20. *In lege loci.*] Lex enim neminem prohibet, quo minus in publicis ſubſelliis aſſideat. *Hæc commoda.*] Ut tangere & alloqui puellam poſſis. *Circus.*] Spacium erat oblongum, in cujus principio carceres, unde quadrigæ effundebantur, & equi currunt. Circi Romæ tres fuiſſe ſcribuntur, Maximus, Flaminius, vel Apollinaris, & Neronis in Vaticano.

21. *Tutamen.*] Hæc omnia, licet non fuerint, tamen in puellæ gratiam dicit, ut illius animum ſibi conciliet.

24. *Rigido nec preme terga genu.*] *Rigida manu* Puteaneus & Arondelianus. ſed male lib. 1. Art.

Reſpice

Sed nimium demiſſa jacent tibi pallia terræ.
  Collige; vel digitis en ego tollo meis.
Invida veſtis eras, quæ tam bona crura tegebas:
  Quoque magis ſpectes, Invida veſtis eras.
Talia Milanion Atalantes crura fugacis
  Optavit manibus ſuſtinuiſſe ſuis.
Talia ſuccinctæ pinguntur crura Dianæ,
  Cum ſequitur fortes, fortior ipſa, feras.
His ego non viſis arſi. quid fiet ab iſtis?
  In flammam flammas, in mare fundis aquas.
Suſpicor ex iſtis & cætera poſſe placere,
  Quæ bene ſub tenui condita veſte latent.
Vis tamen interea faciles arceſſere ventos,

Quos

Reſpice præterea, poſt vos quicunque ſedebit,
Ne premat oppoſito mollia terga genu.

Heinſ.

25. *Demiſſa jacent tua pallia terra.*] *Dimiſſa jacent tibi terra* meliores. ſic & lib. I. Artis Amat. in iiſdem,

Pallia ſi terra nimium dimiſſa jacebunt.

ſic *terrâ deponere* non *terra* Amor. III. El. V. ex optimo codice. Vulgatam tamen loco non auſim movere. *Idem.* *Pallia.*] Veſtes. Sic in Artibus: *Pallia ſi terra nimium demiſſa jacebunt, Collige, & immunda ſedulus effer humo.*

29. *Atalantæ crura fugacis.*] *Atalantis* ſcripti. Lege *Atalantes.* pro *Melanion* Sarravianus *Minalion.* lege *Milanion*, & vide quæ noto Art. Amat. II. ℣ſ. 188. lib. III. Art.

Milanion humeris Atalantes crura ferebat.

ſic & ibi ex optimis libris ſcribendum. *Heinſ.* *Atalantes.*] Duæ fuerunt: altera Schœnei filia, nobilis curſu, altera Arcadica, quam perdite amavit Milanion, & quæ ſpecioſiſſima crura habuit. Quod oſtendit Poëta & hic, & in Artibus, dicens: *Milanion humeris Atalantes crura ferebat: Si bona ſunt, hoc ſunt aſpicienda modo.* *Fugacis.*] Velocis.

31. *Succinctæ.*] Venatricis habitum exprimit. *Succincta Diana.* Sic Virgil. I. *Succinctam pharetra, & maculoſæ tegmine Lyncis.* Ubi Servius non placet. ſimpliciter intelligendum videtur, altius cinctam, & pharetram habentem. Quod ex illo patet, *Nuda genu:* quo reſpexit noſter. βαθύζωνος. Et Ennius annal. 15. —— *Succinctei corda machairis.* *Succinctus trabea.* Virgil. Veteres utebantur verbo ζῶσθαι, pro accingi, indui ad pugnam. εὐζωνότατος. Halicar. 3. Contra, diſcinctus pro ignavo & inerti. Diſcinctus verna. Diſcinctus nepos. Transfertur etiam ad alia: pro inſtruere, munire, fulcire. Petron. in Schedio. *His animum ſuccinge bonis.* Juſtin. 6. I. *Pharnabazum, & Tiſſafernem*] *maximarum gentium viribus ſuccinctos.* & lib. 35. cap. I. *Totius orientis viribus ſuccinctus,* Vide eleg. 9. I. Amor. ℣ſ. 41. *diſcinctaque in otia natus.*

32. *Sequitur feras.*] Perſequitur jaculis, & clamore premit.

35. *Cætera.*] Sic in Metamorph. *Si qua latent, meliora putat.*

36. *Condita.*] Celata.

37. *Vis tamen interea tenues arceſſere ventos.*] *Faciles ventos* libri meliores, probe. vide Notas Triſt. El. II. lib. I. ℣ſ. 81. *Heinſ.* *Interea.*] Interim, dum

ludi

Quos faciat noſtra mota tabella manu?
An magis hic meus eſt animi, non aëris, æſtus,
Captaque fœmineus pectora torret amor?
Dum loquor, alba levi ſparſa eſt tibi pulvere veſtis.
Sordide de niveo corpore pulvis abi.
Sed jam pompa venit. linguis animiſque favete.
Tempus adeſt plauſûs: aurea pompa venit.
Prima loco fertur paſſis Victoria pennis:
Huc ades; & meus hic fac, Dea, vincat amor.
Plaudite Neptuno, nimium qui creditis undis.
Nil mihi cum pelago: me mea terra capit.
Plaude tuo, miles, Marti: nos odimus arma.

Pax

ludi incipiant agi. *Faciles.*] Leves, non impetuoſos. *Arceſſere.*] Advocare.

38. *Quos faciant noſtra mota flabella manu.*] *Facies tabella* Puteaneus. *faciat tabella* prima editio, cum Jureti excerptis, Neapolitano, & ſex aliis. plures, *faciet tabella. tabella* hic legendum jam monui Notis ad lib. 1. Artis v. 163. quæ conſulantur. *Heinſ. Quos faciant noſtra.*] Hoc quoque ad ineundam puellæ gratiam facit.

41. *Alba nigro ſparſa eſt tibi pulvere veſtis.*] *Alba levi* Puteaneus cum excerptis Scaligeri & Politiani. in multis aliis extat *brevi.* Heinſius.

43. *Sed.*] Particula hæc comica ſemper novum aliquid demonſtrat. *Pompa.*] Pompa in his ludis dicebatur, ordo eorum, qui præcedentes, deorum imagines circumferebant: poſt autem pompam ſequebatur equorum curſus. *Linguis.*] Quo ad verba & omina. *Animis.*] Quo ad cogitationes bonas. *Favete.*] Favere, inquit, Feſtus, eſt bona fari: ſed veteres Poëtæ pro *ſilere* uſi ſunt. Hoc autem verbo in ſacris taciturnitas, in ludis favor indicitur. *Favete linguis.*] Ἐυφημεῖτε. Bona dicite verba.

45. *Sparſis Victoria pennis.*] *Paſſis pennis* Puteaneus, Sarravianus, Arondelianus, & quinque alii. recte. Claudianus,

Ipſa duci ſacras Victoria panderet alas.

ſic & de Pavone Horatius,

—— picta pandet ſpectacula cauda.

noſter ſuperiore libro El. VI.

Ite piæ volucres & paſſis plangite pennis.

ita enim Arondelianus liber inter optimos. vulgati *pectora plangite pennis.* Heinſius. *Victoria.*] Victoriæ ſimulachrum. *Pennis.*] Victoria enim propter levitatem, & inconſtantiam, ambiguitatemque alata fingebatur.

46. *Huc ades atque meus.*] *Et meus hic* meliores. *Heinſ. Huc ades.*] Mihi faveas, ut in amore meo vincam.

47. *Neptuno.*] Cui ſorte obtigit maris imperium: ex quo patet, inter reliquas deorum imagines Circenſibus Neptuni quoque ſimulachrum ferri ſolitum. *Nimium.*] Per hoc, navigandi periculoſum ſtudium damnat.

48. *Nil mihi cum pelago.*] Sic Labrax ille Plaut. in Rud. 2. 6. a princip.

Qui homo ſeſe miſerum & mendicum volet,
Neptuno credat ſeſe atque ætatem ſuam:
Nam ſi quis quid cum eo rei commiſcuit,
Ad hoc exemplum amittit ornatum, domum.

Hinc Eurip. Hippol. πικρὰ ναυκληρία. *Me mea terra tenet.*] *Capit* meliores. *Heinſius.*

52. *Ar-*

Pax juvat, & mediâ Pace repertus Amor.
Auguribus Phœbus, Phœbe venantibus adſit:
  Artifices in te verte, Minerva, manus.
Ruricolæ Cereri, teneroque adſurgite Baccho;
  Pollucem pugiles, Caſtora placet eques.
Nos tibi, blanda Venus, puerisque potentibus arcu
  Plaudimus. inceptis annue, Diva, meis.
Daque novæ mentem dominæ, patiatur amari.
  Annuit; & motu ſigna ſecunda dedit.
Quod Dea promiſit, promittas ipſa rogamus.
  Pace loquar Veneris: tu Dea major eris.
Per tibi tot juro teſtes, pompamque Deorum,

52. *Artifices in te verte.*] Id eſt, tibi plaudas. Omnium fere artium, lanificii præſertim dea dicitur Minerva.

53. *Agricolæ Cereri.*] Meliores *Ruricolæ*. Heinſ. *Tenero.*] Quia puer fingitur. *Aſſurgite.*] Honoris cauſa.

54. *Caſtora placet eques.*] Quod Pollux pugil, Caſtor autem equorum domitor extiterit, præter Homerum, oſtendit etiam Propertius: *Qualis & Eurotæ Pollux & Caſtor habenis, Hic victor pugnis, ille futurus equis.* *Placet.*] Sibi conciliet.

55. *Nos.*] Veneris ſimulachrum alloquitur. *Blanda.*] Perpetuum eſt Veneris epitheton. *Potentibus.*] Quia *Regnat, & in dominos jus habet ille deos. Puerique potentibus armis.*] *Puerisque potentibus arcu* Puteaneus. recte. hinc illa, *Armipotens, ignipotens, omnipotens* & ſimilia. *Heinſius.*

56. *Inceptis meis.*] Quia modo puellam, cui aſſidebat, amare cœperat.

57. *Daque novæ mentem dominæ, ut patiatur amari.*] Libri præſtantiores *ut* non agnoſcunt. Magna etiam pars codicum, *novam mentem. novam dominæ mentem* excerpta Douſæ. Scribe:

Daque bonam dominæ mentem.

libro I. El. II.

Mens bona ducetur manibus poſt terga revinctis.

lib. II. El. VIII.

Quid quod, in ancilla ſi quis delinquere poſſet,
Illum ego contendi mente carere bona.

Heinſ. *Mentem.*] Animum, voluntatem.

60. *Pace loquor.*] *Loquar* vetuſtiores. malim etiam *major eras.* Heinſius. (*Pace loquar Veneris.*)] Hac parentheſi utimur, quando oratio noſtra aliquem offendere videtur. *Major.*] Scilicet ipſa Venere.

61. *Per ſuperos juro teſtes.*] *Per tibi tot juro teſtes. juro tibi.* eleganter. ſic lib. I. in Faſt.

Per tibi ego hunc juro fortem caſtumque cruorem.

Met. III.

Per tibi nunc ipſum (neque enim præſentior illo
Eſt Deus) adjuro.

Epiſtola Sapphus,

Per tibi (qui nunquam longe diſcedat) Amorem
Perque novem juro nomina noſtra Deas.

Propertius libro II. Eleg. XX.

Oſſa tibi juro per matris & oſſa parentis.

mox vetuſtiores codices *tempus in omne peti.* non *fore.* Heinſius.

Te dominam nobis tempus in omne peti.
Sed pendent tibi crura: potes, ſi forte juvabit,
Cancellis primos inſeruiſſe pedes.
Maxima jam vacuo Prætor ſpectacula Circo
Quadrijuges æquo carcere miſit equos.
Cui ſtudeas video: vincet cuicunque favebis.
Quid cupias ipſi ſcire videntur equi.
Me miſerum! metam ſpatioſo circuit orbe.
Quid facis? admoto proximus axe ſubit.
Quid facis, infelix? perdis bona vota puellæ.
Tende precor validâ lora ſiniſtra manu.
Favimus ignavo. ſed enim revocate, Quirites;
Et date jactatis undique ſigna togis.
En revocant. at, ne turbet toga mota capillos,
In noſtros abdas te licet uſque ſinus.
Jamque patent iterum reſerato carcere poſtes.
Evolat admiſſis diſcolor agmen equis.

Nunc

64. *Cancellis.*] Clatris. Sunt autem ligna in tranſverſum compacta inſtar retis, ex quorum foraminibus ſpectatur.

65. *Maxima.*] Præcipua. *Jam vacuo.*] Ante enim quam è carceribus emitterentur equi, omnes è Circo decedebant, ne impedimento eſſent currentibus. *Prætor.*] Si quidem apud Romanos prætores præerant ludis exhibendis.

66. *Æquo carcere.*] Pro, æqualibus carceribus.

67. *Cui faveas video.*] *Studeas* multi ex præſtantioribus, quod probum. hinc *ſtudia partium.* Heinſius.

91. *Quod capias.*] Imo *Quid* cum Puteaneo & ſex aliis. *Idem.*

69. *Spacioſo circuit orbe.*] Id enim induſtriæ & laboris erat in hoc certamine, ne adeo à meta agitator diverſus abiret, ut inter ipſum & metam alius ſubiret, aut nimium metæ adhærens rotam frangeret. *Spacioſo orbe.*] Magno gyro.

70. *Admoto proximus axe ſubit.*] Superius, vſ. 12. quo etiam refer. vſ. 72. *Proximus arte ſubi.*] *Subit* recte meliores. *Heinſius.*

72. *Tende.*] Intende, trahe. *Valida.*] Forti. *Lora ſiniſtra.*] Meta enim erat ad lævam.

73. *Favimus.*] Puellam aſpiciens hoc dixit. *Ignavo.*] Inerti & pigro agitatori. *Sed eum revocate Quirites.*] *Sed enim* iidem probe. *Heinſius.*

74. *Et date jactatis undique ſigna togis.*] Togarum enim jactatio ſignum erat revocationis.

77. *Patent.*] Aperti ſunt. *Iterum.*] Revocatus enim fuerat. *Reſerato carcere.*] Apertis carceribus.

78. *Et volat admiſſis.*] *Evolat* præſtantiores. niſi malis cum Juniano & tribus aliis. *Et volat emiſſis. emiſſis*, ſcilicet carcere. optimus Palatinus *Advolat amiſſis.* Heinſius. *Diſcolor.*] *Diſcolor agmen* dixit, quia Circenſibus ludis primitus fuerunt quatuor aurigarum factiones, Veneta, Praſina, Alba, &

Roſea,

Nunc ſaltem ſupera, ſpatioque inſurge patenti.
Sint mea, ſint dominæ fac rata vota meæ.
Sunt dominæ rata vota meæ: mea vota ſuperſunt.
Ille tenet palmam: palma petenda mihi eſt.
Riſit, & argutis quiddam promiſit ocellis.
Hoc ſatis hic. alio cætera redde loco.

Roſea, à coloribus dictæ. Cauſam numeri & diverſorum colorum hanc tradit Caſſiodorus, ut quatuor anni tempora repræſentarentur. Siquidem Praſinus, qui color eſt viridis, virenti Veri dicatus erat, Roſeus flammeæ æſtati, Venetus nubilæ hyemi, Albus pruinoſo autumno.

18. *Sunt.*] Videbat enim agitatorem, cui puella favebat, ad metam perveniſſe, & jam victoriam adeptum. *Mea vota.*] Quæ ſunt, ut in amore mihi obſequatur puella,

82. *Ille.*] Equorum agitator. *Palmam.*] Victoriam. *Palma petenda mihi eſt.*] Reliquum eſt, inquit, ut ego quoque victoria potiar. *Palma petenda mea eſt.*] *Mihi eſt* prima editio, Arondelianus. & Sarravianus cum ſex aliis. *Heinſ.*

83. *Argutis.*] Micantibus, radiantibus. *Argutis ocellis.*] Idem Eleg. ſeq. v. 9. *Argutos habuit, radiant ut ſidus ocelli.* Quaſi acute arguens animi affectum. Cic. 1. de legib. *Oculi nimis arguti, quemadmodum animo affecti ſumus, loquuntur.* Item arguta exta: quæ maxime declarant, quod futurum ſit. Inſtantes oculi. Epiſt. 17. v. 78.

84. *Hoc ſatis eſt.*] Excerpta Douſæ, *Hoc ſatis hic.* quod & Naugerius in ſuis invenerat. ſequor. duo alii ex noſtris, *Hæc ſatis hic.* etiam non male. *Heinſius.* *Hoc.*] Scilicet quod ocellis promiſiſti. *Hic.*] In Circo. *Redde.*] Da mihi. *Domin.*

ELEGIA III.

De amica, quæ pejeraverat.

ESſe Deos, i, crede. fidem jurata fefellit:
Et facies illi, quæ fuit ante, manet.

Quam

E*Sſe Deos credamne.*] Puteaneus & optimus Palatinus, *hic crede.* Scribe, *i, crede.* elegans loquendi modus, ſed non raro ab oſcitantibus librariis interverſus. de quo nonnihil jam ad Claudianum diximus, & ſupra ad Epiſt. IV. vſ. 127. Ep. Deianiræ,

I nunc tolle animos & fortia facta recenſe.

Epicedio Druſi,

I nunc &, rebus tantâ impendente ruina,
In te unum oculos & tua damna refer.

Art. Am. 1.

Atque ait exta tenens, Ite, placete meo.

Remed.

Tu tamen i, quamvis firmis retinebere vinclis.
I procul, & longas carpere perge vias.

Ita ex veſtigiis membranarum utroque loco ſcribendum. & poſtea,

Quæris, ubi invenias? artes, i, perlege noſtras.

ſic veterrimus Regius. & mox denuo,

Tu tamen, i, numero pugna; præceptaque manu
Contrahe.

&,

I fruere uſque tua nullo prohibente puella.

Elegia de Nuce,

 Scili-

Quam longos habuit nondum perjura capillos,
Tam longos, poſtquam numina luſit, habet.
Candida candorem roſeo ſuffuſa rubore
Ante ſtetit: niveo lucet in ore rubor.
Pes erat exiguus: pedis eſt artiſſima forma.
Longa decenſque fuit: longa decenſque manet.
Argutos habuit, radiant ut ſidus, ocellos;

Per

Scilicet ite, oleas diſtringite, cadite meſſes.

ita & illic ex veſtigiis veteris ſcripturæ emendo. Faſt. VI.

Si vir es, i, dictas exige dotis opes.

ubi perperam *indictas* nunc legitur. Pont. II. El. III.

Nil niſi quod prodeſt, carum eſt. i, detrahe menti.
Spem fructus avida, nemo petendus erit.

ſic & ibi ex veſtigiis codicum refingo. Virgilius,

Tyrrhenas, i, ſterne acies: tege pace Latinos.

Catalectis Pithœi,

I nunc & vita fugientis tempora vende
Divitibus cœnis.

In iiſdem pag. 33.

I nunc & Reges tantum fuge. vivere doctus.
Uni vive tibi, ne moriare tibi.

ſic ſcribo. veterrimus enim codex Voſſii ſub finem, *nam moriare.* eſt ironia. idem codex *Nunc & Reges tantum fuge.* nimirum excidit Tò *I* initio verſus. alluſit ad illa Martialis lib. X. Ep. XCVI. *i, cole nunc reges.* ſic ſupra Amor. I. El. VII.

I nunc magnificos victor molire triumphos.

veterrimus Puteaneus *I* non agnoſcit. unde alii codices poſtea finxerunt, *Nunc jam*, *Nunc nunc*, *Nunc tibi* & ſimilia. Martialis lib. XI. vſ. 71.

Vende ſenes ſervos, agros, i, vende paternos.

ſic & ibi lego. nam duo libri veteres *ignoſcent vende.* nihil uſitatius hoc loquendi modo apud poëtas. Sed illud minus obvium, pari modo *abi* illos dixiſſe. Lucretius libro III.

Aufer, abi, hinc lacrumas, balatro, & compeſce querelas.

ita locus mendoſiſſimus fingendus. vulgati frigide,

Aufer ab hinc lacrumas, barde & compeſce querelas.

Scripti plerique, quos inter duo Voſſiani veterrimi *baratre.* unus Lambini *baratro.* quod illi fruſtra arriſit. *balatronem* pro homine nihili aut nugaci veteres videntur ſumſiſſe. quo ſignificatu etiam apud Varronem occurrit libro II. de re ruſtica cap. V. vide Feſtum in *Balatrones*, & Obſervationes parentis mei ad lib. II. Sat. III. Horatii. hæc παρέργως. Heinſ. *Eſſe deos i, crede: fidem jurata fefellit, &c.*] Deceptus Naſo puellæ jurejurando, cum eam nulla affectam pœna videret, de diis dubitat. Aut, inquit, nulli ſunt dii, & falſa religione tenemur: aut ſi ſunt, puellis nimium indulgent. *Iurata.*] Quæ juravit.

4. *Poſtquam numina læſit.*] Rectius *luſit* quinque ſcripti cum excerptis Jureti. ſic infra,

Et mecum luſos ridet inulta Deos.

fallere Deos Epiſtola II. vſ. 37. ut illic obſervavi. *Heinſius. Luſit.*] Pejerando.

6. *Lucet ore.*] Tantum egregio decus enitet ore.

7. *Pedis eſt aptiſſima forma.*] *Artiſſima* meliores. fruſtra. *Heinſ. Pedis eſt artiſſima forma.*] Non major factus eſt poſt perjurium.

8. *Longa decenſque.*] Id eſt, longa cum decore. *Manet.*] Poſtquam numina læſit.

9. *Argutos.*] Micantes.

10. *Per*

Per quos mentita eſt perfida ſæpe mihi.
Scilicet æterno falſum jurare puellis
Dî quoque concedunt; formaque numen habet.
Perque ſuos illam nuper juraſſe recordor,
Perque meos oculos; & doluere mei.
Dicite, Dî; ſi vos impune fefellerit illa,
Alterius meritis cur ego damna tuli?
At non invidiæ vobis Cepheïa virgo eſt,
Pro male formoſâ juſſa parente mori.
Non ſatis eſt, quod vos habui ſine pondere teſtes,
Et mecum luſos ridet inulta Deos:
Ut ſua per noſtram redimat perjuria pœnam,
Victima deceptus decipientis ero?
Aut ſine re nomen Deus eſt, fruſtraque timetur;
Et ſtultâ populos credulitate movet:
Aut, ſi quis Deus eſt, teneras amat ille puellas;
Et nimium ſolas omnia poſſe jubet.

Nobis

10. *Per quos mentita eſt.*] Et puellæ per ſuos oculos jurabant. Tibullus libro tertio, *Et ſiperque ſuos fallax juravit ocellos. Per quos mentita.*] *Tetigit puer oculos ſuos, conceptiſſimiſque verbis juravit.* Petron.

11. *Scilicet æterni.*] *Æterno* prima editio cum Puteaneo, optimo Palatino & ſex aliis. quod eſſet pro *æternum.* ut habent duo alii. Plinius lib. 11. cap. ult. *Viret æterno hunc fontem igneum contegens fraxinus. Exit in Mutinenſi agro ſtatis Vulcano diebus.* Heinſ. *Falſum jurare.*] Pejerare.

22. *Forma.*] Corporis pulchritudo. *Habet numen.*] In deos jus habet.

14. *Et doluere mei.*] Quaſi hic dolor provenerit ex perjurio puellæ.

15. *Fefellerit illa.*] *Fefellerat* meliores. *Heinſ.*

16. *Alterius meriti.*] *Meritis* opt. Palatinus, & unus Moreti. *Idem. Alterius meritis.*] Alterius peccatis. *Damna.*] Oculorum dolorem, quem pati debuerat, ipſa puella, criminis rea.

17. *At non.*] Caſſiopea, Cephei regis Æthiopum uxor, adeo forma ſuperbivit, ut auſa fuerit ubique jactare ſe Nereïdibus eſſe pulchriorem. Fabulam tetigit Higynus, & Naſo lib. 4. Metamorph. Inquit igitur hic Poëta: Odi, nonne ſatis invidiæ contraxiſtis quando pro Caſſiopeæ matris peccato inſontem filiam Andromedam mori juſſiſtis? nunc quoque me immeritum perjuria puellæ luere facitis? *Cepheia virgo.*] Andromeda Cephei filia.

18. *Male formoſa.*] Quia formæ ſuperbia adjuncta erat, unde mortis periculum filiæ evenit. *Iuſſa.*] A Jove Ammone. Hoc tamen Poëta nunc ad omneis deos refert. *Parente.*] Matre Caſſiopea. *Mori.*] Quia ceto devoranda expoſita fuit.

19. *Quod vos.*] Quod vos cum fraude teſtata eſt, & vos una mecum læſerit. *Habuit ſine pondere teſtes.*] *Habui* cum caſtigatioribus ſcribendum. *Heinſ.*

27. *No-*

Nobis fatifero Mavors accingitur enſe:
Nos petit invictâ Palladis haſta manu.
Nobis flexibiles curvantur Apollinis arcus:
In nos alta Jovis dextera fulmen habet.
Formoſas Superi metuunt offendere læſi:
Atque ultrò, quæ ſe non timuere, timent.
Et quiſquam pia thura focis imponere curet?
Certe plus animi debet ineſſe viris.
Jupiter igne ſuo lucos jaculatur & arces.
Miſſaque perjuras tela ferire vetat.
Tot meruere peti. Semele miſerabilis arſit:
Officio eſt illi pœna reperta ſuo.
At ſi venturo ſe ſubduxiſſet amanti,
Non pater in Baccho matris haberet onus.

Quid

27. *Nobis.*] Ira, inquit, deorum, viris tantum nocet, fœminis autem parcit. *Nobis.*] Contra nos, in noſtram perniciem. *Nobis accingitur.*] Archaiſmus. Sic antiqui dicebant, ut Servius ad illud Virgil. *impar ingreſſus Achilli.*

——— Pelidæ tunc ego forti
Congreſſum Æneam nec dis nec viribus æquum
Nube cava eripui.

Fatifero.] Fatum, id eſt, mortem, ferente: letifero. *Accingitur.*] Armatur.

28. *Palladis.*] Quæ & ipſa bellis præeſt. *Haſta.*] Quod eſt Palladis telum. unde dicta eſt Pallas, *ἀπὸ τοῦ πάλλειν* id eſt, à vibrando.

29. *Nobis.*] In noſtra damna. *Curvantur.*] Intenduntur.

33. *Imponere curat.*] *Curet* opt. Palatinus. ſed nil neceſſe. vide infra quæ noto ad Eleg. VIII. ℣ſ. 1. *Heinſius.*

35. *Arces.*] Sancta deorum templa.

37. *Tot meruere pati.*] Imo *peti.* fulmine nimirum. atque ita libri præſtantiores. idque Cioſanus in uno ex ſuis invenerat. Elegia de Nuce.

Optavi valido fulminis igne peti.

Triſt. I. El. I.

Me reor infeſto, cum tonat, igne peti.

Heinſius. *Tot meruere.*] Cum Semelem Cadmi & Hermionis filiam Jupiter amaret, Juno pellicis impatiens, eam de medio tollere decrevit. Fabulam narrat Ovid. lib. 3. Metamorph. *Arſit.*] Jovis fulminibus incenſa & extincta eſt.

31. *Officio.*] Beneficio: quia obſecuta eſt Jovi. Senſus eſt: Cum Semele benemerita eſſet de Jove, ab illo pœnis eſt affecta: eoque pacto Jupiter illi gratiam retulit, beneficiorum memor.

39. *At ſi.*] Sed ſi, inquit, Semele ſubterfugiſſet Jovem cum fulminibus properantem in ſuos complexus, extincta non eſſet, nec ejus utero cæſo Bacchus infans adhuc immaturus femori Jovis inſutus fuiſſet. *Amanti.*] Jovi.

40. *Pater.*] Jupiter. *In Baccho.*] Scilicet ferendo. *Onus matris.*] Quod mater Semele ferre utero debuerat. Sane hac de cauſa Poëtæ bimatrem Bacchum appellarunt, & *Dithyrambon*, quod *διὰ δύο θυρῶν*, hoc eſt, per duas januas tranſierit. *Haberet onus.*] *Opus* Puteaneus & Barberinianus cum Scaligeri excerptis. ſed *onus* rectum eſt. Adi Notas Faſt. III. ℣ſ. 718. *Heinſius.*

41. *Tota*

Quid queror, & toti facio convitia cælo?
  Dî quoque habent oculos: Dî quoque pectus habent.
Si Deus ipſe forem; numen ſine fraude liceret
  Fœmina mendaci falleret ore meum.
Ipſe ego jurarem verum jurare puellas;
  Et non de tetricis dicerer eſſe Deus.
Tu tamen illorum moderatius utere dono:
  Aut oculis certè parce, puella, meis.

41. *Toto facio convitia cælo.*] *Toti* magis arridet cum duobus ſcriptis. vide Notas Remed. Am. 507. *Idem. Convicia.*] Jurgia. *Cælo.*] Id eſt, deis, qui cœlum habitant.

43. *Sine fraude.*] Sine læſione, impune. *Liceret.*] Scilicet per me: id eſt, permitterem.

45. *Ipſe ego jurarem.*] Perjurio puellæ perjurium meum adderem, dum eam defendere ſtuderem. *Verum juraſſe puellas.*] *Iurare* Puteaneus, Arondelianus, & duo alii. *Heinſ.*

46. *Tetricis.*] Severis. *Dicerer eſſe deis.*] *Deus* idem cum primâ editione & multis ſcriptis. *Heinſ. Tetricis.*] De Dis non triſtibus, Metam. 4. vſ. 187. Reſpicit Poëta ad illud Homer. Od. θ. v. 351.

Δειλαὶ τοι δειλῶν γε καὶ ἐγγύαι ἐγγυάασθαι.

47. *Tamen.*] Licet tibi indulgeant. *Illorum.*] Deorum. *Moderatius*] Parcius, *Dono.*] Indulgentia.

48. *Aut oculis certe.*] Aut ſaltem noli per meos oculos falſo jurare, ne inde mihi dolor accedat. *Domin.*

ELEGIA IV.

Ad virum ſervantem conjugem.

DUre vir, impoſito teneræ cuſtode puellæ,
  Nil agis. ingenio quæque tuenda ſuo.
Si qua metu demto caſta eſt; ea denique caſta eſt:
  Quæ, quia non liceat, non facit; illa facit.
Ut jam ſervaris bene corpus; adultera mens eſt:
  Nec cuſtodiri, ni velit, illa poteſt.
Nec mentem ſervare potes, licet omnia claudas.
  Omnibus occluſis intus adulter erit.

Cuì

D*Ure vir impoſito teneræ cuſtode puellæ, &c.*] Maritum puellæ, cui adhibitus fuerat cuſtos, monet, ne tantopere ſervare eam velit: quia fruſtra id faciat. Ingenua enim mulier quanto majorem habet peccandi poteſtatem, tanto minus peccat. *Impoſito.*] Addito.

3. *Metu dempto.*] Ablato peccandi timore. Senſus eſt: Si quæ, cui eſt peccandi poteſtas, non peccat, illa eſt dicenda caſta & pudica: non autem, quæ, quia non licet, pudica eſſe cogitur.

5. *Ut.*] Quamvis. *Bene.*] Diligenter. *Corpus.*] Scilicet puellæ. quia animus ſervari minime poteſt. *Adultera mens eſt.*] Quia animo & voluntate peccat.

6. *Cuſtodiri.*] Servari.

8. *Omnibus occluſis.*] Prima editio & duo

Cui peccare licet, peccat minus. ipſa poteſtas
  Semina nequitiæ languidiora facit.
Deſine (crede mihi) vitia irritare vetando:
  Obſequio vincas aptius illa tuo.
Vidi ego nuper equum, contra ſua vincla tenacem,
  Ore reluctanti fulminis ire modo.
Conſtitit, ut primum conceſſas ſenſit habenas,
  Frænaque in effuſâ laxa jacere jubâ.
Nitimur in vetitum ſemper, cupimuſque negata.
  Sic interdictis imminet æger aquis.
Centum fronte oculos, centum cervice gerebat
  Argus: & hos unus ſæpe fefellit Amor.
In thalamum Danaë ſaxo ferroque perennem

Quæ

duo ſcripti, *occluſis*. venuſtâ repetitione. niſi ſuperiore verſu legas, *licet omnia ſerves*. quod eſt in quinque codicibus. *Heinſius*. *Intus*.] In mente & animo.

10. *Nequitiæ*.] Laſciviæ, libidinis. *Languidiora facit*.] Hoc eſt, quod ſupra dixerat: *Quod licet, ingratum eſt: quod non licet, acrius urit*.

12. *Obſequio vinces aptius ipſe tuo*.] *Illa* meliores. quod ſequendum exiſtimo. *vincas* etiam unus Moreti. *Heinſius*.

13. *Contra ſua frena tenacem*.] *Vincla* meliores omnes recte. *frena* alterius interpretamentum eſt, quod & mox ſequitur. *Idem*.

14. *Ire modo fulminis*.] Id eſt, velociſſime.

15. *Conſtitit*.] Se repreſſit, curſum inhibuit. *Conceſſas*.] Immiſſas.

16. *Frenaque in effuſas laxa jacere jubas*.] *In effuſa juba* Puteaneus cum multis aliis. *Heinſius*. *In effuſa juba*.] Equi exemplo probavit Poëta, obſequium valere plus quam vim, ad regendam uxorem.

19. *Centum fronte*.] Iôs & Danaës exemplo oſtendit, non tutum eſſe puellam ſervare: cum tutius ſit, liberam amoto cuſtode eam habere. Nam Penelopen nemo ſervabat; ea tamen, quamvis inter laſcivam procorum turbam verſaretur, pudiciſſima manſit, & abſenti viro fidem incorrupta ſervavit. *Centum oculos*.] Id eſt, plurimos. Argus enim non poterat, niſi quinquaginta oculos in fronte, & totidem in cervice habere, tot enim illi dat Naſo, cujus hæc ſunt verba ex lib. I. Metamorph. *Centum luminibus cinctum caput Argus habebat*. *Cervice*.] Ut & averſus videre poſſet.

20. *Argus*.] Hic Areſtoris filius, armentorum Junonis paſtor fuiſſe dicitur. *Hos*.] Licet multi eſſent. *Sæpe fefellit*.] Innuit Jovem ſæpenumero oculatum Argum fefelliſſe, dum in Iûs amaſiæ ſuæ amplexus iret, poſtquam in vaccam verſa, & à Junone cuſtodienda ipſi Argo eſt tradita. ut oſtendat: parum prodeſſe cuſtodiam.

21. *In thalamo Danaë ſaxo ferroque perenni*.] *In thalamum perennem* prima editio & caſtigatiores ſcripti. recte *perennem*. ſic *perennem adamantem* Met. XV. ℣ſ. 113. dixit. quem *invictum* vocavit Pont. IV. El. XII. alludens ad Græcum *adamantis* nomen. Claudianus,

——— *Manſuroque adamante ligat*.

Heinſ. *Danaë*.] Acriſii Argivorum regis filia. *Saxo ferroque*.] Id eſt, munitiſſima turri.

Quæ fuerat virgo tradita, mater erat.
Penelope manſit, quamvis cuſtode carebat,
Inter tot juvenes intemerata procos.
Quidquid ſervatur, cupimus magis: ipſaque furem
Cura vocat. pauci, quod ſinit alter, amant.
Nec facie placet illa ſuâ, ſed amore mariti.
Neſcio quid, quod te ceperit, eſſe putant.
Non proba ſit, quam vir ſervat, ſed adultera; cara eſt.
Ipſe timor pretium corpore majus habet.
Indignere licet; juvat inconceſſa voluptas.
Sola placet; Timeo, dicere ſi qua poteſt.
Nec tamen ingenuam jus eſt ſervare puellam.
Hic metus externæ corpora gentis agat.
Scilicet ut poſſit cuſtos, Ego, dicere, feci,
In laudem ſervi caſta ſit illa tui.
Ruſticus eſt nimium, quem lædit adultera conjux;
Et notos mores non ſatis Urbis habet:

In

turri. *Danaë in thalamum tradita.*] Quod etiam attingit Propert. 2. 32.

Nec minus ærato Danaë circumdata muro,
Non potuit magno caſta negare Jovi.

Pauſan. in Corinthiac. dicit ſubterraneum fuiſſe conditorium ibique thalamum ex ære. Et Lucianus in Timoth. *Καθάπερ τὴν Δανάην παρθενεύεσθαι ἐν χαλκῷ ἢ σιδηρῷ θαλάμῳ.* Adi l. 2. Amor. eleg. 19. verſ. 27. Et Horat. 3. Od. 16.

22. *Quæ fuerat virgo credita.*] Iidem meliores *tradita.* Heinſius. *Mater erat.*] Quia ex Jove Perſeum conceperat.

23. *Penelope.*] Contra Penelope incuſtodita pudicitiam ſervavit. *Quamvis cuſtode careret.*] *Carebat* meliores. Scriverianus *vacaret.* ſic lib. 11. Met.

Jupiter ut vidit feſſam & cuſtode vacantem. Heinſius.

24. *Inter tam multos.*] *Inter tot juvenes* Puteaneus, quod ſequor, quomodo & Scaligeri excerpta & Arondelianus. *Idem. Intemerata.*] Inviolata, incorrupta. Ergo unaquæque tuenda eſt ingenio ſuo.

25. *Quidquid.*] Alio argumento diſſuadet marito cuſtodiam uxoris. *Servatur.*] Cuſtoditur. *Furem.*] Adulterum.

26. *Cura.*] Id eſt, ſervandi diligentia, & accurata cuſtodia. *Vocat.*] Provocat.

17. *Facie.*] Faciei pulchritudine. *Illa.*] Tua uxor. *Sed amore mariti.*] Arbitrantur enim, uxorem tuam longe pulchriorem eſſe, quam illis appareat, cum tu ex nimio amore ei cuſtodem adhibueris.

29. *Proba.*] Pudica, caſta. Contra *improba* impudica & laſciva dicitur.

30. *Ipſe timor.*] Senſus eſt: Ipſa puella magis cenſetur timore mariti, quam corporis pulchritudine.

32. *Sola placet, timeo.*] Ordo eſt: Si qua poteſt dicere, *Timeo*, ſcilicet mariti minas, cuſtodis ſævitiam, & hujuſmodi verba: quibus oſtendit fœmina non niſi difficulter adulteris copiam ſui facere poſſe.

37. *Ruſticus.*] Durus, difficilis.

38. *Et notos.*] Et non ſatis cognoſcit

ille

In qua Martigenæ non ſunt ſine crimine nati
  Romulus Iliades Iliadeſque Remus.
Quo tibi formoſam, ſi non niſi caſta placebat?
  Non poſſunt ullis iſta coïre modis.
Si ſapis, indulge dominæ; vultuſque ſeveros
  Exue: nec rigidi jura tuere viri.
Et cole, quos dederit (multos dabit) uxor amicos.
  Gratia ſic minimo magna labore venit.
Sic poteris juvenum convivia ſemper inire:
  Et, quæ non dederis, multa videre domi.

ille mores urbis Romæ, in qua non poſſunt retineri puellæ, quo minus peccent.

39. *In qua.*] Urbe Roma. *Martigenæ.*] A Marte geniti. *Sine crimine.*] Ex ſacrilegio enim nati ſunt: quod gravius eſt crimen, quam adulterium.

50. *Iliadeſque Romas.*] *Remos* Puteaneus. *Heinſius.*

41. *Quid tibi formoſa.*] Alii; *Quid formoſa tibi.* prima editio & duo ſcripti, *Quid tibi formoſam.* Lege cum Puteaneo & optimo Palatino, *Quo tibi formoſam* ut jam monuimus Ep. II. ℣ſ. 53. Arondelianus, *Quo tibi formoſa.* vidit jam ad Senecam Gronovius. *Idem. Si non niſi caſta placebat?*] Si caſta uxor tibi placebat, non formoſam ducere debebas.

42. *Iſta.*] Forma & caſtitas. *Non poſſunt coïre.*] Id eſt, miſceri, & ſimul eſſe. Sic Juvenalis: *Rara eſt adeo concordia formæ Atque pudicitiæ.*

44. *Rigidi.*] Aſperi. *Iura.*] Poteſtatem.

47. *Sic.*] Cum uxoris opera gratiam acquiſiveris.

48. *Et quæ non tuleris.*] *Dederis.* codices meliores ad unum omnes. pro *domi* Barberinus *dare.* Forte,

Et, quæ non dederis, multa videre dari.

Heinſ. *Et quæ non.*] Præterquam quod ad convivia ſemper invitaberis, domi quoque tuæ, res creſcet: nam adulteri multa munera uxori tuæ dabunt. *Domin.*

ELEGIA V.

Somnium. Elegia quæ ex MSS. huc revocata eſt.

NOx erat: & ſomnus laſſos ſummiſit ocellos.

Ter-

HÆc Elegia, quæ ſub finem operum Ovidianorum fragmenti nomine perperam hactenus legebatur, huc revocanda eſt ex fide optimorum ac veterrimorum codicum. uti parens meus jampridem monuit. *Heinſius.*

1. *Laſſos ſubmiſit ocellos.*] *Lapſos* pro diverſâ lectione Sarravianus. utrumque probum eſt. ſic Seneca Epiſt. VIII. *Oculos vigilia fatigatos cadenteſque* dixit. Triſt. III, El. IV. ex ſcriptis.

Labentes oculos condet amica manus.

ubi plura. Propertius lib. I. El. X.

Quamvis labentes premeret mihi ſomnus ocellos.

& Eleg. III. ejuſdem libri,

Dum me jucundis lapſam ſopor impulit alis.

ubi fruſtra *laſſam* Lipſius reponit. Noſter tamen Epiſtola Herus, *ſubit furtim lumina feſſa ſopor.* idem Propertius l. II. El. XV.

Illa

Terruerunt animum talia viſa meum.
Colle ſub aprico celeberrimus ilice lucus
Stabat; & in ramis multa latebat avis.
Area gramineo ſuberat viridiſſima prato,
Uvida de guttis lene ſonantis aquæ.
Ipſe ſub arboreis vitabam frondibus æſtum;
Fronde ſub arboreâ ſed tamen æſtus erat:
Ecce, petens variis immiſtas floribus herbas,
Conſtitit ante oculos candida vacca meos.
Candidior nivibus, tunc cum cecidere recentes;
In liquidas nondum quas mora vertit aquas.
Candidior, quod adhuc ſpumis ſtridentibus albet,
Et modo ſiccatam, lacte, relinquit ovem.
Taurus erat comes huic, feliciter ille maritus:
Cum-

Illa meos ſomno lapſos patefecit ocellos.
ſic veteres libri. Quintilianus in Procemio lib. VI. de filio moriente, *Tuoſne, ô mea ſpes inanis, labentes oculos, tuum fugientem ſpiritum vidi?* Petronius, *Ego tremulis manibus. Eumolpi jam in ſoporem labentis laciniam duxi.* Idem.

2. *Terruerant.*] *Terruerunt* Puteaneus, recte. dixi Ep. VII. v. 166. *Idem. Viſa.*] Inſomnia, quæ videre per quietem viſus ſum.

3: *Aprico.*] Soli expoſito, ac propter hoc florido & amœno. *Celeberrimus.*] Maxime frequens.

5. *Area.*] Campus, planicies. Proprie *area* locus eſt æquus, conſolidatuſque, in quo ruſtici frumentum triturant. *Gramineo.*] Herboſo.

6. *Humida.*] Puteaneus *Uvida.* Avienus Ora Maritima,

Uvetque ſemper dulcibus tellus aquis.

ſic *Uvida veſtimenta* apud Horatium l. I. Od. V. ut eſt in libris antiquis. Faſt. IV.

Valle ſub umbroſâ locus eſt aſpergine multâ
Uvidus ex alto deſilientis aquæ:

&

Huc ego Pelignos natalia rura petebam,
Parva, ſed aſſiduis uvida ſemper aquis.

ſic repono. nam libri veteres *obvia.* Met. lib. V.

Frigora dant rami: varios humus uvida flores:

ſic & ibi lego. nam *humus humida* ingratum ſonat. Virgilius lib. I. Georg. *& Jupiter uvidus Auſtris.* quomodo veterrimus Mediceus in Bucolicis dixerat,

Uvidus hybernâ venit de glande Menalcas. Heinſius.

11. *Nives recentes.*] Metam. 2. v. 854.

Quippe color nivis eſt, quam nec veſtigia duri
Calcavere pedis, non ſolvit aquaticus auſter.

item, 2. de Ponto.

Et non calcata candidiora nive:

ſic & Rheſi equos Euripides comparat cum cygnorum candidis pennis. v. 618.

Στίλβοντι δ᾽ ὥστε ποταμίου κύκνου πτερόν.

13. *Candidior.*] Ordo eſt: Vacca candidior lacte, quod albet, ſpumis adhuc ſtridentibus, & modo reliquit ovem ſiccatam.

14. *Reliquit ovem.*] *Relinquit* Puteaneus & unus Vaticanus, *Heinſius.*

 16. *Te-*

Cumque ſuâ teneram conjuge preſſit humum.
Dum jacet, & lentè revocatas ruminat herbas,
Atque iterum paſto paſcitur ante cibo;
Viſus erat, ſomno vires adimente; ferenti
Cornigerum terræ depoſuiſſe caput.
Huc levibus cornix pennis delapſa per auras
Venit; & in viridi garrula ſedit humo.
Terque bovis niveæ petulanti pectora roſtro
Fodit; & albentes abſtulit ore jubas.
Illa locum taurumque diu cunctata relinquit.
Sed niger in vaccæ pectore livor erat.
Utque procul vidit carpentes pabula tauros;
(Carpebant tauri pabula læta procul)
Illuc ſe rapuit, gregibuſque immiſcuit illis;
Et petiit herbæ fertilioris humum.
Dic, age, nocturnæ, quicunque es, imaginis augur,
(Si quid habent veri) viſa quid iſta ferant.

Sic

16. *Teneram.*] Propter molles herbas.

17. *Lente.*] Avide enim paſcuntur, & tarde ruminant boves. *Revocatas.*] In os reductas: eo enim pacto fit ruminatio.

18. *Atque iterum paſto.*] Ita citat Servius ad Eclog. VI. fruſtra Puteaneus ergo *facto cibo*. Heinſ. *Atque iterum, &c.*] Ruminationem deſcribit.

19. *Somno vires adimente ferendi.*] *Ferenti* Puteaneus, Arondelianus, & unus Moreti. ſcilicet *terræ*. ſic Statius,

—— quantâque ferentem
Fortunam virtute domas!

ita & *ferentes venti* Poëtis. fuit cum *virenti terræ* ſcribendum cenſerem. quod confirmat Mentelianus. *Heinſius.*

20. *Cornigerum terræ.*] *Terrâ* Puteaneus & Arondelianus. *Idem.*

23. *Bovis.*] Vaccæ. Per hunc candorem amicæ ſuæ ſimplicitatem oſtendit. *Petulanti roſtro.*] Per hoc deſignat lenæ procacitatem & petulantiam, in prævertendo puellæ animo.

24. *Fodit & albentes.*] *Cadit* Fragmentum Patavinum. quod placet. Scriverianus *Rodit*. *Heinſius.* *Albentes.*] Per hoc candorem & probitatem ex puellæ animo ſublatam demonſtrat.

25. *Diu cunctata.*] Per hoc oſtenditur puellæ probitas, quæ haud facile impelli potuerit, ut ſtatim amatorem ſuum relinqueret. *Reliquit.*] Rectius *relinquit* in Menteliano. *Heinſius.*

29. *Ille ſe rapuit.*] *Illuc* cum primâ editione & ſcriptis melioribus. ſic alibi, *Quo te rapis?* Idem.

30. *Et petiit herbæ fertilioris opem.*] *Humum* Puteaneus & Sarravianus cum primâ editione, Jureti excerptis, ac quatuor aliis ſcriptis. *Idem.* *Petiit.*] Carpſit. ut ſupra, *Ecce potens variis immiſtas floribus herbas.* *Herbæ fertilioris.*] Per hoc largioribus muneribus, quam quæ à ſe dabantur, corruptam puellam demonſtrat.

31. *Nocturnæ imaginis.*] Id eſt, inſomnii. Somniorum autem interpretationem; ſicut etiam oſtentorum, Amphyction primus invenit. Auctor Plin. Natur. hiſt. lib. 7.

33. *Sic*

Sic ego: nocturnæ ſic dixit imaginis augur,
  Expendens animo ſingula viſa ſuo:
Quem tu mobilibus foliis vitare volebas,
  Sed male vitabas, æſtus amoris erat.
Vacca puella tua eſt. aptus color ille puellæ.
  Tu vir, & in vaccâ compare taurus eras.
Pectora quod roſtro cornix fodiebat acuto;
  Ingenium dominæ lena movebit anus.
Quod cunctata diu taurum ſua vacca reliquit;
  Frigidus in viduo deſtituere toro.
Livor, & adverſo maculæ ſub pectore nigræ,
  Pectus adulterii labe carere negant.
Dixerat interpres. gelido mihi ſanguis ab ore
  Fugit; & ante oculos nox ſtetit alta meos.

33. *Sic ego.*] Subaudi, dixi.

34. *Expendens.*] Quatuor, *Exponens.* totidem *Expediens.* Quomodo Faſt. III. in re ſimili,

Expedit errantem nemori gratiſſima conjux.

unus *Attendens.* duo *Extendens.* unus *Excedens.* unus Ambroſianus *Excutiens*, non male. Vulgati quidam *Excudens.* Heinſ.

35. *Quem tu.*] Verba ſunt auguris interpretantis ſomnium.

36. *Æſtus amoris.*] Ardor ex amore proveniens, qui male vitatur.

40. *Ingenium dominæ lene movebit anus.*] Scribe cum melioribus. ac primâ editione *lena anus.* ſeptem alii *prona.* *movebit* etiam rectius quatuor ſcripti. *Heinſius. Ingenium.*] Bonam puellæ naturam & animum. *Movebit.*] Sollicitabit, prævertet.

42. *Frigidus.*] Solus, ſine puella.

44. *Labe.*] Turpitudine.

46. *Et ante oculos nox ſtetit alta meos.*] Hoc quidem uſu venire ſolet, ut præ nimio timore & dolore ſenſus amittamus & vel medio die nos in tenebris eſſe exiſtimemus. *Domin.*

ELEGIA VI.

Ad amnem, dum iter faceret ad amicam.

AMnis, arundinibus limoſas obſite ripas,
  Ad dominam propero; ſiſte parumper aquas.

Nec

A*mnis.*] Magis proprie inferius *Torrens* dixit. *Domin.* Amnis de quo hic agit Poëta, is eſt, qui propè Sulmonis mœnia labitur, quem noſtro idiomate *Vellam* dicimus. *Ciofan.* *Arundinibus.*] Id eſt, cannis, calamis, quibus fluminum ripæ abundant. *Limoſas.*] Lutulentas, cœnoſas. *Obſite.*] Pro, obſitas & circumſitas habens ripas arundinibus.

2. *Ad dominam.*] Ad amicam meam. Cauſam petitioni præponit, ne prima fronte arrogans videatur.

Nec tibi ſunt pontes, nec quæ ſine remigis ictu
  Concava trajecto cymba rudente vehat.
Parvus eras, memini; nec te tranſire refugi;
  Summaque vix talos contigit unda meos.
Nunc ruis adpoſito nivibus de monte ſolutis,
  Et turpi craſſas gurgite volvis aquas.
Quid properaſſe juvat? quid parca dediſſe quieti
  Tempora? quid nocti conſeruiſſe diem?
Si tamen hic ſtandum; ſi non datur artibus ullis
  Ulterior noſtro ripa premenda pedi?

Nunc

3. *Nec quæ.*] Nec tibi ſunt lintres, & naviculæ quæ fune trahantur, & ad ulteriorem ripam homines trajiciant. *Remigis.*] Nautæ, qui remo naviculam impellat.

4. *Concava cymba.*] Periphraſis eſt lintris. Lintres enim naviculæ ſunt è cavatis arboribus confectæ. *Cymba.*] Proprie cymba ea dicitur navicula, cujus in medio major eſt latitudo. hanc Phœnices invenerunt. *Rudente.*] Nautico fune.

5. *Refugi.*] Recuſavi, timui.

7. *Ruis.*] Cum magno impetu fluis. *Appoſitis.*] In manuſcriptis legitur, *Oppoſito*, id eſt, adverſo monte: hic enim mons è regione & in conſpectu fluminis erat. Hunc altum & ſublimem montem *Majellam*, vocant. *Solutis.*] Liqueſcentibus. *Oppoſito nivibus de monte ſolutis.*] *Adpoſito* Puteaneus & reliqui majori ex parte: niſi quod in pleriſque eorum *appoſitis. appoſito monte* recte. ſic ſupra Elegia primâ hujus libri *appoſitam aquam* pro vicinâ dixit. Val. Flaccus l. v. ℣ſ. 556.

—— longo nam tuta receſſu
Puppis, & appoſita fluvius defenditur urbe.

ubi pari modo in vulgatis libris peccatur. Corippus,

Portus, quem gemina complexant brachia ripa
Mœnibus appoſitis.

Propertius lib. II. El. IX.

—— dominum lavit captiva cruentum
Appoſitum flavis in Simoenta vadis.

quomodo locus vexatiſſimus ſcribendus. ni mavis *appoſito Simoente.* de *fluviis vadis* nollem argutati eſſent viri eruditi. Amor. I. El. XIV.

—— appoſitas ſparſit in ora roſas.

infra El. XIV.

Appoſitâ populum ſubmovet ante ſerâ.

ita codex optimus. plura qui cupit, adeat, quæ notamus ad Epiſt. VII. & IX. *Heinſius.*

8. *Craſſas.*] Turbidas, cretoſas. *Gurgite.*] Alveo.

9. *Quid parca dediſſe quieti Tempora.*] *Parva* libri quatuor. *parca* Puteaneus cum* Jureti & Scaligeri excerptis. ſic lib. II. El. XV. ſub finem ex codice Menteliano, *parcum proficiſcere munus. grana parca* ex antiquis libris Art. Am. l. III. ℣ſ. 54. & Faſt. II. ℣ſ. 538. *vena parca* Triſt. III. El. ult. ut ſcribendum puto. etiam Art. Am. III. *parca alma.* & *parca crimina.* ex ſcriptis codicibus. *Heinſius.* *Quid.*] Fruſtra, inquit, ante lucem propere huc veni, ſiquidem hic ceſſandum eſt. *Quid parca dediſſe quieti Tempora.*] Id eſt, me ſomno fraudaſſe feſtinationis cauſa.

10. *Quid nocti conſeruiſſe diem?*] Id eſt, ante diei ortum ſurrexiſſe? *Conſeruiſſe.*] Conjunxiſſe.

12. *Ripa premenda pede.*] *Pedi* rectius quinque libri. *Heinſ.* *Premenda.*] Calcanda. Si ad ulteriorem ripam pervenire non poſſim.

13. *Nunc*

Nunc ego, quas habuit pennas Danaeïus heros,
Terribili denſum cum tulit angue caput;
Nunc opto currum; de quo Cerealia primum
Semina venerunt in rude miſſa ſolum.
Prodigioſa loquor veterum mendacia vatum.
Nec tulit hæc; nec fert, nec feret ulla dies.
Tu potius, ripis effuſe capacibus amnis,
(Sic æternus eas) labere fine tuo.
Non eris invidiæ, torrens, (mihi crede) ferendæ,
Si dicar per te forte retentus amans.
Flumina deberent juvenes in amore juvare?
Flumina ſenſerunt ipſa, quid eſſet amor.
Inachus in Melie Bithynide pallidus iſſe
Di-

13. *Nunc ego.*] Sic cupere dicit aut Perſei talaria, aut Triptolemi currus, quibus per aërem vehatur ad ripam ulteriorem. *Opto pennas.*] Mercurii talaria, alas. *Danaeïus heros.*] Id eſt, Perſeus, Jovis & Danaës filius, fabulam pete ex Ovidio, Hygino, &c.

14. *Denſum.*] Spiſſum anguibus pro capillis. *Angue.*] Pro anguibus. *Caput.*] Scilicet Meduſæ.

15. *Nunc opto currum.*] Malo *optem.* Triſt. lib. III.

Nunc ego Triptolemi cuperem conſcendere currum. Heinſius.

Currum.] Qui ab alatis draconibus per aëra tractus, Triptolemum vehebat, qui frumenti uſum & agriculturam docuit; vide Naſonem libr. 5. Metam. *Cerealia ſemina.*] Id eſt, fruges, quarum Ceres dea dicitur.

16. *Rude ſolum.*] Incultam terram.

18. *Nec tulit hæc unquam.*] *Nec tulit hæc, nec fert* duo Moreti, cum Neapolitano, Menteliano, ac uno Palatino, placet. ſic Homerus,

Ὃς ἤδη τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα.

de Calchante. Apollo apud noſtrum Met. I.

——*per me quod eritque fuitque Eſtque, patet.* Heinſius.

20. *Æternus eas.*] Perpetuum fluas. Æſtatis enim tempore hujuſmodi brevia flumina ſiccantur. *Labere fine tuo.*] Effuſus enim ſuper ripas, terminum, ad quem fluere ſolitus fuerat, tranſierat.

21. *Non eris invidiæ, &c.*] Omnes te acerbiſſimo odio proſequentur, quicunque audient, te mihi ad amicam properanti obſtitiſſe. *Torrens.*] Proprie torrens fluvius is dicitur, qui æſtatis tempore ſiccatur. *Ferendæ.*] Tolerandæ. *Domin.*

25. *Inachus in media Bithynide.*] Quidam *in Nympha,* Excerpta Politiani *Melia.* Puteaneus cum excerptis Scaligeri *Melie.* quomodo Parrhaſius Epiſt. VI. & Naugerius in Notis. qui videantur. Hæc opinor Amici Bebrycis mater fuit. nam & illa Βιθυνὶς Μελίη Apollonio dicta initio libri II. Argonautic. hinc emenda Apollodorum libro primo. ubi Αμύκος Ποσειδῶνος παῖς καὶ Βιθυνίδος dicitur. cum vox una exciderit. ſcribendum enim καὶ Μελίης Βιθυνίδος. *Melien* quoque Valerius Flaccus appellat, & Hyginus. *Heinſ.* *Inachus.*] Fluvius hic eſt Achaiæ, ſic dictus ab Inacho primo Argivorum rege. *Melie.*] Eſt nomen proprium nymphæ, ex qua Neptunus Amycum ſuſcepit: ut refert Servius ſuper illud Virgilianum lib. 5. Æneid.

neid.

Dicitur, & gelidis incaluiſſe vadis.
Nondum Troja fuit luſtris obſeſſa duobus,
  Cum rapuit vultus, Xanthe, Neæra tuos.
Quid? non Alpheon diverſis currere terris
  Virginis Arcadiæ certus adegit amor?
Te quoque promiſſam Xantho, Penêe, Creüſam
  Phthiotum terris occuluiſſe ferunt.
Quid referam Aſopon, quem cepit Martia Thebe,
  Natarum Thebe quinque futura parens?

Cor-

neid. *Bebricia veniens Amyci de gente ferebat. Pallidus.*] Quia color eſt hic aptus amanti.

26. *Gelidis incaluiſſe vadis.*] A contrariis exornavit. *Incaluiſſe.*] Amoris incendio arſiſſe.

29. *Quid non Alpheon.*] Fabula talis eſt: Arethuſa virgo, Dianæ comes, cum poſt venationis laborem ſe ablueret in Alpheo flumine, ab eodem eſt adamata: illum tamen fugiens, ne virginitatem amitteret, Dianæ auxilio in fontem ſui nominis mutata eſt, & in Siciliam per ſubterraneos meatus devenit, quouſque eam inſecutus eſt Alpheus; ut ſcribit Naſo libr. 5. Metam. *Diverſis currere terris.*] Quia ab Arcadia per ſecretos meatus in Siciliam venit, dum Arethuſam ſequeretur, ut diximus.

30. *Virginis Arcadiæ.*] Arethuſæ. *Adegit.*] Impulit.

31. *Te quoque promiſſam Xantho, Penée, Creuſam*
Phthiotum terris occuluiſſe ferunt.]
Suſpicabar aliquando ſcribendum eſſe *promiſſam Xutho.* & intelligebam de Creüſa Erechtæi Athenarum Regis filia, quæ Xutho Theſſalo Hellenis filio nupſit. rem narrat Pauſanias Achaïcorum initio: tum & alii, qui addunt ab Apolline compreſſam Ionem genuiſſe; atque hinc Apollinem πατρῷον ab Athenienſibus cultum. ſed cum Pindarus Pythiorum ode IX. Creüſam Naidem Terræ filiam à Peneo amatam innuat, nunc muto ſententiam. de Xutho tamen placet conjectura; quod is Theſſalus fuerit. Xanthus toto orbe à Theſſalia remotus locum hic vix habet: præſertim cum ejus amores paulo ante jam occurrerint. *Phthiotum* autem *terris* repoſuimus ex Puteaneo codice. in quo *Phiotum* cum *Phthiiadum* ante legeretur. ſed quod codices plerique *Phitiadum* & *Phiciadum* agnoſcunt, opinor ſcribi debere, ——— *Creüſam*
Phthiada ſub terris occuluiſſe ferunt.
Creüſam Phtiada ut ab Athenienſi altera Xuthi amica diſtinguat. De voce *Phthias* diximus ad Epiſt. VII. *Heinſ. Te quoque.*] Peneus quoque ejuſdem Neæræ, quam Xanthus amavit, & cui antea promiſſa fuerat, amore captus, eam abſcondidit apud Phthiam, ne ſibi eriperetur. *Penée.*] Peneus fluvius eſt Theſſaliæ, qui inter Oſſam & Olympum nemoroſa convalle defluit. *Domin. Xantho Penee Neæram, &c.*] *Creüſam* Pindarus ode 9. Pythiorum, ex Creuſa Naïde, & Peneo, Hypſeum regem Lapitharum patrem Cyrenes natum dicit: ipſam autem Creüſam γαίας θυγατέρα vocat.

33. *Aſopon.*] Aſopus amnis juxta Thebas Bœotias fluit. Hic amavit Theben nympham, ex qua quinque filias ſuſcepit. *Martia.*] Bellicoſa. Aut quia ex ea Mars ſuſcepit Euadnen. *Domin.*

34. *Natarum Thebe quinque futura parens.*] Has quinque recenſet interpres Pindari ode 6. Olympiorum, his nominibus: Corcyra, Ægina, Salamis, Thebe, & Harpinna: eaſque natas ex Metope dicit, quæ filia Ladonis. Sed Ovidius alios ſecutus auctores videtur, qui ma-

trem

Cornua ſi tua nunc ubi ſint, Achelöe, requiram;
Herculis iratâ fracta querere manu.
Nec tanti Calydon, nec tota Ætolia tanti;
Una tamen tanti Deïanira fuit.
Ille fluens dives ſeptena per oſtia Nilus,
Qui patriam tantæ tam bene celat aquæ,
Fertur in Euadne collectam Aſopide flammam
Vincere gurgitibus non potuiſſe ſuis.
Siccus ut amplecti Salmonida poſſet Enipeus;

Ce-

trem harum Theben facit, non Metopen. *Micyll.*

35. *Cornua ſi tua ſunt ubi nunc.*] *Si tua nunc ubi ſint* meliores recte. *Heinſ.* *Cornua ſi tua.*] Achelous filius Oceani & Tethyos, pariter cum Hercule Deïaniram Oenei Calydoniæ regis filiam petierunt: quamobrem in certamen ambo deſcenderunt. Fab. ſcribit Ovid. l. 9. Metam. *Requiram.*] Quæram.

36. *Irata manu.*] Pro, manu Herculis irati. *Fracta.*] A fronte rupta.

37. *Calydon.*] Calydonia civitas fuit Ætoliæ, ubi regnavit Oeneus Deïaniræ pater. *Ætolia.*] Regio hæc eſt contigua Acarnaniæ, Phocidi, & Locris: ſic dicta ab Ætolo rege Martis filio.

38. *Una.*] Sola Deïanira fuit tanti, ut Archolous eſſet cornibus mutilatus.

39. *Ille fluens.*] Nilus quoque Euadnen Aſopi filiam amavit. *Dives.*] Propter ingentem aquarum copiam, aut quia ſua inundatione fertilem & divitem reddit Ægyptum.

40. *Qui patriam.*] Nili fons ignoratur, & incertus eſt, quamvis Juba rex Nili ortum reperiſſe dicatur in monte Mauritaniæ. *Patriam.*] Originem, fontem. *Tantæ.*] Tam copioſæ. *Nilus celat patriam aquæ.*] Multi multa de Nilo, nec reperire ejus fontem potuerunt. Noſter ad fabulas refert in Metam. 2. vſ. 254.

Nilus in extremum fugit perterritus orbem,
Occuluitque caput, quod adhuc latet.

vide inprimis Plutarch. de placit. Philoſophor. ibidemque de Nili incremento varias variorum ſententias: quarum pleræque ridiculæ. Interim non abs re videtur Homeri verſiculus. Od. δ. v. 581.

Ἂψ δ' εἰς Αἰγύπτοιο διιπετέος ποταμοῖο
Στῆσα νέας.

Quod Lucanus 10. videtur attingere:

—— *medio conſurgis ab axe:*

idque fortaſſe ad auſtrales & æſtivas pluvias, niveſque liquefactas referendum, unde illa inundatio & incrementum Nili. Euripid. quoque in Helena verſ. 3. ad nives liquefactas reſpicit: λευκῆς τακείσης χιόνος ὑγραίνει γύας —— Νεῖλος —— Καὶ Αἰγύπτου πέδον. Vide Lindſch. in deſcriptione Chinenſ. ubi de lacu Caire, fonte Nili in Congo.

41. *In Euadne collectam.*] Senſus eſt: Quamvis Nilus maximam habeat aquarum copiam, illa tamen non potuit extinguere amoris incendium, quod ipſe collegerat in Euadne, quam ardentiſſime amavit. *Aſopide.*] Patronymicum eſt à marito matris. Euadne enim hæc filia fuit Martis ex Thebe uxore Aſopi. *Flammam.*] Amoris incendium.

42. *Vincere.*] Extinguere.

43. *Siccus.*] Enipeus etiam fluvius, & Tyro Salmonei filia ſe invicem miro amore dilexerunt. *Salmonida.*] Id eſt, Tyro, filiam Salmonei, qui in Piſana regione dicitur regnaſſe. Hanc Neptunus in Enipei formam verſus compreſſit, ex quo compreſſu nati ſunt Pelias & Neleus. *Enipeus.*] Duos hujus nominis fluvios legimus, alterum Achaiæ, alterum Theſſaliæ.

45. *Nec*

Cedere juſſit aquam : juſſa receſſit aqua.
Nec te prætereo, qui per cava ſaxa volutans
Tiburis Argêi pomifer arva rigas.
Ilia cui placuit, quamvis erat horrida cultu,
Ungue notata comas, ungue notata genas.
Illa, gemens patruique nefas delictaque Martis,
Errabat nudo per loca ſola pede.
Hanc amnis rapidis animoſus vidit ab undis;
Raucaque de mediis ſuſtulit ora vadis:

Atque

45. *Nec te prætereo qui per cava ſaxa volutus.*] *Volutans* Puteaneus & complures alii. Deinde Sarravianus cum Menteliano *Nec te prætercam.* Scribe ; *Ne te prætercam.* cujuſmodi errores plures in hoc opere deprehendimus. *Heinſius. Nec te prætereo.*] Nec te ſilentio involvo. *Qui per cava.*] Anienem dicit. Anio enim fluvius, in monte Trebanorum ortus, lacus treis amœnitate nobiles in Tiberim defert.

46. *Tiburis Argei ſpumifer arva rigas.*] *Pomifer* Puteaneus & alii magno numero. optime. Propertius lib. IV. El. VII.

Ramoſis Anio qua pomifer incubat arvis.

Horatius etiam,

Et præceps Anio, & Tiburni lucus, & uda
Mobilibus pomaria ripis.

quem locum Naugerius quoque huc adduxit. Silius præterea lib. IV. *Pomifera arva Tiburis* dixit. & *Pomaſum Tibur* Columella. *Et Turni lacus & pomoſi Tiburis arva. Tibur* autem *Argeum*, ut apud Horatium *Tibur Argeo poſitum colono.* Heinſius. *Tiburis Argei.*] Quia Tibur condidere tres fratres, ſcilicet Tiburtus, Catillus, & Coras, quos Argivos fuiſſe, teſtis eſt Maro lib. 7. Unde & dictum ab Horatio, Ode ſexta libri ſecundi Carm. *Tibur Argeo poſitum colono.* Oppidum autem hoc in Romæ conſpectu ſitum erat loco admodum clivoſo. *Pomifer.*] Propertius lib. 4. eleg. 7. dixit, *Ramoſis Anio qua pomifer incubat arvis.* *Rigas.*] Irrigas, interfluis.

47. *Ilia cui placuit.*] Ilia, in amnem Tiberim juſſu Amulii regis Albanorum præcipitata fuit. Acron autem ſcribit, mortuam Iliam ſepultam fuiſſe ad ripam Anienis fluvii, qui in Tiberim incidit : abundanteque aquis alveo, cineres Iliæ in Tiberim deduxiſſe. Inde fabulæ datum locum, ut Tiberi nupſiſſe dicatur. *Cui.*] Anieni. *Horrida.*] Quia ſuis unguibus præ nimio dolore faciem ſibi dilaceraverat. *Quamvis erat horrida vultu.*] *Cultu* meliores cum prima editione. & hoc verum eſt. niſi quod Moreti unus *horrida cultus.* ut ſit Græciſmus. infra Tybris ad Iliam, *Quo cultus abiere tui?* Heinſius.

49. *Illa gemens patruique nefas.*] Exiſtimo ſcribendum *patruumque nefas.* ſic & noſter Met. XI.

Quem (miſera ô pietas) ego tum patruoque dolorem
Corde tuli, fratrique pio ſolatia dixi.

lib. XII.

Annuit, atque animo pariter patruoque ſuoque
Delius indulgens.

ſic ſcribendum utroque loco ex optimis membranis. ut & Faſt. IV. *Enſe cadit patruo Lauſus.* apud Horatium habes *patruæ verbera linguæ.* Heinſ. *Patrui.*] Amulii, qui Numitorem fratrem regno pepulerat, ejuſque virilem ſtirpem necari, & Iliam neptem, ut pariendi ſpem eriperet, Veſtalem virginem eſſe juſſerat. *Delictaque Martis.*] Quia à Marte ſtuprata fuerat.

52. *Rauca ora.*] Ad fluminis naturam refert.

53. Te-

Atque ita, Quid noſtras, inquit, teris anxia ripas,
  Ilia ab Idæo Laomedonte genus?
Quo cultus abiere tui? quid ſola vagaris?
  Vitta nec evinctas impedit alba comas?
Quid fles, & madidos lacrymis corrumpis ocellos?
  Pectoraque inſanâ plangis aperta manu?
Ille habet & ſilices, & vivum in pectore ferrum,
  Qui tenero lacrymas lentus in ore videt.
Ilia, pone metus; tibi regia noſtra patebit:
  Teque colent amnes. Ilia, pone metus.
Tu centum, aut plures, inter dominabere Nymphas:
  Nam centum, aut plures flumina noſtra tenent.
Ne me ſperne, precor, tantum, Trojana propago:
  Munera promiſſis uberiora feres.
Dixerat. illa oculos in humum dejecta modeſtos
  Spargebat tepidos flebilis imbre ſinus.

Ter

53. *Teris.*] Perambulas. *Anxia.*] Sollicita.

54. *Ideo.*] Trojano. *Laomedonte.*] Laomedon fuit rex Trojæ, Ili Trojani regis filius.

55. *Quo.*] Cur tibi, inquit, non idem eſt cultus, quem habere ſoles. *Sola.*] Incomitata. *Vagaris.*] Erras.

56. *Vitta.*] Vittis enim ligabant ſibi capillos Veſtales virgines. *Evinctas.*] Obligatas. *Alba.*] Ut pudicitiæ candorem indicaret.

58. *Tundis aperta manu.*] *Plangis* Puteaneus. parum refert. *Heinſius.*

59. *Et durum in pectore ferrum.*] *Vivum ferrum* Puteaneus cum Scaligeri excerptis. optime. hoc eſt quod alibi in Triſtibus dixit,

Et rigidum ferri ſemina pectus habent.

ſæpe autem ea vox ad res non animatas transfertur. ſic *viva ſaxa* Ep. Hypſip. & lib. VII. Met. *vivum gramen, vivus ceſpes, vivi fontes, viva ſulphura, viva flamma.* & ſimilia paſſim apud noſtrum alioſque veteres. Sulpitius Severus in Dialogis. *Donec, quod contra omnem naturam erat, lignum aridum in ſolo arente viviſceret.* Met. VII. *extinctaque flamma revixit.* ita enim recte libri veteres. ubi plura. *Idem.*

60. *Qui tenero lachrymas, &c.*] Id eſt, qui non congemiſcit, quando lachrymantem puellam videt. *Lætus in ore videt.*] *Lentus* probe Puteaneus. cum Scaligeri excerptis. dixi ad Epiſt. XV. vſ. 169. *Idem.*

65. *Romana propago.*] *Trojana* Puteani & Scaligeri excerpta & quatuor libri ex noſtris. ſupra dixit,

Ilia ab Idæo Laomedonte genus.

atque ita lib. III. Faſtor. initio, videtur legendum,

Tum quoque inermis eras cum te Trojana ſacerdos
Cepit, ut huic urbi ſemina digna dares.

& apud Statium epulo Domitiani:

——*Trojanæ qualis ſub collibus Albæ*

quod doctiſſimus Gronovius jam vidit. Niſi Romanam propaginem accipis, pro ea, unde Romani propagati. *Idem.*

67. *Dixerat.*] Scilicet Anio. *Illa.*] Scilicet Ilia. *Dejecta.*] Pro, dejectos habens oculos, modeſte terram intuens.

68. *Tepido flebilis imbre ſinus.*] *Teneros* Puteaneus, optimus Palatinus, & unus

Ter molita fugam, ter ad altas reſtitit undas,
Currendi vires eripiente metu.
Sera tamen ſcindens inimico pollice crinem,
Edidit indignos ore tremente ſonos:
O utinam mea lecta forent, patrioque ſepulcro
Condita. dum poterant virginis oſſa legi?
Cur modo Veſtalis tædas invitor ad ullas
Turpis, & Iliacis inficianda focis?
Quid moror? en digitis deſignor adultera vulgi.
Deſit famoſus, qui notet ora, pudor.
Hactenus; & veſtem tumidis prætendit ocellis:

Atque

Moreti cum Sarraviano, cui id pro diverſa lectione adſcriptum. alii multi cum prima editione *tepidos ſinus.* Faſt. IV.

Dixit, & ut lacrymæ (neque enim lacrymare deorum)
Decidit in tepidos lucida gutta ſinus.

Art. Am. lib. II.

Hoſpitis eſt tepido nocte recepta ſinu.

lib. III. ex auctotitate vetuſtorum codicum,

Quas tegat in tepido faſcia lata ſinu.

Epiſtola Briſeidis,

Te tenet in tepido mollis amica ſinu.

Martial. lib. IX. Ep. LIX.

Et latet in tepido plurima mappa ſinu.

Calpurnius Ecloga V.

——*natoſque tepenti*
Ferte ſinu tremulos.

Sed & *tepidas lacrymas* recte dici non inficior. *Heinſius. Tepidos imbre.*] Id eſt, lachrymis. *Flebilis.*] Flens.

69. *Molita.*] Conata, quæ paravit dare ſe præcipitem in fluvium. *Reſtitit.*] Se repreſſit. Puellaris metus exprimitur. *Altas.*] Altum & profundum promiſcue uſurpamus. *Tum Maja genitum cælo demiſit ab alto.* Idemque vocat cœlum profundum. Quod & de Silvis. Similiter de faſtigio Æneid. 2. *Ilicet ignis edax ſumma ad faſtigia vento Volvitur.* Alibi de imo. *Forſitan & ſcrobibus quæ ſint faſtigia quæras.* Quod Serv. etiam annotat.

71. *Sæva tamen ſcindens.*] Lege *Sera* cum Puteaneo & decem aliis. Nonnulli etiam *Sero.* proxime verum. Triſt. IV. El. IX.

Noſtraque vincetur lacrymis clementia ſeris. Heinſius.

73. *O utinam mea tecta forent.*] Scribe *mea lecta forent.* Nam Puteaneus ſequenti verſu optime, *dum poterant virginis oſſa legi*, non *tegi.* quod hactenus circumfertur. de oſſilegio dixi ad Epiſt. X. vſ. 150. & Paſſeratius ad Propertii lib. II. Eleg. XXIV. *Idem.*

75. *Veſtalis.*] Deæ Veſtæ ſacerdos. Veſtales, per decem annos ſacra diſcebant, per totidem faciebant, & per alios decem cæteras docebant: peractis autem triginta annis, ſacerdotio ſolutæ, nubere poterant. *Invitor.*] Quia ſupra ad eam dixerat Anio: *Tibi regia noſtra patebit.* hoc eſt, te uxorem ducam.

76. *Focis Iliacis.*] Sacrificiis Veſtæ deæ, quam à Phrygia Æneas in Italiam advexit. *Focis.*] Aris.

77. *Quid moror?*] Sic Virgiliana Dido: *Quid moror? an mea Pygmalion dum mœnia frater Deſtruat? En digitis.* Id eſt, Jam, inquit, infamis ſum, & fabula vulgi. *Deſignor.*] Demonſtror adultera digitis vulgi. *Adultera*, pro ſacrilega dixit.

78. *Deſit famoſus.*] Nolo, inquit, vivere præ pudore amiſſæ pudicitiæ.

79. *Timidis prætendit ocellis.*] Recte. *tumidis* Puteaneus & quatuor alii. ex fletu tumentes intelligit. *Heinſ.*

80. *Ita.*]

Atque ita ſe in rapidas perdita miſit aquas.
Suppoſuiſſe manus ad pectora lubricus amnis
Dicitur; & ſocii jura dediſſe tori.
Te quoque credibile eſt aliquâ caluiſſe puellâ:
Sed nemora & ſilvæ crimina veſtra tegunt.
Dum loquor, increvit latis ſpatioſius undis,
Nec capit admiſſas alveus altus aquas.
Quid mecum, furioſe tibi? quid mutua differs
Gaudia? quid cœptum, ruſtice, rumpis iter?
Quid, ſi legitimum flueres, ſi nobile flumen?
Si tibi per terras maxima fama foret?
Nomen habes nullum, rivis collecte caducis;
Nec tibi ſunt fontes, nec tibi certa domus.
Fontis habes inſtar pluviamque niveſque ſolutas;
Quas tibi divitias pigra miniſtrat hyems.
Aut lutulentus agis brumali tempore curſus:
Aut premis arentem pulverulentus humum.
Quis te tum potuit ſitiens haurire viator?
Quis gratâ dixit voce, Perennis eas?
Damnoſus pecori curris, damnoſior agris.

For-

80. *Ita.*] Clauſis ocellis. *Miſit.*] Præcipitavit.

81. *Suppoſuiſſe manus.*] Scilicet cadenti Iliæ. *Amnis.*] Anio.

82. *Et ſocii jura dediſſe tori.*] Hoc eſt, eam conjugem accepiſſe.

85. *Dum loquor.*] Dum fluminum amores narro. *Increvit.*] Auctus eſt torrens. *Latis ſpatioſus in undis.*] Sic noſtri. Naugerius ex ſuis malit *latis ſpatioſius undis.* quod & Grutero arridebat, & jam editiones nonnullas occupavit. *Heinſius.*

88. *Cœptum.*] A me. *Ruſtice.*] Difficilis, inurbane. *Iter.*] Meum ad amicam.

89. *Quid ſi legitimum flueres, &c.*] Major eſſet tua inſolentia & ſuperbia, quando illegitimum & vile tantopere ſuperbis.

91. *Nivibus collecte caducis.*] Libri potiores *rivis.* & recte. de nivibus mox ſequetur. deinde Puteaneus. cum Scaligeri excerptis *pluviamque* pro *pluviaſque.* Heinſius. *Rivis collecte caducis.*] Nam mox ait, *Fontis habet inſtar pluviaſque niveſque ſolutas.*

93. *Niveſque ſolutas.*] Liquefactas.

95. *Lutulentus.*] Cœnoſus, limoſus, luto plenus, turbidus. *Brumali.*] Hiberno.

97. *Quis te unquam potuit.*] *Quis te tum potuit*, Puteaneus. probe. æſtivo tempore nimirum, quando arentem humum pulverulentus premis. *Heinſius.* *Haurire.*] Bibere.

99. *Damnoſus pecori curris.*] Quia tuas aquas pecudes bibentes in morbos incidunt. *Damnoſior agris.*] Quia inundati tuis aquis ſterileſcunt.

100. *Hac.*]

Forſitan hæc alios; me mea damna movent.
Huic ego væ demens narrabam fluminum amores?
Jactaſſe indigno nomina tanta pudet.
Neſcio quid ſpectans, Acheloon & Inachon amnes,
Et potui nomen, Nile, referre tuum.
At tibi pro meritis opto, non candide torrens,
Sint rapidi ſoles, ſiccaque ſemper hyems.

100. *Hac.*] Scilicet damna movent alios. *Mea damna.*] Quia prohibeor in amicæ complexus ire.

101. *Huic ego væ demens.*] *Væ* libri meliores magno numero cum prima editione. unus Mediceus, *ah demens.* Scriverianus *vah demens.* Lege,

Huic egon' ah demens.

ſic Epiſtola Herus:

Mentior ah demens! ille ſecundus erat.

Virgil.

Quo fugis, ah demens?

Deinde pro *fluminum amores*, quod præter morem Naſonis durius, duo codices, *flumen.* unus *flumini.* Optimus Palatinus, *flumis.* Latere mendum ſuſpicor. *Heinſ.* *Huic.*] Quaſi dicat, viliſſimo. *Væ demens.*] Valde demens. *Væ*, Particula interdum auget, interdum minuit.

102. *Iactaſſe.*] Jactaviſſe, id eſt, inaniter & fruſtra dixiſſe. *Indigno.*] Cui tantorum fluminum nomina & amores narrarentur. *Iactaſſe.*] Eclog. 2. *ſtudio jactabat inani.* ubi Serv. *Fundebat in caſſum.*

103. *Neſcio quem ſpectans.*] Puteaneus cum Jureti excerptis, *Neſcio quem huc ſpectas. hunc ſpectans* duo alii cum codice Neapolitano. *Neſcio quam ſpectas* Farneſianus. *amnem* etiam Puteaneus. Forte,

Neſcio cui ſpretas Acheloon & Inachon amnes.

Latet certe mendum. *Heinſius.* *Neſcio quem.*] Id eſt, viliſſimum & ignobilem quendam torrentem aſpiciens.

105. *Non candide.*] Id eſt, turbide.

106. *Rapidi.*] Maxime ardentes. Sol enim attrahit & rapit ad ſe liquorem: unde minores fluvii æſtatis tempore ſiccantur. *Sicca.*] Sine pluviis & nivibus, ut penitus areſcas. *Domin.*

ELEGIA VII.

Quod ab amica receptus, cum ea coïre non potuerit, conqueritur.

AT non formoſa eſt, at non bene culta puella;
At, puto, non votis ſæpe petita meis!

Hanc

1. *AUt non formoſa eſt, aut.*] *At* pro *Aut* ter geminandum ex auctoritate Puteanei, Sarraviani & trium aliorum. quomodo & Naugerius ex ſuis. Vide Notas noſtras initio Epiſt. XII. *Heinſ.* *Aut non formoſa eſt, &c.*] Vehementiſſime dolet Naſo, quod cum ſibi pulcherrima puella contigerit, cum illa tamen dulce Veneris opus peragere non potuerit: quod fortaſſe evenerat, quia tunc Corinnæ, quam ardentiſſime amabat, recordatus eſt. Alii leg. *At non formoſa eſt at non, &c.* Ut ironice loquatur. Præcipuas enim cauſas removet, quibus id evenire potuerit: cum deformi enim fœmina, aut inornata,

aut

Hanc tamen in nullos tenui male languidus uſus,
Sed jacui pigro crimen onuſque toro.
Nec potui cupiens, pariter cupiente puellâ,
Inguinis effœti parte juvante frui.
Illa quidem noſtro ſubjecit eburnea collo
Brachia, Sithoniâ candidiora nive:
Oſculaque inſeruit cupidæ luctantia linguæ:
Laſcivum femori ſuppoſuitque femur.
Et mihi blanditias dixit, Dominumque vocavit:
Et quæ præterea publica verba juvant.
Tacta tamen veluti gelidâ mea membra cicutâ,
Segnia propoſitum deſtituere ſuum.
Truncus iners jacui, ſpecies, & inutile ſignum:
Nec ſatis exactum eſt, corpus an umbra forem.
Quæ mihi ventura eſt (ſiquidem ventura) ſenectus,
Cum

aut non optata, non mirum eſt, ſi quis nequiverit. Quod autem hæc puella formoſa fuerit, oſtendit inferius, dicens: *At qualem vidi, qualem tetigique puellam: Illius attactu Pylius juveneſcere poſſet.*

4. *Sed jacui.*] *Se jacui*, optimus Palatinus. Puto, *Et jacui.* Heinſius.

5. *Pariter.*] Una mecum.

6. *Effœti.*] Languidi. *Frui.*] Proprie fruimur cum delectatione.

8. *Sithonia nive.*] A Sithone monte Thraciæ, qui perpetuis nivibus opertus eſt.

9. *Cupida luctantia lingua.*] Repone ex primâ editione & tribus ſcriptis *cupidæ linguæ.* duo, *cupidis linguis.* Puteaneus & tres alii, *cupide linguis* Heinſius.

12. *Publica.*] Communia verba: ut ζωὴ καὶ ψυχὴ, id eſt, vita & anima.

13. *Gelida.*] Mortifera. *Cicuta.*] Venenum eſt publica Athenienſium pœna inviſa: ea enim Socratem necari juſſerunt.

14. *Propoſitum meum.*] *Suum* excerpta Politiani & Barberinianus. concinne, nam Τὸ *mea membra* præceſſerat. *Heinſius.*

15. *Species.*] Non homo, ſed veluti ſimulachrum & imago hominis. *Et inutile ſignum.*] *Pondus.* ac ſequenti verſu *Et non exactum corpus* Puteaneus cum aliis nonnullis ex meliorum numero. Nil mutem temere. Forte tamen ſcribendum, *ſignumque & inutile pondus.* certe Arondelianus, *ponduſque & inutile lignum.* Heinſius.

16. *Exactum.*] Exploratum: certum. Dubium eſt, inquit, fuerimne corpus, an umbra ſine corpore. *Corpus an umbra.*] Umbras enim, tenues ſine corpore vitas, cava ſub imagine formæ volitare docuit docta comes Æneam. Quas Lucian. in Menip. vocat τέτριγυίας τῶν νεκρῶν σκιάς. ubi etiam vide τὰς πρὸς τὸν ἥλιον ἀπολελυμένας σκιάς. Quod ſane philoſopho dignum. Homerus Odyſſ. λ. ℣ſ. 475.——βροτῶν εἴδωλα καμόντων. Ideoque non ſine ratione ℣ſ. 15. dixit, *inutile ſignum*, quod ſimulacrum, non ipſa res. Sic Noſter Metam. 10. ℣ſ. 14. Umbras vocat, *leves populos, ſimulacraque functa ſepulcro.*

17. *Quæ mihi.*] Si, inquit, juvenis puellam decepi, & iners fui: cum ad ſenectutem pervenero, multo ſegnior in Vene-

Cum deſit numeris ipſa juventa ſuis?
Ah pudet annorum! quo me juvenemque virumque,
Nec juvenem nec me ſenſit amica virum?
Sic flammas aditura pias æterna ſacerdos
Surgit, & à caro fratre verenda ſoror.
At nuper bis flava Chlide, ter candida Pitho,
Ter Libas officio continuata meo.
Exigere à nobis anguſtâ nocte Corinnam,
Me memini numeros ſuſtinuiſſe novem.
Num mea Theſſalico languent devota veneno
Corpora? num miſero carmen & herba nocent?

Sagave

Venerem ero. *Quæ.*] Inertiſſima. *Siquidem eſt ventura.*] Quia nemini exploratum eſt, utrum ad ſenectutem perventurus ſit, an non. *Siquidem eſt ventura ſenectus.*] *Siquidem ventura* Puteaneus cum quatuor aliis. complures *ſi qua eſt ventura.* Faſt. IV.

Hoc quoque tentemus; ſiquidem jejuna remanſit. Heinſius.

Senectus.] Cum ſanguis hebet, & vires frigent in corpore effœto. Ideoque & Homero Odyſſ. λ. v. 195. vocatur *χαλεπὸν γῆρας.* Sic Plaut. lepide in Mercat. 4. 1. v. 6.

Sy. *Nequeo mecaſtor, tantum hoc oneris eſt, quod fero.*
Do. *Quid oneris?* Sy. *annos octoginta & quatuor.*

φοβοῦ τὸ γῆρας, οὐ γὰρ ἔρχεται μόνον.
Χαλεπὸν τὸ γῆρας ἐστιν ἀνθρώποις βάρος.

Menand. in fragm. loc. 22. de Sen. Et Eurip. in Herc. fur. *τὸ δὲ γῆρας αἰεὶ βαρύτερον Αἴτνας σκοπέλων.* Quod Cic. de Senect. exprimit.

18. *Numeris.*] Perfectionibus, viribus, officiis. *Suis.*] Sibi propriis. Proprium enim adoleſcentiæ eſt, libidinibus flagrare.

19. *Quod me juvenemque virumque.*] *Quo me* Puteaneus. dictum alibi. *Heinſ.* *Juvenemque virumque.*] Inter ætatem juvenilem & virilem, quæ ætas ludo aptiſſima.

20. *Nec juvenem.*] Quia nec juvenis nec viri officio functus ſum.

21. *Sic flammas.*] Ita à me intacta ſurrexit amica, ut Veſtalis virgo è lecto ad ſacra ſe confert, & pudica ſoror à fratre mane ſurgit. *Sic ſacerdos ſurgit.*] Ὅσιος ἀπ' εὐνᾶς ὤν. Eurip. Ion. v. 150. *Pias æterna.*] Hypallage eſt: pro ſacerdos pia, & flammas æternas. Nam in templo deæ Veſtæ ignis perpetuus ſervabatur, qui tamen quotannis renovabatur Calendis Martiis.

22. *Verenda.*] Hoc verbo omnis ſuſpicio ſceleris removetur.

23. *At nuper.*] Ex anteactis hoc dedecus abolere nititur. *Bis.*] Subaudi à conſequentibus, continuata eſt meo officio. *Flava.*] A capillorum colore. *Pitho.*] Fortaſſe hæc meretrix facillime aliquid perſuadere poterat ſuis amatoribus. *Bis flava Chie.*] Alii aliter. Puteaneus *Clide.* hoc eſt χλιδὴ. *Clyte* Barberinianus. *Heinſius.*

24. *Libas.*] Nomen hoc meretricis eſt. forſitan à λείβω, libo ac deguſto. ſive à libandis oſculis.

26. *Et memini.*] *Me memini* in ſcriptis. *Heinſ.*

27. *Theſſalico.*] Theſſalia enim veneficiis infamis. *Devota.*] Incantata.

28. *Miſero.*] Mihi.

29. Saga-

Sagave Pœniceâ defixit nomina cerâ,
Et medium tenues in jecur egit acus?
Carmine læſa Ceres ſterilem vaneſcit in herbam:
Deficiunt læſæ carmine fontis aquæ,
Ilicibus glandes, cantataque vitibus uva
Decidit; & nullo poma movente fluunt.
Quid vetat & nervos magicas torpere per artes?
Forſitan impatiens ſit latus inde meum.
Huc pudor acceſſit: facti pudor ipſe nocebat.
Ille fuit vitii cauſa ſecunda mei.
At qualem vidi tantum tetigique puellam,
Sic etiam tunicâ tangitur ipſa ſuâ.
Illius ad tactum Pylius juveneſcere poſſit,
Tithonoſque annis fortior eſſe ſuis.

Hæc

29. *Sagave Phœnicea.*] Sic Puteaneus & multi alii. quidam *punicea.* quomodo noſter alibi. Sed *Pœnicea* legendum Metam. lib. XII. v. 104. apud Senecam Medea,

Oſtro ſic niveus pœniceo color.

ubi tamen Mediceus liber *punicea.* Heinſius. *Saga.*] Saga, dicitur incantatrix & malefica, quæ carminibus vel arceſſere poſſit mala hominibus, vel pellere. *Phœnicea.*] Purpurea: ut ſit color ignis, propter amoris incendium. *Nomina.*] Meum nomen. Excantatores enim ceream imaginem fingebant, cum nomine illius quem incantabant.

30. *In jecur urget acus.*] *Egit* meliores. vulgata lectio ex Epiſtola Hypſip. promanavit,

Devovet abſentes ſimulacraque cerea figit.
Et miſerum tenues in jecur urget acus.

Certe & hic loci *miſerum jecur* in nonnullis ſcriptis. *Heinſ. In jecur.*] Quia in jecore ſedes amoris eſſe dicitur. *Iecur.*] Lactant. lib. 6. c. 15. & de Opif. dei. c. 14. *Lætitiæ affectus*, inquit, *in ſplene eſt: iræ in felle, libidinis in jecore, timoris in corde, ut medici dicunt.* Cui & Poëta accinit lib. 1. Od. 25.

Cum tibi flagrans amor, & libido,
Quæ ſolet matres furiare equorum,
Sæviet circa jecur ulceroſum,
Non ſine queſtu.

Et lib. 4. Od. 1. *Si torrere jecur quæris idoneum.* Quod videtur ex Theocriti Idyll. 13. v. 71.

——Χαλεπὸς γὰρ ἔσω θεὸς ἧπαρ ἄμυσσεν.

31. *Steriles vaneſcit in herbas.*] *Sterilem herbam* libri meliores. & *læſæ aquæ* ſequenti verſu. *Heinſius.*

32. *Deficiunt.*] Fluere deſinunt. *Carmine.*] Incantatione.

34. *Nullo movente.*] Nemine excutiente. *Fluunt.*] Excantata poma ex arboribus ſponte defluunt.

36. *Impatiens.*] Debile. *Inde.*] A magicis artibus.

39. *At qualem vidi*, *qualem.*] *Vidi tantum* Puteaneus ac Arondelianus, cum tribus Moreti & aliis duobus. *Heinſius. Qualem.*] Formoſiſſimam.

41. *Illius attactu.*] *Ad tactum* Puteaneus, & *poſſit.* & *Tithonoſque* pro *Tithonuſque.* Heinſius. *Pylius.*] Neſtor; ex Pylo.

42. *Tithonus.*] Fuit Laomedontis regis Trojæ filius: quem, quia juvenis, & forma egregius erat, Aurora adamavit, rapuitque: ex quo Memnonem peperit.

Tithonus

Hæc mihi contigerat; ſed vir non contigit illi.
  Quas nunc concipiam per nova vota preces?
Credo etiam magnos, quo ſum tam turpiter uſus,
  Muneris oblati pœnituiſſe Deos.
Optabam certe recipi; ſum nempe receptus:
  Oſcula ferre; tuli: proximus eſſe; fui.
Quo mihi fortunæ tantum? quo regna ſine uſu?
  Quid niſi poſſedi dives avarus opes?
Sic aret mediis taciti vulgator in undis;
  Pomaque, quæ nullo tempore tangat, habet.
A tenerâ quiſquam ſic ſurgit mane puellâ,
  Protinus ut ſanctos poſſit adire Deos.
Sed non blandä, puto, non optima perdidit in me
  Oſcula: non omni ſollicitavit ope.
Illa graves potuit quercus, adamantaque durum,
  Surdaque blanditiis ſaxa movere ſuis:
Digna movere fuit certe vivoſque viroſque.
  Sed neque tum vixi; nec vir, ut ante, fui.

Quid

Tithonus autem poſt longiſſimam optatamque vitam, audita filii morte, in cicadam verſus eſſe dicitur. Poſuit autem Naſo Neſtorem & Tithonum pro quibuſcunque hominibus ſenio confectis. Adeo pulchra, inquit, eſt hæc puella, ut ſenes vel decrepiti, ſi eam attingant, juvenes fieri poſſint.

43. *Hac.*] Talis puella: *Sed vir non contigit illi.*] Dixit & ſupra: *Nec juvenem, nec me ſenſit amica virum.*

44. *Nova.*] Quia ante ſæpius ejuſdem puellæ conſuetudinem cupivit.

45. *Quo ſum tam turpiter uſus.*] Malo *ſim.* Heinſ. *Quo.*] Scilicet munere. *Tam turpiter.*] Quia puellam in nullos uſus tenuit.

47. *Recipi.*] A puella admitti.

49. *Quid mihi fortuna tantum.*] *Quo* Puteaneus cum optimo Palatino. & mox, *quo regno.* vide Notas Epiſt. 11. v. 53. *Heinſius.*

50. *Quid niſi.*] Divites avari fruſtra poſſident divitias, cum illis uti timeant. Non aliter inquit Poëta, puellam poſſedi: id eſt, ſine uſu.

51. *Aret.*] Siti conficitur, ſiccus eſt. *Vulgator.*] Proditor Tantalus, qui immortalium deorum ſecreta, quæ communis cœnæ uſu perceperat, vulgavit, & hominibus prodidit.

52. *Tangat.*] Tangere poſſit.

54. *Protinus.*] Statim, ſine aliqua expiatione. *Sanctos poſſit adire deos.*] Religio enim removet pollutum hominem a re divina.

55. *Sed puto non blanda.*] Præfero quod eſt in nonnullis editionibus, *Sed non blanda puto.* Heinſ. *Sed non blanda.*] Ironice loquitur, ut ſupra: *At non formoſa eſt, &c. Perdidit.*] Quia fruſtra me eſt exoſculata.

59. *Divoſque viroſque.*] *Vivoſque* optime Puteaneus cum Jureti excerptis. ſequentia confirmant. atque ita Lucas Fruterius in Veriſimilibus conjecerat ſcribendum. *Heinſius.*

60. *Vixi.*] Senſum habui.

61. *Quid*

Quid juvet, ad ſurdas ſi cantet Phemius aures:
  Quid miſerum Thamyran picta tabella juvet?
At quæ non tacitâ formavi gaudia mente!
  Quos ego non finxi diſpoſuique modos!
Noſtra tamen jacuere, velut præmortua, membra
  Turpiter, heſternâ languidiora roſâ.
Quæ nunc ecce rigent intempeſtiva valentque:
  Nunc opus expoſcunt, militiamque ſuam.
Quin iſtâc pudibunda jaces, pars peſſima noſtri?
  Sic ſum pollicitis captus & ante tuis.
Tu dominam fallis: per te deprenſus inermis
  Triſtia cum magno damna pudore tuli.
Hanc etiam non eſt mea dedignata puella

Molli-

61. *Quid juvat.*] *Jubet* Puteaneus. Lege, *juvet.* & ſic ſequenti verſu optimus Palatinus. *Heinſius.* *Phemius.*] Homer. Odyſſ. χ. v. 330.

> Τερπιάδης δὲ τ' ἀοιδὸς ἀλύσκαζε κῆρα μέλαιναν
> Φήμιος, ὅς ῥ' ἤειδε μετὰ μνηστῆρσιν ἀνάγκῃ.

& deinde v. 347.

> Αὐτοδίδακτος δ' εἰμί. θεὸς δέ μοι ἐν φρεσὶν οἴμας
> Παντοίας ἐνέφυσεν. & alibi.

62. *Quid miſerum Thamyran.*] Philamonis filius, cum ex urbe Oechalia reverteretur, in Dorio Muſas obvias habuit, eaſque, canendi ſcientia gloriabundus, in certamen provocavit: qua inſolentia Muſæ permotæ, eum & modulatione, qua præclarus erat, & ſenſu videndi privaverunt. Hic autem poëta pro quocunque homine cæco *Thamyran* ponit. *Thamyram.*] *Thamyran* Puteaneus. quidam *Thamyrin.* utrumque rectum. *Heinſius.*

67. *Quæ nunc ecce vigent.*] *Rigent* prima editio & ſex ſcripti. optime. hinc & *arrigere* de illa parte. lib. II. Faſt. ex antiquis libris,

> *Et rigidum cornu durius inguen erat.*

ſic & *rigidæ tentigo vulvæ* Juvenali dicta. Horatius Epod. VIII.

> *Illitterati num magis nervi rigent,*
> *Minuſve languet faſcinum?*

Ita locus ille ſcribendus. *languere* & *rigere* inter ſe opponuntur, cum contraria ſint. Vulgo *num minus nervi rigent?* hinc & *rigidus ruris cuſtos* noſtro Priapus dictus lib. I. Faſt. & *rigidus Deus* in Priapeis. In loco Horatiano Franciſcus Guietus ſcribi volebat notis ad Andriam Terentii. Act. II. Sc. I.

> *Illitteratis num minus nervi rigent,*
> *Magiſve languet faſcinum.*

Sed non perſuadet. alii alia commenti ſunt. *Idem.*

68. *Militiamque ſuam.*] Et Virgil. *At non in Venerem ſegnes, nocturnaque bella.*

69. *Quin iſtic pudibunda jace.*] *Jaces* meliores recte, dixi ſupra lib. II. El. XIX. prima editio, *pars peſſima rerum.* non invenuſte. *Heinſius.*

70. *Sic ſim pollicitis captus, ut ante, tuis.*] Libri fere omnes *ſic ſum.* & Puteaneus, *captus es.* unde *captus* & reſinxi minimâ mutatione. atque ita unus Moreti.

> *Sic ſum pollicitis captus & ante tuis.*

Idem.

17. *Tu dominum fallis.*] Malo *dominam* cum quatuor ſcriptis, atque in iis Neapolitano. *Idem.*

75. *Aſſur-*

Molliter admotâ ſollicitare manu.
Sed poſtquam nullas conſurgere poſſe per artes,
Immemoremque ſui procubuiſſe videt;
Quid me ludis, ait? quis te, male ſane, jubebat
Invitum noſtro ponere membra toro?
Aut te trajectis Ææa venefica lanis
Devovet: aut alio laſſus amore venis.
Nec mora: deſiluit tunicâ velata recinctâ:
Et decuit nudos proripuiſſe pedes.
Neve ſuæ poſſent intactam ſcire miniſtræ;
Dedecus hoc ſumtâ diſſimulavit aquâ.

75. *Aſſurgere poſſe per artes.*] *Conſurgere* meliores. *Idem.*

79. *Lanis.*] Id eſt, lanea imagine. Excantatores enim duas imagines, ex lana alteram, alteram ex cera fingebant.

81. *Nec mora: diſſiluit.*] Imo *deſiluit*, ut eſt in melioribus. de lecto videlicet. ſic ſupra Elegiâ primâ, de Corinna itidem,

Delabique toro tunicâ velata recinctâ.

Heinſius. *Deſiluit.*] E toro ſe corripuit.

82. *Et decuit.*] Cum decore nudis pedibus proripuit.

83. *Intactam.*] Ad tempus hoc dicit: alias *intacta* dicitur incorrupta virgo.

ELEGIA VIII.

Quod ab amica non recipiatur, dolet.

ET quiſquam ingenuas etiamnum ſuſpicit artes,
Aut tenerum dotes carmen habere putat?

Inge-

1. *EN quiſquam ingenuas etiamdum ſuſcipis artes?*] *Suſpicit* rectius alii. bene etiam Puteaneus, *Et quiſquam.* ſic ſupra Eleg. III.

Et quiſquam pia thura focis imponere curat?

In obitum Druſi,

Et quiſquam leges audet tibi dicere flendi?

& ſub finem,

Et cuiquam miſerandus ero?

Rem. Amor.

Et quiſquam præcepta poteſt mea dura vocare?

Virgil. lib. I. ex optimo Mediceo:

—— & quiſquam numen Junonis adorat
Præterea, aut ſupplex aris imponit honorem?

non *adoret* & *imponat.* quod eſt in vulgatis. noſter infra El. x. cum optimis libris,

Hanc quiſquam lacrymis lætari credit amantum? Heinſ.

En quiſquam ingenuas.] Excluſus ab amica, cujuſdam opulenti militis cauſa, Naſo dolet & conqueritur, plus poſſe divitias quam ingenium: & rivalem, in odium & invidiam adducit. *En.*] Particula hæc comica eſt, & affectui ſervit. *Ingenuas.*] Liberales, quibus ingenui homines inſtitui debent.

2. *Dotes.*] Id eſt, quibus in precio ſit ille qui carmen facit. Unuſquiſque enim ſuis dotibus ſolet cenſeri.

3. *Inge-*

Ingenium quondam fuerat pretioſius auro:
At nunc barbaries grandis, habere nihil.
Cum pulcrè noſtri dominæ placuere libelli;
Quo licuit libris, non licet ire mihi.
Cum bene laudavit, laudato janua clauſa eſt.
Turpiter huc illuc ingenioſus eo.
Ecce recens dives, parto per vulnera cenſu,
Præfertur nobis ſanguine paſtus eques.
Hunc potes amplecti formoſis, vita, lacertis?
Hujus in amplexus, vita, jacere potes?

Si

3. *Ingenium quondam.*] Sic in Artibus ait: *Cura ducum fuerant olim regumque poëtæ, Præmiaque antiqui magna tulere chori: Nunc ederæ ſine honore jacent.*

4. *At nunc barbaria eſt grandis.*] Lege *barbariæ eſt grandis* ſecundo caſu. niſi malis cum quinque ſcriptis *barbaries grandis.* idque ſequor. *Heinſius.* *At nunc barbaries.*] Sed nunc, ait, barbarus, nulliſque ingenuis artibus præditus exiſtimatur eſſe qui pauper eſt, licet virtutes habeat. *Habere nihil.*] Scilicet diviriarum, & egenum eſſe.

5. *Libelli.*] Scilicet Amorum.

6. *Quo.*] Admiſſi, inquit, fuere libelli: ſed ego non admittor.

7. *Laudato.*] Scilicet mihi. *Janua clauſa eſt.*] Ab amica. Nam (ut in Artibus ait Naſo) *Carmina laudantur, ſed munera magna petuntur: Dummodo ſit dives, barbarus ille placet. Ipſe licet venias Muſis comitatus Homere, Si nihil attuleris, ibis, Homere, foras.*

9. *Per vulnera.*] Quæ aliis ipſe intulit, & ſibi ab aliis illata ſunt. *Cenſu.*] Scilicet equeſtri, qui erat quadringentorum ſeſtertiorum. nam qui eam ſummam habebant, inter equites Romanos numerabantur edicto Roſcii Othonis.

10. *Sanguine factus eques.*] Unus Moreti cum Jureti excerptis *ſanguinolentus.* alter Puteani *ſanguine ſparſus.* quomodo & Voſſii excerpta. optimus Palatinus, *ſanguine partus.* quod & ex ſuo Codice Barthius in Adverſariis eſt ſecutus. ſed fruſtra; cum id verbi jam præceſſerit ſuperiore verſu. proxime tamen veram lectionem, quam præ ſe fert Puteaneus ille, *ſanguine paſtus.* Met. VIII.

Actæo bis paſtum ſanguine monſtrum.

Petronius,

——— *eſt mihi cordi*
Quippe cremare viros, & ſanguine paſcere luxum.

ſic *pavit flumina ſanguis* Claudiano III. conſulatu Honorii ex membranis. vſ. 101. ubi vide quæ noto. ſic in Triſtibus codex præſtantiſſimus, lib. IV. El. IV.

Cæde pharetratæ paſcitur ara Deæ.

ubi plura. Val. Flaccus lib. VII.

—— *Vobiſne domos, vobiſne parentes*
Eſſe putem, ratis infandis quos ſola rapinis
Sævaque paſcit hyems? Heinſius.

Sanguine.] Id eſt, precio ſanguinis.

11. *Formoſis ſtulta lacertis.*] Pro *ſtulta* tam hic quam ſequenti verſu Puteaneus, *vita, mea vita, mea lux.* blanditiæ amatorum. Propertius lib. I. El. II.

Quid juvat ornato procedere, vita, capillo?

atque ita ille paſſim alibi. optimus Palatinus utroque loco *fulta* ſequenti verſu quidam,

Hujus in amplexus, ſtulta, venire potes?

etiam bene. *in amplexus jacere* non *amplexa* unus Moreti cum Puteaneo. *Heinſ.*

Si neſcis, galeam caput hoc portare ſolebat:
  Enſe latus cinctum, quod tibi ſervit, erat.
Leva manus, cui nunc ſerum male convenit aurum,
  Scuta tulit. dextrum tange, cruenta fuit.
Qua periit aliquis, potes hanc contingere dextram?.
  Heu! ubi mollities pectoris illa tui?
Cerne cicatrices veteris veſtigia pugnæ.
  Quæſitum eſt illi corpore, quidquid habet.
Forſitan &, quoties hominem jugulaverit, ille
  Indicet. hoc faſſas tangis, avara, manus?
Ille ego Muſarum purus Phœbique ſacerdos

Ad

15. *Serum.*] Quia ſero factus eſt eques: & cum antea in extrema paupertate fuerit, nunc male convenit illi aurum. *Aurum.*] Equeſtris annulus.

18. *Heus ubi.*] Lege *Heu* cum melioribus. Vide Notas Epiſt. IV. ℣ſ. 150. Τὸ *eſt* etiam meliores non agnoſcunt. *Heinſius.*

20. *Quæſitum.*] Partum. *Corpore.*] Corporis exercitio. Pugnando, inquit, divitias omnes quas poſſidet, acquiſivit.

21. *Quoties hominem jugulaverit ipſe Indicet.*] *Ille* meliores. *hoſtem jugulaverit* etiam Sarravianus. probe. pro *Indicet.* Puteaneus *Et dicet.* Arondelianus *Dicat & hoc faſſas.* Lego *Prædicet.* Heinſius.

22. *Avara.*] Quæ pecuniis corrupta, non times homicidam & impuriſſimum hominem attrectare.

23. *Purus.*] Muſarum miniſtri & ſacerdotes ſunt eruditi omnes. Hinc *ſacri* poëtæ dicuntur. *Purus ſacerdos.*] Nulla cæde & cruore maculatas manus habens, ut decet ſacerdotem Phœbi, at ille miles ſcilicet, multo ſanguine reſperſus, & impurus eſt. Ideoque impura dicuntur loca, quæ cæde & ſanguine ſunt polluta. Propert. lib. 4. eleg. 1. De Appia.

Appia dic quæſo quantum, te teſte, triumphum
Egerit effuſis per tua ſaxa rotis.
Spectaculum ipſa ſedens primo temone pependit,
Auſa per impuros frena movere locos.

Contra, pura loca, quæ cadaveribus ſublatis purgata ſunt. Quod ex Homero diſcimus Iliad. κ. ℣ſ. 199.

Ἐν καθαρῷ, ὅθι δὴ νεκύων διεφαίνετο χῶρος
Πιπτόντων. Et pura domus, in qua nemo mortuus. Eurip. Helen. v. 1446. καθαρὰ γάρ ἡμῖν δώματ'. οὐ γάρ ἐνθάδε ——— ψυχὴν ἀφῆκε. Pertinet hæc vox proinde ad multa. Sic mortem impuram vocat Homerus, quam quis eliſis laqueo faucibus ſibi ipſe conſciſcit, anima interclusa. Odyſſ. χ. v. 462.

Μὴ μὲν δὴ καθαρῷ θανάτῳ ἀπὸ θυμὸν ἑλοίμην
Τάων αἳ δὴ ἐμῇ κεφαλῇ κατ' ὀνείδεα χεῦαν.

κελεύθῳ ἐν καθαρᾷ. Pind. Olimp. 6. ἐπὶ καθαρῷ πυρί. Halicarn. I. Non amplius humanis crematis hoſtiis. Haſta pura: non præpilato ferro: qua donabantur tirones, qui tunc primum viciſſent. Quod Serv. annotat ex Varron. de G. P. R. Docemur tamen ex Sueton. in Claud. non tironi magis quam veterano datam fuiſſe haſtam puram: Felix enim ille, donatus haſta pura à Claudio, non erat tiro, ſed trium reginarum maritus. Adi quoque Eleg. 12. Amor. I. v. 16.

24. Rigi-

Ad rigidas canto carmen inane fores.
Diſcite, qui ſapitis, non quæ nos ſcimus inertes,
Sed trepidas acies, & fera caſtra ſequi:
Proque bono verſu primum deducite pilum.
Hoc tibi, ſi velles, poſſet, Homere, dari.
Jupiter admonitus nihil eſſe potentius auro,
Corruptæ pretium virginis ipſe fuit.
Dum merces aberat; durus pater, ipſa ſevera,
Ærati poſtes, ferrea turris erat:
Sed poſtquam ſapiens in munera venit adulter;

Præ-

24. *Rigidas.*] Aſperas, duras. *Inane.*] Nihil profuturum. *Canto carmen inane.*] *Nomen inane* unus Moreti. ut de ſe ipſo loquatur. *Heinſius.*

25. *Diſcite.*[Cum nulla, inquit, præmia ſint carminibus, divitiæque prævaleant, nullus ſit qui poſthac poëticæ ſe dedat; ſed rei militari, quæ divites reddit homines. *Hæc.*] Humanitatis ſtudia. *Inertes.*] Deſides, pigri, inutiles. Cum ſtomacho id dixit ex vulgi ſententia, qui poëticam ut inutilem & ignavam cavillantur. *Non hæc quæ ſcimus inertes.*] *Non quæ non ſcimus* Puteaneus. Lege, *non quæ nos ſcimus.* atque ita unus Moreti & unus meus, Arondelianus quoque pro diverſa lectione. at Neapolitanus, *non quod nos ſcimus.* Heinſ.

26. *Et fera bella ſequi.*] *Caſtra ſequi* Puteaneus cum Sarraviano & uno Moreti. ſic Tibull. *Caſtra Macer ſequitur.* Arondelianus *luſtra* mendoſe. Lucanus,

Nulla fides pietaſque viris qui caſtra ſequuntur. Idem.

27. *Deducite.*] Ingenioſe Poëta verbum hoc elegit, quod utique rei congruit. nam & carmina proprie deduci dicuntur. *Primum pilum.*] Id eſt, centuriam primam primæ cohortis.

28. *Poſſet Homere.*] *Poſſit* Puteaneus. *Heinſ.*

29. *Admonitus.*] Sciens. *Nihil eſſe potentius auro.*] Hoc nobis Danaës fabula declarat.

30. *Corruptæ virginis.*] Id eſt, Danaës. *Ipſe fuit precium.*] Quia in aurum verſus eſt.

31. *Merces.*] Præmium, amplexus. *Durus.*] Difficilis, aſper, intractabilis. *Pater.*] Acriſius. *Ipſa.*] Virgo Danaë. *Severa.*] Minime inepta. Nullum admittens amantem: Non amans hunc ludum. Ter. Eunuch. 2. 5.

——— *Hoc nemo fuit*
Minus ineptus, magis ſeverus quiſquam, nec magis continens.

Illud *Severum* Plautus explicat in Captiv. 1. 2.

Ille demum antiquis eſt adoleſcens moribus;
Cujus nunquam voltum tranquillavi gratiis.

32. *Ferrea turris erat.*] Lege *erant.* Heinſius.

33. *Sapiens amator.*] Eſt enim res ingenioſa, dare. Jupiter ἄπυρος χρυσος γεγὼς ——— ποθεινὸν εἶδος τοῦτο κτῆμα τοῖς βροτοῖς. Eurip. in fragmento Danaës vſ. 30. Σαφῶς δὲ πείθειν οὐκ ἔχων, εἰς μηχανὴν ——— Τοιάνδ' ἐχώρησεν. iſtud autem Pindarus vocat αὐτόῤῥυτον. Pyth. 7.

Ζεὺς κύκνος, ταῦρος, σάτυρος, χρυσὸς, δι᾽ ἔρωτα
Λήδης, Εὐρώπης, Ἀντιόπης, Δανάης.
Taurus, olor, Satyrus, fit & aurum Jupiter, ardens
Europen, Leden, Antiopen, Danaen.

34. *Juſ-*

Præbuit ipſa ſinus: &, dare juſſa dedit.
At cum regna ſenex cœli Saturnus haberet;
Omne lucrum tenebris alta premebat humus.
Æraque & argentum, cumque auro pondera ferri
Manibus admôrat: nullaque maſſa fuit.
At meliora dabat; curvo ſine vomere fruges,
Pomaque, & in quercu mella reperta cavâ.
Nec valido quiſquam terras findebat aratro:
Signabat nullo limite menſor humum.
Non freta dimiſſi verrebant eruta remi.
Ultima mortali tum via littus erat.
Contra te ſollers hominum Natura, fuiſti;
Et nimium damnis ingenioſa tuis.
Quo tibi turritis incingere mœnibus urbes?
Quo tibi diſcordes addere in arma manus?
Quid tibi cum pelago? terra contenta fuiſſes.
Cur non & cælum tertia regna petis?

Quà

34. *Juſſa.*] Nec potuit magno caſta negare Jovi. *Dedit.*] Sui copiam Jovi fecit.

34. *At cum regna ſenex cœli.*] *Jura* Scriverianus. Met. xv.

O cui jus cœli his ſex fecere labores!

Heinſius. *At cum.*] Virgil. lib. 8. *Aureaque (ut perhibent) illo ſub rege fuerunt Secula.*

38. *Manibus.*] Umbris inferorum. *Admôrat.*] Appoſuerat. *Maſſa.*] Metalli pondus.

39. *Dabat.*] Præbebat, ſcilicet terra. *Sine vomere.*] Sic in Metàmorph. *Mox etiam fruges tellus inarata ferebat.*

41. *Terram ſcindebat aratro.*] *Findebat* quidam codices. *terras aperibat* excerpta Jureti venuſte. *terras findebat* excerpta Politiani. *Heinſius.*

42. *Foſſor humum.*] *Menſor* recte Puteaneus cum aliis ſex. ſic Metam. libro I.

Cautus humum longo ſignavit limite menſor.

ubi pari modo in quibuſdam libris peccatur. Horatius lib. I. Od. XXVIII.

Et maris & terræ numeroque carentis arenæ

Menſorem vocat Archytam. Hinc *agrimenſura*, & *agrimenſores.* Idem.

43. *Nec freta demiſſo verrebant eruta remo.*] *Non freta dimiſſi. v. e. remo* Puteaneus. *demiſſi remi* quatuor alii. recte. *Idem.* *Verebant.*] Sic Virgil. *Certatim ſocii feriunt mare, & æquora verrunt.* *Eruta.*] Evulſa.

47. *Quid tibi turritis.*] Scribe tam hic, quam ſequenti verſu *Quo* ex auctoritate optimorum codicum, & vide notas noſtras Artis Amatoriæ l. I. vſ. 303. *Heinſius.* *Turritis.*] Turribus munita mœnia.

50. *Cur non & cœlum.*] Cum ſtomacho dixit. Sic Horat.

Nil mortalibus arduum eſt.
Cœlum ipſum petimus ſtultitia.

Tertia regna.] Jovi ſorte obtigit cœlum, Neptuno mare, Plutoni terra. *Tertia regna petis.*] *Tertia dona facis* Puteaneus. *regna facis* excerpta Scaligeri. *Heinſius.*

51. *Qua*

Quà licet, affectas cœlum quoque. templa Quirinus,
Liber, & Alcides, & modo Cæſar, habent.
Eruimus terrâ ſolidum pro frugibus aurum.
Poſſidet inventas ſanguine miles opes.
Curia pauperibus clauſa eſt: dat cenſus honores.
Inde gravis judex; inde ſeverus eques.
Omnia poſſideant: illis Campuſque Forumque
Serviat. hi pacem crudaque bella gerant.
Tantum ne noſtros avidi liceantur amores;
Et ſatis eſt, aliquid pauperis eſſe ſinant.
At nunc, exæquet tetricas licet illa Sabinas,
Imperat ut captæ, qui dare multa poteſt.
Me prohibet cuſtos: in me timet illa maritum.

Si

51. *Qua licet.*] Optimus Palatinus, *Qua libet.* Forte *Quamlibet.* de quo ad Epiſtolas eſt dictum. *Idem.* *Affectu.*] Nimia, ſed fruſtra petis. *Quirinus.*]Romanus.

52. *Liber & Alcides.*] Non damno hanc lectionem; cum tamen optimus Palatinus, *Viribus & Alcides.* Forte ſcribendum *Virbius, Alcides.* Certe in antiquis inſcriptionibus *Virbialis Flaminis* occurrit mentio. *Heinſius.* *Liber.*] Bacchus. *Alcides.*] Hercules. *Cæſar.*] Julius, Auguſti pater. Hi omnes mortales fuerunt, & poſt mortem inter deos fuiſſe relatos credidit poſteritas.

55. *Curia pauperibus clauſa eſt.*] Quia non licet pauperibus quamvis ſapientibus, conſulendi gratia in curiam accedere. *Dat cenſus.*] Sic Faſt. *In precio precium nunc eſt: dat cenſus honores, Cenſus amicitias: pauper ubique jacet.* *Cenſus.*] Divitiæ. *Honores.*] Magiſtratus.

57. *Campus.*] Scilicet Martius, ubi comitia habebantur. *Forum.*] Ubi jura reddebantur.

59. *Noſtros avidi lucrentur amores.*] *Liciantur* Puteaneus. quo & optimus Palatinus alludit, in quo *ejiciantur.* Arondelianus etiam *ejiciantur.* cum diverſa lectione *vellicientur.* Scribe *liceantur.* *Liceri* & *licitari* pretium offerre pro re venali. Feſtus, *Licitati, in mercando ſive pugnando contendentes.* Vide & Nonium in eodem verbo. In aliis codicibus eſt, *venentur, prædentur, precientur, lanientur, luctentur,* & ſimilia. Verbum *liceri* minus notum loco corrumpendo anſam dedit. quod tamen & apud Martialem exſtat. *Heinſ.* *Noſtros amores.*] Noſtram puellam.

60. *Et ſatis eſt, aliquam pauperis eſſe ſinant.*] *Aliquid* libri meliores Præterea legebam *Id ſatis eſt.* ſic apud Martial. lib. III. Ep. v. pro *Hoc ſatis eſt.* libri veteres *Et ſatis eſt.* Lege *Id.* Vide Notas ſupra Amo. II. El. XII. v. 44. Hoc tamen loco nihil mutandum præter diſtinctionem. Satis eſt ſinant aliquid eſſe pauperis. *Heinſ.*

61. *Tetricas licet illa Sabinas.*] *Rigidas* unus Mediceus. ut lib. II. Amor. El. IV.

Aſpera ſi viſa eſt, rigidaſque imitata Sabinas.

alii codices, *duras, fortes, tetras.* unus Farneſianus, *tacitas Sabinas.* Puto, *Tatias.* vide quæ noto Faſt. I. v. 261. *Idem.*

62. *Multa.*] Munera. *Hac etiam clauſas expugnant arma pudicas:* ut Propertius ait.

63. *Me.*] Quia nihil affero. *Prohibet.*] In puellæ amplexus ire. *In me.*] Quaſi dicat

Si dederim, totâ cedet uterque domo.
O, ſi neglecti quiſquam Deus ultor amantis,
Tam male quæſitas pulvere mutet opes!

eat, non in eos qui afferunt. *Illa.*] Amica mea.

64. *Si dederim.*] Si precium attulerim. *Cedet.*] Sic Tibullus elegia quarta libro ſecundo, *Sed precium ſi grande feras, cuſtodia victa eſt: Nec prohibent claves, & canis ipſe tacet.* *Uterque.*] Scilicet cuſtos & maritus.

66. *Pulvere mutet.*] In pulverem reſolvat, id eſt, ad nihilum redigat. *Dom.*

ELEGIA IX.

Tibulli mortem deflet.

MEmnona ſi mater, mater ploravit Achillem,
Et tangunt magnas triſtia fata Deas;
Flebilis indignos, Elegeïa, ſolve capillos.
Ah nimis ex vero nunc tibi nomen erit?
Ille tui vates operis, tua fama Tibullus
Ardet in extructo corpus inane rogo.
Ecce, puer Veneris fert everſamque pharetram,
Et fractos arcus, & ſine luce facem.
Aſpice, demiſſis ut eat miſerabilis alis;
Pectoraque infeſtâ tundat aperta manu.
Excipiunt ſparſi lacrymas per colla capilli,
Oraque ſingultu concutiente ſonant.
Fratris in Æneæ ſic illum funere dicunt
Egreſſum tectis, pulcher Iüle, tuis.
Nec minus eſt confuſa Venus moriente Tibullo,
Quam juveni rupit cum ferus inguen aper.

At

1. M*Ater.*] Aurora. *Mater.*] Thetis.

4. *Ex vero nunc tibi nomen.*] Elegia enim dicitur ἀπὸ τȣ̃ ἐλέγȣ, id eſt, à Luctu. *Nunc tibi nomen erit.*] Quidam, *ineſt.* Heinſius.

5. *Ille.*] Optimus amorum ſcriptor.

6. *Inane.*] Carens anima.

11. *Excipiunt.*] Proprie enim cadentia excipiuntur.

14. *Caſtris, pulcher Iüle, tuis.*] *Tectis* meliores. *Heinſius.* *Pulcher Iüle.*] Ex Virgil. qui lib. 5. ait:

Formaque ante omnes pulcher Iülus.

15. *Confuſa.*] Turbata.

16. *Juveni.*] Adonin autem intelligit, quem ardentiſſime Venus amavit. Is dum venaretur, ab apro in inguine vulneratus interiit, non ſine maximo Veneris dolore. Fabulam ſcribit Naſo lib. 10. Metamorph. *Aper ferus.*] Trux aper. Metam. 10. vſ. 715. Hunc autem

Veneri

At ſacri vates, & Divûm cura vocamur:
Sunt etiam, qui nos numen habere putent.
Scilicet omne ſacrum mors importuna profanat:
Omnibus obſcuras injicit illa manus.
Quid pater Iſmario, quid mater profuit, Orpheo?
Carmine quid victas obſtupuiſſe feras?
Ælinon in ſilvis idem pater, Ælinon, altis
Dicitur invitâ concinuiſſe lyrâ.
Adjice Mæonidem, à quo, ceu fonte perenni,
Vatum Pieriis ora rigantur aquis;
Huc quoque ſumma dies nigro ſubmerſit Averno,
Diffu-

Veneri luctum debuit Diana propter Hippolyti miſerabilem interitum. Sic enim interminatur apud Eurip. in Hippolyto v. 1420.

Ἐγὼ γὰρ αὐτῆς ἄλλον ἐξ ἐμῆς χερὸς,
Ὃς ἂν μάλιστα φίλτατος κυρεῖ βροτῶν,
Τόξοις ἀφύκτοις τοῖσδε τιμωρήσομαι.

17. *Cura.*] Amor, ut Veneris juſtiſſima cura.

18. *Nos.*] Poëtas. *Numen habere.*] Secundum Platonem. Sic Naſo lib. 6. Faſtorum. *Eſt Deus in nobis, agitante caleſcimus illo: Impetus hic ſacræ ſemina mentis habet. Numen.*] *Et fuit in tanto non parvum pectore numen.* Silius. lib. 13. laudat autem Homerum prolixe.

19. *Importuna.*] Moleſta. *Profanat.*] Violat.

26. *Obſcuras.*] Nigras. Inferis enim & morti omnia nigra dantur.

21. *Quid.*] Probat exemplis, quod propoſuerat: ſcilicet mortem omnibus manus injicere, nulla habita aut generis, aut doctrinæ, alteriuſve rei ratione. *Pater.*] Apollo. ſecundum eorum opinionem, qui dicunt Orpheum Apollinis ex Muſa Calliope filium fuiſſe. *Iſmario.*] Thracio. Iſmarus enim mons eſt Thraciæ. *Mater.*] Calliopea.

23. *Et Linon in ſilvis idem pater abditus altis.*] *Et Linon altis* Puteaneus cum optimo Palatino, Arondeliano, & tribus aliis. venuſtâ mehercules repetitione. pro quo alii, *edidit*, *abditum in*, vel *expoſitum.* & ſimilia. Cæterum Puteaneus à manu primâ *Elinon.* ut utroque forſan loco ſit ſcribendum *Ælinon.* priori certe. ſic unus Vaticanus atque unus Mediceus. quomodo cantus ille vocatus, quo Linum Apollo deflevit. atque ita Scaliger in margine codicis ſui emendaret. Nota illa Moſchi, Αἴλινά μοι στοναχεῖτε νάπαι. Heſychius, Αἴλινος, ὕμνος, θρῆνος. Vide Athenæum & Sophoclis Scholiaſten in Ajace. ſed nec αἴλινος ſemper carmen lugubre. Athenæus lib. XIV, λίνος δὲ καὶ αἴλινος οὐ μόνον ἐν πένθεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐπ' εὐτυχεῖ μολπῷ κατὰ τὴν Εὐριπίδην. Rutgerſius præterea Venuſinis Lectionibus cap. v. *id ſilvis Idæ* legendum contendit. quomodo unus Vaticanus. Apollo nimirum tutelaris Troadi deus. *Heinſ.*

24. *Invictâ concinuiſſe lyrâ.*] Lege cum eodem Rutgerſio & quibuſdam codicibus *invitâ lyrâ.* Idem.

25. *Aſpice Mæonidem.*] *Adjice* meliores. & recte. *Idem.* *Mæoniden.*] Homerum.

27. *Hunc quoque ſumma dies.*] Zinzerlingus ex veteri libro, *magna dies.* noſtri omnes pro vulgatâ lectione ſtant. quibus accedo. *Heinſ.* *Averno.*] Avernus eſt lacus in ſinu Bajano prope Puteolos.

Diffugiunt avidos carmina ſola rogos.
Durat opus vatum Trojani fama laboris,
Tardaque nocturno tela retexta dolo.
Sic Nemeſis longum, ſic Delia nomen habebunt;
Altera cura recens, altera primus amor.
Quid vos ſacra juvant? quid nunc Ægyptia proſunt
Siſtra? quid in vacuo ſecubuiſſe toro?
Cum rapiant mala fata bonos, (ignoſcite ſaſſo)
Sollicitor nullos eſſe putare Deos.
Vive pius; moriere pius. cole ſacra; colentem
Mors gravis à templis in cava buſta trahet.

Carmi-

teolos. Hic pro inferno ponitur, quia inde ad inferos aditum eſſe vulgo credunt.

28. *Effugiunt avidos.*] *Diffugiunt* vetuſtiores cum primâ editione. *Heinſ.*

30. *Tardaque nocturno tela, &c.*] Scribit Homerus in Odyſſea, Penelopen, cum à procis ſollicitaretur, pollicitam ſe tunc conditionem accepturam, cum telæ finem impoſuiſſet: utque procos in longum duceret, quantum per diem texuiſſet, tantum per noctem ad lucernam detexuiſſe ſolitam. Hic igitur Poëta per *Trojanum laborem*, Iliada: per telam *retextam*, Odyſſeam intelligit. *Tela retexta.*] Sic ipſa de ſe, Epiſt. 1.

Nec mihi quærenti ſpatioſam fallere noctem
Laſſaret viduas pendula tela manus.

Penelope autem hanc ſeſe telam inſtituere ſimulabat ad ταφήïον Λαέρτῃ ἥρωϊ. Simile hujus exemplum habemus 9. Æneid. ubi mater Euryali:

—— nec te, tua funera, mater
Produxi, preſſive oculos, aut vulnera lavi,
Veſte tegens, tibi quam noctes feſtina dieſque
Urgebam, & tela curas ſolabar aniles.

Ad Penelopes ἱςὸν λεπτὸν καὶ περίμετρον videtur Plautus alludere in Pſeud. 1. 4. v. 7. *Neque ad detexundam telam certos terminos —— Habes.* Ubi vide Caſaub. qui hoc eleganter explicat. Quid ſit *pallium detexere*, docet Douza in Amphitr. Plaut. 1. v. 138. Quo refer illud Virgil. 10. *Dum texit Imaona Haleſus.* id eſt, ſpoliat.

31. *Sic.*] Per carmina.

32. *Altera.*] Nemeſis. *Cura recens.*] Amor novus. *Altera.*] Delia. Primum enim Tibullus Deliam, tum Nemeſin amavit.

33. *Quid nos ſacra juvant.*] Bene *vos* Puteaneus & quinque alii. ut ad Nemeſin & Deliam referatur. niſi *nunc* præferas cum aliis codicibus. Reſpexit illa Tibulli. ubi *mihi* pro *tibi* repono.

Quid tua nunc Iſis mihi, Delia quid mihi proſunt
Illa tuâ toties æra repulſa manu?

Heinſ. *Quid.*] Nihil, inquit, prodeſt religio, ſi nemini mors parcit. *Ægyptia.*] Ex Ægypto enim Iſidis ſacra Romam advecta ſunt.

35. *Cum rapiant.*] *Rapiunt* meliores. *Heinſius*

37. *Vive pius, moriere tamen.*] *Moriere pius* iidem cum Puteaneo. recte. niſi quod Neapolitani codicis lectio omnino arridet, in quo, *Vive pius, moriture pius.* quomodo legendum jam pridem conjeceram. *Idem.*

38. *Mors tamen à templis.*] *Mors gravis.* codices caſtigatiores magno numero & prima editio. *Idem.* *Cava buſta.*] In ſepulchra. *Buſtum* tamen proprie locus dicitur, in quo combuſtorum cadaverum

Carminibus confide bonis. jacet ecce Tibullus.
Vix manet è tanto parva quod urna capit.
Tene, ſacer Vates, flammæ rapuere rogales;
Pectoribus paſci nec timuere tuis?
Aurea ſanctorum potuiſſent templa Deorum
Urere, quæ tantum ſuſtinuere nefas.
Avertit vultus Erycis quæ poſſidet arces.
Sunt quoque, qui lacrymas continuiſſe negent.
Sed tamen hoc melius, quam ſi Phæacia tellus
Ignotum vili ſuppoſuiſſet humo.
Hinc certè madidos fugientis preſſit ocellos
Mater; & in cineres ultima dona tulit:
Hinc ſoror in partem miſerâ cum matre doloris
Venit, inornatas dilaniata comas.

rum cineres reponuntur. Aut potius id quod ex combuſto cadavere reſtat.

39. *Iacet ecce Tibullus.*] *Ille Tibullus* excerpta Jureti. Vide Notas ad Ep. XIV. v. 95. ſupra,

Ille tui vates operis, tua fama Tibullus Ardet. Heinſius.

40. *Vix manet è toto parva quod urna capit.*] *Et tanto* rectius unus Palatinus, & unus Vaticanus. Præterea in uno Moreti & Menteliano *curva urna.* Putem *curta.* Met. XIII.

Iam cinis eſt, & de tam magno reſtat Achille
Neſcio quid, parvam quod non bene compleat urnam.

Propert. lib. II. El. IX.

——& tanti corpus Achillis
Maximaque in parva ſuſtulit oſſa manu.

Heinſius.

42. *Pectoribus.*] Corpore. *Paſci.*] Proprie ignis dicitur paſci materia, quam comburit.

43. *Aurea.*] Ad Capitolium alludit.

45. *Erycis quæ poſſides arces.*] Id eſt, Venus, cui magnificentiſſimum templum ſtructum fuit in Erycino monte Siciliæ: unde ipſa Venus appellatur à poëtis *Erycina.*

47. *Sed tamen hoc melius.*] Ut mortuus ſit inter ſuorum manus. *Phæacia tellus.*] Corcyra, Ionii maris inſula, olim Phæacum patria, ubi Alcinous regnavit. In hac inſula Tibullus Meſſalam ſecutus, in adverſam valetudinem inciderat: qua tamen levatus, Romam rediit, ubi mortem obiit.

48. *Suppoſuiſſet.*] Sepeliviſſet. *Humo vili.*] Reſpectu Italiæ.

49. *Hic certe manibus.*] Puteaneus & optime Palatinus *Hinc* tam hic, quam ſequenti hexametro. alii tres *Huic* cum Jureti excerptis. At idem Puteaneus cum Sarraviano & Farneſiano *madidos fugientes.* ſeptem *madidos fugientis.* Forte, *madidos fugienti preſſit ocellos*, ut ſint *madidi ocelli*, quos Met. IV. vocat, *oculos jam morte natantes.* & Epicedio Druſi,

Lumina cærulëa jam jamque natantia morte.

Sed opinor ſcribendum *gravidos fugienti preſſit ocellos.* quomodo Met. IV.

——oculos jam morte gravatos
Pyramus erexit.

& apud Virgilium Dido moritura.

Illa graves oculos conata attollere.

Heinſius.

52. *Dilacerata comas.*] *Dilaniata* cum primâ editione & ſcriptis compluribus. *Idem.*

Cumque tuis ſua junxerunt Nemeſiſque priorque
Oſcula: nec ſolos deſtituêre rogos.
Delia diſcedens, Felicius, inquit, amata
Sum tibi: vixiſti, dum tuus ignis eram.
Cui Nemeſis, Quid, ait, tibi ſint mea damna dolori?
Me tenuit moriens deficiente manu.
Si tamen è nobis aliquid, niſi nomen & umbra,
Reſtat; in Elyſiâ valle Tibullus erit.
Obvius huic venias hedera juvenilia cinctus
Tempora cum Calvo, docte Catulle, tuo.
Tu quoque (ſi falſum temerati crimen amici)
Sanguinis atque animæ prodige Galle tuæ.
His comes umbra tua eſt; ſi quid modo corporis umbra eſt.

Auxi-

53. *Tuis.*] Oſculis. *Prior.*] Delia, quam primum amavit.

54. *Oſcula.*] Id optavit ipſe Tibullus elegia prima lib. I. dicens: *Te ſpectem, ſuprema mihi cum venerit hora, Et teneam moriens deficiente manu. Flebis & arſuro poſitum me Delia lecto: Triſtibus & lachrimis oſcula miſta dabis.*

56. *Vixiſti, dum tuus ignis eram.*] Quaſi hæc mors ex eo provenerit, quod Nemeſin amarit.

57. *Cui.*] Scilicet Deliæ. *Tibi ſunt.*] Quid tu tantopere doles meis damnis? *Tibi ſunt mea damna dolori.*] *Sint* Moreti. *Heinſius.*

60. *In Elyſia valle Tibullus.*] Hoc prædixit ipſe Tibullus l. I. Eleg. 3. inquiens: *Sed me quod facilis tenero ſum ſemper amori, Ipſa Venus campos ducet in Elyſios.*

61. *Obvius huic venies.*] *Venias*, Puteaneus & alius Moreti. *Heinſius.*

62. *Calvo.*] Calvus poëta. Propert. lib. 2. *Hac eadem docti confeſſa eſt pagina Calvi, cum caneret miſera funera Quintilia. Docte Catulle.*] Catullus Veronenſis fuit, poëtarum elegantiſſimus, eruditiſſimuſque. Non eſt autem mirum, Naſonem hic Calvum & Catullum conjunxiſſe: horum enim carmina à muſicæ modulatoribus Hermogene, Tigellio, & Demetrio cantabantur.

63. *Quoque.*] Sicut Catullus & Calvus. *Si falſum eſt.*] Nam ſi verum eſſet crimen illud, inter impiorum umbras in tartaro acerbis poenis multaretur, neque in Elyſio cum piis eſſet. *Temerati.*] Violati. Suſpicio enim fuit, Cornelium Gallum conjuraſſe in Auguſtum: cumque ſenatui damnandus traditus eſſet, ſua ſe manu interfeciſſe. *Amici.*] Auguſti: qui eum adeo amavit, ut Ægypti provinciam illi primum commiſerit.

64. *Prodige.*] Contemptor. ut apud Horat. *Animæque magnæ Prodigum Paulum.*

65. *Si qua eſt modo corporis umbra.*] *Si qua modo* Puteaneus à manu emendatrice. excerpta Jureti & tres alii codices, *ſiquid modo corporis umbra eſt.* recte. Pont. IV. El. I.

Da mihi (ſi quid ea eſt) hebetantem pectora Lethon.

El. XIII.

Styx quoque (ſi quid ea eſt) bene commutabitur Iſtro.

Prudentius Procemio Cathem. *Cum jam, quicquid id eſt, quod fueram, mors abolverit.* Heinſius,

68. *Et*

Auxiſti numeros: culte Tibulle, pios.
Oſſa quieta, precor, tutâ requieſcite in urnâ:
Et ſit humus cineri non oneroſa tuo.

68. *Et ſit humus cineri non oneroſa tuo.*] Sic ſolebant antiqui amicis mortuis precari. *Micyl.*

ELEGIA X.

Ad Cererem, conquerens quod ſacris ejus cum amica eſſe non permittatur.

ANnua venerunt Cerealis tempora ſacri.
Secubat in vacuo ſola puella toro.
Flava Ceres, tenues ſpicis redimita capillos,
Cur inhibes ſacris commoda noſtra tuis?
Te, Dea, munificam gentes ubicunque loquuntur:
Nec minus humanis invidet ulla bonis.
Ante nec hirſuti torrebant farra coloni:
Nec notum terris area nomen erat.
Sed glandem quercus oracula prima ferebant.
Hæc erat, & teneri ceſpitis herba cibus.
Pri-

CEre*alis.*] Hujus deæ ludi celebrabantur Romæ quinto Idus Aprilis.

3. *Flava.*] A maturæ ſegetis colore.

4. *Inhibes.*] Prohibes.

7. *Hirſuti.*] Aſperi, inculti, ſylveſtres. *Torrebant.*] Coquebant. Sic Virg. 1. Æn. *Frugeſque receptas. Et torrere parant flammis, & frangere ſaxo. Farra.*] Frumenta.

8. *Nec notum terris.*] Nec ſciebant mortales: quid area eſſet. *Area.*] Area locus eſt in agris, creta conſolidatus, ubi ſectæ fruges teruntur & areſiunt.

9. *Quercus.*] In Epiro enim Dodona urbs fuit, juxta quam Jovi ſacrum nemus erat, glandibus abundans. *Oracula prima.*] Appoſitio eſt. Hoc dicit, quia fama eſt, in Dodonæo nemore arbores fuiſſe, quæ reſponſa darent. Virg. lib. 2. Georg. *Atque habita quondam Grajis oracula quercus. Quercus oracula.*] Dodonæa. quercus vetuſtiſſima credebatur, & veriſſima edere miracula: Cujus & Homer. mentionem facit Odyſſ. ξ. ℣ſ. 327.

Τὸν δ' ἐς Δωδώνην φάτο βήμεναι, ὄφρα θεοῖο
Ἐκ δρυὸς ὑψικόμοιο Διὸς βουλὴν ἐπακούσῃ.

Unde & Lucan. 6.

——— *primis quid frugibus altrix*
Ore Jovis Dodona ſonat.

Et noſter Metam. 13. Herodot. lib. 2.

Τὸ γὰρ δὴ μαντήιον τοῦτο νενόμιστο ἀρχαιότατον
Τῶν ἐν Ἕλλησι χρηστηρίων εἶναι,

Et Eurip. in Phœniſ.

Σεμνὰ Δωδώνης βάθρα.
Hac tibi non hominem, ſed quercus crede Pelaſgas
Dicere. 2. Art. amat. ℣ſ. 541.

10. *Hac cibus, & teneri ceſpitis herba torus.*] Puteaneus cum multis aliis melioris notæ..

Hæc erat, & teneri ceſpitis herba cibus.

Quod

Prima Ceres docuit turgeſcere ſemen in agris;
  Falce coloratas ſubſecuitque comas.
Prima jugo tauros ſupponere colla coëgit;
  Et veterem curvo dente revellit humum.
Hanc quiſquam lacrymis lætari credit amantum,
  Et bene tormentis ſecubituque coli?
Nec tamen eſt (quamvis agros amet illa feraces)
  Ruſtica: nec viduum pectus amoris habet.
Cretes erunt teſtes; nec fingunt omnia Cretes:
  Cretes, nutrito terra ſuperba Jove.
Illic, ſideream qui mundi temperat arcem,
  Exiguus tenero lac bibit ore puer.
Magna fides teſti: teſtis laudatur alumno.

Faſſu-

Quod amplector. neque aliter Jureti & Scaligeri excerpta. ſimilis locus Faſt. IV.

Panis erant primis virides mortalibus herba
Quas tellus nullo ſollicitante dabat.
Et modo carpebant vivax è ceſpite gramen,
Nunc epula tenerâ fronde cacumen erant.
Poſtmodo glans nata eſt: bene erat jam glande repertâ:
Duraque magnificas quercus habebat opes.
Prima Ceres hominem ad meliora alimenta vocato,
Mutavit glandes utiliore cibo.

Nihil ibi de toro gramineo. lib. II. Artis tamen,

Tum genus humanum ſolis errabat in arvis:
Idque meræ vires & rude corpus erat.
Sylva domus fuerat, cibus herba, cubilia frondes. Heinſius.

11. *Prima Ceres.*] Sic in 5. Met. ait: *Prima Ceres unco glebam dimovit aratro, Prima dedit fruges alimentaque mitia terris.*

12. *Coloratas.*] Flavas, maturas. *Comas.*] Fruges.

13. *Prima jugis tauros.*] *Iugo* excerpta Politiani. quod mollius. *Heinſ.*

14. *Curvo dente.*] Periphraſis eſt vomeris.

15. *Hanc.*] Quæ tot ac tanta mortalibus munera attulit. *Credit.*] Credibile non eſſe, tam liberalem & mitem deam lætari cruciatibus & tormentis amantum. *Lætari credat amantum.*] *Credis* meliores cum primâ editione. dixi ſupra El. VIII. *Heinſ.*

17. *Quamvis agros amet.*] Licet rure degat, non tamen eſt ruſtica, id eſt, ſevera, difficilis.

18. *Nec vacuum pectus amoris habet.*] *Viduum* libri caſtigatiores magna copia cum vetuſtis editionibus. *Heinſ.*

19. *Cretes.*] Cretenſes. *Nec fingunt omnia Cretes.*] Hoc dixit, quia de Cretenſibus proverbialiter dicitur, Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται.

20. *Superba.*] Id eſt, nobilis, inſignis, *Jove nutrito.*]. Vide Fabulam. Scribunt nonnulli ideo fictum eſſe, ut in Creta natus dicatur Jupiter: quia Cretenſes primo religionem invenerunt.

21. *Sideream.*] Sideribus ornatam. *Arcem mundi.*] Cœlum. *Temperat.*] Moderatur, regit.

22. *Lac bibit.*] Scribit Lactantius, Amaltheam una cum ſorore Meliſſa aluiſſe Jovem puerum lacte caprino ac melle.

23. *Teſtis.*] Creta. *Laudatur.*] Probatur

Faſſuram Cererem crimina nota puto.
Viderat Iäſium Cretæâ Diva ſub Idâ
Figentem certa terga ferina manu.
Vidit, & ut teneræ flammam rapuere medullæ;
(Hinc pudor, ex alia parte trahebat amor.)
Victus amore pudor. ſulcos arere videres,
Et ſata cum minimâ parte redire ſui.
Cum bene jactati pulſarant arva ligones,
Ruperat & duram vomer aduncus humum,
Seminaque in latos iërant æqualiter agros;
Irrita decepti vota colentis erant.
Diva potens frugum ſilvis ceſſabat in altis:
Deciderant longæ ſpicea ſerta comæ.
Sola fuit Crete fœcundo fertilis anno.
Omnia, quâ tulerat ſe Dea, meſſis erant.
Ipſe locus nemorum canebat frugibus Ide,
Et ferus in ſilvâ farra metebat aper.
Optavit Minos ſimiles ſibi legifer annos:

Opta-

tur. *Alumno.*] Jove.

24. *Faſſuram Cererem.*] Adeo hæc quæ mox dicam, nota ſunt, ut nec ipſa Ceres ſit negatura. *Crimina.*] Amores ſuos. *Crimina nota.*] *Noſtra* quinque ex melioribus. ſequenti verſu *Iaſon* unus Vaticanus. *Heinſius.*

25. *Viderat.*] Cereris amores narrare incipit. *Iaſium.*] Jaſius Jovis fuit filius ex Electra. Scribit Diodorus Cadmum Agenoris filium uxorem duxiſſe Harmoniam, Jaſii ſororem: quas nuptias à diis primum celebratas ferunt, Cereremque in gratiam Jaſii ex frumento panem attuliſſe. *Sub Ida Cretæa.*] Ad differentiam Idæ Phrygiæ. *Diva.*] Ceres.

26. *Figentem.*] Jaculo percutientem. *Certa.*] Ejus enim ictus nunquam fallebat.

27. *Flammam rapuere medullæ.*] Ut amoris incendio ardere cœpit.

28. *Hinc pudor ex illa parte.*] Multi libri *ex alia.* Sarravianus *aſt aliâ parte.* Heinſius.

30. *Sata.*] Segetes.

31. *Cum bene.*] Licet diligentiſſime terram colerent, non tamen iccirco uberiores proveniebant fruges.

33. *Ierant.*] Jacta & ſparſa fuerant. *Æqualiter.*] Hoc ratio agriculturæ exigit.

35. *Diva potens frugum.*] Periphraſis eſt Cereris. *Silvis errabat in altis.*] *Ceſſabat* meliores. quomodo ſupra,

Nos, Macer, ignavâ Veneris ceſſamus in umbrâ. Heinſius.

38. *Qua tulerat ſe dea.*] Per quemcunque locum tranſierat Ceres. *Meſſis.*] Seges. Proprie tamen fructuum perceptio, *meſſis* dicitur.

39. *Ipſe locus nemorum.*] In ſylvis minus proveniunt fruges: iccirco Poëticè hoc dicit. *Canebat.*] Arva enim maturis ſegetibus caneſcunt. Sic in Metamorph:
Nec renovatus ager gravidis canebat ariſtis.

40.. *Metebat.* Adunco dente decutiebat, ut metere videretur.

41. *Legifer.*] Minos primus Cretenſibus

Optavit Cereris longus ut eſſet amor.
Quod tibi ſecubitus triſtes, Dea flava, fuiſſent;
  Hoc cogor ſacris nunc ego ferre tuis.
Cur ego ſim triſtis, cum ſit tibi nata reperta;
  Regnaque quam Juno ſorte minore regat?
Feſta dies, Veneremque vocat, cantuſque merumque.
  Hæc decet ad dominos munera ferre Deos.

ſibus leges dedit.

42. *Cereris longus ut eſſet amor.*] Malim *Cereri*. Heinſ. *Longus.*] Ut diutius fertilis eſſet Creta.

43. *Qui tibi ſecubitus.*] Alii codices *Quid* concinne. unus Palatinus *Quod*, & ſequenti verſu *Hoc* pro *Hos*. Heinſ.

45. *Cur ego ſum triſtis.*] *Sim* meliores. *Idem. Cur ego.*] Nulla, inquit, eſt cauſa. quamobrem ego triſtis eſſe debeam tuis ſolennibus: nata enim, quam lachrymans per univerſum orbem quærebas, inventa tibi eſt uxor Plutonis: unde tua ſacra cum voluptate & lætitia celebrari deberent, non cum amantium lachrymis & tormentis. *Nata.*] Filia tua Proſerpina.

46. *Regnaque quam Juno ſorte minora rogat.*] *Sorte minora* plerique libri. & recte. *ſorte minore* Puteaneus & ſex alii. Poſſet etiam legi, *Regnaque Junonis ſorte minora regat*. De hac ſorte inter tres fratres ductâ plena poëtarum ubique ſcripta. *Heinſius. Regna.*] Infernum. *Quam Juno.*] Junonis regna ſorte majora ſunt, quia in orbis diviſione Jovi cœlum obtigit.

47. *Feſta dies Veneremque vocat.*] Alii codices *Cereremque colat. vocat*, ut l. IV. Faſt.

Scena ſonat, ludique vocant. ſpectate, Quirites.

ELEGIA XI.

Ad amicam, à cujus amore diſcedere non poteſt.

MUlta diuque tuli: vitiis patientia victa eſt.
  Cede fatigato pectore, turpis Amor.
Scilicet aſſerui jam me, fugique catenas:
  Et quæ depuduit ferre, tuliſſe pudet.
Vicimus; & domitum pedibus calcamus Amorem.
  Venerunt capiti cornua ſera meo.
Perfer, & obdura: dolor hic tibi proderit olim.

Sæpe

M*Ulta diuque tuli, &c.*] Hæc elegia mirum in modum exprimit amantum inconſtantiam. *Vitiis.*] Puellæ.

3. *Fugique catenas.*] *Rupique* Scriverianus. *Heinſius.*

4. *Et quæ non puduit ferre.*] *Depuduit* bene Jureti excerpta. Epiſt. IV.

Depuduit, profuguſque rubor ſua ſigna reliquit. Idem.

6. *Venerunt capiti cornua ſera meo.*] Id eſt, ſero admodum meam ignominiam animadverti. *Domin. Cornua ſera meo.*] Id eſt: Sero tandem cœpi indignari, & me opponere. *Micyl.*

8. *Sæpe*

Sæpe tulit laſſis ſuccus amarus opem.
Ergo ego ſuſtinui, foribus tam ſæpe repulſus,
  Ingenuum durâ ponere corpus humo.
Ergo ego neſcio cui, quem tu complexa tenebas,
  Excubui clauſam, ſervus ut, ante domum.
Vidi, cum foribus laſſus prodiret amator,
  Invalidum referens emeritumque latus.
Hoc tamen eſt levius, quam quod ſum viſus ab illo.
  Eveniat noſtris hoſtibus ille pudor.
Quando ego non fixus lateri ſpatiantis adhæſi,
  Ipſe tuus cuſtos, ipſe vir, ipſe comes?
Scilicet & populo per me comitata placebas.
  Cauſa fuit multis noſter amoris amor.
Turpia quid referam vanæ mendacia linguæ,
  Et perjuratos in mea damna Deos?
Quid juvenum tacitos inter convivia nutus;
  Verbaque compoſitis diſſimulata notis?
Dicta erat ægra mihi: præceps amenſque cucurri.

Veni;

8. *Sæpe tulit.*] Alibi: *Ut valeas, multa dolenda feres. Sæpe bibi ſuccos, quamvis invitus, amaros Æger, &c. Laſſis.*] Morbo jacentibus.

11. *Neſcio cui.*] Neſcio in cujus gratiam. Cum contemptu dixit.

12. *Excubui ante domum.*] Juſtin. 8. 4. optimè utitur hoc verbo: ubi de Græcia, bellum deprecante, loquitur: *regum certè*, inquiens, *gentiumque ſemper victricem, & multarum adhuc urbium dominam, alienis excubare ſedibus.* Vide & Phædr. 3. in prol. ad Eutych. *tradere vigiliam ſuam alteri.* Qua etiam Cicero utitur locutione ad Brutum epiſt. 24. lib. 11. ad fam. *Cupio jam*, inquit, *Vigiliam meam, Brute, tibi tradere.* Horat. l. 4. Od. 13. —— *pota cupidinem* —— *Lentum ſollicitas. Ille virentis & doctæ pſallere Chiæ pulcris excubat in genis. Excubui.*] Vigilavi. *Clauſam ſervus ut ante domum.*] Excerpta Scaligeri, Puteani, & Jureti, cum ſex aliis *forem.* quod probarem, niſi *foribus* mox ſequeretur. *Heinſ.*

13. *Vidi ego cum foribus.*] Meliores ſcripti Tò ego non agnoſcunt. quare licet tollatur. *Idem. Foribus.*] A foribus amicæ.

17. *Quando ego non.*] Id eſt, ſemper. *Spatiantis.*] Mos enim erat Romanis viris & mulieribus, refrigerationis gratia ſub aliqua porticu æſtatis tempore ſpatiari. *Lateri ſpatiantis adhæſi.*] *Patienter* Puteaneus cum duobus aliis. *Heinſ.*

21. *Vanæ mendacia linguæ.*] Τὸ γὰρ ψεύδεσθαι καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις μισεῖσθαι ἄξιον, καὶ οὐδὲ μετρίοις δούλοις συγγνωστόν. Plutarch. de liber. educ. Plaut. eleganter in Curcul. 4. 1. ℣ſ. 9.

> *Qui perjurum convenire vult hominem, mitto in Comitium.*
> *Qui mendacem & glorioſum, apud Cloacinæ ſacrum.*

Et in Pſeud. 1. 5. ℣ſ. 12.

> *Homines qui geſtant, quique auſcultant crimina,*
> *Si meo arbitratu liceat, omnes pendeant,*
> *Geſtores linguis, auditores auribus.*

Veni; & rivali non erat ægra meo.
His, & quæ taceo, duravi ſæpe ferendis.
Quære alium, pro me qui queat iſta pati.
Jam mea votivâ puppis redimita coronâ
Læta tumeſcentes æquoris audit aquas.
Deſine blanditias & verba potentia quondam
Perdere. non ego ſum ſtultus, ut ante fui.
Luctantur, pectuſque leve in contraria tendunt,
Hac amor, hac odium: ſed, puto, vincit amor.
[Odero, ſi potero: ſi non, invitus amabo.
Nec juga taurus amat: quæ tamen odit, habet.]
Nequitiam fugio: fugientem forma reducet.
Averſor morum crimina: corpus amo.
Sic ego nec ſine te, nec tecum vivere poſſum:
Et videor voti neſcius eſſe mei.
Aut formoſa fores minus, aut minus improba, vellem.
Non facit ad mores tam bona forma malos.
Facta movent odium; facies exorat amorem.

Me

26. *Veni, rivali non erat ægra meo.*] *Veni & rivali* ſcripti plerique cum primâ editione. *Heinſ.*

27. *His.*] Scilicet ſuperius commemoratis. *Et quæ taceo.*] Plura alia quam memoravi, perpeſſus ſum. *Duravi.*] Pro, *Obdurui.* Micyll.

29. *Jam mea.*] Se jam extra periculum conſtitutum eſſe dicit. *Votiva corona.*] Quam ego in tempeſtate vovi.

30. *Læta tumeſcentes.*] *Lenta* ſcribendum, quicquid libri veteres diſſentiunt. dixi Epiſt. XIX. vſ. 81. at nunc eam conjecturam invenio confirmatam in codice Arondeliano. *Heinſ.* *Læta.*] Quod periculum evaſit. *Tumeſcentes.*] Turgidas, inflatas. *Æquoris.*] Allegoricâs ad puellæ inconſtantiam & fraudem reſpiciens, ipſam æquori comparavit. *Audit.*] Non horreſcit, ut antea, quia in tuto eſt.

31. *Potentia quondam.*] Quæ olim valebant, & poterant mihi perſuadere quicquid volebas.

32. *Non ego ſum ſtultus.*] *Non ego nunc* Scriverianus. rectius. *Heinſius.*

33. *In contraria ducunt.*] *Tendunt* meliores. nonnulli *vertunt.* ſequenti verſu *vincit* pro *vincet* iidem præſtantiores. *Idem.*

34. *Hac amor, hac odium.*] Vide Epiſt. 19. ℣ſ. 173.

Calor & reverentia pugnant.

35. *Odero ſi potero.*] Diſtichon hoc Ovidianum non videtur eſſe. *Heinſius.*

37. *Nequitiam.*] Amicæ improbitatem. *Fugiente.*] Me. *Forma.*] Pulchritudo corporis. *Reducet.*] Revocabit. *Forma reducit.*] *Reducet* Puteanęus. *Heinſ.*

38. *Morum crimina.*] Id eſt, malos mores.

39. *Sine te.*] Quia corpus tuum amo. *Nec tecum vivere poſſum.*] Quia animum odi.

40. *Voti.*] Voluntatis, deſiderii.

42. *Non facit ad mores tam bona forma.*] Dedecorant ergo mores quem vultus honeſtat.

43. *Facta movent odium.*] *Movent* quidam

Me miſerum! vitiis plus valet illa ſuis.
Parce, per ô lecti ſocialia jura, per omnes
(Qui dent fallendos ſe tibi ſæpe) Deos,
Perque tuam faciem magni mihi numinis inſtar,
Perque tuos oculos, qui rapuere meos;
Quidquid eris, mea ſemper eris. tu ſelige tantum,
Me quoque velle velis, anne coactus amem?
Lintea dem potius, ventiſque ferentibus utar;
Ut quamvis nolim, cogar amare tamen.

dam codices. *merent* pro merentur. Medicamine faciei. *mundicie crimine nulla merent.* ſi tamen locus iſte eſt ſanus. *Heinſius.* *Exorat.*] Impetrat à me amorem.

44. *Vitiis plus valet illa ſuis.*] Quia non prohibent ejus mores, quo minus eam amem.

46. *Qui dant fallendos.*] *Qui dent* legendum cum codice Neapolitano. Vide Notas ad Epiſtolam xv. ℣ſ. 107. *Heinſ.*

48. *Qui rapuere meos.*] Sic libro ſecundo Amorum: *Per te, perque oculos, qui rapuere meos.*

49. *Quidquid eris.*] Qualiſcunque fueris.

51. *Lintea.*] Vela. *Potius.*] Quam te coactus amem. *Ferentibus.*] Secundis, proſperis.

52. *Cogar.*] Tuis illecebris. *Domin.*

ELEGIA XII.

Dolet amicam ſuam ita ſuis carminibus innotuiſſe, ut rivales multos ſibi pararit.

Quis fuit ille dies, quo triſtia ſemper amanti
Omina non albæ concinuiſtis aves?
Quodve putem ſidus noſtris occurrere fatis?
Quoſve Deos in me bella movere querar?
Quæ modo dicta mea eſt, quam cœpi ſolus amare,
Cum multis vereor ne ſit habenda mihi.
Fallimur? an noſtris innotuit illa libellis?
Sic erat: ingenio proſtitit illa meo.
Et merito. quod enim formæ præconia feci?

Ven-

3. *Quodve putem ſidus noſtris occurrere votis.*] *Fatis* Puteaneus & multi alii. Epiſtola OEnones vulgatam tuetur,

Quis Deus oppoſuit noſtris ſua numina votis? Heinſius.

Occurrere.] Obſtare, obeſſe, impedimentum afferre.

8. *Sic eſt.*] *Sic erat* meliores. niſi quod Sarravianus cum duobus aliis, *Sic erit* lib. 1. El. 11.

Sic erat. haſerunt molles in corde ſagitta.

Vendibilis culpâ facta puella meâ eſt,
Me lenone placet. duce me perductus amator.
Janua per noſtras eſt adaperta manus.
An proſint, dubium; nocuerunt carmina certè.
Invidiæ noſtris illa fuere bonis.
Cum Thebe, cum Troja forent, cum Cæſaris acta;
Ingenium movit ſola Corinna meum.
Averſis utinam tetigiſſem carmina Muſis;
Phœbus & inceptum deſtituiſſet opus!
Nec tamen, ut teſtes mos eſt audire poëtas,
Malueram verbis pondus abeſſe meis.
Per nos Scylla patri canos furata capillos
Pube premit rabidos inguinibuſque canes.
Nos pedibus pennas dedimus, nos crinibus angues.
Victor

gitta. Heinſius.
Ingenio.] Ingenioſis carminibus. *Proſtitit.*] Proſtare eſt, turpitudine corporis quæſtum facere, ut meretrices.

10. *Vendibilis.*] Venalis.

11. *Duce me productus amator.*] *Perductus* Puteaneus & quatuor alii. hinc *perductores* pro lenonibus apud Comicos. *Heinſius.*

12. *Eſt adaperta.*] Patefacta eſt rivali ad amicam introëunti.

15. *Cum Thebæ, cum Troja foret.*] *Forent* prima editio cum quinque ſcriptis. eadem *Thebe* quoque agnoſcit. atque ita Puteaneus. neque aliter Statius pluresſque ex antiquis ſingulari numero. *Heinſ.* *Cum.*] Cum multa alia eſſent, de quibus canere potuiſſem, Corinnam ſolam meis carminibus celebrandam ſuſcepi. *Thebæ.*] Thebana bella: de quibus Papinius cecinit, & operi titulum *Thebaïdos* indidit. *Troja.*] Trojana bella: quæ apud Latinos Macer Naſonis amicus ſcribebat. *Cæſaris acta.*] Hoc in Auguſti gratiam dixit.

16. *Movit.*] Ad ſcribendum de ejus pulchritudine.

17. *Adverſis Muſis.*] *Averſis* Puteaneus & complures alii. dictum initio Epiſtolæ VII. *Heinſius.*

19. *Ut teſtes.*] Tanquam teſtes, quos mentiri non decet.

20. *Maluerim.*] *Malueram* ſcripti. *Heinſius.*

21. *Per nos.*] Scilicet poëtas, qui hæc fingimus. Probat, quod ſupra dixit, non debere poëtas ut teſtes audiri quia monſtroſa & naturæ repugnantia ſcribunt. *Scylla.*] Duas fuiſſe Scyllas fabulantur poëtæ, alteram Niſi Megarenſium regis filiam: Alteram autem Scyllam Phorci filiam, quam Glaucus amavit, quamque Circe Glauci amore capta in canes media ſui parte mutavit. Fabulas ſcribit Naſo l. 8. & 14. Metamorphoſ. *Patri.*] Niſo. *Canos.*] Ad illius ætatem reſpiciens hoc dixit. Coma enim, quam furata eſt Scylla ſuo patri, purpurea fuiſſe dicitur. *Canos furata capillos.*] *Caros* Puteaneus & quinque alii quod ſit, pretioſos. ſed male. Met. VIII. de Niſo,

Inter honoratos medio de vertice canos
Crinis inhærebat magni fiducia regni.

Heinſius.

22. *Pube.*] Virgil. *Prima hominis facies, & pulchro pectore virgo Pube tenus: poſtrema immani corpore piſtrix.*

23. *Pennas.*] Talaria: quibus uſus eſt:
Per-

Victor Abantiades alite fertur equo.
Iidem per ſpatium Tityon porreximus ingens:
Et tria vipereo fecimus ora cani.
Fecimus Enceladum jaculantem mille lacertis;
Ambiguæ captos virginis ore viros.
Æolios Ithacis incluſimus utribus Euros:
Proditor in medio Tantalus amne ſitit.
De Niobe ſilicem, de virgine fecimus urſam:
Concinit Odryſium Cecropis ales Ityn.

Jupi-

Perſeus, dum Meduſam interficeret. *Crinibus angues.*] Meduſam Phorci filiam intelligit.

24. *Abantiades.*] Significat Bellerophontem, Glauci regis Ephyræ filium, qui uſus eſſe dicitur Pegaſo alato equo, cum vinceret Chimæram. *Equo alite.*] Id eſt, Pergaſo: Ovid. lib. 4. Metamorphoſ. *Fertur.*] Per nos poëtas, qui hæc fingimus.

25. *Tityon.*] Titius Jovis ex Elara filius, ab Latonæ vim inferre tentaſſet, ab Apolline ſagittis confoſſus eſt: & apud inferos ea pœna damnatus, ut ejus jecur ſemper renaſcens volucres exederent. Hunc poëtæ adeo magnum finxerunt, ut ejus corpus novem jugera terræ occuparet. Ovid. lib. 4. Metamorph.

26. *Et tria.*] Cerberum tricipitem dicit, qui fingitur pro pilis habere ſerpentes.

27. *Fecimus Enceladum.*] *Enceladon* Moreti unus. Puteaneus deficiebat hoc loco. *Heinſ. Fecimus.*] Proprie poëtæ facere dicuntur. *Enceladon.*] Enceladus fuit Titani & Terræ filius, qui cum deis bella gerere auſus eſt, eum Jupiter fulmine percuſſit, & monti Ætnæ ſuppoſuit.

28. *Ambigua.*] Duplicis, bimembris. Et ſic per ambiguam virginem poteris intelligere Sirenem, cujus à capite uſque ad pubem forma erat formoſæ virginis, cætera in duos piſces reflexos deſinebant. Aut, qui ſenſus fortaſſe erit melior, per virginem ambiguam accipe Circen, quæ ambigua, id eſt, duplex, fallax & varia fuit. *Viros.*] Id eſt, Ulyſſi ſocios, qui carminibus Circes in varias feras mutati ſunt.

29. *Æolios Ithacis.*] Scribit Homerus Æolum ventorum regem Ulyſſi, ut tutior navigaret, ventos utre concluſos dediſſe: ſed ſocios in coriis aurum incluſum exiſtimantes, utrem Ulyſſe dormiente diſſolviſſe, l. 4. Metamorphoſ. *Euros utribus incluſimus.*] Hanc fabulam habemus in Homer. Odyſſ. κ. ℣ſ. 19.

Δῶκε δέ μοι δείρας ἀσκὸν βοὸς ἐννεώροιο.
Ἔνθα δὲ βυκτάων ἀνέμων κατέδησε κέλευθα.

Hinc & Lycophr. Caſſandr.

Βύκτας ἐν ἀσκῷ βυσκατακλείσας βοός.

Et noſter Metam. 14. ℣ſ. 224.

Æolon Hippotaden, cohibentem carcere ventos:
Quos bovis incluſos tergo memorabile munus
Dulichium ſumſiſſe ducem: &c.

30. *Proditor.*] Quia deorum ſecreta mortalibus prodidit.

31. *De Niobe.*] Niobe Tantali filia, & Amphionis uxor, cum ſeptem filios totidemque filias forma egregias peperiſſet, ea re in tantam ſuperbiam elata eſt, ut ſe Latonæ præferret: unde ejus proles omnis Apollinis & Dianæ ſagittis interiit, ipſa autem Niobe in marmor mutata. Fabulam narrat Naſo lib. 6. Metamorphoſ. *Virgine.*] Calliſtone. Caliſto enim Lycaonis Arcadiæ regis filia. vide Ovid. lib. 2. Metamorphoſ.

32. *Concinit.*] Mortuum cantu defiet.

 Odry-

Jupiter aut in aves, aut ſe transformat in aurum:
  Aut ſecat impoſitâ virgine taurus aquas.
Protea quid referam, Thebanaque ſemina dentes?
  Qui vomerent flammas ore, fuiſſe boves?
Flere genis electra tuas, auriga, ſorores?
  Quæque rates fuerint, nunc maris eſſe Deas?
Averſumque diem menſis furialibus Atrei?
  Duraque percuſſam ſaxa ſecuta lyram?
Exit in immenſum fœcunda licentia vatum:
  Obligat hiſtoricâ nec ſua verba fide.
Et mea debuerat falſo laudata videri
  Fœmina. credulitas nunc mihi veſtra nocet.

Odryſium.] Threïcium: ab Odryſarum gente, quæ Thracia fuit. *Cecropis.*] Athenienſis. *Ales.*] Prognen dicit, Pandionis Athenarum regis filiam: quæ, ut maritum Tereum ulciſceretur, ei Itym filium communem appoſuit comedendum. Tum in hirundinem mutata eſſe dicitur, Itys in phaſianum.

34. *Virgine.*] Europa Agenoris Phœnicum regis filia.

35. *Protea.*] De Proteo Oceani & Tethyos filio: qui ſe in varias formas ſecundum poëtarum figmenta vertere ſolebat, diximus libro ſuperiore, elegia decima quinta. *Thebanaque ſemina dentes.*] Fabulantur poëtæ, Cadmum Agenoris filium à patria profugum, maximi cujuſdam ſerpentis dentes juſſu Palladis ſeminaſſe: unde ſubito orti ſunt armati homines, qui omnes præter quinque, quos condendæ urbis Thebarum ſocios habuit Cadmus, mutuis vulneribus ſe confecerunt. Fabulam Ovid. lib. 3. Metamorphoſ. deſcribit. *Thebanaque ſemina dentes.*] Vide Ep. 6. ℣ſ. 11.

36. *Vomerent.*] Jaſon Æſonis filius, ut aureum vellus raperet, boves ore naribuſque ignem efflantes jugo ſubmiſiſſe à poëtis dicitur. Lege Naſonem lib. 7. Metamorphoſ.

37. *Flere genis electra.*] Apoſtrophe eſt ad Phaëtontem. Fabula narratur à Naſone lib. 2. Metamorph. Ordo eſt: O auriga, ſubaudi à ſuperioribus, quid referam tuas ſorores flere electra genis? *Flere genis.*] Agenis. *Electra.*] Quod Græci ἤλεκτρον à ſole, dicebant: id Latini, quia arboris ſuccum credidere, ſuccinum appellitarunt. hodie vulgo *ambra* dicitur. *Auriga.*] Phaëton. *Sorores.*] Heliades.

38. *Quæque rates fuerant.*] *Fuerint* legendum cum octo libris. poſſit & *fuerunt* reſcribi. *Heinſ.* *Quæque rates.*] Subaudi à ſuperioribus, Quid referam? Scribit Virgil. Æneæ naves, ne à Rutulis incenderentur, in Cybeles gratiam à Jove mutatas fuiſſe in marinas nymphas.

35. *Averſumque diem.*] Fabulantur poëtæ, Atreum & Thyeſtem Pelopis ex Hippodamia filios, cum ſibi in diſſenſione nocere non poſſent, in ſimulatam gratiam rediiſſe. Inde captata occaſione, cum fratris uxorem Thyeſtes ſubagitaſſet, illi Atreus filios epulandos appoſuit: quæ ſcelera Sol, ne pollueretur, averſus effugiſſe dicitur. *Menſis.*] Epulis, *Furialibus.*] Furiis impulſus Atreus.

40. *Duraque percuſſam ſaxa ſecuta lyram.*] Amphion, Jovis & Antiopes, ſive Mercurii filius, tanta cantus ſuavitate valuit, ut ad citharam canens, ſaxa ad ſtruenda Thebarum mœnia traxiſſe, à poëtis dicatur. *Domin.*

ELEGIA XIII.

De Junonis feſto.

CUm mihi pomiferis conjux foret orta Phaliſcis;
Mœnia contigimus victa, Camille, tibi.
Caſta ſacerdotes Junoni feſta parabant
Per celebres ludos, indigenamque bovem.
Grande moræ pretium, ritus cognoſcere: quamvis
Difficilis clivis huc via præbet iter.
Stat vetus, & denſâ prænubilus arbore lucus.
Aſpice; concedas numen ineſſe loco.
Accipit ara preces, votivaque thura piorum;
Ara per antiquas facta ſine arte manus.

Hinc

CUm mihi pomiferis, *&c.*] Cum Naſoni è Phaliſcorum gente uxor contigiſſet, illius gratia ad Phaliſcos pervenit: ubi ſacrorum Junonis ritum edidit, & ſimul originem Phaliſcorum docet. *Pomiferis.*] In Phaliſcis enim maxima provenit pomorum copia. *Conjux.*] Aut primam aut ſecundam intellige. Treis enim uxores habuit Poëta, quarum duabus repudiatis, cum tertia conjunctiſſime vixit.

2. *Mœnia.*] Flerios oppidum Phaliſcorum. *Victa Camille tibi.*] M. Furius Camillus vir ſumma virtute præditus, Faliſcos ad deditionem coëgit. Vide Flor. lib. I. cap. XII. *Tibi.*] A te. *Victa, Camille, tibi.*] Falerios intelligit. Excerpta Puteanei & Jureti tamen cum octo ſcriptis *culta tibi.* ut Vejos deſignet. multi ex ſcriptis *juncta tibi*, vel, *juncta tuis.* Heinſ.

3. *Caſta placent ſuperis. Junoni.*] In honorem Junonis, quæ maxime à Phaliſcis colebatur.

4. *Per celebres ludos indigenamque bovem.*] *Et celebres* ſcripti plerique cum primâ editione. Jureti Excerpta, *indigenæque Jovi.* fruſtra. Faliſcus enim ager victimis paſcendis dicatus. *Heinſius. Ludos.*] Ludi antiquitus dicebantur omnia ſpectacula publica, quæ in deorum honorem fiebant.

5. *Grande moræ pretium.*] *Voco meritum* quatuor codices. Forte, *Grande loco meritum.* Martialis lib. VIII. Ep. LXIV.

Grande loci meritum teſtantur & altera dona.

ſed vulgata ſcriptura bene ſe habet. Epiſtola Didûs,

Grande moræ pretium tuta futura via eſt.

Heinſ.

6. *Difficilis via.*] Phaliſci enim montana fere incolunt.

7. *Stat vetus.*] Lucum deſcribit, in quo ara Junoni conſtituta erat.

8. *Aſpice.*] Id eſt, ſi aſpexeris, concedes. *Numen ineſſe loco.*] Sic ſupra: *Credibile eſt, illi numen ineſſe loco. Concedes numinis eſſe locum.*] *Numen ineſſe loco* Excerpta Scaligeri, Puteani, ac Jureti, cum noſtrorum multis. Faſt. III.

Lucus Aventino ſuberat niger ilicis umbra,
Quo poſſis viſo dicere, numen ineſt.

Heinſius.

10. *Ara per antiquas facta, &c.*] Antiqui enim non ambitioſi erant, nec in exornandis rebus multum elaborabant.

 11. *Hic*

Hinc ubi præſonuit ſolenni tibia cantu;
It per velatas annua pompa vias.
Ducuntur niveæ populo plaudente juvencæ,
Quas aluit campis herba Phaliſca ſuis:
Et vituli nondum metuendâ fronte minaces;
Et minor ex humili victima porcus harâ:
Duxque gregis cornu per tempora dura recurvo.
Inviſa eſt dominæ ſola capella Deæ.
Illius indicio ſilvis inventa ſub altis
Dicitur inceptam deſtituiſſe fugam.
Nunc quoque per pueros jaculis inceſſitur index;
Et pretium auctori vulneris ipſa datur.
Qua ventura Dea eſt, juvenes timidæque puellæ
Præverrunt latas veſte jacente vias.
Virginei crines auro gemmâque premuntur:
Et tegit auratos palla ſuperba pedes.
More patrum Grajo velatæ veſtibus albis

Tra-

11. *Hic ubi perſonuit.*] *Præſonuit* ſex ſcripti. pro *Hic*, *Hac* Sarravianus. tres alii *Hinc*. Lege *Huc*. Heinſius.

12. *It.*] Procedit. *Velatas.*] Velis & veſtibus ſtratas. Dicit enim inferius: *Qua ventura dea eſt, juvenes timidæque puellæ Præbuerant latas veſte jacente vias.*

14. *Herba Phaliſca ſuis.*] Ex religione: ut ſupra: *Indigenamque bovem.* Dom. *Campis herba Phaliſca ſuis.*] Perinde ac ſi dicat: Quales peculiariter in agro Phaliſco habentur, propter amnem Clitumnum, cujus aqua candidas facit. *Micyll.*

16. *Minor victima.*] Quæ dicantur majores victimæ, quæ minores ex Livio & aliis cognitum eſt. Hodie licenter confundimus Hoſtias cum Victimis. Veteres autem victimas eas vocabant, quæ poſt victoriam immolabantur: hoſtias, quum in hoſtem irent. Quod & Servius notat ad 1. Æneid.

Multa tibi ante aras noſtra cadet hoſtia dextra.

18. *Inviſa.*] Ex omnibus brutis ſolam capellam Juno odit. *Dea domina.*] Junoni: quæ uxor dicitur Jovis, qui omnibus dominatur.

21. *Inceſſitur.*] Petitur. *Index.*] Capella: cujus indicio fugiens Juno in ſylvis inventa eſt.

23. *Dea.*] Junonis ſimulachrum.

24. *Præbuerant latas veſte jacente vias.*] *Præverrunt* optime excerpta Scaligeri, Puteani, ac Jureti. etiam Arondelianus liber pro diverſa lectione. Auctor Moreti,

Præverrit caudâ ſilices gremiumque molarum.

unus tamen Mediceus *velarant*. unus Vaticanus *Præbuerunt*. Junianus *Prævertunt*. alius Vaticanus *Straverunt*. Forte *Præſternunt*. Heinſius.

26. *Auratos.*] Aureis calceamentis ornatos. *Palla.*] Veſtis longa.

27. *More patrum ſancta.*] *Grato* excerpta Puteani, Scaligeri ac Jureti. Lege *Grajo*. atque ita Arondelianus, & pro diversâ lectione Sarravianus & Barberinianus. optimus Palatinus *Grajum*. mox dicet, *Argiva eſt pompa facies*. Statius

Tradita ſuppoſito vertice ſacra ferunt.
Ore favent populi, tunc cum venit aurea pompa:
Ipſa ſacerdotes ſubſequiturque ſuas.
Argiva eſt pompæ facies. Agamemnone cæſo
Et ſcelus & patrias fugit Haleſus opes.
Jamque pererratis profugus terrâque fretoque
Mœnia felici condidit alta manu.
Ille ſuos docuit Junonia ſacra Phaliſcos.
Sint mihi, ſint populo ſemper amica ſuo.

tius Theb. IX.

Militiamque trucem ſexum indignata frequento,
More nihil Grajo. Heinſius.

Albis.] Albarum enim veſtium uſus in ſacrificiis.

28. *Tradita ſacra.*] Sarravianus *Condita.* ut Arte Amatoria,

Condita ſi non ſunt Veneris myſteria ciſtis.

In Faſtis tamen,

Cœptaque ſunt purè tradita ſacra coli.

Met. lib. XI.

—— cui Thracius Orpheus
Orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo.

Heinſius. *Tradita.*] Sibi impoſita. *Vertice.*] Capite.

29. *Ore favent populi.*] *Favet populus* unus Politiani & Moreti. Puto *favent populus.* Heinſius. *Ore favent populi.*] Id eſt, tacent.

31. *Agamemnone cæſo, Et ſcelus, &c.*] Haleſum alii aurigam, alii filium Agamemnonis fuiſſe dicunt. Is, ubi Agamemnon uxoris Clytæmneſtræ & Ægiſti adulteri inſidiis interfectus eſt, ſceleris atrocitate permotus, patriam fugiens, in Italiam ſe contulit: & oppidum, quod non longe à Sabinis diſtabat, condidit: quod à ſuo nomine *Phaleſum.* præpoſito *P.* nominavit. id poſtea *Phaliſcum* appellarunt. *Cæſo.*] Ab Ægiſto & Clytæmneſtra interfecto. *Scelus.*] Agamemnonis cædem.

33. *Terraque marique.*] *Fretoque* ſcripti plerique. cum prima editione. *Heinſ.*

34. *Mœnia.*] Phaleſum. *Alta.*] Quia in monte poſita.

35. *Ille.*] Haleſius, qui Græcus erat. apud Græcos autem Juno maxime colebatur.

36. *Sint.*] Sacra Junonia: per quæ ipſam deam intelligit. *Suo populo.*] Phaliſcis. *Domin.*

Elegia XIV.

Ad amicam, ſi peccatura eſt, ut occultè peccet.

NOn ego, ne pecces, cum ſis formoſa, recuſo;
Sed ne ſit miſero ſcire neceſſe mihi.
Nec te noſtra jubet fieri cenſura pudicam:
Sed, tantum tentes diſſimulare, rogat.

Non

CUm ſis formoſa.*] Quia difficile eſt, formoſam mulierem pudicam eſſe.

2. *Sed ne ſit.*] Ne cogar tua furta deprehendere.

3. *Noſtra cenſura.*] Noſtrum judicium.

4. *Sed tamen ut tentes.*] *Sed tantum* Mentelianus. Excerpta Jureti, *Sed tantum tentes.* recte. *Heinſius.*

6. *So-*

Non peccat, quæcunque poteſt peccaſſe negare:
Solaque famoſam culpa profeſſa facit.
Quis furor eſt, quæ nocte latent, ſub luce fateri?
Et quæ clam facias, facta referre palam?
Ignoto meretrix corpus junctura Quiriti
Appoſitâ populum ſubmovet ante ſerâ.
Tu tua proſtitues famæ peccata ſiniſtræ;
Commiſſi perages indiciumque tui?
Sit tibi mens melior, ſaltemve imitere pudicas;
Teque probam, quamvis non eris, eſſe putem.
Quæ facis, hæc facito; tantum feciſſe negato:
Nec pudeat coram verba modeſta loqui.
Eſt qui nequitiam locus exigat. omnibus illum
Deliciis imple. ſtet procul inde pudor.
Hinc ſimul exieris; laſcivia protinus omnis
Abſit: & in lecto crimina pone tuo.
Illic nec tunicam tibi ſit poſuiſſe rubori;
Nec femori impoſitum ſuſtinuiſſe femur:

Illic

6. *Solaque.*] Famoſæ, inquit, & meretrices illæ tantum appellandæ ſunt, quæ palam peccant: non illæ quarum furta diſſimulantur.

7. *Quis furor.*] In artibus, inquit, Poëta: *Præcipue Cytherea jubet ſua ſacra taceri.* *In luce fateri.*] *Sub luce* duo ex melioribus. *Heinſius.*

9. *Ignoto.*] Ignobili. per quod vilem & diobolarem meretricem oſtendit.

10. *Oppoſita ſera.*] *Appoſita* Puteaneus cum Jureti excerptis. vide quæ ſupra ad Elegiam VI. hujus libri notamus. l. II. Artis, quomodo & illic in membranis.

Atque erit appoſita janua firma ſera.

ut & Faſtor. lib. I.

Et jam contigerant portam. Saturnia cuſtos
Demſerat appoſitas inſidioſa ſeras.

Neque aliter apud Feſtum in *Adſerere* antiqui codices. *unde etiam ſeræ appellantur, quia foribus admotæ apponuntur. addere poſtibus ſeram* noſter in Arte dixit;

——*Et centum duris poſtibus adde ſeras.*

apud Appulejum, *adducta fore peſſulis firmatis.* Heinſ. *Populum.*] Prætereuntes. *Summovet.*] Removet, & arcet. *Ante.*] Priuſquam corpus ſuum Quiriti jungat. *Sera appoſita.*] Oſtio peſſulum obdit, & fores claudit.

12. *Commiſſi.*] Peccati. *Perages indicium.*] Tu ipſa tui peccati eris index.

13. *Saltemque imitare pudicas.*] *Saltemve* meliores. rectius. *imitere* etiam Junianus. probe. tres alii cum Arondeliano *pudicam*. quomodo libri veteres. Arte Amatoria I.

——*imitataque amantum*
Verba. Heinſius.

17. *Locus.*] Lectum dicit.

18. *Sit procul inde pudor.*] *Stet procul* Puteaneus. ſic alibi, *ſtat pudor ante genas.* Heinſius.

19. *Hinc.*] E lecto.

21. *Tunicam tibi ſit poſuiſſe pudori.*] *Rubori* rectius Sarravianus. nam *pudor* præceſſerat. Vide quæ obſervavi ad Epiſt. XX. ℣ſ. 202. *Heinſius.*

25. *Nec*

Illic purpureis condatur lingua labellis;
  Inque modos Venerem mille figuret amor.
Illic nec voces, nec verba juvantia ceſſent:
  Spondaque laſcivâ mobilitate tremat.
Indue cum tunicis metuentem crimina vultum:
  Et pudor obſcœnum diffiteatur opus.
Da populo, da verba mihi: ſine neſcius errem;
  Et liceat ſtultâ credulitate frui.
Cur toties video mitti recipique tabellas?
  Cur preſſus prior eſt interiorque torus?
Cur plus, quam ſomno, turbatos eſſe capillos;
  Collaque conſpicui dentis habere notam?
Tantùm non oculos crimen deducis ad ipſos.
  Si dubitas famæ parcere; parce mihi.
Mens abit, & morior; quoties peccaſſe fateris:
  Perque meos artus frigida gutta fluit.
Tunc amo: tunc odi fruſtra, quod amare neceſſe eſt.
  Tunc ego, ſed tecum, mortuus eſſe velim.
Nil equidem inquiram; nec, quæ celare parabis,
  Inſequar: & falſi criminis inſtar erit.
Si tamen in mediâ deprenſa tenebere culpâ,
  Et fuerint oculis probra videnda meis;
Quæ bene viſa mihi fuerint, bene viſa negato.

Con-

25. *Nec verba juvantia ceſſent.*] *Deſunt* tres libri, *Idem.*

27. *Vultum metuentem crimina.*] Id eſt, ſeverum, honeſtum.

28. *Opus.*] Amoris. *Diffiteatur.*] Neget, celet.

29. *Da populo, da verba mihi.*] Me & populum falle. *Sine.*] Permitte. *Neſcius.*] Tui furti ignarus. *Errem.*] In dubio ſim, an peccaveris.

34. *Collaque conſpicio dentis.*] *Compoſiti dentis* Hafnienſis. *conſpicuo* Neapolitanus. Lege *conſpicui dentis.* Heinſius.

37. *Mens abit.*] *Fugit* Sarravianus. ut lib. 11. Artis, *miſera menſque colorque fugit* ita libri veteres. Epiſtola Deianiræ,

Mens fugit admonitu; friguſque perambulat artus.

Barberinianus vero & Arondelianus *Mens hebet.* ut & in Triſtibus,

Temporis adverſi ſic mihi ſenſus hebet.

Vulgata tamen lectio proba eſt. Faſt. 11.

Mens abit & morior, quoties pugnantis imago
Me ſubit.

Idem.

42. *Falſi criminis inſtar erit.*] *Facti muneris* optimus Palatinus. at in Puteaneo, Sarraviano & quinque aliis, *falſi muneris.* Nil muto. niſi quod ſcribendum puto, *falſi criminis inſtar erunt.* nimirum. *quæ parabis celare.* Heinſ. *Erit.*] Scilicet verum crimen.

44. *Probra.*] Tua flagitia & crimina.

74. *Prona*

Concedent verbis lumina noſtra tuis.
Prona tibi vinci cupientem vincere palma eſt.
Sit modo, Non feci, dicere lingua memor.
Cum tibi contingat verbis ſuperare duobus;
Et ſi non causâ, judice vince tuo.

47. *Prona tibi.*] Ordo eſt: Palma, id eſt, victoria, eſt prona tibi vincere cupientem vinci. *Prona.*] Facilis. *Cupientem.*] Scilicet me, qui victoriam non quæro.

49. *Contingat.*] Liceat tibi. *Superare.*] Vincere me. *Duobus verbis.*] *Non feci.*

50. *Cauſa.*] Cauſæ honeſtate. *Judice.*] Scilicet me. *Domin.*

ELEGIA XV.

Ad Venerem, quod elegis finem imponat.

QUære novum vatem, tenerorum mater Amorum:
Raditur hic Elegis ultima meta meis.

Quos

MAter Amorum.] Venus.

2. *Traditur hac Elegis ultima meta meis.*] Rectius *hic Elegis* unus Moreti. Scriverianus *his.* alius *hoc* pro *meta*, quidam codices tam ſcripti quam editi, *charta.* optimus Palatinus *nota.* Mentelianus *cura.* Lipſius Antiquis Lectionibus & ad Symmachum Juretus *creta* legendum contendunt. Sed perperam. Scribe minimâ mutatione vel invitis membranis,

Raditur hic Elegis ultima meta meis.

Elegos enim tanquam curru vectos deſignat paſſim noſter. ſic Art. Am. I. *imparibus vecta Thalia rotis. radere metam* quid ſit, non eſt ut multis explicem. Nihil aptius aut elegantius dici potuit. *Terere metam* id ipſum alibi vocat. Simile mendum ex Propertio ſuſtuli l. II. El. I.

Hoc ſi quis vitium poterit mihi demere, ſolus
Tantaleâ poterit radere poma manu.

ſic enim ſcribendum cenſeo. *Radere* pro *corradere* poſuit. Noſter Metam. l. XIV.

Raſerat Occiduus Tarteſſia littora Phœbus.

ſic & ibi opinor eſſe reponendum. Nam libri vetuſtiores, *Sparſerat*, vulgati *Preſſerat. radere littora* Virgilius quoque dixit, etſi alio ſenſu,

Proxima Circææ raduntur litora terræ.

& alibi,

Ille inter navemque Gyæ ſcopuloſque ſonantes
Raſit iter lævum interior.

Val. Flaccus lib. V. *alba Carambis Raditur* ab Argo videlicet. *ripas radentia flumina* Lucretius ſimiliter dixit. Noſter, *ſicco freta radere paſſu* Met. X. Medic. Faciei *radenti tuberà nitro* eſt legendum pro eradenti. ſic *radere nomen faſtis* apud Ciceronem pro eradere. *radere cultros* Martial. lib. IX. Ep. LXXII.

Delibata ſemel ſummos modo purpura cultros
Raſerat.

ſic ſcribendum puto. quod mollitiem capillorum optime exprimit. vulgo *ſparſerat*, & *Et libata. lima radere librum* noſter Triſt. & Martial. X. Ep. 2. *Tybris radit arenas* Faſt. I. *Aquoſus Eurus arva radit imbribus* Horatio Epod. XVI. *Heinſius.* *Ultima meta.*] Id eſt, ultimus terminus. *Ultima.*] Quia in curuli certamine plures erant metæ. *Ultima meta.*] Quod explicat Virgil. 5. Æneid.

Iam-

Quos ego compoſui Peligni ruris alumnus:
Nec me deliciæ dedecuere meæ.
Si quid id eſt, uſque à proavis vetus ordinis hæres,
Non modo militiæ turbine factus eques.
Mantua Virgilio gaudet, Verona Catullo:
Pelignæ dicar gloria gentis ego.
Quam ſua libertas ad honeſta coëgerat arma,
Cum timuit ſocias anxia Roma manus.
Atque aliquis ſpectans hoſpes Sulmonis aquoſi
Mœnia, qua campi jugera pauca tenent;
Quæ tantum, dicet, potuiſtis ferre poëtam,
Quantulacunque eſtis, vos ego magna voco.
Culte puer, puerique parens Amathuſia culti,

Au-

Iamque fere ſpatio extremo, feſſique ſub ipſam
Finem adventabant.

4. *Nec me.*] Quia juvenis hæc luſi. *Dedecuere mea.*] *Tua* malim cum uno Moreti. nam *meis* ſub finem proximi pentametri jam præceſſerat. *Heinſius.*

5. *Si quid eſt.*] Eſſe ex equeſtri ordine. *A proavis.*] Modeſte ſe à genere laudat. *Ordinis.*] Equeſtris.

6. *Modo.*] Nuper. Ad illud refert, quod dixit, *Vetus ordinis hæres. Militiæ turbine factus eques.*] Rivalem ſuum obiter mordet, de quo ſupra dixit:

Ecce recens dives parto per vulnera cenſu,
Præfertur nobis ſanguine factus eques.

Domin. *Turbine.*] Pro turbulentia & inquietudine: aut certe pro rotatione equorum, quos in gyrum circumagere ſolebant. Quaſi dicat: Non bello, aut arte aliqua militari equeſtrem dignitatem conſecutus ſum: ſed à majoribus accepi, &c. *Micyl. Militiæ turbine factus eques.*] Quidam *fortunæ munere.* ut lib. IV. Triſt. Elegia ult. *Heinſius.*

7. *Mantua Virgilio.*] Quemadmodum Mantua Virgilio, & Verona Catullo alumnis lætatur, & illuſtris eſt: ſic ego, inquit, Pelignam gentem illuſtrabo.

9. *Quam ſua libertas.*] *Quam* legendum cum quatuor ſcriptis atque ita Scaliger in ora libri ſui emendarat. mox *Martia Roma* unus Moreti. *Heinſius Quam.*] Scilicet Pelignam gentem: laus enim hæc patriæ Naſonis in ipſum quoque redundat. *Honeſta.*] Honeſtiſſima enim arma ſunt, quæ pro libertate ſumuntur. *Coegerat.*] Impulerat, eſt enim boni viri, ut non niſi coactus ad arma confugiat. *Libertas.*] —— *Virei validis cum viribu' luctant* —— *Libertatem ut perpetuaſſint maxime.* Enn. 9. Annal. Lucan. 7. —— *hæc libera naſci* —— *Hæc vult turba mori.* Sic Metius ad ſuos Albanos. ἐλεύθεροι γὰρ ἐξ ἐλευθέρων ἔφυμεν. Halic. 3. ἔμφυτον γὰρ πᾶσιν ἀνθρώποις τῆς ἐλευθερίας πόθος.

10. *Socias manus.*] Quando omnes fere ſocii populi Romani defecerunt, & ad arma converſi ſunt. Unde maximus terror & ſolicitudo Romanis inceſſit. Lege Lucium Florum lib. 3. *Anxia.*] Sollicita. Adeo enim conſternatos ſociali bello Romanos legimus, ut magnos ludos Jovi Optim. Maxim. ſi Rempubl. in meliorem ſtatum vertiſſet, voverint.

11. *Spectans.*] Aſpiciens. *Hoſpes.*] Peregrinus. *Sulmonis.*] Quæ eſt mea patria.

12. *Qua campi.*] *Qua* rectius duo ſcripti. nam *qua* ſequitur. *Heinſius. Jugera* pau-

Aurea de campo vellite ſigna meo.
Corniger increpuit thyrſo graviore Lyæus:
  Pulſanda eſt magnis area major equis.
Imbelles Elegi, genialis Muſa, valete;
  Poſt mea manſurum fata ſuperſtes opus.

pauca.] Parvum fuiſſe Sulmonis oppidum oſtendit.

13. *Tantum.*] Tam magnum. Mos eſt poëtarum, hujuſcemodi laudes ſibi attribuere. *Ferre.*] Proferre, gignere. *Poëtam.*] Naſonem.

15. *Culte puer.*] Satis ſuperque, inquit, amoribus indulſi: nunc ad majora tendo. Ordo eſt: O puer culte longo tempore mihi, & parens pueri, vellite ſigna, &c. *Culte.*] Amate. *Puerique parens mihi tempore longo.*] *Tempore in omni* excerpta Jureti & unus Moreti. Scriverianus, *parens amat hoſtia cultus.* Arondelianus pro diverſa lectione *amat hoſtia cultu* Optimus Palatinus, *parens Amathuntia culta.* Scribe, *Amathuſia culti.* ab Amathunte, Amathuſia, ut à Rhamnunte Rhamnuſia, à Selinunte, Selinuſia. hinc *creta Selinuſia* apud Plinium. ſic *Amathuſiacas bidentes* noſter dixit lib. x. Met. Amathuntem enim ab Amathuſa Cinyræ matre appellatam volunt. quomodo & apud Catullum lego,

Nam, mihi quam dederit duplex Amathuſia curam,
Scitis.

& in Ciri Virgiliana,

Nam te jactari, non eſt Amathuſia noſtri
Tam rudis, ut nullo poſſim cognoſcere ſigno.

ubi & *noſtra* male legitur. Catulli illa reſpiciebat

—— non eſt Dea neſcia noſtri,
Quæ dulcem curis miſcet amaritiem.

Non eſt Amathuſia tam rudis noſtri, pro nos non ſimus tam rudes Amathuſiæ aut Veneris. Symmachus l. I. Ep. VIII. *Amathuſias renidens.* ſic in iis verſibus ſcribendum eſſe alibi monemus. non *Amathuſium*, ut nunc legitur. ſi quis *Amathuntia* præfracte tuetur, non omnino me oppono. nam & *Selinuntii* apud Ciceronem occurrunt, & *Hydruntii* apud Plinium. præſtat tamen alterum. *Heinſius.*

61. *Vellite.*] Extrahite. *Signa.*] Vexilla.

17. *Corniger.*] Cornua gerens. Quare cum cornibus fingatur Bacchus, docet Diodorus lib. 4. *Increpuit.*] Scilicet me, monens ut majora ſcriberem. *Thyrſo.*] Furore.

18. *Pulſanda eſt magnis area major.*] Majora mihi ſcribenda ſunt. *Magnis equis.*] Ad carminis qualitatem refert: id eſt, heroïcis carminibus. *Area.*] Campus. Hoc ad materiam.

19. *Imbelles.*] Qui reſpuunt bellicam & altam materiam. *Genialis.*] A Genio voluptatis deo.

AMORUM FINIS.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS ARTIS AMATORIÆ

LIBER PRIMUS.

SI quis in hoc artem populo non novit amandi;
Me legat; & lecto carmine doctus amet.
Arte citæ veloque rates remoque moventur:
Arte leves currus, arte regendus Amor.
Curribus Automedon lentiſque erat aptus habenis:

Tiphys

P. Ovidii Nasonis Artis Amatoriæ Liber Primus.] De Arte Amandi hactenus inſcripti ſunt in vulgatis editionibus hi libri. nos veram inſcriptionem revocavimus; quam veterrimus Codex Gallicus bibliothecæ Regiæ, Franciſci Jureti, Joſephi Scaligeri ac Claudii Puteani excerpta cum fragmento Oxonienſi Bodlejanæ bibliothecæ itidem antiquiſſimo agnoſcunt. Seneca excerptis Controverſiarum lib. III. cap. VII. *Iſte ſenſus eſt ejus, qui hoc ſæculum Amatoris non Artibus tantum, ſed ſententiis implevit. Ovidius enim in libris Metamorphoſeon dicit, Ipſe ſuos artus, &c.* Aurelius Victor vulgatus, in vita Auguſti Cæſaris: *Nam & poëtam Ovidium, qui & Naſo, pro eo quod tres libellos Artis Amatoriæ conſcripſerat, exilio damnavit.* Ereculphus lib. VIII. cap. x. Chronici: *Quibus diebus Ovidius poëta in exilio diem obiit qui ab Auguſto ſene damnatus fuerat, propter libros Amatoriæ Artis, quos compoſuerat.* Neque alio nomine ab Eutyche Grammatico hi libri citantur, aut à Scholiaſtis Mss. in Metamorphoſeis, ac cætera ejuſdem opera. idque paſſim. Vocat quidem Artem Amandi ipſe Ovidius primo hujus operis verſu, ſed legi carminis id dedit, quæ verum poëmatis hujus titulum non admittebat. unde & errorem natum exiſtimo. *Πρωταγορίδης ἀκροάσεις ἐρωτικάς.* laudat Athenæus lib. IV. *Heinſius.*

1. *Si quis in hoc artem, &c.*] Ex Latinorum poëtarum conſuetudine proponit, invocat, & narrat Ovidius. Nam primis duobus verſibus amatoriam artem ſe doctum profitetur; deinde Venerem Amorum matrem invocat: narrat poſtremo, quomodo invenienda & concilianda ſit amica. *In hoc populo.*] In Romana civitate. *Artem amandi.*] Modum conciliandæ amicæ.

2. *Me legat.*] *Hoc legat* codex Regius & Bodleianus cum duobus aliis. ſed nil muto. tres etiam *doctus eat*, non *amet*. & placet. quo alii alludunt nonnulli, in quibus *erat* vel *erit*. Heinſius.

3. *Arte cita.*] Ut naves & currus gubernantur à perito homine, ita & amor regi debet ab optimo magiſtro. *Remoque rates veloque reguntur.*] *Moventur* Regius, Bodlejanus, & alii nonnulli cum excerptis Scaligeri & Puteani. placet. Epiſt. Laodam.

Cum venies veloque move remoque carinam.

viro clariſſimo mihique conjunctiſſimo Jano Vlitio legendum videbatur,

Arte citæ remique rates velique reguntur.

nec obnitor. dummodo *moventur* admittamus. *Heinſius.*

5. *Curribus Automedon.*] Automedon Diorei filius fuit, & Achillis auriga. Unde quum aurigam deſignant poëtæ, cum

Tiphys in Hæmoniâ puppe magiſter erat.
Me Venus artificem tenero præfecit Amori.
Tiphys & Automedon dicar Amoris ego.
Ille quidem ferus eſt, & qui mihi ſæpe repugnet,
Sed puer eſt; ætas mollis & apta regi.
Phillyrides puerum citharâ perfecit Achillem;
Atque animos placidâ contudit arte feros.
Qui toties ſocios toties exterruit hoſtes;
Creditur annoſum pertimuiſſe ſenem.
Quas Hector ſenſurus erat, poſcente magiſtro:
Verberibus juſſas præbuit ille manus.
Æacidæ Chiron, ego ſum præceptor Amoris.
Sævus uterque puer: natus uterque Deâ.
Sed tamen & tauri cervix oneratur aratro:

Fræ-

eum *Automedonta* appellant. *Lentis habenis.*] Flexibilibus, & ſe implicantibus.

6. *Tiphys in Æmonia.*] Tiphys fuit gubernator Argonautarum, qui in ea expeditione periit. *In Æmonia puppe.*] In Argo navi, fabricata in Theſſalia.

8. *Tiphys & Automedon, &c.*] Dicar eſſe optimus amoris magiſter, ut Tiphys & Automedon habiti ſunt optimi gubernatores.

9. *Ille quidem ferus eſt.*] Fateor ſævum eſſe Cupidinem. *Et qui mihi ſæpe repugnat.*] *Repugnet* excerpta Puteani & Scaligeri cum optimo Regio & Bodlejano. *Heinſius.*

11. *Phillyrides puerum.*] Chiron filius fuit Saturni ex Phillyra Oceani filia: cum qua ille in equum converſus, dum per Thraciam Jovem filium quærit, conſuevit. Hic herbariam diſciplinam invenit: docuitque Achillem medicinam & citharœdicam artem, ut Statius tradit. *Perfecit Achillem.*] Sic à manu prima codex Regius, & quatuor alii. quomodo Naugerius monuit legendum. non *præfecit.* ſic Amor. lib. 11.

Ponendis in mille modos perfecta capillis. Heinſius.

12. *Contudit.*] Domuit.

13. *Perterruit hoſtes.*] *Exterruit* libri meliores conſtanter. *Heinſius.* *Exterruit ſocios.*] Centauros perterrefecit, quum Pelion habitaret.

14. *Annoſum ſenem.*] Longævum Chironem.

15. *Quas Hector ſenſurus erat.*] Hoc dicit, quoniam Achilles Hectorem occidit.

17. *Æacida Chiron præceptor.*] Vide Stat. Achilleid. ——*nam tunc labor unus*

Noſſe ſalutiferas dubiis animantibus herbas,
Aut monſtrare lyra veteres Heroas alumno.

Ælian. lib. 9. Ὅμηρος τὸν Ἀχιλλέα πεποίηκε τὴν ὀργὴν πέπτοντα τὴν πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα διὰ Μουσικῆς, ἣς ἔμαθε παρὰ τοῦ σοφωτάτου Χείρωνος. Et Sen. Troad. a 3. v. 830.

——*hic recumbens*
Montis exeſi ſpatioſus antro
Iam trucis Chiron pueri magiſter,
Tinnulas plectro feriente chordas,
Tunc quoque ingentes acuebat iras
Bella canendo.

18. *Uterque puer.*] Et Cupido & Achilles. *Natus uterque dea.*] Cupido ex Venere, Achilles ex Tethide.

18. *Sed tamen & tauri cervix.*] Tauri & equi

Frænaque magnanimi dente teruntur equi.
Et mihi cedet Amor: quamvis mea vulneret arcu
Pectora, jactatas excutiatque faces.
Quo me fixit Amor, quo me violentius uſſit;
Hoc melior facti vulneris ultor ero.
Non ego, Phœbe, datas à te mihi mentiar artes:
Nec nos aëriæ voce monemur avis:
Nec mihi ſunt viſæ Clio Cliuſque ſorores,
Servanti pecudes vallibus, Aſcra, tuis.
Uſus opus movet hoc. vati parete perito.
Vera canam. cœptis, mater Amoris, ades.
Eſte procul vittæ tenues, inſigne pudoris;
Quæque tegis medios, inſtita longa, pedes.
Nos Venerem tutam conceſſaque furta canemus:

Inque

& qui exemplo probat, Cupidinem poſſe gubernari. *Tauri cervix oneratur aratro.*] *Tauri curvis onerantur aratris* unus Ambroſianus & unus Vaticanus. *aratra* paſſim *curva* noſtro aliiſque poëtis dicuntur. *Heinſius.*

24. *Ultor ero.*] Docendo modum amandi.

25. *Non ego Phœbe datas.*] Non dicam, me artem amatoriam ab Apolline, non ab avium auſpiciis, non à Muſis: ſed ab uſu, & longa amandi petitia accepiſſe.

26. *Voce aëriæ avis.*] Garritu volucrum: quem augures maxime obſervabant.

27. *Nec mihi ſunt viſæ Clio.*] Heſiodum dicit: qui cum patris oves paſceret juxta Heliconem, à Muſis ad fontem Hippocrenem ductus, poëta evaſit. *Clio* autem una eſt ex Muſis: ſic appellata propter gloriam, quæ ex poëtarum laudibus oritur. *Cliuſque ſorores.*] Reliquas Muſas intellige. *Clius* autem genitivus eſt Græcus. *Clio Cliuſque ſorores.*] *Clioſque* ſcripti. ſic in Priapeis Epigramm. LXVII. cum in priſcis codicibus,

Penelopes primam Dido fac prima ſequatur,

exſtet, facile apparet *Didus* eſſe reponendum. vulgati *Didonis prima.* præter uſum cultioris ævi. *Heinſius.*

28. *Aſcra.*] Vicus eſt in Theſpiis, juxta Heliconis partem: quam Dius & Pycimede, Heſiodi parentes incoluerunt, relicta patria Cuma.

29. *Uſus opus movet hoc.*] Uſu & experientia doctus hæc canto.

31. *Eſte procul vittæ tenues.*] Rejicit Veſtales, & matronas caſtiſſimas, quas tenui vitta & inſtita denotat. *Stola* autem matronæ utebantur ad imos pedes: quam inſtita aſſuta, hoc eſt, tenuiſſima faſciola, ambibat. Hanc nonnulli limbum appellant. Vitta vero Veſtalium peculiaris erat, qua capillos ligabant. Magis tamen placet, ut per *vittas*, puellas virgines, & nondum nuptas intelligas, potius quam Veſtales virgines: quæ etiam vitta utebantur. Ovid. in Metam. *Vitta coërcebat poſitos ſine lege capillos.*

33. *Venerem tutam.*] Ignobiles fœminas, ad quas eſt aditus tutus: Quum è diverſo ad nobiles periculoſus ſit. *Conceſſaque furta.*] Amores lege permiſſos, & aditu faciles. *Nos Venerem tutam.*] Libro Triſtium ſecundo, ubi quatuor hi verſus repetuntur, legere eſt,

Inque meo nullum carmine crimen erit.
Principio, quod amare velis, reperire labora,
Qui nova nunc primum miles in arma venis.
Proximus huic labor eſt, placitam exorare puellam.
Tertius, ut longo tempore duret amor.
Hic modus; hæc noſtro ſignabitur area curru:
Hæc erit admiſsâ meta terenda rotâ.
Dum licet, & loris paſſim potes ire ſolutis;
Elige cui dicas, Tu mihi ſola places.
Hæc tibi non tenues veniet delapſa per auras.
Quærenda eſt oculis apta puella tuis.
Scit bene venator, cervis ubi retia tendat:

Scit

Nil niſi legitimum concesſaque furta canemus. Heinſius.

37. *Placidam exorare puellam.*] *Placitam* ex melioribus libris omnino eſt legendum. & mox,

Tot tibi tamque dabit formoſas Roma puellas.

non *namque dabit*. Epiſtola Acontii,

Per gladios alii placitas rapuêre puellas.

Amor. I. Eleg. x.

Non aries placitam munere captat ovem.

lib. II. El. IV.

Sive rudis, placita es ſimplicitate tua.

Art. III.

Nec Thuſcus placitis devehit amnis aquis.

& mox,

Nos facimus placitæ late præconia formæ.

ut illis locis reſtituendum. Plura vide Notis ad Epiſtolam XIX. ℣ſ. 208. *Idem. Exorare.*] Precibus & blanditiis tibi morigeram reddere.

39. *Hic modus.*] Hæc menſura. *Noſtro curru.*] Noſtris præceptis. Eſt enim ſimilitudo ab aurigis ſumpta. *Signabitur area.*] Deſcribetur ſpatium operis.

40. *Hæc erit admiſſa meta.*] Currendum erit per hoc ſpacium. *Admiſſa rota.*] Admoto vel celeri curru. *Meta terenda rota.*] Memini illorum Propertii,

Septima quam metam triverit arte rota.

Memini & à noſtro lib. II. mox dici,

Interior curru meta terenda meo eſt.

Libri tamen meliores hoc loco *meta premenda.* nec male. unus Vaticanus cum Ambroſiano, *tenenda.* quomodo Triſt. lib. IV. El. VIII.

Nec procul â metis, quas pene tenere videbar.

Virgilius lib. V.

Jamque propinquabant ſcopulo, metamque tenebant.

Paulo poſt etiam nonnulli codices *meta tenenda*, non *terenda.* Heinſius.

41. *Dum licet.*] Dum nihil tibi obſtat: vel dum fas eſt per ætatem. nam ſenem non decet. *Loris ſolutis.*] Amota omni alia cura.

43. *Hac tibi non veniet tenues.*] *Tenues veniet* meliores libri. *Heinſius.*

44. *Quærenda eſt.*] Non enim dormienti tibi hæc confecturi ſunt ſuperi. Nec ſine tua opera deducetur tibi amica.

45. *Ubi retia tendat.*] *Ponat* Argentinenſis liber. etiam non male. ſic & infra ℣ſ. 263. libri meliores,

Hactenus unde legas quod ames, ubi retia ponas.

Virgilius Georg. lib. I.

Tunc gruibus pedicas & retia ponere cervis.

noſter quoque Metam. VII.

——poſitarum lina plagarum.

& alibi,

——in

Scit bene, qua frendens valle moretur aper.
Aucupibus noti frutices. qui ſuſtinet hamos,
  Novit quæ multo piſce natentur aquæ.
Tu quoque, materiam longo qui quæris amori,
  Ante frequens quo ſit diſce puella loco.
Non ego quærentem vento dare vela jubebo:
  Nec tibi, ut invenias, longa terenda via eſt.
Andromedan Perſeus nigris portarit ab Indis,
  Raptaque ſit Phrygio Graja puella viro.
Tot tibi tamque dabit formoſas Roma puellas;
  Hæc habet, ut dicas, quidquid in orbe fuit.
Gargara quot ſegetes, quot habet Methymna racemos;
  Æquore quot piſces, fronde teguntur aves;
[Quot cœlum ſtellas, tot habet tua Roma puellas:
  Mater & Æneæ conſtat in urbe ſui.]
Seu caperis primis & adhuc creſcentibus annis;
  Ante oculos veniet vera puella tuos:

—— *in laqueos, quos poſuere, cadent.* Heinſius.

47. *Qui ſuſtinet hamos.*] Periphraſis eſt piſcatoris. *Suſtinet hamos.*] *Continet* fragmentum Bodlejanum & tres quatuorve alii codices. ſic infra, *preſſas continet arte jubas.* Heinſius.

49. *Longo amori.*] Diu duraturo.

51. *Dare vela.*] Non eſt, inquit, longius navigandum, ut puellam invenias: quemadmodum fecit Paris, qui in Græciam navigavit.

52. *Longa terenda via eſt.*] Non etiam peragranda erit terra, ut fecit Perſeus, qui à Polydecte Magnetis filio ad Gorgonas miſſus, Andromedan invenit in littore, ceto expoſitam, ut in Metam. docet Ovid.

53. *Andromeden.*] *Andromedan* lege, ut meliores libri. quod jam monui notis ad Epiſt. XVIII. ℣. 149. in cæteris Naugerii conjecturam expreſſimus. Nam ſcripti codices cum vulgatis *portavit.* & *Raptaque ſic.* Heinſ. *Nigris portavit ab Indis.*] In Joppe, quæ eſt in Palæſtina, ante diluvium condita, ubi Cepheus regnavit, id factum fuiſſe prædicant. *Nigris* autem, hoc eſt, fuſcis, ſolis ardore.

57. *Gargara quot ſegetes.*] Gargara ſunt in Myſia, quæ eſt Helleſponti provincia. Hic autem pro oppido accipitur, frugum feraci. *Methymna racemos.*] Methymna eſt urbs Lesbiorum, in qua vinum optimum naſcitur.

59. *Quot cœlum ſtellas.*] Diſtichon hoc non eſſe Ovidianæ notæ contendo. Pentameter ex illis noſtri adumbratus eſt Amor. lib. I. El. VIII.

Nunc Mars externis animos exercet in armis:
At Venus Æneæ regnat in urbe ſui.

In Oxonienſi fragmento legebatur,

Mater in Æneæ conſtitit urbe ſui.

conſtitit etiam Regius. *Heinſius.*

60. *Mater & Æneæ.*] Venus, Æneæ mater, Romæ ſedem habet: ex quo oſtendit, laſcivas eſſe Romanas mulieres.

Sive cupis juvenem; juvenes tibi mille placebunt.
  Cogêris voti neſcius eſſe tui.
Seu te forte juvat ſera & ſapientior ætas;
  Hoc quoque (crede mihi) plenius agmen erit.
Tu modo Pompejâ lentus ſpatiare ſub umbrâ,
  Cum ſol Herculei terga leonis adit:
Aut ubi muneribus nati ſua munera mater
  Addidit, externo marmore dives opus.
Nec tibi vitetur, quæ priſcis ſparſa tabellis
  Porticus auctoris Livia nomen habet.
Quaque parare necem miſeris patruelibus auſæ.
  Belides, & ſtricto ſtat ferus enſe pater.
Nec te prætereat Veneri ploratus Adonis;

Cul-

63. *Sive cupis juvenem.*] Majorem natu puellam.

64. *Cogeris voti.*] Scripti plerique, *Cogeris &c.* Puto, *Cogére &c.* Comelinianus codex ſuperiori verſu non male, *juvenes tibi mille patebunt.* patebit tibi aditus ad mille juvenes. dictum Notis ad lib. II. Amor. El. XIX. ℣ſ. 25. *Heinſius.* *Cogeris voti neſcius eſſe tui.*] Ignorabis, quænam ex tam multis puellis eligenda ſit.

66. *Crebrius agmen erit.*] *Plenius* meliora exemplaria. idque conſtanter. *Heinſius.*

67. *Tu modo Pompeja.*] Porticus olim Romæ erigebantur, ad inambulationes & umbras. Inter cæteras maximæ fuit admirationis porticus Corinthia, ad circum Flaminium erecta à Cneo Octavio: ita appellata propter æs Corinthium, quod erat in columnis.

68. *Quum ſol Herculei.*] Quum Sol eſt in Leone. Sol enim 13. Calend. Aug. in Leonem tranſitum facit. Deſignat æſtatem. *Leonis Herculei.*] Nemeæum leonem dicit, quem Hercules inermis occidit, & inter ſidera collocatus eſt.

69. *Aut ubi muneribus.*] Sunt qui intelligant de templo Concordiæ. Mihi magis placet, intelligas de porticu Octaviæ.

70. *Externo marmore.*] Peregrino marmore: quod è Laconia, Phrygia, Numidia, Paro, Cariſto advehebant.

71. *Priſcis tabellis.*] Antiquorum pictorum clariſſimis picturis, quæ in porticibus locabantur.

72. *Livia nomen habet.*] Porticus Liviæ meminit Ovidius in Faſtis: *Diſce tamen veniens ætas, ubi Livia nunc eſt Porticus, immenſa tecta fuiſſe domus.* Domin. Porticus Livia, teſte P. Victore, erat in tertia urbis regione, prope Suburram. *Ciofan.*

73. *Quaque parare necem miſeris.*] Porticum Apollinis Palatini intelligit. Nam Auguſtus templum Apollinis in parte Palatinæ domus excitavit, cui addidit porticum cum bibliotheca græca latinaque. In ea erant imagines Danaïdum 50.

74. *Belides.*] Danaïdes. Belus enim pater fuit Danaï & Ægypti.

75. *Nec te prætereat.*] In templis adulteria exerceri ſolita, docet Juvenalis. Intelligit autem hic Ovidius de templo Veneris: quæ ritu Aſſyrio Romæ colebatur cum Adonide, maxima veneratione. Fuit autem Adonis filius regis Cinyræ, & Myrrhæ ejus filiæ, quem ardentiſſime amavit Venus: ſed ab apro vulneratus interiit, non ſine deæ luctu maximo,

Cultaque Judæo ſeptima ſacra Syro.
Neu fuge linigeræ Memphitica templa juvencæ.
Multas illa facit, quod fuit ipſa Jovi.
Et fora conveniunt (quis credere poſſit?) amori;
Flammaque in arguto ſæpe reperta foro.
Subdita qua Veneris facto de marmore templo
Appias

maximo. Is deinde in florem mutatus eſt, ut docet Ovid. in Metam.

76. *Cultaque Judæo ſeptima ſacra viro.*] *Syro* optime Bodlejanum fragmentum pro diverſa lectione. Niſi quod *Idumæo Syro* reponi malim. quod magis poëticum. etſi & Judæos Syris fuiſſe adſcriptos ex Strabone liquet. Ptolemæus: *Παλαιςίνης Συρίας, ἥτις καὶ Ἰουδαία καλεῖται. θέσις.* Infra v. 418. ſimiliter ex Puteaneis excerptis ſcribendum,

Culta Palæſtino ſeptima ſacra Syro.

nam & illic *viro* legebatur. In fragmento Bodlejano tam illic quam hic *Deo.* Tibullus lib. I.

Alba Palæſtino ſancta columba Syro.

Ubi minime ferendum *ſuo.* quod Scaligeri codex exhibebat, illo non improbante. Syria enim triplex apud veteres Geographos, *Συρία Κοίλη, Φοινίκη, καὶ Παλαιςίνη. Heinſius. Cultaque Judæo.*] Cærimonias Judaïcas accipe. ad quas confluebant Romanæ puellæ. Sed eas Tiberius poſtmodum compeſcuit. *Septima ſacra.*] Cærimoniæ Judæorum, quæ fiebant ſeptimo quoque die, quem Judæi *Sabbatum* appellant.

77. *Neu fuge Niligenæ Memphitica templa juvencæ.*] Ad Nilum Io cum non ſit genita, perperam Niligena dicatur. Scripti plerique *lanigeræ.* ſed *linigeræ* verum eſt. quod in optimo Regio, Puteani excerptis, & duobus tribuſve aliis extat. lib. I. Pont. Eleg. I.

Vidi ego linigeræ numen violaſſe fatentem
Iſidis Iſiacos ante ſedere focos.

& Amor. II. El. II.

Nec tu linigeram fieri quid poſſit ad Iſin
Quæſieris.

Quibus locis pari modo turbant libro veteres. *Linigera* quemadmodum Iſis ſic ejus quoque ſacerdotes *Linigeri* poëtis paſſim dicti. Noſter Met. I.

Nunc dea linigera colitur celeberrima turba.

Linigeri calvi Martiali iidem lib. XII. Ep. 29. & Juvenali,

Qui grege linigero circumdatus & grege calvo.

Claudianus,

——plurimus infra
Liniger impoſito ſuſpirat vecte ſacerdos.

Sed hac de re jam copioſe egerunt viri eruditi. *Heinſ. Nec fuge linigeræ.*] Templum Iſidis dicit: quod fuit proximum ei campo, qui erat conjunctus campo Martio. Juven. *Iſidis antiquo quæ proxima ſurgit ovili.* Hujus deæ ſacra celebrabantur quotannis à mulieribus, decem continuis diebus, ut oſtendit Propert. ubi ſæpenumero ſcortationes & lenocinia exercebantur. *Memphitica ſacra.*] Ægyptia. Memphis enim urbs in anguſtiis Ægypti ſita fuit. *Juvencæ.*] Iſidis, quam Juno mutavit in vaccam.

78. *Multas illa facit.*] Multæ illic vitiantur. *Quod fuit ipſa Jovi.*] Nam Io, quæ poſtea Iſis dicta fuit, à Jove compreſſa eſt.

79. *Quis, credere poſſet.*] *Poſſit* meliores. *Heinſ.*

80. *Foro arguto.*] Frementi litigantium vocibus, & conviciis.

81. *Subdita qua Veneris.*] *Qua*, ubi. Appiam aquam dicit. nam Appius Claudius in cenſura viam munivit, quæ à porta Latina, ſive Capena, quam etiam Fontinalem Pompejus appellat, Brunduſium uſque ducebat. *Facto de marmore.*]

Appias expreſſis aëra pulſat aquis.
Illo ſæpe loco capitur conſultus Amori:
Quique aliis cavit, non cavet ipſe ſibi.
Illo ſæpe loco deſunt ſua verba diſerto:
Reſque novæ veniunt, cauſaque agenda ſui eſt.
Hunc Venus è templis: quæ ſunt confinia, ridet.
Qui modo patronus, nunc cupit eſſe cliens.
Sed tu præcipue curvis venare theatris.
Hæc loca ſunt voto fertiliora tuo.
Illic invenies, quod ames, quod ludere poſſis,
Quodque ſemel tangas, quodque tenere velis.
Ut redit itque frequens longum formica per agmen,
Granifero ſolitum cum vehit ore cibum;
Aut ut apes, ſaltuſque ſuos & olentia nactæ
Paſcua,

re.] Nam in foro C. Cæſaris erat Veneris genitricis, quod fecit Archelaus: ſed feſtinatione dedicandi reliquit imperfectum.

82. *Appias.*] Ab Appio cenſore eo ducta, ubi poſtea forum Cæſar extruxit. *Expreſſis.*] Ejaculatis, emiſſis. *Aera pulſat aquis.*] Id eſt, è fontibus in altum erumpens, aërem ferit.

83. *Capitur conſultus amore.*] *Amoris* vetuſtiores libri. Lege *Amori*, id eſt, Cupidini. atque ita fragmentum Bodlejanum, cùm alio codice quem Andreas Cavalcantes Patricius Florentinus, vir ad comitatem & elegantias factus, mihi dono obtulit. *Conſultus* pro juriſconſulto. ut noſter Amorum lib. I. El. XIII.

Nec tu conſulto, nec tu jucunda diſerto es.

& mox,

Hæc eadem ſponſum conſulti ante atria mittit.

Horatius,

——*eris tu, qui modo miles,*
Mercator, tu conſultus modo

& *conſultor* apud eundem,

Sub galli cantum conſultor ubi oſtia pulſat.

Heinſ. *Conſultus.*] Juriſperitus. *Aliis cavit.*] Reos defendit.

85. *Deſunt ſua verba.*] Neſcit juriſperitus uti apud amicam eloquentia, qua in foro uti ſolet.

86. *Reſque novæ.*] Novæ cauſæ, non judiciales, ſed amoris. *Cauſaque agenda ſua eſt.*] Unus Vatican. & Palatin. *ſubit.* Rottendorphianus *ſubeſt.* Scribe cum Politiani codice, *cauſaque agenda ſui eſt.* ſui ipſius cauſa, non aliena. *Heinſius.*

89. *Sed tu præcipue.*] Fœminæ ad ſpectandos ludos ex omni urbis parte in theatrum decurrebant. *Curvis theatris.*] Curvum theatrum appellat propter formam hemicycli quam obtinebat.

90. *Voto fertiliora.*] In theatro uberior eſt puellarum copia, quam ſperes. *Votis fertiliora tuis.*] *Voto tuo* meliores. *Heinſius.*

93. *Longum formica per agmen.*] Quod ex Virgil. 4. Æneid. videtur deſumtum. *It nigrum campis agmen* & quæ ſeqq. Et hoc ex Ennio, & Acilio.

95. *Et olentia nacta Paſcua.*] Non damno penitus hanc lectionem, quam codices ſcripti tuentur. minimum tamen abeſt, quin *Hymettia paſcua* reponendum cenſeam. ſic infra pro *Hymettia mella* plurimæ membranæ *humentia.* Laudatiſſimum mel Atticum ex Hymet-

to

Paſcua, per flores & thyma ſumma volant;
Sic ruit ad celebres cultiſſima fœmina ludos.
Copia judicium ſæpe morata meum.
Spectatum veniunt, veniunt ſpectentur ut ipſæ.
Ille locus caſti damna pudoris habet.
Primus ſollicitos feciſti, Romule, ludos:
Cum juvit viduos rapta Sabina viros.
Tunc neque marmoreo pendebant vela theatro:
Nec fuerant liquido pulpita rubra croco.
Illic, quas tulerant nemoroſa Palatia, frondes
Simpliciter poſitæ; ſcena ſine arte fuit.
In gradibus ſedit populus de ceſpite factis;
Qualibet hirſutas fronde tegente comas.

Reſpi-

to monte. ut & Hyblæum favi Siculi. noſter Met. x. *ut Hymettia ſole cera remolleſcit. Hymettia* quoque *mella* habes apud Horatium. & ſane frequenter in hiſce propriis nominibus peccatur. ſic in Triſtibus pro *Pæſtana roſaria* nunc legitur *& amœna.* ut ſuo loco dicetur. *Heinſius.*

96. *Per flores & thyma.*] *Fervet opus, redolentque thymum fragrantia mella.*

101. *Sollicitos.*] A Romulo primum in theatro cœpiſſe laſcivam licentiam, oſtendit. *Ludos ſollicitos.*] Inquietos, & curarum amoris plenos.

102. *Rapta Sabina.*] Noſter Faſtor. 3. à v. 187.

Jamque loco majus nomen Romanus habebat:
Nec conjux illi, nec ſocer ullus erat.
Spernebant generos inopes vicinia dive;

& quæ ſeqq.

103. *Tunc neque marmoreo.*] Vela in theatris umbram faciebant: quod primus omnium invenit Q. Catulus, quum Capitolium dedicaret. Mox Cæſar totum forum Romanum intexit. *Pendebant.*] Sic & Propert. *Nec ſinuoſa cavo pendebant vela theatro. Marmoreo theatro.*] Theatra quondam non ex marmore ſtructa erant: ut poſtea theatrum Pompeji.

104. *Nec fuerant liquido.*] Croco trito, & mero infuſo vaſi vitreo, quod Mart. *nimbum* appellat, ſpargebantur theatra, populo nimia opulentia luxuriante, ut teſtis eſt Plin. *Pulpita rubra croco.*] Similiter in Faſt. 1. vſ. 342. *Nec fuerant rubri cognita fila croci.* Vide Ep. 21. vſ. 162.

105. *Illic quas tulerant.*] Scena prius frondibus è Palatino monte decerptis ornabatur. At poſtea Claud. Pulcher ſcenam varietate colorum adumbravit.

107. *In gradibus de ceſpite factis.*] Hanc Romanorum tunc temporis honeſtam paupertatem, vel continentiam laudat Poëta in Faſt. 1. vſ. 203.

Frondibus ornabant, quæ nunc Capitolia gemmis:
Paſcebatque ſuas ipſe Senator oves.
Nec pudor, in ſtipula placidam cepiſſe quietem,
Et fœnum capiti ſuppoſuiſſe, fuit.

108. *Qualibet hirſutas.*] Coronam frondeam geſtabant majores in ſpectandis ludis. Poſtea tanta inolevit luxuria, ut etiam roſacea cœperint uti. *Comas hirſutas.*] Quia Romani antea intonſi fuerunt. Olim tonſores non fuiſſe, ſignificant antiquorum ſtatuæ.

109. *Re-*

Reſpiciunt, oculiſque notant ſibi quiſque puellam,
Quam velit: & tacito pectore multa movent.
Dumque, rudem præbente modum tibicine Thuſco,
Ludius æquatam ter pede pulſat humum;
In medio plauſu (plauſus tunc arte carebat)
Rex populo prædæ ſigna petenda dedit.
Protinus exiliunt, animum clamore fatentes:
Virginibus cupidas injiciuntque manus.
Ut fugiunt aquilas timidiſſima turba columbæ,
Utque fugit viſos agna novella lupos;

Sic

109. *Reſpiciunt.*] Luſtrant, & inquirunt quam rapiant.

110. *Multa movent.*] Cum animo ſuo taciti cogitant, inque varias partes rapiunt, & volvunt per ſingula.

111. *Rudem modum.*] Rudem modulationem. Rudibus adhuc hujus artis Hetruſcis: quia nondum tam inflexo ſono, nec multiforatili tibia utebantur. *Tibicine Thuſco.*] Quia ex Hetruria venerant tibicines: quorum ad ſacra tibiæ ex buxo fiebant, ludicræ vero ex loti arbore. Deinde ex oſſibus aſininis, poſtea ex argento.

112. *Lydius æquatam.*] *Ludius* Scaliger & Politianus. nec aliter pro diverſa lectione in Moreti libro. *Ludii* iidem qui hiſtriones. de quibus cum alii jam abunde ex profeſſo egerint, quod addam non habeo. Ad rem tamen facit Livii locus lib. VII. cap. II. *Ludiones ex Hetruria acciti, ad tibicines modos ſaltantes haud indecoros motus more Thuſco dabant.* Optimus Regius *Ludis* à manu primâ, ſed emendatum poſtea *Lydius.* Heinſius. *Pulſat pede humum.*] Saltat. Sic Horat. I. Carmin. od. 37. ——— *nunc pede libero pulſanda tellus.* De veterum Saltatione vide Athen. lib. I. c. 14. 18. & 19. Homer. Odyſſ. θ. vſ. 264.

——— αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
Μαρμαρυγὰς θηεῖτο ποδῶν θαύμαζε δὲ θυμῷ.

Quod Didym. explicat, illas pedum micationes vocans τὰς συντόνους τῶν ποδῶν κινήσεις. & deinde ἐν γὰρ ταῖς ὀξείαις κινήσεσι ἀπόστιλψις τῶν ποδῶν γίνεται.

113. *In medio plauſu.*[In media populi plaudentis lætitia.

114. *Rex populo.*] Romulus ſignum dedit rapiendi virgines Sabinas.

115. *Animum clamore fatentes.*] Hoſtili & incondito fremitu, qualem tollere ſolent qui in hoſtem procurrunt: Δορίκτυπον ἀλαλάν. Pindar. Nem. 3. Et Diod. Sicul. 14. c. 11. De Perſis. Ἐπεφάνησαν οἱ Πέρσαι διεσκευασμένοι καταπληκτικῶς, καὶ μετὰ βοῆς ἐπιφερόμενοι.

117. *Ut fugiunt aquilas.*] Idem in Metamorphoſ. *Sic aquilam penna fugiunt trepidante columbæ. Ut fugiunt columbæ.*] Similiter de accipitre. Horat. I. Carmin. od. 37.

Remis adurgens, accipiter velut
Molleis columbas, aut leporem citus
Venator, in campis nivalis
Æmoniæ.

Ideoque & Homero Iliad. o. vocatur. Ἴρηξ φασσοφόνος.

118. *Utque fugit viſos.*] *Ut fugit viſos* Regius & Bodlejanus. in quinque aliis, *ut fugit inviſos.* ſed nulla opus mutatione. Pont. II. El. VII.

Sæpe canem longe viſum fugit agna, lupumque
Credit: & ipſa ſuam neſcia vitat opem.
Heinſ.

Agna novella.] Tenera: recens à matre. Sic Cicer. *novellæ arbores. Præda novella,*

Sic illæ timuere viros ſine lege ruentes.
  Conſtitit in nullâ, qui fuit ante, color.
Nam timor unus erat; facies non una timoris.
  Pars laniant crines: pars ſine mente ſedet:
Altera mœſta ſilet; fruſtra vocat altera matrem:
  Hæc queritur; ſtupet hæc: hæc manet; illa fugit.
Ducuntur raptæ genialis præda puellæ:
  Et potuit multas ipſe decere pudor.
Si qua repugnârat nimium, comitemque negarat;
  Sublatam cupido vir tulit ipſe ſinu.
Atque ita, Quid teneros lacrymis corrumpis ocellos?
  Quod matri pater eſt, hoc tibi, dixit, ero.
Romule, militibus ſciſti dare commoda ſolus.
  Hæc mihi ſi dederis commoda, miles ero.
Scilicet ex illo ſolennia more theatra
  Nunc quoque formoſis inſidioſa manent.
Nec te nobilium fugiat certamen equorum:

Multa

vella. 3. Art. 560. Quo vulgo utuntur pro commentariis, & actis.

119. *Sine lege.*] Sine ordine.

121. *Nam timor unus erat.*] Omnes pariter timebant. *Facies non una timoris.*] Quia aliæ aliam timoris faciem oſtendebant. Quædam enim mortem, aliæ captivitatem, & alia id genus ſupplicia timebant.

122. *Pars laniat.*] *Laniant* Vaticanus unus cum codice Patritii Junii. & tum *ſedent.* lege. *Heinſius.*

124. *Hac fugit, illa manet.*] *Hac manet, illa fugit* ſcripti fere omnes. *Idem.*

125. *Genialis prada.*] Generandis liberis parata.

126. *Ipſe decere pudor.*] Vetuſtiores, *timor.* Heinſius.

127. *Si qua repugnabat nimium, comitemque negabat.*] *Repugnarat* & *negarat:* melioris notæ libri. ſed *comitem negarat* non placet, ut *ſe* ſubintelligatur. Nimirum huic loco accidit, quod aliis multis, ut repetitio ejuſdem vocis neglecta à ſupinis librariis cauſam errori dederit. Lege,

Si qua repugnarat nimium, nimiumque negarat.

plures hujuſmodi errores deteximus à librariis commiſſos Notis ad Epiſt. VI. v. 29. *Idem.*

129. *Atque ita, Quid teneros.*] Livius quoque docet, Romanos precibus, quæ maxime ad muliebre ingenium efficaces ſunt, Sabinas raptas conciliaſſe.

133. *Solemnia theatra.*] In quibus ſolennes ludi exhibentur.

134. *Inſidioſa manent.*] Ex eo tempore quo raptæ ſunt Sabinæ, ſemper in theatris paratæ fuerunt puellis ab amantibus inſidiæ.

135. *Nec te nobilium.*] Sunt qui hoc ab equiria tantum referendum putent; quæ fiebant quinto idus Apriles, in Circo maximo, inter Palatinum & Aventinum. Magis placet intelligas de ludis omnibus, qui fiebant in Circo. Inter quos etiam Megaleſiaci, qui in honorem magnæ matris celebrabantur, magna hominum frequentia.

136. *Mul-*

Multa capax populi commoda Circus habet.
Nil opus eſt digitis, per quos arcana loquaris:
Nec tibi per nutus accipienda nota eſt.
Proximus à dominâ, nullo prohibente, ſedeto:
Junge tuum lateri, quàm potes, uſque latus:
Et bene, quod cogit, ſi nolis, linea jungi;
Quod tibi tangenda eſt lege puella loci.
Hic tibi quæratur ſocii ſermonis origo:
Et moveant primos publica verba ſonos.
Cujus equi veniant, facito, ſtudioſe, requiras.
Nec mora; quiſquis erit, cui favet illa, fave.
At cum pompa frequens cœleſtibus ibit eburnis;

Tu

136. *Multa commoda.*] Quia eo confluunt puellæ. *Circus habet.*] Circus dictus eſt, quod circum metas pompa ferebatur, & equi currebant: ut auctor eſt Varro. Tres autem Circos Romæ fuiſſe legimus: Maximum, Flaminium vel Appollinarem, & Neronianum in Vaticano. Diſponebatur autem circus in formam ſpacii oblongi: & in ſummitate circi, carceres erant, unde equi curribus juncti ad curſum incitabantur.

139. *Proximus à domina.*] *Ad dominam* multi ex ſcriptis. Forte, *Proximus at dominam.* ut apud Ciceronem lib. I. Ep. IX. ad Atticum, *Proximus Pompejum ſedebam.* Heinſius.

140. *Quam potes.*] Scripti majori ex parte *qua.* ſed nihil mutandum. vid. lib. III. ℣ſ. 262. *Idem.*

141. *Et bene quod cogit ſi nolit linea jungi.*] *Si nolis* recte caſtigatiores libri. Amor. lib. III. El. II.

Quid fruſtra refugis? cogit nos linea jungi.
Hæc ex lege loci commoda Circus habet.

hinc apparet infra v. 497. ſcribendum eſſe,

Nec ſine te curvo ſedeat ſpatioſa theatro. idque cum melioribus libris. *Idem.* *Et bene te cogit.*] Sedendi ordo & locus jungit te puellæ, etiam ſi id ipſa nollet. *Mer. Et bene te cogit, ſi nolit, linea jungi.*] Per lineam funiculum, aut ſimile aliquid intelligo, quo ſedilia in circo diſtincta fuere. *Micyl.*

142. *Qua tibi tangenda eſt.*] *Quod* Regius, & unus Palatinus, ut referantur hæc ad Tò *Et bene.* Oxonienſis *Quid.* primus Vaticanus *Quo.* proxime verum. *Heinſius.*

144. *Et moveant primos.*] Primus ſermo ſit cum puella, quiſnam ſit futurus victor in ludis, ex omnium ſententia, vel ſimile quid.

145. *Cujus equi veniant.*] Docet juvenes ſtudiis puellarum obſequi debere, favendo ei quem ipſa laudarit, ex illis quatuor factionibus Circenſium ludorum, à panni coloribus denominatis.

147. *At quum pompa frequens.*] Qualis ſit hæc pompa in ludis Megaleſiacis, docet in Faſt. *At cum pompa frequens, &c.*] De ea pompa intellige, quæ ipſum certamen præibat, in qua deorum imagines per circum & circa metam geſtabantur. *Micyl. Pompa frequens certantibus ibit ephebis.*] *Cæleſtibus eburnis* Jureti liber & fragmentum Oxonienſe. quomodo & Comelini codex pro diverſa lectione. optime. Vide de hac Deorum pompa per Circum ferri ſolita ipſum Ovidium copioſe agentem Amor. lib. III. Elegia II. quibus totus hic locus mire illuſtratur. *Heinſius.*

148. *Tu*

Tu Veneri dominæ plaude favente manu.
Utque ſit, in gremium pulvis ſi forte puellæ
Deciderit, digitis excutiendus erit.
Et, ſi nullus erit pulvis, tamen excute nullum.
Quælibet officio cauſa ſit apta tuo.
Pallia ſi terræ nimium demiſſa jacebunt;
Collige, & immundâ ſedulus effer humo.
Protinus officio pretium, patiente puella,
Contingent oculis crura videnda tuis.
Reſpice præterea, poſt vos quicunque ſedebit:
Ne premat oppoſito mollia terga genu.
Parva leves capiunt animos. fuit utile multis,
Pulvinum facili compoſuiſſe manu.
Profuit & tenui vento moviſſe tabellam;

Et

148. *Tu Veneri dominæ.*] In pompa Megaleſiaca non modo ipſam Cybelen deferebant in circum, ſed alia quoque ſimulacra: id quod etiam in pompa Cereris fieri ſolitum teſtatur Ovid. in Faſt. Amantes autem Veneri potiſſimum aſſurgebant.

153. *Pallia ſi terræ.*] Pallium ſupra tunicam geſtabatur à viris & mulieribus. *Terræ nimium demiſſa.*] *Terra demiſſa* Regius & Oxonienſis cum aliis nonnullis monui Amor. III. El. II. ℣ſ. 25. *Heinſius.*

154. *In munda ſedulus effer humo.*] *Immunda humo* bene libri veteres. nonnulli *aufer.* Idem. *Effer humo.*] Id eſt, amoveas è loco immundo.

155. *Protinus officii pretium.*] *Officio* Regius, Oxonienſis, & unus ex meis, quo vir optimus Angelus Aproſius Intimelius me donavit. *Heinſius.*

159. *Parva leves capiunt animos.*] Parvis hujuſmodi officiis conciliantur puellæ.

160. *Pulvinum facili.*] *Pulvinar* multi ex ſcriptis. ſed male. Pulvinaria enim proprie in ſacris locum habent. Epiſtola Herus,

Collaque pulvino noſtra ferenda dedi.

Heinſ. *Pulvinum facili ſuppoſuiſſe manu.*] Huc non incommode videtur referri poſſe illud Plaut. in Sticho. I. 2. ℣ſ. 35.
PI. *aſſide hic, Pater.* —— AN. *Non ſedeo iſtic: vos ſedete: ego ſedero in ſubſellio.* PI. *Mane pulvinum.* AN. *bene procuras mihi: ſatis ſic fultum eſt mihi.*

161. *Profuit & tenues ventos moviſſe fabello.*] *Tenui ventos*, ſcripti plerique. Regius tamen & Oxonienſis, *tenui vento moviſſe tabellam.* optime. Intimelii codex *ventos moviſſe tabello.* in uno Vaticano, *tenui tabella.* quod maxime placet. neque aliter Arondelianus. In Farneſiano *ſcabella.* duo alii *flagello.* Amorum lib. III. El. II.

Vis tamen interea tenues arceſſere ventos,
Quos faciat noſtra mota tabella manu.

Ita & illo loco vetuſtiores libri, ut Salmaſius in ſuis quoque invenerat. ut teſtatur ad Pallium Tertulliani. apud Propertium lib. IV. El. IX. Hercules de ſe,

Mollis & hirſutum cepit mihi faſcia pectus,
Et manibus duris apta tabella fuit,

Ita ſcribo. vulgo inepte legitur *apta puella fui.* Noſter Faſt. II. de Omphale eadem,

Aurea pellebant rapidos umbracula ſoles,
Quæ tamen Herculeæ ſuſtinuere manus.

Flabellum Latine dici haud ignoro, cum

Teren-

Et cava ſub tenerum ſcamna dediſſe pedem.
Hos aditus Circuſque novo præbebit amori,
Sparſaque ſollicito triſtis arena foro.
Illâ ſæpe puer Veneris pugnavit arenâ:
Et qui ſpectavit vulnera, vulnus habet.
Dum loquitur, tangitque manum, poſcitque libellum;
Et quærit poſito pignore, vincat uter;
Saucius ingemuit, telumque volatile ſenſit:
Et pars ſpectati muneris ipſe fuit.

Quid

Terentius ac Martialis ea voce ſint uſi, ſed primam ejus vocis ſyllabam non poſſe corripi habeo perſuaſum. Producunt certe Propertius, & Martialis. Fiebant autem flabella ex tabulis tenuioribus, unde & tabellæ dictæ. Puto pari modo corrigendum eſſe carmen de Menſibus, quod in Catalectis Pithoeanis extat,

Auguſtum penitus torret Phaëthontius ardor:
Quem recreant feſſum, gillo, fabilla, melo.

Ita enim legitur poſterior verſus in codice longe vetuſtiſſimo, quem Petrus Scriverius mihi aliquando utendum dedit. Nec in diverſum abit alter, qui penes multæ eruditionis virum Iſaacum Voſſium extat. in quo *gillo, faula.* Eliæ Vineti codex *gillo, faula.* Scripſerat auctor, niſi fallor, *gillo tabella.* unde *tavella* & mox *taula, faula, faula* factum. Niſi *flabella* ab eo relictum fuiſſe credimus, non habita metri ratione. Eſſe enim carmen poſteriorum temporum vox *gello* abunde evincit, cum *gellonem* Iſidorus in Gloſſis *baucalem* interpretetur, vas nempe vitreum. de quo videndus Scaliger ad illa Propertii l. IV. *Vitrique æſtiva ſupellex.* nam quod idem *facilla* pro *fabella* agnoſcit in illo carmine, non perſuadet, nec probo. alter tamen *gillonem* ſeu *gellonem* interpretantur Gloſſæ optimæ Mss. in quibus, *Aquale, gello, ποδόνιπτρον.* Heinſ.

164. *Sparſaque ſollicito.*] Ludos gladiatorios intelligit, de quibus multa Juvenalis. Exhibebantur autem in foro arena conſtrato: unde arena pro loco accipitur, ubi munus gladiatorium exhibebatur. *Triſtem* autem arenam appellat, propter gladiatorum vulnera.

166. *Vulnera habet.*] Vulneratur à Cupidine. *Vulnus habet.*] Proprie de gladiatoribus: quorum ſi quis vulneraretur, ſpectatores clamabant, *habet* i. e. ictus eſt, percuſſus eſt. Sic Virgil. 12.

Deſuper altus equo graviter ferit, atque ita fatur:
Hoc habet. hæc melior magnis data victima divis.

Quò etiam referunt illud Terent. *certe captus eſt: habet.* Et Plaut. Moſtell. 3. 2. vſ. 26. *Hoc habet: repperi, qui ſenem ducerem.* Ubi Donatus: *Vox propria in gladiatores vulneratos, aut irretitos: vel inſultantis adverſarii: vel vulgi acclamantis.* Et in Rudente. 4. 4. vſ. 99. *Hoc habet, ſolutum eſt.* ubi Taubm. *tralatitio more exultantium exclamat ſtatim à ſolutione.*

168. *Poſito pignore.*] Amantes in ſpectaculis ſponſione facta, anulos deponebant, quum alii alium victorem fore affirmarent.

169. *Saucius ingemuit.*] Amator ſenſit, ſe eſſe à Cupidine vulneratum.

170. *Et pars ſpectati vulneris ipſe fuit.*] Regius & Oxonienſis cum Excerptis Scaligeri ac Puteani, *ſpectati muneris.* egregie, ut jam monui ad Claudianum, lib. II. in Rufin. vſ. 396. intelligit enim munus gladiatorium. ſic *ſpectare munus* Martiali,

Spectabat modo ſolus inter omnes
Nigris munus Horatius lacernis.

Cur

Quid modo cum belli navalis imagine Cæſar
Perſidas induxit Cecropidaſque rates?
Nempe ab utroque mari juvenes, ab utroque puellæ
Venêre: atque ingens orbis in Urbe fuit.
Quis non invênit, turbâ quod amaret in illâ?
Eheu, quàm multos advena torſit Amor!
Ecce parat Cæſar domito, quod defuit, orbi
Addere. nunc, Oriens ultime, noſter eris.
Parthe, dabis pœnas: Craſſi gaudete ſepulti,

Signa-

Cur autem munera dicta cauſam adfert Servius l. III. Æn. *Apud veteres etiam homines interficiebantur, ſed mortuo Junio Bruto cum multa gentes ad ejus funus captivos miſiſſent, nepos illius eos qui miſſi erant, inter ſe compoſuit, & ſic pugnaverunt: & quod muneri miſſi erant, inde munus appellatum.* Quanquam munus vocatum, quicquid ſpectaculi aut in theatris aut in circis exhiberetur. *Circi munus* dixit noſter lib. v. Faſtorum. *Heinſius.*

171. *Quid modo, quum belli.*] Auguſtus Cæſar præter cæteros ludos, quorum aſſiduitate: varietate, & magnificentia omnes anteceſſit, dedit etiam prælium navale circa Tiberim, cavato ſolo, in quo poſtea fuit Cæſarum nemus: quibus diebus cuſtodes in urbe diſpoſuit, ne raritate remanentium graſſatoribus obnoxia eſſet.

173. *Perſidas indixit Cecropiaſque rates.*] *Cecropidaſque* lege cum prima editione & multis ſcriptis. Schedæ Oxonienſes *Cecropetaſque.* ſic *Dardanides rates* ex veteri libro, & *Argolides puppes* Remediis Amoris. & *Paratonides rates* lib. infra III. & *Dardanides pinus* lib. I. Faſt. & *Hæmonides aqua* ex veteri libro Faſt. II. *Biſtonides aqua* Triſt. I. El. IX. itidem ex veteri codice. *Pegaſides unda* Triſt. III. El. VII. quod male mutant libri veteres. Plura à me hujus generis obſervata ad Epiſt. IX. ℣. 73. *Heinſius.* *Perſidas induxit.*] Claſſem deſignat, quam M. Antonius (ut docet Plutarch.) partim orientalibus copiis, partim viatoribus, agaſonibus, meſſoribus, adoleſcentulis per totam Græciam à magiſtris captis, collegerat, & contra Auguſtum duxerat: quæ deinde apud Actium devicta, & Romam adducta, in naumachia Cæſaris pulcherrimum præbuit ſpectaculum. *Perſidas* ergo, Orientis populos accipe. *Induxit.*] Invexit in cavatum circa Tiberim ſolum ut pugnarent. *Cecropidas.*] Athenienſes, qui Antonianas partes ſecuti ſunt.

173. *Ab utroque mari.*] Ab orientali & occidentali plaga.

177. *Ecce parat Cæſar.*] Auguſtus finito Hiſpano bello, in Syriam ad componendum Orientis ſtatum venit: metumque Phrahati injecit, ne bellum Parthis inferret. Itaque tota Parthia captivi ex Craſſiano, ſive Antonii exercitu recollecti, ſignaque cum his militaria Auguſto remiſſa. *Mer. Domito quod defuit, &c.*] De Cajo magis quam de Tiberio intelligendum hoc loco & ſequentibus videtur: propterea quod Tiberius, Lucio & Cajo jam mortuis, in Cæſarum familiam adoptatus demum fuit: ut per id tempus, quando ipſe in Armeniam profectus eſt, id quod longe ante mortem C. & Lucii factum eſt, Cæſar dici nondum potuerit. Deinde, quod & *puerum* vocat: quo nomine immerito, ut puto, Tiberius vocaretur, qui jam pluſquam viginti ætatis annos impleverat, Cum expeditio Syriaca ſuſciperetur.

179. *Craſſi gaudete.*] M. Craſſum patrem, & Publium filium, ſpectatæ virtutis adoleſcentem deſignat, quos Parthi trucidarunt.

180. Si-

Signaque barbaricas non bene paſſa manus.
Ultor adeſt; primiſque ducem profitetur in armis:
Bellaque non puero tractat agenda puer.
Parcite natales, timidi, numerare Deorum:
Cæſaribus virtus contigit ante diem.
Ingenium cæleſte ſuis velocius annis
Surgit; & ignavæ fert male damna moræ.
Parvus erat, manibuſque duos Tirynthius angues
Preſſit: & in cunis jam Jove dignus erat.
Nunc quoque qui puer es, quantus tum, Bacche, fuiſti,
Cum timuit thyrſos India victa tuos!
Auſpiciis animiſque patris puer arma movebis:
Et vinces animis auſpiciiſque patris.
Tale rudimentum tanto ſub nomine debes;
Nunc juvenum princeps, deinde future ſenum.
Cum tibi ſint fratres; fratres ulciſcere læſos:

Cum-

180. *Signaque barbarica.*] Signa à Parthis bis ſunt adempta Romanis: primo Craſſo devicto, deinde etiam M. Antonio.

188. *Primiſque ducem profitetur in annis.*] *Armis* ſex libri. ſic l. VIII. Met.

—— *& primis etiamnum Neſtor in armis.*

ut quidem illic complures membranæ ex melioribus. Intelligenda autem hæc de Cajo Cæſare Agrippæ filio, qui ab Auguſto adoptatus expeditionem Parthicam ſuſcepit. Rem narrant Dio & Paterculus. Adi Notas lib. VIII. Met. vſ. 313. *Heinſius.*

183. *Parcite natales.*] Puerilis ætatis immaturam virtutem divinitati Cæſarum aſcribit. *Timidi.*] Pavidi & timentes, ne quid adverſi accidat Cajo contra Parthos eunti, propter ætatem. *Natales deorum.*] Dies quibus nati ſunt dii, ſeu partus deorum.

187. *Tirynthius.*] Hercules, à Tirynthe oppido haud longe à Mycænis, appellatus: ex quo pulſus Amphytrion ejus pater conventitius, Thebas conceſſit.

189. *Nunc quoque qui puer es.*] Bacchus Bœotias Thebas patriam habuit. Puer orbem peragravit, multas domuit nationes. Primus omnium triumphavit, vectus Indico elephanto.

191. *Auſpiciis animiſque patris.*] Ita caſtigatiores libri. ante perperam *annis* in utroque verſu legebatur. *Heinſ.* *Auſpiciis anniſque patris.*] Auſpiciis & annis Auguſti patris per adoptionem, quaſi dicat, multum tibi puero conferent auſpicia & anni Auguſti. Tiberius, ſive Cajus, dicitur arma movere auſpiciis Auguſti: quoniam ei Cæſar bellum gerendum mandarat. Romæ enim conſuetudo erat, ut nihil domi foriſque gereretur, niſi captatis auſpiciis. Captabantur autem auſpicia duobus modis, aut volatu, aut garritu avium: quarum quædam oſcines, quædam præpetes dicebantur.

193. *Tale rudimentum.*] Tale initium, ſub tanto nomine Cæſ. Auguſti patris.

195. *Quum tibi ſint fratres.*] Vel M. Agrippam & Lucium innuit, quos læſos dicit propter jus accipiendi rectores. Vel ſi ad Tiberium referas, Cajum & Lucium

Cumque pater tibi ſit; jura tuere patris.
Induit arma tibi genitor patriæque tuuſque:
  Hoſtis ab invito regna parente rapit.
Tu pia tela feres, ſceleratas ille ſagittas:
  Stabunt pro ſignis juſque piumque tuis.
Vincuntur cauſâ Parthi; vincantur & armis.
  Eöas Latio dux meus addat opes.
Marſque pater, Cæſarque pater, date numen eunti.
  Nam Deus è vobis alter es, alter eris.
Auguror en; vinces: votivaque carmina reddam:
  Et magno nobis ore ſonandus eris.
Conſiſtes; aciemque meis hortabere verbis.
  O deſint animis ne mea verba tuis!
Tergaque Parthorum, Romanaque pectora dicam;
Tela-

Lucium intelligit, quos ex Julia nepotes Auguſtus adoptavit: quibus intra triennium defunctis adoptatur ab Auguſto Tiberius ſimul cum fratre M. Agrippa, quos læſos dicit Poëta propter Cajum à Parthis interemptum.

196. *Jura tuere patris.*] Nam Armenios victo rege Tigrane, in hoc unum ſervitutis genus aſſeruerat Pompejus, ut rectores à Romanis acciperent. Intermiſſum ergo jus Auguſtus primo per Cajum, deinde per Tiberium recuperare voluit.

197. *Genitor patriæque, tuuſque.*] Auguſto ſenatus populuſque Romanus per Valerium Meſſalam patris patriæ cognomen detulerunt.

198. *Hoſtis.*] Parthus. *Rapit regna.*] Armeniam dicit; quæ ad Parthos defecerat. *Ab invito parente.*] Ab Auguſto id moleſte ferente.

199. *Pia tela.*] Quia cauſa tua eſt honeſta. *Sceleratas ille ſagittas.*] Quia Parthorum cauſa iniqua eſt.

200. *Stabit pro ſignis.*] Placet cum uno Vaticano legi *Stabunt*. Heinſius. *Stabunt pro ſignis.*] Romanæ militiæ conſuetudinem notat. Solebant enim in exercitu numen aliquod Imperatores præferre: ut C. Cæſar victricem Venerem, Pompejus Herculem invictum in auxilium vocabat.

202. *Eoas opes.*] Parthicas gentes. *Dux meus.*] Tiberius, vel Cajus.

294. *Deus è vobis alter.*] Cæſarem Auguſtum dicit, qui vivus divinos meruit honores, & mortuus in deorum numerum relatus eſt. *Alter es, alter eris.*] Intelligit autem Martem & Auguſtum, quorum alter, hoc eſt, Mars jam deus erat: alter autem, Auguſtus ſcilicet, futurus erat. Non autem de Cajo Tiberiove intelligendum, quorum neutro neque vivo neque mortuo divini honores conſtituti fuere.

205. *Votivaque carmina.*] Quæ diis vovi, ſi Parthos viceris.

207. *Conſiſtes.*] In concione ſtabis. *Meis verbis.*] Meo carmine.

208. *O deſint animis.*] *Fac deſint* unus Vaticanus. *Heinſ. O deſint animis ne mea verba tuis.*] Utinam noſtra carmina reſpondeant & paria ſint tuis animis ingentibus: nec deficiant mea verba, quum ſcribam geſta tua, & Parthos à te debellatos.

209. *Terga Parthorum.*] Fugam Parthorum. *Romanaque pectora.*] Romanas vires & victoriam.

210. *Te-*

Telaque, ab averſo quæ jacit hoſtis equo.
Qui fugis, ut vincas, quid victo, Parthe, relinques?
Parthe, malum jam nunc Mars tuus omen habet.
Ergo erit illa dies, qua tu, pulcherrime rerum,
Quattuor in niveis aureus ibis equis?
Ibunt ante duces onerati colla catenis;
Ne poſſint tuti, quâ prius, eſſe fugâ.
Spectabunt læti juvenes miſtæque puellæ:
Diffundetque animos omnibus iſta dies.
Atque aliqua ex illis cum Regum nomina quæret,
Quæ loca, qui montes, quæve ferantur aquæ;
Omnia reſponde: nec tantum ſi qua rogabit;
Et quæ neſcieris, ut bene nota refer.
Hic eſt Euphrates præcinctus arundine frontem:
Cui coma dependet cærula, Tigris erit.
Hos facito Armenios: hæc eſt Danaëia Perſis:

Urbs

210. *Telaque ab adverſo.*] Plutarchus ſcribit, Parthos in fuga etiam ſagittas emittere conſueviſſe, idque poſt Scythas omnium optime facere: unde fugientes non minori hoſtes afficiebant calamitate, quam ſtantes.

211. *Quid fugis ut vincas? quid victos, Parthe, relinquis?*] Ita ne? ut victos Ovidius Romanos appellarit, ob exercitum Craſſi à Parthis deletum? abſit omen. Indignum ſane id fuerit majeſtate nominis Romani. Quid ergo? Libri ſex, *quid victo, Parthe, relinquis?* Nec aliter fragmentum Bodlejanum, niſi quod *relinques* in eo. Arondelianus,

Quod fugis ut vincas, quid te victo
parte relinques?

Scribe meo periculo,

Qui fugis ut vincas, quid victo, Parthe,
relinques?

hoc eſt, quid tibi ipſi victo relinques. Quid aliud victus facias? In Vintimeliano certe codice, *Quo fugis.* Heinſius. *Quid fugis, ut vincas.*] Apoſtrophe ad Parthos eſt, quorum pugnandi morem deridet.

214. *Quattuor in niveis.*] Triumphi forma deſcribitur.

216. *Ne poſſint tuti.*] Cauſam aſſignat, cur catena vincti ſint captivi.

218. *Diffundetque animos.*] Exhilarabit. *Illa dies.*] *Iſta* meliores omnes, & ſuperiori verſu *læti juvenes.* & ſequenti: *cum regum nomina quæret.* Heinſius.

220. *Quæ loca.*] Nam homines & loca imaginibus ſcriptiſque in triumpho præferebantur.

223. *Hic eſt Euphrates.*] Qui ſerta arundinea capite geſtabit, illum Euphratem eſſe dicito. Coronæ enim ex arundine à poëtis fluminum diis dantur.

224. *Cui coma dependet cærula.*] Qui capillos habet cœruleos. *Tigris erit.*] Tigris fluvius eſt, qui ex Armeniis fluit, à celeritate dictus. Medi enim tigrim ſagittam appellant.

225. *Hos fac Armenios.*] Regius, *facis* cum duobus aliis. totidem cum fragmento Bodlejano, *facit.* Scribe, *Hos facito Armenios.* Simile mendum tollendum ex Ponticorum lib. I. El. III.

Non petis ut bene ſit, ſed uti male tutius.

Ubi

Urbs in Achæmeniis vallibus iſta fuit.
Ille, vel ille, duces. & erunt, quæ nomina dicas:
Si poteris, verè: ſi minus, apta tamen.
Dant etiam poſitis aditum convivia menſis:
Eſt aliquid, præter vina, quod inde petas.
Sæpe illic poſiti teneris adducta lacertis
Purpureus Bacchi cornua preſſit Amor.
Vinaque cum bibulas ſparſêre Cupidinis alas,
Permanet, & capto ſtat gravis ille loco.

Ille

Ubi Vaticanus unus, *petit.* alius *pete quod.* cum vera lectio ſit,

Non petito ut bene ſit, ſed uti male tutius.

& lib. II. Metamorph. fabula Phaëthontis,

—— poluumque
Effugit Auſtralem.

cum *Effugito* ſit refingendum. Remed. Amor.

—— Exige quod cantet.

vetuſtiſſimi libri, *Exige ut.* pro *Exigito ut.* Epiſt. IV. ſub finem,

Perlegis, & lacrymas finge videre meas.

pro *perlegito.* Heinſ. *Hos fac Armenios.*] Finge illos eſſe Armenios, quos devicit Auguſtus per Tiberium. *Hæc eſt Danaeia Perſis.*] Perſis regio eſt orientalis poſt Carmaniam, à Perſe Danaës nepote, cognominata.

226. *In Achæmeniis vallibus.*] Hoc eſt, Perſicis.

227. *Et erunt quæ nomina dicas.*] Finges nomen.

229. *Dant etiam poſitis.*] Inter epulas quoque poteris tibi amicam conciliare.

231. *Sæpe illic poſitis.*] Lege *poſiti* cum codice Regio. & intellige, *Bacchi*, quod ſequitur. infra hoc libro,

Ergo ubi contigerint poſiti tibi munera Bacchi.

lib. III. Artis,

Et moveat poſita brachia juſſa mero.

Ep. Herus,

Diluitur poſito ſerior hora mero.

Paridis,

Hoſtibus eveniant convivia talia noſtris,
Experior poſito qualia ſæpe mero.

Libro VI. Met. fabula Philomelæ,

Regales epulæ menſis, & Bacchus in auro
Ponitur.

Faſtorum lib. III.

Ecce nurum regis fuſis per colla coronis
Inveniunt poſito pervigilare mero.

lib. III. vſ. 301.

Plenaque adorati Dîs ponit pocula Bacchi.

ſic emendo. cum hactenus legatur, *diſponit.* eodem libro,

Et ducunt poſito duras cratere choreas.

lib. V.

Nunc dape, nunc poſito menſæ nituêre Lyæo.

Amor. lib. IV.

—— poſito quod candida vino
Atracis ambiguos traxit in arma viros.

lib. II. El. XI.

Illic appoſito narrabis multa Lyæo.

Propertius lib. II. El. III.

Quantum quod poſito formoſe ſaltat Jaccho!

Sed exemplorum jam ſatis eſt. ſic & *poſita menſa* & *appoſita* paſſim, ut paulo ante noſter. *Heinſius.*

232. *Purpureus amor.*] Formoſus Cupido, qui inter epulas verſatur. *Preſſit.*] Demulſit, inclinando ad amoris illecebram, priorem animi ferociam & faſtum. *Berſman.*

234. *Et capto ſtat gravis ille loco.*] Libri veteres *capto* vel *cepto.* ſic Calpurnius Eclog. V.

Ille quidem pennas velociter excutit udas:
  Sed tamen & ſpargi pectus amore nocet.
Vina parant animos, faciuntque caloribus aptos:
  Cura fugit multo diluiturque mero.
Tunc veniunt riſus; tunc pauper cornua ſumit:
  Tunc dolor & curæ, rugaque frontis abit.
Tunc aperit mentes, ævo rariſſima noſtro
  Simplicitas; artes excutiente Deo.
Illic ſæpe animos juvenum rapuere puellæ:
  Et Venus in vinis, ignis in igne fuit.
Hic tu fallaci nimium ne crede lucernæ.
  Judicio formæ, noxque merumque nocent.
Luce deas cœloque Paris ſpectavit aperto;
  Cum dixit Veneri, Vincis utramque Venus.
Nocte latent mendæ, vitioque ignoſcitur omni:
  Horaque formoſam quamlibet illa facit.
Conſule de gemmis, de tincta murice lana;
  Conſule de facie corporibuſque diem.

Quid

——— *ſit tibi cœli*
Vilis amor, cœptamque pater ne deſere terram.

In Catalectis Pithœi,

Occidit infelix cœpto modo flore juventa.

ſic *cœptum carmen* Lucanus initio Panegyrici ad Piſonem. *cœptus furor* Seneca Hercule furente, & *cœpta verba* Hippolyto. *iter cœptum annus peragit* noſtro Faſt. lib. I. & lib. IV. *cœptum perficere opus.* atque his ſimilia plura, quæ paſſim occurrunt. *Heinſius.*

239. *Tunc pauper cornua ſumit.*] Fit protervus: in effuſam prolabitur audaciam.

243. *Illic ſæpe animos, &c.*] In conviviis ſæpenumero juvenes capti ſunt amore.

244. *Et Venus in vinis.*] Vera lectio. ne dubita. Epiſtola Paridis,

Sæpe mero volui flammam compeſcere, at illa
Crevit: & ebrietas ignis in igne fuit.

Claudianus de bello Gildon.

Ut vino calefacta Venus, tum ſævior ardet
Ebrietas.

Hinc natum apud Græcos proverbium πῦρ ἐπὶ πῦρ, de quo Zenobius & Apoſtolius videndi. Perperam alii, *Venus in venis.* Callimachus apud Athenæum lib. II.

Οἶνος μὲν πυρὶ ἶσον ἔσχει μένος.

Heinſius. *Ignis in igne fuit.*] Amoris calor additur calori vini.

245. *Hic tu fallaci.*] Docet, eligendam eſſe amicam in luce & ſole.

246. *Noxque merumque nocet.*] *Nocent* meliores. *Heinſius.*

248. *Vincis utramque Venus.*] *Utramque Deam* Intimelii & Comelini liber. *Idem.*

251. *De tincta murice lana.*] Murex genus conchæ eſt, à purpura haud diſſimilis: ſed pro purpura accipitur à Poëtis.

235. Quid

Quid tibi fœmineos cœtus venatibus aptos
Enumerem? numero cedet arena meo.
Quid referam Bajas, prætextaque littora velis,
Et, quæ de calido ſulfure fumat, aquam?
Hinc aliquis vulnus referens in pectore, dixit;
Non hæc (ut fama eſt) unda ſalubris erat.
Ecce ſuburbanæ templum nemorale Dianæ,
Partaque per gladios regna nocente manu.
Illa quod eſt virgo, quod tela Cupidinis odit;
Multa dedit populo vulnera, multa dabit.
Hactenus, unde legas quod ames, ubi retia ponas,
Præci-

253. *Quid tibi fœmineos.*] Docet; amantes quoque poſſe in ſylvis puellas conciliare, præſertim ſi venatione delectentur. *Mer.*

255. *Quid referam Bajas.*] Bajæ à Bajo Ulyxis ſocio nomen traxere. Fuit autem oppidum Campaniæ amœniſſimum. Quo ſub æſtivum tempus, ſalubritatis cauſa navigabant matronæ cymbis, variis coloribus pictis, ubi nocturna canentium convivia & ſymphoniæ audiebantur. *Prætextaque littora velis.*] *Bais* fragmentum Oxonienſe. Puto *Baulis.* *Bauli* enim *Bajis* vicini, & quidem in ipſo littore. Vide Cluverii Italiam. utrumque locum conjunxit quoque Martialis, lib. IV.

Dum petit à Baulis mater Cerellia Bajas,
Occidit inſani crimine merſa freti.

poteſt & ferri *prætexta Bajis littora* ut totum illum tractum littoralem deſignet, qui à Puteolis Miſenum uſque promontorium incurvus tenditur, ac ſinuoſus. Sed & *prætexta velis littora* ita intelligi poſſunt, ut apud Virgil. lib. VI. *littora curva Prætexunt puppes.* Per ſinum enim iſtum inter Puteolos & *Bajas* lintres frequentiſſime volabant. *prætexta villis littora* Gronovius etiam eleganter conjiciebat. ſequenti verſu multi libri, *manet aquam.* Heinſ.

256. *Et quæ de calido.*] Bajæ habebant aquas calidas, & ad voluptatem & ſanandos morbos accommodatiſſimas.

257. *Vulnus referens.*] Amoris vulnus.

259. *Ecce ſuburbana.*] Lucum deſcribit, ubi erat Dianæ templum: de quo in Faſtis Ovid. *Suburbanæ Dianæ.*] Templum enim non longe aberat ab Aricia.

260. *Partaque per gladios, &c.*] Poëta hiſtoriam & morem tangit, quo ſacerdotes apud Ariciam alii aliis ſuccedebant. Non enim ingenui hoc munus obibant, ſed ſervi, iidemque fugitivi. Qui ſingulari certamine inter ſeſe dimicantes, cum victoria etiam ſacerdotium adipiſcebantur: ſemperque victor idem, & ſucceſſor alterius erat. Per *regnum* ergo ſacerdotium intellige. nam & ipſe ſacerdos rex nemoralis, à Nemore ſcil. Aricino, ubi templum deæ erat, vocabatur. *Micyll.*

261. *Illa quod eſt virgo.*] Diana enim à poëtis virginitatis dea appellatur.

262. *Multa vulnera.*] Quia illic multi amore capiuntur.

263. *Hactenus unde legas.*] Docuit, ubi quærenda eſſet amica: nunc quemadmodum concilianda ſit, præcipit. *Unde legas.*] Unde eligas. *Ubi retia tendas.*] *Ponas* ſcripti meliores. niſi quod in Oxonienſi *pones.* *tendi retia* uſitatum optimis auctoribus non ignoro. ſed & alterum elegans, pro quo librorum pugnat auctoritas. idque eo magis arridet, quod *plagas tendere* paulo poſt ſequa-

Præcipit imparibus vecta Thalia rotis.
Nunc tibi, quæ placuit, quas ſit capienda per artes,
Dicere præcipuæ molior artis opus.
Quiſquis ubique viri, dociles advertite mentes;
Pollicitiſque favens vulgus adeſte meis.
Prima tuæ menti veniat fiducia, cunctas
Poſſe capi; capies. tu modo tende plagas.
Vere prius volucres taceant, æſtate cicadæ;
Mænalius lepori det ſua terga canis:
Fœmina quam juveni blandè tentata repugnet.
Hæc quoque, quam poteris credere nolle, volet.
Utque viro furtiva Venus, ſic grata puellæ.
Vir male diſſimulat: tectius illa cupit.
Conveniat maribus, ne quam nos ante rogemus;
Fœmina jam partes victa rogantis agat.
Mollibus in pratis admugit fœmina tauro:
Fœmina cornipedi ſemper adhinnit equo.
Fortior in nobis, nec tam furioſa libido.

Legi-

quatur. dixi ſupra ℣ſ. 45. ſequenti verſu *imparibus rotis*, non *modis* reponendum ex eorundem codicum auctoritate. Ponticorum lib. III. El. IV.

Ferre etiam molles elegi tam vaſta triumphi
Pondera diſparibus non potuere rotis.

Atque ita legendum jam vidit Zinzerlingius in Promulſide Critica. Jureti codex *notis.* proxime verum. *Heinſius.*

264. *Imparibus modis.*] Inæquali modulatione, Hexametri & Pentametri.

267. *Quiſquis ubique viri.*] Videtur legendum, *Quotquot ubique viri*, vel *Quicquid ubique virûm.* Heinſius.

269. *Prima fiducia.*] Prima ſpes. *Veniat fiducia cunctas.*] *Fiducia formæ* Regius & Oxonienſis. Lego *formâ poſſe capi*, puellas tua forma capi poſſe. idem Oxonienſis *capias* ſequenti verſu. *Heinſius.*

272. *Mænalius canis.*] Canis Arcadicus, venaticus, qui in Mænalo monte feras inſequitur.

273. *Tentata repugnet.*] *Captata* Vaticanus unus, infra,

Nec teneras ſemper tutum captare puellas.

Epiſtola Acontii,

Sit dubium poſſiſne capi, captabere certe.

Nihil tamen temere hic mutandum. *Heinſius.*

276. *Male diſſimulat.*] Neſcit amorem celare. *Tectius cupit illa.*] Cautior eſt in regendo amore.

278. *Rogantis aget.*] *Agat* meliores libri. *blanda roganſque cogat*, pro *blanda rogantis agat* Oxonienſis. *Heinſius.*

280. *Adhinnit.*] Quo deſiderium & voluptatem Veneris ſignificat. Cicero in Piſon. tranſlatè dixit: *Sic ſuos ſenſus voluptarios omnes incitavit; ſic ad illius hanc orationem adhinnivit.*

281. *Farcior in nobis nec tam furioſa libido eſt.*] *Fortior* primæ editiones, & Intimelianus codex pro diverſa lectione. eleganter. quomodo & Naugerius conji-

Legitimum finem flamma virilis habet.
Byblida quid referam, vetito quæ fratris amore
  Arſit; & eſt laqueo fortiter ulta nefas?
Myrrha patrem, ſed non quò filia debet, amavit:
  Et nunc obducto cortice preſſa latet.
Illius & lacrymis, quas arbore fundit odorâ,
  Ungimur; & dominæ nomina gutta tenet.
Forte ſub umbroſis nemoroſæ vallibus Idæ
  Candidus armenti gloria taurus erat;

Signa-

conjiciebat. & in margine Gryphianæ legitur editionis. *Fortis* enim Ovidio pro eo, qui moderatur adfectibus, ſæpe ponitur. Remed. Am.

Fortius è multis mater deſiderat unum,
Quam quæ flens clamat, Tu mihi ſolus eras.

Ita enim illic legit optimus liber Regius. Paulo ante dixerat,

Hortor & ut pariter binas habeatis amicas.
Fortior eſt, plures ſi quis habere poteſt.

lib. II. ut & illic ſcribendum puto,

——fortior ille eſt,
Quo veniant alii conciliante viro.

lib. VII. Met. Fabula Medeæ,

Et jam fortis erat, fractuſque reſederat ardor.

Pont. lib. I. El. IV.

Sic ego mente jacens & acerbo ſaucius ictu,
Admonitu cœpi fortior eſſe tuo.

Epiſtola Herus:

Urimur igne pari, ſed ſum tibi viribus impar.
Fortius ingenium ſuſpicor eſſe viris.

Auctor Elegiæ in obitum Druſi,

Scilicet exiguo percuſſa es fulminis ictu,
Fortior ut poſſis cladibus eſſe tuis.

& mox,

Omnia jam metuo. fortior ante fui.

Plura vide Notis ad Remed. Amor. ℣ſ. 463. *Heinſius.*

282. *Legitimum finem.*] *Legitimam* Mentelii liber. adi notas ad Amor. l. II. El. XII. Propertius lib. I. Eleg. XVI. *Nullane finis erit.* Virgilius lib. II. *Hæc finis Priami fatorum.* lib. III. *Quam feſſis finem rebus dabis?* & lib. V. ℣ſ. 327. *ſub ipſam finem.* quomodo illis locis Grammatici veteres & præſtantiores membranæ agnoſcunt. Noſter in Ibide,

Quam finem vitæ Sardanapallus habet.

ita optimus codex. *Idem.* *Legitimam finem.*] Certum modum. *Flamma virilis.*] Amor virorum.

283. *Byblida quid referam.*] Exemplis agit, amori eſſe magis obnoxias fœminas, quam viros. Byblis ex filia Mæandri nata, Caunum fratrem turpiter amavit: qui ſceleſto amore cognito, ex patria profugit. Fabulam Plin. narrat. Et Ovid. in Metam.

284. *Et eſt laqueo.*] Hic laqueo eam dicit vitam finiviſſe: in Metam. vero aliter ejus exitium deſcribit.

285. *Myrrha patrem.*] Fabulam in Metam. narrat. *Qua filia debet.*]. *Quo* meliores. *Heinſius.*

286. *Obducto cortice.*] *Abducto* tres libri. Commelinianus cum uno Palatino. *adducto.* placet. *conducto cortice* dixit libro IV. Met. *Idem.* *Obducto cortice.*] Nam in arborem mutata eſt.

287. *Illius lacrymis.*] *Illius &* ſcripti nonnulli. haud male. *Illius è* Oxonienſis. Puto, *Illis & lacrymis, quas arbore fundit odore, Ungimur.* Heinſius. *Illius lacrymis.*] Myrrhæ guttis, ex arbore ſtillantibus.

289. *Vallibus Idæ.*] Ida mons fuit non modo Troïcus, ſed & Cretenſis.

291. *Te-*

Signatus tenui media inter cornua nigro.
Una fuit labes; cætera lactis erant.
Illum Gnoſiadeſque Cydoneæque juvencæ
Optarunt tergo ſuſtinuiſſe ſuo.
Paſiphaë fieri gaudebat adultera tauri:
Invida formoſas oderat illa boves.
Nota cano. non hoc, centum quæ ſuſtinet urbes,
Quamvis ſit mendax, Creta negare poteſt.
Ipſa novas frondes, & prata tenerrima, tauro
Fertur inaſſuetâ ſubſecuiſſe manu.
It comes armentis; nec ituram cura moratur
Conjugis: & Minos à bove victus erat.
Quò tibi, Paſiphaë, pretioſas ſumere veſtes?

Iſte

291. *Tenui media inter cornua nigro.*] Alii. *tenui virga.* unus Vaticanus, *gyro.* Sed nil mutandum. *nigro* ut *albo* apud Virgilium lib. III. Georg.

Nec mihi diſpliceat maculis inſignis & albo,

. Aut juga detrectans.

Noſter Met. III.

Et nigram medio frontem diſtinctus ab albo

Harpalos. Heinſius.

Tenui nigro.] Macula nigra, ſed parva. *Mer.*

292. *Una fuit labes.*] Hanc ſolum habuit maculam nigram. *Micyll.*

293. *Illum Gnoſiadeſque Cydoniadeſque juvencæ.*] Mire variant hic libri. meliores tamen *Gnoſiades Cydoneæque.* quod ſequendum duxi. niſi quod *Gnoſiadeſque* lego vel invitis ſcriptis. cum prior in *Cydon* ſyllaba corripiatur ab antiquis ſcriptoribus. apud Maronem tamen *Cydon* nomen viri productum exſtat. *Heinſ.* *Gnoſiadeſque.*] Cretenſes à Gnoſo Cretæ urbe, quam condidit Minos. *Cydoneæque.*] A Cydone ejuſdem Cretæ oppido, condito ab eodem Minoë.

297. *Centum quæ ſuſtinet urbes.*] Creta enim à Creta nympha, Heſperidis filia cognominata, centum fuit urbium clara, ut Plin. docet. Et Strabo ſcribit, eam Hecatopolin appellatam eſſe.

298. *Quamvis ſit mendax.*] Cretenſes enim mendaces appellantur.

299. *Ipſa novas frondes & prata tenerrima.*] *Per prata* libri nonnulli. ſed male. frondes & herbas ſic quoque conjunxit lib. I. Metam. de Iö,

Frondibus arboreis & amarâ paſcitur herbâ. Heinſius.

301. *Ituram.*] Paſiphaën taurum ſecuturam.

302. *A bove victus erat.*] Quia illa pluris faciebat taurum quam maritum.

303. *Quid tibi Paſiphaë, pretioſas ſumere veſtes?*] Omnino ſcribendum, vel contra libros, *Quo tibi?* eleganter enim id cum infinitivo jungitur. Certe in codice Regio, *Quod tibi.* ſic apud Perſium Sat. I. *Quo didiciſſe.* ubi veterrimus codex Puteaneorum fratrum *Quod* ſimiliter ſcriptum exhibebat lib. III. Amor. El. VIII.

Quo tibi turritis incingere mœnibus urbes?

Quo fera diſcordes addere in arma manus?

ut recte meliores libri. Horatius lib. I. Sat. VI.

——— quo tibi Tulli
Sumere depoſitum clavum, fierique tribuno.

noſter

Iſte tuus nullus ſentit adulter opes.
Quid tibi cum ſpeculo montana armenta petenti?
  Quid toties poſitas fingis, inepta, comas?
Crede tamen ſpeculo, quod te negat eſſe juvencam.
  Quam cuperes fronti cornua nata tuæ!
Sive placet Minos; nullus quæratur adulter.
  Sive virum mavis fallere; falle viro.
In nemus & ſaltus thalamo regina relicto
  Fertur, ut Aönio concita Baccha Deo.
Ah quoties vaccam vultu ſpectavit iniquo,
  Et dixit, Domino cur placet iſta meo!
Aſpice, ut ante ipſum teneris exultet in herbis:
  Nec dubito, quin ſe ſtulta decere putet.
Dixit; & ingenti jamdudum de grege duci
  Juſſit; & immeritam ſub juga panda trahi:
Aut cadere ante aras commentaque ſacra coëgit:
  Et tenuit lætâ pellicis exta manu.
Pellicibus quoties placavit numina cæſis:

Atque

noſter Faſtor. lib. v. ex veſtigiis veteris libri:

Quo tibi nunc ſolitas mitti poſt terga ſagittas?

Pont. lib. I. El. v. ex antiquis itidem libris,

Quo mihi diverſum famâ contendere in orbem?

Similiter dicebant, *Quo tibi, ſi contendas.* eadem elegia, ut ex veſtigiis veterum librorum eſt legendum,

Quo tibi, ſi calidâ poſitus laudere Syene?

Heinſius.

304. *Ille tuus.*] *Iſte* Oxonienſis. *Idem.*

310. *Virum fallere.*] Maritum Minoa decipere. *Falle viro.*] Ames hominem, non taurum.

312. *Concita Baccha.*] Sacerdos Bacchi, furore numinis impulſo. *Aonio deo.*] Baccho, qui in Bœótia colitur, ubi erat Thebe, natale ſolum Liberi patris, & Herculis: & Cithæron, fabulis carminibuſque celebratiſſimus.

315. *Ut ante ipſum teneris exultat.*] *Exultet* meliora exemplaria. & mox, *quin ſe ſtulta decere putet*, non *placere.* ita in Metam. IV.

Et quid ſe deceat ſpectatas conſulit undas.

Remedio Amorum,

Et nihil eſt quod ſe dedecuiſſe putent.

codex tamen Regius & Oxonienſis, *quin eſt ulta decere.* Forte *quin & ſtulta decere putet.* Heinſ.

318. *Sub juga curva trahi.*] *Juga panda* prima editio cum quatuor ſcriptis. quæ vox in deliciis eſt noſtro. Epiſtola Hypſipyles,

Iſſe ſacros Marti ſub juga panda boves.

Amor. lib. I. El. XIII.

Prima vocas tardos ſub juga panda boves.

Pont. lib. I. El. IX.

Ducam ruricolas ſub juga panda boves.

ſic & *pandus aſellus*, *panda carina*, *pandum roſtrum* & ſimilia apud noſtrum paſſim. Vide Notas Metamorph. lib. X. vſ. 270. *Idem.*

Atque ait exta tenens, Ite, placete meo!
Et modo ſe Europen fieri, modo poſtulat Iö:
Altera quod bos eſt; altera vecta bove.
Hanc tamen implevit vaccâ deceptus acernâ
Dux gregis: & partu proditus auctor erat.
Creſſa Thyeſtêo ſi ſe abſtinuiſſet amore;
(O quantum eſt, uni poſſe placere viro!)
Non medium rupiſſet iter, curruque retorto
Auroram verſis Phœbus adiſſet equis.
Filia purpureos Niſo furata capillos,
Pube premit rabidos inguinibuſque canes.
Qui Martem terrâ, Neptunum effugit in undis,

Conju-

323. *Et modo ſe fieri Europam.*] *Se Europen fieri* caſtigatiores libri. *Idem.*

324. *Altera quod bos eſt.*] Io facta eſt vacca.

327. *Creſſa Thyeſteo.*] Æropen Cretenſem Atrei uxorem cum Thyeſte concubuiſſe, ſcribit Seneca: quod ægre ferens Atreus, liberos ei epulandos appoſuit: quæ Sol, ne pollueretur, effugit. *Amore Thyeſtao.*] Nefando Thyeſtis concubitu.

328. *O quantum eſt.*] *Et quantum* Regius cum tribus aliis. Puto, *At quantum eſt. Ha quantum* decem alii. Oxonienſis,

Et quantum eſt uno poſſe carere viro.

Heinſius.

329. *Non medium rupiſſet iter.*] Non in medio itinere. Sol curſum avertiſſet, ne ſcelus conſpiceret. *Rupiſſet medium iter.*] Interrupiſſet: nec perrexiſſet, retroceſſiſſet. Sic Sen. in Thyeſt. a. 4. vſ. 776.

O Phœbe patiens, fugeris retro licet,
Medioque ruptum merſeris cœlo diem,

Sic dicimus, rumpere vocem, pro abrumpere, tacere. infra vſ. 539. *Excidit illa metu, rupitque noviſſima verba.* Contra, rumpere ſilentia, pro loqui. Virgil. 10. —— *quid me alta ſilentia cogis Rumpere, & obductum verbis vulgare dolorem?* Vide Æneid. 2. ibique Servium,

—— *Compoſito rumpit vocem,*

Curruque retorto.] Curru reflexo, & ad orientem, unde diſceſſerat, redeunti.

331. *Filia purpureos.*] Scylla, Niſi Megarenſium regis filia, capta amore Minois, qui ejus patriam obſidebat, purpuream comam patris, in qua fata urbis conſtabant, illi attulit, ſed à Minoë ſpreta, in avem cyrin à Neptuno mutata eſt: ut in Metamorphoſi narrat Ovid.

332. *Puppe celſa.*] Cui hæſerat, dum Minos diſcederet. *Puppe cadens celſa facta refertur avis.*] Multi codices,

Hunc hoſtem patitur cum reliquis avibus.

at in Oxonienſi nec, hic nec ſequens verſus ille,

Altera Scylla maris monſtrum medicamine Circes,

exſtabat, ut nec in Regio ſecundæ notæ. at optimus manu recentiori margini adſcriptos agnoſcebat, alterumque legebat hoc modo,

Altera Scylla novum Circes medicamine monſtrum,

Patavinus Treviſani,

Filia ſed Phorci correpta cupidine Glauci.

alii codices aliter legunt hos verſus. Quæ Grammaticorum commentata ſunt. Utrumque autem delendum eſſe pluribus docui ad Sabini Penelopen. *Heinſius.*

333. *Qui Martem terris.*] *Terra* meliores. *Idem.* *Qui Martem terrâ.*] Agamemnon

Conjugis Atrides victima dira fuit.
Cui non defleta eſt Ephyrææ flamma Creüſæ?
Et nece natorum ſanguinolenta parens?
Flevit Amyntorides per inania lumina Phœnix:
Hippolytum pavidi diripuiſtis equi.
Quid fodis immeritis, Phineu, ſua lumina natis?
Pœna reverſura eſt in caput iſta tuum.
Omnia fœmineâ ſunt iſta libidine mota.

Acrior

gamemnon poſt excidium Trojanæ urbis totum annum erravit. Deinde in patriam venit: ſed ſceleratæ conjugis Clytemnæſtræ dolis, ab Ægiſtho adultero incautus in convivio obtruncatur. *Martem terrâ.*] Ex prælio enim Trojano incolumis evaſit. *Neptunum effugit.*] Evaſit maris procellas.

334. *Atrides victima.*] Agamemnon enim convivio exceptus ab impia conjuge, tanquam bos cecidit. Odyſſ. δ. v. 534.

Τὸν δ' οὐκ εἰδότ' ὄλεθρον ἀνήγαγε καὶ κατέπεφνε
Δειπνίσσας, ὥς τίς τε κατέκτανε βοῦν ἐπὶ φάτνῃ.

Similiter Juven. Satyr. 10. de Priamo.

Et ruit ante aram ſummi Jovis, ut vetulus bos.

Et Senec. Agamemn. a. 5. v. 897.

Armat bipenni Tyndaris dextram furens.
Qualiſque ad aras, colla taurorum prius
Deſignat oculis, ante quam ferro petat.
Mactati more juvenci. ——

335. *Cui non defleta eſt.*] Jaſon rapto vellere, id Creonti Corinthiorum regi detulit: cujus filiam Creuſam vel Glaucen (ut maluit Diodorus) uxorem duxit, repudiata Medea: quæ irata regiam cum conjuge Creuſa incendit, laniavitque filios duos, quos ex Jaſone ſuſceperat. De Jaſone plura legito apud Diodorum in 5. *Flamma.*] Qua Medea Creuſam abſumſit. *Creuſæ Ephyrææ.*] Id eſt, Creuſæ Corinthiacæ. Corinthus enim urbs Achajæ, quæ prius dicebatur *Ephyra*, ut docet Plin.

336. *Nece natorum.*] Duos enim filios ex Jaſone interemit.

337. *Flevit Amyntorides.*] Phœnix filius fuit Amyntoris filii Cercaphi: quem Phocidem, alii Ormenium genuiſſe volunt. Hic cum amica patris rem habebat: ſed poſt multas ejus imprecationes ex Hellade diſceſſit. Is igitur ad Peleum fugit, quem filio Achilli comitem præceptoremque dedit. *Per inania lumina Phœnix.*] *Perinania* quidam. ut apud Martialem, *magnum ſed perinane ſophos.* unica voce. *Heinſius.*

338. *Hippolytum rapidi.*] Phædræ etiam exemplo, majorem eſſe in fœminis quam in viris amorem, oſtendit. *Rapidi diripuiſtis equi.*] *Pavidi* eſt in nonnullis. ut Remedio Amoris,

Perdas opes Phædra, parces, Neptune, nepoti,
Nec faciet pavidos taurus avitus equos.

Eoſdem equos *conſternatos* & *attonitos* alibi vocat. Regius, Oxonienſis & quatuor alii, *rabidi equi.* Heinſius.

339. *Quid fodis immeritis.*] Phineus rex fuit Arcadiæ: qui repudiata Cleopatra, uxorem Harpalicem Scythicam duxit, cujus inſtinctu filios occæcavit. Sed in hujus rei vindictam mox illum dii oculis privarunt, & harpyias aves immiſerunt, quæ dapes diripiebant, atque ventris profluvio fœdabant.

341. *Sunt iſta libidine mota.*] *Cupidine plena* Oxonienſis. *Heinſius.* *Libidine fœminea.*] Amore muliebri.

Acrior eſt noſtrâ, pluſque furoris habet.
Ergo age, ne dubita cunctas ſuperare puellas.
Vix erit è multis quæ neget una tibi.
Quæ dant, quæque negant, gaudent tamen eſſe rogatæ.
Ut jam fallaris, tuta repulſa tua eſt.
Sed cur fallaris, cum ſit nova grata voluptas?
Et capiant animos plus aliena ſuos?
Fertilior ſeges eſt alienis ſemper in agris:
Vicinumque pecus grandius uber habet.
Sed prius ancillam captandæ noſſe puellæ
Cura ſit: acceſſus molliat illa tuos.
Proxima conſiliis dominæ ſit ut illa videto;
Neve parum tacitis conſcia fida jocis.
Hanc tu pollicitis, hanc tu corrumpe rogando.
Quod

343. *Cunctas ſuperare puellas.*] Imo *ſperare*. quod emendatiores membranæ agnoſcunt, quanquam *ſuperare* pro *expugnare* poſſit capi. ut in iſto Virgilii,

—— dominamque potentem
Supplicibus ſupera donis.

quomodo & idem alibi locutus. *Heinſ.*

346. *Ut jam fallaris.*] Quum negaverit mulier. *Tuta repulſa.*] Quia nihil mali ex ea conſequeris.

348. *Et capiant animos plus aliena ſuis.*] *Suos* Jureti & Politiani codex cum aliis quibuſdam. Oxonienſis *animus plus aliena ſuis*. Metuo ne diſtichon ſit ab interpolatrici manu confictum, cum ad rem non ſatis faciat: idque eo magis, quod *alienis* mox denuo ſequatur inconcinna repetitione. *Heinſius.*

351. *Captatæ noſſe puellæ.*] *Captandæ* Intimelianus. *Idem Ancillam captanda puella noſſe.*] Hæc enim diſciplina eſt amatoribus: *munerarier ancillas primum, ad dominam qui affectant viam.* Hinc callida ancilla ad Menæchm. Soſicl. 3. 3. v. 17.

AN. *Amabo, mi Menachme, inaureis da mihi*
Faciundas pondo duum nummum ſtalagmiæ,
Ut te libenter videam, cum ad nos veneris.
ME. *Fiat.*

Et in Aſinar. 1. 3. v. 31.

Volt placere ſeſe amicæ, volt mihi, volt pediſſequæ,
Volt famulis, volt etiam ancillis: & quoque catulo meo
Subblanditur novus amator.

352. *Molliat.*] Molles & faciles reddat. *Tuos acceſſus.*] Tuos aditus ad amicam. *Mer.*

353. *Proxima conſiliis dominæ ſit ut illa videto.*] Tò *ut* libri quidam non agnoſcunt. Oxonienſis & Petavianus, *ſit an illa.* Forte *Conſcia conſiliis. conſiliis* etiam eſt in Commeliniano. de qua voce lib. 1. Met. v. 711. actum eſt. ſic Ep. Helenæ legendum videtur,

Quæ mihi ſunt comites conciliumque duæ.

non *conſilium.* Heinſ.

354 *Neve parum tacitis conſcia, &c.*] Senſus eſt: Videto ne parum fida ſit tacitis jocis conſcia: hoc eſt, concilia eam tibi ſic, ut luſibus occultis veſtris, quorum conſcia fuërit ipſa, ſilentium adhibeat.

359. *Lætiſ-*

Quod petis, è facili, ſi volet illa, feres.
Illa legat tempus (medici quoque tempora ſervant)
Quo facilis dominæ mens ſit, & apta capi.
Mens erit apta capi tunc, cum lætiſſima rerum
Ut ſeges in pingui luxuriabit humo.
Pectora dum gaudent, nec ſunt adſtricta dolore,
Ipſa patent: blandâ tum ſubit arte Venus.
Tum cum triſtis erat defenſa eſt Ilios armis:
Militibus gravidum læta recepit equum.
Tum quoque tentanda eſt, cum pellice læſa dolebit:
Tum facias operâ, ne ſit inulta, tuâ.
Hanc matutinos pectens ancilla capillos
Incitet: & velo remigis addat opem.
Et ſecum tenui ſuſpirans murmure dicat;
Ut puto, non poteris ipſa referre vicem.
Tum de te narret: tum perſuadentia verba
Addat; & inſano juret amore mori.
Sed properet, ne vela cadant, auræque reſidant.

Ut

359. *Lætiſſima rerum.*] Amica hilaris.

360. *Luxuriabit humor.*] *Luxuriavit* Regius & Oxonienſis cum aliis nonnullis. Jureti *luxuriatur.* Lege *luxuriarit.* & ſic unus Vaticanus. *Heinſius.*

363. *Defenſa eſt Ilion armis.*] *Ilios* Regius, Oxonienſis, aliique non pauci ex melioribus. Vide notas ad Epiſtolam primam, v. 48. *Idem.*

366. *Tunc facies.*] *Tum facias* tres ſcripti. *Idem.*

368. *Remigis addat opem.*] Subremiget: negotium noſtrum promoveat, & in amore adjutrix ſit, quo melius proveniat: uti, qui remis & velis utuntur, procedunt citatius. Et eam ſententiam eſſe Virgilii 10. Æneid. mihi perſuadeo; non ſimpliciter, *ſubnatat*, ut vult Servius: Verſus hi ſunt:

Pone ſequens dextra puppim tenet, ipſaque dorſo
Eminet, ac læva tacitis ſubremigat undis.

Id quod ex ſequentibus clarum eſt:

Dixerat: & dextra diſcedens impulit altam,
Haud ignara modi, puppim, fugit illa per undas
Ocior & jaculo, & ventos æquante ſagitta.

Atque id remigis eſſe puto opem velo addere.

370. *Ut puto, non poteris ipſa.*] *Poteras ipſe* Regius. alius, *poteras ipſa.* nihil videtur mutandum. Non poteris vicem illi in amando referre. *Heinſius.* *Referre vicem.*] Referre gratiam amanti. *Mer.* *Ipſa referre vicem.*] Hoc eſt, compenſare id quod conjux in te peccavit. te ulciſci. *Micyll.*

373. *Sed propera, ne vela cadant, iræque reſidant.*] *Properet* Oxonienſis, ut ad ancillam referatur. deinde *auræque reſidant* unus Palatinus. ut in metaphora perſiſtat. quo alludunt duo alii, in quibus *vireſque.* Virgil. Æn. VII.

—— omniſque repente reſedit
Flatus. Heinſ.

Ne

Ut fragilis glacies, interit ira morâ.
Quæris, an hanc ipſam proſit violare miniſtram?
Talibus admiſſis alea grandis ineſt.
Hæc à concubitu fit ſedula; tardior illa:
Hæc dominæ munus te parat, illa ſibi.
Caſus in eventu eſt. licet hæc indulgeat auſis;
Conſilium tamen eſt abſtinuiſſe meum.
Non ego per præceps & acuta cacumina vadam:
Nec juvenum quiſquam me duce captus erit.
Si tamen illa tibi, dum dat recipitque tabellas,
Corpore, non tantum ſedulitate, placet;
Fac dominâ potiare prius; comes illa ſequatur.
Non tibi ab ancillâ eſt incipienda Venus.
Hoc unum moneo (ſi quid modo creditur arti.
Nec mea dicta rapax per mare ventus agit)
Aut non tentaris, aut perfice. tollitur index;
Cum ſemel in partem criminis ipſa venit.

Non

Ne vela cadant.] Ne opportunitas negligatur. in tempore enim venire, omnium eſt rerum primum. πολλῶν γὰρ ὁ καιρὸς γίνεται παραίτιος. Menand. lib. 53. *Dum vocat aura ratem.*

375. *Violare miniſtram.*] Duo codices *vitiare.* unus *mollire. temerare* opinor legendum Naſoniano verbo. Vide Notas Amor. lib. I. El. VIII. v. 19. *Heinſius.*

377. *Hæc ad concubitum.*] *A concubitu* Regius à manu prima, cum Scaligeri & Puteani excerptis. Sequenti etiam verſu *te parat* pro *temperat* ex auctoritate optimorum codicum ſcribendum. quod in Obſervationibus jam monuit accuratiſſimus Gronovius lib. I. cap. X. *Idem.*

379. *Caſus in eventu eſt.*] Succeſſus rei pendet è fortuna. *Licet hic indulgeat auſis.*] Scripti plurimi *hæc.* nimirum ancilla. & recte. *Heinſius.*

381. *Acuta cacumina.*] Albertus Rubenius magno rei literariæ damno nuper extinctus, retulit mihi aliquando vidiſſe ſe codicem, in quo *acuta Ceraunia* legeretur. noſtri omnes cum vulgatis ſentiunt. *Idem.*

385. *Comes illa ſequatur.*] *Comes inde* unus Palatinus. non male. *Heinſius.*

388. *Per mare ventus agat.*] Scribe *agit* cum melioribus. *Idem.*

389. *Aut nunquam tentes, aut perfice.*] *Aut non tentaſſes* Regius & multi alii. Jureti codex, nec pauci alii, *Aut non tentabis.* Oxonienſis, *tentares.* Lego *Aut non tentaris.* Mutarunt id ſcioli, quod neſcirent ultimam ſyllabam ſæpe produci in hujuſmodi verbis. quâ de re diximus ad Epiſtolam VII. v. 53. noſter infra hoc ipſo libro, v. 447.

Si dederis aliquid, poteris ratione relinqui.

Cum vulgo legatur, *ſi dederis quicquam.* ſequenti verſu *ipſa veni* pro *illa* iidem libri. *Idem.*

390. *Cum ſemel in partem criminis illa venit.*] Quaſi dicat, nunquam illa de domina

Non avis utiliter viſcatis effugit alis:
 Non bene de laxis caſſibus exit aper.
Saucius arrepto piſcis teneatur ab hamo.
 Perprime tentatam: nec, niſi victor, abi.
Tum neque te prodet communi obnoxia culpæ:
 Factaque erunt dominæ dictaque nota tibi.

Sed

mina indicabit marito, poſtquam ipſa quoque in eadem culpa erit, & in ſocietatem criminis venit. *Micyl.*

391. *Non avis utiliter.*] Avis exemplo docet, ancillam non tuto intactam relinqui, cum ſemel tentatur.

392. *Laxis caſſibus.*] Non bene tentis retibus.

393. *Piſcis retinetur ab hamo.*] *Teneatur* ſcripti. *Heinſius.*

394. *Opprime tentatam.*] Scripti fere omnes *Perprime.* id eſt, uſque preme. *Idem.*

395. *Communi noxia culpa.*] Alii *conſcia culpa*: duo *noxia culpa.* Patavinus unus *obnoxia culpa.* Scribe, *communi obnoxia culpa.* Accius apud Feſtum in Noxa, *Te eſſe huic noxa obnoxium.* Auſonius Cupidine Cruci adfixo,

Ipſa etiam ſimili genitrix obnoxia culpa
Alma Venus.

Phœdrus libro I. Fab. X.

Lepus arguebat vulpem furti crimine:
Negabat illa ſe eſſe culpa obnoxiam.

ita ſcribo: non quod ignorem *culpa proximum* & *affinem* Latine dici: ſed quod id minus huic loco convenire cenſeam, ubi de ipſa culpa agitur. oportunum vero Tò *proximus culpa* apud Val. Flaccum lib. III. in oratione Mopſi,

At quibus invito maduerunt ſanguine dextra.
Si fors læva tulit miſeros & proxima culpa.

ſic emenda. perperam nunc circumfertur,

Si fors ſæva tulit miſeros, ſed proxima culpa.

agit enim de iis, qui nolentes cædem admiſerunt. apud eundem Valerium ex eadem Mopſi oratione aliud mendum tollatur,

——*ſed noſtra requiret*
Cura viam, memori jampridem cognita vitta.

ſic enim reſtituo, cum *memori vate* nunc occupet ſcriptos ac vulgatos, quos vidi, codices. atque ita libro IV. quoque reſtituendum puto in oratione Phinei,

——*Salve ô mihi longum*
Expectata manus, noſtriſque, ait, agnita vittis.

quod ſequentia confirmant. *vatis* nunc legitur. *vittas* pro vaticinio poſuit. *communi noxia culpa* pro *obnoxia* apud noſtrum abſorpta una ſyllaba, cujuſmodi mendas non paucas alibi caſtigavimus. ſic apud eundem Valerium hoc ipſo tertio libro ℣ſ. 213.

——*graviorque oculos jam luce propinqua*
Umbra premit,

ſcribendum, cum *locos* inepte legatur. idem Valerius libro IV.

Sævit inops Amycus, nullo diſcrimine ſeſe
Præcipitans aviduſque viri (reſpectat ovantes
Quippe procul Minyas) caſtu velatus utroque
Irruit.

Tò *velatus* otioſum. jam enim *caſtu velatum* ſatis deſcripſerat, ſi tamen id recte dicitur. Legendum *caſtuque elatus utroque.* Sublato utroque caſtu, quod improvidum, & contra regulam artis. opinor etiam reponendum *aviduſque ira.* nam ſequitur mox *trucis ultro Advolat ora viri. Elatus mediis aquis Alcides* eidem Valerio libro II. & lib. I. *elatis cornibus amnes.* & *elata dextra* libro III. & lib. VIII. & *elata ſecuri* libro V. pro ſublata. apud Gratium,

Ipſe deus cultorque feri Tirynthius orbis
Hinc decus & fama primum impetravit honorem.

per

Sed bene celetur. bene ſi celabitur index,
  Notitiæ ſuberit ſemper amica tuæ.
Tempora qui ſolis operoſa colentibus arva,
  Fallitur, & nautis aſpicienda putat.
Nec ſemper credenda Ceres fallacibus arvis:
  Nec ſemper viridi concava puppis aquæ.
Nec teneras ſemper tutum captare puellas.
  Sæpe dato melius tempore fiet idem.
Sive dies ſuberit natalis; ſive Kalendæ,
  Quas Venerem Marti continuaſſe juvat:
Sive erit ornatus, non ut fuit ante, ſigillis;
  Sed Regum poſitas Circus habebit opes;

Differ

perperam *primus patravit* nunc legitur. *impetrare* ſecunda producta apud Gratium bis alibi, & apud Propertium occurrit. *Heinſius. Noxia.*] Nocens ancilla vel conſcia, & obnoxia.

397. *Sed bene celetur.*] Quicquid tibi ancilla dixerit de amica. *Bene ſi celabitur index.*] Ancilla.

400. *Et nautis aſpicienda putat.*] Tempora non modo ab agricola & nauta, ſed etiam ab amante obſervanda eſſe dicit.

401. *Nec ſemper.*] Non omni tempore ſeminandum eſt.

402. *Viridi aquæ.*] Mari glauco. Nam auſtris ſpirantibus, mare fit glaucum & cœrulum; aquilonibus, obſcurius atriuſve.

403. *Nec teneras ſemper tutum eſt.*] Potiores ſcripti,

Nec teneras ſemper tutum captare.

Heinſius.

404. *Fiet idem.*] Captabitur puella.

405. *Si dies ſuberit.*] Tò *ſuberit* paulo ante præceſſerat. Quare malim *ſive dies aderit.* quod eſt in duobus. totidem *fuerit.* Aut forte *veniet* ſcribendum. *Heinſ. Dies natalis.*] Amicæ: qui apud priſcos habebatur in magna veneratione. *Sive calendæ.*] Ovid. in Faſtis docet cur matronæ Romanæ, calendis Martiis Junoni ſacrificent. Mittebantur autem munera ad amicas calendis Martiis.

406. *Quas Venerem Marti.*] Hoc dicit, quia calendæ Martiæ etiam Veneri ſerviebant, quoniam colebatur à mulieribus. Vel quia Martiæ calendæ Aprilem Veneri dicatum præcedebant.

407. *Sigillis.*] Parvis ſtatuis, quibus etiam theatra ornabantur. Scribit Plin. lib. 7. cap. 3. Pompejum Magnum, in ornamentis theatri: mirabiles fama poſuiſſe effigies. Ordo autem eſt: Sive non erit ornatus circus ſigillis, ut fuit ante: quia primo ille ſolum parvis ſtatuis ornabatur, deinde regalibus muneribus ornari cœpit. Dicit Ovidius, non captandas eſſe puellas tempore quo tragœdia aliqua recitatur: quia tunc puellæ ſunt triſtes, propter flebilem tragœdiæ materiam.

408. *Sed regum poſitas.*] Obeliſcos dicit, qui in medio circo locabantur. Eſt autem *obeliſcus* lapis in figuram metæ cujuſdam, ſenſim in excelſum conſurgens. *Mer. Circus habebit opes.*] Ego vero ſimpliciter accipio de quibuſcunque regum opibus ac ſpoliis, Romam per imperatores allatis, quibus circus & theatra exornari ſolebant. Innuit Poëta, cum varie ac ſpecioſis rebus circus exornatus erit, ita ut puellæ illis contemplandis vacare magis quam amatori velint, tunc abſtinendum eſſe: tunc enim operam in illis conciliandis fruſtra ſumi. *Micyll.*

409. *Dif-*

Differ opus. tunc triſtis hyems, tunc Pliades inſtant:
  Tunc tener æquoreâ mergitur Hœdus aquâ.
Tunc bene definitur: tunc, ſi qui creditur alto,
  Vix tenuit laceræ naufraga membra ratis.
Tu licet incipias, qua flebilis Allia luce
  Vulneribus latiis ſanguinolenta fuit:
Quaque die redeunt rebus minus apta gerendis
  Culta Palæſtino ſeptima feſta Syro.
Magna ſuperſtitio tibi ſit natalis amicæ:
  Quaque aliquid dandum eſt, illa ſit atra dies.
Cum bene vitaris; tamen auferet. invenit artem
Fœmi-

409. *Differ opus.*] Quia hyems, & Pliades, & Hœdi inſtant: hoc eſt, non eſſe tentandum puellæ animum tunc, quia periclitaturus ſit amator, perinde ut nauta, qui ſub ortum aut occaſum Pleiadum & Hœdorum navigationem inſtituit. *Micyll.* *Pleiades inſtant.*] Libri veterrimi *Pliades.* ut & alibi in iiſdem ſcribi videas apud Virgilium Mediceum & Germanicum Cæſarem Voſſii literis majoribus Romanis exaratos. atque ita ſemper ſcribendum cenſeo, quoties ea vox triſyllaba occurrit. Cæterum legendum videtur,

—— *dum triſtis hyems, dum Pliades inſtant,*
Dum tener æquorea mergitur Hœdus aqua.

ut metaphorice hæc omnia dicantur. *Heinſius.*

410. *Hœdus aqua.*] Auriga hœdos humeris geſtat, qui à poëtis *Olenium pecus appellantur. Et capram Oleniam* appellat Ovid. in Metamorph. Oriuntur autem Hœdi 5. Calend. Octob. In ortu autem & occaſu tempeſtatem pluviamque faciunt.

411. *Tunc bene definitur.*] Ceſſatur à captanda puella.

413. *Tunc licet incipias.*] Oxonienſis *Tu licet.* & ſequor. ſic infra,

Tu licet & Tamyran ſuperes & Amœbea cantu.

& lib. III. Pont. El. IV.

Tu licet erroris ſub imagine crimen obumbres. Heinſius.

Qua flebilis Allia.] Allia fluvius eſt 11. millibus paſſuum ab urbe diſtans, Cruſtumeniis defluens montibus: apud quem deletæ ſunt à Gallis copiæ Romanæ ad 15. Calend. Sextiles, quem diem atrum, velut infauſta appellatione damnarunt.

415. *Quaque die redeunt.*] Saturnalia intelligit, id eſt, diem Saturno ſacrum, qui erat ad decimum quartum, vel decimum ſextum calendas Januarias. Erant autem dies lætitiæ & jocorum pleni: quibus arma ſumere, & pœnas à nocente exigere piaculum erat.

416. *Palæſtino.*] Viro Judæo. Nam Judæi diem, quem Latini Saturnum dicunt, *Sabbatum* appellant, & obſervant mira ſuperſtitione. *Septima feſta.*] Saturnalia. *Septima feſta viro.*] *Syro* legendum eſſe ex Puteani & Scaligeri excerptis jam ſupra monui. *Heinſius.*

418. *Sit atra.*] Sit infauſta.

419. *Invenit artem Femina.*] Quam natura inſtruxit dolis, ſed vim negavit. Sic Oreſtes in Taur. Eurip. ℣ſ. 1032.

Δειναὶ γὰρ αἱ γυναῖκες εὑρίσκειν τέχνας.

Hinc proverbii locum fecit

Τὸ, γυναικεῖόν τι δρᾷν.

Et in Med.

Κακῶν πάντων τέκτονες.

421. *Veniet*

Fœmina, qua cupidi carpat amantis opes.
Inſtitor ad dominam veniet diſcinctus emacem:
Expediet merces teque ſedente ſuas.
Quas illa, inſpicias, ſapere ut videare, rogabit.
Oſcula deinde dabit: deinde rogabit, emas.
Hoc fore contentam multos jurabit in annos.
Nunc opus eſſe ſibi, nunc bene dicet emi.
Si non eſſe domi, quos des, cauſabere nummos;
Littera poſcetur; ne didiciſſe juvet.
Quid, quaſi natali cum poſcit munera libo;
Et quoties opus eſt, naſcitur ipſa ſibi?
Quid, cum mendaci damno mœſtiſſima plorat;
Elapſuſque cavâ fingitur aure lapis?
Multa rogant utenda dari: data reddere nolunt.
Perdis; & in damno gratia nulla tuo.
Non mihi, ſacrilegas meretricum ut proſequar artes,
Cum totidem linguis, ſint ſatis ora decem.
Cera vadum tentet raſis infuſa tabellis:
Cera tuæ primum nuncia mentis eat.

Blan-

421. *Veniet diſcinctus.*] Oxonienſis *veniat*, & ſequenti verſu *Expediat*. quomodo & duo alii. recte. modo pro *Quas illa* reponas, *Has illa*. Heinſ.

428. *Littera poſcetur, nec didiciſſe juvat.*] *Ne didiciſſe juvet* Regius, Oxonienſis, aliique nonnulli. ne proſit forte, quod didiciſti literas. ſic Triſt. II.

Hei mihi cur didici? cur me docuere parentes?
Litteraque eſt oculos ulla morata meos?

Heinſ. *Littera poſcetur.*] Petet à te ſyngraphum pro emtis mercibus, ut inſtitori cautum ſit.

429. *Quid quaſi natali.*] Arbitror ab Ovidio fuiſſe ſcriptum,

Quid ſua natali cum poſcit munera libo.

mox libri nonnulli pro *illa*, *ipſa ſibi*. Heinſ. *Natali libo.* Sic etiam in Amoribus: *Quum tibi deficient poſcendi munera cauſa, Natalem libo teſtificare tuum.*

430. *Naſcitur illa ſibi.*] Fingit natalem ſuum adeſſe, ut mittas ei munera.

432. *Lapis.*] Margarita. *Elapſuſque cava.*] Fingit ex aure unionem decidiſſe.

433. *Multa rogant reddenda dari.*] Commodus his ineſt ſenſus. Libri tamen uno conſenſu meliores *utenda dari* niſi quod Jureti codex pro vulgatâ ſtat. lectione. quidam etiam *tradenda ſibi*, unus, *optanda dari*. Heinſ.

437. *Cera vadum tentet.*] Sollicitandam eſſe literis amicam dicit. *Cera.*] Literæ ſcriptæ in tabulis ceratis. *Tentet vadum.*] Sollicitet & experiatur animum puellæ.

438. *Cera tuæ primum conſcia mentis eat.*] *Nuncia* Oxonienſis, Sarravianus & unus Palatinus. bene. Noſter Epiſt. Hypſip.

Cur mihi fama prior, quam nuncia litera venit?

Epiſt. XVII. ut quidem illic ſcribendum videtur,

Hactenus arcanum furtivæ nuntia mentis
Littera jam laſſo pollice ſiſtat opus.

Pont.

Blanditias ferat illa tuas: imitataque amantem
Verba, nec exiguas, quiſquis es, adde preces.
Hectora donavit Priamo prece motus Achilles:
Flectitur iratus voce rogante Deus.
Promittas facito: quid enim promittere lædit?
Pollicitis dives quilibet eſſe poteſt.
Spes tenet in tempus, ſemel eſt ſi credita, longum:
Illa quidem fallax, ſed tamen apta Dea eſt.
Si dederis aliquid, poteris ratione relinqui.
Præteritum tulerit, perdideritque nihil.

At

Pont. lib. IV. El. XI.
Nuncia nam luctûs mihi nuper epiſtola venit.
Epiſtola Paridis,
Uror: habes animi nuncia verba mei.
Statius Sylv. lib. IV. ad Julium Menecratem,
Protinus ingenti non venit nuncia curſu Litera.
ſic & *vultûs nuncia fama* Epiſtola Paridis. *Heinſ.*

439. *Imitataque amantum Verba.*] Neapolitanus *mentem*. Lego *amantem*. vel, *amorem*. nam *amorum* eſt in Oxonienſi. infra,
Eſt tibi agendus amans, imitandaque vulnera verbis.
ſic Amor. lib. III. El. XIV. *imitare pudicam.* ut veteres libri. non *pudicas* cum vulgatis. *Idem.*

441. *Hectora donavit Priamo.*] Precio redemtum. Vide Iliad. ω.
——εὔξεσυ δ' ἀπ' ἀπήνης
Ἥρεον Ἑκτορέης κεφαλῆς ἀπερείσι' ἄποινα.
Quod invidiâ notat Virg. I. Æneid.
Exanimumque auro corpus vendebat Achilles.
Sen. Agam. a. 3. ℣ſ. 447.
Et emto redditum corpus rogo.
Quo Plautus alludit, ſolens, in Mercat. 2. 4. ℣ſ. 20. *Achillem orabo, aurum mihi det, Hector quo expenſus fuit.*

446. *Spes apta dea.*] Miſerum enim ſine ſpe vivere. *Sed tamen apta dea eſt.*] Spes tamen hominibus commoda.

447. *Si dederis quicquam.*] *Dederis aliquid* libri plerique meliores. & recte. diximus ſupra ℣ſ. 389. l. II. infra,
Sed non, quo dederis, à littore carbaſa vento
Utendum eſt.
ita & illic veteres libri. ut & in Remedio Amoris,
Munera, quæ dederis, habeat ſine lite jubeto.
Amor. II. El. II.
Quod dederis illi; reddat ut ille tibi.
Triſt. V. El. V.
Terga vapor dederis, Auſoniamque petas.
Horatius,
Cuncta manus avidas fugient heredis, amico
Quæ dederis animo.
libro I. Faſtorum,
Da mihi te placidum: dederis in carmina vires.
ubi *dederiſque* inſulſe reponunt l. VII. Met. *vitam dederitis in undis.* Vide quæ noto ad Epiſtolam Didus. ℣ſ. 51. ubi plura hujus notæ. *Heinſ.* *Poteris ratione relinqui.*] Quia, quum acceperit quod volet, te relinquet.

448. *Præteritum tulerit perdideritque nihil.*] *Tulerit* unus Patavinus. tertius Regius, *perdideriſque.* nil muta. Videbitur accepiſſe, quod promiſeras, nec quicquam perdet. *Heinſ.* *Præteritum tulerit.*] Illa, quod voluerit, abſtulerit, habeatque, nempe à te munera data: nihil

At quod non dederis, ſemper videare daturus.
Sic dominum ſterilis ſæpe fefellit ager.
Sic, ne perdiderit, non ceſſat perdere luſor:
Et revocat cupidas alea blanda manus.
Hoc opus, hic labor eſt: primò ſine munere jungi.
Ne dederit gratis; quæ dedit, uſque dabit.
Ergo eat; & blandis peraretur littera verbis:
Exploretque animos, primaque tentet iter.
Littera Cydippen pomo perlata fefellit:
Inſciaque eſt verbis capta puella ſuis.
Diſce bonas artes, (moneo) Romana juventus;
Non tantum trepidos ut tueare reos.
Quam populus, judexque gravis, lectuſque ſenatus;
Tam dabit eloquio victa puella manus.
Sed lateant vires; nec ſis in fronte diſertus.
Effugiant ceræ verba moleſta tuæ.
Quis, niſi mentis inops, teneræ declamet amicæ?
Sæpe

autem reddiderit ſui, nec voluptatem tuam expleverit.

449. *Et quæ non dederis.*] *At quod* meliores libri. niſi quod Oxonienſis *At quæ non dederas.* Heinſ.

451. *Sic.*] Sperando. *Luſor.*] Aleator.

452. *Revocat cupidas alea ſæpe manus.*] *Alea blanda* ex ſuo codice Zinzerlingus Promulſide Critica. quod & in Commeliniano & quatuor aliis ipſe offendi. Pont. l. I. El. VI.

Nec tenet incertas alea blanda manus.

ſic & Martiali. *blandâ vagus aleâ December.* l. IV. Ep. XIV. & apud eundem l. I.

Suppoſita eſt blando nunquam tibi teſſera talo.

Sequenti verſu *primo* pro *primum* meliores libri. *Heinſius.*

454. *Si dederit gratis.*] Regius & Oxonienſis, *Ne dederit.* argute. Sperat enim ſe impoſterum non daturam gratis. ſuperiora hanc lectionem confirmant. Ambroſianus *Ne dederit.* alius, *Nec dederit.* Idem.

457. *Littera Cydippen.*] Acontius ex Cæa inſula Delum navigavit ad ſacra Dianæ, quæ à virginibus celebrabantur: ubi in amorem Cydippes exarſit. & quum aperte non auderet eam uxorem petere, ipſe dolo & fraude pomum ad pedes puellæ projecit, in quo hæc carmina ſcripta erant:

Juro tibi ſane per myſtica ſacra Dianæ,
Me tibi venturam comitem, ſponſamque futuram.

Puella, pomo accepto, doli ignara, carmen legit, viſumque eſt ſeſe uxorem polliceri Acontio. Erat enim lex, ut quæ in templo Dianæ Deliæ dicerentur, rata eſſent.

463. *Sed lateant vires.*] Diſſimulandam eſſe eloquentiam dicit. id quod etiam præcipit Fabius. quo plus dicentibus fidei, minuſque ſuſpectæ advocatorum inſidiæ forent. *In fronte diſertus.*] Ne præ te feras, aut jactes artem.

464. *Effugiant voces.*] *Ceræ* libri tres. probe. *verba magiſtra* Argentinenſis. vide Notas in Epiſtolam Sapphus ℣. 83. ſed Tò *magiſtra* hic minus placet. *Heinſ.*

465. *Declamat amica.*] *Declamet* verius meliores. *Idem.*

466. *Lit-*

Sæpe valens odii littera cauſa fuit.
Sit tibi credibilis ſermo, conſuetaque verba:
Blanda tamen, præſens ut videare loqui.
Si non accipiet ſcriptum, illectumque remittet;
Lecturam ſpera: propoſitumque tene.
Tempore difficiles veniunt ad aratra juvenci:
Tempore lenta pati fræna docentur equi.
Ferreus aſſiduo conſumitur anulus uſu:
Interit aſſiduâ vomer aduncus humo.
Quid magis eſt ſaxo durum? quid mollius undâ?
Dura tamen molli ſaxa cavantur aquâ.
Penelopen ipſam (perſta modo) tempore vinces.
Capta vides ſero Pergama; capta tamen:
Legerit, & nolit reſcribere; cogere noli.
Tu modo blanditias fac legat uſque tuas.
Quæ voluit legiſſe, volet reſcribere lectis.
Per numeros venient iſta graduſque ſuos.
Forſitan & primo veniet tibi littera triſtis;
Quæque roget, ne ſe ſollicitare velis.
Quod rogat illa, timet: quod non rogat, optat, ut inſtes.
Inſequere; & voti poſtmodo compos eris.
Interea ſive illa toro reſupina feretur;
Lecticam dominæ diſſimulanter adi:
Neve aliquis verbis odioſas offerat aures,

Quam

466. *Littera cauſa fuit.*] Epiſtolam dicit nimis diſertam, & in declamationis modum compoſitam. *Littera valens.*] Epiſtola dicendi efficax.

467. *Conſuetaque verba.*] Alii *conſultaque*. hoc eſt cauta, prudentia. ſed alterum præſtat. Noſter lib. XI. Metam.

Addidit his voces & conſuetiſſima cuique
Verba.

& infra libro III. Artis,

Munda, ſed è medio conſuetaque verba puellæ
Scribite. ſermonis publica forma placet.

Heinſius.

469. *Scriptum.*] Litteras miſſas.

477. *Perſtes modo.*] *Perſta* libri plerique. *Heinſius.*

480. *Legat ipſa tuas.*] *Legat uſque* iidem. *Idem.*

482. *Per numeros veniunt.*] *Venient* Oxonienſis, & quatuor alii. duo *veniant*. Idem.

484. *Quaque roget.*] Legendum vel invitis libris, *Quæque roget*. de epiſtola intellige. *Idem.*

487. *Sive illa toro reſupina feratur.*] *Feretur* ſcripti. *Idem.*

488. *Quaſi diſſimulantur.*] Neſcias, quæ ſit in lectica.

489. *Odioſas afferat aures.*] *Offerat* Regius

Quàm potes, ambiguis callidus abde notis.
Seu pedibus vacuis illi ſpatioſa teretur
  Porticus; hic ſocias tu quoque junge moras.
Et modo præcedas facito; modo terga ſequaris:
  Et modo feſtines; & modo lentus eas.
Nec tibi de mediis aliquot tranſire columnas
  Sit pudor, aut lateri continuaſſe latus.
Nec ſine te curvo ſedeat ſpatioſa theatro:
  Quod ſpectes, humeris afferet illa ſuis.
Illam reſpicias, illam mirere licebit;
  Multa ſupercilio, multa loquare notis.
Et plaudas, aliquam mimo ſaltante puellam;
  Et faveas illi, quiſquis agatur amans.
Cum ſurget, ſurges; donec ſedet illa, ſedebis.
  Arbitrio dominæ tempora perde tuæ.
Sed tibi nec ferro placeat torquere capillos:
  Nec tua mordaci pumice crura teras.
Iſta jube faciant, quorum Cybeleïa mater
  Concinitur Phrygiis exululata modis.

For-

gius & Oxonienſis cum uno Vaticano. dixi Epiſt. xx. vſ. 194. *Heinſ.*

490. *Abde.*] Abſconde, ne intelligaris. *Notis ambiguus.*] Dubio ſermone.

495. *Nec tibi de mediis aliquam tranſire columnis.*] *Aliquot tranſire columnas* Oxonienſis & decem alii. quæ vera lectio. *aliquod columnas* Regius. quidam *aliquot columnis.* quos inter Arondelianus. etiam non male. Lapides autem milliares intelligit. *Heinſ.* *Aliquot tranſire columnas.*] Partem porticus, quæ columnis fulta erat.

497. *Sedeat ſpecioſa theatro.*] *Spatioſa* libri majori ex parte. idque vere. vide ſupra vſ. 143. *Heinſius.*

501. *Et plaudas aliquo mimo ſaltante puella.*] *Aliquam mimo ſaltante puellam* optime Scaligeri excerpta cum codice Oxonienſi. neque aliter veterrimus Regius à manu prima. Remedio Amoris, ubi agit de theatris,

Illic aſſidue ficti ſaltantur amantes.

quæ vera illic lectio eſt. Juvenalis,

Chironomon Ledam molli ſaltante Bathyllo. Idem.

502. *Et faveas illi.*] *Ut faveas* potiores ſcripti. *Idem.* *Quiſquis agatur amans.*] Quicunque amans repræſentetur ab aliquo mimo ſaltante fabulam.

503. *Cum ſurgit ſurgas, donec ſedet illa ſedeto.*] *Surges* & *ſedebis* iidem ſcripti. *ſurget* etiam quidam. *Heinſ.*

505. *Torquere.*] Criſpare. *Ferro.*] Calamiſtro.

506. *Mordaci pumice.*] *Pumices*, ut Plinius ſcribit, ſunt in uſu corporum lævigandorum fœminis, jam quidem & viris. Precium in candore, & in minimo pondere, & ut quam maxime ſpongioſi aridique ſint.

508. *Exululata.*] Ululatu celebrata.

509. *Fer-*

Forma viros neglecta decet. Minoïda Theſeus
Abſtulit à nulla tempora comtus acu.
Hippolytum Phædra, nec erat bene cultus, amavit.
Cura Deæ ſilvis aptus Adonis erat.
Munditiæ placeant: fuſcentur corpora Campo:
Sit bene conveniens, & ſine labe toga.
Linguaque ne rigeat: careant rubigine dentes:
Nec vagus in laxâ pes tibi pelle natet.
Nec male deformet rigidos tonſura capillos:
Sit coma, ſit doctâ barba reſecta manu.
Et nihil emineant, & ſint ſine ſordibus ungues:
Inque cavâ nullus ſtet tibi nare pilus.
Nec male odorati ſit triſtis anhelitus oris:
Nec lædant nares virque paterque gregis.
Cætera laſcivæ faciant concede puellæ:
Et ſi quis male vir quærit habere virum.
Ecce ſuum vatem Liber vocat. hic quoque amantes
Ad-

509. *Forma viros neglecta decet.*] Cultus negligentia in viro laudatur. unde mollius ornatos à ſe rejicit Phædra:

Sint procul à nobis juvenes ut fœmina compti,
Fine coli modico forma virilis amat.

Minoïda.] Phædram. nota eſt fabula.

512. *Aptus Adonis.*] Adonis in ſylvis amatus eſt à Venere.

513. *Fuſcentur.*] Sole nigreſcant. *Corpora campo.*] Campum Martium intellige: ubi juvenes Romani variis certaminibus corpora exercebant. *Horat.*

Cui apricum oderit campum Patiens pulveris atque ſolis?

514. *Sine labe.*] Toga ſine macula & ſordibus. *Et ſine labe toga.*] *Sit ſine labe* Arondeliano. *Heinſius.*

515. *Linguaque nec rigeat.*] *Ne rigeat* plerique libri veteres. *Idem.*

516. *In laxa pelle.*] In calceo majori.

517. *Deformet capillos.*] Deformes faciat capillos, ſectos in gradus.

518. *Sit docta barba reſecta manu.*] *Sit una* Oxonienſis & Regius. quod non capio. niſi legendum *ſcita manu.* idque verum arbitror. ſic in Faſtis *curva ſcita Thalia lyra.* & *ſcitus vadorum* libro IX. Metamorph. *ſcite & literate præſcripta litera* Ciceroni oratione in Piſonem. Multi ſunt in ea voce Plautus ac Terentius: tum & Tullius. ſequenti verſu *Ut nihil emineant* pro *Et* veteres fere omnes, certe præcipui. *Heinſius.*

522. *Nec lædat nares.*] *Lædant* iidem. duo præterea libri *duxque paterque gregis,* non *virque,* quod mox ſequitur. *Dux gregis,* ut in iſtis,

Dux gregis ipſe caper deerraverat.

Heinſius. *Nec lædat nares.*] Alæ ſive axillæ, partes ſunt ſub brachiis, per quas natura expellit ſordidiores humores, qui fœtidum relinquunt odorem, niſi munditia ſuccurratur. Hinc proverbium eſt *hircum in alis cubare,* quoniam male olet. Horat.

—— *An gravis hirſutis cubet hircus in alis.*

523. *Cætera.*] Superfluum cultum & mundum.

524. *Vel ſi quis male vir.*] *Et ſi quis* ſcripti. Pathicos intelligit. *Heinſius,*

Adjuvat; & flammæ, qua caret ipſe, favet.
Gnoſſis in ignotis amens errabat arenis,
Qua brevis æquoreis Dia feritur aquis.
Utque erat è ſomno tunicâ velata recinctâ,
Nuda pedem, croceas irreligata comas;
Theſea crudelem ſurdas clamabat ad undas,
Indigno teneras imbre rigante genas.
Clamabat, flebatque ſimul; ſed utrumque decebat:
Nec facta eſt lacrymis turpior illa ſuis.
Jamque iterum tundens molliſſima pectora palmis,
Perfidus ille abiit: quid mihi fiet? ait.
Quid mihi fiet? ait. ſonuerunt cymbala toto
Littore, & attonitâ tympana pulſa manu.
Excidit illa metu, rupitque noviſſima verba:
Nullus in exanimi corpore ſanguis erat.
Ecce Mimallonides ſparſis in terga capillis:
Ecce leves Satyri prævia turba Dei:
Ebrius ecce ſenex pando Silenus aſello,

Vix

527. *Gnoſis in ignotis.*] Theſeus ſuperato Minotauro Ariadnæ auxilio, cum ea & ſorore Phædra Athenas redibat. Ariadnæ promiſerat, ſe eam ducturum uxorem, Hippolyto vero filio Phædram daturum. Quare quum Diam appuliſſet, Ariadnam dormientem reliquit, ipſe cum Phædra abiit 3. Faſt. & 8. Metam. *Gnoſis in ignotis amens.*] Ariadna, à Gnoſo Cretæ urbe, Minois regia.

528. *Dia feritur.*] Alluitur. Dia inſula Cretæ adjacens.

530. *Croceas comas.*] Flavos capillos.

532. *Imbre indigno.*] Indignis lachrymis.

536. *Quid mihi fiet.*] Etiam aufer. caſu. Ter. Heaut. *Quid te futurum cenſes.* Quod Plautinum. Moſtellar. 1. 3. vſ. 65. *Di me faciant quod volunt.* id eſt de me. Ut in Epidic. 1. 2. vſ. 48. *Quid de illa fiet fidicina igitur.* Qui & dandi caſu in Trucul. 2. 8. vſ. 3. *Quid mihi futurum eſt.*

539. *Excidit illa metu.*] Omnem metus illi animum expectoravit. Ut Ennius. Sen. caſum addit, in Hippol. a. 2. verſ. 589. *Quam bene excideram mihi.* & ad omnes affectus accommodatur. ſic Græci, ἐκπίπτειν φρενῶν. Eurip. Hippolyt. vſ. 365. καταλῦσαι φρενῶν. quò Senec. reſpexit in d. l. *Excidit; & miſera voxque colorque fugit.* 2. art. aman. vſ. 450. *Rupit.*] Intermiſit territa cymbalorum ſtrepitu. *Mer.*

541. *Mimallonides.*] Mimallonides ſunt Bacchæ mulieres, dictæ à monte minoris Aſiæ, qui Mimas dicitur, ubi ſacra fieri conſuevêre. *Sparſis in terga capillis.*] De more Bacchantium. *Mimallonides.*] Vide Epiſt. 10. vſ. 41.

542. *Leves Satyri.*] Veloces Satyri. Ovid. *Me Satyri celeres, ſylvis ego tecta latebam, Quæſierant, rapido turba proterva pede.* *Prævia turba Dei.*] Malim *deo:* ut vitetur κακοφωνία. Heinſius.

543. *Silenus.*] Silenus fuit Bacchi pædagogus, ac nutritor, bonorumque inſtitutor ſtudiorum: plurimum Dionyſio

ad

Vix ſedet; & preſſas continet arte jubas.
Dum ſequitur Bacchas, Bacchæ fugiuntq; petuntq;
Quadrupedem ferula dum malus urget eques;
In caput aurito cecidit delapſus aſello.
Clamarunt Satyri, Surge age, ſurge, pater.
Jam Deus è curru, quem ſummum texerat uvis,
Tigribus adjunctis aurea lora dabat.
Et color, & Theſeus, & vox abiêre puellæ:
Terque fugam petiit: terque retenta metu.
Horruit, ut ſteriles, agitat quas ventus, ariſtæ:
Ut levis in madidâ canna palude tremit.
Cui deus, En adſum tibi cura fidelior, inquit:
Pone metum; Bacchi, Gnoſſias, uxor eris.
Munus habe cælum: cælo ſpectabile ſidus
Sæpe reges dubiam Creſſa Corona ratem.

Dixit;

ad virtutem & gloriam, reſque bellicas profuit. Sileni appellantur Satyri ſeniores, qui in exteriori Oceano inſulas multas deſertas incolunt.

544. *Et preſſas continet arte jubas.*] Præ nimia ebrietate titubat. *Preſſas jubas.*] Malim *prenſas*. Heinſius.

548. *Surge pater.*] *Senex* Oxonienſis & Sarravianus. ſequenti verſu *è curru* quinque libri. *Heinſius.*

550. *Tigribus adjunctis.*] Curru enim Bacchus vehitur, quem tygres & lynces ducunt. Idcirco autem dicuntur currum Bacchi trahere ſimul cum lyncibus, quod (ut tradit Solinus) utrumque animal uvas depaſcitur.

551. *Et color & Theſeus.*] Politiani liber & Hafnienſis, *Et color & ſenſus.* Heinſ. *Et Theſeus, & vox abiere, &c.*] Vox, Theſeum vociferans.

553. *Steriles agitat quas ventus ariſta.*] Putabam aliquando legendum *ſteriles avenæ.* quod ſic Virgilium quoque locutum meminiſſem. nunc nihil mutandum cenſeo. intelligit ariſtas ſole aduſtas, ac proinde ſteriles. Epiſt. v.

Et minus eſt in te, quam ſumma pondus ariſta,
Quæ levis aſſiduis ſolibus uſta riget.

Adi Notas ad Epiſt. XIV. vſ. 39. *Heinſ.*

557. *Cælo ſpectabere ſidus.*] *Spectabile* Arondelianus. ut ex eo monuit legendum præſtantiſſimus Gronovius Obſervat. lib. II. cap. XXI. cui ſubſcribo. quanquam reliqui noſtri vulgatam ſequantur. ſequenti verſu ſcripti plerique *Creſſa Corona,* non *puella.* De Ariadnes Corona in cœlum relata fuſe noſter l. III. Faſtorum aliique jam egerunt. Triſt. lib. X. Eleg. III.

Sic micet æternum vicinaque ſidera vincat
Conjugis in cælo Creſſa Corona tuæ.

Ut vere illic Zulichemianus liber, cum in vulgatis ſit *clara Corona.* *Gnoſſida Coronam* vocat in Faſtis noſter, *Gnoſiam Coronam* Virgilius, Statius *Coronam Gnoſiacam.* Idem.

558. *Sæpe reges dubiam.*] Nautæ ſolebant dirigere curſum ad ſiderum rationem: nec ſeptentriones tantum, ſed etiam illis vicinas ſtellas intuebantur, ut Booten, Oriona, & coronam Ariadnæ, quam humero ſiniſtro prope contingit Arctophylax. *Dubiam ratem.*] Navem viæ ignaram.

560. *Ceſſit*

Dixit; & è curru, ne tigres illa timeret,
Deſilit: impoſito ceſſit arena pedi.
Implicitamque ſinu (neque enim pugnare valebat)
Abſtulit: ut facile eſt omnia poſſe Deo.
Pars, Hymenæe: canunt: pars clamant, Evie evoe!
Sic coëunt ſacro nupta Deuſque toro.
Ergo, ubi contigerint poſiti tibi munera Bacchi,
Atque erit in ſocii fœmina parte tori;
Nyctéliumque patrem, nocturnaque ſacra precare,
Ne jubeant capiti vina nocere tuo.
Hic tibi multa licet ſermone latentia tecto
Dicere, quæ dici ſentiat illa ſibi:

Blan-

560. *Ceſſit arena pede.*] *Pedi* ſex libri. bene. *Heinſ.*

562. *Ut facile eſt.*] *In facili eſt* Regius & unus Patavinus. Oxonienſis & Vaticanus unus, *en facile eſt.* ſic *ex facili.* Remed. Amor. *ex facili gaudia ferre licet.* & ſupra, *Quod licet, ex facili, ſi volet illa, feres.* & in Faſtis, *Non ex difficili cauſa petenda ſubeſt.* Idem.

563. *Hymenæa canunt.*] De more nubentium invocabant Hymenæa, quem Catullus Muſæ Uraniæ filium appellat. *Euhyos* enim bonus filius eſt: quo nomine eum Jupiter pater appellavit, *Pars Hymenæe canunt: pars altera Evoë clamant.*] Mire variant hic veteres libri. Regius cum Excerptis Scaligeri & Puteani, aliiſque nonnullis atque eos inter Arondeliano,

Pars Hymenæe canunt, pars clamant Evion evoe.

Nec abludit Oxonienſis, in quo *Evio evoï.* forte pro *Evie evoë.* Poſſet & legi *Evan evoe.* ut verſus ſit ſpondaicus. Jureti liber,

Pars Hymenæa vocat, pars altera clamat ehohe.

Alii codices, *pars Evion Evie clamat*, & his ſimilia, quæ recenſere odioſum foret. Quare ſcribi etiam poſſet,

Hymen pars Hymenæe canunt, pars Evie evoë.

vel, *Evan evoë*, vel *Evie Evan.* ut Lucretio, *graditur ſimul Evius Evan.* Columella libro x.

Exſtimulet vatem per Dindyma caſta Cybelles
Perque Cithæronem, Nyſeïa per juga Bacchi
Per ſua Parnaſſi, per amica ſilentia Muſis
Pieris nemoris Bacchea voce frementem
Delie iö Pæan, teque Evie Evoë Evan.

ſic verſus mendoſiſſimi ſcribendi. Paulo ante etiam reponendum, *Iſta canat majore Deo.* non *majora.* Heinſius.

567. *Nocturnaque ſacra.*] Bacchi ſacra, Orgia, Bacchanalia, & Trieterica appellata, nocte fiebant. *Nyctelius.*] Nocturnus eſt.

568. *Ne jubeant capiti vina nocere tuo.*] Scaliger conjiciebat, *Ne ſubeant capiti vina nocua tuo.* Lego, *Ne ſubeant nocere*, uſitato Græciſmo. noſter in Triſtibus l. I. El. VI.

Quæ quoties ſpectas, ſubeat tibi dicere forſan.

Statius Theb. VI.

Sunt & qui nuda ſubeant concurrere ferro.

Propertius lib. IV. El. II.

Clamabis capiti vina ſubiſſe tuo.

quæ vera lectio. Idem l. II. El. XXVII.

Neu ſubeant labris pocula nigra tuis.

Idem.

569. *Sermone latentia ficto.*] *Tecto* ſcripti noſtri. *Idem.*

571. *Per-*

Blanditiaſque leves tenui perſcribere vino;
Ut dominam in menſa ſe legat illa tuam:
Atque oculos oculis ſpectare fatentibus ignem.
Sæpe tacens vocem verbaque vultus habet.
Fac primus rapias illius tacta labellis
Pocula; quaque bibet parte puella, bibas.
Et quodcumque cibi digitis libaverit illa,
Tu pete: dumque petes, ſit tibi tacta manus.
Sint etiam tua vota viro placuiſſe puellæ.
Utilior vobis factus amicus erit.
Huic, ſi forte bibes, ſortem concede priorem:
Huic detur capiti demta corona tuo.
Sive erit inferior, ſeu par, prior omnia ſumat:
Neu dubites illi verba ſecunda loqui.
Tuta frequenſque via eſt, per amicum fallere nomen.

571. *Perſcribere vino.*] *Praſcribere* Regius cum quatuor aliis. nil muto. *Idem.*

573. *Oculis fatentibus ignem.*] Inſtantibus. Ut in epiſt. Helen. vſ. 78. in oculis enim & genis amor excubare videtur: unde ignis ille abſiſtit. *Fatentibus ignem.*] *Foventibus* tres libri. ſed vulgata non eſt ſollicitanda. *Heinſius.*

574. *Vultus habet.*] Sic & ad Corinnam: *Me ſpecta, nutuſque meos, vultumque loquacem.*

576. *Quaque bibit.*] *Bibet* potiores. & Jureti codex cum quibuſdam aliis, *tu quoque parte bibas.* ut Epiſtola Helenæ,

—— *modo pocula proxima nobis*
Sumis, quaque bibi, tu quoque parte bibis.

Heinſius.

577. *Et quemcunque cibum.*] Probe in uno Vaticano *Et quodcunque cibi.* ſic Remedio Amoris ex antiquis libris,

—— *Quodcunque in corpore menda eſt.*

Idem.

580. *Utilior votis.*] *Vobis* Regius aliique multi. *Idem.*

581. *Huic ſi forte bibas.*] *Si forte* Puteani & Scaligeri excerpta. vere. notum illud, *Nec regna vini ſortiere talis.* tum & hoc, *Quem Venus arbitrum dicet bibendi.* De lege Talaria conviviorum jam abunde diſſeruerunt homines eruditi. *Idem. Huic.*] Marito puellæ.

582. *Capiti miſſa corona tuo.*] *Demta corona* Jureti codex, Ambroſianus unus & Neapolitanus. infra l. II.

Et capiti demtas in fore pone roſas.

Met. XV. fabula Cipi,

Et demta capiti populo prohibente corona.

Epiſtola Medeæ,

Demta forent capiti quam mala multa (*meo.*

pro vulgata tamen lectione faciunt, quæ notavi Faſt. II. v. 634. *Heinſius. Demta corona tuo.*] In potu atque hilaritate coronis utebantur, ut docet Plin.

583. *Prior omnia ſumat.*] *Omina* Scaliger. cujus ut & Jureti codex ſequenti verſu *Neu dubites.* pro *ſive erit inferior* Regius mendoſe *ſi velit.* Lege *ſive ſit.* atque ita decem ſcripti. *Heinſius.*

584. *Verba ſecunda.*] Optata. aures juvantia, quibus eum capi poſſe putes.

585. *Tuta frequenſque via eſt per amici fallere nomen.*] Fuit cum *Trita frequenſque via eſt* opinarer legendum. Nunc nihil muto. niſi quod *amicum nomen* cum codice Patricii Junii & uno Vaticano amplector. Manilius l. II.

Tuta frequenſque licet ſit via; crimen habet.
Inde procurator nimium quoque multa procurat,
Et ſibi mandatis plura videnda putat.
Certa tibi à nobis dabitur menſura bibendi:
Officium præſtent menſque pedeſque ſuum.
Jurgia præcipuè vino ſtimulata caveto,
Et nimium faciles ad fera bella manus.
Occidit Eurytion ſtultè data vina bibendo.
Aptior eſt dulci menſa merumque joco.
Si vox eſt, canta: ſi mollia brachia, ſalta:
Et, quacunque potes dote placere, place.
Ebrietas ut vera nocet, ſic ficta juvabit.

Fac

——illis (ſæpe eſt nam ſubdolus aſtus)
Scorpios aſpergit noxas ſub nomine amico.

Ubi perperam vir magnus *nomine amici* reponit ex codice Gemblacenſi. pro *ſubdolus actus* emendavi *aſtus*. ſic *ungues amicos* dixit Juvenalis Sat. v. ut in Leidenſi codice legitur,

——cuſtos adfixus ibidem
Qui numeret gemmas, ungueſque obſervet amicos.

ventus amicus noſtro Met. XIII. vſ. 440. *amica cauſa* Triſt. I. El. VIII. vſ. 65. *amica lima* Pont. II. El. IV. vſ. 17. quomodo iſta ex codicibus vetuſtis caſtigavi. ſic *alumnum numen* in Metamorph. & *cognatum nomen* in Faſtis, aliaque his ſimilia. *Heinſ.*

587. *Inde procurator nimium quoque multa procurat.*] De propinatore propinante, quod viri eruditi, depravatos codices ſecuti, hic produnt, à vero alienum eſt. Libri certe meliores nihil variant. Agit de procuratoribus, quos domini abſentes rebus ſuis conſtituebant, quique iſta occaſione eorum auctoritate, quorum res curabant, nonnunquam abutebantur. Ita cum Naugerio etiam doctiſſimus Gronovius locum capit. qui illud *videnda* ſequenti verſu interpretatur pro providenda & curanda. ut apud Terentium, *Aliud ſodes lenius vide:* & Ciceronem, *Mandavi ei, ut prandium nobis videret:* & ſæpe apud eundem. Neque aliter magnus Cujacius Obſervat. l. XII. c. XXIV. qui addidit locum Varronis, *Tu domi videbis.* & Plauti, *Qui herilem rem procurat, videt.* perperam igitur tres codices cum Jureti libro, qui *jubenda*, & Rottendorphian. qui *bibenda* exhibent. quod poſtremum tamen Scaligero quoque conjectanti in mentem venerat. *Idem.*

589. *Certa tibi à nobis.*] Regius Τὸ *à* non agnoſcit. *Idem.*

590. *Officium præſtent.*] Ὁ γὰρ νοῦς ὑπὸ οἴνου διαφθαρεὶς ταὐτὰ πάσχει τοῖς ἅρμασι τοῖς τοὺς ἡνιόχους ἀποβάλλουσιν. Iſocrat. ad Demonic. Hoc nempe illud poculum Circæum, quo ex homine fiebat fera. Ἀεὶ γὰρ ἄνθρωπος, τῇ τῆς ἀρετῆς καὶ κακίας ἀνὰ μέρος κτήσει, θεὸς ἢ θηρίον γενέσθαι λέγεται. Hier. ad carm. Pythag. v. 53. Vide v. 54. quid ſit ὁρμὴ τῆς πτεροῤῥυήσεως.

592. *Faciles ad fera bella manus.*] Regius, & ſex alii *fera verba.* hoc eſt, manus cavete inter jurgia nimium paratas & promtas, per quas ad verbera à verbis veniatur. *Heinſ.*

593. *Occidit Eurytion.*] Centaurus in nuptiis Pirithoi mero incaluit: & quum Hippodamen rapuiſſet, à Theſeo vaſto cratere proſtratus, animam vinumque evomuit. ut in 12. Metamorph.

597. *Ebrietas ut vera nocet, ſic ficta juvabit.*]

Fac titubet blæſo ſubdola lingua ſono:
Ut, quidquid facies diceſve protervius æquo,
Credatur nimium cauſa fuiſſe merum.
Et, Bene, dic, dominæ; bene, cum quo dormiat illa:
Sed male ſit tacitâ mente precare viro.
At, cum diſcedet menſâ conviva remotâ;
(Ipſa tibi acceſſus turba locumque dabit)
Inſere te turbæ: leviterque admotus eunti,
Velle latus digitis; & pede tange pedem.
Colloquio jam tempus adeſt. fuge ruſtice longe
Hinc pudor: audacem Forſque Venuſque juvant.
Non tua ſub noſtras veniat facundia leges.

Fac

vabit.] Docet quandoque ſimulandam eſſe ebrietatem.

599. *Et quicquid dices facieſve.*] *Ut quicquid facias dicaſve* ſcripti meliores. Sed vere Neapolitanus. *Ut, quicquid facies diceſve.* Tò *Ut* refer ad *Credatur.* *Heinſius.*

601. *Et bene, dic, Dominæ.*] *Dominam* ſcribendum exiſtimo vel contra libros. Plautus Sticho Act. v. Sc. iv.

Tibi propino decumâ fonte. tibi tute inde, ſi ſapis.

SA. *Bene vos, bene nos, bene te, bene me, bene noſtram etiam Stephanum.* ut precor valere ſubintelligatur. noſter in Faſtis l. 11.

Et, bene nos, bene te, patriæ pater optime, Cæſar,
Dicite.

ubi *bene tu* perperam hactenus legebatur. Tibullus,

Et bene Meſſalam, ſua quiſque ad pocula dicat.

Quod mutari à Scaligero nolim. etſi non ignorem iſta Plauti Perſa Act. v. Sc. i.

Bene mihi, bene vobis, bene amicæ meæ.

& mox,

Bene omnibus nobis! hoc mea manus tua poculum donat,
Bene ei qui invidet mihi, & ei qui hoc gaudio gaudet.

unde liquet utrumque in uſu fuiſſe. *dormiat* etiam pro *dormiet* recte veteres libri. & *diſcedet* ſequenti verſu pro *diſcedit.* Idem. *Bene dic dominæ.*] Φέρε τύχῃ ἀγαθῇ, poculum offerentis vox. Athen. 15. c. 13. Τὸ τ' ἀγαθοῦ δαίμονος ποτήριον, καὶ Διὸς Σωτῆρος, καὶ ὑγιείας. ἅπας ἐδεξιοῦντο προπίνοντες ἑαυτοῖς ταῖς δεξιαῖς. Idem lib. 1. cap. 11. hoc eſt, ut Virgil. *ſtatuere dextris pocula.* Et Plaut. in Perſ. 5. 1. v. 22. *Tua factum opera BENE omnibus nobis, hoc mea manus tua poculum donat.*

604. *Turba locumque dabit.*] *Locuſque dabunt* unus Vaticanus. Lege, *locumque dabunt.* & ſic Jureti liber. ſic *Turba ruunt* & ſimilia paſſim. *Heinſius.*

606. *Velle latus.*] Sic & in Hecyr. 3. 5. *Noli fodere, juſſi.* Et Plaut. Menæch. 4. 2. v. 49. *Non hercle ego quidem uſquam quidquam nuto neque nicto tibi.* Et in Trucul. 4. 3. v. 14.

Omnium primum diverſa ſtate, hem ſic: iſtuc volo.
Neve inter vos ſignificetis, ego ero paries.

609. *Sub noſtras leges.*] Non finem ſtatuo orationi. Nec præfinitò loqui neceſſe eſt. Sic Argyrippus apud Plaut. Aſinar. 1. 2. v. 26. *Meo modo loquar quæ volam, quoniam intus non licitum eſt mihi.* *Veniet facundia leges.*] *Veniat* meliores libri. Scribo, *Ne veniat.* Heinſius.

610. *Fac*

Fac tantum incipias, ſponte diſertus eris.
Eſt tibi agendus amans, imitandaque vulnera verbis.
Hinc tibi quæratur qualibet arte fides.
Nec credi labor eſt: ſibi quæque videtur amanda.
Peſſima ſit, nulli non ſua forma placet.
Sæpe tamen verè cœpit ſimulator amare:
Sæpe, quod incipiens finxerat eſſe, fuit.
Quo magis ô faciles imitantibus eſte, puellæ.
Fiet amor verus, qui modo falſus erat.
Blanditiis animum furtim deprendere nunc ſit:
Ut pendens liquidâ ripa ſubitur aquâ.
Nec faciem, nec te pigeat laudare capillos;
Et teretes digitos, exiguumque pedem.
Delectant etiam caſtas præconia formæ.
Virginibus curæ grataque forma ſua eſt.
Nam cur in Phrygiis Junonem & Pallada ſilvis
Nunc quoque judicium non tenuiſſe pudet?
Laudatas oſtentat avis Junonia pennas:

Si

610. *Fac tantum cupias.*] Imo *incipias.* quod in multis codicibus extat, & in Erfurtano Zinzerlingus invenit. notum illud, *Dimidium facti qui bene cepit, habet.* & adagium Græcum Ἀρχὴ δέ τοι ἥμισυ παντός. Heinſius.

911. *Eſt & agendus amans.*] Vetuſtiores *Eſt tibi agendus.* Idem. *Agendus amans.*] Amantis partes agendæ, vulnuſque amoris exhibendum.

612. *Hinc tibi queratur.*] Regius, Excerpta Scaligeri, prima editio, & decem libri ſcripti, *Hac tibi.* Lege,

Hac tibi quaratur quam libet arte fides. De voce *quamlibet*, quæ Ovidio in deliciis eſt, jam egi Notis ad Ep. VI. v. 140. *Heinſius.*

613. *Sibi quaque videtur amanda.*] *Videntur* unus meus. venuſte. vide quæ noto Amor. II. El. XI. v. 21. *Idem.*

614. *Forma placet.*] Nulla enim illi ſexui ſit major, quam ſpretæ formæ, injuria.

617. *Imitantibus.*] Simulantibus ſe amare.

618. *Qui modo fictus erat.*] *Falſus* libri meliores. & ſane *finxerat* jam præceſſit. *Heinſius.*

619. *Animum.*] Amantis puellæ. *Furtim deprendere nunc ſit.*] Eſt Græciſmus, de quo infra lib. II. verſ. 28. male igitur potior librorum pars *fas ſit*, At Regius & Oxonienſis, cum Excerptis Scaligeri, & alio codice, *non ſit.* proximo verſu pro *ripa ſubitur*, Lincolnienſis *ſalitur.* Arondelianus *cavatur.* Heinſius.

625. *Nam cur in Phrygiis.*] Cur Juno & Pallas deſcenderunt ad judicium Paridis, quo ille malum aureum, velut victoriæ calculum Veneri dandum cenſuit? nempe quia ambæ ſe Veneri præferendas formæ elegantia credidere.

626. *Non tenuiſſe.*] Non obtinuiſſe.

627. *Laudatas oſtendit avis.*] Malo *oſtentat.* quod in Sarraviano eſt, & quatuor aliis. Arondelianus & Aproſianus

ex-

Si tacitus ſpectes, illa recondit opes.
Quadrupedes, inter rapidi certamina curſus,
Depexæque jubæ plauſaque colla juvant.
Nec timidè promitte: trahunt promiſſa puellas.
Pollicito teſtes quoslibet adde Deos.
Jupiter ex alto perjuria ridet amantum;
Et jubet Æolios irrita ferre Notos.
Per Styga Junoni falsùm jurare ſolebat
Jupiter: exemplo nunc favet ipſe ſuo.
Expedit eſſe Deos: &, ut expedit, eſſe putemus.
Dentur in antiquos thura merumque focos.
Nec ſecura quies illos ſimilisque ſopori
Detinet. innocuè vivite; numen adeſt.
Reddite depoſitum: pietas ſua fœdera ſervet:
Fraus abſit: vacuas cædis habete manus.
Ludite, ſi ſapitis, ſolas impune puellas.
Hac magis eſt unâ fraude pudenda fides.
Fallite fallentes: ex magnâ parte profanum
Sunt genus. in laqueos, quos poſuere, cadant.
Dicitur Ægyptos caruiſſe juvantibus arva

Im-

extendit. an *diſtendit? picta pandit ſpectacula cauda* de Pavone Horatius. *diſtenta umbracula* mox habebimus. *Heinſ. Avis Junonia.*] Pavonem deſignat, cujus caudæ Argi oculos, à Mercurio interfecti Junonem apposuiſſe, narrat in Metam.

628. *Recondit opes.*] Aureas pennas, verſicoloreſque abſcondet.

632. *Pollicitis teſtes.*] *Pollicito* libri. *quolibet adde* etiam in nonnullis. Forte *quamlibet adde*, ut paulo ante. *Heinſius.*

633. *Perjuria amantum.*] Quære Ep. 20. v. 82. Et Amor. 2. v. 27. eleg. 7.

635. *Per Styga.*] Virgilius, *Dii cujus jurare timent, & fallere numen.*

636. *Nunc favet ille.*] *Ipſe* libri. & ſuperiori verſu quidam *falſo jurare* cum Regio. male. Amor. 111.

Scilicet æterni falſum jurare puellis
Dii quoque concedunt. Heinſius.

638. *Thura merumque.*] Thure & vino deos colamus.

639. *Nec ſecura quies.*] Secundum Stoicos dicit, deos curare mortalia, & nocentes punire. *Secura quies.*] Ut impius Epicurus docebat: & ejus ſectatores, qui didicerant *Deos ſecurum agere ævum: nec ira nec gratia tangi.*

640. *Innocui vivite.*] *Innocue* ſcripti. *Heinſius.*

644. *Hac minus eſt una fraude.*] *Hac magis eſt* Regius & alii quidam. Sed probe Oxonienſis & Scaligeri excerpta cum potioribus, *Hac magis eſt una fraude.* Jureti codex aliique tres, *Hac magis eſt una parte.* Idem.

647. *Dicitur Ægyptus.*] *Ægyptos* Regius. pro *juvantibus* Ramirezius in Martialem *rigantibus* reponit. ſed perperam. noſter Pont. l. 11. El. 1.

Jupiter utilibus quoties juvat imbribus agros

Mixta

Imbribus; atque annos ſicca fuiſſe novem.
Cum Thraſius Buſirin adit, monſtratque piari
  Hoſpitis effuſo ſanguine poſſe Jovem.
Illi Buſiris, Fies Jovis hoſtia primus,
  Inquit: & Ægypto tu dabis hoſpes aquam.
Et Phalaris tauro violenti membra Perilli
  Torruit. infelix imbuit auctor opus.
Juſtus uterque fuit. neque enim lex æquior ulla,
  Quam necis artifices arte perire ſuâ.
Ergo, ut perjuras merito perjuria fallant,

Exem-

Mixta tenax ſegeti creſcere lappa ſolet. ut vere illic membranæ meliores. Plinius Epiſtola IX. l. VII.

Utque ſacris fontes non ſola incendia ſiſtunt.

Sæpe etiam flores vernaque prata juvant.

Ita ſcriptum offendi in vetertimo libro Mediceo. neque aliter edidit in catalectis Pithoeus. Nam vulgati codices *rigant* agnoſcunt. Seneca Natural. Quæſt. l. IV. c. II. de Nilo, *aut nulli imbres ſuos aut rari, & qui inſuetam aquis cæleſtibus terram non adjuvent.* Sic & rei ruſticæ ſcriptores nonnunquam locutos memini. Sequenti verſu *annos novem* libri plerique non *annis*. Idem. *Dicitur Ægypto.*] Exemplis arguit, meretricias fraudes fraude propulſandas eſſe. Buſiris rex Ægypti, Neptuni & Libyes filius fuit, ſub quo quum novem annis nimia ſiccitate magna eſſet ſterilitas, Thraſius docuit Buſirim, humana hoſpitum nece poſſe aquas elici: ſed primus ipſe immolatus eſt. Inde cum cæteri quoque hoſpites ſimili modo mactarentur, ab Hercule Buſiris eadem pœna affectus interiit.

648. *Imbribus.*] Nili irrigationem intelligit.

650. *Hoſpitis effuſo ſanguine.*] *Adfuſo* Regius, ut ad aram Jovis reſpiciat. Ep. Laodamiæ,

Ut ſolet adfuſo ſurgere flamma mero.

libr. I. Pont. El. III. ex veteri codice,

Ut ſolet affuſo vena redire mero.

ſic & apud Martialem ſcribendum l. IX. Ep. LXII.

Crevit & adfuſo latior umbra mero.

ubi de platano agit. Plinius libro XVI. Nat. Hiſt. cap. XLIV. *Eſt in ſuburbano Tuſculani agri colle, qui Corne appellatur, lucus antiqua religione Dianæ ſacratus à Latio: velut arte tonſilicomâ, fagei nemoris. In hoc arborem eximiam ætate noſtra adamavit Paſſienus Criſpus, bis conſul, orator. Agrippinæ matrimonio & Nerone privigno clarior poſtea; oſculari complectique eam ſolitus, non modo cubare ſub ea, vinumque illi affundere.* ubi ſcribendum, *ſacratus à Tatio.* ut in Priapeis ipſo initio Petrus Sctiverius recte caſtigabat,

Conveniens Tatio pone ſupercilium.

cum *Latio* perperam legatur. Apud Propertium quoque libro II. Eleg. XXXIII. Paſſeratius ſcribendum cenſebat,

Largius effuſo madeat tibi menſa Falerno.

pro *effuſo.* ſed vide ne *infuſo* illic reponendum ſit, cum de potatione agat potius quam de libatione. *Heinſ.*

653. *Et Phalaris.*] Perillus ad Agrigentinum tyrannum Phalaridem taurum æreum attulit: docuitque, eo includi poſſe noxios, & impoſito circumquaque igni, vocem bovis mugientis audiri. Tyrannus opus laudavit, ut ipſe in epiſtolis ſcripſit: ſed artificem primum experiri voluit.

657. *Ergo & perjuras merito perjuria fallant.*] *Ut fallant* ſcripti plerique ſed Regius & Oxonienſis, *ut fallent.* quinque alii:

Exemplo doleat fœmina luſa ſuo.
Et lacrymæ proſunt: lacrymis adamanta movebis.
Fac madidas videat, ſi potes, illa genas.
Si lacrymæ (neque enim veniunt in tempore ſemper)
Deficient; unctâ lumina tange manu.
Quis ſapiens blandis non miſceat oſcula verbis?
Illa licet non det; non data ſume tamen.
Pugnabit primo fortaſſis; &, Improbe, dicet.
Pugnando vinci ſed tamen illa volet.
Tantum, ne noceant teneris male rapta labellis,
Neve queri poſſit dura fuiſſe, cave.
Oſcula qui ſumſit, ſi non & cætera ſumet;
Hæc quoque, quæ data ſunt, perdere dignus erit.
Quantum defuerat pleno poſt oſcula voto;
Hei mihi! ruſticitas, non pudor ille fuit.
Vim licet appelles; grata eſt vis iſta puellis:
Quod juvat, invitæ ſæpe dediſſe volunt.
Quæcunque eſt ſubitâ Veneris violata rapinâ,
Gaudet: & improbitas muneris inſtar habet.
At, quæ cum cogi poſſet, non tacta receſſit,
Ut ſimulet vultu gaudia, triſtis erit.
Vim paſſa eſt Phœbe; vis eſt allata ſorori:

Et

alii: *ut perjuras merito perjuria fallunt.* quod verum puto, ut parentheſi hæc includantur. ſequenti verſu *femina luſa* non *læſa* codex meus. & placet. *Heinſius.*

659. *Adamanta movebis.*] Fœminam duriſſimam.

662. *Deficient, uda lumina tange manu.*] Primo *Deficient* eſt in melioribus, deinde *uncta manu* Regius cum Politiani codice & quinque aliis. Oxonienſis *cuncta.* tres *tincta.* duo *unda.* ſed *uncta* verum eſt, ſic & *unctas comas* pro unguento delibutis lib. v. Faſtorum dixit. *Heinſ.*

666. *Pugnando vinci ſe tamen illa volet.*] *Sed tamen* ſcripti nonnulli. dictum lib. 1. Amor. El. v. *Idem.*

668. *Dura oſcula.*] Hinc puella apud Theocrit. Idyl. 27. ℣ſ. 7, *καλὸν σοι δαμάλας φιλέειν, ἐκ ἄζυγα κῶραν.*

670. *Perdere dignus erat.*] *Erit* meliores. & ſuperiori verſu, *ſi non & cætera ſumet*, vel, *ſumit.* Heinſius.

671. *Pleno poſt oſcula voto.*] *Facto* Jureti & Intimelii liber. Forte *furto.* Idem.

673. *Vim licet appellent.*] *Appelles* & *vis iſta* Jureti & Intimelii libri. *Idem.*

676. *Gaudet.*] Ὄμμασιν αἰδομένη, *καρδίη δὲ οἱ ἔνδον ἰάνθη.* Theocr. Idyll. 27. ℣ſ. 69.

679. *Vim paſſa eſt Phœbe.*] Phœben & Ilairam formæ elegantia excellentes Leucippus pater deſpondit Idæ & Lynceo fratribus: quas quum rapuiſſent Caſtor & Pollux, inter eos pugnatum eſt ante Spartanam urbem, ut Hyginus docet. *Eſt paſſa vim.*] Rapta eſt enim à Caſtore

Et gratus raptæ raptor uterque fuit.
Fabula nota quidem, ſed non indigna referri,
  Scyrias Hæmonio juncta puella viro.
Jam Dea laudatæ dederat ſua præmia formæ
  Colle ſub Idæo vincere digna duas.
Jam nurus ad Priamum diverſo venerat orbe;
  Grajaque in Iliacis mœnibus uxor erat.
Jurabant omnes in læſi verba mariti:
  Nam dolor unius, publica cauſa fuit.
Turpe, niſi hoc matris precibus tribuiſſet, Achilles
  Veſte virum longa diſſimulatus erat.
Quid facis, Æacide? non ſunt tua munera lanæ.
  Tu titulos aliâ Palladis arte petas.
Quid tibi cum calathis? clypeo manus apta tenendo eſt.
  Penſa quid in dextrâ, qua cadat Hector, habes?

Re-

ſtore & Polluce. *Sorori.*] Ilairæ. *Vis eſt illata ſorori.*] *Allata* Regius & Oxonienſis cum ſex aliis. bene. dictum epiſtola XVII. ℣ſ. 21. *Heinſius.*

680 *Et gratus raptis.*] *Rapta* meliores. *Idem. Uterque raptor.*] Caſtor & Pollux.

681. *Fabula nota quidem.*] Vim puellis gratam eſſe, docet exemplo Deïdamiæ Lycomedis regis filiæ, apud quem Thetis Achillem ſub muliebri habitu celavit: quoniam à Proteo acceperat, illum periturum eſſe in bello Trojano.

682. *Scyrias Æmonio.*] Puella Scyrias, Deidamia filia Lycomedis, regis Scyri. Quæ clariſſima propter Lycomedis cum Achille affinitatem, & Achillis filium Neoptolemum ibi procreatum. *Victa puella viro.*] *Juncta* iidem, & ſequenti verſu *ſua præmia*, non *mala*, ut vulgati. Forte legendum *Hæmonio juncta puella toro.* Frequenter enim inter ſe confunduntur *viro* & *toro.* ut monui. Epiſt. XIX. v. 100. Propertius, *Sciria non viduo Deidamia toro.* ita enim vetus codex. vulgati. & illic *viro.* Heinſius.

683. *Jam dea.*] Venus. *Præmia.*] Helenam, quam Venus Paridi promiſerat.

684. *Vincere digna Venus.*] *Duas* pro diverſa lectione Oxonienſis. quomodo & prima editio & tres ſcripti. *Venus* ex Gloſſa videtur natum. Epiſtola Paridis,

Arbiter es formæ, certamina ſiſte dearum,
Vincere qua formâ digna ſit una duas.

Heinſius.

686. *Grataque in Iliacis.*] Lege *Grajaque* cum Jureti codice & aliis nonnullis. atque ita ptima editio ſupra,

Raptaque ſit Phrygio Graja puella viro.

ſimile mendum ex Metamorph. lib. IV, ſuſtulimus. *Idem.*

687. *Jurabant omnes.*] Vide Amor. 2. eleg. 18. ℣ſ. 2.

690. *Veſte longa.*] Thetis fœmineo habitu Achillem induit.

692. *Titulos.*] Gloriam. *Alia arte Palladis.*] Quoniam tractabis arma & prælia, quorum Pallas quoque fuit princeps. *Mer.*

693. *Clypeo manus apta terendo.*] *Tenenda eſt* Oxonienſis. *terenda eſt* alii nonnulli. Puto, *terendo eſt.* & ſic unus Vaticanus. *ferendo* tamen non ablegem. *Heinſius.*

695. *Suc-*

Rejice ſuccinctos operoſo ſtamine fuſos.
  Quaſſanda eſt iſtâ Pelias haſta manu.
Forte erat in thalamo virgo regalis eodem:
  Hæc illum ſtupro comperit eſſe virum.
Viribus illa quidem victa eſt, ita credere oportet:
  Sed voluit vinci viribus illa tamen.
Sæpe, Mane, dixit, cum jam properaret Achilles:
  Fortia nam poſitâ ſumſerat arma colo.
Vis ubi nunc illa eſt? quid blanda voce moraris
  Auctorem ſtupri, Deïdamia, tui?
Scilicet, ut pudor eſt quondam cœpiſſe priorem,
  Sic alio gratum eſt incipiente pati.
Ah nimia eſt juveni propriæ fiducia formæ,
  Expectat ſi quis, dum prior illa roget!
Vir prior accedat: vir verba precantia dicat.
  Excipiet blandas comiter illa preces.
Ut potiare, roga: tantum cupit illa rogari.
  Da cauſam voti principiumque tui.
Jupiter ad veteres ſupplex Heroïdas ibat:
  Corripuit magnum nulla puella Jovem.

Si

695. *Succinctos ſtamine fuſos.*] Vide Eleg. 2. 3. Amor. vſ. 31. *Fuſos ſuccinctos.*] Alligatos.

696. *Pelias haſta.*] Haſta Achillis, à Pelio Theſſaliæ monte. Ea erat ex fraxino, tantæ magnitudinis, ut cum Patroclus arma ſumpſiſſet ab Achille, haſtam reliquerit tanquam intractabilem. *Pelias haſta.*] Homer. Iliad. τ. vſ. 387.

Ἐκ δ᾽ ἄρα σύριγγος πατρώϊον ἐσπάσατ᾽ ἔγχος,
Βριθὺ, μέγα, στιβαρόν. τὸ μὲν οὐ δύνατ᾽ ἄλλος Ἀχαιῶν
Πάλλειν, ἀλλά μιν οἶος ἐπίστατο πῆλαι Ἀχιλλεὺς,
Πηλιάδα μελίην, τὴν πατρὶ φίλῳ τάμε Χείρων
Πηλίου ἐκ κορυφῆς, φόνον ἔμμεναι ἡρώεσσιν.

697. *Virgo regalis.*] Deïdamia, regis filia.

698. *Comperit.*] Nam antea crediderat puellam eſſe Achillem.

702. *Fortia ſumpſerat arma.*] Achilles jam depoſita colo, & muliebribus exercitiis relictis, induerat arma bellica, ut cum Græcis ad Trojam abiret: nihilominus tamen Deidamia inſtabat rogando, ut maneret. &c. *Micyll.*

705. *Quiddam cœpiſſe priorem.*] Meliores libri, *quadam* vel *quandam.* Scribe, *quondam* cum prima editione & tribus ſcriptis. vide Notas Epiſtola XVII. v. 71. *Heinſius.*

708. *Expectet.*] *Expectat* meliores libri. & mox *Excipiet* pro *Excipiat*. pro *comiter* perperam multi, *molliter*. lib. II. Faſt. *Comiter excipitur: ſanguine junctus erat.* Id.

    715. Tumi-

Si tamen à precibus tumidos accedere flatus
Senſeris? incepto parce, referque pedem.
Quod refugit, multæ cupiunt: odêre, quod inſtat.
Lenius inſtando tædia tolle tui.
Nec ſemper Veneris ſpes eſt profitenda roganti:
Intret amicitiæ nomine tectus amor.
Hoc aditu vidi tetricæ data verba puellæ:
Qui fuerat cultor, factus amator erat.
Candidus in nautâ turpis color: æquoris undâ
Debet, & à radiis ſideris eſſe niger.
Turpis & agricolæ, quia vomere ſemper adunco,
Et gravibus raſtris ſub Jove verſat humum.
Et tua, Palladiæ petitur cui palma coronæ,

Candi-

715. *Tumidos accedere faſtus.*] *Flatus* Oxonienſis. venuſte. lib. III. v. 511.

Odimus immodicos (expertæ credite) flatus.

ſic videtur legendum. nam vetus liber illic *fatus*. Propertius lib. II. El. xxv.

Mendaces ludunt flatus in amore ſecundo.

non *ſecundi*. quod nunc legitur. Statius Theb. III.

—— Cum magniloquos luit impia flatus Tantalis.

& lib. I.

Attolit flatus ducis, & ſediſſe ſuperbum
Dejecta ſe fratre putat.

Drances de Turno,

Det libertatem fandi, flatuſque remittat.

Seneca Agamemnone,

Tamen ſuperba & impotens flatu nimis
Fortuna magno ſpiritus tumidos daret.

idem Thyeſte,

Ponite inflatos tumidoſque vultus.

Valerius Flaccus libro III.

Non hi tum flatus, non iſta ſuperbia dictis.

& paulo ante,

—— tali mentem pars maxima flatu
Erigit, & vana gliſcunt præcordia lingua.

Corippus Africanus libro III.

Quod tua ventoſis inflata ſuperbia verbis
Jactitat.

tumentes flatus in re ſimili dixit Ammianus Marcellinus. memini & apud Silium id occurrere, ad Claudianum plura. Cæterum Regius, Oxonienſis, Jureti codex & alii nonnulli, *abſcedere* non *accedere* contrario plane ſenſu. ſed male. *Heinſius. Tumidos flatus.*] Sic & Græci. Theocr. In ſcuto Hercul. verſ. 24. —— ὑπὲρ σαλέων πνείοντες. Et Eurip. in Herc. fur. πνόας θέρμας πνέω.

722. *Qui fuerat cultor factus, amator erat.*] Puto,

Qui fuerat cultor fictus, amator erat.

Heinſ.

725. *Turpis in agricolà.*] *Et agricolæ* libri veteres. *Idem.*

726. *Sub Jove.*] Sub cœlo aperto. Horatius: *Manet ſub Jove frigido Venator.*

727. *Et tu Palladia.*] *Et tua* Regius. Oxonienſis, Jureti codex, & tres alii. bene, ut ad *Corpora* referatur. *palma coronæ* pro *fama* quatuor libri. nec damno *Heinſ. Corona Palladia.*] Coronæ oleaginæ. Eſt enim olea arbor ſacra Palladi, qua victores in Olympico certamine coronabantur. Erant olim in Græcia quatuor ludorum genera præ cæteris celebratiſſima. Ludi *Olympici*, qui celebrabantur quinto quoque anno, magna homi-

Candida ſi fuerint corpora; turpis eris.
Palleat omnis amans: hic eſt color aptus amanti.
Hic decet: hoc vultu non valuiſſe putent.
Pallidus in Lyrice ſylvis errabat Orion:
Pallidus in lentâ Naïde Daphnis erat.
Arguat & macies animum: nec turpe putaris,
Palliolum nitidis impoſuiſſe comis.
Attenuent juvenum vigilatæ corpora noctes;
Cura-

hominum frequentia, in honorem Jovis Olympici. *Pythii*, Apollini ſacri, in quibus victor poma referebat. *Iſthmii* vero ludi erant Palæmoni dicati, victori corona ex apio dabatur. *Nemeæi*, in memoriam Archemori inſtituti. victores pinea corona ornati diſcedebant.

730. *Hoc decet: hoc multi non valuiſſe putant.*] *Hic decet* bene nonnulli codices: nimirum *color*. *Hic decet hunc multi* Excerpta Scaligeri & Puteani cum aliis quibuſdam. *putent* etiam Regius & duo alii, pro *multi* unus meus *vultu*. Forte,

Hic decet, hoc vultu non valuiſſe putent.

ex hoc vultu colligant ac perſuadeantur puellæ te non valere, & ægrum eſſe præ nimio ſui amore. Τῷ *putent* ſic & uſus eſt lib. II.

Quo magis ô juvenes deprendere parcite veſtras.
Peccent: peccantes verba dediſſe putent.

hic multi non valuiſſe putent, prima editio. *Heinſius.*

731. *Pallidus in Lyrice ſylvis errabat Orion.*] Noti ſunt Amores Orionis, qui OEnopionis filiam perdite amarit, quam Meropen alii, Parthenius in Eroticis cap. xx. Hæro appellat. De *Lyrice* nihil legiſſe me memini. Nec conſtant ſibi veteres membranæ. Jureti codex *Pallidus in Licea. in Lincies* unus ex meis. ut & Regius. niſi quod à manu ſecunda *Linea.* quomodo in multis aliis. Arondelianus *in ſilvis Lincea*, vel *Licea*, vel *Linces*. Cæteri, *Lincam*, *Lincem*, *Licie*, *Litie*, *Lincie*, *Licita*, *in Linceis*, *illincis*, & ſimilia. Nam codex Oxonienſis hunc verſum non habebat. Lege *in Dirces ſylvis.* Nam Orion Thebanus, hinc *Bœotus* ſæpe poëtis dicitur, & Dirce fons Thebani agri, quem inter alios Statius in Thebaïde ſua luculentis verſibus deſcripſit. Regius etiam *Arion* pro *Orion*. De Daphnidis Amoribus ex Parthenio, Scholiaſte Theocriti, Junio Philargyro, & Servio res eſt non plane ignota. *Idem.*

732. *Pallidus in lenta.*] Ex Mercurio & Nympha Daphnidem natum in Sicilia, ſcribit Diodorus: & à laurorum multitudine, in quas divertebantur nymphæ, ita appellatum. Educatus à nymphis boum permulta poſſedit armenta, à quorum cura *bucolos* eſt dictus. Quum eſſet ingenio acri, ſtudiumque plurimum gubernandis bobus impenderet, carmen bucolicum, quod poſtea à Siculis in pretio habitum fuit, invenit. In Dianæ gratiam venatui operam dedit, eamque fiſtulâ & cantu bucolico delectavit. *Lenta.*] Dura, & tarda ad amandum Daphnidem.

734. *Pileolum nitidis impoſuiſſe comis.*] *Palliolum* melioris notæ libri. nec dubium quin recte. Qui enim infirmæ valetudinis erant, palliolis obnubebant caput. Quintilianus: *Palliolum, ſicut faſcias & focalia, ſola poteſt excuſare valetudo.* Monuit jam ad Hiſtoriam Auguſtam Salmaſius. Sequenti verſu *Attenuent* etiam bene tres libri. vulgo *Attenuant*. & *è magno qui ſit amore* nonnulli, non *in magno*. Heinſius.

Curaque, & è magno qui fit amore, dolor.
Ut voto potiare tuo, miſerabilis eſto:
Ut, qui te videat, dicere poſſit, Amas.
Conquerar, an moneam, miſtum fas omne nefasque?
Nomen amicitiæ, nomen inane fides.
Hei mihi! non tutum eſt, quod ames, laudare ſodali.
Cum tibi laudanti credidit, ipſe ſubit.
At non Actorides lectum temeravit Achillis:
Quantum ad Pirithoum, Phædra pudica fuit.
Hermionen Pylades, quo Pallada Phœbus, amabat:
Quodque tibi geminus, Tyndari, Caſtor erat.
Si quis idem ſperat; jacturas poma myricas
Speret: & è medio flumine mella petat.

Nil,

739. *Conquerar, an moneam miſtum fas eſſe nefaſque.*] Libri meliores *fas omne nefaſque.* Deinde Regius *Cum querar admoneam.* *Admoneam* etiam eſt in Oxonienſi. Scribe,

Num querar ac moneam miſtum fas omne nefasque,
Nomen amicitias, nomen inane fidem?

ut *eſſe* ſubintelligatur. Niſi quis malit *Conquerar an taceam*, quod eſt in excerptis Politiani, & tribus à me inſpectis. *Idem.*

741. *Quod amas.*] *Quod ames* meliores. *Idem.*

743. *At non Actorides.*] Perpaucos amicis fidos fuiſſe commemorat: ſed nullos tales reperiri amplius poſſe, oſtendit. *Actorides*, patronymicum eſt, ab avo deductum. Actor enim fuit pater Menœtii, patris Patrocli. *Lectum Achillis.*] Hippodamiam Briſei filiam. *Lectum temeravit Achillis.*] *Achilles* Regius, Oxonienſis, & alii quidam. Scribe *Achillei.* ſic *Ulyſſei* pro *Ulyſſis* paſſim quoque tam apud Virgilium, quam noſtrum. Remed. Amor. vſ. 473. *ope tutus Achilles.* ex veſtigiis vetuſti codicis. in veterrimo codice Virgilii Mediceo ſemper *Achilli* & *Ulyſſi* ſcribitur in ſecundo caſu. & *Oili* non *Oilei.* quomodo & *Oronti.* & ſane *Achillei* & *Ulyſſei* apud Horatium quadriſyllaba ſunt. pluribus de his accurate diſputavit ex antiquis grammaticis Pierius Valerianus ad vſ. 30. libri primi Æneidos. *Perſei ala* apud Propertium; & *Perſei uxor.* Vide Notas Gronovii ad Livium lib. XIII. cap. XXV. nos plura ad Metamorphoſes. *Heinſius.*

744. *Ad Pirithoum.*] Initium amicitiæ inter Theſeum & Pirithoum, & quàm ſe mutuo dilexerint, docet Plutarch. in Theſeo. *Phædra pudica fuit.*] Pirithous non violavit Phædram, uxorem Theſei. *Mer.*

745. *Qua Pallada Phœbus.*] *Quod* Regius. reliqui plerique; *quo.* ut ſupra,

Myrrha patrem, ſed non quo filia debet, amavit. Heinſ.

747. *Laturas poma myricas.*] *Jacturas* Regius: Oxonienſis & ſex alii. quomodo in Obſervationibus ex Arondeliano codice reſtituit præclare Gronovius lib. I. cap. XVIII. qui videatur omnino. *cornua jacta* Art. III.

Nec faciunt cervos cornua jacta ſenes.

ſic & alibi *nix jacta.* mox *è medio flumine* libri meliores. Remed. Amor.

Cedimus, è medio jam licet amne bibas.

Idem.

753. *Fi-*

Nil, niſi turpe juvat: curæ eſt ſua cuique voluptas.
Hæc quoque ab alterius grata dolore venit.
Heu facinus: non eſt hoſtis metuendus amanti.
Quos credis fidos, effuge; tutus eris.
Cognatum fratremque cave, carumque ſodalem:
Præbebit veros hæc tibi turba metus.
Finiturus eram: ſed ſunt diverſa puellis
Pectora. mille animos excipe mille modis.
Nec tellus eadem parit omnia. vitibus illa
Convenit; hæc oleis; hac bene farra virent.
Pectoribus mores tot ſunt, quot in orbe figuræ:
Qui ſapit, innumeris moribus aptus erit.
Utque leves Proteus modo ſe tenuabit in undas;
Nunc leo, nunc arbor, nunc erit hirtus aper.
Hi jaculo piſces, illi capiuntur ab hamis:
Hos cava contento retia fune trahunt.
Nec tibi conveniat cunctos modus unus ad annos:
Longius inſidias cerva videbit anus.

Si

753. *Fidumque ſodalem.*] *Carumque* caſtigatiores. nam *fidos* præceſſerat ſuperiori verſu. *Idem.*

761. *Utque levis Proteus modo ſe tenuabat in undas.*] Primo *leves undas* reponendum eſt ex auctoritate optimi Regii, fragmenti veterrimi Oxonienſis, & octo vel novem aliorum codicum. *leves aquas* noſter alibi non uno loco dixit. ut in Faſtis, *leves curſum ſuſtinuiſtis aquæ.* Pro *tenuabat*, deinde idem Regius, & duo alii *tenuavit.* ſed probe prima editio, & unus Vaticanus, *tenuabit.* & ſequenti verſu pro *erat*, fragmentum Oxonienſe, Codex Regius, & duo alii, *erit.* veriſſime. Inſtar Protei, inquit, modo in leves undas, nunc in leonem, aut aprum, aut arborem ſe mutabit. De Proteo noſter pluribus libro Met. VII. & res eſt cæteroquin nota. Porro Horatii iſta, Satyrâ III. lib. II. reſpexit hoc loco noſter, ubi is agit de malo debitore.

Scribe decem à Norio. non eſt ſatis. adde Cicuta
Nodoſi tabulas centum: mille adde catenas.
Effugiet tamen has ſceleratus vincula Proteus,
Cum rapiens in jus malis ridentem alienis:
Fiet aper, modo avis, modo ſaxum, & cum volet, arbor.

nam proverbii locum obtinuiſſe videtur, ut qui urgentes eludebant, Protei dicerentur. idem Horatius libro I. Epiſt. I.

Quo teneam vultus mutantem Protea nodo? Idem.

766. *Longius inſidias curva videbit anus.*] Ridicule profecto. Cauſæ ſcilicet multum eſt, cur anus jam curvata præ ſenio inſidias amatorum metuat. Quis credat optimo poëtæ tale quid excidiſſe? Tollit ſcrupulum codex Regius, in quo à manu prima legebatur *cerva*

 anus.

Si doctus videare rudi, petulanſve pudenti;
Diffidet miſeræ protinus illa ſibi.
Inde fit, ut, quæ ſe timuit committere honeſto,
Vilis in amplexus inferioris eat.
Pars ſuperat cœpti, pars eſt exhauſta, laboris.
Hic teneat noſtras anchora jacta rates.

pinus. Nec aliter in Oxonienſi pro diverſa lectione. *cervum ſenem* pari modo Lucretius dixit lib. III. & noſter infra lib. III.

Nec faciunt cervum cornua jacta ſenem.

ſimiles autem metaphoræ familiares ſunt noſtro, quoties de puellis agit. ſic ſupra,

Saucius arrepto piſcis teneatur ab hamo.

& poſtea,

——lepus hic aliis exagitandus erit.

&, initio ſequentis libri,

Decidit in caſſes præda petita meos.

ſed nihil opus eſt, ut elegantiſſimam lectionem pluribus adſtruamus. *Idem.*

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS
ARTIS AMATORIÆ
LIBER SECUNDUS.

Dicite, Iö Pæan: &, iö, bis dicite, Pæan.
Decidit in caſſes præda petita meos.
Lætus amans donet viridi mea carmina palmâ:
Præferor Aſcræo Mæonioque ſeni.
Talis ab armiferis Priameïus hoſpes Amyclis
Candida cum raptâ conjuge vela dedit.
Talis erat, qui te curru victore ferebat,
Vecta peregrinis Hippodamia rotis.
Quid properas, juvenis? mediis tua pinus in undis
Navigat: & longè, quem peto, portus abeſt.

Non

1. *Dicite Io Pæan.*] Ex tribus partibus quas propoſuerat Ovid. duas abſolvit: tertia ſupereſt, quam nunc exequitur. Docet enim in hoc 2. lib. quemadmodum ab amatore conſervandus diu ſit amicæ amor, quam aſſiduo labore ſibi morigeram reddidit. *Dicite Io Pæan.*] Triumphandum eſſe dicit de amica victa: & Apollinem invocandum, ut in triumphis fieri ſolebat. *Pæan* autem non modo Apollinem ſignificat, ſed ipſius & cæterorum deorum laudem.

2. *In meos caſſes.*] Capta eſt. *Præda petita.*] Puella quæſita.

3. *Lætus amans donet.*] *Donat* optimus Regius cum aliis nonnullis & primâ editione. Forte *dona.* Heinſius.

4. *Præferor Aſcræo.*] Præponor Heſiodo, ab Aſcra, Bœotiæ vico appellato. *Mæonioque ſeni.*] Homero, à Mæone patre, eodemque patruo, ut Plutarchus ſcribit.

5. *Ab Amyclis armiferis.*] A bellicoſis Amyclis. Amyclæ autem fuit civitas Laconiæ, patria Helenæ. *Priameïus hoſpes.*] Paris, quem Menelaus ſuſcepit hoſpitio.

6. *Conjuge vela dabat.*] *Dedit* meliores. *Heinſius.*

7. *Talis erat, qui te curru.*] Oenomaus rex Piſæ & Elidis in Peloponneſo, filius Martis & Æginæ, quum accepiſſet ex oraculo, ſe moriturum, quamprimum filia nupſiſſet, eam in perpetua virginitate aſſervandam curavit. Itaque, quicunque filiam peteret, curſu certabat. Habebat enim duos velociſſimos equos, Pſillam & Harpinam. Tandem Pelops, Tantali filius, ex Peloponneſo veniens, corrupto Myrtilo, victor evaſit. Oenomaus, exiſtimans adveniſſe reſponſi tempus: ſibi mortem conſcivit. Pelops ducta uxore Hippodamia, Piſæ regnum tenuit. *Diodorus.*

8. *Peregrinis rotis.*] Curru peregrini Pelopis.

9. *Tua pinus.*] Amoris curſus.

10. *Et longe.*] Nam plura adhuc reſtant dicenda.

11. *Non*

Non ſatis eſt veniſſe tibi me vate puellam.
  Arte meâ capta eſt: arte tenenda meâ eſt.
Nec minor eſt virtus, quam quærere, parta tueri.
  Caſus ineſt illic: hîc erit artis opus.
Nunc mihi, ſi quando, Puer & Cytherêa, favete:
  Nunc Erato: nam tu nomen amoris habes.
Magna paro; quas poſſit Amor remanere per artes
  Dicere, tam vaſto pervagus orbe puer.
Et levis eſt, & habet geminas, quibus avolet, alas.
  Difficile eſt illis impoſuiſſe modum.
Hoſpitis effugio præſtruxerat omnia Minos,

Auda-

11. *Non ſatis inveniſſe tibi eſt me vate puellam.*] Regius cum reliquis pleriſque, *Non ſatis eſt veniſſe tibi.* optime. ſic & Græci fere συνέρχεσθαι de re venereâ honeſto vocabulo utebantur. noſter infra,

Hoc eſt, uxores quod non patiatur amari.
Conveniunt illas, cum voluere, viri.

Epiſtola Sapphus,

Jam tibi Sicelides veniunt nova præda puellæ.

Amor. I. El. x.

Quæ Venus ex æquo ventura eſt grata duobus,
Altera cur illam vendit, & alter emit?

El. xi.

Sæpe venire mihi dubitantem hortata Corinnam.

ut illic ſcribendum videtur. Martial. lib. I. Ep. LXXI.

Omnis ab infuſo numeretur amica Falerno;
Et quia nulla venit, tu mihi, ſomne, veni.

in Apophoretis,

Tunc triplices noſtros non vilia dona putabis,
Venturam cum ſe ſcribet amica tibi.

Propertius lib. II. El. xiv.

Sic veniet hodie, ſi qua negavit heri.

El. xviii.

Mi formoſa ſat es, ſi modo ſæpe venis.

Ita ſcribo. ubi Tò *venit* perperam interpretatur magnus Scaliger. El. xx.

Speranti ſubito ſi qua venire negat.

Noſter infra,

——fortior ille eſt,
Quo venient alii conciliante vire.

uxores nimirum. ita corrigendum. Modus loquendi Propertio admodum familiaris. *Heinſius.*

15. *Puer & Cytherea.*] Cupidinem & Venerem invocat. *Si quando.*] Faviſtis.

17. *Remanere.*] Durare.

19. *Quibus evolet alas.*] *Avolet* Regius & alii complures cum primâ editione. quod ſequor. ſed & multi *advolat*. proxime verum. *Heinſ.*

21. *Hoſpitis.*] Dædalus genere Athenienſis, natus ex Metione Eupalami, præclarus architectus fuit. Fabulam refert Diodor. & Ovid. in Metam. *Præcluſerat omnia.*] Terras & maria clauſerat. *Præcluſerat omnia Minos.*] *Præſtruxerat* meliores libri magno numero. rectius. nam *clauſit* mox ſequitur. Dædalus ipſe lib. VIII. Met. de Minoë,

——Terras licet, inquit, & undas
Obſtruat: at cœlum certe patet. ibimus illac.
Omnia poſſideat, non poſſidet aëra Minos.

Faſt. I. de Caco,

Ille aditum fracti præſtrinxerat objice montis.

Heinſ.

23. *Cri-*

Audacem pennis repperit ille viam.
Dædalus ut clauſit conceptum crimine matris
 Semibovemque virum ſemivirumque bovem;
Sit modus exilio, dixit, juſtiſſime Minos:
 Accipiat cineres terra paterna meos,
Et quoniam in patriâ fatis agitatus iniquis
 Vivere non potui, ſit mihi poſſe mori.
Da

23. *Crimine matris.*] Paſiphaës infando amore. *Ut clauſit.*] Poſteaquam labyrinthum ædificavit.

25. *Sit modus exilio.*] Verba ſunt Dædali præcantis Minoa.

26. *Terra paterna.*] Urbs Athenæ.

28. *Da mihi poſſe mori.*] *Sit mihi* Jureti excerpta eleganti Græciſmo, γένοιτο, ἔστι, ἐνδέχοιτο. ſic contra, *Non eſt*, οὐκ ἔστι. *Non ſit*, *Ne ſit*, μὴ γένοιτο, μὴ δ' ἔστω. οὐκ ἔστι, pro non licet, non datur. imitatus hunc Naſonis locum Maximianus in Elegiis,

Nunc, quia longa mihi gravis eſt & inutilis ætas,
Vivere cum nequeam, ſit mihi poſſe mori.

Libet paulum exſpariari, ut modum loquendi elegantem illuſtremus. Tibullus lib. I. El. VI.

Tunc mihi non oculis ſit timuiſſe meis.

& lib. III. El. IV.

Nec tibi ſit duros acuiſſe in pectora dentes.

Virgilius,

Tu procul à patriâ, nec ſit mihi credere tantum.

noſter ſuperiori libro, quod non eſt mutandum,

Blanditiis animum furtim deprendere nunc ſit.

lib. III. Art.

Nec mihi tot poſitus numero comprendere nunc ſit.

ita ſcribo, vel invitis ſcriptis codicibus. Vulgo nunc legitur. *fas eſt.* & hoc ipſo libro,

O quater & quoties numero comprendere non eſt.
Felicem!

ſic lego ex ſcriptis. vulgo, *O quantum.* unde emendandus in itinerario Rutilius,

O quater & quoties non eſt numerare beatos,
Naſci felici qui meruere ſolo!

ita enim ſcribo, cum perperam ibi extet,

O quantum & quoties poſſem numerare beatos!

reſpexit illa Rutilius Triſt. III. El. XII.

O quater, & quoties non eſt numerare, beatum,
Non interdictâ cui licet urbe frui.

Ubi etiam codices plurimi *O quantum.* fruſtra. lib. V. Triſt. El. XI.

Uique aliis, quorum numerum comprendere non eſt,
Cæſareum numen, ſic mihi mite fuit.

noſter libro III. infra,

Quid minus Andromeda fuerat ſperare revinctæ,
Quam dotes ulli poſſe placere ſuas?

ita præſtantiores libri. recte. vulgati,

Quid minus Andromede poteras ſperare relictâ.

lib. II. Met.

Et modo, quos illi fato contingere non eſt,
Proſpicit occaſus.

quomodo & ille locus corrigendus. ubi plura lib. II. Faſt. *& quam corrumpere non eſt.* pro quam non datur corrumpere. lib. III. Met. fabula Narciſſi,

—— liceat, quod tangere non eſt,
Aſpicere.

Triſt. lib. I. El. I. ad Deos,

Fallere quos non eſt, hanc mihi fertis opem.

Da reditum puero, ſenis eſt ſi gratia vilis:
Si non vis puero parcere, parce ſeni.
Dixerat hæc. ſed & hæc, & multo plura licebat
Dicere: regreſſus non dabat ille viro.
Quod ſimulac ſenſit, Nunc, ô nunc, Dædale, dixit,
Mate-

Pont. IV. El. XII.
Quid mandem. quæris? peream, niſi dicere vix eſt.
Virgilius præfatione Æneidos,
Si mihi ſuſceptum fuerit decurrere munus.
Silius lib. VI.
Sed mihi ſit Stygios ante intraviſſe penates,
Talia quam videam ferientes pacta Latinos.
lib. VIII.
——*nec longius uti*
His opibus Battoque fuit.
lib. III. El. IV.
Sic tamen hæc abſint, ut quæ contingere non eſt,
Corpore, ſint oculis cuncta videnda meis.
Virgil. IV. Georg.
Scis, Proteu, ſcis ipſe: neque eſt te fallere cuiquam.
Horat. lib. I. Sat. V.
Manſuri oppidulo, quod verſu dicere non eſt.
Propert. lib. II. El. X.
Ut caput in magnis ubi non eſt tangere ſignis,
Ponitur his imos ante corona pedes.
idem lib. I. El. XX.
Nec tibi ſit duros montes & frigida ſaxa,
Galle, nec expertos ſemper adire lacus.
Ita codices, quos conſului, ex ſcriptis meliores. *duri montes*, uſitato poëtis Epitheto. Noſter Met. XIV.
——*duriſque in montibus orta*
Molle fretum celebrant.
Idem Propertius lib. III. El. III.
Nec tibi ſit rauco prætoria claſſica cornu Flare.
Germanicus Arateis,
Eſt etiam propiore deum cognoſcere motu.
ἴστι γινώσκειν. Avienus Prognoſticis,
Nec minus ex aliis aderit cognoſcere motus
Æquoris, & magnos cœli callere tumultus.
πάρεστι γινώσκειν. Græciſmus & ille. Martialis lib. XII. Epiſt. XI.
Et ſi forte (ſed hoc vix eſt ſperare) vacabit.
& Ep. LXXXII. ejuſdem libri,
Effugere è thermis & circa balnea non eſt
Hermogenen, omni tu licet arte velis.
& lib. XI.
Effugere non eſt, Baſſe, baſiatores.
ex quibus duobus poſtremis locis liquet & apud noſtrum infra loco vexatiſſimo ſcribendum eſſe,
Effugere hunc non eſt, cave ne tibi poſſit amica
Dicere.
Met. IX.
Et quoniam non eſt ad vos incumbere nobis.
ita enim ex veſtigiis ſcriptorum codicum reponendum videtur. vulgati,
——*mihi fas ad vos incumbere non eſt.*
Heinſius.

29. *Senis.*] Patris Dædali.

30. *Puero.*] Filio Icaro.

32. *Dicere, at egreſſus.*] *Et egreſſus* ſcripti plerique. Regius *dicere egreſſus.* prima editio & ſex ſcripti, *regreſſus.* Lege, *regreſſus nec dabat ille.* Heinſius.

33. *Quod ſimul ac.*] *Simul ut* Regius cum Scaligeri & Jureti excerptis & octo aliis. ſed fruſtra. Met. II. *Quod ſimul ac ſenſere, ruunt.* quatuor libri, *nunc ô nunc Dædale.* concinnius. *ſenſit* etiam recte Comelinianus. *Idem.*

35. *Poſſi-*

Materiam, qua ſis ingenioſus, habes.
Poſſidet en terras, & poſſidet æquora Minos:
Nec tellus noſtræ, nec patet unda fugæ.
Reſtat iter cœlo: cœlo tentabimus ire.
Da veniam cœpto, Jupiter alte, meo.
Non ego ſidereas affecto tangere ſedes.
Qua fugiam dominum nulla, niſi iſta, via eſt.
Per Styga detur iter: Stygias tranabimus undas.
Sint mihi naturæ jura novanda meæ.
Ingenium mala ſæpe movent. quis crederet unquam,
Aërias hominem carpere poſſe vias?
Remigium volucres diſponit in ordine pennas:

Et

35. *Poſſidet & terras.*] Argentinus & unus Vaticanus & pro diverſa lectione Arondelianus, *Poſſidet en.* Lego,

Poſſidet en terras, en poſſidet æquora Minos. Idem.

Poſſidet & terras & æquora.] Virgil. 9.

Nec ſpes ulla fugæ: rerumq; pars altera ademta eſt:
Terra autem in manibus noſtris.

Quod imitatur Lucan.

Abſtulimus terras, excluſimus æquore toto.
Ecce maris magno claudit nos objice Pontus,
Deeſt jam terra fugæ.

Virgil. d. l. Χώρας ὀλίγην ἔτι μοῖραν ἔχοντες —— Α'ργεῖοι.

37. *Reſtat iter cœli.*] *Cœlo* Politiani excerpta & duo alii. non male. *Cœlo tentabimus ire.*] *Cœlum* Sarravianus & duo alii. vide Notas ad Epiſt. VII. ℣ſ. 40. *Heinſius.*

42. *Sunt mihi.*] *Sint mihi* Regius & Puteani excerpta. *Idem. Jura novanda.*] Naturæ jura Dædalus dicitur innovare, quum aërem volucribus conceſſum tentat, relicta terra.

43. *Ingenium mala ſæpe movent.*] Pericula reddunt hominem ingenioſum.

44. *Aërias vias.*] Horat. *Expertus vacuum Dædalus aëra Pennis non homini datis.*

5. *Remigium volucrum diſponit in ordine pennas.*] Alas remigium quoque Græci vocant nonnunquam. ſic εἰρεσίαν πτερῶν Lucianus Timone de Mercurio. ὁ μὲν ἀπελήλυθεν, ὡς δοκεῖ· Τεκμαίρομαι γὰρ τῇ εἰρεσίᾳ τῶν πτερῶν. ſic & *alarum remigium* Virgilius in hac eadem de Dædalo Fabula. & *Dædaleum remigium* auctor ſupplementi ad Plautinam Amphitryonem,

—— *non ocyus quivi, ſi me*
Dædaleis tuliſſem remigiis.

noſter *alarum remos.* Met. V.

—— *Poſſe ſuper fluctus alarum inſiſtere remis*
Optaſtis.

Silius lib. XII. de Dædalo,

—— *natumque ſolutis*
Pennarum remis & non felicibus alis
Turbida plaudentem vidit freta.

Lucret. VI.

Remigii oblita pennarum vela remittunt.

ubi *remigium* ſimpliciter habes. quomodo & apud Avienum in Phænomenis, de Cygno,

—— *dextro late Cepheïda dextram*
Radens remigio.

pennarum quoq; *vela* Lucretianum imitatus Apulejus in Floridis, de Aquila, *Velificatas alas quo libuit advertens modico cauda gubernaculo.* & noſter infra,

Quaque ferent auræ, vela ſecunda dato.

de

Et leve per lini vincula nectit opus:
Imaque pars ceris aſtringitur igne ſolutis:
Finituſque novæ jam labor artis erat.
Tractabat ceramque puer pennaſque renidens,
Neſcius hæc humeris arma parata ſuis.
Cui pater, His, inquit, patria eſt adeunda carinis:
Hac nobis Minos effugiendus ope.
Aëra non potuit Minos; alia omnia clauſit.
Quem licet, inventis aëra rumpe meis.
Sed tibi nec virgo Tegeæa, comeſque Bootæ
Enſiger Orion aſpiciendus erit.
Me pennis ſectare datis; ego prævius ibo.

Sit

de alis. *Pedum remigium* dixit Statius Theb. IX. hinc *tranare nubila* obvium, tanquam de mari. cæterum in quinque ſcriptis *Remigium volucris* legitur. ſed *volucres pennas*, ut unus habet Palatinus, probum eſt. eleganti appoſitione. ſic *volucer Cupido*, & ſimilia. *volucris turba* pro avibus Met. V. ex optimis libris,

——nuper & iſta
Auxerunt volucrem victa certamine turbam.

non *volucrum*. Faſt. I. ex antiquis itidem libris,

Tuta diu volucris proles tum denique cæſa eſt.

Heinſius.

54. *Qua licet.*] *Quem licet* meliores cum prima editione. nonnulli *Quem libet*. Commelinianus & tres alii, *Quam libet*, etiam non male. Vide Notas Ep. VI. ℣ſ. 140. *Idem.*

55. *Virgo Tegeæa.*] Caliſto Arcadia ab urbe Tegea, Lycaonis Arcadiæ regis filia à Jove compreſſa, mutata fuit à Junone in urſam, quam Jupiter cum filio inter ſidera collocavit: eamque Arcton, filium *Arctophylaca* nominavit. Fabulam narrat Ovid. & plenius Hyginus. *Comeſque Bootæ.*] Arcton, plauſtrum nominarunt: nam ex ſeptem ſtellis, duas quæ pariles videntur, pro bobus habuerunt: reliquis vero quinque, figuram plauſtri dederunt. Proximam illi ſtellam *Boôten* dixerunt, à bobus, quos videtur agitare. Hunc & *Arctophylaca*, id eſt, urſæ cuſtodem, appellari diximus. *Comeſque Bootes.*] Novi illa Heſychii, Βοώτης, ὁ Ὠρίων. & Βοωτεῖν ἀροτριᾶν. ὅτε ὁ Ὠρίων δύνῃ Λάκωνες. ubi Orion cum *Boota* confunditur. quomodo alii cum Icario unum faciunt. unde *Actæus Bootes* Valerio Flacco dictus lib. II. ℣ſ. 69. qui locus non eſt ſollicitandus. Propertio quoque lib. II. El. XXXIII.

Flectunt Icarii ſidera tarda boves.

Hic tamen ſcribe *Bootæ* cum optimo Regio & uno Patavino. Neque obſtat ſidera hæc minus ſibi vicina eſſe, cum & Catullus *proximum Hydrochoo Orionem* ponat carmine de Comâ Berenices, niſi pro *Hydrochoo* ſcribendum illic *Heniocho*. Heinſius.

56. *Enſifer Orion.*] *Enſiger* Regius cum quinque aliis & prima editione. ſic & meliores libri quarto Faſtorum,

Enſiger Orion æquore menſus erat.

Idem. *Enſifer Orion.*] Orionis ſidus obſervari à nautis, docet etiam Virgil. *Enſifer* autem appellatur, quoniam tres ſtellæ ſunt, quibus gladius in ejus dextra formatur, ut Hig. docet.

57. *Me pennis ſectare.*] Ne aſpicias ulla ſidera, ſed me tantum volatu ſubſequere.

58. *Sii*

Sit tua cura ſequi: me duce tutus eris.
Nam ſive ætherias vicino ſole per auras
Ibimus; impatiens cera caloris erit.
Sive humiles propiore freto jactabimus alas;
Mobilis æquoreis penna madeſcet aquis.
Inter utrumque vola: ventos quoque, nate, timeto;
Quaque ferent auræ, vela ſecunda dato.
Dum monet; aptat opus puero, monſtratq; moveri:
Erudit infirmas ut ſua mater aves.
Inde ſibi factas humeris accommodat alas:
Perque novum timidè corpora librat iter.
Jamque volaturus parvo dedit oſcula nato:
Nec patriæ lacrymas continuere genæ.
Monte minor collis, campis erat altior æquis:
Hinc data ſunt miſeræ corpora bina fugæ.
Et movet ipſe ſuas, & nati reſpicit alas
Dædalus; & curſus ſuſtinet uſque ſuos.
Jamque novum delectat iter: poſitoque timore
Icarus audaci fortius arte volat.
Hos aliquis, tremulâ dum captat arundine piſces,
Vidit; & inceptum dextra reliquit opus.
Jam Samos à læva fuerant Naxoſque relictæ,

Et

58. *Sit tibi cura ſequi.*] *Tua cura* prima editio cum melioribus ſcriptis, & mox *timeto* pro *caveto*, & *ſibi factas* pro *ſuis*. & *timide* pro *timidus*. Heinſ.

63. *Inter utrumque vola.*] Medium tene.

71. *Monte minor collis:*] Collem Cretæ deſcribit, unde Dædalus cum filio evolavit.

78. *Inceptum dextra reliquit opus.*] *Relinquit* nonnulli. unus Vaticanus, *remiſit*. alter Regius *remittit*. ſic Faſt. II.

Deſinit in lacrymas, inceptaque fila remiſit.

Met. VI.

Aſpicit hanc torvis, inceptaque fila remiſit.

ita & illic quidam ex antiquis libris. quomodo & *remiſſa ambages* de quo ad epiſt. VII. ✡ſ. 149. *Heinſ.*

79. *Jam Samos à læva fuerat.*] *Fuerant* cum melioribus. Sequenti etiam hexametro unus meus cum Vaticano uno *erant*. pro *Calydna* Regius veterrimus *Paliſnine*, prima editio cum nonnullis ſcriptis *Palymne*. Forte pro *Calymne*. tam enim Calymnam quam Calydnam inter inſulas recenſet Stephanus. Certe lib. VIII. Met.

Dextra Lebinthos erat fœcundaque melle Calymna,

occurrit in eadem hac narratione, ſive *Calymne*, ut libri meliores agnoſcunt conſtanter, niſi quod *Calydne* in uno regio illic offendi. alii *Calynne* & *Calyme*. apud Strabonem quoque ſub finem

libri

Et Paros, & Clario Delos amata Deo.
Dextra Lebynthos erant ſilviſque umbroſa Calymne,
  Cinctaque piſcoſis Aſtypalæa vadis:
Cum puer incautis nimium temerarius auſis
  Altius egit iter, deſeruitque ducem.
Vincla labant; & cera Deo propiore liqueſcit:
  Nec tenues ventos brachia mota tenent.

Ter-

libri. x. non conſtant ſibi codices, qui modo hanc modo illam lectionem agnoſcunt. De melle tamen Calymnio ſubſcribit Ovidianæ lectioni in Metamorphoſi, Ἅπαν μὲν ἓν τὸ νησιωτικὸν μέλι, ὡς ἐπιτοπολὺ ἀςεῖόν ἐςι, καὶ ἐνάμιλλον τῷ Ἀττικῷ. τὸ δὲ ἐν ταῖς νήσοις, διαφερόντως. μάλιςα δὲ τὸ Καλύμνιον. At Plinius lib. xi. cap. xiii. de melle. *Ibi optimum ſemper, ubi optimorum caliculis florum conditur. Atticæ regionis hic & Siculæ Hymetto & Hybla ab locis, mox Calydnâ inſula*; Euſtathius ad illa Homeri Iliad. β. νήσους τε καλύδνας, inter alia, νῆσοι αἱ καλύδναι εἰσιν, ἃς ἕτεροι διὰ τῦ μ' γράφουσι καλύμνας. ὅτι δὲ ἀγαθὸν μέλι τὸ καλύδνιον. Deinde ubi diverſas ſententias retulit de his inſulis, καλύδναι νῆσοι κατά τινας αἱ Σποράδες, ὧν μία καλύμνα. *Calydnas* numero plurali efferunt. ut apud Senecam Troadibus ex fide optimi Medicei.

Semper Euripo properante Chalcis,
Quolibet vento faciles Calydnæ.

Nam vulgatum *Echydnæ* nihil eſt. niſi *Echinæ* reponas, quomodo Echinadas eſſe dictas ἀπὸ Ἐχίνου μάντεως teſtatur Stephanus Byzantinus, cujus etiam nominis oppidum fuerit in Acarnania. *Heinſius. Jam Samos à læva.*] Samos (ut Apulejus ſcribit) modica inſula eſt, in mari Icario, adverſa Mileto, ad occidentem ejus ſita. In ea fanum fuit Junonis, antiquitate celebre. *Naxos.*] Naxos una eſt ex Cycladibus.

80. *Et Paros.*] Paros quoque inter Cyclades ponitur, marmore nobilis. *Et Clario Delos.*] Delos Cycladum eſt longe clariſſima, natali & templo Apollinis, & mercatu celebrata. *Clario deo.*] Apollini dicto, ut arbitratur Servius: vel à Clario oppido, in confinio Colophoniorum: vel à Claro, Cycladum una, ubi colebatur.

81. *Dextra Lebinthos erat.*] Lebinthos quoque una eſt ex Cycladibus. *Umbroſa Calydne.*] Calydne inſula à Strabone ponitur inter Sporadas. Ovid. in Metam.

Fœcundaque melle Calydne.

82. *Cinctaque piſcoſis Aſtypalæa.*] Aſtypalæa inſula eſt Sporadum una, unam habens civitatem. Hæc ad Cnidiam oram protenditur, longa, ſublimis, anguſta.

83. *Incautis nimium temerarius annis.*] *Armis* prima editio cum primo Mediceo. unus Vaticanus & unus Ambroſianus *alis.* alius Vaticanus *auſis.* quod placet. *Heinſius.*

84. *Deſeruitque patrem.*] *Ducem* malo cum Moreti & Mentelii codice. ſic Dædalus ad Icarum Met. viii.

Me duce carpe viam.

Faſt. lib. iv.

Dux comiti narrat, quam ſit ſibi filius æger.

lib. vi.

Nympha jubet quæri de more remotius antrum.
Utque comes ſequitur, deſtituitque ducem. Idem.

Deſeruitque ducem.] Viam, quam tenebat dux pater, reliquit.

85. *De propiore.*] Sole vicino.

86. *Nec tenues venti.*] *Ventos* potiores ſcripti. *Heinſius.*

93. *Non*

Territus è ſummo deſpexit in æquora cœlo:
  Nox oculis pavido venit oborta metu.
Tabuerant ceræ; nudos quatit ille lacertos:
  Et trepidat; nec, quo ſuſtineatur, habet.
Decidit; atque cadens, Pater, ô pater, auferor, inquit.
  Clauſerunt virides ora loquentis aquæ.
At pater infelix, nec jam pater, Icare, clamat,
  Icare, clamat, ubi es? quove ſub axe volas?
Icare: clamabat: pennas aſpexit in undis.
  Oſſa tegit tellus; æquora nomen habent.
Non potuit Minos hominis compeſcere pennas:
  Ipſe Deum volucrem detinuiſſe paro.
Fallitur, Hæmonias ſi quis decurrit ad artes;
  Datque, quod à teneri fronte revellet equi.
Non facient, ut vivat amor, Medeïdes herbæ;
  Miſtaque cum magicis nænia Marſa ſonis.

Phaſias

93. *Non jam pater.*] *Nec jam* iidem cum prima editione. *Idem. Nec jam pater.*] Filio jam perdito.

95. *Icare clamabat.*] *Dum clamat* Lincolnienſis. *Heinſius.*

96. *Æquora nomen habent.*] Ab Icaro enim Icarium mare appellatum fuit.

98. *Deum volucrem.*] Cupidinem alatum.

99. *Fallitur Æmonias.*] Magicam vanitatem in Perſide à Zoroaſtre ortam ſcribit Plinius, tum deinde tranſiſſe ad Theſſalas urbes. *Æmonia* enim Theſſalia cognominata eſt, ab Æmone Deucalionis filio.

100. *A teneri fronte revellit equi.*] Caruunculam intelligit, quæ naſcitur in fronte pulli. de qua Plin. hæc: Et ſane equis innaſci amoris veneficium, hippomanes appellatum, in fronte, caricæ magnitudine, colore nigro, quod ſtatim edito partu devorat fœta, aut partum ad ubera non admittit: ſi quis præreptum habeat, olfactu in rabiem agitur. *Fronte revellit equi.*] Sic Juvenal. Satyr. 6.

Et furere incipias: ut avunculus ille Neronis,
Cui totam tremuli frontem Cæſonia pulli
Infudit.

Virg. 4. Æneid.

Quæritur & naſcentis equi de fronte revulſus,
Et matri præreptus amor.

ubi videndus Servius. *Revellit.*] *Revellet* Regius. alii tres *revellat*. Heinſius.

101. *Medeïdes herba.*] Veneficæ herbæ, quibus utebatur Medea. *Ut vivat amor.*] Ut permaneat.

102. *Miſtaque cum Magicis merſa venena ſonis.*] *Marſa* legendum omnino cum prima editione & ſcriptis quamplurimis. Sed nec dum ſanum præſtiterim locum, niſi cum optimo Regio & excerptis Scaligeri ac Puteani reponas, *nænia Marſa*. Cantus enim magicus Marſorum ſerpentibus fatalis creditus. Atque ita lib. VI. Faſtorum optimi codices, de ſtrigibus,

Sive igitur naſcuntur aves, ſeu carmine fiunt,
Næniaque in volucres Marſa figurat anus.

ubi *Nænia falſa* vulgo legebatur. Horat. Ep. XVI.

—— *vincor,*

Phaſias Æſoniden, Circe tenuiſſet Ulyſſem;
Si modo ſervari carmine poſſit amor.
Nec data profuerint pallentia philtra puellis.
Philtra nocent animis; vimque furoris habent.
Sit procul omne nefas. ut ameris, amabilis eſto:
Quod tibi non facies, ſolave forma dabit.

Sis

—— vincor, ut credam miſer
Sabella pectus increpare carmina,
Caputque Marsâ diſſilire naniâ.
& Ep. v.
Ad me recurres, nec vocat amens tua
Marſis redibit vocibus.
Noſter Medicamine faciei,
Nec media Marſis finduntur cantibus angues.
Lucilius lib. Sat.
Jam diſrumpetur medius, jam ut Marſu' colubras
Diſrumpit cantu' venas cum extenderit omnes.
Pomponius Piſtoribus,
Mirum eſt, ni hæc Marſa eſt, in colubros callet
Cantiunculam.
Silius lib. VIII.
Hæ bellare acies norant. at Marſica pubes
Et bellare manu, & chelydris cantare ſoporem,
Vipereumque herbis hebetare & carmine dentem.

Hinc *ſerpentum domitores Marſos* appellant Plinius ac Gellius. eoſque originem à Marſo Circes filio ducere teſtantur, ut artis magicæ peritia, qua vulgo male audiebant, in iis nequaquam ſit miranda. Arnobius lib. II. *Adverſus ictus noxios, & venenatos colubrarum morſus remedia ſæpe conquirimus, & protegimus nos laminis, Pſyllis, Marſis vendentibus, aliiſque inſtitoribus atque planis.* Marſos ob artis cognationem cum Pſyllis frequenter veteres conjungebant, quo modo Plinius lib. XV. c. II. & Gellius lib. XVI. c. XI. locis jam citatis. Julius Firmicus, *ſub angue nati Marſi erunt, vel qui venenis ex herbarum pigmentis confectis ſalutaria ſoleant hominibus remedia comparare.* ſimilia his & idem alibi. Virgil. lib. VII.

—— neque ejus juvere in vulnera cantus
Somniferi, & Marſis quæſitæ montibus herba. Heinſius.

Marſa venena.] Herbarum ſuccos dicit: aut carmina, quibus Marſi utebantur. Aut certe ſerpentes dicit, à Marſis domitos, quarum membrana in veneficiis utebantur. Marſi autem populi fuere in Italia, Albæ finitimi, prope Fucinum lacum. Gellius ſcribit, Marſorum genti datum eſſe, ut ſerpentium virulentorum domitores eſſent, & incantationibus, herbarumque ſuccis faciant miracula medelarum. *Cum magicis ſonis.*] Cum carminibus magicis.

103. *Phaſias Æſonidem.*] Exemplis docet, non poſſe magicis carminibus amorem retineri. *Phaſias* autem Medea appellatur, à Phaſi Colchorum fluvio. *Æſonidem.*] Jaſonem Æſonis filium. *Circe tenuiſſet Ulyſſem.*] Sol (ut Diodorus refert) duos procreavit pueros, Æëten & Perſen. E Perſe nata eſt Hecate, quæ prima aconitum invenit. Patrem veneno ſuſtulit. Poëtæ tamen dicunt, Circen ex Sole & Perſa Oceani filia ortam.

104. *Carmine.*] Incantatione. *Poſſet amor.*] *Poſſit* meliores. *Heinſius.*

105. *Nec data profuerint.*] Alii *profuerant.* Lego *profuerunt.* ſic ſupra l. I.
Profuit & tenui ventos movisse tabella.
& Medicamine faciei,
Profuit & marathos bene olentibus addere myrrhis. Idem.

Philtra pallentia.] Quæ reddunt homines pallidos. *Philtra* enim pocula & Venena ſunt, quæ amorem ingerunt.

109. *Sit*

Sis licet antiquo Nireus adamatus Homero;
Naïadumque tener crimine raptus Hylas.
Ut dominam teneas, nec te mirere relictum,
Ingenii dotes corporis adde bonis.
Forma bonum fragile eſt. quantumque accedit ad annos;
Fit minor; & ſpatio carpitur ipſa ſuo.
Nec violæ ſemper, nec hiantia lilia florent;

Et

109. *Sic licet antiquo Nireus adamatus Homero.*] *Scilicet* quinque libri. unus, *ſi licet.* alius, *ſic licet.* Scribe, *ſis licet*, atque ita Moreti codex. Licet, inquit, Nireum ab Homero tantopere laudatum æques pulchritudine, aut Hylan. reſpexit illa,

Νιρεὺς ὃς κάλλιςος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθε
Τῶν ἄλλων Δαναῶν.

quare Therſiten Lucianus apud inferos cum Nireo colloquentem ſic inducit, ἐν μὲν ἤδε τοῦτ᾽ ἔχω, ὅτι ὅμοιος εἰμί σοι, καὶ οὐδὲν τηλικοῦτον διαφέρεις, ἡλίκον σε Ὅμηρος ἐκεῖνος ὁ τυφλὸς ἐπῄνεσεν, ἁπάντων εὐμορφότατον προσειπών. hinc Νιρέως εὐμορφότερος adagium apud Græcos, & Νιρέως καλλίων. ſic in priore editione jam caſtigaram, quod alius ſibi poſtea vindicavit. Τὸ *adamatus* cave mutes. *Berſman.* *Sis licet antiquo Nireus.*] Nireus Caropei filius & Aglaies, ex Sime inſula, tribus navibus ad bellum Trojanum profectus, omnium pulcherrimus fuiſſe ſcribitur Homero, ſecundo Iliad. præter Achillem. Propert. *Nirea non facies, quamvis ſit candida, cepit.*

110. *Crimine raptus Hylas.*] *Crimina* primus Vaticanus, ut epiſtola Paridis,

Et tua ſim, quæſo, crimina ſolus ego.

& in Amor.

Veſtrum crimen erit talis jactura puellæ.

Tibullus,

Tam formoſa tuum mortua crimen erit.

atque ita paſſim poëtæ. *Heinſ.* *Hylas tener.*] Quum Hercules per Dryopas iter faceret, à Thiodamante, quem arantem invenerat, cibum petiit. Sed cum ille hoc negaret, Hercules bovem ab aratro abductum mactavit: inter eos pugna orta, Thiodamas periit. Tum Hylam, ejus filium Hercules abduxit: qui & à parte *Thiodamanteus* dicitur à Propert. Sed quum Argonautæ in Bithyniam veniſſent, Hylas ab Hercule aquatum miſſus, à nymphis ob pulchritudinem raptus dicitur. Juvenalis: *Et multum quæſitus Hylas, urnamque ſecutus.* *Crimine Naiadum.*] Nympharum amore, vel inſidiis nympharum, à quibus captus eſt.

115. *Nec ſemper violæ, nec ſemper lilia florent.*] Mire turbatur verſus hic in vetuſtis libris. alii codices, *mollia lilia*, vel *candida.* optimus Regius, *Nec violæ ſemper, nec hyacinthia lilia florent.* cum gloſſa adſcripta, *id eſt, Apollinea*, ſed To *hyac* linea ſubductum erat, quo id delendum eſſe ſignificabatur. certe *cinthia lilia* in ſex aliis quoque inveni. Unde fuit cum legendum cenſerem,

Nec violæ aut ſemper hyacinthia lilia florent.

lilia enim & *hyacinthus* ſolo colore diſtinguuntur. niſi malis *hyacinthina.* quomodo *florem hyacinthinum* Catullus dixit. Hæc olim. nunc ſcribo,

Nec violæ ſemper, nec hiantia lilia florent.

atque id confirmat cum Palatinus unus, tum codex probæ notæ, quo Andreas Cavalcantes Patricius Florentinus vir eleganter eruditus me donavit. præterea in uno Ambroſiano id ipſum quoque offendi, & in Hafnienſi ac Menteliano. duo alii *olentia.* proximè verum. *lilia* optimè *hiantia* dicuntur, quod omnium florum maxime patula ſint. De floribus Columella libro x.

Pangite tunc varios terreſtria ſidera flores.

Et riget amiſſâ ſpina relicta roſâ.
Et tibi jam cani venient, formoſe, capilli:
Jam veniunt rugæ, quæ tibi corpus arent.
Jam molire animum, qui duret; & adſtrue formæ.
Solus ad extremos permanet ille rogos.
Nec levis, ingenuas pectus coluiſſe per artes,
Cura ſit; & linguas edidiciſſe duas.
Non formoſus erat, ſed erat facundus Ulyſſes:
Et tamen æquoreas torſit amore Deas.
O quoties illum doluit properare Calypſo;
Remigioque aptas eſſe negavit aquas!
Hæc Trojæ caſus iterumque iterumque rogabat.

Ille

Candida leucoia, & flaventia lumina caltha
Narciſſique comas, & biantes apta leones
Hora ſeri.

ſic ſcribendos puto mendoſiſſimos verſus. Leontopetalum florem intelligit, de quo Dioſcorides. vulgo peſſime legitur, *Pingit & in varios, & biantis ſæva leonis Ora ſeri.* Vetuſtus codex *Pingit & unco varios. Pangere* non ſemel alibi in eodem Columellæ carmine occurrit. Propertius l. IV. El. II.

Nec flos ullus hiat pratis, quin ille decentor
Impoſitus fronti langueat ante mea.

ſic idem, *calamum biantem* alicubi vocat pro fiſtula, *Capripedes calamo Panes biante canent*, quæ ex illis Lucretii eſt imitatus lib. IV.

——— *cum Pan*
Unco ſæpe labro calamos percurrit biantes.

Heinſius.

119. *Jam molire animum, qui duret, & aſtrue formam.*] Recte *adſtrue formæ* optimus Regius cum Scaligeri excerptis & ſeptem aliis. hoc eſt, *ſuperadde.* ſic *novum veteri ædificio adſtruere* dixit Columella. neque aliter optimi Latinitatis auctores. *moliri animum* eleganter dixit. eſt enim *moliri* magno conatu & magno molimine aliquid agere. ſic *moliri terram.* & *moliri carmina.* l. XIV. Met. ex veteri codice. ubi plura. nonnunquam & ad ornatum refertur. quomodo hoc loco & in illis Terentii,

Dum moliuntur, dum comuntur, annus eſt. Idem.

122. *Duas linguas.*] Græcam & Latinam.

124. *Æquoreas torſit amore deas.*] Scribe *æquoream Deam.* niſi & Circe deabus æquoreis accenſenda. *Idem.*

125. *Ah quoties.*] *O quoties* meliores. malim etiam *illo properante.* Idem. *Calypſo.*] Calypſo, nympha fuit, Oceani & Tethyos filia. Homerus tamen eam Atlantis filiam fuiſſe ſcribit. *Calypſo doluit properare Ulyſſem.*] Odyſſ. ε. vſ. 203.

Διογενὲς Λαερτιάδη πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
Οὕτω δὴ οἶκόνδε φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν
Αὐτίκα νῦν ἐθέλεις ἰέναι;

Quod Propert. aſſumit. I. 15.

At non ſic Ithaci digreſſu mota Calypſo
Deſertis olim fleverat æquoribus.
Et quamvis nunquam poſthac viſura, dolebat
Illa tamen, longæ conſcia lætitiæ.

127. *Hæc Trojæ caſus iterumque iterumque rogabat.*] *Hic* prima editio cum Cavalcantiano. Puto *Hac rogante*, vel *Huic roganti.* ſic & infra pro *muros in littore fecit*, idem codex *muros factos* habet. quare placet reponi,

Hæc

Ille referre aliter ſæpe ſolebat idem.
Littore conſtiterant: illic quoque pulcra Calypſo
  Exigit Odryſii fata cruenta ducis.
Ille levi virgâ, (virgam nam forte tenebat)
  Quod rogat, in ſpiſſo littore pingit opus.
Hæc, inquit, Troja eſt: (muros in littore fecit:)
  Hic tibi ſit Simoïs: hæc mea caſtra puta.
Campus erat, (campumque facit) quem cæde Dolonis
  Sparſimus, Hæmonios dum vigil optat equos.
Illic Sithonii fuerant tentoria Rheſi:

Hac

Hac, inquit, Troja eſt; muris in littore factis. Heinſius.

Iterumque iterumque rogabat.] Ex Virg. 4. Æneid.

Iliacoſque iterum demens audire labores
Expoſcit, pendetque iterum narrantis ab ore.

130. *Ducis Odryſii.*] Rheſi, regis Thraciæ. *Odryſium* autem eum appellat, ab Odryſarum gente, quam in Thracia fuiſſe Plinius docet. Rheſus autem Phoronei filius fuit; qui cum candidiſſimis & perniciſſimis equis, & curru auro argentoque ornatiſſimo in auxilium Trojanorum venerat: ſed noctu à Diomede & Ulyſſe interfectus eſt, & equi abducti fuere, ut Homerus 10. Iliad. oſtendit.

135. *Campus erat, campum fecit.*] *Campumque facit*, emendationis notæ libri magno numero. *Heinſ.* *Cæde Dolonis.*] Dolon, Eumedis filius, à Trojanis miſſus ſpeculator ad Græcorum caſtra, pactus pro remuneratione Achillis equos, in Diomedem & Ulyſſem incidit, qui ſpeculatum quoque ierant ad Trojanos. Illi promiſſa ei impunitate Trojanorum conſilia ab eo didicere. Inter cætera facti certiores de adventu Rheſi, Dolonem interficiunt, Thracum caſtra aggrediuntur, & equos inde abducunt.

136. *Æmonios equos.*] Equos Achillis. *Hæmonios dum vigil optat equos.*] Hom. Il. κ. ✝ſ. 322.

Ἠ' μὲν τὰς ἵππους τε καὶ ἅρματα ποικίλα χαλκῷ
Δωσέμεν, οἳ φορέουσιν ἀμύμονα πηλείωνα.

De equis autem Achillis habemus Il. ρ. ✝ſ. 76.

——— οἱ δ' ἀλεγεινοὶ
Ἀνδράσι γε θνητοῖσι δαμήμεναι, ἠδ' ὀχέεσθαι
Ἄλλῳ γ' ἢ Ἀχιλῆϊ.

Ideoque Virgil. 12.

Hic quondam caſtra ut Danaûm ſpeculator adire
Auſus Pelida precium ſibi poſcere currus,
Illum Tydides alio pro talibus auſis
Affecit pretio; nec equis adſpirat Achillis.

Hinc & prov. Δόλωνος ἀγεννέστερος. Quia metu mortis deinde omnia prodidit. Quod & noſter in Metamorph. 13. verſ. 244.

——— *Phrygia de gente Dolona*
Interimo; non ante tamen, quam cuncta coegi
Prodere, & edidici quid perfida Troja pararet.

Et deinde.

Cujus equos pretium pro nocte popoſcerat hoſtis. Vide & Euripid. Rheſum.

137. *Sithonii.*] Threjici. Nam (ut Gellius ſcribit) *Thracia* Sithon prius dicebatur.

138. *Capitis*

Hac ego ſum captis nocte reveſtus equis.
Pluraque pingebat: ſubitus cum Pergama fluctus
Abſtulit, & Rheſi cum duce caſtra ſuo.
Tum Dea, Quas, inquit, fidas tibi credis ituro,
Perdiderint undæ nomina quanta, vides?
Ergo age, fallaci timidè confide figuræ,
Quiſquis es: aut aliquid corpore pluris habe.
Dextera præcipuè capit indulgentia mentes:
Aſperitas odium ſævaque verba movent.
Odimus accipitrem, quia ſemper vivit in armis,
Et pavidum ſolitos in pecus ire lupos.
At caret inſidiis hominum, quia mitis, hirundo:
Quaſque colat turres Chaonis ales habet.
Eſte procul lites, & amaræ prælia linguæ.
Dulcibus eſt verbis mollis alendus amor.
Lite fugent nuptæque viros, nuptaſque mariti:
Inque vicem credant res ſibi ſemper agi.
Hoc decet uxores: dos eſt uxoria lites.
Audiat optatos ſemper amica ſonos.
Non legis juſſu lectum veniſtis in unum:

Fun-

138. *Captis nocte reverſus equis.*] *Revectus* potiores ſcripti. probe. Ulyſſes in Sabiniana reſponſione,

Evaſi & Thracum caſo duce prælia Rheſo
In mea captivis caſtra revectus equis.

Heinſius.

141. *Tum dea.*] Calypſo.

143. *Fallaci timide confide figuræ.*] Duo codices *timide ne crede.* Forte, *fallaci timide te crede figuræ.* Heinſ. *Timide confide fallaci figuræ.*] Timidius ſpem ponas in pulchritudine tua.

144. *Atque aliquid corpore pluris habe.*] *Aut aliquid* meliores. *Heinſius.*

145. *Indulgentia dextera.*] Obſequium. *Capit mentes.*] Allicit puellas.

146. *Aſperitas odium ſævaque bella movet.*] *Verba movet* quatuor libri. duo *bella movent.* Commelinianus cum Arondeliano *ſævaque verba movent.* recte. *Heinſius.*

150. *Turres.*] Columbaria, periſteroones. *Chaonis ales.*] Columba Epirotica. Species pro genere. *Chaonia* pars eſt Epiri, à Chaone Trojano appellata, ut voluit Maro. Erat illic templum Jovis Dodonei, ubi columbæ humana voce dabant reſponſa. *Quas colat.*] Propter ejus manſuetudinem.

153. *Lite fugant.*] *Fugent* Regius & Lincolnienſis cum excerptis Puteani & Scaligeri. *credant* quoque ſequenti verſu pro *credunt* iidem. & *res* pro *rem* meliores omnes. ſequor. *Heinſ.* *Lite fugant.*] Uxores de dote cum maritis contendant, non amantes, inter quos hæc inimicitiarum cauſa minime intercedit.

154. *Rem ſibi ſemper agi.*] Signate verbis uſus eſt, quibus in divortiis utebantur. Dicebant enim: *Tuas res tibi habeto, tuas res agito.*

156. *Sonos optatos.*] Placita verba.

159. *An-*

Fungitur in vobis munere legis amor.
Blanditias molles, auremque juvantia verba
  Affer; ut adventu læta ſit illa tuo.
Non ego divitibus venio præceptor Amoris:
  Nil opus eſt illi, qui dabit, arte meâ.
Secum habet ingenium. qui cum libet, Accipe, dicit.
  Cedimus: inventis plus placet ille meis.
Pauperibus vates ego ſum; quia pauper amavi.
  Cum dare non poſſem munera, verba dabam.
Pauper amet cautè: timeat maledicere pauper:
  Multaque, divitibus non patienda, ferat.
Me memini iratum dominæ turbaſſe capillos:
  Hæc mihi quam multos abſtulit ira dies!
Nec puto, nec ſenſi tunicam laniaſſe; ſed ipſa
  Dixerat: & pretio eſt illa redemta meo.
At vos, qui ſapitis, veſtri peccata magiſtri
  Effugite: & culpæ damna timete meæ.
Prælia cum Parthis, cum cultâ pax ſit amicâ;
  Et jocus, & cauſas quicquid amoris habet.
Si nec blanda ſatis, nec erit tibi comis amanti;

Per-

159. *Auresque juvantia verba.*] *Auremque* iidem cum primâ editione. rectius. ſic & infra optimus codex, *tibi ſemper præbeat aurem.* Heinſius.

161. *Præceptor amandi.*] *Amoris* multi codices. lib. I.

Æacidæ Chiron, ego ſum præceptor Amoris.

infra,

Is mihi, laſcivi dixit præceptor Amoris.

Idem.

163. *Qui cum libet, Accipe, dicit.*] *Qui cui libet* legi cum uno Palatino malim. *Idem.*

164. *Inventis plus habet ille meis.*] *Plus placet* Regius & multi alii cum Jureti excerptis. plures cum primâ editione & excerptis Puteani ac Scaligeri, *plus valet.* Idem.

169. *Me iratum memini.*] *Me memini iratum* ſcripti & primæ editiones. *Idem.*

170. *Hæc mihi quam multos abſtulit ira dies.*] *Illa* ſcripti plerique. Regius pro diverſâ lectione *Heu mihi.* atque ita magnus ſcriptorum numerus, vel *Hei.* prima editio *Hic.* Legendum forte,

Lis mihi quam multas abſtulit illa dies!

ſic lib. II. Triſtium,

Nec male commiſſa eſt nobis fortuna reorum,

Uſque decem decies inſpicienda viris.

nullo ſenſu nunc legitur. Cum *Liſque* reponendum ſit. Cæterum de hac lite vide Eleg. VI. l. I. Amorum. *Idem.* *Quam multos dies.*] Quia excluderet me amica.

173. *At vos ſi ſapitis.*] *Qui ſapitis* nonnulli. *Heinſius.*

177. *Nec erit tibi comis amica.*] *Tibi amanti* meliores cum primâ editione. *Idem.*

Oo 3

180. *Fran-*

Perfer, & obdura. poſtmodo mitis erit.
Flectitur obſequio curvatus ab arbore ramus.
Frangis; ſi vires experiere tuas.
Obſequio tranantur aquæ: nec vincere poſſis
Flumina; ſi contra, quam rapit unda, nates.
Obſequium tigreſque domat Numidaſque leones.
Ruſtica paulatim taurus aratra ſubit.
Quid fuit aſperius Nonacrinâ Atalantâ?
Succubuit meritis trux tamen illa viri.
Sæpe ſuos caſus nec mitia facta puellæ
Fleſſe ſub arboribus Milaniona ferunt.

Sæpe

180. *Franges, ſi vires experiere tuas.*] *Frangis* meliores, *experiare* etiam nonnulli. *Idem.*

183. *Tumidoſque leones.*] *Numidaſque* Regius cum Puteani ac Scaligeri excerptis, & duodecim aliis. Juroti excerpta cum nonnullis. *Numidoſque.* prima editio *mundoſque.* duo *timidoſque.* unus *undaſque.* quæ omnia ad veram lectionem alludunt. Martial. l. VIII. Epiſt. IV. de leone eleganter & vere.

Sed cujus tremerent ipſi quoque jura leones.
Cui diadema daret marmore picta Nomas.

urſos Numidas habes apud Juvenalem Sat. IV. El. VI.

Tempore Pœnorum compeſcitur ira leonum.

quomodo & Virgilius in Eclogis & in Ciri. *Getulos.* Plautus Menæchmis & Horatius l. I. od. XXIII. & Statius Theb. IX. ſic *Armenia tigres* alibi non uno loco occurrunt, & *Oſſæa urſa* Met. XII. ubi male *obſcœnam* reponunt. Veram hujus loci lectionem Fruterius quoque vidit in Veriſimilibus. *Idem.*

185. *Nonacrina Atalanta.*] Atalante Arcadica, à Nonacri urbe appellata. Duas autem Atalantas fuiſſe legimus: alteram nobilem curſu, alteram vero Arcadicam: de qua nunc Ovid. loquitur, ex qua natus eſt Parthenopæus. Hanc amavit Hyleus & Mimalion: qui obſequiis tandem puella potitus eſt, ut docet Propertius. *Mer.*

188. *Melaniona.*] Valde turbant in hoc nomine veteres libri. ſed lege *Milaniona* cum Regio. qui libro etiam III. cum aliis melioribus, *Milanion humeris Atalantes crura ferebat.* Reliqui codices, *Minaliona* aut *Mimaliona.* apud Græcos Μιλανίων eſt: ut Xenophonti de Venatione, at poëtis Μειλανίων. ſic Muſæus,

Παρθένος ἐ σὲ λέληθεν ἀπ᾽ Ἀρκαδίης Ἀταλάντη,
Ἥ πολὶ Μειλανίωνος ἐρασσαμένου φύγεν εὐνήν.

atque ita Tzetzes quoque Chiliad. XII, 453. & Scholiaſtes Apollonii Rhodii, Ἀταλάντη Ἰάσονος θυγάτηρ, ἣν ἔγημε Μειλανίων. ἑτέρα γάρ ἐστιν ἡ Ἀργεία ἡ Σχοινέως ἣν ἔγημεν Ἱππομέδων. Ubi Ἰασίωνος θυγάτηρ ſcribendum eſt, & ἣν ἔγημεν Ἱππογένης. quanquam apud Johannem Tzetzen Chiliad. XII. cap. CCCCLIII. etiam Hippomedon dicitur. ſed locus eſt mendoſus. Repone igitur Ἡττᾶται Ἱππομένει pro Ἱππομέδοντι. Antiphanus Comicus citatur ἐν Μειλανίωνι apud Athenæum l. X. Amorum libro III. Eleg. II. & apud Propertium libro I. Eleg. I. quoque *Milanionis* nomen caſtigandum eſt. Apud Palæphatum Μηλανίων eſt. apud Apollodorum modo Μελανίων, modo Μειλανίων. *Melanion* etiam Servio ad l. VI. Æn. *Partho-*

Sæpe tulit juſſo fallacia retia collo:
  Sæpe ferâ torvos cuſpide fixit apros.
Senſit & Hylæi contentum ſaucius arcum:
  Sed tamen hoc arcu notior alter erat.
Non te Mænalias armatum ſcandere ſilvas,
  Nec jubeo collo retia ferre tuo.
Pectora nec miſſis jubeo præbere ſagittis.
  Artis erunt cauto mollia juſſa meæ.
Cede repugnanti; cedendo victor abibis.
  Fac modo, quas partes illa jubebit, agas.
Arguet, arguito; quicquid probat illa, probato:
  Quod dicet, dicas: quod negat illa, neges.
Riſerit, arride: ſi flebit, flere memento.
  Imponat leges vultibus illa tuis.
Seu ludet, numeroſque manu jactabit eburnos;
  Tu male jactato, tu male jacta dato.

Seu

thonopæus Menalippa & Martis ſive Melanionis filius. Heinſius.

189. *Fallentia retia.*] *Fallacia* cum ſcriptis & priſcis editionibus. *Idem.*

191. *Senſit & Hylæi contentum.*] Sic eſſe legendum, ex Callimacho patet, hymno in Dianam: ubi de Hylæo & Rhœco centauris agit. Intelligimus autem hic, Poëtam illud voluiſſe ſignificare, in gratiam Atalantæ Melanionem ſuſtinuiſſe ab Hylæo ultro ſauciari. Quod & verſus innuere videtur, qui infra ſequitur:

Pectora nec miſſis jubeo præbere ſagittis, &c. Micyl.

192. *Notior alter erat.*] Arcus Cupidinis.

194. *Nec jubeo collo retia ferre tuo.*] Tò *jubeo* cum denuo occurrat verſu proxime ſequenti, hic nequaquam videtur admittendum. nec juvant tamen libri veteres. Cenſeo nihilominus ſcribendum eſſe ex Naſonis ſententia,

Subdola nec collo retia ferre tuo.

ut apud Martialem,

Subdola tenduntur craſſis modo retia turdis.

&,

Subdola famoſa, moneo, fuge retia mœcha.

&,

Nunc tendit avidis rete ſubdolum turdis.

noſter ipſe *fallacia retia* paulo ante dixerat. *Heinſius.*

196. *Artis erunt cauta mollia juſſa mea.*] Lege *cauto.* cautis ac prudentibus, inquit, non difficilis erit ars mea. ſic infra,

Crimina ſunt cautis iſta timenda viris.

Idem.

198. *Fac modo quas partes illa jubebit agas.*] *Eas* Regius cum multis aliis non contemnendæ notæ. quare ſcribendum fortaſſis, etſi vulgata non diſplicet,

Fac modo quas partes illa ſubibit, eas.

pro *ſubeas.* *ſubibit* certe in altero Regio legebatur. *Idem.*

199. *Arguit.*] *Arguet* & *dices* ſequenti verſu meliores cum primâ editione. & mox *flebit* pro *flevit.* Idem.

204 *Tu male jactato.*] Ut te vincat amica. *Tu bene jacta dato.*] Concede illi puncta meliora. *Mer.*

Seu jacies talos, victam ne pœna ſequatur,
Damnoſi facito ſtent tibi ſæpe canes:
Sive latrocinii ſub imagine calculus ibit;
Fac pereat vitreo miles ab hoſte tuus.
Ipſe tene diſtenta ſuis umbracula virgis:
Ipſe face in turba, quâ venit illa, locum.
Nec dubita tereti ſcamnum producere lecto:
Et tenero ſoleam deme, vel adde, pedi.
Sæpe etiam dominæ, quamvis horrebis & ipſe,
Algentis manus eſt calfacienda ſinu.

Nec

Seu ludet, numeroſque manu jactabit eburnos,

Tu malè jactato, tu malè jacta dato.] Præcipit amanti cum amica ſua ludenti, ut & malè teſſeras jactet, & male calculos moveat, & ſic de induſtria perdat, ac ſe vinci patiatur. Male ergo hodie legitur: *tu bene jacta dato.* nos ex vett. libris ita correximus. jactabantur teſſeræ, dabantur calculi, id eſt, promovebantur. dare enim calculum dicebant, pro movere. in jactandis teſſeris fortuna dominabatur; in dandis, hoc eſt, promovendis calculis ſola ars locum habebat. male ergo jactabat, qui in teſſerarum jactu fortunam parum ſibi faventem habebat: male autem calculum dabat, qui male ludebat, & imperitè, nec ex arte calculum promovebat. *Salmaſ. Tu bene jacta dato.*] *Male jacta* ſcripti cum prima editione quod Salmaſio Notis in Hiſtoriam Auguſtam arridebat. *Heinſius.*

205. *Seu jacies talos.*] Talus rectus eſt in articulo pedis ventre eminens, ut vertebra ligatus, ut Plin. docet: quo veteres in ludendo uſi ſunt. Hunc Græci *aſtragalum* appellant: & *aſtragalizontes* dicuntur à Plinio, talis ludentes. *Ne pœna ſequatur.*] Ne doleat amica, ſe eſſe à te ſuperatam. *Mer.* Vel pœnam hic accipe pro pecunia ſeu mulcta, quam qui victus eſt, perſolvere neceſſe habet. *Micyll.*

206. *Damnoſi facito.*] In tali latus, quod unitatem ſignificat, canis, ſive canicula dicebatur, & ſemper jacturam afferebat.

207. *Sive latrocinii ſub imagine calculus.*] Calculus is eſt, qui etiam latro, ſive per diminutionem latrunculus appellatur. vulgo *ſchacum* dicimus. Martial.
Hic mihi biſſeno numeratur teſſera puncto:
Calculus hic gemino diſcolor hoſte perit.
Sub imagine latrocinii.] Sub forma rapiendi & occidendi militis tui. Nam qui ludunt calculis, inſidiantur ſemper colluſoribus. Et is ludus eſt quaſi pugnæ cujuſdam ſimulachrum.

208. *Tuus miles.*] Tuus calculus: qui in eo certamine militis partes agit. Calculi enim duas in partes diviſi ſunt: & alii milites, alii hoſtes dicuntur. *Fac pereat.*] Capiatur. Tunc enim dicitur perire. *Ab hoſte vitreo.*] Ab hoſtili calculo, qui ex vitro conſtabat.

209. *Ipſe tene diſtincta tuis umbracula virgis.*] *Diſtenta ſuis virgis* meliores. proprio diſtinendi verbo hic uſus eſt. *Heinſ. Umbracula.*] Umbraculum, vel umbella, ab umbra deducitur. Eſt autem capitis tegmentum adverſus ſolem. *Diſtincta.*] Diviſa. Alii legunt *Diſtenta*, id eſt, lata. *Suis virgis.*] Vel calamis, vel pennis, ex quibus fiunt umbracula.

212. *Deme ſoleam.*] Quibus plantæ tantum in fine teguntur ac teretibus habenis juncta ſunt, *ſoleas* appellari, ſcribit Gellius, *crepidas* voce Græca.

213. *Quamvis horrebis & ipſe.*] Nonnulli *algebis* ſed *horrere* pro *algere* rectum eſt. Juvenalis,

—— *horrenti tunicam non reddere ſervo.*

hinc & *horror* pro frigore. *Heinſius.*

215. *Quam-*

Nec tibi turpe puta (quamvis tibi turpe, placebit)
Ingenuâ ſpeculum ſuſtinuiſſe manu.
Ille, fatigatæ perimendo monſtra novercæ,
Qui meruit cælum, quod prior ipſe tulit,
Inter Iöniacas calathum tenuiſſe puellas

Credi-

215. *Quamvis ſit turpe, placebit.*] *Quamvis tibi turpe* venuſtâ repetitione Sarravianus & prior viri humaniſſimi Jacobi Mentelii. *Idem.*

217. *Ille fatigatæ vincendo monſtra novercæ.*] *Præbendo* Regius cum excerptis Scaligeri & ſex aliis præſtantioris notæ. quod tamen non ſatisfacit. totidem ſcripti cum primâ editione *perdendo.* ut epiſt. IV. *Silvaque perdendas præbeat alta feras.* Impenſius tamen placet, quod in codice Argentinenſi offendebam, *perimendo.* atque ita inſiſtens veſtigiis optimi Regii jam ante conjeceram legendum. duo codices *premendo.* hæc æmulatur lib. IX. Met. ubi Hercules.

——*defeſſa jubendo eſt*
Sæva Jovis conjunx, ego ſum indefeſſus agendo. Idem.

Ille fatigatæ.] Ordo eſt: Ille qui meruit cœlum, &c. creditur tenuiſſe calathum. Deſignat autem Herculem, qui (ut Diodorus ſcribit) quum Iphitum ex turri Tirynthia præcipitaſſet, & purgari mox vellet, vendique oporteret ex oraculo Apollinis, ut eo precio Iphiti liberis ſatisfaceret, Omphalæ reginæ Lydorum venditus, regionem latronibus purgavit. *Fatigatæ novercæ.*] Junonis, jam defeſſæ imperando. *Perimendo monſtra.*] Sic Virgil. 8. Æneid.

——*ut duros mille labores*
Rege ſub Euryſtheo, fatis Junonis iniquæ
Pertulerit.

& quæ ſeqq. Et alibi. ——*uſque graves dum terra labores*——*Præbuit.* Et Senec. Herc. fur. a. I. vſ. 40.

——*monſtra jam deſunt mihi:*
Minorque labor eſt Herculi juſſa exequi,
Quam mihi jubere.

Ideoque laborioſo functus fato dicitur. Tzetz. Hiſtor. 417. Chil. 12.

Τὸν Ἡρακλῆν λέγουσι μηνὸς τετράδι
Τεχθέντα,

& quæ ſeqq. Sic & ipſe apud inferos de ſe fatetur Ulyſſi. Odyſſ. λ. vſ. 619.

Ζηνὸς μὲν πάϊς ἦα Κρονίονος, αὐτὰρ ὀϊζὺν
Εἶχον ἀπειρεσίην.

218. *Meruit cœlum.*] Et propter virtutem, & quia erat filius Jovis. *Quod prior ipſe tulit.*] Hercules cœlum ab Atlante ſuſceptum ſuſtinuit. quod ideo fingitur, quoniam Atlas ei tradidit ſcientiam. Conſtat enim, Herculem fuiſſe philoſophum: unde non immerito tot monſtra dicitur viciſſe.

219. *Inter Joniacas calathum tenuiſſe puellas.*] *Jonicas inter* prima editio & potiores ſcripti. alii *Inter Jonicas*, vel *Jonias inter.* Comelinianus *Inter Achajadas.* Scribo, *Inter Mæonidas* vel *Mygdonidas.* quod poſterius malo. Lyda enim aut Phrygia Omphale, quæ & *Mæonis* noſtro dicta lib. II. Faſtorum. Neque me fugiunt quæ ad Epiſtolam IX. vſ. 73. hoc de loco notavi, ſed accuratius ſingula perpendenti, tam illic quam hic cenſeo legendum,

Inter Mygdonidas calathum tenuiſſe puellas.

Nam *Mæonia zona* illic paulo ante præceſſerat. ſed & eadem Epiſtola IV. vſ. 100.

Hac tu Mygdonio potes inſignitus amictu
Dicere,

opinor à Naſone nobis relictum. Non, *Sidonio amictu.* quod in editis ac ſcriptis exemplaribus nunc legitur. *Heinſ. Inter Joniacas puellas.*] Inter puellas Mæonias. *Jonia* pars eſt minoris Aſiæ. *Tenuiſſe calathum.*] Nam apud Omphalem pro an-

Creditur, & lanas excoluiſſe rudes.
Paruit imperio dominæ Tirynthius heros.
I nunc; & dubita ferre, quod ille tulit:
Juſſus adeſſe foro, juſsâ maturius horâ
Fac ſemper venias; nec niſi ſerus abi.
Occurras aliquo tibi dixerit; omnia differ.
Curre; nec inceptum turba moretur iter.
Nocte domum repetens epulis perfuncta redibit:
Tunc quoque pro ſervo, ſi vocat illa, veni.
Rure eris, & dicet venias, (Amor odit inertes)
Si rota defuerit, tu pede carpe viam.
Nec grave te tempus ſitienſque Canicula tardet,
Nec via per jactas candida facta nives:
Militiæ ſpecies amor eſt: diſcedite ſegnes.
Non ſunt hæc timidis ſigna tuenda viris.
Nox, & hiems, longæque viæ, ſævique dolores
Mollibus his caſtris, & labor omnis ineſt.
Sæpe feres imbrem cæleſti nube ſolutum;

Frigi-

cilla ſervivit: & clavam, leonis pellem, arcum, ſagittaſque conceſſit Omphalæ: ipſe vero monilia, gemmas, mitram, zonam, cæteraque mulierum geſtamina ſumpſit, nevitque etiam interdum.

221. *Tirynthius.*] Hercules, à Tirynthe oppido appellatus: ex quo poſtea Euryſtheus illum veluti ſibi inſidiantem ejecit, cum matre Alcmena.

222. *Quod ipſe tulit.*] *Quod ille* meliores. *Heinſius.*

223. *Adeſſe foro.*] Ut ejus cauſam tuearis in judicio.

225. *Occurras aliquo tibi dixerit.*] Scribe, *alio.* nam de foro jam egerat. Neapolitanus *aliqui ſi dixerit.* Puto pro *alibi.* Vide notas ad Epiſtolam XII. v. 80. *Heinſius.*

227. *Epulis perfuncta redibit.*] *Epula* Regius. hoc eſt, ni fallor, *epulo.* niſi malis *epulas perfuncta.* ut apud Lucretium, *Omnia perfunctus vitai præmia.* ſic & *officium fungi* Terentius. & *munera fungi* Tacitus dixerunt. Remediis Amoris,

Dixeris ut veniat pactâ tibi nocte, venito.

Idem.

229. *Rure erit, & dicet, Venias.*] *Eris* prima editio cum ſcriptis quatuor & Jureti excerptis. Scribe etiam, *dicet venias.* pro *ut venias.* nempe, ad ſe. ut convenias. *dicere* pro jubere. hinc legem dicere. *Idem.*

230. *Si rota.*] Si currus.

231. *Grave tempus.*] Gravis cœli temperies. Deſignat autem frigus. *Sitienſve canicula.*] Oriens cum Leone, æſtu omnia urit.

234. *Signa tuenda.*] Jureti codex cum multis aliis *ſigna ferenda.* nil muto. *Heinſius.*

236. *Mollibus his caſtris.*] *In caſtris* quinque libri. Neapolitanus *&.* Forte *hac.* Idem. *Mollibus his caſtris.*] In quibus mollis fovetur voluptas.

238. *Fri-*

Frigidus & nudâ ſæpe jacebis humo.
Cynthius Admeti vaccas paviſſe Pheræas
Fertur, & in parvâ delituiſſe caſâ.
Quod Phœbum decuit, quem non decet? exue faſtus,
Curam manſuri quiſquis amoris habes.
Si tibi per tutum planumque negabitur ire,
Atque erit appoſita janua fulta ſerâ;
At tu per præceps tecto delabere aperto:
Det quoque furtivas alta feneſtra vias.
Læta erit, ut cauſam tibi ſe ſciet eſſe pericli.
Hoc dominæ certi pignus amoris erit.
Sæpe tuâ poteras, Leandre, carere puellâ:
Tranabas; animum noſſet ut illa tuum.
Nec pudor ancillas, ut quæque erit ordine prima;

Nec

238. *Frigidus in nudâ ſæpe jacebis humo.*] *Et nuda* meliores. *manebis* etiam excerpta Jureti. ut apud Horatium, *manet ſub Jove frigido venator.* Suetonius in Octavio, *Matutinâ vigiliâ offendebatur, ac ſi vel officii vel ſacri causâ maturius evigilandum eſſet, ne id contra commodum faceret, in proximo cujuſcumque domeſticorum cœnaculo manebat.* Hinc *emanſores*; Gloſſæ Stephani, *Emanſio*, Παννυχισμός. *Emanet*, διαμένει, παννυχεύει. *Heinſ.*

239. *Cynthius Admeti vaccas paviſſe per æſtus.*] Scripti multi *per herbas.* Sed aut *Pheræi* legendum cum Regio, Jureti, Scaligeri ac Puteani excerptis, & Lincolnienſi codice, aut *Pheraas* cum uno Vaticano & Patavino ac primâ editione. Vide quæ de hoc loco jam à nobis notata ſunt ad Epiſt. v. ℣ſ. 151. *Idem.* *Cynthius Admeti.*] Apollinis exemplo amatorem quoque dicit debere omnia perferre, ut amica potiatur. Apollo (ut Servius ſcribit) ob occiſos Cyclopas ſpoliatus divinitate, Admeti, regis Theſſaliæ, novem annos pavit armenta. *Admeti vaccas.*] Vide Eurip. Fab. 6. Apollodor. 1. & lib. 3. Tzetz. Chil. 1. hiſtor. 53. περὶ Ἀλκήστιδος. *Pheraas.*] Theſſalas. Pheræ enim oppidum eſt Theſſaliæ.

241. *Exue faſtus.*] Pone ſuperbiam.

243. *Si tibi per tutum placitumque negabitur ire.*] *Placidumque* ſcripti plerique. Sed diu eſt quod *planumque* vidi corrigendum. quod unus ex Vaticanis poſtmodum confirmavit. *plana* arduis & præruptis opponuntur. Seneca Phœniſſis, ita enim optimus Mediceus inſcribit Tragœdiam, quæ Thebaïdis nomine perperam circumfertur,

In plana tendis? vado. prærupta appetis?
Non obſto; ſed præcedo.

Heinſius.

244. *Oppoſitâ janua fulta ſerâ.*] *Appoſitâ* alter Regius. diximus Amor. III. El. XIV. *Idem.*

245. *Feneſtra.*] Quodlibet in pariete foramen. ſic Virg. 2. Æn. ——— *ingentem lato dedit ore feneſtram.* Quod & ex Statio probatur, lib. 10. Thebaid. *Armataque vomunt ſtridentia tela feneſtræ.*

247. *Ut cauſam tibi ſe ſciet eſſe pericli.*] Te ejus cauſa periculum adiiſſe.

249. *Sæpe.*] Leandrum ſæpenumero adiſſe mortis periculum conſtat, quo ſe fidum amicæ oſtenderet.

252. *Ser-*

Nec tibi ſit ſervos demeruiſſe pudor.
Nomine quemque ſuo (nulla eſt jactura) ſaluta:
Junge tuis humiles, ambitioſe, manus.
Sed tamen & ſervo (levis eſt impenſa) roganti
Porrige fortunæ munera parva tuæ.
Porrige & ancillæ, qua pœnas luce pependit
Luſa maritali Gallica veſte manus.
Fac plebem (mihi crede) tuam: ſit ſemper in illâ
Janitor, & thalami qui jacet ante fores.
Nec dominam jubeo pretioſo munere dones:
Parva, ſed è parvis callidus apta dato.
Dum bene dives ager, dum rami pondere nutant;
Afferat in calatho ruſtica dona puer.
Rure ſuburbano poteris tibi dicere miſſa;
Illa vel in Sacrâ ſint licet emta Viâ.

252. *Servos demeruiſſe pudor.*] *Emeruiſſe* codex Moreti, & unus Vaticanus. Vide Notas ad Epiſt. VI. vſ. 138. *Heinſ. Demeruiſſe.*] Beneficio conciliaſſe.

254. *Junge tuas humiles ambitioſe manus.*] Imo *tuis* cum optimo Regio. quo alludunt Politiani excerpta & unus Palatinus, in quibus *ſuis.* Heinſius.

256. *Fortunæ munera parva tuæ.*] Malim *parca.* nam *parva* mox ſequitur. ſic apud Martialem lib. V. Epigr. ult. pro *munera parva* puto reponendum *parca.* quia *minora* ſequitur. ne bis idem dicat. *Idem.*

257. *Porrige & ancillæ.*] Ordo eſt: Porrige & munera ancillæ, quæ Gallica, luſa maritali veſte, luce pependit pœnas. *Porrige & ancillæ.*] Dona etiam aliquid ancillæ. *Luce pependit pœnas.*] Quia ſi maritus deprehenderet, eam eſſe uxoris lenam mane illam pulſaret. Sunt qui legant: *Porrige & ancillæ, qua pœnas luce pependit.* ut ſit ordo: Porrige & ancillæ ea luce, qua manus Gallica luſa maritali veſte, pependit pœnas. hoc eſt: Dona etiam ancillam aliquo munere nonis Juliis, quem diem Romæ ancillæ magnifice ornatæ, circumeundo jocandoque cum occurrentibus ſcommatibus agunt. Hiſtoriam refert Macrob. lib. Saturn. I. cap. 11. *Ea luce.*] Eo die. *Pependit pœnas.*] Quia eos Romani dormientes trucidarunt in caſtris. *Mer. Qua pœnas luce pependit.*] Hoc eſt: Feſto ancillarum, quod peragebatur nonis Julii, quæ & *Caprotinæ* dicebantur. *Micyl. Qua pœnas luce pependit.*] Nonas Caprotinas intelligit. *Heinſ.*

258. *Qua Gallica.*] Quæ ancilla ex gente Galliæ. *Luſa Maritali veſte.*] Decepta veſte mariti. Credens enim ancilla, adulterum ſe introducere nocte ad dominam, inſciens maritum alia veſte indutum, ut fidem uxoris experiretur, recepit.

263. *Cum bene dives ager.*] Non gemmas, nec aurum, ſed dona ruſtica mittenda eſſe dicit. *Pondere nutant.*] Dum rami præ nimia pomorum copia curvantur.

266. *Illa vel in ſacra.*] *Illa tibi in ſacra* quidam. *Heinſius. In ſacra via.*] Ubi poma vendebantur. *Sacra* autem *via* ideo appellatur, quod in ea fœdus ictum eſt inter Romulum & Tatium.

Afferat aut uvas, aut quas Amaryllis amabat;
At nunc caſtaneas non amat illa nuces.
Quin etiam turdoque licet miſsâque coronâ
Te memorem dominæ teſtificere tuæ.
Turpiter his emitur ſpes mortis, & orba ſenectus.
Ah pereant, per quos munera crimen habent!
Quid tibi præcipiam teneros quoque mittere verſus?
Hei mihi! non multum carmen honoris habet.
Carmina laudantur: ſed munera magna petuntur.
Dummodo ſit dives, barbarus ipſe placet.
Aurea nunc verè ſunt ſæcula. plurimus auro
Venit honos: auro conciliatur amor.
Ipſe licet Muſis venias comitatus, Homere;
Si nihil attuleris, ibis, Homere, foras.
Sunt tamen & doctæ rariſſima turba puellæ:
Altera non doctæ turba, ſed eſſe volunt.

Utra-

268. *At nunc caſtaneas nunc amat illa nuces.*] Scribe *non amat* cum Regio, Scaligeri excerptis, & uno Patavino. niſi malis *haud amat*. Nam Hafnienſis *aut amat*. Argute avaritiam notat in puellis ſui ſæculi. Atque ita legendum videri Janus quoque Vlitius noſter per literas me monuit, neque aliter nobiliſſimus Douſa in ſuo codice conjectarat. Reſpicit autem illa,

Caſtaneaſque nuces mea quas Amaryllis amabat.

quo alludunt etiam Catalecta Petroniana,

Nolo nuces, Amarylli, tuas, nec cerea pruna.
Ruſticus hæc Corydon munera magna putet.

ſic & noſter de caſtaneis lib. III.

Nec glandes, Amarylli, tua, nec amygdala deſunt

In Copâ,

Caſtaneaque nuces, & ſuaverubentia mala.

Calpurnius Ecloga II.

Mille renidenti dabimus tibi cortice Chias,
Caſtaneaſque nuces.

Serenus Sammonicus cap. XXX.

Proderit & pueris, quos dentis origo fatigat,
Caſtaneas coxiſſe nuces.

Heinſius.

269. *Quin etiam turdoque licet.*] Turdi ſermonem humanum imitantur. Hi in Germania hyeme maxime cernuntur. Inter aves primæ ſunt. Martial. *Inter aves turdus, ſi quis me judice certet, Inter quadrupedes gloria prima lepus.* Mittebantur autem in corona pendentes. *Miſſaque corona.*] Turdis corona alligatis.

271. *Turpiter his emitur.*] Captatores hæreditatum execratur, qui viventibus munera mittebant, ut ſcriberentur hæredes. *Orba ſenectus.*] Senectus ſine liberis.

282. *Altera non docta, ſed tamen eſſe volunt.*] Scripti potiores cum primâ editione,

Altera non docta turba, ſed eſſe volunt.

Heinſius.

283. *Utra*

Utraque laudentur per carmina: carmina lector
  Commendet dulci qualiacunque ſono.
His ergo, aut illis, vigilatum carmen in ipſas,
  Forſitan exigui muneris inſtar erit.
At, quod eris per te facturus, & utile credis,
  Id tua te facito ſemper amica roget.
Libertas alicui fuerit promiſſa tuorum;
  Hanc tamen à dominâ fac petat ille tuâ.
Si pœnam ſervo, ſi vincula ſæva remittis;
  Quod facturus eras, debeat illa tibi.
Utilitas tua ſit: titulus donetur amicæ.
  Perde nihil: partes illa potentis agat.
Sed te, cuicunque eſt retinendæ cura puellæ,
  Attonitum formâ fac putet eſſe ſuâ.
Sive erit in Tyriis; Tyrios laudabis amictus:
  Sive erit in Coïs; Coä decere puta.
Aurata eſt, ipſo tibi ſit pretioſior auro:
  Gauſapa ſi ſumſit; gauſapa ſumta proba.
Adſtiterit tunicata; Moves incendia; clama:

Sed

283. *Utraque laudetur.*] *Laudentur* Neapolitanus cum uno Vaticano. concinnius. turbam ſubintellige. Adi Notas Faſt. lib. I. Vſ. 696. *Idem.*

285. *His ergo atque illis.*] *Aut illis* libri meliores. *Idem. Carmen vigilatum.*] Elegans carmen & multa vigilia politum. *In ipſas.*] In laudem ipſarum.

286. *Exigui muneris inſtar erit.*] *Habet* tres ſcripti. Vide quæ noto ad Epiſt. XVI. Vſ. 360. *Heinſ. Erit inſtar muneris.*] Erit fortaſſe gratum, perinde ac munus.

287. *At quod eris per te facturus.*] *Eras* malim, ut mox,

Quod facturus eras, debeat illa tibi.

Heinſius.

294. *Partes illa petentis agat.*] *Potentis agat* ſcribendum cum potioribus ſcriptis jam monuimus Notis ad Amor. l. II. El. II. v. 30. *Idem.*

297. *Sive erit in Tyriis.*] In veſte purpurea, dicta à Tyro olim inſula, nobilis conchylio atque purpura.

298. *Sive erit in Coïs.*] Cos inſula eſt in Ægæo, ex adverſo Atticæ, quæ à Latinis *Cea* appellatur, unde & Cous, & Cæus deduci poteſt. *Cea* autem veſtis bombycina erat, ad luxum fœminarum inventa, valde tenuis. Vide Plin. lib. II. cap. 22.

299. *Aurata eſt.*] Si eſt aurea veſte amicta.

300. *Gauſapa ſi ſumſit.*] *Sumit* membranæ caſtigatiores. aliter tamen Soſipater & Priſcianus, qui hunc verſum citant. *Heinſ. Gauſapa ſi ſumit.*] Gauſape veſtis erat villoſa, quæ hyemali tempore geſtabatur. De hoc nomine Cariſius lib. I. & poſt eum Priſcianus lib. 7.

301. *Aſtiterit tunicata.*] Tunica veſtis erat, quæ longiores uſque ad digitos manicas habebat, fluebat uſque ad talos. *Moves incendia.*] Clama: dic contenta voce, tunicam confecturam illam calore.

303. *Diſcri-*

Sed timidâ, caveat frigora, voce roga.
Compoſitum diſcrimen erit; diſcrimina lauda:
Torſerit igne comam; torte capille place.
Brachia ſaltantis, vocem mirare canentis:
Et, quod deſierit, verba querentis habe.
Ipſos concubitus, ipſum venerere licebit,
Quod juvat; & querulâ gaudia voce notes.
Ut fuerit torvâ violentior illa Meduſâ;
Fiet amatori lenis & æqua ſuo.
Tantum, ne pateas turbis ſimulator in illis,
Effice: nec vultu deſtrue dicta tuo.
Si latet ars, prodeſt; adfert deprenſa pudorem:
Atque adimit merito tempus in omne fidem.

Sæpe

303. *Diſcrimen.*] Diviſio crinium in capite.

304. *Torte capille places.*] *Place* Regius & tres alii. *Heinſ. Torſerit igne comam.*] Si calamiſtro, hoc eſt, acu ferrea calefacta, criſpos fecerit capillos.

306. *Et cum deſierit.*] *Et quod deſierit* Regius aliique duo. *Heinſ. Verba querentis.*] Quod tam cito deſierit.

308. *Et querulâ gaudia voce notes.*] De *querulâ voce* jam præceſſerat, cum dixit: *verba querentis habe.* ſcripti *& quædam gaudia voce notes*, vel, *& quædam gaudia vocis habe.* Niſi quod Regius & quatuor alii cum Jureti ac Scaligeri excerptis *quadam gaudia noctis habe.* neque aliter prima editio. præterea unus meus chartaceus *& quæ das gaudia vocis habe.* Locus haud dubie corruptus, nihil tamen nunc ſuccurrit, quod convenientius ſit, quam ſi refingas *atque datâ gaudia nocte probes. Dare noctem* in re venerea uſitatum. Noſter Remed. Amor.

Inſtitor heu noctes, quas mihi non dat, habet.

&,

Eſt data nox; dubita nocte venire datâ.

& mox appoſitè,

Hic mihi laſcivâ gaudia nocte dedit.

gaudia noctis Ep. Leandri

Non magis illius numerari gaudia noctis,
Helleſpontiaci quam maris alga poteſt.

atque ita paſſim *gaudia* pro coitu aut concubitu ponit. *Heinſius.*

309. *Si fuerit torvâ violentior ipſa Meduſâ.*] *Ut fuerit* Regius cum excerptis Scaligeri & quatuor aliis. Adi Notas Pont. I. El. VII. vſ. 50. meliores etiam *violentior illa.* Idem. *Violentior.*] Aſperior, difficilior ad amandum. *Torva Meduſa.*] Quæ ſe intuentes mutabat in ſaxum. Aut *torva* propter aſpectum, & crines in ſerpentes mutatos à Minerva, cujus rei cauſam Ovid. in 4. Metam. deſcribit.

310. *Æqua.*] Mutuo amore. Sic ille apud Ter. Eunuch. I. 2. *utinam eſſet mihi pars æqua amoris tecum.* Item in Plaut. Rud. 2. 6. vſ. 68. *Æquas habemus partes.* Et in Trin. 2. 4. PH. *Bene volt tibi.* LE. *edepol mutuom mecum facit.* ſic, *Mutuum ſentire.* Cæſ. Et Cicer. *Mutuus me ſenſus admonet.*

311. *Verbis ſimulator in illis.*] *Turbis* Regius, ut de concubitu pergat loqui. *Heinſius.*

312. *Nec vultum.*] Videndum eſt, nè vultu videaris aliter ſentire, quam loqueris.

317. *Cum*

Sæpe ſub autumnum (cum formoſiſſimus annus,
 Plenaque purpureo ſubrubet uva mero;
Cum modo frigoribus premitur, modo ſolvitur æſtu)
 Aëre non certo corpora languor habet.
Illa quidem valeat: ſed ſi male firma cubabit,
 Et vitium cæli ſenſerit ægra ſui;
Tunc amor & pietas tua ſit manifeſta puellæ:
 Tunc ſere, quod plenâ poſtmodo falce metas.
Nec tibi moroſi veniant faſtidia morbi;
 Perque tuas fiant, quæ ſinet ipſa, manus.
Et videat flentem; nec tædeat oſcula ferre:
 Et ſicco lacrymas combibat ore tuas.
Multa vove; ſed cuncta palam: quotieſque libebit,
 Quæ referas illi, ſomnia læta vide.
Et veniat, quæ luſtret anus lectumque locumque:
 Præferat & tremulâ ſulphur & ova manu.
Omnibus his inerunt gratæ veſtigia curæ:
 In tabulas multis hæc via fecit iter.

Ne

317. *Cum modo frigoribus premimur.*] *Premitur* & *ſolvitur* Regius, ut ad aërem aut annum hæc referantur. mox *ſi cubarit* videtur ſcribendum, pro *cubabit.* etſi ἀρχαϊκῶς. ſequens Τὸ *ſenſerit* ita requirit. Sane Plinius lib. x. cap. XLVII. *cubatum* pro cubitum dixit. *Heinſ.*

322. *Tunc ſere, qua plenâ.*] *Quod plenâ* ſcripti potiores. *Idem.*

324. *Quæ ſinit illa manus.*] *Sinet ipſa* iidem. ſubintellige, fieri. ſic infra lib. III.

——petite hinc præcepta puellæ
Quas pudor & leges, & ſua jura ſinunt.

Amor. III. El. IV.

——pauci, quod ſinit alter, amant.

Idem.

327. *Quotieſque licebit.*] *Libebit* ſcribe cum Regio & Sarraviano. dixi Epiſt. XV. vſ. 134. *Idem.*

329. *Et veniat quæ luſtret anus.*] Sacrum pro amicæ ſalute faciendum eſſe dicit: cujus meminit Apulejus in ultimo Metam. quo dicit, ſummum ſacerdotem Iſidis teda lucida, & ovo, & ſulphure, ſolenniſſimiſque precibus uſum fuiſſe.

330. *Præferat & tremulâ ſulphur & ova manu.*] Prima editio cum Lincolnienſi & uno Vaticano, *ſulphura viva.* ſed cum ovorum quoque uſus in luſtrationibus ſit notiſſimus, nil hoc loco mutandum cenſeo. Superiori verſu pro *Et veniat*, unus Vaticanus, *Ter veniat quæ luſtret anus.* ut *Ter* ad Τὸ *luſtret* referatur. *Heinſius. Sulphur.*] Quod ideò κακῶν ἄκος vocat Homer. Odyſſ. χ. v. 481. καὶ θεῖον πῦρ. Vide Plin. 35. c. 15. & l. 16. c. 10. Et Theocr. Idyll. 24. v. 94. —— Καθαρῷ δὲ πυρώσαις δῶμα θεείῳ. Lucian. Διογέν. ᾠὸν ἐκ καθαρσίου. Adi Tzetz. Hiſtor. 440. Chil. 12. περὶ θείου ἀπύρου, καὶ τί θεῖον καλεῖται.

332. *In thalamos multis hæc via fecit iter.*] *In tabulis* ſcripti plerique cum prima

Ne tamen officiis odium quæratur ab ægrâ;
Sit ſuus in blanda ſedulitate modus.
Neve cibo prohibe, nec amari pocula ſucci
Porrige: rivalis miſceat illa tuus.
Sed non, cui dederis à littore carbaſa, vento
Utendum, medio cum potiere freto.
Dum novus errat amor, vires ſibi colligat uſu:
Si bene nutrieris tempore, firmus erit.
Quem taurum metuis, vitulum mulcere ſolebas:
Sub qua nunc recubas arbore, virga fuit.
Naſcitur exiguus, ſed opes acquirit eundo;
Quaque venit, multas accipit amnis aquas.
Fac tibi conſueſcat: nil conſuetudine majus.

Quam

ma editione. Regius cum duodecim aliis, *In tabulas.* quod verum eſt. intellige tabulas ſupremæ voluntatis ſeu teſtamenta. ſic Horatius, Juvenalis, alii auctores cum Juriſconſultis paſſim loquuntur. eamque lectionem in ſuis quoque codicibus Naugerius invenerat. *Heinſius.*

335. *Neve cibos præbe.*] Scripti plerique *cibos prohibe.* Regius cum duobus Vaticanis & primâ editione *cibo prohibe.* quod verum eſt. Odioſum enim eſt, & male ægros habet, ſi cibo prohibentur. Nam,

Nitimur in vetitum ſemper, cupimuſque negata.
Sic interdictis imminet æger aquis.

Geminus huic, de quo agimus, locus Remedio Amoris,

Sæpe bibi ſuccos, quamvis invitus amaros
Æger: & oranti menſa negata mihi eſt.

prohibere cibo, ut *prohibere aquis & aditu.* Met. VI.

Quid prohibetis aquis? uſus communis aquarum eſt.

& lib. XII.

—— prohibent aditu littuſque tuentur
Troës.

quibus locis in vulgatis libris pari modo peccabatur. *prohibere thalamis* apud Claudianum initio Raptus Proſerpinæ, ut & ibi reſtituimus. Met. VIII.

——— abſtruximus orbem
Terrarum nobis, ut Crete ſola pateret.
Hac quoque ſic prohibes.

ita & ibi recte vetuſtiores libri. Met. XV.

Vos urbe virum prohibete, Quirites.

ſic apud Virgilium, *hoſpitio prohibemur arena.* Val. Flaccus lib. III.

——— quæ me hoſpita tellus
Accipiet? quæ non primis prohibebit arenis?

Cornelius Nepos vita Hannibalis, *Alpicos conantes prohibere tranſitu concidit.* ubi perperam *tranſitum* nunc legitur. Seneca Theb. *morte prohiberi haud queo.* Idem.

337. *Sed non quod dederis à littore carbaſa vento.*] *Cum dederis* erat emendatum in Regio. Scribe *cui dederis.* ut tertii ſit caſus. vel *quis dederis ventis.* nam *ventis* erat in Regio. *dare carbaſa vento.* uſitatus loquendi modus poëtis. ſequenti verſu pro *potiare* idem Regius *potiore.* Lego, *potiere.* & ſic prima editio cum tribus aut quatuor ſcriptis. *Idem.*

339. *Vires ſibi colligit uſu.*] *Colligat* Regius & octo alii ex melioribus. *Idem.*

345. *Nihil aſſuetudine majus.*] *Nil*

Pp ſcripti

Quam tu dum captas, tædia nulla fuge.
Te ſemper videat: tibi ſemper præbeat aurem:
Exhibeant vultus noxque dieſque tuos.
Cum tibi major erit fiducia, poſſe requiri;
Tum procul, abſenti cura futurus, abi.
Da requiem. requietus ager bene credita reddit:
Terraque cæleſtes arida ſorbet aquas.
Phyllida Demophoon præſens moderatius uſſit:
Exarſit velis acrius illa datis.
[Penelopen abſens ſolers torquebat Ulyſſes:
Phyllacides aberat, Laodamia, tuus.]
Sed mora tuta brevis: lenteſcunt tempore curæ;
Vaneſcitque abſens, & novus intrat, amor.
Dum Menelaus abeſt, Helene, ne ſola jaceret,
Hoſpitis eſt tepido nocte recepta ſinu.
Qui ſtupor hic, Menelaë, fuit? tu ſolus abibas:
Iſdem ſub tectis hoſpes & uxor erant.

Acci-

ſcripti potiores. quatuor *nil conſuetudine.* concinnius. *Idem.*

346. *Quam tu dum capias.*] *Captas* unus Vaticanus. placet, ut de puella intelligatur. *Idem.*

347. *Præbeat aures.*) *Aurem* rectius in Sarraviano. dixi ſupra. *Idem.*

348. *Exhibeat vultus noxque dieſque tuos.*] *Exhibeant* unus Regius. recte. *Idem.*

349. *Poſſe requiri.*] Poſſe te ab ea peti.

350. *Tum procul abſenti cura futurus eris.*] Sarravianus & prior Moreti, *abi.* recte.

Tunc procul, abſenti cura futurus, abi. vel *cum procul*, ut Regius aliique nonnulli. niſi quod *eris* in illis, non *abi.* unus tamen Mentelii, *I procul.* ſed alterum præſtat. *Heinſ.* *Tum procul.*] Tunc ab ea te aliquandiu amovebis.

351. *Da requiem.*] Da amicæ, ſine te reſpirandi ſpacium.

353. *Phyllida Demophoon.*] Abſentes magis deſiderari, probat exemplis. Nam Phyllis impatientius Demophoontis abſentiam tulit, Penelope Ulyſſis.

355. *Penelopen abſens.*] Prior Mentelii hoc diſtichon non agnoſcit. & abeſſe poteſt ſalvâ orationis ſerie. eſt enim frigidiuſculum. *Heinſ.*

356. *Tuus Phylacides.*] Tuus Proteſilaus. Ab avo ſic dictus. Fuit enim Phylacus pater Iphicli, Iphiclus Proteſilaï. Hic ad bellum Trojanum profectus, quum in Aulide tempeſtate teneretur, ab uxore Laodamia Acaſti filia epiſtolam accepit: quæ quantum ob ejus abſentiam anxia fuerit, facile oſtendit.

357. *Sed mora tuta brevis.*] Non diutius abſtinendum eſſe dicit ab amicæ conſpectu. *Lenteſcunt tempore.*] Minuuntur intervallo temporis.

359. *Dum Menelaus abeſt.*] Menelai exemplo, abſentiam amantum non eſſe tutam, docet. Nam cum ille in Cretam profectus eſſet, & Paridem domi reliquiſſet, Helena capta ejus amore, mariti abſentis immemor, cum Paride in Aſiam navigavit.

361. *Quis ſtupor.*] *Qui ſtupor* Regius & tres alii. *Heinſius.*

363. *Credis*

Accipitri timidas credis, furioſe, columbas?
Plenum montano credis ovile lupo?
Nil Helene peccat; nil hîc committit adulter:
Quod tu, quod faceret quilibet, ille facit.
Cogis adulterium, dando tempuſque locumque.
Quo, niſi conſilio eſt uſa puella tuo?
Quid faciat? vir abeſt; & adeſt non ruſticus hoſpes:
Et timet in vacuo ſola cubare toro.
Viderit Atrides: Helenen ego crimine ſolvo.
Uſa eſt humani commoditate viri.
Sed neque fulvus aper mediâ tam ſævus in irâ,
Fulmineo rabidos cum rotat ore canes:
Nec lea, cum catulis lactentibus ubera præbet:
Nec brevis ignaro vipera læſa pede:
Fœmina quàm, ſocii deprenſâ pellice lecti,
Ardet; & in vultu pignora mentis habet.
In ferrum flammaſque ruit: poſitoque decore
Fertur, ut Aonii cornibus icta Dei.

Conju-

363. *Credis furioſe columbas.*] Committis ovem lupo.

368. *Quo niſi conſilio eſt uſa puella tuo.*] *Quid niſi* Regius & Junianus. Remed. Amor.

Quid niſi ſecretæ læſerunt Phyllida ſylvæ?

Art. lib. III.

Quid, niſi quam ſumes, dic mihi, perdis aquam?

mox,

Quæ nunc ſub Phœbo ducibuſque palatia fulgent;
Quid niſi araturis paſcua bubus erant?

Amor. II. Eleg. VII.

Scilicet ancillam, quæ tam tibi fida, rogarem?
Quid, niſi ut indicio juncta repulſa foret?

Triſt. II.

Quid niſi Mæonides Venerem Martemque ligatos
Narrat in obſcœno corpora prenſa toro?

ubi fruſtra reponunt, *quis niſi*. Heinſius.

371. *Viderit Atrides.*] Menelaus ipſe judicet.

373. *Sed neque fulvus aper.*] Diligentiſſimè videndum eſſe docet, ne amica intelligat te aliam amare.

374. *Fulmineo ore.*] Similiter Metam. 8. v. 189. ——— *dentes æquantur dentibus Indis* ——— *Fulmen ab ore venit; frondes afflatibus ardent.* & lib. 1. v. 305. ——— *nec vires fulminis apro* ——— *Proſunt.* Quia inſtar fulminis ruit & icit: formidabilis & vulnificus. *Rapidos dum rotat ore canes.*] *Rabidos* Regius & alii nonnulli cum primâ editione. *cum* etiam meliores. Amor. III. & Artis lib. 1. de Scyllâ,

Pube premit rabidos inguinibuſque canes.

Ep. 1. Sabini de Hecubâ,

Et ſtetit in rabidam protinus acta canem.

Heinſius.

380. *Cornibus icta.*] Furore ſtimulata. *Dei Aonii.*] Bacchi, qui Thebas patriam habuit in Bœotia, quam primum

Conjugis admiſſum, violataque jura maritæ,
  Barbara per natos Phaſias ulta ſuos.
Altera dira parens (hæc eſt, quam cernis, hirundo:
  Aſpice) ſignatum ſanguine pectus habet.
Hoc bene compoſitos, hoc firmos ſolvit amores:
  Crimina ſunt cautes iſta timenda viris.
Nec mea vos uni damnat cenſura puellæ.
  Dî melius! vix hoc nupta tenere poteſt.
Ludite: ſed furto celetur culpa modeſto.
  Gloria peccati nulla petenda ſui.
Nec dederis munus, cognoſſe quod altera poſſit:
  Nec ſint nequitiæ tempora certa tuæ.
Et, ne te latebris capiat ſibi fœmina notis,
  Non uno eſt omnis convenienda loco.
Et quoties ſcribes, totas prius ipſe tabellas
  Inſpice. plus multæ, quam ſibi miſſa, legunt.
Læſa Venus juſta arma movet, telumque remittit:
  Et, modo quod queſta eſt, ipſe querare, facit.
Dum fuit Atrides unâ contentus, & illa

Caſta

Aones barbari tenuerunt, à quibus Aonia Bœotia cognominata eſt.

381. *Conjugis admiſſum!*] Jaſonem, ſcribit Diodorus, annis decem cum Medea Corinthi apud Creontem regem vixiſſe: cujus filia, quam Glaucam appellat, uxore ſumpta, Medeam expulit. *Violataque jura mariti.*] *Maritæ* Regius. ne bis idem dicat. Cæterum hi verſus eo, quo exhibemus ordine, legebantur in prima editione & ſcriptis exemplaribus pleriſque. *Heinſ.*

382. *Phaſias.*] Medea à poëtis Phaſias dicitur, à Phaſi fluvio, qui Colchon influit.

383. *Altera dira parens.*] Altera mater etiam ulta eſt per natum, jura mariti violata. Prognen autem Terei regis Daulidis uxorem intelligit, quæ filium occidit, & patri appoſuit, propter violatam ſororem Philomenam. 6. Metamorph. *Mer.*

385. *Hoc firmos rumpit amores.*] *Solvit* ſcripti cum primâ editione. *Heinſ.*

387. *Mea cenſura.*] Meum judicium. *Uni puellæ.*] Ut cum una puella tantum rem habeatis. *Donat cenſura puellæ.*] Placet cum Lincolnienſi libro reponi, *damnat cenſura.* de quo ad Claudianum. *Heinſ.*

388. *Nupta tenere poteſt.*] *Potes* alter Mentelii. *Idem.*

390. *Gloria peccati nulla petenda tui.*] *Sui* meliores. recte. dictum alibi. *Idem.*

394. *Non uno eſt ſemper convenienda loco.*] *Non uno eſt omnis* ſcripti plerique cum primâ editione, id quod ſuperiora confirmant. *Idem.*

396. *Inſpice.*] Ne quid ſcripſeris, quod amicam lædat. *Plus legunt.*] Plura interpretantur in literis, quam ſcripſeris.

398. *Et modo quæ queſta eſt ipſa.*] Meliores,

Et, modo quod queſta eſt, ipſe querare, facit. Heinſius.

399. *Dum fuit Atrides.*] Clytemneſtræ

Caſta fuit; vitio eſt improba facta viri.
Audierat laurumque manu vittaſque ferentem
Pro natâ Chryſen non valuiſſe ſuâ.
Audierat, Lyrneſi, tuos abducta dolores;
Bellaque per turpes longius iſſe moras.
Hæc tamen audierat: Priameïda viderat ipſam.
Victor eras prædæ præda pudenda tuæ.
Inde Thyeſtiaden thalamoque animoque recepit;
Et male peccantem Tyndaris ulta virum.
Quæ bene celaris, ſi qua tamen acta patebunt,
Illa licet pateant, tu tamen uſque nega.
Tum neque ſubjectus, ſolito nec blandior eſto.
Hæc animi multum ſigna nocentis habent.
Sed lateri nec parce tuo. pax omnis in uno
Concu-

ſtræ exemplo probat, læſas fœminas ulciſci injurias. *Contentus una.*] Sola Clytemneſtra uxore contentus.

401. *Audierat laurumque.*] Cauſam aſſignat, quare facta ſit uxor Agamemnonis impudica, vitio mariti. *Laurum & vittas.*] Quod ex Homer. Iliad. α. v. 14.

Στέμματ' ἔχων ἐν χερσὶν ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος.
Χρυσέῳ ἀνὰ σκήπτρῳ.

Sic & Virgil. 8. ——— *vittâ comtos prætendere ramos.* Κλάδος ἐλαίας ἐρίῳ περιπεπλησμένος. Plutarch. Hinc & vocatur ἱερετιώνη. Chryſes autem laureatas vittas tulit, quod Apollinis eſſet ſacerdos.

403. *Audierat.*] Clytemneſtra etiam ſenſerat. *Lyrneſi.*] Hippodamia. Fuit enim ex Lyrneſo oppido in ora Trojæ, contra Lesbon. *Tuos abducta dolores.*] Regius cum aliis nonnullis, *adducta.* ſed fruſtra. Ep. Hermiones,

Abducta viduum conjuge flere virum.
Rem. Amor.

Hoc & in abductâ Briſeïde flebat Achilles. Heinſius.

405. *Hæc tantum audierat.*] *Tamen* meliores, & *Priameida ipſam.* ſic Epiſtola Deianiræ.

Hæc tamen audieram: licuit non credere famæ:
En venit ad ſenſus mollis ab aure dolor. Idem.

Priameida viderat ipſa.] Caſſandram enim Priami filiam, everſo Ilio, Agamemnon Mycenas duxit.

406. *Victor erat prædæ præda pudenda ſuæ.*] Prior Mentelianus probe, *eras prædæ præda pudenda tuæ.* Heinſ. *Prædæ præda pudenda ſuæ.*] Agamemnonem dicit fuiſſe Caſſandræ prædam, quoniam ejus amore captus tenebatur.

407. *Thyeſtiadem.*] Ægiſthum dicit, Thyeſtis filium.

408. *Ulta virum.*] Quia rem habebat cum Ægiſtho. vel quia eum occidit in convivio.

409. *Si quâ tamen acta patebunt.*] *Si qua* Regius & quatuor alii. Puto *ſi cui.* Heinſius.

411. *Tu neque ſubjectus.*] *Tum* meliores. *Idem.*

413. *Sed lateri ne parce tuo.*] *Nec parce* ſcripti multi cum primâ editione pro *pax omnis in illo.* meliores *in uno.* Scribe,

Concubitu: prior hoc inficianda Venus.
Sunt, qui præcipiant herbas ſatureia nocentes
Sumere: (judiciis iſta venena meis.)
Aut piper urticæ mordacis ſemine miſcent;
Tritaque in annoſo flava pyrethra mero.
Sed Dea non patitur ſic ad ſua gaudia cogi,
Colle ſub umbroſo quam tenet altus Eryx.
Candidus Alcathoï qui mittitur urbe Pelaſgâ

Bulbus,

Sed lateri nec parce tuo. pax omnis in uno
Concubitu: prior hoc inficianda Venus.
Idem.

Pax in uno.] Sic Andromache in Troad. Eurip. v. 660.

Καί τοι λέγουσιν, ὡς μίαν εὐφρόνη χαλᾷ
Τὸ δυσμενὲς γυναικὸς εἰς ἀνδρὸς λέχος.

Oſcula da flenti: Veneris da gaudia flenti.
Pax erit: hoc uno ſolvitur ira modo.

Lib. 2. v. 459. Art.

415. *Saturea.*] Saturea herba eſt, quam *thymbram* Plinius nominat. Dicta eſt à ſatyris, ut quidam putant: quod, qui ea utuntur, ſalaces fiant ut Satyri. Alii, à ſaturitate. Ejus vis eſt calidiſſimæ naturæ, & incitat Venerem. Martialis:

Sed nihil eruca faciunt, bulbique ſalaces.

417. *Aut piper urticæ.*] Piper calidum eſt, & ſiccum. Scribit Plinius, urticæ ſemen cum ſemine lini lateri mederi, ſi addatur hyſopum, & piperis aliquid.

418. *Flava pyretra.*] Pyretrum herba eſt, ab ignea vi appellata. Calida eſt, & ſicca: ideo rebus venereis apta.

420. *Quam tenet altus Eryx.*] Venerem dicit. Nam Eryx Veneris & Butæ regis filius, ſuper locum excelſum civitatem condidit in Sicilia, in cujus arce matri templum dicavit. quam civitatem Venus plurimum dilexit: unde ipſa *Erycina* dicta eſt.

421. *Candidus Alcathoë.*] Quum Pandionis regis quatuor eſſent filii, Ægeus, Lycus, Pallas, & Niſus, & Attica regio quatuor eſſet in partes diviſa, Niſo Megara ſorte obvenerunt, qui Niſeam condidit, quæ alteram arcem habuit: quam Ovidius *Alcathoën* appellat. Hic autem Ovidius bulbos Megarici ſoli deſignat, quos maxime probat Cato: ſunt enim calidiſſimæ naturæ. *Urbe Pelaſga.*] Urbe, quam permiſti Pelaſgi habitarent, Pelaſgi oriundi ab Arcadibus. *Alcathoi qui mittitur urbe Pelaſgâ.*] *Pelaſgi* Vaticanus unus cum Tomaſiniano. ſic Ep. Hypermn.

Ducimur Inachides magni ſub tecta Pelaſgi.

Pelaſgi enim propriè dicuntur à Pelaſgia Argolica urbe. hinc & Juno Pelaſgia. Recte ergo Danaus Argorum Rex Pelaſgus. recte & Alcathous, utpote qui filius Pelopis fuerit. codices nonnulli *Alcathoë* ut Met. VIII.

Prætentatque ſui vires Mavortis in urbe Alcathoë.

ubi tamen *Alcathoi* etiam in vetuſto codice inveni. & recte. niſi præferas *arce Alcathoë* quod in duobus codicibus offendi. *Alcathoë* enim arx Megaris appellabatur teſte Pauſaniâ. Triſt. I. El. IX.

Et quos Alcathoi memorant à mœnibus ortos
Sedibus his profugum conſtituiſſe larem.

ubi *Alcathois*, & *Alcathoës* ſcripti plerique. Alcathoum autem Megaras condidiſſe, operam ei navante Apolline, ferunt veteres, Theognis;

Φοῖβε

Bulbus, & ex horto quæ venit herba ſalax,
Ovaque ſumantur, ſumantur Hymettia mella,
Quaſque tulit folio pinus acuta nuces.
Docta, quid ad medicas, Erato, deverteris artes?
Interior curru meta terenda meo eſt.
Qui modo celabas monitu tua crimina noſtro;
Flecte iter, & monitu detege furta meo.
Nec levitas culpanda mea eſt. non ſemper eodem
Impoſitos vento panda carina vehit.
Nam modo Threïcio Borea, modo currimus Euro:
Sæpe tument Zephyro lintea, ſæpe Noto.
Aſpice, ut in curru modo det fluitantia rector
Lora, modo admiſſos arte retentet equos.
Sunt quibus ingratè timida indulgentia ſervit:
Et, ſi nulla ſubeſt æmula, languet amor.

Luxu-

Φοῖβε ἄναξ, αὐτὸς μὲν ἐπύργωσας πόλιν ἄκρην
Ἀλκαθόῳ Πέλοπος παιδὶ χαριζόμενος.

Heinſius.

424. *Quaſque tulit folio.*] Nucleos pineos dicit, quos in uſum Veneris adhiberi ſolitos, docuimus ex ſententia Apitii. Et Plinius docet, nucleos nucis pineæ infirmitatem virilium roborare, renibus & veſicæ utiles eſſe. *Pinus acuta.*] Pinus ideo acuta appellatur, quia folium habet capillamenti modo prætenue, longumque, & mucrone aculeatum, ut Plinius docet.

425. *Docta quid ad magicas Erato converteris artes?*] *Diverteris* ſcripti plerique. niſi quod Regius *deverteris.* quomodo ſemper in vetuſtioribus libris ſcribi jam obſervavimus ad lib. II. Amor. El. VI. ubi & de hoc loco. unus meus *reverteris.* proxime verum. Sed cur *magicas artes?* Lege omnino *medicas artes* cum Moreti codice. Remedio Amoris ſub finem,

Ecce cibos etiam, medicinæ fungar ut omni
Munere, quos fugias, quoſque ſequare, dabo.

ubi de cibis ad rem veneream facientibus, ut & hoc loco. *Idem.*

425. *Deverteris.*] Moraris narrando.

426. *Interior curru meta terenda meo eſt.*] *Tenda* Regius. unde ſcripti complures *tenenda* cum prima editione. utrumque probum eſt. Vide Notas ad l. I. vſ. 40. *Heinſius. Interior meta.*] Redi ad eleg. 2. Amor. 3. vſ. 12.

427. *Qui modo celabas.*] Ad amantem redit. *Celabas.*] Amicam. *Tua crimina.*] Inhoneſti amoris crimen.

431. *Threïcio Borea.*] Qui ſpirat per Thraciam, & ſeptentrionalem plagam.

433. *Modo dat fluitantia rector.*] *Det* cum ſcriptis melioribus & primâ editione. *Heinſ. Fluitantia lora.*] Laxas & ſolutas habenas. *Fluitantia lora.*] Virg. 5. Æneid.

Non tam præcipites bijugi certamine campum
Corripuere, ruuntque effuſi carcere currus:
Nec ſic immiſſis aurigæ undantia lora
Concuſſere jugis, pronique in verbera pendent.

436. *Et ſi nulla ſubeſt æmula.*] Forte

ſubis

Luxuriant animi rebus plerumque ſecundis;
  Nec facile eſt æquâ commoda mente pati.
Ut levis abſumtis paulatim viribus ignis
  Ipſe latet, ſummo candet in igne cinis:
Sed tamen extinctas admoto ſulfure flammas
  Invenit; & lumen, quod fuit ante, redit:
Sic, ubi pigra ſitu ſecuraque pectora torpent,
  Acribus eſt ſtimulis eliciendus amor.
Fac timeat de te, tepidamque recalface mentem:
  Palleat indicio criminis illa tui.
O quater, & quoties numero comprendere non eſt,
  Felicem, de quo læſa puella dolet!
Quæ, ſimul invitas crimen pervenit ad aures,
  Excidit; & miſeræ voxque colorque fugit.
Ille ego ſim, cujus laniet furioſa capillos:
  Ille ego ſim, teneras cui petat ungue genas:
Quem videat lacrymans: quem torvis ſpectet ocellis:
  Quo ſine non poſſit vivere; poſſe velit.
Si ſpatium quæras; breve ſit, quo læſa queratur:
  Ne lentâ vires colligat ira morâ.
Candida jamdudum cingantur colla lacertis:

Inque

ſubis. ut lib. I.

Cum tibi juranti credidit, ipſe ſubit.

Heinſius.

440. *Summo candet in igne cinis.*] Si *cinis*, quomodo *candet?* In Regio & uno Vaticano *calet* contra metrum, unde alii, *ſummo qui calet*, *ſed calet*, *cum calet*, *qui latet*, & ſimilia. Scribe, *ſummo canet in igne cinis.* Hinc paſſim apud Poëtas, *cinis canus* & *favilla cana* dicuntur. noſter infra lib. III. *canere* quoque dixit de violariis,

Hos ego, qui canent, frutices violaria vidi. Heinſius.

443. *Pigra ſitu.*] Tarda amandi deſuetudine. *Pigra ſitu.*] Videtur Poëta reſpexiſſe ad Virg. 7. Æneid.

Sed te victa ſitu, verique effœta ſenectus

O mater, curis ne quidquam exercet.

Quanquam in diſſimili ætate. Sic & Senec. Odip. a. IV. vſ. 817.

—— Prima langueſcit ſenum

Memoria, longo laſſa ſublabens ſitu.

447. *O quantum & quoties numero comprendere non eſt, Felicem!*] *O quater* Regius cum quatuor aliis. recte. dixi de hoc loco ſupra v. 28. poſſet & legi *Ter quater.* ut Pont. lib. IV. El. IX.

Ter quater imperii lætus honore tui.

Virgil. *ô terque quaterque beati.* Horat. *felices ter & amplius*, ſed nil temere mutandum. *Heinſius.*

449. *Crimen pervenit ad aures.*] Intelligit te aliam amare.

450. *Excidit.*] Redi ad l. I. art. amat. vſ. 539.

458. *In*

Inque tuos flens eſt accipienda ſinus.
Oſcula da flenti: Veneris da gaudia flenti.
Pax erit: hoc uno ſolvitur ira modo.
Cum bene ſævierit, cum certa videbitur hoſtis;
Tum pete concubitûs fœdera: mitis erit.
Illic depoſitis habitat Concordia telis:
Illo (crede mihi) Gratia nata loco eſt.
Quæ modo pugnarunt, jungunt ſua noſtra columbæ;
Quarum blanditias, verbaque murmur habet.
Prima fuit rerum confuſa ſine ordine moles:
Unaque erant facies ſidera, terra, fretum.
Mox cælum impoſitum terris; humus æquore cincta eſt:
Inque ſuas partes ceſſit inane Chaos.
Silva feras, volucres aër accepit habendas:

In

458. *Inque tuo flens eſt accipienda ſinu.*] *Tuos ſinus* ſcripti. *Heinſius.*

460. *Hoc uno ſolvitur ira modo.*] Vel, *tollitur* Regius. quod & in aliis nonnullis occurrit. *Idem.* *Hoc uno ſolvitur ira modo.*] Vide ſupra ℣ſ. 413. *Pax omnis in uno eſt.*

464. *Illo crede mihi gratia nata loco eſt.*] *Juncta* tres ſcripti. quomodo & Arondelianus. Unde Petrus Scriverius, approbante in Obſervationibus Gronovio,

Illic, crede mihi, Gratia juncta loco eſt. Heinſius. *Illo gratia nata loco eſt.*] Ubi dulce morari eſt. *Carpamus dulcia.* Perſ. 5. ἀφροδίτη ἡδεῖα θεός. Eurip. Phœniſſ. Et noſter. 2. de Remed.

Illo lotophagos, illo Sirenas in antro
Eſſe puta.

Prudenter autem hic navigandum,

Μὴ ὅλως ἔχειν γνῶσιν μετὰ γυναικῶν. Quanquam Piſtocler. Plauti, in ſuppoſitis, a. 1. verſ. 21. ſibi facile ignoſcit, *&* *ætati licere pluſculum jacturæ facere* exiſtimat. Sic tamen flos ætatis delibatus imminuitur: ut præclarè Pindar. Pyth. Od. 4.

Ἀθρόαις πέντε δραμών
Νύκτεσσιν ἔνθ' ἁμέραις
Ἱερὸν εὐζωᾶς ἄωτον.

Et Od. 9. ibid.

Ἦ ῥὰ καὶ ἐκ λεχέων
Κείρειν μελιηδέα ποίαν.

467. *Prima fuit rerum.*] Homines per Venerem primum conciliatos dicit: ut doceat, amicam iratam poſſe quoque reconciliari.

468. *Unaque erat facies, ſidera, terra, fretum.*] *Erant facies* ſcripti multi cum prima editione. recte. ſic in Faſtis l. 1.

Ignis, aqua, tellus, unus acervus erant.
Met. 1.

Ante mare & tellus, & quod tegit omnia cælum,
Unus erant toto Naturæ vultus in orbe.
ſic & ibi ſcribendum opinor. *Heinſius.*

469. *Mox cælum impoſitum terris.*] Per cœlum ignem & aërem denotat.

470. *Inane chaos.*] Chaos fuit quædam ab initio unitas hians, patenſque in profundum: quam principium fuiſſe dicunt productionis omnium rerum.

471. *Silva feras cepit, volucres agitabilis aër.*] Interpolarunt hunc locum, ex libro Metamorphoſeon primo, qui poſteriorem in *aër* ſyllabam non poſſe produci exiſtimarunt. Nam ſcripti veteres cum primis editionibus conſtan-

ter

In liquidâ piſces delituiſtis aquâ.
Tum genus humanum ſolis errabat in agris:
Idque meæ vires, & rude corpus erat.
Silva domus fuerat, cibus herba, cubilia frondes:
Jamque diu nulli cognitus alter erat.
Blanda truces animos fertur molliſſe voluptas:
Conſtiterant uno fœmina virque loco.
Quid facerent, ipſi nullo didicere magiſtro:
Arte Venus nullâ dulce peregit opus.
Ales habet, quod amet: cum quo ſua gaudia jungat
Invenit in mediâ fœmina piſcis aquâ.
Cerva parem ſequitur; ſerpens ſerpente tenetur:
Hæret adulterio cum cane nexa canis.
Læta ſalitur ovis: tauro quoque læta juvenca eſt:
Suſtinet immundum ſima capella marem.
In furias agitantur equæ, ſpatioque remota

Per

ter, & recte,

Silva feras, volucres aër accepit habendas. Heinſius.

473. *Tum genus humanum ſolis errabat in agris.*] Cic. quoque idem refert his verbis: *Nam fuit quoddam tempus, quum in agris homines paſſim beſtiarum more vagabantur, & ſibi victu ferino vitam propagabant: nec ratione animi quicquam, ſed pleraque viribus corporis adminiſtrabant.* *Solis errabat in agris.*] Veteres enim & rudes illi homines olim, ſub Saturno, montes, rupes, & cavas arbores incolebant pro domibus, ferarum modo. Ideoque Virgil. rude illud, & indocile vocat genus hominum, truncis & robore duro natum, queis neque mos, neque cultus. Quod & de Arcadib. Apoll. in Argon. 4. v. 265.

Α'ρκαδες, οἱ καὶ πρόσθε σεληναίης ὑδέονται
Ζώειν φηγὸν ἔδοντες ἐν ὄρεσιν.——

474. *Hiſque meræ vires.*] *Idque* potiores ſcripti cum primâ editione. *Heinſius.*

477. *Blanda truces animos.*] Amor (inquit) reddidit homines manſuetos & placidos.

478. *Conſtiterant uno fœmina virque toro.*] *Loco* recte cum primâ editione ſcripti. nam in *toro* non ſtatur. & tori uſus illa tempeſtate haud ullus erat, niſi frondes pro toro accipis. *Heinſius.*

479. *Quid facerem?*] Probe Arondelianus,

Quod facerent, ipſi nullo didicere magiſtro. Idem.

482. *Invenit in media*] *Convenit* unus Regius. ſic l. 111.

Conveniunt illas cum voluere viri. Idem.

483. *Cerva parem ſequitur.*] Sic & in 9. Met. *Sequitur ſua fœmina cervum. Parem* autem, aut ejuſdem generis, aut pariter copulatum. Sic in Faſtis:

Et docuit jungi cum pare quemque ſua.

Serpens ſerpente tenetur.] Viperæ coëunt complexu, adeo circumvolutæ ſibi, ut una exiſtimari biceps poſſit. auctor Plin.

485. *Salitur.*] Initur *Immundum marem.*] Hircum male olentem.

487. *In furias agitantur equæ.*] Virgil. *Scilicet ante comes furor eſt inſignis equarum.* *Spatioque remotæ.*] Disjunctæ locorum intervallo. *Spatioque remoto.*] *Remota*

Per loca dividuos amne ſequuntur equos.
Ergo age; & iratæ medicamina fortia præbe:
Illa feri requiem ſola doloris habent.
Illa Machaonios ſuperant medicamina ſuccos:
His, ubi peccaris, reſtituendus eris.
Hæc ego cum canerem, ſubito manifeſtus Apollo
Movit inauratæ pollice fila lyræ.
In manibus laurus: ſacris inducta capillis
Laurus erat: vates ille videndus agit.
Is mihi, Laſcivi, dixit, præceptor Amoris,
Duc, age, diſcipulos ad mea templa tuos.
Eſt ibi diverſum famâ celebrata per orbem
Littera; cognoſci quæ ſibi quemque jubet.

Qui

mota ſcripti nonnulli cum prima editione. Lego, *ſpatioque remota Per loca.* Heinſ.

491. *Succos Machaonios.*] Scribit Diodorus, Æſculapium filios reliquiſſe Machàonem & Podalirium, qui cum Agamemnone ad Trojam navigarunt, & plurimum curandis vulneribus profuiſſe: unde eis immunitas rerum omnium eſt conceſſà.

493. *Manifeſtus Apollo.*] In nimbo. Sic Virgil. 4.

——ipſe Deum manifeſto in lumine vidi.

Sed non omnium oculi ſunt idonei ad id dijudicandum: ideoque Minerva ad Tydid. Iliad. ε. v. 127.

Α᾽χλὺν δ᾽ αὖ τοι ἀπ᾽ ὀφθαλμῶν ἕλον, ἣ πρὶν ἐπῆεν,
Ο᾽φρ᾽ ἐυ γινώσκῃς, ἠμὲν θεὸν, ἠδὲ καὶ ἄνδρα.

Hujus meminit Socrat. in Alcibiad. 2. apud Platon.

496. *Vates ille videndus adeſt.*] Prima editio cum ſcriptis pleriſque *adit.* Regius cum uno Patavino *abit.* Septem alii *erat.* Quatuor *ait.* Comelinianus ex melioribus *agit.* ne dubita quin vere. Statius Theb. III.

Sed me veſter amor, nimiuſque arcana profari
Phœbus agit.

Achilleïde,

Non patiar. meus iſte, meus. tu diva profundi,
Et me Phœbus agit.

Nota etiam illa VI. Faſt.*

Eſt Deus in nobis. agitante caleſcimus illo.

Avienus Arateis,

———major,
Major agit mentem ſolito deus.

ſic & *agi furiis*, & ſimilia. *Heinſius.*

498. *Diſcipulos tuos.*] Quibus tradis præcepta amandi. *Ad mea templa.*] Ædem Apollinis Delphici intelligit, de qua multa Juſtinus l. 24.

499. *Eſt ubi diverſum.*] *Ibi* majori ex parte ſcripti. niſi quod Regius & duo alii cum primâ editione *tibi.* Heinſ. *Eſt ibi diverſum.*] Sapientiſſimum dictum Chilonis Lacedæmonii deſignat, quo jubet unumquemque ſe agnoſcere. Juvenalis: E cœlo deſcendit γνῶθι σεαυτόν.

505. *Taciturna ſilentia vitet.*] *Rumpat* excerpta Jureti & quatuor ex noſtris. l. I. Metam.

Jupiter hoc iterum ſermone ſilentia rupit.

Met. XI.

——nec voce ſilentia rumpunt
Sollicitive canes canibuſve ſagacior anſer.

Val. Flaccus l. III.

Ingemuit Juno, tandemque ſilentia rumpit.

libro

Qui ſibi notus erit, ſolus ſapienter amabit;
  Atque opus ad vires exiget omne ſuas.
Cui faciem natura dedit, ſpectetur ab illâ:
  Cui color eſt, humero ſæpe patente cubet.
Qui ſermone placet, *taciturna ſilentia rumpat:
  Qui canit arte, canat: qui bibit arte, bibat.
Sed neque declament medio ſermone diſerti:
  Nec ſua veſanus ſcripta poëta legat.
Sic monuit Phœbus: Phœbo parete monenti.
  Certa Dei ſacro eſt hujus in ore fides.
Ad propiora vocor. quiſquis ſapienter amabit,
  Vincet, & è noſtrâ, quod petet, arte feret.
Credita nec ſemper ſulci cum fœnore reddunt:
  Nec ſemper dubias adjuvat aura rates.
Quod juvat, exiguum; plus eſt, quod lædit amantes.
  Proponant animo multa ferenda ſuo.
* Quot lepores in Atho, quot apes paſcuntur in Hyblâ;
  Cærula quot baccas Pallados arbor habet;
Littore quot conchæ; tot ſunt in amore dolores:
  Quæ patimur, multo ſpicula felle madent.

Dicta

libro v.

Non tulit hac animis, quin longa ſilentia Pallas
Rumperet irridens.

Silius l. v.

Iſque inſueta tubâ monſtravit murmura primus
Gentibus, & bellis ignava ſilentia rupit.

Claudianus IV. Conſ. Honorii,

Et dudum taciti rupere ſilentia Delphi.

Alcimus Avitus,

Perſtrepuit ſubitus, rumpitque ſilentia clamor. Heinſius.

Taciturna ſilentia rumpat.] Adi Epiſt. 14. v. 34.

508. *Veſanus ſcripta poëta legat.*] *Non ſanus* libri veteres cum primâ editione. *Heinſius.*

515. *Quod lædit amantes.*] *Lædat* ſcripti potiores. *Heinſius.*

517. *Quot lepores in Atho.*] Athos mons eſt Macedoniæ, quem Xerxes rex Perſarum continenti abſcidit in longitudine paſſuum mille quingentorum, adeo ſublimis, ut altior æſtimetur quam unde imbres cadunt. Statius: *Ingenti tellurem proximus umbra Veſtit Athon, nemorumque obſcurat imagine pontum. Paſcuntur in Hybla.*] Hybla fuit urbs Siciliæ, ab Hyblone rege dicta, ut voluit Thucydides. Hæc poſtea *Magara* appellata fuit: unde Maro *apes Hyblaas* appellat, quæ in Sicilia mel optimum conficiebant.

520. *Multo ſpicula felle madent.*] *Virent* unus Regius. de qua lectione diximus ad Aponum Claudiani, ſub finem. Met. 11. *Pectora felle virent.* Heinſius. *Spicula.*] Tela Cupidinis. *Multo felle.*] Multo dolore.

521. *Quam*

Dicta erit iſſe foras, quam tu fortaſſe videbis:
 Iſſe foras, & te falſa videre, puta.
Clauſa tibi fuerit promiſsâ janua nocte:
 Perfer, & immundâ ponere corpus humo.
Forſitan & vultu mendax ancilla ſuperbo
 Dicet, Quid noſtras obſidet iſte fores?
Poſtibus & duræ ſupplex blandire puellæ;
 Et capiti demtas in fore pone roſas.
Cum volet, accedes: cum te vitabit, abibis.
 Dedecet ingenuos tædia ferre ſui.
Effugere hunc non eſt; quare tibi poſſit amica
 Dicere. non omni tempore ſenſus adeſt.
Nec maledicta puta nec verbera ferre puellæ
 Turpe, nec ad teneros oſcula ferre pedes.

Quid

521. *Quam tu fortaſſe videbis.*] *Videres* Regius, Forte

——tibi quam fortaſſe videre eſt.

Heinſius.

524. *Perfer & immundâ.*] *Perfer & in nudâ* tres libri. etiam bene. Vide notas ad Epiſt. XIV. v. 14. quidam *in durâ.* ſupra tamen lib. I.

Pallia ſi terra nimium dimiſſa jacebunt,
 Collige, & immunda ſedulus effer humo.

pro *ponere* multi *ponito.* male. unus *Perfer in nuda.* Lege *perfer in immunda ponere.* Amor. III. El. XI.

Ergo ego ſuſtinui, foribus tam ſæpe repulſis
 Ingenuum dura ponere corpus humo.

Idem.

528. *Limine pone roſas.*] *In fore* ſcripti. l. II. Faſtorum,

——cuſtos in fore nullus erat.

531. *Effugere hinc non eſt, quare tibi poſſit amica Dicere. Non omni tempore ſenſus abeſt.*] Codices quidam *Effugere hunc.* quare ſcribo, *Effugere hunc non eſt.* de quâ correctione adeantur notæ noſtræ ſupra hoc libro ad ꝟſ. 28. unde liquet à magno Scaligero pro *Dicere* fruſtra *Cedere* reponi. pro *abeſt* prima editio cum Regio, Jureti excerptis, & ſcriptis pleriſque, *obeſt.* Neapolitanus & ſex alii *adeſt.* quod amplector. Intelligit ſenſum rerum amatoriarum. noſter infra,

Tu quoque, cui ſenſum Veneris natura negavit.

Sed ne ſic quidem locus integer ſatis aut perſpicuus, niſi reponas pro *quare*, *cave ne.*

Effugere hunc non eſt, cave ne tibi poſſit amica
 Dicere. non omni tempore ſenſus adeſt.

cave à verbo antiquo *cavo* tertiæ conjugationis. noſter l. I. Amor. El. VIII.

Sed cave ne gratis hic tibi conſtet amor.

Pont. III. El. I.

Hanc cave degeneres, & ſint præconia noſtra
 Vera vide.

ſic non Cicero tantum in Arateis aut Lucretius, ſed Horatius quoque & Tibullus & Propertius non uno loco. certe libro primo ſupra in veterrimo Regio codice *care* pro *cave* offendi ſcriptum. Propertio redde hoc verbum, libro IV. Eleg. de Tarpeia,

Cras, ut rumor ait, tota pugnabitur urbe.
 Tu cave ſpinoſi roſcida terga jugi.

ita enim ſcribendum eſſe ſequentia evincunt: neque aliter exſtat in nonnullis membranis vulgati. *Tu cape.* Heinſ.

538. *Diſ-*

Quid moror in parvis? animus majoribus inſtet.
  Magna canam: toto pectore, vulgus, ades.
Ardua molimur: ſed nulla niſi ardua virtus.
  Difficilis noſtrâ poſcitur arte labor.
Rivalem patienter habe; victoria tecum
  Stabit: eris magni victor in arce Jovis.
Hæc tibi non hominem, ſed quercus crede Pelaſgas
  Dicere. nil iſtis ars mea majus habet.
Innuet illa, feras: ſcribet, ne tange tabellas:
  Unde volet, veniat: quoque libebit, eat.
Hoc in legitimâ præſtent uxore mariti;
  Cum tener, ad partes tu quoque, ſomne, venis.
Hac ego, confiteor, non ſum perfectus in arte.
  Quid faciam? monitis ſum minor ipſe meis.
Mene palam noſtræ det quiſquam ſigna puellæ?
  Et patiar? nec me quolibet ira ferat?
Oſcula vir dederat (memini) ſuus: oſcula queſtus
  Sum data. barbarie noſter abundat amor.
Non ſemel hoc vitium nocuit mihi. doctior ille,
  Quo veniunt alii conciliante viro.
Sed melius neſcîſſe fuit. ſine furta tegantur:

Ne

538. *Difficilis labor.*] Ut patienti animo rivalem feras. quod perquam difficile eſſe, oſtendit Propertius dicens, *Rivalem poſſum non ego ferre Jovem.*

540. *Eris magni victor in arce Jovis.*] Triumphabis de amica, ut imperatores, qui triumphantes ad ædem Jovis Capitolini vehebantur triumphali curru.

541. *Quercus Pelaſgas.*] Pelaſgi Dodoneum Jovis templum conſtruxerunt, ſubjectum monti Tomaro, centum fontibus celebrato. In eo loco Probus grammaticus ſcribit columbas & quercus humana voce reſponſa dediſſe. Virg.

Atque habitæ Grajis oracula quercus.

Quercus Pelaſgas.] Redi ad Eleg. 10. l. 3. Amor. ℣ſ. 9.

542. *Majus iſtis.*] Ut rivalem feras patienter.

543. *Innuet.*] Illa nutu ſignificat rivali. *Scribet.*] Ad rivalem. *Ne tange tabellas.*] Ne reſigna literas.

545. *Hoc in legitima præſtant.*] *Præſtent* in uno Vaticano rectius. ut ſupra;

Lite fugent nuptæque viros, nuptaſque mariti. Heinſ.

Præſtant.] Ut eant quo velint.

546. *Ad partes venis.*] Adi Amor. l. 1. Eleg. 8. ℣ſ. 87.

550. *Quolibet ira ferat.*] *Feret* ſcripti cum primâ editione. *Heinſius.*

553. *Doctior ille eſt, Quo veniunt alii conciliante viri.*] *Viro* Regius, excerpta Jureti, & multi alii ex melioribus. optime. *veniunt*, uxores nimirum. Quo conciliante uxores veniunt alii viro. egimus jam de hoc loco initio hujus libri. Præterea pro *doctior* opinor eſſe ſcribendum

for-

Ne fugiat victo faſſus ab ore pudor.
Quo magis, ô juvenes, deprendere parcite veſtras.
Peccent: peccantes verbâ dediſſe putent.
Creſcit amor prenſis. ubi par fortuna duorum eſt,
In causâ damni perſtat uterque ſui.
Fabula narratur toto notiſſima cælo,
Mulciberis capti Marſque Venuſque dolis.
Mars pater, inſano Veneris turbatus amore,
De duce terribili factus amator erat.
Nec Venus oranti (neque enim Dea mollior ulla eſt)
Ruſtica Gradivo difficiliſve fuit.
Ah quoties laſciva pedes riſiſſe mariti
Dicitur, & duras igne vel arte manus!
Marte palam ſimulat Vulcanum imitata, decebat;

Mul-

fortior, quicquid obnituntur libri veteres. & id quoque jam monitum à nobis lib. I. ℣ſ. 281. *Idem.*

556. *Faſſus ab ore pudor.*] *Læſus* primâ editio & multi ex ſcriptis. ut Ep. Didus,

Exige læſe pudor pœnas, violate Sichæo.

In pluribus *falſus.* forte pro *pulſus.* Neapolitanus codex probe,

Ne fugiat faſſo victus ab ore pudor.

Idem.

560. *In cauſam damni.*] *In causâ* meliores. *Idem.*

561. *Fabula narratur.*] Malim *narrantur.* Mars & Venus videlicet. & mox,

Ut quamque attigeris, fabula turpis erunt.

Martial. l. XII. ad Semproniam,

Dulcis in Elyſio narraris fabula campo.

Statius Achilleide,

Aſt ego vel prima puerilis fabula culpa
Narrabor famulis.

Horat. Epod. XI.

Per urbem Fabula quanta fui!

Tibullus libro II. Eleg. III.

Fabula nunc ille eſt.

& alibi.

Parce, puer, quæſo: ne turpis fabula fiam.

noſter Amor. l. III. Eleg. I.

Fabula, nec ſentis, tota jactaris in urbe.

plura ad Amor. lib. I. Eleg. XIII. *Heinſ.*

Fabula narratur toto notiſſima cælo.] *Quid niſi Mæonides Venerem, Martemque ligatos* ——— *Narrat.* Adagium in Suida, Ἡφαίστου δεσμός. de re inexplicabili. Affabulationem invenies in Euſtach. Odyſſ. θ. qui ſatis honeſtam præfert orationem. Athenæus quoque l. I. c. 12. humaniter hoc excuſat, nempe, cantorem hunc dehortari voluiſſe hoc exemplo Phæacas à malis moribus. item l. 12. in princip. ad mores refert corrigendos. *οὐ γὰρ ἀρετᾷ κακὰ ἔργα. κιχάνει τοὶ βραδὺς ὠκύν.* Quod præclarè Homerus epiphonema huic fabulæ ſubſicit.

562. *Mulciberis.*] Vulcani, qui à mulcendo *Mulciber* appellatur. quoniam, ignis ſit, & omnia mulcet: Scribit Diodorus Vulcanum ferri, æris, auri, argenti, omniumque quæ arte fabricantur, artem inveniſſe, cæteroſque docuiſſe. quapropter harum rerum opifices omnes, vota, ſacraque huic deo maxime facientes, ignem in æternam memoriam ſuſcepti beneficii *Vulcanum* vocavere.

567. *Pedem riſiſſe mariti.*] *Pedes* ſcripti & prima editio. *Heinſius.*

569. *Marte palam ſimul eſt Vulcanum imitata decebat.*] *Simulet* quinque libri. *ſimulat* Moreti codex. & pro *decebat* unus Patavinus *decenter.* ut infra l. III.

diſcant

Multaque cum formâ gratia miſta fuit.
Sed bene concubitus primos celare ſolebant.
Plena verecundi culpa pudoris erat.
Indicio Solis (quis Solem fallere poſſit?)
Cognita Vulcano conjugis acta ſuæ.
Quam mala, Sol, exempla moves? pete munus ab illa.
Et tibi, ſi taceas, quod dare poſſit, habet.
Mulciber obſcuros lectum circaque ſuperque
Diſponit laqueos: lumina fallit opus.
Fingit iter Lemnon: veniunt ad fœdus amantes:
Impliciti laqueis nudus uterque jacent.
Convocat ille Deos. præbent ſpectacula capti.
Vix lacrymas Venerem continuiſſe putant.
Non vultus texiſſe ſuos, non denique poſſunt
Partibus obſcœnis oppoſuiſſe manus.
Hos aliquis ridens, In me, fortiſſime Mavors,
Si tibi ſunt oneri, vincula transfer, ait.
Vix precibus, Neptune, tuis captiva reſolvit
Corpora. Mars Threcen occupat; illa Paphon.

Hoc

diſcant lacrymare decenter. in illo Tibulli,
Mille habet ornatus, mille decenter habet. Idem.

Marte palam ſimul eſt.] Coram Marte. *Vulcanum imitata.*] Vulcanum claudicantem.

571. *Sed bene concubitus primo.*] *Primos* prima editio cum ſcriptis pleriſque. *Heinſius.*

573. *Quis ſolem fallere poſſit.*] Redi ad Epiſt. 12. ℣ſ. 78. *Fallere poſſet.*] *Poſſit.* iidem. *Heinſius.*

579. *Fingit iter Lemnon.*] Lemnos inſula eſt in Ægæo mari ante montem Atho. In eam inſulam, Jupiter Vulcanum è cœlo dejecit. hinc à poëtis Lemnius & Tardipes appellatur.

582. *Continuiſſe ferunt.*] *Putant* ſcripti cum primâ editione. *Heinſius.*

584. *Partibus obſcœnis oppoſuiſſe manus.*] *Appoſuiſſe* ſex ſcripti. recte. quatuor *impoſuiſſe.* vide Notas ad Epiſt. IX. ℣ſ. 60. *Idem.*

585. *Hic aliquis ridens.*] *Hos* tres ſcripti. plures *Hinc.* nil mutandum. *Idem.* *Hos aliquis ridens.*] Aliquis de dîs non triſtibus. adi Homer. Odyſſ. Θ. ℣ſ. 340. unde hæc tranſlata ſunt.

587. *Vix precibus Neptune, &c.*] Venus enim dicitur nata ex ſpuma maris, ideo pro ea Neptunus Vulcanum exoravit, ut vincula ſolveret.

588. *Mars Creten occupat, illa Paphon.*] *Mars Threcen* Joannes Rutgerſius in Venuſinis Lectionibus; quod ego optimi doctiſſimique avunculi ſcriptum aliquando luci dabo. quomodo & in orâ codicis ſui Scaliger. optime. Mars enim Thracius, cui nihil cum Cretâ eſt negotii. certe Patavinus unus *Thracem.* Idem. *Illa Paphon.*] Venus Paphon abiit. Eſt enim urbs Cypri duplex, Paphos ſcilicet, & Palæpaphos, id eſt, antiqua Paphos: utraque Veneri ſacra, unde Venerem

Hoc tibi profectum, Vulcane: quod ante tegebant,
Liberius faciunt; ut pudor omnis abeſt.
Sæpe tamen demens ſtultè feciſſe fateris:
Teque ferunt iræ pœnituiſſe tuæ.
Hoc vetui. vos ecce vetat deprenſa Dione
Inſidias illas, quas tulit ipſa, pati.
Nec vos rivali laqueos diſponite: nec vos
Excipite arcanâ verba notata manu.
Iſta viri captent (ſi jam captanda putabunt)
Quos faciunt juſtos ignis & unda viros.
En iterum teſtor: nihil hîc, niſi lege remiſſum.
Luditur in noſtris inſtita nulla jocis.
Quis Cereris ritus auſit vulgare profanis,

Ma-

rem Paphiam & Palæpaphiam appellamus.

589. *Hoc tibi profecit, Vulcane.*] Regius *perfecto.* cæteri plerique *profecto.* Lege *profectum.* quomodo jamdudum conjeci. quod Vaticanus unus confirmat. Hoc profeciſti, inquit, Vulcane, ut liberius nunc faciant, poſtquam pudor abeſſe cœpit, quod tegebant ante. Nam & ſequenti verſu ſcribendum *ut pudor omnis abeſt*, non *& pudor.* quod ſcriptos editoſque perperam occupavit præter Patavinum unum. *Heinſius.*

593. *Deprenſa Dione.*] Dionem ſeu Venerem dicit ſuo & Vulcani exemplo monere & jubere cæteros, ne mutuo ſibi inſidias faciant. Dione autem nympha fuit Oceani & Tethyos filia, ex qua Jupiter Venerem ſuſtulit.

594. *Inſidias illas, quas tulit ipſa, dare.*] *Pati* rectius in nonnullis legitur vetuſtioribus. niſi mavis, *Inſidiis illis, quas tulit ipſa, peti.* certè in uno Vaticano *peti* legebatur. *Heinſius.*

598. *Quos faciunt.*] Juſtitiam ſervare, & non reſignare alienas literas. *Merul.* *Ignis & unda viros.*] Senſus poëtæ eſt, literas amatorum, ſi intercipiendæ adeo videntur, intercipiant illi, qui adhibitis igne & aqua, juſti, hoc eſt, legitimi mariti facti ſunt, non rivales, aut ſimilis conditionis. Solebant autem in ſolennibus nuptiis, quibus uxor & maritus legitime jungebantur, ignis & aqua adhiberi, quæ utrinque ſponſus & nova nupta contingerent: ad ſignificandum, quod, ut hæc elementa potiſſimum ac maxime neceſſaria, inter ſe in commune tangerent: ita cæteras quoque res neceſſarias communes eſſent habituri. *Micyll.*

600. *Nulla inſtita.*] Nulla matrona. *Luditur.*] Ridetur, violatur.

601. *Quis Cereris ritus audet vulgare profanus.*] *Auſit vulgare profanis* recte meliores libri. Hinc illa ſacrorum formula paſſim obvia, *procul eſte profani*, & apud Græcos ἑκὰς ἑκὰς ἔστε βέβηλοι. & ἑκὰς ἑκὰς ὅστις ἀλιτρός. excludebantur enim non initiati. Orpheus apud Clementem & Tatianum,

——θύρας δ' ἐπίθεσθε βεβήλοις
Πᾶσιν ὁμῶς.

Horatius,

Illum vetabo, qui Cereris ſacrum
Vulgarit arcana, ſub iſdem
Sit trabibus, fragilemque mecum
Solvat phaſelum. Heinſ.

Quis Cereris ritus.] Scribit Diodor. Cererem, Proſerpinam quærentem, facibus in Ætna accenſis: varias orbis partes

 per-

Magnaque Threïciâ ſacra reperta Samo?
Exigua eſt virtus, præſtare ſilentia rebus:
At contra gravis eſt culpa, tacenda loqui.
O bene; quod, fruſtra captatis arbore pomis,
Garrulus in mediâ Tantalus aret aquâ!
Præcipuè Cytherêa jubet ſua ſacra taceri.
Admoneo, veniat ne quis ad illa loquax.
Condita ſi non ſunt Veneris myſteria ciſtis;

Nec

peragraſſe: homineſque, qui eam ſuſceperant, frumenti uſum docuiſſe. Primi fuerunt Siculi, deinde Athenienſes, qui hanc deam publice præ ceteris coluere, cum ſacrificiis ampliſſimis, tum Eleuſinæ myſteriis: quæ antiquitate caſtimoniaque apud homines ſunt vulgata. Myſteria Cereris Atticæ nulla magis re, quam ſilentio ſacrata ſunt. *Cereris ritus vulgare profanis.*] Sic illa de ſuis ſacris. Τοὔνομ' ἦ καλὸν μόνον, τὰ δ' ἄλλα σιγῶ. Vide Herod. De Cereris initiatione lib. 2. *Hæc ſacra Græci θεσμοφόρια vocant: abſit ut eloquar*, inquit. Hic ritus à filiabus Danaës, ex Ægypto venientibus, in Græciam illatus creditur. *Hinc fida ſilentia ſacris.* Virgil. Nempe inſtituta ab hominibus callidis, ut, quid colat populus, neſciat. Lactant. 5. cap. 18. Itaque ſub ſpecie religionis pii tantum & caſti admittebantur, profanis excluſis. Ut Nobiliſſ. Heinſ. Græco verſiculo ex Orph. annotavit: cujus principium eſt. Δέξομαι ὡς θέμις ἐστί.

602. *Magnaque Threicia ſacra reperta Samo.*] Sacra Cereris, & quæ fiebant in Samothracia, ſecreta fuiſſe, docet Diodorus in 6. his verbis: Nam Cerimoniæ, quas Athenienſes omnium celeberrimas in Eleuſina faciunt, quæque in Samothracia, atque in Thracia, unde eas Orpheus ſumpſiſſe traditur, fiunt, in Gnoſo apud Cretam priſca lege ſtatutoque tempore celebrantur: quo palam eſt, ejuſmodi cerimonias ab eis ad alias gentes fuiſſe traductas. Vide Macrob.

603. *Eximia eſt virtus præſtare ſilentia rebus.*] *Exigua* ſcripti potiores cum primâ editione. & ſequenti verſu. *At contra* pro *Et.* ſupra dixerat lib. II. Am. Eleg. II.

Quis minor eſt autem quam tacuiſſe labor?

Curtius lib. IV. *Lingua apud Perſas gravius caſtigatur, quam ullum probrum: nec magnam rem Magi ſuſtineri poſſe credunt ab eo, cui tacere grave ſit, quod homini facillimum eſſe voluerit natura.* Heinſ.

605. *Quam bene.*] *O bene* iidem veteres. & ſequenti verſu *Garrulus Tantalus* tranſpoſitis vocibus. Triſt. I.

O bene; quod non ſum mecum deſcendere paſſus! Idem.

606. *Garrulus.*] Qui deorum ſecreta hominibus prodidit.

609. *Ciſtis.*] Loco tuto & ſecreto. Alludit autem ad Cereris ſacra, quæ more Attico in ciſtulis recondita capitibus virginum ſuſtinebantur: quas *Canephoras* appellabant. *Mer.* *Condita ſi non ſunt.*] Confundit hoc loco Merula cerimonias Cereris, & Canephorias. Aliud enim κανηφορεῖν Græcis fuit, aliud ciſtæ Cereris. κανηφορεῖν enim puellæ Græcorum ſolebant, vel cum in pompa Minervæ ſacris, quæ *Panathenaica* dicebantur, caniſtra capitibus impoſita gerebant, quibus ea quæ Deæ offerenda eſſent, continebantur. *Ciſtæ* autem in ſacris Cereris inter ſymbola habebantur, ſignificantes clauſa atque arcana omnia haberi debere: (ſive in iis incluſa ſacra deæ fuerint, ut hic Merula putat, ſive ſecus) perinde ut in ceremoniis Bacchi vannus, cujus & Virgil. meminit. Quod autem ſilentium adhiberi ſacris Cere-

Nec cava veſanis ictibus æra ſonant:
Attamen inter nos medio verſantur in uſu:
Sic tamen, inter nos ut latuiſſe velint.
Ipſa Venus pubem, quoties velamina ponit,
Protegitur lævâ ſemireducta manu.
In medio paſſimque coït pecus, hoc quoque viſo
Avertit vultus ſæpe puella ſuos.
Conveniunt thalami furtis & janua noſtris:
Parſque ſub injectâ veſte pudenda latet.
Et ſi non tenebras, at quiddam nubis opacæ
Quærimus; atque aliquid luce patente minus.
Tunc quoque, cum ſolem nondum prohibebat & imbrem
Tegula, ſed quercus tecta cibumque dabat;
In nemore atque antris, non ſub Jove, juncta voluptas:
Tanta rudi populo cura pudoris erat.
At nunc nocturnis titulos imponimus actis:
Atque emitur magno nil, niſi poſſe loqui.
Scilicet excuties omnes ubicunque puellas,

Cuili-

Cereris neceſſe fuerit, vulgo notum eſt. *Micyll.*

610. *Nec cava veſanis.*] Nec inanis galeæ pulſu, tanquam ære Corybantum, aut tubæ clangore omnibus retegantur: vult enim Venus celari ſua furta. Sane per *cava æra* poëtæ tubas deſignant, per *flexum* verò *æs* cornu intelligimus, quo in præliis utebantur majores. Ovid.

Non tuba directi, non æris cornua flexi.

Melius tamen eſt, ut per *flexum æs* buccinam intelligamus. *Ictibus æra ſonant.*] Amiciſſimus & doctiſſimus Hadrianus Wallius noſter,

Nec cava veſanis ictibus æra ſonent.

& recte. Monet ſine multo ſtrepitu peragenda eſſe Veneris ſacra. & alludit ad ſacra Iſidis ac Cybeles, in quibus plurimus ſiſtrorum ac tympanorum uſus. proximo verſu videtur ſcribendum,

Illa quidem inter nos medio verſantur in uſu. Heinſius.

612. *Sic tamen inter nos.*] *Sed ſic inter nos* libri veteres plerique cum primâ editione. *Idem.*

618. *Parſque ſub injecta veſte.*] *Superjectâ veſte* duo codices. de hoc loco actum à nobis Amor. I. El. IV. ℣ſ. 48. *Idem.*

623. *Non ſub Jove.*] Non in luce, aut aperto.

625. *At nunc nocturnis.*] Eos damnat, qui quod nocte egerunt, die proferunt. *Mer.*

627. *Scilicet excuties omnes ubi quaque puella eſt.*] *Ubicunque puella eſt* prima editio cum multis ſcriptorum. Lege cum Comeliniano & quatuor aliis, *omnes ubicunque puellas.* ſic Amor. lib. III. El. IX.

Te dea munificam gentes ubicunque loquuntur.

Virgilius lib. VII.

——torvumque repente
Clamat, Iö matres audite ubicunque Latinæ.

Statius

Cuilibet ut dicas, Hæc quoque noſtra fuit:
Ne deſint, quas tu digitis oſtendere poſſis.
  Ut quamque attigeris, fabula turpis erit.
Parva queror: fingunt quidam quæ vera negarent,
  Et nulli non ſe concubuiſſe ferunt.
Corpora ſi nequeunt, quæ poſſunt nomina tractant:
  Famaque, non tacto corpore, crimen habet.
I nunc, claude fores, cuſtos odioſe, puellæ;
  Et centum duris poſtibus obde ſeras.

Quid

Statius Sylv. I. Soteriis,

— legeſque urbeſque ubicunque togata
Certent Lætitiâ.

& Theb. XI.

Conveniant ubicunque nurus matreſque Pelaſga
Longævique patres. Heinſius.

Scilicet excuties omnes, &c.] Monet poëta, minime hoc eſſe faciendum. *Micyll.*

629. *Nec deſint.*] *Ne* meliores. *Heinſ.*

633. *Corpora ſi nequeunt, quæ poſſunt nomina tangunt.*] *Tractant* unus Ambroſianus, & optimus Regius. pro *attrectant.* Pont. III. El. III.

Qualis in aëria tergo ſolet eſſe columba,
Tractantum multa quam tetigere manus.

Gratius Cynegetico:

—illi aggeribus tentare ſuperbis
Æthera, tum matres auſi tractare Deorum.

ita locus vexatiſſimus ſcribendus, niſi *attrectare* mavis. *Idem.*

634. *Famaque non facto crimine crimen habet.*] *Non tacto corpore* ſcripti fere omnes cum primâ editione. quod omnino admittendum. bene igitur *tractant* pro *tangunt* ſuperiori verſu repoſuimus, ne bis eodem verbo odioſe utatur. *Idem.*

636. *Et centum duris poſtibus adde ſeras.*] *Obde* Regius cum Scaligeri excerptis & aliis nonnullis. ſic & *obdere peſſulum foribus* apud Comicos. *obdere forem* infra lib. III. ex antiquis codicibus,

Obde forem: & duro dicat tibi janitor ore,
Non petes: excluſum te quoque tanget amor.

Faſt. I.

Pace fores obdo, ne qua diſcedere poſſit.

Pont, II. Eleg. II.

Nec rigidam timidis vocibus obde forem.

Faſt. I.

Proque domo longis ſpelunca receſſibus ingens
Obdita.

ita veterrimus Vaticanus. vulgati, *Abdita.* Reddenda & ea vox Propertio lib. II. Eleg. X. ad Cynthiam,

Anne ego tranſirem tua limina clauſa maritus,
Reſpiciens udis obdita luminibus?
Ah mea tum quales faceret tibi tibia ſomnos,
Tibia funeſta triſtior illa tuba!

ſic locus ille mendoſiſſimus conſtituendus. pro *obdita* vulgati nullo ſenſu *perdita.* ſcripti *prodita.* quod paulo ante præceſſerat,

Quam poſſim nupta prodere amore facem.

ita enim illic reponi debere recte vidit Paſſeratius ex illo Virgiliano,

Non jam conjugium antiquum, quod prodidit, oro.

tertio verſu cum vulgati agnoſcant, *caneret mea Cynthia cantus,* ſcripti omnes, *caneret mea tibia ſomnos,* repono *faceret ſomnos.* quod id elegans & Latinum ſciam. noſter alibi,

Et

Quid tuti ſupereſt, cum nominis extat adulter;
   Et credi, quod non contigit eſſe, cupit?
Nos etiam veros parce profitemur amores:
   Tectaque ſunt ſolidâ myſtica furta fide.
Parcite præcipuè vitia exprobrare puellæ,
   Utile quæ multis diſſimulaſſe fuit.
Nec ſuus Andromedæ color eſt objectus ab illo,
   Mobilis in gemino cui pede penna fuit.
Omnibus Andromache viſa eſt ſpatioſior æquo:
   Unus, qui modicam diceret, Hector erat.
Quod male fers, aſſueſce; feres bene. multa vetuſtas
   Lenit: at incipiens omnia ſentit amor.
Dum novus in viridi coaleſcit cortice ramus,
   Concutiat tenerum quælibet aura, cadet.
Mox eadem ventis ſpatio durata reſiſtet,
   Firmaque adoptivas arbor habebit opes.
Eximit ipſa dies omnes è corpore mendas:

Quod-

Et faciat ſomnos hæc tibi cura breves.
paulo poſt apud eundem loco vexatiſſimo ſcribendum,

Quod mea ſi teneræ comitarent caſtra puellæ.
ſed jam ſatis eſt. *Idem.*

637. *Ubi nominis extat adulter.*] *Cum nominis* ſcripti. *Idem.*

640. *Furta myſtica.*] Clauſa & ſecreta.

641. *Exprobrare puellis.*] *Puellæ* multi ex ſcriptis. Heinſius.

642. *Utile quæ multis.*] *Nam multis* Regius. alii, *quod.* prima editio, & decem ſcripti, *quam.* Idem.

643. *Nec ſuus Andromedæ.*] Andromeda fuſca fuiſſe dicitur. placuit tamen illa Perſeo, qui eam ceto liberavit, & uxorem duxit. *Penna mobilis.*] Talaria deſignat. Perſeus enim Mercurio dilectus, talaria ab eo & petaſum accepit, & galeam, qua indutus ex adverſo non poterat videri. Accepit & à Vulcano falcem ex adamante factam, qua Meduſam Gorgona interfecit. Auctor Hyg.

644. *Mobilis in gemino pede penna.*] De talaribus dictum invenies Ep. 16. ỳſ. 68.

645. *Omnibus Andromache.*] Andromache filia fuit Æëtionis Thebarum regis, uxorque Hectoris, grandi corpore. ea nomen accepit à virili pugna.

646. *Unus qui modicam.*] Quamvis Andromache eſſet grandi ſtatura, id tamen tanquam vitium illi nunquam exprobravit Hector maritus, imo eam eſſe modicam dicebat.

647. *Male.*] Scil. moleſte fers puellæ vitium.

648. *Leniet: incipiens.*] Scribe cum uno Mediceo, *Lenit, at.* & ſic editiones nonnullæ. Regius & multi ex ſcriptis, *Lenit, &.* Heinſius.

651. *Mox etiam ventis.*] *Mox eadem* Regius pro diverſa lectione & quatuor alii. bene. Met. XIV.

Mox eadem Teucras fuerat merſura carinas. Idem.

653. *Omnes de corpore mendas.*] *E corpore* ſcripti. *Idem.*

 657. *No-*

Quodque fuit vitium, deſinit eſſe morâ.
Ferre novæ nares taurorum terga recuſant:
Aſſiduo domitas tempore fallit odor.
Nominibus mollire licet mala. fuſca vocetur,
Nigrior Illyricâ cui pice ſanguis erit.
Si pæta eſt, Veneri ſimilis: ſi flava, Minervæ.

Sit

657. *Nominibus mollire licet.*] Puellæ vitia aliqua honeſta appellatione poteris imminuere.

658. *Pice Illyrica.*] Quæ in Illyria naſcitur, ſupra Macedoniam & Thraciam.

659. *Si pæta eſt, Veneri ſimilis: ſi flava, Minervæ.*] Locus valde affectus. agit de vitioſis oculis Naſo. atqui pæti oculi parum vitioſi ſunt, quos in Venere tantopere commendatos fuiſſe conſtet ab ipſo Paride, egregio illo formarum ſpectatore. Noſter Remediis Amoris,

Pæta ſub Idæo judice Cypris erat.

hinc φιλομειδὴς Ἀφροδίτη paſſim Græcis poëtis. Sed nec flavi oculi vitioſi, imo Pallade laudabantur. quare & γλαυκῶπις illa Homero aliiſque frequentiſſime dicta. Auctor Priapejorum, *Minerva flavo lumine eſt, Venus pæto.* quod in utraque illic pulchrum ducitur. Quid ergo? Τὸ *pæta* in membranis vetuſtioribus, non comparet. pro quo *craſſa* plerique, vel graſſa. nonnulli & *læta*, ſed ii recentiores. codex Regius omnium antiquiſſimus, *Si craſſa eſt Veneris ſimilis.* etiam mendoſe. Mihi dubium vix eſt Naſonem ſcripſiſſe, *Si qua ſtraba eſt, Veneri ſimilis.* ſubaudi *ſit*, quod ſequitur proximo pentametro. *Strabo* & *ſtrabus* dicebatur Latinis, quemadmodum Græcis στραβὸς καὶ στραβών. Nonius Marcellus, *Strabones ſunt ſtrabi, quos nunc dicimus.* Strabones cum pætis quoque conjunxit Horatius lib. I. Sat. III.

At, pater ut gnati, ſic nos debemus amici,
Si quod ſit, vitium non faſtidire: ſtrabonem
Appellat pætum pater.

nihil magis appoſitum conjecturæ noſtræ adſtruendæ in medium proferri poterat. ſed & pari modo Cicero, qui locus quoque ad rem facit, libro primo de Natura Deorum. *Nævus in articulo pueri delectat Alcæum. at eſt corporis macula nævus. illi tamen hoc lumen videbatur. Redeo ad Deos. Ecquos? ſi non tam* (lege *jam*) *ſtrabones, at pætulos eſſe arbitramur? ecquos nævum habere?* Plinius Hiſt. Natural. lib. XI. cap. XXXVII. *Uni animalium homini oculi depravantur. unde cognomina Strabonum & Pætorum.* Cognata ergo vitia pætorum ac ſtrabonum oculorum, quorum tamen altérum ſit gratum, ingratum alterum. Nunc de Minerva videamus. pro *flava* prima editio cum ſex ſeptemve ſcriptis *parva. parva* etiam optimus Regius, & *flava* pro diverſa lectione. Arondelianus *flamma.* ſecundus Ambroſianus *prava.* proxime verum. eſt enim *rava* legendum. Feſtus, *Ravillæ à ravis oculis. quemadmodum cæſullæ à cæſiis.* Non diffiteor *flavam* paſſim Palladem à poëtis appellari: ſed tum capillus ejus innuitur. Eſt autem *color ravus*, ſi Feſto credimus, *inter flavum & cæſium.* ſic Horatio *leones* modo *cæſii* dicuntur, modo *ravi.* Vide quæ notamus Amot. lib. I. El. XII. de hac voce hinc *cæſii Palladis oculi* ſæpe occurrunt apud ſcriptores. Cæſii igitur & flavi oculi non tam vitioſi, quam vitioſis, hoc eſt, ravis, proximi, ac proinde etiam nonnunquam improbati. at feſtiviſſimus Anacreon Ode XXVIII. ad pictorem de Amica ſua, quam depingi volebat.

Τὸ δὲ βλέμμα νῦν ἀληθῶς
Ἀπὸ τοῦ πυρὸς ποίησον;

Ἅμα

Sit gracilis, macie quæ malle viva ſuâ eſt.

Dic

"Αμα γλαυκὸν, ὡς Ἀθήνης,
"Αμα δ' ὑγρὸν, ὡς Κυθήρης.

apud Terentium Heautontim. Act. v. Sc. v.

So. *Gnate mi, ego pol tibi dabo illam lepidam, quam tu facile ames,*
Filiam Phanocratæ noſtri. CL. *rufamne illam virginem,*
Caſiam, ſparſo ore, adunco Naſo? non poſſum pater.

Cæterum Palladis oculos nonnunquam improbatos eſſe ex Nonno patet Dionyſiac. libro primo,

Σοὶ γάμον, ἣν ἐθέλῃς, δωρήσομαι ἀγνὸν Ἀθήνης.
Εἰ δέ σοι ἡ γλαυκῶπις ἀπεύαδε δέχνυσο Λητώ.
Ἢ Χάριν, ἢ Κυθέρειαν, ἢ Ἄρτεμιν, ἢ γάμον Ἥβης.

Propertius lib. 2. El. XXVIII. de Cynthia ægrotante.

An contempta tibi Junonis templa Pelaſga?
Palladis aut oculos auſa negare bonos?

Apud Hyginum quoque Pallas à Venere & Junone ridetur ob cæſios oculos. & apud Antonium Liberalem Fab. XV. Agron nigros ſororum oculos cæſiæ Deæ gratos eſſe irridens negat. Apud Lucianum Dialogis Deorum Vulcanus ad Jovem de Minerva, *γλαυκῶπις μὲν ἀλλὰ κοσμεῖ καὶ τοῦτο ἡ κόρυς.* apud eundem Paridis Judicio Venus Minervæ, *ἐπιστείεις τὸν λόφον, καὶ τὸν δικαστὴν φοβεῖς; ἢ δέδιας μή σοι ἐλέγχηται τὸ γλαυκὸν τῶν ὀμμάτων ἄνευ τοῦ φόβου βλεπόμενον;* *Ravum* autem colorem contemptui objectum fuiſſe, homineſque *ravos* pro peſſimis habitos ex Feſti fragmentis diſcimus. ubi plura de hoc colore ad rem. *ravam* etiam *vocem* dictam fuiſſe ex illo conſtat, pro qua *raucam vocem* nunc in multis ſcriptorum locis legi eſt ſuſpicio. Confido verſum mendoſiſſimum noſtra induſtria jam bene ſe habere.

Si qua ſtraba eſt, Veneri ſimilis; ſi rava, Minerva. Heinſius.

660. *Macie quæ male viſa ſua eſt.*] *Male niſa* Guilielmius legit veriſimilium l. I. cap. XII. & Theodorus Marcilius ad Horatii Od. v. lib. I. *mala viſa* parens meus. quomodo *μακίνυαμοι* Πᾶνες pro λεπτόποδες apud Theocritum. eamque lectionem in tribus codicibus inveni. ſic *pes malus* apud noſtrum & *dens malus* pro pravo. Vulgatam lectionem tuetur Cl. Gevartius Electorum lib. III. cap. VI. unus Vaticanus & unus Palatinus, *male ſicca.* non inſcite, ut *male ſicca* opponatur *ſucci plena.* Sed quid moramur? optimus Regius, Sarravianus, & octo aut novem alii ex melioribus cum primâ editione, *male viva.* quo nihil verius. atque ita jampridem caſtigavit Salmaſius Notis ad Tertulliani Pallium ex Lucretii loco prorſus ſimili,

Ἰσχνὸν ἐρωμένιον *tum fit, cum vivere non quit*
Præ macie.

neque aliter Lucilius, *vix vivum hominem ac monogrammon* dixit. Noſter Met. XV.

Nec catulus, partu quem reddidit urſa recenti,
Sed male viva caro eſt.

quanquam ſenſu paulum diverſo. Idemque jam ante Salmaſium ab aliis occupatum monuit clariſſimus Gevartius in Electis, qui addit Douſam *male niſa* caſtigaſſe, quomodo Guilielmium & Marſilium legere jam monui. Porro Τὸ *male viva* marginem Mycillianæ ac Berſmannianæ editionum jam dudum inſedit. Quæ cum ita ſeſe habeant, miror exſtitiſſe nuper admodum Tanaquillum Fabrum, virum cætera eruditum & ingenioſum, ſed præ nimio ſui amore caligantem haud raro, quod ferendum utcunque eſſet, ſi hæc φιλαυτία & immoderata ſui oſtentatio cum malignitate & contemptu alieno non conjungeretur. Hunc, inquam, Tanaquil-

lum

lum Fabrum miror in Epiſtolis nuper editis auſum affirmare, nævum in hoc ipſo, de quo nunc agimus, Naſoniano loco à nemine animadverſum, nedum ſublatum fuiſſe, cum vix alius in toto Naſone locus occurrat, qui ingenia noſtri temporis plura exercuerit, atque in ſe converterit, ut jam vidimus. nec monere id neglexit meus pater in editione ſua, qua ſe uſum eſſe Faber ipſe non diffitetur. Iſtud vero magis mirandum tam ſecure & confidenter Salmaſiana ſcrinia à Fabro compilati, & cum pulviſculo, quod ajunt, hoc eſt, cum Lucretiano loco, qui Naſoniani caſtigationem unice confirmet, corradi, atque in ſuccum & ſanguinem Epiſtolarum ſuarum converti. Sed non novum in illo id eſſe alibi uberius oſtendemus. Nunc ſe ultro offert Horatii locus ille ex Arte Poëtica, *Ut ridentibus arrident, ita flentibus adſunt*, in quo *flentibus adflent* reponit. Id quod Theodorus Marcilius ſuis ad Horatium commentariis Lutetiæ jampridem editis & Michaël Piccartus Periculis Criticis diu ante illum obſervarant monuerantque. In tanta librorum copia atque ubertate, qua abundamus, fieri poſſe non nego, ut in mentem ſubinde ea nobis ignaris veniant, quæ ab aliis ante nos jam ſint dicta. Sed humanitatis lex, & ipſæ hæ literæ, quarum præcipuum condimentum innocentia candorque ac benignitas ſunt, poſtulant omnino, ne in altero inſectemur eum errorem, qui à nobis quoque aut commiſſus ſit aut committi poſſit. Nam quod emendationes nonnullas, quæ in Naſonis mei editione jam ante decennium publice legebantur, ſibi vindicavit, non ſum is ego, qui hominibus literatis parum in me permittam. Hoc quoque præter morem meum eſt, quod nunc in hanc contentionis arenam deſcendo. Sed urit me, ut aperte tecum agam, Clariſſime Menagi, & male habet, quod hic ipſe Faber Epiſtola LXIX. à carpendo parente meo, viro nec male, ut ſcis, de litteris dum vixit merito, & nunc, quod rei caput eſt, è vivis ſublato, procacem & contumelioſum calamum haud continuit. Non quod eruditionis laudem illi detractum ivit: (atque utinam iviſſet! pateret enim ignominia, qua appetimur) ſed quod fidem ejus & ingenuitatem in diſcrimen vocat. Hanc tam atrocem injuriam niſi amoliar à ſepulcro optimi parentis, indignus profecto ſim, qui aliquo inter homines cordatos habear loco. Magno gentem mehercules veſtram ſtudio ſenex noſter à teneris eſt proſecutus. Teſtantur tot ſcripta ejus, Thuanis, Janiniis, Buſenvalliis, Maureriis, Scaligeris, Caſaubonis, aliis, partim dicata, horum partim laudes ore pleno deprædicantia. Ejus vero tam profuſi affectus fructum hunc tulit, ut identidem à veſtris hominibus publice ſit laceratus, vixque ullum inter adverſarios ſuos numerarit, præter unum Gaſperem Schioppium, qui Gallus non eſſet. Videlicet in formis etiam elegantiſſimis nævi nonnunquam apparent: & ſunt in humaniſſima gente ſui quoque Therſitæ & Alaſtores. De Salmaſio non queror, qui cum nemini ſuorum temporum literato pepercerit, non magis quam ille Schioppius, quem inſignis maledicentia Zoilo quovis nobiliorem reddidit, nihil profecto rationis eſt, cur parentis mei cauſam potiorem ducam, quam cæterorum omnium, qui ætate noſtra claruere, quorum nemo virulentum ejus dentem evaſit. Nec queror de Joanne Croyo, qui non ſolum oblitus patriæque patriſque Latini, ac communium ſtudiorum, ſed ordinis quoque ſui, homo Theologus ſenio confectum parentem meum nulla provocatus injuria petulantiſſime exagitarit. Audio enim illum à collegis ſuis officii admonitum, quibus facinus iſtud barbarum diſplicebat, reſipuiſſe. Poſſim alios proferre, quos miſſos facio, ne tibi ſim gravis. Atque hæc vivo patri contigiſſe, ac proinde invidiæ & obtrectationi expoſito, minus indignor. De Claudio Sarravio & hoc ipſo Fabro nondum cicatricem vulnus duxiſſe fateor. Sed de Sarravio alibi videbimus, qui, cum Salmaſiani moris malignitatem ſatis haberet perſpectam, ut de ea moribundus

dus etiam ſit conqueſtus, tam ſerviliter tamen ei obſecutus atque adulatus eſt in epiſtolis, ut ejus ſimultatibus, quas propemodum innumeras exercebat, immiſcere ſeſe, easque pro ſuis ducere haud ſit gravatus, Heinſiumque nunc miris laudibus extollat, (levitatem quæſo in homine togato & Senatore non ferendam vide) nunc ſugillet ac contemptiſſime excipiat; calumniam quoque ei non unam aſpergat. Denique apud Heinſium totus ſit Heinſianus, Salmaſianus apud Salmaſium, hoc eſt, Heinſii obtrectator inſignis. Ignoſce, quæſo, mi Menagi, ſi delicias iſtas patriciarum artium nos Batavi, quæ ruſticitas eſt noſtra, non aſſequimur aut approbamus. Sed Sarravio peſſime conſultum ivere, qui epiſtolas iſtas divulgarunt, non ſublatis atque eraſis iis, quæ integritatis famam in illo ipſo prorſus evertunt. Nam quam candide cum nobis egerit, & tu ex me olim intellexiſti, & ipſum facti indigniſſimi ante mortem puduiſſe non ignorant illi, qui eo uſi ſunt familiariter. Decreveram hæc concoquere & diſſimulare in publico, ne cum larvis luctandum mihi eſſet, ſed quoniam per filium ejus id non licuit, dicentur ea alio loco & teſtimoniis ſuis confirmabuntur, quæ extorſiſſe ſe mihi invito fortaſſe nolit. Nunc de Fabro videamus. Accuſat ille Heinſium in Epiſtolis, quod locum Horatianum ex Callimachi epigrammate expreſſum obſervarit, diſſimulata Scaligeri laude, qui id ipſum obſervaſſet jam ante, idque in Epiſtola ad Salmaſium exarata. Si conſuluiſſet primas Horatii Heinſiani editiones Faber, jam ſciret, extitiſſe publice eam Heinſii obſervationem, ante editam Scaligeri epiſtolam. itaque probandum accuſatori fuerat, Scaligeri epiſtolam, cum necdum luci eſſet commiſſa, ab Heinſio perlectam fuiſſe: quod probabit nunquam. probandum etiam, Anthologiæ Græcæ partem ineditam, in qua Callimachi id exſtet epigramma, in manus Heinſianas nunquam deveniſſe; ejuſque notitiam Heinſio ex ſola Scaligeri epiſtola datam. Atqui norunt populares noſtri, Heinſium totis fere quinquaginta annis curam habuiſſe publicæ Leidenſium bibliothecæ. norunt in eadem bibliotheca aſſervari Anthologiæ ineditæ exemplar. quem librum ab Heinſio diligenter perlectum fuiſſe manus ejus ſatis evincit, quæ in ipſo codice paſſim apparet. Evincunt & poëmata ejus, in quibus multa paſſim occurrunt inſerta hujus Anthologiæ à ſe Latinis donata verſibus. Jam vero imitatio Callimachi Horatiana adeo eſt aperta ac luculenta, ut qui Flaccum vel ſemel legerit, incideritque poſtea in hoc ipſum Callimachi epigramma, facillime deprehenſurus ſit tam manifeſtam imitationem. Neque dubium eſt, quin ante Heinſium hoc Turnebus, Lambinus, Torrentius, alii, quos jactat Faber, & qui Horatium ſuis commentariis illuſtravere viri eruditi, animadverſuri fuerint, ſi Callimachi epigramma in illorum manus incidiſſet. At vero, quando ſeverus adeo eſt Faber, ut Heinſium multa cum acerbitate vellicandum putet, quod ignarus in eadem cum Scaligero conſpirarit obſervatione, de ſe viderit, qui Salmaſianas ad Pallium Tertulliani Notas ſibi perlectas eſſe diffiteri non poſſit, aut ſi diffiteatur, fidem ſe non inventurum ſat ſciat. Illud vero minime omnium ferendum, quod in eadem, qua Heinſium exagitat epiſtola, Horatiani alterius loci caſtigationem non ſolum ſibi ſit auſus vindicare, quam Marcilio & Piccarto deberi jam oſtendi, verum etiam, quod alterum neſcio quem hominem doctum furti accuſet, qui eundem Horatii locum à ſe quoque pari modo reſtitutum eſſe affirmarit. Nonnulla ſane Tanaquillus Faber feliciter in Naſone reſtituit, ſed quorum pars major partim à me in priore editione, partim ab aliis ſit occupata, in nonnullis lapſus & conjecturæ falſus eſt: nec propterea illum inſectatus ſum. ſed ſilentio plerumque involvi, quæ reprehenſionem merebantur; quæ laude digna judicabam, prædicavi ingenue. Exuat mores iſtos feroculos Tanaquillus veſter, quos ipſe in diſcipulis credo ſuis, quo eſt ſu-

Dic habilem, quæcunque brevis; quæ turgida, plenam:
  Et lateat vitium proximitate boni.
Nec quotus annus eat, nec quo ſit nata require
  Conſule: quæ rigidus munera Cenſor habet.
Præcipuè, ſi flore caret, meliuſque peractum
  Tempus; & albentes jam legit illa comas.
Utilis, ô juvenes! aut hæc, aut ſerior ætas.
  Iſte feret ſegetes; iſte ſerendus ager.
Dum vires annique ſinunt, tolerate labores:
  Jam veniet tacito curva ſenecta pede.
Aut mare remigiis, aut vomere ſindite terras;
  Aut fera belligeras addite in arma manus:
Aut latus, & vires, operamque adferte puellis.
  Hoc quoque militiæ eſt: hoc quoque quærit opes.
Adde, quod eſt illis operum prudentia major:
  Solus & artifices qui facit, uſus adeſt.

Illæ

petcilio, non ferret, ferulaque ac ſcutica debellandos ſibi proponeret. hoc ſi impetrare à ſe poteſt, nos ingenio ejus & ſtudio, quod rei literariæ augendæ dedicavit dedicabitque, favebimus inter primos atque applaudemus. Non ignorat penes me exſtare epiſtolam ſuam, in qua inclementer multa dicuntur in virum quendam doctiſſimum, cujus tamen amicum apud alios ſe ſit profeſſus: quæ ſi proferatur in lucem, facile appareat, non ſolos ſcriptores antiquos eſſe, in quibus multum emendandum reſtet. me quidem amicum poſthac experiatur licet, ſi injuriam parenti meo illatam publice agnoſcat. & agnoſcet, niſi omnem prorſus candorem ejuravit. Hæc copioſius præter inſtitutum. Sed nec tute improbabis tam piæ velitationis cauſam, ſi de paterna exiſtimatione agi memineris, Doctiſſime Menagi, cujus patrocinium ipſa naturæ jura unice mihi commendent. nunc in Naſone pergamus. *Heinſius.*

661. *Dic agilem, quacumque brevis.*] *Habilem* ſcripti cum primâ editione. etiam bene. lib. II. Amor. El. IV.

Hac habilis brevitate ſua eſt. Idem.

662. *Proximitate boni.*] Propter virtutum & vitiorum confinia.

666. *Albentes jam ligat illa comas.*] *Legit* prima editio cum Jureti ac Scaligeri excerptis & aliis quibuſdam ſcriptis. At Regius cum potioribus *leget.* recte. alii *legat* vel *liget. legit*, evellendas ſcilicet. Phædrus lib. II. Fab. 33.

Ambæ videri dum volunt illi pares,
Capillos homini legere cœpere invicem.

hoc eſt, *evellere.* ut ipſe mox. *Idem.*

671. *Aut mare navigiis.*] *Remigiis* & *terras* pro *terram* meliores ſcripti cum ptimâ editione. *Idem.*

674. *Hac quoque fecit opes.*] Iidem libri *quærit opes.* proprie. ſic Amor. lib. II. El. X. *Quæras avarus opes.* & lib. III. El. VIII.

Tam male quæſitas pulvere mutet opes.

& paulo ante,

Quæſitum eſt illi ſanguine, quicquid habet.

pro acquiſitum. Faſt. II.

Atque ita quæſitas arte ferebat opes.

ſcribe præterea *militiæ eſt* cum Jureti excerptis. *Idem.*

680. *In-*

Illæ munditiis annorum damna rependunt:
  Et faciunt curâ, ne videantur anus.
Utque velis, Venerem jungunt per mille figuras.
  Inveniat plures nulla tabella modos.
Illis ſentitur non irritata voluptas:
  Quod juvet, ex æquo fœmina virque ferant:
Odi concubitus, qui non utrumque reſolvunt:
  Hoc eſt, cur pueri tangar amore minus.
Odi quæ præbet, quia ſit præbere neceſſe;
  Siccaque de lanâ cogitat ipſa ſuâ.
Quæ datur officio, non eſt mihi grata voluptas.
  Officium faciat nulla puella mihi.
Me voces audire juvat ſua gaudia faſſas:
  Utque morer memet ſuſtineamque roget.
Aſpiciam dominæ victos amentis ocellos.
  Langueat; & tangi ſe vetet illa diu.
Hæc bona non primæ tribuit natura juventæ,
  Quæ cito poſt ſeptem luſtra venire ſolent.
Qui properant, nova muſta bibant. mihi fundat avitum
  Conſulibus priſcis condita teſta merum.
Nec platanus, niſi ſera, poteſt obſiſtere Phœbo:

Et

680. *Invenit plures.*] Prima editio cum tribus ſcriptis *Invenit &c.* alii plerique *Inveniet.* unus ex meis *Inveniat*, quod amplector. *Idem.*

682. *Quod juvat, ex æquo fœmina virque ferunt.*] *Juvet* & *ferant* ſcripti meliores, & ſequenti verſu *utrumque reſolvunt* pro *utrimque.* nec aliter prima editio. at Regius *lubet* pro *juvat.* Idem.

687. *Quæ datur officio.*] De officio habuimus Ep. 6. ✝ſ. 17.

690. *Utque morer meme ſuſtineamque roget.*] *Memet* primo reponendum cum ſcriptis pleriſque & primâ editione. deinde Regius & quinque alii *Atque.* unus meus *Ubique.* Puto,

Quæque morer memet ſuſtineamque rogent.

ut ad voces referatur. *Heinſius.*

693. *Hæc bona.*] Has voluptates, quæ ſunt in ea quæ caret flore.

694. *Poſt ſeptem luſtra.*] Poſt trigeſimum quintum annum.

696. *Conſulibus priſcis.*] Vina enim, quot annos haberent, per conſules deſignabant. *Condita teſta.*] Appoſitio eſt: id eſt, dolia terræ infoſſa. ut fieri ſolitum fuiſſe Plinius in 14. teſtatur.

997. *Nec platanus niſi ſera poteſt.*] Platanus arbor eſt, umbræ gratia tantum ex alieno petita orbe, ut Plinius docet: fuitque in uſu apud Romanos ad umbras ambulationum. *Obſiſtere ventis.*] *Vento* plerique ſcripti. At Regius cum decem aliis *Phœbo.* optime. Atque ita in Obſervationibus doctiſſimus Gronovius lib. I. cap. V. qui adeundus. *Heinſius.*

699. *Her-*

Et lædunt nudos prata novella pedes.
Scilicet Hermionen Helenæ præponere poſſes?
Et melior Gorge, quam ſua mater, erat?
Ad Venerem quicunque voles attingere feram;
Si modo duraris, præmia digna feres.
Conſcius ecce duos accepit lectus amantes:
Ad thalami clauſas, Muſa, reſiſte fores.
Sponte ſuâ ſine te celeberrima verba loquentur:
Nec manus in lecto læva jacebit iners.
Invenient digiti, quod agant in partibus illis,
In quibus occulte ſpicula figit Amor.
Fecit in Andromache prius hoc fortiſſimus Hector;
Nec ſolum bellis utilis ille fuit.
Fecit & in captâ Lyrneſide magnus Achilles,
Cum premeret mollem laſſus ab hoſte torum.
Illis te tangi manibus, Briſëi, ſinebas,
Imbutæ Phrygiâ quæ nece ſemper erant.
An fuit hoc ipſum, quod te, laſciva, juvaret,
Ad tua victrices membra venire manus?
Crede mihi, non eſt Veneris properanda voluptas;
Sed ſenſim tardâ prolicienda morâ.

Cum

699. *Hermionem.*] Filiam Helenæ & Menelai.

700. *Et melior Gorge.*] Gorge filia fuit Altheæ, matris Meleagri, & Oenei regis Calydoniæ.

701. *At Venerem quicunque voles attingere feram.*] *Ad Venerem* ſcripti meliores. Plautus Mercat. Act. I. Sc. I.

—— hoc ideo fit, quia
Quæ nihil attingunt ad rem, nec ſunt uſui, hæc
Amator profert ſæpe adverſo tempore.

Heinſius.

707. *Inveniant digiti quid agant.*] *Quod agant* cum Regio, aliis quibuſdam ſcriptis, ac prima editione. ſimiliter initio lib. III. Faſt. reponendum,

—— invenies, & quod inermis agas.

Idem.

708. *Spicula tingit amor.*] *Tangit* multi ex ſcriptis. ſed placet cum Jureti excerptis & quinque aliis *figit* legi. *Idem.*

710. *Non ſolum bellis.*] *Nec ſolum* ſcripti. *Idem.*

711. *In capta Lyrneſide.*] In Hippodamia, ex oppido Lyrneſo.

718. *Tarda perficienda mora.*] Scripti fere omnes cum primâ editione *projicienda.* unus Regius *proſpicienda.* tres *proficienda.* Unde arduum non fuit conjectare *prolicienda.* quod unus Patavinus confirmat. Statius Theb. IV.

—— non ille ad ſanguinis hauſtus
Cætera ceu pubes, aliumve accedit ad imbrem,
Immortale odium ſpirans. ſed prolicit ultro
Aonius vates.

Ita ſcribendum, cum in veterrimis codicibus legatur *proligit.* vulgati *proſilit.*

Apud

Cum loca reppereris, quæ tangi fœmina gaudet;
  Non obſtet, tangas quo minus illa, pudor.
Aſpicies oculos tremulo fulgore micantes,
  Ut ſol à liquidâ ſæpe refulget aquâ.
Accedent queſtus, accedet amabile murmur,
  Et dulces gemitus, aptaque verba joco.
Sed neque tu dominam velis majoribus uſus
  Deſine; nec curſus ante eat illa tuos.
Ad metam properate ſimul. tum plena voluptas;
  Cum pariter victi fœmina virque jacent.
Hic tibi ſervandus tenor eſt: cum libera dantur
  Otia; furtivum nec timor urget opus.
Cum mora non tuta eſt; totis incumbere remis
  Utile, & admiſſo ſubdere calcar equo.
Finis adeſt operi. palmam date, grata juventus;
  Serta-

Apud Plautum Curculione merobiba anus illa de vino,

Ejus odor cupidam huc me per tenebras prolicit foras.

ſic *prolectare* in Faſtis lib. IV. ℣ſ. 433. ex antiquis codicibus. ubi plura. ſic *allicere* & *elicere* ſupra,

Dulcibus eſt verbis alliciendus amor.

& mox,

Acribus eſt ſtimulis eliciendus amor.

& lib. III.

Comibus eſt oculis alliciendus amor.

hinc *electare* & *allectare.* quomodo & *illectare* ab *illicere*, & *pellectare* à *pellicere.* Heinſius.

723. *Accedant queſtus, accedat.*] *Accedent, accedet* ſcripti meliores. *Idem.*

725. *Sed neque tu dominam velis majoribus uſus Deſere.*] *Deſine* ſcripti cum primâ editione conſtanter, præter codicem Arondelianum, & tres quatuorve alios recentioris notæ. Met. III.

Quo fugis? oro, mane. nec me, crudelis, amantem
Deſine, clamavit.

quomodo illic ſcripti. lib. VI.

Deſine, Phœbus ait, (pœna mora longa) querelas.

Ita & ibi ex veſtigiis optimorum codicum reponendum. lib. VII.

Neu me morte ſua ſceleratum deſinat oro.

Pont. lib. II. El. VII.

Cœpta tene quæſo, nec in æquore deſine navem.

lib. IV. El. VIII.

Sed dare materiam nobis, quam carmina mavis:
Nec tamen ex toto deſinere illa potes.

Quomodo tribus illis locis nonnulla exemplaria probæ notæ. Virgilius,

Deſine Mænalios mecum mea tibia verſus.

& *Deſine plura puer.* Silius lib. XII.

Cede Deis tandem, & Titania deſine bella.

ita Ciceronem, Suetonium, Gellium quoque locutos alii jam monuerunt. Appullejus lib. V. Met. *Lugubres voces deſinite & diutinis lacrymis madentes genas ſiccate.* Val. Flaccus,

Deſinite amplexus, propiuſque accedite dextra.

ſed ibi ſcribendum eſt, *Dem finite amplexus.* Idem.

729. *Hic tibi ſervandus tenor eſt.*] *Verſandus* ſcripti potiores cum primâ editione. *Idem.*

734. *Serta*

Sertaque odoratæ myrtea ferte comæ.
Quantus apud Danaös Podalirius arte medendi,
  Æacides dextrâ, pectore Neſtor erat;
Quantus ërat Calchas extis, Telamonius armis,
  Automedon curru; tantus amator ego.
Me vatem celebrate, viri; mihi dicite laudes:
  Cantetur toto nomen in orbe meum.
Arma dedi vobis. dederat Vulcanus Achilli.
  Vincite muneribus, vicit ut ille, datis.
Sed quicunque meo ſuperarit Amazona ferro,
  Inſcribat ſpoliis, Naſo magiſter erat.
Ecce rogant teneræ, ſibi dem præcepta, puellæ.
  Vos eritis chartæ proxima cura meæ.

734. *Serta myrtea.*] Quod res Veneris deſcripſerim, cui myrtus dicata eſt, qua lyrici & elegi poëtæ coronabantur.

735. *Podalirius.*] Fuit Æſculapii filius, & frater Machaonis. *Arte medendi.*] Malim *arte medenti.* pro *arte medicâ.* ſic & lib. VII. Met. ſcribo, *pugnatum eſt arte medenti.* & lib. XV. ex veteri libro,

—— Poſtquam mortalia cernunt
Tentamenta nihil, nihil artes poſſe medentes.

ut *verba medentia* apud Statium. *Heinſius.*

736. *Æacides dextra, pectore Neſtor erat.*] Hippias apud Platonem, Ὅμηρον, inquit, πεποιηκέναι ἄριστον μὲν ἄνδρα Ἀχιλλέα, τῶν εἰς Τροίαν ἀφικημένων, σοφώτατον δὲ Νέστορα, πολυτροπώτατον δ' Ὀδυσσέα. Adi & Tzetz. περὶ τῦ, φρονιμώτερ☉ Ὀδυσσέως καὶ Νέστορ☉. *Pectore.*] Eloquentia, & conſilio utpote cujus ex ore dulcior melle fluebat oratio.

737. *Quantus erat Calchas extis.*] Calchas Theſtoris filius fuit, longe omnium ariolandi peritia, quam ab Apolline didicerat, præſtantiſſimus.

741. *Dederat Vulcanus Achilli.*] Mortuo enim Patroclo, qui ab Hectore Achillis armis ſpoliatus. Thetis à Vulcano petiit, ut in ejus gratiam arma filio fabricaret.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS
ARTIS AMATORIÆ
LIBER TERTIUS.

ARma dedi Danaïs in Amazonas. arma ſuperſunt
Quæ tibi dem, & turmæ, Pentheſilêa, tuæ.
Ite in bella pares: vincant, quibus alma Dione
Faverit, &, toto qui volat orbe, Puer.
Non erat armatis æquum concurrere nudas:
Sic etiam vobis vincere turpe, viri.
Dixerit è multis aliquis, Quid virus in anguem
Adjicis? & rabidæ tradis ovile lupæ?

Par-

PRima dedi Danais.] *Arma dedi* reponatur cum ſcriptis & prima editione. *Heinſ. Arma dedi Danais.*] Fatetur Ovidius, ſe primis duobus voluminibus dediſſe præcepta amatoria, & docuiſſe amantes, quibus modis poſſent puellas capere. Nunc è diverſo pollicetur, ſe puellis quoque arma allaturum, quibus ſe tueri poſſint. *Danais.*] Viris pugnantibus contra puellas: ut Danaï in bello Trojano contra Amazones.

2. *Et turba Pentheſilea tuæ.*] *Turma* rectius in Regio, Scaligeri excerptis, & octo aliis. Pont. IV. El. x.

Et tu fœmineæ Thermodon cognite turmæ.

Propertius,

Qualis Amazonidum nudatis bellica mammis,
Thermodontiacâ turma lavatur aquâ.

Statius Kalendis Decembribus Sylv. I.

Credas ad Tanaïn ferumque Phaſin
Thermodontiacas calere turmas.

Claudianus Rapt. Proſ. lib. II.

Qualis Amazonidum peltis exſultat aduncis
Flava cohors: quoties Arcton populata virago
Hippolyte niveas ducit poſt prælia turmas.

Theb. XII.

Iſſet & Arctoas Cadmea ad mœnia ducens
Hippolyte turmas.

Val. Flaccus de Amazonibus lib. IV.

——ludo volitans cum turma ſuperbo
Pulvereis exſultat equis.

turma autem pro *turba* ſæpe poëtæ utuntur. de quo alibi plura dicentur. *Heinſ. Et turma Pentheſilea tuæ.*] Per Amazonas & catervam Pentheſileæ, fœminas omnes deſignat. Fuit autem Pentheſilea Amazonum regina. Trojanis auxilio affuit: quæ poſt Hectoris obitum, multis præclaris belli facinoribus editis, ab Achille interfecta eſt.

3. *Pares.* Utrique armati.

7. *Quid virus in angues Adjicis.*] *In anguem* prima editio cum quinque ſcriptis. *Heinſ. Quid virus, &c.*] Cur venenum addis ſerpenti, quum id illi à natura ſit datum? Ex quo innuit, mulieres naturâ callidas, fore his præceptis magis inſidioſas amantibus.

8. *Rapidis tradis ovile lupis.*] Alii *rabidis lupis*, ſed prima editio, Regius, A-

ron-

Parcite paucarum diffundere crimen in omnes.
Spectetur meritis quæque puella ſuis.
Si minor Atrides Helenen, Heleneſque ſororem
Quo premat Atrides crimine major habet.
Si ſcelere Oeclides Talaioniæ Eriphyles
Vivus, & in vivis ad Styga venit equis;
Eſt pia Penelope, luſtris errante duobus,
Et totidem luſtris bella gerente viro.
Reſpice Phyllaciden: & quæ comes iſſe marito
Fertur; & ante annos occubuiſſe ſuos.
Fata Pheretiadæ conjux Pagaſæa redemit:

Pro-

rondelianus, & quatuor alii, *rabida lupa.* bene. de fœminis enim agitur. Avien. Fab. I. *rabido quod foret eſca lupo.* Prudentius Pſychomach. *rabidorum more luporum Crimina perſultant.* Idem Cathem.

Impavidas lupus inter oves
Triſtis obambulat, & rabidum
Sanguinis immemor os cohibet.

ſed & *rapax lupus* noſtro Triſt. IV. El. I. *Heinſius.*

11. *Minor Atrides.*] Menelaus, ex duobus fratribus minor natu. Hoc dicit propter Helenam, quæ Paridem marito Menelao præpoſuit. *Heleneſque ſororem.*] Clytæmneſtram, quæ cum Ægiſtho adultero rem habebat.

12. *Major Atrides.*] Agamemnon.

13. *Si ſcelere. &c.*] Amphiaraum Oeclei filium dicit, augurandi arte peritiſſimum, qui adoleſcens Argonautas ſecutus eſt. Sed quum poſtea ſuaderent amici Polynicis, ut ad bellum Thebanum iretur: iſque prævideret, ſi ei bello afforet, ſe periturum, idque propterea recuſaret, ferunt Polynicem aureum torquem à Venere Hermionæ datum, Amphiarai uxori, quo belli ſocietatem viro perſuaderet, donaſſe. *Talaioniæ Eriphyles.*] Talaionis Argivorum regis filiæ.

16. *Totidem luſtris.*] Decem aliis annis, quibus pugnatum eſt contra Trojanos.

17. *Reſpice Phylaciden.*] Reſpice Proteſilaum, qui ad Trojam cum 40. navibus navigavit: Quem ex cunctis Græcis primum è navi in littus deſcendentem, vir Dardanus interemit: cujus mors magnum uxori, magnum deſolatæ domui, magnum etiam bellatoribus ſociis deſiderium reliquit. Nam quum Laodamia ejus uxor, Acaſti filia, maritum in bello cecidiſſe intellexiſſet, optavit ut ejus umbram videret, qua re conceſſa, non deſerens eam, in ejus amplexibus periit: ut Servius docet. Proteſilaus autem *Phylacides* à Phylace Phthioticæ regionis Theſſaliæ urbe, quæ ſub ejus fuit imperio, appellatus eſt: vel ab avo Phylaco, Iphicli patre. Laodamia quoque *Phylacis*, à poëtis appellatur. *Comes iſſe marito.*] Mortua enim Laodamia in amplexu viri Proteſilai, cum eo comes ad inferos profecta eſt. Sunt qui hoc de Didone intelligant.

19. *Fata Pheretiadæ.*] Admetus Pheretis filius Theſſalus Alceſtin Peliæ filiam uxorem duxit: quæ tanto amore maritum dilexit, ut pro eo mortem non recuſarit, quum ejus parentes id facere neglexiſſent. *Conjunx Pagaſæa.*] Alceſtis Theſſala. *Pagaſæ* enim ſunt Pherarum emporium, dictæ (ut Strabo ſcribit) propter vicinos fontes, id eſt, pagas, qui frequentes aquarum ubertatem effundunt: vel quod eo in loco Pelias Argo navem compegerit, quæ *Pagaſæa* ideo à poëtis appellata fuit, & Jaſon Pagaſæus.

Con-

Proque ſui eſt uxor funere lata viri.
Accipe me, Capaneu; cineres miſcebimus, inquit
Iphias: in medios deſiluitque rogos.
Ipſa quoque & cultu eſt & nomine fœmina Virtus.
Non mirum, populo ſi favet illa ſuo.
Nec tamen hæ mentes noſtra poſcuntur ab arte.
Conveniunt cymbæ vela minora meæ.
Nil, niſi laſcivi per me diſcuntur amores:
Fœmina præcipiam quo ſit amanda modo.
Fœmina nec flammas, nec ſævos diſcutit arcus.

Par-

Conjux Pagaſæa.] De Alceſtide habes in Eurip. Fab. 6. Ridet hæc Juvenal. Sat. 6. non longe à fine.

——*Spectant ſubeuntem fata mariti*
Alceſtin: ſimilis ſi permutatio detur
Morte viri, cupiant animam ſervare catellæ.

Claudian. in Laud. Ser. Regin. aliter hujus meminit.

Dignius an vates alios exercuit unquam
Fœmineæ virtutis opus: quod ſponte redemto
Caſta maritali ſucceſſit Theſſala fato,
Inque ſuos migrare virum non abnuit annos?
Hoc Graji memorant.

21. *Cineres miſcebimus inquit.*] Scribo *miſcebimur.* In obitum Druſi,

Miſcebor cinerique cinis atque oſſibus oſſa.

Propertius libro III. Eleg. IV.

Victor cum victis pariter miſcebitur umbris.

Anacreon,

Ὀλίγη δὲ κεισόμεσθα
Κόνις ὀστέων λυθέντων,

In veteri Epigrammate,

——ἐν δ' Ἀχέροντι
Ὀστέα καὶ σποδιὴ πάρθενε κεισόμεθα.

Heinſius.

22. *Iphias in medios deſiluit rogos.*] Hanc fabulam habemus in Eurip. Supplic. 8. ubi inter alia à vſ. 1059.

Ἐνταῦθα γὰρ δὴ καλλίνικος ἔρχομαι
Νικῶσα. ——
Πάσας γυναῖκας ἃς δέδορκεν ἥλιος,
Ἀρετῇ. πόσει γὰρ συνθανοῦσα κείσομαι.
Ἀΐσσω θανόντος Καπανέως τῆνδ' εἰς πυράν.

De hoc barbaro τῶν ξυνθανόντων more, qui præcipuè Indis fuit familiaris, hoc docet Cicero 5. Tuſculan. *Mulieres verò in India*, inquit, *cum eſt cujuſque earum vir mortuus, in certamen, judiciumque veniunt, quam plurimum ille dilexerit (plures enim ſingulis ſolent eſſe nuptæ) quæ eſt victrix, ea læta, proſequentibus ſuis, una cum viro in rogum imponitur. Illa victa, mæſta diſcedit.* De interitu autem Capanei reperies in Stat. Thebaid. 10. Adi noſtrum de Conſ. ad Liv. vſ. 322.

23. *Ipſa quoque & cultu.*] Virtus & nomine & habitu muliebri Romæ colitur. quod ſignificat, in eo ſexu virtutem eſſe.

24. *Nec mirum, populo ſi placet ipſa ſuo.*] *Non* & *illa* ſcripti cum prima editione. & ſequenti verſu *Nec tamen.* Heinſ. *Populo ſuo.*] Muliebri turbæ.

25. *Hæ mentes.*] Virtute præditæ.

26. *Vela minora.*] Mulieres minus bonæ.

28. *Fœmina præcipio.*] *Præcipiam* potiores ſcripti. *Heinſius.*

29. *Excutit arcus.*] *Diſcutit* prima editio cum pleriſque membranis. etiam Regio. niſi quod ille pro diverſa lectio-

Parcius hæc video tela nocere viris.
Sæpe viri fallunt; teneræ non ſæpe puellæ:
Paucaque, ſi quæras, crimina fraudis habent.
Phaſida jam matrem fallax dimiſit Iäſon:
Venit in Æſonios altera nupta ſinus.
Quantum in te, Theſeu, volucres Ariadna marinas
Pavit, in ignoto ſola relicta loco.
Quære, novem cur iſſe vias dicatur; & audi

De-

ne *effugit*. quod & in multis aliis inveni. *Idem.*

30. *Parcius hæc video.*] Malim *videas.* Idem.

32. *Paucaque, ſi quæras, crimina fraudis habent.*] *Parcaque* Sarravianus. Lego,

Raraque, ſi quæras, crimina, fraudis habet.

in Nuce,

Raraque in hoc ævo eſt, quæ velit eſſe parens.

certe unus Palatinus, *habet*. Idem.

33. *Phaſiadem matrem.*] *Phaſideam* Regius cum multis aliis. Sed verum eſt, quod prima editio & tres ſcripti agnoſcunt, *Phaſida jam matrem.* Ep. Paridis,

Phaſida puppe novâ vexit Pagaſæus Iaſon.

Ep. Herus,

Ut ſemel intravit Colchos Pagaſæus Iaſon,
Impoſitam celeri Phaſida puppe tulit.

Faſt. I.

Credulus immeritâ Phaſida fovit ope.

Phaſides aves apud Martialem. Regius etiam *Iaſo.* dictum Amor. l. II. El. XIV. *Idem.* *Phaſiada jam matrem.*] Medeam. à Phaſi Colchorum fluvio dictam. Probat autem, puellas ſæpius falli quam viros.

34. *Altera nupta ſinus.*] *Vel toros* Regius. Emenda in tranſcurſu locum Propertii valde depravatum. l. II. El. XXI. ubi de hac ipſa Creuſa agit,

Colchida ſic hoſpes quondam decepit Iaſon,
Ejecta eſt. tenuit namque Creüſa domum.

poſteriorem verſum quis non videt corruptum eſſe? quomodo enim tenuiſſe domum Jaſonis dici poteſt, quæ ipſo nuptiarum die conflagrarit? ſcripti plerique *tenuis domo* vel *tenui*. Scribe,

Lecta Creontæâ eſt namque Creüſa domo.

Creon enim *Creüſæ* pater. Nos in noſtris ad Propertium notis eam caſtigationem pluribus adſtruemus. *Heinſ.* *Altera nupta.*] Creuſa. *In ſinus Æſonios.*] In ſinus Jaſonis Æſonis filii.

35. *Quantum te Theſeu.*] *In te* ſcripti & prima editio. *Heinſ.* *Quantum in te Theſeu.*] Quum Theſeus in Cretam navigaſſet, Ariadne Minoïs filia, ejus ſpecie capta docuit eum, quo pacto poſſet Minotaurum occidere: deinde cum eo nocte clam recedens, in inſulam appulit Naxum. Ibi ferunt, Dionyſium Ariadnes pulchritudine captum, à Theſeo virginem abſtuliſſe, duxiſſeque uxorem. Ovid. tamen ſcribit, eam dormientem à Theſeo in inſula relictam.

37. *Quære novem cur iſſe vias dicatur.*] Ita ex ſuis libris caſtigavit ad Claudianum Janus Parrhaſius. Regius *cur una vices dicantur.* & emendatum poſtea, *cur una vices iter iſſet.* quomodo plurimi ex ſcriptis. tres, *cur una vices iteraſſet.* unus *cur una vices ſic iſſet.* prima editio cum ſex ſcriptis, *quare novem vicibus cur una feratur.* unus *cur una vices feratur.* alius, *Quare novem vices cur una ter iſſet.* ſed ſolus codex Regius hic audiendus: qui nobis inter tantas fluctuationes Cynoſura eſt. Ejus veſtigiis inſiſtens, levi mutatione genuinam, niſi fallor, lectionem habebis, ſi pro his,

vices

Depoſitis ſylvas Phyllida fleſſe comis.
At famam pietatis habet; tamen hoſpes & enſem
Præbuit, & cauſam mortis, Eliſſa, tuæ.
Quid vos perdiderit, dicam? neſciſtis amare.
Defuit ars vobis. arte perennat amor.
Nunc quoque neſcirent: ſed me Cytherêa docere
Juſſit: & ante oculos conſtitit ipſa meos.
Tum mihi, Quid miſeræ, dixit, meruere puellæ?
Traditur armatis vulgus inerme viris.
Illos artifices gemini fecere libelli:
Hæc quoque pars monitis erudienda tuis.
Probra Therapnææ qui dixerat ante maritæ,
Mox cecinit laudes proſperiore lyrâ.
Si bene te novi, cultas ne læde puellas.
Gratia, dum vives, iſta petenda tibi.
Dixit: & è myrto (myrto nam vincta capillos

vices dicantur, reponas *Quære novem cur una via dicatur:* vel *dicantur*. cur novem viæ appellentur, quæ una eſt via. Remed. Amor.

Vixiſſet Phyllis, ſi me foret uſa magiſtro,
Et per quod novies, ſæpius iſſet, iter.

& poſtea,

Limes erat tenuis longâ ſubnubilus umbrâ
Quo tulit illa ſuos ad mare ſæpe pedes.
Nona terebatur miſere via.

Alludit ad vicum in Thracia, qui inde dictus ἐννέα δρόμοι, poſtea Amphipolis. cujus Geographi paſſim meminerunt. de origine nominis jam dixi. Coluthus,

Φύλλιδος ἀντέλλοντα φιλήνορος ἔδρακε τύμβον.
Καὶ δρόμον ἐννεάκυκλον ἀλήμονος εἶδε κελεύθου.

& quæ ſequuntur. Hyginus Fab. LIX. de Phyllide & Demophoonte. *Qui die conſtitutâ, cum non veniſſet, illa eo die dicitur novies ad littus cucurriſſe, quod ex ea ἐννεάδος Græce appellatur.* & ſic locus is etiam Heſychio appellatur, cum aliis ἐννέα ὁδοὶ dicatur, ut jam vidimus. atque ita tam in Hygino quam Heſychio videtur corrigendum. *Heinſius.*

39. *Et famam.*] *At* rectius duo libri. *Id.*

40. *Eliſſa.*] Eliſſa eſt nomen Didonis proprium: *Dido* enim lingua Phœniſſa virago dicitur.

43. *Neſcirent.*] Ignorarent puellæ amandi modum.

47. *Gemini libelli.*] Duo volumina ſuperiora.

49. *Probra Terapnææ.*] Steſichorum poëtam deſignat, in cujus ore infantis luſcinia cecinit, ut Plinius tradit, mirabili auſpicio ſummum eum poëtam futurum præmonſtrans. Hic in Helenam carmen contumeliæ plenum ſcripſit, quo Caſtor & Pollux eum luminibus privarunt: ſed quum in ſomno monitus, palinodiam ceciniſſet, viſum recepit. *Maritæ Therapnææ.*] Therapnæ oppidum fuit Laconiæ. Ibi nata eſt Helena: unde à poëtis *Therapnæa* appellatur.

51. *Si bene te noſti.*] *Novi* ſcripti plerique cum primâ editione. Forte, *Si bene me novi.* & pro *vivis* ſequenti verſu *vives*, ut verſui conſulatur. *Heinſius.*

Conſtiterat) folium, granaque pauca dedit.
Senſimus acceptis numen quoque. purior æther
Fulſit, & è toto pectore ceſſit onus.
Dum facit ingenium; petite hinc præcepta, puellæ,
Quas pudor, & leges, & ſua jura ſinunt.
Venturæ memores jam nunc eſtote ſenectæ:
Sic nullum vobis tempus abibit iners.
Dum licet, & veros etiam nunc editis annos;
Ludite: eunt anni more fluentis aquæ.
Nec, quæ præteriit, iterum revocabitur unda:
Nec, quæ præteriit, hora redire poteſt.
Utendum eſt ætate. cito pede labitur ætas:
Nec bona tam ſequitur, quam bona prima fuit.
Hos ego, qui canent frutices, violaria vidi:

Hac

54. *Granaque pauca.*] Paucas myrti baccas.

55. *Senſimus acceptum numen quoque. purius æther fulſit.*] *Acceptis* prima editio cum ſcriptis pleriſque. recte. poſt accepta folia & grana myrti. *purior* etiam *æther* iidem. *Heinſius.* *Acceptis.*] Donis myrti à Venere ſumptis.

56. *Ceſſit onus.*] Scribendi difficultas amota eſt, favente Venere.

57. *Dum facit ingenium.*] Putabam *ingenio.* Dum Cytherea facit ingenio, hoc eſt, favet. in Triſtibus,

Cultor & antiſtes doctorum ſumme virorum,
Qui facis ingenio ſemper amice meo.

vide quæ annotamus ad Epiſt. 11. vſ. 39. *Heinſius.*

58. *Quas pudor, & leges, & ſua jura ſinunt.*] *Vita ſinit* Regius. Puto,

Qua pudor, & leges, & ſua vitta ſinit.

ut Pont.

Qua ſinit officium militiaque labor.

ſupra lib. 11.

Perque tuas fiant, qua ſinet ipſa, manus.

huc refer, quod initio hujus poëmatis dixerat,

Eſte procul vittæ tenues inſigne pudoris.

Idem. *Quas pudor.*] Nam matronas & caſtas rejicio.

61. *Veros etiam nunc editis annos.*] Regius mendoſe *veros etiamnum reciditis annos.* unus meus *veros nunc editis.* metuo ut Tò *editis* integrum ſit. pro *veros*, aliquando conjiciebam *vernos.* ut Propert. l. IV. El. V.

Dum vernat ſanguis, dum rugis integer annus,
Utere, ne quis eat liber amore dies.

Arondelianus *teneros annos.* Sed *veri anni* videntur eſſe juveniles, ac proinde amoribus apti. ſupra l. 1.

Ante oculos veniet vera puella tuos.

hoc eſt, quæ revera ſit puella. *Heinſius.*

63. *Nec quæ præteriit, rurſum revocabitur unda.*] *Iterum* ſcripti plerique cum prima editione. placet. Vide Notas ad Epiſt. VI. vſ. 31. *Idem.*

67. *Qui canent frutices, violaria vidi.*] Id ipſum Daphnis ſuæ puellæ quoque occinit apud Theocr. Idyll. 27. vſ. 8.

δ. Μὴ καυχῶ. τάχα γάρ σε παρέρχεται, ὡς ὄναρ, ἥβη.
κ. Ἀσταφυλὶς σταφίς ἐστι, καὶ οὐ ῥόδον αὖον ὀλεῖται.

Quò etiam ſpectant ſuaviſſimi verſiculi Idyll. 23. à vſ. 28.

Καὶ τὸ ῥόδον καλόν ἐστι, καὶ ὁ χρόνος αὐτὸ μαραίνει.

Καὶ

Hac mihi de ſpinâ grata corona data eſt.
Tempus erit, quo tu, quæ nunc excludis amantem,
  Frigida deſertâ nocte jacebis anus:
Nec tua nocturnâ frangetur janua rixâ:
  Sparſa nec invenies limina mane roſâ.
Quam cito (me miſerum!) laxantur corpora rugis,
  Et perit in nitido qui fuit ore color!
Quaſque fuiſſe tibi canas à virgine jures,
  Spargentur ſubitæ per caput omne comæ.
Anguibus exuitur tenui cum pelle vetuſtas;
  Nec faciunt cervos cornua jacta ſenes.
Noſtra ſine auxilio fugiunt bona. carpite florem;
  Qui, niſi carptus erit, turpiter ipſe cadet.
Adde, quod & partus faciunt breviora juventæ
  Tempora. continuâ meſſe ſeneſcit ager.
Latmius Endymion non eſt tibi, Luna, rubori;

Nec

Καὶ κάλλος καλόν ἐστι τὸ παιδικὸν
ἀλλ' ὀλίγον ζῇ.

Canent.] Arent.

68. *Hac.*] De hac ſpina quæ aruit, & ubi ante fuerant roſæ, nil præter ſpinas videmus.

69. *Excludis amantes.*] *Amantem* rectius quidam libri. *Heinſius.*

71. *Nec tua frangetur janua.*] Sic Horat. lib. 1. carm. od. 25. ad Lydiam:

Parcius junctas quatiunt feneſtras
Ictibus crebris juvenes protervi:
Nec tibi ſomnos adimunt, amatque
Janua limen.

72. *Sparſa.*] Nocte coronati amantes ſtabant ante limen amicæ, & excluſi coronas relinquebant.

75. *A virgine juras.*] *Jures* ſcripti plerique cum primâ editione. *Heinſius.*

76. *Sparguntur ſubito per caput omne comæ.*] *Spargentur* iidem. lege etiam *ſubitæ comæ.* dictum Epiſt. XVIII. vſ. 160. *Idem.*

78. *Nec faciunt cervos.*] Cornua cervi mares habent: eaque omnibus annis ſtatuto veris tempore amittunt: & latent amiſſis, veluti inermes. Indicia ætatis in illis gerunt, ſingulis annis adjicientibus ramos uſque ad ſextum annum. Ab eo tempore ſimilia reviviſcunt. nec poteſt ætas diſcerni: ſed dentibus, quos paucos habent, aut nullos, ſenecta declaratur: nullique in imis cornibus rami. Vita his longa: centeſimum annum excedunt.

79. *Veſtra ſine auxilio fugiunt bona.*] *Noſtra* Regius & multi alii. ſic infra etiam nonnulli ex ſcriptis,

——— *damnis munera noſtra carent.*

Heinſius.

81. *Adde quod & partus.*] Partus quoque ipſe puellis adimit juventæ florem, quod antequam eveniat, utendum eſſe ætate docet. *Faciunt breviora juventæ Tempora.*] *Seniora* Regius cum Politiani excerptis, prima editione, & quinque ſcriptis. nil muto. *Heinſ.*

83. *Latmius Endymion.*] Dearum exemplis dicit Veneri indulgendum eſſe. Endymion autem dictus eſt à Luna amatus, quæ eum dormientem fovit amplexu in Latmio monte Cariæ, quoniam (ut ſcribit Plinius) primus ejus curſum deprehendit.

84. *Nec*

Nec Cephalus roſeæ præda pudenda Deæ,
Ut Veneri, quem luget adhuc, donetur Adonis;
Unde habet Ænean Harmonienque ſuos?
Ite per exemplum, genus ô mortale, Dearum;
Gaudia nec cupidis veſtra negate viris.
Ut jam decipiant, quid perditis? omnia conſtant.
Mille licet ſumant; deperit inde nihil.
Conteritur ferrum, ſilices tenuantur ab uſu.
Sufficit, & damni pars caret illa metu.
Quid vetet appoſito lumen de lumine ſumi,
Quiſve cavo vaſtas in mare ſervet aquas?
Det tamen ulla viro mulier, non expedit, inquis.

Quid,

84. *Nec Cephalus.*] Auroram Cephali amore captam docet Ovid. in 6. Metam. *Deæ roſeæ.*] Auroræ.

85. *Ut taceam de te, quem nunc quoque luget, Adoni:*
Unde habet Ænean Harmonienque Venus?]

Codex optimus Regius,
Ut Veneri, quem luget adhuc, ponetur Adonis,
Unde habet Ænean Harmoniamque ſuos?

Venuſte, ſi *donetur Adonis* levi mutatione reponas. *donetur* pro condonetur. Pont. II. El. VII.
Culpa gravis precibus donatur ſæpe ſuorum.

ſic Juno apud Horatium l. III. Od. III. *Quirinum Marti redonabo.* Statius Thebaid. VII.
An ſuſpectus ego? abſcedo & mea vulnera dono.

Val. Flaccus libro I. vſ. 473.
Donat & Iphiclo pelagus, juvenumque labores
Æſonides,

hoc eſt remittit. Seneca Phœniſſis Actu primo,
Subinde & aures ingerunt, quicquid mihi
Donaſtis oculi.

hoc eſt, cujus mihi gratiam feciſtis. ſic pulcherrime codex egregius Mediceæ bibliothecæ à me cum vulgatis libris collatus. deprehendit quoque elegantiam ejus lectionis Gronovius noſter. In vulgatis *Negaſtis oculi.* Heinſius.

86. *Hermonienque.*] Hermoni filia fuit Veneris & Martis, quæ Cadmo nupſit.

93. *Quis vetet.*] *Quid vetat* Junianus. Scribe, *Quid vetet.* dixi ad Epiſt. x. vſ. 88. *Heinſ.*

94. *Quiſve cavum vaſtas in mare ſervet aquas.*] *Cavo in mare* ſcripti potiores cum primâ editione. recte. ſic in Triſt. lib. v. El. I.
Exiguum pleno de mare demat aquæ.

Idem.

95. *Et tamen ulla viro mulier non expedit, inquit.*] Nihil ſenſus eſt in hoc carmine. Scribe vel invitis membranis,
Det tamen ulla viro mulier, non expedit, inquis.

non expedit ut mulier ulla det viro. *Dare* pro copiam ſui facere uſitatum poëtis. Noſter ſupra,
Quæ dant, quæque negant, gaudent tamen eſſe rogatæ.

& ſæpe alibi. Martialis quoque,
Caſta igitur nulla eſt? caſtæ ſunt mille. quid ergo
Caſta facit? non dat; non tamen illa negat.

ſic idem paſſim alibi. hinc etiam *dare* gau-

Quid, niſi quam ſumes, dic mihi, perdis aquam?
Nec vos proſtituit mea vox; ſed vana timere
  Damna vetat. damnis munera veſtra carent.
Sed me flaminibus venti majoris iturum,
  Dum ſumus in portu, provehat aura levis.
Ordior à cultu. cultis bene Liber ab uvis
  Provenit; & culto ſtat ſeges alta ſolo.
Forma Dei munus: formâ quota quæque ſuperbit?
  Pars veſtrûm tali munere magna caret.
Cura dabit faciem: facies neglecta peribit;
  Idaliæ ſimilis ſit licet illa Deæ.
Corpora ſi veteres non ſic coluere puellæ;
  Nec veteres cultos ſic habuere viros.
Si fuit Andromache tunicas induta valentes;

Quid

gaudia, & *dare noctem*, *inquis*, ut in Triſt. lib. v. El. 1.

At poteras, inquis, melius mala ferre ſilendo.

ſequenti verſu *ſumes* pro *ſumis* libri veteres. quæ magnus Scaliger ad Propertium de lotio reddendo, & eum ſecutus Berſmannus, interpretantur. Nolim factum. *ſumere aquam* uſitatum pro lavare partes obſcœnas, quod poſt rem Veneream peractam, aut nocturnas pollutiones fiebat, aut etiam poſt exoneratam alvum. noſter. l. III. Amor. El. VII. de re ſimili,

Neve ſuæ poſſent intactam ſcire miniſtræ.
Dedecus hoc ſumtâ diſſimulavit aquâ.

& infra hoc libro,

Scilicet obſtabit cuſtos ne ſcribere poſſis,
Sumendæ detur cum tibi tempus aquæ.

Martialis lib. II.

Quod fellas, & aquam potas, nil Lesbia peccas.
Qua tibi parte opus eſt, Lesbia, ſumis aquam.

& in Priapeis Epigramma.

Falce minax & parte tui majore, Priape,
Ad fontem, quæſo, dic mihi, qua ſit iter.
Vade per has vites, ſed ſi quam carpſeris uvam,
Quas aliter ſumas, hoſpes, habebis aquas.

ita ſcribendum. Certe cum Plautus dixit *ſumere aquam è puteo*, de lotio non intelligebat. *Idem.*

101. *Ordiar à cultu.*] *Ordior* Regius. Idem. *Liber.*] Vinum.

103. *Forma Dei munus.*] Lege *Deûm.* aliquis Chriſtianus hoc interpolarat, puto. ſequenti etiam verſu malim *carent.* Heinſ.

107. *Corpora ſi veteres.*] Docet rudi majorum ætate, puellas non uſas fuiſſe cura in cultu corporis, uti poſtea didicere puellæ Romanæ: quas hortatur, ut externo nitore faciem commendent.

108. *Non veteres cultus ſic habuere viri.*] *Nec* ſcripti cum prima editione. Deinde cum Regio, Neapolitano, & duobus aliis legendum *cultos viros.* Med. Faciei, ad puellas,

Nec tamen indignor, ſi vobis cura placendi,
Cum comtos habeant ſæcula noſtra viros.

Heinſius.

109. *Valentes.*] Craſſas & denſas, non quales tum Romæ geſtabant, bombycinas & pellucidas pleraſque, ut ſupra quoque meminit. *Micyll.*

Quid mirum? duri militis uxor erat.
Scilicet Ajaci conjux ornata venires,
Cui tegumen ſeptem terga fuere boum?
Simplicitas rudis ante fuit: nunc aurea Roma
Edomiti magnas poſſidet orbis opes.
Aſpice, quæ nunc ſunt Capitolia, quæque fuerunt;
Alterius dicas illa fuiſſe Jovis.
Curia, concilio quæ nunc digniſſima tanto eſt,
De ſtipula, Tatio regna tenente, fuit.
Quæ nunc ſub Phœbo ducibuſque Palatia fulgent;
Quid,

111. *Scilicet Ajaci conjunx.*] Tecmeſſam dicit, cujus amore tenebatur Ajax. *Conjux ornata veniret.*] *Venires* bene Regius & quinque alii. ſequenti etiam verſu vetuſtiores plerique *tegimen* pro *tegmen*. *tegumen* Regius cum uno Ambroſiano. quod placet. *Heinſius.*

112. *Cui tegmen.*] Qui habuit non ornatiſſimum & precioſum ſcutum, ſed ex pellibus boum, ut rudi ætati conveniens. Homer. in 7. Iliad.

113. *Nunc aurea Roma eſt Et magnas domiti poſſidet orbis opes.*] Tò *eſt* in quibuſdam libris non comparet. deinde plerique veteres, *Et domiti magnas.* Lincolnienſis, *edomiti.* Scribe,

——— *nunc aurea Roma*
Edomiti magnas poſſidet orbis opes.

ſic in Faſtis lib. IV. de eadem Roma,

Crevit, & edomito ſuſtulit orbe caput.

Priori etiam verſu Comelinianus eleganter *Simplicitas rudis illa fuit.* de quo ad Epiſtolam XVII. v. 192. *Heinſ.* *Aurea Roma.*] Vel pulchra, vel dives: vel propter Capitolium, quod auratum fuiſſe, docet Maro eo verſu: *Atque his auratis volitans argenteus anſer Porticibus.*

115. *Quæque fuerunt.*] Vel ſub Tarquinio, vel Romulo regnante. unde in Faſtis ſcribit:

Juppiter anguſta vix tutus ſtabat in æde,
Inque Jovis dextra fictile fulmen erat.
Frondibus ornabant, quæ nunc Capitolia gemmis.

116. *Alterius dices.*] *Dicas* Lincolnienſis. bene. *Heinſius.* *Alterius Jovis.*] Quam hujus qui nunc in his colitur. *Capitolium* autem mons eſt Romæ, à capite hominis invento ab aperientibus fundamenta, ut Livius & Dionyſius ſcribunt.

117. *Curia conſilio.*] *Concilio* Comelinianus & quinque alii. recte. cæterum prima editio & aliæ nonnullæ, ut & tres ſcripti *conſilii digniſſima tanti* ſecundo caſu. quod & alibi apud noſtrum in veterrimis libris offendi. Vide Notas Triſt. IV. El. III. v. 57. Arondelianus, *conſilii nunc quæ digniſſima tanti. nunc eſt digniſſima tanti* Regius. forte *nunc en.* Heinſ. *Curia conſilio.*] Curiam duorum generum fuiſſe, ſcribit Varro, ubi curarent ſacerdotes res divinas, & ubi ſenatus humanas: ut curia Hoſtilia, quam primus ædificavit Hoſtilius rex. Ante hanc roſtra erant, de quibus in octavo Livius ſcribit.

118. *De ſtipula.*] Sic etiam Virgilius:

Romuleoque recens horrebat regia culmo.

Tatio regna tenente.] T. Tatio Sabino pariter cum Romulo regnante, ut Livius docet.

119. *Quæ nunc ſub Phœbo.*] Apollinis Palatini templum intelligit, quod in Palatio Auguſtus ædificavit. *Ducibuſque palatia fulgent.*] Per duces, imperatores deſignat, & Auguſtum potiſſimum, ac Tiberium: quorum alter in Palatio habitavit, alter vero illic etiam natus eſt. *Palatium* autem ideo appellatum eſt, quod

Quid, niſi araturis paſcua bubus, erant?
Priſca juvent alios: ego me nunc denique natum
Gratulor. hæc ætas moribus apta meis.
Non quia nunc terræ lentum ſubducitur aurum;
Lectaque diverſo littore concha venit.
Nec quia decreſcunt effoſſo marmore montes:
Nec quia cæruleæ mole fugantur aquæ.
Sed quia cultus adeſt; nec noſtros manſit in annos
Ruſticitas priſcis illa ſuperſtes avis.
Vos quoque non caris aures onerate lapillis,
Quos legit in viridi decolor Indus aquâ.
Nec prodite graves inſuto veſtibus auro:
Per quas nos petitis, ſæpe fugatis, opes.
Munditiis capimur: non ſint ſine lege capilli.
Admotæ formam dantque negantque manus.
Nec genus ornatûs unum eſt: quod quamque decebit,
Eligat; & ſpeculum conſulat ante ſuum.

Longa

quod (ut Varro docet) Palantes cum Euandro venerunt, qui etiam Palatini Aborigenes ex agro Rheatino, qui appellatur *Palatium*, ibi conſederunt. Alii a Palatia uxore Latini putaverunt.

123. *Terra ſubducitur aurum.*] *Terra* ſcripti. *Heinſius.*

124. *Lectaque concha venit.*] Margaritas intelligit, quæ naſcuntur in conchis. Earum dos omnis in candore, magnitudine, orbe, lævore, pondere. *Diverſo littore.*] Rubri ſcilicet & Indici maris, ubi clariores naſcuntur. *Concha venit.*] Tres noſtri *bacca.* quod Gronovio placebat Obſervat. l. II. cap. XXI. ex Pirckheimeriano, meliores tamen cum vulgatum amplectantur, nil auſim mutare. Nam per Conchas baccæ intelliguntur, quæ in conchis naſcuntur ut plurimum. ſic Culice Virgiliano,

——Indi Conchea bacca maris.

Tibullus libro II. Eleg. IV.

Hic dat avaritiæ cauſas & Coa puellis
Veſtis, & è rubro lucida concha mari.

& libro III. Eleg. III.

Quidve in Erythræo legitur quæ littore concha,
Tinctaque Sidonio murice lana juvat?

Propertius libro I. Eleg. VIII.

Hanc ego non auro, non Indis flectere conchis,
Sed potui blandi carminis obſequio.

libro III. El. XII.

Et venit è rubro concha Erycina ſalo.

ita & concham pro purpura ponebant. *Idem.*

126. *Nec quia cærulea mole fugantur aquæ.*] Nec quia ſumptuoſiſſima eriguntur ædificia, ubi fuerant maria. *Aquæ fugantur mole.*] Sic Horat. 3. Carm. od. I.

Contracta piſces æquora ſentiunt,
Jactis in altum molibus. huc frequens
Cæmenta demittit redemtor
Cum famulis, dominuſque terræ
Faſtidioſus.

133. *Nec ſint ſine lege capilli.*] Scribe, *ne ſint.* Scripti tamen plerique cum primâ editione *non ſint.* Heinſius.

134. *Admotæ manus.*] Ad ornandum adhibitæ.

 137. *Di-*

Longa probat facies capitis diſcrimina puri:
  Sic erat ornatis Laodamia comis.
Exiguum ſummâ nodum ſibi fronte relinqui,
  Ut pateant aures, ora rotunda volunt.
Alterius crines humero jactentur utroque.
  Talis es aſſumtâ, Phœbe canore, lyrâ.
Altera ſuccinctæ religetur more Dianæ:
  Ut ſolet, attonitas cum petit illa feras.
Huic decet inflatos laxè jacuiſſe capillos:
  Illa ſit adſtrictis impedienda comis.
Hanc placet ornari teſtudine Cylleneâ:
  Suſtineat ſimiles fluctibus illa ſinus.
Sed neque ramosâ numerabis in ilice glandes;
  Nec quot apes Hyble, nec quot in Alpe feræ;
Nec mihi tot poſitus numero comprendere fas eſt.

Ad-

137. *Diſcrimina.*] Diviſionem capillorum. *Puri capitis.*] Sine ullo velamine.

139. *Exiguum modum.*] Crines in orbem redactos: quem *cincinnum* Juvenalis, *annulum* Martialis appellat.

143. *Succinctæ Dianæ.*] Agili & expeditæ. *Religetur.*] Capillos poſt cervicem collectos aſtringat, ita tamen ut defluant.

145. *Hanc decet inflatos.*] *Huic* Regius & duo alii. quod cum τῷ *jacuiſſe* conſtruendum. & ſic mox idem codex cum plurimis aliis *Hanc placet ornari.* non *Huic. Hanc* ſcilicet *ornari.* Heinſius.

147. *Teſtudine Cyllenæa.*] Reticulo curvo in modum teſtudinis, quo utuntur mulieres ad ornatum capitis. *Teſtudinem* autem *Cyllenæam* appellat, quoniam Cyllenius Mercurius dicitur, à Cyllene monte Arcadiæ, qui (ut ſcribit Diodorus) ad formam teſtudinis lyram invenit.

149. *Numerabis in ilice frondes.*] *Glandes* ſcripti pleriquе cum primâ editione. Amor. III. El. VI.

Ilicibus glandes cantataque vitibus uva
Decidit.

Met. VII.

——veluti cum putria motis
Poma cadunt ramis agitataque ilice glandes.

lib. x.

Enodiſque abies, curvataque glandibus ilex.

Virgilius,

Nec de concuſſâ tantum pluit ilice glandis.

hinc *glans iligna* apud Horatium alioſque occurrit. Lege præterea *numeraris.* ſic & ſupra peccatum non ſemel. *Heinſius.*

151. *Nec mihi tot cultus numero comprendere fas eſt.*] *Tot poſitus* recte libri veteres magno numero. niſi quod Regius *poſito.* prima editio *poſitos* cum ſcriptis nonnullis. *poſitus* etiam in ſuis Zinzerlingus invenerat. Met. II.

Non erat hujus opus, lanam mollire trahendo,
Nec poſitu variare comas.

Medic. Faciei,

Vultis adornatos poſitu variare capillos.

Hinc *ponere, componere, diſponere comas.* noſter infra,

Quique ſuas ponunt in ſtatione comas.

in Amoribus,

Ponere compoſitas in ſtatione comas.

&,

Adjicit ornatus proxima quæque dies.
Et neglecta decet multas coma. ſæpe jacere
Heſternam credas; illa repexa modo eſt.
Ars caſum ſimulet. ſic captâ vidit ut urbe
Alcides Iölen, Hanc ego, dixit, amo.
Talem te Bacchus, Satyris clamantibus Euœ,
Suſtulit in currus, Gnoſſi relicta, ſuos.
O quantum indulget veſtro Natura decori,
Quarum ſunt multis damna pianda modis!
Nos male detegimur, raptique ætate capilli
Ut Boreâ frondes excutiente, cadunt.

Fœ-

&c,

Ponendis in mille modos perfecta capillis.

cæterum exiſtimo hinc quoque exulare Græciſmum Ovidio uſitatum, ſed ab imperitis librariis paſſim ejectum, quicquid veteres libri pro vulgata lectione digladientur, Scribe igitur,

Nec mihi tot poſitus numero comprendere nunc ſit.

vide Notas ad lib. II. v. 21. *Idem.*

154. *Heſternam credas.*] Hinc emenda Propertium lib. XV.

Et potes heſternos manibus componere crines.

ita diu eſt quod ſcribendum vidi. quam conjecturam confirmavit poſtea Neapolitanus codex ſatis vetuſtus, & alter qui penes me exſtat. De externis & adſcititiis crinibus quæ dici poſſint ſcio. ſed huic opprobrio hic locus non eſt. Potes, inquit, ſingulis diebus crines componere. *heſternas coronas* pari modo dixit l. II. Eleg. XXXIV. pro heri plexis. ut recte illic reſtituit Lipſius. & *heſternas lucernas* libro III. El. VII. quæ vera illic ſcriptura. *heſternas roſas* noſter libro III. Amor. Eleg. VII. pro heri carptis. *Idem.* *Illa repexa.*] Paulo ante ornata, iterum pectitur.

155. *Ars caſum ſimulet.*] Capillos caſu inornatos eſſe ſimulabis, quum tamen eos pexueris. *Sic capta vidit in urbe.*] Hercules Iolen, Euryti filiam in Oechalia dominantis, uxorem petiit. Pater, quia Megaram uxorem ille paulo ante dimiſerat, veritus ne idem filiæ eveniret, ſuper eo ſe matrimonio conſulturum dixit. Hercules fruſtratus in Ætoliam venit, & Deianiram Oenei ex Althea duxit uxorem. Deinde in Oechaliam contra Euryti liberos, quoniam Iole uxor ei negata fuerat, exercitum duxit. Urbe capta, Euryti filios Toxeum, Molionem, ac Pytium occidit: Iolen vero abduxit, quam miro amore proſecutus eſt. auctor Diodorus. *Sic captâ ut vidit in urbe.*] *Captâ vidit ut urbe* Regius & duo alii. recte. cæteri fere omnes *captâ vidit in urbe.* *Ars caſus ſimilis* pro *caſum ſimulet* idem Regius. *Heinſius.*

156. *Sic capta vidit in urbe Alcides Iolen.*]

Hoc uſitatum eſt Herculi, captas amat.

Senec. Herc. in Oeta. v. 362. & v. 377.

Ubique caluit, ſed levi caluit face.

157. *Euhoe.*] Vox eſt bacchantis.

158. *Gnoſſi relicta, ſuos.*] Ariadnam ſignificat.

160. *Damna pianda.*] Quia corporis vitia celatis. *Mer.* *Damna pianda modis.*] *Pianda* dixit improprie, pro *compenſanda*, & quaſi diſſimulanda; ſive celanda. *Micyl.*

161. *Raptique ætate capilli.*] Defluvium capillorum in muliere rarum, in ſpadonibus non viſum, nec in ullo, ante Veneris uſum.

163. *Fæ-*

Fœmina canitiem Germanis inficit herbis;
  Et melior vero quæritur arte color.
Fœmina procedit denſiſſima crinibus emtis;
  Proque ſuis alios efficit ære ſuos.
Nec rubor eſt emiſſe palam. vænire videmus
  Herculis ante oculos, Virgineumquę chorum.
Quid de veſte loquar? nec vos, ſegmenta, requiro;
  Nec quæ bis Tyrio murice lana rubes.
Cum tot prodierint pretio leviore colores;
  Quis furor eſt, cenſus corpore ferre ſuo?
Aëris ecce color, tum cum ſine nubibus aër,
  Nec tepidus pluvias concitat Auſter aquas.
Ecce tibi ſimilis, qui quondam Phryxon & Hellen
Di-

163. *Fœmina caniciem Germanis inficit herbis.*] Oſtendit, fœminas ætatis etiam vitia poſſe celare. *Germanis herbis.*] Quibus Germani utuntur ad colorandos capillos. *Caniciem.*] Canos capillos.

164. *Vero.*] Nativo colore.

165. *Crinibus emptis.*] Fœminæ enim defluentibus capillis, alienis utuntur. Et Martialis, *Dentibus atque comis, nec te pudet, uteris emptis.*

167. *Nec pudor eſt emiſſe palam.*] *Rubor* libri meliores cum primâ editione. dixi Epiſtola xx. v. 204. *Heinſius.*

168. *Herculis ante oculos.*] Hercules Romæ ædem habuit, foro boario proximam, ubi ejus ſtatuam ſacravit Euander, quæ triumphalis dicebatur, & per triumphos veſtiebatur habitu triumphali. Hujus templum, ut Solin. docet, nec canes, nec muſcæ ingrediebantur. Fuit & Romæ ad portam trigeminam juxta Tyberim ædes Herculis. Fuit quoque ad circum Flaminium ædes Herculi cum Muſis communis, inde dictus *Muſagetes.* Fuit etiam Hercules apud circum maximum in æde Pompeii Magni, opus Myronis: cujus meminit Ovid. in Faſtis.

169. *Non jam ſegmenta requiro.*] *Nec nunc* Regius & decem alii. Jureti excerpta *nec enim.* alii aliter. Comelinianus aliique novem cum prima editione *nec vos.* quo ſex alii cum Neapolitano alludunt, *non vos.* ſed præſtat alterum quod & Zinzerlingo placebat, *rubes* etiam Regius ſequenti verſu & unus Vaticanus cum prima editione. *Heinſius.* *Segmenta.*] Veſtes aureas, vel potius *ſegmentatas.* hinc *ſegmentarii.* Sunt etiam ſegmenta faſciolæ quædam, quæ extremam partem veſtis ambiunt, à crebris ſectionibus appellata. Juvenalis, *Segmenta & longos habitus monilia ſumunt.*

172. *Suos cenſus.*] Quicquid poſſident. *Cenſus corpore ferre ſuos.*] *Suo* tres libri. *Heinſ.*

173. *Aëris ecce color.*] *Cæſius.* appellatur, à cœli colore: eum quidam *hiacinthinum* appellant.

175. *Qui quondam Phryxon & Hellen.*] Referendum ad aureum arietis Phryxi colorem: Tibi enim, inquit, ſimilis, qui Phryxum & Hellen eripuiſti ex inſidiis novercæ. Phryxus Athamantis regis Thebarum ex Nephele filius, Novercæ inſidias declinans, una cum ſorore Helle è Græcia aufugit: quibus transfretantibus juxta quoddam deorum oraculum ex Europa in Aſiam ſuper aureo ariete, ajunt virginem in mare delapſam, dediſſe Helleſponto nomen:
Phryxum

Diceris Inôïs eripuiſſe dolis.
Hic undas imitatus, habet quoque nomen ab undis:
Crediderim Nymphas hac ego veſte tegi.
Ille crocum ſimulat: croceo velatur amictu
Roſcida luciferos cum Dea jungit equos.
Hic Paphias myrtos: hic purpureas amethyſtos,
Albenteſve roſas, Threïciamve gruem.
Nec glandes, Amarylli, tuæ, nec amygdala deſunt:
Et ſua velleribus nomina cera dedit.
Quot nova terra parit flores, cum vere tepenti
Vitis agit gemmas; pigraque cedit hyems:
Lana tot, aut plures ſuccos bibit. elige certos.
Nam non conveniens omnibus omnis erit.
Pulla decent niveas: Briſeïda pulla decebant.

Cum

Phryxum à Ponto proficiſcentem, delatum in Colchida: qui quum ſecundum oraculum arietem ſacrificaſſet, pellem in templo Martis ſuſpendit, auctor Diodorus.

176. *Dolis Inois.*] Inſidiis novercæ Inus, quare conati ſunt aufugere.

177. *Hic undas imitatur.*] Rectius *imitatus* in uno Vaticano & Politiani excerptis. *Heinſ. Hic undas imitatur.*] Glaucum, hoc eſt, viridem colorem deſignat, quem Hyalum quoque appellamus.

181. *Paphias myrtos.*] Veneri dicatas. Unde Romæ ara vetus fuit Veneris Myrteæ, quam *Murtiam* vocabant. *Amethyſtos.*] Amethyſtinus color eſt violaceus, ab Amethyſto gemma appellatus. *Purpureos amethyſtos.*] *Purpureas* Regius & Sarravianus cum duobus aliis. probe. dixi ad Claudianum pluribus. Priſcianus Periegeſi,

Purpureoque amethyſtus ineſt ſuffuſa rubore. Heinſius.

182. *Threjiciamve gruem.*] Quam Maro *Strimoniam* appellavit. Eſt enim *Strimon* Macedoniæ terminus, qui eam à Thracia dividit, ad quam æſtatis tempore multæ advolant grues.

183. *Nec glandes Amarylli tuæ.*] Alludit ad illud Maronis carmen: *Caſtaneaſque nuces, mea quas Amaryllis amabat.* Colorem autem eum deſignat, quem in caſtaneis videmus. *Mer.*

184. *Et ſua velleribus nomina, &c.*] Qui color cerinus dicitur, à quo *Cerinarii*, qui cerina, id eſt, cerei coloris veſtes tingunt, ſive inficiunt.

186. *Pigraque fugit hyems.*] *Cedit* ſcripti multi & prima editio. *Heinſius.*

187. *Plures ſuccos.*] Plures colores. *Elige certos.*] Elige decentes colores.

188. *Omnibus unus erit.*] *Omnis erit* meliores cum primâ editione. argutè. Scribonius Largus præfatione, ubi de Compoſitionibus, *Quædam quibuſdam magis, & non omnes omnibus conveniunt.* Propertius lib. III. Eleg VIII.

Omnia non pariter rerum ſunt omnibus apta.

Maximinianus Elegia prima,

Diverſos diverſa juvant. non omnibus annis
Omnia conveniunt. res prius apta nocet.

Calvus in fragmentis Orationum, *neque ambitus magis quam omnium legum omnia judicia interierunt.* Heinſ.

189. *Pulla decet niveas.*] *Decent & decebant* libri veteres cum primâ editione. *Idem.*

190. *Cum*

Cum rapta eſt, pullâ tum quoque veſte fuit.
Alba decent fuſcas: albis, Cephëi, placebas,
Sic tibi veſtitæ preſſa Seriphos erat.
Quam pæne admonui, ne trux caper iret in alas;
Neve forent duris aſpera crura pilis!
Sed non Caucaſeâ doceo de rupe puellas,
Quæque bibant undas, Myſe Caïce, tuas.
Quid, ſi præcipiam, ne fuſcet inertia dentes;
Oraque ſuſceptâ mane laventur aquâ?
Scitis & inductâ candorem quærere cerâ.
Sanguine quæ vero non rubet; arte rubet.
Arte, ſupercilii confinia nuda repletis,

Parva-

190. *Cum rapta eſt.*] Scribe *capta eſt.* quanquam aliter codices antiqui. Vide notas ad Epiſtolam III. *Vſ.* 16. *Idem.* *Quum rapta eſt.*] Vel ab Achille, diruta ejus patria: vel ab Agamemnone Achilli erepta, miſſis præconibus Talrhybio & Eurybate, qui eam abduxere invitam, mœſtam, & recuſantem.

191. *Cephei.*] Andromeda, filia Cephei Æthiopum regis.

192. *Preſſa Seriphos erat.*] Vel à te calcata & habitata, quum in eam delata es à Perſeo: vel parum mari eminens. Eſt enim Seriphos, parva inſula, Cycladum una, in qua ea facta vulgantur, quæ de Perſeo dicuntur in fabulis.

193. *Quam ſæpe admonui.*] Ubi vero? certe nuſquam in his libris, quod ſciam. Optime Regius, *Quam pæne.* excerpta Politiani *bene.* proxime verum. Unus Palatinus, *Quod pæne.* Negat eſſe monendum, de axillarum foetore, cum per ſe ſatis id caveatur à puellis non omnino ſtupidis. *Heinſ.* *Ne trux caper iret in alas.*] Ne male olerent alæ, in quibus hircus cubat.

195. *Sed non Caucaſea.*] Non doceo fœminas barbaras, & incultas, & montium incolas. Eſt enim *Caucaſus* mons ab India, uſque ad Taurum porrectus.

196. *Quæque bibunt.*] *Bibant* Regius & quinque alii. ſequor. *Heinſius.* *Myſe Caïce.*] Caïus fluvius eſt Phrygiæ, à Myſia veniens.

598. *Oraque ſuſcepta mane laventur aqua.*] Nec rubiginem contrahant: aut violetur halitus, quod fit ciborum ac dentium vitiis, maxime ſenio. Utile eſt autem, mero ante ſomnos colluere ora propter halitum, frigida mane. *Mer.*

199. *Candorem quærere cerâ.*] An *creta?* quomodo apud Martialem,

Craſſior in facie vetulæ ſtat creta Fabullæ.

&,

Quam cretata timet Fabulla nimbos.

In Catalectis Petronianis,

Dum ſumit creteam faciem Sertoria, cretam
Perdidit illa, ſimul perdidit & faciem.

ita ſcribendum. ſic apud Ovidium Met. VII. ex veſtigiis optimorum codicum,

——creteis regionibus applicat angues.

ut illic dicemus. Horat. Epod.

——neque illi
Jam manet humida creta colorque
Stercore fucatus crocodili.

Heinſius.

201. *Arte ſupercilii.*] Fœminæ calamiſtro & coloribus raritatem ſuperciliorum emendabant. Juvenal. *Ille ſupercilium madida fuligine tinctum, Obliqua producit acu.*

202. *Parvâ*

Parvaque ſinceras velat aluta genas.
Nec pudor eſt oculos tenui ſignare favillâ;
Vel prope te nato, lucide Cydne, croco.
Eſt mihi, quo dixi veſtræ medicamina formæ,
Parvus, ſed curâ grande libellus opus.
Hinc quoque præſidium læſæ petitote figuræ:
Non eſt pro veſtris ars mea rebus iners.
Non tamen expoſitas menſâ deprendat amator
Pyxidas. ars faciem diſſimulata juvet.
Quem non offendat toto fæx illita vultu,
Cum fluit in tepidos pondere lapſa ſinus?
Oeſypa quid redolent, quamvis mittantur Athenis,
Demtus

202. *Parva aluta.*] Parvum tectorium, quaſi quædam pellis. Eſt enim *aluta*, mollior pellis.

203. *Nec pudor eſt, oculos.*] Cinere & croco utebantur mulieres ad venuſtandos oculos. Utebantur etiam ſtibio.

204. *Lucide Cydne croco.*] Cydnus fluvius eſt Ciliciæ, quem à Tauro ortum habere ſcribit Strabo. In Cilicia autem optimum crocum naſcebatur, quo in venuſtandis oculis utebantur.

205. *Eſt mihi, quo dixi.*] Libellum Ovidius compoſuit de medicamine faciei, quem deſideramus: nam eum qui extat, non Ovidii eſſe, quidam arbitrantur.

207. *Læſæ petitote puellæ.*] *Læſæ figura* prima editio & quatuor ſcripti. probe. alibi,

Nunc mentis vitio læſa figura tua eſt.
Heinſius.

209. *Non tamen expoſitas.*] Comelinianus, *& poſitas.* forte *ut poſitas.* vide de eo loquendi modo quæ noto ad Epiſt. v. ℣ſ. 83. *poſitæ pyxides*, ut *poſita venena* Remed. ℣ſ. 351. *Idem.*

210. *Diſſimulata juvet.*] *Juvat* ſcripti cum primâ editione. *Idem.*

213. *OEſopa quid redolent, quamvis mittantur Athenis.*] Magnus Scaliger reponebat,

OEſypa quid redolent, quamvis mutantur ahenis.

OEſypa certe in Regio & uno Vaticano. Remed. Amor.

Pyxidas invenies, & rerum mille colores,

Et fluere in tepidos œſypa lapſa ſinus.

Οἴσυπος καὶ Οἰσύπη καὶ Οἰσυπίς, ὁ τῆς αἰγὸς ῥύπος. ſordes ovium, vel ſordes ovillæ lanæ adhærentes, aut lana ſuccida & ſordida prope nates ovium, vel etiam pinguedo quæ exprimitur ex hiſce ſordibus. Οἰσύπειον, ἔριον ῥυπαρὸν προβάτων. ita Heſychius. OEſypon autem neutro genere quoties dicitur, ſubintellige medicamentum. Οἴσυπον φάρμακον. ſic Græci medici ſæpe: quomodo hic apud Naſonem. erat autem fœtidi odoris OEſypon. hinc οἰσυπηρὸς & οἰσυπώδης, qui redolet œſypum. Cæterum fruſtra eſt vir maximus qui pro *mittantur Athenis*, *mutantur ahenis* reponit. Plinius l. XXVIII. c. II. *Quin ipſa ſordes pecudum, ſudorque fœminum & alarum, adhærentes lanis (OEſypum vocant) innumeros prope uſus habent. In Atticis ovibus genito palma.* ut jam liqueat, Athenis cur mitti dixerit Ovidius. Galenus quoque lib. XIII. Meth. laudat τὸ Ἀττικὸν οἴσυπον. etſi perperam apud illum ὕσσωπον legatur, frequenti errore. Pergit Plinius. *Fit pluribus modis. ſed probatiſſimum lana ab his partibus recens concerpta, aut quibuſcunque*

Demtus ab immundo vellere ſuccus ovis?
Nec coram miſtas cervæ ſumſiſſe medullas,
Nec coram dentes defricuiſſe probem.
Iſta dabunt faciem; ſed erunt deformia viſu.
Multaque, dum fiunt turpia, facta placent.
Quæ nunc nomen habent operoſi ſigna Myronis,
Pondus iners quondam duraque maſſa fuit.
Anulus ut fiat, primo colliditur aurum:
Quas geritis veſtes, ſordida lana fuit.
Cum fieret, lapis aſper erat; nunc nobile ſignum
Nuda Venus madidas exprimit imbre comas.

Tu

que ſordibus ſuccidis primum collectis ac lento igni in æneo vaſe ſubfervefactis & refrigeratis, pinguique, quod ſupernatat, collecto in fictili vaſe, iterumque decocta priori materia. qua pinguetudo utraque frigida aqua lavatur, & in linteo ſiccatur, ac ſole torretur, donec candida fiat ac tranſlucida. Tum in ſtannea pyxide conditur. Probato autem, ut ſordium virus oleat, & manu fricante ex aqua non liquetur, ſed albeſcat ut ceruſa. Quæ omnia fere ad verbum hauſit ex Dioſcoride lib. II. cap. LXXXIV. ut & ſuam œſipi compoſitionem Aetius lib. II. Tetrabibli cap. CXX. *Idem.*

214. *Immunda vellere ſuccus ovis.*] *Immundo* ſcripti cum primâ editione. bene. *mittatur* etiam non *mittantur* verſu præcedenti codex Regius. *Idem.*

216. *Dentes perfricuiſſe probem.*] *Defricuiſſe* iidem etiam probe. ſic apud Catullum, *dens Iberâ defricatus urinâ.* & eidem *Dentem atque ruſſam defricare gingivam.* & apud Horatium, *quod ſale multo Urbem defricuit Lucilius.* cæterum huc alluſit auctor epigrammatis in Catalectis Petronianis, venuſti ſane ſed valde depravati. Adſcribam illud, quomodo emendandum cenſeo,

Semper munditias, ſemper, Baſiliſſa, decores,
Semper compoſitas arte recente comas,
Et comptos ſemper cultus, unguentaque ſemper,
Omnia ſollicitâ comta videre manu,
Non amo. neglectim mihi ſe quæ comit, amica,
Et decor ornatæ ſimplicitate placet.
Vincula nec cures capitis diſcuſſa ſoluti,
Nec coram faciem me lavet illa ſuam.
Fingere ſe ſemper, non eſt confidere amori.
Quid quod ſæpe decor, cum prohibetur, adeſt?

verſu ſexto & octavo veſtigiis Voſſiani codicis inſtitimus, in quo *Sedet ornate & coram faciem mel habet illa ſuam.* In vulgatis libris omnia inquinatiſſima ſunt. *Idem.*

217. *Iſta dabunt faciem.*] *Curam* Regius & quinque alii. Puto *formam.* ſupra,

Admotæ formam dantque negantque manus. Idem.

219. *Signa Myronis.*] Myrones duos fuiſſe Plinius ſcribit, alterum Lycium, Polycleti diſcipulum, qui floruit Olympiade 87. alterum vero Eleutheris natum, Ageladis diſcipulum.

220. *Pondus iners.*] Æs ſine forma.

224. *Nuda Venus.*] Potes intelligere de Venere Praxitelica, nuda illa, Gnidiam antecedente, & quemcunque alium locum nobilitatura: quæ fuit in templo Bruti Callaici, apud Circum Flamineum, cujus meminit Plin. *Exprimit imbre comas.*] Tanquam exiens à mari, ex quo nata fertur. talem enim

eam

Tu quoque dum coleris, nos te dormire putemus;
Aptius à ſummâ conſpiciare manu.
Cur mihi nota tuo cauſa eſt candoris in ore?
Claude forem thalami, quid rude prodis opus?
Multa viros neſcire decet. pars maxima rerum
Offendat, ſi non interiora tegas.
Aurea quæ pendent ornato ſigna theatro;
Inſpice, quam tenuis bractea ligna tegat.
Sed neque ad illa licet populo, niſi facta, venire:
Nec niſi ſubmotis forma paranda viris.
At non pectendos coram præbere capillos,
Ut jaceant fuſi per tua terga, vetem.

Illo

eam fecerat, qualem etiam Apelles pinxerat. Videtur ad Venerem alludere, quam ἀναδυομένην Græci vocant.

226. *Aptius à ſumma.*] Aptius, inquit, aſpiciere ab amante, quum extremam manum impoſueris tuo cultui. *Conſpiciere.*] *Conſpiciare* Sarravianus & unus Patavinus. *Heinſius.*

227. *Cur mihi nota tui.*] *Tuo in ore* rectius tres ſcripti. *Idem.*

228. *Claude fores thalamis, quæ rude cogis opus.*] *Forem* prima editio cum ſcriptis potioribus. ſic paſſim noſter. Puto & *Obde forem.* de quo lib. II. ꝟſ. 636. deinde Regius, *quid rude cogis.* at prima editio, & Sarravianus, *quid rude prodis opus?* recte. quatuor alii, *quæ prodis.* unus *quod prodis.* Forte *quo prodis?* de prodendi verbo hac ſignificatione dictum Faſt. ꝟſ. 508. *Idem.*

230. *Offendit.*] *Offendat* Regius & quinque alii. prima editio *Offendet* cum tribus ſcriptis. *Idem.*

231. *Aurea ſigna.*] Quæ inter columnas locabantur. unde in M. Scauri theatro legimus ſigna ærea inter columnas fuiſſe numero tria millia.

232. *Quam tenuis bractea ligna tegat.*] *Tegat* jam præceſſit ſuperiori pentametro. *ligat* Farneſianus. Scribo *linat.* ut alludatur ad derivationem vocis. *bractea* enim ſeu βρεκτία ἀπὸ τῦ βρέχειν deducitur, à linendo. Hinc Martialis quoque, lib. IX. Ep. LVII.

Et linit Heſperium bractea viva pecus.

bracteam, *ſputum* idem vocat lib. VIII. Ep. XXXIII.

Hoc linitur ſputo Jani Caryota calendis.

Idem lib. I.

Nec quæ Callaïco linuntur auro.

ſic & *illita porticus auro* apud Calpurnium Eclog. VII. & *aurum veſtibus illitum* Horatio od. IX. lib. IV. & *veſtes auro illitæ* apud Senecam Hippolyto Act. II. noſter Met. XI.

Neve male optato maneas circumlitus auro.

noſter Medicamine Faciei,

Culta placent: auro ſublimia tecta linuntur.

hinc *bractearii*, πεταλȣργοὶ. & *bracteatores*, πεταλοποιοὶ. Eleganter Arnobius *bracteolis fucari.* lib. IV. *Antiochum Cyzicenum ferunt quindecim cubitorum Jovem ex delubro aureum ſuſtuliſſe, & ex ære bracteolis ſubſtituiſſe fucatum.* ita & *aërius bracteola fucus* Auſonio Epiſt. IV. ad Symmachum. *auro inbracteari* apud Ammianum lib. XIV. & *inbracteatum auro* lib. XVII. ſic & *linere cedro.* vide Notas ad lib. I. Triſt. El. V. ꝟſ. 7. ubi pro *ligetur* ſimiliter *linatur* reponimus. *Heinſ.* *Tenuis bractea.*] Tenuis lamina.

236. *Ut jaceant fuſi per tua colla veto.*] *Terga* ſcripti fere omnes cum primâ editione. Lege *ſua terga.* ſic infra,

Illo præcipue, ne ſis moroſa, caveto
Tempore: nec lapſas ſæpe reſolve comas.
Tuta ſit ornatrix. odi, quæ ſauciat ora
Unguibus & raptâ brachia figit acu.
Devovet, & dominæ tangit caput illa: ſimulque
Plorat ad inviſas ſanguinolenta comas.
Quæ male crinita eſt, cuſtodem in limine ponat;
Orneturve Bonæ ſemper in æde Deæ.
Dictus eram cuidam ſubito veniſſe puellæ;
Turbida perverſas induit illa comas.
Hoſtibus eveniat tam fœdi cauſa pudoris;
Inque nurus Parthas dedecus illud eat.
Turpe pecus mutilum: turpe eſt ſine gramine campus;
Et ſine fronde frutex; & ſine crine caput.
Non mihi veniſtis, Semele, Ledeve, docendæ;

Per-

Spectentur tergo, quis ſua terga placent.

multus in hac locutione Ovidius. ut jam alibi copioſe eſt dictum. mox infra,

Arida nec vinclis crura reſolve ſuis.

ita & illic libri veteres. *vetem* etiam recte unus ex meis. *Heinſ.*

237. *Moroſa.*] Difficilis, querula.

238. *Nec lapſas ſæpe reſolve comas.*] *Laxas* prima editio & quinque ſcripti. tres *laſſas*, totidem *nexas*. Puto pro *pexas*. Propertius tamen lib. I. El. III.

Et modo gaudebam lapſos formare capillos.

laxas etiam placet. ſupra,

Huic decet inflatos laxe jacuiſſe capillos.

quibus *adſtrictos* ibidem opponit, *Illa ſit adſtrictis impedienda comis.* B. Hieronymus adverſus Rufinum, *Habent acus mulieres, quibus ornatorum crinium compago retinetur, ne laxius fluant.* Petronius.

Serta placent, fractique enervi corpore greſſus,
Et laxi crines, & tot nova nomina veſtis. Heinſius.

239. *Tuta ſit ornatrix.*] Ne eam pulſes.

242. *Plorat ad inviſas.*] *Et inviſas* ſcripti plerique cum prima editione. ſed perperam. ſuperiori verſu puto ſcribendum. *Devovet, ut tangit.* Heinſius.

244. *In æde.*] In loco minime viris pervio. *Bonæ deæ.*] Ad quam viris non erat acceſſus. Propert. *Sacra bonæ maribus non adeunda deæ.*

246. *Perverſas comas.*] Capillos confuſos & diſturbatos.

247. *Tam fœdi pudoris.*] Ut deprehendatur puella, dum ornat caput.

248. *In nurus Parthas.*] In uxores Parthorum, hoſtes Romani nominis.

249. *Turpe pecus mutilum: turpis ſine gramine campus.*] *Turpe eſt* primus Patavinus. recte. ſic infra,

Turpe jacens mulier multo madefacta Lyæo.

Amor. I. Eleg. IX.

Turpe ſenex miles, turpe ſenilis amor.

ſupra,

Turpe vir & mulier juncti modo protinus hoſtes.

pecus mutilum pro depilato ponit. ſic Nemeſianus in Cunegetico de Sileno,

Applauditque manu mutilum caput.

Sileni enim calvi. *Heinſ.* *Pecus mutilum.*] Sine cornibus.

251. *Non mihi veniſtis Semele, Ledeque docendæ.*] Non hæc ſcribuntur pulcherri-

Perque fretum falſo, Sidoni, vecta bove:
Aut Helene, quam non ſtulte, Menelaë, repoſcis;
Tu quoque non ſtultè, Troïe raptor, habes.
Turba docenda venit pulcræ turpeſque puellæ:
Pluraque ſunt ſemper deteriora bonis.
Formoſæ minus artis opem præceptaque curant:
Eſt illis ſua dos, forma ſine arte potens.
Cum mare compoſitum eſt, ſecurus navita ceſſat,
Cum tumet, auxiliis aſſidet ille ſuis.
Rara tamen mendo facies caret. occule mendas:
Quamque potes, vitium corporis abde tui.
Si brevis es, ſedeas; ne ſtans videare ſedere:
Inque tuo jaceas quantulacunque toro.
Hîc quoque, ne poſſit fieri menſura cubantis,
Injectâ lateant fac tibi veſte pedes.
Quæ nimium gracilis, pleno velamina filo

Su-

cherrimis, ut fuit Semele, Cadmi Thebarum regis filia, aut Leda, Helenæ mater.

252. *Sidoni vecta bove.*] *Sidonis* Europa dicitur, à Sidone urbe: quam à Phœnicibus conditam, à piſcium ubertate, quos *ſidones* vocant, appellatam ſcribit Juſtinus.

254. *Troïce raptor.*] *Troïe* Johannis Schefferi codex viri doctiſſimi. Dixi Notis ad Epiſt. 1. *Heinſ.* *Troïce raptor.*] Paris Trojane.

256. *Pulchraque ſunt ſemper deteriora bonis.*] Scripti plerique *Pluraque.* quod verum eſt. In Jureti excerptis *Plurima.* Heinſius.

257. *Præceptaque quærunt.*] *Curant* Jureti excerpta, Sarravianus, & duo alii cum primâ editione. Amor. lib. II. El. XIX. ex veteribus libris,

Quo mihi fortunam, quæ nunquam fallere curet. Idem.

259. *Ceſſat.*] Ab arte ſua, & navigandi peritia: ſic formoſa mulier præceptis noſtris minus utitur.

261. *Rara tamen menda facies caret.*] *Mendo* Regius. bene. quomodo & Remed. Amor.

Tunc oculis ſigna quodcunque in corpore mendum eſt,

& ſic infra ſcribendum puto, *carent cui pectora mendo.* ut concurſus duum *a* vitetur, quem & hic vitavit. Nam alibi fœminino genere effert noſter. *Heinſius.*

262. *Quaque potes.*] *Quamque* Commelinianus, excerpta Politiani, & Jureti, & quatuordecim alii. ſic Remed.

Quam potes, in pejus dotes deflecte puellæ.

ſupra lib. 1.

Junge tuum lateri, quàm potes, uſque latus.

&,

Neve aliquis verbis odioſas offerat aures,
Quam potes, ambiguis callidus abde notis.

Idem.

265. *Hic quoque.*] Malim *ſic quoque.* Idem.

267. *Quæ nimis eſt gracilis.*] *Nimium gracilis* ex ſcriptis ac prima editione reponatur. ut & *tangat viris* pro *tingat* ſequenti verſu. infra hoc libro,

Tuta

Sumat: & ex humeris laxus amictus eat.
Pallida purpureis tangat ſua corpora virgis:
Nigrior ad Pharii confuge piſcis opem.
Pes malus in niveâ ſemper celetur alutâ:
Arida nec vinclis crura reſolve ſuis.
Conveniunt tenues ſcapulis analectrides altis:

In-

Tuta quoque eſt fallitque oculos è lacte recenti
Littera. carbonis pulvere tange, leges.
Faſt. IV.
Tactaque fumanti ſulphure balet ovis.
& ſupra lib. I.
——— *uncta lumina tange manu.*
Plura qui deſiderat, adeat Gronovii Obſerv. l. III. c. XVIII. quæ ſcripta limpidos Romanæ antiquitatis fontes ſitientibus diligenter ſunt terenda. *Idem.*

270. *Ad Pharii confuge piſcis opem.*] Ad medicinam crocodili. Potes etiam de ſtercore crocodili intelligere, quo puellæ utebantur ad cutis nitorem.

271. *Pes malus.*] Turpis pes. *Aluta.*] Calceo.

272. *Arida crura.*] Macie tenuata. *Vinclis crura reſolve tuis.*] *Suis* bene excerpta Jureti, & quinque alii. libro III. Faſtor. ỹſ. 293. ut & illic monui ſcribendum, *adhibe ſua vincula captis.* Heinſius.

273. *Conveniunt tenues ſcapulis analectides altis.*] Magnus Scaliger ad Varronem legit *Omaletides* ὀμαλήτιδες. quod humeros nimirum æquos & ὁμαλὲς reddebant. ſed earum nullus quod ſciam meminit. Certe aliter libri meliores. Regius *analecptrides* & in margine *analetrides.* Sarravianus, *analentrides*, Jureti excerpta *analectides.* Comelinianus & alius, *amaletides*, quod proxime conjecturam Scaligeri accedit. tres alii, *amalectides.* Neapolitanus, & alius, *analedides.* Alii quinque *analectrides.* quidam, *analectides*, *analetides*, *analetrides*, *analatrides*, *analantrides*, *analentrides*, *aneletides*, *anacledides*, *anaſecrides*, *analemptrides*, *analeides*, *anelantides*, *analattides*, *aneclides*, *amaleptrides*, *anchiletrides*, *andatides.* quæ monſtra lectionum ſunt; & tamen apponenda duxi, ut alienæ quoque conjecturæ locus eſſet. Turnebus Adverſar. lib. IV. cap. XXIII. *ometides*, humerales faſcias legendum contendit, & reprehendit illos qui *analectides* emendant, Cælium Rhodiginum, &, qui illum ſequitur, Mycillum tangens, cujus hanc conjecturam probabat tamen Gruterus. Ego ad Regii codicis, ſacræ tanquam Anchoræ, confugiens ſcripturam, Τὸ *analecptrides*, geminam lectionem deſignare opinor, videlicet in nonnullis codicibus *analectrides* ἀπὸ τοῦ ἀναλέγειν ſcriptum fuiſſe, in nonnullis *analeptrides* ἀπὸ τοῦ ἀναλαμβάνειν *colligere, reſtringere* monens. Ego tamen *analectrides* malim, quod earum etiam uſus in lecto fuerit. ita & ὁμολεκτρίδες. *concubinæ.* olim refingebam *anacleptides.* ἀπὸ τοῦ ἀνακλέπτομαι, *retrocedo.* vel, *anacletides.* Alexis Comicus apud Athenæum lib. XIII. ἐν τῷ δράματι ἐπιγραφομένῳ Ἰσοστάσιον, multa ad rem habet, & inter cætera de tumore dorſi cohibendo,

——κοιλίαν ἁδρὰν ἔχει τίς; τ' ἰτέαις
Ταυταισὶ, τούτων ὧν ἔχουσ' οἱ Κωμικοὶ,
Ὀρθὰ προσθεῖσαι, τοιαῦτα γοῦν, αὐτῶν τὰς κοιλίας
Ὥσπερεὶ κοντοῖσι τούτοις εἰς τὸ πρόσθ' ἀπήγαγον.

Ubi vides etiam pectori adhibitas fuiſſe virgas tiliaceas. Antoninus Pius apud Capitolinum, *faſciabatur tiliaceis tabulis in pectore poſitis, ut rectius incederet.* Idem.

274. *An-*

Inflatum circa faſcia pectus eat.
Exiguo ſignet geſtu quodcunque loquetur;
Cui digiti pingues, & ſcaber unguis erunt.
Cui gravis oris odor, nunquam jejuna loquatur;
Et ſemper ſpatio diſtet ab ore viri.
Si niger, aut ingens, aut non erit ordine natus
Dens tibi: ridendo maxima damna feres.
Quis credat? diſcunt etiam ridere puellæ:
Quæritur atque illis hac quoque parte decor.
Sint modici rictus, ſint parvæ utrimque lacunæ;
Et ſummos dentes ima labella tegant.
Nec ſua perpetuo contendant ilia riſu:
Sed leve neſcio quid fœmineumque ſonent.
Eſt, quæ perverſo diſtorqueat ora cachinno:
Cum riſu læta eſt altera, flere putes.
Illa ſonat raucum, quiddamque inamabile ſtridet;
Ut rudit ad ſcabram turpis aſella molam.
Quo non ars penetrat? diſcunt lacrymare decenter:

Quo-

274. *Anguſtum circum faſcia pectus eat.*] Regius alter *Inflatum pectus.* quod verum eſt. Remediis Amoris,

Durius incedit? fac ambulet. omne papilla
Pectus habent? vitium faſcia nulla tegat.

ſic & *inflatos capillos* ſupra dixerat.

Hanc decet inflatos laxe jacuiſſe capillos.

Intelligit autem *Strophium*, quod *luctantes papillas vincibat*, ut cum Catullo loquar. Nonius certe *Strophium* vocat *faſciam brevem, quæ virginalem papillarum tumorem cohibet.* Martial. Apoph. CXXXIV.

Faſcia creſcentes dominæ compeſce papillas.

Idem.

275. *Exiguo ſignet geſtu, quodcunque loquatur.*] *Loquetur* Regius. unus Vaticanus *ſignes* & *loqueris.* duo alii *ſigni.* Junianus *ſignat.* Scribe,

Exiguo ſigna geſtu quodcunque loqueris.

Idem.

276. *Et ſcaber unguis erit.*] *Erunt* recte Bartholi Bartholini clariſſimi & humaniſſimi viri. *Idem.*

283. *Sint parvæ utrimque lacunæ.*] *Parvæque* ſcripti plerique cum prima editione, niſi quod Regius, *parieque.* Forte *pariles & utrimque lacunæ.* nam τὸ *que* geminatum offendit aures duriore ſono. ea vox Ovidio in deliciis, ut dicemus Met. VII. ℣ſ. 638. *Idem.*

286. *Fœmineumque ſonent.*] *Sonet* iidem libri. quod ſi ſequamur, *contenderit etiam* ſuperiori verſu erit ſcribendum, vel *contendat ut.* Idem.

287. *Perverſo cachinno.*] Turpi riſu.

288. *Cum riſu læta eſt altera.*] *Riſu uſa eſt* vel *læta.* Regius. *uſa* etiam duo alii: unus *luſa.* duo alii, *riſuque uſa eſt.* Puto, *Cum riſu effuſa eſt.* vel, quod malim, *In riſum effuſa eſt altera.* Heinſius.

289. *Quiddam atque inamabile ridet.*] Tres libri cum Jureti excerptis, *quiddamque inamabile.* Scribe, *quiddamque inamabile ſtridet.* Idem.

290. *Ut rudit à ſcabrâ turpis aſella molâ.*]

Quoque volunt plorant tempore, quoque modo.
Quid, cum legitimâ fraudatur littera voce,
Blæſaque fit juſſo lingua coacta ſono?
In vitio decor eſt, quædam malè reddere verba.
Diſcunt poſſe minus, quam potuere, loqui.
Omnibus his, quoniam proſunt, impendite curam.
Diſcite fœmineo corpora ferre gradu.
Eſt & in inceſſu pars non temnenda decoris.
Allicit ignotos ille fugatque viros.
Hæc movet arte latus, tuniciſque fluentibus auras
Excipit; extenſos fertque ſuperba pedes.
Illa, velut conjux Umbri rubicunda mariti,
Ambulat; ingentes varica fertque gradus,

Sed

mola.] *Ad ſcabram molam* ſcripti multi. probe. *Idem.*

294. *Lingua coacta ſono.*] Unus meus *ſubdola lingua.* ſic ſupra l. 1.

Fac titubet blæſo ſubdola lingua ſono.

Idem.

295. *Quadam male reddere verba.*] *Male verba recidere quadam* unus Patavinus & Argentinenſis. in Arondeliano pro diverſa lectione, *quadam reſcindere.* Idem.

296. *Diſcunt poſſe minus.*] Diſcunt blæſa verba pronunciare, quod negavit illis natura.

297. *Omnibus his, quando proſunt.*] Scripti cum primâ editione, *quoniam.* etſi alterum quoque non inelegans. Junianus, *magnam prodeſt impendere curam.* *magnam* (*prodeſt*) *impendite curam* prior Mentelianus. quæ lectio arridet præ reliquis. *Heinſius.*

298. *Fœmineo corpora ferre gradu.*] Redi ad Amor. 2. vſ. 23. El. 4. Sic Eurip. Med. verſ. 1164. ——— ἁβρὸν βαίνουσα παλλεύκῳ ποδί. Cui Poëta opponit deinde v. 337. Durius incedit.

300. *Allicit ignotos illa.*] Legendum *ille.* de inceſſu agit. deinde *Alligat* prima editio, cum multis ſcriptis, quos inter & Regius. fortaſſe rectius. Terentius Adelphis Act. v. Sc. III.

——— *D. iſtam pſaltriam*
Una illuc mecum hinc abſtraham. M. pugnaveris.
Eo pacto prorſum illi alligaris filium.

apposite Propertius de Cynthia libro I. El. v.

Illa feros animis alligat una viros.

Heinſius.

301. *Hæc movet arte latus.*] Alia in inceſſu movet ſe mollius quam par ſit.

302. *Excipit.*] *Accipit* ſcripti cum primâ editione. *Heinſ.* *Extenſos pedes.*] Quaſi digitis pedum inſiſtat.

303. *Illa velut conjunx.*] Alia velocius incedit, ut videatur ruſtica, aut varicoſa. *Conjunx rubicunda.*] Fortis uxor, nec mollis. *Umbri mariti.*] Umbri populi Italiæ fortiſſimi fuere, quos ipſorum fœminæ in inceſſu imitabantur. *Umbri conjux rubicunda mariti.*] *Catonis* unus Patavinus. Puto, *coloni.* ut apud Statium libro v. Sylvar. Pietate Abaſcantii,

——— *velut Appula conjux Agricola parci.*

ſequentem verſum Quintiliani illa de geſtu pedum illuſtrant lib. 11. cap. III. *Varicare ſupra modum & in ſtando deforme eſt, & accedente motu prope obſcœnum.* Heinſius.

304. *Ingentes gradus.*] Ampliores greſſus.

Sed ſit, ut in multis, modus hic quoque, ruſticus alter
  Motus; in inceſſu mollior alter erit.
Pars humeri tamen ima tui, pars ſumma lacerti
  Nuda ſit, à lævâ conſpicienda manu.
Hoc vos præcipuè, niveæ, decet. hoc ubi vidi,
  Oſcula ferre humero, qua patet, uſque libet.
Monſtra maris Sirenes erant: quæ voce canorâ

Quam-

greſſus. *Varica.*] Quaſi varica. *Vari*, ſeu *varici* dicuntur, qui obtortis introrſum cruribus diſtortè ambulant. *Mer.* Sed *Varica* non hoc loco accipitur de pedum vitio; ſed varicam ingentes gradus ferre dicit, quæ grandis incedit, & ingentes paſſus metitur; quod fieri non poteſt, niſi multum apertis & varicatis cruribus. *Salmaſ.* *Ingentes varica ferque gradus.*] Magnis it paſſibus. —— *Magno Megareïa præceps* —— *Arva rapit paſſu.* Stat. Thebaid. 10. Qualem ſolent concitati homines ferre gradum: unde ex inceſſu quoque notatur animus: quod poëta hoc loco videtur innuere. Sic Senec. in Herc. fur. de Lyco. v. 329.

Sed, ecce, ſævus, ac minas vultu gerens,
Et qualis animo eſt, talis inceſſu venit,
Aliena dextra ſceptra concutiens manu.

Μακρὰ βιβάσθων. Iliad. v. vſ. 809. De Ajace commoto. Quò reſpexit Lucian. in Dialog. Αἴας ὑπὲρ μεγάλα βαίνων. *Feroci ingenio torvus, prægrandique gradu.* Pacuv. Plaut. Aulular. 1. 1. vſ. 10. *Teſtudineum iſtum tibi ego grandibo gradum.* Spiſſigradus. Pœnul. 3. 1. v. 3.

305. *Sed ſit, ut in multis, modus hic quoque.*] Ita libri omnes. Cenſeo ſcribendum nihilominus,

Sed ſit, ut in cultu, modus hic quoque.

De cultu enim fœminarum egit paulo ante. *Heinſ.*

307. *Pars humeri tamen ima tui.*] Hic locus in mentem mihi revocat alterum Propertianum in fabula Hylæ lepidiſſima, ſed peſſime à librariis habita, quæ ingenia noſtri temporis critica non minus exercuit, quam Hylas ipſe antiquos olim poëtas. locus eſt libro 1. El. xx.

Tandem haurire parat demiſſis flumina palmis
Innixus dextro plena trahens humero.

quo loco ſcribendum,

Nixus, & exſerto plena trahens humero.

ſequens verſus conjecturam confirmat, qui ad exſertum humerum referendus,

Cujus ut accenſæ Dryades candore puellæ.

Exerere humerum elegans & Latinum. de quo nos pluribus aliquando ad ipſum Propertium. *Idem.*

311. *Monſtra maris Sirenes erant.*] Puellas admonet, ut cantare diſcant. Sirenes autem fuerunt Achelai, & Muſæ Calliopes, vel (ut alii malunt) Terpſichores filiæ, numero tres, Parthenope, Leucoſia, & Ligia: quarum una voce, alia cithara, tertia tibiis utebatur. Has ajunt cantus dulcedine naves detinere ſolitas, & ſopitos homines mergere. Quare cum Ulyſſes ante eorum littora navigaret, ſociorum aures cera obturavit, & illæſus evaſit. Eaſdem ſcribit Euſeb. meretrices fuiſſe, ſolitas navigantes decipere. *Sirenes.*] Apollon. in Argon. lib. IV. vſ. 891. illarum ſedem in inſulis ponit

—— αἶψα δὲ νῆσον Καλὴν, ἀνθεμόεσσαν ἐσίδρακον, ἔνθα λίγειαι
Σειρῆνες σίνοντ' Ἀχελωΐδες ἡδείῃσι
Θέλγουσαι μολπῇσιν ὅτις παρὰ πεῖσμα βάλοιτο.

Virgil. 5. Æneid. non longe à fine, in ſcopulis & ſaxis maris locat: ubi conſule Servium:

Jamque adeo ſcopulos Sirenum advecta ſubibat,
Difficiles quondam, multorumque oſſibus albos:

Quod ex Homer. Odyſſ. μ. v. 44.

Quamlibet admiſſas detinuere rates.
His ſua Siſyphides auditis pæne reſolvit
Corpora. nam ſociis illita cera fuit.
Res eſt blanda canor: diſcant cantare puellæ.
Pro facie multis vox ſua lena fuit.
Et modo marmoreis referant audita theatris;
Et modo Niliacis carmina luſa modis.
Nec plectrum dextrâ, citharam tenuiſſe ſiniſtrâ
Neſciat arbitrio fœmina docta meo.
Saxa feraſque lyrâ movit Rhodopeius Orpheus,
Tartareoſque lacus, tergeminumque canem.
Saxa tuo cantu, vindex juſtiſſime matris,
Fecerunt muros officioſa novos.
Quamvis mutus erat, voci faviſſe putatur
Piſcis, Arioniæ fabula nota lyræ.
Diſce etiam duplici genialia naulia palmâ

Ver-

Ἀλλά τε Σειρῆνες λιγυρῇ θέλγουσιν ἀοιδῇ,
Ἥμεναι ἐν λειμῶνι. πολὺς δ' ἀμφ' ὀστεόφιν θὶς
Ἀνδρῶν πυθομένων, περὶ δὲ ῥινοὶ μινύθουσιν.

Cantum illarum, quo invitabant prætereuntem Ulyſſem, videbis in Homer. d. l. verſ. 184. Quos verſiculos Cicero Latine reddidit 5. de finib.

O decus Argolicum quin puppim flectis, Ulyſſes, & quæ ſeqq.

312. *Quaſlibet admiſſas detinuere rates.*] Scribe cum Regio *Quamlibet*. ſic in Triſt. lib. 1. El. IX.

Quamlibet egreſſas occupat ante rates.

Vide Notas ad Epiſt. VI. vſ. 140. eandem vocem hoc ipſo libro mox ſemel iterumque reſtituemus. *Heinſius.*

313. *Siſypides.*] Ulyſſes Siſyphi filius, qui Autolycam, Laërtæ deſponſatam violavit, ex eaque Ulyſſem peperit. *Pæne reſolvit corpora.* Erat enim malo navis alligatus.

314. *Illita cera.*) Circes conſilio, ne cantus ſuavitate decorperiret.

318. *Modis Niliacis.*] Canticis Ægyptiis. Cantilenæ namque Ægyptiæ & Gaditanæ ob laſciviam maxime placebant. Martial. *Cantica qui Nili, qui Gaditana ſuſurrat.*

321. *Rhodopeïus Orpheus.*] Threjicius. Fuit enim Thrax genere, ut Diodor. ſcribit, filius Oeagri & Calliopes.

323. *Saxa tuo cantu.*] Jupiter in Satyri formam Antiopem Nictei filiam, compreſſit: quæ iram paternam verita, ad Epopeum, regem Sicyonum ſe contulit: ubi Zethum & Amphionem peperit, quos paſtor educavit. Nicteo deinde mortuo ob dolorem amiſſæ filiæ, ejus frater Lycus, ducto exercitu, Epopeum occidit, Antiopenque abduxit. quam Dircæ uxori cuſtodiendam tradidit. Ea quum fugiſſet, filios ad ulciſcendam Dircen impulit. Hi eam revinctam taurorum ſylveſtrium caudis, laniarunt ad eum locum, qui fontis Dircæi ab ea nomen accepit. unde Ovidius, Amphiona matris vindicem appellavit.

324. *Fecerunt muros.*] Thebanos enim muros lyra ſtruxiſſe dicitur Amphion.

327. *Genialia naulia palma vertere.*]

Ver-

Verrere: conveniunt dulcibus illa jocis.
Sit tibi Callimachi, ſit Coi nota poëtæ,
  Sit quoque vinoſi Teïa Muſa ſenis.
Nota ſit & Sappho: quid enim laſcivius illa?
  Cuive pater vafri luditur arte Getæ.
Et teneri poſſis carmen legiſſe Propertî:
  Sive aliquid Galli, ſive, Tibulle, tuum.
Dictaque Varroni fulvis inſignia villis
  Vellera germanæ, Phryxe, querenda tuæ.
Et profugum Ænean, altæ primordia Romæ;
  Quo nullum Latio clarius extat opus.
Forſitan & noſtrum nomen miſcebitur iſtis;
  Nec mea Lethæis ſcripta dabuntur aquis.
Atque aliquis dicet, Noſtri lege culta magiſtri
  Carmina, quis partes inſtruit ille duas.

Deve

Verrere eleganter Regius. & Arondelianus. quomodo & Scaliger in ora ſui codicis conjecerat legendum. in eodem *nubila*. ſed *naulia*, *ναύλια*, probum eſt. quæ *νάϐλα* apud Suidam. vide & Pollucem *Heinſ*. *Genialia naulia palma Verrere.*] Nablium, ſive naulium, inſtrumentum eſt muſicum. Vide Politian. Miſcell. 14. *Genialia* Delectantia.

329. *Sit tibi Callimachi.*] Callimachus progenitorem habuit Battum, qui Cyrenen condidit. Poëta ſimul, & grammaticæ ſtudioſus, cui primas in Elegia tribuit Quintilianus. *Coï Poëta.*] Philetas, Poëta ſimul, & antiquorum ſcriptorum cenſor, ex Co inſula.

330. *Teïa Muſa.*] Anacreon, Poëta lyricus auctore Strabone, Teon patriam habuit, quem Plinius ſcribit acino uvæ paſſæ ſtrangulatum.

331. *Nota ſit & Sappho.*] Sappho, Mitylenæa cum Alcæo claruit, cui in poëtica nullam fœminam comparandam ſcribit Strabo. ſcripſit enim elegias, libros lyricos novem: carmen invenit, quod à ſe *Sapphicum* denominavit: prima etiam plectrum reperit.

332. *Cuive pater vafri.*] Terentium innuit, qui in Phormione Getam inducit, Chremetem & Demiphontem ſenes fallentem.

334. *Sive aliquid Galli.*] Cornelius Gallus, Forojulienſis fuit, Euphorionem in Latinum tranſtulit.

335. *Dictaque Varroni.*] Euſebius chronographus, Varrones duos fuiſſe ſcribit: alter M. Terentius Varro appellatus, philoſophus pariter & Poëta, Romanorum omnium (ut Fabius auctor eſt) eruditiſſimus, linguæ Latinæ peritiſſimus, & omnis antiquitatis. Alter fuit P. Terentius Varro Attacinus, ab Attace vico Narbonenſis provinciæ, ubi natus eſt. De hoc nunc loquitur Ovidius.

336. *Tuæ germana.*] Quæ ex ariete aureo decidit, cujus vellus poſtea in templo Martis in Colchide fixum Argonautæ abſtulerunt.

342. *Duas partes.*] Viros & fœminas.

343. *Deque tribus libris.*] *Deve* ſcripti cum primâ editione. Regius *Deve cerem libris titulos quo ſignat amorum.* quod monſtrum lectionis non capio. tamen & in uno Palatino, *De veterum libris*. An *Deve trium?* ſequenti verſu *quod legas* bene libri iidem. *Heinſius.*

 347. *Ita*

Deve tribus libris, titulus quos ſignat Amorum,
Elige, quod docili molliter ore legas.
Vel tibi compoſitâ cantetur Epiſtola voce;
Ignotum hoc aliis ille novavit opus.
O ita, Phœbe, velis; ita vos, pia numina vatum,
Inſignis cornu Bacche, novemque Deæ!
Quis dubitet, quin ſcire velim ſaltare puellam;
Ut moveat poſito brachia juſſa mero?
Artifices lateris ſcenæ ſpectacula amantur:
Tantum mobilitas illa decoris habet.
Parva monere pudet: talorum ducere jactus
Ut ſciat, & vires, teſſera miſſa, tuas.
Et modo tres jactet numeros: modo cogitet, aptè
Quam ſubeat partem callida, quamque vocet.
Cautaque non ſtultè latronum prælia ludat:
Unus cum gemino calculus hoſte perit.
Bellatorque ſuâ prenſus ſine compare bellat;

Æmu-

347. *Ita velis.*] Ut legatur & cantetur meum opus.

351. *Artificis lateris, ſcena ſpectacula amantur.*] Malo *emuntur.* ſic Triſt. l. II.

Qua mimis prodeſt, ſcena eſt lucroſa poëta:
Tantaque non parvo crimina Prætor emit.
Inſpice ludorum ſumtus, Auguſte, tuorum:
Emta tibi magno talia multa leges.

Heinſius. *Artifices lateris.*] Hiſtriones latera in ſcena concinne moventes. Ars autem hiſtrionica adeo olim Romæ claruit, ut Clodius Æſopus, hiſtrio-tragicus ex eo quæſtu patinam ſexcentis ſeſtertiis inſignem fecerit, in qua poſuit aves cantu aliquo, aut ſermone humano vocales: & ejus filius Clodius, relictus ab eo in amplis opibus hæres, uniones in cœna magni pretii devoravit, ut auctor eſt Plinius.

353. *Talorum dicere jactus.*] *Diſcere* multi ex ſcriptis. *ducere* Junianus & primus Patavinus. recte. ſic infra,

Ducere conſueſcat multas manus una figuras.

Heinſius.

356. *Quam ſubeat partem.*] Cui ſit periculo ſubjecta. *Quamque vocet.*] Quot puncta cupiat ad obtinendam victoriam.

357. *Latronum prælia.*] Calculorum ludum.

358. *Unus cum gemino.*] Caute ludendum eſt, quum ſolus latrunculus tuus cum duobus hoſtibus pugnam capeſſit, & obſidetur.

359. *Bellatorque ſuo prenſus ſine compare pugnet.*] *Suâ compare & bellat* prima editio cum Regio, Sarraviano, & aliis quibuſdam. Plures *bellet.* ſequenti verſu etiam *recurrit* legendum. Ut hæc omnia ad latrunculorum luſum referantur. *ſuâ compare*, uxore. Amor. III. El. V.

Tu vir, & in vaccâ compare taurus eras.

Heinſius. *Bellatorque.*] Quem equitem *regem* appellant in calculis. Sunt qui intelligi malint *equitem. Sine ſuâ compare.*] Sine eo latrunculo, quem in eo ludo reginam

Æmulus & cœptum ſæpe recurrit iter.
Reticuloque pilæ læves fundantur aperto:
Nec, niſi quam tolles, ulla movenda pila eſt.
Eſt genus in totidem tenui ratione redactum
Scriptula, quot menſes lubricus annus habet.
Parva tabella capit ternos utrimque lapillos;
In qua viciſſe eſt, continuaſſe ſuos.
Mille faceſſe jocos. turpe eſt neſcire puellam
Ludere: ludendo ſæpe paratur amor.
Sed minimus labor eſt, ſapienter jactibus uti.
Majus opus, mores compoſuiſſe ſuos.
Dum ſumus incauti, ſtudioque aperimur in ipſo;
Nudaque per luſus pectora noſtra patent;
Ira ſubit deforme malum, lucrique cupido;
Jurgiaque, & rixæ, ſollicituſque dolor.
Crimina dicuntur: reſonat clamoribus æther:
Invocat iratos & ſibi quiſque Deos.
Nulla fides tabulis, quæ non per vota petuntur:
Et lacrymis vidi ſæpe madere genas.
Jupiter à vobis tam turpia crimina pellat,
In quibus eſt ulli cura placere viro.

Hos

ginam nominant. Alii vero equitem colluſoris accipiunt.

361. *Reticuloque pilæ.*] Reticulum appellat *alveolum*, ſignatum in retis formam. *Pilam* vero, quam peditem in calculis dicunt. *Fundantur.*] Spargantur in alveolo, & ducantur ſemel tantum.

362. *Quam tollas.*] Quam rapias adverſario.

363. *Eſt genus, &c.*] Ludum eum deſignat, qui conſtat ex duodecim calculis. *Tenui ratione redactum Spicula.*] *Scriptula* Scaliger, & Salmaſius ad Hiſtoriam Auguſtam; qui videndus. codices quidam *reductum*. Forte, *tenui ſtatione reductum*. Heinſius.

367. *Mille faceſſe jocos.*] *Faceſſe* Regius & quatuor alii. Reliqui *fac eſſe*. Idem.

371. *Tunc ſumus incauti.*] Lege, *Dum ſumus* cum primâ editione & quatuor ſcriptis. & *aperimur in ipſo* pro *ab ipſo* meliores libri. *Idem.*

377. *Nulla fides tabulis, quæ non per vota petuntur.*] *Tabulæ* Regius princeps, & quatuor alii. tertius Regius pro diverſa lectione *talis*. Scribo,

Nulla fides talis, qui non per vota petuntur.

aut, quod malo, *per vota teruntur*. Nihil ſibi promittunt nec bene ſperant de jactu talorum. cui vota deſint. Ita noſtri aleatores etiamnum, qui ſine votis & jurejurando nihil moliuntur in luſu. ſi *tabulæ*. cum primo Regio mavis, legendum,

Nulla fides tabulæ. quæ non per vota potuntur?

ſed præſtat altera ſcriptura. *Idem.*

383. *Sunt*

Hos ignava jocos tribuit Natura puellis:
 Materiâ ludunt uberiore viri.
Sunt illis celereſque pilæ, jaculumque, trochique,
 Armaque, & in gyros ire coactus equus.
Nec vos Campus habet, nec vos gelidiſſima Virgo;
 Nec Thuſcus placidâ devehit amnis aquâ.
At licet & prodeſt, Pompejas ire per umbras;
 Virginis ætheriis cum caput ardet equis.
Viſite laurigero ſacrata Palatia Phœbo:
 Ille Parætonias merſit in alta rates.
Quæque ſoror conjuxque Ducis monumenta pararunt:
 Navalique gener cinctus honore caput.

383. *Sunt illis celereſque pilæ.*] *Tereteſque* tertius Regius pro diverſa lectione. quod placet. ſic *teres malum* apud auctorem Panegyrici ad Piſonem. Auſonio, *mundi inſtar habens, teres atque rotundus.* Idem. *Celereſque pilæ.*] Utebantur enim pila, quam paganicam appellabant. *Jaculumque.*] Jaculo etiam exercebantur Romani.

385. *Nec vos campus habet.*] Campi Martii admirabilis erat magnitudo: ſuppeditabat enim cumles pariter curſus, & alia equeſtria certamina expedita. *Gelidiſſima virgo.*] Aquam virginem intelligit: à virgine, quæ ejus fontem indicavit, ita appellata, ut Frontinus docet.

386. *Nec Tuſcus placidâ.*] Tuſcum ideo Tybrim nominat, quoniam ab Apennino defluens, per Tuſciam Romam defertur. *Placida devehit amnis aqua.*] *Placida aqua* Tyberi non recte datur, cum ſit rapidus. Scribe *placitâ aquâ.* & adi quæ notamus ad Epiſtolam XIX. ℣ſ.208. *Heinſ. Placida aqua.*] Sic Virgil.

Leni fluit agmine Tiberis.

Et 8. Æneid.

——*fluvio Tiberinus amœno.*

387. *Pompejas ire per umbras.*] Porticus Pompeji erat in Campo Martio.

388. *Virginis æthereis.*] Æſtatem deſignat: nam Sol per Cancrum & Leonem tranſiens, & Virginem, æſtatem efficit, ex ſententia Hyginii.

389. *Sacrata palatia.*] Palatinum collem conſecratum Apollini, cui templum in eo Auguſtum erexiſſe diximus, cujus meminit Ovid. in 4. Faſt.

390. *Ille Paratonias merſit in alta rates.*] *Paratonicas* optimus Regius & duo alii. Puto *Paratonidas.* vide notas ſupra lib. I. ℣ſ. 172. *Heinſ. Paratonias.*] Ægyptias. Eſt enim Parætonium urbs Ægypti in ora maritima, & portus ingens 40. fere ſtadiorum. Hanc alii *Paratonium*, alii *Ammoniam*, vocant. Intelligit autem Apollinem, qui in prælio apud Actium contra M. Antonium & Cleopatram affuit Auguſto.

391. *Quæque ſoror.*] Porticum Octaviam dicit, ita appellatam ab Octavia ſorore Auguſti. *Conjuxque ducis.*] Liviæ porticum, è Livia uxore Auguſti cognominatam, accipe.

392. *Navalique gener.*] Agrippam Auguſti generum dicit; ejus enim filiam Juliam duxit uxorem. Illum Auguſtus navali corona donavit, qua donari ſolebat, qui primus in hoſtium navem armatus tranſiliiſſet. *Navali honore.*] Reſpicit Poëta ad illud Virgil. 8. Æneid.

Parte alia ventis, & Dîs Agrippa ſecundis
Arduus, agmen agens; cui belli inſigne ſuperbum
Tempora navali fulgent roſtrata corona.

Viſite thuricremas vaccæ Memphitidos aras:
 Viſite conſpicuis terna theatra locis.
Spectentur tepido maculoſæ ſanguine arenæ;
 Metaque ferventi circueunda rotâ.
Quod latet, ignotum eſt: ignoti nulla cupido.
 Fructus abeſt, facies cum bona teſte caret.
Tu licet & Thamyran ſuperes, & Amœbea cantu;
 Non erit ignotæ gratia magna lyræ.
Si Venerem Cous nuſquam poſuiſſet Apelles;

Merſa

393. *Viſite thuricremas.*] De templo Iſidis, repete quæ diximus in primo. *Vacca Memphitidos.*] Iſidis Ægyptiæ, quæ olim in vaccam mutata, apud Ægyptios colebatur.

394. *Terna theatra.*] *Trina* codex unus Patavinus. *Heinſius. Terna Theatra.*] Ea in campo proximo Campo Martio fuiſſe, docet Strabo. unde hic *conſpicuis locis* addidit Ovid. erant enim eo in loco præclara ædificia. *Conſpicuis terna theatra locis.*] Adi Barth. Marlian. in epitom. antiq. Rom. topograph. lib. 6. c. 12.

395. *Maculata ſanguine arena.*] *Maculoſa* ſcripti cum primâ editione. Auſonius de Cæſaribus,

Commodus inſequitur maculoſa ſanguine arena. Heinſ.

Sanguine.] Gladiatorum cruore.

396. *Metaque ferventi.*] Ludos Circenſes dicit. *Mer.*

399. *Thamyran ſuperes atque Orphea cantu.*] *Et Amœbea* ſcripti potiores cum primâ editione. niſi quod in nonnullis *Amœbeaque.* fruſtra. Nihil certius. quod & ſibi in membranis fuiſſe inventum monuit me per literas vir celeberrimus Joannes Fredericus Gronovius, ac demum in Obſervationibus l. IV. cap. XV. eſt teſtatus. Fuit autem Amœbeus Citharœdus Athenienſis magni nominis, cujus ex Ariſteæ de Citharœdis libro meminit Athenæus lib. XIV. Zenoni coætaneum facit Plutarchus περὶ τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς. laudat eum à continentia Clemens Alexandrinus lib. III. Strom. Ælianus Hiſtor. Animal. l. VI. cap. I. & Variæ Hiſtoriæ lib. III. c. XXX. Miror interpretes, imprimis Cioſanum, cui copia fuit tot veterum librorum, hunc locum præteriiſſe indictum. *Heinſ.* *Tu licet & Thamyras.*] Thamyras Philamonis filius, rediens ex urbe Ætolia, quum Muſas habuiſſet obvias, ſcientia cantandi gloriabundus, affirmavit ſe eas ſuperaturum, ſi ſecum certare auderent. Ad quam inſolentem vocem filiæ Jovis exarſerunt, & modulationem, & pulſandæ citharæ peritiam, & communem homini ſenſum abſtulerunt. Hæc Homerus in 2. Iliad. Diodorus eum lyra & cantu tantum privatum ſcribit.

401. *Si Venerem Cous.*] Apelles ex Epheſo Olymp. 3. floruit. in pictura ſolus plura quam cæteri omnes contulit, voluminibus editis, quæ doctrinam eam continebant. Hic pinxit Venerem exeuntem è mari, quam divus Auguſtus dedicavit in delubro patris Cæſaris, quæ Anadyomene vocatur. *Mer. Nunquam poſuiſſet.*] Ita ſcriptum in optimis membranis repperi; cum vulgò legatur, *pinxiſſet.* γράφειν, tam de pictoribus, quam de ſcriptoribus dicitur: & γράμμα non ſolum quicquid ſcriptum, ſed etiam quicquid pictum eſt. Hinc & *ponere* de utriſque. *Salmaſ. Nunquam pinxiſſet Apelles.*] *Nuſquam poſuiſſet* prima editio, cum Regio, Sartaviano, Jureti excerptis, & quinque aut ſex aliis ſcriptis Recte. Horatius,

Hic ære, at liquidis ille coloribus

Sollers

Merſa ſub æquoreis illa lateret aquis.
Quid petitur ſacris, niſi tantum fama, poëtis?
Hoc votum noſtri ſumma laboris habet.
Cura Deûm fuerunt olim Regumque poëtæ:
Præmiaque antiqui magna tulere chori.
Sanctaque majeſtas, & erat venerabile nomen
Vatibus: & largæ ſæpe dabantur opes:
Ennius emeruit, Calabris in montibus ortus.
Contiguus poni, Scipio magne, tibi.
Nunc ederæ ſine honore jacent: operataque doctis
Cura vigil Muſis nomen inertis habet.
Sed famæ vigilare juvet. quis noſſet Homerum,

Ilias

Sollers nunc hominem ponere, nunc deum.

Atque ita Salmaſius quoque ex veteri codice ad Pallium Tertulliani repoſuit. recte addito hoc ipſo Horatiani loco, qui Naſoniani loci reſtitutionem egregie confirmat. ut dubitandum non ſit de Regii codicis ſcriptura. Neque aliter Echo apud Auſonium in Epigrammatis,

Vane, quid affectas ſpeciem mihi ponere pictor. Heinſius.

404. *Hoc votum.*] Ut fama vigeat.

405. *Cura Ducum fuerant.*] *Deûm* Regius & quatuor alii. Elegia in Obitum Tibulli noſter,

At ſacri vates, & divûm cura vocamur.

Minutius Octavio, *qui adhuc rudi ſaeculo in ipſius mundi natalibus, meruerunt Deos vel faciles habere, vel Reges.* ſed tamen *ducum cura* retineri malo. Præterea *fuerunt* legendum cum excerptis Jureti. vide Notas ad Epiſt. VII. vſ. 166. Poëtas olim ducibus curæ fuiſſe Pauſanias docet in Atticis exemplo Philoxeni & Arati. ſic Euripides Archelao Macedoniæ regi, Anacreon Polycrati Samio, Simonides, Pindarus, Bachilides Hieroni Siciliæ tyranno, iidem quoque Anacreon, & Simonides Hipparcho Piſiſtrati filio cariſſimi fuere. *Heinſius. Cura ducum fuerant olim.*] Horat. quoque oſtendit, Poëtas olim fuiſſe in precio, eo verſu: *Sic honor & nomen divinis vatibus atque Carminibus venit.*

409. *Ennius emeruit Calabris in montibus ortus*

Contiguus poni, Scipio magne, tibi.] Ita optime hunc locum reſtituit Janus Parrhaſius & feliciter interpretatus eſt Commentario ad Raptum Proſerpinæ Claudiani. cum in ſcriptis omnibus ſit *hortos* vel *ortos.* & poſteriori verſu *contiguos pœne tibi*, vel, *tuis.* Regius *pœnis. poni*, ſepeliri. vide infra notas vſ. 736.

Heinſius. Ennius emeruit.] Q. Ennius in Calabria Rudias patriam habuit. Scripſit primus apud Latinos verſu heroïco annales, quibus bella Italiæ cecinit, & ſecundum bellum Punicum, in gratiam Scipionis, carmine minus polito. nam ingenio valuit, ſed arte caruit.

410. *Contiguus poni, Scipio magne, tibi.*] Quod confirmat Cic. pro Arch. Poëta: *Carus fuit Africano ſuperiori noſter Ennius; itaque etiam in ſepulcro Scipionum putatur eſſe conſtitutus è marmore.*

413. *Sed fama invigilare juvat.*] *Vigilare* ſcripti potiores cum primâ editione. quomodo apud Propertium *ſtudiis vigilare ſeveris.* Rectius quoque *juvet* Aproſianus. Juvet vos vigilare in ſpem famæ. *Heinſius.*

415. *Clauſa*

Ilias æternum ſi latuiſſet opus?
Quis Danaën noſſet, ſi ſemper clauſa fuiſſet;
  Inque ſuâ turri perlatuiſſet anus?
Utilis eſt vobis, formoſæ, turba, puellæ.
  Sæpe vagos ultra limina ferte pedes.
Ad multas lupa tendit oves, prædetur ut unam:
  Et Jovis in multas devolat ales aves.
Se quoque det populo mulier ſpecioſa videndam:
  Quem trahat, è multis forſitan unus erit.
Omnibus illa locis maneat ſtudioſa placendi:
  Et curam totâ mente decoris agat.
Caſus ubique valet: ſemper tibi pendeat hamus.
  Quo minime credas gurgite, piſcis erit.
Sæpe canes fruſtra nemoroſis montibus errant:
  Inque plagam nullo cervus agente cadit.
Quid minus Andromedæ fuerat ſperare revinctæ,
  Quam lacrymas ulli poſſe placere ſuas?
Funere ſæpe viri vir quæritur. ire ſolutis
  Crinibus, & fletus non tenuiſſe decet.

Sed

415. *Clauſa fuiſſet.*] Regius *cluſa.* ſic paſſim in antiquis libris. *Idem.*

417. *Utilis eſt vobis formoſa cura puella.*] *Turba* ſcribendum cum primâ editione, codice Regio, & uno Vaticano. & ſequenti verſu *ferte pedes* non *ferre.* quicquid obſtant libri veteres. qui tamen *ultra limina* pro *extra* conſtanter, & recte. *Turba* pro populo. Remed. Amor.

Ipſe face in turbâ, cum venit illa, locum.

ſic & eodem libro, ℣ſ. 581.

Non tibi ſecretis (augent ſecreta furores)

Eſt opus. auxilio turba futura tibi eſt.

ita enim iſti verſus ex fide veterrimi codicis ſcribendi. *Idem.*

421. *Mulier formoſa.*] *Specioſa* ſcripti cum primâ editione. *Idem.*

426. *Quo minime credis.*] *Credas* unus Vatic. bene. Junianus *credes.* Idem.

428. *Inque plagas.*] *Plagam* ſcripti cum prima editione. *Idem.*

429. *Quid minus Andromede potuit ſperare revincta.*] *Andromeda fuerat ſperare revincta* lege cum prima editione, & potioribus ſcriptis. niſi quod in nonnullis eorum *relecta* & *revicta.* Regius tamen *revincta.* Diximus de hoc loco ſupra Notis ad lib. II. ℣ſ. 28. Germanicus in Arateis de Caſſiopia,

Sic tendit palmas ceu ſit planctura relictam

Andromedam merita non juſta piacula matris.

ubi *revinctam* ſimiliter puto ſcribendum. *Idem.* *Quid minus Andromeda.*] Nunquam, inquit, ſperaſſet Andromeda auxilium Perſei.

431. *Funere ſæpe viri.*] Sæpenumero puella mariti mortem deplorans, in ipſo funere virum alium invenit. *Funere ſæpe viri.*] Cujus malitiæ inſigne exemplum ſuppeditat Petronius. *Ire ſolutis.*] *Iſſe* ſcripti magno numero. *Heinſius.*

437. *Formi-*

Sed vitate viros cultum formamque profeſſos;
Quinque ſuas ponunt in ſtatione comas.
Quæ vobis dicunt, dixerunt mille puellis.
Errat, & in nullâ ſede moratur amor.
Fœmina quid faciat, cum ſit vir lævior ipſâ;
Forſitan & plures poſſit habere viros?
Vix mihi credetis; ſed credite: Troja maneret,
Præceptis Priami ſi foret uſa ſui.
Sunt qui mendaci ſpecie graſſentur amoris,
Perque aditus tales lucra pudenda petant.
Nec coma vos fallat liquidâ nitidiſſima nardo:
Nec brevis in rugas cingula preſſa ſuas.
Nec toga decipiat filo tenuiſſima: nec ſi
Anulus in digitis alter & alter erit.
Forſitan ex horum numero cultiſſimus ille
Fur ſit; & uratur veſtis amore tuæ.
Redde meum, clamant ſpoliatæ ſæpe puellæ:
Redde meum, toto voce boante foro.
Has, Venus, è templis multo radiantibus auro

Lenta

437. *Fœmina quid faciet.*] *Faciat*, & *ſit vir* pro *vir ſit* ſcripti plerique cum primâ editione. *Idem.*

439. *Troja maneret.*] Docet puellas Priami exemplo, non adoleſcentibus credendum eſſe, ſed majoribus natu.

440. *Præceptis Priami ſi foret uſa ſenis.*] *Priame tuis* prima editio, Regius, & complures alii. ſed *Priami ſui* verum eſt, quod ſeptem aut octo veteres agnoſcunt. *Heinſius.* *Præceptis Priami.*] Qui ſuadebat reddendam eſſe Helenam.

441. *Graſſantur amoris.*] *Graſſentur* meliores cum primâ editione. & *petant* ſequenti verſu. *Heinſius.*

442. *Perque aditus tales.*] Per ſpeciem ficti amoris. *Lucra pudenda petunt.*] Simulant ſe vos amare: ſed nihil aliud à vobis petunt, quam dedecus veſtrum.

444. *Cingula preſſa.*] Sic & Remed. Amor.

Et nova velocem cingula lædat equum.

Regius tamen cum aliis nonnullis *lingula* habet. alii *ligula*. Intelligit faſciam, quâ cingebatur toga. Certe nimis operoſa ac moroſa togæ ſtructura mollitiem prodebat. quod & in Hortenſio notarunt veteres. *Heinſius.*

445. *Filo tenuiſſima.*] Ex tenui lana.

451. *Has Venus è templis multo radiantibus auro*
Læta videt lites Appiadeſque deæ.]
Lenta codex Regius. & recte. vide quæ notamus ad Epiſt. XIX. ✝ſ. 82. & Epiſt. XV. ✝ſ 169. Hoc primum. deinde in nonnullis aliis *vides*. qui etiam *Appiadeſque tuæ*. quomodo & optimus Regius. Scribe,

Lenta vides lites, Appiadeſque tuæ.

ut per *Appiadas* meretrices intelligat. Valde illæ Deæ Appiades magnum Turnebum exercuerunt Adverſ. lib. v. ſcio *Appiada Minervam* à Cicerone dici libro III. Familiar. Epiſt. I. ſcio & Muſarum ædem in via Appia fuiſſe. ſed quid illæ ad has lites? Quare olim *Appiadeſque*

Lenta vides lites, Appiadeſque tuæ.
Sunt quoque non dubiâ quædam mala nomina famâ:
Deceptæ à multis crimen amantis habent:
Diſcite ab alterius veſtris timuiſſe querelis:
Janua fallaci ne ſit aperta viro.
Parcite, Cecropides, juranti credere Theſeo;
Quos faciet teſtes, fecit & ante Deos.
Et tibi, Demophoon, Theſêi criminis hæres,
Phyllide deceptâ nulla relicta fides.
Si bene promittant, totidem promittite verbis:
Si dederint, & vos gaudia pacta date.
Illa poteſt vigilis flammas extinguere Veſtæ;
Et rapere è templis, Inachi, ſacra tuis;
Et dare miſta viro tritis aconita cicutis;

Acce-

piadeſque via legendum videbatur. Nunc libros veteres ſequendos duco. in Arondeliano,

Læta videt lites Appiadeſque ſuæ.

Extra urbem plebs ſubmœniana & meretriculæ habitabant. maxime viâ Appiâ. quod ex hoc loco liquide apparet. lib. 1. ubi loca deſcribit amantibus adeunda.

Subdita qua Veneris facto de marmore templo
Appias expreſſis aëra pulſat aquis.
Illo ſæpe loco capitur conſultus Amori.

& quæ ſequuntur. Rem. Amor.

Turpe vir & mulier juncti modo, protinus hoſtes,
Non illas lites Appias ipſa probet.

ubi forte legendum,

Non Venus has lites Appias ipſa probet.

ſic & lib. 1. ubi de via Appia,

Hunc Venus è templis, quæ ſunt confinia, ridet.

Heinſ.

454. *Crimen amantis habent.*] Quia alios decipiunt, ipſæ ab amantibus deceptæ.

455. *Diſcite ab alterius veſtris timuiſſe querelis.*] *Vobis timuiſſe* Thomaſini codex concinnius. *Heinſ.*

457. *Cecropides.*] Athenienſes puellæ; à rege Cecrope: per quas omnes deſignat. *Juranti Theſeo.*] Viro perfido, ut fuit Theſeus, qui Ariadnam reliquit.

458. *Quos faciet teſtes, fecit & ante Deos.*] Præclarum hujus, & commodum habemus exemplum in Livio, Lib. 10. Decad. 3. non longè à fine: ubi Pœnorum Legati, ob perfidiam ſuſpecti, cum rogarentur, per quos Deos fœdus icturi eſſent, cum eos, per quos ante ictum eſſet, fefelliſſent? Aſdrubal quidam reſpondiſſe fertur; per eoſdem, qui tam infeſti ſunt fœdera violantibus. *Fecit & ante deos.*] Antea deos adhibuit teſtes, & tamen fidem violavit.

461. *Si bene promittent.*] *Promittant* quidam ex melioribus. alii *promittunt.* Heinſius.

463. *Illa poteſt vigiles.*] Quæ alio munere promiſſas noctes negabit, audebit etiam violare ſacra Veſtæ & Iſidis, & necare virum veneno. *Vigiles flammas.*] Inextinctum ignem, qui in templo Veſtæ ſervabatur. *Vigiles flammas extinguere Veſtæ.*] *Vigilis* rectius legas. Nam *vigilis* in uno Patavino. Pont. 1.

Ut vigil infuſa Pallade Veſta ſolet.

Heinſ.

469. *Verba*

Accepto Venerem munere ſi qua negat.
Fert animus propius conſiſtere, ſupprime habenas,
Muſa; nec admiſſis excutiare rotis.
Verba vadum tentent abiegnis ſcripta tabellis.
Accipiat miſſas apta miniſtra notas.
Inſpice: quodque leges, ex ipſis collige verbis,
Fingat, an ex animo ſollicituſque roget.
Poſtque brevem reſcribe moram. mora ſemper amantes
Incitat, exiguum ſi modo tempus habet.
Sed neque te facilem juveni promitte roganti:
Nec tamen eduro, quod petit, ore nega.
Fac timeat ſperetque ſimul: quotieſque remittes,
Speſque magis veniat certa, minorque metus.
Munda, ſed è medio, conſuetaque verba, puellæ,
Scribite. ſermonis publica forma placet.
Ah quoties dubius ſcriptis exarſit amator;

Et

469. *Verba vadum tentant.*] *Tentent* iidem. pro *abiegnis tabellis* prima editio, Regius, & alii nonnulli ex melioribus, *alienis*, unde fuit cum legendum putarim *in acernis ſcripta tabellis.* quomodo noſter Eleg. XI. lib. I. Amor. ſed & *abiegna* probum. ita *abies* ſumitur Plauto Perſâ. *Idem.*

471. *Inſpice, dumque leges.*] *Quodque leges* meliores cum prima editione. *Idem.*

475. *Sed neque te facilem juveni promitte roganti.*] Malim *permitte.* Idem.

476. *Nec tamen edure, quod petit ille, nega.*] *E duro* ſcripti meliores cum prima editione. alii quidam *è toto.* tertius Regius & unus Vaticanus, *è duro ore.* optime. ſic *duri puer oris & audax* lib. V. Metam. ſupra,

Poſtibus edura ſupplex blandire puellæ.

ut & illic ſcribendum monuimus, niſi *è duro* hic ſumptum velis, ut ex facili, ex difficili, ex toto, & ſimilia. ſupra in Amoribus,

Culpa nec ex facili, quamvis manifeſta, probatur.

ſupra,

Quæ datur ex facili non eſt mihi grata voluptas.

&,

Protinus ex facili gaudia ferre licet.

infra,

Quod datur ex facili, longum male nutrit amorem.

in Faſtis,

Non ex difficili cauſa petenda ſubeſt.

in Triſtibus,

Non tamen ex toto deſerere illa potes.

Idem.

478. *Spes magis hinc veniat.*] *Speſque magis veniat* prima editio & ſcripti plerique. Puto *ſpes magis huic veniat.* vide Notas ad Epiſt. IV. vſ. 113. *Idem.*

479. *Munda, ſed è medio.*] *Blanda* unus Vaticanus. quomodo ſupra lib. I.

Sit tibi credibilis ſermo, conſuetaque verba,
Blanda tamen, præſens ut videare loqui.

nihil tamen temere mutandum. *Idem.*

481. *Dubiis ſcriptis exarſit amator.*] *Dubius* cum prima editione, Regio, & tribus aliis. *Idem.*

483. *Quam-*

Et nocuit formæ barbara lingua bonæ!
Sed quoniam, quamvis vittæ careatis honore,
Eſt vobis veſtros fallere cura viros;
Ancillæ puerive manus ferat apta tabellas:
Pignora nec juveni credite veſtra novo.
Vidi ego pallentes iſto terrore puellas
Servitium miſeras tempus in omne pati.
Perfidus ille quidem, qui talia munera ſervat:
Sed tamen Ætnæi fulminis inſtar habet.
Judice me fraus eſt conceſſa, repellere fraudem:
Armaque in armatos ſumere jura ſinunt.
Ducere conſueſcat multas manus una figuras.
Ah pereant, per quos iſta monenda mihi!
Nec niſi deletis tutum reſcribere ceris:
Ne teneat geminas una tabella manus.
Fœmina dicatur ſcribenti ſemper amator.
Illa ſit in veſtris, qui fuit ille, notis.
Sed libet à parvis animum ad majora referre,

Plena·

483. *Quamvis vittæ careatis honore.*] Quamvis ſitis inſames.

485. *Ancillæ puerique manus ferat arte tabellas.*] *Puerive.* deinde prima editio & tres ſcripti *ante.* duo *apto.* Sarravianus & alius *arta.* unus, *arce.* Lege *apta* cum Argentinenſi, uno Patavino, & Vaticano. ſupra,

Accipiat miſſas apta miniſtra notas.] Amor. II. Eleg. VII.

Eſt tibi per doctas apta miniſtra manus.
& ad Cypaſſim,

Apta quidem dominæ, ſed magis apta mihi.

Met. lib. IX. ubi Byblis queritur de famulo cum literis miſſo,

Non adiit apte, non legit idonea credo Tempora.

Heinſius.

486. *Pignora nec juveni credite veſtra novo.*] *Novo juveni*, novo amanti. ut ſupra,

—— *novus viſo caſſe reſiſtet amans.*

ſed libri omnes veteres cum primâ editione *puero*, quod jam præceſſit. Junianus *rudi.* Forte *verna rudi.* ita ſæpe pro ſervo poëtæ: Regius, *credita noſtra.* Idem. *Veſtra pignora.*] Veſtras literas. *Novo juveni.*] Novus, inquit, amator literas amicæ ſervat, quibus tanquam fulmine utatur in punienda amica: timet enim ſemper, ne iratus amator illas marito oſtendat.

494. *Per quos.*] Quorum cauſa hæc moneo.

496. *Nec teneat geminas.*] *Ne* Regius cum prima editione, & quinque aliis ſcriptis. bene. *Heinſius.*

497. *Fœmina dicatur.*] Fœmina in literis appellet ſe nomine amatoris. *Scribentis ſemper amator.*] *Scribenti* quatuor codices. *Heinſius.*

499. *Si licet à parvis.*] *Sed licet* ſcripti meliores cum priſcis editionibus. Lege *ſed libet:* quomodo alter Mentelii: nam Moreti codex *ſi libet.* Arondelianus *ſed placet.* vide Notas ad Epiſt. XV. vſ. 144. *Id.*

501. Re-

Plenaque curvato pandere vela ſinu;
Pertinet ad faciem rabidos compeſcere mores.
Candida pax homines, trux decet ira feras.
Ora tument irâ; nigreſcunt ſanguine venæ;
Lumina Gorgoneo ſævius igne micant.
I procul hinc, dixit, non es mihi tibia tanti;
Ut vidit vultus Pallas in amne ſuos.
Vos quoque ſi mediâ ſpeculum ſpectetis in irâ;
Cognoſcat faciem vix ſatis ulla ſuam.
Nec tumeat vultu damnoſa ſuperbia veſtro:
Comibus eſt oculis alliciendus amor.
Odimus immodicos (expertæ credite) faſtus.
Sæpe tacens odii ſemina vultus habet.
Spectantem ſpecta: ridenti mollia ride.
Innuet; acceptas tu quoque redde notas.
Sic ubi prælusit, rudibus puer ille relictis
Spicula

501. *Rapidos compeſcere mores.*] Prima editio cum Regio & octo aliis *rabidos.* quod verum eſt. *Idem.*

504. *Gorgoneo ſævius angue micant.*] *Igne* ſcripti omnes potiores cum prima editione. hoc eſt, oculis Gorgoneis. ſic lib. III. Met.

Igne micant oculi, corpus tumet omne veneno.

libro VIII.

Sanguine & igne micant oculi, riget horrida cervix.

Virgilius,

Oculis micat acribus ignis.

pro *ſævius* unus Vaticanus, *fortius.* Puto, *torvius.* lib. I.

Si fuerit torvâ violentior illa Meduſâ.

Idem.

505. *Non eſt mihi tibia tanti.*] *Non es* libri meliores cum prima editione. Sic in Faſtis codices vetuſti,

Ars mihi non tanti es, valeas mea tibia, dixit.

ubi legendum *Ah mihi non tanti es.* Metamorph. VI. de Marſya,

—— *quid me mihi detrahis, inquit?*

Ah piget, ah non eſt, clamabat, tibia tanti!

ubi pari modo *non es* reponendum videtur. ita & tibiam alloquitur Propertius lib. II. Eleg. XXX.

Hic locus eſt in quo tibia docta ſones.
Quæ non jure vada Mæandri jacta nataſti,
Turpia cum faceret Palladis ora tumor. Idem.

509. *Nec minus in vultu damnoſa ſuperbia veſtro.*] *Nec tumeat vultu* prima editio & plurimi ex ſcriptis. ſed paulo ante præceſſerat. *Ora tument ira.* Idem.

510. *Comibus oculis.*] Læto aſpectu.

511. *Odimus immodicos (experto credito) faſtus.*] Unus meus *fatus.* Puto *flatus.* Vide notas ad lib. I. vſ. 715. Argute etiam Regius cum Neapolitano & uno Vaticano *expertæ credite.* Heinſ.

515. *Sic ubi prælusit.*] *Proluſit* cum primâ editione ſcripti meliores. Seneca Hippol.

Ut cepit animos, ſeque prætentans ſatis
Proluſit ira.

ita optimus Mediceus. nec dubita quin recte.

Spicula de pharetrâ promit acuta ſuâ.
Odimus & mœſtas. Tecmeſſam diligat Ajax:
Nos hilarem populum fœmina læta capit.
Nunquam ego te, Andromache, nec te, Tecmeſſa, rogarem
Ut mea de vobis altera amica foret.
Credere vix videor, cum cogar credere partu,
Vos ego cum veſtris concubuiſſe viris.
Scilicet Ajaci mulier mœſtiſſima dixit,
Lux mea; quæque ſolent verba juvare viros?
Quid vetat à magnis ad res exempla minores
Sumere, nec nomen pertimuiſſe ducis?
Dux bonus huic centum commiſit vite regendos:

Huic

recte. Propertius lib. IV. Eleg. IV.

Vidit arenoſis Tatium proludere campis.

ſic ſcripti conſtanter. neque aliter paſſim codices caſtigatiſſimi apud ſcriptores antiquos, ut etiam teſtatur ad Senecæ Herculem Furentem Gronovius noſter. apud Virgil. III. Georg. *ſparſa ad pugnam proludit arena.* Auctor Panegyrici ad Piſones,

Tunc etiam levibus veluti proluſit in armis. Idem.

517. *Tecmeſſam diligat Ajax.*] Quia mœſta erat, & ſevera.

518. *Nos hilarem populum.*] Nos minime triſtes lætam etiam fœminam volumus.

519. *Nunquam ego, te, Andromache, rogarem.*] Fuit enim fidiſſima ſuo Hectori conjux: & non ἀνδρὶ μαχχμένῃ, ut nonnulli volunt. Quod patet ex illo Eurip. Troad. v. 640.

Ἃ γὰρ γυναιξὶ σώφρον' ἔσθ' εὑρημένα,
Ταῦτ' ἐξεμόχθουν Ἕκτορος κατὰ στέγας.

Et deinde v. 668.

Σὲ δ', ὦ φίλ' Ἕκτορ, εἶχον ἄνδρ' ἀρκοῦντά μοι,
Ξυνέσει, γένει, πλούτῳ τε κἀνδρείᾳ μέγαν.

520. *Amica foret.*] *Fores* rectius legatur. *Heinſ.*

521. *Cum cogar credere partu.*] *Niſi cogar credere partus* prima editio & duo ſcripti. Mentelianus *niſi cogar credere partu.* Lege,

Credere vix videar, niſi cogar credere partu.

vel *cogant partus.* Natus enim ex Andromacha Hectori Aſtyanax, ex Tecmeſſa Ajaci Euryſaces, à quo Euryſacidæ clariſſima apud Athenienſes familia. *Idem.*

525. *Quid vetat, à magnis.*] Exempla ducum ad res amatorias, &c. *Mycill.*

527. *Huic centum commiſit jure regendos.*] Optime Regius & unus Vaticanus, *vite.* quomodo Cujacius Obſervat. l. XII. cap. XXXIV. ex ſuis ſcriptis, de vite, quam centurio geſtabat, loquitur. de qua & Martialis,

Vare, Paratomas Latiâ modo vite per urbes
Cognite.

Juvenalis de Mario,

Nodoſam poſthac frangebat vertice vitem.

Silius de Ennio,

——Latiaque ſuperbum
Vitis adornabat dextram decus.

Nihil frequentius apud rei militaris ſcriptores

Huic equites; illi ſigna tuenda dedit.
Vos quoque, de nobis quem quiſque ſit aptus ad uſum,
Inſpicite: & certo ponite quemque loco.
Munera det dives: jus qui profitebitur, adſit:
Facundus cauſam ſæpe clientis agat.
Carmina qui facimus, mittamus carmina tantum.
Hic chorus ante alios aptus amare ſumus.
Nos facimus placitæ latè præconia formæ.
Nomen habet Nemeſis: Cynthia nomen habet.
Veſper & Eoæ novere Lycorida terræ:
Et multi, quæ ſit noſtra Corinna, rogant.
Adde, quod inſidiæ ſacris à vatibus abſunt:
Et facit ad mores ars quoque noſtra ſuos.
Nec nos ambitio, nec amor nos tangit habendi:
Con-

ptores. Neque aliter hunc locum emendavit ad Statium doctiſſimus Gronovius. Codex alter Regius *Marte regendos.* Heinſius.

529 *Quem quiſque erit aptus in uſum.*] *Ad uſum* ſcripti. deinde *quiſque ſit* Neapolitanus & prior Ambroſianus. bene. *Idem.*

532. *Cauſam ſæpe clientis agat.*] Malim *nempe.* Idem.

534. *Nam chorus.*] *Hic chorus* meliores ſcripti cum primâ editione. unus Regius *Nos chorus.* Idem.

535. *Placitæ latè præconia formæ.*] Poſſet & *læti* legi. certe in Arondeliano *læte.* Idem.

536. *Nemeſis.*] Tibullus Deliam & Nemeſin amavit. *Cynthia.*] Propertii amica.

537. *Veſper.*] Occidentalis plaga. *Lycoris.*] Galli Poëtæ amica. Eam *Cithereidam* appellatam fuiſſe Servius ſcribit.

538. *Noſtra Corinna.*] Corinnæ duæ fuerunt: altera Thebana, quæ ſcripſit epigrammata, & lyrica poëmata: de qua Propertius. Altera Theſpia, quæ à quibuſdam *Corinthia dicitur.* Ovid. amicam ſuam *Corinnam* appellavit ab eruditione, & formæ elegantia, de qua ipſe alibi: *Nomine non vero dicta Corinna mihi.*

540. *Et facit ad mores ars quoque noſtra bonos.*] *Suos* ſcripti cum prima editione. bene. ſic Martialis *mores* pro bonis moribus ponit lib. XI. Ep. XVIII.

Mores non habet hic meus libellus.

eleganter autem & Ovidiane *ſuos.* ſic ſupra lib. II.

Sit ſuus in blandâ ſedulitate modus.

&,

Gloria peccati nulla petenda ſui.

& hoc ipſo libro,

—— pectendos coram præbere capillos,
Ut jaceant fuſi per ſua terga, veto.

ita iſtis locis libri veteres. Paulo poſt,

Sit ſua in inſidâ proditione fides.

ut ibi ſcribendum cenſeo. Plura hujus notæ alibi non uno loco congeſſimus. *Heinſius.*

541. *Nec amor nos urget habendi.*] *Nec amor nos tangit* ſcripti plerique meliores cum primâ editione. quod ſecuti ſumus. infra, *excluſum te quoque tanget amor.* tres tamen, *nec amor nos urit.* de quo Amor. I. El. II. vſ. II. vulgata ſcriptura Virgilii auctoritate ſe tuetur, qui in Georgicis,

Cecropias innatus apes amor urget habendi. Idem.

545. *Inge-*

Contemto colitur lectus & umbra foro.
Sed facilè hæremus, validoque perurimur æſtu;
Et nimium certâ ſcimus amare fide.
Scilicet ingenium placidâ mollimur ab arte:
Et ſtudio mores convenienter eunt.
Vatibus Aoniis faciles eſtote, puellæ.
Numen ineſt illis; Pïerideſque favent.
Eſt Deus in nobis; & ſunt commercia cœli.
Sedibus ætheriis ſpiritus ille venit.
A doctis pretium ſcelus eſt ſperare poëtis.
Me miſerum! ſcelus hoc nulla puella timet.
Diſſimulate tamen, nec prima fronte rapaces
Eſte. novus viſo caſſe reſiſtet amans.
Sed neque victor equum, qui nuper ſenſit habenas,
Comparibus frænis, artificemque reget.
Nec ſtabiles annis animos, viridemque juventam
Ut capias, idem limes agendus erit.
Hic rudis, & caſtris nunc primum notus Amoris,
Qui tetigit thalamos præda novella tuos;
Te ſolam norit; tibi ſemper inhæreat uni.
Cingenda eſt altis ſepibus iſta ſeges:
Effuge rivalem: vinces, dum ſola tenebis.
Non bene cum ſociis regna Venuſque manent.

Ille

545. *Ingenium placidâ molitur ab arte.*] *Mollimur* optime Sarravianus cum quatuor aliis. uſitatus Naſoni Græciſmus. *Idem.*

549. *Eſt Deus in nobis, ſunt &c.*] *Et ſunt* ſcripti. Lege cum uno Vaticano,

Et Deus in nobis, & ſunt commercia cæli. Idem.

Eſt deus in nobis.] Idem etiam oſtendit Plato de Furore poëtico. unde non immerito Ennius ſanctos poëtas appellavit.

554. *Viſo caſſe.*] Cognitis inſidiis.

555. *Sed neque rector equum.*] Prima editio cum Regio & multis aliis *vector.* probe. nam *rector regit equum* odioſâ repetitione non placet. pro *regit* iidem codices *reget.* ſed *regat*, quod in tribus aliis eſt, amplector. ſic Triſt. lib. I. El. III. vſ. 115. *vector* pro nauta. ut illic legi in codicibus ſcriptis monui. *Heinſ.*
Qui nuper ſenſit habenas.] Qui nondum eſt domitus.

556. *Comparibus frænis.*] Æquis habenis.

557. *Nec ſtabiles animos annis.*] Amoris duo genera eſſe docet: alterum juvenum, alterum majorum natu. Quomodo autem cum utroque agendum ſit, deſignat eleganter Ovidius.

558. *Idem limes.*] Eadem via.

562. *Cingenda eſt.*] Munienda eſt. *Altis ſepibus.*] Ne rivalis ſubeat.

564. *Non bene cum ſociis regna Venuſ-*

que

Ille vetus miles ſenſim & ſapienter amabit:
Multaque tironi non patienda feret.
Nec franget poſtes, nec ſævis unguibus uret;
Nec dominæ teneras appetet ungue genas.
Nec ſcindet tunicaſve ſuas tunicaſve puellæ:
Nec raptus flendi cauſa capillus erit.
Iſta decent pueros ætate & amore calentes:
Hic fera compoſitâ vulnera mente feret.
Ignibus hic lentis uretur, ut humida tæda;
Ut modo montanis ſilva reciſa jugis.
Certior hic amor eſt; brevis & fœcundior ille.
Quæ fugiunt, celeri carpite poma manu.
Omnia tradantur. portas reſeravimus hoſti;
Et ſit in infidâ proditione fides.
Quod datur ex facili longum male nutrit amorem.
Miſcenda eſt lætis rara repulſa jocis.
Ante fores jaceat: Crudelis janua, clamet:
Multaque ſubmiſſe, multa minanter agat.
Dulcia non ferimus: ſucco renovemur amaro.

Sæpe

que manent.] Sic & Lucanus: *Omniſque poteſtas impatiens conſortis erit.*

571. *Iſta decent pueros.*] *Animos* Bartholinianus. placet. *Heinſius.*

573. *Ut humida tæda.*] *Fæna* Sarravianus & multi alii. Regius *fræna.* quod idem eſt. multi etiam *ligna.* nihil mutandum. *Id.*

575. *Certior hic amor eſt.*] In majoribus natu amor eſt certior. *Brevis & fœcundior ille.*] Qui eſt in juvene. *Brevis & fœcundior ille.*] Prima editio, cum Regio & multis aliis ſcriptorum, *gravis.* Vulgatæ lectioni ſequens verſus videtur ſuffragari. Regius, *gravis & fœcundior. illa Quæ fugiunt.* Jureti excerpta, *quamvis fœcundior* Arondelianus.

Certior huic amor eſt, gravis & fœcundior illi. Heinſius.

576. *Carpite poma.*] Fructum colligite, ô puellæ, à junioribus, antequam diſcedant à vobis juvenes amatores.

577. *Reſerabimus hoſti.*] *Reſeravimus* editio prima & ſcripti meliores. Sequenti verſu iidem Et *ſit* vel *Et ſit.* Latet aliquid. Lege,

Sit ſua in infidâ pro ditione fides.

ut lib. II.

Sit ſuus in blandâ ſedulitate modus.

ſua fides, quia promiſerat omnia ſe tradíturum puellis non minus quam viris. Forte etiam legendum, *Mœnia tradantur* pro *omnia.* Heinſ.

579. *Quod datur ex facili.*] Non ſemper intromittendum eſſe dicit amatorem: ne quod ex facili dederis, contemptum pariat: raritas enim conciliat rebus admirationem.

581. *Ante fores jaceant, crudelis janua clament.*] *Jaceat*, & *dicat* prima editio cum ſcriptis melioribus. & *agat* ſequenti verſu. *Heinſ.*

583. *Dulcia non ferimus.*] Viri aſpernantur, quod facile conſequuntur. *renovamur.*] Ardentiores reddimur in amando. *Succo renovamur amaro.*] *renovemur*

Sæpe perit ventis obruta cymba ſuis.
Hoc eſt, uxores quod non patiatur amari:
Conveniunt illas, cum voluere, viri.
Obde forem; & duro dicat tibi janitor ore,
Non potes. excluſum te quoque tanget amor.
Ponite jam gladios hebetes; pugnetur acutis.
Nec dubito, telis quin petar ipſe meis.
Dum cadit in laqueos captus quoque nuper amator;
Solum ſe thalamos ſperet habere tuos.
Poſt modo rivalem, partitaque fœdera lecti
Sentiat. has artes tolle; ſeneſcet amor.
Tum bene fortis equus reſerato carcere currit;
Cum quos prætereat, quoſque ſequatur, habet.
Quamlibet extinctos injuria ſuſcitat ignes.
En ego (confiteor) non niſi læſus amo.
Cauſa tamen nimium non ſit manifeſta doloris:

Plura-

novemur Regius. quo alludunt tres alii in quibus, *removemur*. Heinſ.

584. *Suis ventis.*] Nimium ſecundis.

587. *Claude fores: duro dicat tibi janitor ore.*] Regius & tres alii, *Adde forem, & duro.* Prima editio cum Sarraviano & decem aliis, *Obde forem &c.* quod placet. ut diximus ſupra lib. II. vſ. 634. Quidam *Claude forem &c. ſibi* etiam pro *tibi* plerique ſcripti. ſed fruſtra. Forte tamen pro *Claude forem*, vel quod in aliis eſt, *Adde forem* & *Abde* ſcribendum, *Cede fore.* pro abſcede à foribus. ut janitoris herum increpantis hoc ſit. ſic *cedere domo* epiſtola Medeæ,

Auſus Æſonia dicere cede domo.

ſcriptum nempe *Caede* pro *Cede* fuerat. ut infra in optimo Regio,

Et caedas lecto quamlibet ægra ſuo.

ſequenti verſu nihil mutandum. niſi pro *te quoque*, placet *ſic quoque* cum altero Ambroſiano & uno meo. quo plurimi ex ſcriptis videntur ſpectare, in quibus, *ſe quoque.* Senſus eſt, Obdantur tibi ipſi fores tuæ, & dicat tibi duro ore Janitor, Non potes admitti; dubium non eſt, quin te quoque, ſi excludaris, uxoris tuæ amor ſit tacturus, quam nunc vix amas. Arondelianus liber,

Obde forem duro dicat ſub janitor ære.

ita enim in illo ſcribitur, non *Claude fores duro.* id quod probavit ſe doctiſſimo Gronovio Obſervat. l. III. c. XIX. ut *durum æs* de catenis janitoris intelligatur. *Heinſ.*

593. *Meis telis.*] Meis his præceptis,

591. *Dum cadat.*] *Cadit* meliores ſcripti. Puto etiam ſcribendum, *captus tibi nuper amator.* vel *captatus nuper amator.* ſi *captata puella* lib. I. Artis. *Idem.*

594. *Seneſcit amor.*] *Seneſcet* rectius prima editio & quatuor ſcripti. *Idem.*

595. *Reſerato carcere.*] Apertis carceribus, unde equi procurrunt.

597. *Quoslibet exſtinctos.*] Prima editio cum ſcriptis plerisque *Qualibet.* Regius & Arondelianus, & unus Patavinus *Quamlibet.* recte. vide notas ad Epiſt. VI. vſ. 140. *ſuſcitet* etiam Jureti excerpta & duo alii pro *ſuſcitat.* Heinſius.

599. *Ne ſit manifeſta doloris.*] *Non ſit* ſcripti cum prima editione. *Idem.*

606. *Signa*

Pluraque ſollicitus, quam ſciat, eſſe putet.
Incitet & ficti triſtis cuſtodia ſervi,
Et nimium duri cura moleſta viri.
Quæ venit ex tuto, minus eſt accepta voluptas.
Ut ſis liberior Thaïde; finge metus.
Cum melius foribus poſſis, admitte feneſtrâ:
Inque tuo vultu ſigna timentis habe.
Callida proſiliat, dicatque ancilla, Perîmus:
Tu juvenem trepidum quolibet abde loco.
Admiſcenda tamen Venus eſt ſecura timori;
Nec tanti noctes non putet eſſe tuas.
Qua vafer eludi poſſit ratione maritus,
Quaque vigil cuſtos, præteriturus eram.
Nupta virum timeat: rata ſit cuſtodia nuptæ.
Hoc decet: hoc leges juſque pudorque jubent.
Te quoque ſervari, modo quam vindicta redemit,
Quis ferat? ut fallas, ad mea ſacra veni.
Tot licet obſervent, (adſit modo certa voluntas)
Quot fuerant Argo lumina; verba dabis.
Scilicet obſtabit cuſtos, ne ſcribere poſſis,
Sumendæ detur cum tibi tempus aquæ?
Conſcia cum poſſit ſcriptas portare tabellas,
Quas tegat in tepido faſcia lata ſinu?

Cum

606. *Signa timentis habe.*] *Verba* ſcripti plerique cum prima editione. perperam. Remedio Amoris.

Et nulla in vultu ſigna dolentis habe. Idem.

609. *Sed miſcenda tamen.*] *Admiſcenda* cum prima editione & ſcriptis pleriſque. *timenti* etiam unus ex meis pro *timori*. argute. ut timentem ſeu timidam Venerem ſecuræ opponat. *Idem.*

613. *Rata ſit cuſtodia nuptæ.*] Hoc eſt, habeat certum cuſtodem, à quo obſervetur & cuſtodiatur, ne quis ad eam furtim veniat, &c. quaſi dicat: In nuptis hoc jus eſt ac licitum, ut habeant ſuos cuſtodes: ſolutæ autem ac liberæ debebunt ſine cuſtode agere, &c. *Micyl.*

614. *Juſque pudorque.*] *Duxque* prima editio, cum Regio, Sarraviano & duobus aliis. ut Legem Juliam reſpiciat. ſed puto *faſque* ſcribendum. *Heinſ.*

615. *Te quoque ſervari.*] Libertinam fœminam docet poſſe cuſtodes fallere. Eſt autem *vindicta*, virga, qua ſervi libertate donabantur, à prætore Vindicio appellata, ut Liv. docet. *Mer.*

617. *Adſit modo certa voluntas.*] *Voluptas* prima editio cum ſcriptis potioribus. non ſequor. *Heinſ.*

621. *Conſcia cum poſſit.*] Malim *Nuncia*, quanquam & alterum probum eſt. *Idem.*

622. *In medio faſcia lata ſinu.*] *In tepido ſinu* ſcripti fere omnes cum prima editio-

Cum poſſit ſurâ chartas celare ligatas;
  Et vincto blandas ſub pede ferre notas?
Caverit hæc cuſtos: pro chartâ conſcia tergum
  Præbeat; inque ſuo corpore verba ferat.
Tuta quoque eſt, fallitque oculos è lacte recenti
  Littera: carbonis pulvere tange; leges.
Fallet & humiduli quæ fiet acumine lini,
  Et feret occultas pura tabella notas.
Adſuit Acriſio ſervandæ cura puellæ:
  Hunc tamen illa ſuo crimine fecit avum.
Quid faciat cuſtos; cum ſint tot in Urbe theatra?
  Cum ſpectet junctos illa libenter equos?
Cum ſedeat Phariæ ſiſtris operata juvencæ;
  Quoque ſui comites ire vetentur, eat?

Cum

editione. dixi Amor. lib. III. El. VI. v. 68. *Idem.*

623. *Soleâ chartas celare ligatas.*] *Surâ* editio prima & ſcripti præſtantiores magno numero. recte. niſi quod malim *ſurâ ligatâ.* ſic *vinctum pedem* mox dicet. faſcia enim ſuræ obligabantur. Gratius *tegat imas faſcia ſuras.* ſic *ſura cothurno vincta* Maroni. pro *chartas* etiam unus Regius cum prima editione *ceras.* bene illud quoque. ita paſſim noſter. *ceram* unus Vaticanus. De ſolea ſequens verſus eſt intelligendus. *Idem.*

624. *Sub pede vincto.*] Sub calceo. *Blandas notas.*] Literas amatorias.

629. *Fallet & humiduli.*] Docet, lini viridis ſucco poſſe amicam etiam tuto ſcribere ad amantem. *Acumine lini humiduli.*] Acuta avena viridis lini, qua ſcribebant amantes: poſtea carbonis pulvere conſperſæ literæ legebantur.

330. *Et feret.*] *Ferat* multi ex ſcriptis. Lego, *Ut ferat.* Heinſius.

631. *Adſuit Acriſio.*] *At fuit* duo Regii. *Idem. Servandæ puellæ.*] Danaën dicit, quam pater Acriſius in turri ænea clauſerat.

633. *Quid faciet cuſtos, cum ſint tot in orbe theatra.*] *Faciat* & *in urbe* reponendum cum prima editione & melioribus ſcriptis. *Heinſ. Tot in urbe theatra.*] Tria theatra ſimul & amphitheatrum ſcribit Strabo fuiſſe eo campo, qui campo Martio adjacet: quibus in locis poterit eſſe puella ſine cuſtode.

634. *Junctos equos.*] Hoc eſt, aurigationes, & certamina equeſtria, quæ in Circo fieri ſolebant. *Micyl.*

635. *Quum ſedeat Pharia.*] Sacra Iſidis dicit quæ ex Ægypto Romam translata fuerunt, dicente Lucano: *Nos in templa tuam Romana accepimus Iſim.* Ea autem celebrabantur à Romanis mulieribus, caſtimonia multorum dierum. *Siſtris.*] Siſtrum crebra agitatione argutum erat, multis crepitaculis circumſonantibus. unde Papin. id *multiſonum* appellavit. *Pharia ſacris operata juvencæ.*] *Siſtris* ſcripti potiores cum primâ editione. quam lectionem non eſt ut multis adſtruam. cum de ſiſtro Iſidis res ſit vel pueris notiſſima. Tibullus de ſiſtris.

Quid tua nunc Iſis mibi, Delia? quid mibi proſunt
Illa tua toties æra repulſa manu?

Heinſius.

637. Cum

Cum fuget è templis oculos Bona Diva virorum,
  Præterquam ſi quos illa venire jubet:
Cum, cuſtode foris tunicas ſervante puellæ,
  Celent furtivos balnea tuta viros:
Cum, quoties opus eſt, fallax ægrotet amica;
  Et cedat lecto quamlibet ægra ſuo:
Nomine cum doceat, quid agamus, adultera clavis,
  Quaſque petas, non det janua ſola, vias.
Fallitur & multo cuſtodis cura Lyæo:
Illa

637. *Cum fugit à templis.*] *Fuget è templis* cum tribus ſcriptis ſcribendum. alii magno numero *fugat* proxime verum. Sequenti verſu pro *Præterquam* ſcripti plerique *Præter quos.* ſed fruſtra Triſt. IV. El. VI.

Cuncta poteſt igitur tacito pede lapſa vetuſtas
Præterquam curas attenuare meas.

Idem. *Cum fuget.*] Cum expellat. *Oculos virorum.*] Nam ſacris bonæ deæ non licebat viris intereſſe. Propert. *Sacra bonæ maribus non adeunda deæ.*

639. *Tunicam celante puella.*] *Tunicas* prima editio & ſcripti. Sequenti verſu pro *furtivos jocos.* Sarravianus, Comelinianus & octo alii *viros.* probe. *Furtivi viri* aut adulteri, aut qui clam irrepſerunt. Pont. III. El. III.

Quas lex furtivos arcet habere viros.

excerpta Jureti,

Celent furtivos balnea tuta viros.

non *multa.* etiam bene. alludit autem ſimul ad ἱματιοκλέπτας & fures balnearios, de quorum ſubdola rapacitate plurima apud veteres eſt querela. Vide Freherum Parerg. lib. II. cap. XII. *Heinſius.*

642. *Et celat lecto quemlibet ægra ſuo.*] *Et cedat lecto quamlibet ægra ſuo* optimus Regius cum Scaligeri excerptis quomodo omnino ſcribendum. Neque aliter Aproſianus, niſi quot in illo, *qualibet.* male. dixi de voce *quamlibet* ad Epiſt. VI. v. 140. *cedere lecto.* ut *cedere domo.* ſupra, *tutâ cedet uterque domo.* Editiones quædam cum nonnullis ſcriptis,

Tollat & in lectum quemlibet ægra ſuum.

Farneſianus,

Et credat lecto cum libet ægra ſuo.

Idem.

643. *Quid agatur adultera clavis.*] *Quid agamus* ſcripti plerique cum prima editione. *Idem. Adultera clavis.*] Quaſi altera facta. *Nomine cum doceat, quid agamus, adultera clavis.*] Hoc eſt: Cum ipſa clavis, quæ *adulterina* dicitur, quam puella vel amator habet, doceat ac moneat ſuo nomine, quid agatur, ſive in quem uſum ac finem ipſa comparata ſit, hoc eſt, adulteria exerceri. *Micyl.*

644. *Quaſque petet non det janua ſola vias.*] *Petes* editiones vetuſtæ, cum Regio codice & multis aliis. alii nonnulli *petas.* Lego, *quaque petas*, nempe amicam. vel etiam. *Quaſque patens non det janua ſola, vias.* quod verius eſt. Adultera clavis cum vias doceat, quas non ſola patens janua det. hoc eſt, cum vias doceat quibus occluſum oſtium adulterinæ clavis ope intres. Clavem adulteram pro adulterinâ ponit, argute ludens eo in nomine. Clavis adulterina, quæ ad imitationem veræ clavis erat facta. ſic ſignum adulterinum dixit Cicero pro Cluentio, *Teſtamentum in alias tabulas tranſcriptum ſignis adulterinis obſignavit.* Heinſ. *Janua ſola.*] Quia ſunt & feneſtræ.

646. *Illa*

Illa vel Hiſpano lecta ſit uva jugo.
Sunt quoque quæ faciant altos medicamina ſomnos;
Victaque Lethæâ lumina nocte premant.
Nec male delitiis odioſum conſcia tardis
Detinet; & longâ jungitur ipſa mora.
Quid juvat ambages præceptaque parva monere;
Cum minimo cuſtos munere poſſit emi?
Munera (crede mihi) capiunt hominesque Deoſque:
Placatur donis Jupiter ipſe datis.
Quid ſapiens faciat? ſtultus quoque munere gaudet.
Ipſe vir, accepto munere, mutus erit.
Sed ſemel eſt cuſtos longum redimendus in annum:
Sæpe dabit, dederit quas ſemel, ille manus.
Queſtus eram (memini) metuendos eſſe ſodales:
Non tangit ſolos iſta querela viros.
Credula ſi fueris, aliæ tua gaudia carpent;
Et lepus hic aliis exagitandus erit.

Hæc

646. *Illa vel Hiſpano lecta ſit uva jugo.*] Laletana provincia eſt Hiſpaniæ, quæ vinum peſſimum mittebat. Potes, inquit Ovid. multo vino vel peſſimo janitori ſomnum inducere. aut certe optimo vino, quod etiam naſcebatur in Hiſpania, januæ præfectum evincendum eſſe dicit.

650. *Longâ jungitur illa morâ.*] *Ipſa morâ* ſcripti cum primâ editione. recte. Non male, inquit, ancilla ipſa cum cuſtode coit, idque lente, quo is diutius detineatur. ſic *jungere Venerem*, *jungere corpus* de quibus ad Remedia Amoris dicetur. *Heinſ.*

651. *Præceptaque parva monere.*] Malo *moneri.* Idem.

953. *Munera crede mihi capiunt.*] *Captant* Farneſianus. ſic Amor. lib. I.

Non aries placitam munere captat ovem.

Parœmia Græca apud Platonem l. III. de Rep.

Δῶρα θεοὺς πείθει, καὶ αἰδοίους βασιλῆας.

Euripides in Medea.

Πείθειν δῶρα καὶ θεοὺς λόγος.

Argute Petronius, *Ipſe Senatus recti bonique præceptor mille pondo auri Capitolio promittere ſolet, & ne quis dubitet pecuniam concupiſcere, Jovem quoque peculio exorat.* Heinſius.

656. *Ipſe vir accepto munere mutus erit.*] Prima editio cum Regio, Sarraviano, & aliis nonnullis, *Ipſe quoque.* ſed vulgatum præſtat. *Idem.*

657. *Longum redimendus in avum.*] *Longum in annum* Jureti excerpta. Venuſte. Faſt. IV.

Hoc pater Iliades cum longum ſcriberet annum,

Vidit.

Met. I.

——*longique perit labor irritus anni.*

Amor. I. Eleg. III.

Accipe per longos tibi qui deſerviat annos.

Idem.

662. *Exagitatus erit.*] *Exagitandus* rectius quidam ſcripti cum Jureti excerptis, niſi malis,

Et

Hæc quoque, quæ præbet lectum ſtudioſa locumque;
Crede mihi, mecum non ſemel illa fuit.
Nec nimium vobis formoſa ancilla miniſtret:
Sæpe vicem dominæ præſtitit illa mihi.
Quo feror inſanus? quid aperto pectore in hoſtem
Nitor; & indicio prodor ab ipſe meo?
Non avis aucupibus monſtrat, qua parte petatur:
Non docet infeſtos currere cerva canes.
Viderit utilitas; præcepta fideliter edam.
Lemniaſi gladios in mea fata dabo.

Efficite

Et lepus ipſa aliis exagitandus eris.
nam Sarravianus, *eris.* Idem.

663. *Quæ præbet lectum ſtudioſa locumque.*] Quicquid pro vulgata ſtant libri veteres, ſcribe,

——*cui præbes lectum ſtudioſa locumque.*

vel *focumque.* Tangit violati hoſpitii ſacrilegium. *Idem.*

666. *Vicem dominæ.*] Quia cum illa rem habui loco dominæ.

667. *Quid aperto pectore in hoſtem Mittor.*] *Nitor* Cavalcantianus cum duobus Vaticanis. quod arridet. Met. II.

Niter in adverſum, nec me, qui cætera, vincit
Impetus.

In Amor.

——*Nitimur in vetitum.*

Epiſt. Phædræ,

——*ignotas nitor in artes.*

ſic ex optimo codice ſcribendum, ut ſuo loco dixi. Pont. II. Eleg. VII.

Et quot aves motis nitantur in aëra pennis. Heinſius.

In hoſtem mittor.] Aperiendo conſilium fœminis, quæ tanquam hoſtes viris inſidiantur. *Aperto pectore.*] Apertis conſiliis.

671. *Ego cæpta fideliter edam.*] *Præcepta*, duo codices. ſic ſupra,

Quid ſi quid præcepta valent mea.

&,

Formoſa minus artis opem præceptaque curant.

&,

Quid juvat ambages præceptaque parva monere.

& ſic ſæpe his libris. *Heinſius.*

672. *Lemniadum gladios in mea fata dabo.*] Regius *Lemnias &c.* Farneſianus *Lemnios &c.* Quinque *Lemniades.* tres, *Lemniadis.* duo, *Lemniadi.* unus *Lemniados.* Scribe, *Lemniaſi.* & vide quæ noto ad Epiſtolam XIII. ℣ſ. 137. atque iis adde locum Propertii, egregie, niſi fallor, à me reſtitutum, qui exſtat lib. IV. Elegia prima,

Quo ruis imprudens vaga dicere facta, Properti?
Non ſunt ab dextra candida fila colo!
Averſis Chariſin cantas: averſus Apollo
Poſcitur invita verba pigenda lyra.

ita quippe iſta cenſeo conſtituenda, quæ videamus nunc ſingula. Primo verſu *vaga facta* non *vage*, lego. quia *imprudens* præceſſerat. ſecundo legebatur *a dextra condita fila colo.* *a* pro *ab.* quomodo ſæpe apud Propertium peccatur. ut alibi pluribus dicemus. poſſe & *tam dextra* legi. *candida* etiam *fila* malui quam *condita.* quod Naſo pari modo in Triſtibus,

Non ita ſunt fati candida fila mei.

pro *Averſis Chariſin cantas*, in ſcriptis editiſque legebatur *Accerſis lacrymis cantus* nullo ſenſu. niſi quod in codice magni Scaligeri, *Accerſis lacrymis Charites.* quod illi arriſit, non mihi. Τὸ *Charites* nempe diverſam lectionem τȣ̃ *lacrymis* deſignat. pro quo *charitis* antiquitus ſit lectum. verſu poſtremo *poſcitur*

Efficite (& facile eſt) ut nos credamus amari:
  Prona venit cupidis in ſua vota fides.
Spectet amabilius juvenem; ſuſpiret ab imo
  Fœmina; tam ſero cur veniatque roget.
Accedant lacrymæ, dolor & de pellice fictus;
  Et laniet digitis illius ora ſuis.
Jamdudum perſuaſus erit; miſerebitur ultro:
  Et dicet, Curâ carpitur iſta mei.
Præcipue, ſi cultus erit, ſpeculoque placebit,
  Poſſe ſuo tangi credet amore Deas.
Sed te, quæcunque es, moderatè injuria turbet;
  Neu ſis auditâ pellice mentis inops.
Nec cito credideris. quantum cito credere lædat,
  Exemplum vobis non leve Procris erit.
Eſt prope purpureos colles florentis Hymetti
  Fons ſacer, & viridi ceſpite mollis humus.
Silva nemus non alta facit: tegit arbutus herbam:
  Ros maris, & lauri, nigraque myrtus olent.
Nec denſæ foliis buxi, fragileſque myricæ,

Nec

tur repoſui. Nam in uno Voſſiano *Poſcis &c.* Vulgati *poſcis ab.* pro *fata* apud Naſonem ſcripti plerique *damna.* Regius, *fama.* Nil muto. *Idem. Lemniades.*] quæ una nocte viros trucidarunt.

673. *Credamus amari.*] *Credamur* prima editio & unus Vaticanus. *Heinſius.*

675. *Et ſuſpiret ab alto.*] Tò *&* non agnoſcunt libri meliores., nec prima editio. *Idem.*

678. *Et laniet digitis.*] Prælia puellarum cum amantibus deſignat Horatius:

Nos prælia virginum Sectis in juvenes unguibus acrium. Mer.

680. *Cura carpitur ipſa mei.*] *Iſta* ex ſcriptis & prima editione. *Heinſius.*

683. *Sed te quacunque eſt.*] *Es* ex iiſdem. Remed.

At tu, quicunque es, quem noſtra licentia lædit. Idem.

684. *Nec ſis.*] *Ne* multi ſcripti. Lege *Neu ſis* cum uno Palatino. *Idem.*

687. *Florentis Hymetti.*] Veſtitur enim ſemper floribus Hymettus mons Atticæ, melle celebratus, & effoſſione marmorum, ut Strabo ſcribit.

690. *Roſmaris & laurus.*] *Ros maris & lauri* ex ſcriptis. *Heinſ. Ros maris.*] Ros maris etiam à Plinio *libanotis* appellatur. *Et laurus.*] Laurus (ut Diod. docet) ab Apolline inventa eſt, ob idque ei conſecrata fertur. Triumphis dicata erat, gratiſſima janitrix domibus Cæſarum atque Pontificum, dicente Ovidio in Metam. Vide Plin. lib. 15.

691. *Nec denſum foliis buxum.*] *Denſa foliis buxi* quatuor codices. totidem *denſus foliis buxus.* Puto, *denſaque nec foliis buxus* cum uno Patavino. ſic *multifora buxus* Met. XII. & apud Martialem,

Multifido buxus qua tibi dente datur. Heinſius.

692. Nec

Nec tenues cytiſi, cultaque pinus abes.
Lenibus impulſæ Zephyris aurâque ſalubri
Tot generum frondes herbaque ſumma tremunt.
Grata quies Cephalo, famulis canibuſque relictis
Laſſus in hac juvenis ſæpe reſedit humo.
Quoque meos releves æſtus, cantare ſolebat,
Accipienda ſinu, mobilis Aura, veni.
Conjugis ad timidas aliquis malè ſedulus aures
Auditos memori detulit ore ſonos.
Procris ut accepit nomen, quaſi pellicis, Auræ;
Excidit: & ſubito muta dolore fuit.

Pal-

692. *Nec tenues cytiſi.*] Cytiſus frutex eſt, mitis laudibus celebratus ab Antinomacho Atnenienſi, pabulo ovium. Non enim ex alio pabulo lactis major copia, aut melior. *Cultaque pinus abeſt.*] *Tinus* legendum cenſet Salmaſius ad Solinum. p. 387. Ego quemadmodum facile conceſſerim in Columella & Virgiliano Culice *tinum* reponi debere, ita hoc loco ſcripturam receptam haud mutem. Intelligit autem *pinum domeſticam* ſeu *hortenſem.* ac proinde *cultam* dixit ut à ſylveſtri pinu diſtinguat. Virgil.

Fraxinus in ſilvis pulcherrima, pinus in hortis.

ubi Peleſſerius Epiſcopus Monpeſſulanus volebat reponi *pinus in oris:* quod illa oris maritimis gaudeat. ſed erravit. Vegetius lib. IV. cap. XXXIV. *Ex cupreſſu ergo & pinu domeſticâ ſive ſylveſtri larice & abiete præcipue liburna contexitur.* per *cultam tinum* quid poſſit intelligi, præter laurum, non video; cum lauri jam meminerit Ovidius. atque ita bis idem dixerit. Nam quod χαμαίπιτυς intelligebatur à Scaligero, ne illud quidem admiſerim, cum χαμαίπιτυς inter herbas à Plinio recenſeatur, & vocetur ab eo *abiga:* Pinus nuſquam appelletur. Deſcribere autem Ovidium non frutices ſolummodo, ſed arbores quoque, ex buxo liquet, de qua paulo ante egerat. At libro Metam. x. ubi arbores varias recenſet, illo verſu,

Et bicolor myrtus, & baccis cærula ficus:

cum libri vetuſtiores *pinus* agnoſcant, *tinum* reponi debere non eſt dubium. quod Salmaſium non vidiſſe miror. Ita enim Plinius lib. xv. cap. ult. de tino. *Hanc ſylveſtrem laurum aliqui intelligunt, nonnulli ſui generis arborem. differt color. eſt enim cærulea bacca.* Junius Philargyrus ad illum verſum quarto Georg. *Ipſe thymum pinoſque ferens. Legitur & tinos. Eſt autem laurus ſylveſtris cæruleâ baccâ.* Recte ergo Ovidius *baccis cærulam tinum* dixit. *Heinſius.*

694. *Herbaque ſumma tremit.*] *Tremunt* bene alter Regius & Lincolnienſis. *Idem.*

697. *Quæque meos releves æſtus.*] *Quoque* reponendum cum duobus Vaticanis. *Idem.*

699. *Conjugis.*] Procridis.

700. *Auditos ſonos.*] Auditam vocem, qua auram vocabat.

701. *Quaſi pellicis auræ.*] Credidit enim, auram vocatam non ventum, ſed pellicem.

702. *Mota dolore fuit.*] *Muta* ſcripti potiores cum prima editione. recte. ſic *muta metu Iphianaſſa* apud Lucretium. Virgilius,

Stat pecus omne metu mutum.

ita quoque apud Senecam Medea Act. II. ex optimo Mediceo reponendum:

Sile, obſecro queſtuſque ſecreto abditos
Manda dolori. gravia quiſquis vulnera

Pa-

Palluit, ut feræ, lectis de vite racemis,
  Palleſcunt frondes, quas nova læſit hiems.
Quæque ſuos curvant matura cydonia ramos.
  Cornaque adhuc noſtris non ſatis apta cibis.
Ut redit animus, tenues à pectore veſtes
  Rumpit, & indignas ſauciat ungue genas.
Nec mora; per medias paſſis furibunda capillis

Evo-

Patiente & æquo mutus animo pertulit,
Referre potuit.

vulgo *immotus.* Rem. Amor.

——— *lecticâ prodeat, inquit.*
Prodierat. viſâ conjuge mutus erat.

ſupra,

Ipſe vir accepto munere mutus erit.

Prudentius l. II. contra Symmachum,

Quæ regio gradibus vacuis jejunia dira
Suſtinet? aut quæ Janiculi mola muta quieſcit?

ſic ſcribo. vulgati & ſcripti male *mota* vel *nota.* ſtrepitum enim inter verſandum molæ edebant, unde *crepaces* dixit Mæcenas apud Senecam. ſic idem Prudentius Paſſione Hippolyti *muta marmora* vocat ſepulcra quæ inſcriptionem non habent,

Sunt & muta tamen tacitas claudentia tumbas
Marmora. Heinſius.

703. *Palluit, ut ſeræ, lectis de vite racemis.*] *Sera lectus de vite racemus,* aut *lectis racemis* ſcripti plerique. alii *ſectis racemis. ſera lectis de vite racemis* prima editio & ſeptem ſcripti. Vulgata lectio non eſt ſollicitanda, quam & Regius codex tuetur. Remedio Amoris,

——— *maturam ruſticus uvam*
Deligit.

Faſt. III.

Dum legit in ramo pictas temerarius uvas,
Decidit.

priapeiorum auctor Epigr. II.

Uvaque quales flava legit Arete.

vinum legere dixit Varro l. V. R. R. Varro lib. V. L. L. *Nam Flamen Dialis auſpicatur vindemiam, & ut juſſit vinum legere, agna Jovi facit. inter cujus exta cæſa & porrecta Flamen prorſus vinum legit.* Martial. lib. VI. Epiſt. XLIX.

Nam ſi vel minimos manu rapaci
Hoc de palmite legeris racemos.

ſic omnino ſcribendum. non *læſeris.* quod tamen editos ac manu exaratos, quos vidi, codices omnes occupavit, ſic & *poma legere* paſſim apud auctores, & *lecta apyrina* apud Martialem Xeniis Epigr. XLIII. de ficu Faſt. II.

Stabat adhuc ficus duris denſiſſima pomis;
Tentat eam roſtro; non erat apta legi.

ſeræ frondes ut Virgil. *ſeras poſuit cum vinea frondes.* Faſt. VI.

Quid faceret, color oris erat, qui frondibus olim
Eſſe ſolet ſeris, quas nova læſit hyems.

Idem.

704. *Nova hyems.*] Autumnus: Ut nova æſtas pro vere. Virg. I. Æn.

Qualis apes æſtate nova per florea rura
Exercet ſub ſole labor.

Sic etiam æſtas adulta; Autumnus adultus, pro præcipite, & inclinante. Redi ad Epiſt. 18. vſ. 55.

Tranſit in æſtatem, poſt Ver, robuſtior annus,
Fitque valens juvenis.

Metam. 15. vſ. 206. Ubi eleganter quatuor anni partes cum ætate hominis comparantur.

706. *Non ſatis apta.*] Nondum matura.

707. *Utque animus rediit.*] Epiſtola VI. verſ. 31. monui ex melioribus libris legendum eſſe, *Ut rediit animus.* ita certe primâ editio, Regius, Sarravianus, excerpta Jureti, atque alii complures. vide quæ illic notamus. *Heinſ.*

711. Ut

Evolat, ut thyrſo concita Baccha, vias.
Ut prope perventum; comites in valle relinquit.
Ipſa nemus tacito clam pede fortis init.
Quid tibi mentis erat, cum ſic male ſana lateres,
Procri? quis attoniti pectoris ardor erat?
Jam jam venturam, quæcunque erat Aura, putabas
Scilicet; atque oculis probra videnda tuis.
Nunc veniſſe piget; neque enim deprendere velles:
Nunc juvat. incertus pectora verſat amor.
Credere quæ jubeant, locus eſt, & nomen, & index;
Et quia amans ſemper, quod timet, eſſe putat.
Vidit ut oppreſſam veſtigia corporis herbam;
Pulſantur trepidi corde micante ſinus.
Jamque dies medius tenues contraxerat umbras;
Inque pari ſpatio veſper & ortus erant.
Ecce redit Cephalus ſilvis Cyllenia proles,

Ora-

711. *Ut prope perventum eſt, comites in valle reliquit.*] Regius *relinquit*, nec *Tò eſt* agnoſcit. atque ita quinque aut ſex. *Idem.*

713. *Quid tibi mentis erat.*] *Erit* unus. alius *eras.* certe *erat* ſequitur. Scribe, *Quid tibi mentis, iö?* ſic paulo poſt ex antiquis libris,

Labor iö, charâ lumina conde manu.

Met. III.

Iö gemina clamavit adeſte ſorores.

ſic & ibi veteres libri. Epiſtola Hypermneſtræ, *quid iö freta longa pererras?* Id.

719. *Locus eſt.*] Quo veniebat Cephalus. *Et nomen.*] Auræ. *Et index.*] Accuſator Cephali & auræ.

720. *Et quia mens ſemper quod timet, eſſe putet.*] *Putat* ſcripti plerique cum prima editione. *Et quæ mens* tres ſcripti cum Arondeliano. *Et quod amans.* Lege *Et quia amans.* ſic Epiſt. I.

Res eſt ſolliciti plena timoris amor.

in Triſtibus,

Datque tuus caſti ſigna timoris amor.

Idem.

721. *Vidit ut oppreſſam veſtigia corporis herbam.*] *Vidit & oppreſſa herba* ſcripti cum prima editione plerique. fruſtra. eſt enim elegans appoſitio. *Idem.*

722. *Pulſantur trepidi corde micante ſinus.*] Redi ad v. 37. Epiſt. Ænon. Plaut. Ciſtellar. 2. 3. vſ. 9.

Horret corpus, cor ſalit.

Et Aulul. 4. 3.

Cor mihi cœpit in pectus emicare.

725. *Ecce redit Cephalus proles Cyllenia.*] Cephalus in Metamorph. ab Ovid. Æoli, à Strabone Dionei, filius fertur: qui ex Athenis profugus, ab Amphitryone Dulichium accepit, ab eoque poſtea inſula Cephalenia eſt appellata. Cur autem ab Ovidio *proles Cyllenia* dicatur, docet Strabo l. 10. *Mer. Proles Cyllenia.*] Credimus *prolem Cylleniam* à Poëta dici Cephalum, eo quod à quibuſdam Mercurii, quem vulgo *Cyllenium* vocant poëtæ, filius habitus fuerit. Cujus rei teſtem Hyginium habemus, c. 241. *Micyll. Proles Cyllenia ſilvis.*] *Sylvis Cyllenia proles.* Scaliger & Leopardus Miſcell. lib. VII. cap. XXIII. *Hellenia.* ab Hellene Æoli patre. qui Cephali proavus fuerit.

Sed

Oraque fontanâ fervida ſpargit aquâ.
Anxia, Procri, lates. ſolitas jacet ille per herbas;
Et, Zephyri molles, Auraque, dixit ades.
Ut patuit miſeræ jucundus nominis error;
Et mens, & rediit verus in ora color.
Surgit; & appoſitas agitato corpore frondes
Movit, in amplexus uxor itura viri.
Ille feram ſonuiſſe ratus, juveniliter arcus
Corripit: in dextrâ tela fuere manu.
Quid facis, infelix? non eſt fera: ſupprime tela.
Me miſerum! jaculo fixa puella tuo eſt.
Hei mihi! conclamat, fixiſti pectus amicum.
Hic locus à Cephalo vulnera ſemper habet.
Ante diem morior, ſed nullâ pellice læſa:
Hoc faciet poſitæ te mihi terra levem.

Sed vulgatam lectionem non eſſe ſollicitandam pluribus ad v. 673. lib. VII. Met. monui. Mercurii enim filius Cephalus à nonnullis eſt creditus. *Heinſius.*

726. *Fervida ſpargit aqua.*] Scripti plerique cum prima editione *pulſat.* quod & Zinzerlingus in Promulſide Criticâ eſt amplexus. Nec ignoro ſic alibi Ovidium locutum. Sed præceſſit paulo ante,

Pulſantur trepidi corde micante ſinus.

noſter lib. V. Faſtorum,

Spargit aquis aditus.

& ibidem,

Virgaque rorantes laurea ſpargit aquas.

duo codices *lavit aqua.* ut Remedio Amoris,

Arida nec ſitiens ora lavabis aqua.

Idem.

730. *Et mens, & rediit.*] *Ut mens & rediit* duo libri. duo alii, *Ut mens, ut rediit*, dixi ad Ep. XII. v. 33. *Idem.*

731. *Oppoſitas frondes.*] *Appoſitas* Sarravianus. bene. quod & in ſuis Naugerius invenerat. vide notas Epiſt. VII. vſ. 100. *Idem.*

733. *Ille feram ſonuiſſe ratus.*] *Vidiſſe* Regius & ſex alii. Scribo, *moviſſe.* ſcriptum fuit *Ille feram oviße.* omiſſo altero *m* qui frequens error in libris antiquis. Ibidem,

——juveniliter arcum
Corripit.

arcus ſcripti plerique cum primâ editione. deinde *Arripit* tres ſcripti. ut libro Met. V. *——arcum*

Arripit, &, Mecum tibi ſint certamina dixit.

Met. XIII.

——arripit enſem.
Et meus hic certe eſt. Idem.

738. *Hic locus.*] Pectus meum. *A Cephalo vulnera ſemper habet.*] Prius enim ſollicita eram, ne captus eſſes Auræ amore; nunc vero jaculo me fixiſti.

740. *Hoc faciet poſitam te mihi terra levem.*] Codex Regius mendoſe, *Hoc face & poſita ex te mihi terra livet.* Sed ſcribendum eſt *poſita te mihi.* & ſic Aproſianus. quod & è ſuis annotavit Naugerius. *Poſiti* vel *compoſiti* mortui. Ovid. Faſt. III. ut bene veteres libri,

Compoſitusque cinis, tumulique in marmore carmen
Hoc breve, quod moriens ipſa reliquit, erat.

Nomine ſuſpectas jam ſpiritus exit in auras:
  Labor iö! carâ lumina conde manu.
Ille ſinu dominæ morientia corpora mœſto
  Suſtinet; & lacrymis vulnera ſæva lavat.
Exit, &, incauto paulatim pectore lapſus,
  Excipitur miſeri ſpiritus ore viri.
Sed repetamus iter. nudis mihi rebus agendum eſt,
  Ut tangat portus feſſà carina ſuos.

Sci-

Perſius, *omnes compoſui felices.* lib. v.

Compoſitique nepos buſta piabat avis.

& mox,

Illâ, quâ poſitis juſta feruntur avis.

Statius Theb. VIII.

——poſituſque beata
Morte pater.

libro XII.

Hei mihi, quod poſitos humus alma dieſque reſolvit.

& mox,

Dum fumus putat omne ſuum, viſuque ſagaci
Rimatur poſitos.

in veteri Epicedio Inſcript. apud Gruterum,

Heu poſita nata miſeri poſuere parentes.

noſter Ep. Ariad.

Nec poſitos artus unget amica manus.

ſic intelligendum & ſupra, quod dicit,

Ennius emeruit Calabris in montibus ortus
Contiguus poni, Scipio magne, tibi.

Triſt. III. El. III. de oſſibus ſuis,

Inque ſuburbano mortua pone ſolo.

ſic & ſæpe Epicedio Druſi. *Heinſius.*

741. *Suſpectam auram.*] *Suſpectas auras* ſcripti & prima editio. *Idem.*

742. *Jam morior. cara lumina conde manu.*] *Labor jam* quatuor libri. duo *Labor & ö.* Recte autem prima editio, Regius, & duo Vaticani, *Labor iö* Diximus paulo ante. *Labi* pro *Mori.* ſic Met. x.

Laberis OEbalide primâ fraudate juventa.

Parthenopæus moriens apud Statium Theb. IX.

Labimur. i miſeram, Dorceu, ſolare parentem.

& de Creonte moribundo Theb. XII.

——ille oculis extremo errere ſolutis
Labitur.

apud eundem in Silvis Priſcilla moriens,

Hæc dicit labens, ſocioſque amplectitur artus,

Camilla apud Virgilium,

Labitur exſanguis, labuntur frigida letho
Lumina.

Val. Flaccus v.

Argolicus morbis fatiſque rapacibus Idmon
Labitur. Idem.

Chara lumina conde manu.] Scribit Plin. morientibus oculos operire, rurſuſque in rogo patefacere, Quiritium magno ritu ſacratum fuiſſe. Solebant autem propinquiores mortuorum oculos claudere.

743. *Dixit, & incauto.*] Scripti cum primis editionibus huic diſticho ſequens præponunt, *Ille ſinu dominæ.* & recte. modo pro *Dixit*, reſcribas *Exit.* ut ſit repetitio verborum Procridis. Nam Tò *dixit* hic locum non habet, etſi in omnibus antiquis libris legitur. quod cum viderent correctores, ordinem verſuum inverterunt. *Heinſius.*

747. *Sed repetamus iter. nudis mihi rebus agendum eſt.*] Scripti plerique cum primâ editione,

Sed repetamus opus. mihi nudis rebus eundum eſt.

Fruſtra. Rutilius Itinerario,

Carmine propoſito jam repetamus iter.

Heinſius. *Sed repetamus iter.*] A diverticulo ad rem redeamus.

749. *Sci-*

Scilicet expectas, dum te in convivia ducam,
Et quæris monitus hac quoque parte meos?
Sera veni; poſitâque decens incede lucernâ.
Grata mora eſt Veneri: maxima lena mora eſt.
Etſi turpis eris, formoſa videbere potis:
Et latebris vitiis nox dabit ipſa tuis.
Carpe cibos digitis; eſt quiddam geſtus edendi:
Ora nec immundâ tota perunge manu.
Neve domi præſume dapes: & deſine, citra
Quam capies paulo, quam potes eſſe, minus.

Pria-

749. *Scilicet expectas ut te in convivia ducam.*] *Sollicite expectes*, *dum te* ſcripti plerique cum primâ editione. & *quæras* nonnulli libri ſequenti verſu. *Heinſius.* *In convivia ducam.*] Ut doceam, quomodo cœnandum ſit apud amatorem.

752. *Grata mora venies.*] *Veniens* Regius & quatuor alii. unus *Grata mora eſt Veneris.* unus Vaticanus cum primâ editione *Grata mora Venus eſt.* non male. Sed rectius Neapolitanus cum Cavalcantiano, *Grata mora eſt Veneri.* Heinſ.

753. *Et ſi turpis eris.*] Lege *Etſi. Idem.*

755. *Eſt quidam geſtus edendi.*] Diu eſt quod vidi *quiddam* reponi debere. quod prima editio confirmat, & unus Vatic. lib. II. Pont. El. I.

Quod precor eveniet. ſunt quadam oracula vatum.

ſcribe *ſunt quiddam* Propert. lib. IV. *Sunt aliquid manes.* ſic *Eſt aliquid* & *ſunt aliquid.* in Amoribus lib. II. *Omina ſunt aliquid.* Remed. Amor.

Eſt aliquid valida ſceptra tenere manu.

Met. XII.

Eſt aliquid non eſſe ſatum Nereïde; ſed qui
Nereaque & natas & totum temperat æquor. Idem.

757. *Neve domi præſume dapes. ſed deſine citra*
Quam cupias, paulo quam potes eſſe minus.

Locus perplexiſſimus. Vetuſtæ editiones *Neve diu.* Sarravianus & ſeptem alii, *Neve nimis.* Sed pro vulgatâ ſtant vetuſtiores libri. & rectè omnia conſtabunt, ſi pro *ſed deſine*, *& deſine* reponas. & ſequenti verſu pro *cupias*, *capies*, ut in Regio eſt & aliis quatuor. Multi *cupies* proxime verum. *præſumere.* quomodo apud Plinium l. 36. c. II. *Theophraſtus auctor eſt, potores in certamine bibendi præſumere farinam ejus.* Tangit & damnat morem puellarum quarundam, quæ domi præſumebant dapes, ut in convivio à cibis abſtinerent. quod & nunc apud multas in uſu eſt. tres *capias*, *capere*, ut apud Horatium lib. I. Sat. I.

Non tuus hoc capiet venter plus, quam meus.

noſter lib. VII. Metam.

Pluſque capit, quo plura ſuam demittit in alvum.

ita cenſeo ſcribendum. Lucret. lib. IV.

Nec refert quicquam, quo victu corpus alatur.
Dummodo quod capias, concoctum didere poſſis.

Eſt pro edit apud Virgilium & Gratium. *eſſes* pro ediſſes apud Val. Maxim, l. IV. cap. III. ſub finem. *eſſet* pro ederet Hygin. Fab. 139. *Eſtur* pro editur dixit noſter Pont. I. El. I.

Eſtur ut occulta vitiata teredine navis.

ſenſus eſt, deſine priuſquam capies paulo minus, quam potes edere. Vir doctus in Epiſtolis nuper editis, *paulo quam potes eſque minus.* pro *ede.* Sed proferat exemplum velim vel unicum, quo li-

 quear

Priamides Helenen avidè ſi ſpectet edentem,
Oderit; & dicat, Stulta rapina mea eſt.
Aptius eſt, deceatque magis potare puellas.
Cum Veneris puero non male, Bacche, facis.
Hoc quoque, qua patiens caput eſt: animuſque pedeſque
Conſtent: nec, quæ ſint ſingula, bina vide.
Turpe jacens mulier multo madefacta Lyæo
Digna eſt concubitus quoſlibet illa pati.
Nec ſomnis poſitâ tutum ſuccumbere menſâ:
Per ſomnos fieri multa pudenda ſolent.
Ulteriora pudet docuiſſe: ſed alma Dione,
Præcipuè noſtrum eſt, quod pudet, inquit, opus.
Nota ſibi ſint quæque: modos à corpore certos
Sumite. non omnes una figura decet.
Quæ facie præſignis eris, reſupina jaceto:
Spectentur tergo, quîs ſua terga placent.
Milanion humeris Atalantes crura ferebat:

Si

queat veteres *es* pro *ede* dixiſſe. Perperam etiam Merula lectionem *Neve nimis præſume dapes* approbat. Saltem *nimis dapis*, vel *Neu nimium præſume dapis* refinxiſſet. *Idem.*

760. *Oderit & dicet.*] *Dicat* Regius & tres alii ex melioribus, rectius. *Idem.*

762. *Non male Bacche facis.*] Hoc eſt, non inutiliter aut inconvenienter jungeris cum amore. *Micyll.*

763. *Hoc quoque vide.*] Qua patiens caput eſt: id eſt, quatenus caput tuum potationes & crapulam ferre poteſt, &c.

764. *Nec quæ ſint ſingula, bina vide.*] Smyrn. 1. Καὶ ἕδρακε διπλόα πάντα. Quod eſt, οὐχ ὁρᾷν, ἀλλὰ παρορᾷν ἐκτρ. ἑπόμενον καὶ παρακινοῦντα τοῖς λογισμοῖς. Emota mente circumferri. Plutarch. de Pentheo adverſ. Stoicos. Sic Cyclops ebrius, Eurip. ὄμμά μου νοσεῖ. Juven. Sat. 6,

—— cum jam vertigine tectum
Ambulat & geminis exſurgit menſa lucernis.

Senec. æmulatur Virgil. Agam. 728.

Sed ecce gemino ſole præfulget dies,
Geminumque duplices Argos attollit domos.

Aliam hujus rei Lactantius affert rationem quàm Farnab. h. l. De opific. Dei cap. 9. Quia viſus oculorum intentione animi conſtat: qui, unà cum lumine mentis vitiatus, caligat & diſtorquetur. Huc alludere videtur Plaut. Mil. 2. 4. vſ. 16. *Oculi, qui plus vident, quàm quod vident.*

767. *Nec ſomno tutum eſt poſita.*] Lege cum caſtigatioribus,

Nec ſomnis poſitâ tutum ſuccumbere menſâ.

& ſic prima quoque editio. *Heinſius.*

771. *Nota ſibi ſit quæque.*] *Sint* Regius & unus Vaticanus. vide Notas ad Amor. lib. II, El. XI. vſ. 21. *Idem.*

774. *Spectetur tergo, cui ſua terga placent.*] *Spectentur, quis ſua* Regius & ſex alii. & ſuperiori verſu *eris* pro *erit* bene multi veteres. *Idem.*

775. *Milanion humeris Atalanta crura*

Si bona ſunt, hoc ſunt accipienda modo.
Parva vehatur equo: quod erat longiſſima, nunquam
Thebaïs Hectoreo nupta reſedit equo.
Strata premat genibus, paulum cervice reflexâ,
Fœmina, per longum conſpicienda latus.
Cui femur eſt juvenile, carent cui pectora mendâ,
Stet vir, in obliquo fuſa ſit ipſa toro.
Nec tibi turpe puta crinem, ut Phylleïa mater,
Solvere: & effuſis colla reflecte comis.
Tu quoque, cui rugis uterum Lucina notavit,
Ut celer averſis utere Parthus equis.
Mille modi Veneris. ſimplex minimique laboris,
Cum jacet in dextrum ſemiſupina latus.
Sed neque Phœbêi tripodes, nec corniger Ammon,
Vera

ra ferebat.] *Milanion* meliores. alii, *Minalion* aut *Mimalion.* dixi Artis lib. II. vſ. 188. *Atalantes* quoque ſcribendum cum Regio & quatuor aliis. Multi *Atalantis.* Sequenti verſu *hoc ſunt accipienda modo* non *aſpicienda* Comelinianus, Neapolitanus & ſeptem alii. bene. nam *conſpicienda* mox ſequitur. Amor. III. El. II.

Talia Milanion Atalantes crura fugacis
Optavit manibus ſuſtinuiſſe ſuis.

Idem.

781. *Carent quoque cætera menda.*] *Quoque pectora* ſcripti meliores *cui* etiam prior Mentelianus. Lege, *carent cui pectora mundo.* ut concurſus vitetur duum *a* vide ſupra hoc libro Notas v. 261. *quoi* ſcriptum erat: hinc *quoque* factum. *Idem.*

782. *Semper in obliquo fuſa ſit illa toro.*] Optime prima editio & ſcripti meliores,

Stet vir, in obliquo fuſa ſit ipſa toro.

Idem.

783. *Ut Phylleïa mater.*] *Ut Phylaceïa* Berſmannus. ſed fruſtra. vide Notas ad Epiſtolam XIII. v. 35. *Idem. Ut Phylleia mater.*] Tanquam quæ Bacchi ſacra celebrans, demittit capillos per colla. A Phylla autem Magneſiæ oppido, Baccham Phylleïam appellavit.

784. *Et effuſis colla reflecte comis.*] *Renecte* prior Mentelii. Aproſianus, *reſlente.* Lege, *colla replere.* ſive paſſivum ſit, Græciſmo uſitato, ſive infinitivum. *reflecte* quem hic locum habeat non video. *Heinſius.*

787. *Mille modi Veneris.*] *Joci* Regius & Scaligeri excerpta, cum aliis nonnullis ſed nil mutandum. noſter Am. III. El. VII. de concubitu,

Quos ego non fixi diſpoſuique modos?

da re Venerea. & alibi,

Inque modos Venerem mille figuret amor.

Martial. l. IX. Ep. LXIX.

Laſſus mille modis illud puerile popoſci.

jocos paulo poſt vocabit. *Idem.*

789. *Sed neque Phœbei tripodes.*] Tripodes erant menſæ in templo Apollinis Delphici, ex quibus Phoebades vaticinabantur. *Nec corniger Hammon.*] Hammonem dicit, qui in Cyrenaïca regione colebatur, & dabat reſponſa. *Corniger* autem ideo appellatur, quoniam Ammon galea in bello uſus eſt, cujus inſigne fuit arietis caput. Sunt qui ipſum aſſerant natura parvula habuiſſe cornua, propterea ejus filium Dionyſium eodem fuiſſe aſpectu: poſteriſque traditum, deum cornua geſtaſſe.

Vera magis vobis, quam mea Muſa, canent.
Si qua fides arti, quam longo fecimus uſu;
 Credite: præſtabunt carmina noſtra fidem.
Sentiat ex imis Venerem reſoluta medullis
 Fœmina: & ex æquo res juvet illa duos.
Nec blandæ voces, jucundaque murmura ceſſent:
 Nec taceant mediis improba verba jocis.
Tu quoque, cui Veneris ſenſum Natura negavit,
 Dulcia mendaci gaudia finge ſono.
Infelix, cui torpet hebes locus ille, puella es;
 Quo pariter debent fœmina virque frui.
Tantum, cum finges; ne ſis manifeſta caveto:
 Effice per motum luminaque ipſa fidem.
Quod juvet: & voces & anhelitus arguat oris.
 Ah pudet! arcanas pars habet iſta notas.
Gaudia poſt Veneris quæ poſcet munus amantem,
 Ipſa ſuas nolet pondus habere preces.
Nec lucem in thalamos totis admitte feneſtris.
 Aptius in veſtro corpore multa latent.
Luſus habet finem: cycnis deſcendere tempus,
 Duxerunt collo qui juga noſtra ſuo.
Ut quondam juvenes, ita nunc mea turba puellæ
 Inſcribant ſpoliis, Naſo magiſter erat.

ARTIS AMATORIÆ FINIS.

790. *Quam mea Muſa canet.*] *Canent* rectius quatuor libri. unus *canat*. Puto *canant*. Heinſius.

794. *Res juvet iſta duos.*] *Illa* meliores. quidam *una* cum Jureti excerptis, & codice Sarraviano. *Idem.*

799. *Ille puella.*] *Puella* Regius. ſex alii cum primâ editione, *puella eſt.* ſed bene Sarravianus, *puella es.* Idem.

801, *Tantum cum finges.*] *Cum ſimulas* Jureti excerpta. Lege, *dum ſimulas.* Nonnulli ex melioribus, *Dum nimium ſimulas.* duo *Tute cum ſimulas.* Forte, *At tu dum ſimulas.* Idem.

803, *Quod juvat.*] *Juvet* quidam. *Id.*

805. *Quæ poſcit munus amantem.*] *Poſcet* prima editio & Regius. qui & *amantes.* Id.

806. *Illa ſuas nolit.*] *Nollet* Regius, & multi alii. plures *nolet*. quod ſequor. *Idem.*

809. *Luſus.*] Opus meum. *Cygnis diſcedere tempus.*] Non immerito poëta, qui eſt in tutela Apollinis, & cecinit res Veneris, ab avibus utrique numini dicatis vectum ſe fuiſſe dicit. Sed currum Veneris non modo olores ducunt, ſed etiam columbæ. *Cygnis diſcedere tempus.*] *Diſcendere* Regius. alii multi *deſcendere.* pro deſcendere curru, quem olores traxerunt. bene. *Heinſ.*

812, *Spoliis.*] Exuviis amantum. *Mic.*

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS
REMEDIORUM AMORIS
LIBER UNUS.

Legerat hujus Amor titulum nomenque libelli:
Bella mihi, video, bella parantur, ait.
Parce tuum vatem ſceleris damnare, Cupido;
Tradita qui toties te duce ſigna tuli.
Non ego Tydides, à quo tua ſaucia mater
In liquidum rediit æthera Martis equis.
Sæpe tepent alii juvenes: ego ſemper amavi.

Et

DE REMEDIO AMORIS LIBER PRIMUS.] Codex Regius & alii nonnulli librum unum faciunt ex duobus. & recte. Noſter enim ipſe *libellum* vocat hujus poëmatis initio. Deinde idem Regius *Remediorum Amoris librum* inſcribit. & hoc quoque recte. P. OVIDII NASONIS ARTIS AMATORIÆ LIB. III. EXPL. INCIPIT EJUSDEM REMEDIORUM LIBER I. Unus quoque Vaticanus *De Remediis Amoris* inſcribit *Heinſius.*

1. *Legerat hujus Amor titulum nomenque libelli.*] Scripturus de remedio amoris Ovidius, primo ſe excuſat Cupidini: oſtenditque, non eum adverſari velle ſuis præceptis, ſed his ſe opem ferre paratum eſſe, qui adeo impatienter amant, ut quandoque neceſſe ſit præ nimio amore, aut laqueo, aut ferro, aut alia via vitam finire. quod quidem alienum eſſe dicit à Cupidinis regnis, qui amantum lachrymis tantummodo contentus, citra mortem jocari ſolet.

5. *Non ego Tydides.*] Non ſoleo ego pugnare contra te, aut matrem Venerem, ut olim Diomedes, (ut in 5. Iliad. ſcribit Homerus.) *A quo tua ſaucia mater.*] Id quod ipſa acerbè queritur apud Virgil. 10.

Atque iterum in Teucros Ætolis ſurgit ab Arpis
Tydides: equidem, credo, mea vulnera reſtant.
Et, tua progenies, mortalia demoror arma.

Et auctor ipſe, iratam expertus, deinde factum damnat, Æneid. 11.

Hæc adeo ex illo mihi tum ſperanda fuerunt
Tempore, cum ferro cæleſtia corpora, demens,
Appetii, & Veneris violavi vulnere dextram.

Noſter hoc ſæpiuſcule in uſus ſuos converrit. Faſtor. 4. ex Pont. 2. 2. & alibi. Sed huic amorum matri non congruebat grave Martis opus: Iliad. 2. verſ. 428.

Οὔτοι, τέκνον ἐμὸν, δέδοται πολεμήϊα ἔργα.
Ἀλλὰ σύγ' ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα γάμοιο.

6. *Martis equis.*] Verba Veneris, Martis currum ſibi orantis, hæc ſunt. Iliad. ε. 359.

Φίλε κασίγνητ', ἐκκόμισαί τέ με, δὸς δέ μοι ἵππους,
Ὄφρ' ἐς Ὄλυμπον ἵκωμαι, ἵν' ἀθανάτων ἕδος ἐστί.

Et ſi, quid faciam nunc quoque, quæris; amo.
Quin etiam docui, qua poſſis arte parari:
Et quod nunc ratio eſt, impetus ante fuit.
Nec te, blande puer, nec noſtras prodimus artes:
Nec nova præteritum Muſa retexit opus.
Si quis amat, quod amare juvat, feliciter ardens
Gaudeat, & vento naviget ille ſuo.
At ſi quis male fert indignæ regna puellæ;
Ne pereat, noſtræ ſentiat artis opem.
Cur aliquis collum laqueo nodatus ab arcto
Et trabe ſublimi triſte pependit onus?
Cur aliquis rigido fodit ſua viſcera ferro?
Invidiam cædis, pacis amator, habes.
Qui, niſi deſierit, miſero periturus amore eſt;
Deſinat: & nulli funeris auctor eris.
Et puer es; nec te quicquam, niſi ludere, oportet.
Lude: decent annos mollia regna tuos.

Nam

Λίην ἄχθομαι ἕλκος ὅ με βροτὸς οὔτασεν ἀνὴρ
Τυδείδης, ὃς νῦν γε κἂν Διὶ πατρὶ μάχοιτο.

9. *Qua poſſes arte parari.*] *Poſſis* rectius quidam ſcripti. & ſequenti verſu, *quod nunc ratio eſt.* non *quæ.* Heinſius. *Qua poſſis arte parari.*] Quo poſſes conciliari amantibus. Deſignat autem libros Artis amatoriæ.

11. *Nec prodimus.*] Nec tanquam proditores oppugnamus. *Noſtras artes.*] Noſtra amatoria præcepta.

12. *Nec nova præteritum Muſa retexit opus.*] *Prætextum* prior Mentelianus. ſic Pont. I. El. IV.

Quod tua texuerunt ſcripta retexit opus.

quomodo vetus codex. Matius apud Ciceronem Ep. XXVIII. lib. XI. *An quod adoleſcens præſtiti, id nunc ætate præcipitata commutem, ac me ipſe retexam.* ſic & alibi idem. *Heinſius.*

13. *Feliciter ardet.*] *Ardens Naviget*, Puteaneus optimus. & recte. *Idem.*

14. *Et vento naviget ille ſuo.*] Et amare pergat.

16. *Ne pereat.*] Ne conficiatur amore. *Noſtræ artis.*] Noſtrorum præceptorum.

17. *Cur aliquis laqueo collum nodatus amator.*] *Collo laqueum nodatus ab alto* Puteaneus præſtantiſſimus & duo alii. Scribo, *laqueo ab arto. &* ſequenti verſu *Et trabe ſublimi* non *A.* Nam *amator* ex Gloſſa irrepſit. & ea vox paulo poſt denuo ſequitur. *Pendere è trabe*, quomodo *pendere è collo* & ſimilia. Seneca Theb.

Ferrum negabis? noxias lapſo vias
Cludes? & arctis colla laqueis inſeri
Prohibebis? herbas, quæ ferant, lethum auferes?
Ubique mors eſt.

ſic ibi ſcribo. non *ferunt.* ſic *innodatum guttur laquei nexibus* dixit Ammianus lib. XXXIX. *Heinſ.*

18. *Triſte pependit onus.*] Ideoque Homero appellatur μὴ καθαρὸς θάνατος. Eurip. Helen. ℣ſ. 306.

Ἀσχήμονες μὲν ἀγχόναι μετάρσιοι
Κἂν τοῖσι δούλοις δυσπρεπὲς νομίζεται.

19. *Cur aliquis rigido fodiat ſua pectora ferro.*] *Viſcera* rectius Jureti excerpta

cum

Nam poteras uti nudis ad bella ſagittis:
  Sed tua letifero ſanguine tela carent.
Vitricus & gladiis & acutâ dimicet haſtâ;
  Et victor multâ cæde cruentus eat.
Tu cole maternas, tuto quibus utimur, artes:
  Et quarum vitio nulla fit orba parens.
Effice nocturnâ frangatur janua rixâ;
  Et tegat ornatas multa corona fores.
Fac coëant furtim juvenes, timidæque puellæ:
  Verbaque dent cauto qualibet arte viro.
Et modo blanditias, rigido modo jurgia poſti
  Dicat; & excluſus flebile cantet amans.
His lacrymis contentus eris ſine crimine mortis.
  Non tua fax avidos digna ſubire rogos.
Hæc ego. movit Amor gemmatas aureus alas;
  Et mihi, Propoſitum perfice, dixit, opus.
Ad mea, decepti Juvenes, præcepta venite;
  Quos ſuus ex omni parte fefellit amor.
Diſcite ſanari, per quem didiciſtis amare:
  Una manus vobis vulnus opemque feret.

Terra

cum Puteaneo. *fodit* etiam ſcribendum cum quatuor ſcriptis ſuperiora evincunt. *Heinſius.*

25. *Nudis ſagittis.*] Vel expromptis è pharetra, vel non occulto, ſed aperto Marte.

26. *Mortifero vulnere tela carent.*] Scripti omnes meliores *ſanguine.* prima editio cum uno Farneſiano *lethifero ſanguine* ut Faſt. I.

Sanguine lethifero totus miſcebitur orbis.

Amor. II. Eleg. XII.

In qua quæcunque eſt ſanguine præda caret.

Heinſius.

27. *Vitricus & gladiis.*] Martem deſignat, quem Diodorus ſcribit primum fabricatis armis armaſſe milites, pugnandique aç certandi morem induxiſſe.

29. *Maternas artes.*] Jocos Veneris matris. *Quibus tuto utimur.*] Quibus nos amantes utimur ſine mortis periculo.

34. *Verbaque dent cauto qualibet arte viro.*] Non damno hanc lectionem. Opinor tamen ſcribendum, *quamlibet apta.* In Amoribus, *huic operi quamlibet aptus eram.* ſic *apta verba joco* Epiſtola Sepphus, Artis lib. II. & in Faſtis. *arte* pro *apta* perperam etiam alibi ſcriptum offendas. vide Notas lib. Artis III. v. 485. poteſt & *quamlibet* cum *cauto* conjungi. *Heinſius.*

35. *Et modo blanditias.*] Sic Tibullus januam execrando inquit: *Janua difficilis domina te verberet imber.* Et paulo poſt blanditiis utitur, quum inquit: *Et mala ſi qua tibi dixit dementia noſtra, Ignoſcas, capiti ſint precor illa meo.*

40. *Propoſitum opus.*] Libros de remedio amoris.

44. *Vulnus opemque feret.*] *Vulnus* intel-

Terra ſalutares herbas, eademque nocentes,
Nutrit: & urticæ proxima ſæpe roſa eſt.
Vulnus in Herculeo quæ quondam fecerat hoſte,
Vulneris auxilium Pelias haſta tulit.
Sed quæcunque viris, vobis quoque dicta, puellæ,
Credite. diverſis partibus arma damus.
E quibus ad veſtros ſi quid non pertinet uſus;
Attamen exemplo multa docere poteſt.
Utile propoſitum, ſævas extinguere flammas;
Nec ſervum vitii pectus habere ſui.

Vixiſſet

telligit præcepta amatoria, *opem* vero remedium amoris.

45. *Terra ſalutiferas herbas.*] *Salutares* eſt in libris melioribus. pro *nocentes* unus Puteaneus *nocivas.* ſic *nocivum periculum* dixit Phædrus lib. I. Fab. XXX. noſter Triſt. lib. v. Eleg. x. *tela nociva*, ut in veteri codice legitur, non *noxia.* eamque vocem Arte Amatoria Scaliger reſtitutam cupiebat, ut monuimus Artis l. II. v. 436. *Heinſius.*

47. *Vulnus Achilleo qua quondam fecerat hoſti.*] Regius cum optimo Puteaneo & Hafnienſi probè,

Vulnus in Herculeo qua quondam fecerat hoſte.

Telephus enim Herculis ex Auge filius. *Idem. Vulnus in Herculeo.*] Telephus (ut in quinto ſcribit Diodorus) filius fuit Herculis & Auges, filiæ Alei regis Arcadiæ: qui inter virgulta inventus, quot à cerva nutritus eſſet, Telephi nomen accepit. Hic donatus à paſtoribus Coryto, Theſſaliæ regi, à quo ut filius educatus, vir factus, matrem inveſtigans, Delphos venit: reſponſoque accepto, ut in Myſiam navigaret, ad Teuthrantem regem, inventa matre cognitoque cujus eſſet filius, magno in honore eſt habitus. Teuthras virili ſtirpe carens, Argiopen filiam Telepho deſpondit, eumque reliquit regni ſucceſſorem. Græci deinde ignorantes iter ad Trojam, in Myſiam per errorem pervenerunt. Contra quos Telephus in pugnam deſcendens, inſequenſque Ulyſſem cecidit: ibique ab Achille, qui imminebat, vulneratur. Et quum reſpondiſſet oraculum, Telephi vulnus ſanari non poſſe, niſi iterum ab Achille eodem in loco vulneraretur, in Græciam navigavit, quo ex Myſia Græci redierant: promiſitque Achilli in præmium ſanati vulneris, ſe ducem futurum ad littus Trojanum: ac ita ſanatus eſt, dicente Ovid. in Metam.

51. *Ad veſtros uſus.*] Quia multa dicet agenda à viris, quæ non decent puellas.

52. *Attamen exemplo.*] Exemplo præceptorum, quæ viris dabuntur, poterunt & fœminæ quid agendum ſit, intelligere.

53. *Sævas extinguere flammas.*] Unus Puteaneus *diſtinguere.* alius ex meis *aſtringere.* Puto, *reſtinguere.* infra,

Nutritur vento, vento reſtinguitur ignis.

Heinſ. *Sævas flammas.*] Amorem intolerabilem.

54. *Nec ſervum vitiis pectus habere tuum.*] Scripti plerique *ſuum* rectius. duo *vitii ſuum.* quinque *vitii tuum.* Regius *vitii tui.* Lege *vitii ſui.* atque ita alter Regius. ſic *ſervi pœna* apud Juriſconſultos. vide Notas ad Amor. lib. I. El. VI. ſub finem. *ſui vitii*, quomodo *ſuus amor* ſupra v. 42. *ſua vindicta* infra v. 74. *ſua retia* v. 202. *ſua aura* v. 264. qualia nos plurimis locis Naſoni reſtituimus. *Heinſius.*

56. *No-*

Vixiſſet Phyllis, ſi me foret uſa magiſtro;
Et per quod novies, ſæpius iſſet iter.
Nec moriens Dido ſummâ vidiſſet ab arce
Dardanidas vento vela dediſſe rates.
Nec dolor armaſſet contra ſua viſcera matrem;
Quæ ſocii damno ſanguinis ulta virum eſt.
Arte meâ Tereus, quamvis Philomela placeret,
Per facinus fieri non meruiſſet avis.
Da mihi Paſiphaën; jam tauri ponet amorem:
Da Phædram; Phædræ turpis abibit amor.
Redde Parin nobis; Helenen Menelaus habebit:
Nec manibus Danaïs Pergama victa cadent.
Impia ſi noſtros legiſſet Scylla libellos;
Hæſiſſet capiti purpura, Niſe, tuo.
Me duce damnoſas, homines, compeſcite curas:
Rectaque cum ſociis me duce navis eat.
Naſo legendus erat, tunc cum didiciſtis amare;
Idem nunc vobis Naſo legendus erit.
Publicus aſſertor dominis oppreſſa levabo

Pe-

56. *Novies.*] Phyllis enim ad littus ſola profecta eſt, ut proſpiceret an Demophoon veniret.

58. *Dardanias rates.*] *Dardanidas* tres ſcripti. rectius. vide Notas lib. I. Artis. v. 172. *Heinſius.*

60. *Socii ſanguinis.*] Communium liberorum. δὶ ἐπιμιξίας.

62. *Per facinus.*] Per vim Philomenæ illatam. *Fieri avis.*] Non meruiſſet mutari in upupam.

63. *Paſiphaen.*] Metam. 9. v. 740.

64. *Da Phædram.*] Quæ privigni Hippolyti amore exarſit.

65. *Redde Parin nobis.*] Ita libri veteres. cum Naſonem ſcripſiſſe cenſeam, *Crede Parin nobis.* ſic infra,

—— *qui fueras dominæ male creditus uni.* Heinſius.

66. *Nec manibus Danaum Pergama victa cadent.*] *Manibus Danais* Regius & Puteaneus optimi, & Arondelianus. quomodo Epiſtola tertia *Danaas opes*, & VIII. *Danaum ignem* ac *Danaum militem.* & *rem Danaam* Met. XIII. veteres libri. Deinde pro *cadent* plerique veteres *forent.* niſi fallor, pro *ruent. ruit alto à culmine Troja.* & *Urbs antiqua ruit.* de eadem Propertius lib. II. Eleg. VIII. ut ſcribendum ſimiliter puto,

Et Thebæ ſteterunt, altaque Troja ruit. quanquam & vulgata proba eſt, in Naſone, quam liber Regius tuetur. *Heinſius.*

67. *Scylla.*] Metam. 8.

69. *Damnoſas curas.*] Damnum & mortem afferentes.

70. *Rectaque cum ſociis me duce navis eat.*] Sic in I. de Arte ſe Typhin appellavit.

73. *Vitiis ſuppreſſa levabo Pectora.*] Quantivis pretii eſt, quod in Regio, Puteaneo, Lincolnienſi, & Scaligeri excerptis legebatur *dominis ſuppreſſa.* Scribe, *Dominis oppreſſa Pectora.* Jureti excerpta & duo

Pectora: vindictæ quiſque favete ſuæ.
Te precor, arcitenens, adſit tua laurea nobis,
Carminis & medicæ Phœbe repertor opis.
Tu pariter vati, pariter ſuccurre medenti:
Utraque tutelæ ſubdita cura tuæ.
Dum licet, & modici tangunt præcordia motus;
Si piget, in primo limine ſiſte pedem.

Oppri-

& duo alii proxime verum *damnis ſuppreſſa.* ſupra, *vitii ſervum pectus* dixerat. Salluſtius egregie in fragmentis: *Porro ii, quibus bis die ventrem onerare, nullam noctem ſine ſcorto quieſcere mos eſt, ubi animum, quem dominari decebat, ſervitio oppreſſere, nequaquam eo poſtea hebeti atque claudo pro exercitio uti volunt.* Lucretius lib. II.

——natura videtur
Libera continuo, & dominis privata ſuperbis.

Monoſticha de moribus in Catalectis Pithœi,

Tu, ſi animo regeris, rex es; ſi corpore, ſervus.

Cicero lib. VI. de Republ. apud Nonium in *Expleri. Graves enim dominæ cogitationum libidines, infinita quadam cogunt atque imperant* &c. Idem adeatur ſub finem Somnii Scipionis. & Lactant. lib. VII. cap. I. Plura huc congerere poſſemus ex Philoſophorum placitis, ſed commentarios non ſcribimus. Vide ad hanc rem divinam Horatii Satyram l. II. apud quem frugi ille Davus ſuper tota hac re egregie philoſophatur. *Heinſius.*

74. *Vindictæ ſuæ.*] Libertati: à virga, qua ſervi à prætore libertate donabantur.

75. *Te precor incipiens.*] Alii codices, *ô vates.* Sed Jureti excerpta, *arcitenens.* optime. Apollinem ſic paſſim dici, Dianam quoque, qui neſcit, valde is oportet peregrinus ac hoſpes ſit in ſcriptis poëtarum veterum. Noſter l. VI. Met.

——motus erat, cum jam revocabile telum
Non fuit, Arcitenens.

ſic & in fabula Daphnes Metamorph. I. Qua voce Apollinem à Nævio lib. II. belli Punici, Hoſtio lib. II. belli Hiſtrici, ac Lucretio deſignatum monet Macrobius lib. VI. cap. V. Saturnal. Quod Virgilius, Statius, alii, poſtea ſunt imitati. idem *Arcipotens* Valerio Flacco dictus lib. V. Sic & *anguitenens*, ſignum cæleſte, & *thyrſitenens* Bacchus dictus à veteri poëta in Catalectis Pithœi, judicio Coci & Piſtoris,

Thyrſitenens ſatyros facio & ſaturo ego plures.

ita enim verſus mendoſiſſimus videtur ſcribendus. *Heinſius.*

76. *Repertor carminis.*] Sic Tibull. *Nec proſunt elegi, nec carminis autor Apollo.* Verſum enim heroïcum Pythio oraculo debemus. *Et medicæ opis.*] Quam Apollo invenit. Ovid. *Inventum medicina meum eſt, opifexque per orbem Dicor, & herbarum ſubjecta potentia nobis.*

77. *Medenti.*] Remedia amantibus afferenti.

78. *Utraque cura.*] Et poëticæ, & medicinæ.

79. *Dum licet.*] Nondum amori obnoxius. *Et modici motus.*] Moderatus amor. *Tangunt præcordia.*] Sollicitant mentem. Quid autem ſint *præcordia*, docet Plinius: Exta homini ab inferiore viſcerum parte ſeparantur membranis, quæ præcordia appellant, quia cordi prætenduntur.

80. *Siſte pedem*] *Gradum* duo ſcripti. ut Virgilius,

Siſte gradum, teque aſpectu ne ſubtrahe noſtro. Heinſius.

Si

Opprime, dum nova ſunt, ſubiti mala ſemina morbi;
Et tuus incipiens ire reſiſtat equus.
Nam mora dat vires, teneras mora percoquit uvas:
Et validas ſegetes, quod fuit herba, facit.
Quæ præbet latas arbor ſpatiantibus umbras,
Quo poſita eſt primum tempore, virga fuit.
Tum poterat manibus ſummâ tellure revelli;
Nunc ſtat in immenſum viribus aucta ſuis.
Quale ſit id, quod amas, celeri circumſpice mente:
Et tua læſuro ſubtrahe colla jugo.
Principiis obſta. ſerò medicina paratur,
Cum mala per longas convaluere moras.
Sed propera: nec te venturas differ in horas.
Qui non eſt hodie, cras minus aptus erit.
Verba dat omnis amor, reperitque alimenta morando.
Optima vindictæ proxima quæque dies.
Flumina pauca vides de magnis fontibus orta:
Plurima collectis multiplicantur aquis.
Si cito ſenſiſſes, quantum peccare parares,

Non

Si piget.] Te amare. *In primo limine.*] In primo aditu amoris. *Siſte.*] Ne ulterius procedas.

81. *Mala ſemina.*] Mala principia.

83. *Teneras mora percoquit uvas.*] *Decoquit* ſcripti nonnulli, etiam ex melioribus, cum primâ editione. nil muta tamen. Germanicus Cæſar in fragmento prognoſticorum inedito,

Libra tumeſcentes muſte bene percoquit uvas.

proprie autem *coqui* de vindemia. Virgilius,

Mitis in apricis coquitur vindemia ſaxis.

hinc *coctura* dicebatur ea cœli temperies, quæ uvas maturas reddebat. Vide Plinium lib. XIV. cap. IV. & c. VI. Martialis,

Cæcuba ſaccentur, quæque annus coxit Opimi.

&,

Cæcuba Fundanis generoſa coquuntur Amyclis.

Nam aliud eſt *decoquere olus* apud Horatium, & *humorem muſti Vulcano decoquere* apud Virgilium. *Heinſius.*

84. *Quæ fuit herba.*] Scripti plerique *quod.* & recte. *Idem.*

90. *Læſuro jugo.*] Servituti amoris nocituræ.

93. *Nec te venturas differ in horas.*] *Profer* Puteaneus optimus. eleganter. hinc *res prolatæ.* ſic & infra v. 642. meliores libri,

Nec ſi ſcire voles, quid agat tamen illa, rogabis.

Profer: erit lucro lingua retenta ſuo. Heinſius.

25. *Verba dat omnis amans.*] Amantes omnes ſe ipſos fallunt, differendo amoris remedia.

97. *Flumina pauca vides magnis, &c.*] Quod eſt: Flumina non ſtatim ab ortu ſuo magna ſunt, ſed plerumque augentur in curſu, aquis undecunque affluentibus.

100. *Cor-*

Non tegeres vultus cortice, Myrrha, tuos.
Vidi ego, quod primo fuerat ſanabile, vulnus
Dilatum longæ damna tuliſſe moræ.
Sed, quia delectat Veneris decerpere flores,
Dicimus aſſidue, Cras quoque fiet idem.
Interea tacitæ ſerpunt in viſcera flammæ;
Et mala radices altius arbor agit.
Si tamen auxilii perierunt tempora primi,
Et vetus in capto pectore ſedit amor;
Majus opus ſupereſt: ſed non, quia ſerior ægro
Advocor, ille mihi deſtituendus erit.
Quam læſus fuerat partem Pœantius heros,

Certâ

100. *Cortice Myrrha vultus tegeres.*] Metam. 10. vſ. 498. ——— *merſitque ſuos in cortice vultus.*

203. *Veneris decerpere flores.*] *Fructum* prima editio cum Puteaneo, Regio & quatuor aliis. multi, *fructus* vel *florem.* parum refert. Puto *præcerpere* eſſe ſcribendum. nimirum antequam deſinamus amare. *Heinſ.*

104. *Cras quoque fiet idem.*] Sic Græci: *δός μοι τὴν σήμερον, καὶ λαβέ σοι τὴν αὔριον.*

108. *In capto pectore ſedit amor.*] *In cauto* ſeptem libri. Puto *incauto pectore.* Art. 111.

——*incauto paulatim pectore lapſus*
Excipitur miſeri ſpiritus ore viri.

infra,

Aſſluit incautis inſidioſus amor.

Vulgatæ tamen ſcripturæ controverſia haud movenda temere. *Heinſius.*

109. *Majus opus ſupereſt.*] Major eſt difficultas ferendæ opis.

111. *Qua læſus fuerat partem.*] *Quam* veterrimus Regius, ut ſit Græciſmus in quibus elegantiis eſt multus noſter. ſupra, *collum nodatus laqueo. teneram cuſpide læſa manum* Faſt. iv. atque ita alibi infinitis propemodum locis. *Heinſius.* *Pœantius heros.*] Philoctetes, Pœantis filius, à quo Hercules (ut Servius ſcribit) in Oeta, hominem exuens, petivit, ne alicui ſui corporis reliquias indicaret, jurareque coëgit; & ſuas ſagittas, Hydræ felle tinctas, dedit. Et cum reſponſum fuiſſet, Herculis ſagittis opus eſſe ad expugnandam Trojam, inventus eſt Philoctetes: & de Hercule interrogatus, negavit ſe ſcire. deinde quum cogeretur, confeſſus eſt mortuum: ſepulchrumque, ne jusjurandum falleret, non voce, ſed pede oſtendit. Poſt hæc quum duceretur ad bellum, caſu in eum pedem, quo ſepulchrum oſtendit, ſagitta cecidit: vulnereque immedicabili confectus eſt. cujus fœtor quum à Græcis ſuſtineri non poſſet, in Lemno relictus eſt. Vide Ovidium in 13. Metamorph. *Pœantius heros.*] Adi Sophocl. fab. 7. Hæc fabula à multis celebrata eſt. Noſter quoque pluribus in locis. Homer. Iliad. 6. verſ. 228. in catalogo Heroum.

Ἀλλ᾽ ὁ μὲν ἐν νήσῳ κεῖτο κρατέρ᾽ ἄλγεα πάσχων,
Λήμνῳ ἐν ἠγαθέῃ, ὅθι μιν λίπον υἷες Ἀχαιῶν
Ἕλκεϊ μοχθίζοντα κακῷ ὀλοόφρονος ὕδρου.
Ἔνθ᾽ ὅγε κεῖτ᾽ ἀχέων· τάχα δὲ μνήσεσθαι ἔμελλον
Ἀργεῖοι παρὰ νηυσὶ Φιλοκτήταο ἄνακτος.

Omnem rem, velut in compendium miſſam, hic videmus. Pauſan. in Arcadicis etiam hujus meminit, & à dracone

Certâ debuerat præſecuiſſe manu.
Poſt tamen hic multos ſanatus creditur annos
Supremam bellis impoſuiſſe manum.
Qui modo naſcentes properabam pellere morbos,
Admoveo tardam nunc tibi lentus opem.
Aut nova, ſi poſſis, ſedare incendia tentes:
Aut ubi per vires procubuere ſuas.
Cum furor in curſu eſt; currenti cede furori.
Difficiles aditus impetus omnis habet.
Stultus, ab obliquo qui cum deſcendere poſſit,
Pugnat in adverſas ire natator aquas.
Impatiens animus, nec adhuc tractabilis arte
Reſpuit, atque odio verba monentis habet.
Aggrediar melius tunc, cum ſua vulnera tangi

Jam

cone morſum aſſerit. Dio Pruſ. Orat. 59. Attius: *Cui viperino morſu vena viſcerum* —— *Veneno imbuta tetros cruciatus cient.* Et noſter 5. Triſtium Eleg. 4. ℣ſ. 12. *Quidve Philoctetes ictus ab angue gemat.* Item Eleg. 2. ℣ſ. 13.

Pæne decem totis aluit Pæantius annis
Peſtiferum tumido vulnus ab angue datum.

Alii ſagittas veneno imbutas malunt.

112. *Debuerat celeri præſecuiſſe manu.*] *Certâ debuerat* Puteani & Jureti codex. neque aliter Regius, niſi quod in eo mendoſe, *Catera debuerat.* Amor. III. Eleg. III.

Viderat Iaſium Cretaâ diva ſub Idâ
Figentem certâ terga ferina manu.

Martial. lib. VI. de Othone,

Damnavit multo ſtaturum ſanguine Martem,
Et fodit certâ pectora nuda manu.

Martialis ſpectaculis,

O quam certa fuit librato dextera telo!

ſic *certa ſagitta* Met. I. Fabula Daphnes. *certa ſecuris* Pont. IV. Eleg. IV. *certi venatus* apud Claudianum. ubi nonnihil dictum eſt. *Heinſius.*

113. *Poſt multos annos.*] *Contempla hanc ſedem, in qua ego novem hyemes, ſaxo ſtratus, pertuli.* Attius. Adeundus etiam Calab. Smyrn. lib. 5. ubi Ajax Ulyſſi exprobrat πανυεργοτάτῳ.

114. *Supremam bellis impoſuiſſe manum.*] Ultimum finem. nam poſt excidium Trojanum præ pudore noluit in patriam redire: ſed in Calabriam venit, ubi Petiliam condidit. *Supremam bellis impoſuiſſe manum.*] Sic Metam. 13. ℣ſ. 403. *Impoſita eſt ſero tandem manus ultima bello.* Quod fatale fuiſſe affirmant. Ideoque ℣ſ. 54. eodem Metam. *debita Trojanis ſpicula fatis.* Alii duplex, alii fuiſſe triplex Trojæ fatum volunt Pauſan. in Eliac. duo dicit fata: ἡρακλέως τόξα, καὶ ὀστοῦν Πέλοπος. Adi etiam Caſſand. Lycophr.

115. *Naſcentes properabam pellere morbos.*] Amorem ſurgentem.

116. *Admoveo tardam nunc quoque lentus opem.*] *Nunc tibi* meliores libri. recte. *Heinſ.*

119. *Dum furor.*] *Cum* prima editio, & meliores ſcripti. *Idem.*

121. *Qui cum diſcedere poſſit.*] *Deſcendere* iidem. probe. malo etiam *Pugnet* ſequenti verſu, quam *Pugnat.* Idem.

123. *Impatiens animus, &c.*] Amatoris animus in medio amoris curſu conſtitutus.

Jam ſinet, & veris vocibus aptus erit.
Quis matrem, niſi mentis inops, in funere nati
Flere vetet? non hoc illa monenda loco.
Cum dederit lacrymas, animumque impleverit ægrum;
Ille dolor verbis emoderandus erit.
Temporis ars medicina ferè eſt. data tempore proſunt,
Et data non apto tempore vina nocent.
Quin etiam accendas vitia, irriteſque vetando;
Temporibus ſi non aggrediare ſuis.
Ergo, ubi viſus eris noſtræ medicabilis arti,
Fac monitis fugias otia prima meis.
Hæc, ut ames, faciunt: hæc, ut fecere, tuentur:
Hæc ſunt jucundi cauſa cibuſque mali.
Otia ſi tollas, periere Cupidinis arcus;
Contemtæque jacent, & ſine luce, faces.
Quam platanus vino gaudet, quam populus undâ,
Et quam limoſâ canna paluſtris humo;
Tam Venus otia amat. qui finem quæris amoris,
(Cedit amor rebus) res age: tutus eris.
Languor, & immodici ſub nullo vindice ſomni,
Alea-

129. *Animumque expleverit ægrum.*] *Impleverit* ſcripti cum primâ editione. *Heinſius.*

131. *Temporibus medicina valet.*] Veterrimus Regius, *Temporis ars medicina ferè eſt.* eleganter mehercules. hoc eſt, ars quæ ſe ad temporis oportunitatem componit. ſic *Temporis arma* dixit Triſt. IV. El. ult.

Inſolitâ cepi temporis arma manu.

arma ad quæ capienda temporis neceſſitate compellebar. ubi fruſtra vir maximus *tum prius* reponit. *Idem.*

135. *Noſtra medicabilis arte.*] *Noſtræ arti* Regius, Puteaneus, & tres alii. probe. *Idem.*

137. *Hæc quod fecere tuentur.*] *Ut fecere* iidem. hoc eſt, ubi, poſtquam fecere, aut quemadmodum fecere, ita, & tuentur. Multi alii, *quæ fecere.* Idem.

138. *Jucundi cauſa mali.*] Otium: χολὴ τερπνὸν κακόν. Eurip.

141. *Quam platanus rivo gaudet.*] *Limo* tres ſcripti. ſed Regius & Scaligeri excerpta optime *vino.* Atque ita jam reſtituit exactiſſimus Gronovius, qui videndus Obſervationum lib. I. cap. V. Neque aliter Douſa divinarat in ora codicis ſui. hinc *platanum genialem* noſter dicit Met. X. *Heinſius.*

143. *Finem qui quæris amoris.*] *Amori* rectius duo libri. ſic infra, *hinc odiis ſemina quære tuis.* quomodo & illic videtur ſcribendum. & mox ex antiquis libris,

Tu quoque qui cauſam finito quæris amori. Idem.

144. *Cedit amor rebus.*] Quia aliquid agendo amor tollitur.

145. *Vindice.*] Qui te cogat è ſtratis ſurgere.

146. *Multo*

Aleaque, & multo tempora quaſſa mero,
Eripiunt omnes animis ſine vulnere nervos.
Adfluit incautis inſidioſus Amor.
Deſidiam puer ille ſequi ſolet. odit agentes.
Da vacuæ menti, quo teneatur, opus.
Sunt fora: ſunt leges: ſunt, quos tuearis, amici.
Vade per urbanæ candida caſtra togæ.
Vel tu ſanguinei juvenilia munera Martis
Suſcipe. delitiæ jam tibi terga dabunt.
Ecce fugax Parthus, magni nova cauſa triumphi,
Jam videt in campis Cæſaris arma ſuis.
Vince Cupidineas pariter Parthaſque ſagittas:
Et refer ad patrios bina tropæa deos.
Ut ſemel Ætolâ Venus eſt à cuſpide læſa;
Mandat amatori bella gerenda ſuo.
Quæritis, Ægiſthus quare ſit factus adulter?

In

146. *Multo tempora quaſſa mero.*] Percuſſum tempora Baccho. Tib. 1. 2. vſ. 3. Qui οἰνοπλήξ. Redi ad Ep. Her. 14. vſ. 19.

147. *Animo ſine vulnere vires.*] *Nervos* ſcripti meliores. *animis* etiam recte quidam. *Heinſ.*

150. *Menti vacua.*] Animo ocioſo.

152. *Urbana ſplendida caſtra toga.*] *Candida caſtra* venuſte Jureti codex. age candidatum; inquit, atque in ambitu honorum mentem diſtrahe: *Heinſ.*

155. *Ecce fugax Parthus.*] Bellum Parthicum deſignat, quod Cajus, vel Tiberius ſumpſit Auguſti auſpiciis. *Fugacem* autem Parthum appellat, quoniam Parthi in fuga ſolent à tergo ſagittas emittere, adeo ut fugientes non minores hoſtibus afficiant calamitates, quam conſiſtentes.

158. *Bina tropæa.*] *Tropæa* autem apud Græcos fuere arbores amputatæ, eo in loco, ubi hoſtes viciſſent, atque in fugam vertiſſent: amputabant enim ramos arborum, ac deinde armis ſpoliiſque hoſti detractis ornabant; ut eſſet poſteris monumentum victoriæ partæ in eo loco. Dicta autem ſunt tropæa à τροπῆ, quod qui hoſtem in fugam vertiſſet, tropæum mereretur. *Tropæa.*] Virgil. 11. vſ. 5. hæc omnia exequitur. *Ingentem quercum, deciſis undique ramis, Conſtituunt.* & ſeqq.

159. *Ætola cuſpide.*] Telo Diomedis regis Ætoliæ.

160. *Mandat amatori bella gerenda ſuo.*] Hoc eſt: Ipſa quidem abſtinet bellis, gerenda autem eadem committit amatori ſuo, id eſt, Marti, à quo amabatur. *Micyll.*

161. *Quæritur Ægiſthus.*] *Quæritis* Scaligeri excerpta. probe. Faſt. v.

Quæritis unde putem Majo data nomina menſi?

& eodem libro,

—— *Nunc ubi ſunt quæritis? urna tegit.*

lib. IV.

Cur igitur Veneris feſtum Vinalia dicant Quæritis?

Propertius lib. II. Eleg. 1.

Quæritis, unde mihi toties ſcribantur amores?

Noſter infra,

In promtu cauſa eſt: deſidioſus erat.
Pugnabant alii tardis apud Ilion armis:
Tranſtulerat vires Græcia tota ſuas.
Sive operam bellis vellet dare, nulla gerebat;
Sive foro, vacuum litibus Argos erat.
Quod potuit, ne nil illic ageretur, amavit.
Sic venit ille puer: ſic puer ille manet.
Rura quoque oblectant animos, ſtudiumque colendi:
Quælibet huic curæ cedere cura poteſt.
Colla jube domitos oneri ſupponere tauros;
Sauciet ut duram vomer aduncus humum.

Obrue

Quæris, ubi invenias, Artes, i, perlege noſtras.

Medea, *Dos ubi ſit quæris?* & ſic alibi quoque. *Heinſ.* *Quæritur, Ægiſthus.*] Ex Pelope, à quo Peleponeſus cognominata eſt, natus eſt Thyeſtes, qui concubuit cum Ærope uxore fratris Atrei, & cum filia Pelopeja inceſtum perpetravit: cujus filius Ægiſthus rem habebat cum Clytemneſtra, & ambo Agamemnonem occiderunt.

164. *Quo tulerat vires Græcia tota ſuas.*] Scripti omnes cum primâ editione, *Tranſtulerat.* ſic Faſt. I.

Tranſtulit Evander ſilveſtria numina ſecum.

lib. VI.

Imperium ſecum transferet illa loci.

lib. XIII. Met.

Permanet Aoniis Nereus violentus in undis,
Velaque non transfert.

Claudian. bello Gild.

—— ſocia comitentur claſſe Sycambri.
Pallida tranſlatum jam ſentiat Africa Rhenum.

Cæterum Regius veterrimus, *Tranſtulerant Græciæ.* quod non eſt de nihilo. Faſt. lib. I.

Feſta corymbiferi celebrabant Græcia Bacchi.

quomodo & illic liber unus ex melioribus, & mox,

Juraque ab hac terrâ cætera terra petent.

ita vetuſtiſſimus Zulichemius. Faſt. II.

Græcia principium moris dedit. illa nocentes
Impia luſtratos ponere facta putant.

ſic ibi optimus Mazarinianus & duo alii. Faſt. I.

Curia pauperibus clauſa eſt. dant cenſus honores,
Cenſus amicitias.

ita optimus codex Arondelianus. ſic *vicinia ſpernebant.* de quo Faſt. III. verſ. 189. & Met. II. verſ. 688. & apud Silium lib. III. codex itidem egregius exhibebat,

Vos quoque deſertis in caſtra mapalibus itis
Miſceri gregibus Gætulia ſueta ferarum.

Plures invenies hujuſmodi loquendi modos in commentario Gronoviano de pecunia veteri. cap. III.

167. *Quod potuit, fecit. ne nil ageretur. amavit.*] Regius cum Puteano & Scaligeri excerptis rectius,

Quod potuit, ne nil illic ageretur, amavit. Idem.

Quod potuit, fecit.] Cum Ægiſtho nihil relinqueretur agendum,. amori, quod ſolum poterat facere, indulſit.

169. *Rura quoque oblectant.*] *Oblectent* malim. *Heinſ.*

171. *Colla jube domitos.*] *Indomitos* quidam ex melioribus. *Idem.*

173. *Ce-*

Obrue verſatâ Cerealia ſemina terrâ,
  Quæ tibi cum multo fœnore reddat ager.
Aſpice curvatos pomorum pondere ramos;
  Ut ſua, quod peperit, vix ferat arbor onus.
Aſpice jucundo labentes murmure rivos:
  Aſpice tondentes fertile gramen oves.
Ecce petunt rupes præruptaque ſaxa capellæ.
  Jam referent hœdis ubera plena ſuis.
Paſtor inæquali modulatur arundine carmen:

Nec

173. *Cerealia ſemina.*] Farneſianus *munera.* Pont. III. Eleg. VIII.

Fœmina pro lanâ Cerealia munera frangit.

Medicamine faciei,

Cultus humum ſterilem Cerealia pendere juſſit
Munera.

quibus locis tamen nonnulli codices *ſemina.* Avienus deſcriptione Orbis,

Hi quanquam ſteriles decurrant ſemper arenas,
Munera nec carpant Cerealia.

ſic & *munus Cereale* apud Auſonium Epig. CXXVI. Priſcianus Periegeſi,

Non Bacchi donum, Cereris nec munera norunt.

Epigramma in Catalectis Pithœi de menſibus,

Quintilis meſſis Cereali germine gaudens.

ſic ſcribe. non *menſis.* *Cerealia dona* noſter Faſt. I.

Neve graves cultis Cerealia dona cavete
Agmine læſuro depopulentur aves.

Nemeſianus Cynegetico,

Tunc rurſus miſcere ſero Cerealia dona
Conveniet.

Avienus Ora Maritima,

Qua dona flava Cereris educat ſolum.

at Amor. lib. III. Eleg. VI.

Nunc opto currum de quo Cerealia primum
Semina venerunt in rude miſſa ſolum.

ita ibi conſtanter codices. ut & Met. I.

Semina tum primum longis Cerealia ſulcis
Obruta ſunt. Idem.

177. *Aſpice labentes.*] *Liquaces* pro diverſâ lectione optimus Puteaneus. eleganter. à *liquando.* ſic noſter in Faſtis,

——expreſſis mella liquata favis.

id inverterunt, qui primam ſyllabam non poſſe produci crediderunt. Met. VIII.

——flagrantem mater ab igne
Eripuit ramum, ſparſitque liquacibus undis.

ita illic etiam vetus codex. Met. III.

Quæ ſimul aſpexit liquaci rurſus in unda.

ita cenſeo ſcribendum, vel *liquenti.* Nam vulgatum *liquefacta unda* omnino ineptum eſt. etiam apud Prudentium Cathemer. Hymno V. parum abeſt quin reponendum cenſeam,

Cui jejuna heremi ſaxa liquacibus
Exundant ſcatebris, & latices novos
Fundit ſciſſa ſilex.

quanquam non ignoro *loquaces* etiam *ſcatebras* dici poſſe. ſed ſane quod in nonnullis exemplaribus illic legitur *madentibus ſcatebris* gloſſema eſt τοῦ *liquacibus.* De ejuſmodi vocibus nonnihil dixi Amorum lib. II. Eleg. VI. ℣ſ. 23. *Idem.*

180. *Jam referunt.*] *Ut referant* multi ex ſcriptis. ſed Regius & ſex alii, *Jam referent.* bene. Idem.

181. *Modulatur arundine carmen.*] *Moderatur* Jureti excerpta, & multi alii. *meditatur* unus Mediceus. quod placet. ut initio Tityri Virgiliani. *Idem.*

 185. *Quid*

Nec deſunt comites ſedula turba canes.
Parte ſonant aliâ ſilvæ mugitibus altæ;
Et queritur vitulum mater abeſſe ſuum.
Quid cum ſuppoſitas fugiunt examina taxos,
Ut relevent demti vimina torta favi?
Poma dat autumnus: formoſa eſt meſſibus æſtas:
Ver præbet flores: igne levatur hiems.
Temporibus certis maturam ruſticus uvam
Deligit; & nudo ſub pede muſta fluunt:
Temporibus certis deſectas alligat herbas;
Et tonſam raro pectine verrit humum.
Ipſe potes riguis plantam deponere in hortis:
Ipſe potes rivos ducere lenis aquæ.

Vene-

185. *Quid cum ſuppoſitos fugiunt examina fumos.*] *Suppoſitos taxos* Jureti excerpta. *compoſitas taxos* Puteaneus. Regius, *compoſitos fumos*. Lego *ſuppoſitas taxos*. niſi mavis *combuſtas taxos*. Virgilius IV. Georg. de apibus,

Nec propius tectis taxum ſine, neve rubentes
Ure foco cancros.

& Ecloga IX. quæ noſter reſpexit,

Sic tua Cyrnæas fugiant examina taxos.

De fumo apibus noxio cæteroquin res minime ignota. Scholiaſtes Apollonii lib. II. ad illa de Apibus, Καπνῷ τυφόμεναι πέτρης ἐκὰς ἀΐσσουσιν. conyſæ fumo apes fugari aſſerit. εἰώθασι δὲ καπνίζει κόνυζαν. δριμὺς γὰρ μάλιστα ὁ ταύτης καπνός. *Idem.*

186. *Demti vimina curva favi.*] *Vimina torta* optimus Puteaneus. quomodo *funes torti*, *capilli torti*, & alia. *retia torta* apud Tibullum lib. IV. *Idem.* *Vimina torta.*] Alvearia ex viminibus contexta.

189. *Maturas ruſticus uvas Colligit.*] *maturam uvam*. ſcripti meliores. pro *Colligit* Puteaneus & duo alii *deligit*. ſic Ep. Phædræ, *deligere roſam* dixit. hinc *delectus*. ſupra ſub finem lib. III. Artis ſimpliciter dixit, *lecti de vite racemi.* apud Propertium,

Celſaque mortali deligere aſtra manu.

Heinſius.

191. *Deſectas alligat herbas.*] *Colligit* prima editio cum ſcriptis nonnullis. codex Moreti pro diverſâ lectione *aggregat*. Forte *aggerat*, ut de fœno intelligat, quod convertitur & in cumulos coacervatur. quos *metam fœni* & *fœniſtriam* Rei Ruſticæ ſcriptores appellant. hinc *fœnum in metam exſtruere* apud Columellam. cui tamen l. II. c. XVIII. de fœno *deſectam herbam religare*, idem eſt, quod *alligare* Naſoni. per *deſectam* igitur *herbam* fœnum intelligit. hinc Severus in Ætna,

Plenaque deſecto ſurgant fœnilia campo.

Idem.

192. *Raro pectine.*] Raſtro.

193. *Plantas deponere in hortis.*] *Plantam* ſcripti. deinde nonnulli *deducere* vel *defigere*. Sed nil mutandum. Virgil. Georg. II.

Hic plantas tenero abſcindens de corpore matrum
Depoſuit ſulcis.

Auctor Moreti,

—— varias diſponere plantas
Norat, & occultæ committere ſemina terræ.

Heinſius.

195. *Vene-*

Venerit inſitio; fac ramum ramus adoptet:
  Stetque peregrinis arbor operta comis.
Cum ſemel hæc animum cœpit mulcere voluptas,
  Debilibus pennis irritus exit Amor.
Vel tu venandi ſtudium cole. ſæpe receſſit
  Turpiter à Phœbi victa ſorore Venus.
Nunc leporem pronum catulo ſectare ſagaci:
  Nunc tua frondoſis retia tende jugis.
Aut pavidos terre variâ formidine cervos:
  Aut cadat adversâ cuſpide foſſus aper.
Nocte fatigatum ſomnus, non cura puellæ,
  Excipit; & pingui membra quiete levat.
Lenius eſt ſtudium, ſtudium tamen, alite captâ,
  Aut lino, aut calamis præmia parva ſequi.
Vel, quæ piſcis edax avido male devoret ore,
  Abdere ſupremis æra recurva cibis.
Aut his, aut aliis, donec dediſcis amare,
  Ipſe tibi furtim decipiendus eris.

Tu

195. *Venerit inſitio.*] Cum aderit vernum inſerendi tempus. De inſitione autem plura legito apud Plinium in 17. *Fac ramum ramus adoptet.*] Tangit duos illos modos inſerendi, quos Maro poſuit.

196. *Peregrinis comis.*] Foliis alienæ arboris. nam ceraſus in ſalice, platanus in lauro, laurus in ceraſo naſcuntur. *Arbor comis ſtet.*] Frondibus. Redi ad Amor. 2. ℣ſ. 36. Eleg. 16.

197. *Voluptas.*] Agriculturæ.

200. *A Phœbi ſorore.*] A Diana, venationis dea.

202. *Nunc tua frondoſis retia tende jugis.*] Puto *nunc ſua.* ut ſæpe noſter. ſupra,

Ut ſua, quod peperit, vix ferat arbor onus.

ſuperiori verſu *catulo ſequaci* pro *ſagaci* codex Jureti. ſed nil muta. eſt enim *ſagax* perpetuum canum epitheton. noſter,

—— canibuſque ſagacior anſer.

Halieut. de canibus,

Venandique ſagax virtus.

Seneca Thyeſte,

Sic cum feras veſtigat, & longo ſagax
Loro tenetur Umber.

Idem Hippolyto de canibus,

Nunc demiſſi nare ſagaci captent auras.

vide Feſtum in *ſagaces.* Servius de Anubide lib. VIII. Æn. *quidam hunc Mercurium volunt, quia nihil eſt cane ſagacius.* ſic Ennius quoque & Gratius de canibus, aliique paſſim. *Heinſius.*

206. *Pingui membra quiete levat.*] Sic Regius cum Scaligeri excerptis, & Puteaneus pro diverſa lectione. Reliqui fere, *dulci quiete.* perperam dictum Notis ad Epiſt. XII. ℣ſ. 170. *Idem.*

208. *Aut lino.*] Aut retibus. *Aut calamis.*] Aut ſagittis. Aut calamum aucupatorium intelligit, quo viſcato aves capiuntur.

210. *Æra recurva.*] Hamos.

Tu tantum î, quamvis firmis retinebere vinclis,
  I procul, & longas carpere perge vias.
Flebis, ut occurret deſertæ nomen amicæ:
  Stabit & in mediâ pes tibi ſæpe viâ.
Sed quanto minus ire voles, magis ire memento:
  Perfer: & invitos currere coge pedes.
Nec pluvias vites: nec te peregrina morentur
  Sabbata; nec damnis Allia nota ſuis.

Nec

213. *Tu tantum quamvis firmis retinebere vinclis,*
I procul, & longas carpere perge vias.] Ita Regius cum vulgatis, cæteri majori ex parte cum prima editione, *Tu tamen &c.* duo, *Tu tamen infirmis quamvis.* quartus Puteaneus, *Tu tamen hic quamvis.* Jureti codex, *Tu tandem firmis quamvis*, & tres alii. Scribe,

Tu tamen i, quamvis firmis retinebere vinclis,
I procul.

dixi Amor. lib. III. El. III. niſi mavis, *Tu tamen hinc i procul*: deinde *finge moras* duo. unus, *poſce vias.* alius *perge moras.* *Rumpere perge moras* unus Vaticanus, ut apud Virgilium, *Eja age rumpe moras.* certe Tò *vias* cum mox ſequatur, hoc loco alienum videtur. *Idem.*

215. *Flebis & occurret.*] *Ut occurret* omnino legendum, quicquid obnituntur libri veteres. Faſt. II.

Flent tamen, ut geminas in loca juſſa ferunt.

ſic & ibi ſcribendum. *Idem.*

217. *Sed quando minus.*] *Quanto* cum ſcriptis. *Idem.*

219. *Nec pluvias opta.*] Quæ moram tibi abituro injiciant. at prima editio *vites* cum duobus Farneſianis. lege *vita.* Sic apud Gratium, *& pluvias & Cauri frigora vitent.* & contra *vitare æſtum.* Amor. III. El. v. & *vitare ſolent* Nuce. *Idem. Nec te peregrina morentur Sabbata.*] Sabbati enim diem aliquo profecturi, tanquam atrum & perniciosum, propter frigidum & nocens Saturni ſidus, maxime verentur, & infelicem exiſtimant. *Peregrinam* autem ideo appellat, quia peregrini Judæi eum diem in primis obſervant.

220. *Nec damnis Allia nota ſuis.*] Poëta hic loquitur de diebus atris, & inauſpicatis, quale tum ſabbatum habitum fuit, propter Judæos: item Allienſis dies, quo Romani à Gallis ad Alliam flumen ſuperati ac cæſi ſunt. de qua re ſupra quoque dictum. *Micyll.* *Damnis Allia nota ſuis.*] *Alea* ſcripti perperam. deinde *nata* tres ſcripti cum prima editione. forſan recte. Propertius lib. I. El. VI.

Non ego ſum laudi, non natus idoneus armis.

& apud eundem lib. III. El. VIII.

Hic ſatus ad pacem, hic caſtrenſibus utilis armis.

Amor. II. Eleg. XXII. noſter,

O nimis exitio nata theatra meo.

eodem libro El. III.

Non tu natus equo, non fortibus utilis armis.

Paris Sabini,

Tyndaris heu flammis nata puella meis.

Pont. III. Eleg. I. cum optimis libris,

Telegonique parens vertendis nata figuris.

El. II.

Fœmina ſacra facit tæda non nata jugali.

ſic & illic puto ſcribendum. Triſt. IV. El. ult.

Fortia verboſi natus ad arma fori.

natus lædere Elegia de Nuce,

At rubus & ſentes tantummodo lædere nata.

Epiſtola Paridis,

O facies oculos nata tenere meos. Heinſ.

222. *Nec,*

Nec quod tranſieris, ſed quot tibi quære ſuperſint
  Millia: nec, maneas ut prope, finge moras.
Tempora nec numera: nec crebro reſpice Romam.
  Sed fuge. tutus adhuc Parthus ab hoſte fugâ eſt.
Dura aliquis præcepta vocet mea; dura fatemur
  Eſſe: ſed, ut valeas, multa dolenda feres.
Sæpe bibi ſuccos, quamvis invitus, amaros
  Æger; & oranti menſa negata mihi.
Ut corpus redimas, ferrum patieris & ignes;
  Arida nec ſitiens ora lavabis aquâ;
Ut valeas animo, quicquam tolerare negabis?
  At pretium pars hæc corpore majus habet.
Sed tamen eſt artis ſtrictiſſima janua noſtræ,
  Et labor eſt unus tempora prima pati.
Aſpicis, ut prenſos urant juga prima juvencos?
  Ut nova velocem cingula lædat equum?
Forſitan à Laribus patriis exire pigebit.
  Sed tamen exibis: deinde redire voles.
Nec te Lar patrius, ſed amor revocabit amicæ,
  Prætendens culpæ ſplendida verba ſuæ.
Cum ſemel exieris, centum ſolatia curæ
  Et rus, & comites, & via longa dabunt.
Nec ſatis eſſe puta diſcedere: lentus abeſto;

Dum

222. *Nec, maneas ut prope, finge moras.*] Quod eſt: Ne ipſe tibi fingas moras, quo cauſam manendi ac ceſſandi habeas, &c. *Micyl.*

229. *Ferrum patiaris & ignes.*] *Patieris* ſcripti. idque ſequens verſus requirit. ubi pro *lavabis* prima editio & ſcripti *levabis*. ut epiſt. IV. *arentem quæ levet unda ſitim.* Heinſius.

233. *Artis triſtiſſima janua noſtræ.*] *Strictiſſima* decem ſcripti. quod verum eſt. hinc *adſtringere limen.* de quo dixi Notis ad Amor. lib. III. El. I. ℣ſ. 50. ſic *janua laxa.* de quo ad Faſtos lib. II. ℣ſ. 456. *Idem.*

235. *Aſpicis ut prenſos urant juga.*] Hanc lectionem tuetur ad Statium Gronovius cap. IX. & Elencho Antidiatribes. qui videatur. alii codices *preſſos.* Idem. *Prenſos juvencos.*] Aratro ſubditos.

240. *Prætendes culpæ ſplendida verba tuæ.*] *Prætendens* primo cum primâ editione & ſcriptis legendum pleriſque. deinde *culpæ facta ſuæ* cum Sarraviano. *facta tua* quatuor alii ut apud Horatium lib. II. Ep. I.

——*Scriptores carmine fœdo*
Splendida facta linunt.

Heinſ. *Prætendens culpæ ſplendida verba.*] Veriſimilia. Specioſa. Redi ad Ep. Her. 5. ℣ſ. 130. & 131. *culpam nomine veles.*

243. *Nec ſatis eſſe putes.*] Multi *puta* rectius.

Dum perdat vires, ſitque ſine igne, cinis.
Si niſi firmatâ properabis mente reverti,
Inferet arma tibi ſæva rebellis Amor.
Quid quod, ut abſueris, avidus ſitienſque redibis;
Et ſpatium damno ceſſerit omne tuo?
Viderit, Hæmoniæ ſi quis mala pabula terræ,
Et magicas artes poſſe juvare putat.
Iſta veneficii vetus eſt via. noſter Apollo
Innocuam ſacro carmine monſtrat opem.
Me duce non tumulo prodire jubebitur umbra:
Non anus infami carmine rumpet humum.
Non ſeges ex aliis alios tranſibit in agros:
Nec ſubitò Phœbi pallidus orbis erit.
Ut ſolet, æquoreas ibit Tyberinus in undas:
Ut ſolet, in niveis Luna vehetur equis.

Nulla

rectius. *Heinſ. Lentus abeſto.*] Diu abſis ab urbe.

244. *Cinis.*] Amoris æſtus refrixerit. An huc referri poſſit illud Plauti? in Mil. 4. 2. ℣ſ. 10. *Meam laudat ſpeciem. edepol hujus ſermo nos, haud cineres quæritat.* Lepida enim, & nitida nimis fœmina quærit illum, qui nondum ex amœnis rebus exaruerit. Eſt hic ludus poëticus. Viri celeberrimi ad hunc locum rationes firmæ ſtant, quas non attingo.

247. *Quicquid eras fueris, ſitiens aviduſque redibis.*] *Quiſquis es affueris*, unus. *Quiſquis & duo. Quicquid eris fueras* alius. unus Vaticanus *Quid quod & affueris.* proxime verum. Reliqui cum primâ editione *Quicquid & abſueris.* Regius *Quicquid & afueris.* Scribe,

Quid quod, ut abſueris, avidus ſitienſque redibis?

nam poſteriores voces eo legunt ordine ſcripti omnes meliores. de quo dixi Epiſt. VII. v. 53. malim & *damno ſuo* ſequenti verſu. ſic infra, 642. *Erit lucro lingua retenta ſuo*, ex veteri codice. *Heinſ.*

249. *Viderit Hæmoniæ.*] Hæc vera lectio eſt, licet *Fallitur* ſit in pleriſque ſcriptis. atque ita loquitur Artis l. II.

Fallitur Hæmonias ſi quis decurrit ad artes.

adeantur Notæ Pont. I. Eleg. II. *Idem. Mala pabula.*] Herbas nocentes. *Æmoniæ terræ.*] Terræ Theſſaliæ, ubi ars magica olim floruit.

254. *Non anus.*] Non ſaga, & venefica mulier. *Carmine.*] Incantatione. *Rumpet humum.*] Terram findet. Tibul. *Hæc cantu finditque ſolum, maneſque ſepulcris Elicit.*

255. *Non ſeges ex aliis.*] Docet Cicero, & Seneca, meſſes in agros traduci poſſe magicis præſtigiis. unde in 12. tabulis cautum erat, ne quis alienam ſegetem pelliceret. Virgil. *Atque ſatas alio vidi traducere meſſes.*

256. *Nec ſubito Phœbi.*] Non inficietur ſol, me duce, quod à Magis fieri ſolet.

257. *Ut ſolet æquoreas.*] Tybris curſu ſolito in mare deſcendet: non autem retro, quod magi efficiebant. *Tybrim* autem pro quocunque poſuit flumine.

258. *In niveis luna vehetur equis.*] Per me

Nulla recantatas deponent pectora curas;
Nec fugiet vivo ſulfure victus amor.
Quid te Phaſiacæ juverunt gramina terræ,
Cum cuperes patriâ, Colchi, manere domo?
Quid tibi profuerunt, Circe, Perſeïdes herbæ,
Cum ſua Neritias abſtulit aura rates?

Omnia

me etiam luna non deducetur è cœlo magico carmine.

259. *Curas recantatas.*] Amores magicis carminibus repreſſos.

260. *Vivo ſulphure.*] Id ſacrum intelligit, quo adhibito ſulphure, ovo, & teda luſtrabantur amantes.

261. *Quid te Phaſiaca.*] *Paſiphe* Regius & duo alii. tres *Phaſideæ.* unus *Phaſiadæ.* alius *Perſeidos.* Lege *Phaſiados terræ.* dixi Epiſt. XIV. v. 164. ſic *Phaſias* paſſim pro Medea. *Heinſius. Terræ Phaſiacæ.*] Colchon inſulam deſignat, à flumine *Phaſis* dictam. Medeam autem dicit, quæ relicta patria, Jaſonem ſequuta eſt.

263. *Quid tibi profuerunt Perſeïdes herbæ.*] Herbæ veneficæ, ſic dictæ à Perſa nympha Oceani filia, ex qua Sol genuit Circen. Vel à Perſe: nam Sol ex Perſa duos filios habuit, Æëtam & Perſen. Ex Perſe nata eſt Hecate, quæ quum patrem veneno abſumſiſſet, nupſit Aëtæ patruo, treſque liberos ſuſtulit, Circen, Medeam & Ægialeum. auctor Diodor.

264. *Cum tibi Neritias abſtulit hora rates.*] *Cum ſua* optime Regius & alii decem. ita & ſcribo Amor. l. I. El. VII. v. 54.

Ut ſua populeas ventilat aura comas.

pro *hora* etiam *aura* ex primâ editione & ſcriptis præſtantioribus reponendum. Deinde *Neritias* quod ſæpius apud noſtrum occurret, perperam in *Naricias* ſcripti libri plerique mutant. *Narycius* enim eſt Locrenſis. *Neritius* ſeu *Nericius*, Ithacenſis aut Epirota. ſic libro VIII. Met. *Narycinſque Lelex.* quomodo ſcribendum. recte *Narycius*, ut hunc Locrenſem à Lelege autochthone primo Laconum rege diſtinguat. Homerus Iliad. B.

Αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς ἦγε Κεφαλλῆνας μεγαθύμους,
Οἵδ' Ἰθάκην εἶχον καὶ Νήριτον εἰνοσίφυλλον.

& quæ ſequuntur ubi Euſtathius, Νήριτον τὸ ὄρος διὰ τοῦ τ· τὸ γὰρ διὰ τοῦ κ Νήρικον πόλις Ἠπείρου ὡς δεδήλωται. Hinc Ἰθάκην Νηρικίην dixit Periegetes. quare non penitus eſt damnandum illud *Naricias* ἀπὸ τοῦ Νηρίκου, ſeu Ναρίκου Dorico. quanquam Naſo Homerum in pleriſque ſequitur auctorem. Met. XIV.

Neritius Macareus comes experientis Ulyſſi.

& eodem libro,

Neritiæque ratis viderunt fragmina latis Vultibus.

& Faſtorum IV. *Dux quoque Neritius* de Ulyſſe. ſic enim meliores. & Triſt. I. Eleg. IV. bis. & Met. XIII.

Neritiaſque domos regnum fallacis Ulyſſi.

noſter Triſt. I. El. IV.

Nec mihi Dulichium domus eſt Ithaceve Sameve.

ubi plerique veteres *Samoſve.* Idem. Euſtathius Neriti montis nomen deducit ἀπὸ Νηρίτου υἱοῦ Πτερελάου ad Odyſſ. P. Nerici oppidi ipſe quoque Homerus meminit Odyſſ. Ω. ſed *Neriti* ſæpius. Noſter lib. XIII.

Et jam Dulichios portus, Ithacamque Samonque
Neritiaſque domos regnum fallacis Ulyſſi,
Præter erant vecti.

ubi nihil neceſſe contra auctoritatem veterum librorum *Samenque* reponi.

cum

Omnia feciſti, ne callidus hoſpes abiret:
Ille dedit certæ lintea plena fugæ.
Omnia feciſti, ne te ferus ureret ignis:
Longus at invito pectore ſedit amor.

Ver-

cum Homerus quoque Iliad. B. ubi apparatum claſſis Ulyſſeæ deſcribit, loco jam ſupra adducto inter alia,

Οἱ δὲ Ζακύνθον ἔχον, ἠδ' οἱ Σάμον ἀμφενέμοντο.

ubi Euſtathius, λέγεται δὲ καὶ Σάμη. ἧς ὁ πολίτης, Σαμαῖος, οἱ δὲ φασὶ καὶ ὅτι ἡ μὲν νῆσος Σάμος λέγεται μόνον. ἡ δὲ πόλις, καὶ Σάμος καὶ Σάμη. atque ita quoque alibi Homerus. In Odyſſea tamen Σάμην vocat frequentius. ut libro A.

Δουλιχίῳ τε Σάμῃ τε καὶ ὑλήεντι Ζακύνθῳ.

quod Virgilius expreſſit lib. Æn.

—— apparet fluctu nemoroſa Zacynthos, Dulichiumque, Sameque, & Neritos ardua ſaxis.

ubi Servius. *Same Cephallenia civitas. nam Samos in Aſia eſt.* qui non meminerat præter hanc noſtram, tertiam quoque eſſe in Thracia, Samothracem dictam. Triſt. I. El. IV.

Nec mihi Dulichium domus eſt, Ithaceve, Samoſve.

ſic ibi conſtanter veteres. Vulgati *Sameve.* certe Samon noſtro fuiſſe dictam, apparet ex epiſtola prima ubi habes *Dulichios, Samioſque.* Samius enim Sami incola dicitur, quemadmodum *Samæus* Sames. Euſtathius in A. Odyſſ. Σάμη νῆσος περὶ Κεφαλληνίαν, λεγομένη καὶ Σάμος. καὶ ὁ πολίτης αὐτῆς, Σαμαῖος, ὁ μὲν τοὶ τῆς ἑώας Σάμου πολίτης Σάμιος λέγεται. Auſonius quoque in Periocha Odyſſeæ IV. *Circa Aſteriam ergo inſulam, quæ Ithacam Samumque interjacet, deliteſcentes occaſionem fraudis expectant.* Atque hæc de Nerito & Nerico Epiri. Nunc de Naryce aut Narycio videamus. Stephanus, Byzantinus: Νάρυξ πόλις Λοκρίδος, θηλυκῶς λεγομένη. Τινὲς δὲ Ναρύκιον τὴν πόλιν φασὶν, ἐξ ἧς Αἴας. ὁ πολίτης Ναρύκιος, καὶ Ναρυκία δὲ οὐδετέρως λέγεται καὶ Ναρύκη καὶ Ναρυκαῖος θηλυκῶς, καὶ οὐδετέρως. quæ fere totidem verbis habes apud Suidam in Νάρυξ. Hinc *Narycios Locros* dixit Virgilius de colonia Locrenſium in Calabria, quam & noſter lib. XV. Metam. *Narycium* vocat. ita enim ſcribo. cum non Stephano tantum ac Suidæ, ſed Plinio quoque *Narycium* non *Narycia* dicatur, atque inde quoque *Narycia picis lucos* idem Virgilius in Georgicis dixit. & Columella,

—— ſobolem dabit illa capacem Narycia picis, aut Actæi mellis Hymetti.

ſed Virgilianus locus de pice Brutiâ intelligendus, quam commendat Plinius. Locri enim in Brutiis. ea eſt vera lectio apud Virgilium. neque aliter vetuſtiſſimi codices. etſi Probus & Servius *Mariciaque* illic agnoſcunt. mendoſe. alter etiam de pice Locride non Brutia perperam interpretatur. ſed in duobus Servii vetuſtis codicibus Leidenſis bibliothecæ, *Narycia picis à loco in quo abundant piceæ.* male vulgo, *abundant pices.* Hæc ſcripſeram, cum obtulit ſe mihi Scholiaſtes Virgilii ineditus, qui meam de pice Brutia interpretationem confirmat. eum audi. *Narycia, Brutia, quæ in ſimilitudinem picis arborum corticibus fluunt. Item, Narycia, Brutia, quæ in ſilva* (lego *quæ ea in ſilva*) *fiunt. Hic & Narycii poſuerunt mœnia Locri.* Interpretes ex hoc Virgilii loco non ſatis ſe expediunt, cujus nec mentem videtur aſſecutus Plinius nam cum libro XIV. cap. XX. picem Brutiam jam commendaſſet, ſubjungit paulo poſt, Naryciam à Virgilio laudari. Hæc copioſius præter inſtitutum. *Heinſ. Neritias rates.*] Naves Ulyſſis.

268. *Longus & invito pectore ſedit amor.*] Lege *at invito* cum priſcis editioni-

Vertere tu poteras homines in mille figuras:
  Non poteras animi vertere jura tui.
Diceris his etiam, cum jam diſcedere vellet,
  Dulichium verbis detinuiſſe ducem:
Non ego, quod primò (memini) ſperare ſolebam,
  Jam precor, ut conjux tu meus eſſe velis.
Et tamen, ut conjux eſſem tua, digna videbar:
  Quod Dea, quod magni filia Solis eram.
Ne properes oro: ſpatium pro munere poſco.
  Quid minus optari per mea vota poteſt?
Et freta mota vides; & debes illa timere.
  Utilior velis poſtmodo ventus erit.
Quæ tibi cauſa fugæ? non hic nova Troja reſurgit:
  Non alius ſocios Rheſus ad arma vòcat.

Hîc

nibus, & duobus ſcriptis. alii nonnulli *in invito.* pro *ſedit* fruſtra Puteaneus & nonnulli alii *manſit.* noſter ſupra,

Et vetus in capto pectore ſedit amor.

Ep. II.

Sedit in ingenio Craſſa relicta tuo.

Ep. IV.

Sarcinaque hæc animo non ſedet apta meo.

Amor. I. Eleg. II.

Nec in lecto pallia noſtra ſedent.

Triſt. III. Eleg. IX. ex veteribus libris,

Pallor in attonitæ virginis ore ſedet.

Met. II.

Pallor in ore ſedet, macies in pectore toto.

plura ex Martiali Gronovius noſter collegit Obſerv. lib. II. cap. III. *Heinſius.*

269. *Vertere qua poteras.*] Scripti cum prima editione *tu poteras.* mihi tamen vulgatum magis arridet. *Idem. Homines. in mille figuras.*] Circe enim deformabat homines in mille figuras animalium, ut docet Virg.

270. *Jura tui animi.*] Poteſtatem tuæ mentis, quæ erat amori obnoxia.

272. *Dulichium ducem.*] Ulyſſem, ſic appellatum à Dulchio inſula, una ex Echinadibus.

280. *Utilior ventus.*] *Utilius tempus* quatuor libri. ut Ep. Laodamiæ,

Illud erat ſævis utile tempus aquis.

Heinſius.

281. *Nova Troja reſurgit.*] Sic. Luc. 9.

——grata vice mœnia reddent.

Auſonidæ Phrygibus, Romanaque Pergama ſurgent.

Propert. 4. Eleg. I.

Dicam, Troja cades, & Troïa Roma reſurges.

Ennius. I. Annal.

In Roma Troja revixit.

His addemus mutuam Ilienſium ac Romanorum gratulationem: *Ilienſibus Æneam, cæteroſque cum eo duces à ſe profectos: Romanis, ſe ab his procreatos referentibus. Optabilem Trojæ ruinam fuiſſe, ut tam feliciter renaſceretur.* Hæc erat illa *Trojæ renaſcens fortuna.* Hor. 3. 3. Conſule Celeberrimum Gronovium, Sen. Troad. ℣. 472. *Recidiva ponas Pergama.* Virgil. ſæpe utitur hac voce.

282. *Non aliquis ſocios rurſus ad arma vocat.*] Hæc non ſunt nauci. optimus Puteaneus *Rheſus*, ut & Argentinenſis. vere. niſi quod ſcribo, *alius Rheſus ad arma vocat.* Victoriam de Rheſo paſſim jactat & oſtentat Ulyſſes. ita in Reſponſione Sabiniana ad Ovidianam Penelopen, ita Met. XIII. in oratione adverſus Ajacem, ita Artis l. II. ubi cum

Ca-

Hic amor, hîc pax eſt; in quâ male vulneror unâ:
  Totaque ſub regno terra futura tuo eſt.
Illa loquebatur: navem ſolvebat Ulyſſes:
  Irrita cum velis verba tulere Noti.
Ardet, & aſſuetas Circe decurrit ad artes:
  Nec tamen eſt illis attenuatus amor.
Ergo age, quiſquis opem noſtrâ tibi poſcis ab arte,
  Deme veneficiis carminibuſque fidem.
Si te cauſa potens dominâ retinebit in Urbe;
  Accipe, conſilium quod ſit in Urbe meum.
Optimus ille fuit vindex, lædentia pectus
  Vincula qui rupit, dedoluitque ſemel.
Si cui tantum animi eſt, illum mirabor & ipſe:
  Et dicam, Monitis non eget iſte meis.

Tu

Calypſo colloquens inducitur. bene etiam unus Farneſianus *in arma.* vide notas ad Epiſt. III. Vſ. 136. *Heinſ.*

283. *Hic amor, hic pax eſt.*] *Et pax* meliores, præter excerpta Jureti. ſequens verſus aut ſpurius eſt, aut aliquid hic excidit. *Idem.* *Male vulneror.*] Nimio amore angor.

286. *Irrita cum velis verba.*] *Cum votis* Puteaneus. forte *cum velis vota.* ſed ſupra in Epiſtola Sapphus;

Qui mea verba ferunt, vellem tua vela referrent.

&,

Demophoon, ventis & verba & vela dediſti. Heinſius.

287. *Ad aſſuetas artes.*] Ad artes magicas.

289. *Ergo quiſquis opem.*] In uno Regio, *Ergo age quiſquis opem.* ut Artis libro primo,

Ergo age ne dubita cunctas ſuperare puellas.

& lib. II.

Ergo age & irata medicamina fortia prabe. Heinſius.

291. *Domina retinebit in urbe.*] Sic bene Regius. reliqui fere *domina in urbe.* male. Martialis III.

Plus ſane placeat, domina qui natus in urbe eſt.

lib. IX.

Octavum domina marmor ab urbe legis.

Nemeſianus Eclog. I.

Non ſic dulce ſonas, ut te placatus Apollo
Provehat, & felix dominam perducat ad urbem.

Eclog. II.

Tityrus è ſilvis dominam pervenit ad urbem.

& Calpurnius Eclog. IV.

Tu mihi talis eris, qualis, qui dulce ſonantem
Tityron è ſilvis dominam perduxit ad urbem.

ſic & *dominam Romam* Martial. lib. X. & *dominas arces* Rutilius. ſic & Græci frequenter *βασιλεύουσαν πόλιν.* Idem.

293. *Optimus vindex.*] Optimus defenſor & liberator. *Qui rupit.*] Qui potuit ſolvere. *Lædentia pectus vincula.*] Amorem, amatoris mentem torquentem.

294. *Dedoluitque ſemel.*] Semel amoris impatientiam & dolorem abjecit.

295. *Sed cui.*] Malo *Si cui* cum duobus ſcriptis. *Heinſius.*

299. *Sc-*

Tu mihi, qui, quod amas, ægrè dediſcis amare;
  Nec potes, & velles poſſe; docendus eris.
Sæpe refer tecum ſceleratæ facta puellæ;
  Et pone ante oculos omnia damna tuos.
Illud & illud habet: nec eâ contenta rapinâ
  Sub titulum noſtros miſit avara lares.
Sic mihi juravit: ſic me jurata fefellit.
  Ante ſuam quoties paſſa jacere forem!
Diligit ipſa alios: à me faſtidit amari.
  Inſtitor heu noctes, quas mihi non dat, habet!
Hæc tibi per totos inaceſcant omnia ſenſus:
  Hæc refer: hinc odii ſemina quære tui.
Atque utinam poſſis etiam facundus in illis
  Eſſe! dole tantum; ſponte diſertus eris.
Hæſerat in quâdam nuper mea cura puellâ:
  Conveniens animo non erat illa meo.
Curabar propriis æger Podalirius herbis:
  Et (fateor) medicus turpiter æger eram.

Pro-

299. *Scelerata facta puellæ.*] Alii *verba* aut *dicta.* Sarravianus *regna.* eleganter mehercules. ſic de regno amatorio ſupra,

At ſi quis male fert indignæ regna puellæ.

Horat. Od. I. lib. IV.

Non ſum qualis eram bonæ ſub regno Cynaræ.

Propertii Cynthia lib. III. El. X.

Inque meum ſemper ſtent tua regna caput.

& lib. II. Eleg. X.

Et ſubito felix nunc mea regna tenet.

lib. IV. El. VII.

Longa mea in libris regna fuere tuis.

& mox,

Et quererer lecti frigida regna mei.

Idem.

301. *Nec eâ contenta rapinâ eſt.*] Puteaneus & quinque alii *contenta rapinâ.* Scribe,

——*nec eâ contenta rapinâ.*
Sub titulum noſtros miſit avara lares.

fruſtra ſcripti *ſub titulo.* Tibullus,

——*ſi juſſerit illa,*
Ite ſub imperium ſub titulumque lares.

Idem.

304. *Ante ſuas fores.*] *Suam forem* unus meus. bene. *Idem.*

307. *Per totos marceſcant omnia ſenſus.*] Unus *vaneſcant*, alius *maneſcant.* prior Mentelianus *aceſcant.* Regius cum duobus aliis *inaceſcant.* vere. atque ita, quem nihil præterit, perſpicaciſſimus Gronovius Obſerv. lib. II. cap. XXI. is plura de eo verbo collegit. *non ceſſent* codex Jureti fruſtra. *inaceſcere* Scribonius Largus Compoſitione CIV. & Marcellus Empiricus quoque dixerunt. Sic *inamareſcere* Horat. l. II. Sat. VII.

Nempe inamareſcunt epulæ ſine fine petitæ. Idem.

308. *Odii ſemina quære tui.*] Malo *tuis odiis.* dixi ſupra ad v. 143. ſequenti verſu *poſſis* pro *poſſes* meliores. *Idem.*

314. *Æger.*] Amore captus.

315. *Pro-*

Profuit aſſiduæ vitiis inſiſtere amicæ.
 Idque mihi factum ſæpe ſalubre fuit.
Quàm mala ſunt noſtræ, dicebam, crura puellæ!
 Nec tamen, ut verè confiteamur, erant.
Brachia quàm non ſunt noſtræ formoſa puellæ!
 Et tamen, ut verè confiteamur, erant.
Quàm brevis eſt! nec erat. quam multum poſcit amantem!
 Hinc odio venit maxima cauſa meo.
Et mala ſunt vicina bonis. errore ſub illo
 Pro vitio virtus crimina ſæpe tulit.
Quàm potes, in pejus dotes deflecte puellæ:
 Judiciumque brevi limite falle tuum.
Turgida, ſi plena eſt; ſi fuſca eſt, nigra vocetur.

In

315. *Profuit aſſiduæ.*] *Aſſiduæ amica* Regius. eleganter. ſic in Ibide libri veteres,

Viſceraque aſſidua dedita præbet avi.

Heinſius.

318. *Ut verum confiteamur.*] *Vere* tam hic quam ſequenti pentametro libri meliores. & recte. infra,

Sic facies verè, quod meditatus eris.

Idem.

320. *Nec tamen.*] *Et tamen* ſcribe cum Puteaneo, & Argentinenſi. aliter ſenſus non conſtabit. & ſequenti verſu, *Quam brevis eſt! nec erat.* cum eodem Puteaneo, & duobus aliis. vulgati inſulſe, *& erat.* Idem.

322. *Hinc odio.*] *Hac* ſcripti plerique. *Idem.*

323. *Et mala ſunt vicina bonis.*] Lego, *Ut mala ſunt vicina bonis:* hoc eſt, quemadmodum. *Idem.*

325. *Quam potes.*] Regius, Puteaneus, & plures alii, *Qua potes.* nil muta. dictum alibi. ſic infra libri quidam veteres,

Et modo, quam poterat, latum ſpectabat in æquor.

Triſt. I. Eleg. VIII.

Quam potes excuſa, nec amici deſere cauſam.

ſic libri quidam veteres. ut & lib. III. Eleg. III.

Quam potes, extenua forti mala corde ferendo.

& Eleg. IV.

Et quam quiſque poteſt, ore, mala noſtra levate.

El. VII.

Effuge venturos, quam potes, uſque rogos.

lib. IV. Eleg. VIII.

Sed qui, quam potuit, dat maxima, gratus abunde eſt.

Met. III. ℣ſ. 300. ex antiquis itidem libris,

Quam tamen uſque poteſt, vires ſibi demere tentat.

& lib. VIII.

Quam potuit precibus deus annuit.

Val. Maximus libro IV. cap. I. *Fabius Maximus cum à ſe quinquies, & à patre, avo, proavo, majoribuſque ſuis ſæpenumero conſulatum geſtum animadverteret; comitiis, quibus filius ejus ſummo conſenſu conſul creabatur, quam potuit, conſtanter cum populo egit, ut vacationem aliquando hujus honoris Fabiæ genti daret.* Idem.

326. *Brevi limite.*] Brevi via: tranſeundo de virtute ad vitium.

329. *Et*

In gracili macies crimen habere poteſt.
Et poterit dici petulans, quæ ruſtica non eſt:
Et poterit dici ruſtica, ſi qua proba eſt.
Quin etiam, quacunque caret tua fœmina dote,
Hanc moveat, blandis uſque precare ſonis.
Exigito cantet, ſi qua eſt ſine voce puella:
Fac ſaltet, neſcit ſi qua movere manum.

Bar-

329. *Et poterit dici petulans.*] Inverecunda poterit appellari. *Quæ ruſtica non eſt.*] Quæ eſt urbana. Fabius *urbanitatem* appellat, in qua nihil abſonum, nihil agreſte, nihil inconditum, nihil peregrinum neque ſenſu, neque verbis, neque ore, geſtuve poſſit deprehendi.

331. *Caret tua dote puella.*] *Tua fœminâ dote* ſcripti fere omnes cum prima editione. bene. ita ſæpe pro amica noſter. nam *puella* mox ſequitur. *Heinſ.*

332. *Blandis ſonis.*] Blandis verbis.

333. *Exige quod cantet.*] *Ut cantet* Regius & Puteaneus, cum alio Regio. *uti cantet* Scaligeri excerpta & Jureti cum uno Puteaneo. Lege, *exigito cantet.* ſæpe ſic peccatum. pro *ſi qua eſt* unus ex meis, *ſi qua ſint.* Forte,

——— ſi cui ſine voce puella eſt.

Heinſius.

334. *Fac ſaltet, neſcit ſi qua movere pedem.*] *Movere manum* Regius; & pro diverſâ lectione Puteaneus cum Lincolnienſi. optime. *Movere manum*, χειρονομεῖν. ſic & lego Met. XIV.

In numerum motis manibus duxere choreas.

jactare in numerum brachia Lucretio; & *mollia mobiliter brachia mittere* l. IV. Geſtus enim manuum & brachiorum in ſaltatione puellarum plus commendabatur, quam pedum motus. Noſter ſic paſſim Faſt. III.

Illic & cantant quicquid didicere theatris,
Et jactant faciles ad ſua verba manus.

Art. Am. III.

Quis dubitet, quin ſcire velim ſaltare puellam,
Ut moveat poſito brachia docta mero.

ubi forte *brachia ducta* reponendum. Amor. II. Eleg. IV.

Illa placet geſtu, numeroſaque brachia ducit,
Et tenerum molli torquet ab arte latus.

& Ponticorum libro IV. Eleg. II.

Sive quod in tenebris numeroſos ponere geſtus;
Quodque legat nemo ſcribere carmen, idem eſt:

ubi perperam *greſſus* in multis codicibus exſtat. Noſter infra,

Enervant animos loti, citharaque lyraque,
Et vox, & numeris brachia mota ſuis.

lib. II.

Brachia ſaltantis, vocem mirare canentis,
Et quod deſierit, verba querentis habe.

Ita Juvenalis cum dixit,

Chironomon Ledam molli ſaltante Bathyllo.

deſignat geſticulatione manuum ſaltationem potiſſimum fuiſſe confectam. Propertius libro II. Elegia XXII.

Sive aliquis molli deducit candida geſtu
Brachia: ſeu varios incinit ore modos.

Statius Sylvarum l. III. ad Uxorem,

Candida ſeu molli deducit brachia motu.

hoc eſt ſaltat. male *deducit* legitur. l. III. Artis,

Cui vox eſt canta, cui mollia brachia ſalta,
Et quacunque potes dote placere place.

ducere igitur & *deducere brachia*, in ſaltatione idem quod movere; ſed & *jactare* dicebant. Propertius libro IV. Eleg. IX.

Nanus & ipſe ſuos breviter concretus in artus

Barbara ſermone eſt; fac tecum multa loquatur.
Non didicit chordas tangere; poſce lyram.
Durius incedit; face inambulet. omne papillæ
Pectus habent tumidæ; faſcia nulla tegat.
Si male dentata eſt; narra, quod rideat, illi.
Mollibus eſt oculis, quod fleat illa, refer.
Proderit & ſubitò, cum ſe non finxerit ulli,
Ad dominam celeres mane tuliſſe gradus.
Auferimur cultu: gemmis auroque teguntur
Omnia. pars minima eſt ipſa puella ſui.
Sæpe, ubi ſit, quod ames, inter tam multa requiras.
Decipit hac oculos ægide dives Amor.
Improviſus ades; deprendes tutus inermem:
Infelix vitiis excidet illa ſuis.

Nec

Jactabat truncas ad cava buxa manus.
Noſter Faſtor. III.
Illic & cantant quicquid didicere theatris,
Et jactant faciles ad ſua verba manus.
ſed & de natatione Epiſtola Leandri,
Jactabam liquido brachia lenta mari.
quare parum abeſt, quin apud Propertium libro IV. Eleg. V. illis verſibus,
In mores te verte viri. ſi cantica jactat,
I comes; & voces ebria junge tuas.
ſi brachia jactat cenſeam reponendum. *Idem.*

335. *Barbara ſermone eſt.*] *Sermonem eſt* Patavinus. ut ſit Græciſmus, cujus notæ multæ occurrunt apud Naſonem noſtrum. *Idem.*

337. *Durius incedit, face ut ambulet.*] Scripti plerique *fac ambulat.* Regius, *fac inambulet.* Excerpta Scaligeri. *face inambulet.* recte. *face* pro *fac* uſitatiſſimum noſtro. inambulandi verbo frequenter uſus eſt Cicero. hinc & *inambulatio* apud Catullum. *Idem.*

338. *Omne papilla Pectus habent: vitium faſtia nulla tegat.*] *Pectus habent tumidæ*, priſcæ editiones & Sarravianus, cum quatuor aliis codicibus: quod præ vulgata lectione placet. malim etiam *faſcia nulla liget*, quam *tegat.* ſic Martialis,
Faſcia luctantes dominæ compeſce papillas. Idem.

339. *Narra quod rideat illa.*] Multi *ipſa.* unus *ipſam.* Regius *illi.* diſtingue, *narra, quod rideat, illi.* niſi malis forte, *quo rideat*, & *quo fleat.* Idem.

340. *Mollibus eſt oculis.*] Si habet oculos ad flendum faciles.

341. *Cum ſe non finxerit ulli.*] Cum nondum ſe fucaverit, aut gemmis ornaverit, ut alicui placeat.

346. *Hac ægide.*] Ægis eſt munimentum pectoris æreum, habens in medio Gorgonis caput. quod munimentum ſi in pectore numinis fuerit, *ægis* vocatur: ſi in pectore hominis, ſicut in antiquis imperatorum ſtatuis videmus, *lorica* dicitur. Hic autem gemmas, quibus teguntur fœminæ, *ægida* appellat Ovidius, quod illæ defendant deformitatem his ornamentis, ut ægis pectus tuetur.

347. *Improviſus ades.*] Puellam improviſo adeas, antequam ornetur. *Inermem.*] Inornatam.

348. *Vitiis excidet ipſe ſuis.*] Scripti *illa.* ſic & alibi noſter, ut Art. l. I.

Ex-

Nec tamen huic nimium præcepto credere tutum eſt;
 Fallit enim multas forma ſine arte decens.
Tum quoque, cum poſitis ſua collinet ora venenis,
 Ad dominæ vultus (nec pudor obſtet) eas.
Pyxidas invenies, & rerum mille colores;
 Et fluere in tepidos œſypa lapſa ſinus.
Illa tuas redolent, Phineu, medicamina menſas:
 Non ſemel hinc ſtomacho nauſea facta meo.
Nunc tibi, quæ medio Veneris præſtentur in uſu,
 Elo-

Excidit illa metu, rupitque noviſſima verba.

lib. II.

Quæ, ſimul invifas crimen pervenit ad aures,
Excidit, & miſera voxque colorque fugit.

lib. III.

Procris ut accepit nomen; quaſi pellicis auræ,
Excidit, & ſubito muta dolore fuit.

Triſt. I. Eleg. I.

Ingenium tantis excidet omne malis.

Elegia V.

Si quid & in nobis vivi fuit ante vigoris,
Extinctum longis excidit omne malis.

Elegia IV.

Quam ſubeant animo meritorum oblivia noſtro,
Et longa pietas excidat iſta die.

Excidere ſibi dixit Seneca Hippol.

Quis me dolori reddit, atque æſtus graves
Reponit animo? quam bene excideram mihi!

Phædra, deliquium animi paſſa. *linqui* dixit noſter Ep. Phyllidis,

Linquor, & ancillis excipienda cado.

Faſtorum V.

Excidit, & lævo fixa ſagitta pede eſt.

Excidet.] Animo tuo. *Suis vitiis.*] Sua turpitudine.

349. *Non tamen.*] *Nec* prima editio & ſcripti nonnulli. *Heinſius.*

350. *Fallit enim multas.*] *Multos* Regius. & bene. *Idem.*

351. *Tum quoque compoſitis ſua cum linit ora venenis.*] *Compoſitis cum linit* Regius corrupte. forte pro *liverit*. ita enim dicebant quoque veteres, non *leverit* tantummodo. vel, *cum poſitis ſua leverit ora venenis. cum poſitis ſua collinet* Puteaneus cum quinque aliis. recte. unus *colliget*. quod proximum vero. ſic apud Horatium, *crines pulvere collines. compoſitis cum linet ora venenis* prima editio & ex ſcriptis multi. non male à *liniendo*. ſi lex metri id ferret. *poſita venena* nempe in menſa. Art. Am. III.

Nec tamen ut poſitas menſa deprendat amator
Pyxidas.

ubi dixi de hoc loco. ſic *poſita lucerna* Ep. Herus. & *poſita dapes* ſæpe alibi, & *poſitus Bacchus.* de quo Artis lib. I. unus codex Regius *delinit*, alius *delinet*. quo verbo uſus eſt Accius. *Idem.* *Compoſitis venenis.*] Fucum intelligit, quo mulieres faciem fingunt.

355. *Illa tuas redolent Phineu.*] Phineus rex fuit Arcadiæ, qui filios occæcavit; in cujus vindictam, illum quoque dii oculis privarunt. dapibus non poterat veſci: nam admotæ harpyjæ menſis, eas ventris profluvio fœdabant. Fabulam habes Metam. 7. verſ. 3. & Diod.

356. *Nauſea facta meo eſt.*] Malim *nata*. ſed libri obſtant. *Heinſ.*

357. *Medio Veneris præſtemus in uſu.*] *Medios in uſus* Puteaneus & quatuor alii. *præſtamus* idem cum Jureti libro. ſed Farneſianus unus *præſtentur.* quod ſequor. *Idem.*

Eloquar. ex omni parte fugandus amor.
Multa quidem ex illis pudor eſt mihi dicere: ſed tu
Ingenio verbis concipe plura meis.
Nuper enim noſtros quidam carpſere libellos;
Quorum cenſurâ Muſa proterva mea eſt.
Dummodo ſic placeam, dum toto canter in orbe;
Quod volet, impugnent unus & alter opus.
Ingenium magni detrectat Livor Homeri:
Quiſquis es, ex illo, Zoïle, nomen habes.
Et tua ſacrilegæ laniarunt carmina linguæ,
Pertulit huc victos quo duce Troja Deos.
[Summa petit livor: perflant altiſſima venti:
Summa petunt dextrâ fulmina miſſa Jovis.]
At tu, quicunque es, quem noſtra licentia lædit;
Si ſapis, ad numeros exige quidque ſuos.
Fortia Mæonio gaudent pede bella referri.
Deliciis illic quis locus eſſe poteſt?
Grande ſonant Tragici; Tragicos decet ira cothurnos:
Luſi-

364. *Quam volet impugnent.*] *Impugnet* plerique ſcripti. pro *Quam volet*, *Qui* prima editio & exarati calamo quatuordecim. *Quod volet* Regius, & Puteaneus. & multi alii. duo *Quamlibet*. de quo ad Epiſt. VI. vſ. 140. unus *Quolibet*. unus item, *Qua valet*. Excerpta Puteani *Quo volet*. Latet aliquid. Jureti excerpta *Quum volet*. Idem.

365. *Ingenium magni livor.*] Tangit Ovidius hiſtoriam, quam Vitruvius libro 7. de Architectura refert. ea talis eſt: Quum Zoilus libros in Homerum compoſuiſſet, Alexandriæ eos recitavit Ptolemæo regi: cui nullum ille dedit reſponſum, quod tantum poëtam immerito culpari videret. Is poſtea ad egeſtatem compulſus, regem adiit, rogans ut ſibi aliquid dari juberet. tum rex reſpondit: Homerus, qui ante annos mille deceſſit, ævo perpetuo tot millia hominum paſcit. quare tu quoque debes, qui meliori ingenio te profiteris, non modo unum, ſed etiam plures alere poſſe. Accuſatus deinde Zoilus parricidii, cruci affixus eſt. Hic ergo cum eſſet Homeri obtrectator adoptavit ſibi hoc cognomen, ut *Homeromaſtix* vocaretur.

366. *Quiſquis es.*] Recte. Non enim conſtabat, quis aut cujas fuiſſet Zoilus. *Heinſius.*

367. *Et tua ſacrilega.*] Maronem dicit, qui cecinit adventum Æneæ in Italiam, &c. Et tamen clariſſimus poëta non caruit obtrectatore.

369. *Summa petit Livor.*] Diſtichon hoc ſuperfluum eſt, cum de livore jam egerit. *Heinſius.*

372. *Exige quæque.*] Sarravianus *quodque*. Regius, *quidque*. bene. *Idem.*

373. *Pede Mæonio.*] Verſu heroico, quali uſus eſt Homerus.

376. *Verſibus è mediis.*] *Uſibus è mediis* Regius. Lego *Luſibus*. ſic Pont. IV. Eleg. ult.

Et tua cum ſocco Muſa Meliſſe levi.

ſcripſerat enim ludicra & jocos Meliſſus. ut illic dicemus. *Verſibus è medicis*

Pu-

Luſibus è mediis ſoccus habendus erit.
Liber in adverſos hoſtes ſtringatur Iämbus;
Seu celer, extremum ſeu trahat ille pedem.
Blanda pharetratos Elegeïa cantet Amores:
Et levis arbitrio ludat amica ſuo.
Callimachi numeris non eſt dicendus Achilles:
Cydippe non eſt oris, Homere, tui.
Quis ferat Andromaches peragentem Thaïda partes?
Peccat, in Andromache Thaïda ſi quis agat.
Thaïs in arte meâ: laſcivia libera noſtra eſt.
Nil mihi cum vittâ: Thaïs in arte mea eſt.
Si mea materiæ reſpondet Muſa jocoſæ,
Vicimus, & falſi criminis acta rea eſt.

Rum-

Puteaneus. Reliqui plerique majori ex parte *Verſibus in mediis*, Heinſ. *Verſibus è mediis.*] E mediocri dicendi genere, & rebus ac perſonis conveniente. Eſt enim Comœdia, privatæ civiliſque fortunæ, ſine periculo vitæ, comprehenſio. *Soccus habendus erit.*] *Soccum* pro comico ſtylo poſuit, ut ſupra *cothurnum* pro tragico.

377. *Liber in adverſos hoſtes.*] Jambicum carmen eſt maledicum, à jambo pede ſic appellatum. Hujus carminis præcipui ſcriptores fuere apud Græcos Archilochus & Hipponax: apud Romanos vero Lucilius, Catullus, Horatius.

378. *Extremum ſeu trahat ille pedem.*] Duplicem jambicum verſum deſignat: ſcilicet rectum jambicum, & choriambum, vel ſcazonta, hoc eſt, claudicantem. Ambo autem verſus *trimetri* appellantur: conſtat enim ſex pedibus, ſuntque utrique ad maledicentiam facti. Per *celerem* ergo *pedem*, rectum jambicum: per *extremum* vero, claudicantem & ſcazonta intelligito.

379. *Blanda elegeia.*] *Verſibus impariter junctis querimonia primum, Poſt etiam incluſa eſt voti ſententia compos.*

380. *Et levis arbitrio ludat amica ſuo.*] *Laudat* Regius, & *cantat* ſuperiori verſu. *audat* etiam quinque alii. plures, *plaudat.* urius, *laudet.* Forte ſcribendum,

Et levis arbitrio plaudat amica tuo.

hoc eſt tuis deſideriis applaudat æqua.

381. *Callimachi numeris.*] Verſibus elegis, in quibus ſcribendis Callimachus primas obtinuit. *Achilles.*] Fortium geſta.

382. *Cydippe.*] Cujus nominis poëma ſcripſerat Callimachus, ex quo fragmenta ab antiquis Grammaticis citantur. *Heinſ. Cydippe.*] Amica Acontii: hoc eſt, materia mollis & laſciva. *Tui oris.*] Tui carminis & cantus. Homerus enim virorum fortium facta cecinit, non autem amatoria. *Non eſt oris, Homere, tui.*] Redi ad Amor. 2. vſ. 12. El. 1.

383. *Quis feret.*] Rectius alii *ferat.* & tum ſequenti verſu *Peccet* quoque ſit ſcribendum. *ſi quis agat* etiam recte prima editio cum Puteaneo & multis aliis. *Heinſ. Quis ferat Andromaches peragentem Thaida partes?*] Redi ad vſ. 519.

Numquam ego te, Andromache, nec te,
Tecmeſſa, rogarem.

Fuit enim graviſſima fœmina. Quod graviter exprimit Virg. 3. Æn.

Heu: quis te caſus dejectam conjuge tanto
Excipit, aut quæ digna ſatis fortuna reviſit?
Hectoris Andromache.

388. *Vincimus.*] *Vicimus* Regius alii-

que

Rumpere, Livor edax; jam magnum nomen habemus:
  Majus erit; tantùm, quo pede cœpit, eat.
Sed nimium properas: vivam modo; plura dolebis:
  Et capiant animi carmina multa mei.
Nam juvat, & ſtudium famæ mihi creſcit honoræ:
  Principio clivi veſter anhelat equus.
Tantum ſe nobis Elegi debere fatentur;
  Quantum Virgilio nobile debet epos.
Hactenus Invidiæ reſpondimus. attrahe lora
  Fortius; & gyro curre, poëta, tuo.

Ergo

que complures. *Heinſius. Vicimus.*] Superavimus invidos. *Acta rea eſt.*] Agere reum, eſt reum accuſare; peragere vero reum eſt condemnare.

391. *Sed nimium properas.*] Invide.

392. *Et capient anni carmina multa mei.*] Scripti non pauci *capient animi carmina plura. plura* quoque codex Jureti. *capiunt* Regius. Politiani liber. *capient animi carmina magna mei.* quod placet, modo *capiunt* cum Regio admittas. hinc *capax animus.* Legebam aliquando pro *carmina multa*, *culta.* ut de Horatio in Triſtibus,

Dum ferit Auſoniâ carmina culta lyrâ.

Heinſius.

393. *Studium famæ mihi creſcit honore.*] Lege *famæ honora.* ut apud Statium Theb. II.

Vos quoque Theſpiadæ non inficiatus honorâ
Arcuerim famâ.

quo reſpicit unus codex Patavinus, in quo *honeſta.* editio prima & ſcripti nonnulli *amore.* Sed cum Regius & Puteaneus à manu primâ agnoſcant, *mihi crevit honori*, alii ſex *creſcit honori.* Forte legas rectius *famæ ſtudium mihi ceſſit honori*, vel, *cedit.* nam in uno Vaticano eſt *credit.* ſic *bene cedere* in Faſtis l. II. vſ. 380.

Et memorem famam, quis bene ceſſit, habent.

ita locus mendoſiſſimus ex veſtigiis veterum librorum eſt ſcribendus. ubi plura. *Idem.*

394. *Principio clivi.*] In aditu & primordio famæ comparandæ nonnulla eſt mihi difficultas. *Noſter anhelat equus.*] *Veſter* Regius & tres alii. melius. ut ad livorem referatur. *Heinſius.*

396. *Quantum Virgilio nobile debet opus.*] *Epos* legebat Muretus apud Ciofanum. quod ſi hoc loco admittimus, etiam Statio erit reddendum, ubi de Heroo carmine Sylv. I. Epithalamio Stellæ,

——— eat enthea vittis,
Atque hederis redimita cohors, ut pollet ovanti
Quiſque lyra. ſed præcipue qui nobile greſſu
Extremo fraudatis epos.

ita enim ſcribo. Martialis,

Scribebamus epos; cœpiſti & ſcribere: ceſſi.

forte epos dixit Horatius, ubi agit de Vario. Hoc tamen Naſonis loco, vulgatam lectionem non temere ſollicitem, præſertim cum ſcripti codices noſtri omnes pro eâ ſtent. nam per *nobile opus* quid intelligat, ſatis apparet, cum de Virgilio loquatur. ſic idem Statius Sylv. IV.

Jam diu læto ſpatiata campo
  Fortis heroos Erato labores
Differ, atque ingens opus in minores
  Contrahe gyros.

Propertius lib. III. Eleg. II.

——— quis te
Carminis heroï tangere juſſit opus?

Idem.

398. *Curre tuo gyro.*] Tuam materiam & opus exequere.

399. Pe-

Ergo ubi concubitus, & opus juvenile petetur;
 Et prope promiſſæ tempora noctis erunt;
Gaudia ne dominæ, pleno ſi pectore ſumes,
 Te capiant; ineas quamlibet ante velim.
Quamlibet invenias, in qua tibi prima voluptas
 Deſinat: à primâ proxima ſegnis erit.
Suſtentata Venus gratiſſima. frigora ſole,
 Sole juvant umbræ: grata ſit unda ſiti.
Et pudet, & dicam, Venerem quoque junge figura;
Qua

399. *Petetur.*] Lege *petentur.* verſus enim exigit ut Tò *concubitus* ſit pluralis numeri. *Heinſius.*

401. *Pleno ſi corpore ſumas.*] *Pectore* Puteaneus & Jureti excerpta, cum aliis nonnullis. *Idem.*

403. *Tua prima voluptas.*] *Tibi* rectius duo libri. *Idem.*

405. *Frigore ſoles.*] Concinnius Sarravianus & quinque alii, *frigora ſole.* alii totidem *frigora ſoles*, proxime verum. *Idem.*

407. *Veneris quoque junge figuram.*] *Venerem junge figurâ* Regius & Puteaneus pro diverſa lectione. bene. quomodo & duo alii. & ſequenti verſu pro *quamque decere putes*, *quaque* libri meliores. *putas* Regius & multii alii. Scribe, *quaque decere poteſt.* alioquin ſenſum vix commodum elicias. alter Regius, *Venerem finge figura.* ſed Jureti codex & Puteani,

——— Veneri quoque junge figuram,
Quam minime jungi quamque decere putes.

jungere Venerem elegantius eſt. Art. lib. II.

Utque velis, Venerem jungunt per mille figuras.

Martialis lib. II. Eleg. LIII.

Quod plebeia Venus gemino tibi jungitur aſſe.

ita ſcribe: cum nullo ſenſu in vulgatis legatur *vincitur.* In antiquis codicibus, maxime Bilbilitani poëtæ, *c* & *g* promiſcue confunduntur. Noſter in Ibide,

Quaque ſui Venerem junxit cum fratre mariti
Locris.

Tibullus lib. I. Eleg. IX.

——— hunc ego credam
Cum trucibus Venerem jungere poſſe feris.

& libro IV. Eleg. XIII.

Hoc primum juncta eſt fœdere noſtra Venus.

auctor Argumentorum Virgilii lib. IV. de Ænea & Didone, *Veneris clam fœdera jungunt.*
ſic *jungere membra* noſter lib. II. Faſt.

——— vetat
Veſtra ſoror ſummo jungere membra Deo.

ut & alibi non ſemel. *jungere* quoque *gaudia* & *amplexus*, & *corpora.* *jungere concubitus* Avienus deſcriptione orbis. ſic *committere Venerem* Propertius lib. II. Eleg. XV. ut quidam codices,

Non juvat in cæco Venerem committere motu.

& libro IV. Eleg. VII.

Sæpe Venus trivio commiſſa, & pectore miſto
Fecerunt tepidas pallia noſtra vias.

ita & illo loco ex vetuſtis libris legendum. cæterum figuram Veneris alibi quoque dixit Triſt. II.

Sic qua concubitus varios Venerisque figuras
Exprimat, eſt aliquo picta tabella loco.

eodem libro *Veneris ſtantes ad genus omne* dixerat. Auctor etiam obſcœni carminis,

Quo tot figuras, quot Philænis enarrat,
Non admovente, prurioſa diſcedit.

Qua minime jungi quaque decere poteſt.
Nec labor efficere eſt. raræ ſibi vera fatentur:
Et nihil eſt, quod ſe dedecuiſſe putent.
Nunc etiam jubeo totas aperire feneſtras,
Turpiaque admiſſo membra notare die.
At, ſimul ad metas venit finita voluptas,
Laſſaque cum totâ corpora mente jacent;
Dum piget, & nullam malis tetigiſſe puellam,
Tacturuſque tibi non videare diu;
Tunc animo ſigna, quodcumque in corpore mendæ eſt:
Luminaque in vitiis illius uſque tene.
Forſitan hæc aliquis (nam ſunt quoque) parva vocabit:
Sed, quæ non proſunt ſingula, multa juvant.
Parva necat morſu ſpatioſum vipera taurum:
A cane non magno ſæpe tenetur aper.
Tu tantum numero pugna; præceptaque in unum
Contrahe: de multis grandis acervus erit.
Sed quoniam mores totidem, totidemque figuræ;
Non ſunt judiciis omnia danda meis.
Quo tua non poſſunt offendi pectora facto;
Forſitan hoc alio judice crimen erit.
Ille quod obſcœnas in aperto corpore partes
Viderat; in curſu qui fuit, hæſit amor:
Ille quod à Veneris rebus ſurgente puellâ

Vidit

ita ex veſtigiis libri vetuſti legendum, qui habebat *admonetis*. nam *prurigínoſa* lex carminis non admittit. verſus iſti mendoſiſſimi erant. *Idem.*

409. *Raro tibi vera fatentur.*] *Rara* Puteaneus & editiones nonnullæ. Regius *rara eſt ibi vera*. Lego *rara ſibi vera*. & ſic alter Regius. Blandiuntur, inquit, ſibi & verba dant. Vulgata lectio quid ſibi velit non video. *Idem.*

411. *Tunc etiam jubeo.*] *Jubeas* alter Regius. Lego *jubeam*. Idem.

415. *Dum piget & nullam malles tetigiſſe puellam.*] *Malis* Regius, Puteaneus & duo alii. forte, *ut nullam malis*. ſæpe ſic peccatum. *Idem.*

417. *Quacunque in corpore menda eſt.*] *Quodcunque mendum* Regius & Puteaneus cum tribus aliis. Lego, *quodcunque mendi*. dixi ſupra. ſeptem alii. *quodcunque menda eſt*. etiam bene. *Idem.*

423. *Tu tantum numero pugna.*] Duo libri, *Tu tamen &c.* unus, *Tu tamen in.* alius *Tu tantum in.* Lege *Tu tantum, i, numero pugna*, vide quæ notavi Amor. III. Eleg. IV. vſ. I. *præceptaque in uſum* Puteaneus, non *unum*. Idem.

424. *Grandis acervus.*] *Magnus* quidam ex melioribus. *Idem.*

435. *At-*

Vidit in immundo ſigna pudenda toro.
Luditis ô, ſi quos potuerunt iſta movere.
Adflarant tepidæ pectora veſtra faces.
Attrahet ille puer contentos fortius arcus:
Saucia majorem turba petetis opem.
Quid, qui clam latuit reddente obſcœna puellâ;
Et vidit, quæ mos ipſe videre vetat?
Dî melius, quam nos moneamus talia quemquam!
Ut proſint, non ſunt experienda tamen.
Hortor &, ut pariter binas habeatis amicas.
Fortior eſt, plures ſi quis habere poteſt.
Secta bipartito cum mens diſcurrit utroque:
Alterius vires ſubtrahit alter amor.
Grandia per multos tenuantur flumina rivos,
Caſſaque ſeducto ſtipite flamma perit.
Non ſatis una tenet ceratas anchora puppes:
Non ſatis eſt liquidis unicus hamus aquis.
Qui ſibi jam pridem ſolatia bina paravit;
Jam pridem ſummâ victor in arce fuit.
At

435. *Attrahat ille.*] *Attrahet* ſcripti meliores. *Idem.*

438. *Et vidit quæ mos.*] *Mox* libri meliores, ſed male. *Idem.*

440. *Expedienda tamen.*] *Experienda* Puteaneus & multi alii ex ſcriptis cum prima editione. ſic infra vice verſa ſcribendum eſt,

Spe citius monitis expediere meis.

ubi *experiere* legebatur.

446. *Sectaque ſubducto ſtipite flamma perit.*] Ita Jureti codex. quod ferri non poteſt, cum mox præceſſerit. prima editio, & major ſcriptorum pars *Magnaque.* octo codices, *Lataque.* quinque *Altaque.* tres *Lentaque.* duo, *Multaque.* unus, *Cunctaque.* alius, *Totoque.* vetuſtiſſima editio, & quinque ſcripti, *Laſaque.* Politiani *Lataque.* Regius *Haſaque* vel *Caſſaque.* quod poſtremum amplector. vide Notas Faſt. VI. vſ. 406. Puteaneus *Totaque* & *Lataque* vel *Laſaque* pro diverſa lectione. præterea pro *ſubducto* Regius optimus & ſeptem alii *ſeducto.* etiam bene. Nec male *deducto* Puteaneus cum alio ex noſtris.

447. *Ceratas puppes.*] Naves vel pice, vel cera illitas.

448. *Nec ſatis.*] *Non ſatis* ſcripti majori ex parte.

449. *Qui ſibi jam pridem ſolatia bina paravit.*] *Commodius eſſe opinor duplici ſpe nitier.* Ter. Phorm. 4. 2. Cui reſpondet illud Plauti in Trucul. 44. verſ. 15.

——— *Sed tamen*
Cogitato, mus puſillus quam ſit ſapiens beſtia,
Ætatem qui uni cubili nunquam committit ſuam.
Quia ſi unum oſtium obſideatur, aliud perfugium gerit.

At tibi, qui dominæ fueris male creditus uni,
  Nunc ſaltem novus eſt inveniendus amor.
Paſiphaës Minos in Procride prodidit ignes:
  Ceſſit ab Idæâ conjuge victa prior.
Amphilochi frater ne Phegida ſemper amaret,
  Callirhoë fecit parte recepta tori.
Et Parin Oenone ſummos tenuiſſet ad annos,
  Si non Oebaliâ pellice læſa foret.

Con-

451. *At tibi qui fueras.*] Docet ab eo qui uni tantum puellæ addictus fuerat, alteram quoque inveniendam eſſe, quo prior amor ab altero vincatur. *Fueras dominæ.*] *Fueris* Regius, Puteaneus, & ſeptem alii. *Heinſ.*

453. *In Prognide perdidit ignes.*] Variant hic denuo codices. Naugerius notat *Phronide* ex ſuis. qui de hac fabula nihil ſibi eſſe compertum fatetur. Puteaneus *Procride.* Regius, *Prognade.* alter, *Prognide.* *Progride* Patavinus. Lego *Procride.* Procridis enim amore captus Minos, cum eam Cephalo elapſam & fugitivam excepiſſet in Creta, cane donaſſe velociſſimo fertur, de quo ad lib. VII. Met. nobis erit agendum. Ejus rei meminit Scholiaſtes Germanici inter alios. ſed præ ceteris Antoninus Liberalis cap. XLI. Metam. Palæphatus etiam, & Pollux. cæterum pro *perdidit ignes* optime Puteaneus, *prodidit.* ut & duo aut tres alii. *Prodere* Donatus ad Terentium. pro *deſerere*, *projicere* exponit frequenter. ſic Dido de Ænea,

Non jam conjugium antiquum, quod prodidit, oro.

Propertius libro II. Eleg. VII.

Nam citius paterer caput hoc diſcedere collo,
Quam poſſem nupta prodere amore faces. Idem.

Procride.] Procris enim Cephali uxor, Minoa laborantem ſanavit, ut ſcribit Higynius.

455. *Amphilochi frater ne Phegida ſemper amaret.*] *Amaris* rectius legatur. cæterum totus hic verſus valde eſt turbatus in libris ſcriptis. ita tamen ut ad vulgatam ii lectionem alludant, cui controverſia non eſt movenda. Hiſtoriam hanc tangit noſter etiam in Metamorph. lib. IX. ſed paucis verbis. Agitur autem hic de Alcmæone, qui Alpheſibœæ Phegei filiæ Callirrhoen Acheloi filiam ſuperduxit. rem narrant cum alii, tum Pauſanias in Arcadicis, & Apollodorus. Alcmæon & Amphilochus Amphiarai filii. male ergo *Antiochi frater* in multis codicibus. Apud Lucianum quoque in Pſeudomanti hic Amphiarai filius perperam Ἀντιλόχος appellatur, pro Ἀμφιλόχος. *Idem.* *Amphilochi frater.*] Fabula talis eſt: Alcmæon filius vatis Amphiarai quærebat purgari ob interfectam matrem Eriphylen, venitque ad Phegeum patrem Alpheſibœâ, cui dedit monile maternum precioſum, cujus & maritus factus eſt. Profectus deinde ad Acheloum, filiam ejus adamavit, nomine Calirrhoën: quæ quum & ipſa monile illud poſceret, rediit ad Alpheſibœam: ſed illic à Temeno & Axione Alpheſibœæ fratribus interfectus eſt. Alpheſibœa autem fratres in ultionem necati mariti interfecit. Ovid. in VIII. Met. fabulam breviter tangit.

457. *Et Paris OEnonen ſummos tenuiſſet in annos.*] Rectius Regius, *Parin OEnone.* idem *ad annos* cum aliis pleriſque. *Heinſ.*

458. *Oebalia pellice.*] Helena ex Lacedæmonia.

459. *Odry-*

Conjugis Odryſio placuiſſet forma tyranno:
Sed melior clauſæ forma ſororis erat.
Quid moror exemplis, quorum me turba fatigat?
Succeſſore novo vincitur omnis amor.
Fortius è multis mater deſiderat unum;
Quam cui flens clamat, Tu mihi ſolus eras.
Ac ne forte putes nova me tibi condere jura;
(Atque utinam inventi gloria noſtra foret!)
Vidit id Atrides. quid enim non ille videret,
Cujus in arbitrio Græcia tota fuit?
Marte ſuo captam Chryſeïda victor amabat:
At ſenior ſtultè flebat ubique parens.
Quid lacrymas, odioſe ſenex? bene convenit illis.
Officio natam lædis, inepte, tuo.
Quam poſtquam reddi Calchas ope tutus Achillis
Juſſe-

459. *Odryſio tyranno.*] Tereo regi Daulidis, oriundo à Thracibus.

460. *Sororis clauſæ.*] Philomenæ à Terreo ductæ in ſtabula, ibique incluſæ.

461. *Turba fatigat.*] Malim *fatiget.* Heinſius.

463. *Parcius è multis mater deſiderat unam.*] Regius præſtantiſſimus *Foritus.* Lege *Fortius.* & vide quæ notavi v. 281. libri primi Artis. *Fortis*, quæ dolori moderatur, & adfectibus. idque ex placito Stoïcorum, apud quos fortitudo in robore animi conſiſtit potius, quam in corporis viribus. Statius Theb. v.

At non magnanimo pietas ignava Lycurgo.
Fortior ille malis, lacrymaſque inſana reſorbet
Ira patris.

& Sylv. lib. II. conſolatione ad Urſum,

O quam divitiis cenſuque eximus opimo
Fortior, Urſe, fores? Idem.

464. *Quam qua flens clamat.*] Regius mendoſe, *Quem quoque flens.* Sarravianus, *qui flens.* Lege, *Quam cui flens clamat.* Idem.

465. *Et ne forte putes.*] Prima editio & duo libri ſcripti, *Ac.* alius, *Sed.* Scribo *At.* pro *condere jura* Arondelianus, *prodere.* Idem.

469. *Amabat.*] Unus Puteaneus *amarat.* Idem.

471. *Bene contigit illi.*] Prima editio cum ſcriptis fere omnibus, *bene convenit illi*, præter optimos Regium & Puteaneum, in quibus *convenit illis.* vere. Martial. lib. VIII. Ep. XXXV.

Miror non bene convenire vobis.

Faſtorum IV.

Contrahere agreſtes, & mœnia ponere utrique
Convenit.

Pont. III. Eleg. II.

Extitit hoc unum, quo non convenerit illis.

pro *tuo* mox multi *tuam.* Idem.

473. *Calchas ope tutus Achillis.*] Cum Agamemnon raptam Chryſeida nollet patri reddere, Apollo per novem dies totidemque noctes ſagittas emittens, primum jumenta, deinde homines percuſſit. Quam rem quum Achilles ad ſenatum retuliſſet, placuit Calchantem augurem conſuli. Qui cum timeret divinationem proloqui, propter Agamemnonem,

Juſſerat, & patriâ eſt illa recepta domo;
Eſt, ait Atrides, illi quàm proxima formâ;
Et, ſi prima ſinat ſyllaba, nomen idem:
Hanc mihi, ſi ſapiat, per ſe concedat Achilles:
Si minus; imperium ſentiat ille meum.
Quod ſi quis veſtrum factum hoc incuſat, Achivi;
Eſt aliquid validâ ſceptra tenere manu.
Nam, ſi Rex ego ſum, nec mecum dormiet illa,

In

mnonem, juravit ei Achilles, ſe vivo neminem paſſurum ipſi injurioſas manus afferre, ne ipſum quidem Agamemnonem. Quibus verbis tutus Calchas, peſtilentiam docuit poſſe ſedari, ſic Chryſeis patri redderetur. Quo facto, Agamemnon Briſeida Achilli eripuit, ut in primo Iliad. cecinit Homerus. *Ope tutus Achillis.*] *Achilli* Farneſianus, recte omnino. ita Virgilius ſæpe. ſic & *Vlyſſi* noſter in metamorph. paſſim ſecundo caſu. monui ad librum 1. Artis ℣ſ. 743. *Heinſius.*

475. *Atrides ait, Eſt illius proxima forma.*] Numeri duriores, quam ut Naſoniani videantur. Nec conſtant ſibi libri veteres. quorum nonnulli, *Eſt ait Atrides.* concinnius. Sed Jureti & Puteani codex,

Atrides ait, jam illius eſt proxima forma.

duo alii, *Atrides ait illius eſt proxima.*
duo alii, *Hac ait Atrides illius proxima forma eſt.*

Lego, *Eſt, ait Atrides, illi quam proxima formâ,*

in quo nihil mihi permiſi, niſi quod pro *illius jam* veteri lectione repoſui, *illi quam.* Idem.

476. *Et ſi prima ſinat littera.*] *Syllaba* Regius cum Lincolnienſi & uno meo recte. Nam inter Briſeïdem & Chryſeïdem tota prima ſyllaba differt. de ſolâ primâ litterâ manifeſte falſum eſt. ſic lib. 11. Faſtorum,

—— *prima ſed illi*
Dicta bis antiquum ſyllaba nomen erat.

Idem.

Et ſi prima ſinat ſyllaba.] Si Bryſeis, non Chryſeis diceretur.

478. *Sin minus.*] Scripti tam hic quam aliis locis ſemper *Si minus.* Heinſius. *Imperium ſentiet ille meum.*] Iliad. α. verſ. 80. Calchas ipſe Achilli.

Κρείσσων γὰρ βασιλεὺς ὅτε χώσεται ἀνδρὶ χέρηϊ,

Et Neſtor ibidem, ℣ſ. 278.

—— ἐπεὶ οὔποθ' ὁμοίης ἔμμορε τιμῆς
Σκηπτοῦχος βασιλεύς, ᾧτε Ζεὺς κῦδος ἔδωκεν.

Silius 11. *armat Majeſtas æterna ducem.* Ideoque ſceptrum Agamemnoni à Jove permiſſum atque datum eſſe per ordinem ſucceſſionis non temerè confingit Homerus β. Iliad. à ℣ſ. 101. Eadem ratione Æſchyl. χοηφόρ. præcipit ὑπερνῶχον ἀρχῶν σέβειν, Alexander, Amyntæ filius, ad Athenienſes de Xerxe, *καὶ γὰρ δύναμις ὑπὲρ ἄνθρωπον ἡ βασιλῆός ἐστι, καὶ χεὶρ ὑπερμήκης*; Herod. 8. *ſunt longa regibus manus.* Et Pindar. Olymp. od. 1. in fine. ἐπ' ἄλλοισι δ' ἄλλοι μεγάλοι, τὸ δ' ἔσχατον κορυφοῦται βασιλεῦσι.

479. *Accuſat.*] *Incuſat* prima editio, & ex ſcriptis ſatis multi. *Heinſius.*

481. *Nam ſi Rex ego ſum.*] Scribo *ſim*, ita poſtulat Τὸ *dormiat.* quod ſequitur. niſi mavis *ſum* & *dormiet.* Sequenti verſu pro *eat* liber Vaticanus *eas.* Puto,

In mea, Therſite, regna licebit, eas.

Idem.

483. *Hanc*

In mea Therſites regna licebit eat.
Dixit; & hanc habuit ſolatia magna prioris:
Et prior eſt curâ cura repulſa novâ.
Ergo aſſume novas auctore Agamemnone flammas;
Ut tuus in bivio diſtineatur amor.
Quæris, ubi invenias? artes, î, perlege noſtras.
Plena puellarum jam tibi navis eat.
Quod ſi quid præcepta valent mea; ſi quid Apollo
Utile mortales perdocet ore meo;
Quamvis infelix mediâ torreberis Ætnâ;
Frigidior glacie fac videare tuæ.

Et

483. *Hanc habuit ſolatia magna prioris.*] *Solatia bina* meus & Voſſianus. placet. ſupra,

Qui ſibi jam pridem ſolatia bina paravit.

Idem.

484. *Prior cura.*] Prior Chryſeïdis amor. *Nova.*] Novo amore Bryſeidis.

486. *In bivio detineatur amor.*] *Diſtineatur* Regius, & Scaligeri excerpta. recte. Sarravianus *deſtituatur.* dixi Epiſtola VIII. ꝟſ. 69. Horatius libro IV. Od. V.

Ut mater juvenem, quem Notis invido
Flatu Carpathii trans maris æquora
Cunctantem ſpatio longius annuo
Dulci diſtinet à domo.

ita meliores codices. non *detinet.* Idem. *In bivio.*] In duabus puellis.

487. *Artes tu perlege noſtras.*] *En perlege* duo libri. totidem cum prima editione, *jam perlege.* Sed vere Regius, *i, perlege.* vide Notas ad lib. III. Amor. Eleg. III. *Heinſius.*

488. *Jam tibi navis erit.*] *Eat* repone cum Politiani excerptis & duodecim ad minimum noſtris. ſic ſupra,

Rectaque cum ſociis me duce navis eat.

& infra,

Quaque vocant fluctus, hac tibi remus eat.

Triſt. V. Eleg. V.

Quod ſupereſt, tutum per mare navis eat.

& Eleg. ult.

Vela damus, quamvis remige navis eat.

alibi in Triſtibus,

Sed non per placidas it mea navis aquas.

Idem.

490. *Edocet ore meo.*] *Perdocet* ſcripſi cum primâ editione. *Idem.*

491. *Media Ætna.*] Maximo æſtu amoris.

492. *Frigidior domina fac videare tua.*] Videtur ſcribendum *dominâ tuâ.* Niſi quod unus Puteaneus & unus Leidenſis, *Frigidior glacie.* quod arridet. ſic Ep. I.

Frigidius glacie pectus amantis erat.

& Ariadna,

Frigidior glacie ſemanimiſque fui.

tua pro amicæ tuæ Tibull. lib. IV. Eleg. VII.

Dicetur ſi quis non habuiſſe ſuam.

ita enim legendum videtur. niſi *ſua* malis. Noſter infra ex veteri codice,

Jamque face è multis una ſit illa tuis.

Horatius libro I. Od. XV. *Non hoc pollicitus tua.* Helenæ ſubaudi. nam ad Paridem eſt ſermo. Propert. I. Eleg. IX.

Et nihil irata poſſe negare tua.

lib. III. Eleg. VII.

Me doceat livor mecum habuiſſe meam.

noſter lib. I. Artis de Paſiphaë,

Atque ait, exta tenens, Ite placete meo.

Hinc illa apud noſtrum paſſim obvia, *Clamabo, meus eſt. Dicam, Meus es. Exclamat, Meus es.* Artis lib. II.

Quo

Et ſanum ſimula; ne, ſi quid forte dolebis,
  Sentiat: & ride, cum tibi flendus eris.
Non ego te jubeo medias abrumpere curas:
  Non ſunt imperii tam fera jura mei.
Quod non es, ſimula; poſitoſque imitare furores:
  Sic facies verè, quod meditatus eris.
Sæpe ego ne biberem, volui dormire videri:
  Dum videor, ſomno lumina victa dedi.
Deceptum riſi, qui ſe ſimulabat amare;
  In laqueos auceps decideratque ſuos.
Intrat amor mentes uſu: dediſcitur uſu.
  Qui poterit ſanum fingere, ſanus erit.
Dixerit, ut venias pactâ tibi nocte, venito.
  Veneris, & fuerit janua clauſa; feras.
Nec dic blanditias, nec fac convitia poſti,

Nec

Quo magis, ô Juvenes, deprendere parcite veſtras.

Faſtorum II.

Eſt locus: antiqui Capream dixere paludem,
Forte tuis illic, Romule, jura dabas.

tuis, nempe civibus. Fruſtra *viris* reponunt. *Heinſius.*

493. *Nec ſi.*] *Ne ſi* ſcripti cum prima editione. *Idem.*

495. *Medias abrumpere flammas.*] *Curas* prima editio cum ſcriptis melioribus omnino bene. *cura* enim pro amoribus. ſic Dido apud Virgilium, *gravi dudum ſaucia curâ.* lib. VI. Met. ex antiquo codice, *nec capiunt incluſas pectora curas.* ſic noſter, ſic Tibullus ac Propertius, ſic alii paſſim. Sequenti verſu pro *imperii fera juſſa*, rectius Puteaneus & duo alii ex melioribus, *jura.* Vide Notas ſub finem Ep. III. *Idem. Abrumpere medias curas.*] Medium amorem non quamprimum, ſed paulatim ſolvere.

497. *Quod non eſt ſimula.*] *Non es* lege cum melioribus. *Heinſ. Poſitos furores.*] Depoſitum amorem vehementem.

501. *Simularat amare.*] *Simulabat* ſcripti & prima editio. *Idem.*

507. *Nec dic convitia poſti.*] *Nec fac* prima editio & ſcripti meliores magno numero. Amor. I. Eleg. VII.

At taciti fecere tamen convitia vultus.

lib. III. Eleg. III.

Quid queror, & toti facio convitia cælo.

& appoſite ad hunc locum Met. XIV.

——poſuitque in limine duro
Molle latus, triſtique ſera convitia fecit.

Ep. Leandri,

Nec faciam ſurdis convitia fluctibus ulla.

Cydippe,

Quam ſæpe, ut tardis, feci convitia, ventis!

Propertius lib. I. Eleg. VI.

Ut mihi deducta faciat convitia puppi Cynthia?

Jureti codex & ſex ex noſtris, *fer convitia. fac incendia poſti* pro diverſa lectione Puteaneus. ſic Artis libro III.

Ille vetus miles ſenſim & ſapienter amabit,
Multaque tironi non patienda feret.
Nec franget poſtes, nec ſævis ignibus uret.

Eleg. VI. lib. I. Amor. ad Janitorem,

Aut ego jam ferroque ignique paratior omni,

Quem

Nec latus in duro limine pone tuum.
Poſtera lux aderit; careant tua verba querelis:
Et nulla in vultu ſigna dolentis habe.
Jam ponet faſtus, cum te languere videbit:
Hoc etiam noſtrâ munus ab arte feres.
Te quoque falle tamen, nec ſit tibi finis amandi.
Propoſitis frænis ſæpe repugnat equus.
Utilitas lateat; quod non profitebere fiet.
Quæ nimis apparent retia, vitat avis.
Ne ſibi tam placeat, quò te contemnere poſſit;
Sume animos: animis cedat ut illa tuis.
Janua fortè patet; quamvis revocabere, tranſi.
Eſt data nox; dubita nocte venire datâ.
Poſſe pati facile eſt; tibi ni ſapientia deſit.
Promtius è facili gaudia ferre licet.
Et quiſquam præcepta poteſt mea dura vocare?
En etiam partes conciliantis ago.
Nam, quoniam variant animi, variamus & artes.
Mille mali ſpecies, mille ſalutis erunt.
Corpora vix ferro quædam ſanantur acuto:

Auxi-

Quem face ſuſtineo, tecta ſuperba petam. Idem.

512. *Feras.*] *Feres* ſcripti cum primâ editione. *Idem.*

513. *Te quoque fallet amor, dum ſit tibi finis amandi.*] *Tunc quoque fallit amor, ne ſit tibi* Puteaneus. pro *fallit* multi *fallat.* pro *dum ſit*, Sarravianus *dum ſit.* tres *niſi ſit.* alii. *nec, ne, ni.* unus *ut ſit.* Regius,

Te quoque falle tamen, nec ſit tibi finis amandi.

quod ſecuti ſumus. *falle tamen* etiam in excerptis Politiani & uno ex noſtris. Non ſatis eſt, inquit, ut fallas dominam, atque illi perſuadeas te non amare, ſed tibi quoque ipſi perſuadeas velim, non eo fine hæc à te agi, ut amare deſinas. *Idem.*

517. *Nec tibi tam placeat ut te contemnere poſſit.*] Puteaneus *ſibi* pro diversâ lectione. quod & Patavinus agnoſcebat. Regius, *Nec ſibi tam placeat, nec te.* Scripti plerique *quod te* cum prima editione. unus meus pro diverſa lectione *quo*, recte. *Idem.*

521. *Tibi ni patientia deſit.*] Alii, *ſi non.* unus Vaticanus, *niſi patientia.* Lego *niſi ſi.* & vide Notas ad Epiſt. IV. V. VI. *ſapientia* etiam in nonnullis. Regius,

Poſſe pati facile eſt. ubi ſapientia deſit. Puto, *niſi ſi ſapientia deſit.* ſic ſupra,

Artus erunt cauto mollia juſſa mea. Idem.

522. *Protinus ex facili gaudia ferre licet.*] Lego *Pronius.* ut ſupra,

Prona venit cupidis in ſua vota fides.

&, *Prona tibi vinci cupientem vincere palma eſt.*

ſed Puteaneus à manu primâ *Promtius.* quod ſequor. *Idem.*

525. *Variabimus artes.*] *Variamus &* bene Puteaneus niſi *variemus* mavis. *Id.*

528. *Aux-*

Auxilium multis ſuccus & herba fuit.
Mollior es, nec abire potes, vinctuſque teneris;
    Et tua ſævus Amor ſub pede colla premit;
Deſine luctari; referant tua carbaſa venti:
    Quoque vocant fluctus, hac tibi remus eat.
Explenda eſt ſitis iſta tibi, qua perditus ardes.
    Cedimus: è medio jam licet amne bibas.
Sed bibe plus etiam, quam quod præcordia poſcunt:
    Gutture fac pleno ſumta redundet aqua.
Perfruere uſque tuâ nullo prohibente puellâ.
    Illa tibi noctes auferat, illa dies.
Tædia quære. malis faciunt & tædia finem.
    Jam quoque, cum credas poſſe carere, mane.
Dum bene te cumules, & copia tollat amorem;

E fa-

528. *Auxilium multis ſuccus & herba fuit.*] Male quidam codices *tulit*, vel *dedit*. *Auxilio fuit* non male duo codices. ſic infra vſ. 581. *auxilio turba futura tibi eſt.* ut quidem legendum. Met. XII.

——nec onus cava parma ſiniſtra
Auxilio mihi ſunt.

nihil tamen hic mutem. vide Notas Faſtorum II. v. 408. *Idem.*

529. *Nec abire potes.*] Nec potes longius diſcedere ab amica.

531. *Deſine luctari.*] Ceſſa pugnare cum amore. *Referant tua carbaſa.*] Redeas ad amicam. *Referant tua carbaſa venti.*] *Referent* libri meliores cum prima editione. ſcribendum eſt *referant ſine.* nam *tua* paulo ante præceſſit. niſi mavis, *ſua carbaſa.* & mox, *Quoque vocant* pro *Quaque* Puteaneus. *Heinſ.*

535. *Præcordia poſcunt.*] Poſcant malo.

537. *Utere & uſque tuâ.*] Regius & Puteaneus cum quatuor aliis & prima editione *Et fruere.* alter Regius *infruere.* duo *ſic fruere.* Scribe *I fruere.* & vide Notas ad lib. III. Amor. Eleg. III. codex tamen Scaligeri & unus Vaticanus *Perfruere.* ſic Ep. Herm.

Perfruor infelix liberiore malo. Idem.

539. *Tædia quære mali: faciunt & tædia finem.*] *Faciunt quoque* octo. tres, *quia.* unus *nam.* Scribe,

Tædia quære: malis faciunt & tædia finem. Idem.

540. *Jam quoque cum credes poſſe carere mane.*] *Credas* multi ex melioribus, Lege,

Tum quoque, cum credes poſſe carere, mane. Idem.

Mane.] Perſevera in amore.

541. *Dum bene te cumulas, & copia tollit amorem.*] *Cumules* & *tollet* ſcripti cum prima editione. Sequenti verſu pro *libet eſſe* veteres plerique *juvet* vel *juvat.* ſed meliores *juvet.* Scaligeri codex & unus Vaticanus. *Infaſtiditâ.* Lego minimâ mutatione,

Dum bene te cumules, & copia tollat amorem
E faſtiditâ non juvet iſſe domo.

pro *Et* repoſuimus *E*, pro *eſſe*, *iſſe.* in quibus frequentiſſime peccant libri veteres. cætera auctoritate codicum ſcriptorum nituntur. Avienus Fab. XXXVII.

Nec cuſtoditâ fas ſit abire domo.

apud Valerium Flaccum ſimilis error commiſſus libro III.

——quod ſi jam bella manebant,
Et placitum hoc ſuperis: nonne hic mea juſtius iſſent
Funera? neque tuus melius nunc plangeret error?

non

E faſtidita non juvet iſte domo.
Fit quoque longus amor, quem diffidentia nutrit.
Hunc tu ſi quæres ponere; pone metum.
Qui timet, ut ſua ſit, neu quis ſibi detrahat illam;
Ille Machaoniâ vix ope ſanus erit.
Plus amat è natis mater plerumque duobus,
Pro cujus reditu, quod gerit arma, timet.
Eſt prope Collinam templum venerabile portam:
Impoſuit templo nomina celſus Eryx.
Eſt illic Lethæus Amor, qui pectora ſanat;
Inque ſuas gelidam lampadas addit aquam.
Illic & juvenes votis oblivia poſcunt:
Et ſi qua eſt duro capta puella viro.
Is mihi ſic dixit: (dubito, veruſne Cupido
An ſomnus fuerit; ſed puto ſomnus erat.)
O qui ſollicitos modo das, modo demis, amores,
Adjice præceptis hoc quoque, Naſo, tuis.
Ad mala quiſque animum referat ſua; ponet amorem:
Omnibus illa Deus plusve minuſve dedit.

Qui

non hac mea juſtius eſſent nunc legitur. Propertius,

Iſſent Phlegræo melius tibi funera campo.

Heinſ. *Dum bene te cumules.*] Dum bene te expleas amore.

544. *Hunc ſi tu quæris.*] *Tu ſi quæres* meliores. *Heinſius.*

545. *Qui timet ut ſua ſit, ne quis ſibi ſubtrahat illam.*] *Detrahat* primâ editio & plerique ſcripti. ſic Met. VI.

Quid me mihi detrahis, inquit?

Præterea legendum,

Qui timet, ut ſua ſit; neu quis ſibi detrahat illam. Idem.

546. *Vix ope ſanus erit.*] Alii libri *tutus.* unus *ſalvus.* Sed nil muta. Patavinus *ſanus erat.* Lego *ſanus eat.* Vide Notas in Elegiam de morte Druſi ſub finem. *Idem.*

547. *Plus amat è natis.*] Timorem probat amorem augere. Ordò eſt: Mater plerunque è duobus natis plus amat illum, pro cujus reditu timet, quod gerit arma, hoc eſt, quia militat.

549. *Eſt prope Collinam.*] Porta Collina etiam *Salaria* dicebatur, quà in collem Quirinalem ibatur. Illi propinquum fuit templum Veneris Erycinæ.

550. *Impoſuit nomina.*] Quia cognominatum eſt templum Veneris Erycinæ, àb Eryce colle Siciliæ.

551. *Letheus amor.*] Cupido, oblivionem amoris inducens amantibus.

553. *Oblivia.*] Amoris.

556. *Sed puto ſomnus erat.*] Scribo *nec puto.* infra,

Deſtituit ſomnum: ſi modo ſomnus erat.

Faſtorum III.

Utile ſit fauſtumque precor, quod imagine ſomni
Vidimus. an ſomno clarius illud erat?

ſuperiori verſu pro *Hic* meliores libri *Is.* Heinſius.

558. *Hæc quoque.*] *Hoc quoque* meliores. *Idem.*

560. *Omnibus illa deus.*] *Ille* Scripti ple-

Qui Puteal Janumque timet, celereſque Kalendas,
 Torqueat hunc æris mutua ſumma ſui.
Cui pater eſt durus, votis ut cætera cedant,
 Huic pater ante oculos durus habendus erit.
Hic male dotatâ pauper cum conjuge vivit:
 Uxorem fato credat obeſſe ſuo.
Eſt tibi rure bono generoſæ fertilis uvæ
 Vinea: ne naſcens uva ſit uſta time.
Ille habet in reditu navim: mare ſemper iniquum
 Cogitet, & damno littora fœda ſuo.
Filius hunc miles, te filia nubilis angant.
 Et quis non cauſas mille doloris habet?
Ut poſſis odiſſe tuam, Pari, funera fratrum
 Debueras oculis ſubſtituiſſe tuis.

Plura

plerique cum prima editione. ſed male. refer ad mala. *Idem.*

561. *Qui Puteal.*] Enumerat res Poëta, ad quas animum referendum eſſe dixit. Erat autem Puteal locus Romæ, ad quem conveniebant fœneratores. Porphyrius vero dicit, ſedem fuiſſe pratorum prope Circum Fabianum: quod *Libonis* dicebatur, quia à Libone illud primum tribunal, & ſubſellia collocata ſunt. *Janumque timet.*] Vel menſem Januarium, quo in jus trahebantur debitores à creditoribus: vel forum judiciale intelligit, quod erat propinquum templo Jani. *Celereſque Kalendas.*] Celeres appellat Kalendas, quod debitori tempus ſolvendi videbatur celerius adveniſſe, quam vellet. Horat.

> *Quod niſi cum triſtes miſero venere Kalendæ,*
> *Mercedem, aut nummos, unde extricat.*

563. *Cui durus pater eſt, ut voto cætera cedant.*] Concinnius quatuor ſcripti,

> *Cui pater eſt durus, ut votis cætera cedant,*

niſi quod tranſpoſitis vocibus lego, *votis ut.* Heinſius.

565. *Cum conjuge vivit.*] *Dormit* Politiani codex & Cantabrigenſis. ut epiſt. Helenæ, *& tu ſine conjuge dormis.* Idem.

566. *Uxorem fato credat obeſſe ſuo.*] *Facto adeſſe* vel *abeſſe* ſcripti plerique. Nil muto. *Idem.*

569. *Ille habet in reditu navem.*] *Navim* Regius. ſic idem cum aliis melioribus paulo poſt,

> —— *media navim Palinurus in unda*
> *Deſerit.* Idem.

570. *Damno littora ſæva ſuo.*] *Littora fœda* prima editio & ſcripti omnes meliores. Quid ſi *fœta* legas? ſic noſter lib. XIV. Met.

> *Littora Cumarum, loca fœta paluſtribus ulvis?*

Virgil. lib. Æn. I.

> *Nimborum in patriam loca fœta furentibus auſtris*
> *Æoliam venit.* Idem.

571. *Hunc filia nubilis angat.*] *Te filia* iidem libri. & hoc bene. *angant* etiam Puteaneus. *Idem.*

573. *Ut poſſes odiſſe.*] *Poſſis* iidem. *Id.* *Et poſſes odiſſe tuam Pari.*] Paris quoque odiſſet Helenam, ſi fratrum pericula conſideraſſet.

574. *Subſtituiſſe tuis.*] *Suſtinuiſſe* ſcripti plerique cum Jureti & Scaligeri excerptis. Excerpta Politiani & ſex alii codices, *Præpoſuiſſe.* Lego *propoſuiſſe.* ſupra,

Pro-

Plura loquebatur; placidum puerilis imago
  Deſtituit ſomnum: ſi modo ſomnus erat.
Quid faciam? mediâ navim Palinurus in undâ
  Deſerit. ignotas cogor inire vias.
Quiſquis amas, loca ſola nocent: loca ſola caveto.
  Quo fugis? in populo tutior eſſe potes.
Non tibi ſecretis (augent ſecreta furores)
  Eſt opus: auxilio turba futura tibi eſt.
Triſtis eris, ſi ſolus eris: dominæque relictæ
  Ante oculos facies ſtabit, ut ipſa, tuos.
Triſtior idcirco nox eſt, quam tempora Phœbi:
  Quæ relevet luctus, turba ſodalis abeſt.
Nec fuge colloquium: nec ſit tibi janua clauſa:
  Nec tenebris vultus flebilis abde tuos.
Semper habe Pyladen, qui conſoletur Oreſtem.
  Hic quoque amicitiæ non levis uſus erit.

Quid

Proponent animo multa ferenda ſuo.
ſic paulo ante,
Propoſitis frenis ſæpe repugnat equus.
ubi ſcripti fere omnes, *præpoſitis.* Vulgatam tamen lectionem non damno. quomodo & alios locutos memini, ſed loca non ſuccurrunt. *Heinſius.*

575. *Plura loquebatur: placidum puerilis imago Deſtituit ſomnum.*] Scripti nonulli *placide* & *Deſtituit ſomnus* cum primâ editione; vel etiam *Deſtituor ſomno.* perperam. *Plura loquebatur*, hoc eſt, poſtquam plura eſſet locuta, deſtituit ſomnum. *Idem.*

577. *Media navem Palinurus in unda.*] *Navim* Regius & Puteaneus cum uno Vaticano, ut jam dixi. deinde *medias undas* Puteaneus. *Idem.* *Palinurus.*] Letheus Cupido, optimus magiſter remedii amoris, ut Palinurus fuit optimus navis Æneæ gubernator. *Deſerit navem.*] Deſerit materiam hanc meam.

581. *Nam tibi ſecretos augent ſecreta furores, Eſt opus auxilio, turba futura tibi eſt.*] Hæc inquinatiſſima ſunt. pro *ſecretos* alter Regius *ſecretis.* pro *Nam* Puteaneus *Non.* & ſequenti verſu pro *auxilio*, *in populo.* alii *Nunc* vel *Jam.* codex Regius optime,

Non tibi ſecretis (augent ſecreta furores) Eſt opus. auxilio turba futura tibi eſt.
cui ſcripturæ nihil de noſtro addidimus, præter nudas diſtinctiones. *turbam* pro populi confluxu ponit hic, ut & libro de Art. Am. III. ℣. 417. ubi vide notas noſtras. *Heinſius.*

587. *Nec ſit tua janua clauſa.*] *Sit tibi* meliores. *Idem.*

588. *Nec tenebris luctus flebilis adde tuos.*] *Vultus flebilis abde* cum primâ editione, & iiſdem ſcriptis reponendum. *abde tuis* prima editio & Regius. Lego *abde ſuis.* nam *oculos tuos* paulo ante præceſſerat. *Idem.*

589. *Semper habe Pyladen aliquem, qui curet Oreſten.*] *Pyladen, qui te procuret* Mentelianus. alius, *Pyladen te cum qui curet.* duo, *ſocium qui curet.* tres, *qui te conſoletur.* malim *qui te ſoletur.* Latet aliquid mendi. *Idem.*

593. Edo-

Quid niſi ſecretæ læſerunt Phyllida ſylvæ?
  Certa necis cauſa eſt: incomitata fuit.
Ibat, ut Edono referens trieterica Baccho
  Ire ſolet fuſis barbara turba comis.
Et modo, qua poterat, longum ſpectabat in æquor:
  Nunc in arenoſâ laſſa jacebat humo.
Perfide Demophoon, ſurdas clamabat ad undas:
  Ruptaque ſingultu verba dolentis erant.
Limes erat tenuis longâ ſubnubilus umbrâ:
  Quo tulit illa ſuos ad mare ſæpe pedes.
Nona terebatur miſeræ via. Videris, inquit:

Et

593. *Edono.*] *Edonio* ſcripti, vel *Aonie.* quod poſterius Naugerius, in Notis ſuis & Alexander Paganinus apud Ciofanum amplectuntur. quia ſcilicet noſter Art. lib. I.

Fertur ut Aonio concita Baccha deo.

& l. II. *Aonii cornibus illa Dei*, *dixerit.* ſed de Bacchis Thraciis, & cultu Bacchi in Thracia res eſt notiſſima. Noſter Met. VI.

Tempus erat quo ſacra ſolent trieterica Bacchi
Sithoniæ celebrare nurus.

& alibi,

Iſmaria celebrant repetita triennia Bacchæ.

celebrans trieterica Sarravianus. vide Triſt. IV. Eleg. I. ℣ſ. 42. *Idem.* *Trieterica.*] Triennalia ſacra. Liberi enim ſacra (ut docet Servius) tertio quoque anno novabantur.

595. *Et modo*, *qua poterat*, *latum ſpectabat in æquor.*] *Longum æquor* ſcripti omnes meliores cum primis editionibus. Am. VI. Eleg. XI.

O utinam, *ne quis remo freta longa moveret*,
Argo funeſtas preſſa bibiſſet aquas?

Ep. Hypermneſtræ,

—— *quid*, *iö*, *freta longa pererras.*

Ep. Parid.

Longa Phereclaa per freta puppe vias.

Faſt. III.

Ille vehit per freta longa duos.

Horatius,

Dum longus inter ſæviat Ilion
Trojamque Pontus.

pro *qua poterat*, quatuor *quod.* totidem *quam.* vide Notas ſupra ℣ſ. 325. *Heinſ.*

596. *In humo arenoſa.*] In littore.

598. *Ruptaque ſingultu verba loquentis.*] *Raptaque* Regius & Puteaneus. non probo. idem Regius *dolentis* pro diverſa lectione. quomodo ſeptem alii. recte. ſed *querentis* puto ſcribendum, quo verbo noſter impenſe gaudet. ſic infra ℣ſ. 644.

Deque tua domina multa querenda refers.

ubi libri veteres ſimiliter, *dolenda* Heinſ. *Ruptaque ſingultu verba loquentis erant.*] Quod Virgilius illuſtrat. 3. Æn. —— *vix pauca furenti-Subjicio*, *& raris turbatus vocibus hiſco.* Mox deinde: *Et multum lacrimas verba inter ſingula fundit.* Hor. I. Satyr. 6. *Ut veni coram*, *ſingultim pauca locutus.* item 4. Carm. Od. I. *Manat rara meas lacryma per genas?* —— *Cur facunda parum decoro* —— *Inter verba cadit lingua ſilentio?* —— ἀραιὰ δ' ἵκετο φωνά. Theocrit. Idyll. 13. ℣ſ. 59. Quæ dicuntur Apulejo lib. 5. *verba dimidiata*, *tertiata*, *quartata:* quod eſt, *ſingultu crebro verba interficere.*

600. *Qua tulit ipſa.*] *Quo tulit illa* meliores cum primis editionibus. *Heinſ.*

601. *Viderit*, *inquit.*] Optimus Patavinus *viderit.* ut ſe ipſam alloquatur.

quomo-

Digitized by Google

Et ſpectat zonam pallida facta ſuam.
Adſpicit & ramos: dubitat, refugitque quod audet:
Et timet: & digitos ad ſua colla refert.
Sithoni, tunc certè vellem non ſola fuiſſes;
Non fleres poſitis Phyllida, ſylva, comis.
Phyllidis exemplo nimium ſecreta timete,
Læſe vir à dominâ, læſa puella viro.
Præſtiterat juvenis, quidquid mea Muſa jubebat;
Inque ſuæ portu pæne ſalutis erat.
Recidit, ut cupidos inter devenit amantes:
Et, quæ condiderat, tela reſumſit Amor.
Si quis amas, nec vis; facito contagia vites.
Hæc etiam pecori ſæpe nocere ſolent.

Dum

quomodo ſæpe alias. vide Notas ad Epiſt. x. *vſ.* 75. de Elegantia verbi *videris* dixit Pontic. libro I. Eleg. II. *Idem.* *Videris.*] Demophoon aſpexeris.

603. *Aſpicit & ramos, dubitat, refugitque quod audet,*
Et timet, & digitos ad ſua colla refert.]

Rectius puto ſcribendum,

Aſpicit & ramos dubitans fugienſque quod audet,
Et timidè digitos ad ſua colla refert.

timidè. ut infra,

Tu timide flamma perfida verba dabis?

Idem.

604. *Et digitos ad ſua colla refert.*] Zonam collo innectit.

605. *Sithoni.*] O Phyllis, ex Thracia, quæ prius *Sithonia* dicebatur.

606. *Non fleſſet.*] *Fleſſes* Jureti codex & ſeptem alii cum altero Regio. duo mei & duo alii *fleres*. ut Tò *Sithoni* in ſuperiori verſu cum *ſylva* conſtruatur. *non ſola* in ſuperiori verſu ſcripti pro *ne.* Heinſius.

607. *Nimium ſecreta cavete.*] *Timete* ſcripti & prima editio. *Idem.*

611. *Decidit.*] Duo *Accidit.* Regius *Reccidit* pro *Recidit*. ut fere ſemper ſcribitur in vetuſtiſſimis libris, quando prima ſyllaba producitur. recte. *Recidit* etiam eſt in excerptis Scaligeri. Vide Epiſt. XIV. vſ. 46. *Idem.* *Recidit.*] Redit ad ingenium & priſtinum morbum amoris.

612. *Et qui deciderant tela.*] *Conciderant* plerique veteres. unus *ceciderant*. alius *reciderant*. ſed Sartavianus, alter Regius, & unus Vaticanus *condiderat*. probe. in pharetra videlicet. ſic in Faſt. lib. II.

Conditaque in pharetra tela minora ſua.

Propertius libro II. Eleg. XVI.

Illa, qua vicit, condidit arma manu.

Horatius carmine ſæc.

Condito mitis placiduſque telo.

& Epod. Od. VII.

Cur dexteris Aptantur enſes conditi?

Auctor Panegyrici ad Piſonem,

Ignea quin etiam ſuperûm pater arma recondit.

Heinſius.

613. *Si quis amas, nec vis.*] Illud *nec vis* non eſt nauci. Cum ſatis ſuperque initio operis inculcarit Ovidius, ſe iis, qui cupiant ab amore liberari, medicinam facturum. Scripſerat, ni fallor, noſter,

Si quis amas, urbis facito contagia vites.

vel *turba contagia*. de qua voce paulo ante. *Idem.* *Nec vis.*] Amare. *Contagia.*] Contagia appellant amantum conſortia. Juvenal. *Dedit hanc contagio labem, Et dabit in plures, &c.*

 619. *Ma-*

Dum ſpectant oculi læſos, læduntur & ipſi:
Multaque corporibus tranſitione nocent.
In loca nonnunquam ſiccis arentia glebis
De prope currenti flumine manat aqua.
Manat amor tectus, ſi non ab amante recedas:
Turbaque in hoc omnes ingenioſa ſumus.
Alter item jam ſanus erat; vicinia læſit.
Occurſum dominæ non tulit ille ſuæ.
Vulnus in antiquum rediit male firma cicatrix;
Succeſſumque artes non habuere meæ.
Proximus à tectis ignis defenditur ægre:
Utile finitimis abſtinuiſſe locis.
Nec, quæ ferre ſolet ſpatiantem porticus illam,
Te ferat: officium neve colatur idem.
Quid juvat admonitu tepidam recaleſcere mentem?
Alter, ſi poſſis, orbis habendus erit.
Non facile eſuriens poſitâ retinebere menſa:
Et multum ſaliens incitat unda ſitim.
Non facile eſt viſâ taurum retinere juvencâ:
Fortis equus viſæ ſemper adhinnit equæ.
Hæc ubi præſtiteris, ut tandem littora tangas,
Non ſatis eſt ipſam deſeruiſſe tibi.
Et ſoror, & mater valeant, & conſcia nutrix.
Et quicquid dominæ pars erit ulla tuæ.

Nec

619. *Manat amor tectus.*] Furtim amor redit, & illabitur pectori. *Ab amante.*] Ab amantum conſuetudine.

623. *In antiquum vulnus.*] In priſtinum dolorem. *Cicatrix.*] Amor antea ſanatus. *Male firma cicatrix.*] *Male ſana* quidam libri. non male. ſed præceſſit. *Heinſius.*

625. *Proximus à tectis.*] *E tectis* Puteaneus & Vaticanus. *Idem.*

628. *Officium neve colatur idem.*] Nec cætera facias, quæ, dum puellam conciliares, faciebas.

630. *Alter orbis.*] Alia regio.

632. *Et multum ſaliens incitat unda ſitim.*] Lege *multam ſitim* cum prima editione & Bartholiniano. neque aliter pro diversâ lectione Puteaneus. ſic libro III. Faſtor. *multa ſedulitatis anus.* & ibid. *conſilium multa calliditatis*, & lib. I.

Multam præterito tempore nacta fidem.

ut ſcribendum cenſeo. ubi nunc legitur *Multaque præterea.* *multa vetuſtas* Faſt. v. vſ. 132. ex antiquis libris. infra,

Multa ſit ut placeas aliena cura puellæ.

ubi *Nulla* perperam nunc legitur. *Heinſ.*

635. *Littora.*] Finem amandi.

638. *Et quiſquis dominæ.*] *Quicquid* bene quinque libri. *Heinſius.* *Pars erit ulla.*] Amicus.

640. *Sup-*

Nec veniat ſervus: nec flens ancillula fictum
  Suppliciter dominæ nomine dicat, Ave.
Nec, ſi ſcire voles, quid agat tamen illa, rogabis.
  Profer: erit lucro lingua retenta ſuo.
Tu quoque, qui cauſam finiti reddis amoris,
  Deque tuâ dominâ multa querenda refers;
Parce queri. melius ſic ulciſcêre tacendo;
  Dum deſideriis effluat illa tuis.
Et malim taceas, quam te deſiſſe loquaris.
  Qui nimium multis, Non amo, dicit; amat.
Sed meliore fide paulatim extinguitur ignis,
  Quam ſubitò. lentè deſine; tutus eris.
Flumine perpetuo torrens ſolet acrius ire.
  Sed tamen hæc brevis eſt, illa perennis aqua.
Fallat, & in tenues evanidus exeat auras,
  Perque gradus molles emoriatur amor.

Sed

640. *Suppliciter.*] *Fictum* & *ſuppliciter* duo adverbia dure concurrunt. Puto legendum,

——nec flens ancillula fictum
Supplicet, & dominæ nomine dicat ave.

Heinſ.

642. *Perfer.*] Prima editio cum Puteaneo & tribus aliis, *Profer.* eleganter denuo. monui ſupra vſ. 93. pro *lucro tuo* Regius etiam bene *ſuo.* dixi ſupra verſ. 248. *Idem. Lingua retenta.*] Sermo non habitus de amica.

643. *Qui cauſam finito reddis amori.*] Sic pro diverſa lectione Puteaneus. qui tamen cum Regio, Scaligeri excerptis & tribus aliis, *finiti reddis amoris.* quod verum eſt. Tu, inquit, cum reddes cauſam ſodalibus tuis, quare deſieris amare. Alii magno numero *finiti quæris amoris* cum excerptis Jureti. *finem veſani quærere amoris* apud Propertium lib. II. El. xv. primæ editiones cum duobus ſcriptis, *fugitivi quæris amoris.* apud Horatium libro I. Od. XIX. *finitis animum reddere amoribus.* Heinſ.

645. *Melius ſit te ulciſcere tacendo.*] *Sic ulciſcere* meliores ſcripti cum primis editionibus. recte. ut Tò *&* ſubintelligatur. pro *tacendo* Cantabrig. *querendo.* forte *premendo.* hoc eſt tegendo, & occulendo injuriam. *tacendo* minus placet, ne bis idem dicat. nam ſequitur, *Et malim taceas.* Heinſ.

646. *Ut deſideriis.*] *Dum deſideriis* meliores. *Idem. Dum illa effluat.*] Donec illa tibi elabatur.

651. *Torrens ſolet altius ire.*] *Acrius* bene quinque ſcripti. ſic Claudianus,

Acrior & tacitas rapidus prætermeat ingens
Danubius ripas.

altior Regius. *Heinſius.*

653. *Fallat.*] Amor paulatim ita evaneſcat, ut non ſentiatur. *Per molles gradus.*] Per facilem viam, hoc eſt, ſenſim. *Evanidus exeat auras.*] *Radicitus* nonnulli ex ſcriptis. ſed nihil muto. Met. v.

Pectoraque in tenues abeunt evanida rivos. Idem.

654. *Perque gradus molles amoveatur amor.*] Quod & Cicero præcipit (ſed in cauſa honeſtiore) ad Pompon. Atticum de Amicit. *Tales igitur*, inquit, *amicitiæ ſunt remiſſione uſus levandæ*, *&* (*ut Catonem*

nem

At tibi, qui dominæ fueris male creditus uni,
  Nunc ſaltem novus eſt inveniendus amor.
Paſiphaës Minos in Procride prodidit ignes:
  Ceſſit ab Idæâ conjuge victa prior.
Amphilochi frater ne Phegida ſemper amaret,
  Callirhoë fecit parte recepta tori.
Et Parin Oenone ſummos tenuiſſet ad annos,
  Si non Oebaliâ pellice læſa foret.

Con-

451. *At tibi qui fueras.*] Docet ab eo qui uni tantum puellæ addictus fuerat, alteram quoque inveniendam eſſe, quo prior amor ab altero vincatur. *Fueras dominæ.*] *Fueris* Regius, Puteaneus, & ſeptem alii. *Heinſ.*

453. *In Prognide perdidit ignes.*] Variant hic denuo codices. Naugerius notat *Phronide* ex ſuis. qui de hac fabula nihil ſibi eſſe compertum fatetur. Puteaneus *Procride.* Regius, *Prognade.* alter, *Prognide.* *Progride* Patavinus. Lego *Procride.* Procridis enim amore captus Minos, cum eam Cephalo elapſam & fugitivam excepiſſet in Creta, cane donaſſe velociſſimo fertur, de quo ad lib. VII. Met. nobis erit agendum. Ejus rei meminit Scholiaſtes Germanici inter alios. ſed præ ceteris Antoninus Liberalis cap. XLI. Metam. Palæphatus etiam, & Pollux. cæterum pro *perdidit ignes* optime Puteaneus, *prodidit.* ut & duo aut tres alii. *Prodere* Donatus ad Terentium. pro *deſerere*, *projicere* exponit frequenter. ſic Dido de Ænea,

Non jam conjugium antiquum, quod prodidit, oro.

Propertius libro II. Eleg. VII.

Nam citius paterer caput hoc diſcedere collo,
Quam poſſem nuptæ prodere amore faces. Idem.

Procride.] Procris enim Cephali uxor, Minoa laborantem ſanavit, ut ſcribit Higynius.

455. *Amphilochi frater ne Phegida ſemper amaret.*] *Amaris* rectius legatur. cæterum totus hic verſus valde eſt turbatus in libris ſcriptis. ita tamen ut ad vulgatam ii lectionem alludant, cui controverſia non eſt movenda. Hiſtoriam hanc tangit noſter etiam in Metamorph. lib. IX. ſed paucis verbis. Agitur autem hic de Alcmæone, qui Alpheſibœæ Phegei filiæ Callirrhoen Acheloi filiam ſuperduxit. rem narrant cum alii, tum Pauſanias in Arcadicis, & Apollodorus. Alcmæon & Amphilochus Amphiarai filii. male ergo *Antiochi frater* in multis codicibus. Apud Lucianum quoque in Pſeudomanti hic Amphiarai filius perperam Ἀντιλόχος appellatur, pro Ἀμφιλόχος. *Idem.* *Amphilochi frater.*] Fabula talis eſt: Alcmæon filius vatis Amphiarai quærebat purgari ob interfectam matrem Eriphylen, venitque ad Phegeum patrem Alpheſibœâ, cui dedit monile maternum precioſum, cujus & maritus factus eſt. Profectus deinde ad Acheloum, filiam ejus adamavit, nomine Calirrhoën: quæ quum & ipſa monile illud poſceret, rediit ad Alpheſibœam: ſed illic à Temeno & Axione Alpheſibœæ fratribus interfectus eſt. Alpheſibœa autem fratres in ultionem necati mariti interfecit. Ovid. in VIII. Met. fabulam breviter tangit.

457. *Et Paris OEnonen ſummos tenuiſſet in annos.*] Rectius Regius, *Parin OEnone.* idem *ad annos* cum aliis pleriſque. *Heinſ.*

458. *Oebalia pellice.*] Helena ex Lacedæmonia.

459. *Odry-*

Conjugis Odryſio placuiſſet forma tyranno:
Sed melior clauſæ forma ſororis erat.
Quid moror exemplis, quorum me turba fatigat?
Succeſſore novo vincitur omnis amor.
Fortius è multis mater deſiderat unum;
Quam cui flens clamat, Tu mihi ſolus eras.
Ac ne forte putes nova me tibi condere jura;
(Atque utinam inventi gloria noſtra foret!)
Vidit id Atrides. quid enim non ille videret,
Cujus in arbitrio Græcia tota fuit?
Marte ſuo captam Chryſeïda victor amabat:
At ſenior ſtultè flebat ubique parens.
Quid lacrymas, odioſe ſenex? bene convenit illis.
Officio natam lædis, inepte, tuo.
Quam poſtquam reddi Calchas ope tutus Achillis
Juſſe-

459. *Odryſio tyranno.*] Tereo regi Daulidis, oriundo à Thracibus.

460. *Sororis clauſæ.*] Philomenæ à Terreo ductæ in ſtabula, ibique incluſæ.

461. *Turba fatigat.*] Malim *fatiget.* Heinſius.

463. *Parcius è multis mater deſiderat unam.*] Regius præſtantiſſimus *Foritus.* Lege *Fortius.* & vide quæ notavi v. 281. libri primi Artis. *Fortis*, quæ dolori moderatur, & adfectibus. idque ex placito Stoïcorum, apud quos fortitudo in robore animi conſiſtir potius, quam in corporis viribus. Statius Theb. v.

At non magnanimo pietas ignava Lycurgo.
Fortior ille malis, lacrymaſque inſana reſorbet
Ira patris.

& Sylv. lib. II. conſolatione ad Urſum,

O quam divitiis cenſuque exutus opimo
Fortior, Urſe, fores? Idem.

464. *Quam quæ flens clamat.*] Regius mendoſe, *Quem quoque flens.* Sarravianus, *qui flens.* Lege, *Quam cui flens clamat.* Idem.

465. *Et ne forte putes.*] Prima editio & duo libri ſcripti, *Ac.* alius, *Sed.* Scribo *At.* pro *condere jura* Arondelianus, *prodere.* Idem.

469. *Amabat.*] Unus Putèaneus *amarat.* Idem.

471. *Bene contigit illi.*] Prima editio cum ſcriptis fere omnibus, *bene convenit illi*, præter optimos Regium & Puteaneum, in quibus *convenit illis.* vere. Martial. lib. VIII. Ep. XXXV.

Miror non bene convenire vobis.

Faſtorum IV.

Contrahere agreſtes, & mœnia ponere utrique
Convenit.

Pont. III. Eleg. II.

Extitit hoc unum, quo non convenerit illis.

pro *tuo* mox multi *tuam.* Idem.

473. *Calchas ope tutus Achillis.*] Cum Agamemnon raptam Chryſeida nollet patri reddere, Apollo per novem dies totidemque noctes ſagittas emittens, primum jumenta, deinde homines percuſſit. Quam rem quum Achilles ad ſenatum retuliſſet, placuit Calchantem augurem conſuli. Qui cum timeret divinationem proloqui, propter Agamemnonem,

Juſſerat, & patriâ eſt illa recepta domo;
Eſt, ait Atrides, illi quàm proxima formâ;
Et, ſi prima ſinat ſyllaba, nomen idem:
Hanc mihi, ſi ſapiat, per ſe concedat Achilles:
Si minus; imperium ſentiat ille meum.
Quod ſi quis veſtrum factum hoc incuſat, Achivi;
Eſt aliquid validâ ſceptra tenere manu.
Nam, ſi Rex ego ſum, nec mecum dormiet illa,
In

mnonem, juravit ei Achilles, ſe vivo neminem paſſurum ipſi injurioſas manus afferre, ne ipſum quidem Agamemnonem. Quibus verbis tutus Calchas, peſtilentiam docuit poſſe ſedari, ſic Chryſeis patri redderetur. Quo facto, Agamemnon Briſeida Achilli eripuit, ut in primo Iliad. cecinit Homerus. *Ope tutus Achillis.*] *Achilli* Farneſianus, recte omnino. ita Virgilius ſæpe. ſic & *Ulyſſi* noſter in metamorph. paſſim ſecundo caſu. monui ad librum 1. Artis ꝟſ. 743. *Heinſius.*

475. *Atrides ait, Eſt illius proxima forma.*] Numeri duriores, quam ut Naſoniani videantur. Nec conſtant ſibi libri veteres. quorum nonnulli, *Eſt ait Atrides.* concinnius. Sed Jureti & Puteani codex,

Atrides ait, jam illius eſt proxima forma.

duo alii, *Atrides ait illius eſt proxima.*
duo alii, *Hæc ait Atrides illius proxima forma eſt.*
Lego, *Eſt, ait Atrides, illi quam proxima formâ,*
in quo nihil mihi permiſi, niſi quod pro *illius jam* veteri lectione repoſui, *illi quam.* Idem.

476. *Et ſi prima ſinat littera.*] *Syllaba* Regius cum Lincolnienſi & uno meo recte. Nam inter Briſeïdem & Chryſeïdem tota prima ſyllaba differt. de ſolâ primâ litterâ manifeſte falſum eſt. ſic lib. 11. Faſtorum,

——*prima ſed illi*
Dicta bis antiquum ſyllaba nomen erat.

Idem.

Et ſi prima ſinat ſyllaba.] Si Bryſeis, non Chryſeis diceretur.

478. *Sin minus.*] Scripti tam hic quam aliis locis ſemper *Si minus.* Heinſius. *Imperium ſentiet ille meum.*] Iliad. α. verſ. 80. Calchas ipſe Achilli.

Κρείσσων γὰρ βασιλεὺς ὅτε χώσεται ἀνδρὶ χέρηϊ,

Et Neſtor ibidem, ꝟſ. 278.

—— ἐπεὶ οὔποθ' ὁμοίης ἔμμορε τιμῆς
Σκηπτοῦχος βασιλεύς, ᾧτε Ζεὺς κῦδος ἔδωκεν.

Silius 11, *armat Majeſtas æterna ducem.* Ideoque ſceptrum Agamemnoni à Jove permiſſum atque datum eſſe per ordinem ſucceſſionis non temerè confingit Homerus β. Iliad. à ꝟſ. 101. Eadem ratione Æſchyl. χοηφόρ. præcipit ὑπερνῦχον ἀρχὴν σέβειν, Alexander, Amyntæ filius, ad Athenienſes de Xerxe, καὶ γὰρ δύναμις ὑπὲρ ἄνθρωπον ἡ βασιλῆός ἐστι, καὶ χεὶρ ὑπερμήκης; Herod. 8. *ſunt longa regibus manus.* Et Pindar. Olymp. od. 1. in fine. ἐπ' ἄλλοισι δ' ἄλλοι μεγάλοι, τὸ δ' ἔσχατον κορυφοῦται βασιλεῦσι.

479. *Accuſat.*] *Incuſat* prima editio, & ex ſcriptis ſatis multi. *Heinſius.*

481. *Nam ſi Rex ego ſum.*] Scribo *ſim,* ita poſtulat Τὸ *dormiat.* quod ſequitur. niſi mavis *ſum* & *dormiet.* Sequenti verſu pro *eat* liber Vaticanus *eas.* Puto,

In mea, Therſite, regna licebit, eas.

Idem.

483. *Hanc*

In mea Therſites regna licebit eat.
Dixit; & hanc habuit ſolatia magna prioris:
Et prior eſt curâ cura repulſa novâ.
Ergo aſſume novas auctore Agamemnone flammas;
Ut tuus in bivio diſtineatur amor.
Quæris, ubi invenias? artes, î, perlege noſtras.
Plena puellarum jam tibi navis eat.
Quod ſi quid præcepta valent mea; ſi quid Apollo
Utile mortales perdocet ore meo;
Quamvis infelix mediâ torreberis Ætnâ;
Frigidior glacie fac videare tuæ.

Et

483. *Hanc habuit ſolatia magna prioris.*] *Solatia bina* meus & Voſſianus. placet. ſupra,

Qui ſibi jam pridem ſolatia bina paravit.

Idem.

484. *Prior cura.*] Prior Chryſeïdis amor. *Nova.*] Novo amore Bryſeidis.

486. *In bivio detineatur amor.*] *Diſtineatur* Regius, & Scaligeri excerpta. recte. Sarravianus *deſtituatur*. dixi Epiſtola VIII. ℣ſ. 69. Horatius libro IV. Od. V.

Ut mater juvenem, quem Notis invido
Flatu Carpathii trans maris æquora
Cunctantem ſpatio longius annuo
Dulci diſtinet à domo.

ita meliores codices. non *detinet*. Idem. *In bivio.*] In duabus puellis.

487. *Artes tu perlege noſtras.*] *En perlege* duo libri. totidem cum prima editione, *jam perlege*. Sed vere Regius, *i, perlege*. vide Notas ad lib. III. Amor. Eleg. III. *Heinſius.*

488. *Jam tibi navis erit.*] *Eat* repone cum Politiani excerptis & duodecim ad minimum noſtris. ſic ſupra,

Rectaque cum ſociis me duce navis eat.

& infra,

Quaque vocant fluctus, hac tibi remus eat.

Triſt. V. Eleg. V.

Quod ſupereſt, tutum per mare navis eat.

& Eleg. ult.

Vela damus, quamvis remige navis eat.

alibi in Triſtibus,

Sed non per placidas it mea navis aquas.

Idem.

490. *Edocet ore meo.*] *Perdocet* ſcripsi cum primâ editione. *Idem.*

491. *Media Ætna.*] Maximo æſtu amoris.

492. *Frigidior domina fac videare tua.*] Videtur ſcribendum *dominâ tuâ*. Niſi quod unus Puteaneus & unus Leidenſis, *Frigidior glacie.* quod arridet. ſic Ep. I.

Frigidius glacie pectus amantis erat.

& Ariadna,

Frigidior glacie ſemanimiſque fui.

tua pro amicæ tuæ Tibull. lib. IV. Eleg. VII.

Dicetur ſi quis non habuiſſe ſuam.

ita enim legendum videtur. niſi *ſua* malis. Noſter infra ex veteri codice,

Jamque face è multis una ſit illa tuis.

Horatius libro I. Od. XV. *Non hoc pollicitus tua.* Helenæ ſubaudi. nam ad Paridem eſt ſermo. Propert. I. Eleg. IX.

Et nihil irata poſſe negare tua.

lib. III. Eleg. VII.

Me doceat livor mecum habuiſſe meam.

noſter lib. I. Artis de Paſiphaë,

Atque ait, exta tenens, Ite placete meo.

Hinc illa apud noſtrum paſſim obvia, *Clamabo, meus eſt. Dicam, Meus es. Exclamat, Meus es.* Artis lib. II.

Quo

Et ſanum ſimula; ne, ſi quid forte dolebis,
  Sentiat: & ride, cum tibi flendus eris.
Non ego te jubeo medias abrumpere curas:
  Non ſunt imperii tam fera jura mei.
Quod non es, ſimula; poſitoſque imitare furores:
  Sic facies verè, quod meditatus eris.
Sæpe ego ne biberem, volui dormire videri:
  Dum videor, ſomno lumina victa dedi.
Deceptum riſi, qui ſe ſimulabat amare;
  In laqueos auceps decideratque ſuos.
Intrat amor mentes uſu: dediſcitur uſu.
  Qui poterit ſanum fingere, ſanus erit.
Dixerit, ut venias pactâ tibi nocte, venito.
  Veneris, & fuerit janua clauſa; feras.
Nec dic blanditias, nec fac convitia poſti,

Nec

Quo magis, ò Juvenes, deprendere parcite veſtras.

Faſtorum II.

Eſt locus: antiqui Capream dixere paludem,
Forte tuis illic, Romule, jura dabas.

tuis, nempe civibus. Fruſtra *viris* reponunt. *Heinſius.*

493. *Nec ſi.*] *Ne ſi* ſcripti cum prima editione. *Idem.*

495. *Medias abrumpere flammas.*] *Curas* prima editio cum ſcriptis melioribus omnino bene. *cura* enim pro amoribus. ſic Dido apud Virgilium, *gravi dudum ſaucia curâ.* lib. VI. Met. ex antiquo codice, *nec capiunt incluſas pectora curas.* ſic noſter, ſic Tibullus ac Propertius, ſic alii paſſim. Sequenti verſu pro *imperii fera juſſa*, rectius Puteaneus & duo alii ex melioribus, *jura.* Vide Notas ſub finem Ep. III. *Idem. Abrumpere medias curas.*] Medium amorem non quamprimum, ſed paulatim ſolvere.

497. *Quod non eſt ſimula.*] *Non es* lege cum melioribus. *Heinſ. Poſitos furores.*] Depoſitum amorem vehementem.

501. *Simularat amare.*] *Simulabat* ſcripti & prima editio. *Idem.*

507. *Nec dic convitia poſti.*] *Nec fac* prima editio & ſcripti meliores magno numero. Amor. I. Eleg. VII.

At taciti fecere tamen convitia vultus.

lib. III. Eleg. III.

Quid queror, & toti facio convitia cælo.

& appoſite ad hunc locum Met. XIV.

——poſuitque in limine duro
Molle latus, triſtique ſera convitia fecit.

Ep. Leandri,

Nec faciam ſurdis convitia fluctibus ulla.

Cydippe,

Quam ſæpe, ut tardis, feci convitia, remis!

Propertius lib. I. Eleg. VI.

Ut mihi deducta faciat convitia puppi Cynthia?

Jureti codex & ſex ex noſtris, *fer convitia. fac incendia poſti* pro diverſa lectione Puteaneus. ſic Artis libro III.

Ille vetus miles ſenſim & ſapienter amabit,
Multaque tironi non patienda feret.
Nec franget poſtes, nec ſævis ignibus uret.

Eleg. VI. lib. I. Amor. ad Janitorem,

Aut ego jam ferroque ignique paratior omni,

Quem

Nec latus in duro limine pone tuum.
Poſtera lux aderit; careant tua verba querelis:
  Et nulla in vultu ſigna dolentis habe.
Jam ponet faſtus, cum te languere videbit:
  Hoc etiam noſtrâ munus ab arte feres.
Te quoque falle tamen, nec ſit tibi finis amandi.
  Propoſitis frænis ſæpe repugnat equus.
Utilitas lateat; quod non profitebere fiet.
  Quæ nimis apparent retia, vitat avis.
Ne ſibi tam placeat, quò te contemnere poſſit;
  Sume animos: animis cedat ut illa tuis.
Janua fortè patet; quamvis revocabere, tranſi.
  Eſt data nox; dubita nocte venire datâ.
Poſſe pati facile eſt; tibi ni ſapientia deſit.
  Promtius è facili gaudia ferre licet.
Et quiſquam præcepta poteſt mea dura vocare?
  En etiam partes conciliantis ago.
Nam, quoniam variant animi, variamus & artes.
  Mille mali ſpecies, mille ſalutis erunt.
Corpora vix ferro quædam ſanantur acuto:

Auxi-

Quem face ſuſtineo, tecta ſuperba petam. Idem.

512. *Feras.*] *Feres* ſcripti cum primâ editione. *Idem.*

513. *Te quoque fallet amor, dum ſit tibi finis amandi.*] *Tunc quoque fallit amor, ne ſit tibi* Puteaneus. pro *fallit* multi *fallat.* pro *dum ſit*, Sarravianus *dum ſit.* tres *niſi ſit.* alii. *nec, ne, ni.* unus *ut ſit.* Regius,

Te quoque falle tamen, nec ſit tibi finis amandi.

quod ſecuti ſumus. *falle tamen* etiam in excerptis Politiani & uno ex noſtris. Non ſatis eſt, inquit, ut fallas dominam, atque illi perſuadeas te non amare, ſed tibi quoque ipſi perſuadeas velim, non eo fine hæc à te agi, ut amare deſinas. *Idem.*

517. *Nec tibi tam placeat ut te contemnere poſſit.*] Puteaneus *ſibi* pro diversâ lectione. quod & Patavinus agnoſcebat. Regius, *Nec ſibi tam placeat, nec te.* Scripti plerique *quod te* cum prima editione. unus meus pro diverſa lectione *quo.* recte. *Idem.*

521. *Tibi ni patientia deſit.*] Alii, *ſi non.* unus Vaticanus, *niſi patientia.* Lego *niſi ſi.* & vide Notas ad Epiſt. IV. V. VI. *ſapientia* etiam in nonnullis. Regius,

Poſſe pati facile eſt. ubi ſapientia deſit. Puto, *niſi ſi ſapientia deſit.* ſic ſupra,

Artis erunt cauto mollia juſſa mea. Idem.

522. *Protinus ex facili gaudia ferre licet.*] Lego *Pronius.* ut ſupra,

Prona venit cupidis in ſua vota fides.

&, *Prona tibi vinci cupientem vincere palma eſt.*

ſed Puteaneus à manu primâ *Promtius.* quod ſequor. *Idem.*

525. *Variabimus artes.*] *Variamus &* bene Puteaneus niſi *variemus* mavis. *Id.*

528. *Aux-*

Auxilium multis ſuccus & herba fuit.
Mollior es, nec abire potes, vinctuſque teneris;
Et tua ſævus Amor ſub pede colla premit;
Deſine luctari; referant tua carbaſa venti:
Quoque vocant fluctus, hac tibi remus eat.
Explenda eſt ſitis iſta tibi, qua perditus ardes.
Cedimus: è medio jam licet amne bibas.
Sed bibe plus etiam, quam quod præcordia poſcunt:
Gutture fac pleno ſumta redundet aqua.
Perfruere uſque tuâ nullo prohibente puellâ.
Illa tibi noctes auferat, illa dies.
Tædia quære. malis faciunt & tædia finem.
Jam quoque, cum credas poſſe carere, mane.
Dum bene te cumules, & copia tollat amorem;

E fa-

528. *Auxilium multis ſuccus & herba fuit.*] Male quidam codices *tulit*, vel *dedit*. *Auxilio fuit* non male duo codices. ſic infra vſ. 581. *auxilio turba futura tibi eſt.* ut quidem legendum. Met. XII.

——nec enus cava parma ſiniſtræ
Auxilio mihi ſunt.

nihil tamen hic mutem. vide Notas Faſtorum II. v. 408. *Idem.*

529. *Nec abire potes.*] Nec potes longius diſcedere ab amica.

531. *Deſine luctari.*] Ceſſa pugnare cum amore. *Referant tua carbaſa.*] Redeas ad amicam. *Referant tua carbaſa venti.*] *Referent* libri meliores cum prima editione. ſcribendum eſt *referant ſine.* nam *tua* paulo ante præceſſit. niſi mavis, *ſua carbaſa.* & mox, *Quoque vocant* pro *Quaque* Puteaneus. *Heinſ.*

535. *Præcordia poſcunt.*] Poſcant malo.

537. *Utere & uſque tuâ.*] Regius & Puteaneus cum quatuor aliis & prima editione *Et fruere.* alter Regius *infruere.* duo *ſic fruere.* Scribe *I fruere.* & vide Notas ad lib. III. Amor. Eleg. III. codex tamen Scaligeri & unus Vaticanus *Perfruere.* ſic Ep. Herm.

Perfruor infelix liberiore malo. Idem.

539. *Tædia quære mali: faciunt & tædia finem.*] *Faciunt quoque* octo. tres, *quia.* unus *nam.* Scribe,

Tædia quære: malis faciunt & tædia finem. Idem.

540. *Jam quoque cum credes poſſe carere mane.*] *Credas* multi ex melioribus, Lege,

Tum quoque, cum credes poſſe carere, mane. Idem.

Mane.] Perſevera in amore.

541. *Dum bene te cumulas, & copia tollit amorem.*] *Cumules* & *tollet* ſcripti cum prima editione. Sequenti verſu pro *libet eſſe* veteres plerique *juvet* vel *juvat.* ſed meliores *juvet.* Scaligeri codex & unus Vaticanus. *Infaſtiditâ.* Lego minimâ mutatione,

Dum bene te cumules, & copia tollat amorem
E faſtiditâ non juvet iſſe domo.

pro *Et* repoſuimus *E*, pro *eſſe*, *iſſe.* in quibus frequentiſſime peccant libri veteres. cætera auctoritate codicum ſcriptorum nituntur. Avienus Fab. XXXVII.

Nec cuſtoditâ fas ſit abire domo.

apud Valerium Flaccum ſimilis error commiſſus libro III.

——quod ſi jam bella manebant,
Et placitum hoc ſuperis: nonne hic mea juſtius iſſent
Funera? neque tuus melius nunc plangeret error?

non

E faſtidita non juvet iſte domo.
Fit quoque longus amor, quem diffidentia nutrit.
  Hunc tu ſi quæres ponere; pone metum.
Qui timet, ut ſua ſit, neu quis ſibi detrahat illam;
  Ille Machaoniâ vix ope ſanus erit.
Plus amat è natis mater plerumque duobus,
  Pro cujus reditu, quod gerit arma, timet.
Eſt prope Collinam templum venerabile portam:
  Impoſuit templo nomina celſus Eryx.
Eſt illic Lethæus Amor, qui pectora ſanat;
  Inque ſuas gelidam lampadas addit aquam.
Illic & juvenes votis oblivia poſcunt:
  Et ſi qua eſt duro capta puella viro.
Is mihi ſic dixit: (dubito, veruſne Cupido
  An ſomnus fuerit; ſed puto ſomnus erat.)
O qui ſollicitos modo das, modo demis, amores,
  Adjice præceptis hoc quoque, Naſo, tuis.
Ad mala quiſque animum referat ſua; ponet amorem:
  Omnibus illa Deus pluſve minuſve dedit.

Qui

non hac mea juſtius eſſent nunc legitur. Propertius,

Iſſent Phlegræo melius tibi funera campo.

Heinſ. *Dum bene te cumules.*] Dum bene te expleas amore.

544. *Hunc ſi tu quæris.*] *Tu ſi quæres* meliores. *Heinſius.*

545. *Qui timet ut ſua ſit, ne quis ſibi ſubtrahat illam.*] *Detrahat* primâ editio & plerique ſcripti. ſic Met. VI.

Quid me mihi detrahis, inquit?

Præterea legendum,

Qui timet, ut ſua ſit; neu quis ſibi detrahat illam. Idem.

546. *Vix ope ſanus erit.*] Alii libri *tutus.* unus *ſalvus.* Sed nil muta. Patavinus *ſanus erat.* Lego *ſanus eat.* Vide Notas in Elegiam de morte Druſi ſub finem. *Idem.*

547. *Plus amat è natis.*] Timorem probat amorem augere. Ordò eſt: Mater plerunque è duobus natis plus amat illum, pro cujus reditu timet, quod gerit arma, hoc eſt, quia militat.

549. *Eſt prope Collinam.*] Porta Collina etiam *Salaria* dicebatur, quà in collem Quirinalem ibatur. Illi propinquum fuit templum Veneris Erycinæ.

550. *Impoſuit nomina.*] Quia cognominatum eſt templum Veneris Erycinæ, ab Eryce colle Siciliæ.

551. *Lethæus amor.*] Cupido, oblivionem amoris inducens amantibus.

553. *Oblivia.*] Amoris.

556. *Sed puto ſomnus erat.*] Scribo *nec puto.* infra,

Deſtituit ſomnum: ſi modo ſomnus erat.

Faſtorum III.

Utile ſit fauſtumque precor, quod imágine ſomni
Vidimus. an ſomno clarius illud erat?

ſuperiori verſu pro *Hic* meliores libri *Is.* Heinſius.

558. *Hæc quoque.*] *Hoc quoque* meliores. *Idem.*

560. *Omnibus illa deus.*] *Ille* Scripti ple-

Qui Puteal Janumque timet, celereſque Kalendas,
  Torqueat hunc æris mutua ſumma ſui.
Cui pater eſt durus, votis ut cætera cedant,
  Huic pater ante oculos durus habendus erit.
Hic malè dotatâ pauper cum conjuge vivit:
  Uxorem fato credat obeſſe ſuo.
Eſt tibi rure bono generoſæ fertilis uvæ
  Vinea: ne naſcens uva ſit uſta time.
Ille habet in reditu navim: mare ſemper iniquum
  Cogitet, & damno littora fœda ſuo.
Filius hunc miles, te filia nubilis angant.
  Et quis non cauſas mille doloris habet?
Ut poſſis odiſſe tuam, Pari, funera fratrum
  Debueras oculis ſubſtituiſſe tuis.

Plura

plerique cum prima editione. ſed male. refer ad mala. *Idem.*

561. *Qui Puteal.*] Enumerat res Poëta, ad quas animum referendum eſſe dixit. Erat autem Puteal locus Romæ, ad quem conveniebant fœneratores. Porphyrius vero dicit, ſedem fuiſſe prætorum prope Circum Fabianum: quod *Libonis* dicebatur, quia à Libone illud primum tribunal, & ſubſellia collocata ſunt. *Janumque timet.*] Vel menſem Januarium, quo in jus trahebantur debitores à creditoribus: vel forum judiciale intelligit, quod erat propinquum templo Jani. *Celereſque Kalendas.*] Celeres appellat Kalendas, quod debitori tempus ſolvendi videbatur celerius adveniſſe, quam vellet. Horat.

Quod niſi cum triſtes miſero venere Kalendæ,
Mercedem, aut nummos, unde extricat.

563. *Cui durus pater eſt, ut voto cætera cedant.*] Concinnius quatuor ſcripti,

Cui pater eſt durus, ut votis cætera cedant,

niſi quod tranſpoſitis vocibus lego, *votis ut*. Heinſius.

565. *Cum conjuge vivit.*] *Dormit* Politiani codex & Cantabrigenſis. ut epiſt. Helenæ, *& tu ſine conjuge dormis.* Idem.

566. *Uxorem fato credat obeſſe ſuo.*] *Facto adeſſe* vel *abeſſe* ſcripti plerique. Nil muto. *Idem.*

569. *Ille habet in reditu navem.*] *Navim* Regius. ſic idem cum aliis melioribus paulo poſt,

—— media navim Palinurus in unda
Deſerit. Idem.

570. *Damno littora ſæva ſuo.*] *Littora fœda* prima editio & ſcripti omnes meliores. Quid ſi *fœta* legas? ſic noſter lib. XIV. Met.

Littora Cumarum, loca fœta paluſtribus ulvis?

Virgil. lib. Æn. I.

Nimborum in patriam loca fœta furentibus auſtris
Æoliam venit. Idem.

571. *Hunc filia nubilis angat.*] *Te filia* iidem libri. & hoc bene. *angant* etiam Puteaneus. *Idem.*

573. *Ut poſſes odiſſe.*] *Poſſis* iidem. *Id.* *Et poſſes odiſſe tuam Pari.*] Paris quoque odiſſet Helenam, ſi fratrum pericula conſideraſſet.

574. *Subſtituiſſe tuis.*] *Suſtinuiſſe* ſcripti plerique cum Jureti & Scaligeri excerptis. Excerpta Politiani & ſex alii codices, *Præpoſuiſſe.* Lego *propoſuiſſe.* ſupra,

Pro-

Plura loquebatur; placidum puerilis imago
  Deſtituit ſomnum: ſi modo ſomnus erat.
Quid faciam? mediâ navim Palinurus in undâ
  Deſerit. ignotas cogor inire vias.
Quiſquis amas, loca ſola nocent: loca ſola caveto.
  Quo fugis? in populo tutior eſſe potes.
Non tibi ſecretis (augent ſecreta furores)
  Eſt opus: auxilio turba futura tibi eſt.
Triſtis eris, ſi ſolus eris: dominæque relictæ
  Ante oculos facies ſtabit, ut ipſa, tuos.
Triſtior idcirco nox eſt, quam tempora Phœbi:
  Quæ relevet luctus, turba ſodalis abeſt.
Nec fuge colloquium: nec ſit tibi janua clauſa:
  Nec tenebris vultus flebilis abde tuos.
Semper habe Pyladen, qui conſoletur Oreſtem.
  Hic quoque amicitiæ non levis uſus erit.

Proponent animo multa ferenda ſuo. ſic paulo ante,

Propoſitis frenis ſæpe repugnat equus. ubi ſcripti fere omnes, *præpoſitis.* Vulgatam tamen lectionem non damno. quomodo & alios locutos memini, ſed loca non ſuccurrunt. *Heinſius.*

575. *Plura loquebatur: placidum puerilis imago Deſtituit ſomnum.*] Scripti nonulli *placide* & *Deſtituit ſomnus* cum primâ editione; vel etiam *Deſtituor ſomno.* perperam. *Plura loquebatur*, hoc eſt, poſtquam plura eſſet locuta, deſtituit ſomnum. *Idem.*

577. *Media navem Palinurus in unda.*] *Navim* Regius & Puteaneus cum uno Vaticano, ut jam dixi. deinde *medias undas* Puteaneus. *Idem.* *Palinurus.*] Letheus Cupido, optimus magiſter remedii amoris, ut Palinurus fuit optimus navis Æneæ gubernator. *Deſerit navem.*] Deſerit materiam hanc meam.

581. *Nam tibi ſecretos augent ſecreta furores,*

Eſt opus auxilia, turba futura tibi eſt.] Hæc inquinatiſſima ſunt. pro *ſecretos* alter Regius *ſecretis.* pro *Nam* Puteaneus *Non.* & ſequenti verſu pro *auxilio*, *in populo.* alii *Nunc* vel *Jam.* codex Regius optime,

Non tibi ſecretis (augent ſecreta furores)

Eſt opus. auxilio turba futura tibi eſt. cui ſcripturæ nihil de noſtro addidimus, præter nudas diſtinctiones. *turbam* pro populi confluxu ponit hic, ut & libro de Art. Am. III. ℣. 417. ubi vide notas noſtras. *Heinſius.*

587. *Nec ſit tua janua clauſa.*] *Sit tibi* meliores. *Idem.*

588. *Nec tenebris luctus flebilis adde tuos.*] *Vultus flebilis abde* cum primâ editione, & iiſdem ſcriptis reponendum. *abde tuis* prima editio & Regius. Lego *abde ſuis.* nam *oculos tuos* paulo ante præceſſerat. *Idem.*

589. *Semper habe Pyladen aliquem, qui curet Oreſten.*] *Pyladen, qui te procuret* Mentelianus. alius, *Pyladen te cum qui curet.* duo, *ſocium qui curet.* tres, *qui te conſoletur.* malim *qui te ſolatur.* Latet aliquid mendi. *Idem.*

Quid niſi ſecretæ læſerunt Phyllida ſylvæ?
  Certa necis cauſa eſt: incomitata fuit.
Ibat, ut Edono referens trieterica Baccho
  Ire ſolet fuſis barbara turba comis.
Et modo, qua poterat, longum ſpectabat in æquor:
  Nunc in arenoſâ laſſa jacebat humo.
Perfide Demophoon, ſurdas clamabat ad undas:
  Ruptaque ſingultu verba dolentis erant.
Limes erat tenuis longâ ſubnubilus umbrâ:
  Quo tulit illa ſuos ad mare ſæpe pedes.
Nona terebatur miſeræ via. Videris, inquit:

Et

593. *Edono.*] *Edonio* ſcripti, vel *Aonio.* quod poſterius Naugerius, in Notis ſuis & Alexander Paganinus apud Ciofanum amplectuntur. quia ſcilicet noſter Art. lib. I.

Fertur ut Aonio concita Baccha deo.

& l. II. *Aonii cornibus iſta Dei, dixerit.* ſed de Bacchis Thraciis, & cultu Bacchi in Thracia res eſt notiſſima. Noſter Met. VI.

Tempus erat quo ſacra ſolent trieterica Bacchi
Sithoniæ celebrare nurus.

& alibi,

Iſmaria celebrant repetita triennia Bacchæ.

celebrans trieterica Sarravianus. vide Triſt. IV. Eleg. I. ℣ſ. 42. *Idem. Trieterica.*] Triennalia ſacra. Liberi enim ſacra (ut docet Servius) tertio quoque anno novabantur.

595. *Et modo, qua poterat, latum ſpectabat in æquor.*] *Longum æquor* ſcripti omnes meliores cum primis editionibus. Am. VI. Eleg. XI.

O utinam, ne quis remo freta longa moveret,
Argo funeſtas preſſa bibiſſet aquas?

Ep. Hypermneſtræ,

—— quid, iö, freta longa pererras.

Ep. Parid.

Longa Phereclæa per freta puppe vias.

Faſt. III.

Ille vehit per freta longa duos.

Horatius,

Dum longus inter ſæviat Ilion
Trojamque Pontus.

pro *qua poterat*, quatuor *quod.* totidem *quam.* vide Notas ſupra ℣ſ. 325. *Heinſ.*

596. *In humo arenoſa.*] In littore.

598. *Ruptaque ſingultu verba loquentis.*] *Raptaque* Regius & Puteaneus. non probo. idem Regius *dolentis* pro diverſa lectione. quomodo ſeptem alii. recte. ſed *querentis* puto ſcribendum, quo verbo noſter impenſe gaudet. ſic infra ℣ſ. 644.

Deque tua domina multa querenda refers.

ubi libri veteres ſimiliter, *dolenda* Heinſ. *Ruptaque ſingultu verba loquentis erant.*] Quod Virgilius illuſtrat. 3. Æn. —— *vix pauca furenti Subjicio, & raris turbatus vocibus hiſco.* Mox deinde: *Et multum lacrimas verba inter ſingula fundit.* Hor. I. Satyr. 6. *Ut veni coram, ſingultim pauca locutus.* item 4. Carm. Od. I. *Manat rara meas lacryma per genas? —— Cur facunda parum decoro —— Inter verba cadit lingua ſilentio? —— ἀραιὰ δ' ἵκετο φωνά.* Theocrit. Idyll. 13. ℣ſ. 59. Quæ dicuntur Apulejo lib. 5. *verba dimidiata, tertiata, quartata:* quod eſt, *ſingultu crebro verba interficere.*

600. *Qua tulit ipſa.*] *Quo tulit illa* meliores cum primis editionibus. *Heinſ.*

601. *Viderit, inquit.*] Optimus Patavinus *videris.* ut ſe ipſam alloquatur.

quomo-

Et ſpectat zonam pallida facta ſuam.
Adſpicit & ramos: dubitat, refugitque quod audet:
  Et timet: & digitos ad ſua colla refert.
Sithoni, tunc certè vellem non ſola fuiſſes;
  Non fleres poſitis Phyllida, ſylva, comis.
Phyllidis exemplo nimium ſecreta timete,
  Læſe vir à dominâ, læſa puella viro.
Præſtiterat juvenis, quidquid mea Muſa jubebat;
  Inque ſuæ portu pæne ſalutis erat.
Recidit, ut cupidos inter devenit amantes:
  Et, quæ condiderat, tela reſumſit Amor.
Si quis amas, nec vis; facito contagia vites.
  Hæc etiam pecori ſæpe nocere ſolent.

Dum

quomodo ſæpe alias. vide Notas ad Epiſt. x. vſ. 75. de Elegantia verbi *videris* dixit Pontic. libro I. Eleg. II. *Idem. Videris.*] Demophoon aſpexeris.

603. *Aſpicit & ramos, dubitat, refugitque quod audet,*
Et timet, & digitos ad ſua colla refert.] Rectius puto ſcribendum,
Aſpicit & ramos dubitans fugienſque quod audet,
Et timidè digitos ad ſua colla refert.
timidè. ut infra,
Tu timide flamma perfida verba dabis?
Idem.

604. *Et digitos ad ſua colla refert.*] Zonam collo innectit.

605. *Sithoni.*] O Phyllis, ex Thracia, quæ prius *Sithonia* dicebatur.

606. *Non fleſſet.*] *Fleſſes* Jureti codex & ſeptem alii cum altero Regio. duo mei & duo alii *fleres.* ut Tò *Sithoni* in ſuperiori verſu cum *ſylva* conſtruatur. *non ſola* in ſuperiori verſu ſcripti pro *ne.* Heinſius.

607. *Nimium ſecreta cavete.*] *Timete* ſcripti & prima editio. *Idem.*

611. *Decidit.*] Duo *Accidit.* Regius *Reccidit* pro *Recidit.* ut fere ſemper ſcribitur in vetuſtiſſimis libris, quando prima ſyllaba producitur. recte. *Recidit* etiam eſt in excerptis Scaligeri. Vide Epiſt. XIV. vſ. 46. *Idem. Recidit.*] Redit ad ingenium & priſtinum morbum amoris.

612. *Et qui deciderant tela.*] *Conciderant* plerique veteres. unus *ceciderant.* alius *reciderant.* ſed Sarravianus, alter Regius, & unus Vaticanus *condiderat.* probe. in pharetra videlicet. ſic in Faſt. lib. II.
Conditaque in pharetra tela minora ſua.
Propertius libro II. Eleg. XVI.
Illa, qua vicit, condidit arma manu.
Horatius carmine ſæc.
Condito mitis placiduſque telo.
& Epod. Od. VII.
Cur dexteris Aptantur enſes conditi?
Auctor Panegyrici ad Piſonem,
Ignea quin etiam ſuperûm pater arma recondit.
Heinſius.

613. *Si quis amas, nec vis.*] Illud *nec vis* non eſt nauci. Cum ſatis ſuperque initio operis inculcarit Ovidius, ſe iis, qui cupiant ab amore liberari, medicinam facturum. Scripſerat, ni fallor, noſter,
Si quis amas, urbis facito contagia vites.
vel *turba contagia.* de qua voce paulo ante. *Idem. Nec vis.*] Amare. *Contagia.*] Contagia appellant amantum conſortia. Juvenal. *Dedit hanc contagio labem, Et dabit in plures, &c.*

619. Ma-

Nec veniat ſervus: nec flens ancillula fictum
Suppliciter dominæ nomine dicat, Ave.
Nec, ſi ſcire voles, quid agat tamen illa, rogabis.
Profer: erit lucro lingua retenta ſuo.
Tu quoque, qui cauſam finiti reddis amoris,
Deque tuâ dominâ multa querenda refers;
Parce queri. melius ſic ulciſcêre tacendo;
Dum deſideriis effluat illa tuis.
Et malim taceas, quam te deſiſſe loquaris.
Qui nimium multis, Non amo, dicit; amat.
Sed meliore fide paulatim extinguitur ignis,
Quam ſubitò. lentè deſine; tutus eris.
Flumine perpetuo torrens ſolet acrius ire.
Sed tamen hæc brevis eſt, illa perennis aqua.
Fallat, & in tenues evanidus exeat auras,
Perque gradus molles emoriatur amor.

Sed

640. *Suppliciter.*] *Fictum* & *ſuppliciter* duo adverbia dure concurrunt. Puto legendum,

—— nec flens ancillula fictum
Supplicet, & dominæ nomine dicat ave.

Heinſ.

642. *Perfer.*] Prima editio cum Puteaneo & tribus aliis, *Profer.* eleganter denuo. monui ſupra vſ. 93. pro *lucro tuo* Regius etiam bene *ſuo.* dixi ſupra verſ. 248. *Idem. Linguâ retenta.*] Sermo non habitus de amica.

643. *Qui cauſam finito reddis amori.*] Sic pro diverſa lectione Puteaneus. qui tamen cum Regio, Scaligeri excerptis & tribus aliis, *finiti reddis amoris.* quod verum eſt. Tu, inquit, cum reddes cauſam ſodalibus tuis, quare deſieris amare. Alii magno numero *finiti quæris amoris* cum excerptis Jureti. *finem veſani quærere amoris* apud Propertium lib. II. El. XV. primæ editiones cum duobus ſcriptis, *fugitivi quæris amoris.* apud Horatium libro I. Od. XIX. *finitis animum reddere amoribus.* Heinſ.

645. *Melius ſit te ulciſcere tacendo.*] *Sic ulciſcere* meliores ſcripti cum primis editionibus. recte. ut Tò *&* ſubintelligatur. pro *tacendo* Cantabrig. *querendo.* forte *premendo.* hoc eſt tegendo, & occulendo injuriam. *tacendo* minus placet, ne bis idem dicat. nam ſequitur, *Et malim taceas.* Heinſ.

646. *Ut deſideriis.*] *Dum deſideriis* meliores. *Idem. Dum illa effluat.*] Donec illa tibi elabatur.

651. *Torrens ſolet altius ire.*] *Acrius* bene quinque ſcripti. ſic Claudianus,

Acrior & tacitas rapidus prætermeat ingens
Danubius ripas.

altior Regius. *Heinſius.*

653. *Fallat.*] Amor paulatim ita evaneſcat, ut non ſentiatur. *Per molles gradus.*] Per facilem viam, hoc eſt, ſenſim. *Evanidus exeat auras.*] *Radicitus* nonnulli ex ſcriptis. ſed nihil muto. Met. V.

Pectoraque in tenues abeunt evanida rivos. Idem.

654. *Perque gradus molles amoveatur amor.*] Quod & Cicero præcipit (ſed in cauſa honeſtiore) ad Pompon. Atticum de Amicit. *Tales igitur*, inquit, *amicitiæ ſunt remiſſione uſus levandæ, & (ut Catonem*

Sed modo dilectam ſcelus eſt odiſſe puellam:
  Exitus ingeniis convenit iſte feris.
Non curare ſat eſt. odio qui finit amorem,
  Aut amat, aut ægre deſinet eſſe miſer.
Turpe, vir & mulier, juncti modo, protinus hoſtes:
  Non illas lites Appias ipſa probat.
Sæpe reas faciunt, & amant. ubi nulla ſimultas
  Incidit, admonitu liber aberrat amor.
Forte aderam juveni: dominam lectica tenebat:
  Horrebant ſævis omnia verba minis.
Jamque vadaturus, Lectica prodeat: inquit.
  Prodierat: visâ conjuge mutus erat.
Et manus, & manibus duplices cecidere tabellæ:
  Venit in amplexus: atque ita, Vincis, ait.
[Tutius eſt, aptumque magis, diſcedere pace,
  Quam petere à thalamis litigioſa fora:]
Munera quæ dederis, habeat ſine lite jubeto:

Eſſe

nem dicere audivi) diſſuenda magis, quam diſcindenda ſunt. Emoriatur amo.] *Emolliatur* Voſſianus, *emoderatur* Mentelianus. *emoveatur* quatuor. Nil muta. *Heinſius.*

656. *Exitus iſte.*] Iſte amoris finis. *Feris ingeniis.*] Duræ & immiti naturæ.

657. *Nec curandus adeſt.*] Regius & pro diversâ lectione Puteaneus, *Non curare ſat eſt.* neque aliter Scaligeri excerpta. duo *Non curandus abeſt.* *Non curaſſe ſat eſt* prima editio. Sequenti verſu pro *amat* & *deſinit* ſcripti plerique *amet* & *deſinat.* Regius *amat* & *deſinet.* recte. *Heinſius.*

658. *Aut ægre deſinit eſſe miſer.*] Difficile ſanatu.

660. *Appias ipſa.*] Ipſa Venus genitrix, cujus templum erat in foro C. Cæſaris, ab aqua Appia, quæ illic erat, cognominata.

662. *Liber oberrat amor.*] *Aberrat* Regius, & ſex alii bene. hoc eſt, abit. *Heinſ.*

663. *Forte aderat juvenis.*] Imo *aderam juveni* cum Regio, Puteaneo, uno ex meis, & prima editione. *aderam*, advocationem præſtabam, ita illud quoque intelligendum lib. III. Artis,

Munera det dives, jus qui profitebitur, adſit.

Et Art. Am. II,

Juſſus adeſſe foro, juſſâ maturius horâ
Fac ſemper venias,

Huc ſpectat locus quoque ille apud Gellium lib. I. cap. XXII. ubi prætor ad imperitum patronum, qui ſe *cauſæ ſupereſſe* dixiſſet. *Tu plane, inquit, ſuperes, non ades.* pro *lectica tenebat* Vaticanus unus *tenebas*, non ineleganter. *Idem.*

665. *Prodeat Lectica.*] Exeat amica de lectica.

666. *Mutus erat.*] Erat ſine voce, viſa amica.

667. *Duplices tabellæ.*] Codicillos dicit, in quibus jura continebantur.

669. *Tutius eſt aptumque magis.*] Nemo mihi perſuaſerit hoc diſtichon Naſonianæ venæ fœtum eſſe, *Heinſius.*

670. *A thalamis.*] A lecto, & amore. *Mer.*

671. *Munera quæ dederas.*] *Dederis* Puteaneus & tres alii. vide Notas ad Epiſt. VII. Vſ. 51. & lib. I. Artis Vſ. 447. *habeat ſine lege* Puteaneus. *Heinſius.* *Munera*

Eſſe ſolent magno danda minora bono.
Quod ſi vos aliquis conducet caſus in unum,
Mente memor totâ; quæ damus arma, tene.
Nunc opus eſt armis: hic, ô fortiſſime, pugna.
Vincenda eſt telo Pentheſilêa tuo.
Nunc tibi rivalis, nunc durum limen, amanti:
Nunc mediis ſubeant irrita verba Deis.
Nec compone comas, quia ſis venturus ad illam:
Nec toga ſit laxo conſpicienda ſinu.
Multa ſit ut placeas alienæ cura puellæ:
Jam facito è multis una ſit illa tibi.

Sed

ro qua dederis, &c.] Verba artis ſunt. ſic enim ſolebat dicere, qui divortium faciebat: *Abeas, valeas, tuas res tibi habeas.* Micyll.

672. *Magno bono.*] Liberando te ab amicæ amore.

673. *Conducat in unum.*] Libri meliores *conducet* vel *conducit*. ſic ſupra,

Quod ſi quid præcepta valent mea.

Heinſius. *Caſus conducat in unum.*] Scil. locum. Sic & Græci. εἰς ἕνα χῶρον. Theocr. Idyll. 6. v. 1. συνελθεῖν εἰς ἓν χώριον. Halicar. 2. Eurip. ſimpliciter, εἰς ἓν συνελθῶν. Phœniſſ. v. 465. Noſter ad Virgil. 8. Æneid.

Si viſurus eum vivo, & venturus in unum.

674. *Arma.*] Præcepta, conſilia.

675. *Hic opus eſt armis: hic ô fortiſſime pugna*] *Nunc opus eſt* Regius, Puteaneus, & plures alii. Pro *hic ô* idem Puteaneus, Jureti codex, aliique multi, *nunc ô*. unus, *his ô*. alii duo, *hic hic fortiſſime*. unus Leidenſis, *His opus eſt armis, his ô*. Puto, ſcribendum,

Hic opus his armis: his hic, fortiſſime, pugna.

vel,

Nunc opus his armis. his nunc, fortiſſime pugna. Heinſius.

676. *Pentheſilea.*] Amica tua.

677. *Nunc durum limen amica.*] *Amanti* rectius Regius & duo alii. ſex, *amantis*. Heinſius.

678. *Mediis deis.*] Qui, quaſi ad partes vocati intervenerunt medii, jurejurando inter duos dato. Sic Virgil. ſed in cauſa diſpari:

Quos inter medius venit furor.

Etiam de inopinato interventu. 1. Æn.

Ne qua ſcire dolos, mediuſque occurrere poſſit.

679. *Nec compone comas, cum ſis venturus ad illam.*] *Comam* Puteaneus, & tres alii (ſed paulo durius) *& illam*. deinde *quia ſis venturus* meliores omnes. quinque alii minoris notæ, *ſi ſis*. Heinſius.

680. *Nec toga ſit laxo.*] Molles & libidinoſi ad pedes togam demittebant. Nam alias toga in ſignum collecta ſubcingebatur.

682. *Jam face ut & multis una ſit illa tibi.*] *Jam facito è multis* Regius, quidam alii *Jam face è multis* vel *Jam fac. face* pro *fac* cum in deliciis ſit Ovidio, ſcribam libenter, *Jamque face è multis*. Ep. 11.

Phylli face expectes Demophoonta tuum:

& ſic paſſim alibi. ſupra,

Durius incedit; face inambulet.

ſed & ſuperiori verſu pro *Nulla cura* omnino *Multa* legendum, ut paulo ante monui. quicquid libri veteres diſſentiunt.

Multa ſit ut placeas aliena cura puella,
Jamque face è multis illa ſit una tibi.

Eo, inquit, curam converte, ut alii puellæ placeas. utque tuam illam non niſi

inter

Sed quid præcipuè noſtris conatibus obſtet
  Eloquar; exemplo quemque docente ſuo.
Deſinimus tardè, quia nos ſperamus amari.
  Dum ſibi quiſque placet, credula turba ſumus.
At tu nec voces (quid enim fallacius illis?)
  Crede, nec æternos pondus habere Deos.
Neve puellarum lacrymis moveare caveto:
  Ut flerent, oculos erudiere ſuos.
Artibus innumeris mens oppugnatur amantum;
  Ut lapis æquoreis undique pulſus aquis.
Nec cauſas aperi, quare divortia malis:
  Nec dic, quid doleas, clam tamen uſque dole.
Nec peccata refer; ne diluat. ipſe favebis:
  Ut melior cauſâ cauſa ſit illa tuâ.
Qui ſilet, eſt firmus: qui dicit multa puellæ
  Probra, ſatisfieri poſtulat ille ſibi.
Non ego Dulichio furiales more ſagittas,
  Nec rapidas auſim tingere in amne faces.

inter multas ames. ne ſola ſenſus tuos occupet. *Heinſ.* *E multis una ſit illa tibi.*] *Sit illa* unus ex meis. vide Notas ſupra v. 492. *Heinſius.*

683. *Quid præcipue veſtris conatibus obſtet.*] *Obſtat* ſcripti. vel, *quod obſtat. noſtris* etiam *conatibus* Puteaneus & multi alii cum prima editione. quod ſequentia confirmant. ſic infra,

Æmulus eſt noſtri maxima cauſa mali

Idem.

686. *Dum ſibi quiſque placet.*] Malo *placent.* vide Notas Amor. lib. II. El. XI. ỳſ. 21. *Idem.*

695. *Nec peccata refer. ne diluat ipſe cavebit.*] *Nec diluat ipſa caveto* plerique ſcripti. quidam etiam *illa* vel *ipſe caveto.* alter Regius, *Nec peccata refer, nec cui favet ipſa favebis.* alius, *illa favebis.* ſed recte ille omnium optimus & venuſte,

Nec peccata refer; ne diluat. ipſe favebis.

ſic Amor. lib. II. Eleg. II.

Tu contra objicies; quod tuto diluat illa.

Idem.

697. *Qui ſilet.*] Qui non dicit probra puellæ.

699. *Non ego Dulichias furiali more ſagittas.*] Andreas Naugerius terſiſſimi vir ingenii, & omnium optimè de Naſone meritus, valde æſtuat in hoc loco, nec ſcire ſe negat, quænam ſint *Dulichiæ* iſtæ *ſagittæ* & jure ſane. ſunt enim nullæ. Scaligeri excerpta & optimus Regius, *Dulichio furiali.* quod & in altero ejuſdem Bibliothecæ codice pro diverſa lectione erat notatum. Scribe,

Non ego Dulichio furiales more ſagittas.

& ſequenti verſu pro *raptas faces* lege *rapidas* cum Lincolnienſi libro. unus Farneſianus *rabidas.* *rapidæ faces,* quomodo *rapidi ignes.* per *furiales ſagittas,* Cupidinis ſagittas intelligit. *Dulichio more,* more Ulyſſis, quia amores ſuos cum Calypſo & Circe, de quibus ſupra, nimis præceps abrupit. Omnia jam plana & perſpicua ſunt. *Heinſ.*

Nec nos purpureas pueri reſecabimus alas:
  Nec ſacer arte meâ laxior arcus erit.
Concilium eſt quodcunque cano. parete canenti:
  Utque facis, cœptis, Phœbe ſaluber, ades.
Phœbus adeſt: ſonuere lyræ; ſonuere pharetræ.
  Signa Deûm noſco per ſua: Phœbus adeſt.
Confer Amyclæis medicatum vellus ahenis
  Murice cum Tyrio: turpius illud erit.
Vos quoque formoſis veſtras conferte puellas:
  Incipiet dominæ quemque pudere ſuæ.
Utraque formoſæ Paridi potuere videri;
  Sed ſibi collatam vicit utramque Venus.
Nec ſolam faciem; mores quoque confer & artem:
  Tantum judicio ne tuus obſit amor.
Exiguum eſt, quod deinde canam: ſed profuit illud
  Exiguum multis: in quibus ipſe fui.
Scripta cave relegas blandæ ſervata puellæ:
  Conſtantes animos ſcripta relecta movent.
Omnia pone feros (quamvis invitus) in ignes:

Et

701. *Nec nos purpureas.*] Nec amantes retinebimus invitos, quo minus evolent, ad quam velint puellam.

703. *Conſilium eſt quodcunque cano.*] Scribe *Concilium.* atque ita in uno codice Gallicano ſcriptum offendi. Hoc eſt nimirum, quod ſupra dixerat,

Et quiſquam præcepta poteſt mea dura vocare,
En etiam partes conciliantis ago.

Concilium pro conciliatione, aut *conciliatu*, ut Lucretius loqui amat. qui & *concilii* voce hac, qua noſter ſignificatione eſt uſus. Met. 11.

Hoc mihi concilium tecum dixiſſe manebit.

Ita ibi eſt ſcribendum ex auctoritate optimorum codicum. Diximus nonnihil de hac voce ad Claudianum. lib. 1. in Eutrop. v. 368. *corporalia concilia* pro coitu dixit Arnobius. *Heinſius.*

708. *Murice cum Tyrio.*] Cum Tyria purpura, quæ omnium laudatiſſima habebatur, præſertim ſi dibapha erat

711. *Utraque.*] Et Juno & Pallas.

712. *Sed ſibi collatam vincis.*] *Vicit* libri meliores cum primâ editione. alia tamen editio ex primis & duo ſcripti, *tibi collatam vincis.* etiam bene. *Heinſ.*

713. *Confer & artes.*] *Artem* meliores. *Idem.*

714. *Tantum judicio.*] Vide ne præ amore plus placeat amica, quam par ſit. *Ne tuus obſit amor.*] Alii *obſtet.* nos meliores ſequimur. *ſuus amor* eſt in Sarraviano. probe. quod jam ſæpius ſupra inculcatum. *Heinſius.*

715. *Exiguum eſt, quod deinde canam.*] Quidam Tò *&* non agnoſcunt. Forte, *Exiguum quid.* Heinſius.

719. *Omnia pone feros.*] Omnia ſcripta cremato.

720. *Ar-*

Et dic, Ardoris ſit rogus iſte mei.
Theſtias abſentem ſuccendit ſtipite natum.
Tu timidè flammæ perfida verba dabis?
Si potes, & ceras remove. quid imagine mutâ
Carperis? hoc periit Laodamia modo.
Et loca multa nocent: fugito loca conſcia veſtri
Concubitûs. cauſas mille doloris habent.
Hîc fuit; hîc cubuit: thalamo dormivimus iſto:
Hic mihi laſciva gaudia nocte dedit.
Admonitu refricatur amor; vulnuſque novatum
Scinditur. infirmis cauſa puſilla nocet.
Ut pæne extinctum cinerem ſi ſulfure tangas;

Vivet,

720. *Ardoris ſit rogus iſte mei.*] Iſte ſit finis mei amoris.

721. *Theſtias abſentem.*] Oeneus in magna frumenti copia, quum cæteris diis, ſola Diana neglecta, ſacrificaſſet, irata dea, Calydonium aprum ingenti magnitudine, ad vaſtandam late patriam propinquam immiſit. Ad hunc tollendum Meleager, ætate viribuſque integer, pluribus aſſumptis ſecum ſociis, aprum jaculatus, occiſæ beſtiæ præmium (id erat feræ pellis) omnium conſenſu tulit. Cum in venatione Atalanta, Schœnei filia adeſſet, ejus amore captus, pellem occiſæ feræ ipſi conceſſit. Quod factum, qui una venati fuerant Theſtii filii ægre ferentes, Atalantæ per inſidias, cum Arcadiam rediret, pellem abſtulere. Meleager puellæ auxilium ferens, Altheæ matris fratres necavit. Illa Meleagrum execrata filio mortem imprecata eſt. Fabulam narrat Ovidius in Metamorph. *Theſtias.*] Althea Theſtii filia.

722. *Tu timide flammis perfida verba dabis.*] *Flamma* meliores. *Heinſius.*

723. *Ceras amica.*] Imagines cereas.

724. *Carperis.*] Delectaris hoc modo, quia Proteſilai mariti ceream imaginem Laodamia finxerat, in Epiſtola:

Dum tamen arma geris diverſo miles in orbe,
Quæ referat vultus, eſt mihi cera, tuos.

725. *Et loca ſæpe nocent.*] *Multa* Regius. *Heinſius.*

726. *Cauſas illa doloris habent.*] Legendum *cauſas mille.* atque ita Leidenſis unus & Cantabrigenſis. ſupra Arte Amat.

Et quis non cauſas mille doloris habet?

Idem.

729. *Admonitu recreatur amor.*] Alii, *renovatur* & *revocatur.* *Recreare* dixit, quomodo Horatius, *Arbor æſtivâ recreatur aurâ.* Non dubita tamen præferre Regii codicis lectionem, in quo, *refricatur.* ſic *refricare obductam reipublica cicatricem.* pro *vulnus novatum* alter Regius, *vulnus coactum*, quod ſit conductum. quomodo *cogere rugas* & ſimilia. poteſt & *coaltum* legi pro *coalitum.* Plinius lib. IX. cap. II. *A partu coaleſcit vulnus, quod & in cæcis ſerpentibus tradunt.* Arte Am.

Dum novus in viridi coaleſcit cortice ramus.

Mentelianus, *creatum*, ſed vide Notas Pont. IV. Eleg. XI. *Idem.* *Recreatur admonitu.*] Fovetur recordatione. *Vulnuſque novatum.*] Amor recrudeſcens.

730. *Scinditur.*] Aperitur. *Culpa puſilla.*] Rectius multi ex ſcriptis *cauſa.* Heinſius.

732. Et

Vivet, & è minimo maximus ignis erit.
Sic, niſi vitaris quicquid renovabit amorem,
  Flamma redardeſcet, quæ modo nulla fuit.
Argolides cuperent fugiſſe Capharea puppes;
  Teque, ſenex, luctus ignibus ulte tuos.
Præteritâ cautus Niſeïde navita gaudet.
  Tu loca, quæ nimium grata fuere, cave.
Hæc tibi ſunt Syrtes; hæc Acroceraunia vita:
  Hic vomit epotas dira Charybdis aquas.
Sunt, quæ non poſſint aliquo cogente juberi;
  Sæpe tamen caſu facta juvare ſolent.
Perdat opes Phædra; parces, Neptune, nepoti:

Nec

732. *Et ex minimo.*] *Et è minimo* cum libris veteribus. *Idem.*

733. *Revocabit amorem.*] *Renovabit* potiores libri. malim tamen *renovarit.* Idem.

734. *Flamma redardeſcet.*] Sic Regius. Puteaneus & Farneſ. *retardeſcet.* reliqui plerique cum primâ editione, *recandeſcet.* ut alibi, *totoque recanduit ore.* & ſæpe alibi, præſertim in Metamorph. nonnulli *recaleſcet*, vel *recaleſcit.* Forte *recaldeſcet.* quomodo *recalfacere* dixit Met. VIII.

——calidumque priori
Cæde recalfecit conſorti ſanguine ferrum.

redardeſcere, ut in *redamare*, *redarguere*, *redambulare* & *redauſpicare* apud Plautum, & multos alios. *Idem.*

Flamma recandeſcet.] Renovabitur amor.

735. *Argolica cuperent.*] *Argolides* meliores. monui Art. Am. lib. I. v. 172. *Argolicæ cuperent.*] Docet à ſimili, loca quæ nocent amanti, vitanda eſſe. Nauplius Palamedis pater, ut ulciſceretur filii necem, elevata facula, ſignum dedit ex Caphareo, Euboiæ promontorio, Græcis naufragio laborantibus: qui credentes, eos ignes indicare portum tutiſſimum, inter aſperrimos ſcopulos naufragium fecerunt.

736. *Teque ſenex.*] Nauplium Palamedis patrem dicit.

737. *Præterita cautus Niſeïde.*] Strabo in nono ſcribit, juxta petras Scironides, Minoam rupem prorumpere in pelagus, Niſeæ effici autem portum. Fuit autem Niſea Megarenſium emporium, quod etiam *Minoa* vocabatur: à qua Poëta procelloſum mare, & oram illam *Niſeida* appellavit. *Niſeïde.*] Perperam major ſcriptorum pars *Ripheide.* dixi ad Epiſt. I. Sabini, v. 33. *Heinſius.*

739. *Hæc Acroceraunia vita.*] Effuge hæc loca, tanquam nautæ fugiunt Ceraunia. Horat.

Qui vidit mare turbidum,
Et infames ſcopulos, Acroceraunia.

740. *Hic movit.*] Malo *vomat.* putetur vomere. *Heinſ.* *Hic vomit epotas.*] Charybdis fœmina fuit voraciſſima, ut docet Servius: quæ quia Herculis boves rapuit, à Jove dicitur fulminata, & in mare præcipitata. unde naturam priſtinam ſervat: nam ſorbet univerſa.

741. *Quæ non poſſunt.*] *Poſſint* Lege. *Heinſius.*

742. *Juvare ſolent.*] *Levare* Regius & duo alii cum prima editione. *Idem.*

743. *Perdat opes Phædra.*] Si Phædra ſit ſine diviciis. *Parces Neptune nepoti.*] Non capietur privigni Hippolyti amore, nec ille interficietur à Neptuno, immiſſo tauro. Fabulam elegantiſſime narrat Ovid. in ultimo Metamorph.

747. *Cur*

Nec faciet pavidos taurus avitus equos.
Gnoſſida feciſſes inopem; ſapienter amaſſet.
Divitiis alitur luxurioſus amor.
Cur nemo eſt, Hecalen; nulla eſt, quæ ceperit Iron?
Nempe quod alter egens, altera pauper erat.
Non habet, unde ſuum paupertas paſcat amorem:
Non tamen hoc tanti eſt; pauper ut eſſe velis.
At tibi ſit tanti, non indulgere theatris;
Dum bene de vacuo pectore cedat amor.
Enervant animos citharæ, lotoſque, lyræque;
Et vox, & numeris brachia mota ſuis.
Illic aſſiduè ficti ſaltantur amantes:
Quid caveas actor, quid juvet, arte docet.
Eloquar invitus: teneros ne tange poëtas.
Submoveo dotes impius ipſe meas.

Cal-

747. *Cur nemo eſt Hecalen, nulla eſt quæ ceperit Irun.*] *Iron* Regius & decem alii cum nonnullis editionibus. malo,

Cur Hecalen nullus, nulla eſt quæ ceperit Iron.

Hecale.] Anus paupercula, quæ Theſeum excepiſſe hoſpitio dicitur. Qua de re Apul.

751. *Non indulgere theatris.*] Non frequentare theatra, in quibus laſciva agitari ſolent. Propertius:

O nimis exitio nata theatra meo.

753. *Enervant animos citharæ cantuſque lyræque.*] *Citharæque jocique* Excerpta Politiani & multi alii. unus *citharæ jocique.* quomodo & à Vincentio Belluacenſi memini citatum. Regius, *citharæ lotoſque lyræque.* optime pro *lotos.* quomodo Scaligeri quoque excerpta. atque ita jam ad Solinum Salmaſius ex ſuis codicibus. Repone eandem vocem Met. IV. ex veſtigiis veterum codicum,

Sertaque dependent tectis: lotique, lyræque
Tibiaque & cantus animi felicia læti
Argumenta ſonant.

vulgo, *& ubique.* Heinſius.

754. *Et vox.*] Verba laſciva cantantium in theatris. *numeris brachia mota ſuis.*] Concinnis geſticulationibus manuum, brachiiſque in numerum jactatis, ex diſciplina ſaltatoria. Cicer. 3. de finib. *Motus certus datus ſaltori.* Qui motus, pro gentium ingenio, diverſus erat: Horat. 3. Carm. Od. 6. *Motus doceri gaudet Ionicos Matura virgo. Illa placet geſtu, numeroſaque brachia ducit.* Amor. 2. Eleg. 4. Vſ. 29. Etiam ad pedum jactationem. Lucret. 2. *Ludunt, in numerumque exultant ſanguine læti.*

755. *Illic aſſidue ficti ſaltantur amantes.*] Alii codices, *cantantur amantes* vel *amores* & ſimilia. Sed nil mutandum. vide Notas Art. verſ. 501. *Heinſius.*

756. *Quid caveas actor, quid juvet arte docet.*] Locus mendoſus. Scripti plerique *auctor*, & *juvat.* Regius *qua juvet.* Lego.

Quos caveas actor, quâ juvet arte, docet. caveas dixit pro ſpectatoribus in caveâ ſedentibus. *Idem.* *Quid caveas.*] Quid vites tanquam damnoſum. nam comœdia eſt vitæ ſpeculum.

757. *Poëtas.*] Elegos & molles dicit.

758. *Meas dotes.*] Meos libros.

759. *Cal-*

Callimachum fugito; non eſt inimicus Amori:
  Et cum Callimacho tu quoque, Coë, noces.
Me certe Sappho meliorem fecit amicæ:
  Nec rigidos mores Teïa Muſa dedit.
Carmina quis potuit tutò legiſſe Tibulli,
  Vel tua, cujus opus Cynthia ſola fuit?
Quis potuit lecto durus diſcedere Gallo?
  Et mea neſcio quid carmina dulce ſonant.
Quod niſi dux operis vatem fruſtratur Apollo;
  Æmulus eſt veſtri maxima cauſa mali.
At tu rivalem noli tibi fingere quemquam:
  Inque ſuo ſolam crede jacere toro.
Acrius Hermionen ideo dilexit Oreſtes;
  Eſſe quod alterius cœperat illa viri.
Quid, Menelaë, doles? ibas ſine conjuge Creten:
  Et poteras nuptâ lentus abeſſe tuâ.
Ut Paris hanc rapuit; nunc demum uxore carere
  Non potes. alterius crevit amore tuus.
Hoc & in abductâ Briſeide flebat Achilles,

Illam

759. *Callimachum fugito.*] Callimachus in elegia princeps habetur, Fabii judicio. Fuit Cyrenæus à Batto oriundus. *Non eſt inimicus amori.*] Quia res amatorias & laſcivas ſcripſit verſu elegiaco. nam Lyden amavit, de qua elegias ſcripſit.

760. *Tu quoque Coë noces.*] Philetas etiam ex Coo inſula in mari Carpathio, elegiam ſcripſit, & in eo ſcribendi genere ſecundas tulit, ut Fabius docet.

761. *Me certe Sappho.*] Sapphus opera erant laſciva. unde & in Arte amandi ita ſcripſit: *Nota ſit & Sappho, quid enim laſcivius illa?*

762. *Teia Muſa.*] Anacreon Poëta, patria Teïus.

764. *Cujus opus Cynthia ſola fuit.*] Propertium quoque non tuto legi poſſe docet.

766. *Carmina tale ſonant.*] *Dulce* Jureti codex cum reliquis majori ex parte. ut Triſt. v. Eleg. 1.

Invenies toto carmine dulce nihil.

Heinſius.

768. *Noſtri maxima cauſa mali.*] *Veſtri* Vaticanus. ſed nil opus. vide ſupra, ℣ſ. 683. *Idem.*

772. *Alterius viri.*] Pyrrhi, Achillis filii.

674. *Nuptâ lætus abeſſe tuâ.*] *Lentus* lege cum primâ editione & ſcriptis pleriſque. ſic ſæpe. Ep. 1.

Quas habitas terras, aut ubi lentus abes.

Ep. 11.

At tu lentus abes, nec te jurata reducunt
Numina.

vide Notas Epiſtol. xv. verſ. 169. *Heinſius.*

776. *Tum demum uxore carere.*] *Nunc demum* prima editio cum Regio & duobus aliis. *Idem.*

778. *Viro*

Illam Pliſthenio gaudia ferre toro.
Nec fruſtra flebat; mihi credite. fecit Atrides,
Quod ſi non faceret, turpiter eſſet iners.
Certe ego feciſſem, nec ſum ſapientior illo.
Invidiæ fructus maximus ille fuit.
Nam ſibi quod nunquam tactam Briſeïda jurat,
Per ſceptrum; ſceptrum non putat eſſe Deos.
Dî faciant, dominæ poſſis tranſire relictæ
Limina; propoſito ſufficiantque pedes.
Et poteris; modo velle tene. nunc fortiter ire,
Nunc opus eſt celeri ſubdere calcar equo.
Illo Lotophagos, illo Sirenas in antro
Eſſe puta: remis adjice vela tuis.
Hunc quoque, quo quondam nimium rivale dolebas,
Vellem deſineres hoſtis habere loco.

At

778. *Viro Pliſthenio.*] Agamemnoni Pliſthenis filio. *Mer.* Tres fuerunt Pelopis filii, Atreus, Thyeſtes; & Pliſthenes: quorum ultimus hic, cum juvenis diem obiiſſet, relictis Agamemnone & Menelao filiis, horum curam Atreus in ſe ſuſcepit, eoſque educavit. *Atridas* vocet, nullà Pliſthenis facta mentione. *Micyll. Pliſthenio gaudia ferre viro.*] Regius & unus Vaticanus *toro.* bene. conſule quæ notamus Ep. XIX. ℣ſ. 100. *Heinſius. Pliſthenio.*] Per contemtum Agamemnona & Menelaon vocatos fuiſſe Pliſthenios à militibus, & ignobiles Atridas, propter iniquum armorum judicium, affirmat D. Cretenſ. lib. 5.

779. *Atrides fecit.*] Agamemnon rem habuit cum Bryſeide.

783. *Nam ſibi quod nunquam, &c.*] Agemennon in 9. Iliad. cum maximis muneribus pollicetur, ſe etiam Bryſeïda, quam Achilli eripuerat, remiſſurum, eamque integerrimam; magnumque jusjurandum interponit. *Nunquam tactam Briſeïda.*] Iliad. τ. v. 261.

Μὴ μὲν ἐγὼ κούρῃ Βρισηΐδι χεῖρ' ἐπενεῖκαι,
Οὔτ' εὐνῆς πρόφασιν κεχρημένος, οὔτέ τευ ἄλλȣ.
Ἀλλ' ἔμεν' ἀπροτίμαστος ἐνὶ κλισίῃσιν ἐμῇσιν.

Agamemnona verò juraſſe per ſceptrum, non reperio.

784. *Sceptrum non putat eſſe deos.*] Quia, credit, aliud eſſe jurare per ſceptrum, aliud per deos.

789. *Illo Lothophagos.*] Lotophagi fuere populi Africæ, incolentes Menyngen inſulam, ut ſcribit Strabo: ſic appellati, quoniam comedunt loton, quæ eſt arbor ferens fructum ſuaviſſimum, & tam dulcem cibum, ut (auctore Plinio libro 14.) nomen etiam genti terræque dederit, nimis hoſpitali advenarum, oblivione patriæ. nam Ulyſſes in Africam delatus, ſocios eſcitatum miſit: qui guſtata loto, nunquam renunciare, aut redire curabant: cibi enim ſuavitate ſuorum obliti erant, quos Ulyſſes invitos ad navem reduxit. *In illo antro.*] In amicæ aditu.

700. *Remis adjice vela tuis.*] Hic denuo *ſuis* legendum. *Heinſ. Adjice vela.*] Ocyſſime tranſi.

793. An

At certè, quamvis odio remanente, ſaluta.
  Oſcula cum poteris jam dare; ſanus eris.
Ecce cibos etiam, medicinæ fungar ut omni
  Munere, quos fugias, quoſve ſequare, dabo.
Daunius, an Libycis bulbus tibi miſſus ab oris,
  An veniat Megaris, noxius omnis erit.
Nec minus erucas aptum vitare ſalaces;
  Et quidquid Veneri corpora noſtra parat.
Utilius ſumas acuentes lumina rutas;
  Et quicquid Veneri corpora noſtra negat.
Quid tibi præcipiam de Bacchi munere, quæris?
  Spe brevius monitis expediere meis.
Vina parant animum Veneri, niſi plurima ſumas;
  Ut ſtupeant multo corda ſepulta mero.
Nutritur vento, vento reſtinguitur ignis.
  Lenis alit flammam, grandior aura necat.
Aut nulla ebrietas, aut tanta ſit, ut tibi curas
  Eripiat: ſi qua eſt inter utramque, nocet.
Hoc opus exegi. feſſæ date ſerta carinæ.

Con-

793. *Aut certe.*] *At certe* libri meliores cum primâ editione. ſic Met. XI.

At certe vellem, quoniam fugitivus abibas,
Me quoque duxiſſes.

Heinſius.

795. *Ecce cibos etiam.*] Cibos quoque libidinem incitantes, vitandos eſſe dicit.

797. *Daunius bulbus.*] Bulbus ex Apulia, quem poſt Africanos laudat Plinius lib. 19.

798. *An veniat Megaris.*] Megara urbs fuit Atticæ, de qua Pauſanias l. I.

801. *Utilius ſumas acuentes lumina rutas.*] Ruta ſculptores & pictores uſos fuiſſe ſcribit, oculorum cauſa, Plinius l. 20. Eadem generationes impedit.

804. *Monitus experiere meos.*] *Monitis meis* ſcripti plerique cum prima editione. Lege,

Spe brevius monitis expediere meis.

vide notas ſupra v. 440. ubi jam id monui. ſic in Faſt. lib. III.

Expedit hærentem nemori gratiſſima conjux.

certe Vaticanus unus, *excipiare*. Hafnienſis non male, *erudiere*. in Faſt.

Erudit infirmas ut ſua mater aves.

Heinſius.

805. *Vina parant animos.*] *Animum* libri plerique veteres cum prima editione. *Idem.*

806. *Ut ſtupeant.*] Iidem, *Et ſtupeant.* Idem.

807. *Nutritur vento.*] *Ignem ventus alit,* Jureti excerpta, codex Puteaneus, & ſex alii. mox *flammam* prima editio cum tribus ſcriptis, non *flammas*. Idem.

810. *Si qua eſt inter utrumque nocet.*] *Inter utramque* bene ſcripti quatuor. *Idem.*

811. *Hoc opus exegi.*] *Ecce opus* malim. *Idem.*

Contigimus portum, quo mihi curſus erat.
Poſtmodo reddetis ſacro pia vota poëtæ,
Carmine ſanati fœmina virque meo.

813. *Poſtmodo reddatis.*] Scripti fere omnes cum vetuſtis editionibus *reddetis*. Forte, *Eos modo reddatis.* Idem.

REMEDIORUM AMORUM FINIS.

MEDICAMINA FACIEI.

FRAGMENTUM.

DIſcite, quæ faciem commendet cura, puellæ:
Et quo ſit vobis forma tuenda modo.
Cultus humum ſterilem Cerealia pendere juſſit
Munera:

INtegrum hunc libellum fuiſſe ex ipſo Ovidio colligimus, qui in Arte Amatoria,

Eſt mihi, quo dixi veſtræ Medicamina formæ,
Parvus, ſed curâ grande libellus, opus.

De inſcriptione non ſatis conſtat. quæ vulgo circumfertur, ex hoc Ovidii verſu videtur conflata. ſcripti, quos vidi, nullam agnoſcunt, præter unum Vaticanum, qui de *Ornatu faciei* inſcribit. prima tamen editio *Medicatam faciem* vocat. quid, ſi *Artem Medicandæ faciei* inſcribamus? *Heinſius.*

1. *Diſcite quæ faciem commendet cura puellæ.*] Traditurus Naſo puellis præcepta de medicamentis & cultu faciei, primum docet, in omnibus utilem eſſe cultum, cultaque omnia maxime placere. Deinde puellarum ambitionem circa cultum & curam placendi oſtendit: eaſque docet, inanem eſſe curam circa philtra & magicas arteis; potiorem eſſe morum probitatem: cum forma ſit bonum fragile. Tum, quo modo, & ex quibus rebus fiat illud faciei medicamen, demonſtrat. *Commendet.*] Decoret, pulchriorem reddat.

2. *Forma tuenda.*] *Cura tuenda* veteres omnes noſtri. Marius Niger ex ſuis alterum profert & Ciofanus ex uno Maffeiano. Forte,

Et quo ſint vobis ora tuenda modo. Heinſ.

3. *Cultus humum quondam.*] *Humum ſterilem* prima editio cum ſcriptis pleriſque. recte. quod & in duobus ſuis Ciofanus invenerat. *Idem.* *Cultus humum.*] Sic in Artibus:

Ordiar à cultu, cultis bene liber ab uvis
Provenit, &c.

Juſſit.] Qui agrum colit, *jubere* dicitur: ager autem, qui colitur, colenti parere: Sic Virg. in Georg. *Exercetque frequens tellurem, atque imperat arvis.*

4. *Inter-*

Munera: mordaces interiere rubi.
Cultus & in pomis ſuccos emendat acerbos;
  Fiſſaque adoptivas accipit arbor opes.
Culta placent. auro ſublimia tecta linuntur:
  Nigra ſub impoſito marmore terra latet.
Vellera ſæpe eadem Tyrio medicantur aheno:
  Sectile delitiis India præbet ebur.
Forſitan antiquæ, Tatio ſub rege, Sabinæ
  Maluerint, quam ſe, rura paterna coli.
Cum matrona premens altum rubicunda ſedile
  Aſſiduo durum pollice nebat opus.
Ipſaque claudebat, quos filia paverat, agnos:
  Ipſa

4. *Interiere.*] Priorem illum efferum & ſilveſtrem victum, inventa agricultura ſublatum eſſe dicit. *Rubi.*] Rubus eſt genus fruticis ſpinoſum, & mora ferens: dictum, quod ejus virgulta rubeant. Plin. lib. 24.

5. *Succos emendat.*] Scilicet per inſitionem, ut inferius apertius docet. *Acerbos.*] Amaros.

6. *Fiſſaque.*] Oſtendit, quo pacto fiat inſitio. de qua Plinius lib. 17. Natur. hiſtor. *Adoptivas.*] Suaviter, quod proprium eſt hominis, ad arbores transfert. *Adoptivas opes.*] Adoptio enim imitatur naturam.

8. *Nigra.*] Proprium eſt terræ epitheton à colore.

1. *Vellera.*] Lanæ, veſtes. *Sæpe eadem.*] Iterantur enim, ut magis colorentur. Fortaſſe dibapham purpuram dicit, quam precioſiſſimam fuiſſe conſtat. de qua Flaccus: *Te bis Afro murice tinctæ Veſtiunt lanæ.* *Tyrio.*] Tyria enim purpura apud antiquos laudatiſſima exiſtimabatur. Plin. lib. 5. *Medicantur.*] Inficiuntur. *Aheno.*] Labro, vaſe ex ære conflato.

10. *Sectile.*] Secatur enim ebur ad varia ornamenta, & maxime ad laquearia tectorum. Horat. *Non ebur, neque aureum Mea renidet in domo lacunar.* Maro in Georg. *India mittit ebur.*

11. *Forſitan.*] Priſcæ, inquit, illæ Romanæ mulieres corporis cultum negligebant, malebantque agros, quam ſe coli: at vobis longe aliud eſt ingenium, & animi mollities.

12. *Quam ſe.*] *Simplicitas rudis ante fuit, nunc aurea Roma eſt.*

13. *Cum.*] Quando. *Matrona.*] Materfamilias. *Altum ſedile.*] Intelligit ſedilia, quæ in hortis conſtituebantur. *Rubicunda.*] Non arte, ſed ſanguine, & colore nativo. Per quod robuſtiorem, ruſticanamque mulierem oſtendit. *Matrona rubicunda.*] Quæ nulla mala re muliebri expolita. Cui *verus color, corpus ſolidum, & ſucci plenum:* Ubi ὁ χυμὸς ὁμαλῶς πανταχῦ συνίςαται. Damoxen. lib. 2. Contra redditur juncea curatura: καλάμινα σκέλη φέρουσα; Plato Comic. l. 9.

14. *Aſſiduo durum pollice nebat opus.*] Lanificio enim Romanæ priſcæ exercebantur.

15. *Ipſa.*] Non ancilla aliqua. *Claudebat.*] Septis & ovilibus includebat. *Filia paverat.*] Hanc priſcorum Romanorum ſeveritatem oſtendit & Flaccus lib. 3. Carm. ode 6. inquiens: *Sed ruſticorum maſcula militum Proles Sabellis docta ligonibus Verſare glebas, & ſeveræ Matris ad arbitrium reciſos Portare fuſtes, &c.*

Ipſa dabat virgas cæſaque ligna foco.
At veſtræ teneras matres peperere puellas.
Vultis inauratâ corpora veſte tegi.
Vultis odoratos poſitu variare capillos:
Conſpicuam gemmis vultis habere manum.
Induitis collo lapides Oriente paratos:
Et quantos oneri eſt aure tuliſſe duos.
Nec tamen indignum,. ſi vobis cura placendi,
Cum comtos habeant ſæcula noſtra viros.
Fœmineâ veſtri poliuntur lege mariti:
Et vix ad cultus nupta, quod addat, habet.
Proin ſe quæque parent; nec quò venentur amores,
Refert.

17. *Teneras puellas.*] Reprehendit hanc morum corruptelam Horat. 3. Carm. Od. 6. ——— *Fingitur artibus* ——— *Jam nunc, & inceſtos amores* ——— *De tenero meditatur ungui.*

19. *Odoratos.*] Unguentis delibutos. *Poſitu.*] Ornatu.

21. *Oriente petitos.*] *Paratos* Neapolitanus & Mentelianus. hoc eſt, emtos. libro tamen VII. Metamorph.

Addidit extremo lapides Oriente petitos.
Heinſius.

22. *Et quantos onus eſt.*] *Quanto bonus* duo libri. totidem, *& quantus honor eſt.* Lege, *Et quantos oneri eſt.* Met. x. *Ipſa ſibi eſt oneri cervix.* Seneca Hercule OEtæo,

Nec gemmiferas detrahit aures
Lapis Eoâ lectus in undâ. Idem.

Et quantos.] Subaudi, tantos, id eſt, tam magnos, ut oneri ſit tuliſſe duos aure. *Aure.*] Plin. lib. 11. Natur. hiſt. Idem lib. 9. de margaritis. Cleopatra quoque auribus gerebat unionem illum, ſingulare & vere unicum naturæ opus: quem, ſpectante Antonio, liquefactum aceto abſorbuit. *Mer.*

23. *Nec tamen indignum, ſi vobis cura placendi.*] *Sit vobis* ſcripti pletique. ſed alterum ex ſuis Marius Niger recte præfert. *Non tamen* iidem noſtri. *Heinſ.*

24. *Comptos.*] Cultos, ornatos. Nam *Fine coli modico forma virilis amat.* *Secula noſtra.*] Sic in Arte:

Corpora ſi veteres non ſic coluere puellæ,
Nec veteres cultus ſic habuere viri.

25. *Fœminea veſtri potiuntur lege mariti.*] Ita ſcripti. Sed legendum *poliuntur.* ſic *mores frugalitatis lege polire* dixit Petronius,

Artis ſi veræ ſi quis hamat effectus,
Mentemque magnis applicat, prius mores
Frugalitatis lege poliat exactâ.

Quomodo mendoſiſſimos verſus eſſe reſtituendos cenſeo. *Heinſ.* *Fœminea lege.*] Quia muliebriter ſe ornant.

26. *Et vix.*] Omnes, inquit, muliebres cultus ſibi vindicarunt viri: quo fit, ut nihil ab illis relictum ſit, quod uxor ſibi addere poſſit.

27. *Per ſe quæque paret, & quos venentur amores*
Refert munditia crimina nulla merens.] Hæc fœdiſſime ſunt inquinata. *Pro ſe quæque parat,* ſex libri, *quos & venerentur,* nonnulli alii, cum primâ editione. *venerentur* duo. pto *Refert* unus *Præfert.* Non video quid commodius extricari poſſit, quam ſi legas,

Proin ſe quæque paret; nec quo venetur amores
Refert. mundicie crimina nulla merent.

vel *mundicies meret.* ut in Amorib. *Facta merent odium.* *Proin* una ſyllaba, ut apud Maronem, *Proinde tona eloquia.* ſic &

Dein

Refert. munditiæ crimina nulla merent.
Rure latent, finguntque comas. licet arduus illas
Celet Athos; cultas altus habebit Athos.
Eſt etiam placuiſſe ſibi quotacunque voluptas:
Virginibus cordi grataque forma ſua eſt.
Laudatas homini volucris Junonia pennas
Explicat; & formâ muta ſuperbit avis.
Sic potius nos uret amor; quam fortibus herbis,
Quas maga terribili ſubſecat arte manus.
Nec vos graminibus, nec miſto credite ſucco.

Deìn monoſyllabum. *Parare* pro *ornare.* unde *paratus* pro *cultu.* Propertius libro II. El. XXIV.

Et ſe plus uni ſi qua parare poteſt.

de *venatu amoris* alibi dictum. Viderint acutiores. ego enim hic mihi vix ſatisfacio. Poſſet & legi,

Se ſibi quaque parent, nec quo venentur amores

Refert. munditie crimina nulla ferent. Heinſius. *Per ſe quaque paret, &c.*] Non, inquit, refert, ut ſe exornet & excolat mulier: quæ enim munditiis ſtudet, laudanda potius, quam improbanda videtur. Illud potius refert, quos amores ipſa ſibi paret & venetur. Nam cultus non cogit puellas peccare: nec, licet ornatiſſimæ ſint, omnibuſque placeant, idque ſibi gratiſſimum contingat, idcirco impudicæ fiunt. Legimus enim, Claudiam illam Romanam pudiciſſimam, cultus ſtudioſiſſimam fuiſſe, aliaſque complures. Bonæ enim puellæ non ipſæ per ſe amores quærunt, ſed relinquunt hoc negocium parentibus, qui maritum legitimum, quem ſemper ament, inveniant. *Venetur amores.*] Inhoneſtæ puellæ non manent auſpices, ultro eunt nuptum: *ἰδίοισιν ὑμεναίοισι. παρθένοι ἀλφεσίβοιαι. Λυδῶν δήμου αἱ θυγατέρες πορνεύονται πᾶσαι, καὶ συλλέγουσι σφίσι φερνάς, ἐς ὃ ἂν συνοικήσωσι τῦτο ποιεῦσαι. ἐκδίδοασι δὲ αὐταὶ ἑωυτάς.* Herod. lib. I.

30. *Athos.*] Athos mons eſt inter Thraciam & Macedoniam, tam arduus, ut uſque ad Lemnum inſulam per 86. millia paſſuum ejus umbra protendatur. unde Virgil. lib. 12. Æneid. inquit: *Quantus Eryx, aut quantus Athos.*

31. *Quæcunque voluptas.*] *Quotacunque* malim cum Mycillo. vide Epiſt. XIII. vſ. 60. ubi dictum. *cuicunque* malit Niger. *Heinſius.* *Quotacunque.*] Eſt etiam quotacunque, hoc eſt, aliqua voluptas, placuiſſe ſibi, &c. *Mycill.*

32. *Grataque forma ſua eſt.*] Delectant etiam caſtas præconia formæ.

33. *Laudatas.*] Pavo (ut l. 10. Plin. ſcribit) laudatus expandit colores, adverſo maxime ſole, quia ſic fulgentius radiat.

34. *Et forma muta ſuperbit avis.*] Scio *muta* animalia dici. ſed libri plerique *multa.* Puto pro *culta.* unus Palatinus *læta.* unus Patavinus *cauda.* Forte, *cauda ſuperbit avis.* Cioſanus ex uno ſuo *cauta* profert. an *lauta avis?* nam & *lauti*, ſplendide veſtiti. Mycillus, qui *ſtulta* legit, aliud agebat. *Heinſius.*

35. *Sic potius nos tanget amor.*] Scripti cum prima editione, *urget.* unus Ambroſianus, *vos uret.* Lege, *Hinc potius nos urat Amor.* vide notas Amor. lib. I. Eleg. II. vſ. II. *Idem.* *Sic potius, &c.*] Si ſe mulier adornaverit munditiiſque excoluerit. *Nos tanget amor.*] Facilius nos viros in amorem veſtrum trahetis cultu corporis, quam magicis artibus.

Nec tentate nocens virus amantis equæ.
Nec mediæ Marſis finduntur cantibus angues:
Nec redit in fontes unda ſupina ſuos.
Et quamvis aliquis Temeſæa removerit æra;
Nunquam Luna ſuis excutietur equis.
Prima ſit in vobis morum tutela, puellæ:
Ingenio facies conciliante placet.
Certus amor morum eſt: formam populabitur ætas,
Et placitus rugis vultus aratus erit.
Tempus erit, quo vos ſpeculum vidiſſe pigebit,
Et veniet rugis altera cauſa dolor.
Sufficit, & longum probitas perdurat in ævum;
Fertque ſuos annos: hinc bene pendet amor.

Diſce

38. *Tentate.*] Experiamini. *Nocens.*] In furorem enim vertit. *Virus amantis equæ.*] Hippomanes dicit: de quo diximus in Amoribus eleg. 8. lib. 1. *Virus amantis equæ.*] Adi Amor. 1. Eleg. 8. vſ. 8. Virgil. 3. Georgic.

Hinc demum, Hippomanes vero quod nomine dicunt
Paſtores, lentum deſtillat ab inguine virus.

Et Juvenal. Satyr. 6. vocat *Frontem pulli tremuli.*

39. *Nec.*] Vanam dicit eſſe magicam artem, aſſerens neque angues incantatione rumpi, neque flumina in ſuos fontes redire, neque lunam cœlo deduci poſſe. *Marſis cantibus.*] Marſi populi fuerant Italiæ, qui à Circes filio originem trahebant, & ideo ſerpentium domitores extiterunt. Plin. lib. Natur. hiſt. 21. *Finduntur cantibus angues.*] Tres libri *funduntur.* duo *findantur.* & ſic citat Chariſius. neque aliter ſenſus requirit. Quare ſequenti verſu, pro *Nec redit*, ſcribendum,

Nec ruat in fontes unda ſupina ſuos.

vel *repetat fontes.* deinde & *excutiatur.* ita hiſce omnibus ſenſus ſuus conſtabit. *Heinſius.*

40. *Supina.*] Quæ ſupina videretur, ſi in contrarium verteret curſum. *Dom.*

41. *Temeſæa æra.*] Temeſe in Italia, Brutiorum oppidum fuir, à Latinis *Templa* dictum, ut Plinius lib. 3. docet. Ibi erant aurifodinæ: quas tamen ſuo tempore defeciſſe, Strabo ſcribit. *Removerit.*] Ut enim in ſuperioribus diximus, credebant ſtulti mortales, è cœlo Lunam extrahi poſſe incantatorum carminibus, niſi æris tinnitu obſtrepentes laboranti ſuccurrerent. Inquit igitur Poëta nunc: licet nullus tympanis æris ſtrepitus fiat, omniaque æra removeantur, non tamen lunam è cœlo deduci.

44. *Ingenio facile conciliante placet.*] *Facies placet* bene prima editio cum duobus ſcriptis, tres alii *facies placent.* unde Mycillus,

—— puella
Ingenio faciem conciliante placent.

quod tantundem eſt. *Idem.*

45. *Certus.*] Hinc in Catilina Salluſtius: *Divitiarum & formæ gloria fluxa atque fragilis eſt, virtus clara æternaque habetur.*

46. *Aratus.*] Quibuſdam veluti ſulcis turpatus. Sic in Artibus: *Jam venient rugæ, quæ tibi corpus arent.*

50. *Perque ſuos annos hinc bene pendet amor.*] Hæc nihili ſunt. nec juvant libri veteres. Scribe nihilominus,

—— longum probitas perdurat in ævum

Fertque

Diſce age, cum teneros ſomnus demiſerit artus,
Candida quo poſſint ora nitere modo.
Hordea, quæ Libyci ratibus miſere coloni,
Exue de paleâ tegminibuſque ſuis.
Par ervi menſura decem madefiat ab ovis:
Sed cumulent libras ordea nuda duas.
Hæc ubi ventoſas fuerint ſiccata per auras;
Lenta jube ſcabrâ frangat aſella molâ.
Et, quæ prima cadunt vivaci cornua cervo,
Contere: in hæc ſolidi ſexta face aſſis eat.
Jamque ubi pulvereæ fuerint confuſa farinæ,
Protinus in cribris omnia cerne cavis.

Adjice

Fertque ſuos annos. hinc bene pendet amor.

Quintilianus lib. II. cap. IV. *Quare mihi maturitas ne feſtinet quidem, nec muſta in lacu ſtatim auſtera ſint. ſic annos ferent.* ita & *ætatem ferre.* Simile mendum inſedit codices Valerii Flacci lib. I. vſ. 767. ubi pro *Talia fert lacrymans*, perperam *per lacrymas* nunc legitur. *Heinſ.*

51. *Dic age.*] Lege *Diſce age* cum Menteliano. nam *jube* paulo poſt ſequitur. prima editio & ſeptem ſcripti, *Diſcite*, ut initio operis. quod & Marius Niger agnoſcit. Mycillus malit *Ergo age.* Lege etiam *dimiſerit* cum iiſdem ſcriptis & primâ editione. poſtquam ſomnus te deſtituit. *Idem.*

54. *Exue.*] Nuda, extrahe. *De palea.*] Palea proprie eſt folliculus ipſe granulorum, dicta à pala, ut Varroni placet: *pala* enim ventilatur, ut frumentum purgetur. *Tegminibus.*] Corticibus. Exponit quod dixerat. Decorticatum hordeum Græci πτισσάνην vocant.

55. *Ervi.*] Ervum, quod & Græci ὄροβον dicunt, genus eſt leguminis. Ervi farina (ut Varro ait) maculas corporis emendat.

56. *Sed cumulent libras.*] Forte *Et cumulent libras.* Heinſius. *Nuda.*] Tegminibus & paleis exuta.

59. *Et quæ prima cadent.*] Cervi ſoli animalium (ut lib. 8. ſcribit Plin.) omnibus annis, ſtatuto veris tempore, cornua amittunt. Ergo dixit Poëta, *Prima:* quia quotannis cornua cervis decidunt, & ipſe de cervo loquitur, cui tunc primum cornua deciderint. *Prima cadent.*] *Cadunt* ſcripti quinque & prima editio. *Heinſius.*

60. *Contere in hæc ſolida ſexta face aſſis eat.*] Hæc mendoſa ſunt. *in hoc ſolida* tres libri. *in hac ſolida* duo. unus, & *hoc ſolido.* Moreti codex, *in hoc ſolida texta fac agis eat. texta* etiam in aliis. Legendum, *& huc ſolidi ſexta face aſſis eat. in hac* lectio eſt Nigri. infra,

Huc novies tanto plus tibi mellis eat.

ſexta ſubintellige pars. ſic *ſextula* ſexta pars unciæ apud Rhemnium de ponderibus. *ſolidus as* vel *aſſis*, idem qui & *ſolida libra* antiquis. *Idem.*

61. *Namque ubi.*] *Jamque* prima editio & ſcripti. quomodo Marius quoque Niger & Naugerius ex ſuis annotarunt. *Idem.* *Pulvereæ.*] Quæ eſt inſtar pulveris. *Fuerint confuſa.*] Id eſt, miſta: ſcilicet cornua illa cervi. *Farinæ.*] Quæ confecta fuerit ex hordeo, & ervo, atque ovis.

62. *Protinus in mundis omnia cerne cavis.*] Ita legit Domitius Marius Niger ex ſuis libris, vel *innumeris.* quod & alii ſecuti ſunt. *in numeris cavis* ſcripti noſtri cum primâ editione præter

duos,

Adjice Narciſſi bis ſex ſine cortice bulbos,
  Strenua quos puro marmore dextra terat :
Sextantemque trahat gummi cum ſemine Thuſco.
  Huc novies tanto plus tibi mellis eat.
Quæcunque adficiet tali medicamine vultum;
  Fulgebit ſpeculo lævior ipſa ſuo.
Nec tu pallentes dubita torrere lupinos,
  Et ſimul inflantès corpora frige fabas.

Utraque

duos, qui *in numeris ſuis. in numeris conde cavis*, Neapolitanus. Lego,

——*In cribris omnia cerne cavis.*

ita medici paſſim loquuntur. noſter infra,

——*per denſa foramina cerne.*

Hinc *ſuccernere cribris* apud Plinium, & *cribris incernere* apud Columellam. *Heinſius. Cerne.*] Secerne farinam à furfure *Dom.* Mycill. cenſet legendum, *Protinus innumeris.* Intelligit enim cribrum, cujus cava, hoc eſt, foramina, infinita ſunt. *Micyll.*

63. *Bulbos.*] *Bulbus eſt*, quem Græci βολβὸν dicunt, cepæ inſtar Aſcaloniæ. Plura ſunt bulborum genera, ut docet Plinius lib. 19. & 20. Bulbi omnes calidi & viſcidi ſunt: comeſti excitant Venerem, linguam & fauces exaſperant, ſuccum corpori addunt, ſtomachum inflant.

65. *Sextantemque trahat.*] *Terat* ſcripti plerique. Neapolitanus *ſextanteſque trahat.* alii duo *ſextant m trahere.* ſic & mox ꝟſ. 80. lego *trahant.* bulbi nempe. vide quæ noto mox ꝟſ. 92.

67. *Quæcunque adficiet.*] Malim *inficiet.* Heinſius.

69. *Nec tu pallentes.*] Aut ad colorem ipſorum refer, aut ab effectu dictos pallentes accipe: quod, qui guſtaverint, palleant. Eſt legumenis genus, ab omnibus animalibus amaritudine ſua tutum. De hoc Plinius plura libro 18. cap. 14.

70. *Et ſimul inſtantis corpora finge feræ.*] *Frugiferæ* ſcripti potiores. quomodo & ex ſuis Ciofanus notat. unus ex noſtris *frigeſcere.* Ciofani unus, *fige, fece.* Ipſe Nigri emendationem probat. legentis *inflantis corpora frange fabæ.* quod & Mycillus amplectitur, & Muretus. Ego diu eſt quod inſiſtens propius veſtigiis depravatæ lectionis emendabam,

Et ſimul inflantes corpora frige fabas.

nam *inſtantes* habebat codex unus Patavinus. *inflantes corpora* recte *fabas* dixit, quod nihil ſit flatulentius iis. Eſt autem *frigere*, idem quod *torrere.* Plinius XVIII. cap. VII. *Græci perfuſum aqua hordeum ſiccant nocte una, ac poſtero die frigunt, deinde molis frangunt.* Hinc *frictum cicer* apud Plautum, *frictum triticum*, *frictum ſal*, *fricta ova* apud alios paſſim. Produci autem primam ſyllabam inde liquet, quod Nonius Marcellus obſervet, *Frigit, quando ſignificat erigit, corripere primam ſyllabam.* quod non addidiſſet, ſi in *frigit* pro *torret* eundem uſum obtinere opinatus eſſet. Diomedes lib. 1. *Sunt quædam perfecta à diverſis inſtantibus derivata. ut frigeo, friges, frixi. & frigo, frigis, frixi.* Idem notat Phocas Grammaticus. Apud Feſtum, *Frigere & frictum à Græco venit* φρικεῖν. Lege φρυγεῖν. Nam vetuſtus codex Voſſianus *frigin.* Gloſſæ Stephani: *Frigit*, φρύγει τηγανίζει. bene. Fuit cum *pinſe fabas* legendum putarem. ut auctor Panegyrici apud Piſonem,

Humida calloſa cum pinſeret hordea dextrâ.

Superiori verſu pro *nudare lupinos*, quod Marii Nigri commentum eſt, (nam in ſcriptis *nudare* nuſquam comparet,) quicquid ille de ſuis id adfirmet, probetque Ciofanus, prima editio & tres ſcripti *præbere.* Moreti codex *pallere* &

ſex

Utraque ſex habeant æquo diſcrimine libras:
  Utraque da nigris comminuenda molis.
Nec ceruſſa tibi, nec nitri ſpuma rubentis
  Deſit, & Illyricâ quæ venit iris humo.
Da validis juvenum pariter ſubigenda lacertis:
  Sed juſtum tritis uncia pondus erit.
Adjice & è querulo volucrum medicamina nido.

Ore

ſex alii. Ambroſianus *torrere*. *Torrida farra* Faſt. II. initio de februis. non male unus Patavinus S. Antonii *terere*. Palatinus *ferrere*. Scribo, *frendere lupinos*. Seren. Sammon. *Copia farris uti frendentibus edita ſaxis.* Feſtus: *Frendere eſt frangere. unde & faba freſſa. inde & dentibus dicimus frendere.* Pacuvius apud Nonium Antiopa. *Fruge frendo ſolas ac ſic probere. Accius Troadibus, Saxo fruges frendas.* Nihil his inquinatius. Lege, *Fruges frende mola ac ſaxis probe.* Papias: *Freſa, fracta, diviſa, molita, à frendeo dicta.* Hinc *freſſa faba* apud Martialem, Columellam, alios. & *cicera freſſa* apud eundem Columellam. Varro de Re Ruſt. *Amiſſo nomine lactentis dicuntur nefrendes ab eo quod nondum fabam frendere poſſint. Pallentes lupinos* dixit, ut *pallentem fabam* Martialis. *Heinſius.*

71. *Æquo diſcrimine.*] Æqua differentia, ut ſingula habeant ternas libras.

72. *Utraque da nigris comminuenda molis.*] *Libris molis* Patavinus. alius *det nigris.* Puto, *ſcabris molis*, ut ſupra, *Lenta jube ſcabra frangat aſella mola.* ubi Moreti codex *ſcribra.* poſſet & legi,

Utraque puniceis ſunt minuenda molis.

vel *da minuenda.* ſed hoc à vulgata lectione longius abit. pro *Utraque* vetuſtæ editiones & duo ſcripti *Lactaque.* unus, *Letaque.* Forte, *Frictaque.*

73. *Ceruſa.*] Ceruſſam, Græci *ψιμμύθιον* appellant (ut lib. 34. Plin. ſcribit) plumbariæ dant officinæ, laudatiſſima in Rhodo. Fit autem ramentis plumbi tenuiſſimis ſuper vas aceti aſperrimi impoſitis, atque ita deſtillantibus: quod ex eo cecidit in acetum, arefactum mollitur, & cribratur: iterumque aceto miſtum in paſtillos dividitur, & in ſole ſiccatur æſtate. De hoc lege Dioſcoridem lib. 5. & 6. *Nitri.*] Nitrum ſpecies eſt ſalis. de quo Plin. lib. 31. Proxima ætas medicorum *Aphronitrum*, id eſt, ſpumam nitri tradidit in Aſia colligi, in ſpeluncis mollibus deſtillans. De nitro ac ſpuma nitri Dioſcorides lib. 5. *Spuma.*] Aphronitrum dicit.

74. *Et Illyrica qua venit iris humo.*] Iris herba eſt (ut lib. 21. ſcribit Plin.) gratiſſimi odoris, cujus radix maxime commendatur ad unguenta. Caulem habet cubitalem & rectum: floret diverſi coloris ſpecie, ſicut arcus cœleſtis: unde etiam nomen traxit. Laudatiſſima provenit in Illyrico.

76. *Sed juſtum tritis.*] *Et* unus. Lege *Quis juſtum tritis.* Heinſius. *Juſtum.*] Conveniens: nec plus, nec minus una uncia.

77. *Addita da querulo.*] *Addita de* quatuor libri. *Additaque* duo, *Addita quod* unus. alius *Addita que.* Lego, *Adjice & è querulo.* Marius Niger *Addito* quod Mycillus probat. Ciofanus *Addita de. querulos* etiam *nidos* dixit Seneca Hercule Furente,

Pennaſque novo credere ſoli
Geſtit querulos inter nidos
Thracia pellex.

De Halcyoneis medicamentis Plinius libro XXXII. c. VIII. *Heinſ.*

Volucrum.] Halcyones dicit, quæ (ut lib. 10. ſcribit Plin.) aves ſunt paulo ampliores paſſeribus, colore cyano ex parte majore tantum purpureis & candidis admiſtis pennis, collo gracili ac

procero.

Ore fugant maculas: Halcyonêa vocant.
Pondere, ſi quæris, quo ſim contentus in illis;
Quod trahit in partes uncia ſexta duas.
Ut coëant, aptéque lini per corpora poſſint,
Adjice de flavis Attica mella favis.
Quamvis thura Deos irataque numina placent;
Non tamen accenſis omnia danda focis.
Thus ubi miſcueris radenti tubera nitro;
Ponde-

procero. Halcyonem videre rariſſimum eſt, nec niſi Vergiliarum occaſu, & circa ſolſtitia, brumamve. *Nido.*] Hi Halcyonum nidi (ut ait Plin.) admirationem habent, pilæ figura paulum eminenti, ore perquam anguſto, grandium ſpongiarum ſimilitudine.

78. *Ore fugant maculas.*] Plinius de Halcyoneis medicamentis libro 32. loquens, ſic ait: Lepras, lichenas, lentigines tollunt cum lupino, & ſulphuris duobus obolis. *Ore.*] Ab ore & facie. *Fugant.*] Removent, tollunt. *Maculas.*] Lepras, lichenas, lentigines, & id genus alia vitia, quæ faciem infeſtant.

80. *Quod trahit in partes uncia ſexta duas.*] *Quos trahit* duo libri. unus, *Quo.* per *unciam ſextam* Marius Niger ſelibram intelligit. Scribe *uncia ſecta.* Heinſius. *Trahit in partes uncia ſexta duas.*] Selibram dicit.

81. *Coëant.*] Cohæreant. *Dom.* *Apteque lini.*] Illini, & inungi. *Mic.*

85. *Thus ubi miſcueris radenti corpora nitro.*] Male multi ex ſcriptis *radianti.* illud vero recte, quod quinque exhibent, *radenti tubera nitro.* Metam. VIII. *immodico prodibant tubere tali.* *tubera* hic poſuit pro furunculis, papulis, puſtuliſque. de hac nitri vi vide Plinium lib. XXXI. cap. X. viderat ex ſuis libris veram lectionem Marius Niger; ſed in contraria itum eſt inſcite à Cioſano. *radere,* pro eradere. ut monui Amor. lib. III. El. ul. *radere tubera* etiam Juvenalis dixit, ſed de terræ tuberibus, Satyra V.

Anſeris ante ipſum magni jecur, anſeribus par
Altilis, & flavi dignus ferro Meleagri
Fumat aper. poſt hunc raduntur tubera. ſi ver
Tunc erit, & faciens optata tonitrua cœnas
Majores.

ita veterrimi codices locum illum exhibent. Perperam vulgo *Spumat aper* & *traduntur tubera.* Idem. Juvenalis Satyr. XIV.

Nec melius de ſe cuiquam ſperare propinquo
Concedet juvenis, qui radere tubera terræ,
Boletum condire, & eodem jure natantes
Mergere ficedulas didicit nebulone parente.

cæterum in ſuperiori Juvenalis loco pro & *flavi Meleagri* epitheto otioſo libens repoſuerim,

—— *validi dignus ferro Meleagri*
Fumat Aper.

& *vali dignus* ſcriptum fuerat antiquitus, cum Tò *di* geminare librarius neglexiſſet. hinc *flavi* poſtea factum. Si quis malit *navi* ſeu *gnavi Meleagri*, nam utrumque dicebatur, nil repugnem. ſic apud Valerium Flaccum lib. II.

—— *mihi dextera ferro*
Navet opus. Heinſius.

Radenti.] Complananti, ac polienti.

86. *Pon-*

Ponderibus juſtis fac ſit utrimque triens.
Parte minus quartâ dereptum cortice gummi,
*Et modicum è myrrhis pinguibus adde cubum.
Hæc ubi contrîris, per denſa foramina cerne:
Pulvis ab infuſo melle premendus erit.
Profuit & marathros bene olentibus addere myrrhis;
Quinque trahant marathri ſcrupula, myrrha novem.
Arentiſque roſæ quantum manus una prehendat,
Cumque Ammoniaco maſcula thura ſale.

Hordea

86. *Ponderibus juſtis fac ſit utrumque trahens.*] Jam Ciofanus monuit *triens* ex libris eſſe ſcribendum. quomodo & duo ex noſtris cum primâ editione. Sed lege inſuper, *utrimque.* Heinſius.

87. *Direptum cortice gummi.*] Lege *dereptum* & vide quæ noto Amor. lib. 1. Eleg. ℣ſ. 13. *Idem.*

88. *Et modicum è myrrhis pinguibus adde cibum.*] *Cubum* Ciofanus ex ſuis libris. quomodo & duo ex noſtris. Sed Palatinus *medium cubum. cubus* pro Amphora ponitur apud Rhemnium, qui priorem producit. Amphora facit duas urnas. Hui! tantum myrrhæ! minus certe liberalis codex Palatinus, qui dimidiam cubo aufert partem. At Ciofanus pro teſſera quadrata interpretatur. Ne illud quidem placet: ut dicat Ovidius myrrham addendam eſſe ad menſuram modicæ teſſeræ. Sed quare myrrhæ hic meminit, cum paulo poſt myrrhæ fiat mentio? codex Neapolitanus ante quingentos annos ſcriptus *modicum emiriris pigribus.* Patavinus *è mirtis.* prima editio *modicum meritis pigibus.* Bartholini liber Τὸ *è* non agnoſcit, ut nec quatuor alii. Vaticanus *mirtis.* pro *cibum* etiam *thymum* Patavinus. Scribo, *Et modicum miſtis picribus adde thymum.* niſi malis *piſtis picribus*, hoc eſt in pilo tunſis. *thymus* certe huic rei non inepta videtur. De Picribus Plinius lib. XXII. cap. XXII. *Picris ab inſigni amaritudine cognominatur, ut diximus: rotundo folio. Tollit eximie verrucas.* poteſt & legi, *modicum miſti thymi.* Idem.

89. *Hac ubi contrieris, per denſa foramina cerne.*] *Contriveris* prima editio & plerique ſcripti. *contereris* Moreti codex. *Contrieris* pro *contriveris.* Nam chariſius notat ex Apuleio, *Tero, terii* & *trivi.* dicebant & *conterui.* de quo nonnihil jam dictum ad Epiſt. XIX. ℣ſ. 17. ut hæc cohæreant cum ſequentibus, caſtigandum forte,

His, ubi contrieris, per denſa foramina cretis,
Pulvis ab infuſo melle premendus erit.

Idem.

91. *Profuit & Marathos.*] *Marathros* legit Micyllus. ut fœniculus intelligatur. Marathus certe nihili vox eſt. *Idem.*

92. *Quinque parent,*] *Parant* ſcripti plerique cum prima editione. Unde Muretus, teſte Ciofano, *Quinque trahant.* ut ſupra,

Sextantemque trahat gummi cum ſemine Thuſco.

&,

Quod trahit in partes uncia ſecta duas.

pro *novem* quidam libri *decem.* Idem.

Quinque ſcrupula.] Hoc eſt, duas drachmas minus uno ſcrupulo. Nam tria ſcrupula conficiunt unam drachmam. *Dom. Et Marathos.*] Arbitror legendum *Marathros*, ut fœniculum ſignificet. Neque repugnat genus, cum pleraque ejuſmodi nomina in *us* & in *um* declinata reperiantur: ut hyſſopus & hyſſopum, crocus & crocum, & id genus alia. *Micyll.*

94. *Ammoniaco.*] Plinius lib. 12. tradit in Africa Æthiopiæ ſubjecta arborem

Hordea quem faciunt illis adfunde cremorem.
 Æquent expenſas cum ſale thura roſas.
Tempore ſis parvo molles licet illita vultus;
 Hærebit toto multus in ore color.
Vidi quæ gelidâ madefacta papavera lymphâ
 Contereret, teneris illineretque genis.

borem eſſe, non procul ab Ammonis oraculo, quam *Metopion* vocant: inde emanare Ammoniaci lachrymam reſinæ modo. *Sale.*] Hodie quoque, paululum immutatis literis, vulgo *Sale Armoniago* vocitant, quem triremes noſtræ ex Alexandria frequenter afferre ſolent. *Maſcula thura.*] Plinius lib. 22. de thure loquens, ait: Quod ex eo rotunditate guttæ pependit, maſculum vocamus.

95. *Hordea.*] Itali quidem (ut Plin. lib. 18. ait) maxime oriza gaudent: ex qua ptiſanam conficiunt. *Cremorem.*] Cremor id fortaſſe eſt, quod Dioſcorides *κρίμνον* appellat. Cornelius Celſus *cremorem ptiſanæ* pro ſucco fere accipit, ut hic Naſo. *Æquent expenſas.*] Idem, inquit, ſit pondus in thure & Ammoniaco ſale, quod in roſis, quas una manus prehenderit. *Illis infunde cremorem.*] Rectius tres libri *adfunde.* Heinſius.

96. *Expenſas.*] Expenſas, ad libram ſcilicet: id eſt, ponderatas. *Micyll.*

97. *Tempore ſit parvo.*] Etſi, inquit, non diu hoc medicamine fœmina ſibi vultum illeverit, omneis tamen maculas ex ore fugabit. *Mulier licet illita vultum.*] *Molli vultu* quinque ſcripti. *mollis vultu* prima editio & ſex alii. *molli vultus* duo. Lego,

Tempore ſis parvo molles licet illita vultus.

non *ſit.* ſupra,

Nec tu pallentes dubita torrere lupinos.

&,

Nec ceruſſa tibi nec nitri ſpuma rubentis Deſit. Idem.

98. *Nullus in ore color.*] *Multus* quinque libri. bene. quod & Cioſanus obſervavit. *Idem.*

P. OVIDII NASONIS
HALIEUTICON.
FRAGMENTUM.

* * * *

ACcepit mundus legem: dedit arma per omnes,
Admonuitque ſui. vitulus ſic namque minatur,
Qui nondum gerit in tenerâ jam cornua fronte:
Sic damæ fugiunt, pugnant virtute leones,
Et morſu canis, & caudæ ſic ſcorpius ictu:
Concuſſiſque levis pennis ſic evolat ales.
Omnibus ignotæ mortis timor, omnibus hoſtem,
Præſi-

HOc poëmatium cum Ovidianum eſſe teſtetur Plinius, non eſt quod de auctore dubitemus: ſed lacerum ad nos pervenit, nec id in fine tantum, cum ipſum quoque initium deſideretur. Reliqua etiam valde luxata ac turbata ſunt. Nam niſi juſtum hoc fuit poëma, inoportune admodum (dicendum enim) inſeritur digreſſio illa de quadrupedibus, niſi & illa ex alio opere huc irrepſit, aut poſt Naſonis mortem, quæ in ſcriniis ejus inventa erant, aliquis turbato ordine vulgavit. Cæterum Hieronymus Columna Commantariis ad Ennii Phagetica hoc Halieuticon Ovidii longe auctius in lucem profert, deſcriptum ex veterrimo, ut ait, codice à Sertorio Quadrimano, cui id acceptum refert. Sed nollem vir cætera naris emunctæ paſſus eſſet ſibi fucum hic fieri. Eſſe enim ab homine mediocris ingenii conficta liquido apparet, nec linguæ Latinæ ſatis perito. Cæterum quicquid in recenſione hujus fragmenti caſtigavimus, id codici Thuaneo ante ſeptingentos annos ſcripto debetur: ne in ſingulis, præſertim levioribus, diu ſit hærendum cum tædio lectoris. idem vetus codex, INCIPIT OVIDII VERSUS DE PISCIBUS ET FERIS. Codex chartaceus Ambroſianus inſcribit HALIEUTICON cum vulgatis. *Heinſius.*

Si hoc poëma, quod Halieuticen inſcripſit OVIDIUS, *ad nos integrum perveniſſet, nemo ſane eſſet ex omnibus honeſtarum artium profeſſoribus, quin ex eo ſummos fructus ſumma cum voluptate perciperet. Sed quando neque ſpes ulla eſt, fore, ut reperiatur, neque ullus hodie, quod equidem ſciam, extat liber ſcriptus, cujus ope, quæ maxima, ac turpiſſima ei inflicta ſunt vulnera, ſanari poſſint, dandam eſſe operam cenſui, ut, ſi quid auxilii, quod perexiguum plane eſt, induſtria mea adferre poſſit, experirer.* Hercules Cioſan.

1. *Dedit arma per omnes.*] Neſcio an ſatis Latine. deinde de omnibus falſum eſt. Lego,

—— *Dedit arma, fere & omnes*
Admonuitque ſui. Heinſius.

2. *Vitulus ſic namque minaci.*] Thuan. *vitulus qua manuque minatur.* Ambroſian. *vitulus manuque minatur.* quare *minatur* repoſuimus. *Idem.*

8. *Præſi-*

Præſidiumque datum ſentire, & noſcere teli
Vimque modumque ſui: ſic & Scarus arte ſub undis,
Incidit, adſumptamque dolo tandem pavet eſcam.
Non audet radiis obnixâ occurrere fronte,
Averſus crebro vimen ſed verbere caudæ
Laxans ſubſequitur, tutumque evadit in æquor.
Quin etiam ſi forte aliquis, dum pone nataret,

Mitis

8. *Præſidiumque datum ſentire.*] Potentis nempe naturæ: quod & Horatius attingit eleganter lib. 2. Satyr. 1.

——ſi quis ſe judice certet,
Ut, quo quiſque valet, ſuſpectos terreat, utque
Imperet hoc natura potens, ſic collige mecum;
Dente lupus, cornu taurus ferit; unde niſi intus
Monſtratum.

Id quod ad Philoſophiam accommodatum pulchrè explicat Arrian. Epict. lib. 1. cap. 2. ἐπύθετό τις, πόθεν οὖν αἰσθησόμεθα τοῦ κατὰ πρόσωπον ἕκαστος, πόθεν δ' ὁ ταῦρος, ἔφη, λέοντος ἐπελθόντος, μόνος αἰσθάνεται τῆς αὐτοῦ παρασκευῆς, καὶ προβέβληκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς ἀγέλης; ἢ δῆλον, ὅτι εὐθὺς ἅμα τῷ τὴν παρασκευὴν ἔχειν, ἀπαντᾷ καὶ συναίσθησις αὐτῆς καὶ ἡμῶν τοίνυν ὅς τις ἂν ἔχοι τοιαύτην παρασκευὴν, οὐκ ἀγνοήσει αὐτήν. ἄφνω δὲ ταῦρος οὐ γίνεται, οὐδὲ γενναῖος ἄνθρωπος. ἀλλὰ δεῖ χειμασκῆσαι, παρασκευάσασθαι. καὶ μὴ εἰκῆ προσπηδᾷν ἐπὶ τὰ μηδὲν προσήκοντα.

9. *Sic & Scarus arte ſub undis.*] Plinii hæc verba ſunt lib. 30. c. 2. Scaurum incluſum naſſis non fronte erumpere, nec infeſtis viminibus caput inſerere, ſed averſum caudæ ictibus crebris laxare fores, atque ita retrorſum erumpere. Quam luctam ejus ſi forte alius Scaurus extrinſecus videat, apprehenſa mordicus cauda adjuvat. Quo loco, quem nullis propemodum immutatis verbis ab Ovidio mutuatus eſt Plinius, amici hominis conjectura nititur. SCARUS autem marinus & ſaxatilis eſt, dictus ἀπὸ τοῦ σκαίρειν, quod ſalire eſt; vel, ut alii, paſcere: quamvis in eo ſignificatu vix repetiatur: dentes ſerratos non habet, pectinatimque coëuntes, ut ceteri piſces, ſed planos & latos, ſoluſque inter piſces ruminat, ut infra dicturus eſt Ovidius: alga, herbiſque veſcitur: Goriandro delectatur, ut Ariſtoteles lib. 2. de hiſt. c. 13. ait. Hunc autem piſcem ob eximiam ſaporis gratiam ac ſuavitatem Ennius Jovis pæne cerebrum vocat. De Scaro etiam Ælianus cum alibi tum lib. 1. c. 5.

10. *Decidit.*] Ante hunc verſum legebatur *ſim.* cætera hiatu unius verſus relicto. quod ex diverſa lectione τοῦ *Decidit* natum puto; cui aliquis ſuperſcripſerit *In.* hoc eſt, vel, *Incidit.* *Incidere eſcam*, ut *Incidere terras.* Met. VII.

Incidit exoſa dictas à pellice terras.

Virgil. Æneid. IX.

Bellatorque animos deus incidit.

ita vetuſtiſſimus Mediceus. Geſneri editio hic uno verſu eſt locupletior aliis. ſed neſcio qua nitatur auctoritate. *Heinſius.*

12. *Averſus crebro veniens ſub.*] Pro *veniens* cod. Thuan. & Ambroſian. *vimen.* pro *ſub* margo editionis Geſneri *ſed.* Lego,

Averſa crebro vimen ſed verbere caudæ
Laxans ſubſequitur.

vimen, naſſam ex viminibus textam vocat. *Idem.*

14. *Si forte aliquis damptus nataret.*]

Aliquis

Mitis luctantem Scarus hunc in vimine vidit,
Averſam caudam morſu tenet: atque ita*
* Uber ſervato, quem texit, in * reſultet.
Sepia tarda fugæ, tenui cum fortè ſub undâ
Deprenſa eſt, jam jamque manus timet illa rapaces,
Inficiens æquor nigrum vomit ore cruorem.
Avertitque vias, oculos fruſtrata ſequentes,
Clauſus rete Lupus, quamvis immanis & acer,
Dimotis caudâ ſubmiſſus ſidit arenis.
. . . . in auras
Emicat, atque dolos ſaltu deludit inultus:
Et muræna ferox teretis ſibi conſcia tergi,

Ad

Aliquis dam pronata retro Thuan. Ambroſian. *dam pro nata rete.* Scribe, *ſi forte alius, dum prænatat, arto.* *arto* ſc. vimine, quod ſequitur. *prænatat* pro prætematat. niſi malis, *prope, dum natat.* poſſet & *dum pone nataret* cum Pantagatho & Geſnero. *Idem.*

16. *Averſi caudam.*] *Averſum* uterque codex. Lege *Averſam.* *ita* addidi ex utroque veteri libro. *Idem.*

17. *Nato quem texitque reſultet.*] *Uber ſervato quem texit inreſultet*; Thuan. Ambroſian. *Uberet nato quem texit quem reſultat.* Puto,

——atque ita tandem
Victor ſervato, quem texit, cive reſultat.

vel, *quem traxit.* Idem.

18. *Sepia tarda fugæ.*] Sepia è mollium eſt genere: marina eſt & litoralis, ſepium habet, quod cum ſpinis proportionem obtinet, ſicut Lolligo, Gladiolum. Mollia omnia proprium atramentum habent, eo tamen plurimum abundant Sepiæ quod litoralem agant vitam, & nihil præterea illis Natura dederit, quo aut ſeſe tueri, aut piſcantium manus evadere poſſint; præſertim cum earum motus tardiſſimus ſit. Hæc de Sepia Gulielmus Giſcaferius. Vide & Ælium lib. 1. cap. 35.

20. *Nigrum vomit illa cruorem.*] Lege *vomit ore.* nam *illa* præceſſerat. atque ita Pantagathus, *Heinſius.*

21. *Avertitque vices.*] *Vias* ſcripti. *Idem.*

22. *Clauſus rete Lupus.*] Gulielmus Giſcaferius, Lupus, Latine; λάβραξ, Græce; *Spigola*, Italice. E mari flumina ingreditur, in aquis dulcibus non naſcitur: à parvis ſquillis interficitur, Mugiles inſequitur, inter quos perpetua eſt inimicitia. *Quamvis immanis.*] *Immitis*, Thuan. *Heinſius.*

23. *Et acer Dimotis cauda ſubmiſſus cedet armis.*] Pantagathus legebat: *——ſidit arenis. Submiſſus ſedet armis in auſtri.*] Thuan. & Ambr. *ridet arenis in auras.* Lege, *ſidit arenis.* *in auras* ſequentis verſus duæ ultimæ ſunto voces. Met. lib. 1. ex antiquis libris,

Quæſitiſque diu terris ubi ſidere detur.

cum *ſiſtere* illic legeretur in vulgatis. poſſit & ſcribi *ſe dat arenis.* Idem.

25. *Dolos ſaltu deludit inultus.*] Lege *inultos.* Met. 11.

Nil poteris Juno niſi inultos flere dolores.

Idem.

26. *Et Muræna.*] Μύραινα, Græce: *Morena*, Italice. Muræna litoralis eſt, & marina: rabies ei velut canino generi accidit. *Giſcaferius.* Hunc locum adumbravit Plinius lib. 32. cap. 2. ubi ita: Murænam maculas appetere ipſas, conſciam

Ad laxata magis converſa foramina retis,
Tandem permultos evadit lubrica flexus,
Exemploque nocet, cunctis intervenit una.
At contra ſcopulis crinali corpore ſegnis
Polypus hæret, & hac eludit retia fraude,
Et ſub lege loci ſumit mutatque colorem;
Semper ei ſimilis, quem contigit. atque ubi prædam
Pendentem ſetis avidus rapit, hic quoque fallit
Elato calamo, cum demum emerſus in auras
Brachia diſſolvit, populatumque expuit hamum.
At Mugil caudâ pendentem everberat eſcam,
Excuſſamque legit. Lupus acri concitus irâ
Diſcurſu fertur vario, fluctuſque ferentes
Proſequitur, quaſſatque caput, dum vulnere ſævus
Laxato cadat hamus, & ora patentia linquat.
Nec proprias vires neſcit Muræna nocendi:
Auxilioque ſui, morſu nec cominus acri
Deficit, aut animos ponit captiva minaces.
Anthias his, tergo quæ concutit, utitur armis,

Vim

ſciam teretis ac lubrici tergi, tum multiplici flexu ſe laxare, donec evadat.

30. *At contra ſcopulis, &c.*] Idem tradit Ælianus lib. 7. cap. 11. & Plin. lib. 9. cap. 29. lib. 32. cap. 2.

32. *Et ſub lege loci.*] Ovidiana locutio Artis 1.

Hac ex lege loci commoda circus habet.

Amor. lib. III. Eleg. II.

Qua tibi tangenda eſt lege puella loci.

Heinſius.

33. *Atque ubi prædam, &c.*] Pantagathus legendum putavit, *Setis*, non *Retis*, vere. Equinis enim, ut nunc quoque fit, ſetis albis ad ſuſpendendos hamos captandis piſcibus uſos priſcos, docet Plutarchus in libello de induſtria animalium. Ejuſque rei rationem adfert Oppianus lib. 3. Eundem morem oſtendit & Ovidius lib. 3. Metam.

34. *Pendentem retis.*] *Setis* bene Thuan. & Ambr. *Heinſius.*

37. *At mugil.*] De Mugili Plinius, eodem lib. cap. 17. & 42. & alibi.

38. *Lupus acri concitus ira.*] De Lupo, deque ejus cum Mugili inimicitia: eodem lib. cap. 62. De Lupo etiam Ælianus lib. 1. cap. 31.

42. *Murana nocendi.*] De Muræna idem Ælianus lib. 1. cap. 3. & lib. 10. cap. ult. Plinius multis in locis.

43. *Auxilioque ſibi.*] Lege *ſui* ex Thuan. & deinde *cominus* pro *eo minus* ex utroque ſcripto. ſequenti verſu, *hamos ponat captura minaces* Thuan. *Heinſ.*

45. *Anthias his tergo, &c.*] De hoc piſce idem Plinius lib. 9. cap. 59. Eſt autem à Græcis vocatus *ἱερὸς ἰχθὺς*, ut ait Ariſtoteles lib. 9. De hiſt. anim. cap. 37. quod in eo loco ſit ubi nulla reperiatur bellua. De eodem etiam piſce Ælianus lib. 1. cap. 3. & lib. 8. cap. 27. Plutarchus in libro, cui titulum fecit, an terrenæ beſtiæ aquatilibus ſint prudentiores. *Tergo qua non videt.*] *Vidit* Thuan. *quem non vidit* Ambroſ.

Lege,

Vim ſpinæ novitque ſuæ, verſoque ſupinus
Corpore lina ſecat, fixumque intercipit hamum.

* * *

Cætera quæ denſas habitant animalia ſilvas,
Aut vani quatiunt ſemper lymphata timores,
Aut trahit in præceps non ſana ferocia mentis.
Ipſa ſequi Natura monet; vel cominus ire.
Impiger ecce Leo vetrantum ſternere pergit
Agmina, & adverſis infert ſua pectora telis.
Quoque venit, fidens magis & ſublatior ardet,
Concuſſitque toros, & viribus addidit iram.
*Prodidit; atque ſuo properat ſibi robore letum.
Fœdus Lucanis provolvitur Urſus ab antris,
Quid niſi pondus iners; ſtolidæque ferocia mentis?
Actus Aper ſetis iram denuntiat hirtis:
Et ruit oppoſiti nitens in vulnera ferri,

Lege, *qua concutit*, vel *qua continet*. Mét. I.

Sanguineaque manu crepitantia concutit arma.

Met. XII.

Armaque concuſſit, certumque equitavit in orbem.

ſic & ſæpe alibi. *Heinſ.*

47. *Corpore lina ſecat fixumque, &c.*] His carminibus, quæ poſt hunc verſum ſequuntur, uſque ad illud, *Nec tamen in medias*, & reliqua, quidvis aliud, quam quod ad piſcationem pertineat; continetur; iis enim omnibus carminibus de venatione ſermonem eſſe perſpicue cognoſcitur. Unde facile crediderim fragmentum hoc jam deploratum totum eſſe perturbatum, & ex duobus non ſanis corporibus unum non integrum, ac vegetum effectum.

48. *Cætera quæ denſas.*] *Et cætera* Thuan. *Æthera* Ambroſ. Puto,

At fera quæ denſas habitant animalia ſilvas.

multa hic deërant in Ambroſiano, videlicet de quadrupedibus agentia & adſcriptum. *Multa hic deſunt.* Heinſ.

51. *Ipſa ſequi natura, &c.*] Hic verſus eſt infra. Unde hæc omnia è ſuis locis convulſa, & turpiſſimo mendo deformata, vel etiam adulterina eſſe, qui judicio pollet, nullo negotio animadvertet. Poſt hunc verſum reponendum putat, qui legitur ſextus ab hoc. *Fœdus, &c.* Aldus Manutius, Pauli F. Aldi N.

52. *Impiger & telo.*] Scribe cum Thuaneo, *ecce Leo.* & ſic Ciofanus. *Sternere pergit.*]. Putabam *fervet*, vel quid ſimile. Sed & Valerius Flaccus lib. I. *Ergo anteire metus, juvenemque extinguere pergit Æſonium*, de Pelia. *Heinſius.*

55. *Concuſſitque toros & viribus addidit iram.*] *addidit iram* Thuan. & *prodedit* pro prodidit. Lego,

Concuſſatque toros; & viribus adjicit iram,

Prodigus.

Tò *Prodigus* à viro clariſſimo mihique conjunctiſſimo Jano Vlicio jam occupatum video. *Idem.*

58. *Ferocia mentis.*] *Menti* reponit Aldus.

60. *Et ruit.*] *Se ruit* Thuan. Forte,

Preſſus & emiſſo moritur per viſcera telo.
Altera pars fidens pedibus, dat terga ſequenti,
Ut pavidi Lepores, ut fulvo tergore Damæ,
Et cauto fugiens Cervus ſine fine timore.
[Ipſa ſequi natura docet, vel cominus ire.]
Hic generoſus honos, & gloria major Equorum:
Nam capiunt animis palmam, gaudentque triumpho.
Seu ſeptem ſpatiis Circo meruêre coronam;
Nonne vides victor quanto ſublimius altum
Attollat caput, & vulgi ſe venditet auræ?
Celſave cum cæſo decoratur terga leone,
Quam tumidus, quantoque venit ſpectabilis actu,
* Compeſcatque ſolum generoſo concita pulſu
Ungula ſub ſpoliis graviter redeuntis opimis:

Quid

iram dum nunciat (vel *concitat*) *hirtis, ſe ruit.* Eleganter. ſic *omnia ruere* Germanicus fragmento Prognoſticorum,

Scorpios at raris ne quis cava terra gravetur
Horrebit pluviis: ac diris omnia nimbis
Continuiſque ruet.

ita ex veſtigiis codicis Puteanei eſt ſcribendum. *Heinſius.*

63. *Et fulvo tergore.*] *Ut* Thuan. *Idem.*

64. *Et capto fugiens cervus ſine fine timore.*] Repoſui *cauto timore.* quod paſſim in vetuſtiſſimis Ovidii codicibus pro *cauto capto* ſcribi animadverterim. Triſt. III. Eleg. IV.

Sed timor officium cautas compeſcit.

ſequens verſus ex quinquageſimo primo hujus poëmatii repetitus perperam videtur. *Idem.*

66. *Hic generoſus.*] Puto legendum. *Hinc* & pro *Nam* ſequenti verſu *Jam.* Idem.

68. *Seu ſeptem ſpaciis Circo.*] Hinc emenda Gratium ſub finem Cunegetici, ubi legendum,

——— *ille vigebit*
Septem actus ſpatiis

de Numida equo. Cum nunc ſcribatur *Centum ſpatiis.* In Catalectis Pithoei pag. 75. epigrammate de Circo,

Septem etiam gyris claudunt certamina palmæ.
Quod cœlum ſtringunt cingula ſorte pari.

ita vetuſtiſſimus codex. ubi vulgati,

Sæpe etiam gyris condunt certamina planæ.

Seneca Epiſt. XXX. *Quomodo manifeſtior notari ſolet agitatorum lætitia, cum ſeptimo ſpatio palmæ appropinquant.* Lactantius libro VII. Divinar. inſtitut. cap. XXVII. *Quoniam decurſis propoſiti operis ſeptem ſpatiis ad metam provecti ſumus.* Suetonius Domitiano, *ſingulos miſſus à ſeptenis ſpatiis ad quinos corripuit.* *Septimam orbitam* & *ſeptimam rotam* dixit Propertius ſeptem circi ſpatia reſpiciens, *ſeptem gyros* Arnobius. ſic & alios locutos recordor. *Idem.*

72. *Quantoque venit ſpectabilis actu.*] Malim *quanto veniat.* vel, *quanto ut veniat.* Idem.

73. *Compeſcatque ſolum.*] *Compiſcatque ſolimi* Thuan. Forte, *concutiatque ſolum.* Idem.

75. *Qua*

Quid laus prima Canum? quibus eſt audacia præceps,
Venandique ſagax virtus, vireſque ſequendi.
Quæ nunc elatis rimantur naribus auras,
Et nunc demiſſo quærunt veſtigia roſtro;
Et produnt clamore feram, dominumque vocando
Increpitant. quem ſi collatis effugit armis,
Inſequitur tumuloſque canis campoſque per omnes,
Noſter in arte labor poſitus: ſpes omnis in illa.
Nec tamen in medias pelagi te pergere ſedes
Admoneam, vaſtique maris tentare profundum.
Inter utrumque loci melius moderabere funem.
Aſpera num ſaxis loca ſint. nam talia lentos
Depoſcunt calamos. at purum retia littus.
Num mons horrentes demittat celſior umbras
In mare. nam variè quidam fugiuntque petuntque.
Num vada ſubnatis imo viridentur ab herbis

* *

Objectetque moras, & molli ſerviat algæ.
Deſcripſit ſedes variè Natura profundi:
Nec cunctos unà voluit conſiſtere piſces.
Nam gaudent pelago, quales Scombrique, Boveſque,
Hippu-

75. *Quæ laus prima canum.*] *Qui* Thuan. lego, *Dein* vel; *Quid*, Idem.

80. *Quem ſi collatis effugit armis.*] Locus mendoſus. forte *quæ*, ut ad feram referatur. *Idem.*

85. *Loci melius moderabere funem.*] *Finem* Thuan. & *quoci* pro *loci*. Idem.

86. *Lentos calamos.*] Redi ad Epiſt. Leand. 18. ✠ſ. 58. *Brachia* lenta. Ubi etiam de lento arcu, & remo lentando.

87. *Purum littus.*] Liberum, apertum, nulla ſaxorum aſperitate præpeditum: Nullis *montibus obſtipeis obſtantibus.* Ennius 16. annal. Quod imitari videtur Statius Thebaid. 7.

Nulli aliis à montibus obſtant
Deſpectus. Sic dicitur *pura humus.* Tacit. 2. Annal. Et Liv. 3. 4. *Signis collatis dimicare puro ac patenti campo.* Purum itaque, ſive patens, cum ex terra nihil eminet. Cicer. 1. de divinat. Sic & Græci, *κελεύθῳ ἐν καθαρᾷ* Olymp. 6. *ἐς φανερὰν ὁδόν.* ibid. Pindar.

91. *Oblectetque moras.*] Scribe omnino *Objectetque.* Heinſius.

92. *Deſcripſit ſedes varias.*] *Varie* Thuan. ut ſupra.

Nam varie quidam fugiuntque petuntque.

An *Diſſepſit?* ut in Metamorph. lib. 1. ſed nihil temere muta. *Idem.*

94. *Scombrique.*] Idem. Scombrus, Latine: *σκόμβρος*, Græce. *Macarello*, Italice. Marinus, in arenoſis litoribus eſt. *Boveſque.*] De Bobus Ælianus lib. 1. cap. 20.

Hippuri celeres, & nigro tergore Milvi;
Et pretioſus Helops noſtris incognitus undis;
Ac durus Xiphias, ictu non mitior enſis:
Et pavidi magno fugientes agmine Thunni:
Parva Echenêis adeſt (mirum) mora puppibus ingens:
Tuque comes ratium, tractique per æquora ſulci
Qui ſemper ſpumas ſequeris, Pompile, nitentes:
Cercyroſque ferox ſcopulorum fine moratus:
Cantharus ingratus ſucco: tum concolor illi

Or-

95. *Hippuri celeres.*] Hippurus à caudæ equinæ ſimilitudine nomen accepit, pinna ſcilicet à capite ad caudam deducta, quæ caudæ equinæ ſimillima eſt, hieme latitat, æſtate tantum capitur: carnivorus eſt, noſtris litoribus ignotus: Hiſpanis cognitus, à quibus vocatur *Lampurga*. Giſcaf.

96. *Et pretioſus Elops, &c.*] Quod, ut ſcribit Columella, in mari Pamphylio tantum capitur. Idem tradidit Ælianus lib. 8. cap. 26. qui quidem piſcis ſquamas ad os verſas habere dicitur. *Elops.*] Et ex Plinio, & infra ex hoc noſtro perſpicue conſtat, Elopen ab Accipenſere diverſum eſſe: qua in re nonnulli eruditi errarunt. *Pretioſus.*] Præclarus dicitur à Lucilio: *Quem præclarus Elops, quem Ægypto Sargus movebit.* Elops autem per ſimplex E metri cauſa hic ſcribendum.

27. *At durus.*] *Ac* bene ſcripti. *Heinſ.* *Xiphias.*] Plinio c. 49. l. 9. Trigon vocatur De quo Ælianus l. 9. c. 40. & l. 14. c. 22. Oppianus l. 2. Latine, Gladius: Italice, *Peſce ſpada*. Giſcaferius. Marinus eſt, & Thunni, & Gladii agitantur circiter Canis exortum: habent enim utrique per id tempus ſub pinna ceu vermiculum, effigie Scorpionis, magnitudine Aranei: ad Cetaceam magnitudinem pervenit: roſtro eſt acuto, utramque maxillam roſtratam habet; inferiorem tamen brevem, & triangularem: ſuperiorem magis oſſeam, duriorem, longiſſimam, enſiformem.

98. *Thunni.*] Thunnus, Latine: θύννος, Græce: *Tonno*, Italice. Ubi primum natus eſt, Latinis *Cordila*; ubi ad ſex menſes pervenit, *Pelamis*; ubi ad annum, *Thunnus* dicitur. A verbo Græco θύνειν, quod eſt cum impetu promoveri: ubi major factus eſt ἄρκυνος: in immenſum auctus, κῆτη. Giſcaf.

99. *Parva Echineis adeſt mirum.*] Puto
Parva Echineis, at & (mirum) mora puppibus ingens. Heinſ.

Parva Echeneis adeſt.] Plin. l. 9. cap. 25. Parvo admodum piſce, Echeneide carinis adhærente, naves tardius ire creduntur: inde nomine impoſito, quem piſcem Latini *Remoram* vocant: ſed quî ſit, & quæ ejus notæ, diverſa inter ſe tradiderunt Oppianus, Ælianus & Ariſtoteles.

100. *Tuque comes ratium, tractique.*] De Pompyli natura Ælianus lib. 2. c. 15. & lib. 15. cap. 33. Plin. lib. 9. c. 15. & alibi. Hic autem piſcis Neptuno ſacer eſt, quod navigia ad portum uſque ſequatur.

103. *Cantharus.*] De hoc piſce Ælianus lib. 1. cap. 27. *Tum concolor illis Orphas.*] *Orpham Cernuam* vocat Gaza Latine: adeo ὀψίμορος eſt, ut etiam diſſectus diu vivat, ut ait Ariſtoteles: cito adoleſcit, cum biennium vita non ſupereſt. *Giſcaf.*

104. *Ery-*

Orphas, cæruleâque rubens Erythinus in undâ:
Inſignis Sarguſque notis, inſignis & alis:
Et ſuperauratâ Sparulus cervice refulgens;
Et rutilus Pagur, & fulvi Synodontes, & ex ſe
Concipiens Channe gemino fraudata parente.
Tum viridis ſquamis parvo Saxatilis ore,
Et rarus Faber, & pictæ Mormyres, & auri
Chryſophrys imitata decus: tum corporis Umbræ
Liventis, rapidique Lupi, Percæque, Tragique.
Quin

104. *Erythinus.*] Plinius lib. 9. cap. 16. & alibi. Giſcaf. Latinis, Rubellio: Italis, *Fravolino*, dicitur. Marinus eſt Ariſtoteli: Oppiano vero littoralis: in mari tantum reperitur: omnes feminæ ſunt, eo quod omnes gravidæ capiantur, ſicut & Hiatulæ: hoc autem non toto anni tempore, ſed ineunte æſtate intelligendum eſt.

105. *Inſignis Sargus.*] Feſtus: *Sargus piſcis genus, qui in Ægyptio mari fere naſcitur.* De Sargo Plinius quinque in locis, & Ælianus l. 1. c. 24. Giſcafer. σάργος, Græce: Sargus, Latine: *Sargo*, Italice: littoralis, marinus, Auratis, & Sparis fere ſimilis, latior, rotundior tamen eſt: bis parit, Vere, & Autumno: plures habet uxores, & pro iis certamen init: caprarum eſt amantiſſimus: Mulli lutarii reliquias ſequitur.

106. *Sparulus.*] Sparus Auratæ ſimillimus eſt, adeo ut etiam piſcatoribus frequenter imponat. Verum rotundiore, minore, & magis compreſſo eſt corpore. Giſcaferius.

107. *Et rutilus Pagur.*] Pagur, Græce πάγρος, ſeu φάγρος, quod voraciſſimus ſit, ab Erythino diverſus eſt, ut notat Rondeletius: diſtinguitur magnitudine corporis, & latitudine, & roſtri figura. Fallitur Jovius, qui Pagrum eum eſſe exiſtimat, qui vulgo Romanis Fravolino, & Gallis Narbonenſibus Fragellus vocatur, cum is potius Erythinus ſit. *Et fulvi Synodontes.*] Συνόδυς συνάγρις χαρὰξ, & Latinis *Dentix*, eundem piſcem ſignificant: nomen enim ab extantibus, & prominentibus denſibus impoſitum eſt. Romanis *Dentale.* Giſcaf. De eodem piſce Ælianus lib. 1. cap. 49.

108. *Et ex ſe Concipiens Chane, &c.*] Idem tradit Plin. lib. 9. cap. 16. & l. 32. cap. ult.

110. *Et rarus Faber.*] Faber is eſt, qui χαλκεὺς Græcis, vel ζεύς. Plinio *Faber* dicitur: Romanis *peſce S. Pietro:* Gallis *Dorce.* Captus grunnit ſuum more: Romæ in foro piſcario frequens eſt. *Et picta Mormyres.*] Mormures Gazæ dicuntur: Græcis μόρμυροι, vel μόρμυλοι, quod etiam nomen hodie Romani imitari videntur, à quibus *Mormilli* vocantur. Lyncis pullis in lateribus, parallelis inſignis eſt, unde ab OVIDIO pictæ dicuntur. Giſcaf.

111. *Chryſophrus.*] Aurata, Latine: *Orata*, Italice: Litoralis, marinus, & in marinis ſtagnis capitur, æſtate mediis fervoribus, diebus circiter ſexaginta, ut Glaucus, & Aſellus, latet. hieme etiam laborat, ſolum carne veſcitur; timidiſſimus eſt. Giſcaf. *Umbræ.*] Idem Giſcaf. σκίαινα, Græce: *Umbra*, Latine: *Ombrina*, Italice, quod ſuo natatu oculos effugiens piſcis umbra potius, quam verus piſcis, intuentibus appareat. Auſonius: *Effugiens oculos celeri levis Umbra natatu.* Marinus piſcis eſt, loca ſaxoſa & herbis virentia incolens, carnivorus eſt, & ſolivagus.

112. *Percaque.*] Plin. lib. 9. cap. 16.

Quin laude inſignis caudæ Melanurus & ardens
Auratis Muræna notis, Merulæque virentes,
Immitiſque ſuæ Conger per vulnera gentis;
Et capitis duro nociturus Scorpios ictu,
Ac nunquam æſtivo conſpectus ſidere Glaucus.
At contra herboſâ piſces laxantur arenâ,
Ut Scarus, epaſtas ſolas qui ruminat eſcas;
Fœcundumque genus Mænæ, Lamiroſque, Smariſque,
Atque immunda Chromis, merito viliſſima Salpa:
Atque avium dulces nidos imitata ſub undis,

Et

& Auſon. in Moſel. ubi ita ſcribit:

Nec te delicias menſarum Perca ſilebo
Amnigenos inter piſces dignande.

113. *Quin laude inſignis, &c.*] Aliter videtur tradere Ælianus l. 1. c. 43.

114. *Merulæque virentes.*] Idem eodem lib. cap. 19. ejus mentio eſt apud Plinium.

115. *Conger.*] Idem Plin. lib. 9. c. 20. Giſcafer. γόγγρος, Græce: *Groncho*, Italice. Marinus eſt, & littoralis, albicans, nigrans, ambigue.

116. *Et capitis duro nociturus Scorpius ictu.*] Ciacconus legit, *Et captus duro &c.* probabilis admodum conjectura; Scorpii autem non ſemel mentio eſt apud Ælianum, & apud Plinium lib. 9. c. 51. Giſcaf. de eo ita; littoralis, in ſaxoſis, & arenoſis littoribus maris, Oppiano teſte, aut in alto agit, Ovidio teſte. bis in anno parit, & alga, & carne veſcitur: cujus ictus venenatus eſt; ſolivagus eſt. Græce σκορπίος: Latine, Scorpius. Italice, *Strofano*: Gallice, Scorpeno. *Scorpius.*] Libri veteres *Scorpios.* Heinſius.

117. *Glaucus.*] De Glauco Ælianus c. 17. lib. 1. ſed ne verbum quidem de hoc, quod hic ait Ovidius. *Æſtivo ſidere.*] Exorto Cane, id eſt, quo in cœlo Canis conſpicitur.

119. *Ut ſcarus, epaſtas, &c.*] Idem auctor lib. 2. cap. 53. ubi, quod poëta noſter hic affirmat, ſe ab aliis accepiſſe teſtatur: idem fere Plinius l. 9. c. 15. & alibi.

120. *Fecundumque genus, &c.*] Depravatus locus, ita ab Octavio Pantagatho reſtitutus eſt, *Mænæ*, *Lamiroſque*, *&c. Mænæ.*] *Menule* vulgo Romæ dicuntur. *Smariſque.*] De hoc piſce Plin. lib. 32. cap. ult. *Smyruſque*, alii legebant. *Meryxque* alius. *Menelamiroſque Smariſque.*] Lege *Mænæ Lamyroſque.* de Lamyro Plinius lib. XXXII. cap. XI. de Mæna egimus. Faſt. II. \\.578. *Heinſius.*

121. *Chromis.*] Plinius lib. 9. cap. 15. & alibi. De Chromi ſic Boſſuetus:

Æſtate excellit, doleat cum tempore brumæ,
Nam duros lapides in capite illo gerit.
Majorem ergo χρόμιν *ſumes ſed tempore meſſis,*
Namque χρόμις *tum ſit pinguior & melior, &c.*

Salpa.] Idem auctor non uno loco. Giſcaf. σάλπη, Græce: *Salpa*, Italice. Marinus piſcis eſt, & in marinis lacubus vivit: & herboſa arena laxatur: autumno tantum parit, ſicut & Sargus, clariſſime audit: erro non eſt, ſtercore, & alga veſcitur.

122. *Atque avium dulces nidos imitata.*] Ingenioſiſſimus Ulitius noſter notis ad Halieuticon ſuis ex Plinio emendat feliciter, *Atque avium Phicis nidos imitata.* qui videatur tam hoc

quam

Et Squalus & tenui ſuffuſus ſanguine Mullus:
Fulgentes Soleæ candore, & concolor illis
Paſſer, & Adriaco mirandus littore Rhombus:
Tunc Epodes lati, tum molles tergore Ranæ.
Extremi parent

*
*
*

Lubricus & ſpinâ nocuus non Gobius ullâ,
Et nigrum niveo portans in corpore virus
Loligo, durique Sues, ſinuoſaque Caris:
Et

quam aliis hujus poëmatii locis egregiè à ſe illuſtraris. *Heinſ.* *Atque avium dulces, &c.*] Phycidi uni id tribuit Ariſtoteles, Plutarchus, & Plinius. Hæc Pantagathus, qui verſum deeſſe ſuſpicabatur.

123. *Et ſqualus tenui ſuffuſus ſanguine Mullus.*] Aſſentior Aldo Aldi M. qui legit, *Et ſquamas tenui, &c.* Eſt autem uſitata figura: ut, *Oculos ſuffuſa nitenteis;* Auſonius in Moſella eodem ſenſu vocat Mullos Puniceos. ubi ita legitur: —*Marinus Solus puniceis facilis contendere Mullis.* *Mullus.*] Hujus piſcis apud utrumque, quibus potiſſimum utor auctoribus, frequens mentio eſt. Giſcaf. Græce, τρίγλα: Italice, *Triglia.* Marinus eſt Galeno: Ariſtoteli vero litoralis: Oppiano ſaxatilis dicitur: parit ter in anno. Dianæ ſacrificabatur. Oceanus Septentrionalis, & Occidentalis hunc gignit. Carne, alga, concha, & cœno veſcitur. Leporem marinum inſequitur: homini noxius, & eo veſcitur.

124. *Solea.*] Hujus item piſcis creberrima apud eundem Plinium mentio.

125. *Paſſer.*] Idem cap. 20. lib. 9. *Rhombus.*] Idem auctor.

127. *Extremi paſſ.*] *Parenc* Thuan. *Parens.* Ambroſ. *Heinſius.*

128. *Gobius.*] Giſcaf. κωβιὸς, Græcè, *Govion*, Gallice, Fluviatilis eſt, calvariis cadaverum in aquam projectis maxime delectatur: qua induſtria Galli piſcatores equorum, & boum capitibus plurimos una capiunt. Sunt etiam Gobii marini, & litorales, in arenoſis, aut ſcopulis degentes, quorum tres ſunt differentiæ, albicantium, nigrorum, & flaveſcentium; ejuſdem tamen ſpeciei: luto, alga, & muſco veſcitur: gregalis eſt, nobilis & ſuaviſſimus.

130. *Lolligo.*] Plinius multis in locis: Ælianus lib. 9. cap. 52. Giſcaf. τεύθις, Græce: *Calamaro*, Italice: *Lolligo*, Latine. Marinus eſt, ex mollium genere, ſicut Polypus, & Sepia: vivendi ſpatium tam Sepiæ, quam Lolligni breve eſt. Nam, paucis exceptis, biennium non explent: numquam illi deeſt copia atramenti. *Sinuoſaque Ceſ.*] Præclare, ut omnia, hoc vulnus ſanavit Pantagathus; legit enim, *Ceſtra.* Eſt autem Ceſtra, piſcis, quæ in capite habet duos aculeos, quibus Thunnum vel maxime infeſtat, ac perſequitur. Aldus Aldi M. reponebat, *Theſſa*, quo de piſce Plin. lib. 32. c. 11. *Sinuoſaque ceſ.*] *Caris* libri ſcripti. Sed hæc omnia accuratius perpendemus in uberioribus notis ſecundæ curæ. *Heinſius.*

Et tam deformi non dignus nomine Aſellus:
Tuque peregrinis, Accipenſer, nobilis undis.

* * * * *

Deerant non admodum multa in eo exemplari, conſumta penitus vetuſtate.

Plin. lib. XXXII. cap. ult. Hiſt. Nat.

His adjiciemus apud Ovidium poſita nomina, quæ apud neminem alium reperiuntur, ſed fortaſſis in Ponto naſcuntur, ubi id volumen ſupremis ſuis temporibus inchoavit. Idem lib. XXXII. cap. ſecundo: *Mihi videntur mira, quæ Ovidius prodidit piſcium ingenia, in eo volumine, quod Halieuticon inſcribitur.*

131. *Et tam deformi. non, &c.*] Ingenioſe dictum, *Aſellus.*] Ælianus lib. 5. c. 20. & 6. c. 29. Giſcaf. ὄνος, Græce: *Aſellus*, Latine: *Merluccio*, Italice. Duo Aſellorum genera, primum, ὄνος; Plinio *Bacchus* vocatur, hi in alto mari capiuntur: alterum genus, *Gallarius* dicitur: litoralis eſt; latet plurimo tempore.

132. *Tuque peregrinus Accipenſer.*] De Accipenſere Plin. l. 9. c. 17. & alibi. Italice, *Storione*. De Accipenſere, varia eſt inter ſcriptores ſententia, quiſnam ſit, & quo apud nos vocetur nomine. Paulus Jovius *Silurum* eſſe noſtrum arbitratur. Hoc animadvertendum exiſtimo, mirum videri Accipenſerem ab Ovidio *peregrinum* vocari, ſi noſter Sturio ſit, cum non procul à mœnibus Urbis in Tiberi Vere, & Æſtate Sturiones laudatiſſimi frequenter capiantur. Hoc autem argumento facile credi poſſe alium eſſe Accipenſerem, qui è remotis maribus Romam vehi ſolitus eſſet. Hæc Giſcaferius. Ego vero in ea ſententia maneo, ab OVIDIO ſignificari arbitror Accipenſerem eſſe nobiliorem ac præſtantiorem in peregrino mari, quam in noſtro, & propterea dici,

Tuque peregrinus Accipenſer. nobilis undis.

Hujus tam fœde, ac miſere corrupti, ac mutilati operis bis mentio eſt apud Plinium: ſemel l. 32. c. 2. his verbis: *Mihi videntur mira, quæ* OVIDIUS *prodit piſcium ingenia in eo volumine, quod Halieuticon inſcribitur.*

INCER-

INCERTI AUCTORIS CONSOLATIO AD

LIVIAM AUGUSTAM, DE MORTE DRUSI NERONIS FILII EJUS, QUI IN GERMANIA MORBO PERIIT.

ARGUMENTUM.

Livia, cognomento Druſilla, ad quam Poëta hic ſcribit, duos maritos habuit, priorem Tiberium Neronem, qui bello civili Antonium ſecutus eſt: alterum Auguſtum, de cujus nomine & ipſa poſtea Auguſta appellata fuit. Ex Auguſto igitur nihil liberorum ſuſtulit. Ex Nerone autem Tiberium, qui Auguſto in imperio ſucceſſit: & Druſum; Hic in quæſturæ præturæque honore dux Rhetici, deinde Germanici belli factus (quorum illud cum fratre diviſum, hoc ſolus geſſit, ut Paterculus tradit). Oceanum ſeptentrionalem primus Romanorum ducum navigavit, tranſque Rhenum foſſas novi & immenſi operis effecit, quæ ab eo Druſianæ *vocatæ, &c. Ac poſt præturam, confeſtim inito conſulatu, atque expeditione repetita, ſupremum diem obiit. Hujus igitur Druſi mortem Poëta hoc carmine deplorat. At primum quidem longa querela, variiſque amplificationibus dolorem Liviæ exaggerat atque auget: id quod in conſolatoriis commune ac ſolitum eſt. Mox animi ejus ægritudinem mitigat, exemplis ac rationibus monens, ne nimio dolore frangi animumque veluti deſpondere velit: introducta ad poſtremum etiam proſopopœia ipſius Druſi, qui eadem illa matrem adhortetur.*

Viſa diu felix, mater modo dicta Neronum,
  Jam tibi dimidium nominis hujus abeſt.

Jam

Poëmatium hoc quantivis pretii, & dignum Genio ac majeſtate ſæculi Naſoniani, qui primus eruit è tenebris, næ ille inſignem theſaurum uſibus publicis eſt largitus! Pedonem Albinovanum ejus auctorem Scaliger aliique conſtituunt. Ego etſi nihil temere adfirmo, videor tamen mihi non omnino falli, qui Naſoni hunc fœtum haud eſſe adſcribendum arbitrer. Inſcriptionem ejus, quam primæ editiones & ſcripti codices conſtanter agnoſcunt, admittendam duxi, niſi quod in iis ad Ovidium auctorem hæc elegia refertur, cum ad alium potius quemvis illorum temporum poëtam debuerit. Eſt quidem carmen longe præſtantiſſimum indignis modis acceptum per librariorum oſcitantiam, nobis tamen vel ſic curæ erit, ut aliquanto emendatius impoſterum legatur: quanquam in libris vetuſtis minimum præſidii fuit. quorum

unum

Jam legis in Druſum miſerabile, Livia, carmen.
Unum, qui dicat jam tibi, mater, habes.
Nec tua te pietas diſtendit amore duorum:
Nec poſito filî nomine, dicis; Uter?
Et quiſquam leges audet tibi dicere flendi?
Et quiſquam lacrymas temperat ore tuas?
Hei mihi, quam facile eſt (quamvis hic contigit omnes)
Alterius luctu fortia verba loqui!

Sci-

unum Romæ apud amicum vidi, ſecundum Florentiæ in Medicea bibliotheca. Tertius & quartus penes me extant, quorum altero heredes Combiani Venetiis me donarunt, altero vir amiciſſimus Lucas Langermannus Neapoli advecto. Omnes poſt inventam jam artem typographicam exarati, & per omnia propemodum primis editionibus reſpondentes, quas etiam religioſe conſuluimus. Interim, dum ſubſidia majoris momenti circumſpiciuntur, videamus, ſi quid conferri à nobis poſſit ad detergendos nævos, qui ſcripto pulcherrimo non pauci etiamnum adhætent. In iis autem indagandis quemadmodum non omnino infeliciter verſati ſumus, ita conjecturæ interdum nobis ſunt ſubnatæ, quas Scaligero, Lipſio, Rutgerſio, aliis in mentem ante nos veniſſe ſerius cum eſſemus edocti, viros tamen præſtantiſſimos ſua laude non fraudavimus, id quod ſuis locis, ni fallor, apparebit. *Heinſius.*

2. *Dimidium nominis.*] Altero nempe filiorum, Druſo, morte abſumto. Quod repetitur v. 4.

3. *Jam legis in Druſum miſerabile, Livia, &c.*] Expolitio propoſitionis eſt, qua ſuperiora latius explicat & declarat. Nam & Druſum ipſum jam nominat, & miſerabile carmen, hoc eſt, elegiam in illum, ſive illius mortem, ſe edere indicat.

5. *Nec tua te pietas diſtendit.*] Malim *ſe diſtendit.* Heinſ. *Nec tua pietas.*] Amor maternus, φιλοστοργία, quæ erga liberos pietas eſt, jam ſe plane transfert ad unum, antea inter duos dividebatur; adeoque nec quidquam materni affectus ſuperſtiti Tiberio decedit.

7. *Et quiſquam leges audet.*] Modum ac finem, quatenus doleas.

8. *Lacrymas temperat ore tuas.*] Hoc eſt, conſolando & dicendo moderatur ac lenit. Eſtque hæc concluſio expolitionis, à qua ad narrationem, ſive querelam tranſit Poëta.

9. *Quamvis hoc contigit, omnes Alterius luctu.*] Scribe,

Hei mihi! quam facile eſt (quamvis hic contigit omnes)
Alterius luctu fortia verba loqui!

quamvis hic luctus omnes contingit. Viderunt ex parte veram lectionem in Variis Rutgerſius & Behotius in Apophoretis. *Heinſius.* *Quamvis hic contigit omnes.*] Ut ſit ſenſus: Facile eſt, in alterius luctu fortia verba loqui; quamvis hic luctus non alterius, hoc eſt, privati alicujus ſit, ſed æque ad omnes pertineat.

10. *Alterius luctu.*] Notum eſt illud Terent. Andr. 2. 1. *Facile omnes, cum valemus, &c.* Quod ex Plaut. Epid. 1. 2. vſ. 43.

Facile tu iſtuc ſine periclo & cura, corde libero
Fabulâre. novi ego noſtros: mihi dolet, quom ego vapulo.

Similiter & Græci. Eurip. Hercul. fur. vſ. 1249.

Σιγ' ἐκτὸς ὢν γε συμφορᾶς, με νουθετεῖς.

Et in Alceſt.

Ῥᾷον παραινεῖν ἢ παθόντα καρτερεῖν.

His addimus Joſeph. Scaligeri annotat.

in

Scilicet exiguo percuſſa es fulminis ictu;
Fortior ut poſſis cladibus eſſe tuis.
Occidit exemplum juvenis venerabile morum:
Maximus ille armis, maximus ille togâ.
Ille modo eripuit latebroſas hoſtibus Alpes,
Et titulum belli dux duce fratre tulit.
Ille genus Suevos acre, indomitoſque Sicambros
Contudit, inque fugam barbara terga dedit:
Ignotumque tibi meruit, Romane, triumphum;
Protulit in terras imperiumque novas.
Solvere vota Jovi, fatorum ignara tuorum
Mater, & armiferæ ſolvere vota Deæ,
Gradivumque patrem donis implere parabas;
Et quoſcunque coli juſque piumque Deos.

Ma-

in hunc locum. *Hanc ſententiam prius extulerat Æſchylus Prometh.* ἐλαφρὸν, ὅστις πημάτων ἔξω πόδα —— ἔχει, παραινεῖν, νυθετεῖν τε τὺς κακῶς πράσσοντας. Dio hiſtoricus. ὅτι ῥᾷον παραινέσαι ἑτέροις ἐστὶν, ἢ αὐτὸν παθόντα καρτερῆσαι, πάνυ καλῶς εἴρηται. *Fortia verba.*] Quæ jubeant, animo forti ac firmo eſſe dolentem.

11. *Scilicet exiguo percuſſa.*] Quaſi dicat: Haud quaquam ita parvam ac contemnendam cladem accepiſti, ut dolori reſiſtere, ac forti animo eſſe poſſis. nam occidit juvenis ille, qui exemplum morum ac vitæ cæteris eſſe poterat, &c.

13. *Exemplum venerabile morum.*] Sic & Paterculus: *Morum certe dulcedo ac ſuavitas, & adverſus amicos æqua ac par ſui æſtimatio, inimitabilis fuiſſe dicitur.*

14. *Maximus ille armis, maximus ille toga.*] Hoc eſt, bello ac pace inclytus.

15. *Ille modo eripuit latebroſas.*] Bello Rhetico ſcilicet, de quo Paterculus: *Reverſum inde Neronem* inquit, *Cæſar haud mediocris belli molem experiri ſtatuit, adjutore operis dato fratre ipſius Druſo Claudio.*

16. *Et titulum belli dux duce fratre tulit.*] Hoc eſt: dux Rhetici belli appellatus fuit, quanquam fratrem haberet ducem. Additus enim in partem operis Tiberio fratri fuit.

7. *Ille genus Suevos acre.*] Suevi Germaniæ populus, qui illo tamen tempore ad Albim habitavit, ea loca tenens, quæ hodie Marchiæ & Pomeraniæ nomine vocantur. *Indomitoſque Sicambros.*] Hi olim ad Rhenum habitarunt, iis locis, quæ hodie Geldri tenent. Poſtea Auguſtus eos in deditionem acceptos, in Galliam traduxit. ut Suetonius auctor eſt.

19. *Ignotumque tibi meruit Romane triumphum.*] Hoc eſt, de gentibus hactenus tibi ignotis.

20. *Protulit in terras imperiumque novas.*] Hoc eſt, Romanum imperium propagavit, terraſque novas, id eſt, hactenus ignotas Romanis, eidem ſubjecit. Quanquam (ut Florus ait) lib. 4. difficilius eſt provincias obtinere, quam facere: Viribus parantur, jure retinentur.

22. *Armiferæ dea.*] Palladi.

23. *Gradivumque patrem.*] Qui marſpiter, mars pater dicitur: Homero ἀλλοπρόσαλλος.

24. *Et quoſcunque coli eſt.*] Tollendum *eſt* ex fide priſcarum editionum. *Heinſ.* *Et quoſcunque coli juſque piumque deos.*]

Hoc

Maternâque ſacros agitabas mente triumphos:
Forſitan & curæ jam tibi currus erat.
Funera pro ſacris tibi ſunt ducenda triumphis,
Et tumulus Druſum pro Jovis arce manet.
Fingebas reducem; præceptaque mente fovebas
Gaudia; & ante oculos jam tibi victor erat.
Jam veniet: jam me gratantem turba videbit:
Jam mihi pro Druſo dona ferenda meo.
Obvia progrediar, felixque per oppida dicar;
Collaque & hos oculos illius ore premam.
Talis erit: ſic occurret: ſic oſcula junget:
Hoc mihi narrabit: ſic prior ipſa loquar.
Gaudia vana foves: ſpem pone, miſerrima, falſam.
Deſine de Druſo læta referre tuo.
Cæſaris illud opus, voti pars altera veſtri,
Occidit. indignas, Livia, ſolve comas.

Quid

Hoc eſt, ceteroſque deos legitimos ac patrios.

25. *Maternaque agitabas mente triumphos.*] Id eſt, affectu materno præcipiebas animo triumphos filii.

27. *Funera ducenda.*] Pro producenda. Æneid. 9.

——*nec te, tua funera, mater* ——*Produxi.*

28. *Jovis arce.*] Capitolio. Quod Cicero illuſtrat Catilin. I. in peroratione. *Tum tu, Jupiter, qui iiſdem, quibus hæc urbs, auſpiciis à Romulo es conſtitutus; quem ſtatorem hujus urbis atque imperii verè nominamus. &c.* & alibi.

31. *Gratantem.*] Id eſt, gratulantem, Alias idem verbum ſignificat diis agere gratias, & ſupplicare. *Gratantem.*] Gratulari & gratari promiſcuè uſurpatum reperimus. Liv. *Templum gratantes ovanteſque adiere.* Cic. ad Brutum XI. ep. 18. *Sed tamen recenti gratulatione, quam tuo nomine ad omnia Deorum templa fecimus.*

34. *Collaque & os oculoſque.*] Libri ſcripti cum priſcis editionibus partim *oſque oculoſque* partim *os oculos* ut fortaſſis legendum ſit, *hos oculos*, vel, *hoc oculos illius ore premam.* hoc meo ore premam illius oculos. *Heinſius.*

35. *Talis erit: ſic occurret, &c.*] Πάθος ab effictione geſtuum reducis filii. Sunt autem verba matris, ſecum ſpe & gaudio ita loquentis.

37. *Gaudia magna foves.*] *Vana* omnino legendum quod notat ex libris Berſmannus. nec aliter poſtrema Aldi. *Heinſius. Gaudia vana foves.*] Ex perſona Poëtæ, qui monet Liviam ne nimium ſpe falſa ducatur: quando Druſus, quem ipſa tantopere expectat, rediturus non ſit. *Gaudia vana foves.*] Redi ad Ep. 4. vſ. 15.

39. *Cæſaris illud opus.*] Hoc eſt, Druſus, qui Cæſaris opera ad id faſtigium venerat, ut eſſet veluti altera quædam pars familiæ Cæſaris ac Liviæ. Nam & adoptatus à Cæſare fuit, & ſucceſſor ipſi deſtinatus, ut Suetonius ait. *Veluti pars altera veſtri.*] Lege, *voti pars altera veſtri.* Ovidius lib. v. Faſtor.

En ego dimidium veſtri parſque altera voti. ſic idem Druſus, *duplicis pars altera partus* non ſemel infra vocabitur. *Heinſius.*

42. *Viro.*]

Quid tibi nunc mores proſunt, actumque pudicè
  Omne ævum, & tanto tam placuiſſe viro?
*Quidque pudicitia tantum inviolata bonorum, *
  Ultima ſit laudes inter ut illa tuas?
Quid tenuiſſe animum contra ſua ſæcula rectum;
  Altius & vitiis exſeruiſſe caput?
Nec nocuiſſe ulli, & fortunam habuiſſe nocendi?
  Nec quemquam nervos extimuiſſe tuos?
Nec vires erraſſe tuas Campoque Foroque;

Quam-

42. *Viro.*] Scilicet Auguſtò.

43. *Quidque pudicitiâ tantum inviolata bonorum.*] Locus contaminatiſſimus, cui utcunque conſuletur, ſi *meruiſſe* pro *inviolata* reponas, quod ex veteri libro Berſmannus notat. Sed cum noſtri omnes pro vulgatâ lectione ſtent, Berſmanno nihil temere hic deferam. Muretus notarat in libro ſuo corrigendum, *Cumque pudicitia.* Sed ne ſic quidem ſenſus conſtabit. Cogitabam aliquando,

Quidque pudicitia tantum cumulare bonorum.

certe tale quid voluit auctor. *Heinſius.* *Quidque pudicitia tantum.*] Locus dubius, & ut nunc legitur, non ita facile explicandus. Nam ſive nominativo caſu accipias nomen *Pudicitia* (cui tamen repugnat quantitas) ſive ablativo poſitum, ſententia atque ordo verborum non ſatis conſtabunt. Proinde dubito, an pro voce *Inviolata* verbum aliquod infinitivum, quale fuerit *Meruiſſe*, quæſiſſe, cumulaſſe aut ſimile reponi debeat. ut ſit ſenſus: Quid tibi nunc prodeſt, tot ac tantos honores per pudicitiam quæſiviſſe, ut ſi illi cum hac conferantur, hæc, quanquam alias præcipuam ac primam laudem meretur, inter illos tamen ultima videri queat.

45. *Contra ſua ſecula rectum.*] Contra mores ejus ſeculi corruptos ac pravos. Neque enim ullum ſceleris genus eſt quod illo ſeculo non fuerit perpetratum, quando omne in præcipiti vitium ſtetit, ut Juvenalis ait.

46. *Altius & vitiis exeruiſſe.*] Epexegeſis: idem enim dicit, illam ſcilicet ſuperiorem vitiis fuiſſe, hoc eſt, à vitiis invictam, eaque velut ex alto deſpexiſſe.

47. *Fortunam habuiſſe nocendi.*] Hoc eſt, facultatem. Et hoc ad amplificationem virtutis attinet. multis enim voluntas lædendi non deeſt: ſed quia facultatem non habent, abſtinent.

48. *Nec quemquam nervos.*] *Nervos*, vires dicit, ſive potentiam. Laudat clementiam illius: ut quæ in magna potentia ita ſe geſſerit, ut potentiam ejus nemo metuerit.

49. *Nec vires erraſſe tuas.*] *Bella viri, pacemque gerant, queis bella gerenda.* Virgil. 7. Quod ex Homer. Iliad. v.

—— πόλεμος δ' ἄνδρεσσι μελήσει.

Quod & noſter in Metam. 12. *Bella relinque viris.* Sophocl. fab. 2.

Μέλει γὰρ ἀνδρὶ, μὴ γυνὴ βουλευέτω.

Sic & Telemachus matri, Odyſſ. φ. vſ. 351.

——— ἀμφιπόλοισι κέλευε
Ἔργον ἐποίχεσθαι. τόξον δ' ἄνδρεσσι μελήσει
Πᾶσι, μάλιστα δ' ἐμοί. τοῦ γὰρ κράτος ἔστ' ἐνὶ οἴκῳ.

Eoſdem verſ. etiam invenies Odyſſ. α. vſ. 356. Et Apollon. in Argonaut. I. vſ. 303.

Ἀλλὰ σὺ μὲν νῦν αὖθι μετ' ἀμφιπόλοισιν ἕκηλος
Μίμνε δόμοις,
Femina quippe venit rebus minus apta gerendis.

Nec

Quamque libet citra conſtituiſſe domum?
Nempe per hos etiam Fortunæ injuria mores
Regnat; & incertâ eſt hîc quoque nixa rotâ.
Hîc quoque ſentitur: ne quid non improba carpat,
Sævit; & injuſtum jus ſibi ubique facit.
Scilicet immunis ſi luctûs una fuiſſet
Livia; Fortunæ regna minora forent?
Quid ſi non habitu ſic ſe geſſiſſet in omni,
Ut ſua non eſſent invidioſa bona?
Cæſaris adde domum. quæ certe funeris expers
Debuit humanis altior eſſe malis.
Ille vigil, ſummâ ſacer ille locatus in arce,
Res hominum ex tuto cernere dignus erat.
Nec fleri ipſe ſuis, nec quenquam flere ſuorum;
Nec, quæ nos patimur vulgus, & ipſe pati.
Vidimus ereptâ mœrentem ſtirpe ſororis.

Lu-

Nec talem ſpectat vir generoſius opem. Nec vires erraſſe tuas campoque.] Neque pro potentia tua ſuffragia in comitiis, quæ in campo Martio fiebant, corrupiſſe, neque in foro judicia.

50. *Quamque libet citra conſtituiſſe domum.*] Puto *continuiſſe* legendum. continuiſſe te vires tuas citra quamcunque domum. *Heinſius.*

51. *Nempe per hos etiam.*] Nam & per mulieres, inquit, exercet fortuna vim ſuam aliquando, multoſque ſæpe injuſte evertit: quod poſtea ſub Claudio & Nerone factum, quorum alterius uxor Meſſalina cognitionibus principis adeſſe ſolebat, multoſque interventu ſuo indigne pervertit; alterius autem mater Agrippina, etiam ipſa Claudii uxor, ſuggeſtum conſcendebat, legationeſque audiebat. mox totam filii vitam & imperium gubernabat: id quod ex Taciti libris. 11. & 12. patet.

52. *Et incerta eſt hic quoque nixa rota.*] Etiam hic inſtabilis & inconſtans eſſe ſolet, inſtar rotæ volubilis.

53. *Hic quoque ſentitur.*] Scilicet fortuna. *Ne quid non improba carpat.*] Id eſt ut quovis loco, & per omnem ſexum vim ac poteſtatem ſuam exerceat. *Improba.*] Inſatiabilis. *Carpat.*] Deripiat, invadat, vel lædat. *Ne quid non improba carpat.*] Puto *nec quid.* Heinſius.

54. *Et injuſtum jus ſibi ubique facit.*] Expoſtulat cum Fortuna non tam in omnes quam in Liviam ſæviente. Quare reſinxerim libens, *iniqua facit.* Similis error infra quoque commiſſus verſ. 371. *Idem.*

57. *Quid ſi non habitu ſic ſe geſſiſſet.*] Argumentum καθ' ὑπόθεσιν, ut Fabius vocat. Tale eſt & quarto Æneidos illud: *Quid ſi non arva aliena, domoſque Ignotas peteres.* *Habitu.*] Moribus, ac tota vita.

60. *Debuit humanis altior eſſe malis.*] Et hoc propter majeſtatem Cæſaris, quem tanti fecere Romani, ut divinos honores etiam vivo decernerent.

61. *Sacer ille locatus in arce.*] *Sacer ipſe* priſcæ editiones cum membranis conſtanter. *Heinſius.*

65. *Vidimus erepta.*] Ἀντίθεσις ſuperiorum, cum enumeratione earum cladium, quæ Cæſari in hoc genere ante mortem Druſi accidere. Quamquam enim

Luctus, ut in Druſo, publicus ille fuit.
Condidit Agrippam, quo te, Marcelle, ſepulcro:
Et cepit generos jam locus ille duos.
Vix poſito Agrippâ tumuli bene janua clauſa eſt:
Perficit officium funeris, ecce, ſoror.
Ecce, ter ante datis jactura noviſſima Druſus
A magno lacrymas Cæſare quartus habet.
Claudite jam, Parcæ, nimium reſerata ſepulcra;
Claudite: plus juſto jam domus iſta patet.
Cedis; & incaſſum tua nomina, Druſe, levantur.
Ultima ſit fati hæc ſumma querela tui.
Iſte poteſt implere dolor vel ſæcula tota,
Et magni luctûs obtinuiſſe locum.

Mul-

enim, inquit, Cæſar expers omnis luctus eſſe debebat, vidimus tamen mœrentem illum, quando ſcilicet ſororis ipſius filius Marcellus fato ereptus fuit: qui luctus non minus magnus ac publicus fuit, quam hic ob Druſi mortem ſuſceptus. Fuit autem Marcellus Octaviæ ſororis Auguſti filius, ex C. Marcello priore marito: nam poſtea eadem etiam M. Antonio nupſit. De hoc & Virg. meminit. 6. Æneid.

67. *Condidit Agrippam.*] Hic gener Auguſti fuit ex Julia, ob virtutem ab illo aſcitus: Nam & dux navali bello contra Sextum Pompejum, & mox apud Actium contra Antonium fuit: ubi ita bene rem geſſit, ut corona navali ab eodem Auguſto donaretur. cujus rei & Virgil. meminit libro octavo Æneid. *Parte alia ventis, & diis Agrippa ſecundis Arduus &c.* Deceſſit autem ſuperſtite Auguſto, relictis filiis ex Julia, Cajo, Lucio, & Agrippa: filiabus autem Julia & Agrippina.

68. *Et cepit generos jam locus ille duos.*] Marcellum & Agrippam: utrique enim Julia nupta fuit. ut Suetonius in Auguſto. Qui Juliam primum, inquit, Marcello Octaviæ ſororis ſuæ filio, tantumque pueritiam egreſſo: dein ut is obiit, M. Agrippæ nuptui dedit, exorata ſorore, ut ſibi generum cederet.

69. *Vix poſito Agrippa, tumuli.*] Hoc eſt: Vix dum mortuus ſepultuſque fuerat Agrippa, & ecce tertius luctus, tertiumque funus acceſſit, Octaviæ ſororis ſcilicet. hæc enim non ita longe poſt Agrippam deceſſit, cum Druſus jam in Germania bellum gereret: *Agrippa poſito*, hoc eſt, ſepulto. *Tumuli janua.*] Sic enim veterum monumenta & ſepulchra ædificabantur, ut haberent januam, tectum, & interiorem cellam, ubi corpora, aut etiam cineres deponebantur.

70. *Perficit officium.*] *Percipit* Lipſius ad Conſolationem Senecæ ad Marciam. *Heinſ. Officium funeris.*] Redi ad Ep. 6. ℣ſ. 17.

71. *Ecce ter ante datis.*] Scilicet lachrymis: primo Marcello, mox Agrippæ, ultimo ſorori Octaviæ. *Jactura noviſſima Druſus:* Druſus, cujus jactura, ſive mors, poſt tres ſuperiores ultimo loco ſecuta eſt.

74. *Domus iſta.*] Sepulchrum, monumentum Cæſaris.

75. *Cedis, & incaſſum tua nomina Druſe.*] Hoc eſt: Moreris, neque tibi quicquam proſunt magnifica tua nomina, & tituli.

76. *Ultima ſit fati hæc ſumma.*] Εὐκτικῶς. pro, Atque utinam hæc querela, licet

Multi in te amiſſi: nec, cui tot turba bonorum,
  Omnis cui virtus contigit, unus eras.
Nec genitrice tuâ fœcundior ulla parentum:
  Tot bona per partus quæ dedit una duos.
Heu! par illud ubi eſt, totidem virtutibus æquum?
  Et concors pietas, nec dubitatus amor?
Vidimus attonitum fraternâ morte Neronem
  Squallida promiſsâ flere per ora comâ,
Diſſimilemque ſui vultu profitente dolorem.
  Hei mihi, quam toto luctus in ore fuit?
Tu tamen extremo moriturum tempore fratrem
  Vidiſti: lacrymas vidit & ille tuas.
Affigique ſuis moriens tua pectora ſenſit,
  Et tenuit vultu lumina fixa tuo:
Lumina cæruleâ jam jamque natantia morte,

Lu-

licet alias ſumma atque graviſſima, de fato, ſive morte tua, ultima ſit, neque amplius conqueramur.

79. *Nec tu tot verba bonorum.*] Optime avunculus meus Joannes Rutgerſius in Variis Lectionibus, *nec cui tot turba bonorum.* atque ita tres ſcripti, cum veterrima editione. minus bene Scaliger, *nam cui tot turba bonorum.* Heinſ.

81. *Nec genitrice tua.*] Livia.

82. *Partus duos.*] Te Druſum, & fratrem Tiberium.

85. *Neronem.*] Tiberium. Cognomento enim Nero dicebatur, à patre Nerone, cui Livia nupta fuit, antequam ab Auguſto duceretur.

86. *Pallida promiſſa.*] Malim *Squallida ora.* & ſequenti verſu *profitente colorem.* vel *prodente.* Noſter infra,

At comitum ſquallent immiſſis ora capillis.

Pont. l. III. El. IV.

Squallidus immittat fracta ſub arundine crines

Rhenus.

Triſt. l. I. Eleg. III.

Squallidus immiſſis hirta per ora comis.

libro IV. Eleg. II.

Squallida promiſſis qui tegit ora comis.

Faſtorum III.

Squallenti Dido ſanguinolenta coma.

Heinſ. *Promiſſa coma.*] Id enim lugentium erat, promittere barbam ac comam, ac ſordidatos incedere, & ſqualidos.

87. *Diſſimilem ſui.*] Squalidum ac triſtem, cum ipſe alias formoſus ac pulcher videri ſoleret.

88. *Quàm toto luctus in orbe fuit.*] *In ore* omnino ſcribendum cum Rutgerſio. *Heinſius.*

91. *Adfigique.*] Malim *Adfligique.* quia *fixa lumina* ſequitur. *Idem.*

92. *Et tenuit vultu lumina fixa tuo.*] Te aſpexit coram immoto vultu. *Tenuit lumina fixa.*] Virgil. 2. Æneid. —— *intentique ora tenebant.* Ubi Servius, *immobiles vultus habebant*: ut; *Tenuitque inhians tria Cerberus ora.* Enn. in Incert. *Ora tenent rebus.*

93. *Lumina cærulea.*] Cœruleam mortem, pro nigra dixit. *Natantia lumina.*] Fluitantia & moribunda. *Natantia lumina morte.*] Errantia. ut Virg. 4. Æneid. Item *oculi graves.* Quod Noſter in Metam. 4. v. 144. quoque exprimit: —— *ocu-*

los

Lumina fraternas jam ſubitura manus.
At miſeranda parens ſuprema neque oſcula fixit,
Frigida nec fovit membra tremente ſinu.
Non animam appoſito fugientem excepit hiatu;
Nec traxit cæſas per tua membra comas.
Raptus es abſenti, dum te fera bella morantur,
Uti-

los jam morte gravatos Pyramus erexit. Oculos feminoces, infra vſ. 493.

94. *Fraternas jam ſubitura manus.*] Id eſt, jam claudenda fratris manibus. Solebant enim hoc officium præſtare morientibus propinquiores.

95. *Suprema neque oſcula fixit.*] *Fregit* duæ editiones ex vetuſtioribus. Forte *legit.* ut de Hecuba Met. XIII.

Oſculaque ore legit, conſuetaque pectora plangit.

ſic enim veteres nonnulli libri exaratum illic exhibent. *ſumpſit* tamen hic codex unus. alii tres, *figit.* an *fingit?* ut Met. IV. de Thisbe, *gelidis in vultibus oſcula fingens.* ſed *figere oſcula* uſitatum. nec loco movendum. *Heinſ.*

96. *Frigida nec movit membra tremente ſinu.*] Ne dubita *fovit* reponere vel contra libros. quod & Lipſio in Epiſtolicis Quæſtionibus probabatur. Tibullus libro I. Eleg. VIII.

Ut foveat molli frigida membra ſinu.

& apud Maronem Æn. IV. de Anna,

Semaninemque ſinu germanam amplexa fovebat. Idem.

97. *Appoſito hiatu.*] Hoc eſt, ore. Nam & hoc ſolebant matres excipere ſpiritum morientis ore, atque inſpirare denuo, ad prorogandam ſcilicet vitam. *Excepit animam fugientem.*] Sic Anna. 4. Æneid. — *extremus ſi quis ſuper halitus errat.* —— *Ore legam.* item infra vſ. 158.

98. *Nec traxit cacas per tua membra comas.*] *Sectas comas* corrige. atque ita idem Lipſius. Ovidius Met. III.

Naïdes & ſectos fratri impoſuere capillos.

Statius Theb. VI.

Maſtarumque ſuper libamina ſecta comarum.

ita ſcribe, cum vetus liber Tiliobrigæ *ſerta* exhibeat. Idem. Statius lib. XII.

Cæſariem ferro minuit, ſectiſque jacentis
Obnubit tenuia ora comis.

Martialis lib. II. Ep. LXVI.

Hoc facinus Lalage ſpeculo, quo viderat, ulta eſt,
Ceditur & ſectis icta, Plecuſa comis.

ſic emendo. *Et cecidit ſectis* inconcinne illic nunc legitur. Propertii enim illa cogitabat, libro IV. Eleg. VII.

Caditur & Lalage tortis ſuſpenſa capillis.

Val. Flaccus lib. II.

Huic dea cum lacrymis & nota veſte Neæra,
Secta genas: Utinam non hic tibi nuncius eſſem
O ſoror!

ſic corrigo. Vulgo perperam *Icta genas.* Unde *Picta* & *Ficta* faciunt. Epiſt. OEnones,

Et ſecui madidas ungue rigente genas.

Hoc tamen loco fortaſſe *cæſas comas* legi ſit ſatius, ut Mediceus liber agnoſcit. *Heinſ.* *Cæſas comas.*] Redi ad Epiſt. II. vſ. 116. Quibus addimus ex Eurip. Alceſt. vſ. 425.

Πᾶσιν δὲ Θεσσαλοῖσιν, ὧν ἐγὼ κρατῶ,
Πένθος γυναικὸς τῆσδε κοινοῦσθαι λέγω,
Κουρᾷ ξυρήκει, καὶ μελαμπέπλῳ στολῇ.

Et deinde,

—— μονάμπυκας
Πώλους σιδήρῳ τέμνετ' αὐχένων φόβην.

69. *Dum te fera bella morantur.*] Retinent, in Germania videlicet.

Utilior patriæ, quam tibi, Druſe, tuæ.
Liquitur: ut quondam, Zephyris & ſolibus ictæ
 Solvuntur teneræ, vere tepente, nives.
Te queritur, caſuſque malos, irriſaque tales, *
 Accuſatque annos, ut diuturna, ſuos.
Talis in umbroſis, mitis nunc denique, ſilvis
 Deflet Threïcium Daulias ales Ityn:
Halcyonum tales ventoſa per æquora queſtus
 Ad ſurdas tenui voce ſonantur aquas.
Sic plumoſa novis plangentes pectora pennis
 Oeniden ſubitæ concinuiſtis aves.
Sic flevit Clymene: ſic & Clymeneïdes, alte

Cum

100. *Utilior patriæ.*] Dum pro imperio propagando bellum geris, teque ipſum interea, & ſalutem tuam negligis.

101. *Liquitur.*] Scilicet mater: id eſt, mœrore ac luctu reſolvitur. *Solibus icta.*] Solaribus radiis percuſſæ & liquefactæ. *Liquitur ut nives.*] Contabeſcit. κατατήκειν Eurip. Alceſt. ℣ſ. 622. Redi ad Amor. I. v. 58. Eleg. 7.

103. *Irriſaque tales.*] Hæc etiam fœde corrupta ſunt. Combianus liber, quod interpolatricem manum ſapit,

Te queritur, caſuſque etiam deriſa malignos.

106. *Daulius ales.*] Nota autem eſt fabula de Tereo & Philomela, quomodo hæc ab illo vi compreſſa fuerit, lingua etiam abſciſſa, ne facinus hoc eloqui poſſet: & rurſum quo pacto ſorores Philomela & Progne ſe ultæ fuerint, occiſo Ity filio, Tereoque patri epularum vice appoſito. Luſciniam igitur querulo ſuo cantu adhuc lugere fatum Ityos, fingunt poëtæ, quem hic Threjicium vocat, quia Tereus Thrax fuit. *Dauliaden* autem Philomelam ſive quis Prognen intelligere maluerit, ab eo dicit, quod Daulide habitavit Tereus. *Mitis nunc denique.*] Quaſi quæ tum immitis fuerit, cum Ityum interfecere mater & matertera. Aut ſi per *Daulida* intelligas Prognen, quæ ſit in hirundinem verſa, *mitis* dicetur, quia nunc cum hominibus converſetur, & ſub tectis iiſdem habitet.

107. *Halcyonum tales.*] Halcyone & Ceyx conjuges fuere, quorum cum alter naufragio periiſſet, altera quoque in mare ſe præcipitavit. Quorum dii miſerti, ambos in aves convertere, quas halcyones Græci vocant, Latini alcedines. Hæc circa brumam fœtificant in mari, per quos dies ipſum mare tranquilliſſimum eſſe ſolet: unde iidem etiam *Alcedonia* vocantur. Metam. II. ℣ſ. 410.

109. *Sic plumoſa novis.*] Diomedeas aves intelligit, in quas ſocii Diomedis converſi dicuntur, cum ille in inſula, quæ ab eodem *Diomedea* appellata eſt, ſubito diſparuiſſet. Hæ nuſquam alibi, quam in ſola hac inſula cernuntur, circa ſepulchrum & delubrum Diomedis, fulicarum ſimiles. Advenas barbaros infeſtant: Græcis tantum adulantur miro ſenſu, veluti generi Diomedis hoc tribuentes.

110. *Oeniden.*] Diomedem, filium Tydei, Oenei nepotem. Fuit enim Tydeus, Oenei filius, frater Meleagri.

111. *Sic & Clymeneides alta.*] *Alte* Rutgerſius. *alte* libri ſcripti. diſtingue,

—— ſic & Clymeneides, alte
Cum juvenis patriis excidit ictus equis.

Martialis lib. XII. ep. XXIX.

Caſu-

Cum juvenis patriis excidit ictus equis.
Congelat interdum lacrymas, duratque, tenetque,
Suſpenſaſque oculus fortior intus agit.
Erumpunt, iterumq; gravant gremiumque ſinuſq;,
Effuſæ gravidis uberibuſque genis.
In vires abiit flendi mora. plenior unda
Defluit, exiguâ ſi qua retenta morâ.
Tandem ubi per lacrymas licuit, ſic flebilis orſa eſt,
Singultu medios impediente ſonos.
Nate, brevis fructus, duplicis ſors altera partûs,
Gloria confectæ, nate, parentis, ubi es?
Sed neque jam duplicis neque jam ſors altera partûs,
Gloria confectæ nunc quoque matris, ubi es?
Heu! modo tantus ubi es? tumulo portaris & igni.
Hæc ſunt in reditus dona paranda tuos?
Siccine dignus eras oculis occurrere matris?
Sic ego te reducem digna videre fui?
Cæſaris Uxori ſi talia dicere fas eſt;
Jam dubito, magnos an rear eſſe Deos.
Nam quid ego admiſi? quæ non ego numina cultu,
Quos ego non potui demeruiſſe Deos?

Hic

Caſuras alte ſic rapit Iris aquas.
Seneca Hercule furente Act. primo ex veteri codice, *Alte virtus animoſa cadit.* nam *Altò* nunc vulgatur. Hercule OEtæo,
Alte illa cecidit, quæ viro caret Hercule.
noſter infra, ut eſt in antiquis libris,
Impoſuit te alte Fortuna.
& poſtea,
Nata quod es alte. Heinſius.

Sic flevit Clymene.] Mater Phaëthontis, ob caſum filii ſcilicet, cum fulmine à Jove proſtratus, in Eridanum decidiſſet. *Sic & Clymeneides.*] Sorores Phaëthontis, quæ cum fratrem diutius & gravius lugerent, randem in arbores converſæ ſunt, quas alii populos volunt eſſe, alii alnos.

112. *Cum juvenis patriis excidit ictus equis.*] Hoc eſt, curru ſolis, quem regendum ſibi ſumpſerat.

114. *Suſpenſaſque oculis fortior ictus agit.*] Lege,
Suſpenſaſque oculus fortior intus agit.
vidit ex parte veram lectionem Rurgerſius. *Heinſius.*

117. *In vires abiit flendi mora.*] Hoc eſt: Quo diutius opprimuntur lachrymæ; eo copioſiores mox erumpunt, quaſi per moram collectis viribus. *Plenior unda defluit, &c.*] Ut aqua, inquit, quæ retinetur, aut obturatur, majore mox impetu defluit: ita & lachrymæ per tempus retentæ.

122. *Gloria confectæ, nate, parentis.*] *Confectæ*, ſcilicet mœrore. at veteres editiones *conſpectæ*. Heinſius.

125. *Tumulo portaris, & igni.*] Hoc eſt ad tumulum & rogum.

126. *Hæc dona.*] Rogus & tumulus.

133. *Ar-*

Hic pietatis honos? artus ampleſtor inanes.
  Et vorat hos ipſos flamma roguſque ſinus.
Tene ego ſuſtineo poſitum ſcelerata videre?
  Tene meæ poterunt ungere, nate, manus?
Nunc ego te infelix ſummum teneoque tuorque?
  Effingoque manus? oraque ad ora fero?
Nunc primum adſpiceris conſul victorque parenti?
  Sic mihi, ſic miſeræ nomina tanta refers?
Quos primum vidi faſces, in funere vidi;
  Et vidi everſos, indiciumque mali.
Quis credat? matri lux hæc mœſtiſſima venit.
  Qua natum in ſummo vidit honore ſuum.
Jamne ego non felix? jam pars mihi rapta Neronum,
  Materni celeber nomine Druſus avi?
Jamne meus non eſt, nec me facit ille parentem?
  Jamne fui Druſi mater? & ipſe fuit?

Nec

133. *Artus ampleſtor inanes.*] Vita carentes, mortuos.

134. *Et vorat hos ipſos flamma roguſque ſuus.*] *Evocat* libri veteres. Combianus præterea *ſinus* pro *ſuus*. Rutgerſius *ſuos*. Parvo negotio corrigendum,

Et vorat hos ipſos flamma roguſque ſinus.

Prudentius περὶ ςεφάν. Paſſione Sancti Hippolyti,

Sit pyra qua multos devoret una reos.

& Paſſione Sancti Romani,

Ignis parandus jam tibi triſtis rogi;
Qui ſine digno corpus iſtud devoret.

ſic *edere flamma* dicebatur pro *urere*. vide notas ad Eleg. ult. lib. 1. Amor. v. 41. *Heinſius*.

136. *Ungere nate manus.*] Solebant enim corpora defunctorum, antequam cremarentur, lavari & ungi.

138. *Affigoque manus?*] Recte veteres editiones *Effingoque*, ut jam monuimus ad Epiſtolam xx. vſ. 134. *Heinſ.*

141. *Quo primum vidi faſces.*] *Quos* probe Combianus liber & vetus editio, ut & Pithœus. *Quum* Rutgerſius. *Idem.* *Quo primum vidi faſces.*] Hoc eſt, inſignia conſulatus tui, quo ſignificat, abſentem nominatum eſſe conſulem.

142. *Et vidi everſos.*] *Inverſos* Lipſius & ad Catalecta Lindenbrogius. nil temere mutem. Ovidius in mortem Tibulli,

Ecce puer Veneris fert everſamque pharetram. Heinſius.

Et vidi everſos.] Solebant enim inſignia atque arma defunctorum, in funere inverti. *Indiciumque mali.*] Quæ inſignia everſa ſignificabant malum, hoc eſt, mortem tuam. *Everſos.*] Sic Ter. Heaut. 22. *Everſas cervices.* Virgil. ſimplici utitur, Æneid. IX.

——& verſis Arcades armis.

143. *Lux hæc cariſſima venit.*] Contrarium vult poëta. Quare *mœſtiſſima* legendum cum poſtrema Aldi. *Heinſius.*

146. *Materni celeber nomine Druſus avi.*] Nam & maternum genus ex Druſorum familia traxit, primuſque pater Liviæ inſertus eſt Liviorum familiæ, ut Suetonius autor eſt in Tiberio. Atque hinc ipſa quoque Livia cognomento Druſilla, à patre ſcilicet, appellata fuit.

149. *Nec*

Nec cum victorem referetur adeſſe Neronem,
Dicere jam potero, Major, an alter, adeſt?
Ultima contigimus. jus matris habemus ab uno.
Unius eſt munus, quod tamen orba negor.
Me miſeram! extimui, friguſque per oſſa cucurrit.
Nil ego jam poſſum certa vocare meum.
Hic meus ecce fuit: jubet hic de fratre vereri.
Omnia jam metuo: fortior ante fui.
Soſpite te ſaltem moriar, Nero! tu mea condas
Lumina, & excipias hanc animam ore pio.
Atque utinam Druſi manus altera & altera fratris
Formarent oculos comprimerentque meos!
Quod licet, hoc certe tumulo ponemur in uno,
Druſe: neque ad veteres conditus ibis avos.
Miſcebor cinerique cinis, atque oſſibus oſſa.
Hanc lucem celeri turbine Parca neat!
Hæc & plura refert: lacrymæ ſua verba ſequuntur,
Oraque nequicquam per modo queſta fluunt.
Quin etiam corpus matri vix vixque remiſſum
Exſequiis caruit, Livia, pæne tuis.
Quippe ducem arſuris exercitus omnis in armis,
Inter quæ periit, ponere certus erat.
Abſtulit invitis corpus venerabile frater;

Et

149. *Nec cum victorem referatur.*] *Referetur* veteres. *Heinſ.*

150. *Dicere jam potero, major, an alter, adeſt.*] Hoc eſt, Tiberius, an Druſus. Fuit enim Tiberius major natu, quam Druſus. Victores autem ambo redierant ex Rhætis: alter, Druſus ſcilicet, etiam ex Germanis.

151. *Ultima contigimus.*] Ad extremum pervenimus. *Jus matris habemus ab uno.*] Quod matris nomine vocet, id ab uno tantum habeo, Tiberio ſcilicet.

161. *Quod licet, hoc certe.*] *ô certe* ſcribendum videri monuimus ad Epiſtolam Penelopes. *Heinſius.*

167. *Quin etiam corpus matri vix vixque remiſſum.*] Parum enim abfuit, inquit, quin omnino ne corpus quidem filii defuncti viſura mater fuerim, exercitu contendente ſcil. ut illud in Germania ſepeliretur.

168. *Exequiis caruit, Livia, pene ſuis.*] *Tuis* olim legebam. quod Barthio quoque in Adverſariis eſt probatum. ſed nil neceſſe. ut *ſuus* ſit ſibi debitis exequiis. *Heinſ.*

170. *Inter quaque ruit.*] *Inter quæ periit* vere legebat Rutgerſius. infra,

Ille meus periit, periit arma inter & enſes.

Barthius in Adverſariis, *meruit*. *Inter quaque ruens* veteres nonnulli. quod Naugerius ſecutus. *Idem.*

171. *Frater.*] Tiberius: qui nuncio vale-

Et Druſum patriæ, quod licuitque, dedit.
Funera ducuntur Romana per oppida Druſi;
(Heu facinus!) per quæ victor iturus erat.
Per quæ deletis Rhætorum venerat armis.
Hei mihi, quam diſpar huic fuit illud iter!
Conſul init fractis mœrentem faſcibus Urbem.
Quid faceret victus, ſic ubi victor init?
Mœſta domus plangore ſonat, cui figere lætus
Parta ſuâ dominus voverat arma manu.
Urbs gemit, & vultum miſerabilis induit unum,
Gentibus adverſis forma ſit illa; precor!
Incerti clauduntque domos, ſtrepitantque per urbem;
Hîc illic pavidi clamque palamque dolent.
Jura ſilent, mutæque tacent ſine vindice leges:
Adſpicitur toto purpura nulla foro.
Dîque latent templis: neque iniqua ad funera vultus
Præbent: nec poſcunt thura ferenda rogo.
Obſcuros delubra tenent. pudet ora colentum
Adſpicere invidiæ, quam meruêre, metu.

At-

valetudinis evocatus, raptim occurrerat, corpuſque fratris (ut Suetonius addit) pedibus toto itinere prægredines, Romam uſque pervexit.

172. *Et Druſum pruna.*] *Primæ* plerique veteres. niſi quod Combianus cum duabus vetuſtis editionibus *patria* eleganter. quomodo Andreas quoque Naugerius nitidiſſimi vir ingenii, & ad Senecam Lipſius. *Heinſ.* *Quod licuitque.*] Neque enim Druſum, ſed cadaver illius reddidit.

177. *Conſuluit fractis.*] *Conſul init* veteres nonnulli probe. id quod jam ab aliis eſt deprehenſum. *Heinſ.* *Conſuluit fractis mœrentem.*] Verſus haud dubie corruptus. Lego igitur pro *Conſuluit*, *Conſul init fractis, &c.*] Ut ſit ſenſus: Is qui tum conſul erat, ingreditur urbem conſul ac victor, fractis faſcibus, & everſis inſignibus quibus ſcilicet caſus illius ſignificetur; qualis ergo ingreſſurus, & qua ſpecie, eſſet, ſi non victor, ſed victus fuiſſet?

182. *Gentibus adverſis.*] Sic lugeant, quod futurum erat, devictis ipſis, & urbibus eorum direptis.

183. *Incerti clauduntque domos.*] Hoc eſt, promiſcue omnes. Claudi etiam ſolent domus, & tabernæ civitatum, in publico luctu: hominesque paſſim curſitare, & de rebus, quæ & quales acciderint, percontari.

185. *Jura ſilent.*] Juſtitium indicitur, quod item in publica clade ac luctu fieri ſolebat. *Sine vindice.*] Sine judice.

186. *Aſpicitur toto purpura nulla foro.*] Ipſi etiam magiſtratus, qui alias prætextati incedere ſolebant, mutant veſtem.

189. *Obſcuros delubra tenent.*] Latent obſcuri, neque audent attollere oculos ad preces colentium, conſcii invidiæ, quam meruerunt clade hac Druſi.

193. *Quid*

Atque aliquis de plebe pius pro paupere nato
  Suſtulerat timidas ſidera ad alta manus:
Jamque precaturus, Quid ego autem credulus, inquit,
  Suſcipiam in nullos irrita vota Deos?
Livia, non illos pro Druſo Livia movit.
  Nos erimus magno maxima cura Jovi?
Dixit: & iratus vota inſuſcepta reliquit;
  Duravitque animum, deſtituitque preces.
Obvia turba ruit: lacrymiſque rigantibus ora
  Conſulis erepti publica damna refert.
Omnibus îdem oculi; par eſt concordia flendi.
  Funeris exſequiis adſumus omnis Eques.
Omnis adeſt ætas. mœrent juveneſque ſeneſque;
  Auſoniæ matres, Auſoniæque nurus.
Auctoriſque ſui præfertur imagine mœſtâ,
  Quæ victrix templis debita laurus erat.
Certat onus lecti generoſa ſubire juventus:
  Et ſtudet officio ſedula colla dare.
Et voce & lacrymis laudaſti, Cæſar, alumnum;
  Triſtia cum medius rumperet orſa dolor.
Tu letum optaſti, Dîs averſantibus omen,

Par

193. *Quid ego jam credulus, inquit.*] Lege cum vetuſtis libris, *Quid ego autem credulus.* alii, *quid ego aut* mendoſe, ſed verum proxime. *Heinſius.*

197. *Vota inſuſcepta reliquit.*] Hoc eſt: Quæ ſuſcipere, ſive vovere conſtituerat, ea intermiſit.

202. *Funeris exequiis adſumus omnis Eques.*] Totus ordo equeſtris proſequitur funus illius. Prima autem perſona utitur, ut ſe quoque eodem numero complectatur.

205. *Autoriſque ſui.*] Druſi, qui illam pepererat. *Mæſta imagine.*] Specie lugubri ac funebri.

206. *Qua victrix templis debita, &c.*] Nam triumphantes lauream in Capitolio dedicare & ſuſpendere ſolebant. Meruerat autem jam ante ornamenta triumphalia, & jus ovandi, ut Suetonius tradit.

207. *Certat onus luctu.*] Imo *lecti* cum uno veteri libro & Naugerio. *Heinſius.*

208. *Officio ſedula colla dare.*] Officio ſupremo & exequiali.

209. *Et voce, & lachrymis laudaſti Cæſar alumnum.*] Apoſtrophe ad Auguſtum, ut qui ipſe quoque ſupremos honores defuncto perſolverit, ita pro concione illum laudando, ut deos precaretur, quo ſimiles ei Cæſares ſuos facerent, ſibique tam honeſtum quandoque exitum darent, quam illi dediſſent, ut ait Suetonius.

210. *Triſtia cum medius rumperet orſa dolor.*] Cum lachrymæ intervenientes ſermonem cœptum interrumperent.

211. *Tu lethum optaſti, dis averſantibus*

Par tibi: ſi ſinerent te tua fata mori.
Sed tibi debetur cælum: te fulmine pollens
Accipiet cupidi regia magna Jovis.
Quod petiit, tulit ille; tibi ut ſua facta placerent:
Magnaque laudatus præmia mortis habet.
Armatæque rogum celebrant de more cohortes:
Et pedes exſequias reddit equeſque duci.
Te clamore vocant iterumque iterumque ſupremo.
At vox adverſis collibus icta redit.
Ipſe pater flavis Tyberinus inhorruit undis:
Suſtulit & medio nubilus amne caput.

Tum

bus, omen, Par tibi.] Legendum & diſtinguendum aliquando videbatur hoc modo:

Tu lethum optaſti, Dis averſántibus omen
Par ſibi, ſi ſinerent te tua fata mori.

Agit hoc loco, ut paſſim, poëta de Auguſto, tanquam de Deo. Optaſti, inquit, mori, jure dîs omen averſantibus, quod & ipſis par foret ac conveniret morituris, ſi fata te mori ſinerent. Vulgata tamen ſcriptura defendi poteſt. *Heinſ.*

213. *Sed tibi debetur.*] Sed tu mortalis non es, verum immortalis, & cum reliquis cœlitibus jungendus. Et hoc Poëta in adulationem Auguſti addit; cui mox divinos honores Romani decrevere.

215. *Quid petiit? vult ille tibi ut.*] *Quod petiit* libri veteres. Corrigendum itaque,

Quod petiit, tulit ille, tibi ut ſua facta placerent.

& ſic cum Naugerio codex unus antiquus. *Quod petii, tulit ille* Lipſius Epiſtolicis Quæſtionibus. minus bene. *Heinſ. Quid petiit.*] Scilicet Druſus.

216. *Magnaque laudatus præmia mortis habet.*] Hoc eſt, mortis caſum compenſat tua laudatione.

217. *Armataque rogum celebrant.*] Suetonius in Claudio: Cæterum inquiens, exercitus honorarium ei tumulum excitavit, circa quem deinceps ſtatuto die quotannis miles decurreret, Galliarumque civitates publice ſupplicarent. *Armatæque rogum cohortes celebrant, ter clamore vocant.*] Virgil. 11. Æneid.

Ter circum accenſos, cincti fulgentibus armis,
Decurrere rogos: ter mæſtum funeris ignem
Luſtravere in equis, ululatuſque ore dedere.

Apollon. Argonautic. 4. vſ. 1534.

——— νέκυν ἐλεεινὰ παθόντα
Μυρόμενοι; τρὶς δ᾽ ἀμφὶ σὺν ἔντεσι δινηθέντες
Εὖ κτερέων ἴσχοντα, χυτὴν ἐπὶ γαῖαν ἔθεντο.

Et lib. 1. vſ. 1059.

Τρὶς περὶ χαλκείοις δίχα τεύχεσι δινηθέντες
Τύμβῳ ἐνεκτερέϊξαν, ἐπειρήσαντό τ᾽ ἀέθλων
Ἦ θέμις, ἀμπεδίον λειμώνιον.

Quod & alii ſunt imitati ex Homer. Iliad. ψ. in funere Patrocli.

218. *Et pedes exequias.*] Libri veteres *Aſt*, præter Combianum, in quo *At.* Heinſ.

221. *Adhorruit undis.*] Tres libri *abhorruit.* unus *inhorruit.* quod Naugerio arridebat. *Idem.*

222. *Suſtulit è medio.*] *Et medio* priſcæ editiones. cum Naugerio. *Et tulit è medio* Combianus. Lege. *Extulit & medio.* Idem.

223. Mu-

Tum ſalice implexum muſcoque & arundine crinem
Cæruleo magnâ legit ab ore manu:
Uberibuſque oculis lacrymarum flumina miſit.
Vix capit adjectas alveus altus aquas.
Jamque rogi flammas extinguere fluminis ictu,
Corpus & intactum tollere, certus erat.
Suſtentabat aquas, curſuſque inhibebat equorum,
Ut poſſet toto proluere amne rogum.
Sed Mavors templo vicinus, & accola Campi
Tot dixit ſiccis verba nec ipſe genis.
Quamquam amnes decet ira; tamen, Tyberine, quieſcas:
Non tibi; non ullis vincere fata datur.
Iſte meus periit: periit arma inter & enſes:
Et dux pro patriâ. funere cauſſa latet.
Quod potui tribuiſſe, dedi: victoria parta eſt.
Auctor abît operis, ſed tamen exſtat opus.
Quondam ego tentavi Clothoque, duaſque ſorores,
Pol-

223. *Muſcoque & arundine crinem.*] Virgil. 8. Æneid.

——cum tenuis glauco velabat amictu
Carbaſus, & crineis umbroſa tegebat
arundo.

224. *Ceruleum magna legit ab ore manu.*] *Cæruleo* margo editionis Gryphianæ. Lego,

Cæruleo magna tergit ab ore manu,

ſic Cydippes epiſtola,

Spiſſaque de nitidis tergit amoma comis.

Heinſius.

227. *Fluminis ictu.*] *Auctu* Rutgerſius. Ego nil tentem temere, quanquam poteram *actu*. Idem. *Fluminis ictu.*] Immiſſo flumine. Nam juxta Tyberim cremabatur, in campo Martio.

229. *Curſuſque inhibebat equorum.*] Quid cum equis Tyberino? Unus vetus liber *aquarum* quod ex ſuis arripuit Naugerius. ſed hoc jam præceſſit. Locus mendo inquinatus. *Heinſius.*

231. *Sed Mavors templo vicinus.*] Mars Gradivus ſcilicet, cujus templum non longe à Tyberi diſtabat.

233. *Quamquam amnes decet ira.*] Alludit ad id, quod amnes, cum creſcunt & exundant, maxime fremere, & iratis ſimiles videri ſolent.

234. *Non tibi, non ullis.*] *Nullis* veteres libri. Forte, *aliis*, vel, *ulli*. Heinſius.

235. *Iſte meus periit.*] Quia in bello, & apud exercitum. *Periitque arma inter & enſes.*] *Perit arma inter* bene veteres. producitur enim ultima ſyllaba, ut jam alibi non ſemel monuimus. *Heinſius.*

236. *Et dux pro patria. funere cauſa latet.*] Hæc corrupta ſunt haud dubie. Scaliger,

Et lux proh patriæ funere clauſa latet.

veteres omnes *funera*. Unus etiam *patria*. Cogitabam aliquando,

Et lux proh patriæ lumine caſſa latet.

vel *jacet*. Sed hoc agit hic Mavors, ut Druſum ſibi vindicet. quare aliud quid exſculpendum. *Idem.*

238. *Autor abit operis.*] Victæ ſcilicet Germaniæ, quantum ejus inter Rhenum & Albim eſt. *Sed tamen extat opus.*] Victotia ſcilicet, & res geſtæ.

Pollice quæ certo penſa ſevera trahunt,
Ut Remus Iliades, & frater conditor Urbis
Effugerent aliquâ ſtagna profunda viâ.
De tribus una mihi, Partem accipe, quæ datur, inquit,
Muneris: ex iſtis, quod petis, alter erit.
Hic tibi; mox Veneri Cæſar promiſſus uterque.
Hos debet ſolos Martia Roma Deos.
Sic cecinêre Deæ: nec tu, Tyberine, repugna,
Irrite; nec flammas amne morare tuo.
Nec juvenis poſiti ſupremos deſtrue honores.
Vade age, & admiſſis labere pronus aquis.
Paret: & in longum ſpatioſas explicat undas;
Structaque pendenti pumice tecta ſubit.
Flamma diu cunctata caput contingere ſanctum,
Erravit poſito lenta ſub uſque toro.

Tan-

240. *Pollice quæ certo penſa ſevera trahunt.*] Sappho,

Et data ſunt vitæ fila ſevera meæ.

Perperam igitur vetuſtæ editiones, in quibus,

Impia quæ certo pollice penſa trahunt.

niſi *Invida penſa* reponas. *Heinſ. Pollice certo.*] Immutabili. *Penſa ſevera.*] Quæ non poſſunt exorari, ut vel breviora vel longiora ducantur. *Penſa ſevera.*] Redi ad Epiſt. 15. ỳſ. 82.

241. *Remus Iliades.*] Filius Iliæ, quæ & Rhea Sylvia dicta fuit, ex qua Mars Romulum & Remum procreaſſe dicitur. *Et frater conditor urbis.*] Romæ ſcilicet, quæ à Romulo condita & appellata eſt. *Conditor urbis.*] Ennius ann. 1.

Certabant urbem Romamne Remamne vocarent.

242. *Stagna profunda.*] Hoc eſt mortem, quoniam mortui ad inferos, & ſtagna Acherontis deſcendere credebantur.

243. *De tribus.*] Scilicet Parcis. *Partem accipe muneris.*] Hoc eſt, dimidium.

244. *Alter erit.*] Scilicet Romulus.

245. *Hic tibi.*] Scilicet conceditur: ſive donatur, ut inter deos referatur, *Cæſar promiſſus uterque.*] Julius & Auguſtus. nam & ii inter deos habiti, cultique à Romanis fuere.

248. *Nec tu Tyberine repugna Irrita.*] *Irrite* legendum, ut ex ſuis jam notavit Naugerius. *Heinſius.*

249. *Nec juvenis poſiti.*] Druſi in rogo jam collocati.

250. *Admiſſis aquis.*] *Immiſſis* veteres omnes. nec damno. atque ita ex ſuis Naugerius. *Heinſius.*

254. *Erravit.*] Vagata eſt circa vel infra torum, ita ut ipſum non accenderet. *Lenta ſub uſque toro.*] Veteres *ſibi uſque.* Lege *ſubitque* cum Lipſio Epiſtolicis Quæſtionibus,

Flamma diu cunctata caput contingere ſanctum
Erravit, poſito lenta ſubitque toro.

niſi malis *lenta ſubiſſe.* ſic *lentus ſedere* Tibullo libro 1. El. x. quod perperam mutant. *Heinſ.*

255. *Sylvas.*] Materiam, ſive ea quæ ſuperimpoſita erant. ὕλη enim Græcis materiam ſignificat, & ſylvam. *Alimentaque ſumſit.*] Virgil. 1. Æneid.

Suſcepitque ignem foliis, atque arida circum

Nu-

Tandem ubi complexa eſt ſilvas, alimentaque ſumſit,
Æthera ſubjectis lambit & aſtra comis.
Qualis in Herculeæ colluxit collibus OEtæ,
Cum ſunt impoſito membra cremata Deo.
Uritur heu decor ille viri, generoſaque forma,
Et faciles vultus; uritur ille vigor!
Victriceſque manus, facundaque principis ora,
Pectoraque ingenii magna capaxque domus!
Spes quoque multorum flammis uruntur in îſdem.
Iſte rogus miſeræ viſcera matris habet.
Facta ducis vivent, operoſaque gloria rerum.
Hæc manet: hæc avidos effugit una rogos.
Pars erit hiſtoriæ, totoque legetur in ævo:
Seque opus ingeniis carminibuſque dabit.
Stabis & in roſtris tituli ſpecioſus honore;
Cauſſaque dicemur nos tibi, Druſe, necis.
At tibi jus veniæ ſupereſt, Germania, nullum.
Poſtmodo tu pœnas, barbare, morte dabis.
Adſpiciam Regum liventia colla catenis;
Duraque per ſævas vincula nexa manus:
Et tandem trepidos vultus: inque illa ferocum
Invitis lacrymas decidere ora genis.
Spiritus ille minax, & Druſi morte ſuperbus,
Carnifici in mœſto carcere dandus erit.
Conſiſtam, lætiſque oculis, lentuſque videbo

Stra-

Nutrimenta dedit, rapuitque in fomite flammam.

256. *Æthera ſubjectis lambit & aſtra comis.*] Hyperbole: pro, In altum aſcendit, ſupra ipſum rogum.

260. *Et facilis vultus.*] *Faciles* vetuſtæ editiones. *Heinſius.*

268. *Seque opus ingeniis, &c.*] Hoc eſt: Materiam & argumentum etiam poëtis dabit, ubi ingenia ſua exerceant.

269. *Stabis & in roſtris.*] Hoc eſt: Statua tibi collocabitur pro roſtris, aut in foro, cum ſpecioſo & honorifico titulo rerum geſtarum. id quod olim bene meritis de republica fieri ſolebat.

270. *Cauſaque dicemur nos tibi Druſe necis.*] Quia bellum gerendo, noſtramque cauſam agendo interiiſti.

273. *Aſpiciam regum.*] Quando ſcilicet in triumpho ducentur.

278. *Carnifici in mœſto carcere dandus erit.*] Solebant enim triumphati hoſtes in carcerem conjici, & ibi à carnifice jugulari: poſtea cadavera eorum in publicum trahi, & vulgi oculis ſpectanda objici.

279. *Lætiſque oculis lætuſque videbo.*] Ne bis idem dicat. videtur ſcribendum,

len-

Strata per obſcœnas corpora nuda vias.
Hunc Aurora diem ſpectacula tanta ferentem
    Quam primum croceis roſcida portet equis.
Adjice Ledæos concordia ſidera fratres;
    Templaque Romano conſpicienda foro.
Quàm parvo numeros implevit principis ævo,
    In patriam meritis occubuitque ſenex!
Nec ſua conſpiciet (miſerum me!) munera Druſus,
    Nec ſua pro templi nomina fronte leget.
Sæpe Nero illacrymans ſubmiſsâ voce loquetur,
    Cur adeo fratres, heu ſine fratre, Deos?

Cer-

——*lentiſque oculis latiſque videbo.*
ſic *lentum riſum* dixit Horatius libro II. Od. XVI. eleganter,

Lætus in præſens animus, quod ultra eſt
Oderit curare: & amara lento
Temperet riſu,

ita codices plerique. perperam *lætum riſum* Muretus repoſuit, cum *Lætus* paulo ante præceſſerit. *Heinſ. Lentis oculis.*] Ad ſacietatem ſpectantibus.

283. *Adjice Ledæos concordia ſidera fratres.*] Redit ad ſuperiora Poëta, & ut illic facta, & rerum bellicarum titulos; ita hic quæ domi inſtituerit, prædicat. Ex quibus præcipuum, de quo hic meminit, templum Caſtori & Polluci ædificatum in foro Romano, quod poſtea à fratre utriuſque nomine dedicatum fuit. Item Pollucis & Caſtoris ædem dedicavit, ſuo fratriſque nomine de manubiis. *Fratres Ledæos.*] Ex Leda genitos. *Concordia ſidera.*] Ex iis enim Geminorum ſidus conſtitutum antiqui crediderunt.

285. *Quam parvo numeros implevit principis ævo.*] Quam brevi vitæ ſpacio implevit numeros, ſive officium principis, bella ſcilicet maxima conficiendo, & urbem publicis ædificiis exornando. *Numeros implevit.*] Redi ad lib. 2. Amor. Eleg 6. vſ. 40.

286. *In patriam meritis occubuitque ſenex.*] Hoc eſt: Et quantum ad meritorum magnitudinem attinet, videri jam ſenex, & multorum annorum poterat: quod res tot ac tantæ geſtæ longum tempus, longamque ætatem deſiderabant.

287. *Nec ſua conſpiciet munera.*] Templum ſuo nomine inſtauratum & dedicatum.

288. *Nec ſua præ templi.*] *Pro templi* unus ex noſtris, quod Naugerio placebat. noſter Pont. II.

Victima pro templo cur cadat icta Jovis?

Heinſius. *Nec ſua præ templi nomina fronte leget.*] Nomina, & titulos ſuos, in primo ingreſſu templi ſcriptos.

289. *Sæpe Nero in lacrymas.*] *Illacrymans* cum eodem Naugerio, ex veteri libro. *Heinſ.*

290. *Cur adeo fratres heu ſine fratre deos.*] Scaliger,

Cur adeo frater heu ſine fratre tuo es?

Sed vulgata lectio optime habet. *adire Deos* uſitatus loquendi modus. hinc lib. III. Amor. Eleg. VI. Naſo,

A tenerâ ſurgit ſic quiſquam mane puella,
Protinus ut ſanctos poſſit adire deos.

Propertius libro II. Eleg. ult.

Solum te noſtros lætor adire Deos.

& libro III. Eleg. XXIII.

Cogor & undiſonos cum prece adire Deos.

Tibullus lib. I. Eleg. II.

Num feror inceſtus ſedes adiiſſe Deorum?

In obſcœno carmine ſimiliter Ep. XIII. Lex XII. tabb. apud Ciceronem lib. II. de Legibus. AD DIVOS ADEUNTO CASTE.

Certus eras nunquam, niſi victor, Druſe, reverti.
  Hæc te debuerant tempora: victor eras.
Conſule nos, duce nos, duce jam victore, caremus:
  Invenit en totâ mœror in urbe locum.
At comitum ſquallent immiſſis ora capillis,
  Infelix, Druſo ſed pia turba ſuo.
Quorum aliquis tendens in te ſua brachia dixit,
  Cur ſine me, cur ſic incomitatus abis?
Quid referam de te, digniſſima conjuge Druſo,
  Atque eadem Druſi digna parente nurus?
Par bene compoſitum; juvenum fortiſſimus alter,
  Altera tam forti mutua cura viro.
Fœmina tu princeps; tu filia Cæſaris: illi

Nec

Caste. Fratres autem Dei Caſtores dicebantur, aut fratres *κατ' ἐξοχὴν*. quomodo eoſdem *τῶ θεῶ* Græci, Lacones *τῶ σιῶ* dixerunt. Naſo Pont. II. El. II.

Fratribus aſſimilis quos proxima templa tenentes
Divus ab excelſa Julius æde videt.

libro I. Faſtorum,

Fratribus illa Deis fratres de gente deorum
Circa Juturnæ compoſuere lacus.

Suetonius Caligulâ: *Æde Caſtoris & Pollucis in veſtibulum transfigurata conſiſtens, ſæpe inter fratres Deos medium adorandum ſe adeuntibus exhibebat.* Quare & gratificaturi Tiberio poſtmodum, affectum ejus erga Druſum cum adfectu Caſtorum componebant. Valerius Maximus lib. v. c. v. poſtquam Tiberii pietatem in Druſum multis commendarat. *His ſcio equidem nullum aliud, quam Caſtoris & Pollucis ſpecimen conſanguineæ caritatis convenienter adjici poſſe.* Idem. *Cur adeo fratres heu.*] Cur ego fratrum deorum templum dedico, Caſtoris & Pollucis ſcilicet, fratre ipſe meo ſpoliatus, &c.

292. *Hæc te debuerant tempora.*] Hæc tempora te nobis referre, ſive reſtituere debebant. *Victor eras.*] Devictis ſcilicet jam Germanis.

293. *Conſule nos.*] Caremus ſcilicet, Erat enim eo anno conſul, quo periit.

294. *Invenit tota.*] *Invenit &* Mediceus. Reliqui omnes *Invenit in tota.* Puto, *Invenit en tota.* Heinſ. *Invenit en tota mœror in urbe locum.* Ita quidem vulgo legitur. Puto autem legendum eſſe. *Invenit hic tota mœror in urbe locum.* Eſt autem tranſlatio. quaſi dicat: Neque hic mœror ad tuos tantum pertinet, ſed & ad omnes qui in tota urbe ſunt, pervenit.

295. *At comitum ſqualent.*] Squalore luctum præ ſe ferunt. *Immiſſis capillis.*] Pro promiſſis: ut mos lugentium erat.

296. *Infœlix turba.*] Propter amiſſum ducem.

299. *Quid referam de te.*] Nova querelæ amplificatio, à perſona conjugis Druſi. Fuit autem hæc Antonia, M. Antonii, ex Octavia ſorore Auguſti filia, ex qua Druſus Germanicum & Claudium Cæſarem genuit.

300. *Atque eadem Druſi digna parente nurus.*] Livia. Hujus enim nurus fuit Antonia.

302. *Altera jam forti.*] Lege *tam forti.* Heinſius.

303. *Tu filia Cæſaris illi.*] Diſtingue cum priſcis libris,

——*tu filia Cæſaris: illi*

Nec

Nec minor es magni conjuge viſa Jovis.
Tu conceſſus amor, tu ſolus & ultimus illi,
Tu requies feſſo grata laboris eras.
Te moriens per verba noviſſima queſtus abeſſe:
Et mota in nomen frigida lingua tuum.
Infelix recipis, non quem promiſerat ipſe:
Nec qui miſſus erat: nec tuus ille redit.
Nec tibi deletos poterit narrare Sycambros,
Enſibus & Suevos terga dediſſe ſuis.
Fluminaque, & montes, & nomina magna locorum:
Et ſi quid miri vidit in orbe novo.
Frigidus ille tibi, corpuſque refertur inane:
Quemque premat ſine te, ſternitur ecce torus.
Quo raperis, laniata comas, ſimiliſque furenti?
Quo ruis? attonitâ quid petis ora manu?
Hoc fuit Andromache, cum vir religatus ad axem
Terruit admiſſos ſanguinolentus equos.
Hoc fuit Evadne, tunc cum ferienda coruſcis
Fulminibus Capaneus impavida ora dedit.

Quid

Nec minor es magni conjuge viſa Jovis. Idem. *Tu filia Cæſaris.*] Eodem te loco ille habuit, ac ſi filia Cæſaris fuiſſes. Neque enim filia, ſed neptis Auguſti fuit.

308. *Et mota in nomen frigida lingua tuum.*] Hoc eſt: Etiam jam moriens, & frigeſcere incipiens, tui meminit.

309. *Infœlix recipis, non quem promiſerat ipſe.*] Heu te infœlicem ac miſeram, quæ alium illum recipis, quam ipſe ſe rediturum promiſerat. nam victorem ſe rediturum promiſerat.

312. *Enſibus & Suevos terga dediſſe ſuis.*] Fuerunt tum Suevi, qui ad Albim habitabant. Et notum eſt, Druſum ad Albim uſque arma potuliſſe.

314. *Et ſi quid miri vidit in orbe novo.*] Hoc eſt, Germania, quæ hactenus Romanis, tanquam alius orbis, incognita fuerat. neque enim Julius Cæſar niſi extremam illius partem viderat, tranſgreſſus in alteram ripam Rheni, ponte circa Agrippinam Coloniam facto.

315. *Frigidus.*] Mortuus. Virgil. 6. de Miſeno.

——*corpuſque lavant frigentis & ungunt.*

316. *Quaque premat, ſine.*] Torus funebris ſcilicet, qui rogo imponebatur, cui mortui corpus impoſitum, una cremari ſolebat.

319. *Religatus ad axem.*] Redi ad Epiſt. 1. Heroid. ỳſ. 36.

321. *Hoc fuit Evadne.*] Evadne uxor Capanei fuit, unius ex ſeptem ducibus, qui contra Thebas profecti fuerunt. Hæc igitur, interfecto fulmine marito, eo quod jactaret temere, ſe invito Jove Thebas capturum eſſe, in tantos luctus & dolores exarſit, ut rogo quo mariti corpus cremabatur, ſe ultro immiſerit, atque unà cum illo vitam finierit. *Ferienda coruſcis.*] *Furibunda* prima editio. Puto, *feriunda.* ſic *potiunda* & ſimilia apud Ovidium. *Heinſius.*

322. *Capaneus.*] Eurip. Suppl. v. 640.

O',

Quid mortem tibi mœſta rogas? amplexaque natos
Pignora de Druſo ſola relicta tenes?
Et modo per ſomnos agitaris imagine falsâ,
Teque tuo Druſum credis habere ſinu?
Et ſubito tentaſque manu, ſperaſque receptum;
Quæris & in vacui parte priore tori?
Ille pio (ſi non temere hæc creduntur) in arvo
Inter honoratos excipietur avos.
Magnaque maternis majoribus, æqua paternis
Gloria, quadrijugis aureus ibit equis:
Regalique habitu, curruque ſuperbus eburno,
Fronde triumphali tempora vinctus erit.
Accipient juvenem Germanica ſigna ferentem
Conſulis imperio, conſpicuumque decus.
Gaudebuntque ſuæ merito cognomine gentis;
Quod ſolus domito victor ab hoſte tulit.

Vix

Οὗ Ζεὺς κεραυνῷ πυρπόλῳ καταιβαλοῖ. Quod Statius 10. Thebaid. magnificè:

Talia jactantem toto Jove fulmen adactum
Corripuit. primæ fugere in nubila criſtæ:
Et clypei niger umbo cadit. Jamque omnia lucent
Membra viri. &c.

323. *Amplexaque natos.*] Germanicum ſcilicet & Claudium, quæ pignora ſola, tu relicta, ſive vidua, de Druſo reliqua habes. Habuit autem & filiam Livillam nomine, ut Suetonius in Claudio affirmat.

329. *Ille pio in arvo.*] Hoc eſt, campo Elyſio, ubi gentium opinio, fœlices umbras conquieſcere poſt hanc vitam credidit.

331. *Magnaque maternis majoribus gloria.*] Magna gloria exiſtens avis, ſive majoribus maternis, à quibus Livia genus ſuum traxit, à Claudiis ſcilicet & Liviis. *Æqua paternis.*] Neronibus ſcilicet & Claudiis. Nam ex Claudiorum ſtirpe utrunque genus traxit, paternum à Tiberio Nerone, maternum ab Appio Pulchro.

332. *Quadrijugis aureus ibit equis.*] Hoc eſt, triumphum ducet. Et alludit ad id Poëta, quod veteres credidere, quæ quiſque ſtudia apud ſuperos tractarit, iiſdem & poſt mortem exerceri ſolere.

333. *Regalique habitu.*] Qualis triumphantium eſſe ſolebat. *Curruque eburno.*] Triumphali, in quo ſella eburnea ponebatur.

334. *Vinctus tempora.*] Coronatus. *Fronde triumphali.*] Laurea. Ea enim triumphantium erat.

336. *Conſulis imperio conſpicuum decus.*] Et præterea faſces, aliaque conſulum inſignia. Per quod Poëta illud quoque indicare voluit, quod eo anno, quo mortuus eſt Druſus, idem conſul quoque fuerit deſignatus.

337. *Gaudebuntque ſua merito cognomine gentis.*] Gaudebunt ad nomen ſuæ gentis. hoc eſt, Neronum & Druſorum, etiam Germanici titulum acceſſiſſe.

338. *Quod ſolum domito.*] Scribe *ſolus* cum veteri libro. Primo enim Druſo

inter

Vix credent tantum rerum cepiſſe tot annos.
  Magna viri latum quærere facta locum.
Hæc ipſum ſublime ferent: hæc optima mater,
  Debuerant luctus attenuare tuos.
Fœmina digna illis, quos aurea condidit ætas,
  Principibus natis, principe digna viro.
Quid deceat Druſi matrem, matremque Neronis,
  Adſpice. quo ſurgas adſpice mane toro.
Non eadem vulguſque decent & lumina rerum.
  Eſt quod præcipuum debeat iſta domus.
Impoſuit te alto Fortuna, locumque tueri
  Juſſit honoratum, Livia: perfer onus.
Ad te oculos, aureſque trahis. tua facta notamus.
  Nec vox miſſa poteſt principis ore tegi.
Alta mane; ſupraque tuos exſurge dolores:

In-

inter Romanos Germanici nomen eſt delatum. *Heinſius.*

339. *Tot annos cœpiſſe.*] Intra tam paucos annos confici potuiſſe.

340. *Magna viri latum quærere facta locum.*] Pro factis illius amplis, etiam ampliorem illi ac digniorem locum aſſignandum eſſe. aut, magna atque egregia facta, etiam magnum ſpacium, ſive tempus gerendi poſtulare, ut *locus* pro temporis ſpacio accipiatur.

341. *Hæc ipſum ſublime ferent.*] Pro, in ſublime, adverbialiter: hoc eſt, extollent, & diis parem facient.

343. *Fœmina digna illis, quos aurea condidit ætas.*] Quæ aureo ſeculo illo vixere, hoc eſt, digna quæ cum heroum uxoribus, quas antiquitas celebravit, compareris.

344. *Principibus natis.*] Tiberio & Druſo. *Principe digna viro.*] Cæſare Auguſto.

346. *Quo ſurgas aſpice.*] Hoc eſt, Cui ſis nupta, ex cujus thalamo, prodeas mane: Cæſaris ſcilicet, & ſummi principis.

347. *Non eadem vulguſque.*] Non eadem vulgo & principibus conveniunt. illi leviores & vulgares affectus conveniunt; principibus & præſtantibus viris convenit virtus ac fortitudo.

348. *Iſta domus.*] Cæſarum. Senſus videtur eſſe: Præcipue autem præſtare domus Cæſarum hoc debet, ut videat quid ſe deceat, ne vulgare quid, aut molle in ſe admittat.

349. *Impoſuit te alto fortuna locumque teneri.*] Libri veteres *alte.* ut ſupra diximus. deinde *locumque tueri* ex Combiano & priſcis editionibus ſcribendum. *Heinſius.*

351. *Ad te oculos aureſque trahis.*] Omnes te aſpiciunt, te obſervant: & quicquid facis, vel dicis, id omne in conſpicuo poſitum eſt. *Ad te oculos, aureſque trahis.*] Quod Claudian. in 4. Conſul. Honor. præclarè explicat.

Hoc te præterea crebro ſermone monebo:
Ut te totius medio telluris in orbe
Vivere cognoſcas: cunctis tua gentibus eſſe
Facta palam; nec poſſe dari regalibus uſquam
Secretum vitiis.

353. *Alta mane.*] Altum ac fortem animum habe, ſcil. qui hæc terrena deſpi-

Infragilemque animum, quod potes, uſque tene.
An melius per te virtutum exempla petemus,
Quàm ſi Romanæ principis edis opus?
Fata manent omnes. omnes exſpectat avarus
Portitor: & turbæ vix ſatis una ratis.
Tendimus huc omnes: metam properamus ad unam.
Omnia ſub leges mors vocat atra ſuas.
Ecce necem intentam cælo, terræque fretoque
Caſurum triplex vaticinatur opus.
I nunc, &, rebus tanta impendente ruinâ,
In te ſolam oculos & tua damna refer.
Maximus ille quidem juvenum, ſpes publica vixit;
Et, qua natus erat, glòria ſumma domûs.
Sed mortalis erat: nec tu ſecura fuiſti,
Fortia progenie bella gerente tuâ.
Vita data eſt utenda: data eſt ſine fœnore nobis

Mu-

ſpicere, & velut ex alto còntemnere poſſit.

354. *Infragilemque animum.*] Firmum ac fortem, ut præſenti clade non frangaris animo. *Quo' potes.*] *Quod* cum veteribus libris. *Heinſ.* *Infragilemque animum.*] Inconcuſſum & immotum. Hinc tamen non ſequitur infractum idem ſignificare, quod docuimus ſupra, Amor. 2. Eleg. 9. Vſ. 52. In vocab. *indeſerta.* Cui addimus ex Virg. 7. *ne noſter honos, infractave cedat —— Fama loco.* Et l. 9. Æneidı —— *torpent infractæ ad prælia vires.*

355. *An melius per te virtutum exempla petemus.*] Non potes melius virtutis exemplum nobis cæteris præbere, quam ſi in præſentia, te principe dignam geres: hoc eſt fortem, & immotam ad hæc domeſtica mala.

356. *Quam ſi Romanæ.*] *Quin tu* vetuſtæ editiones. & tum ſuperiori verſu *Jam melius* ſit legendum. *Heinſ.*

359. *Tendimus huc omnes.*] Ad navem Charontis ſcilicet: hoc eſt, ad mortem.

361. *Ecce necem intentam cælo.*] Etiam cœlum, terra, & mare interitura dicuntur, inquit, quo minus tu jam graviter filii interitum feras.

362. *Caſurum triplex vaticinatur opus.*] Lege, *Caſurumque triplex vaticinantur opus.* ut Sibyllina Oracula aut Philoſophos intelligat, Epicureos potiſſimum, qui mundum non fore æternum cenſebant. Ovidius Triſt. lib. 11.

Explicat ut cauſas rapidi Lucretius ignis;
Caſurumque triplex vaticinatur opus.

ſic enim ſcribendum, cum *Cauſarumque* inſulſe extet in libris vulgatis. quod magno Scaligero temere perſuaſit, hoc etiam loco *Cauſarum* reponendum eſſe. ad Lucretii illa reſpexit noſter lib. v.

—— *tria talia texta*
Una dies dabit exitio. Heinſius.

366. *Et qua natus erat, &c.*] Gloria domus Cæſareæ.

367. *Sed mortalis erat.*] *Erit* veteres plerique. Forte refingendum *enim.* nam *erat* jam præceſſit. *Heinſius.*

369. *Vita data eſt utenda.*] Γνώμη: Vita nulli propria atque perpetua eſt, ſed velut uſui nobis data: quam qui dedit, quovis tempore repetere poteſt. Sic & Lucretius: *Vitaque mancipio nulli datur, omnibus uſu.*

 371. *Ar-*

Mutua, nec certâ perſoluēnda die.
Fortuna arbitriis tempus diſpenſat iniquis.
Illa rapit juvenes: ſuſtinet illa ſenes.
Quaque ruit, furibunda ruit: totumque per orbem
Fulmina, & cæcis cæca triumphat equis.
Regna Deæ immitis parce irritare querendo:
Sollicitare animos parce potentis heræ.
Quæ tamen hoc uno triſtis tibi tempore venit,
Sæpe eadem rebus favit amica tuis.
Nata quod en alte es, quod fœtibus aucta duobus;
Quodque etiam magno conſociata Jovi:
Quod ſemper domito rediit tibi Cæſar ab orbe,
Geſſit & invictâ proſperâ bella manu:
Quod ſpes implerunt maternaque vota Nerones;
Quod pulſus toties hoſtis utroque duce.
Rhenus, & Alpinæ valles, & ſanguine nigro
Decolor infectâ teſtis Itargus aquâ,

Da-

371. *Arbitriis tempus diſpenſat ubique.*] *Iniquæ* veteres nonnulli. Emenda *arbitriis iniquis*. Heinſ.

372. *Illa rapit juvenes: ſuſtulit illa ſenes.*] Imo *ſuſtinet*, cum iiſdem veteribus libris, etiam Naugerianis. Fruſtra vulgatam lectionem Scaliger tuetur. Ad verbum fere hæc expreſſit Cælius Firminianus Sympoſius in Catalectis veterum poëtarum, carmine de Fortuna,

Hac aufert juvenes & retinet ſenes,
Injuſto arbitrio tempora dividens. Idem.

373. *Totumque per orbem fulminat.*] Hoc eſt, fulminis more omnia, quæ vult, proſternit.

376. *Potentis heræ.*] Dominæ fortunæ. Cicer. pro Marcell. *Quin etiam illa ipſa rerum humanarum Domina Fortuna in iſtius ſe ſocietatem gloriæ non offert.* Et in 1. Officior. ex Ennio,

Ferro non auro vitam cernamus uterque,
Voſne velit, an me regnare Hera; quidque ferat fors.

479. *Nata quod es alte.*] *Alte es* veteres plerique, ne peccet in rationem metri verſus. Sed puto ſcribendum *Nata quod es celſe.* ut in illo Statii, *& celſe natorum æquavit honori.* vel, *Nata quod excelſe es.* Nam Naugerii codices, *Nata quod ex alto es.* Heinſ.

382. *Geſſit & invicta proſpera bella manu.*] *Geſtat* libri veteres. an *Geſtat tela?* Idem.

383. *Nerones.*] Druſus & Tiberius Druſi Neronis filii. *Spes maternaque vota.*] Ut ſcilicet bellis invicti forent, devictis ubique hoſtibus redirent, ipſi Auguſto grati ac chari eſſent, &c.

384. *Quod pulſus toties.*] Ut Rheti, & vicini populi, ab utroque duce: à Druſo autem & Germani.

385. *Rhenus & Alpinæ valles.*] Hoc eſt, Rheti, qui à fontibus Rheni incipientes, per valles Alpium ad Noricos uſque pertinebant.

386. *Teſtis Itargus.*] *Iturgus* Scaliger. Sed omnino de hoc loco conſulendus in Germania antiqua diligentiſſimus Cluverius, qui receptam ſcripturam tuetur. *Heinſius.*

387. *Da-*

Danubiuſque rapax, & Dacius orbe remoto
 *Apulus huic hoſti per breve Pontus iter:
Armeniuſque fugax, & tandem Dalmata ſupplex,
 Summaque diſperſi per juga Pannonii:
Et modo Germanus Romanis cognitus orbis.
 Adſpice quod meritis culpa ſit una minor.
Adde quod eſt abſens functus: nec cernere nati
 Semineces oculos ſuſtinuêre tui.
Quique dolor menti leniſſimus influit ægræ,
 Accipere es luctus aure coacta tuos.
Prævertitque metus per longa pericula luctum;
 Tu quibus auditis anxia mentis eras.
Non ex præcipiti dolor in tua pectora venit,
 Sed per mollitos ante timore gradus.
Juppiter ante dedit fati mala ſigna cruenti,

Flam-

387. *Danubiuſque capax.*] *Rapax* in Combiano eſt & duabus vetuſtis editionibus. vide notas lib. IV. Faſtor. v. 568. Sequentia valde depravata ſunt. *Idem.*

389. *Armeniuſque fugax.*] De Armeniis à Tiberio ſuperatis, etiam meminit Euſebius in Chronicis, & Paterculus libro 2. *Et tandem Dalmata ſupplex.*] Quia aliquoties victi, rurſum defecerant ac rebellarant.

390. *Pannonii.*] Hos Auguſtus per Virbium ducem domuit, ut Florus tradit: ut autem Livius, per Tiberium Neronem, Druſi fratrem.

391. *Et modo Germani.*] *Germanus orbis* cum Mediceo reponatur. *Heinſius.*

392. *Aſpice quam meritis.*] Emendandum puto,

Aſpice quod meritis culpa ſit una minor. Idem. *Aſpice quot meritis culpa ſit una minor.*] Epiphonema, quo ſuperiorem locum concludit, & Liviam admonet, ut collatis inter ſe bonis ac malis, quæ à fortuna acceperit, cogitet ſe longe majora ac plura hactenus accepiſſe, quam quæ cum præſenti clade ac morte filii conferenda ſint. *Culpa una.*] Fortunæ ſcilicet, quia filium abſtulit. *Quam minor meritis.*] Pro, quanto minor beneficiis ante datis.

393. *Adde quod eſt abſens fletus.*] *Functus* cum Mediceo & Combiano repone. Sic in Sabini epiſtola ſecunda, *functa prope ſortis anus*, eſt prope mortua. idque Lipſio in mentem venit. alii duo codices *fœtus*, quod editiones nonnullas occupavit. *Heinſ.* *Adde quod eſt abſens fœtus, &c.*] Ita vulgo legitur: ſed legendum *Fletus*, aut *Functus*. Ita enim & ſententia poſtulat. Cum enim Liviam monet Poëta, ut præſentem cladem moderatius ferat, etiam illud pro argumento adducit, quod abſens defletus eſt, aut defunctus: neque neceſſe fuit coram morientem illum aſpicere: levius enim feriunt animos mala, quæ abſentibus accidunt, quam quæ in oculos incurrunt, & coram aſpiciuntur.

394. *Semineces oculos.*] Oculos in morte natantes. ut ſupra vſ. 93.

395. *Qui dolor & menti.*] *Quique dolor menti* vetuſtæ editiones. *Heinſ.*

396. *Acciperes luctus.*] Lege *Accipere es.* quomodo Rutgerſius. neque aliter veteres libri. *Idem.*

 402 *Flam-*

Flammiferâ petiit cum tria templa manu:
[Junoniſque gravi nocte impavidæque Minervæ,
Sanctaque & immenſi Cæſaris icta domus.]
Sidera quin etiam cælo fugiſſe feruntur;
Lucifer & ſolitas deſtituiſſe vias.
Lucifer in toto nulli comparuit orbe,
Et venit ſtellâ non præeunte dies.
Sideris hoc obitus terris inſtare monebat.
Et mergi Stygiâ nobile lumen aquâ.
At tu, qui ſuperes mœſtæ ſolatia matri,
Comprecor illi ipſi conſpiciare ſenex.
Perque annos diuturnus eas fratriſque tuoſque.
Et vivat nato cum ſene mater anus.
Eventura precor. Deus excuſare priora
Dum volet; à Druſo cætera læta dabit.
Tu tamen auſa potes tanto indulgere dolori:

Lon-

402. *Flammifera petiit cum.*] Hoc eſt, fulmine percuſſit. Fortaſſis autem intelligit ea, de quibus mox meminit, Junonis, Minervæ, & Cæſaris aliquid, ſive à Cæſare conditum, aut dedicatum.

403. *Junoniſque gravi nocte.*] Hoc diſtichon aut adulterinum eſt, aut pro conclamato habendum. Combii codex *Junoniſque Grau notæ.* primæ editiones, *gradus note.* Heinſ. *Impavidæ Minervæ.*] Utpote bellicæ deæ. unde & ἀτρυτωνὴ ab Homero dicitur, hoc eſt, indomita.

404. *Sanctaque & immenſi Cæſaru icta manus.*] *Sanctaque divini* quidam ex veteribus. Forte,

Sancta quoque immeriti Cæſaris icta domus.

Nam *domus* in ſuis invenit Naugerius. *Heinſius. Immenſi Cæſaris icta manus.*] Intelligo ſtatuam Cæſaris de cœlo tactam, manumque ejuſdem, parte aliqua læſam.

406. *Lucifer & ſolitas deſtituiſſe vias.* Quia mane ante ſolem non apparuit ſolito more, propter nubes ſcilicet, & obſcuritatem aëris.

408. *Stella non præeunte.*] Scilicet Lucifero, qui diem ipſum antecedere, & orientem ſignificare ſolet.

410. *Et mergi Stygia nobile numen aqua.*] Lege omnino *lumen.* & ſic una ex vetuſtis editionibus cum Scaligero. *Heinſius.*

411. *At tu qui ſuperes.*] Apoſtrophe ad Tiberium, cui precatur, ut longævitate mortem Druſi compenſet. *Superes ſolatia matri.*] Qui reliquus exiſtens, ſolatium matris es, quo illa amiſſum alterum compenſat, caſumque ſuum ſolatur.

413. *Perque annos.*] Vivas longævus, & tot annos, quot pariter utriuſque vitæ debebantur.

414. *Et vivat nato.*] Et mater Livia tecum vivat, & anus fiat.

417. *Tu tamen auſa potes.*] Hæc omnia corruptiſſima ſunt. Senſus utcunque conſtabit ſi *uſque potes*, vel, *ora potes* refingatur. *Heinſ. Tu tamen auſa.*] Redit ad Liviam, & tacite corripit, quod tantum dolorem ob filii mortem ceperit, ut etiam inedia perire ſtatuerit: adeoque etiam periiſſet, inquit, niſi Cæſar illi ſubveniſſet, &c.

420. *Ca-*

Longius ut nolis, heu male fortis, ali.*
Vix etiam fueras paucas vitalis in horas,
Obtulit invitæ cum tibi Cæſar opem:
Admovitque preces, & jus immiſcuit illis:
Aridaque affuſâ guttura tinxit aquâ.
Nec minor eſt nato ſervandæ cura parentis:
Hic adhibet blandas, nec ſine jure, preces.
Conjugis & nati meritum pervenit ad omnes:
Conjugis & nati, Livia, ſoſpes ope es.
Supprime jam lacrymas. non eſt revocabilis iſtis,
Quem ſemel umbriferâ navita lintre tulit.
Hectora tot fratres, tot deflevêre ſorores;
Et pater, & conjux, Aſtyanaxque puer,
Et longæva parens. tamen ille redemtus ad ignes;
Nullaque per Stygias umbra renavit aquas.
Contigit hoc etiam Thetidi. populator Achilles
Iliaca ambuſtis oſſibus arva premit.
Illi cæruleum Panope matertera crinem
Solvit, & immenſas fletibus auxit aquas.
Conſorteſque Deæ centum, longævaque magni
Oceani conjux, Oceanuſque pater;

Et

420. *Cæſar opem.*] Auguſtus, qui etiam invitam & detrectantem cibum ſumere adegit.

421. *Et jus immiſcuit illis.*] Simul rogavit & imperavit.

423. *Nec minor eſt nato.*] Etiam filius, ſcilicet Tiberius, non minorem curam in te recreanda adhibet. *Servandi cura parentis.*] Imo *ſervandæ*, ut vere Combianus & primæ editiones. *Heinſ.*

425. *Conjugis & nati.*] Incertum eſt, Druſi uxorem Antoniam, an Juliam Tiberii, Auguſti filiam intelligat. *Meritum pervenit ad omnes.*] Conjunctum cum ſalute publica. Omnium quippe intererat te vivere, nec inedia perire.

431. *Hector redemtus ad ignes.*] Redi ad lib. 1. Art. Amat. ỷſ. 41.

432. *Nullaque renavit umbra.*] Hinc à Virgil. 6. Æneid. dicitur *ripa irremeabilis unda.* Et deinde ibid.

Fata obſtant, triſtique palus innabilis unda
Alligat, & novies Styx interfuſa coërcet.

433. *Populator Achilles.*] Plautus alludit in Milite 4. 2. ỷſ. 63. *Age, mi Achilles, fiat quod te oro. Exprome benignum ex tete ingenium, urbicape.* Ex Homero, qui aliquoties πολίπορθον eum appellet: quod Cicero epitheton ſoli Ulyſſi tribui affirmat in epiſt. 13. ad Plancum. 10. Familiar.

435. *Illi cæruleum Panope.*] Hoc eſt, illius mortem flevit etiam Panope ſoror Thetidis, diſſoluto ac ſparſo per colla crine, perinde ut lugentes ſolent.

437. *Conſortes deæ centum.*] Conſortes deas, ejuſdem generis & conditionis vocat, Nereides ſcilicet.

439. *Et*

Et Thetis ante omnes: ſed nec Thetis ipſa, neque omnes
 Mutarunt avidi triſtia jura Dei.
Priſca quid huc repeto? Marcellum Octavia flevit,
 Et flevit populo Cæſar utrumque palam.
Sed rigidum jus eſt & inevitabile mortis.
 Stant rata non ullâ fila tenenda manu.
Ipſe tibi emiſſus nebuloſi littore Averni,
 Si liceat, forti verba tot ore ſonet.
Quid numeras annos? vixi maturior annis.
 Acta ſenem faciunt: hæc numeranda tibi.
His ævum fuit implendum, non ſegnibus annis.

Ho-

439. *Et Thetis.*] Thetis mater Achillis.

441. *Priſca quid huc repeto.*] *Hac* Mediceus. *Heinſ.* *Marcellum Octavia flevit.*] Filium ex Cajo Marcello natum, de quo ſupra.

442. *Et flevit populo.*] Ipſe Octavius utrunque, hoc eſt, Marcellum & Druſum, palam ſeu coram populo, hoc eſt, publicè flevit, quando funebribus orationibus illos laudavit.

444. *Non ulla fila tenenda manu.*] *Renenda.* quomodo & Salmaſius ad Inſcriptionem Herodis Attici tam hic quam lib. VI. Faſtorum,

At Clotho Lacheſiſque dolent ſua fila reneri.

apud Statium tamen in ſylvis,

——parcarum fila tenebo.
Extendamque colos.

niſi & illic *renebo* legendum *ἀνακλωσθῆναι* Græcis. apud Lucianum, *τὰ μὲν πραχθέντα οὐδὲ Κλώθω ἔτι ἀνακλώσειεν ἄν.* *revolvere fila* dixit Metam. lib. II. v. 654. ubi vide quæ notamus. *Heinſ.*

445. *Ipſe tibi emiſſus nebuloſum littus Averni*] Mediceus & Combianus cum prima editione, *nebuloſi in littore.* rectè ſi tollas Τὸ *in*, quod ſupervacuum eſt, *Idem.* *Ipſe tibi emiſſus.*] Proſopopœia defuncti filii. *Averni.*] Palus eſt Campaniæ, peſtiferi halitus: unde finxerunt poëtæ, deſcenſum ſive aditum ad inferos ibi eſſe. *Averni littore.*] *Λιμνὴ ἄορνος*, Lycophr. Caſſandr. unde nomen ducat, elatè docet Lucret. 6.

Nunc age, Aorne, tibi quæ ſint loca juncta, lacuſque
Expediam, quali natura prædita conſtent.
Principio, quod Aorna vocantur, nomen id ab re
Impoſitum eſt, quia ſunt avibus contraria cunctis.

Id quod Virg. 6. tranſtulit, & expolivit:

Spelunca alta fuit, vaſtoque immanis hiatu,
Scrupea, tuta lacu nigro, nemorumque tenebris;
Quam ſuper haud ullæ poterant impune volantes
Tendere iter pinnis: talis ſeſe halitus atris
Faucibus effundens ſupera ad convexa ferebat:
Unde locum Graji dixerunt nomine Aornon.

Poſt Virgil. Silius 12.

Stagna inter celebrem nunc mitia monſtrat Aornon:
Tum triſti nemore atque umbris nigrantibus horrens,
Et formidatus volucri, letale vomebat
Suffuſo virus cœlo.

Vide Strabon. Geogr. lib. I. Apollodor. I. Bibliothec. *ἐφέρετο δὲ πολλὴ μὲν ὑπ' αὐτῶν ὁμίχλη, πολὺς δὲ πάταγος, ἣν δ' ἀδύνατον καὶ πετεινοῖς δι' αὐτῶν ἐλθεῖν.*

449. *Hic fuit ævum implendum.*] Factis ſcilicet vita extendenda fuit, non ætate,

Hoſtibus eveniat longa ſenecta meis.
Hoc atavi monuêre mei, proavique Nerones.
  Fregerunt ambo Punica bella duces.
Hoc domus iſta docet, per te mea, Cæſaris alti.
  Exitus hic, mater, debuit eſſe meus.
Nec meritis (quanquam illa juvant magis) abſuit illis,
  Mater, honos. titulis nomina plena vides.
Conſul, & ignoti victor Germanicus orbis,
  (Qui fuit heu mortis publica cauſa) legor.
Cingor Apollineâ victricia tempora lauro,
  Et ſenſi exſequias funeris ipſe mei.
Decurſuſque virûm notos mihi, donaque Regum,
Cun-

ætate, non annis ocioſis atque inertibus.

450. *Hoſtibus eveniat longa ſenecta metu.*] Scribe, *Hoſtibus meis*, etiam Scaligero id probante. *Heinſ.*

451. *Hoc atavi monuere mei, proavique.*] Appii ſcilicet. Nam ex gente Claudiorum utrumque genus traxit, ut Suetonius affirmat; paternum à Tiberio Nerone, maternum ab Appio Pulchro, qui ambo Appii Cæci filii fuerunt. Inſertus autem & Liviorum familiæ fuit, adoptato in eam materno avo.

452. *Fregerunt ambo Punica bella duces.*] Arbitrot Claudium Caudicem intelligi, & Claudium Neronem: quorum qui Caudex cognominatus fuit, primus freto trajecto, Pœnos Sicilia expulit, bello Punico ptimo. Alter autem adventantem ex Hiſpania cum ingentibus copiis Aſdrubalem, priuſquam Annibali fratri conjungeretur, oppreſſit.

453. *Hoc domus iſta docet.*] Scilicet Cæſaris, in quam ipſe quoque aſcitus ſum per te, ducta uxore ſcilicet altera Antoniarum, ex Antonio & ſorore Auguſti Octavia genita, & cohæres Auguſti liberis inſtitutus: ut Suetonius in Claudio.

454. *Exitus hic.*] Scilicet tantis rebus geſtis, tantaque parta gloria.

455. *Nec meritis quicquam illa juvant.*] Locus corruptus. quid ſi reponamus,

Nec meritis quicquam illa juvat, magis obfuit iſte,
Mater, honos.

Nil, inquit, mihi adoptivo profuit domus Cæſaris: imo magis obfuit, dum tituli & honores feſtinantur. Lipſius in Epiſtolicis, *magis affluit illis*, & ſic codex Romanus. Gronovius ſuis ad me literis,

Nec meritis (quanquam illa juvant magis) abſuit iſtis,
Mater, honos.

Inducit ipſum Druſum matri pro ſolatio ingerentem res à ſe geſtas. tum ſubjicit: Etſi majus in his momentum, tamen & illud pro ſolatio valere poteſt, quod virtus mea illuſtri gratia excepta eſt. quod pro ea honores & præmia tributa ſunt. Hæc vir ille ſagaciſſimus, quibus ſubſcribo. *Heinſ.*

456. *Titulis nomina plena vides.*] Vides nomen meum copioſe atque prolixe ornatum variis titulis, ut ſequitur.

457. *Et ignoti.*] Suetonius: ſenatus decrevit ei Germanici cognomen poſteriſque ejus, &c. *Ignoti orbis.*] Nam ante Druſum nemo Romanorum ducum ad interiorem Germaniam pervenerat.

458. *Qui fuit heu mortis.*] Lege *Cui fuit* atque ita Lipſius ad Tacitum. *Heinſ.*

461. *Decurſuſque virûm.*] Cæterum, inquit idem Suetonius, exercitus honorarium tumulum ei excitavit, circa quem deinceps ſtatuto die quotannis miles de-

Cunctaque per titulos oppida lecta ſuos.
Et quo me officio portaverit illa juventus,
Quæ fuit ante meum tam generoſa torum.
Denique laudari ſacrato Cæſaris ore
Emerui, lacrymas elicuique Deo.
Et cuiquam miſerandus ero? jam comprime fletus.
Hoc ego, qui flendi ſum tibi cauſa, rogo.
Hæc ſentit Druſus, ſi quid modo ſentit in umbrâ.
Nec tu de tanto crede minora viro.
Eſt tibi, ſitque precor, multorum filius inſtar:
Parſque tui partus ſit tibi ſalva prior.

Eſt

decurreret, Galliarumque civitates publice ſupplicarent. *Donaque regum.*] Principum Galliarum & Germaniæ.

462. *Cunctaque per titulos.*] *Victaque* præſtabit ſcribi, ni fallor, pro *oppida lecta* malim quoque *lata*, à ferendo. cujus verbi uſus eſt frequens cum de tropæis aliiſque rebus agitur, quæ in triumpho aut ferali pompa circumferebantur. Ipſe Ovidius Triſt.

Crinibus en etiam fertur Germania paſſis.

Heinſius. *Victaque per titulos oppida lecta ſuos.*] Scilicet quæ ab ipſo devicta aut capta fuerant, quæ in pompa funebri etiam ipſa tum prælata velut in triumpho fuere.

464. *Quæ fuit ante meum.*] Parum abeſt, quin refingam, etſi audaciori conjectura.

Quæ ſubiere meum tam generoſa torum.

ut ſupra,

Certat onus lecti ſtudioſa ſubire juventus.

Heinſ. *Quæ fuit ante meum tam generoſa torum.*] Neque hic locus omnino planus eſt. Quid enim per generoſitatem iſtam intelligamus, quam juventus ante torum, ſive lectum, in quo cadaver mortui Druſi poſitum, & ad ſepulturam elatum fuit, ſpectandum dedit? niſi ſi quos fuiſſe Poëta innuat, qui ſe quoque interfecturi fuerint dolore amiſſi ducis.

466. *Et merui.*] *Emerui* cum Mediceo, nec aliter Naugerius. ſic Ovidius paſſim, pro merui. *Heinſius.*

467. *Et cuiquam miſerandus ero.*] Concluſio, quaſi dicat: Nulli igitur miſerandus videri debeo, quod paucos annos vitæ impleverim: ſed potius celebrandus, qui tantam rerum geſtarum gloriam, tantoſque honores conſecutus ſum.

469. *Si quid modo ſentit in umbra.*] Achilles de Patrocli umbra, Iliad. ψ. ℣ſ. 3.

Ὢ πόποι, ἦ ῥά τις ἐςὶ καὶ εἰν αἴδαο δόμοισι
Ψυχὴ καὶ εἴδωλον, ἀτὰρ φρένες οὐκ ἔνι πάμπαν.

Eurip. Helec. ℣ſ. 1020. & ſeqq.

——— ὁ νοῦς
Τῶν κατθανόντων ζῇ μὲν οὐ, γνώμην δ᾽ ἔχει
Ἀθάνατον, εἰς ἀθάνατον αἰθέρ᾽ ἐμπεσών.

470. *Nec tu de tanto crede minora viro.*] Ne credas illum, tantum præſertim virum, minora, hoc eſt, humiliora, aut molliora, de ſeipſo ſtatuere quam qualia hactenus à nobis ſub illius perſona recitata ſunt.

471. *Filius.*] Tiberius, qui virtute ſua unus pro multis erit.

472. *Parſque tui partus ſit tibi ſalva prior.*] Lego *it tibi ſalva.* ut in iſtis Ovidii Faſt. IV. *Soſpes eas ſemperque parens.* Elegia de Nuce,

Incolumis tanto præſide raptor eat.

ut ſcribendum cenſeo, Met. 11.

Tutus

Eſt conjux tutela hominum: quo ſoſpite veſtram,
Livia, funeſtam dedecet eſſe domum.

Conſolationis ad Liviam Finis.

Tutus eas. lapis iſte prius tua furta loquetur.
Epiſtola Leandri,
—— *I felix littera, dixi.*
Rem. Amor.
Ille Machaoniâ vix ope ſanus eat.
ſic vetus liber. *Heinſius.* *Pars tui partus prior.*] Grandior enim natu Tiberius fuit, & ante Druſum natus.

473. *Eſt conjux tutela hominum.*] Eoque enim & pater patriæ appellatus fuit, & Auguſtus.

N U X,
E L E G I A.

Nux ego juncta viæ.] *Sunt qui aſſerant, hoc quoque opuſculum de Nuce falſo aſcribi Naſoni. Ego vero, ipſius, non alterius Poëta partum eſſe aſſeverarim: quod ex dicendi charactere quivis vel mediocriter eruditus deprehendere poterit. Sed (ut ad opuſculi ipſius argumentum deveniam) inducit Poëta arborem nucem quæ in publica via ſtabat, conquerentem, quod à tranſeuntibus & viatoribus frequenter ſaxis feriatur. Et ab hac Nucis querela occaſione capta latenter carpit ſui temporis avaritiam ac luxuriam, antiquorumque laudat ſeveritatem & continentiam.*

NUx ego juncta viæ, cum ſim ſine crimine vitæ,
A populo ſaxis prætereunte petor.
Obruere iſta ſolet manifeſtos pœna nocentes,
Publica cum lentam non capit ira moram.
Nil ego peccavi: niſi ſi peccaſſe vocetur,

3. O*Bruere.*] Obruitur proprie, qui vi, qui ſubito, qui multitudine opprimitur. Nec ineleganter *Capit* dictum eſt, pro fert. *Eraſm.* *Manifeſtos nocentes.*] De quibus vel indemnatis ſupplicium jure ſumi poſſit: cum eorum delicta ſint omnibus manifeſta. *Dom.*

4. *Publica.*] Popularis ira. *Lentam.*] Segnem, pigram, tardam: ab effectu. *Dom.*

5. *Nil ego peccavi, &c.*] Ludit Poëta, nimirum in argumento ficto, ludicroque. Nam alioqui, quod Nux injuriam vocat, prodeſt ad ferilitatem. Etenim ſi nuces perticis decutiantur, copioſius proveniunt in proximum annum, quam ſi decerperentur. *Eraſm.* *Niſi ſi peccare videtur.*] Quidam ſcripti *fatetur*, vel *fatemur.* Meliores tamen *docetur.* Regius

Annua cultori poma referre ſuo.
At prius arboribus, tum cum meliora fuêre
Tempora, certamen fertilitatis erat.
Cum domini memores ſertis ornare ſolebant
Agricolas fructu proveniente Deos.
Sæpe tuas igitur, Liber, miratus es uvas:
Mirata eſt oleas ſæpe Minerva ſuas.
Pomaque læſiſſent matrem; ni ſubdita ramo
Longa laboranti furca tuliſſet opem.
Quin etiam exemplo pariebat fœmina noſtro;
Nullaque non illo tempore mater erat.
At poſtquam platanis ſterilem præbentibus umbram
Ube-

vocetur. recte. niſi quod *vocatur* malo. id enim Latinius. Met. x.

Quæ mea culpa tamen? niſi ſi luſiſſe vocari
Culpa poteſt, niſi culpa poteſt & amaſſe vocari. Heinſius.

9. *Cum domini memores.*] Olim quæque arbor ſuo deo ſacra erat, in cujus tutela credebatur eſſe: vitis Baccho, olea Minervæ, eſculus Jovi, &c.

10. *Agricolæ fructu proveniente Deos.*] Lege *Agricolas Deos*, quicquid libri veteres diſſentiunt. Met. VIII.

Cæptus ab agricolis ſuperos pervenit ad omnes
Ambitioſus honos.

ſic & Priapus *Ruricola Deus* poëtis. poſſet & *Agricolam Deum* legi. quemcumque Deum agricolam. ſic Tibullus libro I. Eleg. prima,

Et quodcunque mihi pomum novus educat annus,
Libatum agricolæ ponitur ante Deo.

ubi nihil mutandum: quamquam *Agricolas ante Deos* nonnulli legunt. aut ſi quid mutetur, pro *Libatum* libens reponam *Libandum.* Idem Tibullus Eleg. v.

Illa Deo ſciet agricolæ pro viribus uvam,
Pro ſegete ſpicas, pro grege ferre dapem.

& libro II. Eleg. I.

—— dum carmine noſtro
Redditur agricolis gratia cælitibus.

Proveniente.] Certe primi fructus, quos hinc Latini primitias appellant, Græci ἀπαρχὰς, diis conſecrabantur: quo videlicet in proximum annum augerent etiam arborum fœturam. *Eraſm.*

12. *Oleas.*] Pro olivis dixit. Eſt enim olea arbor, oliva bacca. *Suas.*] Quas ipſa invenit.

13. *Matrem.*] Ipſam arborem, quæ velut mater fructus gignit. *Ramo laboranti.*] Præ multitudine & magnitudine fructuum. *Dom.* *Pomaque læſiſſent matrem.*] Sic Ovidius:

Aſpice curvatos pomorum pondere ramos,
Ut ſua quod peperit, vix ferat arbor onus.

Furcis autem ſuppoſitis fulciuntur rami impares oneri. *Eraſm.*

14. *Furca.*] Pertica in duo cacumina diviſa, dicta à ferendo.

17. *At poſtquam platanis.*] Poſtquam, inquit, major honos platanis ſterilibus, quam fructiferis arboribus haberi cœpit, cæteræ arbores, quæ antea fructus annuatim ferebant, ſterileſcere cœperunt. Horat. lib. 2. Carm. ode 15. *Platanis.*] Platanus arbor eſt ſterilis, ſed voluptatis & umbræ cauſa expetitur; maxime enim latas umbras efficit. Plin. lib. 12. *Dom.* *Steriles umbras.*] *Sterilem umbram* meliores libri. & ſequenti verſu *honos* pro *honor.* Heinſius.

18. *Ve-*

Uberior quavis arbore venit honos;
Mos quoque frugiferæ (ſi nux modo ponor in illis)
Cœpimus in patulas luxuriare comas.
Nunc neque continuos naſcuntur poma per annos:
Uvaque læſa domum, læſaque bacca venit.
Nunc uterum vitiat, quæ vult formoſa videri:
Raraque in hoc ævo eſt, quæ velit eſſe parens.
Certe ego, ſi nunquam peperiſſem, tutior eſſem.
Iſta Clytæmneſtrâ digna querela fuit.
Si ſciat hoc vitis, naſcentes ſupprimet uvas:
Orbaque, ſi ſciat hoc, Palladis arbor erit.
Hoc in notitiam veniat maloque piroque;
Deſtituent ſilvas utraque poma ſuas.
Quæque ſibi vario diſtinguit poma colore,
Audiat hoc ceraſus; ſtipes inanis erit.

Non

18. *Venit honos.*] Plinius de platanis loquens lib. 12. *Tantum*, inquit, *poſtea honoris increvit, ut mero infuſo enutrirentur: compertum id maxime prodeſſe radicibus.* Et apud Macrob. lib. 3. Saturn. *Hortenſium platanos ſuas vino irrigare conſuevisse.*

19. *Nos quoque fructifera.*] *Frugifera* ſcripti plerique. nec reſpuendum. Juriſconſulti certe tam frugiferas arbores quam fructiferas agnoſcunt. frugiferarum Columella non ſemel meminit. Tacitus de Germania, *Satis ferax, frugiferarum arborum impatiens.* apud Plinium lib. xv. titulus eſt, *Natura frugiferarum arborum.* habes & *frugifera arbuſta* apud Minutium Felicem in Octavio. Cicero lib. v. Tuſcul. Quæſt. *Neque eſt ullum arboris genus, quod non ita vigeat interiore quodam motu, & ſuis quoque ſeminibus incluſis, ut aut flores, aut fruges fundat, aut baccas.* Cornificius apud Servium ad lib. 1. Georg. *Ut folia qua frugibus arboreis tegmina gignuntur.* Quercum & ilicem inter frugiferas ponit Horatius, ſed improprie. lib. 1. Sat. xvi.

——ſi quercus & ilex
Multâ fruge pecus, multa dominum juvet umbrâ.

Nemeſianus Eclog. 1.

Dant Fauni quod quiſque valet. de vite racemos,
De campo culmos, omnique ex arbore fruges.

Columella,

Quo Bacchi genus, aut alienâ ſtirpe gravatâ
Mitis adoptatis curvetur frugibus arbor.

Heinſius.

26. *Iſta.*] Ordo eſt: Iſta querela fuit digna Clytæmneſtra. *Dom. Iſta Clytæmneſtra, &c.*] Eſt quidem, inquit, hæc querela mihi cum Clytæmneſtra communis: cui nocuit peperiſſe, propterea quod ab Oreſte filio ſit occiſa. Verum illi minus juſta fuit hæc querela, quod ipſa prius occidiſſet maritum, ſcelus ſcelere provocans: ego nihil commiſi, niſi quod pario. *Eraſm.*

28. *Et arbor Palladis.*] Meditatur eſſe quod eſt ipſa dea, quæ ſterilis eſt, & virgo: ut nec periphraſis ſit ocioſa. *Eraſm.*

30. *Sylvas.*] Sylvas autem materias vocat, inter quas ſunt pyrus & malus: cum vitis & aliæ quædam ſint inutiles materiis. *Eraſm.*

33. *Nun-*

Non equidem invideo: nunquid tamen ulla feritur,
  Quæ ſterilis ſolâ conſpicienda comâ eſt?
Cernite ſinceros omnes ex ordine truncos,
  Qui modo nil, quare percutiantur, habent.
At mihi ſæva nocent mutilatis vulnera ramis;
  Nudaque derepto cortice ligna patent.
Non odium facit hoc, ſed ſpes indulta rapinæ.
  Suſtineant aliæ poma; querentur idem.
Sic reus ille ferè eſt, de quo victoria lucro
  Eſſe poteſt: inopis vindice facta carent.
Sic timet inſidias, qui ſcit ſe ferre viator,
  Cui timeat: tutum carpit inanis iter.
Sic ego ſola petor; ſoli quia cauſa petendi eſt.
  Frondibus intactis cætera turba virent.
Nam quod habent frutices alii quoque proxima nobis
  Fragmina, quæ læſo vimine multa jacent;

Non

33. *Nunquam tamen ulla feritur.*] Repone *nunquid* ex melioribus libris. & ſequenti verſu, *ſola conſpicienda coma eſt.* Vide Notas Epiſt. XVI. verſ. 364. *Heinſius.*

34. *Sola coma.*] Solis frondibus.

38. *Nudaque detecto cortice.*] *Dejecto* ſcripti plerique. unus, *delecto.* alius *dijecto.* vetuſta editio, cum Bartholini & Langermanni libris *decerpto.* Lege, *derepto cortice.* Adi notas ad lib. I. Amorum Eleg. V. *direpto* Fabricius. *Heinſius.*

39. *Sed ſpes inducta rapinæ.*] *Indicta* Mentelii liber. alius *illuſtra. indulta* Fabricii codex. *Idem.*

41. *Sic reus ille fere eſt, &c.*] Confirmat argumentum exemplis. Erat olim ſceleratiſſimum quæſtus genus ſycophantarum, & quadruplatorum, qui divitibus intendebant calumniam, ut ex lite aliquid abraderent. Huic malo non erant obnoxii, quibus nihil erat. *Eraſm.* *Sic.*] Quemadmodum ego. *Reus eſt.*] Id eſt, reus ſit, & condemnatur. *De quo victoria lucro.*] Qui ſi condemnetur, judicem lucrum conſequetur.

43. *Inſidias.*] A graſſatoribus & latronibus. *Qui ſe ſcit ferre.*] Subaudi aliquid, ut aurum, argentum, & cætera id genus precioſa.

44. *Cur timeat.*] Lege *Cui timeat.* quod & Mario Nigro videbatur. *Heinſ.* *Inanis.*] Carens nummis, & hujuſmodi rebus precioſis. ut eſt illud, *Cantabit vacuus coram latrone viator.*

45. *Quia cauſa petendi eſt.*] Ob fructus ſcil. quos fero. *Dom.* *Cauſa petendi.*] Petendi dixit paſſive, cauſa cur petar. *Eraſm.*

46. *Cætera turba viret.*] *Virent* Ambroſianus. *Heinſ.* *Cætera turba.*] Contemptim dixit. turbam infrugiferarum arborum. *Eraſm.*

47. *Nam quod habent frutices aliquando proxima noſtro.*] *Nobis* potior ſcriptorum pars. pro *aliquando* legendum *alii quoque* cum Moreti codice. Lovanienſis ex noſtris & Fabricii codex *alioquin.* *Heinſ.*

48. *Fragmina.*] Fragmenta, ramos fractos. *Læſo vimine.*] Fractis virgultis. *Quod læſo vimine.*] *Collæſo* duo veteres. ſed probo quod Ambroſianus habet, *quæ læſo.* Heinſius.

51. *Idque*

Non iſtis ſua facta nocent: vicinia damno eſt.
Excipiunt ictu ſaxa repulſa meo.
Idque fide careat; ſi non, quæ longius abſunt,
Nativum retinent inviolata decus.
Ergo, ſi ſapiant, & mentem verba ſequantur;
Devoveant umbras proxima quæque meas.
Quam miſerum eſt, odium damnis accedere noſtris;
Meque ream nimiæ proximitatis agi!
Sed, puto, magna mei eſt operoſo cura colono.
Invenias, qui det nil mihi, præter humum.
Sponte mea facilis contemto naſcor in agro:
Parſque loci, qua ſto, publica pæne via eſt.
Me, fata ne lædam, (quoniam fata lædere dicor)
Imus in extremo margine fundus habet.
Non mihi falx nimias Saturnia deputat umbras:

Du-

51. *Idque fide careat.*] Homo caret fide, cui non creditur. Res caret fide, quæ non creditur. Eſt autem elegans ingreſſus ad argumentum irrefutabile. Mentiar, ſi non hoc ipſa res loquitur. *Eraſm.*

53. *Mentem.*] Animum, voluntatem, id eſt, ſi ipſi frutices & herbæ ſenſum haberent, & verbis eum exprimere poſſent. *Dom. Ergo ſi ſapiant, &c.*] Jucundum Πάθος eſt, exaggeratione mali. Crudele erat, ob fœcunditatem ſic lædi: ſed intolerabilius malum, ſi calamitati addatur odium, præſertim vicinarum, à quibus expedit amari. *Eraſm.*

58. *Inveniat dederit quid mihi præter humum.*] Vetuſta editio cum Mediceo codice, *Invenies quod det nil mihi.* alia cum tribus ſcriptis, *Invenias dederit quid mihi.* unus *Invenies dederit quid mihi.* alius, *Inveniat.* duo, *Inveniat ſi quid det mihi.* Lege, *Invenias, qui det nil mihi, præter humum.* nam in uno Vaticano, *Inveniet qui det nil.* Heinſius.

61. *Me fata, &c.*] Ordo eſt: Fundus imus habet me in margine extremo, ne lædam fata, quoniam dicor lædere fata. *Lædere dicor.*] Callide, nec inficiatur, quod manifeſtum eſt: nec agnoſcit, quod erat obfuturum. *Eraſm.*

62. *Imus fundus.*] Ima & ultima pars fundi. *Fundus* ager dictus eſt, quod planus ſit. *Margine.*] Extremitas omnium rerum dicitur margo.

63. *Non mihi falx.*] Oxonienſis ex vetuſtioribus *Nunc.* Lege hoc & ſequenti verſu *Num.* Heinſ. *Falx Saturnia.*] Falcem Saturno, qui Græcis Κρόνος, ſ. Χρόνος dicitur, antiqui poëtæ tribuunt, quod tempus omnia conſumat, demetat, incidat. Sic in vetere epigrammate.

Χειρὶ δὲ δεξιτερῇ τὶ φορεῖς ξυρὸν; ἀνδράσι
Ὡς ἀκμῆς πάσης ὀξύτερος τελέθω.

Vel quod vitis, frugumque ei competat diſciplina. Quod Macrobius confirmat 1. Saturnal. ideoque in Siciliam decidiſſe falcem ejus volunt, quod ea terra omnium ſit fertiliſſima. Virgil. 7.

Vitiſator, curvam ſervans ſub imagine falcem.

Falx Saturnia.] Quia Saturni inſigne eſt falx. Falcem autem iccirco attribuunt Saturno, quia à Græcis

Duratam renovat non mihi foſſor humum.
Sole licet ſiccâque ſiti peritura laborem;
Irriguæ dabitur non mihi ſulcus aquæ.
At cum maturas fiſſo nova cortice rimas
Nux agit; ad partes pertica ſæva venit.
Pertica dat plenis immitia vulnera ramis;
Ne poſſim lapidum verbera ſola queri.
Poma cadunt menſis non interdicta ſecundis;
Et condis lectas, parca colona, nuces.
Has puer aut certo rectas dilaminat ictu;

cis χρόνος, id eſt, tempus vocatur: quippe tempus omnia metit & ſecat. aut quia Italicis populis genus vitis demonſtravit, ipſamque vitem deputare docuit. *Nimias umbras.*] Id eſt, ramos nimium frondentes: quorum umbræ fructibus ſunt impedimento, quo minus matureſcant. *Dom.* *Non mihi falx, &c.*] Id potiſſimum opus eſt in vitibus quoties ſupra modum luxuriant pampini & flagella. *Eraſm.*

64. *Renovat.*] Inſtaurat. *Duratam renovat.*] Conducit id multis arboribus: ſed in vite neceſſaria repaſtinatio. Ablaqueantur & ceteræ arbores, ne ſterileſcant. Nihil his opus nuci. *Eraſm.*

65. *Sole licet, &c.*] Quibus remediis ſubveniatur arbori, ne radix ſiccitate ſterileſcat, docet Plin. lib. 17. cap. 19. Ovid. attigit tria præcipua remedia, putationem, ablaqueationem, & irrigationem. *Eraſm.*

67. *Nux nova.*] Novus fructus. *Maturas.*] Maturitatem fructuum oſtendentes. Maturis enim nucibus, cortex finditur, & rimas agit. *Cortice.*] Operimentum illud intelligit, quod eſt inſtar calicis pulvinati, non ligneum putamen. *Dom.* *At cum maturas, &c.*] Cortex dehiſcens in juglandibus, maturitatis indicium eſt. Eleganter autem dixit, *agere rimas*, pro findi. *Eraſm.*

68. *Ad partes.*] Sic lib. 1. Amorum dixit: *Servus, & ad partes ſolers ancilla paretur.* *Ad parteis*, à fabularum actione tranſlatum eſt. Unde qui ſuo fungitur officio, ſuas partes agere dicitur. *Eraſm.* *Ad partes.*] Redi ad l. 1. Amor. Eleg. 8. ℣ſ. 87. *Pertica ſæva venit.*] *Longa* duo libri. ut in iſtis Ovidii,

Pertica ſuſpenſos portabat longa manipios. Heinſius.

71. *Menſis ſecundis.*] Antiqui duas menſas diſponebant: alteram, quæ ad ſatietatem erat, *ordinariam* vocabant: alteram, quæ ad delectationem proficiebat, *ſecundam* appellabant. unde Flacc. *Tum penſilis uva ſecundas, Et nux ornabat menſas.* *Menſis ſecundis.*] Secundæ menſæ pomorum erant, & bellariorum: quo nomine omne genus ſecundæ menſæ venit. Macrob. Saturnal. 3. c. 18. 19. 20. Conſule & Servium 1. Æneid. ad 5. ℣ſ. *Poſtquam prima quies epulis, menſæque remotæ.* Qui Poëtam reſpicere ait ad Romanorum epulandi morem, apud quos duæ menſæ, una epularum, altera poculorum.

73. *Has puer aut certo rectas diverberat ictu.* *Dilaniat* multi ex ſcriptis. Unde Eraſmus *dilaminat.* ingenioſe. quomodo & codex Mediceus cum priſca editione. etſi verbum id ſit novum. certe *Laminam* nucis infra hic idem auctor appellat. Politianus conjiciebat, *deliniat.* *delineat* Fabricius, *divulnerat* codex Patricii Junii. *diſſeparat* duo alii. Mureti *delaniat.* pro *rectas* etiam in multis veteribus *lectas.* Puto ſcribendum *ſectas dilaminat.* Heinſ. *Has.*] Scilicet nuces.

Aut pronus digito biſve ſemelve petit.
Quatuor in nucibus, non amplius, alea tota eſt;
Cum ſibi ſuppoſitis additur una tribus.
Per tabulæ clivum labi jubet alter; & optat,
Tangat ut è multis quamlibet una ſuam.
Eſt etiam, par ſit numerus qui dicat, an impar:
Ut divinatas auferat augur opes.
Fit quoque de cretâ, qualem cœleſte figuram
Sidus, & in Græcis littera quarta gerit.
Hæc ubi diſtincta eſt gradibus, qui conſtitit intus
Quot tetigit virgâ, tot capit inde nuces.
Vas quoque ſæpe cavum ſpatio diſtante locatur;
In

Nunc incipit deſcribere ludos, qui nucibus à pueris exercentur. *Dom. Rectas dilaminat ictu.*] Dilaminare dixit, pro in duas laminas deducere. Id fit, quoties ſolutis commiſſuris, finditur nux in duas partes. Unde paulo poſt *laminam* vocat putamen fiſſile. Illud interim erat artis, certo ictu tangere commiſſuram.

74. *Aut pronas.*] Rectius *pronus* cum Regio & Mentelii codice. *Heinſius.*

75. *Quatuor in nucibus, &c.*] Facete vocat *aleam*, quaſi periculum. Summum autem periculum, ſi vincaris, eſt in quatuor nucibus, ut ad ſummum incaleſcat certamen: ſi unam tribus impoſitam ſecueris, aufers quatuor. *Eraſm.*

77. *Clivum.*] Declivitatem & deſcenſum. *Dom. Per tabulæ clivum, &c.*] Altera ludendi ſpecies eſt, ut diſpoſitis in ſeriem nucibus, per tabulam declivem volvatur nux: quæ ſi tangat quam oportet; vincit qui miſit. *Eraſm.*

78. *Qualibet una ſuam.*] *Quamlibet* meliores. *Heinſius.*

79. *Eſt etiam, par ſit.*] Hujus ludi meminit & Flaccus: *Ludere par impar, equitare in arundine longa.* Nec vero nucibus tantum, aut caſtaneis ludére par impar ſoliti erant antiqui, ſed etiam nummis. *Dom.*

80. *Auferat.*] Tanquam victor. *Opes.*] Ad ſenſum puerorum, qui magno æſtimant divinatas, & prædictas ob conjecturæ periculum. *Augurem* vocat conjectatorem.

81. *Eſt quoque de creta.*] *Fit quoque* potior labrorum pars. recte. *pro figura.* etiam *figuram* cum iiſdem legendum. *Heinſius. Fit quoque de creta, &c.*] Tertium luſus genus deſcribit. E creta pingitur ampla figura triangularis, qualem habet apud Græcos Δέλτα majuſcula forma ſcriptum. Eandem figuram apud Ægyptios curſu ſuo facit Nilus: unde & loco nomen inditum. Et huic ſimilis oſtenditur in cœlo ſuper caput Arietis. Hac notant tres ſtellæ, duabus lineis æqualibus: tertia breviore: ſed quæ in angulo ſtellam clariorem habeat, Græci δελτωτὸν appellant.

83. *Hac ubi diſtincta, &c.*] In lineis itaque pictis, certis intervallis, quos hic gradus vocat, diſponuntur nuces. Puer qui ſtat in medio, jactu virgæ quot tetigerit, tot aufert. *Eraſm.*

84. *Quot tetigit virga, tot capit ipſa nuces.*] *Ipſe* nonnulli. *ille* duo. Sed vetus editio, codex Regius, & Langermanni recte *tot capit inde.* quare & in ſuperiori verſu ſcribendum, *qui conſtitit intus.* non, *quæ.* Heinſius.

85. *Vas quoque.*] Sic à quibuſdam & noſtra tempeſtate ludi videmus. Alter enim puerorum vaſculum aliquod ut pelvim ponit, & cum altero convenit: ut quod ille procul ſtans in pelvim nuces

In quod miſſa levi nux cadat una manu.
Felix, ſecreto quæ nata eſt arbor in arvo;
  Et ſoli domino ferre tributa poteſt!
Non hominum ſtrepitus audit, non illa rotarum:
  Non à vicinâ pulverulenta viâ eſt.
Illa ſuo, quæcunque tulit, dare dona colono,
  Et plenos fructus annumerare poteſt.
At mihi maturos nunquam licet edere fœtus;
  Ante diemque meæ decutiuntur opes.
Lamina mollis adhuc tenero dum lacte, quod intro eſt;
  Nec mala ſunt ulli noſtra futura bono:
Jam tamen invenias, qui me jaculentur, & ictu
  Præfeſtinato munus inane petant.
Si fiat rapti, fiat menſura relicti,

Majo-

ces miſerit, tot lucretur: quæcunque autem extra pelvim ceciderint, amittantur. *Cavum.*] Ut miſſas nuces continere poſſit.

86. *Levi.*] Agili. *Una nux.*] Lex enim eſt in hoc ludo, ne plures ſimul jaciantur.

87. *Secreto.*] A publica via remoto. *Soli domino.*] Quippe dominus, cum maturi ſunt fructus, eos decerpit abſque arboris læſione.

88. *Tributa.*] Tributum dicitur vectigal, quod à ſubditis ſolvitur. *Dom. Ferre tributa.*] Fingit enim nucem frugi, dominoque fidelem, quo judicatur atrocior injuria. Et grave eſt, ei qui bonæ fidei eſt, non poſſe, quod debet, reddere. *Eraſm.*

89. *Hominum.*] Prætereuntium. *Rotarum.*] Plauſtrorum & vehiculorum.

92. *Annumerare.*] Sumpta eſt metaphora à debitoribus, qui acceptam pecuniam creditoribus annumerant.

93. *Fœtus.*] Fructus. *Dom. At mihi maturos, &c.*] Alludit ad abortus, quæ præcipua infœlicitas eſt inter fœminas, quoties fœtus immaturus ejicitur. *Eraſm. Fœtus maturos.*] Redi ad Ep. 20. ℣ſ. 9.

94. *Ante diem.*] Ante debitum tempus. *Opes.*] Fructus.

95. *Lamina.*] Bractea. Corticem intelligit. *Mollis.*] Tenella, non firma. *Quod intra eſt.*] Quod eſt intra nucleum. *Dom. Lamina mollis.*] Putamen dureſcit maturitate. Eſt quiddam in nuce, quod diſcriminet partes nuclei; id quoque maturitate ligneſcit. Vide Plin. lib. 15. cap. 22. *Tenero eſt in lacte.*] Succus eſt lacteus magis, quam nucleus. *Ulli bono.*] Bonum pro commodo dixit ſubſtantive. *Eraſm. Tenero eſt in lacte quod intra eſt.*] *Tenero de lacte quod intro eſt*, Oxonienſis, *tener & de lacte quod intro eſt* Neapolitanus, *tenero de lacte quod intus* vetus editio, & quinque ſcripti. *tenero de lacte quod intra eſt*, duo. *teneroque in lacte quod intro eſt*, Vaticanus. Scribo, ut cum ſuperioribus hæc cohæreant, *Lamina mollis adhuc tenero dum lacte, quod intus*, vel, *intro eſt*. Heinſius.

97. *Jam tamen invenio.*] *Invenias* ſcribe ex libris Naugerii. ut ſupra,

Invenias, qui det nil mihi præter humum. Idem.

98. *Præfeſtinato.*] Id eſt, præpropero, ante tempus: deberet enim ſinere, ut matureſcerent nuces. *Eraſm.*

99. *Rapti.*] Fructuum à viatoribus raptorum.

100. *Ma-*

Majorem domini parte, viator, habes.
Sæpe aliquis, foliis ut nuda cacumina vidit,
Eſſe putat Boreæ triſte furentis opus.
Æſtibus hic, hic me ſpoliatam frigore credit:
Eſt quoque, qui crimen grandinis eſſe putet.
At mihi nec grando duris inviſa colonis,
Nec ventus fraudi, ſolve, geluve fuit.
Fructus obeſt: peperiſſe nocet: nocet eſſe feracem.
Quæque fuit multis, & mihi præda malo eſt.
Præda malo, Polydore, fuit tibi: præda nefandæ

Con-

100. *Majorem.*] Subaudi, partem. *Domini.*] Cui tributa ſolvere teneor.

101. *Ubi nuda cacumina vidit.*] *Ut vidit* vetus editio & ſcripti nonnulli. & ſequenti verſu eadem editio cum Mediceo, *Boreæ frementis.* ut in Triſtibus,

Inter utrumque fremunt immani turbine venti. Heinſius.

Nuda.] Nudata, privata.

102. *Boreæ furentis.*] Nullus enim ventus violentior. Facete dixit, *Opus.* Sic enim loquuntur: Hoc fecit boreas. Hoc tuum eſt opus. *Eraſm. Triſte.*] Damnoſum. *Dom.*

103. *Æſtibus.*] Nimiis æſtatis caloribus. *Spoliatam.*] Scilicet foliis.

106. *Nec ventus damno.*] Septem ſcripti meliores cum veteri editione *fraudi.* probe. Neque aliter ex ſuis Ciofanus. qui videatur. ſic Faſt. VI.

Piſcis adhuc illi populo ſine fraude natabat. Heinſius.

Sol.] Solem ad æſtus refert, gelu ad frigus.

107. *Peperiſſe nocet.*] Sic ſupra: *Certe ego ſi nunquam peperiſſem, tutior eſſem. Nocet eſſe feracem.*] Malim *feraci*, ſi per libros liceat. ſic lib. IX. Metam. *verum nocet eſſe ſorori* lib. I. *Sed nocet eſſe Deo.* ut & illic ſcribendum cenſeo. Sympoſius Ænigm. LIII. *quamvis placet eſſe marita.* ita lego. nam V. C. Voſſianus *marito.* Vulgati *maritam.* vide quæ noto ad Ep. XIV. vſ. 4. & 64. Lucretius l. V. ut quidam codices,

Qui numquam vero vitæ guſtavit amorem,
Nec fuit in numero, quid obeſt non eſſe creato?

ſic contra *profuit.* noſter Met. VIII.

—— nec fortibus illic
Profuit armentis, nec equis velocibus eſſe.

Met. XI. ut quidem legendum puto,

Quid peperiſſe Duos & Dis placuiſſe duobus,
Et forti genitore, & progenitore Tonanti
Eſſe ſata prodeſt?

Propertius libro III. El. XVII.

Quid genus aut virtus, aut optima profuit illi
Mater, & amplexo Cæſaris eſſe focos?

ita recte Scaliger ex veſtigiis vetuſti codicis. *Heinſius.*

108. *Quæque fuit.*] Prædam vocat non quod raptum eſt, ſed quod rapi poſſet. *Eraſm. Eſt mihi præda malo.*] Scripti veteres magna ex parte *heu mihi præda malo eſt*; vel, *hæc*; vel, *hei.* Lege, *& mihi præda malo eſt.* Heinſius.

109. *Præda malo Polydore fuit tibi.*] Exemplis Polydori, Amphiarai, & Atlantis horti probat, prædam nocere. Polydorus filius fuit Priami Trojani regis: quem pater rebus Trojanis diffidens, cum magno auri pondere alendum Polymneſtori Thraciæ regi, tunc amico ſuo miſerat, eo quidem conſilio, ut ſi forte Troja à Græcis erueretur, ipſe Trojanum genus & urbem quandoque in-

Conjugis Aonium miſit in arma virum.
Heſperii regis pomaria tuta fuiſſent:
Una ſed immenſas arbor habebat opes.
At rubus & ſentes tantummodo lædere natæ,
Spinaque vindictâ cætera tuta ſuâ eſt.
Me, quia nec noceo, nec obuncis vindicor hamis;
Miſſa petunt avidâ ſaxa proterva manu.
Quid, ſi non aptas ſolem fugientibus umbras,
Finditur Icario cum cane terra, darem?
Quid, niſi ſuffugium nimbos vitantibus eſſem;

Non

inſtauraret. Verum perfidus Polymneſtor, everſa Troja, ſpe auri & prædæ: miſerum Polydorum interfecit. vide Maronem lib. 3. Æneid. *Præda nefandæ conjugis.*] Quemadmodum Eryphile, accepto pulcherrimo monili à Polynice, Amphiaraum augurem Argivum maritum ſuum Thebano bello latitantem prodiderit, diximus elegia 10. l. 1. Amorum. *Præda.*] Monile illud precioſum, quod olim à Venere donatum fuerat Hermionæ, poſtea à Polynice muneri datum Eryphilæ. *Dom.* *Nefandæ conjugis.*] Eraſmus credit eſſe fabulam de Helena per Menelaum bello repetita.

110. *Nefandæ conjugis.*] Sceleſtæ Eryphiles. *Aonium.*] Apollineum. Nam Amphiaraus Apollinis vates & augur celebris fuit. Aonia enim fere tota Apollini & Muſis eſt conſecrata. *Virum.*] Maritum Amphiaraum. *Miſit ad arma.*] *In arma* meliores. *Heinſius.*

111. *Heſperii regis pomaria.*] Si, inquit, Heſperidum hortus non habuiſſet aurum, ab Hercule ſpoliatus non fuiſſet. Fabulantur enim Poëtæ, Atlantem Libyæ regem amœniſſimum viridarium habuiſſe, in quo arbores, aurea mala ferentes: huicque cuſtodiendo vigilem draconem appoſitum. Hercules tamen ab Euryſtheo miſſus, interfecto dracone, aurea mala inde abſtulit. *Dom.*

113. *Lædere natæ.*] Græce dixit potius, quam Latinè, pro natæ ad lædendum, πεφυκυῖας βλάπτειν.

114. *Vindicta.*] Quia vulnerant tentantem attingere. *Eraſm.*

115. *Aduncis hamis.*] *Obuncis* duo libri. unus *abuncis*. Heinſ. *Hamis.*] Spinis, hamorum ſimilitudinem habentibus.

116. *Miſſa.*] Emiſſa. *Petunt.*] Feriunt.

117. *Quid ſi non aptas, &c.*] Non ſolum, inquit, fructifera & innoxia, verum etiam aliis modis commoda ſum viatori: videlicet ſub umbram meam confugit, quum non tolerat æſtum ſolis, aut quum ſub dio ſubito oborta pluvia occupavit. *Eraſm.* *Solem fugientibus.*] *Mutantibus* ſcripti fere omnes. quod quamvis video, quomodo explicari poſſit, tamen *vitantibus* reponi debere exiſtimo. Amor. III. Eleg. VI.

Ipſe ſub arboreis vitabam frondibus æſtum.

Tibullus libro primo Eleg. 1. *canis æſtivos ortus vitare ſub umbra Arboris* pari modo dixit. *Heinſ.*

118. *Finditur.*] Rimas præ nimio calore contrahit. Vide lib. 2. Amorum: *Et micet Icarii ſtella proterva canis.* *Cane Icario.*] Id eſt, Canicula. *Dom.* *Icario cane.*] Hic eſt Sirius, ſive προκύων: quod ſit in capite ſtellæ, quæ *Canis* dicitur. In eo ſigno cum ſol eſt, æſtus eſt vehementiſſimus. Produnt hunc fuiſſe comitem Icari, qui domini corpus extincti prodiderit. Ob hoc officium meruit locum inter ſidera. *Eraſm.*

120. *Non*

Non exſpectatâ cum venit imber aquâ?
Omnia cum faciam, cum præſtem ſedula cunctis
  Officium; ſaxis officioſa petor.
Hæc mihi perpeſſæ, domini patienda querela eſt.
  Cauſa habeor, quare ſit lapidoſus ager.
Dumque repurgat humum, collectaque ſaxa remittit;
  Semper habent in me tela parata viæ.
Ergo inviſa aliis, uni mihi frigora proſunt:
  Illo me tutam tempore præſtat hiems.
Nuda quidem tunc ſum; nudam tamen expedit eſſe:
  Nec ſpolium de me, quod petat, hoſtis habet.
At ſimul induimus noſtris ſua munera ramis;
  Saxa novos fructus grandine plura petunt.
Forſitan hîc aliquis dicat, Quæ publica tangunt,
  * Carpere conceſſum eſt: hoc via juris habet.
Si licet hoc; oleas diſtringite: cædite meſſes.
  Improbe, vicinum carpe, viator, olus.
Intret & urbanas eadem petulantia portas;
  Sitque tuis muris, Romule, juris idem.

Qui-

120. *Non expectata.*] Repentina & improviſa.

123. *Hac mihi.*] Ad hæc, inquit, patior querelam domini mei, qui mihi imputat, quod ager obrutus ſit lapidibus. *Hac.*] Saxorum ictus & vulnera.

124. *Cauſabor quare ſit lapidoſus ager.*] Recte Salmaſius, *Cauſa habeor. Lapidoſus.*] Lapidibus, quibus ego petor, plenus. Oxonienſis. *Cauſabor, queritur.* Heinſ.

127. *Aliis.*] Scilicet arboribus.

128. *Illo me tutam tempore præſtat hyems.*] Scripti nonnulli *Illo ut non metuam.* Forte, *Illo, ne metuam.* Heinſius.

129. *Nuda.*] Sine frondibus & fructibus. *Tunc.*] Hyberno tempore.

131. *At ſimul indumus noſtris ſua munera ramis.*] Tò *ſua* hic non placet. Puto ſcribendum,

At ſimul induimur noſtris nova munera ramis. Heinſius.

133. *Forſitan hoc aliquis dicat.*] *Hic aliquis dicat* cum veteri editione & quatuor ſcriptis legendum. *Idem.*

135. *Si licet hoc; oleas.*] Scripti plerique *Scilicet.* & pro *hoc*, prima editio & quinque manu exarati *has.* duo *hic.* unus *huc.* Opinor refingendum, *Scilicet ite, oleas diſtringite.* de quo loquendi modo à me actum Amor. III. El. III. vſ. I. *diſtringere* quomodo Columella lib. XI. cap. II. *Tum & olea diſtringenda eſt, ex qua velis viride oleum efficere.* Martial. lib. XII. Ep. XXIX.

Hoc quoque ſi deerit, medios diſtringere lectos
Menſarumque pedes non timet Hermogenes. Idem.

137. *Eadem petulantia.*] Eadem procacitas rapiendi quæcunque vicina ſunt publicæ viæ.

138. *Idem juris.*] Eadem rapiendi poteſtas. *Dom. Tuis muris.*] Nove dixit, pro in tuos muros. *Eraſm.*

139. *Pri-*

Quilibet argentum primæ de fronte tabernæ
  Tollat: & ad gemmas quilibet alter eat.
Auferat hic aurum, peregrinos ille lapillos;
  Et quaſcunque poteſt tollere, tollat opes.
Sed neque tolluntur: nec, dum regit omnia Cæſar,
  Incolumis tanto præſide raptor erit.
At non ille Deus pacem intra mœnia finit.
  Auxilium toto ſpargit in orbe ſuum.
Quid tamen hoc prodeſt, mediâ ſi luce palamque
  Verberor, & tutæ non licet eſſe mihi?
Ergo nec nidos foliis hærere, nec ullam
  Sedibus in noſtris ſtare videtis avem.
At lapis, in ramo ſedit quicunque biſurco,
  Hæret, & ut captâ victor in arce manet.
Cætera ſæpe tamen potuere admiſſa negari,
  Et crimen nox eſt inficiata ſuum.
Noſtra notat fuſco digitos injuria ſucco,

Cor-

139. *Prima de fronte taberna.*] *Prima* concinnius vetus editio, & quatuor ſcripti. ſic in Triſtibus, *primi fronte libelli.* Heinſius. *Fronte.*] Ubi res venales exponi ſolent, ut ab omnibus conſpiciantur. *Taberna.*] Scilicet argentariæ.

140. *Tollat.*] Impune auferat: quippe frons tabernæ vicina eſt viæ publicæ.

142. *Et quaſcunque poteſt tangere, tollat opes.*] Quidam libri, *tollere tollat.* Neapolitanus, *tangere tangat.* Heinſ.

144. *Incolumis tanto præſide raptor erit.*] *Eat* præſtare dixi ſupra notis in Conſolationem ad Liviam ſub finem. *Idem. Incolumis.*] Impunitus. *Tanto præſide.*] Quantus ſcilicet eſt Auguſtus. Laudat Auguſti juſtitiam. *Præſide.*] Imperatore. *Raptor.*] Qui argentum, aurum, gemmas, aut alias opes rapuerit.

145. *At.*] Non urbi ſolum, ſed univerſo mundo Auguſtus pacem peperit. *Ille Deus.*] Divus Auguſt. *Pacem intra mœnia tantum.*] *Finit* libri veteres magna ex parte. duo, *figit.* Mediceus & vetus editio, *pater intra mœnia ſumit.* Latet aliquid. *Heinſ.*

146. *Sparſit in orbe ſuum.*] *Spargit* veteres libri. *Idem.*

148. *Et tutam non licet eſſe nucem.*] *Tutæ nuci* plerique ſcripti. Sed verum eſt, *tutæ mihi.* quod vetus editio cum Mediceo & Erfurtano libro agnoſcunt. vide notas in Epiſtolam XIV. vſ. 64. *Idem.*

151. *At.*] Sed loco nidorum avium, ſaxa inhærent. *Biſurco.*] Bifurcato, bicorni, ut lapis hærere ibi poſſit.

153. *Admiſſa.*] Commiſſa crimina.

154. *Et crimen vox eſt.*] *Nox eſt* Vaticanus non male. *nux eſt* vetus editio cum Ambroſiano. Multi alii, *Crimen ut eſt uxor.* Cogitavi aliquando *Et crimen noxa eſt inficiata ſuum.* ut *noxam* pro quocunque noxio ponat. *Heinſ.*

155. *Noſtra.*] Illi, inquit, qui nobis injuriam inferunt, non poſſunt crimen negare, ſucco meorum fructuum, qui eorum manus inficit, prodente. *Notat.*] Inficit, colorat. *Fuſco.*] Subnigro.

156. *In-*

Cortice contactas inficiente manus.
Ille cruor meus eſt: illo maculata cruore
Non profecturâ dextra lavatur aquâ.
O ego, cum longæ venerunt tædia vitæ,
Optavi quoties arida facta mori!
Optavi quoties, aut cæco turbine verti,
Aut valido miſſi fulminis igne peti!
Atque utinam ſubitæ raperent mea poma procellæ:
Vel poſſem fructus excutere ipſa meos.
Sic, ubi detracta eſt à te tibi cauſa pericli,
Quod ſupereſt, tutum, Pontice caſtor, habes.
Quid mihi tunc animi eſt, cum ſumit tela viator;
Atque oculis plagæ deſtinat ante locum?
Nec vitare licet moto fera verbera trunco,
Quem ſub humo radix vinclaque firma tenent.
Corpora præbemus plagis: ut ſæpe ſagittis,

Cum

156. *Inficiente.*] Tingente.

157. *Ille.*] Scilicet ſuccus.

158. *Non profectura aqua.*] Fruſtra enim manus illo ſucco infectæ, aqua lavantur.

161. *Turbine.*] Obſcuro nimbo, qui non erumpit, niſi cum impetuoſiſſimis procellis. *Verti.*] Evelli. *Dom. Optavi quoties, &c.*] Tragicæ ſunt imprecationes: *Vel pater omnipotens adigat me fulmine ad umbras.* Turbo, qui naſcitur ex variis ventis inter ſe concurrentibus, totas arbores aut evertit radicitus, aut rumpit medias. Ideo appellat *cæcum*, quod inſano tumultu ruat.

163. *Raperent.*] Diriperent. *Mea poma.*] Meos fructus, id eſt, nuces. Vel: aut ego ipſa poſſem amovere à me cauſam, ob quam petor, ut Fibri faciunt. Sunt autem *Fibri*, Canes Pontici, quorum teſtes *Caſtorea* appellati, ad medicamenta expetuntur: unde, ubi ſe quæri ſentiunt, eos ſibi ſecant. De his Cicero: *Redimunt ſe*, inquit, *ea parte corporis, propter quam maxime expetuntur.*

165. *Sic ubi detracta eſt.*] *Dejecta* vetus editio & Mediceus liber. Puto *rejecta.* Heinſius.

166. *Quod ſupereſt.*] Reliquum corpus. *Pontice.*] In Ponto enim regione maxima eſt horum animalium copia.

167. *Tela.*] Saxa, quæ in me contorqueat.

168. *Deſtinat.*] Deſignat. Miſerum eſt prævidere vulnus, nec poſſe vitare. *Eraſm.*

171. *Ut ſæpe ſagittis.*] Interpretes hic mihi non ſatisfaciunt. Nec ego verſum obſcuriſſimum capio. *Heinſius.*

173. *Utque gravem patiens.*] *Paſcens* octo ſcripti ex noſtris, alii duo cum veteri editione, *pavida eſt.* quod & Ciofanus ac Fabricius ex ſuis probarunt. Erfurtanus codex ſatis antiquus *pandens.* Forte *candens vacca.* Victimæ enim albæ, ut ex antiquis auctoribus eſt compertum, niſi quæ dîs inferis cædebantur. Triſt. IV. Eleg. II.

Candidaque adductâ collum percuſſa ſecuri
Victima purpureo ſanguine tingat humum.

atque ita paſſim de victimis poëtæ. *Heinſius.*

180. *Et*

Cum populus manicas depoſuiſſe vetat:
Utve gravem candens ubi tolli vacca ſecurim,
Aut ſtringi cultros in ſua colla videt.
Sæpe meas vento frondes tremuiſſe putaſtis:
Sed metus in nobis cauſa tremoris erat.
Si merui, videorque nocens; imponite flammæ,
Noſtraque fumoſis urite membra focis.
Si merui, videorque nocens; excidite ferro:
Et liceat miſeræ dedecus eſſe ſemel.
Si nec cur urar, nec cur excidar habetis;
Parcite. ſic cœptum perficiatis iter.

180. *Et liceat miſeræ dedecus eſſe ſemel.*] Nihil ſani eſt in hoc verſu, aut quod Latini leporis guſtum præ ſe ferat. Quare aut delendum hoc diſtichon, aut, quod præſtiterit, totus locus ſic erit conſtituendus,

Si merui, videorque nocens, imponite flammæ,
Noſtraque fumoſis urite membra focis.
Si merui, videorque nocens, excidite ferro:
Ut liceat miſeræ dedoluiſſe ſemel.

Dedoluiſſe ſemel, ut Remedio Amoris,

Optimus ille fuit vindex lædentia pectus
Vincula qui rupit, dedoluitque ſemel.

Quomodo alibi etiam Ovidius. *Heinſ.*

A. SA-

A. SABINI EPISTOLÆ TRES TRIBUS OVIDII EPISTOLIS RESPONDENTES.

EPISTOLA PRIMA.

ULYSSES PENELOPÆ.

Aulus Sabinus, imperante Octavio, atque Ovidii temporibus claruit. Ad Triſenam amicam, Elegiarum librum dedit. Faſtorum inchoatos reliquit. Scripſit etiam epiſtolas, quibus Ulyſſes Penelopæ, Hippolytus Phædræ, Æneas Didoni, Demophoon Phyllidi, Jaſon Hypſipylæ, Phaon Sapphoni reſpondent. Quæ omnes, præter has tres, quas nunc præ manibus habemus, ſeculorum ignavia perierunt.

PErtulit ad miſerum tandem tua caſus Ulyſſem,
Penelope, chartis verba notata piis.
Agnovi caramque manum, gemmaſque fideles.
Solamen longis illa fuêre malis.
Arguis ut lentum: mallem quoque forſitan eſſe;
Quam tibi quæque tuli dicere, quæque feram.

NUllos videre mihi, contigit codices manu exaratos, in quibus hæ extarent epiſtolæ. In primis etiam editionibus deſiderantur. nec ſatis conſtat, cui gloriam inventi hujus theſauri debeamus. Suſpicor tamen idem exemplar, quod Cydippes, ac Sapphus epiſtolam integram nobis ſervavit, & Paridis auctiorem, uſibus etiam hic publicis conſuluiſſe. Euſtathius quidem Swarthius in Analectis exemplar calamo deſcriptum epiſtolarum Sabini ad partes interdum vocat, quod Gaſparis Barthii fuerit, ejuſdemque ipſe Barthius in Adverſariis ſubinde mentionem facit. ſed cum & hunc & illum, dum in vivis eſſent, per amicos rogarim, ut uſum iſtius libri mihi præſtarent, atque alter me ad alterum ablegarit, facile intellexi, vanam à me ſpem foveri. nec tanti ſane ſunt quæ ex illo, ſi dis placet, vetuſto codice ab iis promuntur, ut ſalivam nobis de ipſo libro evolvendo excitare debeant. Primas itaque harum epiſtolarum editiones, alteram Venetiis An. MCCCCLXXXV. alteram Parmæ procuſam An. MCCCCLXXXIX. adhibendas duxi. in cæteris divinando res à me geſta eſt. *Heinſius.*

3. *Gemmas fideles.*] Annuli ſignum integrum, intactum.

6. *Quam tibi quæque tuli dicere, quæque feram.*] Aut *fero* corrigendum videtur, aut totus verſus ſic conſtituendus,

Quam tibi quæ tulerim dicere, quæque feram. Heinſius.

Non hoc objecit mihi Græcia: cum mea fictus
  Detinuit patrio littore vela furor.
Sed thalamis nec velle tuis, nec poſſe carere:
  Cauſaque fingendæ tu mihi mentis eras.
Nil tibi reſcribam curæ eſt, properemque venire.
  Dum propero, adverſi vela tulere Noti.
Non me Troja tenet Grajis odioſa puellis;
  Jam cinis, & tantum flebile Troja ſolum.
Deïphobuſque jacet, jacet Aſius, & jacet Hector:
  Et quicunque tui cauſa timoris erat.
Evaſi & Thracum cæſo duce prælia Rheſo,
  In mea captivis caſtra revectus equis:
Tutus & è mediâ Phrygiæ Tritonidos arce
  Fatalis palmæ pignora capta tuli.
Nec timui commiſſus equo; malè ſedula quamvis
  Clamabat vates, Urite Troës equum:

Urite.

7. *Furor fictus.*] Ut declinaret ea ſimulatione militiæ munus. Quod in contentione armor. 13. Metamorphoſ. Ajax Ulyſſi objicit vſ. 34.

An quod in arma prior, nulloque ſub indice veni,
Arma neganda mihi, potiorque videbitur ille,
Ultima qui cepit, detrectavitque furore
Militiam ficto, donec ſolertior iſto,
Et ſibi inutilior, timidi commenta retexit
Naupliades animi, vitataque traxit ad arma?

11. *Nil tibi reſcribam curas.*] Lege minima mutatione meo periculo; *cura eſt.* Curæ, inquit, mihi eſt, ut nil reſcribam, utque properem venire. Reſpiciebat nempe illa Penelopes,

Nil mihi reſcribas ut tamen ipſe veni.

Non abſimilis locus ſequenti epiſtola,

Eſt animus reditûs, ſed pia cauſa tenet.

Swarthio placebat,

Nil mihi reſcribam cur vis?

Heinſius.

16. *Cauſa timoris erant.*] Erat primæ editiones. *Idem.*

17. *Evaſi & Thracum cæſo duce prælia Rheſo.*] Ita diſtingue. Evaſi, inquit, Thracum gentis pugnaciſſimæ arma, dum necopini & ſopiti cum duce Rheſo à me opprimuntur. Aliud agebat Swarthius dum corrigit,

Evaſi, ut Thracum ceciderunt prælia Rheſo. Idem.

20. *Fatalis palmæ.*] Palladii.

22. *Urite Troes equum.*] Virgil. 2. Æneid.

At Capys, & quorum melior ſententia menti,
Aut pelago Danaûm inſidias, ſuſpectaque dona
Præcipitare jubent, ſubjectiſque urere flammis.

Adi Home. Odyſſ. Θ. ubi Demodocus cantor in convivio totam hanc fabulam decantat. Accius in Delphico inſcriptionem hujus equi talem facit. MINERVÆ. DONUM. ARMIPOTENTI. DANAI. ABEUNTES. DICANT. Vocatus fuit hic equus Durateus. Lucret. 1.

Nec clam Durateus Troaï Pergama partu
Inflammâſſet equus nocturno Grajugenarum.

Quod ex Ennio.

Urite. mendaci celantur robore Achivi:
Et Phrygas in miſeros ultima bella ferunt.
Perdiderat tumuli ſupremum munus Achilles,
Sed Thetidi eſt humeris redditus ille meis.
Nec laudem Danai tanto renuêre labori:
Erepti pretium corporis arma tuli.
Quid refert? pelago ſunt obruta. non mihi claſſes;
Non ſocii ſuperant: omnia pontus habet.
Solus adhuc mecum, qui me tot caſibus unus
Duravit, patiens ad mala perſtat Amor.
Illum non avidis canibus Niſeïa virgo

Fre-

—— nam maximo ſaltu ſuperabit
Gravidus armatis equus
Qui ſuo partu tollat ardua Pergama.

Unde Virgil. 6.

Cum fatalis equus ſaltu ſuper ardua venit
Pergama, & armatum peditem gravis extulit alvo.

Quò etiam alludit Plaut. Bacchid. 4. 9. v. 16. & ſeqq.

—— Ego ſum Ulyſſes, cujus conſilio hæc geruntur.
Tum quæ hic ſunt ſcriptæ literæ, hoc in equo ſunt milites
Armati atque animati probè,

& quæ ſeqq. Durateus autem dictus eſt equus, vel à materia; vel, quod magis arridet, ab armato milite, & haſta.

Φωκεὺς Ἐπειὸς, μηχαναῖσι Παλλάδος
Ἐγκύμον ἵππον τευχέων ξυναρμόσας,
Πύργων ἔπεμψεν ἐντὸς ὀλέθριον βάρος.
Ὅθεν πρὸς ἀνδρῶν ὑστέρων κληθήσεται.
Δούρειος ἵππος, κρυπτὸν ἀμπίσχον δόρυ.

Eurip. Troad. Non longe à principio.

31. *Qui me tot caſibus unus Duravit.*] Puto, *unum duravit.* Nam poſt Τὸ *ſolus* odioſa & ſuperflua ſit repetitio τοῦ *unus.* Heinſius.

33. *Illum non avidis canibus Nereïa virgo.*] De Scylla haud dubie agit, quam cur Nereïam appellet virginem, fateor me non videre. Ne quid te morer, refinge, *Niſeïa virgo.* Virgilius in Ciri,

Per mare cæruleum trahitur Niſeïa virgo.

Recte, inquis. Agitur enim illic de Scylla Niſi. Sed quid hoc ad alteram à Glauco amatam Phorci & Crateidis nymphæ filiam (nam apud Servium in Eclog. VI. *Cretheidis filia* mendoſe dicitur) ſive, ut veteri Scholiaſtæ in Odyſſæam Homeri aliiſque placet, ex Phorco & Hecate genitam, quam Sabinus nunc innuit? At confundunt promiſcuè ambas poëtæ, quod ut liquidius appareat, exemplis evincetur. Noſter ipſe cum Metamorphoſeon libro octavo, & decimo tertio ac quarto etſi manifeſte diſtinguat, tamen in Remediis Amoris,

Præterita cantus Niſeïde navita gaudet.

& Faſtorum IV.

Et vos Niſæi naufraga turba canes.

ubi *Scyllæi canes* perperam membranæ complures reponunt: ut & *Ripheide* in ſuperiori verſu fruſtra. Artis Amatoriæ libro primo,

Filia purpureos Niſo furata capillos
Puppe cadens celsâ facta refertur avis.
Altera Scylla maris monſtrum, medicamine Circes
Pube premit rabidos inguinibuſque canes.

Ubi interpolatores ſtrenuè graſſati ſunt, cum verſus duo medii ab optimis ac veterrimis libris abſint. idque recte. ut ſuo loco monuimus. Ne dubites, en

id

Fregit: non tumidis torta Charybdis aquis:
Non ferus Antiphates, nec in uno corpore diſſors
Par-

id ipſum diſtichon Amorum lib. III. Eleg. XII. paucis mutatis.

Per nos Scylla patri canos furata capillos
Pube premit rabidos inguinibuſque canes.

Nec deſunt codices, qui eos verſus pari modo interpolent, quo in Arte Amatoriâ eſt factum. Sic Philomelam* ubique Ityli matrem facit Ovidius, in Metamorphoſi Prognen. Ibidem OEnei filiam Deianiram, at Dexameni in Ibide. Adeo rari ſibi conſtant poëtæ in narrandis fabulis. Id enim velle nunc probare, immenſi voluminis foret argumentum. Virgilius Eclogà VI.

Quid referam aut Scyllam Niſi, quam fama ſecuta eſt
Candida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris
Dulichias vexaſſe rates.

ſic enim cum aliæ membranæ ex optimis, tum codex Mediceus longe præſtantiſſimus ſcriptum exhibent. Nam in vulgatis nunc invenias, *aut quam fama ſecuta eſt.* Agnoſcit etiam dubiam Servius illic lectionem, ſed incertus, quod mirere, quamnam amplectatur ex duabus. Ipſe quoque Virgilius in Ciri Scyllam utramque à poëtis confundi aſſeverat. Verſus non adſcribam: jam enim ſum nimius. *Heinſius.*

35. *Nec in uno corpore diſcors Parthenope.*] *Diſſors* reponendum. *diſſors* quod diverſæ ſortis eſt aut naturæ, cui opponitur Tò *conſors* vox Ovidio uſitata. ſic & *exors* ſine ſorte ἄκληρος. ita *exortem honorem* apud Virgilium interpretatur Servius. ſic *compar*, *diſpar* & *ſepar*. *ſeparem urnam* dixit Val. Flaccus lib. V. quomodo & *ſeparem ductum*. Prudentius ſimiliter *congrex* & *ſegrex*. Error hic frequenter apud optimos auctores commiſſus. ut *diſcors* pro *diſſors* legatur voce parum notâ hactenus. Lucanus libro I. v. 584.

Monſtra jubet primum, quæ nullo ſemine diſſors
Protulerat Natura, rapi.

non *diſcors.* quod deſcriptos manu ac typis codices occupavit. Seneca Medea Act. IV. in Choro,

Tibi hæc Typhoëus membra quæ diſſors tulit.

ſic ſcribo. Typhoëum vocat diſſortem, quod corpori humano pedes anguineos & centum brachia committeret. Nam quod apud eundem Senecam Hercule Furenti in membranis Mediceis ſcriptum offendi, Act. III. Sc. I. de Styge,

A fonte diſſors manat hic primo latex.

ſi admittimus, diſſors erit, ab aliis amnibus diverſus. Illud vero certum, eandem vocem eſſe reddendam Naſoni Metamorph. VIII. de Paſiphae,

Quæ torvum ligno decepit adultera taurum,
Diſſortemque utero fœtum tulit.

hoc eſt fœtum ſortis non humanæ. Minotaurum videlicet. qui Claudiano in Epigrammatis, *diſpariles monſtro commiſſus in artus Cres puer.* Lucretius libro V.

Aut rabidis canibus ſuccinctas ſemi marinis
Corporibus Scyllas, & cætera de genere horum
Inter ſe quorum diſſortia membra videmus.

Ita & ibi corrigendum. *rabidis* præterea *canibus* pro *rapidis* reponendum puto: quod ita de canibus Scyllæis paſſim auctores. Hinc *Scylla rabidum voracis inguen* Sidonio, Statio quoque Thebaïd. IX.

Hoc tibi ſemidei munus tribuere parentes,
Nec mortalis avus? ſic noſtro in gurgite regnas
Mitior heu miſero diſſors alienaque tellus,
Mitior unda maris.

de Crenæo agitur, Fauni & Iſmenidis nymphæ filio, quem in Iſmeno amne occiſum mater deplangit. *diſſortem alienamque igitur tellurem* vocat reſpectu aquarum, è quibus originem Crenæus trahebat. Libri editi & ſcripti mira perti-

Digitized by Google

Parthenope, blandis inſidioſa modis.
Non quod Colchiacis Circe tentaverit herbis,
Non quod ſolennes altera Diva toros.
Utraque ſe nobis mortalia demere fila
Spondebat: Stygias utraque poſſe vias.
Te tamen hac etiam ſpretâ mercede petivi,
Paſſurus terrâ tot mala, totque mari.
Sed tu fœmineo nunc forſan nomine tacta,
Non ſecura leges cætera verba mea.
Quæque mihi Circe, quæ ſit mihi cauſa Calypſo,
Jamdudum ignoto ſollicitere metu.
Certe ego cum Antinoum, Polybumque, Medontaque legi;
Heu toto ſanguis corpore nullus erat!

Tot

tinacia utroque loco mendoſi ſunt. Petronius, *Mirari equidem tam diſſortem libidinem cœpi, atque inter monſtra numerare, quod ancilla haberet matronæ ſuperbiam, & matrona ancilla humilitatem.* Pari modo & illic eſt peccatum. Ovidius denuo libro Amorum II. Eleg. VII.

At mea ſepoſita eſt, & ab omni milite diſſors
Gloria; nec titulum muneris alter habet.

ſic enim manifeſte ſcriptum exhibet optimus Puteanorum fratrum liber, cujus auctoritas mihi præivit, ad reliquos, quos modo produxi, locos in integrum reſtituendos. Apud eundem Ovidium l. IV. Faſt. ſimiliter cenſeo corrigendum,

An quia cunctarum centraria ſemina rerum
Sunt duo diſſortes ignis & unda dei.

Paulinus carmine Sapphico ad Nicetam Epiſcopum,

Te patrem dicit plaga tota Boræ:
Ad tuos flatus Scytha mitigatur:
Et ſui diſſors fera te magiſtro
Pectora ponit.

Ita omnino ſcribo, licet veterrimus Iſaaci Voſſii viri clariſſimi codex à vulgatis libris nihil diſcedat. Non enim *ſui diſcors*, ſed *diſcors ſibi* Paulinus dixiſſet, ut Latine loquentibus mos eſt. Noſter in Triſtibus,

Ipſe ſibi diſcors, tanquam mandetur ab illis;
Scinditur in partes atra favilla duas.

Ipſe Paulinus paulo poſt, *Paſcitur conſors vitulus leoni*, ut quidem Voſſianus liber. nam vulgati *concors*. Sed jam plus ſatis de hac voce. *Idem.*

37. *Non quod Colchiacas artes tentaverit herbis.*] *Arte* prima editio. divide Tò *a* in duas literas, & habebis *ci*. *Cirte* pro *Circe*. Emenda igitur locum turbatiſſimum levi mutatione,

Non quod Colchiacis Circe tentaverit herbis.

de Circe profecto hic agi ex ſequentibus liquido apparet. Altera Diva eſt Calypſo. *Idem.*

39. *Mortalia demere fila.*] Calypſo immortalitatem Ulyſſi promittebat, ſi ſecum in amoribus ævum tranſigeret. Quod Cicero de ll. 2. tangit *Ithacam in aſperrimis ſaxis, tanquam nidulum, affixam, Ulyſſes immortalitati, quam Dea obtulit, antepoſuit.* Hom. Odyſſ. α. &. δ.

45. *Cauſa Calypſo.*] *Cauta* Swarthius ex veteri libro, nec obnitor. *Heinſius.*

49. *Tot*

Tot juvenes inter, tot vina licentia, ſemper
(Hei mi! quo credam pignore?) caſta manes?
Curve placent ulli, ſi ſunt in fletibus ora,
Deperit & lacrymis non decor iſte tibi?
Pacta quoque es thalamo, niſi mendax tela moretur,
Et cœptum revoces callida ſemper opus.
Ars pia; ſed quoties oculos fruſtrabere lanâ,
Succeſſum toties ars dabit iſta tibi.
Ah melius, Polypheme, tuo ſuperatus in antro
Finiſſem ingratos ad mala tanta dies!
Threïcio melius cecidiſſem milite victus,
Iſmaron errantes cum tenuêre rates:
Crudelemve illo ſatiaſſem tempore Ditem,
Quo redii Stygiis fata moratus aquis.
Vidi ubi (nequicquam quod me tua littera celat)
Soſpes digreſſos quæ mihi mater erat.
Rettulit illa domus eadem mala: meque querentem
Fugit, ab amplexu ter reſoluta meo.
Phyllaciden vidi. contemtis ſortibus ille

Pri-

49. *Tot vina liquentia ſemper.*] Etſi non ignorem *vina liquentia* Virgilio etiam bis dici Æneid. v. hoc tamen loco magis appoſite *licentia* legatur. quod Barthio etiam Swarthioque eſt viſum. *libera vina* dixerat Horatius. ſic *licentes Faunos* Statius Theb. IV. & *licentem ludum* Theb. v. & in Sylvis. *licens Lupercus* Propertio. noſter ipſe paulo poſt *vacantia vina*, quo vacuæ & otioſæ mentes teneantur, dixit. *Idem.*

50. *Hei mihi! quid credam? pignore caſta manes.*] Lege totum diſtichon hoc modo,

Tot juvenes inter, tot vina licentia, ſemper
(Hei mihi! quo credam pignore?) caſta manes.

nec aliter Swarthius in Analectis, & in Adverſariis Barthius, niſi quod diſtinctione præterea locum juvimus. *Idem.*

51. *Curve placent ulli.*] Malo *places.* Heinſius.

54. *Et cœptum revocas pallida ſemper opus.*] Scribe, ut cum ſequentibus hæc cohæreant.

Et cœptum revoces callida ſemper opus.

Tò *pallida* locum hic non habebat. Tangit dolum nocturnum retextæ telæ. *Idem.*

57. *Tuo ſuperatus in antro.*] *At melius, Polypheme, tuo ſi pranſus in antro* ex veteri libro Swarthius. ego nil temere mutem, niſi *deprenſus* reponatur. *Idem.*

65. *Meque querentem.*] Delrius Commentario in Tragœdias Senecæ, *terque querentem* legit. ſed nulla opus mutatione. *Idem.*

66. *Ab amplexu ter reſoluta meo.*] *Ter revoluta* prætulerim. ſic lib. x. Metam. de umbra Euridices, *revolutaque rurſus eodem eſt.* Virgil. lib. VI.

Rurſus & in veterem fato revoluta figuram.

Idem.

68. *In*

Primus in Hectoreas intulit arma domos.
Felix laudatâ cum conjuge! læta per umbras
Illa ſuum fortes it comitata virum.
Nec dum illi Lacheſis dictos numeraverat annos:
Sed juvat ante ſuum ſic cecidiſſe diem.
Vidi, nec lacrymas oculi tenuere cadentes,
Deformem Atridem (hei mihi) cæde novâ.
Illum Troja virum non læſerat: ille furentem
Nauplion, Euboïcos tranſieratque ſinus.
Quid refert? animam per vulnera mille profudit,
Jam reduci ſolvens debita vota Jovi.
Tyndaris has illi læſo pro fœdere pœnas
Struxerat; externos ipſa ſecuta viros.
Ah! mihi quid prodeſt (captivas Teucridas inter
Cum ſtaret conjux Hectoris atque ſoror)
Defectis Hecuben potius legiſſe ſub annis,
Ne tibi ſuſpectus pellicis eſſet amor?
Prima meis omen metuendum puppibus illa
Fecit: non membris ipſa reperta ſuis.
Latratu miſeras finivit mœſta querelas;

Et

68. *In Hectoreas intulit arma domos.*] Scripſerat, puto, Sabinus, *impulit.* ut Met. XII.

—— immeritas urbes Elinque Pylonque
Diruit, inque meos ferrum flammamque penates
Impulit. Idem.

70. *Illa ſuum forte ſit comitata virum.*] *Fortes it.* refer ad Tò *umbras*, quod præceſſit. & hoc vidit Swarthius. *Idem.*

71. *Necdum illi Lacheſis dictos numeraverat annos.*] Præſtiterit legi *perneverat* ut apud Martialem libro I. Ep. LXXXIX.

Cum mihi ſupremos Lacheſis perneverit annos. Idem.

77. *Animam per vulnera mille profudit.*] *Per adultera tela* vetus liber Swarthii. non inconcinne. *Idem.*

79. *Lætas pro fœdere pœnas.*] *Lætas* dici opinatur Swarthius εἰρωνικῶς. ſed non perſuadet. Puto ſcribendum *læſo pro fœdere*, lecti ſcilicet. Ad Caſſandram ab Agamemnone amatam refer. *Idem.*

80. *Externos ipſa ſecuta viros.*] Malim *toros.* hæc enim duo in Ovidianis codicibus frequenter confunduntur. ſic ſequenti epiſtola *Graios viros* pro *Graios toros.* & epiſtola Herus *Abydeno viro* in vulgatis. *Idem.*

83. *Defectis Hecubam potius.*] *Hecuben potui* prima editio. *Idem.*

87. *Latratu.*] Hecuba in canem verſa fingitur, propter rabiem. Eurip. Hecub. vſ. 1265.

Κύων γενήσῃ, πύρσ' ἔχουσα δέργματα.

Quod Cicer. I. Tuſculanar. explicat: *Hecubam autem putant propter animi rabiem & acerbitatem quandam fingi in canem eſſe converſam.* Plaut. Menæch. 5. I.

Non tu ſcis, Mulier, Hecubam quapropter canem.

Graji-

Et ſtetit in rabidam protinus acta canem.
Prodigio tali placidum Thetis abſtulit æquor,
Æolus infuſis incubuitque Notis.
Pervagus hinc toto non felix differor orbe;
Et, quocunque vocat fluctus & aura, feror.
Sed ſi Tireſias tam læti providus augur,
Quam verax vates in mala noſtra fuit;
Et terra & pelago, quidquid mihi triſte canebat,
Emenſus fato jam meliore vagor.
Jam mihi neſcio quo comitem ſe in littore jungit
Pallas, & hoſpitibus per loca tuta trahit.
Nunc primum Pallas verſæ poſt funera Trojæ
Viſa mihi: medium temporis ira tulit.
Quicquid Oïlides commiſerat, omnibus unus
Peccavit: Danais omnibus ira nocens.
Nec te, Tydide, cujus modo foverat arma,
Eximit: errato tu quoque ab orbe venis.
Non Telamone ſatum captâ de conjuge Teucrum:
Non ipſum, pro quo mille fuêre rates.
Felix Pliſthenide, quacunque in ſorte fuiſti
Conjuge cum carâ: non gravis illa fuit.
Seu venti fecere moras, ſive æquora vobis;
Ad nulla eſt veſter damna retentus amor.
Oſcula nec venti certè tenuere, nec undæ:
Promptaque in amplexus brachia ſemper erant.

Sic

Graji eſſe prædicant?
Omnia mala ingerebat, quenquam adſpexerat.
Itaque adeo jure cœpta appellari eſt Canis.
—— rictuque ad verba parato
Latravit conata loqui.
Metam. 13. ℣ſ. 570. & multa alii. Sepulcrum ejus apud Abydum Cynoſſema appellatum.

90. *Æolus infuſis incubuitque notis.*] Malim *effuſis.* In Ibide,
Parſque eadem cœli Zephyros emittet & Euros. Heinſius.

103. *Cujus modo noverat arma.*] Scribe, *foverat.* Ovidius Triſt. l. 1. Eleg. IV.
Cauſâ mea eſt melior, qui non contraria fovi
Arma. Idem.

107. *Felix Pliſthenides.*] Imo Pliſthe*nide.* Menelaum hæc ſpectant cum Helena uxore ad paternos lares contendentem Trojâ jam captâ. *Idem.*

111. *Oſcula nec venti certe tenuere.*] Malim *certi.* ſic *certus Boreas* & *certa mora* Epiſtola Herus, ubi plura congeſſimus. *Idem.*

115. *Te-*

Sic utinam errarem: faceres tu mollia, conjux,
Æquora: te ſociâ nil mihi triſte foret.
Nunc quoque, Telemacho tecum mihi ſoſpite lecto,
Omnia ſunt animo jam leviora mala.
Quem tamen infeſtas rurſus queror ire per undas,
Herculeam Sparten, Nectoreamque Pylon.
Ingrata eſt pietas, cui tanta pericula ſubſunt:
Nam male commiſſus fluctibus ipſe fuit.
Sed labor in fine eſt. occurſum in littore vates
Dixit. in amplexus, care, ferere tuos.
Noſcendus ſoli veniam tibi. tu preme ſolers
Lætitiam, & tacito gaudia conde ſinu.
Non vi certandum, nec aperta in bella ruendum.
Sic cecinit laurus ille monere ſuas.
Forſitan ante dapes, interque vacantia vina,
Ultoris pharetris utile tempus erit.
Et modo deſpectum ſubito mirentur Ulyſſem.
Heu precor, ut properet ille venire dies!
Antiqui renovet qui lætus fœdera lecti:
Et tandem incipias conjuge cara frui.

*115. *Tecum mihi ſoſpite tecto.*] *Lecto.* atque ita Swarthius & ad Propertium Livineius. *Idem.*

120. *Nam male commiſſus.*] *Jam male* puto. *Idem.*

EPISTOLA. II.

DEMOPHOON PHYLLIDI.

PHyllidi Demophoon patria dimittit ab urbe:
Et patriam meminit muneris eſſe tui.
Nec face Demophoon aliâ, nec conjuge captus,
Sed tam non felix, quam tibi notus erat.

The-

1. *Phyllide Demophoon patria dimittit ab urbe.*] Videtur ſcribendum,
Phylli, hanc Demophoon patriâ tibi mittit ab urbe.
ut imitatio ſit iſtius Ovidiani,
Hanc tua Penelope lento tibi mittit, Ulyſſe. Heinſius.

4. *Sed tam non felix.*] *Sed tamen felix* prima editio. Latet mendum. Forte, *Eſſet tam felix.* Senſus certe tale quid poſtulat, *Idem.*

5. Qu

Theſea, (quo ſocero nequicquam, Phylli, tumebas;
  Impuleritque ignes forſitan ille tuos)
Turpe pati nobis, regno ferus expulit hoſpes:
  Hunc illi finem longa ſenecta dedit.
Qui modo peltiferas fudit Mæotidas armis,
  Alcidæ magni, non minor ipſe, comes.
Qui ſocerum Minoa gravi ſibi fecit ab hoſte,
  Mirantem monſtri cornua victa ſui.
Arguor exilii (quis credat?) cauſa fuiſſe:
  Nec tacitum frater me ſinit eſſe reum:
Dum thalamos, inquit, dilectæ Phyllidos urges,
  Et tuus externo ceſſat in igne furor;
Fluxêre interea pede tempora lapſa fugaci;
  Prævenitque tuas flebilis hora moras.
Forſitan aut nondum fractis occurrere rebus,
  Aut poteras fractis utilis eſſe tamen.
Cur potiora tibi Rhodopeïa regna fuêre,
  Quæque magis regnis cara puella fuit?
Intonat his Acamas: eadem mox objicit Æthra;

Infe-

5. *Quo ſocero nequicquam, Phylli, timebas.*] *Tumebas* repone. nihil verius. ſic ſequenti epiſtola,

—— quo me genitore ſuperbum
Arguis. Idem.

10. *Alcidæ magni non minor eſſe comes.*] Imo,

Alcidæ magni, non minor ipſe, comes.

Paris Helenæ, —— *pulchræ filia Ledæ*
Ibit in amplexus, pulchrior ipſa, tuos.
Amor. lib. III. Eleg. II.

Dum ſequitur fortes, fortior ipſa, feras.
Martial. lib. XI. Ep. 51.

Silius Andina ſuccurrere cenſuit umbra:
Silius en vatem, non minor ipſa, colit.

Ita verſus contaminatiſſimos cenſeo ſcribendos, ex codicum vetuſtorum veſtigiis. *Idem.*

13. *Arguor auxilii, quem credis cauſa fuiſſe?.*] Prima editio, *Arguor exilii qui credis.* Scribo non audaci conjectura, & diſtinguo,

Arguor exilii,. ſi credis, cauſa fuiſſe.

vel *quis credat*, per parentheſin interrogatoriam. *Idem.*

14. *Nec tacitum frater, nec ſinit eſſe reum.*] Corrigendum, ſi quid video,

Nec tacitum frater me ſinit eſſe reum.

tacitum non ſinit eſſe reum, quia palam & aperte accuſat. *Idem.*

19. *Forſitan aut nondum factis occurrere rebus.*] Reponendum tam hoc quam ſequenti verſu *fractis* pro *factis*, ſic poſtulante ſententia. Malim etiam *fractis ſuccurrere rebus*, quam *occurrere.* Naſo in Triſtibus.

Quo magis ô pauci lapſis ſuccurrite rebus.

fractæ res, ut in illo Horatiano,

——poſtquam res mea Ianum
Ad medium fracta eſt.

& *fracta opes Teucrum* Virgilio. *Idem.*

21. *Cum potiora tibi.*] Imo *Cur* tam hic quam proximo verſu. niſi illic *Quo malis.* Præterea arridet, *Cur potiora tuis.* ut Tò *regnis* ſubintelligatur. *Idem.*

23. *Intonat his Athamas.*] Lege *Acamas.* Is enim Theſei filius, Demophoontis frater, ex belli Trojani, cui

inter-

Infelix functæ jam prope ſortis anus.
Et quod non condant nati ſua lumina palmæ,
Feciſſe hæc noſtras arguit uſque moras.
Non equidem inficior: multum clamavit uterque:
Staret Threïciis cum mihi puppis aquis.
Poſcunt, Demophoon, (quid ceſſas?) carbaſa venti:
Demophoon patrios reſpice dure Deos.

Reſpi-

interfuit, ſcriptoribus notus. Vide de ejus & Laodices amoribus Parthenium in Eroticis cap. XVI. Simile mendum inſedit Virgilii codices vulgatos Æneidos lib. II. ubi nonnullos ex iis recenſet, qui equo durateo fuerant incluſi,

Demiſſum lapſi per funem Acamaſque Thoaſque
Pelideſque Neoptolemus, primuſque Machaon.

ſic enim ſcribendum ex vetuſtiſſimis libris. In Mediceo venerandæ antiquitatis codice *Achamaſque* inveni exaratum additâ adſpiratione. unde proclivis error *C* in *T* mutaro ex *Acamante* in *Athamantem*, ut vulgati libri nunc exhibent. Servius Fuldenſis ad illum locum *Athamas Demophoontis filius Perrechiæ nepos.* qui locus eſt mutilus. Scribendum enim, *Acamas Demophoontis frater, filius Theſei, Ægei & Æthræ nepos.* Quod eſt verum. Auctor de Origine Romana. *Itaque, Primus, ex ea quoque ſignificatione eſt, è qua illud in ſecundo Æneidos, de enumeratione eorum qui equo Durio digrediebantur. Nam cum nominaſſet Theſſandrum, Stenelum, Vlyſſem, Acamanta, Thoanta, Neoptolemum, poſt intulit, Primuſque Machaon.* Male & illic *Athamanta* ſcribitur. Cæterum Acamantem ac Demophoontem fratres equo Trojano cum aliis proceribus ſe crediſſe teſtatur Quintus Smyrnæus, lib. XII.

Δημοφόωντι καὶ Ἀμφίμαχος, κρατερὸς Ἀγαπήνωρ,
Σὺν δ' Ἀκάμαντι Μέγης τε κρατεοῦ φιλέος υἱός.

Et Triphiodorus in eadem de equo narratione,

Δημοφόωντ' Ἀκάμαντι δοιὼ Θησῆι τέκνω.

ut de Virgiliani loci reſtitutione non ſit dubitandum. Pauſanias quoque in Articis, ubi donaria Arcis deſcribit, & inter illa equum Durium ex ære conflatum, καὶ Μενεσθεὺς, inquit, καὶ Τεῦκρος, ὑπερκύπτουσιν ἐξ αὐτοῦ, προσέτι δὲ καὶ οἱ παῖδες οἱ Θησέως. Virgilius tamen Demophoontem, ut plures alios, omiſit. Apud Harpocrationem Sophoclis Acamas Tragœdia citatur. ubi Athamantis nomen reponendum cenſer magnus Caſaubonus. ſed fruſtra. Acamanrem enim ſcenis argumentum dediſſe ex Luciani libello περὶ ὀρχήσεως apparet, inter alias enim leges, quas præſcribit mimo, exactam fabularum cognitionem ab eo exigit, quarum plurimas poſtquam recenſuit. εἶτα, inquit, ὁ Ἀκάμας καὶ ἡ φυλλὶς, καὶ ἡ προτέρα δὲ τῆς Ἑλένης ἁρπαγὴ, καὶ ἡ στρατεία τῶν Διοσκούρων ἐπὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ Ἱππολύτου πάθος, καὶ Ἡρακλειδῶν κάθοδος. ubi Acamanti amores Phyllidis videtur vindicare, quomodo & Tzetzes Commentario in Lycophronem. Sed reliqui omnes de Demophoonte conſentiunt. Ab hoc Acamante, qui regnum Athenis poſt Meneſtheum obtinuit, tribus Acamantia nomen eſt mutuata, ex qua Pericles fuit; & Acamantium ſeu Acamantis magnæ Phrygiæ oppidum. Videndus Stephanus in Ἀκαμάντιον. *Idem.*

26. *Feciſſe hic noſtras.*] Puto *hac.* de Æthrâ enim eſt ſermo, non de Acamante. *Idem.*

30. *Reſpice jure Deos.*] Scripſerat Sabinus

Reſpice: & exemplum, qua gaudes, Phyllida ſume.
  Sic amat, ut terrâ nolit abire ſuâ.
Utque redire velis, non ut comitetur euntem,
  Te rogat: & præfert barbara regna tuis.
Me tamen hæc inter tacitum convitia ſæpe
  Adverſis memini vota tuliſſe Notis.
Sæpe abitura tuo ponentem brachia collo,
  Gaviſum in fluctus æquora mota truces.
Nec metuam hoc ipſo coram genitore fateri:
  Libertas meritis eſt mihi facta tuis.
Dicere, non duro dilectam Phyllida liqui
  Pectore: nec præceps vela ferenda dedi.
Et flevi; & flentem ſolando ſæpe, remanſi,
  Cum ſtaret curſus jam mihi certa dies.
Denique Threïcia veni rate. non dare Phyllis
  Quam potuit, juſſit tardius ire ratem.
Ignoſce & faſſo; memor es Minoïdos ipſe.
  Antiquus necdum pectore ceſſit amor.
Et quoties oculis circumdat ſidera, dixit,
  Quæ fulget cœlo, noſtra puella fuit.
Illum dilectâ Bacchus ſibi cedere juſſit
  Conjuge: deſertæ crimen at ille ſubit.
Exemploque patris perjurus dicor & ipſe:
  Nec quæris cauſas, Sithoni dura, moræ:
Nec ſatis ampla putas redituri pignora, ſi me
  Non amor alterius, non amor ullus habet.
Nullane fama tibi turbatos, Phylli, penates
Theſeos,

binus *reſpice dure.* niſi præfers *iture.* ſed alterum præſtat. *Idem.*

40. *Libertas meritis eſt mihi facta tuis.*] Placet reponi,

Libertas meritis hæc mihi parta tuis. Id.

41. *Dices non duro.*] Ut à ſuperioribus hæc aptius dependeant, legendum, *Dicere.* Idem.

49. *Et quoties oculis circumdat ſidera, dixit.*] Opinor à Sabino relictum fuiſſe,

Et, quoties oculis circumſtant ſidera, dixti.

ut perſtet Demophoon in incepto ad patrem ſermone. aut, ſi propius inſiſtendum vulgatæ lectioni,

Et quoties oculos circumſtant ſidera, dixit.

ſed tum paulo ante refingatur,

Ignoſcet faſſo: memor eſt Minoidos ipſe.

Idem,

67. Da

Theſeos, & miſeræ rettulit acta domûs?
Non laqueos audis cari me flere parentis?
Flebilior laqueis (hei mihi!) cauſa ſubeſt.
Non fratrem Hippolytum: cecidit miſerabilis ille
Præceps attonitis per freta raptus equis.
Non tamen excuſo reditus. licet undique fata
Accumulent cauſas; tempora parva peto.
Theſea, quod ſupereſt, patrem tumulabimus ante:
Succedat tumulo non ſine honore decens.
Da ſpatium veniamque, peto: non perfidus abſum:
Nec mihi jam terrâ tutior ulla tuâ eſt.
Quidquid mite fuit poſt diruta Pergama, quidquid
Aut bella, aut pelagi detinuêre moræ;
Sola fuit Thrace. patriâ quoque jactor in illâ:
Auxilium ſuperes caſibus una meis.
Si modo mens eadem. nec quod ſit jam mihi dives
Regia, Cecropiâ non minor arce, movet:
Nec patris offendunt caſus; nec crimina matris;
Nec jam non felix omine Demophoon.
Quid ſi Phœbêam peterem te conjuge Trojam,
Perque annos ſequerer bella gerenda decem?
Penelopen audis: tota laudatur in orbe
Exemplum fidi non leve facta tori.
Illa piæ (ſic rumor ait) mendacia telæ
Struxit, & inſtantes diſtulit arte procos:

Cum

67. *Da ſpatium.*] Lege, *Des ſpatium veniamque, peto.* Idem.

71. *Patria quoque jactor in illa.*] *In ipſa* ſcribendum. De turbata Theſei domo jam fuſe ſupra à Demophoonte eſt actum. *Idem.*

72. *Auxilium ſupereſt.*] *Superes* probe prima editio. *Idem.*

79. *Toto laudatur in orbe.*] Malo,

Penelopen audis, toto laudetur ut orbe.

quomodo in Triſtibus Naſo,

Cornix, ut Admeti laudetur, & Hectoris uxor. Idem.

81. *Illa pie.*] *Piæ telæ.* Idem.

82. *Inſtantes diſtulit arte toros.*] Diu eſt, quod *procos* corrigendum vidi. confirmat id prima editio l. III. Pont. Eleg. I.

Æmula Penelopæ fieres, ſi fraude pudica
Inſtantes velles fallere nupta procos.

Metamorph. lib. X.

—— *inſtantum turbam violenta procorum*
Conditione fugat.

ſic enim rectius legas, quam *inſtantem turbam.* Μνηστῆρες ſive proci Penelopes in

Cum properata palam revocaret ſtamina noctis,
Atque iterum in lanas omne rediret opus.
At tua ne fugiant ſpreti connubia Thraces,
Phylli, times. ulli nubere, dura, potes?
Eſtque tibi pectus cujuſque accedere tædæ?
Obſtat perfidiæ nec metus iſte tuæ?
Ah tibi quantus erit facti rubor! ah tibi quantus
Tum dolor, aſpicies cum mea vela procul!
Damnabiſque tuos ſerò temeraria queſtus?
Demophoon, dices, hei mihi, fidus erat!
Demophoon rediit, & ſævos forſitan Euros
Paſſus, & hibernas dum quoque currit aquas.
Ah cur neſcio quam properavimus (hei mihi!) culpam?
Rupi, quam ruptam ſum mihi queſta, fidem.
Sic tamen ah potius, ſic perſtes; quam mihi de te
Ulterior tangat pectora, Phylli, dolor!
Quos tibi (me miſerum!) laqueos, quæ fata minaris?
Et nimis audaces gens habet iſta Deos.
Parce, precor: famamque domûs mihi crimen habentis
Perſidiæ, gemina ne preme, dura, notâ.

Excu-

in proverbium abierunt. Naſo Triſt. lib. II.

Aut quid Odyſſea eſt, niſi fœmina propter amorem,
Dum vir abeſt, multis una petita procis?

ita recte veteres libri, non *multis viris.* Propertii lib. II. Eleg. IX. illa reſpexit.

Penelope poterat bis denos ſalva per annos
Vivere tam multis fœmina digna procis.

Claudianus laude Serenæ, *Penelope trahat arte procos.* Auſonius Epiſtola XIII.

Qualem Penelopa nebulonum menſa procorum
Alcinoique habuit.

Nec aliter paſſim idem Auſonius, Horatius, Virgilius in Culice, Statius in Sylvis, Ovidius, alii, quoties de Penelope ſermo inſtituitur. *Idem.*

83. *Revocaret ſtamina noctis.*] Scribe,

Cum properata palam revocarent ſtamina noctes. Idem.

87. *Eſtque tibi pectus.*] Puto.

Eſtne tibi pectus cujuſquam accedere tædæ.

vel, *accendere tædas.* Idem.

92. *Demophoon dices.*] *Dicens.* Idem.

93. *Demophoon redit huc.*] *Rediit* recte prima editio. Producit enim ultimam ſyllabam in *rediit*, *adiit*, *abiit*, *ſubiit*, *iniit*, Ovidius, nec ſine aliorum poëtarum exemplo, quanquam locis ab interpolatrici manu plerumque male acceptis. qua de re jam copioſe egimus Notis ad Epiſtolam VI.

94. *Et hybernas dum quoque currit aquas.*] Prima editio *dum quoque credit.* Ego ex hoc & ſequenti verſu ſenſum commodum non elicio. *Idem.*

103. *Ex-*

Excuſet patrem fatis in parte relicta
Gnoſſis: non merui, cur ferar ipſe nocens.
Nunc venti mea verba ferant, qui vela tulerunt.
Eſt animus reditûs: ſed pia cauſa tenet.

103. *Excuſet patrem fatis in parte relicta.*] Verſus mendoſus. Videtur corrigendum,

Accuſet patrem fatis ſi forte relicta
Gnoſſis; non merui cur ferar ipſe nocens.

Viderint acutiores. Non enim eſt unius tot nævis mederi. *Idem.*

EPISTOLA III.

PARIS OENONÆ.

QUÆ ſatis apta tibi tam juſtè, Nympha, querenti
Reſcribam, fateor quærere verba manum.
Quærit nec ſubeunt. ſentit ſua crimina tantum:
Solvere, quæ ſentit, non ſinit alter amor.
Si levat hic iras, ipſo me judice damnor.
Quid refert? causâ tu meliore cales.
Damnatumque tibi me ſub ſua jura Cupido
Retrahit. alterius ſic quoque præda ſumus.
Prima meis tu pacta toris: faſtuſque juventam
Te primum acceptâ eſt conjuge noſter amor.
Nondum tantus eram. quo me genitore ſuperbum
Arguis; hoc dominus tunc retinendus eram:
Non ego Deïphobum ſperabam, aut Hectora fratrem,
Cum

5. S*I levat hic iras.*] *Si levat hoc* doctiſſimus Gronovius. nec dubium quin recte. *Heinſius.*

6. *Quid refert? causâ tu meliore cares.*] Senſus requirit, ut *cales* pro *cares* ſubſtituatur. niſi præferendum, *cades*, vel *cadis.* Quid refert, inquit, cauſam meam à me ipſo damnari, ſi tu cauſa meliore nihilominus cadis. hoc eſt, ſi alios amores tuis præfero. ad Helenam refer. *Idem.*

7. *Damnatumque ſibi me ſub ſua jura Cupido.*] *Non ſub ſua jura* primæ editiones. Legendum videlicet, *non ſub tua jura.* Idem.

12. *Hoc dominus tunc retinendus eram.*] *Hoc domino* Gronovius. Putavi quondam, *huic domino tunc renuendus eram.* habeo & alias conjecturas in promtu. ſed in quibus mihi non ſatisfaciam. Tò *eram* in fine verſus repeti non placet. pro quo *erum* fortaſſis aut *era* ſcriptum fuerit, omiſſâ, ut ſolet, aſpiratione. ſenſus erit non incongruus, ſi legas,

—— quo me genitore ſuperbum
Arguis, hoc domino, te retinendus herâ.

vel, quid ſimile. *Idem.*

Cum paſtos agerem te comitante greges:
Reginamque Hecuben niſi matris nomine noram:
Et fueras illi digna manere nurus.
Sed non eſt rationis amor. te conſule, Nympha.
Læſa es: ſed læſam ſcribis amare tamen.
Cumque petant Satyri connubia, cum tua Panes;
Rejectæ memor es tu tamen uſque facis.
Adde, quod hic fatis amor eſt adjutus, & illum
Præſcia venturi viderat ante ſoror.
Nondum Tyndaridos nomen mihi ſederat aure,
Nec cecinit Grajos illa vocare viros.
Omnia vera vides. ſuperant mea vulnera tantum.
Utque tuam ſupplex poſcere cogar opem.
Te penes arbitrium noſtræ vitæque neciſque;
Victuri jam nunc pectora ſume tibi.
Fleviſti; memini, tamen hac in voce canentis:
Et, Mala, dixiſti, ſint precor iſta procul.
Nec ſic fata ferant, tulerint ſic cætera quamvis,
Ut poſſim Oenone perdere læſa Parin.
Tot ſuperare metus, qui me, nec credere cogit,
(Igno-

15. *Reginamque Hecuben niſi matris nomine noram.*] Scribendum, ni fallor.

Reginaque Hecuben non matris nomine noram. Idem.

18. *Læſa es & læſam,*] Ut verſui conſulatur, ſcribe,

Læderis, & læſam ſcribis amare tamen.

nam prima editio *Læderes*. Idem.

20. *Dejectæ memor es tu tamen uſque facis.*] Emenda *Rejectæ facis*. Byblis lib. IX. Metamorph.

Ergo ego, quæ fueram non rejectura petentem,

Ipſa petam?

non *neglectura*, quod eſt in aliis. ibidem paulo poſt,

Et, ſi rejicerer, potui moritura videri.

Rejici idem quod repelli in re amatoria. Horatius lib. III. Od. IX.

Si flava excutitur Chloë,

Rejectæque patet janua Lydiæ. Idem.

24. *Nec cecinit Grajos illa vocare viros.*] Hæc & ſequentia mire perplexa ſunt. Forte,

Et cecinit Grajos illa vocare toros.

vocare ſcilicet, me. vel,

Hanc cecinit Grajos illa vocare viros.

hoc eſt, poſt ſe trahere. Gronov. tamen *Hanc cecinit Grajos illa tenere toros.* Id.

26. *Utque tuam ſupplex poſcere cogor opem.*] *Cogar* lege. Reliqua, inquit, quæ ſoror prædixerat, jam apparuerunt vera: unum ſupereſt, de vulneribus meis, ut cogar tuam opem expoſcere. *Idem.*

28. *Victuri jam nunc pectora ſume tibi.*] Hæc quoque fœde corrupta ſunt, nec libet conjecturis minime certis indulgere, ne abutamur otio. Prima editio, *Victura jam nunc pectore.* Idem.

35. *Impe-*

(Ignoſcas) idem te quoque fallit Amor.
Imperat ille Deis: cum vult, in cornua tauri,
Cum vult, in pennas deſtruit ille Jovem.
Non foret in terris tanto miranda decore
Tyndaris; (heu flammis nata puella meis!)
Si ſua non cycno mutaſſet Jupiter ora.
Fluxerat in Danaës aureus ante ſinus:
Piniferamque Iden falſus luſtraverat ales:
Inter Agenoreas conſtiteratque boves.
Victorem Alciden dominæ quis penſa tenere
Crederet? at lanas nere coëgit Amor.
Dicitur & Coæ ſediſſe in veſte puellæ.
Illa Cleonæo tecta leone fuit.
Te memini Phœbum, Oenone, (mea crimina dico)
Fugiſſe, & noſtros præpoſuiſſe toros.
Non ego præſtabam Phœbo: ſed tela Cupido
His in te voluit legibus ire ſua.
Conſolare tamen dignâ tua pellice damna:
Quam tibi prætulimus, nata puella Jove eſt.
Sed quod nata Jove eſt, minimum me tangit in illa:
Quod non eſt facies pulcrior ulla, nocet.
Atque utinam formæ judex incallidus eſſem
Credi-

35. *Imperat ille Deus.*] *Deis* ſcribendum, hinc θεῶν δυνάστης Anacreonti Cupido dictus. Epiſtola Phædræ,

Regnat & in dominos jus habet ille Deos.

Plena ſunt ſcripta veterum amatoria hiſce deliciis, quæ nunc non vacat compilare. *Idem.*

41. *Pinniferamque Iden.*] *Piniferamque.* quo epitheto de Ida etiam uſus Statius in Sylvis coma Earini,

Pinifera multum felicior Ida.

Virgilius lib. v.

Aut Ida in magna radicibus eruta pinus.

ſic & *Pinifer Simois* Statio dictus Theb. XII. eſt enim Phrygia pineis ſylvis inſtructiſſima. unde & Idææ Matri hæc arbor ſacra. *Idem.*

45. *Dicitur & Coa ſediſſe in veſte puellæ.*] Lege *Coa in veſte.* Omphale enim Lyda, non Coa. Propertius lib. I. Eleg. II.

Quid juvat ornato procedere, vitta, capillo,
Et tenues Coa veſte movere ſinus.

Et lib. II. Eleg. I.

Hoc totum e Coa veſte volumen erit.

Tibullus Eleg. IV. lib. II.

Hic dat avaritiæ cauſas & Coa puellis Veſtis. Idem.

51. *Conſuluere tamen digna tua pellice damna.*] *Conſolare* vel *Conſolere* reponendum. *Idem.*

61. *De-*

Creditus Idæis, Pegaſi Nympha, jugis!
Non mihi Junonis, nec obeſſet Pallados ira;
Laudata eſt oculis quod Cytherêa meis.
Dividit hæc aliis flammas celereſque pareſque:
Ut libitum eſt, nati temperat ipſa faces.
Non tamen evaluit vitare domeſtica tela.
Quos aliis arcus & ſibi dura tulit.
Deprenſam conjux illam in Mavorte dolebat,
Teſtibus hic Divis cum Jove queſtus erat.
Jam dolet & Mavors, terras ultroque reliquit:
Prætulit Anchiſen huic habitura ſuum.
Anchiſen propter voluit formoſa videri:
Viſaque poſt latam jacuit ulta deam.
Quid mirum eſt potuiſſe Parin ſuccumbere Amori,
Immunis ſub quo non fuit ipſa parens?
Quam læſus Menelaus amat, non læſus amavi,
Adjice, non læſo quod comes ipſa fuit.
Et magnos (video) cogit mihi rapta tumultus;
Armatæque petunt Pergama mille rates.
Non vereor belli ne non ſit cauſa probanda;

Eſt

63. *Deprenſa conjux illa.*] *Deprenſam illam* prima editio. *Idem.*

66. *Prætulit Anchiſen hic abitura ſuum.*] Prima editio *habitura*. Gryphiana, *hinc abitura*. Lego *huic habitura*. Idem.

68. *Viſaque poſt latam jacuit ulta Deam.*] Locus fœdiſſime depravatus. *Idem.*

69. *Quid mirum eſt potuiſſe pari ſuccurrere amori,*
Immunis ſub quo non fuit ipſe Paris.

Nihil etiam hic ſani apparet. Erunt tamen omnia perſpicua, ſi reponas,

Quid mirum eſt potuiſſe Parin ſuccumbere Amori,
Immunis ſub quo non fuit ipſa parens?

Præcedentia abunde confirmant hanc lectionem. *Idem.*

73. *Cogi mihi rapta tumultus.*] *Cogit* lege. pro *rapta* etiam *Sparta* malim, ut verſus ſic conſtituatur,

Et magnos (video) cogit mihi Sparta tumultus.

militem à Græcis jam cogi ſubindicat. *parta* pro *Sparta* ſcriptum primo fuerat, hinc tranſpoſitis ſyllabis *rapta* eſt natum. Simile mendum Faſtorum codices tam typis deſcriptos, quam exaratos manu inſedit lib. VI.

Indoluit Juno raptum quod pellice natum
Educet. at ſanguis ille ſororis erat.

Cum Ovidius ſcriptum haud dubie reliquerit, *partum quod pellice natum.* per *partum* autem Bacchus ex Semele prognatus intelligitur. *Idem.*

75. *Belli ne non ſic cauſa probanda.*] Propertii illa reſpexit, ut ex veteri libro ſunt emendanda,

Digna

Eſt illi facies digna movere duces:
Si mihi nulla fides; armatos reſpice Atridas.
Quam ſibi ſic repetunt, ſic metuenda mihi eſt.
Quod ſi vertendæ ſpem mentis concipis hujus;
Cur ceſſant herbæ, carmina curve tua?
Nam te nec Phœbi ſollertior artibus ulla eſt;
Phæbeæque Hecates ſomnia vera vides.
Te cum ſideribus, te cum deducere Lunam
Nubibus, & memini ſurripuiſſe diem.
Paſcebam tauros: interque armenta leones
Obſtupui placidos vocibus ire tuis.
Quid retro Xanthum, retro Simoënta vocatum
Adjiciam curſus non tenuiſſe ſuos?
Ipſe pater Cebren, natæ male tutus ab ore,
Cantatas quoties reſtitit inter aquas:
Nunc locus Oenonæ eſt, nunc illam oſtende: parabis
Sive tuos ignes pellere, ſive meos.

Digna quidem facies, pro qua vel obiret Achilles,
Vel Priamo belli cauſa prolanda fuit.
Idem.

78. *Sic metuenda mihi eſt.*] Lege,
Quam ſibi ſic repetunt, ſic retinenda mihi eſt.
mihi, ſcilicet armato. *Idem.*

81. *Cum te nec Phæbi.*] Scribe, ut Latinitatis ratio habeatur, *Nam te.* Idem.

82. *Phæbeæque Hecates ſomnia vera vides.*] *Omina vera* Paſſerarius legit ad Propertium lib. IV. Eleg. IV. quomodo Propertius ipſe *omina lunæ* illic dixit. vide quæ notamus ad Epiſt. IX. ỳſ. 40. apud Corippum Africanum Pietas Juſtino in ſomnis apparens,
Hæc ne vana putes aut credas omina fingi,
Accelera, manifeſta loquar.
non *omnia.* ut nunc legitur. ipſe *viſionem* mox vocat, & *oſtenſa*,
Atque oſtenſa ſibi cara referebat amanti. Idem.

83. *Te cum ſideribus tecum deducere lunam, Nubibus &c.*] *Cœlo deducere Lunam* olim refingendum videbatur, quod & Scaligero placuiſſe animadverto, ut ad imitationem illorum hæc dicta ſint.
Carmina vel cœlo poſſunt deducere Lunam.
Certe Lunæ deductio in magicis notiſſima, qua arte ſagæ Theſſaiæ inprimis nobiles. Cæterum quod *deducere* eſt optimis auctoribus, de quo verbo ſatis obvio in veterum commentariis nos alibi plura congeſſimus, id *deripere Lunam cœlo* & *devocare* eſt Horatio in Epodis. Hunc vero Sabini locum quod ſpectat, eum quo diligentius perpendo, eo certius adducor, ut pro *tecum* non *cœlo*, quomodo prius, ſed *tectam* opiner reponendum: ſic denique verſum emendem ac diſtinguam,
Te cum ſideribus tectam deducere Lunam
Nubibus, & memini ſurripuiſſe diem.
Idem.

89. *Ipſe pater ſeu rem nata male tutus haberet.*] Diu me exercuit hic locus, & quidem fruſtra. nec tamen defuit ſuc-

ceſſus poſt longam meditationem, dum alia ex aliis, ut fit, ſeſe offerunt. Scriptum fuerat primo à librariis *Ipſe pater ceu rem.* unde *ſeu rem* poſtea factum, cum nil mutari debuerit. promiſcue enim duæ iſtæ literæ *u* & *b* inter ſe confunduntur. *ceu ren* igitur pro *Cebren.* quomodo OEnones pater dictus. Deinde pro *haberet* ſuſpicor *habore* vel *haboret* exaratum fuiſſe, addita temere aſpiratione. Quare omnia jam ſint perſpicua, ſi refingas verſum hoc modo,

Ipſe pater, Cebrem nata male tutus ab ore

Cantatas quoties reſtitit inter aquas!

Parthenius in Eroticis cap. IV. Ἀλέξανδρος ὁ Πριάμου, βουκολῶν κατὰ τὴν Ἴδην, ἠράσθη τῆς Κεβρῆνος θυγατρὸς Οἰνώνης. Apollodorus lib. III. Ἀλέξανδρος δὲ Οἰνώνην τὴν Κεβρῆνος τοῦ ποταμοῦ θυγατέρα γαμεῖ. Lycophronis Scholiaſtes. Οἰνώνη θυγάτηρ ἦν Κεβρῆνος, ἢ Οἰνέως. Eſt & Κέβρην Æoliæ civitas apud Scylacem. Adeatur etiam Stephanus Byzantinus de Urbibus in Κεβρηνία. Idem.

91. *Nunc locus OEnone eſt: nunc illas tende, paravit.*] Ne ſuſpenſum te teneam, Lector, locus mendoſiſſimus hoc modo eſt conſtituendus,

Nunc locus OEnonæ eſt: nunc illam oſtende: parabis

Sive tuos ignes pellere, ſive meos.

Nunc tibi locus eſt, nunc oſtende illam OEnonem, quam modo dixi. *illam oſtende*, ut apud Auctorem Herculis OEtæi Act. 12. *Conjugem oſtende Herculi.* *illas tende* pro *illam oſtende.* ſic ſupra epiſtolâ Ulyſſis *curas* pro *cura eſt.* Epiſtola Didus initio *merita famam* pro *merita & famam* ſæpe per haſce editiones à librariis peccatum: quod quatuor aut quinque nunc exemplis confirmabo, cum pluribus poſſim. Valerius Flaccus lib. I. ✝ſ. 70.

——*nunc aërii plantaria vellet*

Perſeos, aut curru ſævos frenaſſe dracones.

Credita ut ignaras Cereris qui vomere terras

Imbuit, & flavâ quercum damnavit ariſtâ.

Ita locus vexatiſſimus conſtituendus, qui de Triptolemo agit. pro *Credita ut* ſcripſerat librarius, *Creditus.* unde *Creditus* deinde factum. Notum illud noſtri, Artis lib. I.

Nec ſemper credenda Ceres fallacibus arvis.

& Artis II.

Credita nec ſemper ſulci cum fœnore reddunt.

hinc etiam *ſemina credere terræ* aut *ſulcis*, & ſimilia paſſim apud poëtas Tibullus,

——*pax ſulcis credit aratis*

Semina, quæ multo fœnore reddat ager.

Variis conjecturis locus hic Valerii tentatus eſt, ſed quæ omnes à vulgata ſcriptura longius recedunt. apud eundem Valerium lib. IV. ✝ſ. 41.

Si non ira Deum cœlo implacabilis urget,

ſcribendum eſſe Notis ad lib. X. Met. ✝ſ. 399. pluribus adſtruximus. cum ſine ullo ſenſu, *vel ſi placabilis urget* nunc legatur. apud eundem lib. VI. ✝ſ. 353.

——*magno veluti cum turbine ſeſe*

Ipſius Æolia frangunt in limine venti.

ſic ex vetuſto Carrionis codice nunc circumfertur, cum antea legeretur *Ipſius Euboia.* Scribendum autem *Rupis ubi Æolia.* quod Juvenalis initio Satyræ I. *Æoliis incluſum rupibus antrum* dixit. Lucanus *ſaxum Æolium.* Nunc de duobus Silii Italici locis videamus, quorum alter exſtat lib. III. non longe ab initio, ubi de laboribus Herculis agitur,

Nec levior vinci Libyca telluris alumnus

Matre ſuper ſtratique genus deforme bimembres

Centauri, frontemque timet minor omnis Acarnan.

poſtremus verſus ſubobſcurus eſt. Nam quod Pauſquejus de Abantibus olim comatis, poſtea crinem non alentibus, ex Euſtathio interpretatur, ad labores Herculis, qui à Silio recenſentur, non facit. In veteri Puteanorum fratrum codice, *frontemque timet nunc omnis Acarnan.*

carnan. In Oxonienſi, & Colonienſi longe præſtantiſſimo, *frontemque minor nunc omnis Acarnan.* Scribe *frontemque minor truncam amnis Acarnan. trunc* exaratum primo fuerat, pro *truncam.* cum Tò *am* geminare librarius neglexiſſet, inde *nunc* poſtea factum. Intelligendum autem de Acheloo Acarnaniæ fluvio, qui cum Hercule congreſſus ſingulari certamine, ab eo devictus, & altero cornu à fronte revulſo truncatus eſt. Idem Silius lib. VIII. ubi congreſſum Annæ & Æneæ deſcribit,

Tum ſic Æneas dulci repetitus amore,
Tellurem hanc juro.

Ita ridicule circumfertur & nullo ſenſu. *Retitus* nimirum expreſſerat librarius pro *dulci irretitus.* hinc *repetitus* inſulſe factum. ſic *nullo frons irretita capiſtro* apud Calpurnium Ecloga VI. *obretire* & *circumretire* apud Lucretium occurrunt. In Priapeiis quoque pari modo non ſemel peccatum. ut Epigrammate XI.

Quædam ſerior Hectoris parente,
Cumææ ſoror, ut puto, Sibyllæ.

Ita refinxit Scaliger, cum *ſenior* ante legeretur contra legem metricam. Sed iſtam caſtigationem Latini ſermonis uſus vix admittit. Putabam aliquando *Quædam annoſior.* at cum in quinque libris ſcriptis, quorum unus ſatis antiquus, legatur *Quædam junior*; non dubito carminis auctorem ſcripſiſſe, *Quædam haud junior Hectoris parente.* qua voce Horatius ter quaterque eſt uſus. Epigrammate LXVIII. locus eſt depoſitus ac conclamatus, quem non infeliciter, ut puto, reſtituimus.

Sed rudis hic dominum toties audire legentem
Conſtituique meras edidicique notas.

ita editi. unus ex ſcriptis duobus qui penes me exſtant ſecundo verſu *Chorus meracas.* alter *Carpſi meracas.* unus Mediceus *Choris meracas.* Romanus cæteris vetuſtior *Coriſmeracas.* Repone meo periculo,

Sed rudis hic dominum toties audire legentem
Cogor, Homeriacas edidicique notas.

Pro co quod ſequitur,

Pſoleon ille vocat, quod nos pſoloenta vocamus:
Id quod nos culum, culeon ille vocat.

alter meus pro vulgata lectione ſtat, alter præſtantioris notæ, *quod pſoloenta cheraunon.* Mediceus *pſoloenta ceraunon.* Romanus. *ceranon.* nimirum à poëtæ manu erat ψολόεντα κεραυνόν. qui Homeri illa Odyſſeæ ω. reſpexit.

Καὶ τόδε δὴ Κρονίδης ἀφίει ψολόεντα κεραυνόν.

Sed nondum integer eſt verſus. Quid enim ſibi volunt illa, ψωλέον *ille vocat.* nam τὸ ψωλέον in Homero nuſquam occurrit. Cum æſtuarem, oportune me admonuit feliciſſimus horum ſtudiorum Gronovius corrigendum ſibi videri,

Ille vocat, quod nos pſolon, ψολόεντα κεραυνόν.

ψωλὸς enim *verpus.* cui conjecturæ accedo. poſſet & *pſolen* legi. Cæterum alluſio vocum culi & κυλέω (nam κυλέον ſcribendum, quod Scaligero jam monitum), reſpicit illa Iliados A. Ἂψ δ' ἐς κυλεὸν ὦσε μέγα ξίφος. de Achille Agamemnoni manus intentante, aut etiam illa de Menelao & Paride dimicaturis Iliados Γ.

Ἀτρείδης δ' ἐρυσσάμενος χείρεσσι μάχαιραν,
Ἥ οἱ πὰρ ξίφεος μέγα κυλεὸν αἰὲν ἄορτο.

qui verſus libro T. denuo occurrunt. quod vero ſubjungit, ita ſcribendum,

Σμερδαλέον *certe neſi res non munda vocatur.*

nam libri ſcripti *Merdaleon.* ea vox Homero eſt familiaris. illud tamen *res non munda* vix ſatis explicat Priapi mentem. quare minimum abeſt, quin opiner debere reponi,

Σμερδαλέον *certe merda huic immunda vocatur.*

ut & hoc loco ex eliſione concurrentium vocalium ſit peccatum, dum *res non munda* ſubſtituitur pro *merda immunda.* ſic Priapus apud Horatium in Satyris, *merdis caput inquiner albis.* Sed

age,

age, quoniam manum admovere cœpimus elegantiſſimis verſibus, quanquam ſic ſatis obſcœnis, eos porro expurgemus. Sequens igitur epigramma, cujus initium, *Quid niſi Tanario*, huic ipſi, in quo caſtigando ſudavimus, eſt annectendum, ut unum ex duobus fiat, ſcribendumque, *Qui, niſi Tanario. Qui*, Homerum ſubintellige, de quo præcedentes verſus egerant. mox pro *Tantalida bene ſi non nota fuiſſet*, reponendum, *bene ſi non tenta fuiſſet*. Tò *tenta* in ſimili ſignificatione paſſim apud auctorem Priapeiorum occurrit. Vulgatum à Priapi mente & ſimplicitate prorſus alienum eſt. paulo poſt pro *fallentis Vlyſſei* malo *fallacis Vlyſſi*. & pro *Hinc legitur* & *Hinc legimus*, utroque loco *Hic*, in Odyſſea videlicet. atque ita præſtantiores ſcripti. pro *Grandia Dulichii juſſa tuliſſe viri*, duo ex præſtantioribus codicibus *vaſa petiſſe*. quod magis arridet, quam *vaſa tuliſſe*. quod in aliis nonnullis inveni, quodque Lipſio Schioppioque probabatur. per *vaſa* quid intelligat, non eſt ut moneam. pro *convivia viſas*, codex Romanus vetertimus Vincentii Ubaldini, *convivia quæras*. aliquanto rectius. pro *ſeu fuit artis opus*, idem cum Mediceo ſatis probæ notæ, *ſive erat artis opus*. Puto, *Sive illud laterum, ſive erat artis opus*. pro *modo vos intendite*, Ubaldinianus *vos nunc attendite*. tres alii *vos nunc intendite*. Puto *vos nunc contendite*. *contendere arcum* familiare optimis ſcriptoribus. Libuit paulum exſpatiari, ut erudito Lectori caſtigationes noſtras in Naſonem ſi minus quandoque probavimus, earum loco in aliis ſcriptoribus quæ à nobis reſtituta ſunt, probemus. Atque hæc ſunt, quæ medelam qualemcunque hiſce A. Sabini epiſtolis, quæ tres ex pluribus ſuperſunt, allatura credidi. Si quis poſt me manum ſecundam iis caſtigandis pari ſedulitate admorit, fore auguror, ut priſtino nitori maximâ ſui ex parte reſtitutæ mox legantur.

FRAG-

FRAGMENTA P. OVIDII NASONIS EX MEDEA.

Quintil.lib. VIII. *cap.* V. Nam cum ſit rectum, Nocere facile eſt, prodeſſe difficile, vehementius apud Ovidium Medea dicit,

Servare potui. perdere an poſſim rogas?

Item,

Feror huc illuc, ut plena Deo.
Sen. Suaſor. III.

EX EPIGRAMMATIS.

Cur ego non dicam, Furia, te furiam?
Fab.

Item,

Ride, ſi ſapis, ô puella, ride.
Mart. lib. II. Epig. XLI.

Item,

Larte ferox cæſo Coſſus opima tulit.
Priſc. lib. V.

EX PHÆNOMENIS.

Tot numero, talique Deus ſimulacra figurâ
Impoſuit cœlo: perque altas ſparſa tenebras
Clara pruinoſæ juſſit dare lumina nocti.
Lactant. lib. II. De Orig. Err. cap. V.

Pleiades ante genu ſeptem radiare feruntur
Sex tantum apparent: ſub opacâ ſeptima nube eſt.
Probus in Georgica Virgilii, in cujus vulgatis libris hi verſus depravatiſſimi leguntur.

In Priapejis quædam Ovidii extare, eruditi arbitrantur.

tantur. Ex illo certe, cujus initium, *Obſcure poteram tibi dicere*, Seneca Pater lib. I. Controverſ. II. hunc verſum adducit,

Dum timet alterius vulnus inepta loci.

Servius in IV. *Georg. ubi agit de Eurydice, citat ex Ovidio*, Bis rapitur, vixitque ſemel. *quod in auctore noſtro nunc nuſquam comparet.*

Scholiaſtes vetus Horatii ad lib. II. *od.* V. Gyges nomen pueri ex inſulâ Cnido Veneri ſacrâ. hujus autem pueri pulcritudinem laudat etiam Ovidius. *Atqui in iis, quæ extant, laudat nullibi.*

Quintilianus lib. XII. *cap.* X. Sed evaneſcunt hæc atque emoriuntur comparatione meliorum. ut lana tincta fuco citra purpuram placet. at ſi contuleris etiam lacernæ, conſpectu melioris obruatur, ut Ovidius ait. *Quæ nullo negotio in metrum redacta Jambum tragicum efficient & duos hendecaſyllabos,*

Ut lana tincta purpuram citra placet.
At ſi contuleris eam lacernæ,
Conſpectu melioris obruatur.

In Notis enim ad Epiſt. VII. *communem eſſe ultimam in* contuleris, dederis, credideris, *& ſimilibus ſyllabam monemus.*

Seneca Controverſ. X. *Ex Declamatione Ovidii quædam hæc producit.* Quicquid laboris eſt, in hoc eſt, ut uxori virum, & viro uxorem diligere concedas. Neceſſe eſt deinde, jurare permittas, ſi amare permiſeris. Quod habuiſſe nos jusjurandum putas? Tu nobis religioſum nomen fuiſti. Si mentiremur, illa ſibi iratum patrem invocavit, ego ſocerum. Parce pater, parce ſocer: non pejeravimus. Ecce objurgator noſter, quàm effrænato amore fertur. quanquam eſſe filiam preceris. carum quidem, quod illum ab indulgentiâ ſuâ avocet. Dî boni, quomodo hìc amavit uxorem? amat filiam, & abdicat. dolet periclitatam eſſe, & ab eo abducit

ducit, ſine quo negat ſe poſſe vivere: quæritur periculum ejus, qua pœne caruit hic qui amare caute jubet. Facilius in amore finem impetres, quam modum. tum hos ponis terminos, ut nihil faciant, niſi conſiderate, nihil promittant, niſi ut jus facturi; omnia verba ratione & fide ponderent. Senes ſic amant. Pauca noſti, pater, crimina: & litigavimus aliquando, & cecidimus; & fortaſſe, quod non putas, pejeravimus. Quid ad patres pertinet, quod amantes jurent? ſi vis credere, nec ad Deos pertinet. Non eſt quod tibi placeas, uxor, tanquam prima peccaveris. periit aliqua cum viro, periit aliqua pro viro! illas tamen omnis ætas honorabit, omne celebrabit ingenium. Fer, ſocer, felicitatem tuam. magnum tibi quàm parvo conſtat exemplum! in reliquum diligentiores facti ſumus: errorem noſtrum confitemur: exciderat jurantibus: eſſe tertium qui magis amaret: ſic, Dî, ſit ſemper. Perſevera, ſocer, recipe filiam: ego, qui peccavi, pœnâ dignus ſum. quare uxore necatâ, ſocero cauſa ſim orbitatis? Diſcedam è civitate: fugiam: exulabo: utcunque potero, deſiderium miſerâ & crudeli patientiâ perferam. Morerer, ſi ſolus moriturus eſſem.

In codice poëmatiorum veterum longe antiquiſſimo, quem apud V. C. Petrum Scriverium vidi, Ovidio hoc epigramma ineditum adſcribebatur,

Jam nitidum liquidis Phœbus jubar intulit undis;
Emeritam renovans Tethyos amne facem.
Aſtra ſubit niveis Phœbe ſubvecta juvencis,
Mitis & ætherio labitur axe ſopor.
Alludunt teneri tremulis cum matribus agni,
Lacteolaſque animas lacteus humor alit.

In eodem codice Argumenta librorum Virgilianorum noſtro etiam adſcribebantur, ut & in multis aliis exemplaribus vetuſtis, quæ vidi. Sed perperam. Denique in antiquo

tiquo libro Georgii Fabricii, hoc epigramma de Lucretia Naſonis nomen oſtentabat,

Cum foderet ferro caſtum Lucretia pectus,
Sanguinis & torrens egrederetur, ait;
Procedant teſtes me non placuiſſe tyranno,
Ante virum ſanguis, ſpiritus ante Deos.

Sed jam ſatis. Nam illas ineptiſſimorum hominum de Pulice, Philomela, & his ſimiles nugas quis Ovidio adſcribi patienter aut æquo animo ferat? Carmen etiam Panegyricum ad Piſonem ad alia jam caſtra jure optimo tranſivit.

FINIS.

INDEX

I N D E X

Accuratiſſimus cum rerum præcipuarum, tum exquiſitiſſimarum dictionum: prior numerus paginam, poſterior verſum commonſtrat.

A.

ABeſt nobis. 243. 179
Ab Jove melius, quam à Jove. 108. 48.
Ablatus cervus. 201. 139
Abſyrti membra ſparſa. 82. 129
Abſyrtus. 159. 113
Abydeno toro. 272. 100
Abydos in ſpeculis. 252. 12
Achaïadas. 34. 71
Achelous. 126. 139
Acheloia cornua. 225. 265
Achillis majores. 34. 74
Achilles undis maris ferocior. 38. 133
Achillides. 104. 3
Achilles à Paride interemtus. 111. 83
Achilles dextra, Neſtor pectore. 622. 736
Achilles populator urbium. 789. 433
Acontius. 280. 1
Actæon. 286. 103
Acta, pro factis. 107. 44
Addita Juno Teucris. 32. 43
Adonis, Cinyræ filius. 50. 97
Adonis interemtus. 489. 16
Adducta fronte, pro deducta. 304. 165
Adjuro, pro juro. 289. 159
Advertere puppim. 152. 23
Æacides dextra, Neſtor pectore. 622. 736
Æacides. 6. 35. 104. 7
Æacus, à Jove. 34. 73
Æacida pro Æacide. 35. 87
Ææa carmina. 339. 5. 427. 10
Æetine. 80. 103
Ægides perfidus. 64. 95
Æquus amor. 591. 310
Affectare. 312. 14
Afferre vim, pro inferre. 233. 21
Agamemnon quanta munera Achilli offerat. 31. 34
Agamemnon dux ducum. 107. 46
Agamemnon caſus ut victima. 537. 334
Agrios. 128. 153
Ahenipedes tauri. 74. 32. 157. 93
Ajax Telam. 30. 27
Alceſtes. 624. 19
Alcæus, poëta lyricus. 194. 29
Alexander, cur Paris. 211. 51
Alcinoi horti. 357. 56
Altum & profundum promiſcue. 474. 69
Alcimede. 80. 105
Alcmaon. 357. 52
Alcyone. 36. 97
Alcyone lucida. 274. 133
Althæa. 35. 94
Alphæus fluvius. 470. 29
Amantes ficti ſaltantur. 548. 501
Amator ſapiens. 485. 3
Amalthea, Olenium pecus. 264. 188
Amantibus quævis longa mora eſt. 266. 3
Amat nemo ſecure. 273. 109
Amantes ferunt ſervitium. 315. 18
Ambracia terra, ut via Appias, Africa terra. 203. 164
Ambage remiſſa. 100. 149
Amnis vitro ſplendidior. 202. 157
Amor quo loco gratiſſimus. 601. 464
Amori non nimium indulgendum. 601. 464.
Amor jus habet in ſuperos. 41. 12
Amor ſimilis vento. 272. 96
Amor pugnans. 277. 173
in Amore bellum, pax rurſum. 346. 80
Amor lethæus. 721. 551
Amor per molles gradus amovendus. 727. 654.
Amphyon. 502. 40
Amphymachus. 3. 15
Amphitryon. 117. 44
Amymone. 274. 131. 354. 5
Anchyſæ mater Capys. 221. 201
Andromeda, Cepheia. 195. 35
Andromeda fuſca. 613. 643
Andromache. 66. 107
Androgeos. 137. 99
Andromache fidiſſima conjux. 661. 519
Andromache gravis. 709. 383
Anile ſtudium. 142. 33

Animus præſagiens. 162. 148
Anicula vino dedita. 167. 116
Animalibus omnibus natura ſuum dedit præſidium. 750. 8
Animam excipere fugientem. 769. 97
Antilochus. 3. 15
Aornos 790. 445. 489. 27
Aper Tegeeus. 121. 87
Aper fulmineo ore. 525. 374
Aperta æquora, id eſt, patentia. 64. 77
Apis corniger. 421. 14
Apollo Admeti vaccas pavit. 587. 239 71. 151
Aperto jugulo. 180. 53
Appoſitæ frondes. Appoſita humus. 96. 100.
Appoſuiſſe gemmas. 118. 60
Apollinis Palatini marmoreum ſimulacrum. 344. 59
Aquæ fugantur mole. 633. 226
Aqua inſana. 3. 6
Aqua remis eruta. 63. 45
Aquilo Sithonius. 141. 13
Aranea. 369. 8
Arcades rudes. 602. 473
Arctophylax. 264. 188
Arctos. 261. 149
Argui oculi. 457. 83. 458. 9
Arguta exta. 457. 83
Argus. 462. 20
Argonautarum pugna cum Lemniadibus. 76. 53.
Argo ſacra. 77. 65
Argolis. 78. 81
Argonautarum proceres. 79. 99
Argo navis an prima. 151. 13
Argo unde dicta. 151. 9. 261. 158
Ariadne, Creſſa. 335. 25
Ariadne fruitur Baccho. 22. 79. 52. 116. 230. 347. 81. 115.
Arma cruenta ferre. 71. 150
Armenia tigribus abundat. 425. 35
Arma templorum poſtibus affixa. 4. 26
Aſopus fluvius. 470. 29
Aſperitas odium movet. 580. 146
Aſtyanactis Epitaphium. 103. 194
Atalantes duæ. 453. 29
Atalanta. 582. 185
Atalanta Mænalia. 50. 99
Athamantidos æquora canent. 260. 137
Atrides minor. 66. 101
Atreus filios coquit. 221. 205
Atreus Agamemnonis pater. 106. 27
At tibi, indignationis. 149. 1
Atracis, Hippodame. 322. 8
Audire juvat. 167. 117
Auge. 117. 49
Auceps voces auribus. 269. 53
Aulis. 168. 3
Aures juvantia verba. 581. 159
Aura mollior. 32. 44
Aurea terga ovis revellere. 80. 104
Aurora Cephalum amat. 50. 95. 198. 87
Auritæ plagæ. 116. 41
Averſi dei. 87. 2

B.

BAcchus avehitur tigribus. 22. 80
Bacchus quare corniger. 194. 24
Bacchus domita Gangetide terra victor redit. 318. 47
Bacche Thracia. 370. 21
Barbitos, pro carmine lyrico. 192. 8
Bajæ. 531. 255
Bene me, bene te. 555. 601
Bella viri pacemque gerant. 765. 49
Beatus pro divite. 219. 175
Biſtonius lacus. 23. 90
in Bivio pectora labant. 243. 178
Biſtonis ora. 229. 344
Biluſtre bellum. 418. 9
Binæ videre quæ ſunt ſingula. 678. 264
Boves Marti ſacri. 72. 10
Bootes. 264. 188
Brachia nexa. 62. 48
Bractea. 641. 232
Brachia ſaucia fecit, an fixit. 370. 18
Briſeis. 29. 16. 352. 33
Briſeis nunquam ab Agamemnone cognita. 736. 783.
Britanni virides. 432. 39
Bubus pro bobus. 68. 116
Buſiris ab Hercule interfectus. 119. 69

C.

CAlypſo. 10. 67. 435. 15. 578. 125
Calliſte. 261. 152. 572. 55
Calor & reverentia pugnant. 277. 173
Calumniatores. 497. 21

Calami

INDEX.

Calami lenti. 755. 86
Cantus, pro incantatione. 163. 167
Canopus. 420. 7
Canicula ſtella. 429. 4
Cantharus piſcis. 756. 103
Calypſo immortalitatem promittit Vlyſſi. 811. 39.
Cauſari. pro cauſa haberi. 803. 124
in Caput, id eſt, fontem aquarum. 339. 6
Caprotinæ. Feſtum ancillarum. 588. 257
Capaneus. 782. 322
Carmen etiam duorum verſuum. 103. 194
Carminibus cedunt reges. 377. 33
Carcer Eleus. 262. 166
Carmina jungere nervis. 193. 13
Cardine verſo, moto. 328. 2. 331. 49
Carcer pro carceribus. 262. 166
Caſſandra diffuſis comis. 68. 114. 216 119. 404. 12. 335. 17.
Caſta eſt quam nemo rogavit. 342. 43
Caſtor & Pollux. 415. 29. 430. 12
Caſſiopea. 459. 17
Cauſam ſuperant pericula. 272. 97
Cæruleæ naves: cæruleus imber. 95. 94
Cede bonis. 124. 110
Cedrus. 369. 12
Cea. 293. 222
Celane. 274. 135
Celeres kalendæ. 722. 561
Cenſeri pro æſtimari. 91. 45
Celebrare, pro frequentare. 192. 11
Cenſus. 483. 9
Centauri. 322. 8
Cera quæ referat vultus. 178. 155
Cereris ſacra. 18. 42
Cerealis Eleuſis. 47. 67
Cerata navis. 61. 42
Ceraunia. 414. 19
Cereris ſacra non vulganda. 609. 601
Ceſtus, vel cingulum Veneris. 317. 35
Charybdis. 160. 124
Cholys unde dicta. 205. 181
Chalciope. 155. 65
Chaonis ales. 580. 150
Chiron. 512. 18. & v. 17
Circe. 10. 76
Cincinnus. 371. 26
Circumferre ſe, pro jactare. 436. 29
Circenſes ludi. 456. 78
Ciſtæ in Cereris ſacris. 610. 609
Clivus aquæ, mons aquæ. 259. 122
Claudere oculos morientium. 15. 11
Clypei ſeptemplicis dominus. 334. 7
Clamore ſatentes animum. 520. 115
Cognita, pro inita. 75. 43
Colchi. 81. 106
Colchis reſperſa ſanguine. 425. 29
Coire, pro convenire. 98. 123
Cogitare male. 90. 29
Coma tonſa in funere. 148. 116
Columbæ fugiunt aquilam. 520. 115
Comæ adoptivæ. 373. 47
Color bonus. 402. 9
Comæ pro frondibus. 183. 40. 695. 196 432. 36.
Confidere cum ablat. 123. 99
Conciliare. 281. 24
Comas cadere in funere. 769. 98
Conſueta verba. 547. 467
Cornu pro arcu. 44. 39
Conſumſerit terras. 86. 161
Corpus inane. 200. 116
Cornua vara. 321. 24
Corpus tenue. 328. 6
Corpora cæleſtia. 240. 119
Corona in conviviis. 553. 582
Componere pro conſerere. 275. 138
Creſcite. 60. 24
Creta. 57. 163. 135. 68
Creon. 154. 54. 166. 204
Creuſa. 152. 25
Creſcere mœrore alterius. 200. 117
Creſcit in ore cibus. 223. 226
Creſcunt flammæ. 315. 11
Crepuſculum. 326. 5
Cras quoque fiet idem. 688. 105
Crocum. 519. 104
Crimen onuſque. 46. 58. 145. 65
Culpam nomine velare. 69. 131
Currere ſine ordine. 131. 19
Currere ſurſum, deorſum. ibid.
Cui me deferis. 101. 167
Cura pro amore. 90. 34
Cupidinis potentia regna. 312. 13.
vox in Curſu. 68. 121
gaudia in Curſu. 245. 203
Cygni Apollini dicati. 87. 2
Cyclops, τυφλώθεν δάκ&. 275. 148.
Cydippe. 280. 1
Cythera. 434. 4

D.

Dædalus, 245. 49. 568. 21
Danae puella unde dicta. 2. 3
Danaides impiæ. 180. 2
Danaidum nefandum facinus. 181. 16
Danaus pater lætus tradit ferrum filiabus ſuis. 180. 11
Danaus à quibus majoribus. 181. 23
Δάκρυ pro δάκρυα. 75. 113
Danae turri clauſa. 442. 27. 462. 21
Dare & accipere oſcula. 176. 120
Dare bibere. 384. 21
Dardanides pro Dardania. 246. 212
Dare, amatorium. 218. 161
Daulias ales. 202. 154
Decolor. 114. 4
Defendere frigus. 59. 16
Deficior. 70. 150
Deficiet te, non tibi. 347. 93
Debitus conjux. 280. 8
Deducere veſtes humero ad pectora. 337. 47
Deianira. 114. 1. 126. 131
Dei tetrici. 461. 46
Deiphobus ab Helena proditus. 246. 214
Dentes ſerpentis ſeminati. 72. 11. 154. 45
Dea luna, an recte dicatur. 143. 46
Deos pictos in puppi habere. 215. 112
Deprendi. 93. 66
Delphines, hominibus amici. 279. 199
Delos candida. 292. 82
Delos revincta Gyaro. 300. 84
Depuduit. 56. 155
Deripere pro diripere. 327. 13
Deſpecti Thraces. 22. 81
Deſinere amantem. deſinere telam. 621. 725.
Deſultor. 320. 15
Deſtituere pro deſerere. 245. 196
quid me mihi Detrahis. 721. 545
cui me Deſeris. 33. 61
Deus audit bonos. 182. 26
ad Deum noſcendum non omnium oculi apti ſunt. 603. 443
Deum teſtem facit quem pejeravit. 657. 458.
Devia avis. 25. 118
Dextras tendere inermes. 317. 33
Diana triplex. 156. 79
Dianæ feſtum. 294. 234
Dianæ ara de cornibus. 300. 99
Diana virgo pharetrata. 311. 10
Dido nunquam vidit Æneam. 94. 68. 94 73.
Dies non grata. 163. 169
Diomedes ab Hercule interfectus. 119. 68
Diomedis equi. 119. 67
Dictio pro oraculo. 60. 33
Diomedes Venerem vulnerat. 335. 31 681. 5.
Dimota corpore aqua. 257. 80
De Dis non triſtibus. 608. 585
Dipſas, lena. 334. 2
Diſpenſare. 150. 3
Dis auſpicibus. 216. 128
Diſtricta pectora, leviter vulnerata. 225. 275.
Diſcincta otia. 353. 41
Diſtinet. 109. 60
Divitiora oppida. 210. 34
Diſſors. 418. 11
Diſciplina amatorum. 538. 351
Dithyrambus unde dictus. 460. 40
Dominus torus. 36. 100
Doceat fortuna dolere. 102. 180
Dodonaa quercus. 493. 9. 606. 541
Dolon. 7. 39. 579. 135
Δόλων ἀγνέτερος. 579. 136
Dolent oculi. 223. 233
Dolos nectere. 409. 45
Dolet nemo in alterius luctu. 762. 10
Draco pervigil. 154. 49. 158. 101
Draco torto pectore. 158. 102
Dulce riſit. 213. 83
in Dubio, in bivio. 243. 178
Duplici ſpe niti. 713. 449
ubi Dulce morari. 601. 464
Durateus equus. 809. 22

E.

Ebrietas, ignis in igne. 223. 230
Ebrietas fugienda. 554. 590
Egeria. 435. 18
Endymion. 256. 63
Eleleides. 45. 47
Electus pro delectu. 27. 144
Ephyre. 152. 27
Elops precioſus. 756. 96
Eliſſa Dido. 87. 1
Epigramm. etiam duorum verſ. 103. 194

Ennius

Ennius Rudius. 375. 19
Ennii laus & ſupremus honos. 654. 410
Equi trepidi, pavidi. 6. 36
Equi admiſſi. ibid.
Equi ſequaces. 45. 46. 266. 12
Equorum colla luctantia. 49. 79
Equus Trojanus urendus. 808. 22
Equa amantis virus. 33. 8. 575. 100
Equi Achillis. 579. 136
Erimanthus. 121. 87
Erichto furialis. 201. 139
Erechtis. 229. 343
Ergo, vox indignantis. 334. 11
Erycina Venus. 410. 11
Eſſida Britannorum. 433. 49
Eurytlia. 14. 103
Euri indomiti. 192. 9
Eumaeus. 14. 104
Eurybates. 29. 9
Euryſtheus, Sthenelëius hoſtis. 115. 25
Europe. 321. 23
Eurotas. 436. 31
Evenus amnis. 127. 141
Everſas cervices. 772. 142
Exuviae dulces. 133. 55
Exhibere, exponere. 239. 116
non Exhibitis *toris, pro illegitimis.* 245. 194.
Exhibet nox ſidera. 268. 34
Exidit illa metu. 550. 539. 600. 450

F.

F*Abula, pro ſermone.* 447. 21
Fabula narratur. 607. 561
Facere alicui, pro ad aliquem. 18. 39
Facere ſomnos. 612. 636
Faces infauſta. 75. 46
Faces atra. 147. 103
Facere lanam, unde lanificium. 269. 49
Facere telam, pro lanam trahere. ibid.
Facere ſacra. 295. 7
Facere convicia remis. 299. 79
Facere tantum corporis, pro obeſum fieri. 186. 82.
Facies diſſidet à verbis. 249. 251
Falcatus in arcum. 26. 131
Fallere noctem. 3. 9.
Falx cantata. 78. 84
Fama melior poſt mortem. 378. 40
Falx Saturnia. 397. 63
Fama maligna. 217. 144
Fama ſuſurrat. 308. 233
Famoſa macha. 120. 78
Faſtidii plenus. 214. 97
Faſta da veniam. 266. 9
Faſta. 308. 241
Faſſus amor. 208. 9
Fateor. 174. 85. 315. 19. 336. 33
Fatentur. 315. 18
Fauni bicornes. 45. 49
Fætus arboris. 280. 9
Fax ſepulcralis. 26. 120
Ferus pro equo. 124. 114
Feſſa, defecta viribus. 296. 14
Ferrum in pectore. 358. 9
Femina artes reperit. 543. 419
Feneſtra, quodlibet foramen. 587. 245
Fiet mihi, me, & de me. 550. 536
Finem ſtatuere orationi. 555. 609
Fides praſtanda. 290. 182
Findere vias. 279. 208
Fingere membra Pallade, pro tingere oleo. 268. 41. 288. 134.
Fingere, effingere manus, pro demulcere. 288. 134.
Fiducia formæ. 391. 37
Findere fretum. 210. 32
Fixiones magicæ. 79. 91
Flendo defundere iram. 109. 61
Fletus infundere vulneribus. 149. 125
Flabellum, tabella. 423. 161
Flammæ abſiſtunt. 340. 16
Flatus tumidi. 562. 715
Fodere vel vellere latus. 555. 606
Fores conſerva. 333. 74
Forma cum pudicitia rarò convenit. 226. 288.
Foribus incidebant literas non admiſſi amantes. 449. 53
Forma tam bona non facit ad mores. 498. 42
Formica. 518. 93
Fortuna Domina, potens hera. 786. 376
Fovere famam, caſtra, hyemem. 42. 15
Fraxina virga. 145. 76
Frater pro patruele. 106. 28
Frangere gradum. 391. 23
Fraudis ſuſpicione amota. 280. 1
Fuiſſe pia, pro piam. 180. 5. 185. 64
Fucata. 739. 13
Fulminis aper. 595. 374
Te, tua Funera. 40. 149

Fundatura robora navis. 215. 109
Furtim adſpicere. 29. 11.
Furtim cognita. 75. 43
Furtivum onus. 143. 38
Furtum Veneris. 241. 141
Furti primi tempora. 255. 24

G.

Ganymedes Phryx. 221. 197. & 198
Gargara. 515. 57. 215. 107
Gemelli, Caſtor & Pollux. 172. 61
Genius loci. 445. 2
Genius, natura. 266. 9
Geniale rus. 266. 9. 420. 7
Geryones, a. 105. 9. *Prodigium triplex.* 221. 91.
Gigantomachia. 380. 13
Glaucum reddidit herba Deum. 262. 160
Glires ſomno pingues. 164. 170
Gnoſia tellus. 58. 68
Gnoſus. 194. 25
Gratari & gratulari. 764. 31
Gypſati pedis crimen, ubi & de manibus gypſatiſſimis. 344. 64

H.

Habendum tradere. 89. 15
Habere jus in aliquem, pro in aliquo. 310. 1
Habet vulnus. 524. 166
Hæmonia. 37. 23
Hamata tela. 406. 13
Hebri vada. 16. 15. 25. 114
Hector. 6. 36. *Timendus.* 173. 65. *Pretio redemtus.* 545. 441. *Raptus equis.* 382. 32. *Cinis.* 400. 42. *Redemtus ad ignes.* 789. 431.
Hecuba canis. 813. 87. *Facem parit.* 211. 46.
Helena prabuit ſe rapi. 69. 137. *Raptam à Theſeo Caſtor & Pollux fratres recipiunt.* 110. 71. *Marita Tanaria.* 171. 45. *Filia Ledæ.* 208. 2. *Tyndaris.* 214. 98. *Forma ejus laudatur.* 217. 141. *Adultera.* 439. 37. *Ejus fides.* 415. 29
Helice. 261. 149
Helleſponto merſa. 260. 151
Helleſpontiaca aqua. 268. 32
Hercea ara. 97. 113
Herceus Jupiter. ibid.
Hercules, Deianiræ maritus, ſed vir alterius. 116. 27. *Pro Atlante cœlum ſuſtentat.* 115. 18. *Infantis angues.* 115. 21. *Non concipi potuit unâ nocte.* 114. 9. 367. 46. *Penſa trahit.* 120. 78
Hercules veſtes leonis pellis. 124. 112. *Tabe venenata perit.* 127. 144. *Bis pugnavit pro Deianira.* 126. 138. *Ejus labores.* 585. 217. *Laborioſo functus fato.* 585. 217.
Hero, Seſtias. 251. 2
Heroides. 1. 1
Heroidum prima gloria debetur Ovidio. 1. 1
Heſione Telamoni data. 284. 69
Hippolytus, vir Amazonius. 41. 2. 295. 10
Hippolita Balthaus. 301. 119
Hippomanes. 224. 263. 742. 38
Talis in Hippolyto, *non eſt archaiſmus.* 295. 10.
Hippodamia. 109. 69
Hiſcat terra. 84. 144
Hippuri celeres. 756. 95
Hoſpita ſaltem dicar. 101. 167
Hoſpitium violare. 232. 3
Hybla. 604. 517
Hyems amoris. 61. 34
Hydra fœcunda vulnere. 122. 95
Hyems, pro tempeſtate. 263. 184. 265. 206. 210. 29. *Hyems fugit.* 182. 27
Hyllos. 117. 44
Hylas. 577. 110
Hymen famoſus. 126. 134
Hymenæum Græci inclamant. 161. 143
Hypſipile, Filia Thoantis. 86. 163. 72. 1
Hypermneſtra. 180. 1. 180. 14. *Ejus pietas.* 187. 84

I.

Iarbas. 98. 121. & 125
Jacere, pro ferere. 151. 17
Jardanis Nympha, Omphale. 123. 103
Iaſon, Æſonius juvenis. 155. 66 *Pegaſæus.* 229. 34
Jactare, pro inaniter loqui. 476. 102
Janua tua non frangetur ab amatoribus. 629. 71.
Icarius. 11. 87
Idæus collis. 45. 48
Ida ſacra. 64. 73

Ide

Ide Eurytis. 126. 133
Idoneus in quo illudas. 234. 43
Idya, mater Medeæ. 247. 232
Ignis & aqua in nuptiis adhibebantur. 609. 598.
Ignis alimenta ſumit. 778. 255
Ilion 172. 53
Ilion in Tyriam transferre. 100. 151
Ilios, unde dicta. 8. 47. 248. 250
Ilia, virgo Veſtalis. 424. 15
Ilithya. 423. 21
Implere verba lacrymis: ſingultim loqui. 76. 58.
Iub Imagine *falſa.* 234. 45
Imago lunæ repercuſſæ. 257. 77
Improbus: mediæ ſignificationis. 237. 75
Imponere nodos. 282. 39
Impar congreſſus Achilli. 460. 27
Inferiæ, τὰ πρόσφορα. 73. 17
Inachides. 181. 23
Inachis. 189. 105
I nunc, per irriſum. 123. 105. 235. 57
Infantium blanditiæ. 111. 91
Injicere manus. 163. 157. 105. 16
I, ſequere Italiam. 88. 10
Intacta. 233. 31
Inferiæ. 163. 160
Intumulata. 27. 136
Inachus fluvius. 469. 25
non Indebita *poſco.* 209. 19
Indagine cingere ſaltus. 283. 45
Inepte: blandum convicium. 371. 36
Interior rota. 551. 12. 456. 70. & 72
In, præpoſitio, modo negativa, modo intenſiva. 409. 52
Inſidias pati. 609. 594
Infracta. ibid.
Inſtituere, pro incipere. 423. 5
In jecore amor. 479. 30
Inſanum fretum. 253. 28
Inſerta ſera poſti. 282. 27
Ioniades. 119. 73
Io, vox militum in triumpho. 336. 38
Io, Inachi filia. 321. 21
Iphias in medios deſiluit ignes. 625. 22
Ira morata: μῆνις. 346. 82
Irus. 12. 95
Irritamentum Veneris. 129. 162
Iſis. 517. 77. *Niligena.* 385. 25. *bos.* 187. 86.
Iſthmos. 51. 105. 195. 104.
Iſthmi duo. 109. 69
Italia fugiens. 100. 147
Itys. 202. 154
It hora, it dies. 329. 24
Judicium Paridis. 61. 36
Juga longa navium. 59. 20
Juno ſemper Herculi infeſta. 114. 5. *præeſt nubentibus.* 157. 87. *defeſſa eſt jubendo.* 585. 217
Jupiter Europen abducit. 46. 55. *in plumis.* 109. 68. *aurum, cygnus, &c.* 485. 33. *amans.* 442. 28. 384. 8
Jurare per caput alterius. 37. 108
Jurgia nectere. 409. 45
Jurare per Venerem. 403. 27. *ex animi ſententia.* 302. 137
Juvenca Graja, Helena. 68. 18
Jurati Græci. 436. 2. 560. 687
Juvenilibus inceptis. 253. 35
Juventa purpureum lumen. 287. 20. 307 217.

L.

LAbyrinthus. 47. 59. 139. 128
Lacedæmon unde dicta. 2. 5
Lacænæ virgines cum viris ludunt. 217 150.
Lacrymas combibere. 144. 54
Lacrymæ doloſæ. 157. 91. *lacr. coactæ.* 346. 88.
Lacrymas tegere. 162. 145
Lais. 326. 12
Lana & colus puellarum. 186. 66
Laertes. 13. 98
Laodamia, Ænonis. 167. 2
Laodothea, Laodamiæ mater. 169. 26
Lapſus verbo, 404. 7
Latmia ſaxa. 256. 62
Laodice. 274. 135
Latona pariens de arbore. 300. 100
Latus obliquum. 328. 4
Laureatæ tabellæ. 360. 25
Lavinia. 419. 21. *Laurus & vitta.* 597. 401.
Leander Abydenus. 251. 1
Ledea conſors. 172. 61
Lectule dulcis. 133. 55
Leda. 111. 78. 321. 22
Legere capillos. 618. 666
Lenteſcunt tempore curæ. 595. 357
Lenti oculi. 780. 279

Lenonis laudes. 355. 23
Lentare remos, arcum. 255. 58
Lentus ira. 204. 169
Leo Nemeeus. 118. 61
Lex dicta. 153. 39
Libertatis amor. 509. 9
Libum natali die appoſitum. 348. 94
Lingua mali ominis. 174. 86
Linum incidere, rumpere vincula. 252. 18
Lingua modeſta. 269. 63
Linqui animo. 26. 130
Lintea parca. 299. 80
Littus fluctifragum. 102. 169
Litura cæca. 141. 1
Littus arandum. 241. 140
Livida facta, candida facta. 285. 82
Lora fluitantia. 599. 433
Lotophagi pro amoribus. 736. 789
Lotos aquatica. 203. 159
Luce frui ſuave eſt. 129. 167
Ludus latrocinii. 584. 207
Lucet ore. 458. 6
Ludite formoſæ. 342. 43
Ludere, ἀφροδισιάζειν. 233. 16
Lumina vigilantia. 253. 31
Lumina amantia. 267. 25
Lumina prima ducum. 319. 8
Lumen ab orbe micat. 340. 16
Luna fuit. 131. 17. *Sanguinea.* 381. 23. *ejus argenteus currus.* 198. 91. *dea candida.* 256. 61. *radiis argentea puris.* 256. 71.
Lunare arcum. 313. 23
Lupatis duris. 315. 15
Lux dubia. 130. 7
Lux acta. 268. 33
Lyæus. 417. 49
Lycurgus. 25. 3
Lynceus, nepos Beli. 186. 73
Lynceus, non Linus Hypermneſtræ maritus. 190. 123.
Lyra, in cœlum relata. 205. 183
Lyra Æolia. 206. 200

M.

MAculæ, nodi in retibus. 59. 19.
Mæander flexuoſus. 87. 2. 117. 55
Mænalius, Arcadius. 334. 14
Mænia Phœbi: pro Troja. 10. 67
Magneſia, regio Theſſaliæ. 150. 9
Magici ſoni. 575. 102
Magnis paſſibus ire. 646. 304
Manifeſto in lumine. 242. 157
Manus confeſſæ. 250. 260
Manus luciferas offerre. 291. 192
Melea curva. 414. 20. 431. 24
Manifeſtus Apollo. 603. 491
Mare, cærulea via. 215. 104
Mare ſollicitum fervet. 252. 26
Maris una forma. 413. 12
Maris incommoda. 454. 48
Mars & Venus deprenſi. 607. 561
Marita cædes, maritus torus. 181. 19
Materia conveniens. 810. 2. 313. 19
Materiam in carmina præbe. 320. 19
Manus jactare in numerum. 705. 334
Medea Creontem, & Creuſam igne abſumit. 163. 211. 73. 19. *Sequitur, quò ira fert.* 167. 209. *Medea Medeæ forem.* 85. 151. *Draconibus fugit ablata.* 86. 161.
Meduſa. 274. 134
Medon. 12. 91
Melanthius. 12. 99
Me legat, pro, mea. 195. 41
Nil habet ille Mei. 218. 157
Meleager. 82. 135
Memphis. 421. 8
Memnon niger. 338. 3
Menſura rerum. 124. 109
Menelaus flebilis ultor. 171. 48. *invitat peccare.* 244. 183
Mendacium. 497. 21
Menelaus non lentus in ira. 248. 249
Mercurio ſimiles. 58. 76
Mercurius, Majæ filius. 212. 62. *Ejus virga.* 212. 64. *Talaria.* 212. 68
Meta interior. 599. 426
Metiri oculis. 132. 28
Mero dubii. 182. 29
Meretricum gloriæ. 347. 91
Micationes pedum. 520. 112
Micuere ſinus. 8. 45. 61. 37. 277. 173
Militat amans. 90. 32
Mimallones, Mimallonides. 133. 48. 550. 541.
Minotaurus. 21. 70. 137. 106
Minoia. 47. 61
Miſſilibus telis. 211. 40
Mi voluptas, pro mea. 267. 26
Modus ſit damnis. 101. 160

Moni-

Monilia. 118. 57
Mopſopia. 110. 72
Moræ pretium & perfidia. 84. 146
ubi dulce Morari. 601. 464
Molliter incedere, fœmineo gradu. 646. 298. 391. 23.
Moderatius, pro moderantius. 245. 45
Movere iter è portu. 252. 10
Mulier audacter jurat. 347. 85
Multa pro magna. 391. 34
Murmura exiguo dicere. 238. 85
Murmura mala, pro rumore lævo. 241. 149
Mutuus amor. 591. 310
Mycenæ. 58. 2
Mygdoniæ. 202. 142
Myniæ. 75. 47
Mycones, non Mycone. 299. 81
Myrtus Veneri ſacra. 314. 29
Myrrha vultus tegit cortice. 688. 100
Myrtoæ aquæ. 222. 208

N.

NAtare, dimovere corpore aquas. 257. 80.
Nauplius, pater Palamedis. 274. 131
Navis prima. 412. 1.
Navalis Agrippæ honor. 652. 392
Nemus atrum. 155. 67
Neptunus in Enipeum verſus. 274. 131
Nereides. 63. 57. 416. 36
Neſſus ſemivir. 127. 141
Neſcire malum ſuum juvat. 162. 147
Neſtor pectore, Æacides dextra. 622. 726 7. 3. 9. 36.
Nili patria ignota. 471. 40
Nireus pulcerrimus Trojanorum. 577. 109
Niſiades. 196. 54
Nili ſeptem portus. 421. 10
Nilus. 189. 106
Nives recentes. 465. 11
Nive candidior. Ibid.
de Nive manat aqua. 337. 58
ut Nix liquitur. 770. 101
Nobis injuria venit, pro ad nos. 52. 113
Noctes vigilantur. 163. 169
Nocturna imago, pro ſomnio. 466. 31
Noctem negare. 345. 73. 441. 11.
Nomen & genus. 19. 50
Noſtin', eleganter. 155. 71
Novare feſſa membra. 49. 90
Nova prælia. 157. 13
Nomen, pro gente. 235. 60
Nova æſtas, pro vere. 255. 55
Nova hiems, pro autumno. 673. 704
Nox in lacrymis acta. 154. 58
Nox quam longa. ibid.
Nox perennis, mors. 186. 74
Nox ſilens. 202. 156. 257. 79. 331. 55. 443. 40.
Nox una amantium lites componit. 598. 413.
Numeri militares, σπεῖραι. 106. 24
Numeris impleri. 399. 40
Numen ineſſe loco. 445. 2
Nuptiæ innuptæ. 66. 98
ad Nuptias Parcæ, pro Nymphis. 297. 46
Nutrix conſcia. 267. 26
Nympha, pro nuptiis. 5. 27

O.

OBeunda maria ratibus. 252. 8
Obſcœnæ puppes. 68. 119
Obſidere animum alicujus precibus. 351. 20.
Obumbrare, prætexere. 235. 48.
Oculi Helenæ. 153. 36
Oculi inſtantes. 237. 78
Oculi inſcitioſi hominis. 387. 58
Oculi natantes morte. 768. 93
non omnium Oculi ſunt idonei ad noſcendum Deum. 603. 493
in Ocellis hilaritudo. 153. 36
Oculis fatentibus ignem. 553. 573
Oebalis Nympha. 216. 26
Oechalia, urbs Eubœæ. 114. 1
Oenomaus. 567. 7.
Oenone, de flumine edita. 59. 10
Oeta mons. 128. 147
Officium facere. 73. 17. 619. [illegible]7
Olea in tutela Palladis. 269. 44
Omphale. 117. 53
Omen abeſto. 177. 135. 426. 42
Omnibus parcere. 174. 86
Operari ſacris. 403. 23. 422. 17
Opportunitas. 540. 373
Operata. 116. 35
Oppoſitæ fores. 232. 8
Oreſtes, Oreſtæ. 105. 2. ejus pietas in patrem. 108. 50. cum Pylade amicitia. 397. 15. malus ultor. 334. 9

Orion enſifer. 572. 56
ſatis Oris. 380. 12
Oris animoſi, pro ſermone. 375. 19
minus Oris 238. 102
Ora candida, miſta rubore. 307. 217
Ormenus. 30. 28
Ornare munus verbis. 31. 30
Ornari modico fine. 58. 76
Ornata virgo ſpecioſa bis placet. 391. 37
Ornatrix, ψίκας. 369. 16
Oſcula non dura. 559. 668
Oſiris. 424. 12. 422. 18
Oſſa legere, pro ferre. 140. 150
Oſſa lecta. 169. 62
Oſcula ſumma, prima, extrema. 199. 101
Oſtrum Tyrium. 165. 179
Otium, jucundum malum. 690. 138
Ovidius ſimili utitur exordio ad lib. 1. *Amor. quo Anacreon* εἰς λύραν, *epigr.* 1. 313. 21. *fuit equeſtri ordine.* 319. 8. *ejus flumen ingenii.* 437. 14

P.

P*Æan.* 567. 1
Pallas Achillem arrepto capillo revocat ab irato animo. 39. 147
Palæſtra dona. 266. 11
Pallor amantium. 287. 120
Pallia decidunt præ ſtupore. 292. 208
Palla croco ſplendida. 303. 162. 344. 59
Palla & cothurni. 437. 15
Panoplia Pallados. 61. 35
Paris forma damnoſus. 171. 43. *Diis paris.* 171. 43. 208. 1. *Judex formarum.* 213. 69. *agnoſcitur regius puer.* 214. 90. *ab Oenone amatur.* 214. 96. *De Paridis Judicio etiam Homerus, quod Plutarchus negat.* 218. 164.
Paridis majores. 219. 173. *unde dictus Alexander.* 230. 358
Paris ſemper ama. 249. 254
Paratonium. 420. 7
Parcarum fila. 198. 82
Parce queri. 265. 203
Par opus ſibi. 284. 62
Pars exiguiſſima. 190. 115
ad Partes venire. 347. 87
Parthus fugiens pugnat. 528. 211
Paſiphae. 57. 156
Patriis actis. 107. 43
Patroclus ab Hectore occiſus. 4. 17
Pavo, Junonis avis. 400. 55
Pegaſus. 58. 3
Pegaſides. 194. 27
Pelias arbor. 150. 8. 406. 7. 561. 696. 38. 126.
Pelaſgus. 182. 2
Pelops, avus Menelai. 222. 207
Pelta lunata. 301. 117. 423. 2
Penna Euri. 141. 14
Pendentia antra. 202. 141
Pendet corpus aquis. 276. 150
Pendet aqua. 255. 52
Pendentem de rupe capellam. ibid.
Penelope ſanctè expectat Ulyſſem. 263. 67 *Juvenum vires tentat arcu.* 342. 47
Penſa trahere ſerva manu. 136. 90
Pentheſilea. 301. 118
Perfrui mandatis. 149. 128
Per facinus. 130. 6
Perſtare. 265. 206
Perjuri non latent. 290. 182
Perſephone pulſat fores. 297. 46
Perfer & obdura. 582. 178
Perſeus, Danaeius heros. 469. 13
Pes natat in cothurno. 446. 14
Pharos. 421. 8
Phalaris. 558. 653
Phaſiades. 81. 108
Phaſiacam bibiſtis aquam. 99. 145
Phthiis. 34. 65
Φαλάκραι. 209. 22
Phaon. 292. 11
Phædra, Creſſa puella. 40. 2. *Neptis Solis.* 55. 149. *Proavus ejus Jupiter.* 56. 158.
Phœnix. 30. 27
Phœbus, medicæ artis repertor. 71. 151. 312. 11.
Phœbe, ſoror Helenæ. 110. 77
Philoctetes. 688. 111
Phemius. 481. 61
Phoca. 135. 87
Phryxea ovis. 150. 8. 260. 145. 267. 163.
Phthius, Phthiotis. 101. 165
Phyllis Rhodopeia. 15. 1
Phylacides, Proteſilaus. 170. 35
Phyllus, Theſſaliæ urbs. 170. 35
Pirithoi ora. 51. 110
Piſander. 12. 91

Pin-

Pinguia culta. 134. 59
Pinguis amor. 441. 25
Pierides. 311. 6
Plexippus. 35. 93
Placitum, pro placido. 279. 208
Pliades, unde dictæ. 219. 173. 264. 188
Pliſthenius vir. 736. 771
Plumoſæ aves Diomedis aves. 770. 109
Poëtarum fama. 374. 7
Poetæ mali ſunt pœna. 310. 4.
Poëtæ numen habent. 489. 18
Polydamas. 66. 94
Pompa. 120. 83. 316. 28. 454. 44.
Pompa nuptialis. 162. 151
Ponens pignus. 524. 168
Pollicitis addere fidem. 433. 45
Populus ventorum. 141. 11
Portus & ara 14. 110
Populus mulierum. 409. 54
Poſſeſſa pectora. 314. 8
Præmedicatus. 151. 15.
Præſignis. 58. 125
Prætexat, obumbret. 235. 58
Præcepta gaudia. 239. 107
Præcidere meſſes. 289. 143.
Priamus pro ſene. 6. 34
Prior ordine plus poteſt. 107. 34
Premere aprum clamore. 44. 41
Prætendere culpæ ſplendida nomina. 697 240.
Procruſtes. 21. 69
Prodere. 297. 38
Prona maria. 259. 121
Proterve Eure. 141. 14
Proſequar, pro perſequar. 265. 218
Proſtare. 355. 17
Proteus. 427. 10. 565. 761
Proteſilaus. 439. 38
Producere funus. 490. 30
Prohibere aquis, non aquas. 593. 335
Prometheus. 433. 40
Pſittacus. 396. 1
Publica verba. 477. 12
Pudor exſtinctus. 20. 57
Pudor dejicit ocellos. 142. 35
Pudoris nihil habent fata tua. 292. 202
Ne Pudeat *feciſſe.* ibid.
Puella ſubita Veneris rapina gaudet. 559. 667
Puella laſciva. 740. 17
Pugnare, & ſe culpa ſubmittere. 55. 151
Pugnare, repugnare. 327. 14
Pugnare alicui. 461. 27
Pulvinar, & pulvinus. 523. 160
Puppis ignava. 299. 74
Puteal. 722. 561
Puræ manus. 361. 16
Purum pro claro & patente: ſic Græci, καθαρὸν σέλας. 256. 71
Pura fide. 319. 6.
Purus ſacerdos. pura loca. 484. 23
Purum litus. 755. 87.
Pyli tres. 9. 63
Pygmalionis ſcelus. 97. 113
Pyladen ſemper habe qui curet Oreſten. 723. 580.
Pyrrhus inſtat vi patria. 104. 3. *Æacides, & ſuperbus patriis actis.* 107. 43. *ab Achille natus nondum viro.* 113. 112
Pyrrha. 204. 169

Q.

QVærit ſe, nec invenit. 200. 113
Quamlibet. 5. 98. 83. 140
Qua poſſum. 133. 53
Quid prohibet, pro quis prohibet. 136. 88
Qui ſtupor, pro quis ſtupor. 594. 361
Quo mihi, pro cui uſui. 19. 53
Quondam eleganter pro quandoque. 236. 71
Quotacunque pars. 172. 60

R.

RApta via pro capta celeriter. 270. 74
Recidit. prim. ſyll. communis. 183. 46
Receptus toto corde. 267. 156
Recincta tunica. 326. 9.
Recinctus. 446. 51
Regis poteſtas. 716. 478
Reges in univerſi conſpectu orbis vivunt. 784. 351.
Rheſus interfectus. 7. 39. 579. 130
Reducto, excuſſo. 44. 45
Recumbere humo nuda. 188. 100
Regibus longæ manus. 142. 166
Rejicere, pro ejicere manum. 305. 200
Relegat tibi, Diva, cauſas. 346. 74
Remigis addat opem. 539. 368
Remigium alarum. 571. 45
Remis adjicere vela. 736. 790
Repercuſſa imago lunæ. 257. 77

Repu-

Repugno amare, pro recuſo. 241. 136
Res tuas agito; Res tuas tibi habeto. 580 154.
Reus agor. 228. 325
Revocamen. 177. 135
de Robore *dolatus.* 90. 38
Ros Sabaus. Ros Arabus. 197. 76
Rogo de te. 268. 29
Rogare noctem. 383. 5
Rogum celebrant armatæ cohortes. 776. 217
Roma potens. 376. 26
Roma olim ſtrammeis uſa caſis. 407. 18 519. 107.
Roma an Rema dicenda. 778. 241
Ros maris. 671. 690
Rude pectus. 43. 23. 227. 305
Rumor lævus, mala murmura. 241. 137
Rumpere iter, vocem. 536. 329. 604. 505
Rude genus hominum. 602. 473
Ruſtica puella. Ruſtica Phidile. 342. 44

S.

SAbina ſevera. 541. 39. 390. 15. *Rapta.* 519. 102. *Sacra via.* 588. 266
Sagitta longe fallens. 306. 210. *certa Cupidinis.* 313. 25
Sabinus poëta. 439. 27
Saltare. 520. 112
Samos. 11. 87
Sanctè ſurgere è lecto. 478. 21
Sanguinea luna. 381. 23
Sappho, Lesbis. 438. 26
Sarpedon, Lyciæ rex. 4. 19
Saturni ruſtica regna. 54. 132
Satyri, turba proterva. 70. 136
Saxis genitus, & feris. 139. 131
Scindi capillo. 34. 79
Scylla. 160. 123
Scyria membra. 113. 112
Scyron. 21. 69
Scythia nivoſa. 152. 27
Secta via. 446. 18
Secare viam. 430. 16
Secunda verba. 553. 584.
Sed quid ego hæc? invidioſe. 206. 207
Seducitur, pro, in diverſum ducit. 275. 142
Seges virorum. 72. 11
Semiſupinus. 131. 10
Semiramis, famoſa. 326. 11
Senectus gravis. 478. 17
Senes prudentes. 253. 35
Septentrio, polus gelidus. 261. 152
ad Sepem *alterius iter ferre.* 289. 144
Servo, pro obſervo. 262. 188
Servare ſidera, de cælo. 364. 11.
Serva aqua bibitur. 330. 26.
Sequi oculis. 169. 18
Sic: obteſtantis. 57. 168
Sicut erat. 281. 19
Sigæum. 6. 33
Signa ſtantia. ſtatuæ. 300. 98
Sicani montes. 196. 57
Silentium noctis. 182. 34. 257. 79. 202. 156. *Silenus.* 550. 543
Sim. concedentis. 232. 13
Simois. 6. 33
Sinis. 21. 70
Sinus madent lacrymis. 77. 70
Singultim loqui: implere verba lacrymis. 76. 58.
Sirenes. 647. 311
Silentia rebus præſtare. 610. 603
Siſtrum. 421. 11
Situ pigra. 600. 443
Socii anni, ſocius ſanguis. 17. 33
Socii Dei. 69. 126
Socius torus, ſocialia jura. 349. 6
Sol cuncta videt. 156. 78
quis Solem *fallere poſſit.* 608. 573
Solis equi. 381. 24
Solicitare feras arcus. 334. 14
Solicitata. 272. 108. 213. 80
Solicitare forem. 449. 50
Somnus obeſus. 164. 70
Somnus alit pectora. 164. 170. *imago mortis.* 408. 41. *ſubmittit ocellos.* 464. 1. *malè ſe præbet amanti.* 339. 51. *movet anile caput.* 269. 46. *Somni porta.* 278. 196.
Somnia vera. 278. 196
Sororia oſcula. 142. 23
Spes, vigilantis ſomnium. 461. 44
Sparta parca. 220. 189
Non potui mihi debere Spem *longius iſtam.* 215. 103.
Spes fallitur. 247. 232
Spe duplici niti. 713. 444
Styga jurare. 557. 635
Sternuit lumen, amor ſternuit. 276. 152
Stamina decidere de digitis. 278. 197
Subducitur unda. 77. 76

Sub-

Submuba. 85. 153
Sub ſuo Domino. 105. 8
Sublime ferre. volare. pro in ſublime. 125. 129.
Subremigare. 539. 368
Sudare in imo clivo. 282. 41
Succinctus pharetra. ἐξηρτημένος τόξον. 306. 210.453. 31.561. 695. *Succinctus viribus.* ibid.
Sulphur, κακῶ ἄκος. 592. 330
Sumere pro conjuge bellum. 231. 371
Supercilio loquente. 237. 82. 296. 24. 323. 19.
Suſurrare, pro demiſſe loqui. 267. 19
Suſurrat fama. 308. 233
Suſpendium impurum mortis genus. 682. 18
Symplegades. 160. 121. 412. 3
Syrtes. 414. 20

T.

Tacere virtus eſt. 610. 603
Tænaria, Laconica. 225. 374
Tænaris terra, Lucania. 210. 30
Talentum. 31. 33
Talaria induere, profugere. 212. 68. 613. 644
Talthybius. 29. 9
Tarpeja Veſtalis Romana mareem Sabinis prodit. 356. 49
Tauri ignem ſpirantes. 151. 15
Tantalides. 109. 45
Tauri pugnantes pro armento. 119. 25
Tanais. 18. 107
Tangere pro tentare. 213. 83
Tempore abeſſe. 51. 109
Tempus cito pede labitur. 343. 49
Tempe Heliconia. 312. 15
Tempora pro commoditate, opportunitate. 208. 5.
Tela Penelopes. 3. 9. 490. 30
Telemachus quærit patrem. 7. 37
Tenor fati. 97. 112
Tenor vitæ. 232. 14
Tenedos. 172. 53
Ter conata loqui. 41. 7
Terra meos vultus obruat. 246. 220
Teſtes ſidera. 291. 112
Textum clypei. 247. 223
Texere, detexere. 490. 30
Thalaſſio Romanus. 161. 143
Thebæ domitæ. 21. 71
Theſeus & Pirithous. 131. 10
Theſeus heros Neptunius. 51. 109. *Helenam rapuit.* 69. 127. 233. 21. *omnia novit.* 217. 147.
Thetidos pedes. 283. 60
Therapnæ, Laconiæ oppidum. 221. 196
Theutantia turba. 117. 51
Thoas Minous. 81. 114
Threcus: Thracus. 267. 26
Threſſa. 272. 100
Thyeſtes, æ. 105. 9.
Thyrſus. 169. 33. 447. 23
Thunni. 756. 98
Tibia in nuptiis, ſacris, & triumphis. 161. 139.
Tibur. 472. 46
Tibris leni agmine fluit. 652. 386. *muſcoſo crine.* 777. 223
Timor eat in ventos. 175. 92
Timidus fama, temperans fama. 277. 172.
Timor cæcus, ut cæca inſidia. 324. 42
Tiſiphone. 25. 117
Titulis pro laudibus. 114. 1
Tithonus. 50. 96
Titubare lingua. 404. 7
Tiphus. 512. 8
Tlepolemus. 4. 19
Togis jactatis ſignum dare. 456. 74
Trajectam gladio. 27. 140
Tratrene. 51. 10
Tragœdia ingenti paſſu venit. 446. 11
Triton. 92. 50
Trinacria. 160. 126
Troja, unde dicta. 2. 3. *ejus conditores.* 70. 190. 40. 151.
Troica, Troia, Troa agmina. 5. 28
Troja arata. 9. 52. *ejus fata.* 689. 114. *nova reſurgit.* 701. 281
Troius enſis. 102. 184
Troaſin, Heroiſin, &c. 177. 137
Troja ad Phœbi lyram extructa. 220. 180
Trojani, Sigæi. 225. 273
Tropæum. 691. 158. 307. 214
Tuba in funeribus. 161. 139
Turdi ſermonem humanum imitantur. 589. 269.
Turpis militia Trojæ 177. 133
Tydeus exulat, 128. 155
Typhis. 76. 48

V. *Vacua*

V.

VAcuo in pectore amor regnat. 314. 8
Valete, apagite. 313. 28
Vallatus radiis. 56. 152
Vaneſcere in auras. 11. 79
Vapor. 318. 46
Velamina, veſtes. 269. 61
Velit hoc. 114. 7
Vellus aurata ovis. 72. 2
Venus nata aquis. 93. 60. 209. 24
Venerem non decent arma Minervæ. 311. 7. Deprenſa, & tributa petens. 46. 45
Ventoſa potentia Neptuni. 431. 27
Veneris de furto gaudet puella. 557. 676
Venus & Mars deprenſi. 561
Venire, verbum nuptiale. 568. 11
Ventus aptus. 168. 11
Venti ponent. 92. 49
Venti incluſi utribus. 501. 29
Vena ſilicum. 358. 9
Veniunt in idem. 200. 121
Venturi prælia venti. 270. 73
Venti lenta ſonantes. 271. 81
Ventilare faces. 311. 8
Venit amor. 329. 13
Verba precantia. 145. 69
Verba petulantia 224. 245
Verbera tibi adſunt. 388. 61
Verba notata mero. 238. 88
Veſtes murice ſaturatæ. 170. 37
Veſpera, nox incipiens. 255. 55
Veſte ſuperjecta 222. 222. 611. 613
Veſtalis virgo. 474. 75
Veſticontubernium. 324. 48. ὑπὸ πᾶν μίαν ὤχετο χλαῖναν. ibid.
Viduum cubile. 410. 17
Vicit vinum. 182. 29
Vicem reddere, paria facere. 276. 18
Vices colloquii. 296. 18
Victor aquarum, evicta æquora. 276. 155
Victima. 504. 16
Vicem reddere meritis. 329. 23
Vino pingitur menſa. 6. 32
Vinum in ſacris cum lacte & ſanguine. 175 114.
Videt aut videre putat. 253. 32
Vincuntur æquore puppes. 278. 183
Vinum facit immodeſtos. 332. 59
Vinum mollit curas. 332. 60
Vino tempora percuſſa. 691. 146
Viſcera, opes dilaniantur. 12. 90
Vitam degere more feræ. 103. 191
Vitta. 145. 68. 597. 401
Vitta & laurus. ibid.
Vino compoſitus, depoſitus. 325. 53
Virtus metuenda. 271. 88
Virgo natura mitis. 184. 55
Violaria vidi, qui canent frutices. 628. 67
Volubile pomum. 293. 209
Volare, librare in aëre curſus. 397. 11
Vox in curſu. 68. 122.
Urſa Parrhaſis. 261. 151
Uncus. 329. 25
Umbræ ab orco nunquam redeunt. 789 432.
Umbra ſentit. 792. 469
Ulyſſis furor fictus. 808. 7
in Unum conducere. 729. 673
Vulnus cæcum. 42. 20
Vulnus ad oſſa deſcendit. 225. 276
Vulcanus claudus. 435. 19.
Vultus loquax. 296. 24. 323. 17
Vultus ſine ſanguine. 337. 51
Ut peream, pro, ſic peream. 245. 183
Ut nunc eſt. 273. 127
Ululare. ſermo medius. 25. 117
Urbs aratro deſignata. 21. 67. Urbs vidua. 76. 55.
Ulyſſes, an Ulyxes? 1. 1. 275. 148
Ultima, pro primis. 189. 109
Utuntur ſomnis maritorum amantes. 351. 25.
Ut, pro dum. 262. 26
Ut vidi, ut perii. 152. 33
Ut vidi, ut gemui. 174. 89
Uxorem ſævam hic concluſam habeo, etiam nunc concede ab leonino cavo. 325. 61
Uvere, uvidus. 465. 6

X.

XAnthus. 172. 53
Xanthi aqua verſa. 60. 30

Z.

ZAcynthos. 11. 87
Leni Zephyro vibratur arundo. 183. 39
Zona caſta. 25. 116
Zona Mæonia. 119. 65

FINIS.

VITTORIO EMANUELE II ROMA BIBLIOTECA
MAG 2019803

Google